BULLARUM

PRIVILEGIORUM AC DIPLOMATUM Romanorum Pontificum AMPLISSIMA COLLECTIO

Cui accessere Pontificum omnium Vitæ, Notæ, & Indices opportuni.

OPERA ET STUDIO

CAROLI COCQUELINES.

TOMUS TERTIUS

A Lucio III. ad Clementem IV., scilicet ab AN. MCLXXXI. ad AN. MCCLXVIII.

ROMÆ, M. DCC. XL.

TYPIS, ET SUMPTIBUS HIERONYMI MAINARDI
in Platea Agonali ad Vicum Cuccagnæ.

Eminentissimo, ac Reverendissimo

PRINCIPI

LUDOVICO PICO

S. R. E. CARDINALI AMPLISSIMO

HIERONYMUS MAYNARDUS FEL. P.

TERTIUM *Bullarii Romani Tomum*, LUDOVICE CARDINALIS AMPLISSIME, *edere cogitans, satis operi me consulturum putavi, si præclaro Nomini Tuo illum inscriberem. Nemini enim ap-*

tius Summorum Pontificum Constitutiones de Ecclesiastica disciplina, ac rebus sacris agentes videntur congruere, quam S. R. E. Cardinali Albanorum Episcopo vigilantissimo; eximia generis nobilitate, atque Ecclesiasticæ disciplinæ studio perinde spectando. Profectò Mirandulanis ortus Ducibus, & ad omnem pietatem liberalitèr institutus, tùm etiam sacris & profanis literis apprimè instructus, ubi primum Clericalis militiæ nomen dedisti, aliquid consummatum præ Te tulisse visus es, quod aliis imitationi esset, & exemplo. Ab Summis Pontificibus ad gravia, & honorifica adscitus munera, ità illa gessisti, ut longè potioribus Te dignum ostenderis: omnes verò, qui Te norunt, ad sacras dignitates & honores sanctè sapienterque gerendos vel natum, vel factum prædicarent. Constantem bonorum omnium opinionem acerrimo præditus judicio Pontifex Maximus Clemens XI. cujus laudes, & immortalitate digna facta nulla ætas reticebit, luculentis atque honorificis testimoniis comprobavit. Quum enim Pontificio Te præfecisset Palatio, egregiis, quibus magismagisque in dies clarebas, spectatæ virtutis Tuæ motus exemplis, non ita multo post ad Eminentissimam Cardinalatus Dignitatem evexit. Quam subinde tanto virtutū splendore gessisti, & geris, ut non ab illa honorem capere, sed ipsi potius augere decora videaris. Nihil autem loquar de insigni religione, nihil de singulari vigilantia, qua Albanensem Diœcesim regis,

verbo

verbo & exemplo, secundum Apostoli monitum, forma Gregis factus ex animo. *Enimvero non contentus vitia, & abusus pro viribus sustulisse, eo studio pietatem, religionem, ceterasque Christianas virtutes promoves, ut nihil Tibi potius esse præ Te feras, quàm sanctum, ac Deo acceptum omni prorsus ex parte Gregem reddere. Quo autem facilius parta bona tuearis, & augeas, subsidiariam sacrorum Ministrorum multiplicasti operam: lectissimum itèm Clerum habere contendis, unde assidua ad pietatem præsidia sumas, dignosque Ministros, quibus & Populi, & Sacramentorum cura tutò tradatur, perenni cum creditarum ovium bono, & Ecclesiasticæ disciplinæ incremento. Neque hæ tantum caussæ me impulerunt, ut huic Apostolicarum Constitutionum Volumini Te Patronum adscriscerem, verum etiam præcipuus literarum amor, & sacrorum Canonum studium. Quo quidem ita clares, ut quem Tibi anteponam, habeam neminem. Grato itaque libentique animo, Cardinalis Eminentissime, munus accipe. Me autem tot nominibus Tibi devinctum patrocinio, auctoritate, & gratia prosequare.*

CANDIDE LECTOR.

Serius fortasse quam putaveras, benigne Lector, & quam mihi proposueram, ob oculos tibi ponitur tertius hic Collectionis nostræ Tomus, quem tibi gratissimum fore, ipsa rerum gravitas atque utilitas mihi certo pollicentur. In hac siquidem operis nostri parte, quam merito Ecclesiasticæ historiæ Sæculi duodecimi, & decimi tertii fundamentum appellaveris, illustrantur præclare sancteque gesta duodecim Summorum Pontificum, qui ab anno 1181. ad 1268. Romanæ Ecclesiæ præfuerunt: si tamen Cœlestinum IV. excipias, qui, cum paucis in Pontificatu diebus vixerit, nullas reliquit Constitutiones. Ex iis, quæ in hoc Tomo exhibentur monumentis, colligi potest, quanta solicitudine illi sibi commisso gregi invigilaverint, quanto labore contenderint, ut collapsam disciplinam restituerent; Terram Sanctam a barbararum gentium manibus vindicarent, atque eriperent; profligarentur hæreses, ac tandem orthodoxa fides longe lateque diffunderetur. Præterea describuntur Ordinum Mendicantium ortus & incrementa, præscriptæ iis regulæ, leges sancitæ ad stabilienda monastica instituta, data Sanctorum Canonizationum norma; leguntur convocationes duorum illustrium Conciliorum, Lateranensis nempe Quarti, quod Magnum Lateranense Concilium dici solet, & Primi Lugdunensis inter Generalia decimi tertii: quamplures indictæ referuntur (quas ajunt) Cruciatæ contra Albigenses aliosque hæreticos; legesque præscriptæ, quibus a fide catholica aberrantes ad Ecclesiæ gremium revocarentur, & pertinaces debitis pœnis coercerentur: innumera tandem alia proponuntur documenta, quæ omnia Summorum Pontificum vigilantiam maximam, pastoralemque solicitudinem demonstrant.

Verum, ne alieno incommodo nimis cresceret Voluminum moles, omittendas esse putavi, paucis dumtaxat exceptis, constitutiones illas, quæ in compilatione literarum Decretalium, ex quibus corpus Juris Canonici constat, leguntur: Ii siquidem libri omnium Juris Pontificii peritorum manibus teruntur, atque versantur: eaque in re tenenda nobis erant Cherubini vestigia, in cujus Bullario desunt hujusmodi Decretales Epistolæ.

Tertio huic Tomo hæc breviter præmittenda erant, Candide Lector, cujus duas alias partes quamprimum habebis, si temporum conditio sinat: nihil enimmihi est antiquius, quam ut laboribus, & vigiliis meis aliquam mihi rerum Ecclesiasticarum notitiam, tibi vero aliquid emolumenti possim comparare.

INDEX
CHRONOLOGICUS
PONTIFICUM,
Quorum Bullæ in hac Tertii Tomi Parte Prima continentur.

IN-

INDEX
ALPHABETICUS
PONTIFICUM,

Quorum Bullæ in hac Tertii Tomi Parte Prima continentur.

IMPRIMATUR.

Si videbitur Reverendiſſimo Patri Sacri Palatii Apoſtolici Magiſtro.

Ph. Spada Archiep. Theodoſien. Viceſgerens.

IMPRIMATUR.

Fr. Aloyſius Nicolaus Ridolfi Ordinis Præd. Sac. Palatii Apoſtolici Magiſter.

IN-

INDEX INITIALIS
BULLARUM OMNIUM,
Quæ in hac Tertii Tomi Parte Prima referuntur.

A

B

C

INDEX RUBRICARUM

BULLARUM ET PRIVILEGIORUM OMNIUM,

Quæ in hac Tertii Tomi Parte Prima continentur.

Quæ hoc Indice ☞ designantur, erant in editione Cherubini.

III. Pri-

COELESTINUS TERTIUS.

INNOCENTIUS TERTIUS.

HONORIUS TERTIUS.

GREGORIUS NONUS.

INNOCENTIUS QUARTUS.

XVII. Re-

ALEXANDER QUARTUS.

XV. Con-

URBANUS QUARTUS.

CLEMENS QUARTUS.

LUCIUS III.
PONTIFEX CLXXI.
AN. DOM. MCLXXXI.

LUCIUS III., antea Humbaldus, natione Thuſcus, patria Lucenſis, pridem Oſtienſis, & Veliternenſis Epiſcopus (*a*), electus eſt Romanus Pontifex die prima menſis Septembris (*b*) anno 1181., & ſequenti Dominica, ſeu die ſexta ejuſdem menſis coronatus eſt apud Velletrum (*c*). Sedit in Pontificatu annos IV. menſes II. dies XVIII. (*d*) imperantibus in Oriente Alexio Comneno, quem Porphyrogenitum vocant, mox Andronico, demum Iſaacio Angelo: in Occidente verò Friderico

(*a*) Has quippe duas Eccleſias univit Eugenius PP. III. teſte Roberto de Monte (Diploma unionis reperire nondum datum eſt); cum circa annum 1150. Oſtia habitatoribus deſtituta propemodum eſſe Civitas deſiiſſet.

(*b*) Conſulto adnotavi in Alexandro III. Sedem vacaſſe *per diem excluſis extremis*.

(*c*) Scribit Anonymus Caſſinenſis, qui ut rectè notat V. Cl. Camillus Peregrinus vixit per hæc tempora. Illi aſſentitur Auctor Chronici Foſſæ Novæ.

(*d*) Sic legitur in Octavo ex Catalogis Criticæ Baronianæ præfixis. Anonymus Caſſinenſis laudatus ad an 1185. ſcribit *Lucius PP. apud Veronam obiit VII. Calendas Decembris*, de qua Chronologica nota inferius. Sicardus quoque Cremonenſis Epiſcopus, qui eo tempore vivebat, ſuumque concinnabat Chronicon (ſi coniicere liçet ex ejuſdem verbis ad an. 1179. *tunc Offredus ordinator meus, vir ſimplex . . . Cremonæ fuit Epiſcopus*) anno 1185. hæc ſubdit: eodem anno *Urbanus PP. III. creatur*, quod factum fuiſſe nonniſi labente eodem anno, omnibus eſt in comperto: Nec audiendus Godefridus Viterbienſis, qui in *Pantheon* a nobis ſæpiùs laudato, Lucium Papam ſediſſe dicit *annis tribus*; apertiſſimus quippe error inibi deprehenditur, qui Amanuenſis forte incuria irrepſit, quod clarius ex infrapoſitis Bullis apparet, inter quas unam ex Ughellio referimus datam Gerardo Bellunenſi electo anno 1185. Pontificatus Lucii quinto.

Illud quoque advertendum eſt, annos IV. m. II. d. XVIII. computari a die Coronationis, ſeu Conſecrationis Papæ.

Ad

rico Ænobarbo Imperatoribus. Obiit Veronæ (*a*) die 24. (*b*) Novembris anno 1185., & sequenti die sepultus est. Vacavit Sedes per diem (*c*).

I.

Absolutio Wilielmi Regis Scotiæ ab excommunicatione in eum lata ab Archiepiscopo Eboracensi.

Ex Baron. ad an. 1182.

Lucius Episcopus Servus Servorum Dei, Venerabilibus fratribus, Episcopis, Abbatibus, Clero, & Populo per Scotiam constituto, salutem, & Apostolicam benedictionem.

Cum Regibus benigne agendum.

CUm Regibus tanquam præcellentibus Apostolus statuerit deferendum; dignum est & consonum rationi, ut eos tanquam filios carissimos propensius honoremus, & in devotione Beati Petri, & Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ annuendo justis illorum desideriis attendamus. Accepimus autem quod cum carissimus in Christo filius noster Wilielmus illustris Rex Scotorum, electioni, & consecrationi venerabilis fratris nostri Joannis Episcopi inexorabiliter obviaret, obtentu literarum Sanctæ recordationis Alexandri Papæ prædecessoris nostri, bonæ memoriæ Rogerus Eboracensis Archiepiscopus, & jam Episcopus dictus, in eum & Regnum, & quosdam de Regno sententiam excommunicationis promulgarunt. Cæterum venerabilis frater noster Jocelinus Glascuensis Episcopus, & dilecti filii Arnaldus de Melros, & Osbertus Kalkoensis Abbates, & Walterus Prior Sanctæ Columbæ de Insula, propter hoc ad Sedem Apostolicam accedentes, sua nobis assertione monstrarunt, quod Archiepiscopus excommunicationis in Regem, & interdicti in Regnum, & Episcopus jam dictus in quosdam de Regno excommunicationis sententiam protulerunt, quam ex multiplici ratione retractandam fore rationabiliter coram nobis, & fratribus ostenderunt. Inde utique fuit, quod præfato Regi tanquam carissimo in Christo filio deferentes, omnem sententiam jam dicti Episcopi, pro præfata causa in eum vel suos, vel Regnum prolatam de communi consilio fratrum authoritate Apostolica relaxavimus, & statuimus illum & suos excommunicatione, & Regnum interdicto, ex præscripta sententia nostra non teneri. Quo circa Universitati Vestræ per Apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatenus ei tanquam Regi Catholico, & habenti communionem Apostolicæ Sedis, participare minime dubitetis: sed in omnibus illi honorem congruum impendatis. Quanto enim certiores sumus de sinceritate devotionis illius Ecclesiis, & personis Ecclesiasticis Regni sui, tanto amplius eum volumus in omnibus, in quibus secundum Deum possumus, honorari.

Wilielmus Rex ab Archiep. Eboracensi excommunicatus.

Post enixas ejusdem, & ejus Oratorum preces;

Habito prius Rom. Ecclesiæ Cardinalium consilio absolvitur.

Datum Veletræ decimo sexto Kalendas Aprilis. (*d*)

Dat. die 17. Martii Anno Dom. 1182. Pontif. anno I.

(*a*) Ad eam siquidem Civitatem se contulerat, ut cum Friderico Imperatore conveniret de procuranda Sacra expeditione pro recuperatione Terræ Sanctæ.

(*b*) Anonymus Cassinensis scribit Lucium *apud Veronam* obiisse VII. *Kalendas Decembris*, quem tamen diem pertinere ad ejus Sepulturam probat Radulphus de Diceto, ut notat Pagius Junior.

(*c*) Ipsa enim die, qua sepulturæ datus fuit Lucius PP., electus est Urbanus successor, prout inferius videbimus.

II.

Confirmatio Donationis a Barasone, ejusque uxore Algaburga Sardiniæ Regibus factæ Monasterio Montis Casini.

Edidit P. Montfaucon Diar. Ital. cap. 22.

Lucius Episcopus Servus Servorum Dei, dilecto filio Petro Casinensi Abbati, salutem & Apostolicam benedictionem.

Exordium.

QUæ locis religiosis pietatis intuitu conferuntur, firma volumus & illibata persistere, & ne pravorum nequitia perturbentur, apostolico præsidio communire. Hac itaque consideratione rationis inducti, & tuis nihilominus precibus inclinati, Ecclesiam Sancti Nicolai de Gurgo cum omnibus pertinentiis suis, quam per dilectum filium nostrum nobilem virum Barason Arborensem judicem, Diœcesanis Episcopis assensum præbentibus, commissum tuæ curæ cœnobium est canonice consequutum, sicut in scripto ejus authentico continetur, & eam juste ac sine controversia possides, tibi & per te Monasterio tuo, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Ad majorem autem hujus facti notitiam idem scriptum inferius duximus annotandum. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen. Peccatorum pondere prægravatis principale reperitur remedium, ut temporalem substantiam Christi pauperibus erogare festinent, Domino ipso dicente. Date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis; & iterum: Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ut cum defeceritis recipiant vos in æterna

Confirmatur donatio:

Cujus tenor refertur.

(*d*) Quod ad rei hujus historiam attinet excipe a Pagio Juniore, qui seriem totam brevibus refert ex Rogerii Hovedeni Annalibus -- Anno 1180. Wilielmus Scotiæ Rex contra Joannem cognomento Scotum canonicè electum Episcopum Sancti Andreæ per vim intrusit Hugonem Cappellanum suum, spreta appellatione Joannis ad Papam, & Legatorum Romanorum judicio, qui ab Alexandro III. in Scotiam missi pro Joanne sententiam tulerant. Quod cum rescivisset Alexander III. Legationem Scotiæ committens Rogerio Eboracensi Archiepiscopo, mandavit ei, ut una cum Hugone Dunelmensi Episcopo, sententiam excommunicationis proferret in Regem, & Regnum illius interdiceret, nisi permitteret Joannem sedere in pace. Quod cum Rex recusasset, Legati Pontificii sententiam excommunicationis in Regem protulerunt, & interdicti in Regnum. Cumque hæc controversia, vivente Alexandro III. sopiri non potuisset, Wilelmus Rex, post ejus mortem, missis ad Lucium III. Pontificem nunciis absolutionem ab eo impetravit. Misit enim eo Lucius Rolandum Electum Dolensem in Britannia Minori Episcopum, Romanæ Ecclesiæ Subdiaconum, Legatum suum, qui res ita cum Rege composuit, ut tam Hugo, quam Joannes renunciarent eidem Ecclesiæ Sancti Andreæ, & Joannes loco ipsius haberet Episcopatum Dunkeldensem, & alia nonnulla.

na tabernacula. Ideoque hanc vocem audiens ego Barason Rex & judex, aui & patris mei sequens pro posse pia vestigia, consentiente uxore mea Regina Algaburga, necnon & Episcopis nostris Mariniano Zorachi de Terra Alba, & Comitano Pais de Ala, pro redemptione animarum nostrarum & parentum nostrorum, tradimus, donamus atque concedimus Ecclesiæ S. Benedicti de Monte Casino, Ecclesiam S. Nicolai de Gurgo cum omnibus pertinentiis suis, cum servis & ancillis, terris, vineis, cultis & incultis, saltibus & pratis, & sylvis, atque piscationibus, nec non & animalibus, & cum omnibus, quæ in chartula ejusdem Ecclesiæ continentur scripta; tali pacto atque conventione, ut duodecim ibidem ad Deo serviendum, si tamen supradicta Ecclesia hos sustinere sine sui detrimento potuerit, dirigat Monachos, ex quibus tres vel quatuor ita sint literati, ut si necessarium fuerit, in Archiepiscopos & Episcopos possint eligi, & etiam Regni nostri negotia sive in Romana Curia, vel in Curia Imperatoris, & ubique valeant tractare. Si vero tantos sustinere non potuerit prædicta Ecclesia, septem, vel quantos secundum consilium nostrum visum fuerit, transmittat, de qua Ecclesia viginti byzantios, & non plus, annuatim accipiat Ecclesia Sancti Benedicti Montis Casini, nisi forte aliquid intervenerit eidem Ecclesiæ impedimentum, vel pro Curia Romana, vel pro Guerra, vel certe pro Regni sui negotio, vel etiam pro comparatione alicujus Terræ. Mihi autem, vel alicui alteri non liceat aliquo modo supradictam S. Nicolai repetere vel inquietare Ecclesiam si supradictam tenere voluerint conventionem. Testes Marianus Zorraki Episcopus Terralbe, & Comitanus Pais Episcopus Alæ, & Pontnus Curator de Bonorzuli, & Comitanus Fronsacute Curator de Campitanno, & Comitanus de Laconpedes Curator de Valensa, & Constantinus Spanus Curator de Frodoriane Judex, Parason de Gallun Curator de Miili, Orzocho de Lacon filius meus Curator de Galtiber, Orzocor de Lacon Arborikesus Curator de Barbaria de Meana, Constantinus Manca Curator de Mantra Olisaj, Johannes de Vinea Bujakesorum major cum totis suis sociis, Petrus Paganus, quamvis indignus, Sacerdos qui hæc omnia scripsit. Si quis autem contra hanc nostræ donationis chartulam aliquid moliri voluerit, omnipotentis Dei Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, necnon & Beatæ semper Virginis Dei Genitricis Mariæ, & omnium cœlestium virtutum, & Sanctorum Patriarcharum, & Prophetarum, Apostolorum, Evangelistarum, Discipulorum, Innocentium, Martyrum, Confessorum atque Virginum, & omnium incurrant maledictionem Electorum. Amen. Qui autem huic chartulæ consenserint, & eam confirmaverint, & veram esse crediderint, habeant benedictionem Dei omnipotentis Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, necnon & Beatæ semper Virginis Dei Genitricis Mariæ, & omnium cœlestium virtutum, & Sanctorum Patriarcharum & Prophetarum, Apostolorum, Evangelistarum, Discipulorum, Innocentium, Martyrum, Confessorum atque Virginum & omnium Electorum. Amen. Hæc omnia sunt ordinata & firmata anno millesimo centesimo octuagesimo secundo.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Eadem Donatio validatur cum solitis expressionibus.

Datum Velletri secundo Kalendas Julii. (a) Dat. die 30. Junii An. D. 1182. Pontif. Lucii An. I.

III.

Erectio Abbatiæ Monteregalensis in Archiepiscopatum.

Hanc Abbatiam a cujusque Archiepiscopi & Episcopi potestate exemit Alexander PP. III. anno 1174. bonaque omnia eidem confirmavit Constit. EX DEBITO Collect. hujus Tom. 2. pag. 433. Edidit Roccus Pirrus Sicil. Sac. To. I. ubi de hac Ecclesia.

Lucius Episcopus Servus Servorum Dei, Venerabili Fratri Guillelmo Archiepiscopo Monteregalis, ejusque successoribus canonice instituendis in perpetuum.

Licet Dominus Jesus Christus Ecclesiam suam instituens discipulis suis eamdem super credentes ligandi, ac solvendi dederit potestatem, unam tamen in ea, Beatum scilicet Petrum Apostolum, voluit præeminere, dicens tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in cœlis, & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in cœlis. Intelligendum ex hoc tribuens fidelibus universis, quod sicut unus erat mediator Dei, & hominum homo Christus Jesus pacificans quæ in cœlis erant, & quæ super terram, & dissolvens maceriarum parietem, & faciens utraque unum, sic & in Ecclesia unum ex ipso, & per ipsum omnium caput esset, nec in membris fieret ulla diversitas, quæ per unius auctoritatem & providentiam capitis ad unam fidei veritatem, eamdem religionis reducecentur, & cultum. Quod etiam in eo loco monstratur, in quo & de confirmandis fratribus, & de pascendis dominicis ovibus præceptum a Domino nostro legitur ei datum: ex hac itaque potestate, quæ ad B. Petrum ex dominica traditione pervenit Sacrosancta Romana Ecclesia, quæ per Dominum Jesum Christum ab eodem B. Petro instituta est, & fundata super universas Ecclesias auctoritatem obtinuit, ut ubique ratum esset, ac solidum, quod ipsius prudentia statuisset; quod etiam Exordium.

(a) Adesse Sigillum plumbeum pendens, ex una parte inscriptum habens, SANCTUS PAULUS, SANCTUS PETRUS, ex altera, LUCIUS PAPA TERTIUS; asserit Montfoconius, qui privilegium totum transcripsit ex Apographo Archivii Montis Casini.

etiam ab universis Ecclesiis per orbem terrarum usquequaque diffusis, & receptum est, & servatum; itaut per eam, & distributio facta sit dignitatum, & inditum Christi fidelibus, & diligentius ordinatum, quod ad cultum pertinere visum est pietatis. Ex hac siquidem data B. Petro a Domino potestate, ipse, & successores ipsius per diversa mundi loca constituerunt Episcopos, & dignitates per Provincias diviserunt.

Mons Regalis constituitur Sedes Metropolitica: §. 1. Nos etiam, qui eis licet impares meritis, Domino vocante successimus, in loco, qui Mons Regalis dicitur pro multa utilitate populi Christiani Metropoliticam Sedem duximus statuendam. Cum etenim charissimus in Christo filius noster Guillelmus Illustris Siciliæ Rex divinæ caritatis igne succensus ad gloriam Dei, & salutem suam, ac parentum suorum Monasterium ibi fundasset; Et primo locum ad id agendum B. Petro, & Romanæ obtulisset Ecclesiæ ab Episcopali subjectione per auctoritatem prædecessoris nostri felicis memoriæ Alexandri PP. assensumque Venerabilis Fratris nostri Gualterii Panormitani Archiepiscopi liberum reddidit, & quietum, ac sic ædificiis erigendis regiam curam impendens brevi tempore templum Domino multa dignum admiratione construxit, castris munitissimis, & redditibus ampliavit, libris, & sacris vestibus & argento decoravit, & auro: & tandem multitudinem Monachorum de Cavensi Ordine introduxit, & in tantum ædificiis, & rebus aliis extulit locum ipsum, ut simile opus per aliquem Regum factum non fuerit a diebus antiquis, ut in admirationem homines adducat, ad quos ex auditu solo potuerit, quod factum est pervenire; deinde ad opus bonum, sicut cervus ad fontes aquarum anhelans, & modicum reputans quidquid desiderio fecerat æternorum, juxta id, quod sapientia dicit: qui edunt me, adhuc esurient, & qui bibunt me, adhuc sitient; a prædicto Prædecessore Nostro, & nobis ipsis, & fratribus nostris cum multa instantia postulavit, ut eumdem locum dignitate Metropolitica donaremus, præsertim cum & illuc populum congregare cepisset, & disponeret congregare: qui ex illa parte contra omnium inimicorum incursus inexpugnabile munimen posset toti terræ conferre.

Mons Regalis Abbatia a Guillelmo II. Siciliæ Rege constructa.

Eam Alexander PP. III. ab omni Episcopali subjectione exemit.

Ejusdem Guilelmi Regis preces ad Metropolicam dignitatem ei impetrandam:

Causæ concessionis: §. 2. Porro nos deliberatione habita non parva cum fratribus, & attendentes communem utilitatem, quæ de incremento illius loci speratur, desiderio, & petitioni ejus non duximus abnuendum; ne ubi liberalissimus ipse de thesauro, & tenimentis suis extiterat, nos de his, quæ ad injuncti nobis Apostolatus a Deo spectant officium, existere difficiles videremur, & tanta ejus & nostra minueretur tarditate devotio, quanta nostro studio de bono congruebat ad melius incitari. Nam ex hoc pro desiderio ejus non parum facile videbatur, quod licet esset insolitum, quod duæ Metropoles tam vicinæ consisterent, ex hac tamen nova constitutione nequaquam jus minuebatur alterius: cum jam ante Monasterium ipsum per Archiepiscopos, & Episcopos tam in se, quam in omnibus locis suis ab omni Episcopali jure fuisse exemptum, & plena in omnibus libertate donatum, ita ut nulli Archiepiscopo vel Episcopo, nisi tantum Rom. Pontifici subjaceret.

Res insolita; ut duæ Civitates inter se vicinæ Metropoles crearentur:

Cur in præsenti casu sit derogatum huic disciplinæ.

Ecclesia Montereg alen. sub protectione Sedis Apost. recipitur. §. 3. Te itaque Venerabilis in Christo Fr. Guillelme in ejusdem loci Archiepiscopum nostris tamquam B Petri manibus consecramus, & pallii dignitate statuimus decorandum. Recipiens quidem eamdem Ecclesiam ad honorem Domini Dei nostri, & memoriam Beatæ Mariæ Virginis, regia liberalitate fundatam sub Apostolici tuitione muniminis, & nostro privilegio, quod factum est, roboramus. Statuimus autem in primis, ut ordo Monasticus, qui secundum Dei timorem, & B. Benedicti regulam, & Cavensis Monasterii observantias in eo loco constitutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus, inviolabiliter observetur.

Bonaque omnia eidem confirmantur. §. 4. Præterea quascunque possessiones, & quæcumque bona eadem Ecclesia in præsentiarum ex dono prænominati Regis, & quorumque aliorum rationabiliter possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis poterit adipisci, firma eidem Ecclesiæ in perpetuum, & illibata permaneant. In quibus Episcopatum Catanensem proprio duximus vocabulo designandum, quem nos de fratrum nostrorum communi consilio ad multam prædicti Regis instantiam tibi, tuisque successoribus, sicut propriis Archiepiscopis Metropolitico in perpetuum constituimus jure subesse.

Catanensis Ecclesia ei subiicitur.

Episcopale jus conceditur: §. 5. Episcopale quoque jus, & omnia, quæ in subscriptis locis ex concessione fratrum, & Coepiscoporum nostrorum habet, auctoritate Apostolica tibi, tuisque successoribus confirmamus, & firma & illibata perpetuis temporibus decernimus permanere: Ex concessione scilicet Venerabilis Fratris nostri Gualterii Panormitani Archiepiscopi cum voluntate, & consilio, & assensu omnium Canonicorum suorum, & Regia etiam conniventia totam Parochiam, & Diœcesim Castelli Cerleonis cum Monasterio Sanctæ Mariæ Magdalenæ, & aliis Ecclesiis cum decimis, & aliis justitiis, quas de Baronibus, & aliis Hominibus ipsius Castelli, & pertinentiarum ejus Panormitana Ecclesia solebat percipere, & cum omni Episcopali jure, quod in eadem Parochia, & Diœcesi videbatur habere. Ecclesiam præterea S. Silvestri, quæ fuerat demania, & proprii juris Panormitanæ Ecclesiæ, quæ pro eo, quod Ecclesiæ tuæ multum vicina erat, & multum utilior ei, quam Panormitanæ Ecclesiæ, jam dictus Archiepiscopus, sicut ejus scripto autentico continetur, de consilio & consensu omnium fratrum suorum eidem Ecclesiæ libera, & spontanea tradidit voluntate, cum omnibus Tenimentis, Villanis, & Possessionibus & omni jure suo. Ex concessione bonæ memoriæ Nicolai quondam Messanensis Archiepiscopi cum totius Capituli sui consensu omne jus Episcopale, quod Ecclesia Messanensis debebat habere in Monasterio, & omnibus pertinentiis ejus, quod illu-

Enumeratio Parochiarum, & Ecclesiarum ad vicinos Episcopatus antea pertinentium, quæ Monteregalenti confirmantur, vel de novo conceduntur.

illustris recordationis ejusdem Regis mater Margarita gloriosa quondam Regina in loco, qui dicitur Moniachium in Diœcesi Messanensi in honorem Dei, & Beatæ Mariæ semper Virginis memoriam pro sua devotione construxit, & per dictum Archiepiscopum ab omni debito Messanensis Ecclesiæ liberum obtinuit, & quietum ab omni jure. Ex concessione Thomæ Rhegytani Archiepiscopum communi Capituli sui consensu totum jus Episcopale, vel quodcumque aliud ad Rhegytanam pertinebat Ecclesiam in Monasterio S. Salvatoris de Martello, quod construxit Joannes Calomenus Regius quondam Camerarius, & in Monasterio Monialium Sancti Joannis Exocalnia, quod est extra muros Civitatis Rhegii, cum cellis, obedientiis, possessionibus, tenimentis, & pertinentiis Monasteriorum ipsorum, juxta quod in jam dicti Archiepiscopi privilegio continetur. Ex concessione Bartholomæi Agrigentini Episcopi cum Capituli sui assensu tam Parochiam & Diœcesim, quam universum jus Episcopale cum omnibus decimis, & aliis justitiis, ac redditibus suis, quos de Baronibus, & aliis Hominibus Castelli Battalarii, & pertinentiarum ejus, & Casale Busachini, necnon & omnes decimas, & alios redditus, quos Agrigentina Ecclesia in Castro Corleonis, & pertinentiis ejus habebat, sicut in scripto ipsius Episcopi dignoscitur. Ex concessione Matthæi Mazariensis Episcopi Parochiam, & Diœcesim, & jus Episcopale, omnesque decimas & alios redditus, quod Ecclesia Mazariensis habebat in municipio lati, & municipio Calatrasi, cunctisque pertinentiis ipsorum, sicut in scripto præfati Episcopi manifestius continetur. Ex concessione R. Anglonensis Episcopi cum communi Capituli sui assensu in Monasterio Carbonis cum cellis, obedientiis, & possessionibus ejus totum Episcopale jus, & quodcumque aliud in eo Anglonensis habebat Ecclesia, sicut in ipsius Episcopi scripto denotatur expressum. Ex concessione Bisinensis Episcopi cum Capituli sui assensu Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Maccla cum Episcopali jure, & omnibus obedientiis & pertinentiis suis, sicut in ejusdem Episcopi privilegio demonstratur: Ecclesiam quoque Sancti Martini constructam in tenimento Ecclesiæ a Petro Indulso, quam ipse Petrus obtulit eidem Ecclesiæ cum tenimentis, possessionibus, & pertinentiis suis.

Pallii usus Archiep. conceditur.

§.6. Pallium ad hæc plenitudinem scilicet Pontificalis officii Fraternitati tuæ de Sedis Apostolicæ liberalitate largimur, quo intra Ecclesiam tuam ad Missarum solemnia celebranda subscriptis diebus uti debebis. Nativitate scilicet Domini, festo S. Stephani, octava Nativitatis Dominicæ, Epiphaniæ hypapanti, Dominica in Ramis Palmarum, Cœna Domini, Sabbatho Sancto, Pascha & duobus diebus sequentibus, Assumptione, Pentecoste tribus festivitatibus Dei genitricis, & Virginis Mariæ, Natalicio S. Joannis Baptistæ, Commemoratione omnium Sanctorum, solemnitatibus omnium Apostolorum, & præcipuis festis Ecclesiæ tuæ, dedicationibus Ecclesiarum, consecrationibus Episcoporum, ordinationibus Clericorum, & universario tuæ consecrationis die. Provideas igitur quomodo hujus indumenti honor modesta sit actuum vivacitate servandus, ut ei morum tuorum ornamenta conveniant, & esse plus valeas bonis actibus, quam hujusmodi ornamento auctore Deo conspicuus, & quem Pastoralis curæ constringit officium, dilectionem proberis fratribus exhibere, ut in humilitatis virtute fundatus, nec eleveris prosperis, nec fatigeris adversis. Ipsi etiam adversarii per mandatum dominicum tuo circa te copulentur affectu; & quantum in te fuerit, pacem habeto cum omnibus, & ad pacem studeto reducere discordantes: fulgeat in pectore tuo rationale Judicii cum superhumerali ratione conjunctum, & ita in conspectu Dei procedas, & hominum, quatenus commisso tibi Gregi dominico virtutis præstes exemplum, & taliter opere procedas, & verbo, ut videntes opera tua bona, glorificent patrem nostrum, qui in Cœlis est, & gaudeant se talem habere rectorem, per quem & erudiantur ad fidem, & ad recta opera provocentur.

Adhortatio ad Guillelmum Archiepisc. ex ipsa Pallii concessione petita.

Futuri Archiep. per Monachos Ecclesiæ hujus statuuntur eligendi.

§.7. Obeunte vero te, aut tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem Monachi ejusdem loci, vel major pars consilii sanioris de ipso Collegio, siquidem idoneus fuerit in eo repertus, secundum Deum & canonicas sanctiones crediderint eligendum; quod si forte idoneus ibi reperiri nequiverit, & aliunde fuerit assumendus, per fratres ipsius loci Monachus eligatur: Qui nimirum, & regularib. cibis, & indumentis utatur.

Decretum pro immunitate Ecclesiæ hujus.

§.8. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas detinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum pro quorum gubernatione & substentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Ad inditium sane devotionis suæ, ac demonstrandum, quod eadem Ecclesia Romano tantum Pontifici subjaceret, supernominatus filius noster Rex cum eam sub nomine Monasterij fundare cœpisset, centum tarenos Romano Pontifici annis singulis constituit persolvendos.

** Census annuus Sedi Ap. persolvendus.*

Solitæ conclusiones.

§.9. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, sæcularisve persona paginam hanc nostræ Constitutionis sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo, tertiove commonita, nisi reatum suum digna satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui careat dignitate; reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat; & a Sacratissimo Corpore, & Sanguine Dei, & Domini Redemptoris Nostri Jesu Christi aliena fiat; atque in extremo examine divinæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini Nostri Jesu Christi, quatenus & hic fructus bonæ actionis percipiant, & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant.

EGO LUCIUS Catholicæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi. *Lucii PP.*

Ego

Et S. R. E. Card. ſubſcriptiones.

Ego Theodinus Portuenſis, & S. Ruffinæ Sedis Epiſcopus ſubſcripſi.
Ego Henricus Albanenſis Epiſcopus ſubſcripſi.
Ego Paulus Præneſtinus Epiſcopus ſubſcripſi.
Ego Petrus Presbyter Card. Tit. S. Suſannæ ſubſcripſi.
Ego Vivianus Tit. S. Stephani in Cœlio Monte Presbyter Card. ſubſcripſi.
Ego Laborans Presbyter Card. Sanctæ Mariæ Tranſtyberim Tit. S. Callixti ſubſcripſi.
Ego Raynerius Presbyter Card. S. Laurentii in Damaſo ſubſcripſi.
Ego Pandulfus Presbyter Card. Tit. Baſilicæ Duodecim Apoſtolorum ſubſcripſi.
Ego Hyacinthus Diaconus Card. S. Mariæ in Coſmedin ſubſcripſi.
Ego Arditio Diac. Card. S. Theodori ſubſcripſi.
Ego Gratianus Sanctorum Coſmæ, & Damiani Diaconus Card. ſubſcripſi.
Ego Bobo Diaconus Card. S. Angeli ſubſcripſi.
Ego Gerardus S. Adriani Diaconus Card. ſubſcripſi.
Ego Octavianus Diaconus Card. Sanctorum Sergii, & Bacchi ſubſcripſi.
Ego Goffredus Diaconus Card. S. Mariæ in Via Lata ſubſcripſi.
Ego Albinus Diaconus Card. S. Mariæ Novæ ſubſcripſi.

Dat. die 14. Januarii An. Dom. 1183. Pontif. An. II.

Dat. Velletri per manum Alberti S. R. E. Presbyteri Card. & Cancellarii Nonis Febru. Ind. I. Incarn. Dominicæ anno MCLXXXII. (a) Pontific. vero Dom. Lucii Papæ III. An. II.

IV.

Confirmatio Bonorum omnium, & Conceſſio Privilegiorum Monaſterio S. Matthæi de Caſtello Ordinis Caſſinen.

Ex Originali in Archiv. edidit Gattula Hiſt. Caſſinen. Sæc. VII. pag. 402.

Lucius Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Joanni Abbati Monaſterii Sancti Matthæi Servorum Dei de Caſtello ejuſque Fratribus tam præſentibus, quam futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.

Exordium.

IN eminenti Apoſtolicæ Sedis ſpecula, largiente Domino, quanquam in meriti conſtituti ad univerſum corpus Eccleſiæ aciem noſtræ conſiderationis debemus extendere, & Servorum Dei quieti attentiori ſtudio providere. Eapropter dilecti in Domino filii veſtris juſtis poſtulationibus clementer annuimus, & felicis recordationis Alexandri Papæ prædeceſſoris noſtri veſtigiis inhærentes præfatum Monaſterium, in quo divino eſtis obſequio mancipati, ſub B. Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus: & præſentis ſcripti privilegio communimus.

Prædeceſſoris ſui Alexandri more Monaſterium hoc ſub Sedis Apoſtolicæ protectione recipit.

Ordinem Monaſticum ſecundum Beati Benedicti Regulam ſervari commendat.

In primis ſiquidem ſtatuentes, ut Ordo Monaſticus, qui ſecundum Deum, & Beati Benedicti Regulam in veſtro Monaſterio inſtitutus eſſe dignoſcitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter obſervetur.

Eidem bona omnia confirmat.

Præterea quaſcumque poſſeſſiones, quæcumque bona idem Monaſterium in præſentiarum iuſte, & canonice poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione Fidelium, ſeu aliis juſtis modis præſtante Domino, poterit adipiſci, firma vobis, veſtriſque ſucceſſoribus, & illibata permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis.

Ejuſdem bona enumerat.

Locum ipſum, in quo præſcriptum Monaſterium conſtructum eſt, cum omnibus pertinentiis ſuis. Terras, & Vineas quas habetis in Territorio Aquinati. Poſſeſſiones & terras, quas habetis in terra S. Benedicti, ſive terragio, juſtitiam panis, & vini, quam de veteri conceſſione hactenus obſervata diebus ſingulis a Caſſinenſi Monaſterio, & eam, quam ab Eccleſia S. Mariæ de Albaneta, & S. Nicolai de Ciconia recipitis, ſicut eas vobis prædictum Monaſterium Caſſinenſe in perpetuum obtinendas pietatis obtentu conceſſit.

Libertates, & conceſſiones a Theodino, & Petro Caſſinenſibus Abbatibus factas confirmat.

Libertatem etiam a bonæ memoriæ Rainaldo Theodino, & dilecto filio Petro Caſſinenſibus Abbatibus cum aſſenſu Capituli, ſicut in eorum ſcriptis autenticis continetur, Monaſterio veſtro indultam, & bonas conſuetudines hactenus obſervatas, nec non Eccleſiam S. Martini de Monte Montano, & Eccleſiam S. Leonardi juxta Montem Sambuclum cum pertinentiis ſuis ab ejuſdem Abbatibus rationabiliter vobis conceſſas, cum hominibus, quos a præfato Monaſterio Caſſinenſe tenetis, nihilominus vobis, & Monaſterio veſtro, auctoritate Apoſtolica confirmamus.

Clericos, & Laicos ad habitum Monaſticum recipere permittit.

Liceat quoque vobis Clericos, vel Laicos e ſeculo fugientes, liberos, & abſolutos ad converſionem recipere, & in veſtro Monaſterio ſine contradictione qualibet retinere.

Diſcedentes Monachos abſque Abbatis licentia retineri inhibet.

Prohibemus inſuper, ut nulli Fratrum veſtrorum poſt factam in loco profeſſionem, fas ſit de eodem loco abſque licentia Abbatis ſui diſcedere. Diſcendentem vero ſine communium litterarum veſtrarum cautione, nullus audeat retinere.

Monachos in eandem Domum induci, vel ex ea removeri abſque Abbatis licentia prohibet.

Interdicimus etiam ne alicui liceat aliquem Monachum in eandem Domum contra veſtram voluntatem inducere, aut ex ea quemlibet de Fratribus, vobis nolentibus, ſine cauſa rationabili, removere.

Idem a Decimarum ſolutione eximit.

Sane novalium veſtrorum, quæ propriis manibus, vel ſumptibus colitis, ſive de nutrimentis veſtrorum animalium nullus omnino a vobis decimas præſumat exigere.

Et indebitas exactiones, aut cenſus novos imponere, ſeu veteres augere vetat.

Statuimus inſuper, ut nulli penitus liceat eidem Monaſterio veſtro indebitas exactiones, aut novos cenſus imponere, ſeu veteres contra ſtatuta Sacror. Canonum adaugere.

Sepulturam liberam eſſe decernit.

Sepulturam quoque loci ipſius liberam eſſe decernimus, ut eorum devotioni, & extremæ voluntati, qui ſe illic ſepelliri deliberaverint, niſi excommunicati, vel interdicti ſint, nullus obſiſtat ſalva tamen juſtitia illarum Eccleſiarum, a quibus mortuorum corpora aſſumuntur. Obeunte vero te nunc

(a) Non hic inſtituenda eſt quæſtio de Indictionum initio, aut ex quo potiſſimum menſe eas numerarint Pontifices, quæ res obſcura adhuc omnibus eſt, nec facile elucidanda. Verum cum juxta Pagium, & Baronium prima Indictio quocumque ex menſe deducatur non niſi Februario menſi anni 1183. ſit adſcribenda; hoc Diploma eodem anno datum fuiſſe dicendum eſt. Hoc autem confirmatur Anonymi Caſſinenſis teſtimonio, (qui Duce Cl. V. Camillo Peregrino per illud tempus vivebat, ſuumque perduxit Chronicon ad annum 1195.) hæc ſcribentis ad ann. 1183. *Lucius PP. III. apud Velletrum promovit Guillelmum Abbatem S. Mariæ Regalis de Panormo in Archiepiſcopum Montis Regalis.* Quare dicendum eſt eo quoque tempore injuſta fuiſſe penes Romanos Pontifices, qui mos nunc quoque ſervatur, annos Incarnationis Dominicæ a die 25. Martii deducere;

Abbatis electionem ad Monachos tantum pertinere statuit. Coniuetæ conclusiones, & clausulæ.

nunc ejusdem loci Abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia, seu violentia præponatur, nisi quem Fratres communi consensu, vel Fratrum pars consilii sanioris secundum Dei timorem, & Beati Benedicti regulam prævide-rint eligendum. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat præfatum Monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra, & illibata serventur eorum, pro quorum gubernatione, ac sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura, salva Sedis Apostolicæ authoritate, & Cassinensis Monasterii debito jure, & reverentia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica, secularisve persona hanc nostræ Constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo, tertiove commonita, nisi reatum suum digna satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a Sacratissimo Corpore, ac Sanguine Dei, & Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine Divinæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini Nostri Jesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Lucii PP.

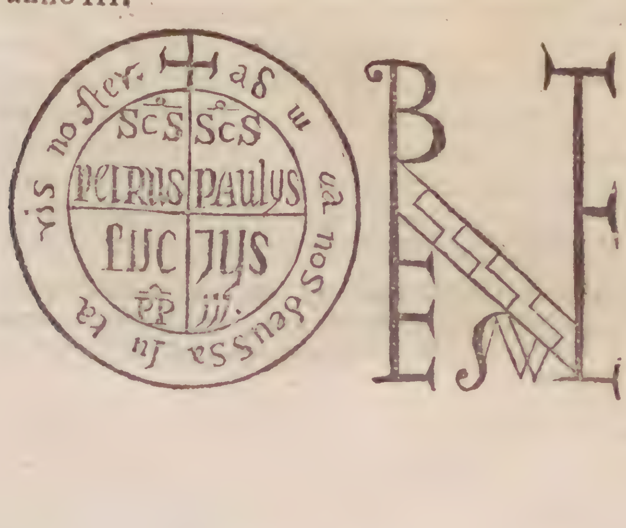
EGO LUCIUS Catholicæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Et S. R. E. Card. subscriptiones.

Ego Theodorus Portuen., & S. Rufinæ Sedis Episcopus subscripsi.
Ego Henricus Albanen. Episcopus subscripsi.
Ego Paulus Prænestinus Episcopus subscripsi.
Ego Joannes Præsbyter Cardinalis Tituli S. Marci subscripsi.
Ego Laborans Presbyter Cardinalis S. Mariæ Transtyberim Tit. Calixti subscripsi.
Ego Petrus Presbyter Cardinalis Tituli S. Susannæ subscripsi.
Ego Jacobus Diaconus Cardinalis S. Mariæ in Cosmedin subscripsi.
Ego Ardicio Diaconus Cardinalis S. Theodori subscripsi.
Ego Gratianus SS. Cosmæ, & Damiani Diaconus Cardinalis subscripsi.
Ego Octavianus SS. Sergii, & Bacchi Diaconus Cardinalis subscripsi.

Dat. die 15. Decemb. An. Dom. 1183. Pont. An. III.

Datum Anagniæ per manum Alberti S. R. E. Presbyteri Cardinalis, & Cancellarii XVIII. Kal. Januarij, indictione secunda, incarnationis Dominicæ anno MCLXXXIII. Pontificatus vero Domini Lucii Papæ III. anno III.

V.

Statutum, ut Honores Carnoten. Capituli residentibus tantum concedantur, & ne quis alia in Ecclesia fruens beneficio Canonicus ibi, vel Plebanus eligi possit.

Ex Dacherii Spicileg. To. XIII. p. 321.

Lucius Episcopus, Servus Servorum Dei, Venerabili Fratri Petro Episcopo, & dilectis filiis G. † Decano, & Capitulo Carnoten. salutem, & Apostolicam benedictionem.

† Supple Goffrido.

Proemium.

CUm ab eo cui plus committitur, amplius exigatur, dignum est & consonum rationi, ut qui in Ecclesia vestra præ aliis honorantur, studiosiùs illi deserviant, & utilitati ipsius intendant. Hac itaque ratione inducti auctoritate duximus Apostolica statuendum, ut Honores * Carnoten. Ecclesiæ aliis de cætero minimè concedantur, nisi qui secundùm antiquam, & rationabilem consuetudinem residentiam se promiserunt habituros. Si autem post promissionem suam hoc nequaquam impleverint, ab ipsis reddantur honoribus alieni. Ad hæc auctoritate Apostolica inhibemus ne quis in alia Ecclesia beneficium habens in Canonicum Ecclesiæ vestræ, aut Plebanum Presbyterum admittatur, nisi priori cesserit beneficio, & ab proprio fuerit Episcopo absolutus. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ Constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

** Scilicet Beneficia, Officia, & Dignitates.*

Datum Velleit. XVI. Kalend. Februarij.

Dat. die 17. Januar. Anno D. 1184. (a) Pontific. Anno III.

VI.

Confirmatio Sententiæ latæ a Delegatis Apostolicæ Sedis in controversia verten. inter Episcopum Pennen., & Abbatem Monasterii S. Quirici ejusdem Diœcesis.

Bona omnia juraque huic Ecclesiæ confirmavit Innocentius II. Constit. dat. anno 1140. Tomo II. pag. 251.

Edidit Ughel. Ital. Sacr. Tomo 1., ubi de historia hujus Ecclesiæ.

Lucius Episcopus Servus Servorum Dei, Ven. Fr. Oderisio Pennen. Episcopo salutem, & Apostolicam benedictionem.

Controversia Delegatis Apost. Sedis commissa.

CUm controversia, quæ inter te, & dilectum filium Senebaldum Abbatem S. Quirici de Intrethoco super Ecclesiis, & quibusdam aliis rebus fuerit diutius agitata Venerab. Fratri nostro Theo. Portuen. Episcopo, & dilecto Filio Octavio SS. Sergij, & Bacchi Diac. Card. fuisset de mandato nostro commissa, iidem consilio prudentum Virorum inter vos subscriptam concordiam statuerunt. Ad majorem ejus evidentiam scriptum ipsorum confectum super eodem negotio

(a) Notam hanc Chronologicam margini apponit Dacherius.

Tenor Sententiæ ab eis latæ.

tio inferius de verbo ad verbum duximus annotandum Theo. Dei gratia Portuen., & Sanctæ Rufinæ Sedis Episcopus, & Octavius SS. Sergii, & Bacchi Diac. Card. Omnibus ad quos literæ istæ pervenerint, æternam in Christo salutem. Noverit universitas vestra, quod cum inter Vener. Fratrem nostrum Oderisium Pennen. Episcopum, & Senebaldum Abbatem S. Quirici de Intrethoco, super Ecclesiis, & aliis infrascriptis controversia verteretur; Nos de mandato D. Papæ Lucii de ipsa causa cognoscentes, prænominatus Abbas, & Mag. Bert. præfati Episcopi procurator, qui per eundem Episcopum in causa ista in præsentia D. Papæ Lucii, & quorundam Cardinalium tam ad litigandum, quam ad transigendum procurator fuerat constitutus, libere, & absolute compromiserunt C. librarum provendere pœnam sibi invicem stipulatione interposita, promittens, si ea, quæ nos inter eos statueremus, Abbas ipse, vel Conventus, & Procurator, vel Episcopus rata semper non haberent. Nos autem habito Virorum prudentium consilio pro bono pacis de assensu utriusque partis statuimus, ut Episcopus, vel ejus Nuncius semel in anno in his duabus Ecclesiis in S. Joannis in Insula, & S. Mariæ de Ronzano cum tot equituris, & sociis, cum quot alias Ecclesias Episcopatus visitat, suscipiatur honorifice, & procuretur, ut in reditu suo de rebus Ecclesiæ secundum quod consuevit, honoretur. In Ecclesia S. Joannis de Casanello semel in anno ipse, vel ejus Nuncius honorificè suscipiatur, & procuretur, Capellani autem prædictarum Ecclesiarum, scilicet S. Ioannis in Insula, & S. Mariæ de Ronzano, & reliqui Clerici, qui sunt in ipsis capellis, dabunt Episcopo cathedraticum, & quos Episcopus excommunicaverit de Parochianis suis, vel de Clericis manentibus in capellis, ad communionem ipsi non admittent. Clerici curam animarum gerentes, & vocati ad Synodum venient, & quos Episcopus ad curam animarum promovebit, fidelitatem ei, & Ecclesiæ Pennen. iur. habent. De capella vero S. Joannis in Casanello, quæ est in Atroveteri, habeat Episcopus quartam Decimarum, & Mortuariorum, & ille, qui ibi gerit curam animarum, jurabit fidelitatem Pennen. Episcopo, & Pennensi Ecclesiæ; Abbas vero habebit pleno jure institutionem, & destitutionem in his quinque Ecclesiis, scilicet in S. Joannis de Insula, S. Mariæ ad Ronzanum, S. Ioannis in Casanello, S. Nicolai in Galbano, S. Salvatoris ad Fanum, & interdictum, quod ipse posuerit in jam dictis Ecclesiis, & quos excommunicaverit de Monachis, vel Clericis manentibus in prædictis Ecclesiis, Episcopus non absolvet. Si quos ad Sacros Ordines de Monachis vel Clericis, qui sunt in dictis Ecclesiis, Episcopus promovebit, non exiget ab eis juramentum, nisi promoveat eos ad curam animarum gerendam; privilegia sane Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Monasterio S. Quirici indulta Episcopus conservabit illibata, ita tamen ut præfata sint privilegia salva, & jam dicta Monasteria, & omnia infra ipsa Monasteria consistentia sint in dispositione Abbatis, & salva sint ea, quæ in hac concordia continentur. Monachis & Clericis S. Joannis in Casanello, si quos Episcopus sibi jurare fecit, absolvet, præter illum, qui tenet & tenebit Capellam Atriveteris, qui tenebitur ad juramentum fidelitatis. Clerici vero gerentes curam animarum in Capella Ecclesiæ S. Joannis in Casanello suscipiant ipsam curam de manu Episcopi, & tenebuntur juramento Episcopo & Pennensi Ecclesiæ. De reliquis vero dictis Ecclesiis si quos sibi jurare fecit, absolvet præter illos, qui in ipsis Ecclesiis curam gerunt animarum. Præterea Episcopus in visitatione Parochiæ, ipse, vel ejus Nuncius recipietur & honorifice tractabitur. In Ecclesia S. Salvatoris ad Fanum, & S. Nicolai in Galbano consuetus census ei dabitur. De Ecclesia S. Salvatoris, de qua destitutus fuerat, & omnes Clerici, qui sunt in Ecclesiis, in quibus Baptismus celebratur, & in quibus cura geritur animarum tam in Capellis omnibus S. Joannis in Casanello, quam in omnibus aliis Ecclesiis sive sint Capellæ, sive non, in quibus geritur cura animarum, suscipiant eam curam de manu Episcopi, & reddant ei Cathedraticum, & tenebuntur ei juramento fidelitatis. De quarta vero decimarum, & mortuariorum omnium prædictarum Ecclesiarum excepta Capella de Atro medietatem habebit Episcopus, & medietatem alteram Abbas. Correctio vero in Spiritualibus pertinebit ad Episcopum, in temporalibus ad Abbatem. Manifesta sane crimina omnium laicorum Parochianorum prædictarum Ecclesiarum referentur ad Episcopum. Ut autem hæc omnia perpetuum robur firmitatis obtineant, præsentis scripturæ paginam nostrorum sigillorum impressione signavimus.

Hospitium Episcopo ad Visitationem Diœcesis proficiscenti statutum certis in locis, & temporibus.

Iuramentum fidelitatis, & obedientiæ eidem a Clericis Ecclesiarum Monasterii præstandum.

Quæ data fuerint Abbati Monasterii S. Quirici.

Cæteræ Sententiæ partes.

Acta sunt ista in Civitate Anagniæ anno Dom. 1183. Pontificatus Domini Nostri Lucii III. Papæ anno tertio, Indict. 2. mensis Decembris die 22. Hanc igitur compositionem, sicut inter vos facta est, & recepta, ut superius de verbo ad verbum annotavimus auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus statuentes, ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere vel ei ausu temerario contraire; Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Hujusmodi Compositionem, & Sententiam confirmat Lucius PP.

Datum Anagniæ 14. Kal. Februarii. (a)

Dat. die 18. Januarii.

Decre-

(a) Hoc Privilegium anno 1184. esse consignandum, optime deducitur ex notis chronologicis, quæ in calce Sententiæ a Delegatis Apostolicis in causa, qua de hic agitur, latæ leguntur.

VII.

Decretalis contra nonnullos abusus in Pictavensi Diœcesi invectos.

Ex Cartul. Eccles. hujus Ejusd. Martene Anecd. Tom. 1. pagina 610.

Lucius Episcopus Servus Servorum Dei, Venerabili Fratri Guillelmo Pictavensi Episcopo salutem & Apostolicam benedictionem.

CUm sit in Lateranensi Concilio constitutum ad immoderatam quorundam avaritiam coercendam, & tollendam materiam jurgiorum, ne beneficia Ecclesiastica, donec vacaverint, promittantur: grave Nobis est & molestum, quod in Diœcesi tua Abbates, & Priores instituta salubria surda aure transire, & hujusmodi promissiones illicitas facere perhibentur. Unde ne hæc enormitas quæ salubri fuerat constitutione præcisa, vires ex dissimulatione resumens perniciosa licentia denuo inolescat; Fraternitati tuæ præsentibus literis indulgemus, ut hujusmodi promissionibus irritatis, si occasione dissentionum, quæ exinde frequenter emergunt, culpa illorum qui præsentationem habere noscuntur, ultra sex menses Ecclesias vacare contingerit, liceat tibi de auctoritate Apostolicæ Sedis, omni contradictione vel appellatione cessante, de personis idoneis sine præjudicio tamen eorumdem imposterum ordinare. Nolumus autem, ut ex hoc majoribus Ecclesiis debita reverentia minuatur. Ut etiam injunctum tibi officium tanto liberius exequaris, quanto Apostolicum tibi videris adesse præsidium, sollicitudini tuæ præsenti auctoritate concedimus, ut Abbatissas, & alias mulieres, quæ in Episcopatu tuo domibus religiosis præesse noscuntur, per quarum insufficientiam & negligentiam Deo devotæ fœminæ observantiam Religionis exorbitant, cum consilio dilectorum filiorum nostrorum Sancti Cypriani, & de Pinu Abbatum corrigere valeas; & si inventæ fuerint contumaces, absque appellationis diffugio disciplina Ecclesiastica coercere: ut quæ remediorum fomenta non sentiunt, putrida ferro vulnera resecentur: salvis Ecclesiis, quæ nullo mediante Romano Pontifici sunt subjectæ. Ad hæc autem Præposituram Ecclesiæ tuæ cum vacaret, idoneam assignandi personam cum assensu majoris & sanioris partis Capituli liberam tibi tribuimus facultatem. Quod si super ea, vel super alio Ecclesiæ tuæ beneficio cuilibet conferendo tuæ devotioni scripsimus, arctari te nolumus mandatum Apostolicum adimplere, sed nisi honesta persona, & beneficio digna extiterit pro qua literas Apostolicas contigerit emanare. Hoc autem propter futuram Ecclesiæ tuæ, quæ vacare proponitur . . . . idonei assignandi tuis nobis literis intimetur, ne forte per ignorantiam veritatis denuo tibi scribere compellamur. Cum vero de jure & consuetudine ad Episcopum Pictavensem, qui pro tempore fuerit, pertinere dicitur in Conventualibus Ecclesiis Clericorum in Diœcesi Pictavensi, & nihilominus in Ecclesia Dauracensi unum Canonicum facere præsenti pagina prohibemus, ne quis, appellationis prætextu, quod tibi competit in hac parte, debeat impedire. Sane cum quidam viri Religiosi, qui ad unum Prioratum regendum vix sufficiunt, plerumque duos ambitione damnabili appetant, & detinere præsumant; discretioni tuæ præcipimus, ut hanc præsumptionem compescas, & tam Abbates, quam Archipresbyteros, decanos per tuam Diœcesim constitutos ad suscipiendum ordinem Sacerdotii, si idonei fuerint, appellatione remota compellas. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis & prohibitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli se noverit incursurum.

Beneficia Ecclesiastica, antequam vacent, non promittenda.

Episcopo Pictaven. de Beneficiis ultra sex menses vacantibus collationem concedit.

Jus eidem elargitur in Abbatissas sui Episcopatus.

Præposituræ quoque Ecclesiæ Pictaven. collationem concedit.

De duobus Beneficiis simul non retinendis.

Datum Veronæ III. Idus Martij.

Dat. die 13. Martii Anno Dom. 1184. Pont. An. III.

VIII.

Decretum contra Hæreticos.

Ex Concil. Tom. XIII. Proemium. Cap. ad abolendam de Hæreticis.

AD abolendam diversarum hæresum pravitatem, quæ in plerisque mundi partibus modernis cæpit temporibus pullulare, vigor debet Ecclesiasticus excitari: cum nimirum imperialis fortitudinis suffragante potentia, & hæreticorum protervitas in ipsis falsitatis suæ conatibus elidatur, & catholicæ simplicitatis veritas in Ecclesia Sancta resplendens, eam utique demonstret ab omni execratione falsorum dogmatum expiatam.

§.1. Ideoque nos, carissimi filii Nostri Friderici Illustris Romanorum Imperatoris semper Augusti, præsentia pariter & vigore suffulti, de communi consilio Fratrum nostrorum, necnon aliorum Patriarcharum, Archiepiscoporum, multorumque Principum, qui de diversis mundi partibus convenerunt: contra ipsos Hæreticos, quibus diversa vocabula diversarum indidit professio falsitatum, præsentis decreti generali sanctione consurgimus, & omnem hæresim quocumque nomine censeatur, per hujus constitutionis seriem, authoritate Apostolica condemnamus.

Condemnatio omnium hæresium.

§.2. Inprimis ergo Catharos & Patarinos, & eos qui se Humiliatos vel Pauperes de Lugduno, falso nomine mentiuntur, Passaginos, Josepinos, Arnaldistas, perpetuo decernimus anathemati subjacere.

Hæreses nonnullæ nominantur.

§.3. Et quoniam nonnulli sub specie pietatis, virtutem ejus, juxta quod ait Apostolus, denegantes, authoritatem sibi vindicant prædicandi, cum idem Apostolus dicat: Quomodo prædicabunt, nisi mittantur? omnes qui vel prohibiti, vel non missi, præter authoritatem ab Apostolica Sede, vel Episcopo loci susceptam, publice vel privatim prædicare præsumpserint.

Prohibetur, ne quis sine permissione Sedis Apost., vel Ordinarii loci prædicet.

§.4. Et universos, qui de Sacramento Corporis, & Sanguinis Domini Nostri Jesu Christi, vel de Baptismate, seu peccatorum re-

Anathematizatio hæresum contra Sacramenta,

remissione, aut de Matrimonio, vel de reliquis Ecclesiasticis Sacramentis, aliter sentire aut docere non metuunt, quam Sacrosancta Romana Ecclesia prædicat & observat: Et generaliter quoscumque eadem Romana Ecclesia, vel singuli Episcopi per Dioeceses suas, cum consilio Clericorum vel Clerici ipsi Sede Vacante, cum consilio, si oportuerit, viciniorum Episcoporum, Hæreticos judicaverint, pari vinculo perpetui anathematis innodamus.

Et hæreticorum omnium ubique locorum damnatorum.

§.5. Receptores & defensores eorum, cunctosque pariter qui prædictis Hæreticis ad fovendam in eis hæresis pravitatem, patrocinium præstiterint aliquod, vel favorem sive consolati, sive credentes, sive perfecti, seu quibuscumque superstitiosis nominibus nuncupentur, simili decernimus subjacere sententiæ.

Item Defensorum, Fautorum &c.

§.6. Quia vero peccatis exigentibus quandoque contingit, ut Ecclesiasticæ severitas disciplinæ, ab iis qui virtutem ejus non intelligunt, condemnetur: præsenti nihilominus ordinatione sancimus, ut qui manifeste fuerint in supradictis erroribus deprehensi, si Clericus est, vel cujuslibet religionis obumbratione fucatus, totius Ecclesiastici ordinis prærogativa nudetur: & sic omni pariter officio & beneficio Ecclesiastico spoliatus, sæcularis relinquatur arbitrio potestatis, animadversione debita puniendus, nisi continuo post deprehensionem erroris ad fidei Catholicæ unitatem sponte recurrere, & errorem suum, ad arbitrium Episcopi regionis, publice consenserit abjurare, & satisfactionem congruam exhibere. Laicus autem, quem aliqua prædictarum pestium notoria vel privata culpa resperserit, nisi, prout dictum est, abjurata hæresi, & satisfactione exhibita, confestim ad fidem confugerit orthodoxam, sæcularis judicis arbitrio relinquatur, debitam recepturus pro qualitate facinoris ultionem.

Degradatio Ecclesiasticorum, qui in hæreses inciderint:

Et pœnæ contra Laicos non resipiscentes.

§.6. Qui vero inventi fuerint sola Ecclesiæ suspicione notabiles, nisi ad arbitrium Episcopi, juxta considerationem suspicionis qualitatemque personæ, propriam innocentiam congrua purgatione monstraverint, simili sententiæ subjacebunt. Illos autem, qui post abjurationem erroris, vel postquam se, ut diximus proprii antistitis examinatione purgaverint, deprehensi fuerint in abjuratam hæresim recidisse, sæculari judicio sine ulla penitus audientia decernimus relinquendos, bonis damnatorum, Ecclesiis, quibus deserviebant, secundum sanctiones legitimas applicandis.

De suspectis, & relapsis.

§.7. Sane prædictam excommunicationem, cui omnes cupimus Hæreticos subjacere, ab omnibus Patriarchis, Archiepisc. Episc. in præcipuis festivitatibus, & quoties solemnitates habuerint, vel qualibet occasione, ad gloriam Dei, & reprehensionem hæreticæ pravitatis, decernimus innovari: authoritate Apostolica statuentes, ut si quis de ordine Episcoporum, negligens in his fuerit vel desidiosus inventus, per triennale spatium ab Episcopali habeatur dignitate & administratione suspensus.

Hujusm. excommunicatio in hæreticos a Patriarchis, Archiepisc., & Episcopis præcipuis solemnitatibus innovanda statuitur.

§.8. Ad hæc de Episcopali consilio, & suggestione culminis Imperialis, & Principum ejus, adjecimus, ut quilibet Archiepiscopus vel Episcopus, per se vel Archidiaconum suum, aut per alias honestas idoneasque personas, bis vel semel in anno, Parochiam in qua fama fuerit hæreticos habitare, circumeat; & ibi tres vel plures boni testimonii viros, vel etiam si expedire videbitur, totam viciniam jurare compellat, quod si quis ibidem hæreticos sciverit, vel aliquos occulta conventicula celebrantes, seu a communi conversatione fidelium vita & moribus dissidentes, eos Episcopo vel Archidiacono studeat indicare. Episcopus autem seu Archidiaconus, ad præsentiam suam convocet accusatos; qui nisi se ad eorum arbitrium juxta patriæ consuetudinem ab objecto reatu purgaverint, vel si post purgationem exhibitam in pristinam fuerint relapsi perfidiam, Episcoporum judicio puniantur. Si qui vero ex eis jurationem superstitione damnabili respuentes, jurare forte noluerint: ex hoc ipso hæretici judicentur, & pœnis quæ prænominatæ sunt percellantur.

De perquirendis, examinandis, & puniendis hæreticis.

§.9. Statuimus insuper, ut Comites, Barones, Rectores, Consules Civitatum, & aliorum locorum juxta commonitionem Archiepiscoporum & Episcoporum, præstito corporaliter juramento promittant, quod in omnibus prædictis fortiter & efficaciter, cum ab eis fuerint exinde requisiti, Ecclesiam contra hæreticos, & eorum complices adjuvabunt, & studebunt bona fide, juxta officium & posse suum, Ecclesiastica similiter & imperialia statuta circa ea, quæ diximus, executioni mandare. Si vero id observare noluerint, honore, quem obtinent, spolientur; & ad alios nullatenus assumantur: eis nihilominus excommunicatione ligandis, & terris ipsorum interdicto Ecclesiæ supponendis. Civitas autem, quæ his decretalibus institutis duxerit resistendum, vel contra commonitionem Episcopi punire neglexerit resistentes: aliarum careat commercio Civitatum, & Episcopali se noverit dignitate privandam.

De juramento a Baronibus, & Magistratibus Urbium &c. præstando auxilium Episcopis contra Hæretic. dandi:

Pœnæ contra renuentes.

§.10. Omnes etiam fautores hæreticorum, tamquam perpetua infamia condemnatos, ab advocatione & testimonio, & aliis publicis officiis, decernimus repellendos. Si qui vero fuerint, qui a lege Dioecesanæ jurisdictionis exempti, soli subjaceant Sedis Apostolicæ potestati: nihilominus in iis quæ superius sunt contra hæreticos instituta, Archiepiscoporum vel Episcoporum subeant judicium; & eis in hac parte, tamquam a Sede Apostolica delegatis, non obstantibus libertatis suæ privilegiis, obsequantur. (a)

Fautores hæreticor. nulla gaudeant exemptione a Jurisdict. Episcoporum in hujusm. causis.

Fun-

(a) Allatum contra Hæreticos Decretum sancitum est in Conventu Veronæ habito a Lucio Papa præsente Friderico Imperatore, Cardinalibus, & plerisque Ecclesiæ Rectoribus, (teste Rodulpho Diceto) anno 1184., & quidem circa mensem Novembrem.

IX.

Confirmatio Fundationis Præpositurae de Truthenhusen. Ordinis Sancti Augustini Dioecesis Argentinæ, ab Hohenburgensi Monasterio dependentis.

Ex Authographo Episcopi Argent. edidit Sammarth. Gall. Chr. Tom. V. inter Instrumenta Eccles. hujus num. XXVI.

Lucius Episcopus Servus Servorum Dei, Dilectis in Christo filiabus Herrardi Abbatissæ, & Sororibus in Monasterio Hohenburg tam præsentibus, quam futuris regularem vitam professis in perpetuum, Apostolicam benedictionem, & perpetuæ salutis jucunditatem.

Historia Ecclesiæ de Hohenburg ejusque reparationis.

TOtius Ecclesiæ fidelibus paterna dilectione familiariter insinuamus, quod audientiæ nostræ veridica assertione relatum est, qualiter Fridericus Dux, Pater Friderici Imperatoris, Ecclesiam, quæ dicitur Hohenburg, in honore Sanctæ Dei Genitricis Mariæ fundatam, in qua requiescit corpus S. Odiliæ Virginis, per indiscretam rerum invasionem disturbaverit, & usque ad tempus filii sui Friderici Imperatoris pene destructam reliquerit; ipse vero Fridericus Romanorum Imperator divina gratia instinctus, pro tam miserabili Patris delicto graviter doluit, & æterni Regis gratiam reconciliare volens, præfatam Ecclesiam consilio spiritualium personarum restaurare elaboravit, & sicut ab eis didicit religiosam & idoneam personam, nomine Rilint, eidem Ecclesiæ præfecit. Hæc enim, dum regimen Ecclesiæ feliciter suscepit, pro Dei amore destructa diligenter reædificans, dissipata strenue plantans, auxilio & consilio Burkardi Argentinensis Episcopi, aliorumque spiritualium, ipsam Ecclesiam ad honorem Dei prudenter & honorifice reformavit, omnemque divinæ legis religionem, ac canonicæ disciplinæ rigorem secundum regulam Beati Augustini, inibi pleniter informavit; quam studii normam succedens ei Abbatissa dilecta in Christo filia nostra Herrart fideliter in omnibus bonis secuta, inter cætera utilitatis opera, quibus invigilavit, prædium in Trutenhusen. cum Conventu suo, & cum Gunthero de Vinbege, a quibusdam ministerialibus ipsius cœnobii comparavit, & super majus Altare in Hohenburg ea conditione tradidit, ut ad honorem Dei, & Hohenburgensis cœnobii, per laborem suum Præpositura ibi Canonicorum Regularium fundaretur, qui secundum Beati Augustini regulam, & consuetudinem Marbacensis Ecclesiæ, instituì & permanere deberent: hoc autem favore & consilio carissimi in Christo filii Nostri Friderici Romanorum Imperatoris semper Augusti, & consensu Ecclesiæ ipsius ministerialium, approbatione quoque bonæ memoriæ Petri Tusculanensis Episcopi, tunc Apostolicæ Sedis Legati, & Henrici Argentinensis Episcopi statuit, & construxit primum ibi Capellam ad honorem Dei, ac memoriam Beatæ Mariæ semper Virginis, & curtim cum cæteris ædificiis, donec construeretur ibi major Ecclesia, id est, Monasterium in memoriam Beati Nicolai, cum claustralibus officinis, videlicet cum Hospitali Pauperum, & Hospitio advenientium hospitum, cæterisque ædificiis Ecclesiæ necessariis, in quo duodecim Canonici, cum idoneo Præposito ejusdem Ordinis collocandi sunt, qui sub regulari professione degentes, Hohenburgensis cœnobii Abbatissis, omnique Collegio in negotiis spiritualibus & temporalibus, prout Abbatissa, & necessitas cœnobii postulaverit, in timore Dei devote obtemperent, nec aliquo temerario ausu Hohenburgensem Ecclesiam superbe inquietent: quibus utique præfatæ Ecclesiæ in Trutenhusen ordinatione tali, ut prædictum est, fundatæ dare decrevit, cum prædictorum assensu, duarum hebdomadariarum stipendia præbendarum, non ad privatum usum, sed ad communem utilitatem distribuendarum, duas scilicet carratas Vini, & duo talenta Argentinensium denariorum, & viginti octo maldros hyemalis frumenti, & quatuordecim maldros ordei, & beneficia in inferiori Ehenheim, & in Rodesheim sita ad easdem præbendas pertinentia, & decimationem Salicæ Terræ in Sunthusen., decimas quoque Salicæ Terræ in Egensheim ad easdem præbendas pertinentes, & quidquid Præposito vel Vicariis suis ad manus oblatum fuerit in Hohenburc. Insuper quoque ad eorumdem usum modo concessit in Gokkesvvilre triginta duo frugifera jugera, & dimidium & duo vinifera, cum arbustis, & duos ortos, & curtim; in Bercheim vero concessit illis quatuordecim jugera & unam curtim, in Heilingenstein, quoque septem jugera vinifera, quæ omnia non pertinent ad Præbendas. Ad hæc etiam concessit illis ex integro ipsum allodium Trutenhusen. Statutum est itidem, ut quilibet Præpositus in Trutenhusen, cum voluerit, Hohenburgensem Ecclesiam visitet, & Missarum solemnia secundum ordinem ipsius Ecclesiæ celebret, ac duos ex Canonicis suis religiosos & idoneos Hebdomadarios in Hohenburc semper constituat servituros. Quod si prædicti Sacerdotes aliquando commutandi fuerint, Præpositus, absque ulla contradictione Abbatissæ, libere eos ad claustrum revocans, alios idoneos restituere curet, qui de mente, sine licentia Abbatissæ, non recedentes divina officia absque ullo gravamine secundum consuetudinem Hohenburgensis Ecclesiæ celebrare non recusent. In Purificatione quoque Sanctæ Mariæ, & in die Palmarum, & in Cœna Domini, & in Nativitate, ac Decollatione Sancti Joannis Baptistæ, & in Assumptione Sanctæ Mariæ, & in festivitate S. Michaelis, & omnium Sanctorum ad Monasterium Hohenburgense, si inevitabilis causa non impediat, Missam solemnem celebraturus annuatim veniat, & etiam in festo S. Odiliæ, ac in Capellæ ejus dedicatione, & in Nativitate Domini Missam diurnam priorem celebret. Quod si Præpositus, & Canonici sui hæc privilegii decreta neglexerint, Ecclesiamque Hohenburgensem irrationabili gravamine inquiete perturbaverint, Abbatissa & Conventus præbendas ac beneficia ad præbendas per-

Fundatio Præposituræ de Truthenhusen.

Conditiones appositæ.

Dos stabilita.

Alia Statuta.

Decreta pro indemnitate Monasterii.

pertinentia subtrahant; & aliunde sibi Sacerdotes, quos voluerint, quietos & religiosos sibi provideant, isti vero officia in Missarum solemniis prius sibi concessa amplius in Monte Hohenburc, nisi permissione Abbatissæ & Conventus, sicut & alieni celebrare non audeant. Simili quidem modo, si Stivagiensis Abbas & Canonici sui Hohenburgensem Ecclesiam per injustam contradictionem contentiose impugnaverint, nec privilegii sui statuta a manu Hohenburgensis Abbatissæ data, mansuete obtemperando, observaverint, locus S. Gorgonii, qui est præbenda unius Hebdomadarii cum omnibus appenditiis suis, quem quilibet Stivagensis Abbas ab Hohenburgensi Abbatissa accipere debet, cæteraque beneficia de Hohenburc Missarum solemnia, quemadmodum alieni, nisi permissione Abbatissæ, celebrare non audeant. Unanimi quoque consilio & consensu decretum est, ut uno quoque Præposito in Trutenhusen a præsenti vita decedente, vel mutato, Fratres inibi commorantes idoneam, & religiosam ordinis sui personam eligant, & ipse electus investituram præpositurae de manu Hohenburgensis Abbatissæ absque ulla contradictione primo aditu per librum (*a*) gratis accipiat. Adjectum est nihilominus, ut Ecclesia in Trutenhusen sub Hohenburgensis Advocati patrocinio defendatur, & quælibet secularis causa inibi ventilanda in judicio ipsius advocati discutiatur. Nunc igitur, quia hæc pia, religiosaque statuta nostro confirmari munimine, atque Apostolica protectione vallari prædicta filia nostra Herrart Venerabilis Abbatissa petivit, nos petitioni suæ benigno concurrentes assensu, prædictam Constitutionem auctoritate Apostolica confirmamus, & locum ipsum sub Beati Petri & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus, statuentes, ut quascumque possessiones, quæcunque bona idem Monasterium in præsentiarum juste & canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma Fratribus eorumque succedentibus, & illibata permaneant. Liceat quoque illis personas liberas & absolutas a seculo fugientes ad conversionem recipere, & eas absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, ut nulli Canonicorum post factam in eodem loco professionem fas sit absque Præpositi sui licentia de eodem discedere, discedentem vero absque communium litterarum cautione nullus audeat retinere. Cum autem generale interdictum Terræ fuerit, liceat ipsis clausis januis exclusis excommunicatis & interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce, Divina Officia celebrare. Paci quoque & tranquillitati fratrum paterna sollicitudine providere volentes, auctoritate Apostolica prohibemus, ut nullus infra clausuras locorum seu grangiarum suarum violentiam, vel rapinam, seu furtum committere, ignem apponere, hominem capere, vel interficere audeat; Sepulturam præterea ipsius loci tam ad opus fratrum, quam familiæ peregrinorum, seu hospitum inibi decedentium, nisi forte excommunicati fuerint vel interdicti, liberam esse decernimus.

De electione Præpositi.

Privilegia concessa.

Supradicta confirmantur a Lucio PP.

Quæ concesserit, quæque statuerit Pontifex.

Clausulæ.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum fas sit præfatam Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione & sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva Sedis Apostolicæ auctoritate, & Diœcesani Episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica secularisve persona, contra hanc nostræ Constitutionis paginam temere venire temptaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a Sacratissimo Corpore ac Sanguine Domini Nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat; cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini Nostri Jesu Christi, quatinus, & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, Amen, Amen.

Dat. die 1. Maji An. Domini 1185. Pont. An. IV.

Datum Veronæ per manum Alberti Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Presbyteri Cardinalis & Cancellarii, Kal. Maji Indict. III. Incarnationis Dominicæ anno MCLXXXV. Pontificatus vero domni Lucii Papæ III. Anno Quarto.

X.

Bona, & Privilegia Admontensis Monasterii confirmat, & nova de electionibus Abbatissarum, & aliorum Monasteriorum regimine sancit statuta.

In Cod. Diplomat. Admonten. edidit Pezzius Thesaur. Anecdot. Tom. III. Par. III. n. V.

Lucius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Isenrico Abbati Monasterii Sancti Blasii, quod Admunt dicitur, ejusque Fratribus, tam præsentibus, quam futuris regularem vitam professis in perpetuum.

Exordium.

OFficii nostri nos admonet, & invitat auctoritas pro Ecclesiarum statu, satagere, & eorum quieti, ac tranquillitati salubriter auxiliante Domino providere. Dignum namque, & honestati conveniens esse dignoscitur, ut qui ad earum regimen Domino disponente assumpti sumus, eas a pravorum hominum nequitiis tueamur, & Beati Petri, atque Apostolicæ Sedis patrocinio muniamus. Quapropter dilecti in Domino filii venerabilis Fratris nostri Alberti Archiepisco-

(*a*) Modus investiendi rei Diplomaticæ peritis non ignotus. Investitus siquidem immittebatur in possessionem rerum, vel Dignitatis, qua investiebatur, per quoddam Symbolum, puta Cespitem, Herbam, Ramum aliaque, quæ affinitatem aliquam haberent cum re, quæ donaretur, cederetur &c. Vide *Dictionarium Ducangii verbo Investitura*: Puto librum hunc fuisse Missale, quod super Altare poni solebat, ut conicitur ex nonnullis Documentis Medii Ævi.

Monasterium hoc Prædecessorum more sub Sedis Apostolicæ recipit protectione:

piscopi vestri, ac vestris justis postulationibus clementer annuimus, & præfatum Monasterium, in quo divino mancipati estis obsequio, prædecessorum nostrorum bon: mem: Paschalis, Innocentii, Lucii, Alexandri Romanorum Pontificum vestigiis inhærentes, sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus.

Universa eidem bona, donationes, & concessiones confirmat.

Statuentes, ut quascumque possessiones, quæcumque bona idem Monasterium, in præsentiarum iustè, & canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione Fidelium, seu aliis justis modis præstante Domino poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis:

Eadem enumerat.

Prædium, quod dedit Episcopus Gebehardus in Silva, quæ dicitur Frizevvalt ex utraque parte Fluminis ab Horgeprukke, usque Schrasengaste, cum decimis, & omnibus utilitatibus suis Prædium, quod apud Chatse ab Ottone per concambium suscepistis. Decimas, à Gebehardo Episcopo vobis canonicè concessas. Prædium apud Elsindorf, cum Ecclesia, & suis pertinentiis. Apud Halle juxta Monasterium quidquid ibi Episcopi videlicet Gebehardus, Tiemo, & Chunradus vobis concesserunt.

Illa in feudum, sive beneficium aliquibus dare, aut modis aliis alienare tam Episc., quam Abbati prohibet.

Nec Episcopo, nec Abbati ipsi, nec personæ alicui facultas sit bona ejusdem cœnobii in fæudum, sive beneficium aliquibus dare, nec modis aliis alienare.

Sepulturam liberam declarat.

Sanè Sepulturam ipsius loci liberam esse censemus, ut qui se illic sepeliri desideraverint, nisi excommunicati sint, vel interdicti, extremæ voluntati eorum nullus obsistat salva justitia Matricis Ecclesiæ.

Ad habitum Monast. recipiendi etiam aliorum Monasterior. personas facultatem impertitur.

Laicos, sive Clericos Seculares ad conversionem suscipere, vel etiam ab aliis Monasteriis personas arctioris vitæ desiderio, seu alia certa rationabili causa, ad vos venientes nullius Episcopi, Abbatis, vel Præpositi vos inhibeat contradictio.

Monachos discedentes absque Abbatis, totiusq; Congregat. licentia retinere prohibet.

Prohibemus quoque, ut nulli Fratrum post factam professionem, absque Abbatis, totiusque Congregationis permissione, liceat ex eodem claustro discedere, discedentem verò absque communi litterarum cautione nullus audeat retinere.

Exemptio a Decimarum solutione.

Sanè novalium vestrorum, quæ propriis manibus, aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium, nullus a vobis decimas præsumat exigere.

Ab eodem indebitas exactiones exigi vetat.

Nulli quoque liceat Monasterio angarias, vel alias novas exactiones monasticæ quieti, & religioni contrarias imponere.

Indulta Friderici Imperatoris auctoritate Apostol. confirmat.

Quæcumque etiam dilectissimus filius noster Fridericus Romanorum Imperator Augustus, Imperialis Edicti vigore vobis indulsit, & privilegio confirmavit, & nos auctoritate Apostolica confirmamus.

In Ecclesiis ad ipsum spectantibus Præsentatis Sacerdotibus idoneis, Episcopus animarum curam committat.

In Parochialibus vero Ecclesiis, sive Cappellis, quas tenetis, liceat vobis Sacerdotes eligere, & Episcopo præsentare, quibus si idonei fuerint, Episcopus animarum curam, ut de plebis cura quidem Episcopo, vobis autem de temporalibus debeant respondere.

Abbatissarum eidem Monasterio subjectarum a Sororibus cum consilio, & assensu Abb., & Fratrum electionem communiter fieri jubet.

Præterea Apostolica auctoritate, statuimus, ut in Monasteriis Monialium, quæ vestro regimini commissa noscuntur decedentibus Abbatissis, alia cum concilio, & assensu Abbatis, & Fratrum qui eis necessaria provident, communiter a Sororibus eligatur, aut electio celebrata Abbati repræsentetur, ut suo assensu, & favore Episcopis, in quorum Episcopatibus permanent, post modum debeat præsentari confirmanda, vel improbanda.

Personas electas Episcopis antequam præsententur Abb. cui obedientiam, & subjectionem promittere tenentur, benedicere prohibet.

Sanè si consilio, & assensu Abbatis, & Fratrum, qui habent illis necessaria providere, electionem Moniales non fecerint, aut electio celebrata Abbati tunc vestro repræsentata non fuerit, nulli Episcoporum liceat personas electas, absque illius repræsentatione, benedicere, quæ quidem ipsi Abbati vestro obedientiam, & subjectionem promittant.

Ipsos ad Regimen alicujus Monasterii in perpetuum nisi cum plena potestate disponendi secundum statuta Ordinis cogi vetat.

Ad hæc præsenti Decreto sancimus, ut alicujus Monasterii non cogamini regimen, vel administrationem in perpetuum recipere, nisi plenam facultatem habueritis ipsum Monasterium secundum statuta vestri Ordinis disponendi, pariter, & gubernandi.

Abbatis elect. secundum B. Benedicti Regulam ad Monachos spectare mandat.

Obeunte verò te nunc eiusdem loci Abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet, surreptionis astutia, seu violentia præponatur, nisi quem Fratres communi consensu, vel pars consilii sanioris, secundum timorem Dei, & Beati Benedicti Regulam providerint eligendum.

Solitæ conclusiones, & clausulæ.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatum Monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones, auferre, vel ablatas retinere minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed illibata omnia, & integra conserventur, eorum pro quorum gubernatione, & sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salua Salzpurgensis Archepiscopi canonica reverentia, cui tamen omnino non liceat vexationem aliquam, vel consuetudinem, quæ regularium quieti noceat, irrogare. Si qua igitur in futurum Ecclesiasti Secularisve persona hanc nostræ Constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo, tertiove commonita, nisi præsumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui Dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à Sacratissimo Corpore, & Sanguine Dei, & Domini Redemptoris Nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini Nostri Jesu Christi, quatenus, & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

EGO LUCIUS Catholicæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi. *Lucii Papæ.*

Et S. R. E. Card. subscriptiones.

Ego Conradus Sabinensis Episcopus Moguntinæ Sedis Archiepiscopus subscripsi.

Ego Theodvvinus Portuensis, & Sanctæ Rufinæ Sedis Episcopus subscripsi.

Ego Henricus Albanensis Episcopus subscripsi.

Ego Theobaldus Hostiensis, & Veleternensis Episcopus subscripsi.

Ego Joannes Tituli S. Marci Presbyter Cardinalis subscripsi.

Ego Laborans Presbyter Cardinalis S. Mariæ Transtiberim subscripsi.

Ego

Ego Hubertus Tituli Sancti Laurentii Presbyter Cardinalis subscripsi.

Ego Pandulfus Presbyter Card. Tituli Basilicæ XII. Apostolorum subscripsi.

Ego Albinus Tit. Sanctæ Crucis in Jerusalem Presbyter Card. subscripsi.

Ego Arditio Sancti Theodori Diaconus Cardinalis subscripsi.

Ego Gratianus SS. Cosmæ, & Damiani Diaconus Cardinalis subscripsi.

Ego Gofredus S. Mariæ in Via Lata Diaconus Card. subscripsi.

Ego Rolandus S. Mariæ in Porticu Diaconus Card. subscripsi.

Ego Petrus S. Nicolai in Carcere Tulliano Diaconus Card. subscripsi.

Ego Radulphus Sancti Georgii ad Velum aureum subscripsi.

Dat. die 22. Julii An. Domini 1185. Pont. An. IV.

Datum Veronæ per manum Alberti Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Presbyteri Cardinalis, & Cancellarii XI. Kalendas Augusti, Indictione III. Incarnationis Dominicæ Anno MCLXXXV Pontificatus vero Domini Lucii Papæ III. Anno IV.

XI.

Confirmatio bonorum omnium, & Immunitatum Bellunen. Ecclesiæ, cui, ejusque Episcopo nonnulla conceduntur privilegia.

Edidit Ughel. Ital. Sac. Tomo V. ubi de Ecclesiæ hujus Episcopis.

Lucius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto filio Gerardo Bellunensis Ecclesiæ electo, ejusque successoribus canonice substituendis in perpetuum.

Exordium.

Quoties a Nobis petitur, quod religioni, & honestati conveniens dignoscitur, animo nos decet libenti concedere; & petentium desideriis congruum suffragium impertiri. Ea propter dilecte in Domino fili, tuis justis petitionibus clementer annuimus, & Bellunensem Ecclesiam, cui Deo auctore præesse dignosceris, sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus; & præsentis scripti privilegio communimus. In primis siquidem statuentes, ut nulli laico de terris, quas in tua, vel Cenetensi Diœcesi excolis, sive de animalium nutrimentis, a te, vel successoribus tuis decimas liceat extorquere. Decimas etiam Novalium in tuo Episcopatu, & Curia Opitergii laboribus tuis, sumptibusve cultorum concedimus te habere. Prohibemus insuper, ut nulli contra voluntatem tuam liceat Ecclesiæ tuæ famulos recipere vel retinere. Præterea quascumque possessiones, quæcumque bona in præsentiarum juste & canonice possides, aut in futurum rationabilibus modis (Deo propitio) poteris adipisci, firma tibi, tuisque successoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Plebem S. Petri de Mussolento cum Capellis & Castro, & pertinentiis suis tam in spiritualibus, quam temporalibus. Plebem S. Gregorii cum Capellis suis. Capellam S. Petri de Tuba. Capellam S. Crucis. Civitatem cum Curia & Dominio tam in spiritualibus, quam in temporalibus, & cum Anta, quæ est juxta Civitatem. Castrum de Castellione cum Plebe, & Capellis suis, & Curte & pertinentiis suis. Castrum de Medone. Castrum de Agorde cum Comitatu, & cum Monte de Falcata, & aliis pertinentiis suis. Medietatem Castri de Zumellis, & jus ordinationis, quod habes in Capella ipsius Castri, & in cortis ipsius. Castrum S. Georgii cum pertinentiis suis. Plebem de Cadula cum Capellis suis. Pontem de Polpecho cum Ripa & Pedagiis suis. Plebem Sanctæ Mariæ de Alpago cum Capellis suis, & Comitatum cum duabus decimis, quæ sunt in eodem Comitatu. Castellum de Pucenico cum Comitatu terminante per Montis Sumitatem Petræ Cisæ, & per Montem, qui dicitur Crux ferrea, & summitatem Montis Caballi. Campum Sillium inter eosdem confines, & Sylvam cum decimis, & pertinentiis suis. Plebem S. Floriani de Zaudo cum Capellis suis, & Comitatum cum jurisdictione, & districtu in pertinentiis ipsius Zaudi. Districtum, & ordinationem Castri de Lavatio. Montem Farræ cum decimis suis. Sylvam Canalis S. Crucis a Levina Leverada respiciente ad Ecclesiam S. Crucis cum decimis & pertinentiis. Curtem de Fregona cum Castris de Carone, cum Capella S. Justi, & Capellam S. Martini cum dominio & pertinentiis ejusdem. Villam de Pinedo. Castrum de Opitergio cum Curte, & Villis, & Campaneis suis. Capellam S. Blasii, S. Petri, S. Martini, & Sanctæ Mariæ cum alia Capella & Campanea, quæ omnes dicuntur esse in pertinentiis Castri de Opitergio. Jus ordinationis earumdem in Plebe S. Joannis de Opitergio; & Capellæ Curtis Franconis, & Livellaticum aliorum Ecclesiarum, & ordinationum earumdem in pertinentiis Opitergii: Curtem, & Castra de Soligo cum Villis & pertinentiis suis; Curtem de Cendone cum Capellas ipsius. Auctoritate quoque Apostolica nihilominus duximus prohibendum, ne ullus Advocatus, vel Minister ejus Ecclesiam tuam, vel quæ ad eam pertinent, gravare, seu quibuslibet indebitis exactionibus fatigare præsumat. Prohibemus insuper, ut infra fines Parochiæ tuæ nullus sine tuo assensu Capellam, seu Oratorium de novo construere audeat: salvis privilegiis Romanorum Pontificum. Præterea novas, & indebitas exactiones a Patriarchis, Episcopis, aliisque omnibus Ecclesiasticis, secularibusve personis tibi, sive Ministris tuis Ecclesiasticis, secularibusve hominibus, vel rebus tuis imponi auctoritate Apostolica prohibemus. Ad hæc libertates, & immunitates a Regibus, & Principibus, & ab aliis personis tam Ecclesiasticis, quam mundanis eidem concessas Ecclesiæ, & antiquas, & rationabiles consuetudines, integras, illibatasque manere præsenti decreto sancimus. Inhibemus etiam, ne interdictos, ac excommunicatos tuos ad officium, & ad communionem Ecclesiasticam admittere quisquam sine congrua satisfactione præsumat. Obeunte vero te nunc ejusdem Ecclesiæ electo,

Marginalia: Bellunensem Ecclesiam sub Sedis Apostol. protectione recipit; Exemptiones nonnullas, ac prærogativas concedit. Ejusdem Bona indeque dependentia confirmat. Cappellam, seu Orator. sine Episc. assensu de novo construi vetat. Ab indebitis exaction. liberat. Privilegia omnia confirmat.

Episcopi election. ad Canonicos pertinere decernit.

cto, vel tuorum quolibet successorum, nullus qualibet subreptionis astutia, vel violentia præponatur, nisi quem Canonici ejusdem Ecclesiæ communi consensu, vel pars Consilii sanioris secundum Dei timorem, & Sanctorum Patrum institutionem providerint eligendum.

Solitæ Conclusiones.

Decernimus etiam, ut nulli omnino hominum &c. Si igitur in futurum &c.

Lucii PP.

EGO LUCIUS Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.

Et S. R. E. Cardin. Subscriptiones.

Ego Theodinus Portuensis, & S.Rufinæ Episcopus.
Ego Henricus Albanensis Episcopus.
Ego Theobaldus Hostiensis Episcopus.
Ego Joannes Presbyter Card. Tit. S. Mariæ Transtyb.
Ego Laborans Presbyter Card. Tit. Sancti Marci.
Ego Ubertus Tit. S. Laurentii in Damaso Presb.Card.
Ego Pandulfus Presbyter Card. Tit. SS. Jo: & Pauli.
Ego Adelardus Tit. S. Marcelli Presbyter Card.
Ego Melior Presbyter Card. Tit. SS. XII. Apostolorum.
Ego Albinus Tit. S. Crucis Presbyter Card.
Ego Arditio Diaconus Card.
Ego Rolandus Sanctæ Mariæ in Porticu Diaconus Card.
Ego Petrus S. Nicolai in Carcere Tulliano Diac.Card.
Ego Radulphus S.Georgii ad Velum Aureum Diac.Card.

Dat. die 17. Octobris An. Dom. 1185. Pontif. An.V.

Datum Veronæ per manum Alberti Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Presbyteri Cardin., & Cancell. 15. Kal. Novembris Indict. 4. anno Dominicæ Incarnationis MCLXXXV. Pontificatus vero D. Lucii Papæ III. Anno V.

XII.

Privilegium Monachis Cistercienfibus concessum ad Ordinis consuetudines confirmandas.

Ex Henriquez Regula Ordin. Cistercien. pag.57.

Lucius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Abbati Cisterciensi, & universis Coabbatibus ejus sub eodem ordine Domino servientibus salutem, & Apostolicam benedictionem.

Proemium.

MOnasticæ sinceritas disciplinæ, quam in puritate Ordinis, quem tenetis, æterni Conditoris providentia restauravit, illam semper invenit in Apostolica Sede clementiam, qua, & vobis in Domino accresceret propositum virtutis, & aliorum devotio procuraretur exemplis, ut per cælestium semitam mandatorum ad propositum feliciter bravium festinaret.

Non licet Ordinariis in personas, vel loca Ord.Cister. contra id quod ab origine Ordinis observatum aliquam Sententiam pronunciare, & si pronunciata non tenet.

Inter cætera vero licet Ordo vester ea se servaverit Episcopis humilitate subjectum, ut salvis originalibus institutis, eorum semper vellet magisterio subjacere, illud tamen hactenus de favore, & protectione Apostolicæ Sedis obtinuit, vt nullus in Monasteria, vel Abbates Ordinis memorati quamlibet Ecclesiasticam sententiam promeret, vel personas in eodem Ordine constitutas excommunicationis, vel suspensionis, seu interdicti promulgatione gravaret. Quia vero refrigescente charitate multorum usque adeo malitiam noscitur abundasse, ut nonnulli eorum, qui Ecclesiis Dei modernis temporibus sunt Prælati, transgrediantur terminos ab antiquioribus constitutos, & in vestrum specialiter Ordinem indebitam exercere non dubitent ultionem, præsentium litterarum inscriptione statuimus, & auctoritate Apostolica confirmamus, ut nulli omnino liceat in vos, vel Monasteria vestra, seu Fratres inibi constitutos contra id, quod ab origine Ordinis noscitur observatum, excommunicationis, vel suspensionis, seu interdicti Sententiam promere: quod si deprompta fuerit auctoritate Apostolica decernimus non tenere. Adjungentes quoque decernimus, ut Archiepiscopi, & Episcopi in recipiendis professionibus, quæ a benedictis, vel benedicendis Abbatibus exhibentur, ea sint forma, & expressione contenti, quæ ab origine Ordinis noscitur instituta: Scilicet, ut Abbates ipsi salvo Ordine suo profiteri debeant, & contra instituta Ordinis nullam professionem facere compellantur.

Episcopi in Abbatum benedictionibus ea sint professione contenti, quæ ab exordio Ordinis noscitur instituta.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ Constitutionis, & confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum die 21. Novemb. An. D. 1185. (a) Pont. Anno V. * *lege* Veronæ

Datum Veronensi * undecimo Kalendas Decembris.

XIII.

Donationes Godefridi I. Henrici I., & Godefridi II. Brabantiæ Ducum in favorem Equitum Templariorum confirmat.

Edidit Miræus Oper. Diplomat. Tomo II. pagina 1189.

Lucius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Magistro, & Fratribus Domus Militiæ Templi salutem & Apostolicam benedictionem.

Exordium.

JUstis petentium desideriis dignum est nos facilem præbere consensum, & vota quæ a rationis tramite non discordant, effectu prosequente complere.

Godefridi Ducis donationem confirmat.

Quapropter dilecti in Domino filii vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu piam concessionem bonæ memoriæ Godefridi, quondam Ducis Lotheringiæ vobis & domui vestræ rationabiliter factam, ratam esse decernimus, eamque, ut indissolubilem obtineat firmitatem, præsentibus literis duximus inserendam. Sta-

(a) Perperam ab Henriquez hæc Constitutio consignatur anno 1183. Lucius siquidem Papa juxta superius dicta ex Anonymo Cassinensi nonnisi anno 1184. Veronam divertit, præcedenti verò tempore, teste Sigonio, in proximis Romæ locis substitit: quod clare probant Bullæ per illud tempus ab eo datæ *Velletri*, & *Anagniæ*.

Statuit namque divinitus inspiratus, ut quindecim Mansos & Maresium, & Prata usque ad flumen Lane, in loco ubi Sylva fuit, & vadit secus terram Monachorum Sanctæ Mariæ & terram viri Nobilis Gosovvini, ex dono suo, propria consentiente Uxore sua, habeatis in posterum, & ad utilitatem domus vestræ utiliter teneatis.

Quæ fuerit hujusm. donatio.

Præterea Nepos ejus Godefridus Dux Lotharingiæ, cum propriæ Uxoris assensu donum a prædicto Godefrido Avo suo factum recognovit & ratum habuit, & ad exemplar ipsius relevamentum hominum suorum tam in Ducatu de Brabantia, quam in Comitatu de Arescot & in tota terra, & in Ducatu suo sicut ex Autentico scripto ejus agnovimus, vos habere concessit.

Altera Godefridi II. donatio;

Adjiciens, ut quicumque de fratribus vestris in Curia ejus pro reditu illo colligendo morabitur, pro se & duobus scuteriis, & tribus equitaturis fœnum & avænam habeat, & candelas & ferraturas equorum de Curia ipsa percipiat.

Quæ utique omnia sicut pie & rationabiliter data sunt & concessa, rata esse decernimus, & ea vobis & domui vestræ auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus; Statuentes ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, & ei ausu temerario contraire.

Quam ratam habet.

Si quis autem hoc attemptare præsumpserit indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Clausulæ.

Datum Arimini X. Kal. Julii.

XIV.

Quod morte Mandatoris, lite non contestata, finitur mandatum.

In Appendice ad Concil. Lateranense III. Concil. Tom. XIII. col. 498.

Cantuariensi Archiepiscopo. & ejus Suffraganeis.

Relatum ex parte vestra, quod licet in commissionibus a Sanctæ recordationis Alexandro Papa Tertio Prædecessore Nostro factis, fuerit appellationis remedium amotum, altera tamen partium, sive lis contestata fuerit, sive non, expirasse mandatum morte Mandatoris allegat, ideoque negotiis omnibus postpositis, in suspenso mandatum Apostolicum expectatis. Nos igitur consultationibus vestris præsentium auctoritate respondemus, quod si lis contestata fuerit ante obitum Prædecessoris Nostri mandatum in morte Mandatoris nullatenus expiravit, si vero ante litem contestatam decessit, non est in eo casu Judicibus, quos delegaverat, ex delegatione hujusmodi procedendum: etiamsi ab eis minime fuerit appellatum. Poterit ergo in eo casu appellatione cessante, procedi in quo ante mortem Mandatoris lis fuerit per conquæstionem, & responsionem partium contestata. Ubi autem mors Mandatoris lite non contestata, præcessit, penitus subsistatur, sive fuerit, sive non fuerit appellationis obstaculum interjectum.

URBANUS III.

PAPA CLXXII.

ANNO ÆR. C. C. MCLXXXV.

Ubertus (*a*) Crivellus, patria Lombardus, Archiepiscopus Mediolanensis, S. R. E. Presbyter Cardinalis, electus est die 25. (*b*) Novembris An. 1185., & sequenti Dominica die, quæ incidit in primam Decembris consecratus est Romanus Pontifex (*c*). Sedit in Pontificatu annum

(*a*) Radulphus de Diceto *Hist. Anglic. Script. ed. Seldeno* eum vocat *Humbertum*. Nos eum Ubertum nuncupamus, quo nomine appellatum legimus a Scriptoribus rerum Mediolanensium: præcipuè vero a Puricello in Monumentis Ambrosianæ Basilicæ.

(*b*) In Catalogo Archiepiscoporum Mediolanensium Tom. II. Actorum ejusdem Ecclesiæ legimus, Urbanum electum Pontificem *in Vigilia Natalis Domini*: quo posito tota rueret Chronologia: atque hic quidem Catalogus tempore S. Caroli Borromæi confectus omnibus antiquioribus Catalogis, Chronicis, & Scriptoribus adversatur. Præterea nos subiicimus Bullam quamdam alias ex Gebennensi Archivo depromptam datam *Veronæ II. Idus Decembris* anno 1185. primis nempe Pontificatus Urbani diebus scriptam. Ulterius: hunc electum fuisse die 25. Novembris, statuto die obitus Lucii decessoris 24. mensis ejusdem, diserte probatur omnium auctorum consensu asserentium ipsa die, qua sepultus est Lucius, substitutum ei fuisse Urbanum.

(*c*) Hæc Radulphus de Diceto *Humbertus .... Kalendis Decembris coronatus est in Ecclesia S. Petrimontis in supercilio collocata.*

num I. menses X. dies XXV. (*a*) imperantibus in Oriente Isaacio Angelo, in Occidente Friderico Ænobarbo Imperatoribus. Obiit siquidem die 19. Octobris anno 1187. (*b*), & sepultus est in Urbe Ferraria (*c*). Vacavit Sedes per diem (*d*).

I.

Urbani PP. Literæ Encyclicæ ad omnes Episcopos de sui Electione.

Ex Concil. Tomo XIII. col. 653.

Urbanus Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis & Episcopis, & dilectis filiis Abbatibus Prioribus, & cæteris Ecclesiarum Prælatis ad quos Literæ * pervenerint salutem & Apostolicam benedictionem.

*Adde istæ.

Præfatio.

CÆlestis Altitudo consilii firmam retinens in sua dispositione censuram Sacrosanctam Romanam Ecclesiam, ad cujus regimen sumus licet insufficientes assumpti, supra petram Fidei soliditate fundavit, illud ei tribuens in Apostolicæ confessionis fortitudine firmamentum, cui nec procella turbinis, nec prævalere possit spiritus tempestatis. Unde ipsa universalis Mater Ecclesia usque ad consummationem sæculi manentem secum retinens Salvatorem, ita, juxta Canticum Salomonis, quem dilexit amplectitur, ut pro nulla rerum varietate, vel temporum ab unitate suæ Fidei, vel pietatis proposito separetur. Licet enim, vel crebra decedentium mutatione Pastorum in varia discrimina frequenter inciderit, vel per mundanæ malignitatis incursum persecutiones innumeras pertulerit, & labores: nunquam tamen eam gratia divina deseruit, quo minus robur ejus in qualibet tentatione perficeret, & inde obtineret spei suæ gaudium, unde susceperat Fidei firmamentum. Sic igitur ante paucos hos dies faciente cum ea Domino signum in bonum, quamvis ipsam de Transitu pii Patris Lucii non modicus dolor, tristitiaque turbavit: Statum tamen ejus in unitate spiritus, & vinculo pacis divina providentia conservavit: ut post vespertinos fletus letitia matutina succederet, & ipsa velut columba pulcherrima suis lætificata gemitibus sine ruga prorsus, & macula candoris sui pulchritudinem retineret. Defuncto siquidem piæ recordat. Patre, ac Prædecessore Nostro Domino Papa Lucio, & reverendissimo ejus Corpore honorifice tumulato, habitus est a Fratribus de successoris electione tractatus, in quo tanta fuit unitas omnium, tantaque adinvicem concordia singulorum, ut ille intelligatur operatus in eis, in cujus manu corda sunt omnium, & per quem adunatur diversitas animorum. Cæterum cum plures essent in Ecclesia Dei Viri Venerabiles, & prudentes, in quos eorum vota concurrere consultius, ut credimus, & dignius potuissent, ad insufficientiam nostram oculos intenderunt: & factum est sic, ut nos, quibus ad dignitatis tantæ fastigium nec vires, nec merita suffragantur, in Patrem sibi elegerint & Pastorem. Nos autem licet nobis conscii propriæ infirmitatis essemus, itaut crederemus eorum proposito non immerito resistendum; ne tamen ex dilatione negotii, vel pertinacia reluctandi, aliquod in Ecclesia periculum proveniret, consensimus, licet inviti injuncti oneris subire laborem, ab eo sperantes, dirigi gressus nostros, qui Beato Petro in fluctibus naviganti, & fiduciam præstitit, ut in Mare descenderet, & potenter occurrit, ut dubitans non periret. Nunc igitur in eo loco, & officio constituti, in quo valde indigemus omnium fidelium suffragiis adjuvari, ad vos tamquam ad speciales Ecclesiæ Romanæ filios cum fiducia, & securitate recurrimus, vosque benedictionis Apostolicæ prævenientes alloquio, literis familiaribus admonemus, rogamus attentius, & exhortamur in Domino, quatenus transitum supradicti Patris, & Domini Nostri Lucii devotis orationum suffragiis prosequentes, fidem, & devotionem, quæ Nobis pro reverentia Beatorum Petri & Pauli Apostolorum, & Apostolicæ Sedis communiter debetur ab omnibus, vos specialiter impendatis, ita quod ex hoc, & a Deo præmium consequi, & majorem semper gratiam valeatis in oculis nostris, & totius Ecclesiæ promereri.

Lucii Papæ III. obitus.

In Successoris electione concordia.

Urbani in Summum Pastorem electio.

Datum Veronæ secundo Idus Januarii.

Dat. die 12. Jan. An. Domini 1185. Pont. Anno I.

(*a*) Hæc unicuique, vel mediocriter computandi gnaro, patent, si computum a die electionis Urbani deducatur, quod nos servavimus, ut cum cæteris chronologis conveniremus. Hoc enim tempus ei dant Octavus ex Catalogis Criticæ Baronianæ præmissis, Chronicon Fossæ Novæ, Codex quidam M. S. Bibliothecæ Ambrosianæ Rer. Ital. Script. Tomo III. pag. 477. Amalricus, cæterique omnes.

(*b*) Diserte hoc probat Pagius in vita Urbani. Clarius exprimit Gervasius in Chronico apud Seldenum loco citato. *Obiit . . . Urbanus XIIII. Kalendas Novembris.*

(*c*) Libet hic Rogerii Hovedeni verba referre — *Urbanus PP. cum audisset quod temporibus suis captus esset Rex Ierosolymitanus, & Crux Dominica, & Civitas Sancta Ierusalem, doluit vehementer, & incidit in ægritudinem, & mortuus est tertio decimo Kalendarum Novembris*, qui dies ejus sepulturæ restituendus est, *apud Ferrariam*: Amalricus autem hæc addit — *Ibi a Clero, & populo honorifice fuit sepultus.*

(*d*) De hoc clarius in Gregorio successore.

II.

Confirmatio Bonorum, Privilegiorum, & Immunitatum omnium Cluniacensis Monasterii.

Ex Bibliothec. Cluniac. Mart. Marrier col. 1447.

Urbanus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Hugoni Abbati Cluniacensi, ejusque Fratribus tam præsentibus, quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Exordium a jure Sedis Apost. in Monast. Cluniac.

QUanto specialius Ecclesia vestra nobis est nullo mediante subiecta, tanto propensius ejus juri providere compellimur, ne super his, quæ rationabiliter noscitur possidere, processu temporis indebita molestatione gravetur. Ea propter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, & præfatum Monasterium in quo divino mancipati estis obsequio, ad exemplar fel: record: Alexandri Papæ Prædecessoris Nostri, sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus. In primis siquidem statuentes, ut Ordo Monasticus, qui secundum Deum, & Beati Benedicti Regulam in vestro Monasterio institutus esse dinoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascumque possessiones, quæcumque bona idem Monasterium in præsentiarum juste, & canonice possidet, aut in futuro concessione Pontificum largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis præstante Domino poterit adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipsum, in quo præfatum Monasterium situm est, cum omnibus pertinentibus suis. Prioratum Sanctæ Mariæ de Nazara cum omnibus pertinentiis suis. Prioratum Sanctæ Trinitatis de Lentona cum omnibus pertinentiis suis, sicut eosdem Prioratus Ecclesia vestra canonice possidet, & de donatione prædicti Prioratus Sanctæ Mariæ in scripto authentico continetur, vobis, & eidem Ecclesiæ auctoritate Apostolica confirmamus.

Confirmatio Privilegii Alexand. Papæ II. — *Ordo Monasticus perpetuo ibid. conservandus.* — *Confirmatio bonorum omnium, & possessionum.* — *Enumeratio bonorum, quæ confirmantur.*

Sane novalium vestrorum, quæ propriis manibus, aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis animalium vestrorum nullus a vobis decimas exigere, vel extorquere præsumat. Liceat quoque vobis Clericos, vel Laicos e seculo fugientes, liberos, & absolutos ad conversionem recipere, & eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, ut nulli fratrum vestrorum post factam in eodem loco professionem fas sit, nisi arctioris religionis obtentu, absque Abbatis sui licentia de eodem discedere, discedentem vero absque communium cautione nullus audeat retinere. Sepulturam præterea illius loci liberam esse decernimus, ut eorum quoque devotioni, & extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati, vel interdicti sint, nullus obsistat. Salua tamen justitia illarum Ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Quia vero decimæ tam veteri, quam nova lege Ministris Ecclesiarum noscuntur esse concessæ sub anathematis interminatione prohibemus, ne ullus Laicus a vobis decimas exigere, vel extorquere præsumat.

Exemptio à solutione Decimarum: — *Libera facultas concedendi Monastic. Habitum petentibus.* — *Prohibitio Monach. Cluniacen. discedendi a Monast. sine licentia Abbatis.* — *Jus sepeliendi mortuos salva tamen justitia Ecclesiarum, a quibus Mortuorum corpora assumuntur.*

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum fas sit præfatum Monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre vel oblatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione, ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis pro futura, salva Sedis Apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ Constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi Reatum suum congrua satisfactione correxerit potestatis, honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a Sacratissimo Corpore, ac Sanguine Dei, & Domini Redemptoris Nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini Nostri Jesu Christi, quatinus, & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Decretum perpetuæ immunitatis a quacumque molestia, vi &c. — *Solitæ clausulæ.*

EGO URBANUS Catholicæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi. *Urbani PP.*

Et S. R. E. Cardin. subscriptiones.

Ego Joannes Presbyter Card. Tit. S. Marci subscripsi.

Ego Laborans Presbyter Cardinalis Tit. Sancti Calixti subscripsi.

Ego Pandulphus Presbyter Cardinalis Basilicæ XII. Apostolorum subscripsi.

Ego Albinus Presbyter Cardinalis Tit. Sanctæ Crucis in Jerusalem subscripsi.

Ego Melior SS. Joannis, & Pauli Tit. Pamachii Presbyter Card. subscripsi.

Ego Adelardus Tit. S. Marcelli Presbyter Cardinalis subscripsi.

Ego Conradus Sabinensis Episcopus, & Mogontinus Archiepiscopus subscripsi.

Ego Theodinus Portuen., & Sanctæ Ruffinæ Sedis Episcopus subscripsi.

Ego Henricus Albanensis Episcopus subscripsi.

Ego Theobaldus Hostiensis, & Velletren. Episcopus subscripsi.

Ego Gratianus SS. Cosmæ, & Damiani Diaconus Cardinalis subscripsi.

Ego Rolandus S. Mariæ in Porticu Diaconus Cardinalis subscripsi.

Ego

Ego Petrus S. Nicolai in Carcere Tulliano Diaconus Cardinalis subscipsi.

Ego Radulphus S. Georgii ad Velum aureum Diaconus Cardinalis subscripsi.

Dat. An. D. 1185. Pontif. An. I. Datum Veronæ per manum Transmundi Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Notarii, Indictione IV. Incarnationis Dominicæ anno MCLXXXV. Pontificatus verò Domini Urbani Papæ III. Anno primo.

III.

Ex Archivo Reip. Gebennen. depromptum.

Confirmatio Sententiæ latæ per Robertum Archiepiscopum Viennensem, & Hugonem Abbatem Bonçvallis Delegatos Apostolicos super controversiis existentibus inter Arducium Episcopum Gebennen. & Vvillelmum Comitem.

Urbanus Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Nantellino Gebennensi Episcopo salutem & Apostolicam benedictionem.

Causæ controversiæ. EX tenore authentici scripti nobis innotuit, quod cum discordia, quæ super bannis & justitiis Ecclesiæ tuæ, & hominibus adventiciis, vel aliis ad Civitatem pertinentibus inter bonæ memor: Arducium Antecessorem tuum, & Vvillelmum Comitem Gebennensem emerserat, Venerabilis Frater Noster Robertus Archiepiscopus Viennensis, & dilectus filius Hugo Abbas Bonævallis suscepissent de assensu partium terminandam. Comes jurejurando, & in verbo veritatis Episcopus promiserunt, eorum arbitrium inviolabiliter observare, multi etiam obsides de recipiendo & servando arbitrio juraverunt. Veritate itaque diligentius inquisita decreverunt, ut recordationes olim factæ per homines Ecclesiæ, atque Comitis & eorumdem juramento firmitate perpetuo inviolabiliter observentur.

Statutum delegatorum.

Confirmatur. Unde quoniam, ut majorem habeat firmitatem, arbitrium ipsum scripto nostro postulas roborari, tuis iustis postulationibus annuentes, illud sicut in scripto authentico continetur, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus ejus vero talis est tenor.

In Nomine Domini Nostri Jesu Christi.

Tenor Sententiæ. Ego Rotbertus Viennensis Ecclesiæ Archiepiscopus. Et Ego Hugo Abbas Bonçvallis, causæ quæ vertebatur inter Ardutium Gebennensem Episcopum, & Vvillelmum Comitem delectione utriusque partis cognitores constituti, recepto etiam jurejurando a Comite, & firma promissione, in verbo veritatis ab Episcopo, & multis ex utraque parte receptis obsidibus, eamdem controversiam de bannis, & justitiis Gebennensis Ecclesiæ, & de hominibus adventiciis, vel aliis ad eamdem Civitatem pertinentibus, ordine judiciario terminavimus in hunc modum: exhibitis Nobis ab Episcopo scriptis, primum quidem gloriosi Domini Nostri Imperatoris Frederici, de Regalibus ejusdem Civitatis per judicium in solemni Curia habitum, & ejusdem Domini Nostri Sigillo, cum maximorum, & plurimorum testium subscriptione firmatum, eidem Episcopo restitutis, & confirmatis: deinde aliis scriptis de transactionibus inter Episcopum Humbertum Gebennensem, & Comitem Aymonem, & inter eum qui nunc possidet, Ardutium Episcopum, & Comitem Amedeum, factis, & sigillis prædicti Humberti, Comitisque Aymonis primo scripto firmato, secundo quoque firmato sigillis Venerabilium Archiepiscoporum, Eradii Lugdunensis, & Stephani Viennensis, idoneis etiam testibus multis de veritate eorumdem scriptorum, & forma transactionis, similiter etiam de transactione per Venerabilem Archiepiscopum Petrum post modum facta, diligenter examinatis atque susceptis legitime allegationibus etiam utriusque partis cum omni diligentia auditis, atque discussis assidentibus nobis, Venerabilibus Episcopis Joanne Gratianopolitano, Lamberto Laurianensi, Petro quondam Manrianensi, & dilectis filiis Nostris Abbatibus G. Alteombaco I. Alpensi, Stamesiensi G. Habundantino, VV. de Siz I. Intermontano Broolim Abbate Sancti Mauricii, Prioribus quoque Cartusiensis Ordinis de Repausatorio, de Vallone, de Pomerio, de consilio, & assensu eorum justitia mediante decrevimus, ut earumdem cartarum auctoritas inviolabilis perseveret, & per omnia fides debeat adhiberi: adjudicavimus proinde, & firma auctoritate præcepimus, ut recordationes olim factæ per homines Episcopi, & Comitis Gebennensium, eorumdem juramento firmatæ inviolabiliter in perpetuum observentur, quas cognovimus tales fuisse. Bannum videlicet totius Genevæ in omnibus, & per omnia, solius Episcopi esse Justitiam, & Dominium, cujuscunque sit homo ad Episcopum solum pertinere, adventitios quoque, ex quo per annum, & diem Gebennis moram fecerint Solius Episcopi esse. Et Comes in tota Geneva nullos homines capere debet. Hospitalitatem, placitum generale, forationes Vini, & totum Ripale, Coroadam, & mutationes Domorum, si Dominus mortuus fuerit, debet, vt Dominus possidere: Forum totius Villæ, & justitiam fori similiter. Solius Episcopi esse pedagium & pascua Solius Episcopi similiter; Comes quoque per se, vel aliquem de suis, in pascuis Gebennensibus, nullas equitaturas capere debet. Monetam in manu solius Episcopi esse; & si monetam falsam quod absit, monetarii fecerint, nonnisi jussu Episcopi Comes justitiam faciat: Si quis vero latro captus fuerit, ipsum, & omnia ejus Episcopus habere debet; Si autem Episcopus eundem latronem damnare decreverit, Comiti reddat, ut justitiam faciat: Statio Comitis Gebennis in cognitione Episcopi sit, ita tamen ut Comes, & familia ejus, Ecclesiæ, & Civibus, & Ecclesiasticis rebus non noceant, & vadimonia sua, per vim alicui non ponat, & cum recesserit nisi ad pacem creditoris non dimittat. De cætero super muro novo, quem

quem Vvillelmus Comes construxerat extra Castrum per legitimos testes certissime coram nobis probatum est, quod per Reverendissimum Virum supradictum Archiepiscopum P. Tharentasiensem in Transactione per eum facta inter Episcopum Arducium Gebennensem, & Comitem Amedeum diffinitum est, & sub excommunicatione prohibitum, ne extra murum veterem Castri aliquis usquam murus construeretur, & constructus extra veterem demoliretur: propter quod in nostri quoque judicii sententia dictum est, & diffinitum, ut idem murus demoliatur, & nullus contra prædictam transactionem, & tanti Pontificis excommunicationem, extra veterem murum Castri deinceps ædificetur. Allegavit revera Comes Vvillelmus justitias Latronum, & Adulterorum, se per longa tempora, & patrem suum tenuisse, & accepisse, quod Episcopus, & Gebennensis Ecclesia non confitebatur, & quia per transactionem factam, primo inter Humbertum Episcopum, & Aymonem Comitem, coram Viennensi Archiepiscopo; postmodum etiam secundo, per transactionem factam, inter Amedeum Comitem, & Arducium Gebennensem Episcopum coram venerabilibus Archiepiscopis, Lugdunensi, & Viennensi, tertio etiam coram Tharentasiensi, in qua expressum fuit, post excommunicationem factam de muro, ut supra dictum est, ut priora placita inviolabiliter tenerentur, longæva illa possessio, & si esset interrupta totiens fuit, eam, ei non posse prodesse judicavimus, & in omnibus sicut supra dictum est bannum totius Geneve, & reliqua superius scripta, patres nostri supradicti Ecclesiæ Gebennensi adjudicaverunt; & ipse Vvillelmus Comes totius Civitatis Dominium, ad Gebennensem Ecclesiam confessus est, & quod idem habet ab Episcopo tenere. Additum est etiam in sententia, quia Comes Vvillelmus contra omnem rationem occasione criminum, in quosdam Regulares, & Clericos, etiam manus injecerat, & in Ecclesiarum patrimonia, ne amplius occasione criminis, furti, homicidii, vel alterius, in Regulares, vel Ecclesiarum patrimonia, vel in bonis mobilibus, manus iniiciat, vel iniici faciat; nec in Clericos etiam seculares, qui sunt in Gebennensi Comitatu donec culpa Episcopo manifesta fuerit, & probata, & ipsi ab Episcopo exauctorati fuerint, vel degradati; Testes hujus sententiæ omnes prædicti, & de Clericis Gebennensis Ecclesiæ, isti, Poncius Sacrista, Nantelinus Præpositus, Bartholomæus Decanus, Poncius de Saisireu Decanus. Anselmus de Vvillunaii, Petrus de Dorchia, Roso de Consignon, Freuvardus, Guitbertus, Giroldus de Villeta, Vvillelmus Josperque, Petrus Baucanus, & alii Clerici: Et de Laicis Boemundus Laurentius, Mauritius Jordanus, & alii multi. Hanc Sententiam Comes Vvillelmus sic a nobis prolatam suscepit, & observare promisit coram nobis duobus, & suprascriptis tribus Episcopis, aliis quoque personis, pene universis Militibus, quoque Amedeo Fratre Comitis, Vvillelmo de Nangeo, Petro de Cletis, Vvillelmo de Festerna Vvillelmo de Graisie, Vvillelmo de Altavilla, Guidone Bressenco, Vvillelmo Jurumberti, Vvillelmo de Ayma, & aliis multis. Lata est hæc sententia in Oppido de Aquis anno ab incarnatione Domini millesimo centesimo octuagesimo quarto. Præsidente in Sancta Romana Ecclesia Beatissimo Papa Lucio III. Imperante glorioso Frederico semper Augusto. Scripta est præsens per manum Petri Notarii Viennensis de præcepto nostro, & diligenter examinata, nostris, & aliarum personarum munita sigillis.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire, si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum se noverit incursurum. Clausulæ.

Datum Veronæ II. idus Decembris. Dat. die 12. Dec. An. Do. 1185. Pontif. Anno I.

IV.

Statutum ne Domus Canonicales Laicis, & mulieribus malæ notæ locentur.

Urbanus Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri R. Episcopo, & dilectis filiis Decano, & Capitulo Carnotensi salutem & Apostolicam benedictionem. *Ex Dacherii Spicileg. Tomo III. pagina 550.*

Audivimus & audientes nequivimus non mirari, quod Laici quidam in Claustro vestro domos jure hæreditario possidentes, tales personas plerumque admittunt per quas Clericorum quies inhonesto strepitu sæpe turbatur, & devotio Populi, ne divinis intendat officiis præpeditur, joculatoribus quidem aleatoribus, cauponibus & mulieribus turpibus præscriptæ domus de consuetudine prava locantur.

Volentes igitur communi Ecclesiæ honestati consulere, auctoritate Apostolica prohibemus, ne domos Canonicales ulterius Laicis, per quos honestati Ecclesiasticæ derogetur, aut etiam sub quacumque occasione locentur.

Constituimus etiam de domibus, quas Laici in Claustro jure hæreditario tenent, si eas in personis propriis cum honesta Familia, exclusis mulieribus turpibus inhabitare noluerint, ut non nisi Clericis, vel personis regularem vitam professis gratis vel pro pretio concedant, si congruum eis pretium voluerint exhibere.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ Constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Ven. XII. Kal. Martii. Dat. die 18. Februarii An. Dom. 1186. Pontif. An. I.

Con-

V.

Confirmatio Compositionis initæ inter Monachos Ajenses Ordinis Cluniacensis, & Archipresbyterum de Rupella.

In Biblioth. Cluniac. edidit Martinus Marrier. col. 1449.

Urbanus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Hugoni Abbati, & Conventui Cluniacen. salutem & Apostolicam benedictionem.

Exordium.

JUstis petentium desideriis dignum est nos facilem præbere consensum, & vota, quæ a rationis tramite non discordant, effectu prosequente complere. Ea propter dilecti in Domino filii vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, compositionem inter Monachos vestros Ajenses, & Petrum Archipresbyterum de Rochella, a bonæ memoriæ Bernardo quondam Sanctonensi Episcopo factam, & ab utraque parte receptam, sicut in ejus scripto authentico continetur, vobis, & Ecclesiæ vestræ auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus; quam ad majorem in posterum firmitatem præsentibus duximus litteris annotandam, cujus tenor talis est.

Confirmatio Compositionis.

In Nomine Sanctæ, & Individuæ Trinitatis.

Tenor Instrumenti Compositionis inter Petrum Archipresbyterum de Rupella, & Monachos Ajenses

Ego Bernardus Dei gratia Xanctonensis Episcopus, notum fieri volo successoribus meis. & omnibus hanc chartam legentibus, qualiter discordia pacificata est, quæ inter Petrum Archipresbyterum de Rochella, & Monachos Ajenses innata erat. Audieram enim multotiens clamorem Monachorum super Petro Archipresbytero, quem Reignaudus Ajensis Prior nobis præsentaverat in Capellanum. Hic jura oblationum, quæ eis competere videbantur, ut ipsi asserebant, eis injuste subtrahebat. Quod amplius sufficere non valens, tum propter ammonitionem domni Caufridi Archiepiscopi Burdegalensis, amici tamen Ecclesiæ Clun., tum propter jussionem Eugenii Papæ, qui mihi hoc in Remensi Concilio viva voce injunxerat, satisfeci clamori; & voluntati Monachorum. Dicebant Monachi, quod tempore Guillelmi Gardradi Xanctonensis Episcopi, inter Arnaudum Priorem de Ais, & Reginaudum Durannum Capellanum, solebant dividere per medium oblationes, quæ in prædicta Ecclesia fiebant. Hoc autem nobis testificati sunt viri fide digni; Giraudus videlicet de Alodio Capellanus, Gaufridus Veritas Capellanus de Castro Alione, Maurinus de Comnia, Stephanus Bernardi, & Stephanus de Fonte, ipsius Ecclesiæ Parochiani, Audoinus, & Aimericus Ajenses famuli, qui de manu ipsius Capellani ad altare solebant oblationes suscipere. Horum testimonio animatus, statuimus, & corroboravimus utriusque partis assensu, ut oblationes, quoquomodo fierent in Ecclesia Sanctæ Mariæ de Comnia, inter Capellanum, & Monachos per medium dividerentur. Excepto solo nummo, quem Capellanus pro Capellania accipiet, si fuerit ad Missam quam cantaverit. Si qua oblatio in visitatione infirmi facta fuerit Capellano, ut est solus nummus, ipsius erit. Si vero infirmus de pecunia sua, aut de aliquo Censu Nobili Ecclesiæ de Ais, aut Capellano aliquod beneficium conferre voluerit per medium dividatur. Terræ, Vineæ, Domus, atque alia ædificia Monachorum sint. Confessiones Parrochianorum, sive aliorum adventantium, qui in Quadragesima, vel Adventu, seu alio tempore fuerint, per medium dividantur. De cera, atque candelis, quæ in Ecclesia offeruntur, a Capellano, & Monachis Ecclesiæ communiter serviatur. Quod vero cerei Paschalis, & Candelarum residuum fuerit, per medium dividatur. Si vero Monachi habere voluerint medietatem illius oblationis, quæ fit secunda feria post Missam Parochialem, non eis prohibeatur. Ipsi autem de procuratione Episcopi communiter cum Capellano provideant. Oblatio, quæ ad manum Sacerdotis offertur, si quis Monachorum accipere voluerit, vel cui Prior jusserit, accipiat: postea super Altare palam ponatur, quousque post Missam absentibus Clericis per medium dividatur. Diebus festis, si Prior Ajensis ibi affuerit, vel Prior de Rochella, commoveatur a Capellano, ut Missam solemnem cantet: Si quis illorum cantare voluerit, non eis prohibeatur. Diebus festis in quibus est consuetudo aliquid dare Clericis, ne a Capellano solummodo sine voluntate, & assensu Monachorum eis aliquid detur, prohibemus, si Monachi Matutinas, & alias Horas diei sonare voluerint, sicut mos est illorum, sonabunt, cantabunt, absque impedimento Clericorum. Cantabunt, & Clerici absque impedimento Monachorum. Capellanus Subcapellanos suos consilio Prioris Ajensis in Ecclesia introducat. Quod si aliquid commiserint, unde removeri debeant, Prioris consilio removeantur, & alii in loco illorum restituantur. Porro ne hoc decretum nostrum ita statutum; aliqua supervenientium Capellanorum, seu Monachorum posset cavillatione convelli, literarum nostrarum adhibita est privilegialis auctoritas. Facta sunt autem hæc apud Gratiam Dei X. Kal. Octobris Dominicæ Incarnationis Anno MCXLIX. Romano Pontifice Eugenio III. Regnante in Francia Rege Ludovico, eodem Duce in Aquitania. Testes sunt prænominati Viri, Arnaudus Abbas Gratiæ Dei, Gaufridus Archidiaconus Vvillelmus Aleardi Eleemosynarius Xanctonensis, Jordanis Prior de Anesio, Ajmericus Prior de Boeth. De Monachis Ajensibus, Stephanus Constantinus, Joannes de Moguir, & alii complures.

Series controversiæ:

Rationes a Monachis allatæ:

Testes advocati:

Sententia Bernardi Episcopi Sanctonen.

Præterea concessionem a Venerabili Fratre nostro Ademaro Xanctonensi Episcopo vobis canonice factam, sicut in ejus scripto authentico continetur, nihilominus auctoritate vobis Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus; cujus authenticæ tenor talis est.

Urbani Papæ confirmatio donationum ab Ademaro Sanctonen. Episcopo Cluniacen. factarum.

Ego

Tenor Donationis Ademari.

Ego Ademarus Dei gratia Xanctonensis Episcopus, precibus Venerabilis Domini Telbaudi Abbatis Cluniacensis inclinati, paci, & tranquillitati Fratrum Cluniacensium intendentes, Monasteria, & Ecclesias, atque Capellas in nostro Episcopatu sitas, necnon, & omnes decimationes Ecclesiarum vestrarum, & aliarum, si forte a Laicis revocare poteritis sive donationibus, sive transactionibus, sive commutationibus, vel emptionibus, seu aliis justis modis, ubicumque sint, necnon, & universa omnia quæcumque Deo propitio acquirere poteritis. Insuper omnem donationem, largitionem, quam Domnus Hisembertus de Castro Alione Ecclesiæ Ajensi consilio Virorum prudentium noscitur dedisse, sicut tenor authentici scripti sui declarat, vobis vestrisque successoribus habenda, & tenenda in perpetuum Pontificali auctoritate concedimus, & confirmamus. Et ut concessio atque confirmatio perpetuæ firmitatis robur obtineat; Sigilli nostri munimine præsentem paginam fecimus communiri; ad majorem quoque cauthelam, ut omnis quæstionis scrupulus de medio tollatur; Damus, & concedimus vobis decimas, quas a Laicis acquisistis, vel acquirere poteritis. Inhibemus etiam sub pœna excommunicationis Laicis omnibus, qui habent decimas in Parochias vestras, ne aliquo titulo ad alias Ecclesias transferre præsumant: quod si facere præsumpserint, Sepultura, & omni divino officio careant. Sicut supra scriptum est, fecimus consilio Henrici Alniciensis Archidiaconi. Porro ne hoc decretum nostrum ita statutum aliqua supervenientium posset cavillatione convelli, sigilli nostri impressione muniri fecimus. Facta est autem hæc charta apud Xancton. XIII. Kal. Julii Dominicæ vero Incarnationis Anno MCLXXXII. Romano Pontifice Lucio III. Regnante in Francia Rege Philippo, Henrico Rege Anglorum gubernante Ducatum Aquitaniæ per Richardum filium suum. Testes sunt prædictus Archidiaconus, Magister Vvillelmus Testaudus Notarius noster Vvillelmus Viviani, Arnaudus Monachus Nepos noster. Giraudus Archipresbyter de Archiaco, Bernardus Abbas Nantolii, Magister Henricus Domni Abbatis Cluniacensis Socius, Siguinus, Robertus ejusdem Abbatis Notarius, Helias de Fors, Magister Columbus, Durannus Cambarlangus, Hugo Manescalcus, Robertus Sacerdos qui chartam scripsit.

Roboratio præsentis Privilegii.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. die 12. Martii Anno 1186. Pontif. An. I.

Datum Veronæ IV. Nonas Martii.

VI.

Confirmatio Dignitatis Patriarchalis, Bonorum omnium, & Jurisdictionis super Jadertinum Archiepiscopatum, hujusque suffraganeos Episcopos, Patriarchæ Gradensi.

Summorum Pontificum Privilegia, quæ inferius laudantur, suo loco reddidimus.

Edidit Nicolaus Coletus minor. edit. Ital. Sacr. To. V. col. 1131.

Urbanus Episcopus Servus Servorum Dei. Ven. Fratri Henrico Graden. Patriarchæ, ejusque successoribus canonice substituendis in perpetuum.

Exordium.

Apostolicæ officium dignitatis, & creditæ nobis dispensationis debitum utiliter exequi comprobamur, cum collatam unicuique dignitatem Ecclesiæ provida sollicitudine custodimus, & singulis Ecclesiis jura sua illibata studemus, & integra conservare. Sicut enim non est concedendum alicui, quod injuste requirit, ita nemini quod sui juris est, a nobis convenit denegari; Ea propter Ven. in Christo Frater Henrice Patriarcha tuis justis postulationibus grato concurrentes assensu, Gradensem Ecclesiam, cui auctore Deo præesse dignosceris, sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus. Igitur Prædecessorum Nostrorum felicis memor: Pelagii, Alexandri, Urbani II. Adriani, & Alexandri III. & Lucii vestigiis inhærentes, illius præcipue constitutionis tenorem servantes, quam Prædecessor Noster Leo IX. Papa sancivit, & Synodali judicio, & privilegii pagina confirmavit, tibi, tuisque successoribus canonice substituendis Patriarchalem concedimus dignitatem, & Magisterium Graden. Ecclesiæ gerendum in his tantum finibus confirmamus, qui per supradictos Prædecessores Nostros eidem noscuntur Ecclesiæ constituti. Crucem quoque ante te ferendam esse concedimus, nisi cum Romæ fueris, aut in præsentia, vel comitatu Romani Pontificis. Pallium etiam, plenitudinem videlicet Pontificalis officii fraternitati tuæ ex Apostolicæ Sedis liberalitate largimur, quo intra Ecclesiam tuam ad Missarum solemnia celebranda uti memineris, eis diebus quibus Prædecessores tuos usos fuisse cognoscis, vid. in Nativitate Domini, Epiphania, Ypopanti, tribus festivitatibus Sanctæ Mariæ, Cœna Domini, Sabbato Sancto, Resurrectione Domini, Ascensione, Pentecostes, in Natalitio S. Joannis Baptistæ, & omnium Apostolorum, in festivitatibus quoque Sancti Marci, S. Prothomartyris Stephani, S. Laurentii, S. Martini, in solemnitate omnium Sanctorum, & principalibus Ecclesiæ tuæ festivitatibus; necnon Ecclesiarum, Episcoporum, & cæterorum Clericorum Consecrationibus, & Anniversario consecrationis tuæ die. Cujus utique dignitatem in bonis per omnia te volumus vendicare, ut vid. in corrigendis subditis plus apud te possit ratio, quam potestas, atque te boni dulcem, mali vero pium sentiant correctorem personas diligas, & subjectorum vitia persequaris, ne si aliter agere forte volueris, transeat in crudelitatem correctio, & perdas quos desideras, emendare; Sicque vulnus debes

Gradensem Ecclesiam sub protectione Sedis Apost. recipiens.

Eidem juxta Statuta Prædecessor. Pontific. Patriarchalem dignitatem confirmat;

Patriarchæ Crucis prælationem,

Pallii usum concedit.

Henricum Patr. ad dignis Episcopi partibus fungendum adhortatur.

bes abscindere, ut non possis quod sanum est ulcerare, ne si ferrum plusquam res exigit, imprimatur, noceat cui prodesse festinas; Sed sic alterum condiatur ex altero, quatenus & boni habeant amando quod caveant, & mali metuendo quod diligant. Præterea ne commissa regimini & dispensationi tuæ præfata Graden. Ecclesia, quæ de benignitate Apostolicæ Sedis prærogativa gaudet honoris, ex brevitate Patriarchatus inferior, & abjectior valeat apud simpliciores haberi, ad ampliandam dignitatem ipsius, Prioratum ei super Jadertinum Archiepiscopatum, & Episcopatus ejus Apostolica auctoritate concedimus, & tam te, quam successores tuos Jadertino Archiepiscopo, & Episcopis ejus, qui pro tempore fuerint, dignitate primatus statuimus Præsidens, & consecrationis munus eidem Archiepiscopo impartiri, Romano quidem Pontifici traditione pallii reservata. Statuimus etiam ut quæcunque bona, quascunque possessiones eadem Graden. Ecclesia in præsentiarum juste, ac canonice possidet, aut in futurum justis modis Deo propitio poterit adipisci, firma tibi, tuisque successoribus & illibata permaneant. Porro Ecclesias a Religiosis Viris Graden. Ecclesiæ oblatas per Episcopatum tuum constitutas, tibi, tuisque successoribus libere confirmamus, itaut nulli Episcopo absque tuo assensu in eis liceat consecrationes celebrare, aut Sacerdotibus in eisdem Domino servientibus, donec in locis ipsis fueris, divina officia prohibere.

Jus quoque super Jadertinum Archiep. ejusque Suffragan. confirmat.

Donationes omnes Ecclesiarum, bonaque ad Gradan. Eccles. spectantia rata habet.

Decernimus ergo ut nulli &c. Si qua &c. Cunctis autem &c.

Urbani Pp. EGO URBANUS Catholicæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Et S. R. E. Card. subscriptiones.

Ego Henricus Albanen. Episcopus subscripsi.
Ego Paulus Prænestinus Episcopus subscripsi.
Ego Theobaldus Ostien. & Velletren. Episcopus subscripsi.
Ego Joannes Presbyter Card. Tit. Sancti Marci subscripsi.
Ego Petrus Presb. Card. Tit. S. Savinæ subscripsi.
Ego Laborans Presb. Card. S. Mariæ Transty. berim Tit. S.Calisti subscripsi.
Ego Pandulfus Presb. Card.Tit. XII. Apostolorum subscripsi.
Ego Melior Presb. Card. SS. Jo: & Pauli Tit. Pammachii subscripsi.
Ego Adelardus Tit. S.Marcelli Presb. Card.subscripsi.
Ego Jacobus Diaconus Card.S. Mariæ in Cosmedin subscripsi.
Ego Gratianus SS.Cosmæ & Damiani Diaconus Card. subscripsi.
Ego Octavianus SS. Sergii & Bacchi Diaconus Card. subscripsi.
Ego Gofredus S. Mariæ in Via Lata Diaconus Card.subscripsi.
Ego Rolandus S. Mariæ in Porticu Diac. Card. subscripsi.
Ego Petrus S. Nicolai in Carcere Tulliano Diac. Card.subscripsi.
Ego Radulfus S. Georgii ad Velum Aureum Diac.Card.subscripsi.

Datum Veronæ per manum Moysis Vicem Agentis Cancellarii, II. Kalen. Junii Indict. IV. Incarnationis Dominicæ anno 1186. Pontificatus vero Domini Urbani Papæ III. Anno Primo.

Dat. die 31. Maji An. Domini 1186. Pontific. Anno I.

VII.

Decreta nonnulla pro quiete, bono regimine, ac regulari disciplina Monachorum Grandimontensium.

Urbanus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Guillelmo Priori Grandimonti, ejusque Fratribus tam præsentibus, quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Ex Annalibus MS. Grandimonten. edidit Martenne Thesaur. Anecd. t. Tomo I.col.627.

Exordium.

QUanto per infusionem Sancti Spiritus cœlestis subditi magisterio disciplinæ odorem religionis in vestro ordine hactenus observatæ latius expandistis, ut secundum Apostolum conversatio vestra sit vitæ in vitam: tanto nostro imminet officio sollicitius attendendum, ne inimicus humani generis, qui semper circuit, quærens quem devoret, piis invidens studiis perfectorum, per suæ calliditatis astutiam adversus vos, Domino resistente, prævaleat, & propositum religionis & ordinis, sub quo laudabiliter militatis, virulenta suggestione immutet aliquatenus, vel perturbet, in vobis fraternæ pacis gratiam violando. Inde siquidem est, quod cum inter vos permittente ipso, qui fideles suos tentari non patitur supra id quod portare possint, seminarium scandali subortum fuerit, quod sollicitudine plurimorum adhibita hactenus sedari nequiverit; ad nostram præsentiam quidam ex utraque parte fratrum litigantium accesserunt coram nobis & fratribus nostris, plurima de institutione vestri ordinis, & illatis hinc inde injuriis, proponentes. Nos vero, auditis omnibus diligenter quæ in nostro duxerunt auditorio proponenda, ut de cætero inimico virtutum omnium nocendi aditus clauderetur, & in ordine vestro fraternæ pacis concordiam tam facile ipsius calliditas non turbaret, in his quæ generare videbantur materiam jurgiorum, manum correctionis Apostolicæ de fratrum nostrorum consilio duximus apponendam. In primis siquidem statuentes ut qui, relicto sæculo, ad ordinem vestrum confugiunt, priori qui pro tempore fuerit, & successoribus ejus catholicis, vel capitulo, si prior non fuerit obedientiam, & reverentiam promittant absolute. Fratribus autem singulis in his quæ ad commodum & honorem domus pertinent, fraternæ caritatis officium, & auxilium debitæ subventionis impendant. Majores se invicem, secundum Apostolum, arbitrantes, quatinus juxta Apostolicam Evangelicamque Doctrinam se invicem honore præveniant, & qui forte major est meritis, non erubescat amore Domini fieri minoribus ministrator. Paci vestræ præterea providentes, statuimus ut ad recipiendum alterius religionis hominem nemo vos cogat invitos, ne dum instituta relicti ordinis qui ad vos confugerit æmulatur, a vestræ observantia disciplinæ animos simpliciorum avertat, & aliis vos contingat injuriosos & molestos existere, si professos eorum voluere ritis

Monastica disciplina in Grandimont. Cœnobio lapsa:

Delatæ ad Urbanum querelæ.

Obedientia a Monachis Priori promittenda.

Fratribus mutua impendenda subventio.

Mutuaque charitas:

Decretum, ut Grandimontenses ad alterius Religionis hominem recipiendum cogi nequeant.

Priori vero poteſtas in ſpiritualibus, & temporalibus conceditur;

ritis retinere. Priori autem tam in ſpiritualibus, quam in temporalibus, plenam concedimus auctoritate Apoſtolica poteſtatem: ita ut uni converſorum, qui magis idoneus fuerit in cellis veſtris temporalia diſponenda committat, qui de ipſius prioris mandato, eleemoſynas depoſitaque recipiat, & eas in pios uſus ac neceſſitatem domus provida conſideratione convertat. Cura vero ſpiritualium libere de mandato Prioris circa Clericos ipſos reſideat: ita quod nullus Laicorum fratrum in confeſſionibus, pœnitentiis, divinis officiis celebrandis, & corrigendis exceſſibus Clericorum, ullam ſibi auctoritatem uſurpet; ſed hæc omnia per Priorem jam dictum, vel de mandato ipſius, per Clericos expleantur. Ad hæc, ad inſtar Prædeceſſorum Noſtrorum fel. record. Alexandri & Lucii Romanorum Pontificum, omnibus regulam veſtram ſervantibus, ſicut in veſtro ordine, & ſuprapoſitis noſtræ correctionis capitulis ſalubriter continetur, laborem loco pœnitentiæ, & in peccatorum ſuorum remiſſionem injungimus. Inſtitutionem quoque quam ad caſtigationem veſtram poſt confirmationem fel: record. Adriani Papæ Prædeceſſoris Noſtri ſalubriter addidiſtis, auctoritate Apoſtolica confirmamus, & perpetuis decernimus temporibus valituram: ſtatuentes ut liberum vobis ſit, ſecundum regulam veſtram, atque inſtituta ordinis, abſque aliquorum gravaminibus vel moleſtiis, Domino famulari, ſalva in omnibus Apoſtolicæ Sedis auctoritate. Præterea domum & loca veſtra, cum omnibus quæ in præſentiarum juſte & pacifice poſſidetis, vel in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, ſeu aliis juſtis modis, Deo propitio, poteritis adipiſci ſub Beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti privilegio communimus: ſtatuentes ut ea firma vobis veſtriſque ſucceſſoribus & illibata permaneant.

Regulam ſervantibus labor loco pœnitentiæ injungitur.

Confirmatur regula quædam.

Domus ipſa, ejuſque bona ſub protectione Sedis Apoſtol. recipiuntur:

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam domum temere perturbare, aut ejus poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, ſeu quibuslibet vexationibus fatigare; Sed omnia integra conſerventur, eorum pro quorum gubernatione ac ſuſtentatione conceſſa ſunt uſibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum Eccleſiaſtica ſæculariſve perſona hanc noſtræ Conſtitutionis paginam, ſciens contra eam temere venire tentaverit, ſecundo, tertiove commonita; niſi reatum ſuum digna ſatisfactione correxerit, poteſtatis honoriſque ſui careat dignitate, reamque ſe divino judicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & a Sacratiſſimo Corpore, & Sanguine Dei & Domini Redemptoris Noſtri Jeſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ ultioni ſubjaceat. Cunctis autem eidem loco ſua jura ſervantibus ſit pax Domini Noſtri Jeſu Chriſti, quatinus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Et ſuain immunitate confirmatur.

Urbani PP.

EGO URBANUS Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus ſubſcripſi.

Et S. R. E. Card. Subſcriptiones.

Ego Paulus Præneſtinus Epiſcopus ſubſcripſi.

Ego Joannes Tit. Sancti Marci Presbyter Card. ſubſcripſi.

Ego Petrus Le Bon Presbyter Card. Tit. Sanctæ Suſannæ ſubſcripſi.

Ego Laborans Presbyter Card. Sanctæ Mariæ Tranſtyberim Tituli Callixti ſubſcripſi.

Ego Pandulfus Presbyter Card. Tit. XII. Apoſtolorum ſubſcripſi.

Ego Albinus Presbyter Card. Tit. S. Crucis in Jeruſalem ſubſcripſi.

Ego Melior Presbyter Card. SS. Joannis & Pauli Tit. Pammachii ſubſcripſi.

Ego Adelardus Tit. S. Marcelli Presbyter Card. ſubſcripſi.

Ego Jacinthus S. Mariæ in Coſmedin Diaconus Card. ſubſcripſi.

Ego Bobo Sancti Angeli Diaconus Card. ſubſcripſi.

Ego Octavianus Sanctorum Sergii & Bacchi Diaconus Card. ſubſcripſi.

Ego Rollandus S. Mariæ in Porticu Diaconus Card. ſubſcripſi.

Ego Petrus S. Nicolai in Carcere Tulliano Diaconus Card. ſubſcripſi.

Ego Rad. S. Georgii ad Velum Aureum Diaconus Card. ſubſcripſi.

Datum Veronæ per manum Moyſis Lateranenſis Canonici Vicem Agentis Cancellarii Idibus Julii, Indictione IV. Incarnationis Dominicæ Anno MCLXXXVI. Pontificatus vero domni Urbani Papæ III. anno primo.

Dat. die 15. Julii An. Domini 1186. Pontif. An. I.

VIII.

Reſponſio ad Conſultationes M. Cenomanenſis Epiſcopi.

Ex Appendice ad Concil. Lateran. III. cap. VI. 21.

Urbanus M. Cenomanenſi Epiſcopo.

Cap. Cum in Apoſtolic. 18. de Sponſal. & Matrim.

Exordium.

CUm in Apoſtolica Sede, cui licet immeriti præſidemus, magiſterium reſideat totius eccleſiaſticæ diſciplinæ: dignum eſt & conſonum rationi, ut quoties circa negotium Eccleſiæ aliquid dubietatis emerſit, ad ipſius deliberationis arbitrium recurratur. Intelleximus ſiquidem, quod inter villicum de Herneja, & Uxorem ejus coram te quæſtio matrimonii tractaretur, & productis teſtibus, & eorum examinationibus diligenti examine diſcuſſis, ante publicationem idem villicus reverſus ad propria, publice inter ſe & Uxorem ſuam propoſuit ſententiam divortii judicio Eccleſiæ eſſe promulgatam: & ſic ſuggeſta omnibus falſitate, quamdam aliam mulierem facti neſciam, ſibi copulare præſumpſit. Poſtmodum vero ſuper prioris matrimonii quæſtione literis à Sede Apoſtolica impetratis delegati Judices ſententiam divortii protulerunt. Unde quia Villicum & Mulierem, quam ſuperinduxerat, pendente lite prioris Uxoris, invicem aſſeris conſentire: tua nos duxit fraternitas conſulendos, utrum

Litis pendentia super matrimonio non impedit secundum matrimonium contrahi si primum erat nullum.

utrum tales sint ad matrimonium admittendi. Nos autem auctoritate præsentium tuæ solicitudini respondemus, quod imposita ei pœnitentia competenti, & infra ipsius pœnitentiæ tempus carnali commercio interdicto, postmodum in maritali copula poterunt remanere.

Cap. super eo 6. de Condit. appos.

Super eo vero, quod à nobis similiter postulasti, utrum ille, qui in quamdam mulierem consensit, si pater ejus videlicet suum præstaret assensum, si ad consummandum matrimonium sit compellendus: non minus respondemus, quia cum assensus liber dici non possit, qui alieno reservatur arbitrio, ac conditioni, ipsum canonica non improbant instituta, quæ consonant honestati, nisi voluntas patris postmodum intercedat. nequaquam ad contrahendum matrimonium est cogendus. Nam licet fel. record. Alexander Papa prædecessor noster in suis videatur consultationibus respondisse, quod desponsalia interposita conditione certa, conditione ipsa minime observata, si consensus de præsenti intercedat, vel carnalis copula subsequatur, dissolvi non debent, sed firmiter observari: nequaquam est nostræ diffinitioni contrarium, cui hujusmodi consensus nequaquam sit de præsenti habendus, licet per verba de præsenti evidentius exprimatur, quod in alieno arbitrio non habito, sed habendo, consistunt, aliam tamen non potest ducere Uxorem (a):

Contrahens Matrim. sub condit. non improbata, non compellitur Matrimonium consumare ante condit. eventum.

IX.

Libello Citationis ante obitum delegantis proposito, lite post ejus obitum contestata, potest in causa procedere Delegatus. Qui etiam ad producendos testes inducias postulavit, videtur appellationi renunciare.

Ex Appendice ad Concil. Lateran. III. Concil. Tomo XIII. col. 605. Cap. Gratum 20. de Offic. & potest. Iudicis Delegati. Exordium.

Urbanus &c. Abbatibus de Vvellebec, & de Sulvestun.

GRatum gerimus, & acceptum quod in negotiis commissis vestræ jurisdictioni debitam curam impenditis, & his quæ dubitationem faciunt, pro gravitate vestri officii censuram Sedis Apostolicæ postulatis.

Sane consuluit nos vestra discretio an ante obitum delegantis, proposito citationis Edicto, lite vero post mortem delegantis contestata, delegatus Judex nihilominus debeat in causa procedere: & utrum is intelligatur appellationi renunciasse, qui ea interposita ad producendos testes inducias postulavit, & deinde productioni, & allegationi renuncians, attestationes petiit solemniter publicari sicut hoc totum circa decessum bon: mem: Prædecessoris nostri Lucii, qui Judices delegavit, sub examine vestro asseritis contigisse. Nos autem Inquisitioni vestræ taliter respondemus, quod cum in priore casu citatione facta quasi cæptum sit negotium, & maxime, si Delegatus non sit certus de obitu delegantis potest, & debet in causa procedi: tenebitque quod iustitia prævia fuerit judiciali tramite diffinitum. In secundo casu videtur ab appellatione recessum, si secundnm ea, quæ præmissa sunt, eum qui appellaverat constiterit processisse (a).

(a) Dat. dicitur anno 1186.

X.

Confirmatio Ordinis Cruciferorum inservientium Hospitali Bononiæ, Privilegiorumque ad ejusdem libertatem, & indemnitatem concessio.

Urbanus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Ben. Magistro, & Fratribus Cruciferis Hospitalis Domus Bononiensis tam præsentibus, quam futuris, communem vitam ducentibus in perpetuum.

CUm antecessor tuus, fili Prior, a Prædecessore Nostro felicis memoriæ Alexandro Papa lapidem Primarium ad Ecclesiam construendam acceperit in Territorio Bononiensi, ubi Domus Vestra, nunc constructa dignoscitur: nos Vestris postulationibus inducti, eandem Ecclesiam, in qua divino estis, & pauperum obsequio mancipati, in jus, & proprietatem Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus.

Ecclesiam Cruciferorum in jus, & proprietatem Sedis Apost. recipit.

Statuentes, ut quascumque possessiones, quæcumque bona, eadem Ecclesia Vestra cum Hospitali, in præsentiarum juste, & canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione Fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino poterit adipisci, firma Vobis Vestrisque Successoribus, & illibata permaneant.

Bona omnia, ac donationes eidem confirmat.

In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipsum in quo præfatum Hospitale, & Ecclesia sita est, cum omnibus pertinentiis suis. *Cætera desunt.*

Sane novalium Vestrorum, quæ propriis manibus, vel sumptibus colitis, sive de Vestrorum Animalium nutrimentis, nullus a Vobis decimas exigere, aut extorquere præsumat.

Indebitas decimas a Cruciferis exigi vetat:

Liceat quoque Vobis personas liberas, & absolutas e Seculo fugientes ad conversionem, & pauperum Christi servitium recipere, & eas absque contradictione aliqua retinere.

In Ordinem quascumque personas recipi concedit.

Inhibemus autem ne aliqua Ecclesiastica Sæcularisve persona in domum vestram quemquam intrudere, aut aliquem Fratrum Vestrorum de ipsa domo audeat eiicere violenter.

Clerici etiam qui ad domos vestras ordinati fuerint, & assumpti nulli alii quam tibi fili Prior præstare obedientiam compellantur.

Clericos Hospital. soli Priori subiectos declarat.

Prohibemus insuper ne cui liceat Vos, aut domos vestras, interdicto, vel excommunicatio-

Eos vero interdicto supponi prohibet.

D

(a) Ab Illustratoribus Collectionis Decretalium Gregorii IX. hæc data dicitur anno 1180.

cationis, sine manifesta & rationabili causa & legitima citatione subjicere.

Præsenti pagina decernentes, ut nullus Ecclesiarum Prælatus a domibus vestris quicquam exigere, præter libram ceræ, audeat vel etiam extorquere. Salvis censibus illis, qui nunc in quibusdam domibus vestris constituti sunt de consensu Episcoporum annuatim percipiendi.

Facultas erigendi Oratoria, & Cœmeteria. Nihilominus etiam vobis duximus indulgendum, ut in domibus vestris, ubi tot Fratres assidue commorantur, quibus sit Ecclesia necessaria; liceat vobis Oratoria erigere & Cœmeteria fabricare.

Quorum Sepulturam liberam esse decernimus, ut eorum devotioni & extremæ voluntati qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati, vel interdicti sint, nullus obsistat. Salva tamen justitia illarum Ecclesiarum a quibus mortuorum corpora assumuntur.

Sacras Ordinationes a quo libuerit Episcopo recipere eos posse indulget. Chrisma quoque, Oleum Sanctum, dedicationes Ecclesiarum, Ordinationes Clericorum, qui ad Sacros fuerint Ordines promovendi, & cætera Ecclesiastica Sacramenta, a quocumque malveritis Catholico recipiatis Episcopo, qui nostra fultus authoritate, quod postulatur, impendat.

Censum annuum imponit. Ad judicium autem, quod eadem domus vestra specialiter Beati Petri existat duodecim Imperiales nobis nostrisque successoribus annis singulis persolvatis.

Solitæ conclusiones. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam & Hospitale temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; Sed omnia integre conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura. Salva Sedis Apostolicæ auctoritate, si qua igitur in futurum Ecclesiastica, secularisve persona, hanc nostræ Constitutionis paginam, sciens contra eam temere venire tentaverit secundo, tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui careat dignitate, reumque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a Sacratissimo Corpore, ac Sanguine Dei, & Domini Redemptoris Nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat.

Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini Nostri Jesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum judicem premia pacis inveniant. Amen.

AD TE DOMINE LEVAVI ANIMAM MEAM.

Urbani PP. EGO URBANUS Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.

Et S. R. E. Card. subscriptiones. Ego Henricus Albanensis Episcopus.

Ego Paulus Prænestinus Episcopus.

Ego Theobaldus Hostiensis & Velletrensis Episcopus.

Ego Petrus Presbyter Card. Tituli Sanctæ Susannæ.

Ego Laborans Presbyter Card. S. Mariæ Transtyberim Tit. Calixti.

Ego Pandulphus Presbyter Card. Tit. XII. Apostolorum.

Ego Melior Presbyter Card. SS. Joannis & Pauli Tit. Pammachii.

Ego Adelardus Tit. Sancti Marcelli Presbyter Card.

Ego Jac. Diaconus Card. Sanctæ Mariæ in Cosmedin.

Ego Gratianus SS. Cosmæ & Damiani Diaconus Card.

Ego Roland. Sanctæ Mariæ in Porticu Diaconus Card.

Ego Petrus S. Nicolai in Carcere Tulliano Diaconus Card.

Ego Rad. S. Georgii ad Velum Aureum Diac. Card.

Datum Veronæ per manum Moysis Lateranensis Canonici, Vicemagentis Cancellarii VII. Kal. Aprilis Indictione V. Incarnationis Dominicæ anno millesimo centesimo octuagesimo septimo Pontificatus vero D. Urbani Papæ III. anno secundo. Dat. die 26. Martii Anno Dom. 1187. Pontif. An. II.

XI.

Quod Filii in Patrum Ecclesiis institui non debeant, sed ab eis amoveri.

Urbanus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Abbati, & Conventui Fiscannensi salutem, & Apostolicam benedictionem. *Ex Concil. Tomo XII. col. 658.*

Cum a Sacris sit Canonibus alienum, ut in Ecclesiis Dei Patri filius nullo mediante succedat, nec Sanctuarium Dei possit jure quasi hæreditario possideri, mirabile gerimus, & indignum, quod in quibus Ecclesiis, Monasterio vestro utroque jure subjectis nonnulli, sicut accepimus, suis parentibus successerunt, easque contra disciplinam canonicam detinent in scandalum plurimorum, ideoque auctoritate vobis præsentium indulgemus, ut eos qui taliter memoratas Ecclesias detinent, liberam habeatis auctoritate Apostolica facultatem ab ipsis Ecclesiis removendi: ita tamen quod eædem Ecclesiæ, sine dilatione congrua canonice de personis idoneis ordinentur; nisi forte ibi tanto tempore fuerint, & taliter conversati, quod videantur merito sustinendi. Dei Sanctuarium jure quasi hæreditario non possidendum. Successi in Patrum Ecclesiis ab iis removendi.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostri Decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Clausulæ, & Conclusiones consuetæ.

Datum Veronæ Kalendis Junii. Datum die 1. Junii.

Quod

XII.

Quod post interpositam appellationem nihil liceat innovari.

Ex Concil. Tomo XIII. col. 658.

Urbanus Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Galtero Rotomagensi Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem.

Appellatio ad subsidium inventa.

HIs, qui ad tuitionem sui vocem appellationis emittunt, propensius adesse compellimur, & ne appellatione pendente quorumlibet malignitate graventur, pastoralem solicitudinem adhibere, quia cum appellationis remedium inventum fuerit ad subsidium oppressorum, eorum indemnitati, quantum ordo juris exposcit nobis imminet præcavere. Inde est, quod cum in Provincia tua, sicut audivimus plerumque contingat, quod tam Ecclesiastici, quam Seculares Viri, post appellationem possessionibus, vel rebus aliis spolientur; præsentibus tibi literis indulgemus, ut si quid circa statum aliquorum de Provincia tua post objectum appellationis obstaculum, in eorum præjudicium tibi constiterit innovatum, id in eum statum appellatione postposita reducendi, in quo tempore appellationis extiterat, de auctoritate nostra liberam habeas facultatem, ne appellantes sui Juris dispendium patiantur. Statuentes, ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Innovata appellationis tempore in pristinum statum restituenda.

Conclusiones, & clausulæ consuetæ.

Dat. die 31. Julii.

Datum Veronæ secundo Kalendas Augusti.

GREGORIUS VIII.

PAPA CLXXIII.

AN. ÆR. C. MCLXXXVII.

ALbertus, patria Beneventanus, antea S.R.E. Presbyter Cardinalis Sancti Laurentii in Lucina (*a*), & Cancellarius, electus in Romanum Pontificem die 20. Octobris An. 1187., consecratus est die 25. mensis ejusdem. Sedit in Pontificatu mensem I. dies XXVII. imperantibus in Oriente Isaacio Angelo, in Occidente Friderico III. Imperatoribus: Ingressus siquidem Pisanam Urbem, ibidem mortuus est die 17. Decembris anni ejusdem (*b*). Vacavit Sedes per diem (*c*).

D 2 Statuta

(*a*) Teste Anonymo Cassinensi.
(*b*) Ita notatur in brevi Chronico Pisano quod Tomo III. Italiæ Sac. refertur ab Ughello.
(*c*) Exclusis extremis. Quare autem a Baronio, nonullisque aliis Pagium Seniorem sequutus recedam in assignando unius diei spatio huic Inter-Pontificio, inferius dicam in Clemente III.

I.

Statuta literis Urbani PP. tribus mensibus ante ejus obitum datis, confirmantur, plenamque habere firmitatem decernitur.

Ex Baron. ad ann. 1187.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei, omnibus Prælatis Ecclesiarum, ad quos Litteræ istæ pervenerint salutem, & Apostolicam benedictionem.

QUoniam ad Episcoporum maximè spectat officium, afflictis, & laborantibus subvenire, unumque illorum, licet deficientibus meritis nostris, Deus esse nos voluit, prospicere tenemur, & volumus, ne quis ex fortuitis casibus per Romanæ Visitationem Ecclesiæ laboris sui, quem ad eam veniendo sustinuit, debito frustraretur effectu. Inde siquidem fuit, quod nos multorum prospicere volentes expensis, & allevare labores, de consueta Sedis Apostolicæ misericordia duximus statuendum, ut litteræ Prædecessoris nostri Domini Urbani, a tribus mensibus ante ipsius obitum destinatæ pro facienda justitia, & litigiis dirimendis, quæ tamen manifestum alicujus præjudicium non contineant, aut calumniam æquitatis, eundem habeant tempore nostræ administrationis effectum, quem habere, si adhuc viveret, debuissent. Cessante igitur exceptione de mandatoris morte, perficite quod mandavit agendum, ut nemo ad nos pro excusatione hujusmodi, accepta per illum justitiam obtinendi fiducia, cogatur vacuus laborare.

Causæ Decreti.

Datum Ferrariæ sexto Kalendas Novembris.

Dat. die 27. Octob. Anno Dom. 1187. Pontif. An. I.

II.

Ad omnes Christi Fideles De Clade Hierosolymitana. Omnes ad pœnitentiam agendam admonet; Proficiscentibus vero ad bellum contra Infideles plenariam Indulgentiam concedit.

Gregorius Episcopus, Servus Servorum Dei, Vniversis Christi fidelibus ad quos litteræ istæ pervenerint, salutem, & Apostolicam benedictionem.

§. 1. AUdita tremendi severitate judicii, quod super terram Jerusalem divina manus exercuit, tanto sumus nos, & fratres nostri horrore confusi, tantisque afflicti doloribus, ut non facile nobis occurreret, quid agere, aut quid facere deberemus, nisi quod Psalmista deplorat & dicit: Deus, Venerunt gentes in hæreditatem tuam, coinquinaverunt templum Sanctum tuum: posuerunt Jerusalem in pomorum custodiam: Carnes Sanctorum tuorum bestiis terræ, & escas Volatilibus Cœli &c. ex occasione quippe dissensionis, quæ malitia hominum ex suggestione Diaboli facta est nuper in terra, accessit Saladinus cum multitudine Armatorum ad partes illas, & occurrentibus eis Rege, & Episcopis, & Templariis, & Hospitalariis, Baronibus, ac militibus cum populo terræ, & Cruce Dominica, (per quam ex memoria, & Passionis Christi fide, qui pependit, & genus humanum redemit, certum solebat esse tutamen, & contra Paganorum incursus desiderata defensio) facta congressione inter eos, & superata parte nostrorum, capta est Crux Dominica, trucidati Episcopi, captus est Rex, & universi fere aut occisi gladio, aut hostibus manibus deprehensi, itaut paucissimi per fugam dicantur elapsi; Ipsi quoque Templarii, & Hospitalarii in ejus oculis decollati. Superato autem exercitu, qualiter subsequenter invaserint, & rapuerint universa, itaut nonnisi pauca loca remansisse dicantur, quæ in eorum non devenerint potestatem, non credimus nostris litteris explicandum. Nos autem licet cum Propheta dicere habeamus: Quis det capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum, & plorabo nocte ac die interfectos populi mei? Non tamen adeo deiicere nos debemus, ut in diffidentiam decidamus, & credamus Deum ita populo iratum, ut quod communium faciente multitudine peccatorum fieri permisit iratus, non cito per misericordiam pœnitentia placatus alleviet, & post lachrymationem & fletum exultationem inducat.

Psalm. 78.

Clades Christianis a Saladino illata.

Ierem. IX.

Spes in Deo semper habenda.

Quisquis sane in tanta lugendi materia, si non corpore, saltem corde non luget, non tantum Fidei Christianæ, quæ cum omnibus dolentibus docet esse dolendum, sed ipsius est humanitatis nostræ oblitus: cum ex ipsa periculi magnitudine, ac feritate barbarica Christianorum sanguinem sitiente, ac totam suam in hac apponente virtutem, ut profanare sancta, & titulum Dei valeant auferre de terra, quod nos tacemus, discretus quisque valeat æstimare.

Sane cum Prophetæ toto prius studio laboraverunt, postmodum Apostoli, & sequaces eorum, ut Divinus cultus esset in terra illa, & ad omnia climata Mundi ex ea deflueret, immo, quod maximum & ineffabile est, Deus, qui voluit incarnari, per quem facta sunt universa, per ineffabilem sapientiam & incomprehensibilem misericordiam suam, per infirmitatem carnis, esuriens, sitim, crucem, & mortem, & resurrectionem, salutem nostram ibi voluit operari, juxta quod dicitur; Qui operatus est salutem in medio terræ; per se ipsum ad hoc dignatus est laborare, nec lingua dicere, nec sensus cogitare potest, quantum nobis & universo dolendum sit populo Christiano, quod id nunc perpessa est terra illa, quod sub veteri populo legitur pertulisse. Nos autem credere non debemus, quod ex injustitia judicis ferientis, sed ex iniquitate potius populi delinquentis, ista provenerunt; Cum legamus, quod quando populus convertebatur ad Dominum persequebatur unus mille, & duo fugabant decem millia, immo, ipso populo quiescente, exercitum Sennacherib angelica manu consumptum, sed & terra illa devoravit habitatores suos, & nec diu habere quietum statum, nec transgressores Legis Divinæ potuit retinere, doctrinam, & exemplum tribuens illis qui ad Cœlestem Jerusalem intenderent, quod non possunt ad eam nisi per exercitum boni operis, & per tentationes plurimas pervenire. Potuerunt autem ista timeri jampridem, quando Arroasia, & alia terra in potestatem transiit paganorum, & fuisset bene pro-

Hierusalem Sanctitas.

Psalm. 73.

provisum, si populus qui remansit, ad pœnitentiam rediisset; & Deum, quem prævaricatione offenderat; conversione placasset. Nec enim subito venit ira ejus, sed & ultionem differt, & tempus tribuit pœnitenti. Tandem vero, qui in misericordia judicium non amittit, vindictam suam ad pœnam transgredientium, & cautelam salvandorum exercet.

Hortatur Christi fideles ad puriorem vitam, & recuperationem Terræ Sanctæ.

§. 2. Porro nos, qui in tanta terræ illius contritione non solum peccatum habitatorum illius, sed & nostrum, & totius populi Christiani, debemus attendere, ac vereri, ne quod reliquum est illius terræ depereat, & in alias etiam potestas eorum desæviat regiones. Cum ex omnibus partibus inter Reges, & Principes, Civitates & Civitates, dissentiones audiamus & scandala, ut lugere cum Propheta, & dicere valeamus. Non est veritas, non est scientia Dei in terra; mendacium, homicidium, & adulterium inundaverunt, & sanguis sanguinem tetigit. Unde hoc universis, & cogitandum imminet & agendum, ut peccata nostra castigatione voluntaria emendantes, per pœnitentiam, & opera pietatis convertamur ad Dominum Deum nostrum, & in nobis primo quod male gessimus, emendemus, deinde feritatem & malitiam hostium attendamus, & quod illi contra Deum tentare non timent, nos pro Deo agere nullatenus hæsitemus. Cogitate itaque, filii, qualiter in hunc mundum venistis, & qualiter exituri estis, & qualiter transeant universa, & pariter transeatis & vos: & pœnitendi & bene agendi tempus, quantum spectat ad vos, cum gratiarum actione recipite & date vestra, date post vos ipsos, quia non estis ex vobis, nec quidquam a vobis habetis, qui nec culicem unum potestis facere super terram. Nec dicimus dimittite, sed præmittite in cœleste horreum, quæ habetis, & deponite apud eum, apud quem ærugo ea non demolitur, aut tinea, nec fures effodiunt, & furantur: Laborantes ad recuperationem terræ illius, in qua pro salute nostra veritas de terra orta est, & sustinere pro nobis Crucis patibulum non despexit, & nolite ad lucrum, vel gloriam temporalem attendere, sed voluntatem Dei, qui pro fratribus animas in se ipso docuit esse ponendas, & ei vestras commendate divitias, quas sive volentes, sive nolentes, nescitis tandem quibus hæredibus sitis relicturi. Non est equidem novum, quod terra illa judicio divino percutitur, sed nec insolitum, ut flagellata & castigata misericordiam consequatur. Poterit Dominus quidem sola eam voluntate servare: sed non habemus ei dicere, cur ita fecerit. Voluit enim forsitan experiri, & in notitiam ducere aliorum, si quis sit intelligens, aut requirens Deum, qui oblatum sibi pœnitentiæ tempus hilariter amplectatur, & animam ponendo pro fratribus consummetur in brevi, & compleat tempora multa. Attendite qualiter Macchabæi zelo divinæ Legis accensi, pro fratribus liberandis extrema quæque pericula sunt experti, & non solum substantias, sed personas pro fratrum docuerint salute ponendas, exhortantes se ipsos, atque dicentes. Accingimini, & estote filii potentes, quoniam melius est nobis mori in bello, quam videre mala gentis nostræ, & Sanctorum. Et quidem illi sub una constituti lege fuerunt, vos per Incarnationem Domini nostri Jesu Christi ad lucem veritatis adducti, & multis exemplis instructi Sanctorum, sine trepidatione aliqua faciatis, & non timeatis dare terrena, & pauca, & breviter duratura, quibus illa bona sunt promissa, & reposita, quæ non oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt, de quibus dicit Apostolus: Quod non sunt condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis.

Indulgentias illis elargitur.

§. 3. His autem, qui corde contrito, & humiliato spiritu, itineris hujus laborem assumpserint, & in pœnitentia peccatorum & fide recta decesserint plenam suorum criminum indulgentiam & vitam pollicemur æternam. Sive autem supervixerint, sive mortui fuerint de omnibus peccatis suis, de quibus rectam confessionem fecerint, impositæ satisfactionis relaxationem de Omnipotentis Dei misericordia, & Apostolorum Petri & Pauli auctoritate & nostra se noverint habituros.

Alia Privilegia concedit.

§. 4. Bona quoque ipsorum, ex quo Crucem acceperint cum suis familiis, sub S. R. E., necnon & Archiepiscoporum, & Episcoporum, & aliorum Prælatorum Ecclesiæ Dei protectione consistant. Et nullam de his, quæ in susceptione Crucis quiete possederunt, donec de ipsorum reditu, vel obitu certissime cognoscatur, sustineant quæstionem, sed bona eorum integra interim maneant & quieta. Ad dandas quoque usuras si tenentur alicui non cogantur.

Vitanda præscribit.

§. 5. Nec eant in vestibus pretiosis & cum canibus, sive avibus, aut aliis, quæ ostentationi potius & lasciviæ quam necessariis videantur usibus deservire, sed in modesto apparatu, & habitu in quo pœnitentiam potius agere quam inanem affectare gloriam videantur.

Dat. die 29. Octobr. Anno Dom. 1187. Pontif. Anno 1.

Datum Ferrariæ quarto Kalendas Novembris indictione sexta.

III.

Sequitur ad omnes Christifideles de jejunio per quinquennium servando ad placandum Deum.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei, Universis Christifidelibus, ad quos literæ istæ pervenerint, salutem & Apostolicam benedictionem.

Nunquam melius superni judicis ira placatur, quam cum ex mandato ipsius carnalia in nobis desideria extinguuntur. Proinde quia Hierosolymitanæ Terræ discrimen, quod irruentibus Saracenis nuper evenit, ex peccato maxime habitatorum Terræ, & totius Populi Christiani accidisse non dubitamus: nos de Fratrum nostrorum communi consilio, multis Episcopis approbantibus; Statuimus ut omnes usque ad quinquennium, saltem per omnes sextas Ferias, in cibo Quadragesimali jejunent, & Missa, ubi cantanda fuerit, ad Nonam cantetur: quod ab adventu Domini usque ad Natale Domini statuimus observandum: feria vero Quarta & Sabbatho omnes indifferenter, qui bene valent, a carnibus abstineant. Nos autem, & Fratres nostri in secunda quoque Feria Nobis & Familiis nostris esum carnis interdici-

dicimus, nisi forte aut infirmitas, aut magna solemnitas, vel alia evidens Causa, visa fuerit impedire: Sperantes quod sic nobis ignoscet Dominus, & relinquet post se benedictionem. Hoc igitur adeo statuimus observandum, ut quicumque transgressor extiterit, quasi prævaricator Quadragesimalis jejunii habeatur.

Dat. die 29. Octobr. Anno Dom. 1187. Pontif. anno I.

Datum Ferrariæ quarto Kalendas Novembris.

IV.

Appellationi de rebus modicis factæ non est deferendum: sed ut infra fines Judices, qui suspicione careant, eligat, appellans est cogendus: a quibus si quis partium crediderit appellandum, ad Archiepiscopum, vel Primatem vocem appellationis emittat.

Ex Appendice ad Concil. Lateranen. III. Tom. XIII. col. 505.

Gregorius Universis Fratribus Episcopis, & Archidiaconis, ad quos literæ istæ pervenerint.

VEl ex dolo, vel ex malitia litigantium, vel ex defectu nostro credimus provenire, quod tanta negotiorum frequentia diebus singulis perurgemur, ut imbecillitate proprii corporis laborantes minori impediti, omnibus non possimus commode superesse, aut undique contradicentium clamores, aut murmura sustinere. Hinc etiam evenit, quod negotiis minoribus occupati, majoribus intendere non valemus, prout necessitas Ecclesiastica postularet, & quæ diffiniri, vel disponi per nos brevi tempore potuissent expectatione diutina plusquam oportet, multis pariter irruentibus producuntur. Quo circa per generalem Epistolam remedium huic rei duximus providendum, ne multimodo impediamur incursu, vel sua injuriam patientibus possit justitia deperire. Ea propter universitati vestræ per * A. S. præsentibus mandamus, quatenus si forte de modicis rebus, quæ infra summam viginti Marcarum subsistunt in auditoriis vestris causa ventiletur, & alteruter litigantium delusorie putaverit appellandum, ejus appellatione contempta infra fines vestrorum Episcopatuum eos eligere judices, qui suspicione careant, compellatis: si tamen idonei ibi fuerint inventi, in quorum præsentia jurgium sopiatur, a quibus, siqua partium crediderit appellandum, ad Archiepiscopum, sive Primatem vocem appellationis emittat. Si vero tale negotium sit, quod summam contineat aliquatenus ampliorem infra fines vestrarum Diœceseon, si sponte noluerint, inviti non cogantur. Cognitores tamen de Vicinis Episcopatibus aliquos eligere compellantur juxta formam, quam præmisimus, negotium tractaturos, in majoribus causis, & obscurioribus articulis appellandi ad Sedem Apostolicam copia servata. Non enim videtur malitiæ suspicione carere, quod plerique suos Adversarios ad præsentiam nostram laborare compellunt. Cæterum si qui litigantium a proximo festo Purificationis super causis de quibus Episcopus, cujus jurisdictioni saltem is qui convenitur non subjacet, non fuerit requisitus, vel Judices Clerici supradicto modo non fuerint electi, & literas a nobis duxerint impetrandas, per quas examinatio jurgiorum, vel diffinitio Judicibus non Ordinariis committatur, careant impetratis, & ad suorum audientiam Judicum ordine debito negotia revertantur. Sic enim subterfugiis occurrere disceptationum volumus, ut dum eorum calliditatibus obviamus eis alium ad justitiam aditum reseremus. Cum vero aliqui justam causam habuerint nostram præsentiam adeundi, literas eis dimissorias non negetis, seriem negotii continentes. Hoc autem de factis ad nos appellationibus disponentes super illis, quæ ad Archiepiscopos, vel Primates fieri contigerit, antiquorum ordinem canonum non mutamus.

* Apostolica Scripta.

In causis infra summam viginti Marcarum non appellandum nisi ad Archiepiscopum, sive Primatem.

CLEMENS III.

PAPA CLXXIV.

AN. ÆR. C. C. MCLXXXVII.

PAulus Prænestinus Episcopus S.R.E. Cardinalis, natione Romanus, electus est in Summum Pontificem die 19. Decembris anno 1187., sequenti autem die coronatus est, & Clemens III. appellatus. Sedit in Pontificatu annos III. menses III. dies VIII., imperantibus in Oriente Isaacio Angelo, in Occidente vero Friderico Ænobarbo, mox Henrico VI. Imperatori-

toribus. Obiit die 27. Martii anno 1191. (*a*), & sequenti die sepultus est in Ecclesia Lateranensi. Vacavit Sedes dies II. (*b*).

I.

Mandatum Delegatis Apostolicæ Sedis, ut in Guilielmum Scotiæ Regem admonitum de Pace Ecclesiæ Sancti Andreæ ejusque Episcopo reddenda, nisi resipuerit, Sententiam interdicti ferant &c.

Ex Concil. Tom. XIII. col.670.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus Jocelino Glascuensi, & Matthæo Aberdensi, & Ricardo Moresensi Episcopis, & dilectis Filiis Ernulfo de Merlas, & Hugoni de Neubotle, & de Sancta Cruce, & de Strivellina, & de Scona Abbatibus salutem, & Apostolicam benedictionem.

Exordium.

AD ea quæ respiciunt honestatem, & salutem pariunt animarum, quamvis absque monitis intendere debeatis, & diligentem operam juxta vestri officii debitum tribuere vos credamus: vestram tamen diligentiam ad majorem in his solicitudinem exhibendam litteris Apostolicis duximus exhortandam, ut eisdem operibus laude dignis tanto ferventius insistatis, quanto vobis salubrius erit in ipsis ad exhortationem Apostolicam exactiorem diligentiam adhibere. Constat utique quosdam Ecclesiarum Prælatos, cum his qui scandalizati fuerint debere pati juxta normam Apostolicam ustionem, & cum infirmantibus infirmari. Quantas vero persecutiones his temporibus sustinuerit Ecclesia Sancti Andreæ, quantas calamitates incurrerit, & pressuras, quam etiam graviter hactenus fuerit perturbata sub umbra indignationis Regiæ celsitudinis, & quassata; insuper Venerabilis Frater noster Joannes Episcopus Sancti Andreæ, quot, & quanta pericula sustinuerit, & labores pro servanda libertate Ecclesiæ sibi commissæ, & ei a nobis, & duobus nostris Prædecessoribus confirmatæ; cum ea omnia vobis sint manifesta, illa vestris auribus inculcare supervacuum videtur. Nunc igitur quam plurimum dignoscitur, & de salute Regia, & de statu præscriptæ Ecclesiæ reformando, atque Pace nisi ipsi Episcopo conferenda nos convenit solicitudinem gerere congruentem, & circumspectionem vestram ad corroborandam nobis * idoneum reputamus discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, atque præcipimus, quatenus post susceptionem literarum nostrarum convenientes in unum, sicuti decet viros providos, & discretos, carissimi in Christo filii nostri Guilielmi illustris Regis Scotiæ præsentiam adeatis, & eum moneatis diligentius, & instantius inducatis, ut Episcopo memorato rancorem indignationis suæ remittat, & in hoc Romanam Ecclesiam, quæ Serenitati Regiæ jam longo tempore detulit non contemnat; sed ejus, & vestris monitis, prout Regiæ gloriæ convenit, & saluti, sine dilatione salubriter pareat, & humiliter acquiescat, ac ipsum Episcopum præscriptum Diœcesim Sancti Andreæ in Pace permittat habere; cum ex debito Regiæ Dignitatis Ecclesias teneatur cum Pastoribus suis non dispergere, sed fovere non contemnere, sed amare; non persequi sed tueri. Quod si monitis Apostolicis, in propriæ salutis periculum, quod absit duxerit resistendum: in Regnum suæ Celsitudinis, & personam suam, & omnes Fautores Regios nuncietis interdicti Sententiam, infra viginti dies sine appellationis obstaculo auctoritate Apostolica a vobis promulgandam. Illos insuper qui Hugoni obedientes extiterunt, & ei fomentum in sua obstinatione dederunt, postquam eum Sedes Apostolica a Diœcesi Sancti Andreæ removit perpetuo, & excommunicationis Sententiam in ipsum promulgavit, simili Sententia percellatis, & publice nunciantes excommunicationi subesse tamdiu faciatis, & ab aliis arctius evitari, donec ad mandatum Ecclesiæ revertantur, absolutionis Beneficium ab eodem Episcopo petituri. Ad hæc altaribus, & calicibus, in quibus jam dictus Hugo, dum in excommunicatione positus celebravit, purificationem, & Sanctificationem juxta consuetudinem Ecclesiæ conferatis. Ad Ecclesiam quoque Sancti Andreæ pariter accedatis, & Fratribus convocatis in unum, intretis Capitulum, & de ordine, & Statu Ecclesiæ diligentius inquiratis: & si quid in eadem Ecclesia per supradictum Hugonem immutatum inveneritis, vel statutum auctoritate nostra id in Statum debitum inducatis: & si quid in ipsa fuerit corrigendum, efficaciter studeatis id in melius reformare. Si vero, quod absit aliquos ex Canonicis ad recipiendum humiliter, & devote Pastorem suum prædictos duros inveneritis, & rebelles: eos instantius moneatis, ut illi reverentiam, & obedientiam patri debitam exhibeant, & a maligno, atque damnabili proposito suo desistant, quod si contumaces extiterint, eos ab officio pariter, & beneficio suspendatis, & excommunicationis vinculo innodetis, quo ipsos faciatis manere ligatos donec monitis, & mandatis Ecclesiasticis acquiescant. Quod omnes his exequendis interesse nequiveritis, reliqui ea nihilominus exequantur.

Datum Pisæ decimoseptimo Kalendas Februarii Indict. sexta.

Margin notes: * Fortè idoneam. — Regem prædictum moneri mandat, ut Episcopo rancorem suæ indignationis remittat. — In Regnum, Regem, & Fautores Regios Interdicti Sententia promulganda. — Hugoni obedient. excommunicandi. — Altaria, & Calices in quibus Hugo celebravit tempore suæ excommunicationis purificanda. — Immutata a Hugone indebitum statum inducenda. — Dat. die 15. Januarii Anno Do. 1188. Pont. An.I.

(*a*) In assignanda electionis, obitusque Clementis PP. die, mense, & anno sequendum duxi Pagium sæpe laudatum: penes quem legi possunt rationes nec infirmæ quidem, quibus hæc innititur chronologia.

(*b*) Excisis extremis.

Con-

II.

Confirmatio Bonorum, & Privilegiorum ab Antecessoribus Summis Pontificibus Cluniacensi Monasterio concessorum.

In Biblioth. Cluniac. edidit Martinus Marrier col. 1453.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Hugoni Abbati Cluniacensi, ejusque Fratribus tam præsentibus, quam futuris Regularem vitam professis in perpetuum.

Cluniac. Monasterium ab ipsa sui fundatione Sedi Apost. subjectum. A Sum. Pontificibus variis privilegiis donatum.

Religionis Monasticæ modernis temporibus speculum, & in Galliarum partibus documentum, Beati Petri Cluniacense Monasterium ab ipso suæ fundationis exordio Sedi Apostolicæ in jus proprium est oblatum. Proinde Patres nostri sanctæ recordationis Joannes XI. item Joannes XIX. Agapitus II. Benedictus VI. item Benedictus VII. Leo VII. item Leo IX. Gregorius VI. item Gregorius VII. Alexander II. Stephanus, Victor III. Urbanus II. Paschalis II., Gelasius II. Calixtus II., Lucius II. Eugenius III., Adrianus IV., & Urbanus III. Ecclesiæ Romanæ Pontifices, locum ipsum singularis dilectionis, ac libertatis prærogativa donarunt, & universa, & pertinentia privilegiorum suorum Sanctionibus muniverunt. Statutum est enim ut Ecclesiæ omnes, Cimiteria, Monachi, Clerici, & Laici universi infra terminos habitantes, qui sunt a Rivo de Salnai, & ab Ecclesia Rufiaci, & Cruce de Lornant: a termino quoque molendini de Tornesac, per Villam, quæ dicitur Varenna, cum nemore Burserio: a termino etiam, qui dicitur Perois ad Rivum usque de Salnai, sub Apostolicæ tantum Sedis jure, ac tuitione permaneant. Neque ipsius Cluniacensis loci Presbyteri, aut etiam Parrochiani, ad cujuslibet nisi Romani Pontificis, & Clun. Abbatis cogantur ire Synodum, vel Conventum. Sane pro Abbatis, Monachorum, seu Clericorum infra prædictos terminos habitantium ordinatione, pro Chrismatis confectione, pro Sacri Olei, Ecclesiarum, Altarium, & Cimiteriorum consecratione, Cluniacense Monasterium, quem maluerit Antistitem evocet. Cluniacenses Monachos ubilibet habitantes nulla omnino persona, præter Romanum Pontificem, aut Legatum, qui a Latere ipsius fuerit destinatus excommunicet, aut interdicat. Sane terminos Immunitatis loci vestri, qui a præfato Antecessore Nostro Urbano Papa II. constituti sunt, præsentis Decreti nostri pagina confirmamus, ne videlicet ullus homo cujuscumque conditionis, ac potestatis invasionem, prædam, aut rapinam facere, sive homicidium perpetrare præsumat infra ipsorum limites terminorum. Itaque termini Sacri banni sunt hi. Versus Berziacum terminus est ad bivium circa Sarratam, unde una via venit ad Cluniacum, & altera ad Masillias. Instrata versus Bellumjocum terminus est contra Carruvium, quod est desuper molendinum Cellerarii Clun. Citra Viengias ultra Cluviacum versus Masillias terminus est ad bivium, unde una via tendit ad Masillias, altera ad Sanctam Mariam de Bosco. Super Rufiacum terminus est ad summitatem defensi ad bivium, unde una tendit ad Besorniacum, altera ad Quarellam. Versus Sergiacum terminus est intra Carruvium citra locum ubi dicunt ad Turgum. In strata versus Cabilonensem pagum terminus est ad Grossam Cassaniam super Marniacum. Versus Brancedunum terminus est in via super Boscum Bannedum. Versus Trenorchium terminus est super Rivulum quem dicunt Longam-Acquam. Inter Banoscum, & Donziacum versus Petronam vel Zasiacum, terminus est ad tres fagos, ubi partiuntur noster Boscus de Cluniaco, & Boscus Comitalis. Versus Igiacum terminus est ad Carmos, super Montem Medium.

Inter quæ perpetua concessa exemptio ab omni tum Laicali, tum Ecclesiast. Jurisdict. præter subjectionem eidem S. Sedi.

Confirmantur termini ab Urban. PP. II. constituti.

Enumerantur Abbatiæ Monasterio Cluniac. subjectæ.

In Abbatiis, quæ cum suis Abbatibus ordinationi Cluniacensis Monasterii datæ sunt, videlicet S. Martialis Lemovicensis: Monasterii novi Pictavis, S. Joannis Angeliacensis: Monasterii Lesatensis, Moysiacensis Figiacensis in Cathurcensi pago: In Arvernia Mauziacensis, Tiernensis, & Minatensis; In Antisiodozensi, S. Germani: In Rothomagensi Abbatia apud Ponteseram: In Taroanensi, S. Vulmari, sine Cluniacensis Abbatis consilio Abbas nullatenus eligatur. Ad hæc adjicimus, ut in omnibus Prioratibus, & Cellis, quæ nunc sine proprio Abbate vestro regimini subjectæ sunt, nullus futuris unquam temporibus Abbatem ordinare præsumat; Sed tam Prioratus ipsi, & Cellæ, quam & cætera in quibuslibet locis omnia, quibus Cluniacensis Ecclesia, Arvernensis Concilii, quod per supradictum Papam Urbanum II. celebratum est, tempore investita erat, de quibus tunc nulla quæstio mota est tam tibi, quam Successoribus tuis in pace semper, & quiete serventur. Pro Altaribus, & Ecclesiis, sive decimis vestris, nulli Episcoporum facultas sit gravamen aliquod vobis, aut molestias irrogare. Sed sicut eorum permissione quædam ex parte, quædam ex integro habuistis, & in futurum habeatis. Ecclesiarum vestrarum decimas, quæ a Laicis obtinentur, si secundum Deum eorum potestati subtrahere vestræ Religionis reverentia poterit ad vestram, & pauperum gubernationem vobis liceat possidere. Decimas laborum vestrorum, pro quibus tam vos, quam alios Monasticæ Religionis viros inquietare Episcopi consuerunt, illorum videlicet, quos Dominicaturas appellant, qui vestro sumptu a Monasteriis, & Cellarum vestrarum clientibus excoluntur, sine omni Episcoporum, & Episcopalium Ministrorum contradictione deinceps quietius habeatis, qui vestra peregrinis Fratribus, & pauperibus erogatis. Ecclesiæ omnes, quæ ubilibet positæ sunt, seu Capellæ vestræ, & Cimiteria libera sint, & omnis exactionis immunia, præter consuetam Episcopi paratam, & justitiam in Presbyteros, qui adversus sui ordinis dignitatem offenderint. Liceat quoque vobis, seu Fratribus vestris Presbyteros eligere: ita tamen ut ab Episcopis, vel Episcoporum Vicariis Animarum curam absque venalitate suscipiant quam si committere illi, quod absit, de pravitate noluerint, tunc Presbyteri ex Apostolicæ Sedis benignitate officia celebrandi licentiam consequantur: Ecclesiarum vero, seu Altarium consecrationes, si Diœcesani Episcopi gratis noluerint exhibere, a quolibet Catholico suscipiatis Episcopo: Nec Cellarum vestrarum ubilibet positarum Fratres pro qualibet interdictione, vel excommunicatione divino-

In Prioratibus ei semel subjectis nullus inposterum eligendus Abbas:

Immunitas a solutione Decimarum pro Altaribus, Ecclesiis, aliisque bonis cujusque generis.

MonachiCluniacenses Sacris interdici nullo modo possint.

vinorum Officiorum suspensionem patiantur: Sed tam Monachi ipsi, quam & famuli eorum, si qui se Monasticæ professioni devoverunt, clausis Ecclesiarum janiis, non admissis Diœcesanis, divinæ servitutis officia celebrent, & sepulturæ debita peragant. Præterea quascumque possessiones, quæcumque bona idem Monasterium inpræsentiarum juste, & canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis Deo propitio poterit adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus, & illibata permaneant: in quibus hæc propriis duximus exprimenda nominibus.

Omnia ad eos pertinentia confirmantur:

In Burgundia Ecclesiam de Villa Franca, Ecclesiam de Barberiaco, Monasterium de Prims, Ecclesiam de Belna cum appendiciis suis. In Francia Ecclesiam Montis Desiderii, Ecclesiam de Dompetra, Ecclesiam de Crispejo. In Provincia Monasterium juxta Montem Pessulanum. In Tholosano Episcopatu Ecclesiam Sanctæ Columbæ. In Hispanis, Nazaram, S. Isidorum, S. Zoelum de Carrione, S. Romanum de Pennis, Villam Viridem, Villam Francam, Vallem Viridem, Palumbarium, Bodinum, Vimeneriam, S. Martinum de Nebda, S. Vincentium de Salamantica, Sanctam Columbam de Burgis, Cornilianam, quæ propriæ Cluniacensi Monasterio datæ sunt. Item in Nivernensi Episcopatu Monasterium de Albiniaco, quod ad Caritatem pertinet. In Francia Monasterium de Causiaco, quod ad S. Martinum de Campis, Canonicalem Ecclesiam de Abbe-Villa. Item Ecclesiam de Rua, quæ ad Monasterium de Abbe Villa pertinet. In Episcopatu de Castro Ecclesiam S. Petri de Aliano. In Episcopatu Tusculanensi Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Pesulo. In Episcopatu de Urbeveteri Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Acquamola, & Ecclesiam S. Angeli.

Decretum ne infra Parochias ad eosdem spectantes Ecclesia ulla, vel Cappella construatur sine Abbatis assensu:

Prohibemus autem ne infra Parochias ad jus Clun. Monasterii pertinentes absque Clun. Abbatis assensu ullus Ecclesiam, vel Capellam ædificare præsumat, salva in omnibus Sedis Apostolicæ auctoritate. Inhibemus autem ne terras, seu possessiones alias, & thesauros Ecclesiarum vestrarum liceat alicui vendere, seu alio modo alienare, vel loco pignoris obligare, vel alicui Fratrum vestrorum, quo aliquo fidejubere, absque consensu Abbatis, & Capituli vestri, aut majoris, & sanioris partis. Quod si factum fuerit decrevimus irritandum.

Item ne quid a Monast. Cluniacensi auferatur, vel alienetur:

Confirmatio, & roboratio præsentis Diplomatis cum solitis clausulis,

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatum Monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione, aut sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica secularisve persona, hanc nostræ Constitutionis paginam sciens, contra eam venire tentaverit, secundo, tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui careat dignitate, reamque se judicio Divino existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a Sacratissimo Corpore & Sanguine Dei, & Domini Redemptoris Nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ subjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus, sit pax Domini Nostri Jesu Christi, quatinus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Clemen. PP. subscriptio.

EGO CLEMENS Catholicæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Subscriptiones Cardinalium S. R. E.

Ego Joannes Presbyter Card. Tit. Sancti Marci subscripsi.

Ego Laborans Presb. Card. S. Mariæ Transtyberim Tit. S. Calisti subscripsi.

Ego Albinus Presbyter Cardinalis Tit. S. Crucis in Hierusalem subscripsi.

Ego Melior Presb. Card. SS. Jo: & Pauli Tit. Pammachii subscripsi.

Ego Jacobus Diaconus Card. S. Mariæ in Cosmedin subscripsi.

Ego Octavianus SS. Sergii & Bacchi Diaconus Card. subscripsi.

Ego Gofredus S. Mariæ in Via Lata Diaconus Card. subscripsi.

Ego Petrus S. Nicolai in Carcere Tulliano Diac. Card. subscripsi.

Ego Radulfus S. Georgii ad Velum Aureum Diac. Card. subscripsi.

Dat. die 25. Februarii Anno Do. 1188. Pont. An. I.

Datum Laterani per manum Moysi Lateran. Can. Vices agentis Cancellarii, V. Kal. Martii. Indictione VI. Incarnationis Dominicæ Anno MCLXXXVIII. Pontificatus vero Domini Clementis Papæ III. Anno Primo.

III.

Privilegium concessum Scotorum Ecclesiæ, & Regi, quod a nullo possint excommunicari nisi a Papa, vel ab ejus de Latere Legato.

Edidit Baron. ad ann. 1188.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Charissimo in Christo filio Willelmo illustri Scotorum Regi, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium.

CUm universi Christi jugo subiecti, ad Sedem Apostolicam patrocinium invenire debeant, & favorem, illos tamen specialius convenit munimine protectionis confoveri, quorum fidem, ac devotionem in pluribus est experta, ut ad ipsius electionis favorem tanto amplius provocetur, & ejus reverentiæ devotiori affectione subdantur, quanto benevolentiæ ipsius, & gratiæ pignus se noverint certius assecutos.

Scoticana Ecclesia Sedi Apost. immediate subjecta.

Privilegium, de quo in Summario.

Ea propter charissime in Christo fili reverentiam, ac devotionem, quam ad Romanam te habuisse a longis retrò temporibus Ecclesiam novimus, attendentes, præsentis scripti pagina duximus statuendum, ut Scoticana Ecclesia Apostolicæ Sedi, cujus filia specialis existit nullo mediante debeat subjacere, in qua hæ Sedes Episcopales esse noscuntur: Ecclesiæ videlicèt Sancti Andreæ Glasenensis, Dunkeldensis, Dublinensis, Brehinensis, Aberdonensis, Moraviensis, Resensensis, Katinensis, & nemini liceat nisi Romano Pontifici, vel Legato ab ipsius Latere destinato in Regnum Scotiæ interdicti, vel excommunicationis Sententiam promulgare, & si promulgata fuerit decernimus non valere. Adiicimus, ut nulli de cætero, qui de Regno Scotiæ non fuerit, nisi quem Apostolica Sedes propter hoc de corpore

pore suo specialiter destinaverit, licitum sit in eo Legationis officium exercere.

Prohibemus autem, ut controversiæ, quæ fuerint in Regno illo de possessionibus ejus exortæ, ad examen extrà Regnum positorum judicium non trahantur, nisi ad Romanam Ecclesiam fuerit appellatum. Si qua verò scripta contra hujus libertatis Statuta apparuerint impetrata, vel imposterum istius concessionis mentione non habita contigerit impetrari, nullum tibi, vel ipsi Regno circà hujus prærogativæ concessionem præjudicium generetur. Præterea libertates, & immunitates tibi, vel eidem Regno, vel Ecclesiis in eo constitutis a Prædecessoribus Nostris Romanis Pontificibus indultas, & hactenus observatas, ratas habemus, & illibatas futuris temporibus statuimus permanere. Nulli ergò hominum liceat paginam nostræ Constitutionis, & prohibitionis infringere, vel ei aliquatenus contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Causæ in Regno exortæ extra illud non asportandæ &c.

Nota.

Datum Laterani tertio idus Martii Pontificatus Nostri Anno Primo.

Dat. die 13. Martii Anno Dom. 1188. Pontif. An. I.

IV.

Sedis Episcopalis translatio à Civitate Wollin ad Camminensem, ac confirmatio bonorum omnium ad illam spectantium.

Edidit Rangonus Origin. Pomeran. pagin. 159.

Clemens Episcopus Romanus Servus Servorum Dei, Venerabili Fratri Sigefrido Comminensi Episcopo salutem.

(a) AUctoritate Apostolica statuimus, sancimus, & ordinamus, cum Civitas, quæ Wollin dicitur, in qua Sedes Episcopalis esse soleat propter Guerrarum incommoda deserta esse proponatur, ut in Ecclesia Sancti Joannis Baptistæ, apud Civitatem Camminensem, quæ populosior est, & securior habetur hæc ipsa Sedes Episcopalis sit, & perpetuis temporibus inviolabiliter permaneat. Similiter privilegia, bona, & possessiones ejusdem Ecclesiæ confirmamus, Civitatem nempe Camin, cum Taberna, & Foro, Villis, & omnibus earum appendiciis, Castra scilicet Demin, Triboses, Ehozho Wollgast, Huznoym, Grosvvyn, Pyris, Stargard, Prentzlau cum Foro, & Taberna, & suis omnibus appendiciis. Tota Pomerania, vsque ad Lebam Fluvium cum Foris, & Tabernis decima Fori Sichem.

Datum Laterani per manum Moysi Lateranensis Canonici, Vicem agentis Cancellarii VI. Kalendas Maji Indictione VI. Incarnationis Dominicæ Anno MCLXXXVIII. Pontificatus vero Domini Clementis Papæ Tertii Anno Primo.

Dat. die 26. Aprilis Anno Dom. 1188. Pontif. An. I.

(a) Vides hic Bullæ Fragmentum, de quo judicium nullum satis tutum dari potest; quæ enim desiderantur, argumentum suspicionis non sunt.

V.

Decretum, quo cavetur, ne Canonici Regulares per Oppida vagentur.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei, Venerabili Fratri Henrico Bituricensi Archiepiscopo Aquitaniæ primati salutem, & Apostolicam benedictionem.

Ex Cartario Archiep. Bituricen. edidit Martenne Thesaur. Anecdot. Tomo I. col. 631.

CUm in Lateranensi Concilio fuerit generaliter interdictum, ne Monachi, aut etiam Canonici Regulares singulis in Oppidis, vel aliis locis popularibus habitent; Sunt nonnulli, qui Cappellanorum vices agentes in Parochialibus Ecclesiis soli morantur, & suæ professionis immemores conversari seculariter non formidant. Nos itaque providere volentes, ne quod provida fuit in Concilio deliberatione statutum, pro privato aliquorum commodo irritetur, præsenti fraternitati tuæ scripto concedimus, ut Abbates eorum de illis reducendis ad Claustrum, aut adimplendo quod in Decreto exprimitur, non differas diligentiùs commonere. Si vero Abbates commonitionem tuam fortasse contempserint, tu quod scribimus auctoritate nostra remoto appellationis obstaculo exequaris. Ad hoc nihilominus tibi auctoritate Apostolica indulgemus, ut si Monachi, vel Canonici in tua Diœcesi constituti infra tres menses ad Ecclesias, in quibus illis præsentatio competit, & ad te institutio pertinet, non præsentaverint idoneos Cappellanos, tu non expectata diutiùs præsentatione illorum easdem Ecclesias appellatione remota canonicè ordinandi liberam habeas facultatem. Sic tamen, ut ex hoc illis in posterum nullum debeat præjudicium generari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

In Lateranensi Concil. cautum ne Canonici Reg. per Oppida divagentur;

Abbates eos ad Monaster. debent reducere;

Bituricensi Archiep. conceditur collatio Ecclesiarum de jure Monach., vel Canonicor. si ii intra tres menses de idoneo Presbytero non providerint.

Datum Laterani V. idus Julii Pontificatus Nostri Anno Primo.

Dat. die 11. Julii 1188. Pontif. I.

VI.

Confirmatio, seu designatio Ecclesiarum Suffraganearum Archiepiscopatus Bremensis.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei, Venerabili Fratri Hartvvico Bremensi Archiepiscopo salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Inter Privilegia Archiepisc. Hammaburg. edidit Lambec. apud Lindenbrog. Script. Septentrion. p. 164.

EX injuncto Nobis a Deo Apostolatus officio, Fratres, & Episcopos nostros, tam vicinos, quam longè positos sinceræ charitatis affectu debemus diligere, & Ecclesiis, in quibus auctore Domino militare noscuntur suam dignitatem, & justitiam integram conservare. Eapropter Ven. in Christo Frater tuis justis postulationibus grato concurrentes assensu, Ecclesiam ipsam, cui auctore Domino præsides, cum omnibus pertinentiis suis, Lubecensem quoque Zvverinensem, Racesburgensem, & Ixseclanensem Episcopa-

Exordium.

Ecclesiæ Suffraganeæ.

ſcopatus, cum univerſis bonis tam ſpiritualibus, quam temporalibus, ſicut juſte, & ſine controverſia poſſides, tibi, & Eccleſiæ tuæ auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus, ſtatuentes, ut nulli omnino hominum liceat hanc noſtræ paginam confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolum ejus ſe noverit incurſurum.

Dat. die 25. Septem. An. Dom. 1188. Pont. An. I.

Dat. Romæ apud Sanctam Mariam VII. Kalendas Octobris Pontificatus Noſtri Anno Primo.

VII.

Abbati Monaſterii Caſſinen. quod ſub protectione Sedis Apoſt. recipitur Primatus ſupra cæteros Ordinis, & Occidentis Abbates aſſeritur.

Ex Archiv. Monaſt. Caſ. ſinen. edidit Margar. loc. cit. num. CX.

Clemens Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Roffrido Abbati Monaſterii Sancti Benedicti Caſinenſis ejuſque Fratribus, tam præſentibus, quam futuris Regularem vitam profeſſis in perpetuum.

Exordium.

OMnipotenti Deo, cujus melior eſt miſericordia, ſuper vitas gratias agimus, quoniam glorioſus in Sanctis ſuis, atque mirabilis eſt, & virtutes ſuas, ubicumque vult, ineffabili bonitate oſtendit. Ipſe quippe, dignationis ſuæ potentia, Bmum Benedictum, Patrem omnium conſtituit Monachorum, ipſe enim Monaſticæ legislatorem, & operatorem vitæ eum eſſe diſpoſuit. Ipſe illius meritis, Caſinenſe Monaſterium, in quo, & ſanctisſime vixit, & glorioſiſſime obiit, omnibus per occidentem Monaſteriis clementi benignitate præfecit. Quoniam igitur dignum eſt, ut tam celebre, & ſolemne Monaſterium Apoſtolica Sedes ſpecialius amplectatur, Monaſterium ipſum ad exemplar Prædeceſſorum noſtrorum felicis memoriæ Romanorum Pontificum ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti privilegio communimus. Præterea Prædeceſſorum noſtrorum Sanctæ memoriæ Urbani, & Calixti Romanorum Pontificum veſtigia ſequentes, veſtrum Cænobium cæteris per Occidentem Cænobiis præferendum aſſerimus. Et tam Te, quam Succeſſores tuos, in omni Conventu Epiſcoporum, ſeu Principum ſuperiorem omnibus Abbatibus conſedere, atque in judiciis, priorem cæteris ſui Ordinis juris Sententiam proferre ſancimus. Si qua igitur in futurum Eccleſiaſtica, Secularisve perſona hanc noſtræ Conſtitutionis paginam &c.

Prædeceſſorum more Caſſinen. Monaſt. ſub Sedis Apoſtol. protectione ſuſcipit.

Et cæteris per occidentem præferendum eſſe declarat.

Clauſulæ, & Concluſiones conſuetæ.

Dat. die 22. Novemb. An. Dom. 1188. Pontif. An. I.

Datum Laterani per manum Moyſi Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Sub-Diaconi, Vicemagentis Cancellarii X. Kal. Decembris Indictione VIII. Anno Incarnationis Dominicæ MCLXXXVIII. Pontificatus Domini Clementis Papæ III. Anno Primo.

VIII.

Confirmatio Statutorum ab Urbano III. pro quiete, & diſciplina Monachorum Grandimontenſium.

Quæ decreverit Urbanus PP. lege ſuperius ad an. 1186.

Ex Gall Chriſt. nov. edit. Tom. II. inter Inſtrumenta Eccleſiæ Lemovic. num. XXXV.

Clemens Epiſcopus Servus Servorum Dei, Dilectis filiis Fratribus Grandimontenſibus ſalutem, & Apoſtolicam Benedictionem.

Apoſt. Sedis munus de dubiis in Religione decernere.

RAtionis ordo requirit, & conſuetudinis Eccleſiaſticæ norma commendat, ut quæ dubitationem, in obſervantia Chriſtianæ Religionis adducunt, proviſione moderationis Apoſtolicæ declarentur: Ne igitur de regula veſtra in poſterum quæſtio referatur; quam bonæ memoriæ Urbanus prædeceſſor noſter de conſilio, & aſſenſu Cardinalium, & multorum Epiſcoporum Italiæ præſentibus ex vobis tam Clericis, quam Converſis, ad ejus firmitatem, & perpetuam pacem per oſculum pacis aſſenſum præbentibus, noſcitur correxiſſe, ut in ejuſdem privilegio, & in ipſo plenius continetur, eam ſub ſigillo in præſentibus ſcriptis de verbo ad verbum duximus inſerendam, quæ talis eſt: Quiſquis hanc Religionem &c. *uſque* ſalvus erit. Amen, ut autem prædicta regula perpetuis temporibus illibata conſiſtat, ipſam prout ab eodem Urbano prædeceſſore noſtro, ut ſuperius diximus, correcta eſt, auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus, ſtatuentes, ut nulli omnino liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere.

Confirmat, quæ decreverat Urbanus PP.

Dat. An. Do. 1188. Pontif. Anno I.

Datum Laterani Pontificatus Noſtri Anno Primo.

IX.

Canonizatio Beati Stephani Ordinis Grandimontenſis Inſtitutoris.

Ex Archiv. Vatic.

Clemens Epiſcopus Servus Servorum Dei, Dilectis filiis Gerardo Priori, & Fratribus Grandimontis ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

Proemium.

IDeo Sacroſanctam Romanam Eccleſiam Redemptor Noſter Caput omnium eſſe voluit & Magiſtram, ut ad ejus diſpoſitionem & nutum divina gratia preeunte, quæ ubicumque à Fidelibus gerenda ſunt, ordinentur, & errata in melius corrigantur, & ad ejus conſilium in ambiguis recurratur: quod ipſa ſtatuerit, nemini quantumcumque de ſuis meritis glorietur, liceat immutare: ne ſi forte promiſcua daretur univerſalis licentia, quæcumque ſibi ſecundum voluntatem propriam occurrerent perpetrandi cenſura libertas cum ſecundum Perſonarum diverſitatem vota diſſentiant in aliorum aliquando ſcandalum ſine juſti deſcretione * libraminis commendanda ſupprimeret, & minus digna laudibus indebitis celebraret. Inde ſiquidem fuit, quod bonæ memoriæ Prædeceſſor Noſter Urbanus audita fama, religionis, & vitæ commendabilis puritate-

* forte diſcretione.

Legatis Apostolicis ab Urbano Papa commissum, ut inquirerent de Vita Stephani.

ritate, qua sanctæ recordationis Stephanus Grandimontensis Ordinis Institutor emicuit, quantis etiam Miraculorum testimoniis Omnipotens Deus ipsius voluit mundo merita declarare, Legatis, quos ad partes illas direxit pro quibusdam negotiis Ecclesiæ tractandis, plenam circa hæc investigationem committere voluit, ut ex ipsorum, cæterorumque Virorum, quibus sine dubitatione fides esset adhibenda, testimonio ad id agendum consulto procederent: quod & Fidelium commodis, & ipsius Sancti Viri honori, qui hactenus velut in Sterquilinio gemma latuerat congrue videretur: Nos etiam ex testimonio charissimi in Christo filii nostri Henrici Illustris Anglorum Regis, necnon Venerabilium fratrum nostrorum Guillelmi Remensis Sanctæ Sabinæ Presbyteri Cardinalis, Bartholomei Turonensis & Heliæ Burdegalensis Archiepiscoporum, & Seibrandi Lemovicensis Episcopi, & dilectorum filiorum nostrorum Bobardi tunc Sancti Angeli, & Octaviani Sanctorum Sergii, & Bacchi Diaconorum Cardinalium, qui in partibus illis functi sunt legationis officio, & aliorum multorum Episcoporum plenius instructi de vita meritis, & conversatione, qua supradictus Vir sanctus asseritur floruisse, & quod multis modis Miraculorum indiciis divina voluit pietas eum illustrare: hujus executionem negotii dilecti filii nostri Joannis Sancti Marci Presbyteri Cardinalis Apostolicæ Sedis Legati duximus arbitrio committendam per Apostolica illi scripta mandantes, ut ad locum vestrum accedens, & convocatis adiacentium illarum partium Episcopis cæterisque Viris Religiosis ipsum inter Sanctos auctoritate qua fungimur Nos, denunciet adscripsisse: deinceps in Sanctorum Cathalogo numerandum, & per ipsius merita Redemptoris suffragia decrevisse cum reliquorum Sanctorum interventionibus postulanda.

Quod commissum quoque a Clemente;

Qui eum SS. numero adscribit.

Dat. die 21. Martii Anno Dom. 1189. Pont. An. II.

Datum Laterani duodecimo Kalend. Aprilis Pontificatus Nostri Anno Secundo.

X.

Bonorum confirmatio, & Privilegiorum concessio Monasterio Sublacen. quod sub protectione Sedis Apostolicæ suscipitur.

Ex Archiv. Monast. Sublacen. edidit Margarinus loc. cit. num. CCXII.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Beraldo Abbati Monasterii Sublacensis, ejusque Fratribus tam præsentibus, quam futuris Regularem vitam professis in perpetuum.

Exordium.

Quamvis universarum Ecclesiarum ex officio susceptæ administrationis curam gerere teneamur; illarum tamen, quæ ad Romanam Ecclesiam nullo mediante respiciunt, solicitudinem nos habere convenit, & earum paci, ac tranquillitati Domino auxiliante providere.

Monasterium hoc sub Sedis Apost. protectione suscipit.

Eapropter dilecti in Domino filii vestris justis postulationibus clementer annuimus, & præfatum Sublacense Monasterium, quod Beati Petri juris existit, in quo divino estis obsequio mancipati, sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus. In primis siquidem statuentes, ut ordo Monasticus, qui secundum Deum, & Beati Benedicti Regulam in eodem Monasterio noscitur institutus, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur.

Disciplinam monasticam secundum B. Benedicti Regulam servari mandat.

Eidem bona omnia confirmat.

Præterea quascumque possessiones, quæcumque bona idem Monasterium in præsentiarum juste, & canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione Fidelium, seu aliis justis modis præstante Domino poterit adipisci, firma vobis vestrisque Successoribus, & illibata permaneant. In quibus hęc propriis duximus exprimenda vocabulis: locum ipsum in quo præfatum Monasterium est cum omnibus pertinentiis suis. Specum in quo Beatus Benedictus in suæ conversionis exordio habitavit cum adjacenti Silva, & Monte toto circumcirca, & cum omnibus finibus aut pertinentiis antiquitus constitutis; Et sub eodem specu lacum, sive Fluvium ex eo procedentem: in quibus videlicet aquis nemini præter Abbatis, & Fratrum voluntatem, aut piscari, aut molendinum ædificare liceat, usque ad arcum, qui dicitur de Ferrata in Territorio Ruviano.

In Monasterii lacu piscari, vel Molendina construere absque Abbatis licentia prohibet;

De forma quoque antiqua, quæ ducit aquam de flumine ad Plebem Sancti Laurentii, de aqua, quæ vocatur Augusta, nemini liceat præter voluntatem vestram, aquam derivare, nisi quantum sufficiat terris rigandis, & replendo Fonte Baptismatis in eadem Ecclesia. Nec aquimolum quisquam illic præter vestram voluntatem ædificare præsumat, usque ad supradictum arcum de Ferrata: si quis vero aliter egerit Banno Romanæ Curiæ distringatur, cujus Banni medietas Sacro Nostro Palatio, medietas eidem Monasterio persolvatur: Confirmamus etiam vobis, & vestro Monasterio Castellum quod Sublacum dicitur cum omnibus suis pertinentiis, sicut a Prædecessoribus Nostris constat esse concessum, cum Montibus, & Collibus, Fundis, & Casalibus, cum omnibus Ecclesiis, & rebus ad eas generaliter, & in integrum pertinentibus. Fundum Canalis, & Fundum Gennæ, in integrum cum pertinentiis suis. Fundum Frassinum cum omnibus suis pertinentiis. Et locum, qui vocatur Fundi, sicut extenditur usque ad Petram Imperatoris, & vadit in Montem, qui vocatur Pionica, inde per serram in Monte Romano, & exit in Campum longum, inde in Campum Catinum; Deinde redit ad supradictam Petram Imperatoris. Locum qui dicitur Seminariam, cum finibus suis, sicut in Antecessorum Nostrorum Privilegio continetur. Collem Altulum. Castellum Augustæ, cum fundis, & Casalibus suis. Casale Sanctæ Felicitatis, cum eadem Ecclesia, fundis, & Casalibus suis, & cum omnibus suis pertinentiis; sicut in eisdem Privilegiis continetur. Roccam Cervariæ, cum Fundis, & Casalibus suis, & cum omnibus pertinentiis suis. Roccam Incameratæ. Castellum Maranum, & Roccam Martini, & Roccam de Meso cum omnibus eorum pertinentiis, cum veteri hæreditate Monasterii. Castrum Camoranum, cum Rocca sua, & Fundis, & Casalibus suis. Montem de Griffo. Vallem Frigidam. Montem de Meso, & Finistellæ, cum omnibus eorum pertinentiis. Castrum Geranum cum Montibus, & Collibus, Fundis, & Casalibus suis, cum Massis, & omnibus pertinentiis, & cum vetere hæreditate Monasterii: Castellum Ampollonii, cum Montibus, & Casalibus suis, & medietatem Castri Sancti Angeli, cum Ecclesiis, fundis,

dis, & maſſis, & pertinentiis eorum. Roccam Sancti Stephani cum pertinentiis ſuis. Vallem de Anigno - Cellam de Occia, cum Montibus, & Collibus, Fundis, & Caſalibus ſuis. Toccianellum Fundum Orarum, Fundum Micronianum. Fundum Fanianum. Fundum Convitellum. Fundum Aquævivæ; Et medietatem Montis Afilani cum omnibus eorum pertinentiis. Caſtrum Afilæ, cum Montibus, & Collibus, & medietatem Montis Afilani cum omnibus eorum pertinentiis. Caſtrum Pontiæ cum Montibus, & Collibus, & cum omnibus eorum pertinentiis. Caſtrum Roijate cum Rocca ſua. Præterea quæ ex antiquo jure, & tam Romanorum Pontificum, quam etiam Imperatorum conceſſionibus, & privilegiis, ad idem Monaſterium Beati Benedicti pertinere noſcuntur; Sala Civitas, quæ vocatur Carſoli, cum maſſis, & fundis, & Caſalibus ſuis. Auricula. Roccam de Butte. Roccam Aprunii. Arſule. Rubianum, & aliud Rubianum. Et ſuper Fluvium Anticulum Sarxaciniſcum. Roccam de Miazi. Roccam de Sunici. Sambuci. Cierlianum. Medietas de Ilice. Maſſa Sancti Valerii. Piſcanum. Mons Caſalis. Civitella Olibanum cum omnibus fundis, & Caſalibus eorum. Oppidum Tuſculanum cum Rocca ſua, & cum omnibus ſuis pertinentiis. Caſtellum Pallicani cum Eccleſiis, Fundis, & Caſalibus, & omnibus pertinentiis ſuis. Confirmamus etiam Vobis Cellas ad idem Monaſterium pertinentes, videlicet Eccleſiam Sancti Angeli in Afila poſitam, Eccleſiam Sancti Georgii cum omnibus earum pertinentiis, & cum veteri hæreditate Beati Benedicti; Eccleſiam Sancti Stephani in Pilio; Eccleſiam Sancti Angeli in Petra lata; Sancti Sebaſtiani in Paliano; Eccleſias Sancti Quintini, & Sancti Blaſii in Anticulo; Eccleſiam Sancti Leucii in Babuco cum omnibus earum pertinentiis poſitis in Territorio Campanino. In Caſtorio Eccleſiam Sancti Petri in Camerata, & Sancti Petri de Aprunio. In Territorio Marſicano Sancti Petri in Nerſe; Sancti Benedicti in Rocca de Meruli; Sanctum Thomam de Tranſaquis, cum Eccleſia Sancti Nicolai in Villa poſita cum earum pertinentiis. Sanctum Angelum in Albe, Sanctum Salvatorem in Avezano. Sanctam Mariam de Tufo cum ſuis pertinentiis. In Valle Sorana. Eccleſiam Sancti Pauli cum aliis tribus Eccleſiis, cum Villa juxta ſe poſita, & cum omnibus earum pertinentiis. Sanctum Joannem de Peſculo. Sanctam Mariam de Anticulo. Sanctam Mariam de Rubiano. Sanctam Mariam de Artule. In Civitate Tyburtina Eccleſiam Sancti Antonini, Sanctæ Crucis, & Sanctæ Barbaræ cum omnibus earum pertinentiis. Aliam Cellam ad honorem Sanctæ Crucis in Quintiliano cum Oliveto ſuo, & cæteris ſuis pertinentiis, & ſex uncias de Eccleſia Sanctæ Mariæ in eodem Monte poſita. Fundum Calcianum cum Eccleſia Sancti Petri cum Terris, & Vineis ſicut per antiquos confines conſtat. Villa, quæ vocatur Papi cum Eccleſia Sanctæ Mariæ, cum Terris, & Vineis, & Monte, qui vocatur Manicula. Eccleſiam Sanctæ Mariæ, quæ ponitur in Porta. Eccleſiam Sancti Sebaſtiani cum omnibus ſuis pertinentiis. Aquimoli tres, unum in Caſtro veteri, alium foris Portam Majorem, & alium in Veſta. Juxta Caſtellum Gallicanum, Eccleſias Sancti Paſtoris, Sancti Angeli, Sanctæ Mariæ, Sancti Laurentii in Aqua alta cum omnibus earum poſſeſſionibus. Romæ Monaſterium Sancti Eraſmi, cum Domibus, & Hortis, & cæteris poſſeſſionibus ad ipſum pertinentibus. Ad hæc propter frequentes injurias, quæ ab Epiſcopis, vel ipſorum Miniſtris Monaſteriis ingeruntur, datam Veſtro Cænobio facultatem a Noſtris Prædeceſſoribus, vobis quoque ratam manere decernimus, ut ad Eccleſias cum expedierit dedicandas, aut Clericos in Monaſterio, ſive in Cellis, ſive in Caſtellis, aut Villis Monaſterii ordinandos a nobis Epiſcopum poſtuletis. Quod ſi ad nos in tempore venire nequiveritis, quem malueritis Catholicum Epiſcopum adeatis, qui Apoſtolica fultus auctoritate, quæ poſtulantur exhibeat: nec a quoquam Eccleſiæ alicujus Epiſcopo ſuper hoc contradictionem, aut quærimoniam patiatur. Ea propter omnem cujuslibet Eccleſiæ Sacerdotem in præfato Beati Benedicti Monaſterio ditionem quamlibet præter Sedem Apoſtolicam habere prohibemus. Obeunte vero te nunc ejuſdem loci Abbate, vel tuorum quolibet Succeſſorum, nullus ibi qualibet ſubreptionis aſtutia, ſeu violentia præponatur, niſi quem Fratres communi conſenſu, vel Fratrum pars conſilii ſanioris, ſecundum Dei timorem, & Sancti Benedicti regulam elegerint; Electus autem a Romano Pontifice conſecretur. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatum Monaſterium temere perturbare, aut poſſeſſiones ipſius auferre, vel ablatas retinere minuere, ſeu quibuslibet vexationibus fatigare, ſed omnia integra conſerventur eorum pro quorum conſervatione, gubernatione, & ſuſtentatione conceſſa ſunt uſibus omnimodis profutura ſalva Sedis Apoſtolicæ auctoritate, & Præneſtini Epiſcopi conſueta juſtitia, in Pontia, vel Roiate, ſicut in Inſtrumento compoſitionis de utriuſque partis aſſenſu facto exinde continetur. Si qua igitur in futurum Eccleſiaſtica perſona, ſive Secularis, hanc noſtræ Conſtitutionis paginam, ſciens contra eam temere venire tentaverit, ſecundo, tertiove commonita niſi reatum ſuum congrua ſatisfactione correxerit, poteſtatis, honoriſque ſui careat dignitate, reamque ſe Divino Judicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & a Sacratiſſimo Corpore, & Sanguine Dei, & Domini Redemptoris Noſtri Jeſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ ultioni ſubjaceat. Cunctis autem eidem loco ſua jura ſervantibus, ſit pax Domini Noſtri Jeſu Chriſti, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

De Epiſcopo Eccleſias dedicaturo, vel Ordinationes facturo.

De libertate a jure alieno.

De Abbatis electione per Monachos facienda.

Conſuetæ concluſiones, & clauſulæ.

EGO CLEMENS Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus ſubſcripſi.

Clemen. PP. ſubſcriptio.

Datum Laterani per manum Moyſis S.R.E. Subdiaconi vices agentis Cancellarii XII. Kal. Maji Indict. VII. Anno Dominicæ Incarnationis MCLXXXIX. Pontificatus vero Domini Clementis Papæ Tertii Anno Secundo. (a)

Dat. die 20. Aprilis Anno Dom. 1189. Pont. An. II.

XI. Cano-

(a) Ex hac cæteriſque Bullis patet, hunc Clementem non Quartum, prout eum vocat Annaliſta Mailroſenſis, ſed Tertium appellandum: Guibertus ſiquidem, qui Gregorio VII. legitimo Pontifici a Schiſmaticis fuit ſuperinductus, & Clementis III. nomen uſurpavit, non Papa, ſed Pſeudopapa fuit, & Antichriſtus.

XI.

Canonizatio Beati Ottonis Episcopis Bambergensis.

Ex Archiv. Vatic.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus Merseburgensi, & Eistettensi Episcopis, & dilectis filiis Sancti Emmerammi Ratisponensi, & Schvvartzensi Abbatibus Decano, & Scholastico Wirtziburgensi salutem, & Apostolicam benedictionem.

AD audientiam Apostolatus nostri ex quarumdam serie literarum, & relatione multorum pervenit, quod Divina potentia per merita, & interventum Beati Ottonis, qui Bambergensibus fuit Episcopus multam est operata salutem præcipue in Gente Pomeranica, ad quam fuit ab Apostolica Sede transmissus, & in ea compluribus Miraculis donavit illi Dominus coruscare. Quoniam igitur juxta Divinæ Scripturæ testimonium lucerna non sub modio, sed super Candelabrum est ponenda; Discretioni Vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus de vita ipsius, & Miraculis diligentius inquiratis, quæ Nobis fuerunt per multorum literas indicata. Et si non inveneritis aliquid quod obsistat ipsum Canonizatum auctoritate freti Apostolica solemniter, & publice nuntietis Anniversarium diem sui transitus facientes, & publice nunciantes ad honorem Dei, & ipsius Beati Viri memoriam solemnem haberi.

Datum Laterani Tertio Kalendas Maji Pontificatus Nostri Anno secundo.

Dat. die 29. Aprilis Anno Dom. 1189. Pont. An. II.

XII.

Ad Bambergenses de eadem re.

Ex Codic. Canonizat. Sanctorum Fontanini p. 25.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Ottoni Episcopo, & dilectis filiis Canonicis, & universo Clero, & Populo Babenbergensi Montis Sancti Michaelis salutem, & Apostolicam benedictionem.

Exordium.

CUm Sedi Apostolicæ referuntur ea, quæ ad salutem pertinent Animarum, & devotionem Cleri, & populi manifestis indiciis respicere comprobantur, ea sicut convenit, libenter audimus, & ut debeant in Domino promoveri, favorem, ut expedit, impertimur Apostolicum, & assensum.

Hinc est, quod cum ad audientiam Apostolatus nostri, quarumdam serie literarum, & multorum relatione pervenerit, quod Divina potentia per Miracula, & interventum Beati Ottonis, qui Babenbergensis fuit Episcopus, sit multorum operata salutem, præcipue in gente Pomeranica, ad quam fuit ab Apostolica Sede transmissus, in qua donavit illi Dominus Deus compluribus Miraculis coruscare. His gratanter auditis, & pro tantis beneficiis Omnipotenti Domino gratiarum actionibus exsolutis vestris piis desideriis ad laudem Dei, satisfacere cupientes, Venerabilibus Fratribus Nostris, Merseburgensi, & Eistettensi Episcopis, & dilectis filiis, Sancti Emmerammi Ratisponensi, & Schvvartzensi Abbatibus Decano, & Scholastico Wirtzeburgensi demus in mandatis, quatenus de vita ipsius, & Miraculis diligenter inquirant, quæ nobis fuerunt per multorum litteras indicata. Et si non fuerit inventum aliquid quod obsistat, ipsum canonizatum prædictæ personæ debeant solemniter, & publice auctoritate freti Apostolica nunciare, anniversarium diem sui transitus facientes, & publice nunciantes ad honorem Dei, & ipsius Beati Viri memoriam solemnem haberi.

Datum Laterani Kalendis Maji Pontificatus Nostri Anno secundo.

Datum die 1. Maji An. Domini 1189. Pontif. An. II.

XIII.

Recens fundatum S. Thomæ de Erlesburen Parthenon confirmatur, & in Sedis Apostolicæ protectionem recipitur.

Ex Archiv. hujusce Monaster. transcripsit V. Cl. Frider. Schannat.

Clemens, Servus Servorum Dei. Dilectis in Christo filiabus, Priorissæ Monasterii Sancti Thomæ de Erlesburen, ejusque Sororibus tam præsentibus, quam futuris, regularem vitam professis in perpetuum.

Exordium.

PRudentibus Virginibus, quæ sub habitu Religionis accensis lampadibus per opera Sanctitatis jugiter se participant ire obviam Sponso, Sedes Apostolica debet præsidium impertiri, ne forte cujuslibet temeritatis incursus, aut eas a proposito revocet, aut robur, quod absit, Sacræ Religionis infringat; Eapropter, dilectæ in Christo filiæ, vestris justis postulationibus clementer annuimus, & præfatum Monasterium S. Thomæ de Erlesburen, in quo Divino estis obsequio mancipatæ sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus, in primis siquidem statuentes, ut Ordo Monasticus, qui secundum Deum, & Beati Benedicti Regulam, atque Institutionem Cisterciensium Fratrum in eodem Monasterio institutus esse dignoscitur perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur.

Monasterium sub protectione S. dis Apostol. recipiens.

Sancti Benedicti Regulam in eo servari mandat.

Præterea quascumque possessiones, quæcumque bona idem Monasterium in præsentiarum juste, & canonice possidet, aut in futurum &c. poteritis adipisci, firma vobis, & eis, quæ vobis successerint, & illibata permaneant; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipsum, in quo præfatum Monasterium situm est, cum omnibus suis pertinentiis, Terras & Usuaria, quæ Ludevvicus, Loci vestri fundator, apud Erlesburen, Monasterio Vestro donavit, cum omnibus earum pertinentiis; Iuspatronatus Ecclesiæ de Dudenfelt, & quidquid habetis in locis ad ipsam pertinentibus; Nemus, quod dicitur Wylresavven cum pertinentiis suis possessiones quas Theodoricus de Rulant, una cum Matre, & Cohæredibus suis, Vobis donavit in agris, in pratis, in plano, & bosco, & aliis suis pertinentiis, Terras, Domos, Vineas, agros, quæ habetis in Ratheca, Urteca, Withlica, Embilda, cum omnibus pertinentiis suis.

Bonaque omnia eidem confirmat.

Liceat quoque Vobis personas liberas, & absolutas, è seculo fugientes ad conversionem recipere. Prohibemus autem, ut nulli Sororum vestrarum, post factam in Monasterio vestro pro-

Monialibus facultate n dat alias quoque personas in Monast. recipiendi:

Ab eo autem regredi omninò prohibet. *Liberum autem Monasterium ipsum ab omni violentia fore decernit.*

professionem, fas sit absque Priorissæ suæ licentia de eodem loco suo discedere: discedentem vero absque communium literarum cautione nullus audeat retinere, paci quoque, & tranquillitati vestræ paterna inposterum sollicitudine providere volentes auctoritate Apostolica prohibemus, ut infra clausuras Locorum vestrorum nullus violentiam, vel rapinam, seu furtum facere temere audeat, vel præsumat.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatum Monasterium temere perturbare &c.

Clemen. PP. EGO CLEMENS Catholicæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Et S. R. E. Card. subscriptiones:

Ego Albanus, Albanensis Eccles. Episcopus.
Ego Octavianus, Hostiens. & Velletrens. Episcopus.
Ego Joannes Pres. Card. Tit. Sancti Marci.
Ego Pandulphus, Basilicæ XII. Apostolorum, Presbyter Card.
Ego Petrus Presbyter Card. Tituli Sanctæ Cæciliæ.
Ego Petrus, Tit S. Laurentii in Damaso Presb. Card.
Ego Petrus, Pres. Card. S. Petri ad Vincula Tit. Eudoxiæ.
Ego Jordanus, Pres. Card. Sanctæ Pudentianæ, Tit. Pastoris.
Ego Joannes Felix Tit. S. Susannæ Pres. Card.
Ego Jac. Diaconus Card. Sanctæ Mariæ in Cosmedin.
Ego Gratianus SS. Cosmæ & Damiani Diaconus Card.
Ego Goffredus, Sanctæ Mariæ in Via lata Diac. Card.
Ego Gregorius, Sanctæ Mariæ in Porticu Diaconus Card.
Ego Joannes, S. Theodorici Diaconus Card.
Ego Gregorius, S. Mariæ in Aquiro Diac. Card.

Datum die 6. Junii An. Domini 1190. Pont. An. III.

Datum Laterani per manum Moysi S.R.E. Subdiaconi, Vices agentis Cancellarii II. Non. Junii indict. VIII. Incar. Dom. MCXC. Pontificatus vero Domini Clementis Papæ III. Anno Tertio.

XIV.

Confirmatio Bonorum omnium Monasterii Monialium S. Cosmæ de Talliacotio Marsicanæ Diœcesis; quod ab Ordinarii Jurisdictione etiam quoad Sacramentorum administrationem exemptum declaratur.

Non absimile Privilegium huic Monasterio concessit Alexander PP. III. anno 1171. in nostro Bullar. Tom. II. pag. 418.

Ex Originali in Archivo edidit Gattula Hist. Cassinen. Sac. XII.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis in Christo filiabus Audoisæ Abbatissæ Monasterii S. Cosmæ de Talliacotio, ejusque Sororibus tam præsentibus, quam futuris regularem vitam professis in perpetuum.

Exordium:

QUotiens a nobis petitur quod religioni, & honestati convenire dignoscitur, animo nos decet libenti concedere, & petentium desideriis congruum suffragium impertiri.

Monaster. sub protectione Sedis Apost. recipit:

Eapropter dilectæ in Domino filiæ vestris justis postulationibus clementer annuimus, & præfatum Monasterium, in quo Divino mancipatæ estis obsequio ad exemplar fel: rec: Alexandri Papæ Prædecessoris Nostri sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus. Statuentes, ut quascumque possessiones, quæcumque bona eadem Ecclesia in præsentiarum iuste, & canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione Fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis, & his, quæ post vos successerint, & illibata permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis.

Eique bona omnia confirmat:

Ecclesiam Sancti Viti cum omnibus pertinentiis suis, Ecclesiam S. Joannis de Camerata cum pertinentiis suis, jus quod habetis in Ecclesia S. Andreæ, quæ est in Clereto, medietatem oblationum, quæ in Ecclesiis Castri de Talliacotio in solemnitatibus Pasquæ, & Natalis Domini, & medietatem de oblationibus Mortuorum, Sepulturam majorum hominum præfati Castri, sepulturam Podii Busaræ cum medietate oblationum Mortuorum, decimas Molendinorum, quæ sunt in Vallæ Sanctorum Cosmæ, & Damiani, & in alveo suo triginta modios Sementariotios terræ, Vineas, Terras, Silvas, Domos, Casularia, quæ in prædicto Castro habetis, duo Molendina, viginti duos pedes terrarum, de quibus homines vestri Monasterii sunt infeodati, Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Sorbo cum omnibus pertinentiis suis, Ecclesiam S. Ceciliæ cum pertinentiis suis, Ecclesiam S. Nicolai cum pertinentiis suis, Ecclesiam S. Petri cum pertinentiis suis, extra præfatum Castrum, Ecclesiam S. Joannis de Camerata in Colle de Palanga, quicquid habetis in Ecclesia S. Andreæ. Præterea refutationem coram prædicto Prædecessore Nostro promissam, quam nobilis Vir Bartholomæus de Talliacotio de pravis consuetudinibus, quas a vestro Monasterio exigebat coram personis pluribus fecit ratam, & firmam habentes auctoritate Apostolica prohibemus, ne consuetudines ipsas idem Bartholomæus, vel hæredes ejus aliquo tempore in Monasterium exercere præsumant.

Vide Tom. II. pag. 418.

Ab Ordinarii Jurisdictione, aliisve Ecclesiasticæ personæ eximit:

Statuimus etiam, ut nullus Marsorum Episcopus in eandem Ecclesiam, vel ejus Moniales, & Clericos aliquid Jurisdictionis exerceat. Nulli etiam Episcopo, vel Legato, qui a latere Nostro, vel Successoris nostri specialiter directus non fuerit, liceat suæ Legationis obtentu vos, vel succedentes vobis, Ecclesiam, aut homines vestros, aut servientes, in Ecclesia vestra manentes ulla interdicti, vel excommunicationis Sententia prægravare, & nulli etiam fas sit præter Romanum Pontificem, vel Legatum ab ejus Latere missum absque speciali mandato nostro Moniales Domus vestræ, vel Clericos excommunicationis, vel interdicti vinculo innodare;

Quamlibet exactionem, aut decimam eidem imponi vetat:

Et nulli Episcoporum, vel alicui personæ Ecclesiis vestris, maxime Ecclesiæ S. Mariæ de Sorbo, quæ proprie juris vestri existit, liceat novas, & indebitas exactiones imponere, vel in eis procurationes, aut tallias, sive demandas contra antiquam, & rationabilem consuetudinem exercere, sicut est ibidem hactenus observatum. Præterea decimas ad Ecclesias vestras spectantes de manibus laicorum redimendi, & quibuscumque rationabilibus

bilibus modis poteritis acquirendi vobis licentiam indulgemus; Prohibentes, ut nullus easdem decimas absque consensu vestro de laica manu recipiat. Statuimus insuper, ut infra fines Parochiarum vestrarum Ecclesiam, vel Cappellam, seu Altare contra Altare sine assensu Diœcesani Episcopi, & vestro nullus ædificet, vel erigat, salvis tamen privilegiis Romanorum Pontificum. Præterea nulli Sororum vestrarum, vel Clericorum liceat post factam in eodem loco Professionem aliqua levitate, sine Abbatissæ suæ licentia de Claustro discedere, discedentem vero absque communium litterarum cautione nullus audeat retinere. Liceat autem Abbatissæ, quæ pro tempore fuerit, in eam de Sororibus suis, quæ vobis ignorantibus, aut invitis ab Ecclesia vestra discesserit, & secundo tertiove commonita ad Monasterium redire contempserit, regularem sententiam promulgare. Ecclesia S. Petri in Castro quod dicitur Talliacozzo sita & ejusdem Cappellani in eadem libertate permaneat, quam tempore antiquo habuit, & nunc habere noscitur. In eadem etiam libertate Capellam Sancti Ægidii ibidem sitam volumus permanere. Medietatem Molendini Joannis Troctæ, quam Domina Aduisa Abbatissa emit a Domino Philippo de S. Donato, & medietatem Silvæ capitis aquæ, & Silvam Collis de Coci. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis in Monasterio vestro clausis januis, exclusis excommunicatis, & interdictis, non pulsatis Campanis submissa voce Divina Officia celebrare; Statuimus insuper, ut Abbatissis, quæ pro tempore fuerint, non liceat Terras, Ecclesias, seu possessiones alias, vel bona Ecclesiæ vestræ sine communi consensu Capituli vestri, vel majoris, & sanioris partis imminuere, vel alicui in beneficium, seu precariam personaliter, vel in perpetuum de cætero dare, aut modo aliquo alienare. Interdicimus etiam, ne ulla Monialis vestra, vel Clericus, seu Conversus sine licentia Capituli, vel etiam ipsa Abbatissa pro aliquo fidejubeat, quod si fecerit, nec Ecclesia vestra, nec aliquis locus vester ex illa fidejussione obligetur. Chrisma vero, Oleum Sanctum, Consecrationes Altarium, seu Basilicarum, Ordinationes Clericorum, qui ad Sacros Ordines fuerint promovendi absque omni contradictione, & appellatione a quocumque malueritis suscipietis Episcopo; sive ad Ecclesiam vestram a vobis vocato, sive in sua propria, sive in alterius Ecclesia licite celebrante, siquidem catholicus fuerit, & gratiam, atque communionem Apostolicæ Sedis habuerit, sicut est hactenus observatum.

Prohibet quoque, ne intra fines Paroch. ad illud spectantium Cappella ulla, vel Oratorium construatur:

Item ne alicui Monialium liceat a Monaster. discedere: concedendo Abbatissæ contra inobedientes huic Decreto omnimodam auctoritatem.

Nonnulla alia bona eidem confir. cum suis privilegiis.

In Generali interdicto sacra faciendi licentiam impertitur.

Abbatissis Monasterii bona alienare non licere declarat:

Nec fidejubere, quod Monialibus quoque interdicit.

Ordinis quoque pro Clericis, ac Olei Sacramenta, a quo malueritEpiscopo, recipiendi facultatem indulget.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatum Monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed illibata omnia, & integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione, & sustentatione concessa sunt usibus omnimodis pro futura, salva Sedis Apostolicæ authoritate, & Cassinensis Monasterii debita justitia, & reverentia. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, secularisve persona hanc nostræ Constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo, tertiove commonita nisi præsumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se Divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a Sacratissimo Corpore, ac Sanguine Dei, & Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Decret. immunitatis a quacumque molestia, vi &c.

EGO CLEMENS Catholicæ Ecclesia Episcopus subscripsi. *Clement. PP.*

Sigillum.

Ego Albinus Albanensis Episcopus subscripsi. *Et S. R. E. Card. subscriptiones.*
Ego Octavianus Hostien., & Velletren. Episcopus subscripsi,
Ego Joannes Presbyter Cardinalis Tit. S. Marci subscripsi.
Ego Pandulfus Presbyter Cardinalis Basilicæ XII. Apostolorum subscripsi.
Ego Petrus Presbyter Cardinalis Tituli S. Ceciliæ subscripsi.
Ego Petrus Tit. S. Laurentii in Damaso Presbyter Cardinalis subscripsi.
Ego Petrus Presbyter Cardinalis S. Petri ad Vincula Tit. Eudoxiæ subscripsi.
Ego Jordanus S. Pudentianæ Tit. Pastoris Presbyter Cardinalis subscripsi.
Ego Joannes Tit. S. Clementis Cardinalis Tuscanus Episcopus subscripsi.
Ego Joannes Felix Presbyter Cardinalis Tit. S. Susannæ subscripsi.
Ego Jacobus Diaconus Cardinalis S. Mariæ in Cosmedin subscripsi.
Ego Gregorius S. Mariæ in Porticu Diaconus Cardinalis subscripsi.
Ego Ioannes S. Theodori Diaconus Cardinalis subscripsi.
Ego Gregorius S. Mariæ in Aquiro Diaconus Cardinalis subscripsi.

Datum Laterani per manum Moysi Romanæ Ecclesiæ Subdiaconi Vicemgerentis Cancellarii II. nonas Junii, indictione VIII. Anno Dominicæ Incarnationis MCXC. Pontificatus Domini Nostri Clementis PP. III. Anno Tertio.

Dat. die 6. Junii An. Domini 1190. Pont. An. III.

Con-

X V.

Confirmatio Concordiæ initæ inter Capitula Sancti Alexandri, & Sancti Vincentii Bergomen. Civitatis: qua stabilitur, ut unum Capitulum, unum Collegium, unaque sit Bergomen. Ecclesia Cathedralis.

Ex Bartholomæo Zecchio edidit Vghell. Ital. Sac. ubi de Mediolan. Archiep.

Clemens Episcopus. Dilectis filiis Alderado Archidiacono Oberto Præposito, & universis Clericis Bergomen. Ecclesiæ salutem.

Apost. Sedis cura in componendis Ecclesiarum, & Cleri discordiis.

EA, quæ post discordiam, & controversiam habitam inter partes meliori consilio subsecuto fuerint amicabili concordia terminata, ut inviolabilem obtineant firmitatem, & futuris temporibus nemo temeritate qualibet obviare præsumat, juxta postulantium voluntatem consentaneam rationi convenit sic Apostolicæ auctoritatis robore communiri.

Concordiam suprad. confirmat.

Ea propter vestris justis postulationibus annuentes pacem, & concordiam, & vestri Collegii unionem inter vos prudenter conceptam, & unanimi voluntate receptam, atque redactam in scriptum, sicut rationabiliter facta est, recepta pariter, & servata, de Fratrum Nostrorum assensu auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Ad majorem vero firmitatem tenorem ipsius scripti de verbo ad verbum duximus inserendum.

Tenor Concordiæ.

In Christi Nomine MCXC. quadam die mensis Decembris, quæ fuit decima Kal. Januarii Indictione 8. D. Alderadus Ecclesiæ Sancti Vincentii Archidiaconus in præsentia, & cum auctoritate Domini Lanfranchi Bergomen. Episcopi, & in præsentia, & consensu Domini Algisii ejusdem Ecclesiæ Archipresbyteri, & Dominorum Magistri Galli Primicerii Presbyterorum, Guillelmi, & Blasii, & Petri de Burgo, Magistri Joannis Asini, Magistri Lanfranchi de Caravaza, Lanfranchi Mazori, Beltrami de Foro, Oberti Mapellio, Engelerii Præpositi de Gratiaco ejusdem Ecclesiæ Canonicorum, & nomine etiam aliorum Fratrum ejusdem Ecclesiæ absentium, elegit Dominum Obertum Ecclesiæ Sancti Alexandri Præpositum in fratrem Canonicum, & Præpositum, & Domnos Presbyterum Joannem de Bulgare Brunacium Magistrum Giraldum Guascum, Magistrum Joannem de Carvico, Magistrum Rogerium de Burdelo, Guillelmum de Zoppo, Giraldum de Rivula, Joannem Blancum, Guillelmum de Geroa, Albericum Guillel. Martini ejusdem Ecclesiæ S. Alexandri Canonicos ibi præsentes, & cæteros Canonicos Sancti Alexandri, qui erant absentes, in Fratres, & Canonicos Ecclesiæ S. Vincentii, ibique versa vice ipse Dominus Obertus Præpositus in præsentia, & cum auctoritate supradicti Domini Lanfranchi Bergomensis Episcopi, & in præsentia, & consensu prædictorum Fratrum suorum ibi præsentium, & nomine aliorum Fratrum suorum absentium elegit præfatum D. Adelardum Archidiaconum in Fratrem Canonicum, & Archipresbyterum, & D. Aldigium in Fratrem Canonicum, & Archipresbyterum, & præfatos eorum Fratres tam ibi præsentes, quam absentes in Fratres, & Canonicos Sancti Alexandri Ecclesiæ. Quas omnes electiones in præsentia prænominati Domini Episcopi, & ejus auctoritate factas idem Dominus Episcopus ibidem confirmavit, ibique etiam & ipsi D. Archidiaconus, & D. Obertus Præpositus, & reliqui utriusque Ecclesiæ ibi præsentes Fratres suo nomine, & absentium in osculis vicissim se ibi in Fratres, ut supra legitur receperunt. Statuentes inter se vicissim præfatus Domnus Archidiaconus, & reliqui ejus Fratres ibi præsentes suo nomine, & nomine aliorum Fratrum jam dictæ Ecclesiæ absentium nomine ipsius Ecclesiæ Sancti Vincentii, & Domnus Obertus Præpositus, cæterique ejus Fratres ibi præsentes suo nomine, & nomine aliorum Fratrum jam dictæ. Absentium nomine ipsius Ecclesiæ, ut unum sit de cætero utriusque Ecclesiæ Capitulum, unus Chorus, & unum Collegium, & unum Patrimonium, & ut quicumque erit de cætero Canonicus in una, sit Canonicus in utraque, ut omnes sint Canonici ejusdem Capituli, & Chori, & Collegii, & ambæ præfatæ Ecclesiæ dicantur una Bergomensis Ecclesia, & major pars Capituli, secundum quod suum est maneat apud Ecclesiam Sancti Vincentii: Ita tamen, ut secundum voluntatem Capituli, vel majoris partis de his, qui sunt vel erunt pro tempore apud Sanctum Vincentium debeant venire, & manere apud Sanctum Alexandrum, & de his, qui sunt, vel erunt apud Sanctum Alexandrum debeant venire, & manere apud Sanctum Vincentium, salvo honore, & reverentia, quem, vel quam Domnus Episcopus, & Canonici Sancti Vincentii, & Canonici Sancti Alexandri, & alii Clerici sunt soliti exhibere Ecclesiæ Sancti Vincentii, & salvo honore, & reverentia, quem, vel quam Domnus Episcopus, & Canonici Sancti Alexandri, & Canonici Sancti Vincentii, & alii Cerici sunt soliti exhibere Ecclesiæ Sancti Alexandri. Præterea Canonici Sancti Vincentii ibidem posuerunt supradictum Domnum Præpositum in Sedem Præpositi, in Choro Ecclesiæ S. Vincentii, ut amodo sit Præpositus totius supradicti constituti Capituli, & jam dictæ Bergomensis Ecclesiæ: Constituerunt insuper ibidem Domnus Archidiaconus, & reliqui prænominatæ Ecclesiæ Fratres Sancti Vincentii ibi præsentes se de cætero possidere bona, & res ipsius Ecclesiæ Sancti Vincentii tam nomine Ecclesiæ Sancti Alexandri, & nomine Canonicorum ejusdem Ecclesiæ, quam nomine Ecclesiæ Sancti Vincentii, & suo, & è converso præfatus Domnus Præpositus, & cæteri supranominati ejusdem Ecclesiæ Canonici ibi præsentes constituerunt de cætero possidere bona, & res ejusdem Ecclesiæ Sancti Alexandri tam nomine Ecclesiæ Sancti Vincentii, & nomine Canonicorum ejusdem Ecclesiæ, quam nomine Ecclesiæ Sancti Alexandri, & suo. Supervenit etiam ibi Comes Landulfus dictæ Ecclesiæ S. Vincentii Canonicus in principio absens, qui ab eodem Domno Præposito, & nomine aliorum Fratrum Ecclesiæ Sancti Alexandri in Fratrem, & Canonicum in Ecclesia Sancti Alexandri fuit in osculo receptus, & ipse Comes Landulfus eumdem Domnum Præpositum suo nomine, & nomine aliorum Fratrum Ecclesiæ Sancti Alexandri in Præpositum, & Fratrem Ecclesiæ S. Vincentii, ut fecerunt alii ejusdem Ecclesiæ Canonici, in osculo recepit. Ibidem statutum est insuper inter eos præfati D. Lanfranchi Episcopi con-

consensu, & auctoritate: si quis ex Fratribus apud Ecclesiam Sancti Alexandri pro tempore morantibus vita excesserit, & præfatum Capitulum ad eum sepeliendum apud Sanctum Alexandrum convenerit post ejus sepulturam ibidem in alio eius loco subrogando, & eligendo tunc Capitulum concors fuerit incontinenti ibi eum eligat si velit, alioquin si Capitulum in alio subrogando, & eligendo concordare non poterit, pro eodem negotio idem Capitulum apud Ecclesiam Sancti Vincentii conveniat, quod generaliter debet fieri, scilicet Capitulum debet convenire apud Sanctum Vincentium, & pro his negotiis, quæ omnium Fratrum consensum, sive auctoritatem tam in spiritualibus, quam in temporalibus desiderant, constitutum est inter eos, ut supradictus Domnus Obertus, qui modo est Præpositus apud Sanctum Vincentium, vel apud Sanctum Alexandrum ubicumque voluerit moraretur; Successores vero ejus, qui Præpositalem post decessum ipsius Sedem obtinebunt, unusquisque tempore suæ Præpositur æ apud Ecclesiam Sancti Alexandri moretur, nisi fuerit de consensu illius, & Fratrum ibidem degentium, ut apud Ecclesiam Sancti Vincentii debeat morari. Addentes supradictis statutis Dominus Archidiaconus cum jam dictis suis Fratribus, & Dominus Præpositus cum suis, ut quicumque ex Fratribus supradicti Capituli ullo tempore convictus fuerit a modo ad jam dictæ unionis divisionem laborare, debeat beneficio, sive Præbenda in eadem Ecclesia sibi concessa, vel assignata in perpetuum carere, de quo singuli, qui erant præsentes, a præfato Domno Lanfranco Episcopo interrogati affirmarunt sibi placere, si quæ eidem Domno Episcopo convenere. Renuntiantibus Archidiacono cum supradictis suis Fratribus, & Præposito cum suis, omni ali speciali juri, privilegio, usanziæ, vel alterius, quod ullo tempore competit, vel competere possit alterutri supradictarum Ecclesiarum contra alteram. Actum in Choro Ecclesiæ Sancti Vincentii in præsentia jam dicti Episcopi, qui omnia supradicta ibidem confirmavit, & ejus auctoritatem præstitit. Sfrondus de S. Alexandro, Lanfranchus de Monacha, Joannes de Desenzano, Ottobonus de Amberzaco, Albertus Guasconis, Theutaldus de Tertio, Joannes de Petringo, Rogerius de Muzo, Albertus de Lalio, Scotus de Lazaronus, Greppus Suardi, Albertonius Zosso, Oddulirius de Squarzavacce, Maginfredus de Lalio, Lanfrancus Guasconis, Giraldus filius Alberti Guasconis, Federicus Colleonis, Gualbertus Braganiole, Sanzaminus de Zosso, & Valtascutus ibi testes fuerunt: Postea vero de mense Januarii proximo sequente scilicet quadam die Jovis, qui fuit XV. Kalendas Februarii in Lobia Canonicorum Ecclesiæ S. Alexandri Domnus Bucho prædictæ Ecclesiæ Sancti Vincentii Canonicus, & Dom. Pincis, & Albericus Advocatus jam dictæ Ecclesiæ Sancti Alexandri supradicta omnia firmaverunt, & firma, & rata habuerunt præsentibus ibi testibus Ardiliono de Lorano, Zanello Ottefusæ, & Alberto Scarpa.

Confirmatio. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum &c. Amen.

Clement. PP. EGO CLEMENS Catholicæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Et S. R. E. Card. subscriptiones.

Ego Albinus Albanensis Episcopus subscripsi.
Ego Octavianus Ostien., & Vellitren. Episcopus subscripsi.
Ego Joannes Presb. Cardinalis Tit. S. Marci subscripsi.
Ego Pandulphus Basilicæ XII. Apostolorum Presb. Card. subscripsi.
Ego Petrus Presb. Cardinalis Tit. S. Ceciliæ subscripsi.
Ego Petrus Presb. Card. S. Petri ad Vincula Tit. S. Eudoxiæ subscripsi.
Ego Jordanus S. Pudentianæ Tit. Pastoris Presb. Card. subscripsi.
Ego Joannes Tit. S. Clementis Card. Tusculan. Episcopus subscripsi.
Ego Joannes Felix Presb. Card. Tit. S. Susannæ subscripsi.
Ego Jacobus S. Mariæ in Cosmedin Diaconus Card. subscripsi.
Ego Gratianus Sanctorum Cosmæ, & Damiani Diac. Card. subscripsi.
Ego Goffredus S. Mariæ in Via lata Diac. Card. subscripsi.
Ego Gregorius S. Mariæ in Porticu Diac. Card. subscripsi.
Ego Bernardus S. Mariæ Novæ Diaconus Card. subscripsi.
Ego Gregorius S. Mariæ in Aquiro Diac. Card. subscripsi.

Dat. die 23. Junii An. Domini 1190. Pont. An. III.

Datum Laterani per manum Moysi S. R. E. Sub-Diaconi vicem agentis Cancellarii IX. Kalendas Julii Indictione VIII. Incarnationis Dominicæ MCXC. Pontificatus vero Domini Clementis Papæ III. Anno Tertio.

XVI.

Canonizatio Sancti Malachiæ Hiberniæ Episcopi.

Ex Archivi Vatic.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis universis Abbatibus ad Cisterciense Capitulum convenientibus salutem, & Apostolicam benedictionem.

Proeminm.

IDeo Sacrosanctam Romanam Ecclesiam Redemptor Noster Caput omnium Fidelium esse voluit, & Magistram, ut ad ejus dispositionem, & nutum divina gratia preeunte, quæ ubique a Fidelibus gerenda sunt ordinentur, & errata in melius corrigantur, & ad ejus consilium in ambiguis recurratur, & quod ipsa statuerit, nemini quantumcumque de suis meritis glorietur, liceat immutare, ne si forte promiscua daretur vniuersalis licentia quæcumque sibi secundum voluntatem propriam occurrerint perpetrandi, confusa libertas, cum secundum voluntatem Personarum vota dissentiant in aliorum aliquando scandalum sine justi discretione libraminis commendanda supprimeret, & minus digna laudibus indebitis celebraret. Inde siquidem fuit quod dilectus filius Noster Jordanus Sanctæ Pudentianæ Tituli Pastoris Presbyter Cardinalis ad preces quorumdam vestrum Vitam Sancti cujusdam Viri nomine Malachiæ, qui apud Claravallem in Domino requiescit a Beato Bernardo Primo Claravallensi Abbate conscriptam, & Miracula, quæ Dominus ob ipsius merita declaranda

Hujus Sancti Vita a S. Bernardo conscripta.

per

per ipsum dignatus est operari cum multorum vestri Ordinis testimoniis Nobis devote præsentare curavit, ut auctoritate Apostolica, quid de ipsius meritis sentire deberet Ecclesia, publice deberemus omnibus declarare. Visis ergo tantorum Virorum testimoniis vita etiam ipsius, & Miraculis diligenter inspectis, precibus etiam, & testimonio ipsius Cardinalis, & dilecti filii Abbatis Casemarii, aliorumque quamplurium, quibus fidem omnimodam adhibendam credebamus, inducti, dictum Sanctum Virum Malachiam in Sanctorum Cathalogo de communi Fratrum nostrorum consilio duximus adscribendum, & per ipsius merita Redemptoris suffragia cum reliquorum Sanctorum interventionibus a Christi fidelibus statuimus postulanda. Volumus igitur, ut eam sibi reverentiam, quæ Sanctis debetur, universus Ordo vester, & alii fideles de licentia Sedis Apostolicæ devote exhibeant, & in Sanctorum numero secure conscribant.

Sanctorum Albo adscribitur.

Datum Laterani secundo Nonas Julii Pontificatus Nostri Anno Tertio.

Dat. die 6. Julii Anno Domini 1190. Pont. An. III.

XVII.

Responsio ad Consultationes Episcopi Saguntini.

Ex Appendice Ad Concilium Lateran. III. Concil. To. 13. col. 637.

Clemens &c. Saguntino Episcopo.

PErvenit ad nos, quod in Episcopatu tuo sæpe contingat, quod a Laico enormis, & intolerabilis injuria Clerico multis adstantibus, & videntibus inferatur, vel plebe præsente in Ecclesia, eam Diabolice fraudis instinctu accidit horribiliter humano perfundi Sanguine, & ob hoc injuriantes in causam tracti negant se tantum facinus commisisse, & cum læsus illatam sibi injuriam eorum testimonio, qui præsentes extiterunt, & viderunt probare desideret, ipsimet, licet veritatem cognoverint, contemnunt veritati testimonium perhibere. Sicque fit, quod Ecclesiastica justitia deperit, & ordo Clericalis vilescit. Accidit etiam quod cum plures frequenter in Clericos temere violentas manus injiciant, ad Sedem Apostolicam plurimis nequeunt obstaculis laborare, & quia super his tua nos Fraternitas duxit consulendos tuæ consultationi taliter respondemus: quod hi, qui de rebus Ecclesiasticis nolunt testimonium perhibere, si alias veritas nequiverit elici ad id sunt per Ecclesiasticam Censuram compellendi. Si vero Clerici passi injuriam, veritatem forte aliquorum testimonio nequiverint comprobare, licet juxta rigorem Canonum unius testimonio non sit standum; tamen juxtà consuetudinem RomanæEcclesiæ propter reverentiam Clericalis Ordinis, ipsorum juramento finem volumus adhiberi. Illos autem, qui valetudine præpediti pro absolutionis beneficio ad Sedem Apostolicam nequeunt laborare, recepto ab eis sicut moris est juramento poteris absolvere: ita quod sanitati pristinæ restituti Apostolico se conspectui repræsentent. Sexui vero Fœmineo, & Pueris, ac Senibus super hoc satis te credimus posse libere dispensare. Ecclesiis insuper quæ Sanguinis, vel Seminis sunt effusione pollutæ, Civitatis Clericis convocatis cum Processione, & Aquæ benedictæ aspersione, prout in Ordinario habetur adscriptum, poteris emundare. De his etiam, quæ Clericis non enormem, sed modicam, vel levem injuriam irrogaverint, Tuæ Fraternitatis arbitrio duximus relinquendum.

Causa scriptæ Decretalis.

In causis Ecclesiasticis testes censuris compellendi:

Et Clerici injuriam passi testimonio standum.

Ecclesiæ pollutæ quomodo emundandæ.

COELESTINUS III.

PAPA CLXXV.

AN. ÆR. C. C. MCXCI.

HYacinthus Diaconus Cardinalis Sanctæ Mariæ in Cosmedin, natione Romanus, electus in Romanum Pontificem die 30. Martii anno 1191., & die 14. sequentis Aprilis consecratus, Cœlestinus hujus nominis III. est appellatus. Sedit in Pontificatu annos VI. menses IX. dies IX. (a), imperantibus in Oriente Isaacio Angelo mox Alexio Angelo, in Occidente vero Henrico V. Imperatoribus. Obiit siquidem die 8. Janua-

F 2

(a) Inclusis quindecim, qui defluxerant ab electione ad Consecrationem, diebus, emortuali vero exclusa juxta Pagium Juniorem. Baronius vero hoc intermedium tempus juxta morem antiquorum Pontificum excludit, & Cœlestino annos VI. menses IX. minus diebus duobus assignat.

nuarii (a) anni 1198., & ſepultus eſt in Lateranenſi Baſilica, honorifice. Non vacavit Sedes (b),

I.

Caſſantur, quæ Cantuarienſis Archiepiſcopus attentaverat contra Privilegia Monachorum Cantuarienſium.

Ex Hiſt. Anglic. Script. X. ed. Selden. pagin. 1324.

Cœleſtinus Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Priori, & Conventui Eccleſiæ Chriſti Cantuarienſis ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

Proemium.

SIcut ad Apoſtolatus noſtri debitum pertinere dignoſcitur iis, quæ rite, & recte ordinata conſiſtunt, vigorem conferre perpetuum, ita nimirum eis, quæ ſecus fiunt, quam deceat, vires detrahere enervare, & infirmare tenemur.

Gesta ab Archiepiſcop. contra Conventum hunc irritat.

Eapropter dilecti in Domino filii cum B. quondam Archiepiſcopus ſive motu proprio, ſive inſtinctu alieno vos, & Eccleſiam veſtram moleſtiis multis, & injuriis quandoque afflixerit, & ſcripta aliqua a Sede Apoſtolica in præjudicium juris veſtri falſa ſuggeſtione, ut dicitur impetraverit, quem magis tranquillitati veſtræ dare operam decuiſſet, paci veſtræ paterna volentes in poſterum ſollicitudine providere omnia, quæ per memoratum Archiepiſcopum circa vos vi, vel metu acta ſunt, Apoſtolica auctoritate revocamus in irritum, & nominatim ea, quæ Legato Romanæ Eccleſiæ præſente, & contradicente contra mandatum Sedis Apoſtolicæ facta dicuntur, ſicut in autentico ejuſdem legati &c. videlicet Anagnini quondam Presbyteri Cardinalis ob cauſam veſtram in Angliam directi continetur. & quæcumque contra jus veſtrum, vel privilegiorum veſtrorum tenorem idem Archiepiſcopus, impetravit viribus carere decernimus, ſtatuentes, ut nullus unquam hominum ea, quæ male geſſit, trahere audeat in conſequentiam: neque poſſint ea, quæ tacita veritate a Sede Apoſtolica impetravit, juri veſtro, aut privilegiis ullo unquam tempore in aliquo præjudicium generare.

Concluſiones ſolitæ.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ Conſtitutionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum die 28. Maji Anno Do. 1191. Pont. Anno I.

Datum Romæ apud S. Petrum V. Kal. Junii Pontificatus Noſtri Anno Primo.

(a) Hunc diem mortis Cœleſtini notat Innocentius III. in Encyclica quam ſcripſit initio ſui Pontificatus Epiſtola, & quam nos ſuo loco dabimus.

(b) Innocentius ſiquidem ſucceſſor electus eſt ſequenti die.

II.

Confirmatio Privilegiorum omnium Monaſterii S. Ramberti Juren. Diœceſis.

Cœleſtinus Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Humberto Abbati Sancti Ragniberti Jurenſis ejuſque Fratribus tam præſentibus, quam futuris Regularem vitam profeſſis ſalutem perpetuam.

Edidit Guichenon. Hiſt. Brixien. p. 4. pag. 34.

QUoties poſtulatur a nobis, quod Religioni, & honeſtati convenire dignoſcitur, omnino nos decet libenter concedere, & petentium deſideriis congruum ſuffragium impertiri.

Exordium.

Eapropter dilecti in Domino filii, veſtris juſtis poſtulationibus clementer annuimus, & præfatum Monaſterium, in quo Divino eſtis obſequio mancipati, ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti privilegio communimus.

Monaſterium hoc ſub Sedis Apoſtol. protectione ſuſcipit.

In primis ſiquidem ſtatuentes, ut ordo Monaſticus, qui ſecundum Deum, ac Beati Benedicti Regulam in eodem Monaſterio noſcitur inſtitutus, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter obſervetur. Præterea quaſcumque poſſeſſiones, quæcumque bona idem Monaſterium in præſentiarum juſte, & canonice poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione Fidelium, ſeu aliis juſtis modis, præſtante Domino poterit adipiſci, firma vobis, veſtriſque Succeſſoribus, & illibata permaneant: in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipſum in quo dictum Monaſterium ſitum eſt, cum omnibus pertinentiis ſuis, & cum Burgo adjacenti, Cellam de Chamon Eccleſiam Sancti Michaelis de Monte Andrico, Eccleſiam Sancti Petri de Villari Lagerio cum omnibus appenditiis earum, Cellam de Villars Sales, Eccleſiam Sancti Juliani de Monte Majori cum omnibus appenditiis earum, Cellam Sanctæ Mariæ de Graveriis, & Eccleſiam Sancti Petri de Sanciaco, Eccleſiam Sancti Petri de Aſperomonte, Eccleſiam Sancti Radulphi, Eccleſiam de Munaſco, cum appenditiis earum, Cellam Sanctæ Mariæ de Lueys, Eccleſiam Sanctæ Mariæ de Janua, Eccleſiam de Luziaco, Eccleſiam Sancti Deſiderii, Eccleſiam de Campanieu cum appenditiis earum, Eccleſiam Sancti Petri de Benoncia. Eccleſiam Sancti Andreæ de Tenayo, Eccleſiam Sancti Mauritii de Argit, Eccleſiam Sancti Martini de Vangiis, Eccleſiam Sancti Laurentii de Onciaco, Eccleſiam Sancti Petri de Aranda, Cellam Sancti Michaelis de Rupe, Eccleſiam Sancti Mauritii de Langiis, Eccleſiam Sancti Hilarii de Torciaco, Eccleſiam Sancti Martini de Cleyſieu, Eccleſiam Sancti Martini de Varey, Eccleſiam Sancti Mauritii de Ambutriaco, Eccleſiam Sancti Mauritii de Meyri, Eccleſiam Sancti Andreæ de Regniaco, Cellam Sancti Petri de Vilieu, Eccleſiam Sanctæ Mariæ de Hoſpitalari, Cappellam Sanctæ Magdalenæ de Loyes, Cellam Sancti Chriſtophori de Burgo, Cellam Sancti Vincentii de Faramans, Eccleſiam Sancti Martini de Stingiaco, cum appenditiis earum. Liceat quoque vobis Clericos, & Laicos liberos, & abſolutos de ſæculo fu-

Ordinem Monaſticum ſervari mandat.

Eidem bona confirmat, eaque enumerat.

Clericos, & Laicos recipiendi facultatem concedit.

lo fugientes ad converſionem recipere, & eos abſque contradictione aliqua retinere. Prohibemus inſuper, ut nulli Fratrum veſtrorum poſt factam in eodem loco Profeſſionem ſine Abbatis ſui licentia niſi ſtrictioris Religionis obtentu fas ſit ab eodem diſcedere. Paci quoque, & tranquillitati veſtræ paterna ſollicitudine providere volentes authoritate Apoſtolica prohibemus, ut infra clauſuras locorum, ſeu granciarum veſtrarum nullus rapinam, ſeu furtum committere, ignem apponere, hominem capere, vel interficere, ſeu aliquam violentiam temere audeat exercere. Statuimus inſuper ut nullus infra Parochias veſtras Eccleſiam, vel Oratorium de novo ſine veſtra, & Diœceſani Epiſcopi licentia ædificare præſumat ſalvis indulgentiis Romanorum Pontificum. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis, clauſis Januis exclusis excommunicatis, & interdictis, non pulſatis Campanis, ſuppreſſa voce Divina Officia celebrare; Chriſma, Oleum Sanctum, Conſecrationes Altarium, ſeu Baſilicarum, Ordinationes Monachorum, qui ad Sacros Ordines fuerint promovendi, a Diœceſano Epiſcopo, ſiquidem Catholicus fuerit, & gratiam, atque communionem Apoſtolicæ Sedis habuerit, vobis ſine pravitate aliqua præcipimus exhiberi.

Statuta nonnulla pro Regulari diſciplina, & quiete Monachorum.

Privilegia nonnulla clargitur.

Concluſiones, & clauſ. conſuetæ.

Decernimus ergo, ut nulli omninò hominum liceat præfatum Monaſterium temere perturbare, vel ejus poſſeſſiones auferre, ablatas retinere, vel minuere, ſeu quibuslibet vexationibus fatigare, ſed omnia integra conſerventur, eorum pro quorum gubernatione, & ſuſtentatione conceſſa ſunt, uſibus omnimodis pro futura ſalvis Sedis Apoſtolicæ auctoritate, & Diœceſani Epiſcopi canonica juſtitia. Si qua igitur in futurum Eccleſiaſtica ſecularisve perſona hanc noſtræ Conſtitutionis paginam ſciens contra eam temere venire tentaverit, ſecundo tertiove commonita niſi peccatum ſuum digna ſatisfactione correxerit, poteſtatis, honoriſque ſui careat dignitate, reamque ſe Divino judicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & a Sacratiſſimo Corpore, & Sanguine Dei, & Domini Redemptoris Noſtri Jeſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo judicio diſtrictæ ultioni ſubjaceat. Cunctis autem eidem loco ſua jura ſervantibus ſit pax Domini Noſtri Jeſu Chriſti, quatenus, & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Dat. die 5. Auguſti Anno Dom. 1191. Pont. An. I.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum per manum Ægidii Sancti Nicolai in Carcere Tulliano Diaconi Cardinalis Nonis Auguſti indictione nona, Incarnationis Dominicæ anno milleſimo centeſimo nonageſimo primo, Pontificatus vero Domini Cœleſtini Papæ Tertii Anno Primo.

Cœleſtini PP.

EGO COELESTINVS Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus.

S. R. E. Cardinalium ſubſcriptiones.

Ego Albinus Albanenſis Epiſcopus.
Ego Octavianus Hoſtienſis, & Veliterrenſis Epiſcopus.
Ego Joannes Præneſtinus Epiſcopus.
Ego Joannes Tituli Sancti Clementis, Cardinalis Tuſculanus.
Ego Joannes Felix Tituli Sanctæ Suſannæ Preſbyter Cardinalis.
Ego Guido Preſbyter Cardinalis Sanctæ Mariæ Trauſtyberim Tituli Calixti.
Ego Hugo Preſbyter Cardinalis Sancti Martini.
Ego Beraldus Sancti Adriani Diaconus Cardinalis.
Ego Gregorius Sanctæ Mariæ in Porticu Diaconus Cardinalis.
Ego Joannes Sancti Theodori Diaconus Cardinalis.
Ego Nicolaus Sanctæ Mariæ in Coſmedin Diaconus Cardinalis.

III.

Confirmatio Erectionis Epiſcopatus Zverinenſis.

Cœleſtinus Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Canonicis Zeverinenſis Eccleſiæ tam præſentibus, quam futuris canonice ſubſtituendis in perpetuum.

Ex Linderbrogii Scriptores Septentrion. p. 164.

Exordium.

APoſtolici moderaminis clementiæ convenit, Eccleſiaſticos Viros diligere, & eorum Loca pia protectione munire. Dignum namque & bonitati tali conveniens eſſe dignoſcitur, ut qui ad Eccleſiarum regimen aſſumpti ſumus, ea, & a pravorum hominum nequitia tueamur, & Apoſtolicæ Sedis patrocinio foveamus.

Eccleſiam hanc unà omnibus ſuis bonis ſub Sedis Apoſtol. protectione ſuſcipit.

Eapropter dilecti in Domino filii veſtris juſtis poſtulationibus clementer annuimus, & felicis recordationis Clementis Papæ Prædeceſſoris Noſtri veſtigiis inhærentes præfatam Zverinenſem Eccleſiam in honore Beatæ Dei Genitricis Mariæ, & Beati Joannis Evangeliſtæ dedicatam, & a Nobili Viro H. Duce dotatam, in qua divino eſtis obſequio mancipati, ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti privilegio communimus. Satuentes, ut quaſcumque poſſeſſiones quæcumque bona eadem Eccleſia in præſentiarum juſte, & canonice poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, oblatione fidelium, ſeu aliis juſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci, firma vobis, veſtriſque Succeſſoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: in Brezne XXX. manſos, in Ylovve IV. Villas, Cariviz, Mentina, Quazentiu, Inſtiz: In Svverin Villam unam, Lizcovve, quæ mutato nomine, Alta Villa vocatur. In Silaſne Rampe. In Sadelbandingen, Boriſt, ulterius Albiam, Virichim, II. Curias apud Todendorp, Nauliz juxta Logouve, Navale Theloneum I. Plote, Parochiam in Zverin cum omni jure. Medietatem decimæ in Sclazne, tertiam partem decimæ in Mikelenburch, tertiam partem decimæ in Ylovve, tertiam partem decimæ in Zareze, tertiam partem decimæ in Warnovve, tertiam partem decimæ in Muriz, totam decimam in Villis veſtris per Zverinenſem Epiſcopatum. Ad Decanatum ejuſdem Eccleſiæ II. Marcas denariorum ex redditibus Epiſcopalibus, unam in Mikelenburch, aliam in Ylovve, & duas magnas menſuras annonæ, quæ Vvichskepel appellantur, de Molendino in Aquilonari parte Zverinenſis Civitatis poſito, annua-

Bonorum prædictor. enumeratio.

annuatim I. triticei bracii, alteram Siliginis. Ad Præpoſituram bannum totius Zvverinenſis Provinciæ, per omnes Eccleſias, & in ipſa Civitate Zvverinenſi, excepta principali Synodo ejuſdem Civitatis. Ad luminaria Eccleſiæ novellæ theloneum in plone, & tertiam partem de redditibus in Nauliz. Præterea liberam electionem in eligendo Decanos, Præpoſitos, & Canonicos, & liberam diſpoſitionem in colligendis ſtipendiis, ſicut hactenus habuiſtis, vobis auctoritate Apoſtolica confirmamus, & ad exequias, & triceſimum, & ad anniverſarium, ad ſolvenda debita, ad ſervientes remunerandos; cujuslibet defuncti Canonici, in Eccleſia ſtipendium, quod vivus habuit, poſt ejus obitum ſicut Eccleſiæ veſtræ conſuetudinis eſt, per annum vacare decernimus. Honorem quoque, & dignitatem Pontificalis Sedis, quam Zverinenſis Eccleſia hactenus habuiſſe dignoſcitur, per præſentis ſcripti paginam eidem loco auctoritate Apoſtolica confirmamus. Univerſam quoque dotem ad uſum Epiſcopi aſſignatam, perpetua ſtabilitate ſæpedictæ Eccleſiæ nihilominus confirmamus; totam videlicet terram Butiſovve, cum omni utilitate, & pertinentiis ſuis, ſex Villas in Ylovve, Moyſz, Ledarſiz, Guguluoſci Jaztrove, Pancoviz, Gneſdiz, Liuzchou, & Goderac. In Kizin Wotencha prope Domin cum aliis quatuor Villis, Villam in Muriz, & aliam in Warnovve, Inſulam Zverin adjacentem uſque ad rivulum, & aliam Inſulam prope Dobin, quæ Libiz dicitur.

Enarrata omnia confirmat.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat hanc præfatam Eccleſiam temere perturbare, aut ejus poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, ſeu quibuslibet vexationibus fatigare, ſed omnia integra conſerventur eorum pro quorum gubernatione, ac ſuſtentatione conceſſa ſunt, uſibus, ac commodis pro futura ſalva Sedis Apoſtolicæ auctoritate, & Diœceſani Epiſcopi canonica juſtitia. Si qua igitur Eccleſiaſtica ſecularisve perſona hanc noſtræ Conſtitutionis paginam ſciens, contra eam temere venire tentaverit, ſecundo tertiove commonita, niſi reatum ſuum congrua ſatisfactione correxerit, poteſtatis, honoriſque ſui dignitate careat, reamque ſe Divino Judicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & a Sacratiſſimo Corpore, ac Sanguine Dei, & Domini Redemptoris Noſtri Jeſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine divinæ ultioni ſubjaceat.

Clauſ., & concluſiones conſuetæ.

Cunctis autem eidem loco ſua jura ſervantibus ſit pax Domini Noſtri Jeſu Chriſti, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum per manum Ægidii Sancti Nicolai in Carcere Tulliano Diaconi Cardinalis octavo Kalendas Novembris, indictione decima, Incarnationis Dominicæ anno milleſimo centeſimo nonageſimo primo, Pontificatus vero Domini Cœleſtini Papæ Anno Primo.

Dat. die 25. Octob. Anno Dom. 1191. Pont. An. I.

IV.

Irritatio Sententiæ in Dunelmenſem Epiſcopum per Eboracenſem Archiepiſcopum inconſulto prolatæ.

Cœleſtinus Epiſcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus Lincolnienſi, & Roffenſi Epiſcopis, & dilecto filio Abbati de Burgo ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

Ex Concil. Tomo XIII. col. 69., & Baronio ad an. 1191.

Sicut ea, quæ a Venerabilibus Fratribus Coepiſcopis noſtris circumſpectione provida, & ratione prævia ſtatuuntur, debemus illibata ſervare: ita quæ minus quoque conſiderate aguntur providentia pleniori corrigere, & in ſtatum debitum nobis imminet reformare.

Provide ab Epiſcopis ſancita, ſervanda.

Quæ vero minus provide reformanda.

Cum itaque Venerabilis frater noſter Gaufridus Eboracenſis Archiepiſcopus in Venerabilem fratrem noſtrum Hugonem Dunelmenſem Epiſcopum, & quoſdam alios excommunicationis ſententiam promulgaſſet, & eorum nunciis ad noſtram præſentiam venientibus in Conſiſtorio noſtro fuiſſet hinc inde ſuper ea ſententia, & quibuſdam aliis articulis plenarie diſceptatum; nos cognoſcentes tam in ipſum, quam in alios jaculatam ſententiam inconſulte prolatam fuiſſe nullius cauſæ rationabilis munimine roboratam, eam de conſilio Fratrum Noſtrorum denunciavimus publice non tenere, irritantes eam ne quid auctoritatis habeat inhibentes. Ut itaque quod nos decrevimus per partes veſtras publice nuncietur, per Apoſtolica ſtripta vobis mandamus, ut eandem ſententiam per Eccleſias veſtras prædicetis auctoritate Sedis Apoſtolicæ irritatam, ut fidelium populus tam ipſi Epiſcopo, quam aliis una cum Epiſcopo injuſte ligatis, fraterne commonitionis participium ſecure impendat, & ab illorum nullatenus propter hoc communione recedat.

Sententia Eboracen. Archiepiſcopi inconſulto prolata;

Irritatur.

Datum Laterani.

V.

Confirmatio Donationum ab Eugenio III., & Clemente III. Baſilicæ Sanctæ Mariæ Majoris de Urbe factarum.

Cœleſtinus Epiſcopus Servus Servorum Dei.

Edidit Vghel. Ital. Sac. ubi de Praeneſtinis Epiſcopis.

Deeſt initium.

NOſque ab hujuſmodi Collationibus quatenus ibidem hactenus eſt ſervatum præſenti pagina duximus abſolvendos. Ad hæc quia felicis recordationis Clemens Papa Prædeceſſor Noſter dum minori officio conſtitutus Præneſtinæ Sedi præſideret, in Eccleſia veſtra Palatium de proprio ſecerit fabricari, Præneſtino Epiſcopo, qui pro tempore fuerit, ipſum inhabitandi, aut alii concedendi, ſeu a vobis poſtulandi omnem interdixit qualibet occaſione facultatem, nec quis de noſtris Succeſſoribus alicui Palatium ipſum concedere, aut pro eo quod ipſum de proprio conſtrui fecerit, quidquam a vobis debeat poſtulare, ſed ipſum ita

Clemens III. Palatium Baſilicæ S. Mariæ Majoris dedit.

ad

ad uſum communem libere habeatis in perpetuum, ſicut alias Domus obtinetis. Præterea .... qualiter apud Eccleſiam veſtram a pueritia educatus fuerit, atque nutritus plurimum in veneratione, & reverentia locum ipſum habens, cum fel. record. Eugenius Papa III. de duodecim unciis oblationum B. Petri, & miniſteriorum tres uncias Eccleſiæ Beati Petri conceſſerit, ipſe de conſilio Fratrum ſuorum de novem unciis earundem oblationum, quæ Sedi Apoſtolicæ remanſerunt vobis, & per vos Eccleſiæ ſupradictæ unam unciam dedit conceſſit in perpetuum, & firmavit detractis tamen conſuetis expenſis, quas fieri oportebit pro ipſius modulo quantitatis. Nos vero ipſius veſtigiis inhærentes tam conſtitutionem, & conceſſionem Palatii, quam etiam donationem unciæ ipſius ratam habemus, & eam futuris temporibus illibatam manere ſancimus.

Donatio eidem ab Eugenio III. facta.

Eidem confirmantur.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat &c.

Concluſiones, & clauſ. conſuetæ.

Datum Laterani per manum Ægidii Sancti Nicolai in Carcere Tulliano Diaconi Cardinalis II. nonas Januarii Indictione X. Incarnationis Dominicæ 1192. Pontificatus vero Domini Cœleſtini Papæ III. Anno I.

Datum die 4. Januarii Anno Do. 1192. Pont. An. I. Cœleſtini Papæ.

EGO COELESTINUS Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus.
Ego Albinus Albanenſis Epiſcopus.
Ego Joannes Præneſtinus Epiſcopus.
Ego ....
Ego...
Ego Joannes Tit. Sancti Joannis.
Ego .... Tit. S. Euſebii Card.
Ego Romanus Tit. S. Anaſtaſiæ.
Ego Ugus Presbyter Cardinalis Sancti Martini Tit. Æquitii.
Ego Joannes Tit S. Stephani in Cælio Monte Presb. Cardinalis.
Ego Gregorius Sanctæ Mariæ in Porticu Diac. Card.
Ego Renaldus Sanctæ Mariæ Novæ Diaconus Card.
Ego Nicolaus S. Mariæ in Coſmedin Diac. Cardinalis.

Et S. R. E. Card. ſubſcriptiones.

VI.

Canonizatio Sancti Ubaldi Epiſcopi Eugubini.

Cœleſtinus Epiſcopus Servus Servorum Dei. Venerabili fratri B. Epiſcopo, & dilectis filiis B. Priori, Clero, & Populo Eugubino ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

Benedictus Deus in donis ſuis, & ſanctus in omnibus operibus ſuis, qui ſecundum multitudinem miſerationum ſuarum, illis, qui natura fuerant filii iræ, ſpiritum adoptionis, in quo clamamus Abba Pater, indulget. Et homines ex lutea materia conſtitutos, in conſortium Angelorum & gloriam, ſua pietate, aſſumit, ſicut factum eſt temporibus noſtris de ſanctæ recordat. Ubaldo Pontifice veſtro. Qui cum pius & juſtus dum in carne viveret, haberetur, poſt tranſitum, a vicinis & longe poſitis, propter miracula, quæ per merita ejus operatus eſt Deus, Sanctus meruit extimari. Impletum eſt in ipſo, quod Propheta dixit in Pſalmo. Pro patribus tuis nati ſunt tibi filii, conſtitues eos Principes ſuper omnem terram. Memores erunt nominis tui Domine. Tu autem frater Epiſcope, apud Sedem Apoſtolicam conſtitutus, opportune, & importune in humilitate, qua decuit, inſtitiſti, ut memoriam prædicti Pontificis canonizare, & ipſum adſcribere Sanctorum Cathalogo auctoritate Apoſtolica deberemus, conſideratione habita ad religioſam vitam ipſius, & ad multa Miracula, quæ per eum poſtquam migravit a ſæculo, Omnipotens dignatus eſt operari.

Ubaldus religioſam vitam duxit, & miracul. claruit.

§.1. Nos vero opus iſtud intuentes ſenſum, & intelligentias noſtras excedere, quia potius eſt divini judicii, quam humani, cum ipſe ſolus plene noverit, qui ſunt ejus; ſuſpendimus deſiderium tuum aliquandiu, ut nobis & fratribus noſtris, quid potius agendum eſſet, Spiritus Sancti gratia revelaret. Tua igitur tandem pia ſupplicatione inducti, & multorum Epiſcoporum, & aliorum teſtimoniis inclinati non de propriis meritis, ſed de miſericordia Creatoris potiſſimum confidentes, de communi Fratrum conſilio acquievimus votis veſtris. Et canonizantes prædictum Sanctum, auctoritate BB. Apoſtolorum Petri, & Pauli, qua fungimur, licet immeriti, decrevimus, ut Feſtum tranſitus ipſius, ſicut Beatiſſimi Confeſſoris apud vos perpetuo habeatur.

Et ideo SS. Confeſſorum Catalogo adſcribitur.

§.2 Quapropter Univerſitatem veſtram monemus & exhortamur in Domino, quatenus non in vacuum gratiam iſtam recipiatis, ſed exemplo B. Viri, renovemini ſpiritu mentis veſtræ, & in reverentia Dei, & prædicti Sancti, & omnium aliorum, ferventiores ſolito exiſtatis. Et Feſtum ejus, XVII. Kalend. Junii hilariter annis ſingulis celebrantes, ſolicite operemini, quod veſtra circa Divinum cultum devotio profeciſſe merito videatur. Et alii de facto veſtro exemplum profectus aſſumant, & ipſe veſtris motus precibus, pro totius Eccleſiæ ſtatu, apud Omnipotentem Dominum intercedat.

Feſtumque pro die 16. Maji celebrari præcipitur.

Datum Laterani IV. nonas Martij 1192. Pontificatus Noſtri Anno Primo.

Datum die 4. Martii 1192. Pont. An. II.

VII.

Deſcriptio, ac Deſignatio Finium Scalenſis Epiſcopatus.

Cœleſtinus Epiſcopus Servus Servorum Dei. Venerabili fratri Alexandro Scalenſi Epiſcopo, ejuſque Succeſſoribus canonice ſubſtituendis in perpetuum.

Ab Exemplari edidit Ughell. Ital. Sac. To. VII. ubi de Scalen. Eccleſiæ.

In Apoſtolicæ Sedis Specula diſponente Domino conſtituti, fratres noſtros Epiſcopos tam vicinos, quam longe poſitos firmo debemus caritate diligere, & eorum poſtulationibus effectum celerem indulgere.

Exordium.

Eapropter Venerabilis in Chriſto frater, tuis precibus annuentes Scalenſem Eccleſiam, cui Deo auctore præeſſe dignoſceris, ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti privilegio communimus. Statuentes ut quaſ-

Scalenſem Eccleſiam ſub Sedis Apoſtol. protect. ſuſcipit.

Eidem bona omnia, ſeu potius fines confirmat.

quaſcumque poſſeſſiones, quæcumque bona eadem Eccleſia in præſentiarum juſte, & canonice poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum largitione Regum, vel Principum, vel oblatione fidelium, vel aliis juſtis modis Deo opitulante poterit adipiſci firma tibi, tuiſque ſucceſſoribus, & illibata permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Scalam majorem cum pertinentiis ſuis uſque ad flumen quod dividit Scalam a Ravello a parte Septentrionis ad lamam Cicini, & inde ad Sanctum Angelum de Petrabene, ubi eſt finis inter Scalam, & Ravèllum a parte Occidentis totum montem Candirecti vſque ad petram Palumbariam ſicut vadit per planitiem, & montem Cerbellani, cum pertinentiis ſuis, vſque lactariam, a Meridie a Planello, quod eſt ſub Sancta Helena uſque ad Flumen Camneti, & vadit per Tabernatam, & Montem Scanni, & arcum Patalarum, & redit ad eundem Cerbellani, quicquid habetur in Civitate Amalphiæ Eccleſiam Sanctæ Barbaræ cum Cellis, & omnibus pertinentiis ſuis. Obeunte vero te nunc ejuſdem loci Epiſcopo, vel tuorum quolibet ſucceſſorum nullus ad eandem Eccleſiam in Epiſcopum eligatur, niſi quem Canonici ejuſdem Eccleſiæ, vel eorum pars conſilii ſanioris ſecundum Deum provide rint eligendum.

Epiſcopi election. ad Canonicos ſpectare decernit.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatam Eccleſiam temere perturbare, aut ejus poſſeſſiones auferre, ablatas retinere minuere, ſeu quibuslibet vexationibus fatigare, ſed illibata omnia, & integra conſerventur tibi, & tuis ſucceſſoribus pro quorum gubernatione, & ſubſtentatione conceſſa ſunt uſibus pro futura, ſalva Sedis Apoſtolicæ auctoritate, & Metropolitani tui debita reverentia. Si qua igitur in futurum Eccleſiaſtica ſæculariſque perſona hanc noſtræ Conſtitutionis paginam ſciens contra eam temere venire tentaverit, ſecundo, tertiove commonita niſi reatum ſuum digna ſatisfactione correxerit, poteſtatis, honoriſque ſui careat dignitate, reamque ſe divino judicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & a Sacratiſſimo Corpore, & Sanguine Dei, & Domini Redemptoris Noſtri aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ ultioni ſubjaceat. Cunctis autem eidem loco ſua jura ſervantibus ſit pax Domini Noſtri Jeſu Chriſti, quatenus, & hic bonæ actionis fructum accipiat, & apud diſtrictum Judicem præmia æternæ pacis inveniat. Amen. Amen.

Concluſiones, & clauſ. conſuetæ.

Cœleſtini Papæ.

EGO COELESTINUS Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus.

Et S. R. E. Card. ſubſcriptiones.

Ego Albinus Albanenſis Epiſcopus.
Ego Joannes Præneſtinus Epiſcopus.
Ego Pandulphus Baſilicæ XII. Apoſtolorum Presb. Card.
Ego Melior Sanctorum Joannis, & Pauli Presbyter Card. Tit. Pammachii.
Ego Joannes Tit. Sancti Clementis Card. Tuſculanus Epiſcopus.
Ego Joannes Tit. S. Stephani in Montecœlio Presb. Card.
Ego Gratianus SS. Coſmæ, & Diamiani Diac. Card.
Ego Gerardus S. Adriani Diaconus Card.
Ego Sifredus Sanctæ Mariæ in Via lata Diaconus Card.
Ego Joannes Sancti Theodori Diaconus Card.
Ego Gregorius Sanctæ Mariæ in Aquiro Diac. Card.

Datum Laterani per manum Moyſi S.R.E. Subdiaconi Lateranenſis Canonici tertio Idus Martii, Indictione X., Incarnationis Dominicæ Anno 1192. (*a*) Pontificatus vero Domini Cœleſtini Papæ Anno Primo.

Dat. die 13. Martii Anno Dom. 1192. Pont. An. I.

VIII.

Confirmatio Privilegiorum, ac libertatum Eccleſiæ Scotorum, quam à ſola Romana Eccleſia, ejuſque de latere Legato excommunicari decernitur.

Cœleſtinus Epiſcopus Servus Servorum Dei. Chariſſimo in Chriſto filio Willelmo Illuſtri Scotorum Regi, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

Edidit Baronius To. XII.

Exordium.

CUm univerſi Chriſti jugo, ſubiecti apud Sedem Apoſtolicam patrocinium invenire debeant & favorem; illos tamen ſpecialius convenit promotionis munimine confoveri, quorum fidem, & devotionem in plùribus eſt experta, ut ad ipſius dilectionis favorem tanto amplius provocentur, & ejus reverentiæ devotiori affectione ſubdantur, quanto benevolentiæ ipſius & gratiæ pignus ſe noverint certius aſſecutos. Eapropter chariſſime in Chriſto fili, reverentiam, ac devotionem, quam ad Romanam te habuiſſe a longis retro temporibus Eccleſiam novimus, attendentes præſentis ſcripti pagina duximus ſtatuendum, ut Scoticana Eccleſia Apoſtolicæ Sedis, cujus filia ſpecialius exiſtit, nullo mediante debeat ſubjacere, in qua hæ Sedes Epiſcopales eſſe noſcuntur: Eccleſiæ videlicet Sancti Andreæ Glaſcuenſis, Dunkeldenſis, Dublinenſis, Brehinnenſis, Aberdonenſis, Moravienſis, Roſæenſis, Cathinenſis, & nemini liceat niſi Romano Pontifici, vel Legato ab ipſius latere deſtinato in Regnum Scotiæ interdicti, vel excommunicationis ſententiam promulgare, & ſi promulgata fuerit, decernimus non valere. Adiicimus, ut nulli de cætero, qui de Regno Scotiæ non fuerit, niſi quem Apoſtolica Sedes propter hoc de corpore ſuo ſpecialiter deſtinaverit, licitum ſit in eo Legationis officium exercere. Prohibemus autem, ut controverſiæ quæ fuerint in Regno illo de poſſeſſionibus ejus exortæ ad examen extra Regnum poſitorum Judicum non trahantur, niſi ad Romanam Eccleſiam fuerit appellatum. Si qua vero ſcripta contra hoc libertatis ſtatutum apparuerint impetrata, vel impoſterum iſtius conceſſionis mentione non habita contigerit impetrari, nullum tibi, vel ipſi Regno circa hujus prærogativæ conceſſionem præjudicium generetur. Præterea libertates, & immunitates, tibi, vel ei Regno, vel Eccleſiis in eo conſtitutis, a Prædeceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus indultas, & hactenus obſervatas ratas habemus, & illibatas futuris tempori-

Privilegium de quo ſuperius.

(*a*) Vidimus ſuperius die 13. Martii anni 1191. Cœleſtinum Papam nondum fuiſſe electum: quare Scriptoris errorem apertiſſimum emendantes, hocce Diploma anno ſequenti 1192. conſignamus, quo potiſſimum anno juxta ſtatutam jam Indictionum methodum, Indictio X. in curſu erat.

poribus statuimus permanere. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ Constitutionis, & prohibitionis infringere, vel ei aliquatenus contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli se noverit incursurum.

Dat. die 13. Martii Anno Dom. 1192. Pontif. An. I.

Datum Laterani tertio idus Martii Pontificatus Nostri Anno Primo.

IX.

Privilegium Fiscannensi Monasterio, cui præter cæteras immunitates ejus Monachos nonnisi ab Apostolica Sede excommunicari posse conceditur.

Ex Archiv. Monast. Fiscannensis.

Cœlestinus Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus fratribus Archiepiscopis, Episcopis, in quorum Parochiis Ecclesiæ Monasterii Fiscannensis existunt salutem, & Apostolicam benedictionem.

Hoc Monaster. de speciali jure B. Petri.

CUm Fiscannense Monasterium specialiter Beati Petri juris existat, nec dubium vobis debet existere, nec incertum, quin injuriæ Fratrum in eo Domino famulantium specialiter videantur ad Romanam Ecclesiam redundare: ideoque universitati vestræ auctoritate Apostolica districtius inhibemus, ne Ecclesias prædictorum Fratrum diœcesana vobis lege subjectas sine manifesta, & rationabili causa ullus vestrum interdicto supponat, & occasione unius Ecclesiæ, a qua nonnunquam aliquid forte delinqueretur, aliæ ejusdem Diœcesis sicut à quibusdam vestrum hactenus perpetratum esse accepimus, ulla sententia prægraventur. Ad hæc si aliquis Parochianus cujusquam Ecclesiarum vestrarum animadversione fuerit canonica percellendus, nequaquam pro unius culpa tota Parochia divinorum celebratione fraudetur, nisi Dominus loci fuerit qui peccavit, vel in culpa sua favorem habuerit aliorum. In Monachos autem ejusdem Ecclesiæ nullus contra privilegia Sedis Apostolicæ excommunicationis, & interdicti sententiam audeat promulgare: Scituri quod si contra hujus prohibitionis tenorem quisquam vestrum venire præsumpserit, factum ejus impunitum nequaquam authore Deo relinquemus, & quod in Fratrum prædictorum gravamen fuerit perpetratum, firmitatem aliquam non habebit.

Ecclesiæ illi subjectæ non inconsulto excommunicandæ.

Pro culpa Parochi non tota suspendenda Parochia.

Monachi vero non excommunicandi nisi a Sede Apostolica.

Dat. die 1. Aprilis Anno Dom. 1192. Pont. An. II.

Datum Laterani Kalendis Aprilis Pontificatus Nostri Anno Secundo.

X.

Confirmatio Donationum omnium ab Hierosolymitanis Regibus, aliisque Terræ Sanctæ Principibus Pisanis factarum.

Edidit Vghel. Ital. Sac. Tomo 3.

Cœlestinus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Pisanis Civibus salutem, & Apostolicam benedictionem.

Exordium.

SEdis Apostolicæ circumspectio circa eos benigniori cura versatur, & ipsorum commodis propensius intendere consuevit, quorum fidem, & devotionem certiori experimento cognovit, & studium etiam plurium noscit utilitatibus inservire. Hac igitur consideratione inducti nihilominus precibus inclinati, libertates & immunitates, ac cætera, quæ vobis dilectus filius noster Nobilis Vir G. quondam Hierosolymitanus Rex cum Sybilla uxore sua per Regnum ipsius vestro considerato multiplici studio, & scripti sui munime confirmavit. Quæ insuper charissimus in Christo filius noster Ricc. Illustris Anglorum Rex, & bonæ mem: C. quondam * Marchionus Montisferrati rata habuerunt, & firma sicut ab eis consulte, ac provide facta sunt, & in scriptis exinde confectis plenarie continentur, auctoritate duximus Apostolica roboranda, & præsentis scripti patrocinio munienda.

Libertates, & immunitates, & cætera, quæ G. quondam Rex Hierosolymitanorum cum Sybilla Uxore sua concessit confirmat.

Necnon ea, quæ Ricc. Anglorum Rex, & C. quondam Marchio Montisferrati.

* *Adde filius.*

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostræ paginam communitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis hoc attentare præsumpserit indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Conclusiones, & clausulæ consuetæ.

Dat. die 8. Aprilis Anno Dom. 1192. Pontif. An. II.

Datum Laterani VI. Idus Aprilis Pontificatus Nostri Anno secundo.

XI.

Canonizatio Sancti Bernvvardi Episcopi Hildenesheimensis in Saxonia.

Ex Archiv. Vatic.

Cœlestinus Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili fratri Hildenesheimensi Episcopo, & dilectis filiis Clero ejusdem Civitatis, universis etiam Fidelibus per suam Diœcesim constitutis salutem, & Apostolicam benedictionem.

Proemium.

CUm universorum Conditor, & Creator mirabilis, & gloriosus in Sanctis suis frequenter appareat, & dignetur per eos ejus opera suis Fidelibus revelare; dignum duximus, & Omnipotenti pariter honorificum, quæ in celebris memoriæ Bernvvardo quondam Hildenesheimensi Episcopo per suam voluit gratiam demonstrare, suscipere humiliter, & audire: ac propterea eum in Sanctorum Collegio numerare. Inde est quod de meritis ipsius, ac vita laudabili, ac Miraculis multiplicibus per dilectum filium nostrum Centium tituli Sancti Laurentii in Lucina Presbiterum Cardinalem, & Venerabilem fratrem nostrum Mogontinum Archiepiscopum, Sabinensem Episcopum Conradum, & alios Episcopos, & dilectum filium Thidericum Abbatem Ecclesiæ Sancti Michaelis in Hildenesheim, & honestas personas, ac religiosas ejus Provinciæ certiores effecti, & famam illius celebrem, & commendandam memoriæ plenius cognoscentes; fratrum nostrorum deliberatione habita diligenti prædictum Reverendissimum Virum in Sanctorum Cathalogo duximus numerandum: & venerandum Corpus ejus de terræ gremio erigendum, & inter Sanctorum Reliquias collocandum: ut ibi a Christifidelibus assidua devotione officium debitæ venerationis accipiat, & ipsi per intercessionem ejus felicem, & Domino complacentem suorum delictorum veniam consequantur.

Per Delegatos Apost. inquisitum prius de Sanctimonia B. Bernvvardi

Sanctorum Albo describitur.

Ideoque universitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus quod de Sancto ipso a Nobis tam celebriter institutum est, vos publicantes eumdem Sanctum debitis obsequiis amodo prævenire curetis, ut vestras votivas preces, quas omnium Creatori porrexeritis, per intercessionem eius placabilem dignetur per suam misericordiam exaudire.

Datum die 8. Januarii Anno Do. 1193. Pont. An. II.

Data Romæ apud Sanctum Petrum sexto Idus Januarii Pontificatus Nostri Anno Secundo.

XII.

Ad Episcopos Angliæ Monitoria, Populum adhortentur, ut relictis peccatis, privatis compositis discordiis, a torneamentis cesset, & ad Dominum convertatur: eosque, qui secus fecerint, excommunicatos declarent.

Ex Concil. tom. 13. col. 692.

Cœlestinus Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus fratribus, Archiepiscopis, & Episcopis per Angliam constitutis salutem, & Apostolicam benedictionem.

Sedis Apost. assidua solicitudo pro recuperat. Terræ Sanctæ.

CUm ad propulsandam injuriam populi Christiani, & communis notam fidei abolendam, quam ei Paganorum spurcitia in captione Sanctæ Terræ, quæ Domini est hæreditas nuncupata, perniciose, ac violenter impressit, & ad emendandam etiam Civitatem sanctam, & Sepulchrum Dominicum ab Saracenorum, & aliorum insuper occupantium immunditiis, ac auferendam illam per auxilium supernæ clementiæ a potestate illorum Sedes Apostolica suum debitum recognoscens per diversas mundi partes nuncios sæpe a suo latere, ac commonitorias litteras destinaverit, & in divina confisa clementia magnas illuc tendentibus impenderit indulgentias: licet, ut fraternitas vestra potest perpendere, ad hæc agenda per exhortationes illius viriliter, ac devote plurimi se accinxerint, & tot in transmarinis partibus Christi fideles propter hæc sæpe fuerint congregati, ut multitudo eorum oppugnantium numerum non modicum videretur excedere, & auxiliis, ac viribus etiam prævalere: non multum tamen proficere potuit, vel his, qui exadverso contendebant, obesse pro eo, sicut ex effectu datur intelligi, quod nisus, & actiones eorum, qui fuerant ad partes illas profecti, Domino pro parte magna displicebant. Unde merito aliorum peccaminum, quia non in Deo, sed viribus propriis confidebant, & non erat ante ipsorum oculos timor Dei, ex præconcepta superbia cor eorum permissum est obscurari, ut alia insuper agerent, quæ minime convenirent, Divinum contra se suis perversitatibus judicium provocantes. Verum quia multæ sunt misericordiæ Domini, qui etsi ad malorum pervicaciam retundendam, & subdenda cervicosorum hominum colla disciplinæ manus quandoque suas medicinaliter aggravat, & ut elevet opprimit, & percutit, aut flagellat ut sanet; si ad eum cum debita fuerimus humilitate reversi, & de peccatis castigati, ac de observandis Creatoris de cætero studio ferventiore mandatis firmum propositum assumpserimus, absque ulla poterimus hæsitatione sperare, quod affluentius gratiusque nobis assistet, & de inimicis nominis Christi plenam indulgebit de Cœlo victoriam, ita quod universa, quæ incurrimus hucusque gravamina oblivioni tradantur omnibus conversis retrorsum, & merita confusione ruentibus, qui oderunt Sion, & gentilibus præsumpserunt contaminationibus maculare.

Postremis hisce temporibus non recuperata propter fiduciam Christianorum in suis viribus.

Meliora speranda si ad Dominum puro corde clametur.

Similia exempla in populo Israelitico.

Attendentibus autem, ac studio diligenti scrutantibus, quales minas populo Israelis, cum ex promissione memoratam supra terram intraret, Divina potestas tulerit, non erit dubitationis scrupulus, quin hujusmodi oppositioni opponat, quare nostrum pro Deo inceptum conamen speratos non sit consecutum effectus: Dictum est enim illis, ut ab habitatorum illius terræ contagiis, & spurcitiis abstinerent, & illorum vitia imitatione digna non ducerent, quæ ipsis possint accidere in ruinam: sed legem Domini firmo proposito, & omni animi, & intentionis nisu servarent. Quibus itaque monitis, si devote, ac humiliter obedirent, unus eorum mille vinceret, ac decem ex illis decem millia. Quæ certiori postmodum experimento noverunt, cum pauci de illis magnam ex illis, & infinitam quasi multitudinem trucidarent, & dum devote divinis intenderent mandatis, non fuit civitas, vel munitio, quæ ipsorum posset evitare congressus, vel ipsorum substrahi conamine aliquo, vel consilio & potestati. Quare tamen cum eorum filii, qui Dominum ut ibi dicitur, non norunt, ab illorum, qui fuerant sibi legali promulgatione injuncta temere cœpissent observatione deficere, inimici eorum adversus eos cuneos obstruentes, suæ illos potentiæ sæpius subjugaverunt, quos denuo per divinum sibi auxilium subegerunt, cum de commissis excessibus pœnitentes, ac reatum suum recognoscentes, humiliter pia sunt ad Deum devotione conversi. Satis autem indubitanter potestis agnoscere, quod cum ex subortis discordiis proventus speratæ victoriæ, Christianæ Militiæ auferretur, causa erat simultatum, & odiorum frequentia in exercitu pullulantium, quia Carnem posuerant brachium suum, & a Domino recesserant corda eorum.

Abstinendum itaque a peccatis:

Si ergo volumus sine magno labore in adversariorum perniciem gloriosum per omnia obtinere triumphum: propter hucusque perpessa gravamina non deficiamus animo, sed requirentes cum humilitate, ac cordis contritione misericordiam Creatoris in confusionem eorum perpetuam insuperabilem poterimus victoriam ex consueta supernæ dignitatis merito benignitate sperare. Hac itaque consideratione inducti, universis orbis Principibus in remissionem injunximus peccatorum, ut Divini amoris, & propriæ salutis intuitu, si quis adversus aliquem concepit qualibet occasione rancorem, & si despexerit homini, Creatori dimittat, ne ulterius dissentiendi ad invicem occasio præbeatur, quæ hactenus, & victoriæ nobis, ut nostis, proventus abstulit, & maximæ multitudini absque ullo commodo periculum mortis induxit, & toto animi studio id inter se consilii recipere procurent, quo, & interim valeat illud tantillum terræ Domini portionis, quæ adhuc sub Christianorum potestate tenetur. nec perversorum manibus

Et primo offensæ inimicis remittendæ, ut Dominus parcat populo suo.

nibus

nibus occupatur, inconcuſſe ſervari, & contra impiorum impetus ſine aliquo pavore defendi, & accingatur denuo multitudo Fidelium, quæ illuc ſub debita, & devota humilitate itura, totam poſſit Terram, & Sepulchrum Dominicum, devicto, & conculcato penitus occupantium furore liberare.

Ad hæc etiam quia ex hoc nobis, & univerſo populo Chriſtiano nimium exuperat cauſa fletus, & triſtari debemus omnibus modis, non lætari; dum videlicet Terra, ubi ſteterunt pedes Domini, & ſalutis noſtræ ſunt Sacramenta patrata, gentilium occupationibus detinetur: torneamenta, quæ cauſa lætitiæ inventa fuerunt, & tironum exercendæ virtutis, penitus inhibemus, ut qui ſe voluerit exercere, ad Terram illam accedat, ubi, & animæ virtus viriliter poterit, ac ſalubriter demonſtrari. Taliter etiam unitati, & pacis concordiæ ad invicem procurent intendere, ut nullus ſit, qui adverſus alium guerram intendat, vel armis injuriam audeat propulſare. Sed communiter potius ſtudeant, quæ diſſidentium animos ſtudio, ac labore diligenti reforment.

Torneamenta relinquenda.

Particulares abiiciendæ diſcordiæ.

Si quis vero quod non credimus, Dei timore poſtpoſito, & reverentia noſtra, & Fidei Chriſtianæ contempta, contra hoc agere aliqua temeritate præſumpſerit, noverit nos vobis, & aliis Archiepiſcopis, & Epiſcopis diſtrictius injunxiſſe, ut eorum terras, qui contumaciter incæpto hujuſmodi duxerint inſiſtendum, interdicto Eccleſiaſtico ſupponatis, & perſonas etiam, ſi opus fuerit, excommunicationis vinculo aſtringatis, & faciatis vtramque ſententiam inviolabiliter obſervari. Vobis ergo per Apoſtolica ſcripta diſtricte præcipiendo mandamus quatenus ad ea, quæ prædiximus, celeriter adimplenda, omni tarditate, & contradictione poſtpoſitis, vos accingatis, & ſtudeatis per veſtras Diœceſes, dilatione, & appellatione ceſſante id executioni mandare.

Qui vero hiſce mandatis non obtemperaverint, excommunicandi.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum tertio idus Januarii Pontificatus Noſtri Anno Secundo.

Dat. die 11. Januarii Anno Do. 1193. Pont. An. II.

XIII.

Confirmatio Bonorum omnium, ac Privilegiorum conceſſio Monaſterio S. Mariæ de Ferraria Ordinis Ciſtercien. Theanen. Diœceſis.

Ab Exemplari exſcriptum edidit Vghell. Ital. Sac. Tomo VI. ubi de Theanen. Eccleſia num. XIV.

Cœleſtinus Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Nicolao Abbati Sanctæ Mariæ de Ferraria, ejuſque fratribus tam præſentibus, quam futuris in perpetuum.

Religioſam vitam eligentibus Apoſtolicum convenit adeſſe præſidium, ne forte cujuslibet temeritatis incurſus, aut eos a propoſito revocet, aut robur (quod abſit) Sacræ Religionis infringat.

Exordium.

Eapropter dilecti in Domino filii veſtris juſtis poſtulationibus clementer annuimus, & præfatam Eccleſiam Sanctæ Mariæ de Ferraria, quæ in fundo a nobili viro Riccardo de Sangro pia vobis donatione conceſſo ad divinum obſequium conſtruxiſtis, ſed & cambium quod feciſtis cum venerabili fratre noſtro Matthæo Capuano Archiepiſcopo, & Eccleſia Capuana, a quibus recepiſtis duas Eccleſias dirutas, ideſt Eccleſiam Sancti Martini, in qua Ciſtercienſem Ordinem inſtituere ſtatuiſtis, & Sanctæ Luciæ cum omnibus Tenimentis earum, ſicut habetis in publico inſtrumento, & locum illum ubi eſt Eccleſia Sancti Angeli cum ipſa Eccleſia, & Tenimento ſuo in jus, & proprietatem Sancti Petri, & Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ ad inſtar felicis recordationis Lucii, & Clementis prædeceſſorum noſtrorum ſuſcipimus, & præſentis ſcripti privilegio communimus, ſtatuentes, ut quaſcumque poſſeſſiones, quæcumque bona eadem Eccleſia in præſentiarum juſtè, & canonice poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, ſeu aliis juſtis modis Deo propitio poterit adipiſci, firma vobis, veſtriſque Succeſſoribus, & illibata permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Prædia quæ contulit vobis Illuſtriſſimæ memoriæ VV. Com. Rex Siciliæ, ſcilicet ſtartiam de Camillant, ſtartiam de Palmenſo, & giardinum de Vallerari, ſtartiam S. Stephani, & Pantanolli, & rivum Januli, & fontis Stellæ, & Sancti Petri in lacu ſancto, uſum paſcuorum, & omnium ſylvarum in eodem tenimento Vajani, ſtartiam de Flavi, & Pedis montis, quam dedit vobis Tancredus Illuſtris Siciliæ Rex in tenimento Theani: Tenimentum quod habetis intromonte, & in omnibus partibus ejus, & quidquid habetis in Vairano. Prædium quod contulit vobis Joannes Notarius juxta flumen Vulturani, & quicquid vobis contulit Ugo de Prata, quicquid habetis in Territorio Sancti Angeli, & omnia paſcua in Terra ejuſdem Ugonis, & quod habetis in Catalaſca, fundum de ſylva plana, quem habetis ex dono Gimundi. Terram quam contulit vobis Mulier nobilis Matthia, & prædictus Ugo in flumine Leſe, ubi habetis molendinum follæ. Eccleſiam Sanctæ Crucis cum ſuo Tenimento: Rationes Eccleſiarum, quas habetis in Neapoli. Beneficium quod dedit vobis nobilis vir Joannes Comes Aliſiæ in eadem Civitate, & Domos, & Terras quas ibi habetis. Tenimentum VV. de Latina quod dedit vobis nobilis vir Goffredus de Monte Fuſculo. Prædium quod contulit vobis Comes VV. de Caſerta in Tenimento Teneſciæ, quod fuit Joannis Militis, Baſſi Molendinum, quod vobis contulit Comes Rogerius de Molina in Iſernia, & Molendinum de Pintima, quod dedit vobis Molgerius Torellus, & quod habetis in Petra, & in Martiano, & Iſernia, Domus Apothecam, & Terras, quas Joannes Riccardi dedit vobis in Capua, & Domos, quas dedit vobis Petrus Aliſiæ in eadem Civitate, & quod Sergius contulit vobis in Adverſam. Sane laborum veſtrorum, quos propriis manibus, vel ſumptibus colitis tam de Terris cultis, quam incultis &c. liceat quoque vobis Clericos, vel Laicos liberos &c. Prohibemus inſuper ne ulli fratrum veſtrorum &c. diſcedentem vero &c. quod ſi quis forte &c. Paci quoque, & tranquillitati veſtræ paterna in poſterum ſollicitudine providere volentes prohibemus auctoritate Apoſtolica ne quis infra ambitum locorum, ſeu grangiarum veſtrarum furtum rapinamve committere, ignem apponere hominem capere, vel interficere, ſeu aliquam violentiam temere audeat exercere. Illud

Eccleſiam S. Mariæ de Ferraria ſub Sedis Apoſtolicæ protectione recipit.

Eidem bona omnia confirmat.

A Decimarum ſolutione eximit &c.

Infra locorum, ſeu grangiarum ejuſdem Monaſterii ambitum quaslibet violentias exerceri prohibet.

Illud insuper Auctoritate Apostolica prohibemus, ne infra dimidiam leucam prope Abbatiam vestram aliqua de novo habitatio fiat, de qua vobis debeat servatæ hactenus libertatis, & pacis aliquod præjudicium generari. Ordinationes vero Monachorum vestrorum a Dioecesano &c.

Conclusiones, & clausulæ consuetæ.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temere perturbare &c. salva Sedis &c. si qua igitur in futurum &c. Cunctis autem eidem loco sua jura &c. Pax &c. Amen.

PERFICE GRESSUS MEOS IN SEMITIS ✠ TUIS. S. PETRUS, S. PAULUS.

CŒLESTINUS PAPA TERTIUS.

Cœlestini PP. Et S. R. E. Card. subscriptiones.

EGO COELESTINUS Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.
Ego Albinus Albanensis Episcopus.
Ego Octavianus Hostiensis, & Vellitrensis Episcopus.
Ego Joannes Prænestinus Episcopus.
Ego Petrus Portuensis, & S. Rufinæ Episcopus.
Ego Pandulphus, Basilicæ XII. Apostolorum, Presbyter Card.
Ego Melior Sanctorum Joannis, & Pauli Presbyter Card. & Pam.
Ego Joannes tit. Sancti Stephani in Cælio Monte Presb. Card.
Ego Censius tit. S. Laurentii in Lucina Presbyter Card.
Ego Goffredus tit. S. Praxedis Presb. Card.
Ego Bernardus S. Petri ad Vincula Presbyter Cardinalis tit. Eudoxiæ.
Ego Gratianus SS. Cosmæ, & Damiani Diac. Card.
Ego Gregorius S. Mariæ in Porticu Diac. Card.
Ego Gregorius S. Mariæ in Aquiro Diac. Card.
Ego Gregorius S. Georgii ad velum aureum Diac. Card.
Ego Ioannes S. Sergii, & Bacchi Diaconus Cardinalis.
Ego Nicolaus Sanctæ Mariæ in Cosmedin Diac. Card.

Datum die 2. Martii 1193. Pont. An. II.

Datum Laterani per manum Ægidii Sancti Nicolai in Carcere Tulliano Diaconi Cardinalis sexto nonas Martii Indictione XI. Incarnationis Dominicæ MCXCII. (a) Pontificatus vero Domini Cœlestini Papæ III. Anno II.

(a) Scriptoris certe incuria error irrepsit in hanc notam Chronologicam: Anno enim 1192. & quidem mense Martio nec Undecima Indictio in cursu erat, nec secundus Pontificatus Cœlestini annus numerabatur: quare juxta statutam a nobis Pontificiam Chronologiam annus hic in nonagesimum tertium vertendus est.

XIV.

Confirmatio Bonorum omnium Finium, ac Privilegiorum Theanen. Ecclesiæ, ac præcipuè Diplomatis ejusdem favore editi a quodam Guimundo de Rocca Romana.

Ab exemplari edidit Vghell. Ital. Sac. Tomo 6.

Cœlestinus Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili fratri nostro Theodino Theanensi Episcopo, ejusque Successoribus canonicè substituendis in perpetuum.

Exordium:

IN eminenti Apostolicæ Sedis specula disponente Domino licet immeriti constituti, fratres nostros Episcopos, tam vicinos, quam longè positos fraterna debemus charitate diligere, & eorum quieti, & tranquillitati salubriter auxiliante Domino providere.

Prædecessorum more universos Ecclesiæ Theanen. fines conservari decernit:

Eapropter Venerabilis in Christo frater Theodine Episcope tuis justis postulationibus annuentes ad instar prædecessorum nostrorum felicis recordationis Paschalis, Adriani, Alexandri, Lucii, & Clementis Romanorum Pontificum præsentis scripti auctoritate sancimus, ut universi Parochiæ fines, sicut a Joannis fel. record. XVIII. Papæ Privilegio, quod Sandrario Episcopo indultum est determinati esse noscuntur, ita omnino integri tam tibi, quam tuis Successoribus perpetuo conserventur, scilicet a primo latere, sicut ingreditur aqua de Sexto in Fluvium Vulturnum, & sicut ipse fluvius descendit usque ad montem Anezone, & quomodo ascendit terra ipsius montis, & exit in finem de Melanico a secundo latere, quomodo vadit Terra de Monte, qui dicitur Molaria, & de Monte Majone, & descendit in decem pondera, & vadit in stafilium, & descendit . . . . de scabello, & in ipsa rigazo mittit in Sagonem, sicut idem Sagon vadit in locum, qui dicitur Balurum ubi se conjungere videtur rivi rivi, qui dicitur porti a tertio latere, quando ascenditur sursum per ipsum Rivum usque in Pontem de Censano, & revolvit persolium invadit in pontem fractum, & ascendit in Vallonem, & progreditur in Cartelera, & exit in vadum, qui dicitur Area, & ascendit in Castellucum, & exinde pergit in rigaginem, quæ ducit juxta Ecclesiam Sanctæ Mariæ, quæ est in Baloneo majore, & ipsa bigago mittit in flumine de Gavigliano a quarto latere est idem fluvius, & aqua quæ dicitur Branta, & vadit in silicum, deindè pergit in furcam Sancti Martini, & exinde vadit per ipsos montes, & descendit per Vallem de Almagno in supradicta aqua de sexto, intra quos fines Theanensis Civitas, & Castella continentur hæc Petra Molaria, Rocca Romana, Riardus, Castrum Sancti Felicis Sajanum, Castrum quod nominatur Petra Marzana, Bairanum, Pensinæ, Præsentianum Minianum, Caminum Casase Caspuli, Rocca Banterani, Cucuruzium, Mertula, Gallucium, Rocca Sanctæ Crucis. . . . Terra Marzanellum Cajanum Colonia S. Joannis inclusas, seu alia nonnulla Monasteria quoque, seu Ecclesiæ Clericorum, seu Monacorum. Preterea quascumque possessiones, quæcumque bona ipsa Theanensis Ecclesia in præsentiarum justè, & canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Prin-

Eidem bona omnia confirmat.

Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis præstante Domino poterit adipisci firma tibi, tuisque Successoribus, & illibata permaneant. Porro ejusdem Episcopatus Clericos cujuscumque Ordinis sint a Laicorum potestate subtractos sub tuo jure præcipimus permanere. Ad hæc cum jam pridem inter bonæ memoriæ Petrum Prædecessorem tuum, & Clericos Manianenses super solutionem Cathedratici quæstio mota fuisset, tandem felicis recordationis Lucius Papa Prædecessor noster tunc tit. S. Praxedis Presbyter, & Joannes Sanctorum Sergii, & Bacchi Diaconi Cardinalis ex delegatione Romani Pontificis recognoverunt de causa, & receptis idoneis Testibus, quod Prædecessores ejusdem Episcopi a singulis Presbyteris Manianensibus duodecim Denarios per quadraginta annos nomine Cathedratici percepisset, & plurium assertione comperto, quod hujusmodi consuetudo in Capuanæ, & Beneventanæ, & aliis circumadjacentibus Provinciis servaretur Cathedraticum ipsum sibi, & Successoribus suis a Sacerdotibus præscripti Castri secundum consuetudinem solvendum, quam utique sententiam sicut sub eodem Lucio a prædicto Cardinale prolata, & sanctæ memoriæ Adriano, & dicto Lucio, atque Clemente Prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus noscitur confirmata, futuris censemus manere temporibus illibatam.

Clericos omnes sub jure ejusdem Ecclesiæ permanere præcipit.

Sententiam jam a Prædecessoribus suis confirmatam quaPresbyteri Manianenses solvere Cathedraticum Episcopo Theanensi confirmat.

Præterea libertates, & immunitates a dilecto filio nobili viro Guimundo de Rocca Romana Theanensi Ecclesiæ rationabiliter concessas, sicut in scripto authentico confecto plenius continetur ratas, & futuris temporibus illibatas servari mandamus. Ad majorem vero firmitatem scriptum illud de verbo ad verbum huic præsenti paginæ jussimus inserendum, quod sic se habet.

Libertates, & immunitates eidem Ecclesiæ àGuimundo de Rocca Romana concessas confirmat.

In Nomine Domini Nostri Jesu Christi. Amen. Incarnationis ejus 1189., & 23. anno Regni Domini nostri secundi Guglielmi Dei gratia magnifici Regis mense Februarii Indictione 7. Honori Sanctæ Matris Ecclesię, ejusque juri quisque Christianus tanto propensius debet insistere, quanto in ipsius utero renascendi sumit initium, & per eam vitæ perpetuæ præstolatur eventum, idest quod nos Guimundus de Rocca Romana notum fieri volumus tam præsentibus, quam absentibus, quod cum multiplices, & variæ quęstiones, & super distinctis capitulis inter Dominum Petrum venerabilem in Christo Patrem nostrum Theanensem Episcopum pro parte Ecclesiæ suæ &c. . . . . verterentur, tandem per communium amicorum colloquia ad pacis unitatem, & concordiam studuimus pervenire, asserebat enim idem venerabilis Episcopus Præsbyteros, & Clericos in terra nostra habitantes a nobis, & Balivis nostris frequenter gravari, & opprimi in illicitis, & injustis exactionibus, & in tollagiis animalium suorum, de tertia quoque parte decimæ de Demanii nostri quæstionem movebat idem Dominus Episcopus, quod non permittebamus eum habere integre, & quiete, sicut Pater noster Dominus Andreas bon. mem. olim Roccæ Romanæ Dominus Ecclesiæ suæ concesserat, querebatur insuper quod non permitteremus eum uti Ecclesia S. Joannis inclusa, secundum tenorem privilegii sui, quod remissum est Theanensi Ecclesiæ per prænominatum Dominum Andream Patrem nostrum.

Tenor Concessionis libertatum, & immunitatum Eccl. Theanensi a Guimundo de RoccaRomana concessarum.

Nos itaque ad bonum pacis, & concordiæ plenitudinem reformari cupientes, habito amicorum, & quorumdam fidelium nostrorum consilio, simulque pro animarum Avi, & Genitoris nostri salute, atque pro redemptione peccatorum nostrorum in præsentia Nicolai Theanensis Judicis, & Petri Notarii, aliorumque subscriptorum testium ad hanc super prædictis capitulis concordiam, & pactionem studuimus pervenire. Concedimus namque, & perpetua stabilitate firmamus, ut Presbyteri, & Clerici in terra nostra habitantes, qui patrimonium, vel tenimentum laicale a nobis non habent, a nobis, vel a Balivis nostris nullam in personis, vel rebus suis molestiam patiantur, sed ab eis adjutorium exigatur: Sed si forte nobis ex gratia aliquid largiri voluerint, libere, & absque inquietatione animi Deo, & Ecclesiæ servire permittantur. Si vero aliqui sint qui patrimonium, aut tenimentum a nobis habeant, secundum quod exigimus a fratribus eorum, vel pro juribus patrimonii, seu tenimenti ab eis adjutorium exigatur. Si quis vero Clericorum, vel Sacerdotum criminaliter, vel civiliter, seu de rebus ecclesiasticis amissarum, vel conventus ab Episcopo, vel ab alio apud Episcopum fuerint Episcopi, & Capituli Theanensis examinatio, judicium, & castigatio. Si vero Clericus aliquis, vel Laicus aliquem Sacerdotum, vel Clericorum de terra nostra apud Archiepiscopum, qui in terra nostra per Episcopum erit constitutus, vel amicabiliter apud Syndicum Congregationis nostræ terrę convenire voluerit, si ibi potuerit diffiniri, liberè erit, si autem per eos terminari nequiverit, & per alterutrum ad majorem Ecclesiam fuerit appellatum, sive sententia fuerit retractanda ad cognitionem majoris Ecclesiæ referatur, in iis autem omnibus neque nos neque Balivi nostri in judiciis, seu coercitionibus Clericorum, aut Sacerdotum nullatenus nos intermittemus. Clericos vero, & Sacerdotes terræ nostræ cum processione solemni in festo Sancti Joannis ante portam latinam non solum accedere ad majorem Ecclesiam permittemus, verum etiam venire nolentes districtione plenissima compellemus. Præterea laicos homines, & fideles Theanensis Ecclesiæ in Casali Anguillari, & Scarpato, seu in aliis adjacentibus locis habitantes, nullis oppressionibus, nullis gravaminibus, nullis exactionibus aliquo modo fatigabimus, aut fatigare faciemus secundum dominium eorum coercebo, & judicabo libera sit. Theanensis Ecclesiæ ejus Rectorum: etsi intestati decesserint, possessiones, & bona eorum liberè, & absque conditione ad Theanensem Ecclesiam devolvantur. Animalia quoque, & bona eorum non capiemus, nec capi faciemus, neque eos, neque Balivi nostri de eis, vel de rebus eorum aliquatenus nos intermittemus hoc excepto, quod in Pascha, & in Nativitate Domini in vexeniis secundum quod facere Antecessoribus nostris consueverunt visitabunt, pro eo quod ipsi, & Ecclesiæ eorum securitatem habent in terra nostra, & commodum inde recipiunt in pascuis, lingis, & aquis sicut alii homines de terra nostra, si verò in ultima voluntate affectu supremæ voluntatis de rebus mobilibus nos amplecti eorum aliquis voluerit, nobis aliquid relinquendo, liberum eis sit nobis, sicut cuilibet alio extraneo relin-

linquere secundum coactionem causam nostram, vel Balivorum nostrorum, tertiam verò partem decimæ Demanii nostri liberè, & absolutè concedimus Theanensi Ecclesiæ habendam secundum quod Dominus Andreas Pater noster eidem Ecclesiæ concessit. Postremo Ecclesiæ Sancti Joannis ad Clusas secundum tenorem privilegii a Patre nostro eidem Ecclesiæ collati liberè, & absolutè dimittimus, salvo quod bonus homo Canonicus, qui ex concessione memorati Episcopi eandem Ecclesiam est adeptus in vita sua pacificè, & quietè possideat, & anniversaria secundum tenorem privilegii nostri a Canonicis prædictæ Ecclesiæ fiant. Prædicto autem bono homine defuncto Episcopus in Demanio Ecclesiam ipsam habeat, eumque liberè, & sine contradictione possideat. Hanc autem nostram concessionem, & super prædictis Capitulis, seu Constitutionibus ordinatione, & compositione in manibus tuis Domine Venerabilis Pater, Domine Theanensis Episcope pro parte, & vice Ecclesiæ tuæ in præsentia memorati Judicis, & Notarii, & subscriptorum testium per contradictionem confirmamus obligantes nos, & nostros hæredes, vobis qui supra venerabili Episcopo pro parte, & vice jamdictæ Ecclesiæ contra hanc nostram concordiam, pactionem, atque concessionem nullo tempore venire. Nam si nos qui supra Guimundus, vel nostri hæredes, vel aliquis pro parte, & vice nostra, hoc scriptum de hoc, quod continet per qualecumque incendium dirumpere, vel removere, seu reformare consenserimus, aut in quavis parte refutare tentaverimus centum bisantios pænæ nos, & hæredes nostros vobis qui supra venerabili Theanensi Episcopo, ejusque Successoribus, & parte jamdictæ Ecclesiæ componere obligavimus, & omnia supradicta complere: Et hæc carta ad hoc quod continet firma, & stabilis permaneat semper, & de his omnibus complendis. . . . . nostro vobis qui supra Theanensi Episcopo dedimus, & fidejussores inde posuimus per convenientiam, nos ipsos, unde si necesse fuerit ad pignorandum obligavimus, nos, & nostros hæredes vobis, vestrisque Successoribus, & partem dictæ Ecclesiæ de rebus nostris mobilibus, & immobilibus pignorari licita, & illicita usque ad legem, & taliter nos qui supra Guimundus de Rocca Romana qualiter nobis actum, & congruum fuit, qui supra Venerabili Patri Petro Theanensi Episcopo pro parte, & vice memoratæ Ecclesiæ Theanensis notificemus, & te Petrum Notarium qui interfuisti scribere rogavimus. Scripsi Ego Petrus Notarius, & interfui in Territorio Theanensi, ubi dicitur Verclanicum. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temerè perturbare, vel ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia illibata, & integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione, & sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura, salva Sedis Apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, Secularisve Persona hanc nostræ Constitutionis paginam sciens contra eam temerè venire tentaverit, secundo, tertiove commonita nisi præsumptionem suam congrua satisfactione correxerit potestatis, honorisve sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a Sanctissimo Corpore Dei, & Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini Nostri Jesu Christi, quatenus, & hic fructus bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Clausulæ, & Conclusiones consuetæ.

EGO COELESTINVS Catholicæ Ecclesiæ Episcopus. *Cœlestini Papæ.*

Ego Octavianus Ostien., & Vellitren. Episcopus. *Et S. R. E. Card. subscriptiones.*

Ego Petrus Portuensis, & S. Rufinæ Episcopus.

Ego Pandulphus Basilicæ XII. Apostolorum Presb. Card.

Ego Joannes Tit. S. Clementis Card. Tusculan. Episcopus.

Ego Joannes Felix Presb. Card. Tit. S. Susannæ.

Ego Romanus Tit. S. Anastasiæ Presbyter Car-

Ego Guido Presbyter Cardinalis Tit. S. Mariæ Transtyberim.

Ego Hugo Presbyter Cardinalis SS. Silvestri, & Martini Tit. Equitii.

Ego Gregorius Tit. S. Mariæ in Porticu Diac.

Ego Gregorius, S. Mariæ in Aquiro Diac. Card.

Ego Gregorius S. Georgii ad velum aureum Diac. Card.

Ego Lotharius SS. Sergii, & Bacchi Diac. Card.

Ego Nicolaus S. Mariȩ in Cosmedin Diaconus Cardinalis.

Dat. die 29. Septem. An. Dom. 1193. Pont. An. III.

Datum Laterani per manum Ægidii Sancti Nicolai in Carcere Tulliano Diaconi Cardinalis 3. Kalend. Octobris Indictione XII. Incarnationis Dominicæ anno 1193. Pontificatus vero Domini Cœlestini Papæ tertii anno tertio.

X V.

Canonizatio S. Joannis Gualberti Abbatis, & Institutoris Congregationis Vallis Umbrosȩ Monachorum Ordinis S. Benedicti.

Cœlestinus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis, Abbati, & Conventui Vallis Umbrosæ. Salutem & Apostolicam benedictionem.

Proemium.

Gloriosus Deus in sanctis suis, & in majestate mirabilis, ministros suos, qui sibi veraciter, & sincerè ministrant, non solum immarcescibili bravio, & æterno remunerat, verum etiam in præsenti vita per exhibitionem plurium miraculorum, commendabiles reddit, & secundum propheticum verbum, eos facit in ȩterna esse memoria, & ab omnibus celebriter venerari. Nec enim quisquam catholicus ambigit, cum & hoc Scriptura Sacra testetur, quod in sanctis suis laudatur Dominus, & qui honorat eos, ipsum Dominum prorsus honorat, ipso attestante, qui dicit, qui vos honorat, me honorat, & qui vos recipit, me recipit. Et item, quod uni ex meis minimis fecistis, mihi fecistis. Et quidem rationi consentaneum esse probatur, ut quandoquidem Omnipotens Pater, Filii sui cohȩredes, eo quo ipsum honore voluit insigniri, ipso orante, & dicente. Volo Pater, ut ubi ego sum, illic sit & minister meus. Et rursum, si quis

ſi quis mihi miniſtraverit, honorificabit eum Pater meus, qui in cęlis eſt. Homines qui ex lutea materia ſunt, ipſius memoriam celebrent & venerentur in terris, cujus nomen creditur ſcriptum eſſe in cælis.

Supplicatio Congregationis Vallis Umbroſæ pro Canonizat. Joannis Gualberti ejus primi Abbatis.

§.1. Hac nimirum conſideratione inducti, cum preces dilectorum filiorum noſtrorum Georgii Abbatis, & Conventus Paſſinianenſis Monaſterii, veſtrumque teſtimonium recepiſſemus & literas, ut inclitæ recordationis Joannem quondam Abbatem Vallis Umbroſanæ Congregationis Inſtitutorem, qui Creatoris ſui ſervus prudens extitit, & fidelis, & familiæ ſibi commiſſæ in tempore tritici menſuram impendit, & quem quia fuit ſuper pauca fidelis, poſt obitum ſuum ſuper multa dominus ipſe conſtituit, & multis miraculorum privilegiis inſignivit, iſtis etiam temporibus, ut dicitur inceſſanter illuſtrat, ſanctorum Cathalogo annumerare, & conſociare vellemus.

Canonizatio ejuſdem ipſæ via hujus Pontificis verificatione de ſanctitate, & miraculis.

§.2. Viſum itaque eſt nobis, & communi conſilio fratrum inſedit, ut vicinorum Epiſcoporum, & aliorum Prælatorum Eccleſiæ, deberemus de converſatione ejuſdem boni viri, & miraculis, teſtimonia præſtolari. Demum vero cum Epiſcoporum, Abbatum, Priorum, Archidiaconorum, Plebanorum, Præpoſitorum Eccleſiaſticorum, & Monaſticorum Conventuum, atque aliorum, ſuper ejuſdem miniſtri Jeſu Chriſti, vita & converſatione, atque miraculis recepiſſemus teſtimonia & preces, ſuper canonizando eodem, fratrum noſtrorum convenientia requiſita & habita, referentes gratias Creatori, qui Eccleſiam ſuam ſemper nova prole multiplicat, & tam roſarum, quam liliorum flore decorat, prænominatum Beatum Joannem canonizavimus, & numero Confeſſorum Chriſti decrevimus adjungendum. Confeſſorum omnium Regem prece humili depoſcentes, ut ejuſdem Confeſſoris, qui ſibi propter lucidas & conſpicuas placuit actiones, precibus & meritis recolendis, ab inſtantibus periculis eruamur, & in noſtris neceſſitatibus ipſius patrocinium ſentiamus.

Ejus feſtivitas recolenda.

§.3. Veſtræ itaque devotioni per Apoſtolica ſcripta mandamus, atque præcipimus, quatenus de tanti Patroni ſuffragio, quem genuit & nutrivit ipſa Italia ſpiritualiter gratulemini, & ejus memoriam certo die inter alios Confeſſores veneratione celebri recolatis, ipſius feſtivitatem colere ſtudeatis, in eo Divinam Omnipotentiam exaltantes. Si enim atteſtante voce Dominica, Deum diligere comprobatur, qui mandata ejus obſervat, a fructibus prænominati Sancti Viri cognoſcitur, quod apud Deum poſſit & debeat pro peccatoribus efficaciter exaudiri. Qui Evangelicæ prædicationis, non ſurdus auditor, mundi gaudia, tanquam ſtercora reputans dereliquit, & ſequens Chriſti veſtigia, non ſolum in veſtro Monaſterio monaſticham Religionem inſtituit, verum etiam ſeptem Monaſteria fabricavit, & ad ultimum Paſſinianenſe Monaſterium reparans, in eo præſentem vitam laudabili deceſſu finivit.

Relatio miraculi de inclinat. Crucifixi.

§.4. Illud tamen inter ejus miracula primum & præcipuum invenitur, quod pro quodam opere miſericordiæ cuidam in ſe delinquenti, ante ipſum in modum Crucis proſtrato, provide & clementer exhibito, Imago Crucifixi, ei adhuc in ſeculari militia exiſtenti, caput dicitur inclinaſſe.

Dat. die 6. Octobr. 1194. Pont. An. III.

Datum Laterani ſecundo Nonas Octobris, Pontificatus noſtri Anno tertio.

XVI.

Privilegium Eborum Eccleſiæ indultum ſuper juribus, libertatibus &c. ejuſdem Eccleſiæ.

Edidit Wilkins Concil. Britannic, & Hiberniæ vol. 4. pag. 503.

Cœleſtinus Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Simoni Decano, & Capitulo Eccleſiæ Sancti Petri Eborum, eorumque Succeſſoribus canonice ſubſtituendis in perpetuum.

Exordium.

CUm Romana Eccleſia, cui dante Dominio præſidemus, juſtis poſtulantium votis pia ſemper conſueverit benignitate adeſſe, dignum eſt, & conſonum, ut illi de ſpeciali ejus præſidio, & protectione confidant, & ut poſſint ea contra malignorum incurſus, tamquam optatæ defenſionis clypeo præmuniri, quorum fides, & devotio in honore ipſius, & reverentia certo rerum experimento probatur.

Eccleſia hæc ſub S. Apoſtolicæ protectione ſuſcipitur.

Eapropter dilecti in Domino filii, juſtis poſtulationibus veſtris clementer annuimus & Eccleſiam veſtram, in qua divino eſtis mancipati obſequio, ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti privilegio communimus. Præterea quaſcumque poſſeſſiones, quæcumque bona eadem Eccleſia in præſentiarum iuſte, & canonice poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, aut aliis juſtis modis, præſtante Domino, poterit adipiſci, firma vobis veſtriſque Succeſſoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis, ſcilicet Villam de Dalton, cum pertinent: Villam totam, cum pertinentiis, Villam de Brothton cum Eccleſia Molendino, & aliis omnibus pertinentiis: Villam de Helperby cum pertinentiis; Terram de Ulfrikby cum pertinentiis: Terram de Giſpeſmare, cum pertinentiis: Terram de Ledesham cum pertinentiis: Terram de Noton cum pertinentiis: Terram de Ckerpinbek, cum pertinentiis: Eccleſiam de Burgo cum Cappella, & omnibus aliis pertinentiis; Eccleſiam de Lanum cum pertinent. Eccleſiam de Leſyngton cum pertinent.: Eccleſiam de Quetungkebur cum pertinent.: Eccleſiam Sancti Johannis ad Pontem Eborum Eccleſiam Sancti Johannis in Mariſco: Eccleſiam Sancti Laurentii in Walmegut cum pertinent. infra Civitatem, & extra, Eccleſiam Sancti Andreæ in Hæcmangergat: Eccleſiam S. Marci in Coyngeſtrete: Eccleſiam S. Mariæ ultra Uſam: Sexaginta ſolidos de Manerio de Patrington: duas marcas argenti de nundinis S. Petri ad Vincula in Eborum de Synodalibus quadraginta ſolidos ad Magiſtrum Scholarum ſpectantes. Antiquas quoque, & rationabiles Eccleſiæ veſtræ conſuetudines, & hactenus obſervatas, vobis, & veſtris Succeſſoribus confirmamus, & decernimus eas in Eccleſia veſtra futuris temporibus abſque contradictione cujuslibet firmiter obſervandas. Auctoritate Apoſtolica nihilominus prohibemus, ne Ar-

Eidem bona omnia confirmat.

Prohibet ne Archiepiscopus in Decanum, Canonicos &c. censuras promulget.

ne Archiepiscopus vester qui pro tempore fuerit, in Decanum, vel aliquam personam, Canonicos, vel eorum Ministros, sive Clerici sint, sive Laici, aliquam excommunicationis, interdicti, seu suspensionis sententiam contra immunitatem, quam Prædecessores vestri, & vos hactenùs habuistis sine assensu Decani, & Capituli, vel eos a Choro arcere, vel ab Ecclesiarum ingressu: quod si forte præsumpserit, eam decernimus non tenere.

A Decano Archiepiscopo contra consuetudinem Ecclesiæ homagium minimè faciendum.

Statuimus insuper ne Decanus, qui secundum Deum in Ecclesia vestra fuerit institutus contra Ecclesiæ vestræ solitam libertatem, & consuetudinem hactenus observatam, homagium obtentu Beneficii Ecclesiastici Archiepiscopo facere teneatur.

Capitulo Electionis Magistri Hospital. S. Petri jus confirmat.

Præterea paterno intuitu providere volentes ne in iis, quæ ad vos spectare noscuntur, læsionem aliquam incurratis, electionem liberam Magistri Domus Hospit. Sancti Petri Eborum, sicut eam ex antiqua, & approbata consuetudine hactenus Ecclesia vestra obtinuit vobis, vestrisque Successoribus confirmamus, ita quod qui ibi pro tempore fuerit assumendus nonnisi per electionem vestram consuetam, & canonicam assumatur.

Privilegia immunitates &c. confirmat.

Et ne status Ecclesiæ vestræ temeritate qualibet circa observantias rationabiles mutationes, seu turbationes incurrat, dignitates libertates, immunitates, quæ a Regibus, & Principibus, seu Archiepiscopis vestris, vobis, & Ecclesiæ vestræ rationabiliter sunt concessæ, & a Romanis Pontificibus approbatæ, seu etiam Regum, seu Principum, vel Archiepiscoporum, necnon Episcoporum, Romanorum Pontificum autenticis continentur, ratas esse censemus, & eas perpetuam obtinere volumus firmitatem.

Prohibet ne ab Archiepiscopo, vel ab alio Canonici &c. molestentur, seu graventur.

Prohibemus insuper ne Archiepiscopus, vel aliquis alius contra antiquam, & approbatam Ecclesiæ libertatem personas, seu Canonicos, aut Clericos, vel homines vestros indebitis, & consuetis excommunicationibus prægravare eos, pecuniaria pœna eos mulctare præsumat, nec sic satisfactione debita, relaxare sententias, quas Capitulum vestrum secundum antiquam, & approbatam Ecclesiæ vestræ consuetudinem in invasores rerum, seu possessionum suarum illicitos, ac temerarie detentos, & in vestros homines graviter delinquentes, rationabiliter duxerit proferendas. Ordinationem quoque Canonicorum, seu personarum, sicut ab ipsa fundatione loci hactenus est observatum, liberam esse decernimus, ut videlicet honesta

Provisi àb Archiepiscopo, præsentandi Decano, & Capitulo.

idonea persona cui Archiepiscopus vester vacantem in Ecclesia vestra Præbendam, vel dignitatem duxerit conferendam, secundum antiquam Ecclesiæ vestræ consuetudinem Decano, & Capitulo præsentetur. Receptus autem per Capitulum in Canonicum per librum, & panem, per manum Decani, & Capituli debeat investiri: postmodum vero in osculo Fratrum receptus

A Receptis juramentum faciendum.

de conservanda fidelitate Ecclesiæ vestræ, & libertatibus, & consuetudinibus juri consentaneis pro viribus defendendis: secretis Capituli non detegendis juramentum consuetum, & debitum interponat, & tunc de mandato Decani, & Capituli per manum Cantoris, prout moris est installetur. Si quis vero contra consuetudinem antiquam, & approbatam in Ecclesia vestra per aliquem fuerit introductus, nec pro Persona, nec pro Canonico habeatur. Si vero Archiepiscopus vester, vacantem in Ecclesia vestra Præbendam, vel Personatum secundum Lateranensis Concilii formam præscriptam idoneæ personæ, canonica admonitione præmissa non contulerit liceat vobis auctoritate Apostolica nullius contradictione, vel appellatione obstante illam contra ejusdem Concilii Statuta conferre.

Conclusiones, & clausulæ consuetæ.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum pro quorum gubernatione, ac sustentatione concessa sunt usibus omnimodis pro futura, salva Sedis Apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, secularisve persona hanc nostræ Constitutionis paginam sciens contra eam temere venire temptaverit, secundo, tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a Sacratissimo Corpore, & Sanguine Dei, & Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine divinæ ultioni subjaceat. Cuncti autem ejusdem loci sua jura servantes, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Decrevimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ protectionis, confirmationis, prohibitionis, atque concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat die 6. Junii An. Domini 1194. Pont. An. IV.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum decimo sexto Kalendas Iulii Pontificatus nostri anno quarto.

XVII.

Castella Duo Puliano, & Colle Alto Pennensi Ecclesiæ ab Odone Episcopo acquisita eidem confirmantur.

Edidit Ughel. Ital. Sac. tomo 1. ubi de Pennensibus Episcopis.

Cœlestinus Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Odoni Pennen. Episcopo salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium.

Cum a nobis petitur quod justum est, & honestum, tam vigor æquitatis, quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum,

Eapropter Venerabilis in Christo frater tuis justis precibus annuentes, duo Castella, videlicet Puliano, & Collealto cum omnibus pertinentiis suis, quæ tuo studio, & diligentia Pennen. Ecclesiæ acquisivisti, sic ea juste, & sine controversia possides, & tibi, & per te Ecclesiæ tuæ auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat &c.

Dat. die 31. Julii An. Domini 1194. Pontif. An. V.

Datum Laterani 11. Kalendas Augusti Pontificatus nostri Anno Quinto.

XVIII.

Eboracenſis Archiepiſcopus propter contumaciam in ſceleribus ſuſpenſus declaratur ab officio muneris Archiepiſcopalis, cujus adminiſtratio Decano Cathedralis illius Eccleſiæ demandatur.

Ex Concil. Tom. XIII. & Baronio.

Cœleſtinus Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilecto filio Simoni Decano Eboracenſi ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

Exordium.

CUm univerſalis Eccleſiæ regimen nobis licet inſufficientibus divina favente gratia ſit commiſſum, & ſingularem ex eis caſibus prævacere teneamur, & utilitatibus providere: illud nobis eſt ſummopere præcavendum, ne inde Eccleſiæ in temporalibus, vel ſpiritualibus detrimentum incurrant, unde ipſarum honorem, & commodum credimus procurare. Cum enim penſatis perſonarum meritis, & diligenter inſpectis, aliquis juxta ſuorum exigentiam meritorum per nos fuerit dignitatis poteſtate ſuſpenſus, & ab Eccleſiarum prælatione ad tempus amotus: ne Subditis paſtoris cura privatis malignandi materia tribuatur, & occaſio litigandi, eis tali debemus providere perſona, quæ, & litigantium dirimere quæſtiones, & Subditorum exceſſus corrigere noverit; & quantum ſui officii debitum patitur, & diligat, & affectet. Inde eſt, quod cum Eboracenſis Archiepiſcopus ejus actibus exigentibus, & contumacia faciente, qui abuſus patientia noſtra neque a ſuis iniquitatibus deſtitit, nec noſtro ſe conſpectui, indulto ſibi miſericorditer termino, præſentavit, ab uſu pallii, & Epiſcopatus officii executione, a miniſtratione quoque tam ſpiritualium, quam temporalium, & beneficiorum perceptione, noſtra ſit auctoritate ſuſpenſus; Diſcretioni tuæ auctoritate præſentium duximus indulgendum, ut cum conſilio Canonicorum in Eboracenſi Eccleſia reſidentium, Clericorum Eboracenſis Diœceſis exceſſus corrigere valeas, & quærelantium tam Clericorum, quam Laicorum Eboracenſis Diœceſis controverſias, quæ judicio exigunt Eccleſiaſtico terminari, canonice definire, canonica ſeveritate, appellatione remota percellens eum, qui ſuper hoc contumaciter duxerit reſiſtendum, donec eidem Eccleſiæ aliter fuerit ſollicitudine noſtra proviſum.

Eboracenſis Archiepiſ. ſuſpenſus.

Simoni Eboracenſi Decano adminiſtrationem Eccleſiæ in ſpiritualibus concedit.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis infringere, vel ei auſu temerario contraire: Si quis autem hoc attentare præſumpſerit indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Concluſiones ſolitæ.

Datum Laterani Decimo Kalendas Januarii Pontificatus Noſtri Anno Quinto.

Dat. die 22. Decemb. Anno Dom. 1194. Pont. An. V.

XIX.

De eadem re ad Clerum Eboracenſem.

Ex Concil. Tomo XIII col. 700.

Cœleſtinus Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis univerſis Abbatibus, Prioribus, Archidiaconis, & aliis Clericis, Comitibus, & Baronibus, & aliis in Eboracenſi Provincia conſtitutis, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

Præfatio.

QUam miſericorditer Romana Eccleſia ſuper facto Eboracenſis Epiſcopi proceſſerit, videre licet, ſi litterarum noſtrarum tenorem, quas utraque partium à Sede Apoſtolica diverſis temporibus impetravit, diligenter attentis.

Cum enim ſignificantibus dilectis filiis Decano, & Capitulo Eboracenſi, & non paucis Abbatibus, Prioribus, & aliis Eccleſiæ Prælatis in Regno Angliæ conſtitutis, ad Apoſtolatus Noſtri audientiam perveniſſet, dictum Archiepiſcopum Paſtoralis officii debito prætermiſſo ſæcularibus negotiis implicari, & divinis obſequiis non Clericis ordinandis, non Eccleſiis dedicandis, non Synodis celebrandis, non benedicendis Abbatibus, ſed venationibus, & aucupio totius anni ſui ſtudium applicare, & exercere alia, quæ commiſſo ſibi officio Pontificali, & honori non modicum derogant; non ſtatim formavimus judicium contra eum, ſed inquiſitionem famæ ipſius Venerabili noſtro Lincolnienſi Epiſcopo, & dilectis filiis Archidiacono de Northamtun, & Priori de Ponte * Fracto duximus committendam, cupientes ipſum Archiepiſcopum per intimationem ſuſpenſionis, ſi de his, quæ nobis fuerant ſignificata, conſtaret, vel ſi ea legitime comprobari non poſſent per exhibitionem canonicæ purgationis, quam ei cum tribus Epiſcopis, & totidem Abbatibus feceramus indici; a ſuis exceſſibus deterrere, & ad veritatis tramitem revocare. Verum quoniam idem Archiepiſcopus, antequam citatio eorumdem Judicum perveniſſet ad Sedem appellavit Apoſtolicam: dicti Judices juxta litterarum noſtrarum tenorem, ſpatio ei trium menſium indulto Kalendas Junii, quo appellationem interpoſitam proſequi non differret, ipſi procurarunt pro termino aſſignare. Deinde vero, cum Archiepiſcopus ipſe iter arripuiſſet ad Sedem Apoſtolicam veniendi timens, ne propter inclementiam aeris aliquod ipſius periculum eveniret, a nobis litteris, & nunciis poſtulavit, ut ſtatutum ſibi terminum deberemus miſericorditer prorogare. Nos vero precibus ipſius annuentes, & credentes quod eo citius de ſuis exceſſibus peniteret, quòd nos ad audiendas petitiones ſuas magis propitios, & faciles inveniret, terminum uſque adoctavas Beati Martini proximo præterituras proſequendæ appellationis ad ipſum purgandum ſtatuimus, memoratis Judicibus dantes nihilominus in mandatis, ut ſi tunc inde Archiepiſcopus noſtro aſpectui neglexerit ſe præſentare, exinde juxta Priorum litterarum tenorem in cauſa procederent, & quæ ipſis per eaſdem litteras mandata fuerant exequi procurarent. Cæterum memorato termino jam tranſacto cum ad Romanam Eccleſiam, nec acceſſerit, nec aliquem miſerit reſpon-

Quærelæ contra Archiepiſcopum.

Commiſſio pro contra Archiep. inquiſitione.

* al Sancto.

Idem Archiepiſc. ad Sedem appellat Apoſtolicam.

Pontifex terminum appellationis prorogat.

responsalem, qui absentiam suam quolibet modo excusaret: ipsius inobedientiam, & contumaciam attendentes, ipsum ab usu Pallii, & Pontificalis officii executione, administratione etiam tam temporalium, quam spiritualium, ac perceptione beneficiorum duximus suspendendum: memoratis Judicibus per Apostolica scripta mandantes, ut eum per totam Eboracensem Diœcesim, & Provinciam suspensum a nobis publice statuant nunciare, ideoque universitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus eidem Archiepiscopo, vel Officialibus ejus, nec in spiritualibus, nec in temporalibus præsumatis aliquatenus respondere: Sed si quas inter aliquos vestrum in Eboracensi positorum quæstiones oriri contingat, quæ Judicio Ecclesiastico debeant terminari, ad audientiam dilecti filii nostri Simonis Eboracensis Decani easdem controversias deferatis ipsius Judicium recepturi humiliter, & firmiter servaturi: Scientes nos eidem Decano de solita Sedis Apostolicæ misericordia indulsisse, ut cum consilio Canonicorum suorum in Eboracensi Ecclesia residentium excessus corrigat Clericorum, & eorum, ac Laicorum, qui Ecclesiasticam audientiam exigunt, in Eboracensi Diœcesi definiat quæstiones.

Eumque propter contumaciam suspensum denunciari mandat.

Datum Laterani decimo Kalendas Januarii Pontificatus Nostri Anno quinto.

Dat. die 22. Decemb. Anno Do. 1194. Pontif. An. V.

X X.

Sequitur ad Lincolniensem Episcopum, aliosque Delegatos Apostolicos pro executione superallatarum Literarum.

Ex Concil. Tom. 13. col. 702.

Cœlestinus Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Lincolniensi Episcopo, & dilectis filiis Archidiacono de Northamptun, & Priori de Ponte Sancto salutem, & Apostolicam benedictionem.

Exordium.

Cum Sacrosancta Romana Ecclesia super immobile fundamentum lapidem scilicet angularem, & verum perpetua stabilitate fundata de se ipsa veritate dicente, super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, per Beati Petri merita Ecclesiarum omnium Magisterium, & Primatum ad Principem Apostolorum Domino postulante, si diligis me pasce oves meas, & non solum corporum, sed etiam animarum judiciariam accepit potestatem, eodem Apostolorum Principe audiente a Domino: Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum in cælis: nos quos non propria merita, sed sola divina miseratio ad Summi Pontificatus apicem evocavit, si judicia nostra recta volumus, & provida deliberatione formare, & potestate nobis tradita non abuti, illius debemus quantum humana permittit fragilitas exempla sectari, in quo Sedes Apostolica fundata consistit, & a quo cęterarum Ecclesiarum curam suscepit, & ligandi, atque solvendi plenitudinem potestatis: mirabilis enim super omnia Deus, & inscrutabilis divini consilii altitudo, licet incomprehensibilia sint judicia ejus, & investigabiles viæ ipsius aliquid tamen ex his, quæ in inferioribus operatur sic recte conspicimus, nobis, & aliis Ecclesiarum Prælatis in forma Judicii innuit imitandum, qui cum sterilem arborem de Vinea sua juxta illud Evangelii præceperit scindendam, ne terram fertilem occuparet, præmisit dicens: ecce tres anni sunt ex quo venio quærens fructum in ficulnea hac, & non invenio; succide ergo illam. Hoc siquidem nos, licet nemini, sed humanæ fragilitatis subjacentes defectibus, intra nos ipsos assidua meditatione pensantes, auditis excessibus Eboracensis Episcopi, & de inhonesta vita, & de inutili conversatione ejus rumoribus in nostra, & fratrum nostrorum audientia recitatis non statim formavimus judicium contra eum, sed exemplo illius, cujus miserationes super cætera opera ejus, ut sterilis arbor pullularet in fructus, & vigorem reciperet jam amissum, non modico temporis spatio ad correctionem ipsius multiplicatis litteris, & mandatis non destitimus laborare: nunc eum ad viam salutis nostris monitis revocantes, nunc per interminationem suspensionis Officii, & Beneficii deterrentes ab iniquitatis suæ semitis, & erroris sicut vobis, qui totam rei seriem, & processum negotii quoad ordinem agnovistis, credimus manifestum.

Quid actum sit cum Eboracensi Archiepiscopo.

Sane ad audientiam nostram ex personarum, & Capituli Eboracensis Ecclesiæ insinuatione pervenit, & idipsum dilectorum nostrorum Roberti de Eboraco, & Rogeri de Selebi, & aliorum undecim Abbatum Premonstratensis Ordinis testimonia manifeste declarare videntur: quod Gaufridus Eboracensis Archiepiscopus Sacramenta injuncti sibi officii vilipendens venatione, aucupio, & aliis militaribus curis inutiliter occupatus, ordinationi Clericorum, Ecclesiarum dedicationibus, aut Synodis celebrandis, nec manum, nec operam post sui promotionem adhibuit, nec Abbatem aliquem benedixerit, licet tam contra Clericos, quam Abbates ad maledicendum, & excommunicandum linguam consueverit juxta morem proprium indiscretè laxare. Libertates Ecclesiæ suæ, ac consuetudines approbatas evacuat, ac subvertit: Appellationes, quæ solent esse ad remedium oppressorum, ad Romanæ Sedis injuriam reduxit in contemptum, & plures pro eo quod ad nos appellationem emiserant, vinculis fecit carceralibus vehementer adstringi. Personas Ecclesiæ suæ post appellationem ad nos factam honoribus, & beneficiis spoliavit: quosdam Canonicorum appellatione contempta excommunicationi subjecit: Privilegia Romanorum Pontificum, in ejus præsentia sua omnino auctoritate frustrantur: & qui forte alias tutus esset, in ostensione privilegii nostri, optati coram eo præsidii beneficium demeretur. Cum contingit aliquem ad subtractam sibi Ecclesiam, vel possessionem per Judices delegatos auctoritate nostra restitui eum, per quem judicium executioni mandari debebat, statim sentiet inimicum. Plures enim taliter destitutos destituit, & Ecclesias suas, per Ministros suos violenter aggrediens fores earum fregisse, & eos proponitur per violentiam expulisse: quamplures reatum perjurii fecit perniciose incurrere, ipsos ab obedientia, quam Archidiaconis suis canonice servandam juramento promiserant quadam necessitatis violentia retrahendo. Præterea majorem Ecclesiam cum multitudine armatorum aggrediens, fores Capituli

Ejus excessus.

pituli per violentiam confringi, & asportari fecit, & bona Canonicorum, & Clericorum plurium, qui res suas tam in Ecclesia, quam in Thesauraria ibi deposuerant, fecit per potentiam detineri. Pro quibus omnibus Eboracense Capitulum ad nostram præsentiam appellavit. Comperimus etiam ex testimonio prædictorum, quod Ecclesiis quandoque vacantibus, præsentatas sibi ab his, ad quos præsentatio pertinet, personas idoneas non admittit; sed eas aut pueris, aut minus honestis personis assignat, usus pariter, & præsentantis, & instituentis officio, aut facit eas de sola voluntate vacare, ut earum fructus usibus ipsius applicentur, & quod sustentationi alicujus honesti Clerici debebatur, sibi non metuit retinere. Adjecerunt etiam, quod cum spiritualia dona gratis debeant, & sine pravitate distribui, frequenter donat Ecclesiam, aut eam scindit per partes contra Statuta canonica, vel in ea sibi novam, & indebitam retinet pensionem, possessionem, & quamplures excommunicatos, vel suspensos, nonnisi pecunia interveniente absolvit: Religiosi verò, & honesti in conspectu ejus despecti, & contemptibiles fiunt; viles, & suspectæ personæ de facili familiaritatem ejus, & gratiam assequuntur. Nos vero de rumoribus tam profanis auditis non semel, sed sæpius tam prædictorum quam aliorum Prælatorum, in Regno Angliæ, & in Eboracensi Provincia positorum litteris, nostris auribus frequentius inculcatis volentes eum a suis excessibus deterrere, & ad exequendum Pastoralis Officii debitum revocare: inquisitionem famæ ipsius vobis duximus committendam, ut vocatis Abbatibus, & Prioribus, & Ecclesiasticis Personis Eboracensis Diœcesis inquireretis de præmissis diligentius veritatem, & si accusatores legitimi procederent contra eum auditis quæ proponerentur hinc, & indè, & depositionibus testium redactis in scriptis eas sigillorum vestrorum signatas munimine ad Sedem Apostolicam transmittere deberetis, assignato partibus termino competenti quoad audiendam sententiam nostro* se conspectui præsentarent; Hoc etiam iisdem litteris meminimus fuisse insertum, ut deficientibus accusatoribus, si fama publica faceret contra eum, purgationem ipsius cum tribus Episcopis, & totidem Abbatibus, sublato appellationis obstaculo, incidere curaretis. In qua si forte deficeret ipsum ab Archiepiscopali officio, & administratione suspensum nostro faceretis conspectui præsentari; Si verò Archiepiscopus memoratus, antequam citatio vestra perveniret ad ipsum ad Sedem Apostolicam appellaret induciis ei trium mensium indultis, si intra eos interpositam appellationem prosequi negligeret, vel differret ipsum ab omni Pontificali officio, & Archiepiscopatus administratione nostra nunciaretis auctoritate suspensum. Quia vero idem Archiepiscopus antequam per vos citaretur ad causam, sicut nobis suis litteris, & nunciis intimavit Sedem curavit Apostolicam appellare, & vos ei ad prosequendam appellationem Kalendas Januarii pro termino assignastis: ipsius laboribus, & expensis, ac timente * si æstivo tempore ad Urbem accederet aliquod personæ ipsius ex aeris inclementia periculum proveniret, cum, sicut nobis intimatum fuerat, iter arripuisset ad Sedem Apostolicam veniendi, & paratus extiterit de objectis sibi criminibus respondere, de solita Sedis Apostolicæ benignitate prosequendæ appellationis ab ipso usque ad octavas Beati Martini proximo præterituras terminum duximus prorogandum; omnia, quæ fuerunt contra eum impetrata ad eundem terminum suspendentes, & revocantes in statum pristinum, quidquid contra eum post appellationem ad nos interpositam priorum litterarum obtentu fuisset a nobis, vel aliis immutatum. Vobis etiam per Apostolica scripta districte mandavimus, ut nisi in octavis Sancti Martini nostro conspectui se præsentaret, juxta formam primæ commissionis, sublato cujuslibet contradictionis, & appellationis obstaculo, procedere nullatenus differretis. Verum quoniam memoratus Archiepiscopus abusus patientia nostra nec ad Romanam Ecclesiam accessit, nec responsalem aliquem destinavit, qui, vel ejus absentiam excusaret, cum eum non modicum ultra præfixum sibi terminum misericorditer curavit expectare, licet eo ipso videatur confessus de crimine, quod nostro se conspectui præsentare neglexerit, ipsum ab usu pallii, & omnis Episcopalis officii executione, administratione quoque tam spiritualium, quam temporalium, & beneficiorum perceptione ipsius Eboracensis Ecclesiæ, & Provinciæ duximus suspendendum: ut sic saltem a suæ iniquitatis pertinacia resipiscens canonicę severitatis censuram in se non exigat fortius exerceri. Ideoque discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, atque præcipimus quatenus eum per omnes Ecclesias Eboracensis Diœcesis, & Provinciæ suspensum à nobis publicè nuncietis, omnibus Clericis, & Laicis ejusdem Provinciæ ex parte nostra firmius injungentes, ne ipsi Archiepiscopo, vel Officialibus ejus in temporalibus, vel spiritualibus respondere præsumant donec de ipso Archiepiscopo aliud duxerimus statuendum. Mandamus autem, & per vos volumus in Eboracensi Diœcesi nunciari, ut si forsitan inter aliquos quæstiones moveri contingat, quas Ecclesiastico Judicio conveniat terminari ad audientiam dilecti filii nostri Simonis Eboracensis Decani, qui cum consilio Canonicorum in eadem Ecclesia residentium, & Clericorum excessus committimus corrigendos, & litigantium tam Clericorum quam Laicorum controversias decidendas referant ipsius judicium suscepturi humiliter, & firmiter servaturi. Ad hæc omnia, quæ auctoritate litterarum nostrarum, antequam ad vos secundarum notitia pervenisset super negotiis eundem Archiepiscopum contingentibus, tam restitutionibus ablatorum, quam de aliis providè, & rationabiliter statuistis rata decrevimus permanere mandantes, ut auctoritate nostra suffulti ad Eboracensem Ecclesiam accedentes, juxta priorum litterarum tenorem, tam in inquisitione famæ, quam restitutione ablatorum canonicis facienda nihilominus procedatis non impediente appellatione, vel absentia Archiepiscopi memorati, nec obstantibus litteris in primarum litterarum præjudicium hactenus impetratis. Ad hæc præsentium vobis auctoritate injungimus quatenus sententiam excommunicationis in quosdam Canonicos, Vicarios, Clericos, & servientes Canonicorum Eboracensis Ecclesiæ, ab eodem Archiepiscopo post appellationem ad nos interpositam, promulgatam irritam judicetis peni-

Marginalia: Eboracense Capitul. contra Archiep. excessus ad S. Apostol. appellavit. — Idoneis personis relictis, pueris, & inhonestis personis Ecclesias assignat. — Easdem etiam sua voluntate vacare facit, & earumdem fructus retinet. — Litteræ a Pontifice datæ pro inquirenda veritate. — * Forte, ne si — Sententia suspensionis in eum lata. — Præmissa a Judicibus peracta confirmat. — Canonicos excommunicatos, & alios ad cautelam absolvi mandat.

penitus, & inanem: ita tamen ut dictos Canonicos, & alios in eadem ſententia nominatos ad majorem cautelam auctoritate Apoſtolicæ Sedis abſolvatis. Omnes autem illos, qui in Benedictum Clericum ſupradicti Decani, Gualterum Presbyterum Ricchardum de Semare, & quinque de Caval Clericos, & alios Clericos Eboracenſis Eccleſiæ, manus temerarias injecerunt, vel qui eis violentiam præceperunt inferri, tamdiu nuncietis appellatione remota excommunicationis vinculo detineri, donec paſſis injuriam congruè ſatisfecerint, & cum veſtrarum teſtimonio litterarum ad Sedem veniant Apoſtolicam abſolvendi. Quod omnes his exequendis nequiveritis intereſſe, duo veſtrum ea nihilominus exequantur.

Dat. die 22. Decemb. Anno Do 1194. Pont. An. V. Datum Laterani decimo Kalendas Januarii Pontificatus noſtri Anno Quarto.

XXI.

Mandatum Archiepiſcopo Rothomagenſi, de publicè jis excommunicandis, qui excommucatos ad Eccleſiæ communionem admittebant.

Ex Concil. tom. 13. col. 712. Cœleſtinus Epiſcopus Servus Servorum Dei. Venerabili fratri Rothomagenſi Archiepiſcopo ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

Quam neceſſarium ſit, pœnis coercere malos.

EOS qui contra Prælatos ſuos ſupercilium electionis aſſumunt, & in contumacia perdurantes, nec eorum ſententiam ſervant, nec monitis deferunt, vel mandatis non minus credimus debere puniri, quam devotorum, & humilium obedientia remunerari debet, & ab omnibus merito commendari. Niſi enim fuerit ſuperbia edomata, & Apoſtolicæ Sedis auctoritate depreſſa, ordo Eccleſiaſticus deperibit, & quibuslibet incentivum accreſcit, & materia delinquendi. Ad audientiam ſiquidem Apoſtolatus noſtri te ſignificante pervenit, quod cum quoſdam propter ſuos exceſſus excommunicationis vinculo innodaris, & ab omnibus decreveris evitandos, Religioſi, & alii quidam in tua Diœceſi conſtituti ipſos ad communionem ſuam recipere auſu temerario præſumpſerunt, & ad celebrationem admittere divinorum. Licet autem tales ipſo jure minori ſunt excommunicatione adſtricti, & ex hoc a Corporis, & Sanguinis Chriſti participatione amoti: ut tamen citius pœniteant, & a ſuis iniquitatibus reſipiſcant, niſi ad commonitionem tuam ſua voluerint præſumptione deſiſtere, & ad hoc quod hactenus attentarunt ſatisfactionem congruam exhibere, ut eos vinculo excommunicationis innodes; & communionem eis eccleſiaſticam interdicas, liberam tibi tribuimus auctoritate præſentium facultatem. Nulli ergo &c.

Dat. die 13. Januarii An. Dom. 1195. Pontif. An. V. Datum Laterani Idibus Januarii Pontificatus noſtri Anno Quinto.

XXII.

Priori, & Monachis Sancti Pancratii de Levves, de non promittendis Eccleſiis antequam vacent, pro jiſque penſionibus non ſolvendis.

Cœleſtinus Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Priori, & Monachis Sancti Pancratii de Levves, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. *Edidit Rymer Archiv: Anglic. to. 1. pag. 93.*

Exordium.

QUæ in præjudicium Eccleſiarum præter juris ordinem, perperam attemptantur, auctoritate ſunt Apoſtolica corrigenda, & cum nobis immineat ex iniunctæ ſervitutis officio de ſingulis Eccleſiis per univerſum Orbem diffuſis paterna ſollicitudine cogitare, ipſarum debemus utilitati conſulere, & onera ſublevare tenemur.

Decretum.

Accepimus ſiquidem quod ad inſtantiam quorumdam nobilium quibus favorem veſtrum non poteratis de facili denegare primas ſecundas, & tertias Vacantes Eccleſias, quibuſdam Clericis promiſiſtis, quibus interim certas ſolvitis penſiones, ex quarum ſolutione Eccleſia veſtra non modicum aggravatur; eapropter veſtris poſtulationibus favorem Apoſtolicum impendentes, vos & Eccleſiam veſtram ab hujuſmodi promiſſionibus Apoſtolicæ Sedis auctoritate abſolvimus, & ad talium penſionum ſolutionem decernimus non teneri, diſtrictius inhibentes ne Eccleſias, antequam vacent, alicui promittere præſumatis, vel de ipſis aliquem inveſtire. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ abſolutionis, & inhibitionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Clauſulæ.

Datum Laterani quinto Kalendas Maji Pontificatus noſtri Anno Sexto. Dat. die 27. Aprilis Anno Do 1195. Pont. An. VI.

XXIII.

Prior, & Fratres Sanctæ Mariæ de Rheno in Monaſterio Sanctæ Praxedis de Urbe degentes ob inobſervationem Regulæ, & inobedientiam eadem Eccleſia privantur.

Cœleſtinus Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilecto filio Sifredo Tituli Sanctæ Praxedis Presbytero Cardinali ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. *Ex Archiv. Vatic.*

CUm ex injuncto, quod licet indigni gerimus, Apoſtolatus officio nobis immineat omnium Eccleſiarum ſollicitudinem gerere, ad eas tenemur oculos ſpecialiter paternæ proviſionis extendere, quæ in Urbe poſitæ ad nos ſpecialius ſpectare noſcuntur, & ad nullum alium ſicut condecet habentes reſpectum providentiæ noſtræ, & curam ſpeciali quadam prærogativa expectaverunt, & expectant favorabilis ſubventionis auxilium. Cum igitur Eccleſia Beatæ Praxedis Priori, & Fratribus Sanctæ Mariæ de Rheno-

no per bonæ memoriæ Anastasium Antecessorem nostrum olim ordinanda, & disponenda commissa fuisset, ut ordo canonicus per eos in ea perpetuis temporibus servaretur illæsus, deficiente tandem in ipsa Religionis vigore, & per injuriam fratrum, qui in eadem deservierant usurariis debitis enormiter excrescentibus instantius a nobis, & sæpius postulasti, ut reparationi ejusdem Ecclesiæ paterna sollicitudine deberemus intendere, & providere cautius, ne ad extremam exinanitionem deducta cogeretur omnimodis expirare. Tuis igitur instantissimis postulationibus prout debuimus annuentes, per fratres nostros ad Ecclesiam supradictam descendimus, & contra nimium defectum, quo laborare dicebatur, reparationem necessariam cognoscentes prædictos Priorem, & Fratres Sanctæ Mariæ de Rheno per litteras nostras commonuimus, ut accederent ad præsentiam nostram de his quæ prædiximus responsuri. Quia igitur per annum circiter expectati in his, quæ per suos enormiter acta fuerant, nullum curaverunt emendationis remedium adhibere. Nos sicut nec debuimus nolentes, ut sæpedicta Ecclesia tam in spiritualibus quam in temporalibus prorsùs extenuata deficeret, ipsam de communi consilio omnium Fratrum nostrorum ab omni cura, ordinatione, subjectione, & obedientia sæpedictorum Fratrum, & Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Rheno subtraximus tam privilegia quam scripta, omniaque de ipsa Ecclesia Sanctæ Praxedis eisdem ab Ecclesia Romana indulta fuerant, ut omnem ordinationem, quam in ea fecerant, decernentes imposterum viribus omnino carere, ipsam tibi, & Successoribus tuis disponendi, & ordinandi tam in spiritualibus quam in temporalibus liberam concedimus auctoritate Apostolica facultatem. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ Constitutionis, & Concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Incuria dd. Fratrum in Ecclesiæ hujùs administratione.

Eisdem subtrahitur.

Et Cardinali Titulari conceditur.

Clausulæ.

Datum Laterani secundo Kalendas Martii Pontificatus nostri Anno Sexto.

Dat. die 28. Februarii Anno Do. 1196. Pont. An. VI.

XXIV.

Approbatio Congregationis Monacorum Montis Virginis, Ordinis Sancti Benedicti.

Cœlestinus Episcopus Servus Servorum Dei, Dilectis filiis Gabrieli Abbati Monasterii Sanctæ Mariæ Montis Virginis, ejusque Monachis tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis in perpetuum salutem, & Apostolicam benedictionem.

Exordium.

Religiosam vitam eligentibus Apostolicum convenit adesse præsidium; ne forte cujuslibet temeritatis incursus, aut eos à proposito revocet, aut robur (quod absit) Sacræ Religionis infringat.

§.1. Ea propter dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuentes, præfatum Monasterium Sanctæ Dei Genitricis, & Virginis Mariæ de Monte Virgine, in quo divino estis mancipati obsequio, ad exemplar Prædecessorum Nostrorum fæl. record. Alexandri III., & Lutii III. Romanorum Pontificum, sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus.

Monasterium Montis Virginis sub protectione recipit Apostolica.

§.2. In primis siquidem statuentes, ut ordo Monasticus, qui secundum Deum, & B. Benedicti regulam, in eodem Monasterio institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur.

§.3. Præterea quascumque possessiones, quæcumque bona idem Monasterium in præsentiarum juste, & canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis præstante Domino poterit adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis.

Bona omnia ei confirmat:

§.4. Locum ipsum, in quo præfatum Monasterium situm est, cum omnibus pertinentiis suis. Ecclesiam S. Juliani, cum Hospitali in Territorio Avellini, & in eodem Territorio terras, vineas, castaneta, & hortos. In Territorio Castri Submontis, terras, vineas, & castaneta. Castrum Mercuriani cum omnibus pertinentiis suis. Ecclesias S. Nicolai, & S. Basilij. Ecclesiam Sanctæ Margaritæ tam in oblationibus, quam in possessionibus. In Tenimento Avellini Ecclesias Sancti Marci, & Sancti Damiani. Quicquid juris habetis in Ecclesia S. Nicolai, & homines, & possessiones quas ibi habetis in eodem Tenimento. Possessiones, quas habetis in Monte Forti. In Tenimento Atripaldæ Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Agello, & alias possessiones, quas ibidem habetis. Homines, & alias possessiones, quas habetis in Candida. Possessiones quas habetis in Crypta. In Territorio Cicalæ Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Plesco, & homines, & possessiones, quas ibi habetis. Homines, & possessiones quas habetis in Casali Bajani. In Tenimento Palmæ, Ecclesiam Sanctæ Crucis, & homines, molendinum, & alias possessiones quas ibi habetis. In Tenimento Sancti Severini, Ecclesiam S. Andreæ, homines, molendinum, & alias possessiones, quas ibidem habetis. Homines, & possessiones, quas habetis in Tenimento Montorij. Domos, & possessiones, quas habetis in Salerno. Possessiones, quas habetis in Tenimento Aversæ, & in Casale Casecimiani. Possessiones, quas habetis in Tenimento Theani. Possessiones, quas habetis in Tenimento Capuæ. Possessiones, quas habetis in Tenimento Montis Fusculi. Ecclesiam S. Joannis, Ecclesiam Sanctæ Mariæ, & Ecclesiam S. Bartholomæi cum hominibus & possessionibus quas ibidem habetis. Homines, molendinum & alias possessiones quas habetis in Tenimento Tuphi. Possessiones quas habetis in Tenimento Argentii. Possessiones quas habetis in Limatula. Homines, & possessiones quas habetis in Tenimento Parolisii. Homines, domos, & possessiones quas habetis in Castro Cervinariæ. In Beneventana Civitate Ecclesiam Beatorum Apo-

Nonnullaque enumerat.

Apoſtolorum Philippi, & Jacobi, domos, vineas, & alia tenimenta quæ ibidem habetis. Eccleſiam Sanctæ Mariæ de Petra Pollicina cum hominibus, & poſſeſſionibus & pertinentiis ſuis, & alia tenimenta, quæ ibidem habetis. Eccleſiam S. Petri a Palmaria cum pertinentiis ſuis, & alia tenimenta, quæ ibidem habetis. In Tenimento Lapiſii Eccleſiam S. Marthæ, & homines, & poſſeſſiones quas ibidem habetis. In Tenimento Tautaſis molendinum & alias poſſeſſiones. In Tenimento Frequenti, Eccleſiam S. Nicolai, & homines, & poſſeſſiones, quas ibidem habetis. In Tenimento Vici, Eccleſiam S. Joannis: homines, molendinum, & balcatoria, & alias poſſeſſiones. In Tenimento Biſacciæ Eccleſiam S. Petri, & alias poſſeſſiones. In Tenimento Aſculano, Eccleſiam S. Petri, & alias poſſeſſiones. In Tenimento Amandi, Eccleſiam Sanctæ Mariæ, & Eccleſiam S. Marci, & alias poſſeſſiones, domos, videlicet & vineas. In Maula Dentericii, Eccleſiam Sanctæ Mariæ, & alias poſſeſſiones. In Caſtello Magno Eccleſiam S. Chriſtophori, & alias poſſeſſiones. Homines, molendinum, & alias poſſeſſiones, quas habetis in Tenimento Montellæ, & in Civitate Trojana. Domum, vineas, & terras, in loco, qui dicitur Sclavi. Eccleſiam Sancti Mauri, cum poſſeſſionibus, quas ibidem habetis. In Tenimento Celentiæ, Eccleſiam Sancti Spiritus, cum omnibus pertinentiis ſuis. In Tenimento Maſſæ Eccleſiam S. Honuphrii, cum molendinis, vineis, & aliis poſſeſſionibus, & cum omnibus pertinentiis. In Tenimento Corneti Eccleſiam S. Heliæ, domos, vineas, & alias poſſeſſiones quas ibidem habetis. Poſſeſſiones, quas habetis in Tenimento Dianæ. In Tenimento Turbiæ Eccleſias Sanctæ Margharitæ, & Sanctæ Mariæ de Olivis, molendinum, vineas, & alias poſſeſſiones, quas ibi habetis. In Tenimento Sancti Clerici Eccleſiam Sanctæ Mariæ de Angelis, homines, vineas, & alias poſſeſſiones. Eccleſiam Sanctæ Mariæ de Fontibus, vineas, & alias poſſeſſiones, quas ibidem habetis. In Tenimento Albani, & Tricarici, Eccleſiam S. Leonis, Chriſtophori, atque Iconii, domos, vineas, & poſſeſſiones. Eccleſiam S. Helenæ, cum vineis, & aliis poſſeſſionibus. Eccleſiam S. Martini cum poſſeſſionibus ſuis. In Caſtro S. Agathæ de Apulia domos, molendinum, olivetum, vineas, & alias poſſeſſiones, quas ibidem habetis. In Caſtro Cryptæ domos, & alias poſſeſſiones. In Civitate Ariani domos, vineas, & alias poſſeſſiones. Eccleſiam S. Sylveſtri, in tenimento Frequenti. In Tenimento Rocchæ Sancti Felicis Eccleſiam S. Cæſarii, & Eccleſiam Sancti Nicolai, & homines, & poſſeſſiones, quas ibidem habetis.

Exemptiones nonnullas, & Privilegia elargitur.

§.5. Sane novalium veſtrorum, quæ propriis manibus, aut ſumptibus colitis, ſive de nutrimentis animalium veſtrorum nullus a vobis decimas exigere, aut extorquere præſumat.

§.6. Liceat quoque vobis clericos, vel laicos, liberos, & abſolutos è ſæculo fugientes, ad converſionem recipere, & eos abſque contradictione aliqua retinere.

§.7. Prohibemus inſuper, ut nulli fratrum veſtrorum poſt factam in Monaſterio veſtro profeſſionem, fas ſit abſque ſui Abbatis licentia de eodem loco diſcedere, diſcedentem vero abſque communium Literarum veſtrarum cautione nullus audeat retinere.

§.8. Cum autem generale Interdictum terræ fuerit liceat vobis clauſis januis, excluſis excommunicatis, & interdictis, non pulſatis campanis, ſuppreſſa voce, divina officia celebrare.

§.9. Chriſma vero, oleum ſanctum, conſecrationes altarium, ſeu Baſilicarum, ordinationes clericorum, qui ad ſacros ordines fuerint promovendi, & alia Eccleſiaſtica Sacramenta a Diœceſano ſuſcipietis, ſiquidem catholicus fuerit, & gratiam atque communionem Apoſtolicæ Sedis habuerit, & ea vobis voluerit ſine pravitate qualibet exhibere. Alioquin liceat vobis quemcumque malueritis catholicum adire Antiſtitem, gratiam & communionem Apoſtolicæ Sedis habentem, qui noſtra fretus auctoritate vobis quod poſtulatis impendat.

§.10. Libertatem quoque, quam in donatione Eccleſiarum veſtrarum, & receptionem mortuorum ad ſepulturam bonæ memoriæ Joannes Avellinenſis Epiſcopus, cum ſuorum clericorum aſſenſu rationali diſpoſitione conceſſit, nos etiam auctoritate Apoſtolica confirmamus, & firmam in poſterum decernimus permanere. Sepulturam quoque ipſius loci liberam eſſe decernimus, ut eorum devotioni, & extremæ voluntati, qui ſe illic ſepeliri deliberaverint, niſi forte excommunicati, vel interdicti ſint, nullus obſiſtat, ſalva videlicet juſtitia illarum Eccleſiarum, a quibus mortuorum corpora aſſumuntur.

De Abbatis electione.

§.11. Obeunte vero te nunc ejuſdem loci Abbate, vel tuorum quolibet ſucceſſorum, nullus ibi qualibet ſubreptionis aſtutia, ſeu violentia ponatur, niſi quem fratres communi conſenſu, vel fratrum pars, maioris & ſanioris conſilii, ſecundum Dei timorem, & B. Benedicti Regulam providerint eligendum.

Clauſulæ.

§.12. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum Monaſterium temerè perturbare, vel poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, ſeu quibuslibet vexationibus fatigare, ſed omnia integra conſerventur, eorum pro quorum gubernatione ac ſuſtentatione conceſſa ſunt, uſibus omnimodis profutura, ſalva Sedis Apoſtolicæ auctoritate, & diœceſani ejus, in quo fueritis, juſtitia. Si qua ergo in futurum Eccleſiaſtica, ſecularisvè perſona hanc temere conſtitutionis paginam ſciens, contra eam venire tentaverit, ſecundo, tertiove commonita, niſi reatum ſuum congrua ſatisfactione correxerit, poteſtatis, honorisq; ſui omni tempore careat; reumque ſe divino judicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat: & à ſacratiſſimo corpore, ac ſanguine DEI, & Domini Redemptoris noſtri IESV CHRISTI aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ ultioni ſubiaceat. Cunctis autem eidem loco ſua jura ſervantibus ſit pax Domini noſtri JESV CHRISTI, quatenus, & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, Amen, Amen.

Perfice greſſus meos in ſemitis tuis.

Cœleſtini PP. & S. R. E. Card. ſubſcriptiones.

EGO CEOLESINUS Cathclicæ Eccleſiæ Epiſcopus.

Ego Octavianus Hoſtienſis, & Vellitrenſis Epiſcopus.

Ego

Ego Petrus Portuen., & S. Ruffinæ Episcopus.
Ego Petrus S. Cæciliæ Presb. Card.
Ego Jo. Tit. S. Clementis Card. Viterbien. & Tusc. Episc.
Ego Guido Sanctæ Mariæ Transtyberim Tit. S. Calisti Presbyter. Cardinalis.
Ego Chrant. Tit. S. Laurentii in Lucina Presb. Card.
Ego Jo: Tit. S. Priscæ Presb. Card.
Ego Gratianus Presb. Card.
Ego Gregorius Presb. Card.
Ego Nicolaus Presb. Card.
Ego Berardinus Presb. Card.
Ego Lotharius Presb. Card.
Ego Gregorius Presb. Card.

Dat. die 4. Novemb. Anno 1197. Pontif. An. VII.

Datum Lateran. per manum Centii Sanctæ Luciæ in Orthea Diac. Card. Domini Papæ Camerarii 11. Non. Novemb. Indictione tertia, Incarnationis Dominicæ anno 1197. Pontificatus Domini Cœlestin. anno VII.

XXV.

Ad Decanum Rotomagensem super Nonnullis juris Articulis.

Prudentiam, *& infra*.

Ex Concil. Tom. XIII. col. 713.

SAne consuluisti nos utrum cum causa appellatione remota committitur, & reus coram eodem Judice Actorem convenerit, & actor super reconventione appellationis obstaculum interponit; an sit hujusmodi appellationi deferendum? Nos vero ita sentimus quod cum Actoris, & rei eadem sit conditio, & uno eodemque jure circa appellationis remedium debeat uterque censeri, sicut desiderat Actor, ut sibi juxta mandatoris rescriptum justitia fiat appellatione remota: eodem modo reconvenienti debet in sua justitia respondere.

De remedio appellationis.

Secundo requiris, cum pluribus articulis in una commissione positis, in uno tantum contingit appellationem expresse vetari; utrum appellatio teneat, si super aliis sit appellatum? in quo tibi respondemus, quod cum secundum Beatum Gregorium verba intentioni deserviant, & hæc sit nostra intentio, ut de omnibus articulis, qui in commissione ponuntur justitia suum consequatur effectum; in omnibus appellatio intelligitur interdicta. Nihil enim interest utrum inhibeatur primo, an secundo, an medio, an in fine, cum, sicut utriusque juris argumenta docent, ea quæ in principio ad medium, & ad finem, illa vero quæ in medio ad finem, atque principium sæpe referri contingat.

De Judice suspecto.

Tertio postulas edoceri, cum aliquis Judicem tanquam suspectum recusat; an causam suspicionis debeat allegare, & eam, nisi manifesta sit, coram eodem Judice probare teneatur. Utrum etiam Judex possit in eodem judicio, & negotio procedere, si ille qui suspicionem objicit, causam ejus aut non velit, vel non possit in jure probare. Consultationi tuæ taliter respondemus, quod cum aliquis proponit Judicem se habere suspectum suspicionis causam coram eodem allegare tenetur: Sed partes, ut in aliquos non valde remotos conveniant, per eundem Judicem debent cogi: coram quibus si causa suspicionis intra terminum competentem probata non fuerit, tum demum auctoritate sua judex utetur. Quod si coram ipsis causa suspicionis probata fuerit: causæ cognitioni supersedere tenebitur recusatus: ipsa namque ratio dictat, quia suspecti, & inimici Judices esse non debent.

Præterea quarto loco quæstio talis accessit, quod quædam cella eximi voluit a subjectione, qua Matrici Domui tenebatur, *& infra*. Fratres illius Cellæ se confitentes in jure illi domui quondam fuisse subjectos, referebant subjectionem olim de hac subjectione fuisse motam, & transactione sopitam eatenus, ut quemdam annuum censum Ecclesiæ Matrici reddentes essent a subjectione principalis domus exempti. Cæterum exadverso Prior majoris domus duo pariter allegabat; unum scilicet quod ex quo confessi fuerant se dudum illi domui fuisse subjectos, & non ante transactionem esse exemptos, constabat eos fuisse rebelles, eo ipso quod ante transactionem, & exceptionem se commendabant, vel contendebant ab ejusdem jurisdictione esse subtractos, nec transactio subsequens eos poterat a tanto crimine inobedientiæ relaxare. Prior consequenter pro maiori Ecclesia proponebat, quod de Spirituali subjectione transigere non liceret.

Respondemus igitur, quod ex prædicta Fratrum confessione, contra eos Sententia procedere debeat, præsertim cum illa transactio licet nobis de illo, quod Cella determinate reddere tenebatur, constare nequiverit, iniquitatem Simoniacam continuisse putetur.

Quinto loco supplicas informari, utrum cum tribus causa committitur, ita quod si omnes interesse nequiverint, duo nihilominus eam exequantur: Si reus a duobus tantum fuerit convocatus venire necessario teneatur. Et si citatus a pluribus coram duobus comparuerit, tertio nec veniente per se, vel per literas, ut fieri solet, excusante an duo præsentes in causa possint procedere, & eam Sententiæ calculo terminare? in hoc casu taliter respondemus, quod cum aliquis Delegatorum Judicum per certum nuncium, vel excusatorem literatorie destinatum non ostenderit se interesse non posse, vel alias de eodem canonice constare non poterit: residui procedere ad causæ cognitionem non debent. Quod si processerint nihil reputabuntur egisse. Illa quippe fuit antiqua Apostolicæ Sedis provisio, ut hujusmodi causarum recognitiones duobus, quam uni, tribus, quam duobus libentius delegaret, cum sicut canones attestantur integrum sit Judicium quod plurimorum Sententiis confirmatur.

De Judicibus delegatis.

Adiicimus etiam quod ubi fuerit in commissione appositum (ut si omnes interesse nequiverint duo eam nihilominus exequantur.) Si aliquis ex ipsis, cum possit, noluerit interesse, duo nihilominus in causa procedant, licet ille tertius gravissime sit arguendus pro eo, quod mandatum Apostolicum exequi subter fugiat, aut contemnat. Idem quoque per omnia ducimus obseruandum in causa quæ committitur duobus, eo apposito, [& si ambo adesse nequiverint, alter nihilominus exequatur.

Sexta

Sexta nobis proposita ex parte tua quæstio continebat, quod cum aliquibus Judicibus causa committitur, & quandoque contigit quod Reus actori obiicit, quod stare non potest in judicio, utpote vinculo excommunicationis adstrictus, Si reus non velit statim eum probare excommunicatum, siue non possit an Actor nihilominus audiri debeat, donec super eo quod obiicitur rei veritas fieri patefacta.

Hanc dubitationem taliter removemus, quod si ille qui tale quid statim, vel infra terminum competentem non probaverit legitime, quod intendit, Actor permitti debet, ut sine offendiculo quolibet audiatur. Cæterum si vel ex confessione Actoris, vel alio quolibet modo, legitime constiterit esse Actorem vinculo excommunicationis adstrictum a Judicibus delegatis secundum formam Ecclesiæ valet absolvi: itaut si propter aliam justam causam, & evidentem ab ordinario Iudice, vel delegato excommunicatus fuerit, ad excommunicatorem debet absolvendus remitti: qui si malitiose adhibuerit, delegati Judices id ritu Ecclesiastico libere exequantur; dummodo non sit tale genus excommunicationis illius, cujus absolutio Sedi Apostolicæ reservetur. Explorati si quidem juris existit, vt delegatis Judicibus, quibus principale committitur, & accessorium committatur.

Si vero ab his fuerit præstitum juramentum quod stabit mandato Ecclesiæ, absolutus rursus interrogas, an coram eisdem Delegatis, vel Ordinario a quo excommunicatus extitit, teneatur super eadem causa, pro qua excommunicatus fuerat, respondere, & quorum debeat Judicio, vel mandato stare? In quo casu taliter respondemus, quod coram ipsis excommunicatoribus supex illa causa pro qua fuerat excommunicatus stare debet, & eorum seruare mandatum, nisi specialiter fuerit illud aliis Judicibus a Sede Apostolica delegatum. Quod si excommunicatores malitiose distulerint: tunc delegati eamdem Jurisdictionem quam in principali, & in accessorio exercebunt.

INNOCENTIUS III.

PAPA CLXXVI.

AN. ÆR. C. C. MCXCVIII.

INnocentius III. antea Lotharius, Trasimundi Filius, natione Italus, patria Anagninus, ex nobili Comitum Signiæ genere ortus, antea Diaconus Cardinalis SS. Sergii & Bacchi, electus est Romanus Pontifex die 8. (*a*) Januarii anno 1198. Dilata est (*b*) ejus ordinatio in Presbyterum usque ad Sabbatum quatuor temporum, nono Kalendas Martii, & sequenti Dominica (die scilicet 22. Februarii) fuit apud Sanctum Petrum in Episcopum consecratus, & in ejusdem Apostoli cathedra constitutus. Sedit in Pontificatu annos XVIII. menses VI., dies

(*a*) Hanc suæ electioni diem assignat Innocentius in Epistola, quam scripsit de legitima sui electione a nobis inferius referenda: data est enim *Laterani V. Idus Januarii*.

(*b*) Sic legitur in Actis Vitæ Innocentii a Francisco Bosqueto, ex vetere Collegii Fuxensis MS. editis, & quorum exemplar asservatur Romæ in Bibliotheca Vallicelliana.

dies IX. (*a*) temporibus Alexii Angeli, Balduini, & Henrici Orientis, Othonis in Occidente Imperatorum. Obiit siquidem Perusii die 16. Julii anni 1216. ibique sepultus est in Ecclesia Cathedrali Sancti Laurentii. Vacavit Sedes per diem. (*b*)

I.

Ex Raynaldi Annal. & Baluz. Epist. Innoc. III. lib. I. Epist. I.

De legitima sui Electione, quæ ut fausta, reipublicæque salutaris existat, omnes Deum orare jubet.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei.

Proemium.

INeffabilis sapientia conditoris sic omnia, quæ alto consilio simul ab æterno prævidit, per labentium temporum vices mirabili quadam dispositione dispensat, ut nec error in ordine, nec in opere sit defectus: cum divina scriptura testante cuncta fecerit in numero, pondere, & mensura. Licet ergo nihil in terra sine certa causa, propriaque ratione disponat, imperfectum tamen conditionis humanæ non solum in causis operum deficit perscrutandis, verum etiam in ipsis causarum operibus vix sufficit admirari. Quod utique considerans Apostolus exclamabat: O altitudo divitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei, quam incomprehensibilia sunt judicia ejus, & investigabiles viæ ejus. Quamvis enim universæ viæ Domini misericordia & veritas, & omnia opera ejus judicia sunt, testante propheta; usque adeo tamen successus hominum humiliationem, & exaltationem eorum dextera Domini, licet justa, occulta tamen ratione procurat, ut causa nobis non modici stuporis existat, quod in regimine potestatis, juniores quandoque senioribus anteponit. Ut juxta Prophetam, filii nascantur pro patribus, qui super omnem terram principes constituti, dominici nominis recordentur: sicut de nobis ipsis a Domino factum est, & est mirabile in oculis nostris. Sane fel: mem: Cœlestino patre, ac Prædecessore Nostro VI. Idus Ianuarii viam universæ carnis ingresso, & in Lateran. Basilica (sicut moris est) honorifice tumulato, fratres nostri, videlicet Episcopi, Presbyteri, & Diaconi Cardinales, & nos ipsi cum eis simul in unum secessimus, ut tanto licentius & tutius de substitutione Pontificis tractaremus, quanto tractatus ipse majorem deliberandi copiam, & amplioris circumspectionis consilium requirebat. Cumque Missarum solemnibus in honorem Sancti Spiritus celebratis requisitæ fuissent omnium voluntates, ad insufficientiam nostram oculos extenderunt: humano forsan æstimantes arbitrio, in sacculo Beniamin scyphum argenteum invenire. Licet plures ex ipsis ætatis, ordinis, & meriti ratione potuissent ad tantæ dignitatis apicem dignius evocari. Cujus siquidem dignitatis onus cum insufficientia nostra penitus recusaret, utpote nostris debilibus humeris importabile, sub illius tamen confidentia, & exemplo, qui infirmitatem Beati Petri trina prius negatione probatam, post trinæ confessionis vocem in gubernatione suarum ovium confirmavit. Quod personæ nostræ multiplex imperfectio denegabat, in ipsius contulimus voluntatem, fratrum nostrorum acquiescentes instantiæ: ne reluctatio diuturna dissidii pareret detrimentum, aut dispositioni divinæ videretur aliquatenus obviare: sperantes quod ille, qui dat omnibus affluenter, & non improperat: qui novissimum fratrem virum vtique secundum cor suum in Regem de postfœtantes assumpsit, de lapidibus suscitabit filium Abraæ, vocans ea quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt: ut infirma eligens fortia quæque confundat. Nos igitur ecclesiasticæ provisionis solicitudinem assumentes, & non modicum confidentes de vobis, quos nobis Dominus ad tantæ difficultatis onus levius perferendum solicitudinis nostræ voluit esse participes: Universitatem vestram rogamus, monemus, & exhortamur in Domino, quatenus insufficientiam nostram vestris orationibus apud Dominum adjuvetis: & circa commissam nobis dominici gregis custodiam diligenter, & utiliter vigilantes, defectum nostrum humiliter supplere velitis: & injunctam nobis ecclesiastici oneris gravitatem vigilanti studio comportare. Nos enim vos tamquam principalia membra Ecclesiæ honorare intendimus, & in necessitatibus vestris (quantum Dominus permiserit) adjuvare.

Obitus Cœlestini PP.

Electio Innocentii.

Datum Lateran. quinto Id. Januarii.

Datum die 9. Januarii 1198 Pont. An. I.

Bull. Rom. Tom. III.

(*a*) A die electionis, non consecrationis deducendos.
(*b*) Exclusis extremis. Honorius siquidem successor electus est die 18. Julii anni 1216. ut infra dicemus.

II.

Ex Baluz. loc. cit. Epist. 38.

Confirmat Sententiam per Legatos Apostolicæ Sedis latam contra Marcovaldum libertatis Ecclesiasticæ violatorem, & patrimonii Ecclesiæ invasorem.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Universis Episcopis per Marchiam constitutis.

Exordium.

ET zizania non avellere ante messem, evangelica doctrina præcipimur: & malos vsque ad sententiam tolerare, canonica institutione monemur: verum & zizania in manipulos colligata comburere debemus post messem, & iniquos post sententiam evitare. Hoc siquidem attendentes licet Marcovaldus multa contra libertatem Ecclesiasticam, & Ecclesiæ patrimonium præsumpsisset, eum tamen excommunicare distulimus, ne si admonitio non præcederet ad proferendam Sententiam, non zelo rectitudinis, sed ex odio moveri potius videremur. Cæterum cum dilecti filii nostri C. Tituli Sancti Laurentii in Lucina, & I. Tituli Sanctæ Priscæ Presbyteri Card. Apostolicæ Sedis Legati de

Longanimitas erga Marcovaldum adhibita.

de mandato nostro Marchiam fuissent ingressi, & dictum Marcovaldum per suas literas attentius monuissent, ut ab Ecclesiarum incendio, Villarum, & Castrorum devastatione, quæ in eorum oculis perpetrabat, desisteret, & exercitum dimitteret; cujus occasione tota fere Marchia vastabatur: nec ipse eorundem Legatorum monitis paruisset, in eum propter contumaciam excommunicationis sententiam protulerunt. Nos igitur, quod ab eisdem Card. factum est, ratum habentes, ac volentes inviolabiliter observari, præsertim cum plura subsint, quare fuerit excommunicationis sententia feriendus, utpote qui fidem Ecclesiæ multoties præstitam violavit, qui patrimonium Ecclesiæ invadere, ac detinere præsumpsit, & illud sæpe commonitus, restituere non curavit: fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus tam eum, quam complices ejus excommunicatos publice nuncietis, & faciatis per vestras Diœceses nunciari. Nos enim Prædecessorum Nostrorum statuta sequentes, ac attendentes, quod magis oporteat Deo servire, quam hominibus, omnes, qui ei Marcovaldo fidelitate sunt, vel Sacramento astricti, Apostolica auctoritate a Sacramento absolvimus: & ne ipsi fidelitatem observent, modis omnibus prohibemus: cum fidelitatem, quam aliqui Christiano Principi juraverunt, Deo, ejusque Sanctis adversanti, & eorum præcepta calcanti nulla mandentur auctoritate servare. Omnes autem, qui ei post denunciationem ipsam divina præsumpserunt officia celebrare, vsque ad mandatum nostrum suspensionis præcipimus sententiæ subjacere. Ideoque præsentium vobis auctoritate mandamus, quatenus omnes, qui ei juramenti, vel fidei tenebantur religione astricti, denuncietis, & denunciari faciatis per Sedem Apostolicam absolutos.

In contumacia persistens a Legatis Sedis Apost. excommunicatur.

Sententia ab Innocent. confirmatur.

Fautorum pœnæ.

III.

Confirmat regulas quasdam a Canonicis Perusinis mutuo assensu factas ad quietem, & communem vitam in Capitulum inducendam.

Ex Baluz. loc. cit. Epist. 46.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Archipresbytero, & Canonicis Perusinis.

Exordium:

AD tollendas lites illas, quas fraternum plerunque odium comitatur, per quas etiam quies, profectusque claustralium impeditur, speciali solicitudine intendere nos oportet, quanquam generaliter omnium fidelium amplecti pacem, & quærere ex iniunctæ nobis pastoralis curæ officio teneamur. Ea siquidem consideratione diligenter inducti, cum ad notitiam nostram super observatione ordinis in Ecclesia vestra vobis divisis ad invicem, & propter hoc ad Sedem Apostolicam laborantibus quæstio pervenisset, dilectum filium G. Sancti Adriani Diaconum Cardinalem vobis designavimus auditorem. Mediante itaque ipsius vigilantia studiosa inter vos super discordia illa per Dei gratiam amicabiliter convenistis: & certam inde Constitutionem mutuo consensu formastis: quæ futuris temporibus à vobis, & successoribus vestris perpetuo debeat conservari. Eam autem nobis fecimus recitari, & auditam auctoritate curavimus Apostolica confirmare, rationabilem ipsam, & sine pravitatis vitio cognoscentes: unde ad majus judicium firmitatis Constitutionem eandem præsenti scripto duximus inserendam. Est ergo in ipsius vestræ compositionis principio constitutum, ut in Ecclesia vestra sint octo regulares Canonici, & Professi, duo alij Clerici, qui in Subdiaconatus, vel Accolitatus Officio tam interius, quam exterius sufficiant deservire: in quorum servitio nullus omnino laicus admittatur: prædictorum autem octo major Archipresbyter erit, alius ordinarius, sequens Camerarius fiet, ita quòd Archipresbyter inter omnes prælationis officium obtinebit, utpote cum sit penes eum omnis circa domum ipsam auctoritas, & ipso præsente cuncta cessent officia, & per eum, cum assensu tamen omnium fratrum, vel maioris partis, cum necesse fuerit, disponatur. Ordinarius vero claustrum debet ex Officio custodire, signare diligenter, & auscultare à singulis lectiones: quia nullus debet legere, nisi lectio, quæ legenda est, prius ab eo fuerit auscultata: divina officia in Ecclesia temperabit, & qua voce utendum sit, servato moderamine providebit: Religionem faciet observari, vices Archipresbyteri in ipsius absentia suppleturus: excessus quoque, si qui essent (quod absit) in Capitulo referet: & cum consilio Fratrum absente Archipresbytero, pœnitentiam super his imponet: libros debet nihilominus custodire. Hæc omnia, quæ præmisimus, si utrumque istorum abesse contigerit, per tertium debet sine recusatione suppleri. Camerarius siquidem omnia debet recipere, & etiam ei convenit resignari quicquid ad manus devenerit aliorum. Ipse vero quod cuique opus erit, juxta facultates domus provide dispensabit: mancias, & alia, quæ fuerint necessario danda, intus, & foris cum consilio Archipresbyteri sine murmure tribuet: quo absente recipiet hospites, & eis hilariter ministrabit. Cum autem fuerit Archipresbyter eligendus, eligentur prius à Capitulo tres de ipsis fratribus bonæ opinionis, & vitæ, quorum unus sit Presbiter, alius Diaconus, tertius Subdiaconus, qui exquisita seorsum, & per scripturam Fratrum omnium voluntate illum eligent, & in Sede constituent, in quem majoris, & sanioris partis vota concurrent. Quo facto eidem habenti Regulam Beati Augustini præ manibus, tribuent omnes obedientiæ manum. Erit autem talis electus, qui vel sit Sacerdos, vel possit ad Sacerdotium promoveri. Ipse vero Archipresbyter ordinarium, & camerarium, prius tamen assensu Fratrum omnium, vel sanioris partis requisito separatim, instituet: & ipse Camerarius per unamquanque, hebdomadam super datis, & receptis reddet coram Archipresbytero, & Fratribus in Capitulo rationem. Novitios quidem ad Regularis Ordinis observantias aspirantes, Archipresbiter cum consilio Fratrum, vel sanioris partis recipiet. Sublato vero illo, quod de professione dicitur, ad mandatum nostrum cum subintelligatur non positum, & expressum soleat vitium generale. Cæterum novitii claustrum ingressi, in vltimo chori debent per manum Archipresbyteri institui, ibique debent per octo die-

Regulæ Perusini Capituli coram Delegato Apostolico compactæ.

Confirmantur.

Numerus Capitularium, & Officiorum distributio.

De electione Archipresbyteri.

Ejus muneris partes.

De Novitiis.

dierum numerum residere. Postmodum si Sacerdos fuerit, in ultimo Sacerdotum stallo: si vero Diaconus, in ultimo sui ordinis ponendus erit: & ita de cæteris statuetur. Præterea circa necessitates Fratrum ita fuit de consensu mutuo dispositum, & statutum, ut videlicet quisque Canonicorum duas habeat interius breves camisias, & duas bracas, sine quibus nunquam jaceat, & unam exteriorem camisiam cum pellicia; quæ duo usque ad talos pertingant. Cortibaldum insuper, subaros quoque in hyeme, setulares habeant in æstate, caligas tam lineas, quam laneas, & scafones similiter habeant duplicatos: cappas nigras singuli de mantellario habeant, vel nadivo: pelles agninas albas, duobus linteolis in lecto, & uno coopertorio sint contenti: non tamen contra ordinem erit, si Archipresbyter, sicut aliis plus laborat, & plus oneris sustinet, plus consequatur honoris. Camerarius vero, qui nova dat vestimenta Canonicis, vetera recipiat in traditione novorum. Sane mensura Panis, & Vini reservanda est Archipresbytero, & Cap. distinguenda, scilicet Archipresbyter pro duobus Canonicis portionem habebit, qui etiam a Camerario eleemosynam dandam recipiet, habens cum Camerario ipse donandi usque ad viginti solidos facultatem. Sine assensu vero communi, vel minoris partis, prædictam ei summam excedere non licebit. Præterea nulli Clericorum licitum erit stare in Refectorio, vel Choro præsente Conventu, nisi cappa, vel toga regulariter induatur: in quibus duobus locis continuum convenit silentium conservari; ad quæ loca ipsis præsentibus nulli patebit laicorum ingressus. Sine licentia quidem Archipresbyteri, vel Ordinarii, si præsentes fuerint, Claustrum exire alicui Canonico non licebit: quibus absentibus, sufficit tantum, ut ab eo, qui major erit, licentia requiratur. Nunquam autem licebit alicui Canonico scholas adire, nec in hoc excusabit eum licentia expetita, immo sequetur excommunicatio præsumentem, nec post ad locum suum, vel officium admittetur, salva tamen Apostolicæ Sedis auctoritate. Cæterum cum Archipresbyterum, vel quemlibet de Fratribus ad aliquem locum traxerint negocia certa Domus, de manu Camerarii expensas recipient, quarum ei residuum (si forte aliquid superfuerit) resignabunt: Archipresbyter cum ad aliquem locum ire voluerit, Fratris, quem elegerit, societatem habebit. De exitu Fratrum à claustro, quod regula præcipit, observetur, ut videlicet ille eat, cui Archipresbyter duxerit injungendum. Dictum etiam fuit, quod quisque Fratrum, & etiam Camerarius faceret hebdomadam suam, nisi necessitas justa impediat: & tunc officium suum per aliquem de fratribus exequatur. Ad hæc servientes laicos, qui sunt, vel pro tempore necessarii erunt, removere, vel recipere ad officium Camerarii pertinebit: quibus etiam mercedem, præmissa in omnibus auctoritate, & consilio Archipresbyteri pro recepto, vel recipiendo servitio solvet: & illi devote fratribus servient, qui devotius, & cum majori reverentia studebunt tanquam majori, & digniori Archipresbytero famulari. Nulli ergo omnino hominum liceat hujus paginam Constitutionis, & nostræ confirmationis infringere &c. *usque ad verbum*, contraire: salva in omnibus Sedis Apostolicæ auctoritate. Si qua igitur &c.

De Vestitu Canonicor.

De Victu.

Aliæ Regulæ.

De Laicis servientibus.

Clausulæ.

Datum Laterani nonis Martii.

Datum die 7. Martii 1198. Pont. An. I.

IV.

Confirmato Pisanis Archiepiscopis metropolitico jure super Corsicanis Ecclesiis, eisdem concedit Primatum super Provincias Turritanam, Calaritanam, & Arborensem.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei, Ubaldo Pisano Archiepiscopo, ejusque Successoribus canonice substituendis in perpetuum.

Si sua cuique jura illibata servamus, & eos, qui in Ecclesia Dei pro injuncto sibi officio, & devotione sincera plus aliis elaborant, dignæ retributionis vicissitudine diligentius, ac specialius honoramus: quod nostrum est juxta commune debitum (sicut debemus) exequimur, & Apostolicæ Sedis honorem integre custodimus. Proinde cum felicis memoriæ Prædecessor noster Innocentius Papa de discordia, & guerra, quæ inter Pisan, & Januen. Civitates extitit, multas hominum clades, & Christianorum captivitates innumeras pervenisse considerans, utriusque partis saluti tam spiritualiter, quam temporaliter paterna sollicitudine studuerit providere, atque pro bono pacis, & recompensatione Episcopatum, quos utique a Prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus Ecclesiæ Pisanæ concessos, in Insula Corsicæ a Prædecessore tuo bonæ memoriæ Archiepiscopo Uberto accepit, in Galuren. judicatu duos Episcopatus Galtelin. videlicet, & Civitaten. & Populonien. Episcopatuum sibi, ejusque Successoribus, & per eos Ecclesiæ Pisan. concesserit, & metropolitico jure subjecerit. Nos, qui in Sedis Apostolicæ administratione (licet indigni disponente Domino) sibi successimus, eandem concessionem, antecessorum nostrorum bonæ memoriæ Adriani, Alexandri, Clementis, & Cœlestini Papæ vestigiis inhærentes, auctoritate Apostolica confirmamus, & ratam manere censemus. Prædecessorum quoque nostrorum vestigiis inhærentes, vobis primatus honorem Turritan. Provinciæ confirmamus. Ad majorem etiam honoris cumulum Pisan. Civitatis, ut Pisan. Ecclesia, cum universo ejusdem Civitatis Populo in fidelitate, atque devotione Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ jugiter perseveret, & in ipsa quotidie augumentetur, pro devotione quoque, & honestate tua Frater Ubalde Pisan. Archiepiscope, personam tuam, & per te Pisan. Ecclesiam amplioris munimine volumus decorari. Tibi ergo, tuisque Successoribus Primatum super Calaritan. & Arbonen. Provincias datum concedimus, & auctoritate Sedis Apostolicæ confirmamus: ita quidem, ut eos ad Concilium vocandi, excessus eorum corrigendi, & in doctrina Apostolica confirmandi, atque cætera omnia, quæ ad jus primatus pertinent, in eos exercendi habeatis liberam facultatem. Verum tamen supradictarum duarum Provinciarum Archiepiscopos ad Concilium non

Exordium.

Innocentii II. Decretum de Corsicanis Ecclesiis.

Ab Innocentio III. confirmatur.

Pisani Archiepiscopi Primatus super Calaritanam, & Arboren. Provinciis.

non vocabitis Pisas, sinè conscientia Romani Pontificis. Super Turritan. vero Provinciam, dignitatem Primatus, sicut a Prædecessoribus nostris Ecclesiæ Pisan. concessum est, habeatis: Legationem quoque Sardiniæ a Prædecessore Nostro Papa Urbano Prædecessoribus tuis concessam, & fel cis memoriæ Innocentii, & sanctæ recordationis Eugenii, atque Anastasii, & Cœlestini Romanorum Pontificum privilegiis in perpetuum roboratam, tibi, tuisque Successoribus præsentis scripti pagina confirmamus, & confirmationem ipsam ratam, & inconvulsam perpetuis temporibus decernimus permanere. Denique ut Pisan. Civitas, quæ favore cœlestis numinis de inimicis Christiani nominis victoriam frequenter obtinuit, & eorum Urbes plurimas subjugavit, amplius honoretur, equo albo cum nacho albo in processionibus utendi, & crucem, vexillum scilicet dominicum, per subjectas vobis Provincias portandi, & per spacium illud Vulteran. Episcopatus, quo de Pisan. Episcopatu ad Populonen. transitur tibi, tuisque Successoribus licentiam damus. Pallii quoque usum fraternitati tuæ concedimus, ut videlicet eo secundum consuetudinem Pisan. Ecclesiæ perfruaris, & in consecrationibus trium Episcoporum in Corsica, Alerien. videlicet, Ajacen. & Sagonen. ac prædictorum duorum in Sardinia, & Populien. Episcopi, quorum Metropolitanus existis. Si qua igitur in futurum &c.

Item super Turritanam.

Confirmatur quoq; eidem Legatio Sardiniæ.

Alia Privilegia.

V.

Litteras Apostolicas sub dimidia datas Bulla parem cum iis, quæ Bulla integra diriguntur, firmitatem habere, decernit.

Ex Baluz. loc. cit. Epist. 83.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Universis Archiepiscopis, & Episcopis, & aliis Ecclesiarum Prælatis, ad quos litteræ istæ pervenerint.

NE promotionis nostræ primitias Domino negaremus, qui cum universa opera nostra consecrare tenemur, statim post electionem nostram tam pauperum, quam aliorum apud Sedem Apostolicam existentium petitionibus intendere cœpimus, & eorum negocia promovere: ne si otio tanto tempore vacaremus, corpus, & animus ex otiositate torperent. Verum quoniam insolitum fuit hactenus, ut sub dimidia Bulla ad tot, & tam remotas Provincias litteræ Apostolicæ mitterentur, & ex hoc litteræ ipsæ diutius, quam vellemus possint ex alicujus dubitatione suspendi: ut quorum interest, parcamus laboribus, & expensis, universas litteras, quæ ab electionis nostræ die, usque ad solemnitatem consecrationis sub Bulla dimidia emanarunt, parem cum illis firmitatem obtinere decernimus, quæ in Bulla integra diriguntur. Nulli ergo &c.

Datum Laterani tertio nonas Aprilis.

Dat. die 5. Aprilis 1198. Pontif. An. I.

VI.

Confirmat transactionem quamdam initam inter Rothomagensem Archiepiscopum, & Ricchardum Angliæ Regem.

Ex Baluz. Epist. 108.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Waltero Rothomagensi Archiepiscopo.

CUm emergentium litigia quæstionum vix possint sine alterutrius litigantium læsione judicialiter diffiniri: si quando partes inter se super mota quæstione honestè conveniunt, tanto libentius compositioni eorum præsidium Apostolicum impertimur, quanto per hoc neutrum lædimus, & amplius utrumque juvamus. Intelleximus siquidem tam ex litteris tuis, quam Reverendissimi in Christo filii nostri Ricchardi Angliæ Regis illustris, & plurium aliorum, quod super discordia, quæ inter te, & eumdem Regem super Villam Andeli cum Rupe, ac Insula mota fuerat, regia serenitas Evangelicum illud attendens: Qui se humiliat, exaltabitur: & quanto major es, humilia te in omnibus: Humiliavit magnificentiam suam, & severitatem regiam passus est emolliri, ut ad honorem ejus, cui servire regnare est, amicabilem tecum compositionem iniret, & in utilitatem Rothomagensis Ecclesiæ Molendina, quæ habuit apud Rothmagum cum Villis de Diepa, & Boteilles, & Manerio de Lovers cum omnibus pertinentiis, & libertatibus suis, & ministerio de Lovers, & foresta de Aliermont (sicut in authentico ejusdem Regis confecto exinde plenius continetur) tecum perpetuo commutaret. Nos igitur permutationem ipsam, sicut amicabiliter facta est, & ab utraque parte recepta, & authentico ipsius Regis exprimitur, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Ad majorem autem hujus nostræ confirmationis evidentiam, authenticum ipsum de verbo ad verbum nostris duximus litteris exprimendum, quod tale est. Ricchardus Dei gratia Rex Angliæ, Dux Normaniæ, Aquitaniæ, Comes Andegaviæ, Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Prioribus, Comitibus, Baronibus, Justitiariis, Senescalcis, Vicecomitibus, Præpositis, Ministris, Ballivis, & omnibus fidelibus suis salutem. Cum Sacrosancta Ecclesia sponsa sit Regis Regum, & unica dilecta illius, per quem Reges regnant, & Principes gubernacula possident, tanto ampliorem ei volumus devotionem, & reverentiam exhibere, quanto certius non regiam tantum, sed omnem à Domino Deo esse credimus potestatem. Unde sicut Venerabilis Rothomagensis Ecclesia, quæ inter universas terrarum nostrarum plurima celebritate dignoscitur enitere, pro rerum necessitate, vel temporum nostris ducit utilitatibus opportuna diligentia consulendum. Sic nos ejusdem Matris nostræ commodis, & augmentis digna compensatione dignum ducimus respondere. Sane Villa Andeliaci, & quibusdam aliis adjacentibus locis, quæ erant Rothomagensis Ecclesiæ minus sufficienter firmatis, inimicis nostris in terram nostram Norman. per eadem loca patebat ingressus, per quæ incendiis, & rapinis, necnon & aliis hostilitatis sævitiis in eandem terram non-

Exordium.

Permutatio facta.

Confirmatur.

Instrumentum permutationis.

nunquam licentius grassabantur. Quocirca Venerabili Patre Vualtero Archiepiscopo, & Capitulo Rothomagen. debitum habentibus ad nostra, & prædictæ terræ nostræ damna respectum, facta est hæc permutatio inter Ecclesiam Rothomagen. & Archiepiscopum Rotho. Walterum ex una parte, & nos ex altera parte de Manerio, de Andeli in hac forma, scilicet, quod idem Archiepiscopus de conscientia, & voluntate Domini Papæ Cœlestini III. & de assensu Capituli Rothomagen. Ecclesiæ, & Coepiscoporum suorum, & Cleri ejusdem Archiepiscopatus, concessit, & in perpetuum quietum clamavit nobis, & hæredibus nostris prædictum Manerium de Andeli cum novo Castello de Rupe, & cum Foresta, & cum aliis omnibus pertinentiis, & libertatibus suis, exceptis Ecclesiis, & Præbendis, & feudis Militum, & excepto Manerio de Fraxinis, cum pertinentiis suis. Quæ omnia idem Archiepiscopus Ecclesiæ Rothomagen. & sibi, & successoribus suis retinuit, cum omnibus libertatibus, & consuetudinibus suis, & cum omni integritate sua in perpetuum: ita quod tam Milites, quam Clerici, & omnes homines tam de feudis Militum, quam de Præbendis, sequentur Molendina de Andeli, sicut consueverunt, & debent, & molitura erit nostra: Archiepiscopus autem, & homines sui de Fraxinis molent, ubi idem Archiepiscopus volet, & si voluerint molere apud Andeli, dabunt molituras suas, sicut alii ibidem molentes. In escambium autem prædicti Manerii de Andeli, cum pertinentiis concessimus, & in perpetuum quieta clamavimus Ecclesię Rothomagen. & prædicto Archiepiscopo, & Successoribus suis omnia Molendina, quæ nos habuimus Rothomagi, quando hæc permutatio integre facta fuit. cum omni sequela, & molitura sua, sine aliquo retenimento eorum, quæ ad molendina pertinent, vel ad molituram: & cum omnibus libertatibus, & liberis consuetudinibus, quas solent, & debent habere. Nec alii licebit molendinum facere ibidem ad detrimentum prædictorum molendinorum, & debet Archiepiscopus solvere eleemosynas antiquitus statutas de eisdem molendinis. Concessimus etiam eis Villam de Diepa, & Villam de Boteilles cum omnibus pertinentiis, & libertatibus, & liberis consuetudinibus suis, exceptis eleemosynis constitutis in Manerio de Diepa a nobis, & Antecessoribus nostris: quarum summa est trecentæ, & septuaginta duæ libræ, quæ debent solvi per manum prædicti Archiepiscopi, & successorum suorum his, quibus assignatæ sunt. Concessimus etiam eisdem Manerium de Lovers cum omnibus pertinentiis, & libertatibus, & liberis consuetudinibus suis, cum ministerio de Lovers, salvis ad opus nostrum venatione nostra, & destructione forestæ: ita tamen quod non sit in reguatdo. Concessimus etiam eis totam forestam de Aliermont cum feris, & omnibus aliis pertinentiis, & libertatibus suis, sicut eam habuimus. Hæc autem omnia in escambium prædicti Manerii de Andeli, cum prædictis pertinentiis data habebunt Ecclesia Rothomagen. & prædictus Archiepiscopus, & successores sui, in perpetuum cum omnibus libertatibus, & liberis consuetudinibus suis, sicut prædictum est. Homines autem prædicti Archiepiscopi de prædicto escambio habebunt omnes libertates, & liberas consuetudines, quas habuerunt homines de Andeli dum Manerium ipsum esset in manu ipsius Archiepiscopi. Hæc etiam omnia, quæ idem Archiepiscopus in hoc escambio recepit, warrantizabimus nos, & hæredes nostri Ecclesiæ Rothomagen. & prædicto Archiepiscopo, & successoribus suis in perpetuum contra omnes homines: ita quod si aliquis escambium aliquod est recepturus pro aliquo prædictorum, quæ memoratus Archiepiscopus hic recepit, nos vel hæredes nostri faciemus illud escambium, & Ecclesia Rothomagen. hæc prædicta in perpetuum pacifice possidebit. Nos autem quantum Rex potest, excommunicamus, & concedimus, quod incurrat indignationem Omnipotentis Dei quicumque contra hoc factum venerit. Testibus his, Huberto Cantuarien. Archiepiscopo, Joannem Vigornien. Hugone Conventren. Savarico Bathonien. Henrico Bayocen. Garino Ebroicen. Lisiardo Sagien. Willielmo Lexovien. Willielmo Constantien. Episcopis N. Abbate S. Trinitatis de Monte Rothomagen. Regino S. Wandreg Victore S. Georgii, N ulterioris portus, Osberto de Pratellis, N. de Augo, N. de Cornevillis Abbatibus, Joanne Comite Maurit. Othone Comite Pictaven. Balduino Comite de Albamare, Rad. Comite Augi, Wll. Mariscallo Comite de Strigoill. Willielmo filio Rad. Sen. Norm. Roberto de Tumehan Sen. Andrea, Willielmo de Humeto, Constabl. Norm. Giliberto filio Renif. Hugone Brun. Gaufrid. de Lezimaco. Willielmo de Rupibus, Rad. Camerario de Tancarvill. Willielmo Marcel. Rad. Teisson Gaufredo de Sai, Roberto de Harecort, & multis aliis. Datum per manum Eustachii electi Helien. tunc Agentis Vicescancellarii, apud Rothomagum, Anno ab Incarnatione Domini MCXCVII. 16. die Octobris: Anno Regni nostri VIII.

Nulli ergo omnino hominum &c.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum per manum Rainaldi Domini Papæ Notarii, Cancellarii vicem agentis sexto Kalendas Maji Indictione I. Incarnationis Dominicę MCXCVIII. Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ III. Anno I. Dat. die 26. Aprilis 1198. Pont. An. I.

VII.

Ratum habet fœdus initum inter Philippum Franciæ Regem, & Balduinum Comitem Flandriæ.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Philippo Illustri Regi Franciæ. *Ex Baluz. Epist. 130.*

Licet ex injuncto nobis Apostolatus officio cunctorum teneamur providere quieti, & pacem inter singulos exoptare, quietem tuam, & Regni tui tanto specialius conservare volumus, & debemus, & inter magnificentiam regiam, & homines suos firmæ pacis existere fœdera, studiosius affectamus, quanto personam tuam specialiori diligimus in Domino charitate, & pacem tuam, & Regni tui ad Ecclesiæ com modum cognoscimus efficacius redundare. Eapropter charissime in Christo fili Proemium.

tuis

tuis justis precibus inclinati, & petitionibus tuis quantum cum Deo possumus, gratum impertientes assensum, felicis mem. C. Papæ Prædecessoris nostri vestigiis inhærentes, compositionem factam inter serenitatem tuam, & dilectum filium nostrum Baldum Comitem Flandriæ pro pace perpetuo servanda, sicut rationabiliter facta est coram viris religiosis, & prudentibus, & scripto authentico roborata, & firmata pluribus juramentis, & ab utraque parte recepta, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Ad majorem autem ipsius facti notitiam authenticum prædicti Comitis, de verbo ad verbum præsentibus literis apponi fecimus, & transcribi: cujus tenor talis est. Ego Baldus Comes Fland. & Hainen. notum facio universis præsentibus pariter, & futuris, quod ego concessi, & juravi Domino meo Ligio Philippo Illustri Regi Franciæ, quod omnibus diebus vitæ meæ bona fide, & sine fictione ipsum juuabo contra omnes homines, qui possunt vivere, & mori præterquam de terra Hainen. contra Dominum meum Episcopum Leodicen. si ipse vellet inquietare Regem Franciæ, vel Rex Franciæ eum, sive contra Dominum Imperatorem de eadem terra, neque Regi Franciæ de hujusmodi auxilio faciendo nunquam deero, quamdiu idem Dominus meus Rex Franciæ rectitudinem mihi facere voluerit in Curia sua, & me facere judicari per eos, qui me judicare debent in Curia Regis Franciæ: & hoc faciam Domino meo Regi Franciæ assecurari per juramenta viginti hominum meorum de Hainen. quos elegerit Rex Franciæ in hunc modum. Ipsi jurabunt, & literas suas patentes Regi Franciæ inde dabunt, quod mihi consulent, & volent, & efficient ad posse suum bona fide, ut hanc conventionem teneant Domino Regi Franciæ integre: & quod si ab hoc resiliero, in captionem Domini Regis Franciæ ibunt Parisios infra quadraginta dies, postquam id sciverint, vel per se, vel per submonitionem Regis Franciæ, nisi infra eosdem quadragita dies Regi Franciæ emendatum fuerit: nec de captione Regis Franciæ exibunt, donec illud sit emendatum, & quotiescumque me continget ab hac conventione resilire, toties Parisios in captione Regis Franciæ ire, & captionem ei tenere tenebuntur ad eundem modum, qui prædictus est. Eandem securitatem faciam fieri Domino Regi Franciæ contra omnes homines a quadraginta hominum de terra mea Fland. quam modo teneo, quos ipse Rex Franciæ elegerit: & quam cito ad me venerit per jus meum terra, quam Comitissa Uxor quondam Avunculi mei N. Comitis Fland. Philippi tenet nomine dotalitii a quadraginta hominum eorum illius terræ, quos Rex Franciæ elegerit, eandem securitatem fieri, & præstari faciam Domino meo Regi Franciæ. Et quicumque morientur ex his, qui hanc fecerunt Regi Franciæ securitatem, hæredes eorum eandem securitatem præstare Regi Franciæ faciam. Quicumque hominum meorum de utraque terra prædicta hujusmodi securitatem domino Regi Franciæ noluerint, terras suas eis auferam, nec reddam, donec Regi Franciæ dictam fecerint securitatem. Et interim alios ad electionem Regis Franciæ faciam regi facere illam securitatem: cæterum Dominum N. Remen. Archiepiscopum, & N. Atrebaten. & N. Cameracen. & N. Tornacen. & N. Morinen. Episcopos rogabo, & bona fide requiram, quod quotiescumque me a prædictis conventionibus resilire contigerit, toties me excommunicent, & terram meam totam interdicto supponant, non obstante aliqua appellatione, donec id emendatum sit Regi Franciæ: & literas meas patentes tam Archiepiscopo, quam dictis Episcopis dabo continentes me his concessisse, quod hanc justitiam possint in me exercere, non obstante appellatione, si à dictis conventionibus resiliero: & efficiam ad posse meum, quod ipsi litteras suas patentes super hoc dabunt Regi Franciæ. Ita etiam quod quicumque successerint Remen. Archiepiscopo, & memoratis Episcopis ad idem faciendum super me, & super terram meam Domino Regi Franciæ tenebuntur: Dominum Papam etiam, & alios summos Pontifices Domini Papæ successores rogabo, & litteras meas patentes, quas tradam Regi Franciæ, quatenus Domino Regi Franciæ suas super hoc confirmationis dent litteras, & justitiæ in me, & terram meam exercendæ, si ab his resiliero. Sciendum præterea, quod Domino meo Philippo Regi Franciæ, & hæredi suo quieto feudum Bolen. & feudum Gumar. & feudum Osiaci, siquid in illis feudis habeo, quæ omnia juravi, & sigillo meo rata firmavi. Nulli ergo &c.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum.

Confirmatio fœderis de quo in Epitome. — *Tenor Tractatus.* — *Clausulæ.* — *Dat. An. 1198.*

VIII.

De Palatio Judicum, & Tabellionum Beneventanæ Civitatis Statutum confirmat.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Consulibus, Judicibus, & Populo Beneven. *Ex Baluz. Epist. 256.*

IN dilectione Civitatis vestræ, ac vestra, prædecessorum nostrorum volentes vestigiis inhærere, ut & vos in progenitorum vestrorum devotione, quam circa Sedem Apostolicam habuerunt, ferventius de cætero, & fidelius persistatis: quæ ad profectum vestrum proveniant, sine honoris nostri dispendio gratis vobis, & tam libenter, quam liberaliter indulgemus. Sane exhibitum fuit quoddam scriptum, in præsentia nostra, in quo Capitula quædam erant expressa, quæ de communi omnium vestrum assensu, nostris petebatis literis confirmari: de quibus nos quædam excepimus, quæ juxta votum vestrum vobis duximus concedenda. Cum ergo a vobis sit communiter constitutum, ut Judices pro salario nihil accipiant, ultra vigesimam litis, nec de subscriptione testamentorum, vel aliis contractibus, Judices ipsi a civibus plusquam duos tarenos, aut Notarii nisi unum: extra Civitatem autem Judicer centesima, Notarii vero ducentesima sint eorum, quæ testamento legantur, aut quocumque modo veniant in contractum portione contenti: vestris precibus annuentes, id (sicut a vobis est communiter postulatum) concedimus, confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus: præsenti quoque confirmationi adjicimus, ut si quando curia sub certo banno inhibuerit fieri assemblatas, hi, qui contrave-

Causa Privilegii. — *Statuta.* — *Confirmantur.*

travenire præsumpserint, bannum sine diminutione persolvant: exceptis ministerialibus curiæ, quos juxta mandatum Rectoris, qui pro tempore fuerit pro commodis Civitatis volumus, cum necesse fuerit, & Rector mandaverit, convenire: salva in omnibus Sedis Apostolicæ auctoritate. Nulli ergo &c.

Clausulæ.

Datum die 9. Junii An. Domini 1198. Pontif. An. I.

Datum Romę apud Sanctum Petrum quinto Idus Junii, Pontificatus nostri Anno Primo.

IX.

Canonicis Basilicæ Sancti Petri de Urbe quemdam concedit redditum, & bona nonnulla confirmat.

Ex Baluz. Epist. 295.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei, Canonicis Basilicæ Principis Apostolorum tam præsentibus, quam futuris canonice substituendis in perpetuum.

Exordium.

Cum in Lege veteri non solum laborum primitiæ, verum etiam hominum primogenita Domino mandentur offerri, nos, quos ipse (licet immeritos) gratuito cœlestis gratiæ rore perfusos, ad Summi Pontificatus apicem sublimavit, ut primogeniti simus in multis fratribus, cum omne opus nostum teneamur Domino consecrare, promotionis nostræ primitias ipsi fideliter offerre decrevimus: ut in honorem Apostolorum Principis, cui (licet immeriti) non sine magno quodam, & admirabili Sacramento, successimus in officio Pastorali, cum ea die simus in Sede Apostolica consecrati, qua Beatus Petrus Apostolus in Episcopali fuit Cathedra collocatus, Sacrosanctam ejus Basilicam licet tenuis alicujus, tamen muneris privilegio decorare; sperantes, quod is, qui munus Habel, & minuta viduæ missa in Gazophilacium acceptavit, nostræ quoque respiciat humilitatis affectum, non quantum, sed ex quanto proferamus attendens: qui cum sit Dominus omnium, & bonorum nostrorum non egeat, quid dignè possimus tribuenti retribuere non habemus: quia de suo reddimus, non de nostro largimur. Eapropter dilecti in Domino filii, vobis tanquam specialibus Principis Apostolorum Ministris, ob ipsius Apostoli reverentiam cupientes utiliter providere, attendentes etiam quod inter cæteras Ecclesias per universam Urbem diffusas, Basilicam Principis Apostolorum, utpote Sedem nostram specialius diligere, ac honorare tenemur, sicut qui olim in ipsa vobiscum pariter Canonici beneficium affecuti, nunc de filio in patrem ejus divina sumus miseratione promoti. Alteram quartam ministeriorum ad honorem Dei, & Apostolorum Principis, ac ut sollicitius, & devotius Divinis Officiis intendatis, de communi fratrum nostrorum consilio, vobis, & successoribus vestris perpetua donatione concedimus, & Apostolicæ Sedis privilegio communimus; itaut deinceps medietatem omnium ministeriorum sine diminutione qualibet habeatis. Ad hæc Ecclesias Sancti Jacobi, & Sancti Leonardi sitas in Septiniano, quantum ad spiritualia pleno vobis jure subiicimus, super jurepatronatus nemini prxjudicium facientes. Ab Ecclesiis autem Sancti Michaelis, Sanctæ Mariæ in Saxia, & Sanctæ Mariæ in Transpadina, concedimus, & statuimus in scrutinio, Baptismo, Processionibus, & Chrismatis confectione, vobis subjectionem, & reverentiam perpetuis imposterum temporibus exhiberi. Nullis obstantibus privilegiis, cum hoc beneficium vobis de certa conscientia conferamus: reservantes nobis, & successoribus nostris in tribus prædictis Ecclesiis institutionem, destitutionem, & correctionem omnium Clericorum. In cæteris autem Ecclesiis, quæ sunt in Civitate Leoniana, & per stratam usque ad montem malum, jus, quod hactenus habuistis, vobis, & successoribus vestris auctoritate Apostolica in perpetuum confirmamus. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam Beati Petri temere perturbare &c. Si qua igitur &c.

Innocentius antea Canonicus hujus Basilicæ.

Concessio eidem facta.

Clausulæ.

Dat. die 13. Martii Anno Dom. 1198. Pont. An. I.

Datum Laterani per manum Rainaldi Domini Papæ Notarii vicem agentis Cancellarii tertio Idus Martii, Indictione prima Incarnationis Dominicæ, Anno MCXCVII. Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ Tertii. Anno Primo.

X.

Ratum habet Statutum Legati Apostolici in Lombardia, quod Hæretici ad dignitates nec eligi, nec eligere possint.

Ex Baluz. Epist. 297.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Archidiacono Mediolanensi.

Proœmium.

His, quæ ad ampliandam Fidem Catholicam, & reprimendam pravitatem hæreticam statuuntur, auctoritatem nostram libenter impendimus, & favorem. Sane, sicut accepimus, dilectus filius noster G. Sanctæ Mariæ in Porticu Diaconus Cardinalis, dum legationis fungeretur officio in partibus Lombardię, de consilio Venerabilium Fratrum nostrorum Mediolanen. Archiepiscopi, & Episcoporum, qui ad eum Veronæ convenerant, & quorumdam etiam sapientum instituit, ut de cætero hæretici ad consilia, & dignitates Lombardiæ nullatenus admittantur, nec eligendi alios eis arbitrium conferatur: nec in eligendis personis ad eas vocem debeant aliquam obtinere. Ad id autem servandum imposterum, Potestates, Consules, Consilia Lombardiæ astringen. constituit juratoria cautione, & te ad recipienda juramenta eorum in quibusdam Civitatibus deputavit, indulta tibi libera facultate contumaces excommunicationis, & terras eorum interdicti sententiis feriendi. Nos igitur, quod ab eodem Cardinali provida deliberatione statutum est ratum habentes, ut juxta mandatum ejus à Civitatibus illis super hoc exigas, & recipias juramenta, ad quas te ipse duxeris destinandum, injungimus auctoritate tibi præsentium indulgentes, ut contradictores excommunicationis sententia ferias, & terras eorum subjicias interdicto. Nulli ergo &c.

Decretum Legati Apost.

Eiusdem confirmatio.

Dat. die 16. Junii An. Domini 1198. Pont. An. I.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum decimoseptimo Kalendas Julii.

Con-

X I.

Confirmatio Regularium Institutionum Canonicorum Præmonstratensium, quibus nonnulla conceduntur Privilegia.

Ex Baluz. Epist. 329.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Petro Abbati Præmonstraten. & cæteris Abbatibus, & Canonicis Præmonstraten. Ordinis tam præsentibus, quam futuris Regularem Vitam professis in perpetuum.

Proemium.

IN eminenti Apostolicæ Sedis specula (licet immeriti) disponente Domino constituti, pro singulorum statu soliciti esse compellimur, & ea sincere tenemur amplecti, quæ ad incrementum Religionis pertinent, & ad virtutum spectant ornatum, quatenus Religiosorum quies ab omni sit perturbatione secura, & a jugo mundanæ oppressionis servetur illæsa, cum Apostolica fuerit tuitione munita. Attendentes, itaque, quo modo Religio, & Ordo vester multa refulgens gloria meritorum, & gratia redolens Sanctitatis, palmites suos a mari usque ad mare extenderit, ipsum Ordinem, & universas Domos ejusdem Ordinis Apostolicæ protectionis præsidio duximus confovendas, & præsenti privilegio muniendas. Eapropter dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus benignius annuentes, ad exemplar felicis recordationis Alexandri, Lucii, Urbani, & Clementis prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum, universas regulares institutiones, & dispositiones, quas de communi consensu, vel majoris, & sanioris partis fecistis, sicut inferius denotantur, Auctoritate Apostolica roboramus, & præsentis scripti privilegio communimus: videlicet ut ordo canonicus, quemadmodum in Præmonstraten. Ecclesia, secundum Beati Augustini regulam, & dispositionem recol. memoriæ Norberti quondam Præmonstraten. Ordinis Institutoris, & successorum suorum, in candido habitu institutus esse dignoscitur, per omnes ejusdem Ordinis Ecclesias perpetuis temporibus inviolabiliter observetur, & ejusdem penitus observantiæ. Iidem quoque libri, qui ad divinum officium pertinent, ab omnibus ejusdem ordinis uniformiter teneantur: nec aliqua Ecclesia, vel persona Ordinis vestri, adversus communia ipsius ordinis instituta privilegium aliquod postulare, vel obtentum audeat quomodolibet retinere. Nulla etiam Ecclesiarum ei, quam genuit, quamlibet terreni commodi exactionem imponat, sed tantum Pater Abbas curam de profectu, tam filii Abbatis, quam fratrum domus illius habeat, & potestatem habeat secundum ordinem corrigendi, quæ in ea noverit corrigenda: & illi ei tanquam Patri reverentiam filialem humiliter exhibeant. Abbas autem Præmonstraten. Ecclesiæ, quæ Mater esse dignoscitur aliarum, non solum in his Ecclesiis, quas instituit, sed etiam in omnibus aliis ejusdem ordinis, & dignitatem, & officium Patris obtineat, & ei ab omnibus tam Abbatibus, quam Fratribus debita Patri obedientia impendatur. Præterea omnes Abbates ordinis vestri, singulis annis, ad generale Capitulum Præmonstraten. postposita omni occasione conveniant: illis solis exceptis, quos a labore viæ corporis retardaverit infirmitas: qui tamen idoneum pro se delegare debebunt nuncium, per quem necessitas, & causa remorationis suæ capitulo valeat nunciari. Hi autem, qui in remotioribus partibus habitantes, sine gravi difficultate singulis annis se nequiverint capitulo præsentare, in eo termino conveniant, qui in ipso eis capitulo fuerit constitutus. Si vero quilibet Abbatum, aut Præpositorum, per contumaciam vestrum capitulum frequentare desierint, liceat Abbati Præmonstratensi, consilio sui capituli, eos usque ad dignam satisfactionem sententia percellere regulari: & sententiam, quam præfatus Præmonstraten. Abbas, sive in generali capitulo, sive extra capitulum consilio Coabbatum, in Prælatos, & subditos totius ordinis vestri canonice tulerit, nulli Archiepiscoporum, seu Episcoporum, nisi forte de mandato Romani Pontificis, liceat relaxare. In generali igitur vestro capitulo præsidente Abbate Præmonstraten. cæterisque considentibus, & in spiritu Dei cooperantibus de his, quæ ad ædificationem animarum, ad instructionem morum, & ad informationem virtutum, atque incrementum regularis disciplinæ spectabunt, sermo diligens habeatur. Porrò de omnibus quæstionibus, & quærelis, tam spiritualibus, quam temporalibus, quæ in ipso capitulo propositæ fuerint, illud teneatur irrefragabiliter, & servetur, quod Abbas Præmonstraten. cum his, qui sanioris consilii, & magis idonei apparuerint, juste, ac provide judicabit. Sane si Abbas aliquis vestri ordinis infamis, vel inutilis, aut ordinis sui prævaricator inventus fuerit, & prius per Patrem suum Abbatem, aut per nuncios ejus admonitus, suum corrigere, & emendare delictum neglexerit, aut cedere (si amovendus fuerit) sponte noluerit, auctoritate generalis capituli deponatur: & depositus sine dilatione ad domum unde exivit, seu ad aliam ejusdem ordinis, quam elegerit, sine ulla conditione temporalis commodi revertatur, in obedientia Abbatis, sicut cæteri fratres ipsius domus firmiter permansurus. Idipsum etiam alio tempore (si necesse fuerit) & capitulum, sine scandalo, vel periculo expectare nequiverit, per Abbatem Præmonstratensem, & Patrem Abbatem, & alios Abbates, quos vocaverit fieri licebit, Quod si depositus in se datæ sententiæ contumaciter contraire tentaverit, tam ipse, quam principales ejus, qui de ordine vestro fuerint in sua contumacia fautores, ab Abbate Præmonstraten. & cæteris Abbatibus censura Ecclesiastica, donec satisfaciant, arceantur. Verum cum aliqua Ecclesiarum vestrarum Abbate proprio fuerit destituta, vel cum ibi Abbatis electio regulariter non fuerit celebrata, sub Patris Abbatis potestate, ac dispositione consistat, & cum ejusdem consilio, qui eligendus fuerit, a Canonicis eligatur. Electo autem Fratres Ecclesiæ statim obedientiam promittant: qui non quasi absolutus a potestate Patris Abbatis, vel ordinis sui, Archiepiscopo, vel Episcopo, in cujus Diœcesi fuerit, præsentetur, plenitudinem ab eo officii percepturus: ita tamen, quod post factam Archiepiscopo, vel Episcopo suo, professionem, occasione illa non transgrediatur Constitutiones ordinis sui, nec in aliquo ejus prævaricator existat. Siquis etiam ex vobis canonice electus in Abbatem, Diœcesano Episcopo semel, & iterum per

Omnes Regulares Ordinis hujus institutiones confirmat.

Regulas eis imponit.

De electione, & Benedictione Abbatis.

per Abbates vestri ordinis præsentatus, benedictionem ab eo non potuerit obtinere, nec Ecclesia, ad quam vocatus est, destituta, consilio periclitetur, officio, & loco Abbatis plenarie, secundum ordinem fungatur in ea, tam in exterioribus providendis, quam in interioribus corrigendis, donec aut interventu generalis capituli vestri, aut præcepto Romani Pontificis, seu Metropolitani, benedictionem suam obtineat. Porrò nulla persona Ecclesiastica pro Chrismate, aut consecrationibus, & ordinationibus, aut pro sepultura pretium, aut pro benedicendo Abbate, & deducendo in Sedem suam palefridum, aut aliquod aliud a vobis exigere, nullus vestrum, etiam si exigatur, dare præsumat: quia & exigentem, & dantem nota, & periculum simoniacæ pravitatis involvit. Cæterum si aliqua Ecclesiarum vestrarum Pastoris solacio destituta inter fratres de substituendo Abbate discordia fuerit, vel scissura suborta, & ipsi facile ad concordiam, vel unitatem revocari nequiverint, Pater Abbas consilio Coabbatum suorum eis idoneam provideat personam, & illi eam sine contradictione recipiant in Abbatem: quam si recipere contempserint, sententiæ subjaceant, quam Pater Abbas cum consilio Coabbatum suorum in eos duxerit auctoritate ordinis promulgandam. Ad hæc quoniam Præmonstraten. Ecclesia prima Mater est omnium Ecclesiarum totius Ordinis, & Patrem super se alium non habet, sicut ad cautelam, & custodiam ordinis statutum est, per tres primos Abbates Laudunen. Floressien. Cuissiacen. annua ibidem visitatio fiat: & siquid in ipsa domo corrigendum fuerit, absque majori per eos audientia corrigatur. Quod si Abbas in corrigendo tepidus, & fratres sæpius moniti incorrigibiles permanserint, ad generale capitulum referatur, & sicut melius visum fuerit, consilio generalis capituli emendetur, & sententia in hac parte capituli sine retractione aliqua observetur. Quoties vero Ecclesia Præmonstraten. sine Abbate fuerit, ad præfatos tres Abbates ejus curam respiciat, & a Canonicis ipsius Ecclesiæ, cum eorum consilio persona in Abbatem idonea eligatur: ad consilium suum quatuor aliis Abbatibus ad eandem Ecclesiam pertinentibus pariter advocatis, quos ipsi Canonici providerint advocandos. Liceat quoque unicuique Matri Ecclesiæ ordinis vestri cum consilio Abbatis Præmonstraten. de Abbatibus Ecclesiarum, quæ ab ea processisse noscuntur, sive etiam de alia ejusdem ordinis inferiore Ecclesia, sibi quemcumque voluerit (si tamen idoneus extiterit) in Abbatem assumere. Personam autem de alio ordine nulla Ecclesiarum vestrarum sibi eligat in Abbatem, nec vestri ordinis aliqua in Abbatem Monasterii alterius ordinis, nisi de auctoritate Romanæ Ecclesiæ, ordinetur. Nulli etiam Canonicos, vel conversos vestros sine licentia Abbatum recipere, aut susceptos liceat retinere. Sane nulli Ecclesiastici vestri ordinis liceat ad aliquam aliam professionem temeritate qualibet se transferre. Si quæ vero Ecclesia Canonicorum alterius ordinis ad ordinem vestrum venerint, ad Eccles. vestri ordinis habeant sine refragatione respectum, in qua vestrum noscuntur ordinem assumpsisse. Præterea si inter aliquas Ecclesias vestri ordinis de temporalibus quæstio emerserit, non extra ordinem Ecclesiastica, vel secularis audientia requiratur, sed mediante Præmonstraten. Abbate, & cæteris, quos vocaverit, aut charitative inter eas componatur, aut auditis utrinque rationibus eadem controversia justo judicio terminetur. Ad majorem quoque ordinis vestri pacem conservandam, districtius prohibemus, ne aliquis prælatorum, vel subditorum vestrorum in his, quæ ad disciplinam, & instituta ordinis spectant, audeat prout statutum est in Lateranen. Concilio, appellare; sed si quisquam appellare tentaverit, nihilominus illi, quorum interest, regularem disciplinam exercere debebunt. De cætero quoniam a strepitu, & tumultu secularium remoti pacem, & quietem diligitis, grangias vestras, & curtes, sicut & atria Ecclesiarum, a pravorum incursu, & violentia libera fore sancimus, prohibentes, ut nullus ibi hominem capere, spoliare, verberare, seu interficere, aut furtum, vel rapinam committere audeat: Ob evitandas vero secularium virorum frequentias, liberum sit vobis, salvo jure Diœcesanorum Episcoporum, oratoria in grangiis, & curtibus vestris construere: & in ipsis vobis, & familiæ vestræ divina officia, (cum necesse fuerit) celebrare, & ipsam familiam, nisi aliqui sint, qui in vicinia habeant propria domicilia, ad confessionem, communionem, & sepulturam, cum vestri ordinis honestate suscipere. Liceat quoque vobis personas liberas, & absolutas è sæculo fugientes, ad conversionem recipere, & eas cum rebus suis sine contradictione aliqua retinere. Infirmos quoque absolutos, qui in extrema voluntate ad vos se transferri, aut apud vos sepeliri deliberaverint, nullus impedire, seu res eorum legitimas detinere præsumat: salva tamen hæredum legitima portione, & canonica justitia illarum Ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Ad majorem etiam ordinis vestri reverentiam, & regularis disciplinæ observantiam, vobis filii Abbates subjectos vestros ligandi, & solvendi plenam concedimus facultatem. Quia vero singula, quæ ad religionis profectum, & animarum salutem ordinastis, præsenti abbreviationi nequivere annecti, nos cum his, quæ præscripta sunt, consuetudines vestras, quas inter vos religionis intuitu regulariter statuistis, & deinceps auctore Domino statuetis, auctoritate Apostolica roboramus, & vobis, vestrisque Successoribus, & omnibus qui ordinem vestrum professi fuerint, perpetuis temporibus inviolabiliter observandas decernimus: nec aliquæ literæ habeant firmitatem, quæ tacito nomine Præmonstraten. Ordinis, contra libertates vobis ab Apostolica Sede indultas fuerint impetratæ. Sane laborum vestrorum, quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium, nullus a vobis decimas exigere, vel extorquere præsumat, licet fundorum dominis pro rei proprietate aliquem censum, vel quotamlibet partem frugum reddatis. Interdicimus vero Episcopis, & aliis Ecclesiarum Prælatis, nisi servato evectionis numero, in Lateranen. Concilio constituto, in vestris Monasteriis hospitari. Ad grangias autem vestras, & ad curtes hospitandi gratia, nonnisi in magna necessitate divertant, & tunc contenti sint ipsarum mansionum cibariis consuetis cum honestate atque charitate exhibitis. Nulli autem secu-

De Visitatione Præmonstraten. Ecclesiæ.

De Abbatibus inferiorum Abbatiarum.

Nonnulla Privileg. elargitur.

Consuetudines, & Constitut. Ordinis confirmat.

Nonnul. concedit exemptiones.

seculari personæ vel Ecclesiasticæ in aliqua domorum vestrarum liceat carnibus vesci, nisi manifeste ægritudinis causa, & hoc in solis Monasteriis conventualibus vestris. Prohibemus insuper, ne aliqua persona fratres ordinis vestri audeat ad secularia judicia provocare:sed si quis adversus eos aliquid sibi crediderit de jure competere, sub Ecclesiastici examine judicii experiendi habeat facultatem. Licitum præterea vobis sit, in causis vestris fratres vestros idoneos ad testificandum adducere, & eorum testimonio (sicut rectum fuerit) & propulsare violentiam, & justitiam vendicare. Prohibemus quoque ne cuilibet Ecclesiasticæ, vel seculari personæ fas sit in Ecclesiis vestris contra statuta Lateranen. Concilii tallias exercere, vel quaslibet alias vobis ineptas, & iniquas exactiones imponere. Interdicimus etiam vobis, ne feras, aves, carnes, sues, & cætera hujusmodi curiositatis animalia a quolibet ad nutriendum, sive custodiendum in detractionem vestri ordinis suscipere præsumatis. Porro, ut quietius Deo servire possitis, & discurrendi a vobis necessitas auferatur, præsenti scripto duximus indulgendum, ut si Episcopis vestris, aut malitiose differentibus, vel pro justo impedimento, non valentibus ordinationes, & cætera Ecclesiastica ministeria vobis conferre, aliquem Episcopum, de cujus ordinatione, & officio plena sit nobis notitia, hospitem vos habere contigerit, liberum sit vobis ab eo & ordinationes, & cætera sacramenta suscipere: dum tamen præjudicium Diœcesano Episcopo non debeat generare. Præterea postulatione vestra clementius inclinati, præsenti pagina duximus inhibendum, ne quis Archiepiscopus, vel Episcopus, aut eorum officiales Ecclesias vestras, seu regulares personas eorum, absque manifesta, & rationabili causa interdicere, seu suspendere præsumat: sed siquid in eis fuerit corrigendum, ad audientiam generalis Capituli Præmostraten. referatur, & ibi prout justitiæ, & honestati congruerit emendetur. Porro si qui Episcopi, aut eorum Officiales in personas vestras, aut Ecclesias sententiam aliquam contra libertatem eisdem a Prædecessoribus nostris, vel a nobis indultam, promulgaverint, eandem sententiam, tamquam contra Apostolicæ Sedis indulta prolatam, statuimus irritandam. Decernimus ergo &c. salva Sedis Apostolicæ auctoritate. Si qua igitur &c.

Dat. die 27. Julii An. Do. mini 1198. Pontif. An.I. Datum Reat., per manum Raynaldi Domini Papæ Notarii Cancellarii vicem agentis sexto Kalendas Augusti Indictione prima anno Dominicæ Incarnationis MCXCVIII. Pontificatus vero Domini Innocentii Pap. III. Anno primo.

XII.

Confirmat Privilegia Perusinæ Civitatis.

Ex Baluz. Epist. 313. Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Joanni Potestati, & Populo Perusin.

Exordium. APostolica Sedes, quæ (disponente Domino) cunctorum fidelium mater est, & magistra, speciales filios ampliori consuevit gratia honorare; ut eos, & ad devotionem suam ferventer accendat, & ad obsequium suum diligenter invitet. Nos ergo, qui miseratione divina huic Sanctæ Sedi (licet immeriti) præsidemus, devotionis, & fidei puritatem, quam erga matrem, & dominam vestram Sancrosanctam Romanam Ecclesiam geritis attendentes, vestris quoque precibus inclinati, quos inter alios fideles nostros speciali charitate diligimus, Civitatem Perusin., quæ ad jus, & proprietatem ipsius pertinere dignoscitur, cum pertinentiis suis, & nunc habitis, & in antea legitime acquirendis, sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus. (Perusium ad proprietatem S. A. pertinens.) Eam vero nunquam alienabimus, sed semper ad manus nostras curabimus retinere. Consulatum autem cum jurisdictione sua vobis auctoritate Apostolica confirmamus: concedentes, ut his, qui sunt ipsius jurisdictioni subjecti, liberum sit ad Potestatem, vel Consulem, qui pro tempore fuerint legitime appellare. (Consulatus ei & antiqua Privil. confirmantur.) Consuetudines quoque vestras antiquas, & novas, rationabiles, & communiter observatas duximus approbandas. Salva in omnibus Apostolicæ Sedis auctoritate pariter, & justitia, & Ecclesiarum omnimoda libertate. Nulli ergo &c. protect. conf. & concess. &c.

Datum Tuderti sexto nonas Octobris. Dat. die 2. Octobr. 1198. Pont. An.I.

XIII.

De modo faciendi electiones Episcoporum in Regno Siciliæ.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Imp. Reginæ Siciliæ, ac Charissimo Filio Illustri Regi Siciliæ. Ex Baluz. Epist. 409.

NEc novum, nec injustum existit, si Regno Siciliæ gratiam facimus specialem, quod inter universas, & singulas regiones, in quibus nomen colitur Christianum, fere semper promptius, & devotius in Ecclesiæ Romanæ devotione permansit: & ab eo specialius meruit honorari. (Siciliæ Reges bene de Sede Apost. meriti.) Reges siquidem, & Principes ejus in Apostolicæ Sedis fidelitate fortius roborati, usque adeo ei fideliter, & familiariter adhæserunt, ut ad ipsius exaltationem potenter intenderint, & ab ea nullius divelli potuerint impetu tempestatis, se in ipsa, & per ipsam exaltari credentes: & in ea (post Deum) suæ spei ponentes, & gaudii fundamentum. Specialiter autem inclytæ recordationis F. quondam pater, Vu. frater, & Vu. nepos tui filia Imperatrix Reges Siciliæ familiari eam venerati sunt devotionis obsequio: & prædecessoribus nostris usque adeo non minus in adversis, quam prosperis adhæserunt: ut cum fratribus nostris vobis ob eorum memoriam, & constantiam sinceritatis, quam ad nos vos habere cognovimus, per effectum, quantum cum Deo, & nostra possumus honestate deferre velimus: & salva justitia, & Ecclesiarum canonica libertate, petitionibus vestris assensum facilem exhibere. Ne igitur ulla de cætero inter nos, & successores nostros, ac vos, & hæredes vestros super electionibus dissensio suscitetur, modum faciendæ in posterum electionis, præsentibus curavimus literis explicare: in quibus sic in multis

Regiæ

Regiæ Serenitati deferimus, ut libertatem Ecclesiæ non lædamus. Sede vacante Capitulum significabit vobis, & vestris hæredibus obitum decessoris: deinde convenientes in unum invocata Spiritus Sancti gratia, secundum Deum eligent canonice personam idoneam, cui requisitum a vobis præbere debeatis assensum, & electionem factam non different publicare. Electionem vero factam, & publicatam denunciabunt vobis, & vestrum requirent assensum. Sed antequam assensus Regius requiratur, non intronizetur electus, nec decantetur laudis solennitas, quæ intronizationi videtur annexa: nec antequam auctoritate Pontificali fuerit confirmatus, administrationi se ullatenus immiscebit. Sic enim honori vestro volumus condescendere, ut libertatem canonicam observemus: nullo prorsus obstante rescripto, quod a Sede Apostolica fuerit impetratum. Rogamus ergo Serenitatem Regiam, & attentius exhortamur, quatenus contra præscriptam electionis formam nec vos veniatis de cætero, nec cogatis alios, nec patiamini qualibet occasione venire: sed taliter in hoc nobis studeatis, & Ecclesiasticæ libertati deferre, ut timorem ejus habere præ oculis videamini, per quem Reges regnant, & Principes dominantur, & sponsam ejus Ecclesiam venerari.

Modus faciendarum electionum.

Adhortatio ad Regem, ne libertatem violet electionis.

Nulli ergo &c. hanc paginam nostræ dispositionis, & constitutionis &c.

Datum Lateran.

XIV.

Sequitur ad Archiepiscopos, & Episcopos Regni Siciliæ.

Ex Baluz. Epist. 410.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Archiepiscopis, Episcopis, & aliis Ecclesiarum Prælatis, & universo Clero in Sicilia constitutis.

SI charissimæ in Christo filiæ nostræ C. Imperatrici Reginæ una cum charissimo filio Illustri Rege Siciliæ in multis gratiam facimus specialem, non est ab aliquibus in admiratione ducendum: cum Regnum Siciliæ ad jus, & proprietatem Ecclesiæ Romanæ pertineat, & in ejus fidelitate perstiterit, ac permanserit unitate. Nostis etenim qualiter inclitæ recordationis R. Vu. & Vu. Siciliæ Reges Illustres in Apostolicæ devotionis fere semper permanserint firmitate, qualiter Prædecessores Nostros fuerint humiliter venerati, qualiter etiam in Ecclesia Romana post Deum suæ spei posuerint, & gaudii fundamentum, & in ea, & per eam se crediderint exaltari. Nostis etiam qualiter Prædecessores Nostri Romani Pontifices Reges ipsos, ac Regnum Siciliæ quadam semper prærogativa dilexerint, & ad augumentum ipsius, utpote quod peculiare (sicut est) & proprium reputabant, intenderint, & quietem. Quia vero quantuncunque velimus eorum honori deferre, libertatem canonicam, & honestatem Ecclesiasticam intendimus observare. Ne igitur ulla de cætero inter nos, & successores nostros, & prædictam Imperatricem, & filium ejus Siciliæ Regem Illustrem, vel hæredes eorum super electionibus denuo dissensio suscitetur, quæ hactenus inter Ecclesiam, & Regnum rancoris cujusdam, & indignationis fomitem ministrabant, modum faciendæ in posterum electionis præsentibus curavimus literis explicare: in quibus sic Regiæ Serenitati deferimus, ut libertatem Ecclesiasticam non lædamus. Sede vacante significabit Capitulum eis, & eorum hæredibus obitum Decessoris &c. usque ad verbum immiscebit. Ideoque universitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, & districte præcipimus, quatenus cum aliquam Ecclesiarum vestrarum Pastore vacare contigerit, secundum præscriptam electionis formam omni gratia, & timore postpositis procedatis: nec contra eam aliqua præsumatis accusatione venire. Alioquin electiones taliter factas diligenti discussione præhabita dante domino infirmare curabimus, & elegentium transgressionem animadversione debita castigare. Volumus etiam nihilominus, & mandamus, ut de cætero ad Romanam Ecclesiam libere cum opus fuerit appelletis, & interpositis ad nos appellationibus curetis humiliter, & devote deferre. Nos etiam quoties necessitas postulaverit, Apostolicæ Sedis Legatos ad vos curabimus destinare: qui quæ plantanda sunt plantent, & evellant, quæ fuerint evellenda, quorum obediatis monitis, & præceptis. Nullo prorsus in omnibus præscriptis Capitulis obstante privilegio, vel rescripto, quod a Sede Apostolica fuerit impetratum. Ut autem, quæ præscripta sunt apud vos nulla possint oblivione deleri, mandamus, atque præcipimus, quatenus forma literarum istarum ad perpetuam memoriam in majoribus Ecclesiis transcripta servetur (a).

Sicil. Regnum proprium Sedis Apostol.

XV.

Ludensi Ecclesiæ Primatus conceditur super cæteras Regni Svetiæ Ecclesias.

Ex Baluz. Epist. 417.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Absaloni Luden. Archiepiscopo, ejusque Successoribus canonice substituendis in perpetuum.

Proemium.

IN eminenti Apostolicæ Sedis specula disponente Domino constituti salubriter injuncti nobis officii exequimur actionem, si ea, quæ per antecessores nostros ad salutem fidelium instituta noscuntur, consensu nostro firmamus, & ne cuislibet temeritatis quatiantur incursu, exactam diligentiam adhibemus. Cum enim Ecclesiæ suæ promiserit Dominus, dicens, Pro Patribus tuis nati sunt tibi filii constitues eos Principes super omnem terram: illi bene videntur patribus successisse, atque utiliter impositum gerere Principatum; qui non potestate lætantur, sed ad salutem eorum, qui gubernandi sunt cum timore, ac tremore creditæ potestatis auctori-

(a) Hasce Literas quamvis nullo notentur chronologico caractere non ultimo loco juxta servatum usque adhuc morem reposuimus, sed huic consignamus, anno, quo datas fuisse certum est, & ex ipso Registro patet.

ctoritatem exercent: studentes semper Antecessoribus suis in bonis actibus conformari; & quæ laudabiliter ab eis facta sunt, & servare in semetipsis, & aliis nihilominus servanda monstrare. Hac itaque nos suscepti officii consideratione inducti, & felicis memoriæ Adriani Papæ antecessoris nostris vestigiis inhærentes, quod ipse de confirmatione Regni Svetiæ cum fratrum suorum consilio, & voluntate constituit, nos etiam firmum, & illibatum perpetuis temporibus decernimus permanere. Constituit enim quod Lunden. Archiepiscopus, qui pro tempore fuerit super Regnum illlud, Primatum semper obtineat, & ordine quo subsequitur, debeat ei præesse: qui tanto frequentius, & utilius illi terræ, quæ ad salutem Fidelium pertinent, ministrabit, quanto necessitatem eorum, atque defectum e vicino plenius poterit intueri. Pallium enim Antecessori tuo tribuit, ut Archiepiscopum in Regno Svetiæ, quam citius opportunitas occurrerit, ordinaret, & pallium, quod nostra ei vice conferret, eo quidem ordine observato, ut videlicet is, qui per Lunden. Archiepiscopum Metropolitanus ibi fuerit institutus, gratiam consecrationis per manum Archiepiscopi Lunden. adeptus, ipsi, & Lunden. Ecclesiæ, salva fidelitate Romanæ Ecclesiæ, fidelitatem, & obedientiam juramento promittat. Pallium sane taliter consequetur: Nuncius Luden. Ecclesiæ siquidem cum Nuncio illius Ecclesiæ pro impetrando Pallio ad Ecclesiam Romanam accedat, & cum illud a Romano Pontifice impetraverit, ad Lunden. Ecclesiam reportabunt. Lunden autem Archiepiscopus illud accipiens, Archiepiscopo Svetiæ tribuet, & fidelitatem, & obedientiam Romanæ Ecclesiæ jurejurando promittet. Metropolitano vero ibi ad honorem Dei, & decorem Domus suæ salutemque fidelium constituto, Lunden. Archiepiscopus, & dignitate Primatus in perpetuum præsidebit, & ipse ei reverentiam, & obedientiam tanquam suo Primati humiliter exhibere curabit. Quod utique in bonæ memoriæ Stephano quondam Upsalen., qui a Prædecessore tuo piæ recordationis Escillo Archiepiscopo tempore felicis memoriæ Alexandri Papæ, eo præsente Senon. ratione jam dictæ institutionis gratiam consecrationis accepit, & sub Antecessoribus nostris bonæ memoriæ Lucio, & Clemente, secundum præscriptum ordinem in Jo: & Petro supradictæ Ecclesiæ Episcopis, quos tua fraternitas in Archiepiscopos consecravit, & Pallium vice ipsorum Antecessorum vestrorum contulit, dignoscitur adimpletum. Quoniam igitur hoc sicut à prænominato Adriano antecessore nostro statutum est, ita sub te, & antecessore tuo effectum accepit, nos memorati Adriani, & felicis recordationis Alexandri, Lucii, Urbani, Clementis, & Cœlestini prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum vestigiis in tam laudabili opere inhærentes, nostro, & fratrum nostrorum favore prosequimur, & firmum, & illibatum perpetuis temporibus decernimus permanere. Nulli ergo &c. hanc paginam nostræ confirmationis &c. salva Apostolicæ Sedis auctoritate. Si qua igitur &c.

Lunden. Archiep. Primas Regni Svetiæ.

Modus petendi Pallium.

Hæc omnia confirmantur.

Dat. die 23. Novem. An. Dom. 1198. Pontif. An. I.

Datum Laterani per manum Raynaldi Domini Papæ Notarii Cancellarii vicem agentis Nono Kalendas Decembris, Indictione Secunda Incarnationis Dominicæ Anno MCXCVIII. Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ tertii Anno primo.

XVI.

Populo Tudertino antiqua confirmat Privilegia.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Consulibus, & Populo Tudert.

Ex Baluz. Epist. 424.

Exordium.

SAcrosancta Romana Ecclesia, quæ omnium Fidelium mater est, & magistra, illos propensius diligere consuevit, quos in devotione, ac fidelitate, sua novit ferventius permanere; & ut liberius possint ab omnium incursibus manere securi, eos tanquam pia mater protectionis suæ munimine confovere. Eapropter dilecti in Domino filii devotionem, quam erga Nos, & Romanam Ecclesiam habere noscimini attendentes, vestris quoque precibus inclinati, Civitatem Tudertinam, quæ ad jus, & proprietatem Apostolicæ Sedis pertinere dignoscitur, quam, & nos ad manus nostras semper volumus retinere; ita quod ei, cui vices nostras commiserimus, secundum mandatum nostrum debeatis integre respondere, sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti pagina communimus. Consulatum autem cum jurisdictione sua vobis auctoritate Apostolica confirmamus: concedentes, ut hi, qui sunt ipsius jurisdictioni subjecti, liberum sit ad Consules, qui pro tempore fuerint legitime, appellare: ita tamen quod appellationi ad Sedem Apostolicam interpositæ humiliter deferatur. Consuetudines quoque antiquas vestras, & rationabiles, & communiter observatas duximus approbandas. Salva in omnibus Apostolicæ Sedis auctoritate, pariter & justitia, & earum omnimoda libertate.

Civitas Tudertina juris Sedis Apost.

Consulatus ei & antiquæ consuetudines confirmantur.

Nulli ergo &c. nostræ protectionis conf. &c. conc. &c.

XVII.

Fratribus Sanctæ Trinitatis Redemptionis Captivorum Regula datur juxta quam vivere debeant.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Johanni Ministro & Fratribus Sanctæ Trinitatis.

Exordium.

OPerante divinæ dispositionis clementia in Sedis Apostolicæ specula Constituti, piis debemus affectibus suffragari, & eos, cum a Caritatis radice procedunt, perducere ad effectum; præsertim ubi quod quæritur, Jesu Christi est, & privatæ communis utilitas antefertur. Sane cum tu, dilecte in Christo fili Frater Johannes Minister, ad nostram olim præsentiam accessisses, & propositum tuum, quod ex inspiratione divina creditur processisse, nobis humiliter significare curasses, intentionem tuam postulans Apostolico munimine confirmari; nos ut desiderium tuum fundatum in Christo, præter

ter quem poni non potest stabile fundamentum, plenius nosceremus, ad Venerabilem Fratrem nostrum Episcopum, & dilectum filium Abbatem Sancti Victoris Parisien. cum nostris te duximus literis remittendum; ut per eos, utpote qui desiderium tuum perfectius noverant, de intentione tua, & intentionis fructu ac institutione Ordinis, & vivendi modo instructi, assensum nostrum tibi possemus securius & efficacius impertiri. Quia igitur, sicut ex eorum literis cognovimus evidenter, Christi lucrum appetere videmini plus quam vestrum, volentes ut Apostolicum vobis adsit præsidium, regulam juxta quam vivere debeatis, cujus tenorem dicti Episcopus & Abbas suis nobis inclusum literis transmiserunt cum his quæ de dispositione nostra, & petitione tua fili Minister duximus adjungenda, præsentium Vobis & successoribus Vestris auctoritate concedimus, & illibata perpetuo manere sancimus. Quorum tenorem ut evidentius exprimatur, inferius jussimus annotari.

Regulam servandam eis tradit.

Obedientia Ministro præstanda.

§.1. In Nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis. Fratres domus Sanctæ Trinitatis sub obedientia Prælati domus suæ, qui Minister vocabitur, in Castitate, & sine proprio vivant. Omnes res, undecunque licite veniant, in tres partes dividant æquales, & in quantum duæ partes sufficient, exequantur ex illis opera misericordiæ, cum sui ipsorum & eis necessario famulantium moderata sustentatione, Tertia vero pars reservetur ad Redemptionem Captivorum qui sunt incarcerati pro fide Christi a Paganis, vel dato pretio rationabili pro redemptione ipsorum, vel pro redemptione Paganorum Captivorum, ut postea rationabili commutatione, & bona fide redimatur Christianus pro pagano secundum merita, & statum personarum. Cum vero pecunia data fuerit, vel aliquid aliud, licet specialiter & proprie detur ad aliquid, semper de consensu illius, qui dederit, tertia pars separetur, & aliter non recipiatur, exceptis terris, pratis, vineis, nemoribus, ædificiis, nutrituris, & hujusmodi. Fructus enim inde exeuntes, deductis expensis, scilicet medietate remota pro expensis in tres partes dividentur equales; sed quæ paucas vel nullas recipiant expensas, omnes dividantur. Cum vero panni vel calceamenta, vel minuta hujusmodi, quibus necesse sit uti, quæ vendi vel conservari non expedit, data fuerint, vel a se ipsis habuerint, non dividantur, nisi Ministro domus, & fratribus visum fuerit expedire. De quibus singulis dominicis diebus, si fieri potest, in Capitulo deliberetur. Si tamen prædicta, vt panni, terræ, nutrituræ, siue minuta venderentur, precium inde proveniens in tres partes ut supra dividatur.

Redditurum divisio.

Tertia pars semper in redemptiones faciendas irroganda.

Numerus FF. ad componendam Domum.

§.2. Omnes Ecclesiæ istius ordinis intitulentur nomine Sanctæ Trinitatis, & sint plani operis. Fratres possunt esse in una cohabitatione, tres Clerici, & tres Laici, & præterea unus, qui procurator sit; qui non Procurator, sed Minister, ut dictum est, nominetur, ut Frater N. Minister domus Sanctæ Trinitatis, cui fratres repromittere ac impendere obedientiam teneantur. Omnibus Fratribus suis, sicut sibimet, Minister fideliter administret. Vestimenta sint lanea, & alba; & liceat eis habere pellicias singulis singulas, & bracas, quas jacentes non deponant. Jaceant in laneis; ita quod plumea fulcra, vel Culcitras, nisi in ægritudine laborantes, in domibus propriis minime habeant. Cervical verò ad sustentationem capitis permittantur habere. In Cappis Fratrum imponantur signa. Equos non ascendant, nec etiam habeant, sed Asinos tantum liceat ascendere, datos, vel accommodatos, vel de propriis nutrituris susceptos.

De Vestibus.

Equis uti non debent.

De Jejuniis.

§.3. Vinum sumendum a fratribus taliter temperetur, ut sobrie sumi valeat. Jejunent ab Idibus Septembris, secunda, quarta, & sexta feria, & Sabbato, nisi solennis festivitas intervenerit, usque ad Pascha; Sic tamen ut ab Adventu usque ad Nativitatem Dominicam, & a Quinquagesima usque ad Pascha, exceptis Dominicis diebus, in cibo quadragesimali jejunent, & alia similiter jejunia, quæ consuevit Ecclesia celebrare. Potest tamen quandoque Minister jejunium cum discretione relaxare propter ætatem, vel viam, & aliam justam causam, vel facultate inspecta etiam augmentare. Carnibus datis ab his qui foris sunt, vel sumptis de propriis nutrituris, vesci liceat tantum in Dominicis diebus a Pascha, usque ad Adventum Domini, & a Natali usque ad Septuagesimam, & in Nativitate & Epiphania Domini, & in Ascensione Domini, & Assumptione & Purificatione Beatæ Mariæ, & in festivitate omnium Sanctorum. Nihil emant ad Victum, præter panem, & pulmentum, scilicet fabas, & pisa, & hujusmodi legumina, olera, oleum, ova, lac, caseos, & fructus. Sed neque carnes, neque pisces, sive vinum liceat emere, nisi ad necessitatem infirmorum, vel minutorum, vel pauperum, aut in magnis solemnitatibus. Liceat tamen nutrituras emere, & nutrire. Cum vero in itinere sive peregrinatione fuerint, liceat eis, sed parce, vinum emere, & pisces in Quadragesima, si necesse fuerit, & si quid eis datum fuerit, inde vivant, & residuum in tres partes dividant. Tamen si fuerint in via profecti ad redimendum Captivos, quicquid eis datum fuerit, totum debent ponere in Redemptionem Captivorum præter expensas. In Civitatibus, in Villis, sive Castellis, in quibus proprias domos habuerint, nihil omnino extra domos illas, nisi forte in domo Religionis, etiamsi a quovis rogentur, comedant, vel bibant, nisi forte aquam in domibus honestis; nec pernoctare præsumant extra hujusmodi domos. Nunquam in Tabernis vel in hujusmodi locis inhonestis habitent, comedant, vel bibant. Qui autem hoc præsumpserit, juxta arbitrium Ministri gravi vindictæ subjaceat.

De Victu ac præsertim usu carnis.

Quæ ab iis cavenda sint.

De Infirmis & hospitibus.

§.4. Talis sit Caritas inter Fratres, Clericos & Laicos, ut eodem victu, vestitu, dormitorio, refectorio & eadem mensa utantur. Infirmi seorsum dormiant, & comedant: ad quorum Curam habendam conversus aliquis, Laicus, sive Clericus, deputetur, qui ea quæ necessaria fuerint inquirat & ministret sicut fuerit ministrandum. Moneantur tamen infirmi, ut lauta sive nimium sumptuosa Cibaria non requirant, commoda potius & salubri moderatione contenti. Cura hospitum & pauperum, & omnium euntium & redeuntium uni de discretioribus & benignioribus fratribus injungatur, qui audiat eos, & ut expedire viderit, Caritatis solatium administret. Requirat tamen ab illis quos crediderit admittendos, si eis quæ fratribus apponuntur velint esse

esse contenti. Ad lauta quidem & sumptuosa cibaria non oportet quemquam admitti. Quæcunque tamen præstanda sunt, cum hilaritate præstentur, & nulli maledictum pro maledicto reddatur. Si quis, & maxime religiosus, ad hospitandum advenerit, benigne suscipiatur, & caritative juxta posse domus illi subministretur. Avena tamen vel aliud in loco avenæ hospitibus non detur, si fuerint in Civitate, vel Oppido, vel ubi venalis inveniatur, nisi forte religiosi sint hospites, vel tales, qui ad manum non habeant, & non emere possint. Si autem hospites venalem non invenerint, & in domo qua suscepti fuerint inveniatur, congruenter eis præbeatur. Nullus frater Laicus, vel Clericus sit, si fieri potest, sine proprio officio, si quis vero laborare noluerit, & potuerit, locum ipsum deserere compellatur, cum Apostolus dicat, qui non laborat, non manducat.

De Silentio. §.5. Silentium observent semper in Ecclesia sua, semper in Refectorio, semper in Dormitorio. De necessariis tamen liceat loqui in aliis temporibus aptis, & remissa voce, humiliter, & honeste; & extra prædicta loca ubique sermo eorum sit honestus, & sine scandalo. Similiter & eorum omnis status, gestus, vita, actio, & omnia alia honesta in eis reperiantur. Capitulum, si fieri potest, singulis Dominicis diebus in singulis domibus Minister cum fratribus suis teneat, & de negotiis domus & domui sive fratribus datis, ut ad Redemptionem Captivorum tertia pars deputetur, fratres Ministro, & Minister fratribus rationem fideliter reddant. Non solùm fratribus. Sed & familiæ domus pro capacitate sua similiter singulis Dominicis diebus, si fieri potest, exhortatio fiat, & quid credere aut agere debeant, simpliciter moneantur: De omnibus rebus & clamoribus in Capitulo fratres judicentur. Nullus fratrum fratrem suum in publico accuset, nisi bene possit probare. Qui autem hoc fecerit pœnam subeat, quam reus subiret, si convinci potuisset, nisi Minister ex causa cum eo dispensare volverit. Si qui scandalum, vel aliquid hujusmodi fecerint vel (quod absit) se invicem percusserint, iuxta arbitrium Ministri, Maiori vel minori vindictæ subiaceant. Si quis frater in fratrem peccaverit, idest contra fratrem, idest, eo solo sciente, qui injuriam passus est, sustineat patienter, licet sit innocens; & cum quieverit commotio animorum, benigne & fraterne commoneat, & corripiat eum usque ter inter se & ipsum solum, & pænitentiam agere de commisso, & a similibus in poterum abstinere. Quod si non audierit, dicat Ministro, & ille corripiat eum secreto secundum quod viderit saluti ejus expedire. Qui vero scandalum movit, & per se emendare voluerit, totum ante pedes scandalizati petens veniam se extendat; & si semel non sufficit, usque ter illud idem faciat. Si vero hoc in publicum venerit, quæcunque secutura fuerit pænitentia hæc sit prior, scilicet ante pedes Ministri petendo veniam totius corporis extensione, & postea secundum ejus arbitrium emendetur. Generale Capitulum semel in anno celebretur. Quod fieri debet in octavis Pentecostes. Si pro necessitate domus debitum aliquod fuerit contrahendum prius in Capitulo fratribus proponatur, & cum eorum fiat consilio, & assensui ut sic, & suspiciones, & murmurationes evitentur. Si quisquam de substantia domus violentiam fecerit, & ad judicem oportuerit referri, non ante hoc fiat, quam caritative ille a fratribus primo, post ab aliis vicinis similiter moneatur.

Capitula particularia singulis Dominicis habenda.

Pene culparum.

De Capitulo Generali.

De electione Ministri. §.6. Electio Ministri per commune fratrum consilium fiat; nec eligatur secundum dignitatem generis, sed secundum vitæ meritum, & sapientiæ doctrinam. Ille vero qui eligitur, Sacerdos sit, vel Clericus ordinibus aptus, & sit professus: Minister vero, sive maior, siue minor, Sacerdos sit. Maior Minister confessiones fratrum omnium congregationum ejusdem ordinis audire potest. Minor vero Minister omnium fratrum suæ Domus audiat confessiones; dummodo verecundia repetiti excessus occasionem minime præbeat tardius Prælatis suis vel minus pure quam deceat confitendi. solicite vero Minister prouideat, vt præcepta regulæ, sicut ceteri fratres, per omnia teneat. Postquam vero electus fuerit si ex culpa deponi meruerit, per Maiorem Ministrum convocatis tribus vel quatuor Ministris minoribus deponatur, & alius, qui dignus sit, loco eius subrogetur. Si vero pro remotione terrarum vel alia causa rationabili maior Minister hoc facere non poterit, Ministris minoribus magisque religiosis committat; & quod illi fecerint auctoritate maioris ratum habeatur. Maior vero Minister si pro excessibus corrigendus vel deponendus sit, per quatuor, aut quinque Ministros ejusdem ordinis magis religiosis hoc fiat, qui tunc auctoritate Generalis Capituli ad hoc eligi debent.

A quibus deponendus.

§.7. Si quis hujus ordinis frater esse voluerit, primo per annum cum expensis suis, præter victum habitu suo, & omnibus suis retentis, in ordine pro Deo serviat, & post annum, si bonum & conveniens videatur Ministro domus & fratribus & illi, & locus vacaverit, recipiatur. Nihil tamen pro receptione sua exigatur. Si quid tamen gratis dederit, recipiatur; dum tamen tale sit de quo non videatur Ecclesiæ litigium imminere. Si vero de cujusquam moribus visum fuerit dubitandum, prolixior de eo probatio habeatur. Si ante receptionem aliquis se intemperanter habuerit, & impatiens disciplinæ, & ad arbitrium Ministri non emendaverit mores suos, tribuatur ei modeste licentia com omnibus quæ attulit, recedendi. In ordine vero aliquis non recipiatur antequam annum videatur vigesimum complevisse. Professio vero in arbitrio Ministri relinquatur.

Quæ Fratribus facere non liceat. §.8. Pignora non accipiant, nisi decimas cum licentia sui Episcopi, de manu Laici. Juramenta non faciant nisi in magna necessitate, & cum licentia Ministri, vel jussi ab Episcopo suo, vel ab alio vices Apostolicas gerente, & hoc pro honesta & justa causa. Si quod vitium in re, quæ venditur notum fuerit, indicetur emptori. Depositum auri, vel argenti vel pecuniæ non liceat eis suscipere. Ipsa die qua infirmus venerit, vel apportatus fuerit, de peccatis suis confiteatur, & communicet. Omni secunda feria (præterquam in octavis Paschæ, & Pentecostes & Nativitatis Domini, & Circumcisionis & Epiphaniæ, & præterquam in festivitatibus quæ ad colendum pronunciantur.) finita Missa pro fidelibus, fiat absolutio fidelium defunctorum in Cæmiterio, Singulis quoque noctibus ad minus

in

in hoſpitali coram pauperibus pro ſtatu & pace Sanctæ Romanæ Eccleſiæ & totius Chriſtianitatis, & pro Benefactoribus & pro his pro quibus generalis Eccleſia conſuevit orare communis fiat oratio.

Detrationibus.

§.9. In regularibus horis morem B. Victoris obſervent; niſi forte pauſationes, vel aliæ prolixitates, vel Vigiliæ, occaſione laboris & paucitatis ſervientium de conſilio piorum & religioſorum Virorum fuerint remittendæ. Propter paucitatem etenim ſuam tantas pauſationes in pſallendo facere non tenebuntur, nec ita tempeſtive ſurgere. In raſura ſimiliter ordinem Sancti Victoris ſequantur Clerici, Laici vero Barbas non radant, ſed eas creſcere modeſte permittant.

Clauſulæ.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis & Conſtitutionis infringere vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Dat. die 16. Decem. 1198. Pontif. An. I.

Datum Laterani XVI. Kalendas Januarii anno Incarnationis Dominicæ milleſimo centeſimo nonageſimo octavo. Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ Tertii Anno Primo.

XVIII.

Canonizatio Sancti Homoboni.

Innocentius Epiſcopus Servus Servorum Dei. Univerſo Clero & Populo Cremonenſi.

Proemium.

QUia pietas promiſſionem habet vitæ quæ nunc eſt & futuræ, juſtus & miſericors Dominus fideles ſuos, quos prædeſtinavit ad vitam, frequenter in hac vita glorificat, & ſemper in futura Coronat; quibus & per Prophetam promittit: Dabo vos in laudem, gloriam, & honorem in cunctis populis, & per ſe pollicetur: fulgebunt juſti ſicut Sol in Regno patris eorum. Mirabilis enim in ſe ipſo Dominus, mirabilis in Sanctis, mirabilis in omnibus operibus ſuis, verum nobis exhibet ſuæ virtutis indicium, & frigeſcentem jam in pluribus Caritatis igniculum, mirabilium ſuorum ſignis accendit, aſſumptis in gloriam ſuam qui certaverunt legitime in hoc mundo, ad memorias eorum innovat ſigna, & mirabilia juxta Prophetam immutat; ut qui Sanctus eſt apud ipſum, Sanctus etiam ab hominibus habeatur, & in hoc præſertim hæreticorum confundatur perverſitas, cum ad Catholicorum tumulos viderint prodigia pullulare. Licet autem juxta teſtimonium veritatis, ſola finalis perſeverantia exigatur ad Sanctitatem animæ in Eccleſia Triumphanti, quoniam qui perſeveraverit uſque ad finem, hic ſalvus erit, duo tamen virtus videlicet morum, & virtus ſignorum, opera ſcilicet pietatis in vita, & miraculorum ſigna poſt mortem, ut quis reputetur Sanctus, in militanti Eccleſia requiruntur. Nam quia frequenter Angelus Satanæ ſe in Lucis Angelum transfigurat, & quidam faciunt opera ſua bona, ut videantur ab hominibus, quidam etiam coruſcant miraculis, quorum tamen vita merito reprobatur (. Sicut de magis legitur Pharaonis.) & etiam Antichriſtus, qui electos etiam, ſi fieri poteſt, inducet miraculis ſuis in errorem, ad id nec opera ſufficiunt ſola nec ſigna, ſed cum illis præcedentibus iſta ſuccedunt, verum nobis præbent indicium Sanctitatis; nec immerito nos ad ipſius Venerationem inducunt quem Dominus ſuus oſtendit miraculis Venerandum. Hæc autem duo ex verbis Evangeliſtæ plenius colliguntur, ubi de Apoſtolis loquens ait: Illi autem profecti prædicabant ubique Domino Cooperante, & Sermonem confirmante ſequentibus ſignis. In eo namque quod ait Cooperante, eos operatos eſſe demonſtrans, & in eo quod ſequitur ſequentibus ſignis, eos exponens immo Dominum in eis miraculis claruiſſe. Hoc etiam Dominus uſque hodie operatur in Sanctis, & potentiam ſuam ſignis evidentibus manifeſtat, dum vivorum curat ægritudines ad memoriam mortuorum, & eos plus poſſe poſt mortem, & felicius vivere mortuos, qui in Domino moriuntur, quam qui vivunt in mundo demonſtrat. Sane veniens ad præſentiam noſtram Venerabilis Frater noſter Epiſcopus veſter, multis Viris religioſis & aliis honeſtis perſonis de ſua Diœceſi comitatus, cujuſdam Beati Viri & re & nomine Homoboni, vitam & actus necnon & modum tranſitus ejus, humiliter nobis aperuit; in quibus & Sanctę ipſius deguſtavimus converſationis odorem; Deumque mirabilem & omnia opera ejus in fide cognovimus & prædicavimus glorioſa. Idem etenim Sanctus tanquam lignum, quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum, quod fructum ſuum dat in tempore ſuo, prout eorundem nobis aſſertio facta tam viva voce, quam aliorum plurium honeſtorum literis patefecit, adeo in lege Domini, meditabantur die ac nocte, ut ei ſerviens in timore & ſecundum Prophetam media nocte ſurgens ad confitendum ei, matutinis ſemper laudibus intereſſet. Miſſæ quoque officium & alias horas cum ſumma devotione frequentans, ita aſſiduis orationibus inſiſtebat, ut in certis horis aut inceſſanter oraret, aut horas ipſas aliquando præveniret, niſi forte ipſum ſolicitudo, quam ſuper pace reformanda per Civitatem tanquam pacificus Vir gerebat, aut occaſio eleemoſynæ pro pauperibus acquirendæ, ſeu alia juſta cauſa in aliis operibus miſericordiæ detineret. Qui nimirum ante Crucem Dominicam ex aſſuetudine ſe proſternens, opus quodlibet faciendo, ſtando, ſedendo, jacendo, ad orationem labia movere continuo videbatur. Inter alia vero pietatis opera quæ tam circa pauperes, quos ſecum in domo propria tenebat, & pariter procurabat, quam circa alios indigentes, quibus viventibus humanitatis officium, mortuis ſepulturæ beneficium conſueverat devotus impendere diligentius exercebat, ipſe a ſecularium hominum conſortio ſegregatus, inter quos virebat quaſi lilium inter ſpinas, hæreticorum, quorum pernicies partes illas infecit, auſterus extitit aſpernator. Deducto autem ſic vitæ ſanctæ curriculo, cum ad matutinale officium, prout dictum eſt, in feſtivitate Sancti Brictii ſurrexiſſet, circa Miſſæ primordia idem ſe ante Crucem Dominicam more ſolito in oratione proſternens, dum

B. Homoboni Virtutes.

dum cantaretur hymnus Angelicus, beato fine quievit. Quæ vero, quot, & quanta miracula fuerint subsecuta, & quot advenientibus ad sepulchrum ejus sanitatis beneficia sint impensa, cum longum sit enumerare per singula, unum inter cætera ad assertionem Catholicæ Fidei duximus expressius annotandum. Cum enim quædam dæmoniaca mulier ad sepulchrum ejus deducta fuisset, ne aliqua fraus lateret, eadem primo fuit aqua non benedicta respersa; quæ se patienter aspergi permittens, aquam secundo respuit benedictam. Et ut res evidentiori experimento pateret, oblatam non consecratam absque aliqua præsentia sibi recipiens præsentatam, Eucharistiam consecratam subsequenter abhorruit, nec recepit: quæ & meritis ejusdem Sancti liberata recessit. Ut autem virtus morum, prout est superius prælibatum, licet omnis dubitatio amoveri ex subsecutione signorum per divinum judicium videretur, fide apud nos claresceret pleniori, ne miraculorum etiam virtus aliqua fraude posset vel figmento juvari, veritatem rei solicitius duximus inquirendam. Fidem namque, quam super conversatione ipsius absque figmento hypochrisis fraudulento divinum judicium, ut dictum est, manifeste ostendere videbatur, per testimonium dilecti filii Osberti Presbyteri Sancti Egidii Cremonensis præsentis cum Episcopo memorato, recepto ab eo firmavimus juramento: Sub cujus obtestatione videlicet juramenti ipse, qui patrinus ejus existens per XX. annos & amplius confessionem ejus sæpe receperat, quæ de illius Sancti conversatione præmisimus cum ipso Episcopo & aliis supradictis juratis similiter asseruit esse vera, & de obedientia quam in orationibus, vigiliis, & aliis pœnitentiæ fructibus, quæ sibi ab eo imposita erat, plus injuncto satisfaciens exhibebat, nos reddidit certiores. Ea etiam quæ de miraculis ipsis fuerant nobis exposita, per juramentum omnium prædictorum, qui propter hoc venerant, fide suscepimus pleniori; assertione ipsius Episcopi sub firmo verbo Sacerdotis requisita in virtute obedientiæ concurrente: ut sic divinum & humanum secuti judicium, cum majori procedere securitate possemus. Cum igitur hæc omnia, tam de probitate morum, quam virtute signorum, ad favorem petitionis, pro qua Episcopus memoratus, & alii supradicti ex parte vestra vehementer instabant, concurrere videremus, de Fratrum nostrorum consilio post multam deliberationem habitam cum eisdem Archiepiscopis, & Episcopis, quos super hoc ad consilium nostrum admisimus, de divina misericordia, & ejusdem Sancti meritis confidentes, ipsum Sanctorum Catalogo duximus ascribendum; Statuentes ut in die depositionis ipsius, ejusdem festivitas devote a vobis & aliis Christifidelibus annis singulis de cætero celebretur. Inde est quod Universitatem vestram rogamus in Domino & monemus, per Apostolica scripta præcipiendo mandantes, quatenus ejusdem Sancti memoriam, prout dictum est, cum celebritate debita venerantes, ejus apud Deum suffragia humiliter imploretis, per cujus merita ad gaudia æterna pertingere valeatis.

Datum Laterani II. Idus Januarii.

Miracula. — *Testes de supradictis rebus requisiti.* — *Sanctorum Catalogo adscribitur.* — *Dat. die 12. Januar. 1199. Pont. An. I.*

XIX.

Flandriæ Comites sub protectione Sedis Apostolicæ recipiuntur, nonnullaque eisdem conceduntur Privilegia.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Baldoino Comiti Flandriæ, & Mariæ Uxori ejus.

Ex Baluz. lib. 11. Epist. 43.

Apostolica Sedes, quæ disponente Domino, cunctorum fidelium mater est generalis, licet omnes teneatur paterno affectu diligere, in eos tamen uberius gratiam suæ dilectionis effundit, quos ad exhibenda sibi grata devotionis obsequia invenit promptiores. Attendentes igitur dilectionis fervorem, quam Prædecessores Vestri ad Romanam Ecclesiam habuisse noscuntur, & devotionem nihilominus quam vos ad personam nostram habere proponitis, firmo gerimus in proposito voluntatis, personas Vestras oculo benigniori respicere, & sincerioris dilectionis, & gratiæ brachiis amplexari: ac in his, quæ a nobis secundum Deum duxeritis requirenda, grataner vobis assensum Apostolicum impertiri. Eapropter volentes vos tanquam speciales Ecclesiæ filios protegere, pariter & tueri, personas Vestras cum omnibus bonis, quæ in præsentiarum rationabiliter possidetis, aut in futurum &c. *usque* ad verbum suscipimus. Auctoritate præsentium distri[illegible]ius inhibentes, ne aliquis sine manifesta, & rationabili causa, in personas Vestras excommunicationis, aut in Terras Vestras interdicti præsumat Sententias promulgare. Ad hæc adjicientes statuimus, ut si vos in aliquo præsenseritis aggravari, libere vobis liceat Sedem Apostolicam appellare. Si quis vero post appellationem ad nos legitime interpositam in vos, vel Terras Vestras excommunicationis aut interdicti sententias promulgaverit, ipsas decernimus non tenere.

Exordium.

Nulli ergo &c. protectionis, inhibitionis, & institutionis &c.

Datum Lateran. IV. Kal. Maji.

Dat. die 28. Aprilis 1199. Pont. An. II.

XX.

Nonnulla Fratrum de Calatrava Instituta, & Privilegia confirmantur.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. N. Magistro, & Fratribus Ordinis de Calatrava tam præsentibus, quam futuris secundum Ordin. Cistercien. Fratrum viventibus.

Ex Baluz. lib. 11. Epist. 51.

Quoties a nobis petitur &c. *usque* ad verbum Annuimus, & fel. rec Alexandri, & Gregorii prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum vestigiis inhærentes, præfatum locum de Calatrava, & locum de Salva terra, in quo ad serviendum Deo divino estis obsequio mancipati, sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti pagina communimus

Exordium. — *Locum de Calatrava sub protectione recipit Apostolica.*

nimus. In primis siquidem statuentes, ut institutio, quam Abbas, & fratres Cistercien. vobis in eodem loco morantibus, non ut familiaribus, sed ut veris fratribus fecisse dicuntur, perpetuis temporibus ibidem inviolabiliter observetur, videlicet, ut militaribus armis accincti contra Sarracenos pro tuitione Christiani populi fideliter dimicetis. Præterea ea, quæ de victu, & vestitu vestro præfati Abbas,& Fratres Cistercien., & universum Capitulum ejusdem Ordinis a vobis regulariter observanda sanxerunt, vobis nihilominus confirmamus: videlicet ut lineis in femorabilibus tantum vobis liceat uti; vestes quoque moderatas, honestas, & commodas secundum consilium Morimunden. Abbatis, & Magistri vestri, cum scapulari pro habitu Religionis habebitis. Vestiti, & cincti dormietis: & in Oratorio, Dormitorio, Refectorio, & in coquina silentium jugiter tenebitis. Cavebitis autem ne in qualicumque veste, aut superfluitatis argui, aut curiositatis notari possitis. Tribus vero in hebdomada diebus, id est feria tertia, quinta, & die Dominica, cum præcipuis solemnitatibus vobis carnibus vesci licebit: uno tantum ferculo, & unius generis, quantum ad carnes pertinet, contenti eritis, & ad Mensam ubique silentium tenebitis. Ab exaltatione quoque Sanctæ Crucis, usque ad Pascha tribus diebus, scilicet secunda feria, quarta, & sexta, præter Natale Domini, Epiphaniam, Hypapante, & Festivitates omnium Sanctorum, & Apostolorum, omnes, qui præsentes domi fuerint, in septimana qualibet jejunabunt. Qui autem in Castris militiæ fuerint, pro magistri arbitrio jejunia observabunt. Præterea quascunque possessiones &c. usque ad verbum Vocabulis exprimenda. Calatrava cum pertinentiis suis, & quintis, & omnibus pertinentiis suis. Castellum de Caracui cum omnibns pertinentiis suis. Castellum Dolarcus cum pertinentiis suis. Castellum de Benevento cum omnibus pertinentiis suis. Castellum de Suffera cum pertinentiis suis. Castellum de Malagon cum portaticis, & aliis pertinentiis suis. Castellum de Gualdaferza cum pertinentiis suis. Domum de Nombroca cum pertinentiis suis: Domos de Toleta cum tendis, Molendinis, Vineis, Terris, & Hortis; Ecclesiam Sancti Romani ultra Tagum cum pertinentiis suis. Domos de Talaveira cum Vineis, Olivetis, Hortis, molendinis, canalibus, & puteis, & cum aldeis, & aliis pertinentiis suis. Domos de Salamancella cum pertinentiis suis. Domos de Macheda cum Vineis, Hortis, tertis, & aliis pertinentiis suis. Mendeno cum suis pertinentiis. Sotello cum suis pertinentiis. Castellum de Affecha cum suis pertinentiis. Casasola cum suis pertinentiis. Alfondega cum suis pertinentiis. Figarola cum suis pertinentiis. Castellum de Cyrol cum suis pertinentiis. Castellum de Sorita cum portaticis, quintis, aldeis, & aliis pertinentiis suis. Castellum de Almogera cum portaticis, quintis, aldeis, & aliis pertinentiis suis. Balaga cum pertinentiis suis. Almonacir cum suis pertinentiis. Pengia cum suis pertinentiis. Onnon cum pertinentiis suis. Casas de Collado, de Verniges, & Ova cum pertinentiis suis. Medietatem de Moracella cum pertinentiis suis. Castellum de Cogolludo cum aldeis, & pertinentiis suis. Hæreditatem de Mollin. cum domibus suis, & cum aldea de Merla, & pertinentiis suis. Ecclesiam Sancti Salvatoris de Soria. Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Villares pardos cum omnibus domibus, aldeis, vineis, & earum pertinentiis. Castellum de Alcobella cum suis pertinentiis. Berezosa cum Baldalbin, Ecclesiis, & pertineniiis suis. Castellum rubeum cum omnibus pertinentiis suis. Villam de Valvert cum pertinentiis suis. Burgell in Navarra cum Ecclesia, & aliis pertinentiis suis. Formella cum pertinentiis suis. Hospitale de Bellota, cum Ecclesia, & pertinentiis suis. Domum de Formosella cum hæreditatibus, & pertinentiis suis. Quintanella de Borona cum suis pertinentiis. Hæreditatem de Alvellos cum domibus, & suis pertinentiis. Villas de Perros, & Canones in Campo de Monnio cum suis pertinentiis. Terradellos ibidem cum suis pertinentiis. Fontodra juxta Amaja cum pertinentiis suis. Palatia in Ripa de Pisorga cum suis pertinentiis. Medietatem de Avarcha cum Ecclesia ipsius loci, & pertinentiis suis. Famuscu in Rivo de Asageva cum pertinentiis suis. Vallorabona in Episcopatn Palentin. cum pertinentiis suis. Sanctam Mariam Domino Echa super Rivum de Pisorga, & Villam Ramira in Alcordutella, & hæreditates in termino de Courel cum pertinentiis suis. Padellam cum Ecclesia Sanctæ Mariæ, & pertinentiis suis. Ravanal cum Ecclesia juxta Castrum Vert. & Val. in Ripa de Stola, & Navam cum pertinentiis suis. Caso cum pertinentiis suis in Asturus, cum Ecclesia, & pertinentiis suis. Villester juxta Bamba, pallos in Ripa de Doira, & Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Zamorra cum pertinentiis suis. Pinos in Gallitia, & Congeli in Gallitia juxta Allariz, Domum de Allariz, Domos de Troncoso, & minium cum vineis, terris, & pertinentiis suis. Domum de Benevento super Orvegun cum pertinentiis suis. Vannexandines In terra de Astorga cum domibus, & pertinentiis suis. Ecclesiam de Majorica cum domibus, & pertinentiis suis. Elpererii inter Civitatem Rodrogo, & Tronchoso cum omnibus possessionibus, & pertinentiis suis. Domos de Segobia cum tendis, vineis, & aliis pertinentiis suis. Erigerum cum omnibus pertinentiis suis. In Portugal in Civitate, quæ dicitur Estora, duos Alcazarel, vetus, & novum cum omni hæreditate Regia, & aliis pertinentiis suis. Castellum de Guluce cum perinentiis suis. Domos de Scaren cum hæreditate Regia de Ortalogon, & pertinentiis suis, Castellum de Alcanethet, Alpedriz, Benamesi, lurumenia, Albofeira, Malfora, & Casas de Ulixbona cum vineis, & aliis pertinentiis suis. Cazaraboton, Sanctum Vincentium, Bolvaidi, Oriz. In Aragona Castellum de Alcaniz cum Villa sua, aldeis, & aliis pertinentiis suis. Medietatem de Maella cum Olivetis, & pertinentiis suis. Pomer cum pertinentiis suis. Salvam terram, Castellum de Domnisronda, Sanctum Silvestrum, medietatem de Veilozeil, Contai, & Enforlopes. Castrum lege Eerraira, Cameles, & Ort. cum pertinentiis suis. Quintanella de Redofresnos, S. Felicem, & Losbarros cum pertinentiis suis, & S. Nicolaum de Lamina, & Sequela cum pertinentiis suis. Sane laborum &c. Liceat quoque vobis Clericos &c. Prohibemus insuper, ut nulli &c. Cum autem generale &c.

Instituta eis à Cisterciensibus tradita confirmat.

De Vestibus.

De Victu.

De Jejuniis.

Bona omnia eis confirmat.

Nonnulla concedit privilegia.

Liceat etiam vobis in locis vestris sine manifesto dispendio vicinarum Eccl. Oratoria construere, in quibus Fratres, & Familiæ vestræ divinum audire Officium, & Christianam habere valeant Sepulturam. Clerici quoque ordinis vestri Clericum Priorem habeant, cui professionem faciant, reverentiam, ac subjectionem impændant. Nihilominus vero præsenti decreto sancimus, ut si quis in aliquem fratrum vestrorum, temerarias manus injecerit, nisi rationabilis causa obsistat, excommunicationis sententia sit astrictus, & illud pro tutela vestra tam in sententia, quam in pœna servetur, quod sub Innocentio Papa de Clericorum tuitione noscitur institutum. Regulares, & antiquas consuetudines Ordinis vestri a Prædecessoribus vestris, & & a vobis hactenus observatas aliqua levitate mutari, seu etiam possessiones domorum vestrarum alienari, nisi de Magistri providentia fiat, cum consensu Capituli, vel majoris, & sanioris partis, auctoritate Apostolica prohibemus fieri. Prohibemus insuper, ut infra fines Parochiarum vestrarum, quas a Sarracenis acquisistis, vel imposterum acquiretis, Capellas, vel Oratoria, seu Ecclesias nullus audeat sine assensu vestro construere, si vos pro necessitate populi duxeritis construendas: in quibus cum constructæ fuerint, liceat vobis Clericos eligere, & Episcopo præsentare: quibus si idonei fuerint, Episcopus curam animarum committat, ut ei de spiritualibus, vobis autem de temporalibus debeant respondere. Præterea novas, & indebitas exactiones ab Archiepiscopis, Episcopis, Archidiaconis, seu Decanis, aliisve Ecclesiasticis, secularibusve personis, vobis omnino fieri prohibemus. Chrisma vero &c. Inhibemus adhuc ne interdictos &c Paci quoque &c. Ad hæc libertates &c. Decernimus ergo &c. Salva in omnibus Sedis Apostolicæ auctoritate. Si qua igitur &c

Dat. die 28. Aprilis 1199. Pont. An. II. Datum Laterani per manum Rainaldi Domini Papæ Notarii Cancellarii Vicem agen is quarto Kal. Maji, indict. secunda, Incarn. vero Dom. Anno MCXCIX. Pontif. vero Domini Innoc. Papæ Tertii Anno Secundo.

XXI.

Turonensibus Archiepiscopis Primatus conceditur super Ecclesiam Dolensem.

Ex Baluz. Epist. 79. Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei, Bartholomæo Turonen. Archiepiscopo, ejusque successoribus canonicè substituendis in perpetuum.

Proemium. LIcet primum, & præcipuum Ecclesiæ fundamentum sit Unigenitus Dei Filius Jesus Christus, juxta quod dicit Apostolus: Quia fundamentum positum est, præter quod aliud poni non potest, quod est Christus Jesus: secundum tamen, & secundarium Ecclesiæ fundamentum existit beatissimus Apostolus Petrus, ad quem veritas ait: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam; qui sicut a Christo petra dictus est Petrus ita etiam a Christo capite vocatus est caput, ipso sibi dicente; Tu vocaberis cephas, ut per hoc universi fideles agnoscerent quod ad ipsum tamquam ad fundamentum, & caput, majores debeant Ecclesiarum causæ referri, quatenus quod ipso tanquam a capite principali fuerit auctoritate statutum, ab ipso tanquam in fundamento stabili firmitate consistat. Nobis ergo, qui (licet indigni) locum ejus in Apostolica Sede tenemus, incumbit ex debito pastoralis officii de universali Ecclesia scandala tollere, ac jurgia resecare: & tam emergentes de novo quæstionum articulos, quam causas ab antiquo tractatas, sed adhuc in antiquæ contentionis scrupulo remanentes, judicialis sententiæ calculo terminare. Inter cæteras vero causas veteres, ac modernas, vetus illa quæstio, quæ inter Turonen. & Dolen. Ecclesias vertebatur, Ecclesiam non modicum usque ad hæc moderna tempora conturbabat: ad quam vel sopiendam concordia, vel judicio terminandam, post multas prædecessorum nostrorum citationes, nos tandem dilecto filio Joanne Dolen. electo ad Sedem Apostolicam accedente, termino utrique partium a bonæ memoriæ Cœlestino Papa prædecessore nostro præfixo, cum tu nonnisi nuncios minus sufficienter instructos pro sola dilatione petenda misisses, partem citavimus Ecclesiæ Turonen. mandantes, ut quicquid de te quocumque modo contingeret, pars eadem per se, vel per procuratores idoneos ad Apostolicam Sedem accederet, nostræ dispositionis formam, vel justæ diffinitionis sententiam receptura. Alioquin ex tunc nos ad horum alterum procedere curaremus. Dicto igitur electo Juliano, Rodulpho, & Hugone Canonicis Dolen. cum litteris de procuratione ipsis super hac causa specialiter ab Ecclesia Dolen. concessis, & dilectis filiis Gaufrido Cancellario, Senoreto, Joanne, Ernaudo Canonicis Turonen. & Gaufrido de Joviaco, cum litteris de rati habitione datis eis, tam a te, quam Ecclesia Turonen. in nostra præsentia constitutis, frequenter per nos, interdum etiam per fratres nostros audientiam plenam, & benignam indulsimus: & quæ fuerunt hinc inde proposita intelleximus diligenter. Fuit autem propositum ex parte Dolen. Ecclesiæ, quod cum eadem Ecclesia longissimo tempore fuerit in possessione metropoliticæ dignitatis, sicut ex gestis quorumdam sanctorum, & aliis scriptis apparere dicebat: tandem cum temporibus bonæ memoriæ Nicolai Papæ prædecessoris nostri Festiniano tunc in Archiepiscopum Dolen. promoto, usum palli a Sede Apostolica postulasset, licet idem Nicolaus quod petebatur, ei non duxerit concedendum: quia litteras Apostolicæ Sedis, quas prædecessores ejus prædecessoribus ipsius Festiniani in pallii collatione transmiserant, ei non fecerat præsentari: non tamen quod petebatur negavit expresse, sed partes ad suam præsentiam convocavit: mandans Erardo tunc Archiepiscopo Turonen. ut ad ipsum suum Legatum transmitteret: cum quo & Dolen. Ecclesia suos nuncios destinaret, ut utriusque positis coram eo æqua lance causa librata, quæ esset sedes metropolitica plenius appareret. Scripsit etiam idem Nicolaus, sicut ex authentico ipsius apparet, Salomoni tunc Regi Britannorum, & Uxori ejus, ut idem Festinianus idoneum mitteret ad Romanam Ecclesiam ex proprio clero legatum: qui scripta fidei catho-

Quæstio inter Dolen. & Turonen. Ecclesias.

Quid factum sit ab Innocentio Papa ad eam componendam.

Partes auditæ; rationesque allatæ.

tholicæ documenta deferret, & eundem Festinianum ita credere, & servare de cætero juramento firmaret: quod nisi palleum ei dispofuisset per eundem legatum transmittere, non mandasset. Verum eodem Nicolao sublato de medio, cum nuncii Dolen. Ecclesiæ ad Apostolicam Sedem accessissent, bonæ memoriæ Adrianus Papa, eidem Festiniano palleum cum privilegio destinavit; quod pars Dolen. Ecclesiæ per scriptum authenticum non probavit. Præterea quod temporibus Joannis VIII. Ecclesiæ Dolen. Archiepiscopus præsideret, nixa est pars eadem comprobare per litteras ejus, quas Mayn. Archiepiscopo destinavit, & cæteris Episcopis per Britanniam constitutis. Cæterum cum quidam juvenis felicis recordationis Gregorio VII. consecrandus fuisset a Dolen. Ecclesia præsentatus, ipse juvene illo propter minorem ætatem repulso, I. tituli S. Melanii Abbatem in Dolen. Archiepiscopum consecravit: ei, & successoribus ejus pallei usum indulgens, & mandans Episcopis Britanniæ, ut ei tanquam Archiepiscopo reverentiam, & obedientiam exhiberent. Quæ quoniam authenticum non habebat, per Urbani II. litteras voluit edocere: felicis etiam recordationis Urbanus II. R. Dolen. Archiepiscopo juramento ab ipso recepto, quod memoratus G. prædecessor ipsius. Prædecessori ejusdem R. & successoribus ejus usum pallei concessisset, sicut in transcripto litterarum ipsius G. quarum authenticum se habere juravit, erat expressum: munus pallei ex Apostolicæ Sedis liberalitate concessit. Licet ipsi mandasset, ut exhibere se nullatenus recusaret ad discutiendam querimoniam, quam Turonen. Archiepiscopus de subjectione Dolen. Ecclesiæ, & obedientia sibi negata, tam apud ipsum, quam prædecessores ejus fecerat sæpe proponi, Idem etiam eum in litteris, quas Principibus, & Populo Dolen. Ecclesiæ destinavit, pro justitiis ejusdem Ecclesiæ duxit Archiepiscopum nominandum, sicut per scriptum authenticum pars eadem demonstravit. Piæ quoque memoriæ Paschalis II. Baldrico Dolen. Archiepiscopo a Gerardo tunc Engolismen. Episcopo auctoritate Sedis Apostolicæ instituto, palleum, plenitudinem scilicet officii pastoralis indulsit: ut eo secundum consuetudinem prædecessorum suorum uteretur. Præterea in Synodo a bonæ memoriæ Calixto Papa celebrata Remis, B. Dolen. Archiepiscopus cum duobus suffraganeis suis interfuisse legitur, & ad ipsam prius tanquam Archiepiscopus evocatus. Honorius insuper cum prædictum G. tunc Engolismen. Episcopum tanquam legatum suum, & Apostolicæ Sedis Vicarium destinaret, inter alios legitur B. Archiepiscopo Dolen. scripsisse, ut eum reverenter susciperet, & ipsi humiliter obediret; qui etiam B. quatuor suffraganeos habuisse probatur. Ad hæc felicis memorię Innocentius Papa prædecessor noster G. Dolen. Archiepiscopum, & suffraganeos ejus ad Concilium, quod Pisis postea celebravit, legitur evocasse, & ad querimoniam ejus citasse Archiepiscopum Turonen. ut super subjectione, quam a Dolen. petebat, justitiam ostenderet Ecclesiæ Turon. & eidem Dolen. de Alaten. diœcesi responderet. In quo etiam piæ memoriæ Cœlestinus eundem prædecessorem suum Innocentium est secutus. Et licet bonæ memoriæ Lucius Papa II. prędecessor noster contra Dolen. Ecclesiam pro Turonen sententiam promulgarit, semper tamen Dolen. Ecclesia in libertatis possessione permansit; cum, sicut in scripto etiam ab adversa parte inducto perspicitur contineri, concessum fuerit, ut G. tunc Dolen. Archiepiscopus quandiu Ecclesiæ præesset eidem, usum pallei non amitteret, nec alii, quam Romanus Pontifex subjaceret. Idem etiam G. cum ad Capuanæ Sedis metropolim aspiraret, in via cum Turonen. Archiepiscopo dicitur collusisse, nec bene defendisse causam Dolen. Ecclesiæ, a qua tam corpore, quam animo discedebat, cum statim post sententiam transierit ad Ecclesiam Capuan. Oliverius quoque successor ipsius electus, eosdem suffraganeos, quos G. prædecessor ejus habuerat, habuit, & in Dolen. Ecclesia ministravit, sicut per plures testes fuerat comprobatum. Adjecit etiam pars Dolen. quod processu temporis bonæ memoriæ Eugenius Papa prædecessor noster felicis record. B. Clarævallen. Abbatem ad sopiendam inter easdem Ecclesias controversiam destinavit: cujus statutum servare noluit Ecclesia Turonen. Cæterum cum H. postmodum Dolen. electus propter illiteraturam suam Apostolico se timeret conspectui præsentare, cum Cantore, & quatuor aliis Canonicis Dolen. Andegavis, quasi cum Turonen. compositurus accessit: & exinde contra prohibitionem Cantoris, & alterius Canonici senioris, cum tribus junioribus Turonen. adiit civitatem: & corruptis aliis tribus Canonicis per collationem præbendarum, & salvo jure Dolen. Ecclesia jurare inductis, se servaturos, quod oblata eis chartula continebat, a Turonen. Archiepiscopo munus consecrationis accepit. Quod autem idem H. tres juvenes memoratos corruperit, uni scilicet Archidiaconatum, alteri præbendam conferens, & tertio præbendam susceptam de manu laicali confirmans: quod cantor, & socius ejus eidem H. ne Turonis accederet, curaverint districtius inhibere, quod iidem juvenes, salvo Dolen. Ecclesiæ jure juraverunt: quod idem H. adulterinum sigillum habuerit, eadem pars per suos testes sufficienter asseruit fuisse probatum. Adjectum est etiam, quod litteræ nomine Dolen. Cap. super ipsius H. præsentatione confectæ, veræ non essent; utpote in quibus nomen præmittebatur Decani: cum Decanus nullum haberet in eadem Ecclesia personatum, sed cantor primum locum potius obtineret. Idem etiam H. in professione, quam fecit Archiepiscopo Turonen. se non Episcopum, sed Archiepiscopum nominavit. Cæterum cum idem H. propter prædicta non fuisset a Dolen. receptus, ad Apostolicam Sedem accedens, a bonæ memoriæ Adriano Papa prædecessore nostro ab obedientia fuit, quam Turonen. Archiepiscopo in consecratione sua promiserat, absolutus. Sed hoc non potuit pars eadem per litteras authenticas demonstare. Cui cum Dolen. Ecclesia ab eodem Adriano Papa usum pallei tum ex tenore concordiæ, quam inter se, & Turonen. Archiepiscopum factam fuisse confitebatur, tum ex antiqua consuetudine postularet: nuncii vero Turonen. Ecclesiæ compositionem quamdam factam per Abbatem de Fontanis, in qua Dolen. Ecclesia suffraganeis renunciasse dicebant, peterent confirmari, addentes quod sic fuerat a præfato Lucio Papa prædecessore nostro de fratrum con-

consilio per sententiam dessinitum, parte Dolen. Ecclesia prædictam compositionem, & sententiam non tenere dicente: cum is, qui in Dolen. Ecclesia tunc præsulatus gerebat officium, dolum adhibuisset, & fraudem, utpote qui cum jam ad Capuanam metropolim aspiraret, nihil ad commodum Dolen. Ecclesiæ allegauit: cum & Dolen. Ecclesia præsens in examinatione negocii non fuisset. Idem etiam Adrianus prædictam compositionem omnino cassavit, & eam vires censuit non habere. Eidem H pallei usum indulgens, ac E. tunc Archiepiscopo Turonen. præcipiens, ut aut cum eo super suffraganeis conveniret, aut usque ad festum Sancti Michaelis proximo tunc venturum plenam ei exhibiturus, & recepturus justitiam Apostolico se conspectui præsentaret. Interim autem ipsum, vel Clericos ejus excommunicationis, vel interdicti sententia non præsumeret aggravare. Iterum etiam idem Adrianus ad festum omnium Sanctorum citavit partem Ecclesiæ Turonen. & eundem H. frequenter in litteris suis Archiepiscopum nominavit: quod ex scriptis authenticis pars eadem demonstravit. Insuper bon. mem. Alexander Papa eundem Adrianum prædecessorem suum postmodum imitatus dictum H. nominavit Archiepiscopum, & te non semel, sed & sæpius, & tandem peremptorio evocavit, ut ad Apostolicam Sedem accederes, Roll. tunc Dolen. electo de suffraganeis responsurus. Asseruit etiam idem Alexander in suis litteris, sicut ex earum inspectione patebat, quod dictus Adrianus prædecessor ipsius quæstionem illam, quæ inter Turonen. & Dolen. Ecclesias per sententiam terminata fuerat, cœperat retractare. Unde volens plenius super causa ipsa cognoscere veritatem, cum utraque parte præsente, a Roll. tunc Dolen. electo testes recepisset inductos, & depositiones eorum super quibusdam capitulis admisisset, G. tunc Senonen. H. Bajocen. & Abbati Sanctæ Genovefæ, & Decan. Bajocen. tam testes, quos ipse receperat super quibusdam aliis capitulis audiendos, quam alios ab alterutra partium inducendos, recipiendos, & audiendos super possessione subjectionis, in qua te tu frater Archiepiscope esse dicebas, vel libertatis, in qua se idem tueri nitebatur electus super capitulis certis commiserit, quem Lucius etiam successor ipsius in hoc imitatus N. Cenoman. Decanum, I. de Veteri ponte Archidiacono Rothomagen. N. Januen. Præposito Sanctæ Mariæ de Castell. per suas litteras idem injunxit: qui juxta mandatum Apostolicum procedentes receperunt testes super prædictis capitulis inductos a partibus: & eorum depositiones redigentes in scriptis sub sigillis suis ad Sedem Apostolicam transmiserunt. Ex his ergo concludens Dolen. Ecclesia postulabat, ut cum in libertatis semper possessione fuisset, dictum electum Joan., per dilectum filium nostrum Jor. tituli Sanctæ Pudentianæ Presbyterum Cardinalem, tunc Apostolicæ Sedis Legatum Auctoritate Apostolica confirmatum, consecrare in Archiepiscopum, & ei usum pallei curaremus de solita Sedis Apostolicæ benignitate conferre. Cæterum ex parte Turonen. Ecclesiæ fuit ad prædicta responsum, quod cum olim tota Britannia fuisset Turonen. Ecclesiæ tanquam metropoli suæ subjecta, Britannis tandem conspirantibus contra Regem Francorum, & proprium sibi constituentibus Regem, occasione Beati Sansonis, quondam Eboracen. Archiepiscopi, qui dum in partibus Britanniæ pateretur exilium, in Dolen. Ecclesia cum Archiepiscopalibus insignibus ministrarat, Dolen. Ecclesia contra Turonen. supercilium elationis assumpsit, Britannis volentibus sibi novum Archiepiscopum, sicut novum Regem creaverant, suscitare. Unde bonæ memoriæ Nicolaus Papa prædecessor noster Salomoni tunc Regi Britanniæ scribens, quod omnes Episcopi Regni ejus suffraganei essent Ecclesiæ Turonen. per litteras suas expressit: adjiciens tandem, ut si contentiosus agere vellet, ad Sedem Apostolicam destinaret: ut quæ esset sedes metropolitica per ejus judicium appareret. In aliis etiam litteris directis eidem Turonen. Ecclesiæ metropolim esse Dolen. Ecclesiæ, sicut ex prædecessorum suorum monimentis, & exemplis priorum patere dicebat, asseruit: & Festiniano Dolen. Antistiti scribens, quod Turonen. Ecclesia metropolis ejus esset se comperisse, sicut ex litteris ejus apparet, descripsit: necessarium esse adjiciens, ut eam Dolen. Episcopi sequerentur: & ipsam in negociis suis adirent: nec exquirere ipsius judicium detrectarent, sicut per monimenta prædecessorum suorum, & exempla priorum dicebat ostendi. Addito ut idem Festinianus se metropolitanum nullatenus appellaret, quousque scripta Romanorum Pontificum, quæ in acceptione pallei ejus antecessores acceperant, destinaret: cum in regestis Siri, & Adriani nullatenus invenisset, quod Bestovaldo, & Junemeno prædecessoribus ejusdem F. sicut scripserat, usum pallei concessissent. Præterea Joannes Papa prædecessor noster Episcopis Britanniæ interdixit, ne juri Ecclesiæ Turonen. resisterent, super omnibus, quæ Turonen. Archiepiscopus ad suam pertinere metropolim asserebat, donec utraque partium ad Apostolicam Sedem accederet, ut ibidem eadem causa finiretur. Adjiciens quod si aliter agerent, se scirent excommunicationis sententiæ subjacere, & ab omni ecclesiastico beneficio esse suspensos. Quem piæ recordationis Leo Papa successor ipsius postmodum imitatus, se in scriptis veterum reperisse asseruit omnes Episcopos Britanniæ Turonen. Archiepiscopo subjacere. Adjiciens quod cum ad eum in Remen. Concilio super hoc quæstio delata fuisset, statuerat, ut Dolen. pseudo Archiepiscopus cum suis subjectis Romano Concilio interesset, non solum super hoc, sed etiam de simonia etiam responsurus. Quod quia implere contempsit, eum, & omnes Episcopos, qui ei adhæserant, excommunicationis sententia innodavit: sic scilicet, ut nec peragerent divinum officium, nec audirent, nec etiam benedicere attentarent. Tandem vero cum utraque partium super hoc coram fel. rec. Gregorio Papa VII. prædecessore nostro diutius litigasset, idem Gregorius post longam discussionem in Romana Synodo utraque parte præsente, & causa non sine multo labore discussa, contra Dolen. Ecclesiam sententiam promulgavit: ut nisi forte Britanni a subjectione ejusdem Ecclesiæ se possent authentica Sedis Apostolicæ auctoritate tueri, Turonen. Ecclesiam Matrem suam, & metropolim recognosceret, & eam quam decet metropolitanum subjectionem, & obedientiam Turonen.

Archiepiſcopo exhiberet: uſu pallei tunc Dolen. electo reſervato, ſic tamen, ut nullus ſucceſſor ejus ad dignitatem hujuſmodi aſpiraret, ſed tam ipſi, quam cæteri Epiſcopi Britanniæ ſub Turonen. Archiepiſcopi magiſterio perpetuò permanerent. Ad quod melius cognoſcendum idem Gregorius Legatos Sedis Apoſtolicæ in provinciam deſtinavit: qui congregato Concilio Xanctonis auditis propoſitis cum Dolen. Eccleſia nullum ad ſuæ defenſionis præſidium Apoſtolicæ Sedis privilegium induxiſſet, ſed quaſdam litteras potiùs ſub nomine Adriani Papæ confectas, quas P. Clericus Dolen. Antiſtitis ipſo audiente, ac tacente in regeſto Romanæ Eccleſiæ ſe mentitus fuerat reperiſſe: & quas idem Antiſtes falſatas eſſe in verſiculo, in quo de datione pallei fiebat mentio, recognovit, quod Gregorius ſub conditione ſtatuerat, pure curaverunt, & ſimpliciter diffinire: ſcilicet, ut tam idem Dolen. quam cæteri Britanniæ Epiſcopi, perpetuam deinceps ſubjectionem, & obedientiam exhiberent Archiepiſcopo Turonen. quod prædictus Dolen. in manu dicti Gregorii Papæ poſt datum judicium promiſerat ſe facturum: quamvis autem prædictorum Joannis, Leonis, Gregorii, & legatorum ejus pars eadem authentica non haberet, ea tamen authentica eſſe per bonæ memoriæ Urbanum II. authenticum demonſtravit. Cumque poſtmodum R. Dolen. Epiſcopus memorati Urbani Papæ ſe conſpectui præſentaſſet, juramento firmavit, quod prædictus Gregorius prædeceſſor ejus ſalva querimonia Turonen. Eccleſiæ, pallei uſum conceſſerat: ſic tamen, ut ſi etiam Dolen. Eccleſia in cauſa ſuccumberet, uſum pallei nihilominus retineret: quod per quaſdam litteras ejuſdem Gregorii oſtendere nitebatur, propter quod Urbanus ei pallium indulſit. Cæterum cum R. Turonen. Archiepiſcopus ad ejus præſentiam acceſſiſſet, & quod per eundem Gregorium, & legatos ejus diffinitum fuerat, demonſtraſſet, Idem Urbanus de conſenſu partium certum terminum partibus aſſignavit: ad quem ſiqua partium non veniret, cauſæ ſuæ periculum ſuſtineret. Unde Turonen. ad terminum veniente, Dolen. per nuncium vero ſuum excuſationes ſolummodo prætendente minus legitimas, cauſa cognita de conſilio fratrum ſuorum ſancivit, ut tam Dolen. quam cæteri Epiſcopi Britanniæ Turonen. Eccleſiam ſuam eſſe metropolim recognoſcerent, & debitam ei reverentiam exhiberent, nec ullo ulterius tempore poſt Roll. obitum ad uſum pallei Dolen. Epiſcopus aſpiraret, ſicut in ejus authentico perſpeximus contineri. Idem etiam Urbanus Epiſcopis Britanniæ ſuam ſententiam denuncians præcepit, ut Turonen. ſicut Archiepiſcopo ſuo impoſterum obedirent. Cum autem poſtmodum tempore bonæ memoriæ Lucii Papæ II. cauſa eadem fuiſſet ad Apoſtolicæ Sedis audientiam procurante Dolen. Eccleſia revocata, ipſe utraque parte præſente, latam ab eodem Urbano per ſententiam confirmavit: & Turonen. Eccleſiam ſuper Dolen. & aliorum Epiſcoporum Britanniæ obedientia per baculum inveſtivit: præcipiens, ut tam Dolen. quam cæteri Epiſcopi Britanniæ Turonen. Eccleſiæ tanquam propriæ metropoli ſubjacerent, & ei debitam obedientiam, & reverentiam exhibere curarent. Hac tamen moderatione habita, ut G. tunc Dolen. Epiſcopus retineret uſum pallei quoad viveret, & Romano tantum Pontifici ſubjaceret, ſed poſt ipſum nullus Dolen. Epiſcopus ad uſum pallei aſpiraret, ſicut in oſtenſo nobis ipſius authentico privilegio continetur. Qui etiam Briocen. & Trecor. Epiſcopos ab obedientia Dolen. abſolvit: & ut Turonen. Archiepiſcopo reverentiam, & obedientiam exhiberent injunxit: adjiciens, quod ſi mandati eſſent apoſtolici contemptores, ſententiam quam Turonen. proferret in eos, ratam haberet, & faceret inviolabiliter obſervari. Mandans etiam Comiti, & Baronibus Britanniæ, ut ſententiæ nullatenus obviarent, ſed eam paterentur executioni mandari. Alioquin ratam haberet ſententiam, quam Turonen. Archiepiſcopus in contradictorem quemlibet promulgaret. Hanc autem ejuſdem Lucii ſententiam Eugenius, & Anaſtaſius ſucceſſores ipſius auctoritate Apoſtolica confirmarunt: & idem Eugenius ratam habuit excommunicationis ſententiam, quam in Dolen. & Briocen. Clericos E. tunc Turonen. Archiepiſcopus propter eorum inobedientiam promulgarat. Tandem vero Dolen. Eccleſia ſententiæ parere coacta, Hugonem tunc electum ſuum conſecrandum per decem Dolen. Canonicos, & Clericos cum decreto capituli ſubſcriptiones Canonicorum omnium continente, abſolutione recepta ab Archiepiſcopo Turonen. eidem Archiepiſcopo præſentavit, & ei profeſſionem fecit, ſicut alii ſuffraganei Archiepiſcopo ſuo facere conſueverunt, ac rediens a Clero, & populo Dolen. fuit cum proceſſione receptus. Et licet idem H. poſtmodum, ſicut ab adverſa parte proponitur, pallium, & abſolutionem obedientiæ, quam in conſecratione ſua exhibuerat Eccleſiæ Turonen. tacita de latis ſententiis veritate, & falſitate ſuggeſta: ſcilicet quod ille, qui tunc in Dolen. Eccleſia Præſulatus gerebat officium, fraudem adhibuerat, nec ſufficienter partem Dolen. Eccleſiæ defenderat, à Sede Apoſtolica impetraſſet: rediens tamen eidem Archiepiſcopo debitam obedientiam exhibere curavit, & ſe teneri recognovit, eidem, ad concilium ejus vocatus acceſſit: & tam ei quam I. ejuſdem Archiepiſcopi ſucceſſori obedientiam, ſicut ſuo Metropolitano reverenter impendit, ſicut per teſtes fuerat legitime comprobatum. Qui cum tandem, quia tranſgreſſus fuerat proprium juramentum, ab eodem I. fuiſſet excommunicationis vinculo innodatus, tandem cæcitate percuſſus, pœnitens, & de perjurio ſponte confeſſus, abſolutionis ab eo beneficio impetrato, annulum etiam ei reſignavit: quod totum per teſtes fuerat comprobatum. Idem quoque Adrianus in litteris, quas pars adverſi ſuper pallio eidem H. conceſſo, inducit, inter cætera proteſtatur, quod quia ſuper controverſia propoſita, plenam non potuerat cognitionem habere: cum altera pars in negatione conſiſteret, & ſe non habere mandatum penitus affirmaret, nihil ab eo fuerat ſuper eodem negocio terminatum. Felicis etiam recordationis Alexan. Papa prædeceſſor noſter de ſententia Lucii, confirmatione Eugenii, & Anaſtaſii, concordia H., & pallio ipſi H. ab Adr. Papa conceſſo habita mentione, Turon. Eccleſiæ in Dolen. jus Metropolicum reſervavit: mandans Dolen. Capitulo, ut ſi forſan in perſonam idoneam conveniſſet, eam

Turon. Archiepiscopo confirmandam, & consecrandam, si electionem factam inveniret canonice, præsentaret, & consecraturus ei debitam obedientiam, & reverentiam secundum Ecclesiæ consuetudinem exhiberet. Adiiciens, quod si per Legatos Sedis Apostolicæ eorum esset electio confirmata, & electus etiam consecratus, nihilominus ad eundem Archiepiscopum vocatus, accederet, & ei obedientiam exhiberet. Quod si forsan ab eo vocatus ad præsentiam ejus infra tres menses accedere non curaret, ex tunc idem Alexander ipsum ab administratione temporalium, & executione officii, quod post electionem susceperat, suspendebat, sicut per ejus authentica patuit manifeste. Nec nocuit, nec nocere potuit Ecclesiæ Turon. quod idem Alex. forte in favorem Dolen. electi citavit partes, testes recepit, & aliis recipiendos commisit: cum non in præjudicium alterutrius partium id intelligatur egisse: præsertim cum tibi etiam ad Turon. Metropolim evocato, Dolen. Diœcesis in pulsatione Campanarum, & causarum delatione detulerit, & Abbas Sancti Jacuti, qui est de Dolen. Diœc. ad Concilium tuum vocatus accesserit, & tibi etiam curaverit obedientiam exhibere. Nos ergo diligenter auditis, quæ fuerant hinc inde proposita, & rationibus, & allegationibus partium cum instrumentis, & attestationibus sufficienter inspectis, de fratrum nostrorum, & tam Archiepiscoporum, quam Episcoporum existentium, apud Apostolicam Sedem consilio, petitionem Dolen. Ecclesiæ interlocuti sumus non esse aliquatenus admittendam: cum probatum non esset Dolen. Ecclesiam in libertatis possessione, sed Turonen. potius in subjectionis ipsius possessione manere. Ad abundantiorem autem cautelam ab eodem electo coram fratribus nostris quæsivimus, si Dolen. Ecclesia jam probasset, vel adhuc posset probare dolum, quem præfatus G. Dolen. Archiepisc. dictus est commisisse, per quem pars Dolen. Ecclesiæ remansisse proposita fuerat indefensa. Qui respondit, quod dolus ille nec probatus fuerat, nec poterat comprobari: cum sæpe dictus G., & qui cum eo venerant in Apuliam transeuntes, nunquam postea remearint. Et quamvis causa non super proprietate, super qua sæpe fuerat sententialiter diffinitum, sed super possessione tantum subjectionis, & libertatis commissa sub certa forma fuisset: ad omnem tamen occasionem tollendam, liberam eis concessimus facultatem, ut ex his, quæ acta fuerant, adhuc summatim de proprietate proponeret, si quid posset rationabiliter allegare. Audientia ergo sibi propter hoc publica in Consistorio bis indulta, quia præter præmissa nihil ad commodum partis suæ potuit allegari: cum quasi prænosceret, quod debet in causa succumbere, electioni renunciare voluit in manibus nostris: & a commissa sibi, & sociis suis a Dolen. Capitulo super eadem causa procuratione cessare. Nos autem nolentes hominum malitiis indulgere, nec renunciationem recepimus, nec passi fuimus, ut a commisso sibi, & sociis suis a Dolen. Ecclesia super eadem causa procuratoris officio resileret. Ipso igitur nihil quod ad causam suam faceret postmodum proponente, cum ipsum negocium diu quidem cum multa diligentia nos, & fratres nostri sufficientissime discussimus, præmissis, & aliis multis rationibus per idoneos Advocatos ab utraque parte prudenter inductis: quas propter prolixitatem superfluam in hac pagina prætermisimus annotare: de communi fratrum nostrorum consilio, auctoritate Dei Omnipotentis, & Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, & nostra utraque parte præsente, prædictas Prędecessorum nostrorum sententias confirmantes, decernimus, statuimus, & sancimus, ut Dolen. Ecclesia perpetuis semper temporibus suffraganea plene subjaceat Ecclesiæ Turonen., & debitam ei suæ veræ metropoli reuerentiam, & obedientiam cum aliis suffraganeiis Ecclesiæ Turon. impendat: nec vnquam Dolen. Episcopus ad pallei vsum aspiret. Et ne causa toties diffinita, de cætero valeat in contentionis scrupulum refricari, si qua post hac instrumenta, vel argumenta pro parte Dolen. Ecclesiæ possent quomodolibet inueniri, nos auctoritate Apostolica nihil ea penitus valitura censemus. Nulli ergo &c. diffinitionis &c.

Decessorum firmans decreta Dolens. Ecclesiam Turonensi subjectam declarat

Datum Laterani per manum Rainaldi domini Papæ Notarii Cancellarii vicem agentis, Kalendas Junii, indictione secunda, Incarnationis Dominicæ anno MCXCIX. Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ tertii anno secundo (a).

Datum die 1. Junii 1199. Pont. An. II.

XXII.

Privilegium Clericis Ecclesiæ SS. Sergii, & Bacchi de Urbe concessum.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Romano Archipresbytero, & Clericis Sanctorum Martyrum Sergii, & Bacchi tam præsentibus, quam futuris in perpetuum.

Ex Baluz. Epist. 94.

Licet omnium Ecclesiarum sit nobis cura, & solicitudo commissa, illis tamen, quæ in urbe consistunt, tanto solicitius nos convenit providere, & earum jura illibata servare, quanto amplius ad jurisdictionem nostram noscuntur specialius pertinere. Eapropter dilecti &c. *usque ad verbum* Annuimus. Et prefatam Ecclesiam Beatorum Martyrum Sergii, & Bacchi, in qua divino &c. *usque ad verbum* Vocabulis. Medietatem arcus triumphalis, qui totus in tribus arcubus constat, de quo vnus de minoribus arcubus propinquior est vestræ Ecclesiæ, supra quem vna ex turribus ædificata esse videtur; & medietatem de arcu majori, qui est in medio cum caminatis juxta minorem arcum cum introitibus, & exitibus suis, & aliis omnibus suis pertinentiis, quæ sub his finibus concluduntur. A primo latere est altera medietas ejusdem arcus triumphalis juris hæredum Cimini: a secundo latere est aliud claustrum suprascripti Cimini, & curtis, & via publica: a tertio latere est curtis Ecclesiæ vestræ: & a quarto latere est via publica, quæ pergit ante supradictam Ecclesiam: sicut in instrumento locationis factæ a bonæ memoriæ Gregorio eiusdem Ecclesiæ Diacono Cardinali plenius continetur. Ecclesiam Salvatoris de Statera cum pertinentiis suis: Ecclesiam

Exordium.

Bona huic Ecclesiæ confirmata.

(a) Vide Baronium ad annum 859.

siam Sancti Laurentii positam sub Capitolio, cum causis, cryptis, hortis, & omnibus aliis suis pertinentiis. Omnes domos positas in Gallicis, quæ his finibus concluduntur. A duobus lateribus tenet Ecclesia vestra: a tertio tenet Ecclesia Sanctæ Martinæ: a quarto latere via publica, quæ pergit ante dictam Ecclesiam. Omnes domos, quæ sunt positæ in regione Piri, cum casalinis, & hortis, & aliis pertinentiis suis, præter unum casalinum juris Sancti Sabæ, & unam domum Pantalei addextratoris: Domum unam positam in regione Sancti Adriani juxta columnas Sancti Joannis ante Portam Latinam. Domum vnam positam juxta domum Joannis de Ascesa. Quatuor cryptas, cum casalinis ante se, usque ad Viam publicam post Ecclesiam Salvatoris de Statera, quas emistis ab hæredibus Petri de Ascesa. Unum Casalinum in Regione Sancti Theodori in pede Canapariæ: duo Casalina juxta Columnam perfectissimam: unum Casalinum juxta Domum Rogerii de Rozo, & juxta Domum Urb. turrim in Casale Barbarian. cum terris, vineis, sylvis, pratis, montibus, collibus pascuis, salictis, arboribus fructiferis, & infructiferis, puteis, fontibus, rivis, ædificiis parietinis, & aliis suis omnibus pertinentiis: quæ infra subscriptos terminos continentur. A primo latere Rivus de Luzan., & tenimentum hæredum Fusci de Berta, & tenimentum Sanctæ Anastasiæ: a secundo latere Via publica Ardeatina usque ad fossatum Sancti Nicandri: a tertio latere idem fossatus inter vos, & Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Aventin., & tenimentum Sancti Georgii, & quatuor Sanctorum Coronatorum: a quarto latere tenimentum Sanctæ Mariæ Majoris, & tenimentum Monasterii Sanctæ Mariæ in Campo Martis, usque ad prædictum Rivum Luzan, Quatuor vinealia juxta Cantarum Alban. terram, quam habetis in Territorio Ariciæ supra Lacum de Nemo: duo fila Salinarum in Bordanaria, in loco, qui dicitur Caput Bovis juxta filum Sancti Pancratii. Tenimentum Tusculani vobis, & Ecclesiæ Sanctæ Mariæ in Porticu, a felicis recordationis Cœlestino Papa prædecessore nostro concessum: quod infra hos fines concluditur. A primo latere Via Cavon., a secundo latere fossatus, qui ascendit ad columnam felleris usque in caput pantani: a tertio latere super caput pantani usque ad limitem majorem, & per eundem limitem vsque ad fossatum Berardi Anagnini: a quarto latere per idem fossatum usque ad Viam Cavonis. Inferioris vero Camellariæ Parochiam, & ejusdem Camellariæ proprietatem, ita quod nulla injuria inferatur habitatoribus ipsius Camellariæ. Ab habitatoribus superioris Camellariæ, hortum quoque Sancti Laurentii, sive supra Sanctum Laurentium, Terram, quæ quondam fuit Olivetum a Cava usque ad Salvatorem. Terram supra Olivetum usque ad Balneariam, sive Vascam. Hortum Sancti Sergii, sive post Sanctum Sergium, & Hortum inter Columnas usque ad Abscidam, & usque ad Custodiam Mamortinam: super quibus inter vos, & Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Capitolio quæstio diutius fuerat agitata, & ex delegatione felicis memoriæ Cœlestini Papæ prædecessoris nostri per dilectos filios I. Tit. Sancti Stephani in Cœlio Monte, & Sofr. Tit. Sanctæ Praxedis Presbyteros Cardinales amicabili compositione sopita, sicut in scripto eorundem Cardinalium exinde confecto plenius continetur: vobis, & per vos Ecclesiæ vestræ auctoritate Apostolica confirmamus. Duas insuper petias vinearum in Vivario infra muros urbis, & unam extra portam Sancti Pauli in Castannola, & aliam petiam foris portam latinam cum cryptis, torcularibus, & aliis earum pertinentiis vobis nihilominus confirmamus. Decernimus ergo &c. salva Sedis Apostolicæ auctoritate. Si qua igitur &c. *Clausulæ.*

Dat. Lateran. per manum Rainaldi Acheruntini Archiepiscopi Cancellarii vicem agentis sexto nonas Julii, Indictione secunda, Incarnationis Dominicæ Anno MCXCIX. Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ III. anno secundo. *Datum die 2. Julii 1199. Pont. An. II.*

XXIII.

Compostellano Archiepiscopo Ulixbonensis, & Elborensis Episcopatus subjiciuntur.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Petro Compostellano Archiepiscopo. *Ex Baluz. Epist. 59.*

In causa duorum Episcopatuum videlicet Ulixbonen. & Elboren. quæ inter te, ac venerabilem fratrem nostrum Bracaren. Archiepiscopum vertebatur: cujus examinationem plenariam sola sententia Sedi Apostolicæ reservata, felicis recordationis Urbanus Papa prædecessor noster Vicedomino Brixien. & magistro I. Bergomen. commisit in Hispaniam destinatis: te coram ipso Vicedomino, altero jam collega post citationem defuncto, contra dictum Archiepiscopum in initio proposuisse cognovimus, quod Bracaren. Archiepiscopus post litteras citationis receptas, post appellationem, & inhibitionem a te interpositas, ne in prædictis Episcopatibus aliquid in tuum præjudicium attentaret, electos illius temporis consecravit. Unde te offensum graviter querebaris: ubi a te nihilominus fuit propositum contra ipsum, quod ante invasionem barbaricam Ulixbona, & Elbora Civitates ad Emeriten. metropolim pertinebant: sed ea postmodum captivata, & ipsæ cum ea captivæ fuerunt, donec dignitas ejus cum omni jure suo in Compostellana Ecclesia est translata. Dictæ quoque civitates Christianorum cultui sunt faciente Domino restitutæ: de quibus usque ad tempora jam dicti Prædecessoris nostri non fuit in dubium revocatum, quin ad Compostellanam Ecclesiam pertinerent: licet Rex Portugall. ad suggestionem Bracaren. Ecclesiæ jus Ecclesiæ Compostellan. pluries molestavit: pro cujus prohibitione secundus Elboren. electus in tantum distulit consecrari, quod absque consecratione decessit: cujus successor, & tertius Ulixbonen. electus præfato Rege vivente non fuerunt ab aliquo consecrati. Hujus autem violentiam successor filius superavit: cogens Bracaren. Archiepiscopum cogi volentem, ut jam dictos electos, quod pater nunquam fecerat, consecraret. Contra quod ex parte tua prius fuerat ad Sedem Apostolicam appellatum: a qua commissionem, de qua præmisimus impetraras: proponens coram dicto Vicedomino Brixien. te illos duos Episcopatus possidere, ac possedisse, atque ad tuam ipsos Ecclesiam pertinere:

Status controversiæ inter Archiepiscopum Compostellanum, & Episcopos Ulixbonen. & Elboren.

Quo jure hæ Ecclesiæ Archiepiscopo Compostellano subjectæ.

Jura Archiepiscopi violata.

nere: petens nihilominus ut Bracaren. Archiepiscopus tibi de illatis injuriis satisfaceret, & cohiberetur de cætero, ne in prædictis Episcopatibus te liberè uti jurisdictione metropolitica impediret, quos ad Ecclesiam tuam indubitatè spectare per Apostolicæ Sedis privilegia: concilia quoque divisiones, & historias, & publicam famam, sicut in causa quatuor Episcopatuum feceras ostendere nitebaris, parte altera respondente Bracaren. Ecclesiam illos duos Episcopatus, & possidere tunc, & ab eo tempore possedisse, quo per gratiam Dei, & virtutem A. Regis Portugalen. duæ Civitates prædictæ de manu paganorum fuerant liberatæ, atque ad cultum Fidei Christianæ per Bracaren. Archiepiscopi prædicationem reductæ: & jure suo sic usum Archiepiscopatum Bracaren. asserebat tibi aliquatenus injuriam non fecisse. Ex his ergo circa injuriarum possessionis, & proprietatis articulos, intentionem tuam asserebas esse fundatam, & ad singulos articulos partem alteram respondisse. Ad injurias quidem, & possessionem expresse, ad proprietatem vero latenter; cum juxta canonicas sanctiones quicquam ad suam cathedram pertinentia loca lucrari negligunt in catholicam unitatem, si post tempus canonicum id moniti non effecerint, ad eum perveniunt, qui poterit ea sua prædicatione lucrari. Porro Bracaren. Archiepiscopus respondebat, quod cum in præmisso judicio satisfactio tantum injuriarum petita fuisset, & ut cohiberetur Archiepiscopus Bracaren. ne impediret te uti jurisdictione metropolitica in illis duobus Episcopatibus, sicut ex forma libelli conjicitur manifestè: profecto nec proprietatem, nec possessionem ab eo jam petere poteras in præsenti judicio, præsertim cum te diceres possessorem; unde proprietatem, vel possessionem ab eo petere non valebas, quæ nonnisi a possidentibus repetuntur: adjungens, quod, & si ad proprietatem, vel possessionem aliquid pertinens a parte sua coram nobis fuerit allegatum, cum jus suum fuerit protestata, non debebat in ejus dispendium redundare. Interdictum quoque uti possidetis, quod in hoc casu locum videbatur habere; cum utraque partium se possidere diceret, tibi non competere proponebat, cum te, sicut dicebat, non probaveris possessorem, nec interdicto illo alius agere valeat, quam possessor; in quo ille debet per sententiam obtinere, qui nec vi, nec clam, nec precario ab altero possidet. Tu vero possessionem Ecclesiæ tuæ multipliciter ostendere satagebas, tam per confessiones adversæ partis, quam per electorum, & Episcoporum recognitiones, & professiones, & obedientiam eorundem, quam etiam per executiones Romanorum Pontificum, quæ singula tam instrumentis, quam testibus asserebas esse probata. Interrogatus enim in jure G. Bracaren. Archiepiscopus proximus antecessor istius, si credebat aliquem prædecessorum suorum hos Episcopatus aliquando possedisse, respondit: quidam dicunt sic, quidam non, & ideo nescio quibus credam, & addidit postea, nec inde certus sum, nec incertus: quæ verba in id eum videbantur inducere, ut nullum prædecessorum suorum crederet possedisse. Primus autem post liberationem Ulixbonen. Episcopus G. nomine, necnon & Alvarus successor ipsius professionem

Ab Archiepiscopo propositæ rationes.

Archiep. Bracaren. momenta.

Compostellani responsiones &c.

fecerunt in scriptis, & etiam manualem Compostellan. Archiepiscopo, & ei sicut metropolitano suo reverentiam, & obedientiam impenderunt. Tertius quoque, qui superest, dum adhuc esset electus, idem cum tota sua Ecclesia recognovit, veniens ut confirmationem electionis, & munus consecrationis reciperet ab Archiepiscopo memorato, nisi de medio fere itineris per prohibitionem Regis sui fuisset ad propria revocatus: sicut per multos testes asserebas esse probatum. Executiones quoque Romanorum Pontificum, videlicet Alexandri, Lucii, & Cœlestini, qui possessionem quam te habere, licet cum perturbatione, credebas, declarare voluerunt, demonstrant, quod te in plenum jurisdictionis usum inducere curaverunt facultatem tibi liberam tribuentes suspendendi, excommunicandi, & electionem cassandi, præcipientes etiam sententias a te latas inviolabiliter observari, sicut in eorundem litteris continetur. Pro jurisdictionis autem executione libere obtinenda in Elboren. Episcopatu, punitus est Bracaren. Archiepiscopus in Episcopatibus Galletiæ tibi per Sedem Apostolicam assignatis, sicut in litteris bonæ memoriæ Alexandri Papæ contineri dicebas. Ex litteris etiam Ulixbonen. Episcopi, quas ostendebas bullatas, ostendere nitebaris, quod Elboren. Episcopus sententiam a te latam in ipsum incœperat observare. Bracaren. autem Archiepiscopus respondebat professiones prædictas non esse per testes approbatas, quandam ipsis testibus de ratione temporis impossibilitatem obiiciens; asserens etiam, quod per professiones hujusmodi clam ignorante Bracaren. Archiepiscopo factas, non potuit Ecclesia Bracaren. sua possessione privari: cum, & quædam earum factæ fuisse probentur, cum Ulixbonen. Episcopus exulabat, possessionem suam multo plenius, & efficacius satagens comprobare; cum omnes Episcopi a liberatione Civitatum illarum in illis duobus Episcopatibus per Bracaren. Archiepiscopum fuerint consecrati, qui ei tanquam suo Metropolitano reverentiam, & obedientiam impenderunt, venientes ad Concilia Bracaren. tanquam proprii Suffraganei, & querelas suas coram eodem Archiepiscopo proponentes, sicut per multos testes asserebat, & tuæ partis, quædam etiam instrumenta sufficienter esse probatum. Litteras autem bonæ memoriæ Cœlestini Papæ prædecessoris nostri super eodem negocio pro te contra Bracaren. Ecclesiam impetratas, in nullo sibi posse præjudicare dicebat: cum lite pendente fuerint impetratæ, quando non licet etiam supplicare. Tu verò præter præmissa fortius allegabas, quod cum G. Bracaren. Archiepiscopus, & M. Canonicus, & Clericus tuus olim essent in præsentia bonæ memoriæ Alexandri Papæ prædecessoris nostri pariter constituti, eodem M. Clerico tuo firmiter proponente, quod Bracaren. Archiepiscopus plures de Suffraganeis tuis, & præcipue Ulixbonen., & Elboren. Episcopos occupaverat; dictus Archiepiscopus e contra respondens asseruit, quod præfatos Episcopos nullatenus detineret, nec ab eis obedientiam, vel reverentiam aliquam exigeret, nec etiam quomodolibet impediret, quo minus tibi, & Ecclesiæ tuæ obediant, & subjectionem impendant. Adiecit etiam quod cum Nobilis Vir Dux Portugallen. Civitatem Elboren.

ren. cepiſſet, ne in paganiſmum rediret, inſtantia ejus N. prædeceſſor ſuus ibidem Epiſcopum conſecravit. Sed tamen ab eo nullam obedientiam, vel reverentiam requiſivit, immo, ut Eccleſiæ Compoſtellanæ obediret mandavit, qui nondum propter paupertatem, & quia nimium remotus eſt, ad tuam acceſſit Eccleſiam. De aliis vero Epiſcopatibus quos idem M. Clericus tuus dicebat ad tuam Eccleſiam pertinere, dixit quod ad Eccleſiam ſuam ſpectant, & ſibi jure Metropolitico debent ſubeſſe, & ſuper hoc privilegia Romanorum Pontificum multa produxit. Cumque ab eodem nuncio tuo idem prædeceſſor noſter inſtantius requiſiſſet, ſi qua exinde privilegia Eccleſia tua haberet, & ipſe aſſeveraſſet ſe id omnino neſcire, ſtatuit ut Epiſcopi, quos Bracaren. non recognovit, ad te pertinerent: aſſerens ad Eccleſiam ſuam ipſos ſpectare, ei, & Eccleſiæ ſuæ, quouſque hoc judicio diffiniretur, obedientiam, & reverentiam impendant: & ipſe prædictos duos Epiſcopos liberè tibi, & Eccleſiæ tuæ obedire permittat. Licet autem Bracaren. Archiepiſcopus contra prædictas litteras allegaret, quod illa confeſſio ſibi præjudicare non poterat, cum in jure facta non fuerit; eo quod præfatus M. non procurator, aut reſponſalis, ſed Canonicus tantum, & Clericus in illis litteris appellatur, quia tamen ſæpe dictus Bracaren. Archiepiſcopus illas litteras impetravit, & eis pro ſe uſus eſt in judicio, magnumque de illis commodum acquiſivit: & tu quod per eundem M. Canonicum, & Clericum tuum ſuper hoc factum fuit ratum habes, & approbas. Unde iam ille non poteſt obiicere, quod nullus pro parte ſua ibi fuerit procurator: nam, & quod per falſum procuratorem agitur in judicio valet utique, ſi poſtea per Dominum approbatur: tum etiam præſumendum ſit pro facto Romani Pontificis: unde coniicitur quod coram Alexandro Papa, qui ſtatutum illud emiſit, lis fuerit conteſtata. Nos attendentes quod forma petitionis, quam tu in hoc judicio porrexiſti, eadem eſt cum forma Conſtitutionis, quam dictus prædeceſſor noſter Alex. Papa feciſſe probatur, cum forma quoque aſſertionis, quam Bracaren. Archiepiſcopus coram eodem Alex. feciſſe dignoſcitur, ſuper quo teſtes in hoc judicio producti fuerunt, & atteſtationes etiam publicatæ, necnon, & ſuper ipſis atteſtationibus diſputatum, rationibus, & allegationibus utriuſque partis diligenter auditis, & cognitis, atteſtationibus quoque, ac inſtrumentis viſis, & intellectis, habito fratrum noſtrorum conſilio de communi deliberatione decernimus, & ſententialiter deffinimus, ut Bracaren. Archiepiſcopus, vel Eccleſia Bracaren. nullatenus te, vel Eccleſiam Compoſtellan. impediat, quo minus in prædictis duobus Epiſcopatibus plene, ac libere juriſdictionem Metropoliticam valeas exercere. Nulli ergo &c. Deffinitionis &c.

Datum die 2. Julii 1199. Pont. An. II.

Datum Lateran. ſexto nonas Julii.

XXIV.

Compoſtellana Eccleſia erigitur in Metropolitanam.

Innocentius Epiſcopus Servus Servorum Dei, Petro Compoſtellano Archiepiſcopo eiuſque Succeſſoribus canonice ſubſtituendis in perpetuum. *Ex Baluz. Epiſt. 130.*

IN eminenti Apoſtolicæ Sedis ſpecula diſponente domino conſtituti, &c. *uſque ad verbum* Aſſen. ad exemplar prædeceſſorum noſtrorum felicis record. Calixti, Anaſtaſii, Alexandri, & Lucii Rom. Pont. Compoſtellan. Beati Jacobi Eccleſiam, cujus in eo venerandiſſimum corpus eſt poſitum, Apoſtolicæ Sedis privilegio communimus, & ob ipſius a Deo electi Apoſtoli reverentiam Archiepiſcopalis cathedræ dignitatem, quam opulentiſſima quondam, & famoſi nominis Emeritana Civitas, prius quam peccatis exigentibus ab impia Sarracenorum tyrannide poſſideretur, habuiſſe dignoſcitur, præſentis ſcripti pagina in perpetuum confirmamus. Statuentes, ut eadem Emeritana Civitas, ſi ad poteſtatem Chriſtianorum Domino donante redierit, Epiſcopum habeat: qui Compoſtellano Archiepiſcopo ſicut Metropolitano ſuo debeat perpetuo ſubiacere. Omnem quoque Pontificalis officii plenitudinem, quam ipſius Emeritanæ Eccleſiæ Antiſtites antiquitus habuerunt, Compoſtellanus præſul Eccleſiæ integre ſemper obtineat & quiete. Suffraganei vero Epiſcopi Emeritan. Metropoli, qui per Luſitaniam provinciam, vel modo ſedes proprias obtinent, vel in futurum per Domini miſericordiam obtinuerint, Salaman. videlicet, Abulen. Caurien. Civitaten. Placentin. Pacen. Oxonoben. & præterea Lamecen. & Egitanien. necnon Ulixbonen. & Elboren. ſicut in noſtris ſententiis continetur: Compoſtellano Archiepiſcopo cuius conſecratio ad Rom. tantum Eccleſiam ſpectat, obedientiam, & reverentiam tanquam proprio Metropolitano prorſus exhibeant. Ipſe autem illos conſecrandi, ad ſua concilia convocandi, cum ipſis etiam Eccleſiaſtica negocia terminandi, & eorum Eccleſias diſponendi, auctoritate Sedis Apoſtolicæ liberam omnino habeat facultatem. Prohibemus autem, ut nulli Canonicorum ejuſdem Eccleſiæ Beati Jacobi, qui ad aliarum Eccleſiarum prælationem aſſumpti ſunt, vel in poſterum aſſumentur, honorem vel præbendam, ſeu canonicatum in ipſa Eccleſia liceat retinere, ſed alia idonea perſona in loco ipſius ſubrogetur, quæ ipſi Eccleſiæ deſeruiat, & ejuſdem beneficium ſortiatur. Illum etiam cenſum, qui vota dicitur, quem Hiſpanorum Catholici Reges ex ſingulis boum paribus a flumine Piſorga uſque ad mare occidentale, & per totam Luſitaniam Provinciam, atque etiam in Toleto, & Tranſſerram annuatim perſoluen. pro ſalute totius terræ liberaliter ſtatuerunt, eidem Eccleſiæ confirmamus, & omnimodo interdicimus, ut nulli fas unquam ſit eum ipſi Eccleſiæ qualibet occaſione ſubtrahere. Obeunte vero te, &c. Præterea quaſcumque poſſeſſiones, & uſque ad verbum Vocabulis. Civitatem ipſam Compoſtellam cum Cauto ſuo, cum Eccleſiæ, & Monaſteriis infra eam, vel

Exordium.

Emeritæ ſi ad poteſtatem Chriſtian. redierit Epiſcopus reſtituendus.

Epiſcopatus Compoſtellano Suffraganei.

Bona ei confirmantur & redditus.

vel ejus Territorium constitutis, cum omni jure tam diœcesano quam regali, & cum terminis totius Episcop. videlicet cum Archipresbyteratibus de Morracio, & de inter ambos pontes de montibus utriusque, de Taberiolis, & de Ciria, de Pilonio, & de Insula Laonii, de utroque Coronato, de Dormian. & Superaddo, & Aranga, & Monte Jaurino quomodo dividitur, cum Parrega de Pruciis, & de Bisauciis, cum tota interiacente diœcesi, a Castello Sancti Pelagii de Luco usque Transancos: Monasteria quoque omnia, & conventuales, seu alias Ecclesias, infra hos terminos constitutas, cum omni jure Parochiali, & quæ intra regalia Beati Jacobi continentur, cum omni seu patronatus, seu alio jure, quod ad reges pertineat, videlicet Monasterium Sancti Pelagii de ante Altaria Monasterium Sancti Martini de foris, Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Sara, Monasterium Sanctæ Mariæ de Canogio, Monasterium Sancti Petri de Foris, Monasterium Sancti Justi de Luania, Monasterium de Superaddo, de Azivario de Codeseda, de Mosonzo, de Ciniis, de Monteferro, de Borgondo, de Nogaria, de Solandres, de Calavario de Siavia, de Rivomalo, de Moriame, de Ozon, de Savarde, de portu Orij, de Nometi, de Civitio, de Briuiis, de Meeis, de Dormian, de Calago, de Podio, de Lerze, de Armentaria, de Harcos, & Monasterium Sancti Joannis de Cavea, Sancti Cristophori, Sancti Verexinii, Sancti Georgii, Sancti Thomæ, de Pimario, & Sancti Jacobi de Ermello. Præterea regalem Cappellaniam, & Cancellariam, quam bonæ memoriæ Alfonsus Illustriss. Hispaniæ Rex Ecclesiæ vestræ concessit, & scripti sui pagina roboravit Castrum quoque quod vocatur honestum & Iriam cum servis, & omnibus appendiciis suis, Castrum, quod vocatur Sancta Maria de Lanceata, cum Ecclesiis, & omnibus pertinentiis suis. Castrum, quod vocatur Ciria cum Ecclesiis, & omnibus pertinentiis suis. Castrum quod dicitur Cito facta, cum Ecclesiis, & omnibus pertinentiis suis. Castrum quod dicitur Cathobadi cum pertinentiis suis. Castrum Darauum, cum villis, & Ecclesiis, & omnibus pertin. suis. Castrum quod dicitur Luparia cum Ecclesiis, & pertinentiis suis. Territorium quod vocatur Amaca cum omnibus possessionibus, quas ibi habetis. Pistomarcos cum servis, & possession. quas in eo habetis. Bisetium cum servis, quos ibi habetis. Dubriam cum possessionibus quas ibi habetis. Lanias cum pertinentiis suis. Lucrosam cum servis, & pertinentijs suis. Montanos cum Ecclesiis & possessionibus, quas ibi habetis. Coronatum cum possessionibus. quas ibi habetis. Ventosam cum Insula de Laonio. Montes, quos quandoque Suarius Friolæ a vestra Ecclesia tenuit, cum altera medietate integros. Burgum de Ponte Veteri cum pertinentiis suis: Taveiriolos cum Ecclesiis, & possessionibus, quas ibi habetis. Ripam Uliæ cum Ecclesiis, & possessionibus, quas ibi habetis. Deciam cum possessionibus, & Ecclesiis regalibus, & omnibus pertinentiis suis: Terram de Superaddo integram cum pertinentiis suis. In eadem Decia Monasterium Sancti Laurentii de Carbonario, quod Ecclesiæ Compostellanæ secundum juspatronatus adjudicatum est per sententiam dilecti filii nostri G. S. Angeli Diaconi Cardinalis tunc Apostolicæ Sedis Legati. Medietatem Burgi de Faro cum pedagio navium, & jurefisci. Villas de Cecia in Nemancos, & de Oca in Bregantin. de Leilojo, in Seja, de Avegundo Piaveladegio, Liure, & de Ruiis in Endis, de Tooure in Pruciis cum cautis Ecclesiis, & pertinentiis suis, & alias Ecclesias, seu possessiones, quas jure proprietatis extra fines regalium vestrorum per eundem Episcopatum habetis. In Episcopatu quoque Mindunien. Ecclesiam Sancti Laurentii de Arbore cum Cauto, quod dicitur Villa de Maures, & Villam Petri cum Ecclesia sua, & Ecclesias de Riuo Auerso, & Sanctæ Eolaliæ altæ, & de Radigosa, & Sanctæ Mariæ de Turre, & Sancti Martini de Palatiis cum omnibus pertinentiis suis. In Episcopatu Lucen. Villas de Recelli, & de Cesa. In Episcopatu Aurien. Villas de Amarante, de Jovin, & de Vite, & de Villari regis, & medietatem Souti de Parata. In Episcopatu Tuden. Cautum, quod dicitur de Molis cum omnibus Ecclesiis intra ipsum contentis, & Monasterium de Cella, & Villas de Lazorio, Baldranes, Lamula, & Nugaria. In Episcopatu Bracaren. Villas de Cornelian. cum Ecclesiis suis, & Moaci, & Gandufi, cum Montibus, exitibus, & pertinentiis suis. In Valle Carceris Hospitale, quod dicitur Anglorum cum Ecclesia sua, & aliam Ecclesiam, quæ ipsi ex eadem parte superiacet: & Villas de Tabladelo, & de Parata. In Episcopatu Astoricen. Villas de Cacauell. cum Ecclesia sua, & de Carvallial, & Ecclesiam Sancti Jacobi de Requeixo, de Sanabria. In Episcopatu Legionen. domos, quæ fuerunt Archidiaconi Thomæ. In ipsa Civitate Villam de Ledigos, cum Ecclesia sua, & partem Villæ de Furones, cum omni jure, quod habetis in Ecclesia. In Ripa Estolæ, Villam Alexis, & Villam Leandri cum Ecclesiis suis, & iuxta Monasterium Sancti Facundi Villam Cerame. In Episcopat Palentin. Ecclesiam Sancti Michaelis de Vallouria, & Villam dictam Savugelo de Raaces cum pertinentiis suis, & omni jure regali, sicut Alphonsus Illustriss. Castellanorum Rex Ecclesiæ B. Jacobi, eam donasse dignoscitur. In Episcopatu Oveten. in Villa Olerxida omnes Ecclesias, & in Benevento Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Ventosa. In Asturiis Ecclesias Sancti Joannis de Cerreda, & Villam Armillum cum Hospitali, quod est in Strata cum Montibus, & omnibus pertinentiis suis. In Episcopatu Zamoren. Villas, & Ecclesias de Arquilinis, & de Arcos, & Ecclesiam Sancti Jacobi de Zamora: Villas de Palatiis, & de Spino, & de Aldeola cum Ecclesiis suis. In Episcopatu Salamantin. Villam de Munigno, Asuar cum Ecclesiis suis, & Villam, quæ dicitur Ecla, & Villam Bilvestre cum jure regali, & Ecclesiam Sancti Martini de Ledesma, & alias Ecclesias, vel possessiones, quas in prædictis Episcopatibus habetis. In Episcopatu Caurien. Castrum quod dicitur Attalaja Pelagii, videlicet cum terminis suis, & Ecclesiam de Granata, quæ dicitur Sancti Jacobi cum domibus, & piscariis, & aliis possessionibus, quas ibi acquisistis: Ecclesias quoque, & possessiones, quas in Vasconia, & in Italia, & in aliis partibus Orbis per diversos Episcopatus habetis.

Bonorum enumeratio.

Decernimus ergo &c. Salva in omnibus Apostolicæ Sedis auctoritate. Si qua igitur &c.

Clausulæ.

Da-

Dat. die 14. Julii 1199. Pont. An. II.

Datum Lateran. per manum Rainaldi Acheruntini Archiepiscopi Cancellarii vicem agentis, secundo Idus Julii, Indictione secundæ Incarnationis Dominicæ anno MCXCIX. Pont. vero Domini Innocentii Papæ III. anno secundo.

XXV.

Ex Baluz. Epist. 132.

Quod rudiores Laici de Scripturis Sacris temere judicare, privatim convenire, & concionari, Sacerdotes & Ecclesiam contemnere non debeant.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Universis Christifidelibus tam in Urbe Meten., quam ejus Diœcesi constitutis.

Proemium.

CUm ex injuncto Nobis Apostolatus officio facti simus secundum Apostolum sapientibus, & insipientibus debitores, pro universorum salute nos oportet esse solicitos, ut & malos retrahamus a vitiis, & bonos in virtutibus foveamus: tunc autem opus est discretione majori, cum vitia sub specie virtutum occulte subintrant, & Angelus Sathanæ se in Angelum lucis simulate transformat. Sane significavit nobis Venerabilis Frater noster Metensis Episcopus per litteras suas, quod tam in Diœcesi, quam Urbe Meten. laicorum, & mulierum multitudo non modica tracta quodammodo desiderio Scripturarum, Evangelia, Epistolas Pauli, Psalterium, Moralia Job, & plures alios libros sibi fecit in Gallico sermone transferri. Translationi hujusmodi adeo libenter, utinam autem & prudenter intendentes, ut secretis conventionibus talia inter se laici, & mulieres tractare præsumant, & sibi invicem prædicare: qui etiam aspernantur eorum consortium, qui se similibus non immiscent, & a se reputant alienos, qui aures, & animos talibus non apponunt. Quos cum aliqui Parochialium Sacerdotum super his corripere voluissent, ipsi eis in faciem restiterunt: conantes rationes inducere de scripturis, quod ab his non deberent aliquatenus prohiberi. Quidam etiam ex eis simplicitatem Sacerdotum suorum fastidiunt: & cum ipsis per eos verbum salutis proponitur, se melius habere in libellis suis, & prudentius se posse id eloqui, submurmurant in occulto. Licet autem desiderium intelligendi divinas scripturas, & secundum eas studium adhortandi reprehendendum non sit, sed potius commendandum, in eo tamen apparent merito arguendi, quod tales occulta conventicula celebrant, officium sibi prædicationis usurpant, Sacerdotum simplicitatem eludunt, & eorum consortium aspernantur, qui talibus non inhærent. Deus enim lux vera, quæ omnem hominem venientem in hunc mundum illuminat, in tantum odit opera tenebrarum, ut Apostolos suos in mundum universum prædicaturos Evangelium omni creaturæ missurus, eis aperte præcepit dicens: Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine: & quod in aure auditis, prædicate super tecta: per hoc manifeste denuncians, quod Evangelica prædicatio non in occultis Conventiculis, sicut hæretici faciunt, sed in Ecclesiis juxta morem catholicum est publice proponenda. Nam juxta testimonium veritatis, omnis qui male agit, odit lucem: & ad lucem non venit, ne ejus opera arguantur. Qui autem facit veritatem, venit ad lucem, ut manifestentur opera ejus, quia in Deo sunt facta: propter quod cum Pontifex interrogasset Jesum de Discipulis suis, & de doctrina ejus, respondit; Ego palam locutus sum mundo: ego semper docui in Synagoga, & in Templo quo omnes Judæi conveniunt, & in occulto locutus sum nihil. Porro si quis objiciat, quod juxta præceptum dominicum non est Sanctum dandum canibus, nec margaritæ mittendæ sunt ante porcos, cum & Christus ipse non omnibus quidem, sed solis Apostolis dixerit: Vobis datum est nosse mysterium Regni Dei, cæteris autem in parabolis: intelligat canes, & porcos non eos esse, qui Sanctum gratanter accipiunt, & margaritas libenter acceptant: sed illos, qui Sanctum dilacerant, & margaritas contemnunt, quales sunt qui Evangelica verba, & Ecclesiastica Sacramenta, non ut Catholici venerantur, sed abhominantur potius ut hæretici, oblatrantes semper, & blasphemantes: quos Paulus Apostolus post primam, & secundam commonitionem docet esse vitandos. Arcana vero Fidei Sacramenta non sunt passim omnibus exponenda: cum non passim ab omnibus possint intelligi, sed eis tantum, qui ea fideli possunt concipere intellectu: propter quod simplicioribus inquit Apostolus: Quasi parvul. in Christo lac potum dedi vobis, non escam. Majorum est enim solidus cibus, sicut aliis ipse dicebat: Sapientiam loquimur inter perfectos, inter vos autem nihil iudicavi me scire nisi Jesum Christum, & hunc Crucifixum: Tanta est enim divinæ scripturæ profunditas, ut non solum simplices, & illiterati, sed etiam prudentes, & docti non plene sufficiant ad ipsius intelligentiam indagandam. Propter quod dicit scriptura: Quia multi defecerunt scrutantes scrutinium. Unde recte fuit olim in lege divina statutum, ut Bestia, quæ montem tetigerit, lapidetur: Ne videlicet simplex aliquis, & indoctus præsumat ad sublimitatem Scripturæ Sacræ pertingere, vel eam alijs prædicare scriptum est enim. Altiora te ne quæsieris. propter quod dicit Apostolus: Non plus sapere quam oporteat sapere, sed sapere ad sobrietatem. Sicut enim multa sunt membra corporis, omnia vero membra non eundem actum habent, ita multi sunt ordines in Ecclesia, sed non omnes idem habent officium: Quia secundum Apostolum: Alios quidem dominus dedit Apostolos, alios Prophetas, alios autem Doctores &c. Cum igitur Doctorum ordo sit quasi præcipuus in Ecclesia, non debet sibi quisquam indifferenter prædicationis officium usurpare: Nam secundum Apostolum: Quomodo prædicabunt nisi mittantur: & veritas ipsa præcepit Apostolis: Rogate dominum messis, ut mittat operarios in messem suam. Quod si forte quis argute respondeat, quia tales invisibiliter mittuntur a Deo: & si non visibiliter mittantur ab homine, cum invisibiliter missio multo sit dignior, quam visibilis, & divina longe melior, quam humana. Vnde Joannes Baptista non legitur missus ab homine, sed a Deo, sicut Evangelista testatur: quia fuit homo missus a Deo, cui nomen erat Joannes. Potest,

Libri Sacri Gallice redditi.

Abusus inde exorti.

Prædicatio non in occulto, sed publice facienda.

Arcana fidei non omnibus passim exponenda.

Prædicationis officium non temere a quoquam usurpandum.

& debet utique ratione prævia responderi, quod cum interior illa missio sit occulta, non sufficit cuiquam nude tantum asserere, quod ipse sit missus a Deo, cum hoc quilibet hæreticus asseveret: Sed oportet ut astruat illam invisibilem missionem per operationem miraculi, vel per scripturæ testimonium speciale. Unde cum Dominus vellet mittere Moysem in Ægiptum ad filios Israel, ut crederetur ei quod mitteretur ab ipso, dedit ei signum, ut converteret virgam in colubrum, & colubrum iterum reformaret in virgam. Joannes quoque Baptista suæ missionis speciale testimonium protulit de scriptura, respondens Sacerdotibus, & Levitis, qui missi fuerant ad interrogandum quis esset, & quare baptizandi sibi officium assumpsisset: Ego vox clamantis in deserto: dirigite viam Domini: sicut dixit Isajas Propheta. Non ergo credendum ei, qui se dicit missum a Deo, cum non sit missus ab homine, nisi de se speciale proferat testimonium de scripturis, vel evidens miraculum operetur. Nam & de his, qui missi leguntur a Deo, Evangelista testatur. Quod ipsi profecti prædicabant ubique Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis. Licet autem scientia valde sit necessaria Sacerdotibus ad doctrinam, quia juxta verbum propheticum: labia Sacerdotis custodiunt scientiam, & legem exquirunt ex ore ejus: non est tamen simplicibus Sacerdotibus etiam a scholasticis detrahendum, cum in eis Sacerdotale ministerium debeat honorari: propter quod dominus in lege præcepit: Diis non detrahes, Sacerdotes intelligens: qui propter excellentiam ordinis, & officii dignitatem, deorum nomine nuncupantur. Juxta quod alibi dicit de servo volente apud dominum remanere, ut dominus offerat eum diis. Cum enim juxta verbum Apostoli, servus suo domino stet, aut cadat, profecto Sacerdos ab Episcopo, cujus est correctioni subjectus, debet in mansuetudinis spiritu castigari, non autem a Populo, cujus est correctioni præpositus, in spiritu superbiæ reprehendi: cum juxta præceptum dominicum pater, & mater non debeant maledici, sed potius honorari: quod de spirituali patre multo fortius debet intelligi, quam carnali. Nec quisquam suæ præsumptionis audaciam illos defendat exemplo, quod asina legitur reprehendisse Prophetam, vel quod dominus ait: Quis ex vobis arguet me de peccato: & si male locutus sum, testimonium perhibe de malo: cum aliud sit fratrem in se peccantem occulte corripere: quod utique quisque tenetur efficere secundum regulam evangelicam. In quo casu sane potest intelligi, quod Balaam fuit correctus ab Asina: & aliud est, patrem suum etiam delinquentem reprehendere manifeste, ac præcipue fatuum pro simplici appellare, quod utique nulli licet secundum Evangelicam veritatem. Nam qui etiam fratri suo dixerit fatue, reus erit gehennæ. Rursus aliud est, quod prælatus se sponte de sua confisus innocentia, subditorum accusationi supponit. In quo casu præmissum domini verbum debet intelligi: & aliud est, quod subditus non tam animo corripiendi, quam detrahendi exurgit temerarius in prælatum, cum eum potius maneat necessitas obsequendi. Quod si forte necessitas postularit, ut Sacerdos tanquam inutilis, aut indignus, a cura gregis debeat removeri, agendum est ordinate apud Episcopum, ad cujus officium tam institutio, quam destitutio Sacerdotum noscitur pertinere. Illud autem tanquam de supercilio Pharisæorum procedens, debet ab omnibus aspernari: quod tanquam ipsi soli sint justi, cæteros aspernantur, cum & hactenus ab initio nascentis Ecclesiæ multi fuerint Viri Sancti, qui nec tales fuisse leguntur, nec talibus adhæsisse, cum de novo tales surrexisse legantur, qui nisi contenti sint doceri potius, quam docere: ad illos forsitan pertinebunt, quibus dominus ait; Nolite fieri plures magistri. Nos ergo filii, quia paterno vos affectu diligimus, ne sub prætextu veritatis in foveam decidatis erroris, & sub specie virtutum in laqueum vitiorum; Universitatem vestram rogamus attentius, monemus, & exhortamur in Domino, in remissionem vobis peccatorum injungentes, quatenus ab his, quæ superius reprehensibilia denotavimus, & linguam, & animum revocetis, Fidem Catholicam, & regulam Ecclesiasticam observantes, ne vos verbis fallacibus circumveniri, vel etiam circumvenire contingat: quia nisi correctionem nostram, & admonitionem paternam receperitis humiliter, & devote, nos post oleum infundemus & vinum, severitatem Ecclesiasticam apponentes; ut qui noluerint obedire spontanei, discant acquiescere vel inviti.

Sacerdotum dignitas.

Sacerdos non a populo reprehendendus, sed ab Episcopo.

Balaam quomodo ab Asina correctus.

Adhortatio ad Christifideles, ut ab enarratis abstineant pravitatibus.

Datum Lateran.

Datum Anno 1199. Pontif. II.

XXVI.

Confirmatio, & Concessio Privilegiorum Ecclesiæ S. Grisogoni de Urbe.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Clericis Sancti Grisogoni tam præsentibus, quam futuris canonice substituendis in perpetuum.

Ex Baluz. Epist. 144.

Ea, quæ a prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus ratione prævia statuuntur, tanto volumus firmius observari, quanto de maturiori videntur consilio processisse: & ne imposterum alicujus valeant temeritate turbari, Apostolico sunt munimine fulcienda. Sane cum bonæ memoriæ Joannes Crema Ecclesiæ vestræ Presbyter Cardinalis in præsentia felicis recordationis Calixti Papæ prædecessoris nostri adversus Clericos S. Salvatoris de Curte suam deposuisset querelam, pro eo videlicet, quod tam ei, quam Ecclesię vestræ debitam obedientiam subtraxissent, & jura parochialia denegarent, idem prædecessor noster utraque parte ad suam præsentiam evocata, & rationibus utriusque diligenter auditis, & cognitis, inspectis etiam privilegiis bonæ memoriæ tam Joannis XV. Papæ, quod supradictam Ecclesiam Sancti Salvatoris de Curte in fundo Ecclesiæ vestræ sub censu annuo constitutam monstrabat, quam Urbani II. In quo evidenter deffinitum agnovit, ut Clerici prædictæ Ecclesiæ Sancti Salvatoris essent in canonica subjectione, & facerent vobis, & Ecclesiæ vestræ obedientiam, & deberent scrutinium, baptisma, capitulum, processiones, & clericorum ordinationes vobis, & Ecclesiæ vestræ,

Exordium.

Controversiam inter Clericos S. Grisogoni, & S. Salvatoris de Curte.

Urbanus II. Eccles. S. Salvatoris subjectam Ecclesiæ S. Grisogoni declaravit.

stræ, sicut proprio titulo exhibere: quæ idem Cardinalis ad tuitionem suæ causæ in medium producebat, fratrum suorum habito consilio per sententiam deffinivit, præfatam Ecclesiam Sancti Salvatoris debere in prædictis omnibus vestræ Ecclesiæ respondere: quam videlicet sententiam bonæ memoriæ Innocentius, & Lucius Papa Secundus postmodum confirmarunt, sicut in eorum vidimus privilegiis contineri. Cumque postmodum prædicti clerici eandem nollent sententiam observare, bonæ memorię Guido Ecclesiæ vestræ Sancti Grisogoni Presbyter Cardinalis in præsentia felicis memoriæ Adriani Papæ anno ejus primo suam deposuit quæstionem: qui auditis, & cognitis, quæ proponebantur hinc inde, & inspectis privilegiis bonæ recordationis tam Urbani, quam Calixti Romanorum Pontificum: & qualiter hanc eandem controversiam, cum in suis temporibus inter ipsas Ecclesias emersisset, deffinierit, controversiæ ipsi debitum finem imposuit: & eorum sententias privilegii sui pagina confirmavit; & clericos illius Ecclesiæ vobis, vestrisque successoribus, & Ecclesiæ vestræ Beati Grisogoni parochialia jura, sicut proprio titulo exhibere decrevit. Postmodum autem quinto anno Pontificatus ejusdem Bonadies Presbyter Cardinalis Ecclesiæ vestræ, cui prædicti clerici Sancti Salvatoris tanquam contumaces, & rebelles, subjectionem, & obedientiam facere noluerunt: accessit ad eundem Pontificem prædecessorem nostrum Adrianum, & coram eo de illis suam deposuit quæstionem. Qui cum eandem causam cognoscendam bonæ memoriæ Bernardo Portuen. Episcopo commisisset: idem Episcopus prædecessoris nostri Calixti sententia diligenter inspecta, de mandato ejusdem pronunciavit, eandem sententiam a dictis Clericis Sancti Salvatoris debere inviolabiliter observari: sententiam ipsam proferens, sicut in authentico scripto per manum Scriniarii exinde facto continetur expresse: qua ad exhibitionem juris parochialis Joannem Œconomum prædictæ Ecclesiæ, & omnes ejusdem Ecclesiæ clericos condemnavit, videlicet in scrutinio, baptismate, capitulo, processione, & clericorum ordinatione: & præfatum titulum Ecclesiæ vestræ Sancti Grisogoni ad omne jus parochiale restituit, sicut in privilegiis vestræ Ecclesiæ continetur. Cæterum cum tempore felicis recordationis Alexandri Papæ III. sæpedicti Clerici contumaces existerent, & rebelles, nec latæ sententiæ vellent aliqua ratione parere, ad instantiam clericorum tunc Ecclesiæ vestræ eos ad suam præsentiam evocavit: qui coram eo proponere curaverunt, quod sententia illa non deberet aliqua ratione tenere, pro eo quod interposita fuerat appellatione suspensa, & etiam lata contra libertatem Ecclesiæ suæ per privilegium Apostolicæ Sedis indultam: in quo videlicet privilegio continebatur expressum, quod Ecclesia Sancti Salvatoris de Curte nulli alii, nisi Romanæ Ecclesiæ subjaceret. Quod quidem privilegium (sicut in publico instrumento per manum Scriniarii exinde facto habetur) ab Œconomo Ecclesiæ vestræ in controversia illa, quæ actitata est coram prædicto Bernardo Episcopo Portuen. & alia similiter privilegia, quæ pro libertate suæ Ecclesiæ prætendebant, sunt falsitate penitus confutata: tum quia recens junctura, & incollatura evidentius apparebat, & multa in se mendacia continebant: tum quia nullis aliis temporibus visa sunt, vel exhibita. Auditis itaque, & cognitis utriusque partis rationibus, & privilegiis prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum diligenter inspectis, habito fratrum suorum consilio, prædicti Episcopi sententiam confirmavit: & perpetuis temporibus firmam manere sancivit, quam etiam felicis recordationis Lucius Papa III. prædecessor noster ratam habuit: cum duo ex Clericis Salvatoris, quos ad suam propter hoc præsentiam evocarat, coram eo confessi fuissent, sententiam fuisse prolatam, eandem se servasse, ac servare firmiter velle asserentes. Nos igitur eorundem prædecessorum nostrorum Joannis, Urbani, Calixti, Honorii, Innocentii, Lucii, Adriani, & Alexandri vestigiis inhærentes, eandem sententiam auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti pagina communimus. Vobis etiam, vestrisque successoribus, & per vos eidem Ecclesiæ vestræ Sancti Grisogoni in perpetuum confirmamus: Ecclesias, & Capellas, quæ infra ejusdem Beati Grisogoni parochiam continentur, videlicet sæpedictam Ecclesiam Sancti Salvatoris de Curte: quæ etiam Felix aquila nuncupatur: Ecclesiam Sanctæ Bonosæ, Ecclesiam Sanctæ Agathæ cum pertinentiis earum: Ecclesiam Sancti Stephani, quæ utroque jure, parochiali videlicet, & proprietatis ad vestram dignoscitur Ecclesiam pertinere, ut quicquid dignitatis, quicquid reverentiæ, quicquid parochialis juris matrix Ecclesia in suis habet Ecclesiis, & Capellis, hoc vos in istis per Dei gratiam habeatis, tam in ordinationibus clericorum per easdem Ecclesias collocandorum, sive ad ecclesiasticos ordines promovendorum, quam in scrutiniis, baptismatibus, processionibus, capitulis, & in criminalium quæ publica sunt judiciis. Nullus ergo Episcopus, nullus Cardinalis, nullus Abbas, nullus Archipresbyter in prædicti Beato Grisogoni titulo in Capellis, & Territoriis earum parochialia sibi jura audeat vindicare: nec Abbatum alicui facultas sit parochianos vestros, nisi forte ab eis deliberatum sit, in suis Ecclesiis sepelire. Quod si viventes adhuc religionis intuitu apud eos sepeliri deliberaverint, cum vestra quoque præsentia, salva matricis Ecclesiæ justitia tumulentur; ad hæc adjicientes vobis, vestrisque successoribus, & per vos Ecclesiæ vestræ perpetuo confirmamus: Ecclesiam Sancti Juliani cum domibus, cellis, cryptis, hortis, vineis, & arenariis suis, cum terris cultis, vel incultis, sylvis, pantanis, & pratis suis, cum suis aquimolis, in rivo, qui vocatur Arton: quæ quidem Ecclesia sita est juxta Castrum, quod vocatur de Guid. Casale de Maliana cum turri, vineis, argis cultis, & incultis, pratis, sylvis, aquis, & aquarum decursibus. Vineas, quas in Marcello, in Rosario, & in pratis Papæ possidetis, cum pratis, & aliis pertinentiis suis: vineas etiam, & terras in Virgine: molam, quam in flumine Tyberis habetis, & quartam partem alterius molæ: Casale in campo de Merulis, terras in Marcello, terras in Ventrebublo, cum aliis omnibus, quæ in præsentiarum juste, & canonicè possidetis, vel in futurum largiente Domino poteritis adipisci. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat hono-

Marginalia: Hæc sententia a Successoribus Pontificibus confirmata. — Validatur ab Innocentio. — Bona, & jura eidem Ecclesiæ confirmat. — Clausulæ.

honores, & bona sæpefatæ Ecclesiæ vendere, in feudum dare, aut ab eadem Ecclesia modis quibuslibet alienare, ipsam Ecclesiam temerè perturbare &c. salva Sedis Apostolicæ auctoritate. Si qua igitur &c.

Dat. die 23. Julii An. Domini 1199. Pontif. An. II.

Dat. Lateran. per manum Rainaldi Acheruntini Archiepiscopi Cancellarii vicem agentis decimo Kal. Augusti, Indictione secunda: Incarnationis Dominicæ anno MCXCIX. Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ III. anno secundo.

XXVII.

Marcovaldus a censuris solutus denunciatur.

Hunc Marcovaldum censuris ab hoc Pontifice innodatum vidimus superius Consti.

Ex Baluz. Epist.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Archiepiscopis, Episcopis, Comitibus, Baronibus, Civibus, & universo populo in regno Siciliæ constitutis.

Quare Innocentius Marcovaldum duxerit absolvendum.

AD reconciliationem, & receptionem Marcovaldi, & debitum officii pastoralis, quo tenemur omnes ad viam rectitudinis revocare, ac redeuntes recipere nos induxit, & optata regni tranquillitas invitavit: ut simul, & humiliaremus hostem, & humiliatum, & pœnitentem ejus reciperemus exemplo, qui non vult mortem peccatoris, sed ut magis convertatur, & vivat: qui Cananæam, & Publicanum non solum vocavit ad pœnitentiam, sed & traxit. Ut autem super modo reconciliationis ipsius non possit ab aliquo dubitari, formam excommunicationis, & præceptionis præsentibus duximus litteris explicandam. Forma excommunicationis hæc fuit.

Tenor excommunicationis antea in eum latæ.

Excommunicamus, & anathematizamus ex parte Dei Omnipotentis, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus auctoritate, & nostra, Marcovaldum, & omnes fautores ejus tam Teutonicos, quam Latinos: specialiter Diopuldum, Othonem, Siffredum, & Othonem de Lavian. Hermannum, & Castellanum Sorellæ, qui principaliter adhærent Marcovaldo: quia cum idem Marcovaldus a dilectis filiis nostris C. Tituli Sancti Laurentii in Lucina, & I. Tituli Sanctæ Priscæ Presbyteris Cardinalibus, Apostolicæ Sedis Legatis commonitus fuerit, ut ab Ecclesiarum, & villarum incendio, & vastatione cessaret, quæ in eorum oculis committebat, & exercitum dimitteret, cujus occasione tota fere Marchia vastabatur, eorum monitis non satisfecit: propter quod ab eis excommunicatus fuit: & quia juramentum multoties nobis præstitum violare, ac patrimonium Ecclesiæ invadere, ac detinere præsumpsit: & nunc Regnum Siciliæ, quod ad jus, & proprietatem Beati Petri pertinere dignoscitur, cujus Balium cum regis tutela illustris memoriæ C. Imperatrix nobis testamento reliquit, infestat, & innititur occupare. Omnes autem, qui ei fidelitatis, vel societatis juramento tenentur, denunciamus penitus absolutos. Siquis autem clericus cujuscumque dignitatis, & ordinis officia Ecclesiastica, vel Sacramenta Divina ei, vel sequacibus suis ministrare præsumeret, sciat se dignitatis, & ordinis periculum incurrisse. Item excommunicamus I. quondam electum Sanctæ Severinæ: qui eidem Marcovaldo adhærens, administrationem Salernitanæ Ecclesiæ de ipsius manu recepit.

Forma receptionis hæc fuit: Juravit Marcovaldus publicè sine pacto quolibet, & tenore super Crucem, & Evangelia, quod super omnibus, pro quibus excommunicatus existit, sine fraude mandatis nostris obediet universis, quæ sibi per nos, vel nuncios, aut litteras nostras duxerimus facienda. Tenor vero mandati Apostolici fuit talis: Mandatum est ei sub debito præstiti juramenti, ut a Balio Regni, invasione quoque, ac molestatione ipsius per se, ac suos omnino desistat: nec ipsum, aut patrimonium Beati Petri per se, vel alium ullo modo molestet: universa, quę de regno per se, vel suos invasit, quæ detinentur ab ipso, restituat, & ab omni prorsus obligatione absolvat. Quæ vero detinentur ab aliis, pro posse suo restitui faciat bona fide. Super his autem, quæ nec ab ipso, nec suis habentur, utpote super damnis, & injuriis illatis præsertim nobis, & Monasterio Casinen. satisfaciat competenter, secundum dispositionem nostram, & proprias facultates. In clericos de cætero, & viros Ecclesiasticos manus nec injiciat, nec injici faciat violentas. Cardinales, & Legatos Apostolicæ Sedis nec spoliet, nec spoliari, nec capi faciat, aut etiam obsideri, nisi forsan impugnatus ab eis, in defensionem propriam id facere cogeretur: non quod id tunc ei licere dicamus, sed quia hoc ei non interdicimus ex debito juramenti. Accedens igitur Marcovaldus Verulas ad præsentiam venerabilis fratris nostri O. Ostien. Episcopi, & dilectorum filiorum G. Tituli Sanctæ Mariæ Transtyberim Presbyteri, & H. Sancti Eustachii Diaconi, Cardinalium, Legatorum Apostolicæ Sedis juxta modum expressum superius, publice juramentum exhibuit: & secundum Ecclesiæ formam beneficio absolutionis obtento, mandatum sub eodem tenore recepit, & se promisit fideliter impleturum. Quod autem ei nihil super terra illa mandavimus, quam antequam nunc ultimo regnum intraret, ex concessione fuerat Imperatoris adeptus, nullatenus admiremini: cum propter eam non fuerit excommunicatione notatus. De ipsa tamen dante Domino ad nostrum, & charissimi in Christo filii nostri F. Siciliæ Regis Illustr. honorem vobis scientibus utiliter disponemus. Nullus igitur vos omnino seducat, nullus aliquatenus blandiatur, quod secundum aliam formam idem Marcovaldus juramentum præstiterit, aut aliter fuerit receptus a nobis: nec turbentur in aliquo corda vestra, sed potius solidentur: cum si servaverit quod ei est sub debito præstiti juramenti mandatum, ad statum totius regni, & tranquillitatem vestram sit non modicum proventurum. Si autem (quod non credimus) non servaverit, nihil sit auctoritati nostræ detractum, sed ejus sit potius potentia diminuta: & tam ex inclementia temporis, quam ex forma mandati, quam facimus, absoluti fautores ejus jugiter ad propria revertantur. Nos quoque non solum pro commissis excessibus, verum etiam pro reatu perjurii eum, & fautores ipsius, si forte contra factum, & receptum mandatum veniret, in eandem excommunicationis sententiam reducere curaremus: & esset contra eum manus nostra

Marcovaldus spondet, se Papæ mandatis obtemperaturum.

Quæ ei mandaverit Innoc.

Absolvitur.

ex

ex virtute divina validior, quam fuisset. Inspiret autem ei, qui vult omnes homines salvos fieri, & neminem vult perire: ut ita fideliter mandatum nostrum observet, ut nec Creatorem offendat, nec nos oporteat contra eum gravius commoveri. Monemus igitur universitatem vestram, ac per Apostolica vobis scripta mandamus, quatenus circa devotionem Apostolicæ Sedis, & ejusdem Regis fidelitatem ex hoc ferventiores effecti, ea, quæ honorem ipsius, quietem vestram, & statum Regni respiciunt, solicite procuretis: ab omnibus vobis præcaventes insidiis, ne per securitatem, aut fraudem aliquid vobis sinistri valeat evenire. Nos enim, dante Domino, nec Regi, nec Regno, nec vobis ipsis aliqua occasione deerimus, sed ea curabimus promovere, quæ totius Regni respicient incrementum.

Siculos ad fidem suo Regi servandam hortatur.

XXVIII.

Hortatur Gregorium Catholicum Armenorum, ad perseverantiam in Fide Christiana, & devotione Sedis Apostolicæ, subventionemque Terræ Sanctæ Hjerusalem.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Gregorio Catholico Armenorum.

§.1. EX eo te radicatum in Fide Catholica, & esse Catholicum non tàm nomine, quam merito experimur, quod Apostolicæ Sedis magisterium recognoscens, eam Ecclesiarum omnium matrem, & nos caput universorum Fidelium confiteris, sicut ex tuarum nobis innotuit serie literarum. Nosti etenim privilegium Petri, quod sibi Dominus universas oves suas pascendas vocabulo tertio repetito, commisit; Pasce (inquiens) oves meas, & super universas ei ligandi, & solvendi contulit potestatem, dicens ad eum: Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in Cœlis, & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in Cœlis. Nosti etiam prærogativam Apostolicæ Sedis, quæ per merita B. Petri, etsi non tempore, auctoritate tamen inter Apostolos primi, non Constitutione Synodica, sed Divina, inter omnes Ecclesias magisterium obtinuit, & primatus fundamenta super immobili fundamento, de quo Paulus inquit Apostolus: Fundamentum positum est, præter quod aliud poni non potest, quod est Christus Jesus, & de quo Veritas in Euangelio inquit ad Petrum: Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam. Petrus siquidem post Christum potest intelligi Pastor unus, & Ecclesia universalis Ovile unum, de quibus Dominus in Euangelio protestatur, Alias, dicens, oves habeo, quæ non sunt ex hoc ovili, & illas oportet me adducere, & vocem meam audient, & fiet unum Ovile, & unus Pastor. Sane lapis ille angularis, quem reprobaverunt ædificantes, factus postmodum in caput anguli, faciens utraque unum, Judæorum populos, & gentium Nationes in unitate Christianæ Fidei counivit, Ecclesiam ex utrisque constituens, non habentem maculam, neque rugam; quæ ne post Ascensionem ejus scaretur in partes, & ne unitum in ejus fide divideretur ovile, uni commisit Apostolorum Principi gubernandam, quem solum sibi Dominus, & in officio Vicarium, & in magisterio constituit successorem.

Gregor. Primatum Sedis Apostol. confitetur.

§.2. Hoc autem tua fraternitas diligenter attendens, ac sciens quod secundum Apostolum, Omnes unum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra, nos quos Dominus, licet immeritos Vicarios suos esse voluit, & Apostolorum Principis successores, caput Ecclesiæ confiteris, & te ac fratres, & Coepiscopos tuos, partem nostri corporis recognoscis, sciens quod sicut palmes non potest fructum facere a semetipso, nisi manserit in vite, sic & membrum & sensu caret, & actu, si non in corporis permanserit unitate.

Papam vero universalis Ecclesiæ caput.

§ 3. Gaudemus ergo non modicum quod in Fide Catholica perseverans, circa nos piæ geris devotionis affectum, & filium te esse Apostolicæ Sedis innuis, dum eam esse Matrem omnium protestaris, recognoscens a nobis magisterium Ecclesiasticæ disciplinæ, quam etsi receptam longo tempore prius, ex parte tamen per Ven. fratrem nostrum Maguntinum Archiepiscopum, Episcopum Sabinen. unum ex septem Episcopis, qui nobis in Ecclesia Romana collaterales existunt, suscepisse te gaudes, & desideras observare. Fuit autem & est magnum tuæ devotionis indicium, quod eumdem Archiepiscopum magnifice recepisti, & curasti non modicum honorare, sicut & tuæ literæ continebant, & ipsius nobis relatio patefecit.

De his gratulatur Innocentius.

§.4. Monemus igitur fraternitatem tuam, & exhortamur in Domino, ac per Apostolica tibi scripta mandamus, quatenus in devotione Sedis Apostolicæ firmiter perseveres, & in lege Domini die mediteris, & nocte, quæ sanæ doctrinæ congruunt prædicans, & quæ prædicaveris, quantum Dominus permittit adimplens, ut in te, nec opera verbis, nec verba operibus contradicant. Esto circa subiectos Magister, ut doceas; ut corrigas Pater; Mater ut foveas; doceas minus doctos; superbos corrigas; humiles foveas, & devotos; justitiam misericordia temperans; & æquitatem in judicio non relinquens.

Eumq; ad perseverantiam hortatur:

§.5. Super subventione vero Hierosolymitanæ Provinciæ nosse te volumus, quod jam per Dei gratiam ad commonitionem nostram multi Crucis signaculum receperunt, & plures Domino dante recipient, in defensionem Orientalis Provinciæ opportuno tempore transituri. Jam etiam duo ex fratribus nostris, de manibus nostris vivificæ Crucis assumpsere vexillum, exercitum Domini præcessuri. Confide igitur, & esto robustus, quia citius forsitan, quam credatur, orientalis Provincia subsidium sentiet expectatum.

Et ad subventionem Terræ Sanctæ.

Datum Laterani, nono kal. Decembris, anno secundo.

Dat. die 3. Novemb. Anno 1199. Pontif. An. II.

Appro-

XXIX.

Approbatio Coronationis Leonis Regis Armenorum, cum adhortatione ad recuperationem Terræ Sanctæ.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Charissimo in Christo filio Leoni Regi Armenorum salutem, & Apostolicam Benedictionem.

IS Ecclesiam suam congregatam ex gentibus, non habentem maculam, neque rugam, super gentes, & regna constituit, is extendit palmites ejus usque ad mare, & usque ad terminos terræ ipsius propagines dilatavit, cujus est Terra, & plenitudo ejus, Orbis terrarum, & universi, qui habitant in ea. Ipse etiam Romanam Ecclesiam non solum universis Fidelibus prætulit, sed super ceteras etiam Ecclesias exaltavit, ut ceteræ ab ea non tam vivendi normam, & morum sumerent disciplinam, sed & Fidei etiam Catholicæ documenta reciperent, & ejus servarent humiliter instituta. In Petro enim Apostolorum Principe, cui excellentius aliis Dominus ligandi & solvendi contulit potestatem; dicens ad eum: Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in Cœlis: & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in Cœlis; Ecclesia Romana Sedes ejus, & seniores ipsius Romani Pontificis Successores Petri, & Vicarii Jesu Christi sibi invicem per successivas varietates temporum singulariter succedentes, super Ecclesiis omnibus, & cunctis Ecclesiatum Prælatis, imò etiam Fidelibus universis, a Domino primatum, & magisterium acceperunt; vocatis sic ceteris in partem solicitudinis, ut apud eos plenitudo resideat potestatis. Non enim in Petro, & cum Petro singulare illud privilegium expiravit, quod Successoribus ejus futuris, usque in finem mundi Dominus in ipso concessit, sed præter vitæ sanctitatem, & miraculorum virtutes, par sit in omnibus Jurisdictio successorum, quos etsi diversis temporibus, eidem tamen Sedi, & eadem auctoritate Dominus voluit præsidere.

Sedis Apostol. Primatus a Deo concessus.

Rom. Pontifices eamdem habent potestatem, quam Christus dedit Petro.

§.1. Gaudemus autem, quod tu, sicut Princeps Catholicus Apostolicæ Sedis privilegium recognoscens, Venerabilem fratrem nostrum Maguntinum Archiepiscopum, Episcopum Sabinensem, unum ex septem Episcopis, qui nobis in Ecclesia Romana collaterales existunt, benigne, ac hilariter recepisti. Et non solum per eum institutis salutaribus es instructus, quibus juxta continentiam literarum tuarum, totum Regnum tuum licet amplissimum desideres informari, & universos Armenos ad Ecclesiæ Romanæ gremium revocare; sed ad honorem, & gloriam Apostolicæ Sedis, quam constitutam esse novisti super gentes, & regna, diadema Regni recepisti de manibus ejus, & eum curasti devote, ac humiliter honorare, & nos per ipsum, & literas tuas, ad Orientalis terræ subsidium invitasti.

Coronatio Regis Armenorum facta per Archiep. Maguntinum.

§.2. Ei ergo, a quo est omne datum optimum, & omne donum perfectum, qui habet corda Principum in manu sua, quas possumus gratias referentes, qui tantæ humilitatis animum inspiravit, rogamus Seren. Regiam, & exhortamur in Domino, ac per Apostolica tibi scripta mandamus, quatenus in timore Domini, & Apostolicæ Sedis devotione persistens, ad expugnandam barbariem paganorum, & vindicandam injuriam Crucifixi, tanto potentius & efficacius studeas imminere; quanto fraudes, & versutias hostium vicinius positus melius agnovisti. Non in exercitus multitudine, aut virtute, sed de ipsius potius miseratione confidens, qui docet manus ad prælium, & digitos movet ad bellum, qui arcus fortium superat, & robore accingit infirmos.

Eum ad perseverantiam in fide, & subventionem Terræ Sanctæ hortatur.

§.3. Jam enim per Dei gratiam ad commonitionem nostram, multi Crucis signaculum receperunt, & plures Domino dante recipient in defensionem orientalis Provinciæ, opportuno tempore transituri. Jam etiam duo ex fratribus nostris, de manibus nostris vivificæ Crucis assumpsere vexillum, exercitum Domini præcessuri. Confide igitur, & esto robustus, quia citius forsitan, quam credatur, Orientalis Provincia subsidium sentiet expectatum.

Datum Lateran. septimo Kalend. Decembris Anno secundo.

Dat. die 25. Novem. An. Dom. 1199. Pont. An. II.

XXX.

Deliberatio Domini Papæ Innocentii super facto Imperii de tribus electis.

Ex Baluz. Epist. Innocen. III. To. I. pag. 697.

IN Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Interest Apostolicæ Sedis diligenter, & prudenter de Imperii Romani provisione tractare, cum Imperium noscatur ad eam principaliter & finaliter pertinere; principaliter, cum per ipsam, & propter ipsam de Græcis sit translatum, per ipsam translationis actricem, propter ipsam melius defendendam: finaliter quoniam Imperator a Summo Pontifice finalem sive ultimam manus impositionem promotionis proprie accipit, dum ab eo benedicitur, coronatur, & de Imperio investitur. Quod Henricus optime recognoscens a bonæ memoriæ Cœlestino Papa prædecessore nostro, post susceptam ab eo Coronam, cum aliquantulum abscessisset, rediens tandem ad se, ab ipso de Imperio per pallam auream petiit investiri. Sicut autem nuper tres sunt in Reges electi, puer * Philippus, & Otto, sic tria sunt circa singulos attendenda, quid liceat, quid deceat, quid expediat. Circa puerum quidem filium Imperatoris Henrici facie prima videtur, quod non liceat contra ejus electionem venire, quæ * juramento est Principum roborata. Nam etsi juramentum illud videatur violenter extortum, non est tamen ideo non servandum, cum licet juramentum quod Gabaonitis præstiterunt filii Israel fuerit per fraudem subreptum, illud tamen nihilominus decreverunt observandum. Præterea etsi a principio fuerit sic extortum, postmodum tamen Pater ejus intelligens se perperam processisse, juramentum relaxavit Principibus, & litteras super ipsius electione remisit: qui postmodum puerum ipsum, patre absente, sponte, ac concorditer elegerunt, fidelitatem ei pene penitus omnes & quidam hominum exhibentes. Unde non

Sedis Apost. cura de Imperio Romano-Germanico.

Henricus a Cœlestin. III. investitus.

** Philippi jus in Imperium.*

videtur

videtur licere contra licita juramenta venire. Videtur etiam non decere ut cum ipse Apostolicæ Sedis sit tutelæ commissus, & sub ejus protectione receptus, per eam privetur Imperio, per quam in jure suo fuerat confovendus: maxime cum sit scriptum; Pupillo tu eris adjutor. Quod non expediat contra ipsum venire, illa præsertim ratione videtur, quod cum idem Puer ad annos discretionis perveniens intellexerit per Romanam Ecclesiam Imperii se honore privatum, non tantum non exhibebit ei reverentiam consuetam, sed ipsam potius modis quibus poterit impugnabit, & Regnum Siciliæ retrahet a devotione ipsius, & negabit ei obsequium consuetum. Verum contrarium e contra videtur, quod liceat, videlicet deceat, & expediat venire contra electionem ipsius. Quod liceat videtur ex eo quod juramenta illa fuerint illicita, & electio indiscreta. Elegerunt enim personam non idoneam, necnon solum Imperio, sed nec alicui officio congruentem, Puerum videlicet vix duorum annorum, & nondum Sacri Baptismatis unda renatum. Unde non videntur tam illicita & indiscreta juramenta servanda. Nec obest quod de Gabaonitis objicitur, cum juramentum illud potuerit sine Israelitici populi læsione servari, hæc autem servari nequeant absque gravi jactura, non unius gentis, sed Ecclesiæ damno, & dispendio populi christiani. Nec obstat quod opponitur juramenta illa licita secundum intentionem jurantium extitisse. Intelligebant enim quod etsi eum tunc in Imperatorem eligerent, non tamen ut tunc imperaret, sed postquam ad legitimam perveniret ætatem. Sed qualiter de ipsius idoneitate poterant judicare? Nonne potuisset esse stultus, vel usque adeo improvidus, ut esset indignus minori etiam dignitate. Sed pone illos intellexisse, ut tandem imperaret cum esset idoneus ad Imperium gubernandum, interim autem Pater reipublicæ provideret. Casus postmodum intervenit propter quem non potest nec debet juramentum hujusmodi observari, de quo Principes nullatenus cogitabant, scilicet Patris decessus. Unde cum per Procuratorem non possit Imperium procurari, nec Imperator debeat fieri temporaliter, nec possit aut velit Ecclesia Imperatore carere, videtur quod liceat Imperio in alio providere. Quod non deceat ipsum imperare, patet omnibus manifeste. Numquid enim reget alios, qui regimine indiget aliorum? Numquid tuetur Populum Christianum qui est alienæ tutelæ commissus. Sed nec obstat quod objicitur, ipsum esse tutelæ nostræ commissum, cum non sit nobis commissus, ut ei obtineamus Imperium, sed Regnum Siciliæ potius defendamus. Patet enim illud idem ex verbo scripturæ dicentis: Væ terræ cujus Rex puer est, & rursus: cujus Principes mane comedunt. Quod non expediat ipsum Imperium obtinere, patet ex eo quod per hoc Regnum Siciliæ uniretur Imperio, & ex ipsa unione confunderetur Ecclesia. Nam ut cætera pericula taceamus, ipse propter dignitatem Imperii nollet Ecclesiæ de Regno Siciliæ fidelitatem, & dominium exhibere, sicut noluit Pater ejus. Nec valet quod opponitur, quod non expediat venire contra electionem ipsius, ne postmodum molestet Ecclesiam, per quam Imperium se cognoverit amisisse. Nunquam enim verè dicere poterit quod Ecclesia imperialem ei abstulit dignitatem, cum potius Patruus * ejus non solum Imperium, sed & paternam hæreditatem invaserit, & maternam possessionem occupare per suos Satellites machinetur, ad cujus defensionem Ecclesia Romana non sine multis laboribus & expensis prudenter & potenter intendit. De Philippo videtur similiter quod non liceat contra ejus electionem venire. Cum enim in electionibus circa Electores zelus, dignitas, & numerus attendatur, & de zelo non sit facile judicare, cum ipse a pluribus, & dignioribus sit electus, & adhuc plures, & digniores Principes sequantur eundem, juste videtur electus, unde contra justam, & legitimam electionem non videtur licere venire. Quod non deceat videtur similiter, ne videlicet videremur nostrarum injuriarum ultores, si, quia Pater & frater ejus fuerunt Ecclesiam persecuti, eum persequi nos vellemus, & aliorum culpam in pœnam ejus præter officii nostri debitum immutare; cum potius præcipiatur a Domino: Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos & orate pro persequentibus, & calumniantibus vos. Quod non expediat, patenter apparet. Cum enim potens sit tam terra, quam opibus, & personis, non videtur expedire ut contra torrentem brachia dirigamus, tam potenti nos taliter opponentes, ut eum reddamus nobis, & Ecclesiæ inimicum, & ne majorem videremur discordiam suscitare, fieretque novissimus error pejor priore, cum nos potius pacem inquirere & persequi, & evangelizare aliis debeamus, quæ fovendo illum posset de facili provenire. Verum contra videtur quod liceat nos ei opponere. Fuit enim juste ac solemniter per Prædecessorem nostrum excommunicationis sententia innodatus: juste quia Beati Petri patrimonium partim per violentiam occuparat, partim damnificarat incendiis & rapinis, & super hoc commonitus semel, & iterum per fratres nostros satisfacere non curarat; solemniter, quoniam in celebratione Missarum in Ecclesia Beati Petri in festivitate non parva, quod ipse postmodum recognovit, cum pro absolutione sua nuntium ad Sedem Apostolicam destinavit: & cum tandem per delegatos nostros contra formam mandati nostri post electionem suam se fecit absolvi. Unde patet quod fuerit excommunicatus electus. Videtur quoque forsan aliquibus quod nondum sit ab excommunicationis vinculo absolutus, cum quondam Sutrinus Episcopus in absolutione ipsius formam non servaverit sibi datam, cum forma data eidem fuerit hæc, ut pro absolutione Venerabilis Fratris nostri Salernitani Archiepiscopi, quem ante absolutionem ipsius mandabamus ab ergastulo suæ captivitatis absolvi, ei laborem itineris veniendi ad Sedem Apostolicam relaxaret, & postmodum recepto ab eo publice secundum formam Ecclesiæ juramento, quod super iis, pro quibus excommunicatus fuerat, mandato nostro pareret, munus ei absolutionis impenderet: sed ipse nondum Archiepiscopo absoluto, & nullo ab eo juramento recepto, non in publico, sed clam ipsum absolvere de facto solummodo, quia de jure non potuit, est conatus; propter quem ejus excessum, cum ipsum rediens recognoverit, ab Episcopatu remotus, in Monasterio

Rationes Imperium ei abjudicandi.

* idest Philippus.

Hæc de Friderico filio Regis Siciliæ.

Rationes pro Philippo adductæ.

Quæ vero contra eum sint adducendæ.

nasterio diem clausit extremum. Præterea cum nos Marcualdum, & omnes fautores ipsius tam Theutonicos quam Latinos excommunicationis sententia sæpius innodemus, & ipse non solum fautor, sed auctor iniquitatis ejus existat, patet eum excommunicationis sententiæ subjacere. Præterea cum notorium sit ipsum juramentum fidelitatis Puero præstitisse, & nunc Regnum Theutonicum, & quantum in eo est, imperium occupasse, constat eum perjurii esse reum. Sed objicitur quod si, quemadmodum superius est expressum juramentum illud illicitum reputemus, quomodo dicimus eum reum esse perjurii,& transgressorem præstiti juramenti quod dicitur non servandum? Sed respondetur quod etsi juramentum illud illicitum fuerit,non tamen licebat ab eo temeritate propria resilire. Sed nostram prius debuisset consulere voluntatem, ad exemplum illius juramenti, quod filii Israel Gabaonitis præstiterant, quod licet fuerit per fraudem surreptum, non tamen sua temeritate resilierunt ab eo, sed Dominum consulere decreverunt. Præterea cum omne quod contra conscientiam fit, ædificet ad gehennam, quia secundum Apostolum: omne quod non est ex fide peccatum est, & idem Philippus super hoc negotio taliter se excuset, quod Regnum aliter nullatenus accepisset,nisi nosset quod illud invadere alii disponebant, patet eum credidisse juramentum illud fuisse servandum, & ex eo quod venit taliter contra illud, ejus esse conscientiam vulneratam. Sic ergo videtur quod licite nos excommunicato, & perjuro debeamus opponere, & ejus conatibus obviare. Quod ei nos opponere deceat manifeste videtur ex eo quod si, prout olim Patri filius, sic nunc immediate succederet frater fratri, videretur Imperium ei non ex electione conferri, sed ex successione deberi, & sic efficeretur hæreditarium quod debet esse gratuitum: præsertim cum non solum Federicus substituerit sibi filium, sed Henricus etiam filium sibi voluerit subrogare, & per hoc forsan in posterum abusio traheretur in usum. Quod autem expediat opponere nos Philippo liquet omnibus manifeste. Cum enim persecutor sit & de genere persecutorum fuerit oriundus, sic non opponeremus nos ei, videremur contra nos armare furentem & ei gladium in capita nostra dare. Henricus enim, qui primus imperium de genere hoc accepit, persecutionem gravissimam in Ecclesiam suscitavit, & bonæ memoriæ Paschalem Papam, qui eum coronavit, cum Episcopis Cardinalibus, & multis nobilibus Romanorum cæpit per violentiam & perfidiam, & tamdiu tenere præsumpsit donec pro liberatione non sua, sed eorum qui fuerant capti secum, quos minabatur mutilare Tyrannus, privilegium quodcumque voluit ei fecit. Cumque postmodum idem Paschalis a detentionis suæ vinculis liberatus prædictum privilegium, quod dicendum erat potius * pravilegium, revocasset, dictus Henricus præter Cardinalium electionem hæresiarchas quosdam dati sibi occasione privilegii creavit, & idolum * contra Ecclesiam Romanam erexit; & extunc Schisma usque ad Calixtum tempore longo duravit. Huic de eodem genere successit in Imperium Fridericus, qui cum Tyburtinos tunc rebelles post coronationem suam promisisset ad subjectionem Ecclesiæ revocare, eos sibi postmodum vendicavit, dicens quod Civitatem ipsam vellet in specialem Imperii Cameram retinere; & sic eos contra Ecclesiam Romanam armavit. Qui etiam cum bonæ memoriæ Alexander Prædecessor noster, tunc Ecclesiæ Romanæ Cancellarius, ad eum a felicis recordationis Adriano Papa, qui eum coronaverat destinatus fuisset, lectis litteris in quibus continebatur, quod Imperator deberet Ecclesiæ Romanæ deferre, cum re ipsa ei coronæ beneficium contulisset, dicitur cum furore, & iracundia respondisse: Nisi essemus in Ecclesia jam scirent qualiter Theutonicorum enses incidant. Et protinus eum, infecto negotio, pro quo iverat, terram suam jussit exire; & eundem Adrianum moliebatur, sed frustra, cum quibusdam deponere, opponens ei quod esset filius Sacerdotis. Ipse idem postmodum contra eundem Alexandrum longo tempore Schisma fovit, & quoscumque potuit contra eum conjurare coegit, in juramento opponens quod nullo tempore pœnitentiam reciperent de hujusmodi juramento; & ipse idem sub eadem forma juravit. Ipse quoque, cum Venetiis terram Cavalca Comitis, quam occupaverat, & alia quædam Ecclesiæ Romanę restituere per juramenta Principum promisisset, ipsam postmodum fortius occupavit, & bonæ memoriæ Lucio Prædecessori nostro accedenti in Lombardiam satis fraudulenter illusit, ipsum & Successorem ipsius apud Veronam quasi obsessos tenens. Henricus autem filius, & successor ipsius in Ecclesiæ persecutionem suæ dominationis execravit primitias, cum Beati Petri patrimonium violenter ingressus, illud multipliciter devastavit; qui etiam quosdam familiares Fratrum nostrorum naso fecit in injuriam Ecclesiæ mutilari. Ipse occisores bonæ memoriæ Alberti Leodiensis Episcopi, quem ipse coegerat exulare, post interfectionem ipsius in multa familiaritate recepit, & publicè participavit eisdem, & beneficia postmodum majora concessit. Ipse Venerabilem Fratrem nostrum Auximanum Episcopum, quia confessus est coram eo, quod Episcopatum per Sedem Apostolicam obtineret, alapis in præsentia sua cædi fecit, & de barba ejus pilis avulsis ipsum inhoneste tractari. Conradus Musca in cerebro Venerabilem Fratrem nostrum Ostiensem Episcopum cæpit, & in vinculis posuit, & inhoneste tractavit de mandato ipsius, sicut idem Conradus publice testabatur, & sicut melius apparuit ex post facto, cum non solum fuerit evitatus aut punitus ab ipso, sed honoribus, & possessionibus dilatatus. Ipse postmodum Siciliæ Regnum adeptus, publice proponi fecit edictum ut nullus vel Clericus, vel Laicus ad Ecclesiam Romanam accederet nec ad eam aliquis appellaret, Philippus autem de quo agitur ab Ecclesiæ persecutione incæpit, & adhuc in ea persistit. Olim enim patrimonium Ecclesiæ sibi usurpare contendens, Ducem Tusciæ & Campaniæ se scribebat, asserens quod usque ad portas Urbis acceperat potestatem, & etiam illa pars Urbis, quæ Transtyberim dicitur, ejus erat jurisdictioni concessa, nunc etiam per Marcualdum Diupuldum & fautores eorum nos, & Ecclesiam Romanam persequitur, & Regnum Siciliæ nobis auferre conatur. Si ergo id facit in arido, in viridi quid faceret? etsi adhuc aridus & exanguis,

* *Vide Concil. Lateran. ann. 1212.*

* *i. est Burdinum ut supra diximus in Paschal. II.*

guis, utpote cujus adhuc est messis in herba, nos & Ecclesiam Romanam persequitur, quid faceret si, quod absit, Imperium obtineret? Videtur non irrationabiliter expedire ut prius nos ejus violentiæ opponamus quam amplius invalescat. Quod autem etiam in Regibus filii pro Patribus sint puniti divina pagina protestatur. Nonne propter peccatum Saulis dictum est a Domino per Samuelem: Stulte egisti, nec custodisti mandata Domini Dei tui, quæ præcepit tibi, quod si non egisses, jam nunc preparasset Dominus Regnum tuum super Israel in sempiternum; Sed nequaquam Regnum tuum ultra consurget: Salomoni quoque legitur a Domino esse dictum: Quia non custodisti pactum meum & præcepta mea quæ mandavi tibi, dirumpens scindam Regnum tuum, & dabo illud Servo tuo; Veruntamen in diebus tuis non faciam propter David Patrem tuum, de manu filii tui scindam illud: De Jeroboam similiter dictum fuit a Domino per Ahiam: Ecce ego inducam mala super domum Jeroboam, & percutiam te de Jeroboam mingentem ad parietem. Et ibidem legitur, quod interfecit Baasa Nadab filium Jeroboam, & percussit omnem domum Jeroboam, non dimisit nec unam quidem animam de semine ejus, donec deleret eam propter peccata Jeroboam quæ peccaverat, & quibus fecerat peccare Israel, & propter delictum quo irritaverat Dominum Deum Israel; De Baasa quoque scribitur dixisse Dominus: Quia ambulasti in via Jeroboam, & peccare fecisti populum meum Israel, ecce ego demetam posteriora Baasa, & posteriora Domus ejus. Achab etiam dictum invenitur a Domino per Eliam: Ecce ego inducam super te malum, & demetam posteriora tua, & interficiam te Achab mingentem ad parietem. Nam & Dominus dicit: Ego sum Deus zelotes, vindicans peccata Patrum in filios usque in tertiam & quartam progeniem in his qui oderunt me, id est, in his qui circa me paternum odium imitantur. De Otthone videtur quod non liceat ipsi favere, quoniam a paucioribus est electus; quod non deceat, ne videamur, non ob gratiam ejus, sed alterius odium, ipsi favorem apostolicum exhibere; quod non expediat, quia respectu alterius videtur pars ejus debilis & infirma. Verum cum tot & plures ex his, ad quos principaliter spectat Imperatoris electio, in eum consensisse noscantur, quot in alterum consenserunt, cum non minus idoneitas, seu dignitas electæ personæ, immo plus quam eligentium numerus sit in talibus attendendus, nec tantum pluralitas quoad numerum, sed salubritas quoad consilium in eligentibus requiratur, & Ottho magis sit idoneus ad regendum Imperium quam Philippus, cum Dominus etiam puniat peccata Patrum in filios usque in tertiam, & quartam progeniem in his qui oderunt eum, id est, in his qui Patrum peccata sequuntur, & Philippus Progenitorum suorum peccata in Ecclesiæ persecutione sequatur, cum etsi non debeamus reddere mala pro malis, sed benefacere malefacientibus nobis, non tamen debeamus honorem pro injuria in his, qui in solita perseverant malitia, compensare aut contra nos armare furentes, cum Dominus, ut confunderet fortia, humilia elegisse legatur, utpote qui David in Regem depost fætantes accepit, videtur quod & liceat, deceat, & expediat ipsi favorem apostolicum exhibere. Absit enim ut deferamus homini contra Deum, aut timeamus vultum potentis, cum secundum Apostolum non solum a malo, sed ab omni specie mala nos oporteat abstinere. Scriptum est enim: Maledictus qui confidit in homine, & qui ponit carnem brachium suum. Nos igitur ex prædictis causis pro Puero non credimus insistendum, ut ad præsens debeat Imperium obtinere. Personam vero Philippi propter impedimenta patentia penitus reprobamus, & obsistendum ei dicimus ne Imperium valeat usurpare. De cætero vero agendum per legatum nostrum apud Principes ut vel conveniant in personam idoneam, vel se judicio aut arbitrio nostro committant. Quod si neutrum elegerint, cum diu expectaverimus, cum monuerimus eos ad concordiam, cum instruxerimus eos per litteras & Nuntium nostrum, & consilium nostrum eis duxerimus exponendum, ne videamur eorum fovere discordiam & dicere cum Ezechia: Sit pax & veritas in diebus nostris, ne si secuti fuerimus a longe ut videamus finem, cum Petro tandem veritatem, quæ Christus est, negare cogamur, cum negotium istud dilationem non capiat, cum Ottho & per se devotus existat Ecclesiæ, & ex utraque parte trahat originem ex genere devotorum, ex parte Matris de Domo Regum Angliæ, ex parte Patris de prosapia Ducum Saxoniæ, qui omnes Ecclesiæ fuere devoti, & specialiter Lotharius Imperator proavus ejus, qui bis pro Apostolicæ Sedis honore Apuliam est ingressus, & in obsequio Ecclesiæ Romanæ decessit, ei manifeste favendum, & ipsum recipiendum in Regem, & præmissis omnibus quæ pro honorificentia Ecclesiæ Romanæ debent præmitti, ad Coronam Imperii evocandum.

De Othone.

Ejus electio legitima.

Ejus qualitates.

Declarat Innocent. quid agendum sit ab Electorib.

Othoni vero favendum omnino.

XXXI.

Sanctarum Virginum Canoni adscribit B. Kunegundem Imperatricem.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili fratri Theumoni Episcopo, & dilectis filiis Capitulo Babenbergensi salutem, & Apostolicam benedictionem.

Edidit Fontaninus Cod. canon. z. Sanctor. pag. 73.

CUm secundum Evangelicam veritatem nemo accendat lucernam, & ponat illam sub modio, sed super candelabrum, ut omnes, qui in Domo sunt videant; pium pariter, & justum est, ut quos Deus merito sanctitatis coronat, & honorat in Cœlis, Nos venerationis officiis laudemus, & glorificemus in terris, cum ipse potius laudetur, in illis, qui est laudabilis, & gloriosus in Sanctis. Pietas enim promissionis habet vitæ, quæ nunc est, & futuræ dicente Domino per Prophetam: Dabo vos cunctis populis in laudem, & honorem, & per se pollicente: Fulgebunt justi, sicut Sol in Regno Patris eorum. Nam ut suæ virtutis potentiam mirabiliter manifestet, & nostræ salutis causam misericorditer operetur, fideles suos, quos semper coronat in Cœlo, frequenter etiam honorat in mundo; ad eorum memorias signa faciens, & prodigia, per

Exordium.

quæ pravitas confundatur hæretica, & Fides Catholica confirmetur. Nos ergo, cariſſimi, quantas poſſumus, etſi non quantas debemus Omnipotenti Deo gratiarum referimus actiones, qui in diebus noſtris ad confirmationem Fidei Catholicæ, & confuſionem hæreticæ pravitatis evidenter innovat ſigna, & miracula potenter immutat, faciens eos coruſcare miraculis, quibus Fidem Catholicam tam corde, quam ore, necnon, & opere tenuerint.

Inter quos Beatæ memoriæ Kunegundis Romanorum Imperatrix Auguſta, quæ degens olim in mundo, magnis meritis præpollebat, nunc vivens in Cœlo multis coruſcat miraculis, ut ejus Sanctitas certis indiciis comprobetur. Licet enim ad hoc, ut aliquis Sanctus ſit apud Deum in Eccleſia triumphante, ſola ſufficiat ſinalis perſeverantia, teſtante veritate, quæ dicit: Quoniam, qui perſeveravit uſque ad finem, hic ſalvus erit: & iterum eſto fidelis vſque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ, ad hoc tamen, ut ipſe Sanctus apud homines habeatur in Eccleſia militante duo ſunt neceſſaria, virtus morum, & virtus ſignorum: videlicet merita, & miracula, ut hæc, & illa ſibi invicem conteſtentur: Non enim, aut merita ſine miraculis, aut miracula ſine meritis plene ſufficiunt ad perhibendum inter omnes teſtimonium Sanctitati, cum interdum Angelus Satanæ transfiguret ſe in Angelum lucis, & quidam opera ſua faciant, ut ab hominibus videantur. Sed & Magi Pharaonis olim ſigna fecerunt, & Antichriſtus tandem prodigia operabitur, ut ſi fieri poſſit: in errores etiam inducantur electi. Verum, cum, & merita ſana præcedunt, & clara ſuccedunt miracula, certum præbent indicium Sanctitatis, ut nos ad ipſius venerationem inducant, quem Deus, & meritis præcedentibus, & miraculis ſubſequentibus exhibet venerandum. Quæ duo ex verbis Evangeliſtæ plenius colliguntur, qui de Apoſtolis loquens ajebat; Illi autem profecti prædicaverunt ubique Domino cooperante, & ſermonem confirmante ſubſequentibus ſignis.

Quid requiri debeat in iis qui SS. Catalogo ſunt adſcribendi.

Sanè cum ad audientiam bon. mem. Cœleſtini Papæ Prædeceſſoris mei, merita, & miracula præfatæ Imperatricis vobis referentibus perveniſſent, ut ipſe de illis notitiam conciperet certiorem, inquiſitionem eorum Venerabilibus fratribus noſtris Auguſtenſi, & Eyſtettenſi, & bonæ memoriæ Wirtzburgenſi Epiſcopis, & dilectis filiis Eboracenſi, Lancheimenſi, & Hailsbrunenſi Abbatibus per Apoſtolica ſcripta commiſit: poſt cujus obitum, uſque adeo maniſeſtari cæperunt, & multiplicari miracula, ut ex evidentia pariter, & frequentia Sanctitas ejus ab omnibus quaſi notoria, prædicetur, ſicut ex multis teſtimonialibus literis Epiſcoporum, Abbatum, Præpoſitorum, & Principum, necnon & aliorum multorum nuper noſtro extitit Apoſtolatui reſeratum.

Examen Sanctitatis Beatæ Kunegundis quibus fuerit commiſſum.

Miracula multa ab ea patrata.

Venientes igitur ad Apoſtolicam Sedem ex parte veſtra dilecti filii D. Abbas Michel-Veldenſis, Gundelus Decanus, Cunradus Cuſtos, Marcus Archidiaconus, Hermanus Subdiaconus Majoris Eccleſiæ veſtræ, Lupoldus Diaconus Sancti Stephani, Burchardus Diaconus Sanctæ Mariæ, Henricus Presbyter Sancti Michaelis, Henricus Subdiaconus Sanctæ Mariæ, nobis, & fratribus noſtris humiliter ſupplicarunt, ut ex plenitudine poteſtatis, quam Jeſus Chriſtus Beato Petro conceſſit prænominatam Imperatricem Sanctorum Catalogo dignaremur adſcribere decernentes ejus memoriam inter Sanctos ab univerſis Fidelibus de cætero celebrandam; cum hoc ſublime Judicium ad eum tantum pertineat, qui eſt Beati Petri Succeſſor, & Vicarius Jeſu Chriſti. Nos itaque cognoſcentes, quod hoc revera Judicium ſublimius eſt inter cætera Judicia judicandum, in ipſius examinatione plenariam voluimus adhibere cautelam, & ideo prænominatos jurisjurandi religione conſtrinximus, ut puram nobis ſuper hoc dicerent veritatem. Qui jurati dixerunt, quod, ſicut ex celebri fama, & ſolemni ſcriptura noverunt Beata Kunegundis Sancto Henrico Imperatori fuit matrimonialiter copulata, ſed ab eo non extitit carnaliter cognita. Unde cum Dominus Imperator ageret in extremis, Principibus, & Parentibus inquit de illa: qualem mihi eam aſſignaſtis, talem vobis eam reſigno. Virginem eam dediſtis, & Virginem reddo. Suam ergo virginitatem Domino conſecravit, & ſervavit intactam, ita quod cum aliquando, inſtigante humani generis inimico, ſuſpicio quædam contra ipſam fuiſſet exorta, ipſa ut ſuam innocentiam demonſtraret, ſuper ignitos vomeres nudis plantis inceſſit, & proceſſit illæſa. Item Sanctus Imperator Henricus, & hæc Imperatrix egregia Kunegundis de propriis facultatibus Babenbergenſem fundaverunt Eccleſiam, & dotaverunt, quam cum ſuis omnibus pertinentiis ex fervore devotionis, quam ad Apoſtolicam Sedem habebant, Beato Petro Apoſtolorum Principi obtulerunt annuum ei cenſum ad indicium, quod juris ſit Eccleſiæ Romanæ, ſolventes, ſed & alia plurima beneficia piis locis, & Venerabilibus Eccleſiis contulerunt, Chriſtum ſibi facientes hæredem. Hæc & alia retulere de meritis: de miraculis aſſerentes, quod eis præſentibus, & videntibus ad memoriam hujus Virginis Cæci viſum, Claudi greſſum, Muti verbum: & Surdi recuperarunt auditum, aliiſque languoribus impediti frequenter, & evidenter plenam conſecuti ſunt ſanitatem: & quod mirabilis novitatis, & novi miraculi, pulvis de tumulo ejus aſſumptus ſæpe converſus eſt in frumentum. Nos ergo de meritis, & miraculis ejus multis & magnis non ſolum teſtimoniis, ſed & teſtibus certiores effecti, cum ſecundum Prophetam laudandus ſit Deus in Sanctis ſuis; de Fratrum noſtrorum Conſilio, & Pontificum multorum apud Sedem Apoſtolicam exiſtentium, ipſam Beatam Virginem Kunegundam Catalogo Sanctorum adſcripſimus, eiuſque memoriam inter Sanctos decrevimus celebrandam. Quapropter Univerſitatem veſtram monemus, & hortamur in Domino per Apoſtolica ſcripta mandantes, quatenus quod nos ſolemniter, & caute ſtatuimus, vos humiliter, & devote ſervetis, ut meritis eius, & precibus apud miſericordiſſimum Judicem indulgentiam conſequamur. Collectam autem, & alias Orationes in commemoratione eius dicendas edidimus, quas in hac pagina duximus ſubſcribendas.

Diligentes perquiſitiones præmiſſæ.

B. Kunegundis virtutes, & merita.

Miracula.

SS. Albo adſcribitur.

ORA-

ORATIO.

Orationes in Missa die ejus festivitatis dicendæ.

Omnipotens & misericors Deus, qui a gloria tua nullum excipis sexum, nullamque conditionem excludis te suppliciter exoramus, ut sicut Beatæ Kunegundi Virgini tuæ post terreni culmen Imperii Cœlestis Regni Solium contulisti ita meritis eius & precibus, nobis quoque famulis tuis æternæ felicitatis præmia largiaris. Per Dominum &c.

Secreta.

Sacrificium laudis tuæ tibi, Domine Deus noster tuam clementiam implorantes, ut per huius Sacramenti virtutem intercedente Beata Kunegunde Virgine tua, nos & a peccatis expedias, & a periculis tuearis. Per Dominum &c.

Complenda.

Sacramentum Redemptionis humanæ, quod in honore Beatæ Kunegundis obtulimus, tibi nos, Domine reddat acceptos, ut per hoc, quod & accepimus ipsi de tuo, & suscepisti de nostro in tu semper unione vivamus. Qui cum Patre &c.

Datum die 3. Aprilis 1200. Pont. An. III.

Datum Laterani tertio nonas Aprilis Pontificatus nostri anno tertio.

XXXII.

Othoni in Imperatorem electo Regnum confirmatur.

Ex Baluz. loc. citat. Tom. I. pag. 702.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Illustri Regi Othoni in Romanorum Imperatorem electo.

Proemium.

Ut non solum dispositio rerum, & temporum Omnipotentem Dominum demonstraret, sed ipsa quasi conformitas operum, & eventuum ad se invicem eundem omnium pateretur auctorem, cœlestibus Dominus terrestria conformavit: ut dum mirabili quadam similitudine respondere viderimus ima summis unum, & eundem factorem, & actorem omnium cognoscamus. Ipse etenim licet sit magnus in magnis, ut mirabilis tamen etiam in minimis appareret, sicut circa mundi creationem, & seculorum initia duo magna luminaria in firmamento Cęli constituit, unum quod illuminaret diem, alterum quod in tenebris radiaret, sic processu temporum ad firmamentum Ecclesiæ, quæ Cœli nomine designatur, duas magnas instituit dignitates, primam quæ illuminat diem, id est, in spiritualibus spirituales informet, & animas diabolica fraude deceptas a peccatorum catenis absolvat, cum ex privilegio sibi traditæ potestatis quos ipsa ligat, & solvit in terris, Deus ligatos habeat, & solutos in Cęlis; alteram quæ in tenebris radiet, dum in hæreticos mentis cæcitate percussos, & hostes Fidei Christianæ, quos mundum oriens ex alto respexit, Christi, & Christianorum punit injuriam, & ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum, materialis gladii potestam exercet. Unde sicut in eclypsi lunæ tenebræ amplius tenebrescunt, & majoris caliginis obscuritas invalescit, sic ex Imperatoris defectu hæreticorum Vesania, & violentia Paganorum contra Catholicos & fideles perfidius, & crudelius malitia multiplicata consurgunt. Hoc autem attendentes sollicite, ac volentes malis imminentibus obviare, circa provisionem Imperii solliciti fuimus, sicut per frequentes litteras directas ad Principes, & Legatos transmissos ad eos omnibus credimus patuisse; in quo quantum celsitudini tuæ duxerimus deferendum, & tu ipse novisti, & res perhibet testimonium veritati. Novimus enim qualiter inclitæ recordationis Lotharius Imperator Proavus tuus Ecclesię Romanæ devotus extiterit, qualiter pro defendendo ejus honore, non solum semel, sed & secundo vocatus accesserit, qualiter in ipsius subsidio finierit dies suos, qualiter Avus, & Pater tuus ejus vestigiis inhærentes Prædecessoribus nostris exhibuerint se devotos, qualiter etiam Anglicana Domus ex qua ex parte matris es ortus, in devotione Sedis Apostolicæ fere semper perstiterit, & persistat, & ei tempore grandis persecutionis obsequium impenderit opportunum. In te igitur progenitorum tuorum devotionem suscitare plenius, & abundantius remunerare volentes, credimus & quasi pro certo tenemus quod non solum in ea te verum ostendes hæredem eorum, & legitimum Successorem, sed tanto ipsas in hoc præcedes amplius, quanto te a nobis magis intelliges honoratum. Inspiret autem cordi tuo is qui corda Principum habet in manu sua, & per quem Reges regnant, & Principes obtinent Principatum, ut affectum nostrum penses plenius per affectum quam nostro tibi explicemus, vel explicare possimus affatu, & ea quæ acta sunt hactenus & aguntur, & adhuc dante Domino per nos circa te agentur imposterum, fideliter in tuo corde reponas, & ita memoriæ recommendes, ut nec obliviosus videri valeas vel ingratus, sed ad Apostolicæ Sedis exaltationem, & honorem potenter intendas, & ejus plene benevolentiam recognoscas, quæ cum defecissent fere penitus vires tuæ, in tua dilectione non tepuit, nec te deseruit in adversis, sed tamdiu fovit donec juxta tuum te desiderium exaltaret. Nos enim Serenitatem tuam in eo de consilio fratrum nostrorum honorare volentes ultra quod in seculo secularis Princeps nequeat honorari, auctoritate Dei Omnipotentis nobis in Beato Petro collata te in Regem recipimus, & regalem tibi præcipimus de cætero reverentiam & obedientiam exhiberi; præmississque omnibus, quæ de jure sunt, & consuetudine præmittenda, regiam magnificentiam ad suscipiendam Romani Imperii Coronam vocabimus, & eam tibi dante Domino humilitatis nostræ manibus solemniter conferemus. Monemus igitur Celsitudinem Regiam, & exhortamur in Domino quatenus spem tuam ponas in illo qui reprobato Saule, David elegit in Regem, & talem te studeas exhibere, ut de te quoque dicere valeat: Inveni Virum secundum cor meum. Ad hæc, Venerabilem fratrem nostrum Prænestinum Episcopum Apostolicæ Sedis Legatum &c. quos pro negotiis tuis specialiter, & principaliter duximus destinandos, benigne recipias & pertractes, & honorificentiam eis, sicut te decet & ipsos, impendes, dilectum

Innocentii sollicitudo de Imperio.

Othonis dotes & in Sedem Apostolicam merita.

Eum ad perseverantiam in iis adhortatur.

Regalem ei dignitatem confirmat ad Imperialem Coronam recipiendam.

Pia ad eum monita.

Legatos ad eum mittit.

ctum quoque filium Ægidium Acolythum nostrum, cujus fidem & sollicitudinem jam in pluribus es expertus, habeas propensius commendatum.

Dat. die 1. Martii Anno Dom. 1201. Pont. An. IV. Datum Laterani Kalend. Martii Pontificatus nostri Anno Quarto.

XXXIII.

Sequitur ad Imperii Principes de eadem re.

Ibid. pag. 703 Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Universis tam Ecclesiasticis quam Secularibus Principibus Alamanniæ.

ET si quidam Imperatores Romani Ecclesiam in multis afflixerint, multi tamen eam in pluribus honorarunt, ita quod per devotionem & liberalitatem ipsorum magnifica beneficia novimus Ecclesiæ provenisse. Unde non est aliquo modo credendum quod, sicut pestilentes aliqui mentiuntur volentes inter Ecclesiam & Imperium immortalem discordiæ materiam suscitare, ad depressionem intendamus Imperii; per quod, si fuerit bene ordinatum Ecclesiam non solum defendi credimus, sed etiam exaltari. Novimus etenim & vos nostis, quod ejus provisio principaliter & finaliter nos contingit; principaliter quidem, quia per Ecclesiam de Græcia pro ipsius specialiter fuit defensione translatum, finaliter autem, quoniam etsi alibi Coronam Regni accipiat, a nobis tamen Imperator Imperii recipit Diadema in plenitudinem potestatis. Attendentes autem olim quantum dispendium ex defensoris defectu pateretur Ecclesia, quantumque detrimentum ex Imperatoris carentia sentiret religio Christiana, licet expectaverimus expectantes, si forte vos ipsi saniori usi consilio tantis malis finem imponere curaretis, vel ad divinum & nostrum saltem recurreretis auxilium, ut per Deum & nos vestro studio mediante tanta dissensio sopiretur, quia vos super hoc negligentes invenimus & remissos, ut nostrum exequeremur officium, vos per literas nostras paterna curavimus sollicitudine commonere, ut timorem Domini habentes præ oculis, & Imp[...]elantes honorem, ne vel annullaretur di[...] vel libertas deperiret ipsius, ad provisionem ipsius melius intendere curaretis, alioquin, quia mora trahebat periculum ad se grave, nos quod expedire sciremus utiliter procurantes, curaremus ei Apostolicum impertiri favorem quem crederemus majoribus studiis & meritis adjuvari. Cum autem nobis ad literas istas, quas ad multos vestrum novimus pervenisse, nec verbo fuisset, nec facto responsum, expectavimus iterum donec audivimus, quod per studium & sollicitudinem bonæ memoriæ Conradi Archiepiscopi Maguntini a nostra præsentia redeuntis fuerit procuratum ut quidam vestrum ad commune colloquium convenirent de provisione Imperii tractaturi. Unde ne videremur ab incepto desistere, literas nostras ad vos per proprium Nuntium duximus destinandas, Consilium nostrum vobis exponentes fideliter, & super iis quæ necessaria videbantur diligentius instruentes. Cæterum cum nec per expectationem diutinam; nec exhortationem honestam, ac instructionem plenariam fuerit discordiæ prioris incommodum sequentis concordiæ commoditate purgatum, ne quid ex contingentibus omittere videremur, Venerabilem Fratrem nostrum Prænestinum Episcopum Apostolicæ Sedis Legatum, virum religione conspicuum, præditum honestate, magnum Ecclesiæ Dei membrum, quem inter cæteros Fratres nostros specialis dilectionis brachiis amplexamur, & cum eo dilectum filium Magistrum Philippum Notarium nostrum, virum providum & discretum, nobis & fratribus nostris merito suæ probitatis earum admodum & acceptum, ad partes vestras duximus destinandos, qui cum Venerabili Fratre nostro Octaviano Ostiensi Episcopo Apostolicæ Sedis Legato, primum locum post nos in Ecclesia Romana tenente, si tamen ipse a negotiis illis quibus tenebatur in Regno francorum se possit utiliter expedire, ad vos simul accederent, & ex parte nostra monerent salubriter & inducerent diligenter ut per vos ipsos cum eorum, si necesse foret, consilio & præsidio ad concordiam intendere curaretis, vel si forte per vos desiderata non posset concordia provenire, nostro vos committeretis arbitrio vel consilio, salva in omnibus tam libertate vestra, quam Imperii dignitate, cum neminem magis quam Romanum Pontificem mediatorem in hoc vos habere deceret, qui voluntatibus & rationibus intellectis provideret, quod esset justum & utile, vosque per auctoritatem cælitus sibi datam super juramentis exhibitis quoad famam & conscientiam liberaret, & ad quem negotium Imperii ex causis superius assignatis non est dubium pertinere. Cæterum quoniam hactenus nec expectationis nostræ modestia, nec exhortationis studium, nec consilii maturitas, nec instructionis discretio vos commovit, nec Legatorum nostrorum usque adeo sollicitudo profecit, ut vel per vos ipsos sepulta discordia, sicut vos sæpe monuimus, concorditer ad provisionem intenderetis Imperii, vel consilio aut arbitrio nostro committere vos velletis, cum dispendium Ecclesiæ, quæ diutius nec vult nec debet idoneo defensore carere, sustinere noluimus ulterius vel dissimulare jacturam Populi Christiani, cum alteri de vestris electis favorem impendere non possimus, propter excommunicationem publicam, perjurium manifestum, & [v]ulgatam persecutionem, quam Progenitores [...] & ipse in Apostolicam Sedem & Ecclesias exercere nullatenus dubitarunt, propter insolentiam etiam, quam exercuerunt in Principes & alios sibi subjectos, & ne libertas Principum in Imperatoris electio[ne] vilescat, si non per electionem, sed successionem transferri a patribus in filios & in fratres a f[ra]tribus Imperium videatur, consentire in al[te]rum nos oportet. Fuit enim Nobilis Vir Philippus Dux Sueviæ a bonæ memoriæ Cœlestino Papa Prædecessore Nostro propter invasionem & devastationem Patrimonii Beati Petri commonitione secundo præmissa publice ac solemniter excommunicationis sententia innodatus, cum in Tuscia moraretur, quod ipse postmodum recognovit, dum per Nuntium suum

Imperii provisio specialiter Pontifices contingit.

Quæ hac pro re egerit, narrat Innocentius.

suum ab ipso Prædecessore Nostro absolutionis beneficium postulavit, & postmodum a tunc Sutrino Episcopo, quem cum Abbate Sancti Anastasii pro liberatione Venerabilis Fratris nostri Salernitani Archiepiscopi miseramus, contra formam mandati nostri de facto solummodo, quia de jure non potuit post suam electionem apud Vvarmatiam occulte se fecit absolvi. Unde patet quod fuerit excommunicatus electus, & videtur non immerito quod adhuc sit ex eadem causa excommunicationis sententia innodatus, cum prædictus Episcopus eum auctoritate sua non posset absolvere, auctoritate vero nostræ delegationis nec plus, nec aliter liceret hoc ipsi quam quod ei fuerat ab Apostolica Sede concessum. Ex eo etiam excommunicationis Sententiæ subjacere creditur manifeste quod cum per fidus Marcualdus Dei, & Ecclesiæ inimicus, cum universis fautoribus tam Theutonicis quam Latinis excommunicationis vulgatæ vinculis suę iniquitatis meritis sit astrictus, sicut jam vobis per Litteras nostras directas per P. Judicem Placentinum ipsius Philippi nuntium intimasse meminimus, quas ad ipsius Philippi audientiam credimus pervenisse, ipse nihilominus, quamvis id non tantum ex relatione ipsius judicis, sed etiam per publicam famam ad notitiam ejus devenerit, eidem excommunicato non solum communicat, sed eum in malitia sua fovet, & per nuntios, & litteras suas exacuit furorem ipsius ut charissimum in Christo filium nostrum Fridericum Siciliæ Regem Illustrem Nepotem suum, quem iam hęreditate paterna privavit, adhuc privet possessione materna. Idem etiam contra proprium iuramentum, super quo nec Consilium a Sede Apostolica requisivit, ambitionis vitio regnum sibi usurpare præsumpsit, non alium causa necessitatis in Regem eligere. Quod utcunque tolerabilius videretur, cum super illo juramento Sedes Apostolica prius consuli debuisset, sicut & eam quidam consulvere prudenter, apud quam ex institutione divina plenitudo residet potestatis. Nec valet ad plenam excusationem ipsius, si juramentum illud dicatur illicitum, cum nihilominus super eo nos prius consulere debuisset quam contra ipsum propria temeritate venire illo præsertim exemplo, quod cum Gabaonitæ a filiis Israël per fraudem subripuerint juramentum, ipsi tamen, cognita fraude, noluerunt contra illud sua temeritate venire. Quod autem de genere persecutorum existat, vos non credimus dubitare, cum Henricus, qui primus Imperium de genere hoc accepit, bonæ memoriæ Paschalem Papam Prædecessorem Nostrum cum Episcopis Cardinalibus, & multis nobilibus Romanorum præsum pserit captivarę. Fridericus autem Pater ipsius Philippi contra felicis recordationis Alexandrum Prædecessorem nostrum longo tempore Schisma fovit. Henricus Frater ipsius Philippi qualiter se habuerit circa interfectores sanctæ memoriæ Alberti Leodiensis Episcopi, quem ipse prius coëgerat exulare, ac Conradus, qui prædictum Ostiensem Episcopum cæperat, satis nostis: qui etiam qualiter Venerabilem Fratrem nostrum Auximanum Episcopum alapis cedi fecerit, & pilos de barba ejus avelli & tractari eum in pluribus inhoneste, qualiter quoque quosdam familiares Ecclesiæ Romanæ naso fecerit mutilari, qualiter prædictum Salernitanum Archiepiscopum captivarit, & quosdam viros Ecclesiasticos flammis torreri fecerit, quosdam vero vivos in mare submergi, ad vestram credimus audientiam pervenisse. Hæ sunt paucæ de multis injuriis personales, quas Apostolicæ Sedi circa viros Ecclesiasticos irrogarunt. Reales autem injurias subticemus, quas ei circa possessiones Ecclesiasticas intulerunt, ne cui posset perverse intelligenti videri, quod pro jure ac honore Imperii defendendo injurias hujusmodi perpetrarint, cum nos jus & honorem Imperii conservare velimus per omnia illibatum. Quod idem Philippus Ecclesiæ persecutor extiterit & existat, ex iis quæ præmisimus satis patet. Quod Pater & Frater ejus vobis imposuerint grave jugum, vos ipsi perhibete testimonium veritati. Nam ut cætera taceamus, hoc solum quod vobis in substitutione Imperatoris eligendi voluerint adimere facultatem, libertati & honori vestro non modicum derogarunt. Unde si, sicut olim Patri filius, sic nunc immediate succederet Frater Fratri, videretur Imperium non ex electione conferri, sed ex successione deberi. Nos igitur, quoniam duobus ad habendum simul imperium favere nec possumus nec debemus, nec credimus personæ in imperio, sed imperio in persona potius providendum, quia etiam ad hoc dignior reputatur, qui magis idoneus reperitur, ex causis prædictis, non amaritudinis sed rectitudinis zelo, sicut is novit qui renum est scrutator & cordium, personam Philippi, tamquam indignam quo ad imperium præsertim hoc tempore obtinendum, penitus reprobamus, & juramenta quæ ratione Regni sunt ei præstita decernimus non servanda, non tam propter Paternos vel Fraternos excessus quam propriam ejus culpam. Quamvis non ignoremus dictum a Domino, Ego sum Deus Zelotes, vindicans peccata Patrum in filios usque in tertiam & quartam Progeniem in iis qui oderunt me, Id est, in iis qui contra me paternum odium imitantur. Cum autem charissimus in Christo filius noster Otto Vir sit industrius, providus & discretus, fortis & constans, & per se devotus existat Ecclesiæ, ac descendat ex utraque parte de genere devotorum, cum etiam electus in Regem, ubi debuit, & a quo debuit fuerit Coronatus, & ipse suæ strenuitatis & probitatis meritis ad regendum & exaltandum Imperium idoneus esse nullatenus dubitetur, nos auctoritate Beati Petri & nostra eum in Regem recepimus, & regalem ei præcepimus honorificentiam exhiberi, ipsumque ad Coronam Imperii sicut decet, vocare curabimus, & eam ipsi solemniter & honorifice ministerio nostro, Domino concedente, conferre. Monemus igitur Universitatem Vestram & exhortamur in Domino & in remissionem vobis injungimus peccatorum quatenus ei de cætero sicut Regi vestro in Romanorum Imperatorem electo reverenter & humiliter deferatis, regalem ei honorificentiam & obedientiam impendentes. Si enim salubribus monitis & consiliis nostris, quæ de corde puro & conscientia bona & fide non ficta procedunt, prudenter ac reverenter curaveritis acquiescere, nos cum eodem, & pro eodem, Rege ad honorem & exaltationem Imperii efficaciter intendemus, cum & ipse nobis cum

Imperii Principes certiores facit de confirmato Othoni Imperio.

Eosque, eum ut honorificent, hortatur.

cum pariter & pro nobis ad honorem & exaltationem Ecclesiæ intendere debeat, ut speramus; ita quod & faciente qui est Rex Regum & Dominus Dominantium, Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech, Regnum & Sacerdotium diebus nostris mutuis subsidiis optatum recipient incrementum. Super primis etiam juramentis illud auctoritate Apostolica statuemus, quod ad purgandam & famam & conscientiam redundabit. Eis autem qui super hoc monitis, consiliis, & mandatis nostris humiliter acquieverint, super honoribus, dignitatibus, & possessionibus suis apud prædictum Regem, & suos curabimus utiliter providere. Quod si etiam idem nobilis Vir Philippus de plano acquiescere vellet & Deo & Ecclesiæ satisfacere competenter paterna eum curaremus sollicitudine confovere, & ad honorem & profectum eius intendere diligenter.

Dat. die, annoque eodem. Datum Laterani Kal. Martii Pontificatus Nostri Anno Quarto.

XXXIV.

Ad Episcopos Franciæ de legitimatione prolis a Philippo Rege ex superinducta susceptæ.

Ex Baluz. loc. cit. pag. 684.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus universis Archiepiscopis, & Episcopis per Regnum Franciæ constitutis salutem, & Apostolicam benedictionem.

Apostolicæ Sedis auctoritas legitimandi. Apostolica Sedes, quæ Deo disponente cunctorum fidelium mater est, & Magistra, Prædecessorum nostrorum temporibus diversis causis inspectis, cum quibusdam minus legitime genitis dispensavit etiam ex adulterio; procreatis, quod ad actus Spirituales legitimans in Pontifices quoque promoveri concessit. Cum igitur maior idoneitas in Spiritualibus, quam in Secularibus requiratur dubitari non debet, quin ipsa tales ad actus legitimare valeat seculares, præsertim ad petitionem eorum, qui præter Romanum Pontificem alium inter homines Superiorem minime recognoscunt habentem hujusmodi potestatem. Quoniam ergo charissimus in Christo Filius Noster Philippus Rex Francorum præter Primogenitum suum, quem de conjuge prima suscepit, aliorum prolem non habet nisi puerum, & puellam, quos ei nobilis Mulier quondam filia nobilis Viri Ducis Meraniæ peperit nuper defuncta, de sua posteritate provide cogitans a nobis humiliter postulavit, ut eos legitimare per favorem Sedis Apostolicæ curaremus, vehementer affirmans, quod postquam Venerabilis Frater noster Guillelmus Remensis Archiepiscopus Sanctæ Sabinæ Cardinalis, tunc Apostolicæ Sedis Legatus, inter eum, & charissimam filiam nostram Ingeburgem Reginam Francorum illustrem divortii sententiam promulgavit, licet ipsa sententia per Sedem Apostolicam postmodum fuerit revocata propter Judiciarium ordinem non servatum, nulla tamen ad ipsum de alia non ducenda prohibitio facta pervenit, & propter probationes affinitatis exhibitas coram eodem Archiepiscopo, quas idem Rex veras esse credebat vinculum conjugale, quamquam nostra fuerit auctoritate compulsus, ut & ipsam dimitteret, & Reginam reciperet memoratam. Nos igitur attendentes in eo devotionis constantiam, & fidei puritatem quam a Progenitoribus erga Romanam Ecclesiam quasi quodam hæreditario jure contraxit, ut tam honori Regiæ dignitatis, quam utilitati, & necessitati Regni Franciæ provide consulamus, prædictos puerum, & puellam de speciali gratia legitimationis titulo de communi Fratrum nostrorum consilio decoramus, ut nullus eis in naturalibus defectus obsistat, ita videlicet ut per hoc nullum eidem Regi, vel præfatæ Reginæ in Matrimoniali causa præjudicium generetur. Vos ergo quod super hoc a nobis est provida deliberatione Statutum, & vos ipsi firmiter observetis, & ab alijs faciatis per censuram Ecclesiasticam inviolabiliter observari; & cum ab eodem Rege fueritis requisiti, secundum formam præscriptam solemniter publicetis.

Philippus Rex filios suscipit ex superinducta.

Cur eos legitimet Innocentius.

Datum Anagniæ IV. Nonas Novembris Pontificatus Nostri Anno Quarto. Dat. die 2. Novem. 1201. Pont. An. IV.

XXXV.

Decernit Regem, regnumque Armeniæ excommunicari aut interdici non posse nisi de speciali mandato Papæ.

Ibid. pag. 636

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. L. Regi Armeniorum illustri.

Regiæ Serenitatis devotio promeretur, & sinceritas tuæ charitatis exposcit, ut non solum tibi sed etiam toti Regno tuo specialem gratiam faciamus, & ob tuæ devotionis meritum totam Armenicam Ecclesiam honoremus. Tu enim præ ceteris Prædecessoribus tuis, quorum extat memoria, specialius in nostra, & Ecclesiæ Romanæ devotione peristis, & Apostolicæ Sedis Primatum, & Magisterium recognoscens ad eam velut ad matrem tuam humiliter, & devote recurris: propter quod ab ea debes rationabiliter honorari. Accepimus autem ex literis, quas regia nobis Serenitas tua destinavit, quod cum Regnum Armeniæ obligatum Sedi Apostolicæ obedientiæ vinculis recognoscas illud, sicut non debebas, ita etiam non volebas obligari cuilibet alteri Ecclesiæ latinorum. Unde petebas tibi per literas Apostolicas indulgeri, ut præter Romanum Pontificem nullus Latinus in te, vel Regnum tuum, vel Homines Regni, sive Latinos, sive alios cuiuscumque conditionis, excommunicationis, aut interdicti possit Sententiam promulgare. Volentes igitur quantum cum Deo possumus tuæ Serenitati deferre, & cum honestate nostra petitiones regias exaudire tuis precibus inclinati, auctoritate præsentium districtius inhibemus ne quis in te, vel Regnum tuum, aut homines Regni tui cuiuscunque conditionis existant, qui mediantibus tamen ejusdem Regni Prælatis Sedi Apostolicæ sint subiecti, præter Romanum Pontificem aut eius Legatum, vel de ipsius speciali mandato, districtio-

Armeniæ Rex optime de Romana Ecclesia meritus.

Privilegium ei concessum.

ctionem Ecclesiasticam audeat exercere. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ inhibitionis &c.

Datum die 1. Junii 1202. Pontif. An. V. Datum Laterani Kalendas Junii.

XXXVI.

Declarat Cistercienses nullo modo obligari posse, ut fugitivos sui Ordinis recipiant.

Ex Baluz. pag. 648. Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Abbati, & Conventui Cisterciensi.

Exordium. Cum paci, ac quieti eorum qui Mariæ officium elegerunt paterna sollicitudine providemus, officii nostri debitam prosequimur actionem, qui quanto ferventius in Dei servitio perseverare noscuntur, tanto amplius, ne ab eo valeant revocari, debent in suo laudabili proposito confoveri.

Privilegium, *de quo in Summario.* Hinc est quod cum fugitivi Cisterciensis Ordinis super receptione sua aliquotiens literis impetratis contra debitum vos molestare præsumant, ob favorem Religionis, & Ordinis vestri volumus, & mandamus, ut hujusmodi Ordinis vestri desertores, si super receptione sua forte literas impetraverint, in quibus non contineatur, ut recipiantur salva ordinis disciplina, vel si regulare fuerit & honestum, tales literæ, ne ipsarum occasione possitis a divinis laudibus revocari, nullam obtineant firmitatem, & ne earum obtentu ad fugitivorum receptionem aliquis vos compellat, auctoritate Apostolica prohibemus.

Clausulæ. Null ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ prohibitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. die 18. Junii 1202. Pontif. An. V. Datum Laterani decimo quarto Kalendas Julii.

XXXVII.

Speciale Privilegium pro Monasterio S. Laurentii de Aversa.

Ex Baluz. pag. 678. Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Matthæo Abbati, & Fratribus Sancti Laurentii de Aversa tam præsentibus, quam futuris regulariter substituendis in perpetuum.

Proemium. Commissæ nobis Sanctæ, & Apostolicæ Sedis hortatur auctoritas, ut locis, & personis ipsius auxilium devotione debita implorantibus tuitionis præsidium impendere debeamus, quia sicut injusta poscentibus nullus est tribuendus assensus, sic legitima, & justa desiderantium nulla est differenda petitio, præsertim eorum, qui cum honesta, & laudabili morum compositione gaudent Omnipotenti Deo deservire.

Eapropter, dilecti in Christo filii vestris justis postulationibus clementer annuimus, & Prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum vestigiis, cænobium Sancti Laurentii de Aversa in quo divino estis obsequio mancipati, sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus, atque ab omni tam Ecclesiasticæ, quam Secularis personæ jugo ita omnino liberum manere decernimus, ut soli Sanctæ, & Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ nullo medio perenniter sit subjectum. (Monasterium soli Apostolicæ Sedi subjectum declarat.) Statuimus quoque, ut illa Monasteria, Ecclesiæ, sive Cellæ, quæ Cænobio vestro concessa sunt, firma vobis, vestrisque successoribus, & illibata permaneant, quæ quidem hic nominibus annotantur, (Bona ei confirmat.) videlicet Cænobium Sancti Laurentii de Aversa prædictum situm extra mœnia Civitatis Aversæ, cum Ecclesia Sancti Petri sistente prope Portam ejusdem Monasterii, cum Burgo, quod est juxta dictum Monasterium, ac cum alio Burgo, quod dicitur Verzalus cum ombus juris rationibus, & pertinentiis *, *& plures alias Ecclesias, quas brevitatis causa prætermitto*. Quas quidem Ecclesias, sive Parochiales, sive populum non habentes cum suis juribus vobis, & eidem Cænobio auctoritate Apostolica confirmamus, ipsas, etsi quas alias, cum suis hominibus, & Parochianis poteritis in futurum canonice adipisci, in favorem religionis vestræ, & ut quietius, & tranquillius omnium Creatori pro salubri statu universalis Ecclesiæ serviatis ab omni Jure Episcopali eximimus de speciali gratia, & plenitudine potestatis, (Eximit a quocumque jure Episcopali.) ita quod in nullo Episcopali jure, seu contentiosa jurisdictione Monachi, seu Clerici Seculares, & Parochiani in vestris Ecclesiis, sive Cellis commorantes respondere Diœcesanis Episcopis teneantur neque coram eorum Ordinariis conveniri valeant, etiamsi in loco non exempto delinquant forsitan, contrahant, vel res religiosæ existant: & in majorem vestræ Religionis favorem similiter indulgemus, ne quisquam Episcopus, vel Archiepiscopus Monasterii vestri Monachos, & homines domesticos, servitores ipsius Laicos, pro ulla causa ullove modo sine Romani Pontificis licentia suspendere, aut excommunicare præsumat. (Privilegia nonnulla elargitur.) Volumus etiam, ac perpetua stabilitate firmamus, ut nullus Episcoporum, vel Archiepiscoporum audeat ædificare Ecclesiam, sive Cappellam in locis quibus possit vestro Monasterio Ecclesiis, sive Cellis, vel earum Parochianis aliquod præjudicium, vel scandalum generari. Confirmamus etiam vobis, & jam dicto Cænobio privilegia donationis ipsarum Ecclesiarum instrumenta nostro conspectui, ut authentica, & legitima præsentastis Apostolico judicio approbanda, quibus diligenter visis, & intellectis, ipsa approbavimus, & ratificavimus, & ex certa scientia confirmavimus; quibus etiam etsi quod forte injuria, seu negligentia minus firmitatis insertum est, vires plenissimæ notionis, ex hac nostra suscipiant auctoritate. Nihilominus etiam confirmamus vobis, & prælibato cœnobio privilegium centenariæ præscriptionis quod felicis memoriæ Urbanus Papa eidem Cęnobio de benignitate Apostolica indulsit, decernentes eos, qui possessiones, libertatesque ejusdem Cænobii Vassallorumque suorum jura, seu redditus detinuerint occupatos exinde (Centenariam quoque concedit præscriptionem.)

fore penitus amovendos ipsisque nullum omnino jus per detentionem, vel possessionem hujusmodi se posse acquirere, vel habere, ac nullum vobis propter hoc, vel juri ipsius Cœnobii super his præjudicium factum esse, vel posse in aliquo generari, nisi legitime constiterit detentores ipsos præscriptione centenaria fore munitos. Statuimus etiam ut idem Monasterium, & universæ ejus Ecclesiæ, & omnia, quæ ad ipsum pertinent quieta semper, & ab omni jugo mortalium libera sub solius Sanctæ Romanæ Ecclesiæ jure, ac perpetua defensione permaneant, & consistant, ita quod super his nullo unquam tempore debeatis impeti, vel modo quolibet molestari. Quod si aliquis contra hoc salubre præceptum ire tentaverit, & possessiones, & jura, libertates, vel alias res mobiles, seu stabiles vestri Monasterii, vel ejus Ecclesiarum obedientiarum, oblatorum, seu etiam aliquorum hominum vestro Monasterio subjectorum abstulerint, sive ablata retinuerint, postquam ipsorum Ordinarii a vobis tertio admoniti justitiam Ecclesiasticam de his facere noluerint a vobis admoniti semel, bis, & tertio, si non satisfactione congrua, quod male egerint emendare studuerint ex indulgentia Sedis Apostolicæ duximus concedendum, ut liceat tibi, Matthæe Abbas, tibique canonice succedentibus Apostolica auctoritate super eosdem impetitores canonicam excommunicationis proferre sententiam, & illos vicinis Episcopis excommunicatos fore vestris denuntiare apicibus: qui Episcopi illos pro excommunicatis habeant, & omnibus commissis, ut excommunicatos a Sacratissimo Corpore, & Sanguine Christi separatos evitari jubeant, eisque Ecclesiasticam denegent sepulturam. Quod si ausu temerario, transactione, seu arbitrio aliquo interveniente per vos, vel Successores vestros, seu per quemvis alium contra tenorem hujusmodi decreti absque licentia Sedis Apostolicæ non faciente de immunitate hujusmodi mentionem fuerit attentatum, ex nunc illud decernimus viribus omnino carere, & præfatum cœnobium cum omnibus suis membris habitis, & habendis pleno jure Sedi Apostolicæ sit subjectum. De abundantiori quoque gratia Sedis Apostolicæ concedimus vobis, & successoribus vestris, ut si aliquam de vestris Ecclesiis, possessionibus, vel redditibus alicui Viro Ecclesiastico, sive in beneficium, sive ad annuum censum canonice concesseritis, quod licitum sit vobis, vestrisque successoribus bona vestri Cœnobii post obitum ejusdem personæ Ecclesiasticæ, vel cum beneficium ipsum vacaverit a quoquam viro Ecclesiastico concessum fuerit, Beneficium ipsum, sive redditus ad utilitatem vestram retinere non obstante super hoc aliquo jure communi a nobis, vel a nostris Successoribus edito, vel edendo, seu litteris a Sede Apostolica, aut a nostris Legatis Cardinalibus super hoc impetrandis nisi de hujusmodi privilegio expressam fecerint mentionem. Præterea quæcumque bona concessione Pontificum, & liberalitate Principum, vel oblatione fidelium vestrum hodie Cœnobium legitime possidet, vel in futurum canonice possidebit vobis, vestrisque successoribus, & eidem Cœnobio auctoritate Apostolica nihilominus confirmamus. Chrisma Oleum Sanctum, Consecrationes Altarium, seu Basilicarum Ordinationes Monachorum, seu Clericorum tam in ipso Cœnobio, quam in adjacentibus Villulis, ac in Ecclesiis Civitatis, & Diœcesis Aversanæ, a quocumque malueritis Catholico accipiatis Episcopo. In aliis vero Monasteriis, & obedientiis vestris hæc a Diœcesano Episcopo prius postulabitis, siquidem gratiam, & communionem Sedis Apostolicæ habuerint, ut ea gratis, & absque pravitate voluerit impartiri. Alioquin liceat vobis quemcumque malueritis adire Antistitem, qui nostra fretus auctoritate quod postulatur indulgeat. Baptismum vero, ac Infirmorum Oleum visitationes per vos, & per Clericos vestros, seu Monachos in Oppidis vestris, Castellis, seu Villis habeatis. Missas autem publicas ab aliquo Episcopo tam in Cœnobio, quam in adjacentibus ejus Ecclesiis celebrari, citationes fieri Processiones deduci absque licentia Abbatis, & Priorum, seu Rectorum locorum voluntate omnimode prohibemus, ne in Servorum Dei recessibus Secularibus occasio præbeatur ulla Conventibus. Si quis autem adversus prædictum Cœnobium justam se putat habere querelam, ac apud ejusdem Cœnobii Abbatem, vel Monachos litem per sententiam decidere, aut diffinire noluerit, statuimus, ut ante Legatos nostros querimonia deferatur, quatenus æquitate Judicii sine personarum acceptione sui cuique justitia Deo auctore servetur. Sepulturam quoque Cœnobii vestri, & omnium Ecclesiarum, seu obedientiarum vestrarum liberam esse omnino censemus, ut eorum devotioni, & extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati, vel interdicti sint, nullus obsistat. Salva tamen justitia illarum Ecclesiarum, a quibus Mortuorum Corpora assumuntur. Obeunte vero te nunc ejusdem loci Abbate, vel tuorum quolibet Successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia, seu violentia præponatur, nisi quem Fratres communi consensu, vel Fratrum pars consilii sanioris secundum Dei timorem, & Beati Benedicti Regulam præviderint eligendum. Electus autem ad Romanum Pontificem benedicendus accedat.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum Cœnobium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, vel injuste datas suis usibus vindicare, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare: sed omnia integre conserventur eorum pro quorum sustentatione, & gubernatione concessa sunt usibus pro futura. Salva in omnibus Apostolicæ Sedis auctoritate, si qua igitur in futurum Ecclesiastica Secularisve persona hanc nostræ Constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo, tertiove commonita si non præsumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino Judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a Sacratissimo Corpore, & Sanguine Dei, & Domini Nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax ejusdem Domini Nostri Jesu Christi, quatenus, & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Datum Laterani per manum Blasii S.R.E. Sub-

Monasterium molestantes ab Abbate excommunicari posse vult

Contra Privilegium hoc si quid attentari contingat, irritat.

De bonis Beneficiatorum Monasterii eidem applicandis.

Alia concedit Privilegia.

Clausulæ.

Subdiaconi, & Notarii idibus Julii indictione quinta Incarnationis Dominicæ Anno millesimo ducentesimo secundo, Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ Tertii Anno Quinto.

Dat. die 15. Julii 1202. Pontif. An. V.

XXXVIII.

Creatio Colojoannis in Regem Bulgarorum & Blachorum, cum donatione insignium regalium, & potestate cudendi monetam. Et facultas Archiepiscopi Innovitan. ipsius Regis pro tempore successores, Apostolica auctoritate coronandi.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Colojoanni Illustri Bulgarorum & Blachorum Regi, ejusque posteris, ei tam in Regno, quam in devotione Sedis Apostolicæ successuris in perpetuum.

REx Regum, & Dominus dominantium Jesus Christus Sacerdos in æternum, secundum ordinem Melchisedech, cui dedit omnia Pater in manu, pedibus ejus subiiciens universa, cujus est terra & plenitudo ejus, Orbis terrarum & omnes habitantes in eo, imo cui flectitur omne genu, cœlestium, terrestrium, & infernorum, Summum Apostolicæ Sedis, & Romanæ Ecclesiæ Pontificem, quem in B. Petro, sibi Vicarium ordinavit, super gentes, & regna constituit, evellendi, destruendi, disperdendi, & dissipandi, & ædificandi, & plantandi ei conferens potestatem, loquens ad eum in Propheta, qui fuit de Sacerdotibus Anathot: Ecce constitui te super gentes & regna, ut evellas, & destruas, & disperdas, & dissipes, & ædifices, & plantes. Ut autem id expressius demonstraret, non per alium, sed per se ipsum cum pro hominibus carnem assumpsisset humanam, & calceamentum suum extendisset in Idumæam, ut ei Allophyli subderentur, & oves suas, quæ de hoc ovili non erant adduceret, & fieret unum Ovile, & unus Pastor, in se qui est super omnia Deus benedictus in sæcula, universali Ecclesiæ posuit fundamentum, ejusque Apostolorum Principi Petro magisterium contulit, & primatum, dicens ad eum: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam, & tibi dabo claves Regni Cœlorum. Ubi etiam consequenter adiecit: Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in Cœlis; & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in Cœlis. Post passionem quoque suam ascensurus in Cœlum, Ovile suum, videlicet Ecclesim, ei committens, & commendans in Ovibus, dixit ei, Pasce oves meas, vocabulo tertio repetito, per hoc patenter ostendens, quod ad ejus Ovile non pertinent oves illæ, quæ se commissas, & subjectas esse B. Petro contumaciter denegarint, & ejus noluerint erudiri doctrina, & magisterio subjacere. Siquidem Ecclesia est Arca illa, in qua paucæ animæ, pereuntibus cæteris in diluvio sunt salvatæ. Unde sicut omnes quos Arca non cæpit in diluvio perierunt, sic omnes qui extra Ecclesiam inventi fuerint, in judicio damnabuntur. Arca enim Ecclesiam, cathaclysmus judicium, & Pastorem Ecclesiæ Petrum, Noe Rector Arcæ figurat. Ille cum Domino legitur ambulasse, hic autem super undas maris, quod hunc Mundum significat, ad Dominum scribitur pervenisse. In quo etiam expresse notatur, quod Petro non specialiter aliquis specialis Ecclesia, sed totus mundus commissus fuerit, & Ecclesia generalis. Nam sicut aquæ multæ, sunt populi multi; sic mare magnum, & spatiosum, Mundum significat universum. Unde vocatis cæteris in partem solicitudinis, hunc assumpsit Dominus in plenitudinem potestatis, cum inquit ad eum; Tu vocaberis Cæphas, quod Petrus interpretatur, & caput, ut Petrum caput Ecclesiæ demonstraret. Qui sicut unguentum quod a capite Aaron descendit in barbam, in membra diffunderet, ut nihil sibi penitus deperiret, quoniam in capite viget sensuum plenitudo, ad membra vero pars eorum aliqua derivatur. Insuper quærenti Petro si quoties peccaret in eum frater ejus dimitteret ei usque septies, Dominus legitur respondisse; Non dico tibi usque septies, sed usque septuagies septies. Sane cum omne tempus, septem dierum numero concludatur, multiplicatus in se septenarius, in hoc loco notat universorum universa peccata, cum solus Petrus, non solum omnia, sed omnium possit crimina relaxare. Ipsi enim & non alii dictum a Domino reperitur: Tu me sequere, idest in veri Pastoris officio, & potestatis Ecclesiasticæ plenitudine imitare. Quia eum in officio Vicarium sibi substituit Dominus, & in magisterio successorem, sic hæreditatem, in cujus præclaris funes ejus ceciderant, transferens in eumdem, ut alii post eum, & sub eo quasi partialia faceret de hæreditate legata.

Romani Pontificis quæ sit dignitas, quæ potestas.

§.1. Cum igitur licet immeriti ejus vices geramus in terris, qui dominatur in Regno hominum, & cui voluerit dabit illud, utpote per quem Reges regnant, & Principes dominantur, cum Petro, & successoribus ejus, & nobis in eo, noverimus esse dictum: Ego pro te rogavi Petre, ut non deficiat fides tua, sed tu aliquando conversus, confirma fratres tuos, cum ex præcepto Domini oves ejus pascere teneamur, Populis Bulgarorum, & Blachorum, qui multo jam tempore ab uberibus matris suæ alienati fuerant, in spiritualibus & temporalibus paterna solicitudine providere volentes, ejus auctoritate confisi, per quem Samuel David in Regem inunxit, Regem te statuimus super eos, & per dilectum filium L. tituli S. Crucis Presbyterum Cardinalem apud Sedem Legatum virum providum, & honestum, nobis inter cæteros fratres nostros acceptum, Sceptrum Regni, ac Regium tibi mittimus Diadema, ejus quasi nostris tibi manibus imponendum, recipiendo a te juratoriam cautionem, quod nobis & successoribus nostris, & Ecclesiæ Romanæ devotus & obediens permanebis, & cunctas Terras & gentes tuo subjectas imperio, in devotione, & obedientia Sedis Apostolicæ conservabis.

Regium Diadema & Sceptrum Colojnani mittit Innocentius.

§.2. Ad petitionem insuper Venerabilis fratris nostri Blasii Brandi, Ziberen. Episcopi, quem ad Sedem Apostolicam destinasti, publicam in Regno tuo cudendi monetam tuo charactere insignitam, liberam tibi concedimus facultatem.

Cudendique monetam dat facultatem.

§.3. Venerabili etiam fratri nostro Archiepiscopo Trinovitan. in terris, quibus imperas uni-

Trinovitanam Ecclesiam

Primitiali dignitate insignit.

universis, privilegium concedimus, primatus. Qui & successores ipsius, tuos in posterum successores, simili ab eis juramento recepto, Apostolicæ Sedis auctoritate coronent, & in terra tua primatus obtineant dignitatem, eisque Metropolitani tam Bulgariæ, quam Blachiæ Provinciæ constituti sub aceant, & juxta formam canonicam, reverentiam primati debitam exhibeant, & honorem.

Regem adhortatur ad perseverantiam in obedientia Sedis Apostolicæ.

§.4. Sic ergo fili charissime gratiam quam Apostolica Sedes mater tua tibi facit agnoscas, sic retribuas nobis pro omnibus, quæ tribuimus ipsi tibi, sic Regnum tuum in Apostolicæ Sedis subjectione, ac devotione confirmes, ut cum sub Petro in illius petræ fuerit firmitate fundatum, de qua inquit Apostolus, Petra autem erat Christus nec pluviarum imbres, nec impulsus ventorum, nec fluminum formidet incursus. Tu quoque præter auxilium Apostolicæ Sedis, quod juxta devotionem tuam senties in præsenti de temporali Regno, ad Regnum pervenias sempiternum.

§.5. Decernimus ergo, ut nulli omnino &c. hoc privilegium nostræ Constitutionis, & Concessionis infringere, vel ei &c. Si quis autem &c.

Dat. die 24. Febr. 1204. Pont. An. VII

Datum Anagniæ per manus Joannis S.R.E. Subdiaconi, & Not. sexto Kalendas Martii, indictione septima, Incarnationis Dominicæ, anno MCCIIII. Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ Tertio Anno Septimo.

XXXIX.

Quod Rex Bohemiæ à Sede Apostolica Rex de cætero nominetur.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Charissimo in Christo filio N. Regi Bohemorum Illustri.

Romani Pontifices Regi Bohemiæ regium nomen dare.

LIcet ante tuæ promotionis tempora, multi fuerint in Bohemia, Regio Diademate insigniti, numquam tamen potuerunt a Prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus obtinere, ut Reges eos in suis literis nominarent.

§.1. Nos quoque tum Prædecessorum nostrorum vestigiis inhærentes, tum considerantes solicite, quod a Nob. Vi. Ph. Duce Sveviæ te feceras coronari, qui cum coronatus legitime non fuisset, nec te, nec alium poterat legitime coronare, Regem te hactenus non duximus nominandum.

Regem vocari vult Innocentius.

§.2. Verum cum ad commonitionem Apostolicæ Sedis, & nostram, relicto Duce Sveviæ, ad charissimum in Christo filium nostrum Illustr. Regem Othonem in Romanum Imperatorem electum, te converteris, usus consilio saniori, & ipse habeat te pro Rege, tam intuitu precum ejus, quam tuæ devotionis obtentu, Regem te de cætero reputare volumus, & vocare.

§.3. Tu igitur taliter gratiam tibi factam agnoscas, & sic ingratitudinis vitium studeas evitare, ut tua devotio mereatur, quod & gratia tibi detur ex gratia, & data gratis perpetuo conservetur, provisurus attentius, ut quamcitius poteris, ab eodem Rege Othone te facias solemniter coronari.

Datum Laterani decimotertio Kalendas Maji Anno septimo.

Dat. die 19. April. 1204. Pont. An. VII

X L.

Erectio Hospitalis apud S. Mariam in Saxia de Urbe, ad egenos infirmos recipiendos & curandos. Et institutio Fratrum Ordinis S. Spiritus, regularem vitam ibi degentium. Præfinitioque muneris ipsorum Fratrum, ac auctoritatis eorum Magistri, cum exemptionum, ac privilegiorum concessione.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Guidoni Magistro Hospitalium S. Mariæ in Saxia, & Sancti Spiritus in Monte Pessulano, ejusque Fratribus tam præsentibus, quam futuris regularem vitam professis in perpetuum, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Hospitalitatis commendatio.

INter opera pietatis, quæ secundum Apostolum promissionem habet vitæ, quæ nunc est pariter & futuræ, hospitalitatem nobis specialiter & frequenter divina scriptura commendat, utpote quæ illa omnia comprehendit, propter quæ Dominus in ultimę discussionis examine remuneraturum se bonos, & malos asserit puniturum. Hæc enim pascit esurientes, sitientes potat, colligit hospites, nudos vestit, & non solum infirmos visitat, sed eorum in se infirmitates assumens, infirmantium curam agit, in carcere positis subvenit, & quibus vivis in infirmitate communicat, participat in sepultura defunctis. Per hanc quidam Angelis receptis hospitio placuere, cum Abraham & Loth hospitalitati vacantes, Angelos meruerint hospitari, per quos Abraham jam senex futuræ sobolis promissionem accepit, & Loth fuit de incendio Sodomæ liberatus. Duo quoque Discipuli qui Jesum hospitio coegerunt, quem in expositione scripturæ non noverant, in panis fractione noverunt. Per hanc superflua divitum, quæ congregata forte servarentur ad mortem, in necessitates pauperum erogantur ad vitam. Per hanc terrena in cœlestia, & transitoria in æterna fœlici commercio commutantur, dum per manus pauperum thesaurizamus in Cœlis, ubi nec ærugo, nec tinea demolitur, & ubi fures non effodiunt nec furantur, & facimus nobis de mammona iniquitatis amicos, qui cum defecerimus in æterna tabernacula nos admittant.

Innocentius Hospitale S. Spiritus construit.

§.1. Hæc igitur attendentes, non solum pro nostra, sed prædecessorum, & successorum, & fratrum nostrorum Episcoporum, Presbyterorum, atque Diaconorum Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, tam vivorum, quam etiam defunctorum salute, apud S. Mariam in Saxia, locum utique satis idoneum ad hospitalitatis officium exercendum, eleemosynis Ecclesiæ Romanæ venerabile construximus Hospitale, in quo futuris temporibus, dante Domino, recipiantur, & reficiantur pauperes, & infirmi, & exhibeantur alia opera pietatis.

§.2. Sta-

Regularem in eo vult servari Ordinem. §.2. Statuentes ut regularis Ordo, qui secundum Deum, & institutionem Fratrum Hospitalis Sancti Spiritus in eodem loco per nos institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur.

De servitio Ecclesiæ. §.3. Hoc tamen adjecto ut in eadem Ecclesia quatuor semper ad minus sint Clerici regulam ejusdem Hospitalis professi, qui pro nobis, & prædecessoribus, ac successoribus, & fratribus nostris, vivis pariter & defunctis specialiter orantes, omnia spiritualia libere administrent, & super iis nullius nisi Romani Pontificis correctioni subjaceant. Ad quem quoties expedierit, monitione præmissa, charitativa fiat a fratribus proclamatio propter Deum, ut ipse cognita veritate, decernat quod suo prudenti consilio duxerit providendum.

§.4. Ipsi autem victu, & vestitu contenti, quem eis secundum eandem regulam præcipimus exhiberi, divinis vacent officiis, & intendant Ecclesiasticis Sacramentis, ita quod de aliis Hospitalis negotiis, præter concessionem Magistri, se nullatenus intromittant, sed omnia dispositioni tuæ fili Magister & Successorum tuorum, vel eorum qui per te, vel eos ad hoc fuerint deputati, sine contradictione, ac murmuratione relinquant.

Huic Hospitali aliud apud Montem Pessulan. unit. §.5. Cæterum quoniam in Hospitali Sancti Spiritus diebus nostris per Dei gratiam hospitalitas valde viget, illud isti, & istud illi, de consilio fratrum nostrorum unimus, ut & istud illi tanto utilius munimenti impendat, quanto vicinius nobis existens, defensionem nostram illi facilius poterit implorare. Illudque isti tanto commodius subveniat in ministris, quanto personæ conversantes in illo ad hospitalitatis sunt officium aptiores. Ita tamen per hanc unionem, prædictum Sancti Spiritus Hospitale jurisdictione Magalonen. Ecclesiæ minime subtrahatur, illa dumtaxat constitutione servata, quam inter eandem Magalonen. Ecclesiam, & prædictum Sancti Spiritus Hospitale decrevimus observandam.

De Magistro qui utrique præsit. §.6. Statuimus insuper, ut unus tantum Magister Hospitalibus præficiatur ambobus, qui utrumque visitet annuatim, & quæ statuenda vel emendanda viderit, statuat & emendet, & transferendi fratres ubicumque fuerint, prout melius viderit expedire, liberam habeat facultatem. Qui si forsan apud Urbem, vel ubilibet citra Montes, viam fuerit universæ carnis ingressus, fratres Hospitalis Sanctæ Mariæ in Saxia, fratribus Sancti Spiritus, ejus non differant obitum nuntiare. Illique Romam, duos, vel tres de fratribus suis mittant, qui cum fratribus Hospitalis Sanctæ Mariæ in Saxia electionem celebrent regularem. Quod si forsan apud Montem Pessulanum obierit, vel ubilibet ultra Montes, per fratres Sancti Spiritus, fratribus Sanctæ Mariæ ipsius obitus nuntietur, qui ut prædiximus, duos vel tres de fratribus suis Montem Pessulan. transmittant, ad electionem regulariter celebrandam. (Ejusque electione.)

Eum eximit ab omni subjectione. §.7. Cæterum cum Ecclesia S. Mariæ in Saxia, & Hospitale constructum ibidem, ad nos nullo pertineant medio (salvo quod Clerici ejusdem Ecclesiæ debent ex nostro mandato Basilicæ Principis Apostolorum in Scrutinio, Baptismo, & Lætania) ne disparis conditionis homo præferatur eidem, & servus, qui alii Domino stet, aut cadat præponatur Hospitali prædicto, quod nostræ tantum est jurisdictioni subjectum; personam tuam fili Magister & Successorum tuorum a quorumlibet Prælatorum eximimus potestate. Ut nullus in te, vel eos, interdicti vel excommunicationis sententiam, sine mandato Apostolicæ Sedis audeat promulgare. Quam si aliter prolata fuerit decernimus non tenere.

De quæstuis. §.8. Licet autem prædicta Hospitalia uniamus, ne tamen hujusmodi unio confusionem inducat, cum & si unio Deo sit placita, discretio tamen ei nihilominus sit accepta, privilegio præsenti statuimus, ut fratres qui colligendis eleemosynis pro pauperibus Hospitalis S. Mariæ in Saxia fuerint deputati, tantum Italia, & Sicilia, & Anglia, & Ungaria sint contenti, fratres autem Hospitalis Sancti Spiritus in Monte Pessulano libere in Provinciis aliis, eleemosynarum statuant Collectores, ita quod utrique suis terminis sint contenti, nec invadant alteri terminos aliorum. Nec eleemosynæ, quæ pro Hospitali Sanctæ Mariæ in Saxia collectæ fuerint, ad Hospitale Sancti Spiritus transferantur, nec quæ fuerint illi fidelium devotione collatæ, occasione qualibet deferantur ad istud.

Quomodo faciendæ in loco interdicto? §.9. Si qui vero fratrum vestrorum, qui destinati fuerint ad eleemosynas colligendas in quamlibet Civitatem, Castellum, vel Vicum advenerint, si forte locus ille a divinis fuerit officiis interdictus, pro Omnipotentis Dei reverentia, in eorum adventu jucundo, semel in anno pulsatis campanis aperiantur Ecclesiæ, ut super eleemosynis acquirendis verbum exhortationis ad Populum in Ecclesia proponatur.

Receptores Collectarum sub protectione S. Petri recipit. §.10. Decernimus insuper, ut receptores fraternitatum, sive collectarum vestrarum, salvo jure Dominorum suorum, in Beati Petri & nostra protectione consistant, & pace in terris, in quibus fuerint potiantur.

§.11. Simili etiam modo sancimus, ut quicumque in vestra fuerit fraternitate receptus, si forsan Parochialis Ecclesia, cujus tempore Parochianus extiterit, a divinis fuerit officiis interdicta, eumque mori contigerit, ipsi sepultura Ecclesiastica non negetur, nisi excommunicatus, vel nominatim fuerit interdictus.

Eximit a Decimis. §.12. Decimas autem, de terris & vineis, quas ad opus infirmorum & pauperum propriis manibus, aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis animalium, seu de fructibus hortorum vestrorum, nullus exigere, vel extorquere præsumat.

Oratorium & Cæmeterium concedit. §.13. Liceat autem vobis in domibus vestris, quas in præsentiarum habetis, vel in futurum eritis habituri ad opus vestrum & familiæ vestræ, necnon infirmorum & pauperum ibidem manentium, oratorium, & cæmeterium sine impedimento cujuslibet contradictionis habere.

Sacramenta eis per Ordinarios ministranda decernit. §.14. Chrisma vero, Oleum Sanctum, consecrationes Altarium, seu Basilicarum, ordinationes Clericorum, qui ad ordines fuerint promovendi, a diœcesanis suscipietis Episcopis, siquidem Catholici fuerint, & communionem Sacrosanctæ Romanæ Sedis habuerint, & ea vobis sine pravitate aliqua voluerint exhibere. Alioquin liceat vobis quemcumque malueritis adire Antistitem, gratiam, & communionem Apo-

Apostolicæ Sedis habentem, qui nostra fretus auctoritate, vobis quod postulatur impendat.

Nonnulla concedit Privilegia. §.15. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat in Ecclesiis vestris, clausis januis, exclusis excommunicatis & interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce, divina officia celebrare.

§.16. Liceat quoque vobis liberas & absolutas personas e sæculo fugientes ad conversionem recipere, & eas absque contradictione aliqua retinere.

§.17. Prohibemus insuper, ut nulli fratrum vestrorum, post factam in locis vestris professionem, fas sit absque Magistri sui licentia, inde discedere, nisi arctioris religionis obtentu. Discedentem vero absque communium litterarum vestrarum cautione, nullus penitus audeat retinere.

§.18. Si quis vero fratrum, post factam professionem turbatores religionis vestræ, vel inutiles fuerint fortassis inventi, liceat tibi fili Magister, & successoribus tuis, eos cum assensu & consilio sanioris partis Capituli amovere, ipsisque dare licentiam ad alium Ordinem, ubi secundum Deum vivere valeant transeundi, & loco eorum alios subrogandi, qui unius anni spatio, in vestra societate probentur. Quo peracto, si mores eorum exegerint, & ipsi utiles fuerint, ad servitium Hospitalis inventi, professionem faciant regularem.

§.19. Ad hæc, districtius inhibemus ne a te fili Magister, vel successoribus tuis, & fratribus Hospitalium eorundem, exigat ulla Ecclesiastica sæcularisve persona fidelitates, homagia, juramenta, vel securitates reliquas, quæ a laicis frequentantur.

§.20. Postremo, decimas quas consilio & assensu Episcoporum a Clericis, vel Laicis potueritis obtinere, illasque quas consentientibus diœcesanis Episcopis, & Clericis ad quos pertinent, acquiretis, Auctoritate Apostolica vobis confirmamus. Nulli ergo &c.

Successores Pontifices adhortatur, ut hujus Hospit. curæ specialiter incumbant. §.21. De cætero successores nostros obsecramus & obtestamur in Christo Jesu, qui venturus est judicare vivos & mortuos, ut loca vestra cum personis & rebus ad hospitalitatis officium deputatis, tanquam speciales patroni, specialiter foveant, & defendant. Quoniam & si cæteris piis locis teneantur ex Apostolicæ servitutis officio providere, huic tamen Hospitali, quod de bonis Ecclesiæ Romanæ fundatum est, & donatum, & tam nostris, quam successorum nostrorum diebus credimus ampliandum, curam debent impendere specialem. Si qua igitur &c. Cunctis autem &c.

Dat. die 19. Junii 1204. Pont. An. VII. Datum Lateran. per manum Joannis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Subdiaconi & Notarii decimotertio Kalendas Julii, Indictione septima, Incarnationis Dominicæ Anno MCCIV. Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ III. anno septimo.

XLI.

Confirmatio Ordinis Vallis Caulium, cui nonnulla præscribuntur servanda.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Priori, & Fratribus Vallis Caulium salutem, & Apostolicam Benedictionem. *Ex Gall. Christ. To IV. in Appendice pag. 197.*

Solet annuere Sedes Apostolica piis votis, & honestis petentium precibus favorem benevolum impertiri.

Ex litteris sane Venerabilis Fratris nostri G. electi Remensis accepimus quod dum transiret per Diœcesim Lingonensem, vos invenit in Valle Caulium novellam institutionem ordinis assumpsisse de cujus meritis diligenter inquirens nihil in eo nisi religiosum comperit, & honestum invenit, siquidem, prout eædem litteræ continebant, quod inter vos unus Monachorum, quem vos filii Monachi eligetis, debeat esse Prior, cui omnes Monachi videlicet, & conversi quorum Societas vigesimum numerum non transcendet, tamquam spirituali Patri reverentiam, & obedientiam curabitis exhibere. Nullus vestrum proprium possidebit. In conventu singulis diebus Missa, & horæ canonicæ cantabuntur, privatasque Missas qui voluerint celebrabunt. Capitulum tenebitis facturi duodecim lectiones temporibus constitutis, simul laborabitis, & simul in refectorio comedetis carnibus, & sagimine non utentes. Prior vobiscum, & in eodem Refectorio comedet simili cibo, & veste contentus. A festo Resurrectionis Dominicæ, usque ad Exaltationem Crucis bis comedetis in die, residuum temporis sub jejuniorum abstinentia transcursuri, pane, & aqua, & vino pulmento contenti sexta feria existente. In die Nativitatis Domini non jejunabitis nec feria sexta in æstate, ubi festum intervenerit duodecim lectionum; Vivetis de redditibus silentium servaturi. Interiores terminos excepto priore nisi in causa ordinis, non transcendetis. Prior tamen si occupatus fuerit, vel ægrotans, vel urgens necessitas, vel evidens utilitas postularit, poterit unum quem voluerit destinare. Cilicia induetis ad carnem, eos, qui ferre non poterunt non cogentes, lineas, & cannabinas vestes nullatenus induetis, grossæ lanæ vestes non tinctas, & pelliceas habituri, cum tunicis cingulo, & caligis omnes jacebitis, & præter hæc vos filii Monachi, cum cucul nusquam, & nunquam super culcitris quiescentes erunt novitii vestri in probatione per annum. Et vos filii Monachi a matutinis usque ad horam laboris, & vesperis usque ad occasum Solis lectioni, orationi, & contemplationi vacabitis exceptis his quos Prioris discretio pro aliqua certa, & necessaria causa duxerit retrahendos. Nos autem vestris justis postulationibus annuentes personas vestras, & locum in quo divino estis obsequio mancipati, cum omnibus, quæ in præsentiarum rationabiliter possidetis aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis præstante Domino poteritis adipisci sub Beati Petri, & nostra protectio-

Hic ordo quomodo institutus.

Regulæ.

Vestimenta destinat.

Locum ipsum sub Sedis Apostolicæ protectione suscipit.

1205. tectione suscipimus. Specialiter autem ordinem ipsum provida deliberatione de assensu Episcopi Dioece ani statutum auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus.

Ordinemque confirmat.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ protectionis, & confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Clausulæ.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum Incarnationis Dominicæ Anno MCCV. quarto idus Februarii Pontificatus nostri anno septimo.

Dat. die 11. Febr. 1205. Pont. An. VII

XLII.

Multa differens de translatione Constantinopolitani Imperii de Græcis ad Latinos indulgentiam impertitur iis, qui ad ipsum Imperium accedentes pro subsidio Terræ Sanctæ laboraverint.

Ex Archiv. Vaticano.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus fratribus Archiepiscopo Remen. Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinali Apostolicæ Sedis Legato, & Suffraganeis ejus salutem, & Apostolicam Benedictionem.

VIR unus de Ramatha duas sibi Uxores copulavit, Annam videlicet & Phenennam, sed quæ prius fuit prolis gloria decorata, cum superbivit, ubi altera cæpit fæcunditate sobolis in Domino exaltare, meruit infirmari sicut ipsius Canticum manifestat. Ea siquidem quæ sub umbra legis historialiter accidisse leguntur, cum secundum Apostolum omnia illis contigerint in figuram, spiritualiter eveniunt in Populo Dei tempore gratiæ revelatæ, ut a Moysi facie sublato velamine per Evangelicæ Doctrinæ fulgorem tenebrosa aqua in Nubibus aeris elucescat, & significatum per significans appareat evidenter. Mediator etenim Dei, & Hominum Homo Christus Jesus unus omnino non confusione substantiæ, sed unitate personæ duas convoçans ad se gentes, Græcum videlicet Populum, & Latinum ipsos sibi conjunxit per Fidei Sacramenta, sed alter eorum videlicet Græcus, qui septeno Ecclesiarum numero gloriatur, de quibus & earum Angelus mentionem facit in Apocalypsi Joannes, ubi Latinorum Ecclesiæ vidit funiculos dilatari, quia stimulis invidiæ agitatus ab unitate discessit; non attendens, quod cum Sponsus præmisisset in Canticis Sexaginta sunt Reginæ, & octoginta Concubinæ, & Adolescentularum non est numerus, statim subjunxit: una est Columba mea, perfecta mea una est Matri suæ electa Genitrici suæ, viderunt eam filiæ Syon, & Beatissimam prædicaverunt Reginæ, & Concubinæ, & laudaverunt eam. Nam multæ filiæ congregaverunt divitias hæc autem supergressa est universas. Postquam autem Græcorum Populus rupto vinculo Pacis ab unitate discessit, elanguit etiam circa fidem renuens confiteri, quod Spiritus Sanctus, qui est unitatis equalitatisque connexio, procedat a filio sicut a Patre procedit, quia igitur circa Processionem Spiritus Sancti profiteri renuit veritatem, merito tenebras mentis incurrit, cum ipse Spiritus omnem doceat veritatem, sicut filius in Evangelio protestatur. Spirituali etenim intellectu privatus quia peccavit in spiritum fermentum non ejecit a Domo, ut epularetur in Azimis sinceritatis, & veritatis, sed veteri fermento retento Corpus Christi, quantum in ipso est, comedit fermentatum. Benedictus autem Deus, & Pater Domini Nostri Jesu Christi Pater misericordiarum, & Deus totius consolationis, qui suam volens Ecclesiam consolari, ut Ephrahin convertatur ad Judam, & ad Jerusalem Samaria revertatur, super eumdem Populum, quia Montem Caliginosum signum dignatus est mirabiliter elevare, ac ejus portas sanctificati Domini sunt ingressi, Græcorum Imperium a superbis ad humiles, a superstitiosis ad Religiosos, a Schismaticis ad Catholicos, ab inobedientibus transferens ad devotos, cum enim Christianus exercitus illuc cum Alexio filio Ysatii advenisset, & capta Urbe Constantinopolis idem fuisset Alexius coronatus, dictus exercitus ibidem proposuit hiemare, sed quæ novus Imperator pro beneficiis sibi ab eodem collatis retribuere studuerit, longum esset præsenti pagina enarrare; verum ut multa brevius perstringamus eorum malitia, quia Amorreorum iniquitate completa dextera Domini fecit virtutem, & exaltavit Exercitum Christianum, illos digna ultione percutiens, ac eorum Terram auro, & argento, gemmisque refertam Frumento, Vino, & Oleo stabilitam, & bonorum omnium copiis affluentum exercitui tribuens memorato: expulsis igitur de Constantinopoli Græcis, & eorum terra pariter subjugata charissimum in Christo filium nostrum Balduinum Comitem Flandriæ ac Hainum ad Imperii regimen voluntate communi, & unanimi sublimarunt, ut videatur in illo completum quod fuerat de Cyro prædictum subjiciam, inquit, ante faciem ejus gentes, & dorsa Regum vertam, aperiam coram eo januas, & portæ non claudentur. Ego ante te ibo, & Gloriosos Terræ humiliabo, Portas æreas conteram, & vectes ferreos confringam, & dabo tibi thesauros absconditos, & Arcana secretorum. Hic igitur mirabiliter sublimatus nobis humiliter supplicavit, ut apud Sedis devotos Clericos similiter ac Laicos nobiles, & ignobiles cujuslibet conditionis, & sexus Apostolicis dignaremur exhortationibus invitare, ut ad ipsius accedant Imperium ab eo secundum qualitates, & merita Personarum gratas divitias recepturi. Attendentes igitur quod mutatio hujus Imperii dexteræ mutatio sit excelsi, & ab eo factum sit istud qui tempora mutat, & transfert Regna, cum per illud Terræ Sanctæ possit utilius subveniri, quin potius cum per illud ista credatur posse recuperari, de levi fraternitatem vestram monemus, & exhortamur in Domino per Apostolica vobis scripta mandantes, quatenus tam Clericos, quam Laicos efficaciter inducatis, ut ad capessendas spirituales pariter & temporales divitias ad præfatum Imperatorem accedant, qui ut ejus verbis utamur cum sufficiat universis, quos ad eum Christianæ Religionis zelus adduxerit, singulos vult & potest secundum status suos varietatemque natalium, & augere divitiis & hono-

Res in antiqua lege figuratæ in nova revelatæ.

Error Græcorum de processione Spiritus Sancti.

Narrationis Translationis Imperii.

Alexius Constantinopoli coronatus.

Balduinus Flandriæ Comes ad hoc Imperium vocatus.

Mandat Apostolicis Legatis, Clericos, Laicosque moneant, ut illuc se transferant.

honoribus ampliare, ut Conſtantinopolitano Imperio roborato, & in devotione Apoſtolicæ Sedis ibidem Eccleſia ſtabilita, idem Imperator ad expugnandas Barbaras Nationes, quæ Terram, in qua Deus Rex noſter ante ſecula noſtram dignatus eſt operari ſalutem, peccatis exigentibus detinent occupatam manu forti & brachio extento valeat properare, ſperantes in Domino Jeſu Chriſto, quod ipſe qui per eum jam cæpit mirabiliter operari opus incæptum ad laudem & gloriam ſui nominis mirabilius conſumabit. Nos enim hiis qui accedentes ad Imperium ipſum in Terræ Sanctæ ſubſidium laboraverint illam concedimus indulgentiam peccatorum, quam aliis crucefignatis Apoſtolica Sedes indulſit.

Et his indulgentiam impertitur.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum octavo Kalendas Junii, Pontificatus noſtri anno octavo.

Dat. die 25. Maii 1205. Pontif. Anno VIII.

XLIII.

Sequitur de deſtinandis Religioſis Viris ad inſtruendum Imperium Conſtantinopolitanum, cum Miſſalibus & Breviariis juxta Ritum Romanæ Eccleſiæ.

Ex Archiv. Vatic.

Innocentius Epiſcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus fratribus univerſis Archiepiſcopis, Epiſcopis, & aliis Eccleſiarum Prælatis per Regnum Franciæ conſtitutis ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

Multi Græci Rom. Eccleſiæ ſe uniiſſe narrat.

MUltifarie multiſque modis clementia divina Nos excitat, ut de ſomno mortis evigilemus ad vitam, & de lacu miſeriæ in ſpem æternæ gloriæ reſpiremus. Exultamus ſiquidem & merito exultare debet omnis Sanctorum Eccleſia, quod viſitans viſitavit Nos Oriens ex alto, ut magna pars Orientalis Eccleſiæ Grecia videlicet pene tota, quæ a longiſſimis retro temporibus Matris ſuæ Sanctæ Romanæ Eccleſiæ contempſerat imitari veſtigia, noſtris temporibus ſacta ſit de inobediente obediens, & de comtemptrice devota. Ad majorem etiam accedit affluentiam gaudiorum, quod Vir Chriſtianiſſimus = Chariſſimus in Chriſto filius noſter Balduinus Imperator Conſtantinopolitanus Illuſtris ad ea totis viribus ſatagit, & intendit, per quæ poſſit & debeat Chriſtiana Religio propagari, & ut edificium jam ex magna parte conſtructum non corruat ardenti laborat ſtudio, & ſollicitudine diligenti. Nuper ſiquidem devotionem ſuo plantatam in pectore in ramos bonæ operationis diffundens Nobis humiliter ſupplicavit, ut Viros Religioſos & providos de ordine Ciſtercien. Cluniacen. Canonicorum Regularium, aliarumque Religionum ad fundandam Fidei Catholicæ veritatem perpetuoque firmandam ad partes Conſtantinopolitanas faceremus tranſmitti, & ut illuc valeant pervenire a ſuis Prælatis in neceſſariis provideri. Poſtulavit etiam ut Miſſalia, Breviaria, cæteroſque libros, in quibus Officium Eccleſiaſticum ſecundum Inſtituta Sanctæ Romanæ Eccleſiæ continetur, ſaltem pro exemplaribus ad partes illas faceremus tranſmitti. Volentes igitur Imperatorem eumdem tanto benignius in ſuis petitionibus exaudire, quanto majorem in majoribus frequenter ſumus ejus fidei ſinceritatem experti Univerſitatem veſtram rogamus attente, & hortamur per Apoſtolica vobis ſcripta mandantes quatenus pium ejus deſiderium, quantum in vobis fuerit promoventes, de ſingulis Ordinibus viros moribus, & ſcientia commendandos, ac in Religione ferventes ad partes illas deſtinare curetis, per quos novella illa plantatio in diſciplina Domini erudita fructum reddat ſuis temporibus opportunum, & quod in eis mirabiliter eſt inceptum, ad laudem, & gloriam Redemptoris mirabilius conſumetur. Mentionatos quoque libros, quibus non ſolum abundare ſed ſuperabundare vos novimus ad partes illas ſaltem pro exemplaribus mittere procuretis, ut, & veſtra abundantia illorum inopiam ſuppleat, & Orientalis Eccleſia in divinis laudibus ab Occidentali non diſſonet, ſed ſicut eſt unus Deus, & fides una, ita uno ore ipſum laudet, & glorificet oriens, & occaſus.

Balduini zelum pro Religione commendat.

Qui Viros Religioſos illuc mitti petiit.

Tranſmittique et Miſſalia, ... gia &c.

Regulares ad hæc hortatur Pontifex.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum octavo Kalendas Junii Pontificatus noſtri Anno Octavo.

Dat. die, annoque eodem

XLIV.

Populo Radicoſani prohibet, ne Conſules abſque ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia eligat.

Innocentius Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Fidelibus noſtris, & Populo Radicoſanen. ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

Exordium.

APoſtolicæ Sedis benignitas, quæ uſque ad exteras Nationes extenditur, tanto copioſius exuberare debet erga Domeſticos, & Vaſſallos, quanto ipſorum cura, & ſollicitudo ſibi familiarius eſt adnexa, & cum a filiis ſuis diligi appetat, potius quam timeri; eo quod ſibi ſervilis timor non placet, quem charitas foras nutrit; licet a ſuis aliquando offendatur, ſi converti voluerint, parcere vult potius quam ulciſci, & eligit magis delinquentes corripere in ſpiritu lenitatis, quam ipſos ferire gladio ultionis, ut ſicut Infideles & extraneos ad devotionem ſuam manſuetudinis ſuæ clementia evocat & adducit, ita quoque domeſticos & fideles in fidelitate ſua ſtabiliat & confirmet. Quamvis igitur Nos hac vice non leviter offenderitis, & ad iracundiam Nos tanto amplius provocaverit factum veſtrum, quanto a Vobis, quos tamquam ſpeciales filios & devotos ſinceræ dilectionis brachiis amplexamur, minus credebamus offendi, quia tamen miſericordiam implorantes ad mandatum noſtrum humiliter acceſſiſtis juramenta, obſides, & fidejuſſores pro mille libris ſuper facto Conſulum exhibentes, ut in fidelitate noſtra veſtra devotio fortius accendatur vobiſcum mitius agere volumus, & preces veſtras quantum cum honore noſtro poſſumus benignius exaudire. Ideoque Conſulum Electionem quamdiu Nobis placuerit Vobis duximus concedendam, ita quod ex hoc Nobis nullum præjudicium generetur, per Apoſtolica ſcripta præcipiendo mandantes quatenus nunquam Conſules eligere præſumatis abſque noſtra vel Caſtellani noſtri con-

Radicoſanenſium ſtatus.

Eis mandat ne Conſules eligant abſque Pontificis aſſenſu.

conniventia & assensu, sed cum Electionem ipsam celebrandam duxeritis nostrum vel Castellani nostri requiratis assensum. Sed antequam ipsum assensum mereamini obtinere, non præsumant Electi Consules exercere officium Consulatus Juraturi rationes & consuetudines nostras se fideliter servaturos, si vero quod absit contra mandatum nostrum facere præsumpseritis perjurii notam & fidejussionis pœnam pariter incurratis.

Electi Consules fidelitatis juramentum præstare debent.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum Kalendas Februarii Pontificatus Nostri Anno Octavo.

Dat. die 1. Febr. 1206. Pontif. Anno VIII.

XLV.

Coronatio Regis Aragonum Romæ in Monasterio Sancti Pancratii, cum insignium regalium concessione, ac licentia, quod ejus Successores de cetero per Archiepiscopum Tarraconen. auctoritate Apostolica coronari possint.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Petro Illustri Regi Aragonum.

Cum quanta gloria & honore, impendiis & applausu, Regium Romæ de manu nostra in Monasterio B. Pancratii susceperis Diadema, postquam per Venerabilem Fratrem nostrum Petrum Portuen. Episcopum in Regem te fecimus coronari, tua sublimitas non ignorat.

Rex ad Sanctum Pancratium coronatus.

§.1. Ut autem dilectionis affectum, quem ad tuam habemus personam, per exhibitionem operis, evidentius monstraremus, regalia insignia universa, Mantum videlicet, Colobium, Sceptrum, & Pomum, Coronam, & Mitram ad opus, dum non minus pretiosa quam speciosa, fecimus præparari, & ea liberaliter tibi donavimus, in signum gratiæ specialis.

Regalia ei data insignia ab Innocentio.

§.2. Tu vero tanquam Princeps, & Catholicus Rex, super Altare B. Petri Apostolorum Principis, Regnum tuum nobis, & per nos Apostolicæ Sedi cum multo devotionis affectu, per privilegii paginam obtulisti, illud ei constituens in perpetuum censuale; firmiter promittendo, quod juramentum fidelitatis & obedientiæ, in coronatione tua nobis exhibitum, inviolabiliter observabis, & ad illud exhibendum, & conservandum Successores tuos obligari volebas.

Rex annuum censum promittit Sedi Apost.

§.3. Nos igitur gratiam tibi a nobis exhibitam, ad Successores tuos derivari volentes, præsentium auctoritate concedimus, ut cum ipsi decreverint coronari, coronam a Sede Apostolica requirentes, de speciali mandato per Tarraconensis Archiepiscopum apud Cæsaraugustam solemniter coronentur, præstita super prædictis idonea cautione. Et quoniam jure civili statutum est, ut mulieres maritorum honoribus decorentur, præsentium auctoritate concedimus, ut per manus ejusdem Archiepiscopi eas liceat coronari.

Pontifex concedit ut Reges, & Reginæ successores ab Archiep. Tarraconen. coronentur.

§.4. Nulli ergo &c. nostræ concessionis &c. Si quis autem &c.

Datum Ferentin. 15. Kal. Julii Pontificatus Nostri Anno Nono.

Dat. die 17. Junii 1206. Pont. An. IX.

XLVI.

Ad Universos Poloniæ Christifideles, ut Censum Romanæ Ecclesiæ debitum persolvant.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Universis Christifidelibus in Polonia constitutis salutem, & Apostolicam benedictionem.

Ex Archiv. Vatic.

Si memoriter teneretis Ananiæ, Zafiræque supplicium, qui pro culpa fraudati pretii, quod ex Agris acceperant, terribili ultione puniti ad pedes Apostolorum Principis repentino interitu corruerunt; In solutione Census, quem Beato Petro debetis, fraudem vitaretis ut credimus adhibere. Ad nostram siquidem audientiam noveritis pervenire, quod cum ex consuetudine Regionis usualis moneta per Annum apud vos tertio renovetur, & quæ prius in usu fuerat, demum reddatur vilior, usu alterius succedente, vos eidem Apostolo Censum debitum illo differtis tempore persolvendum, in quo monetæ, quam solvitis, vilior usus erit. Licet ergo bonorum vestrorum Omnipotens non indigeat, quia tamen periculosum est vobis, quod debetis eidem vel per fraudem minuere vel per ingratitudinem retinere, Universitatem vestram monemus attente, & hortamur per Apostolica scripta præcipiendo mandantes, quatenus Censum ipsum sine cujuslibet fraudis vitio more solito persolvatis, alioquin Sententiam, quam Venerabilis Frater noster Gneznen Archiepiscopus in ejusdem Census vel Detentores ingratos vel temerarios fraudatores rationabiliter duxerit promulgandam, usque ad satisfactionem condignam firmitatem decernimus debitam obtinere.

Fraus Polonorum in censu Sedi Apost. persoluendo.

Eosdem ad ejus solutionem hortatur.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum Nonis Januarii Pontificatus Nostri Anno Nono.

Dat. die 5. Januarii 1207 Pont. An. IX.

XLVII.

Monachis Burguliensibus datur certus modus vivendi, & regendi Monasterium juxta correctionem a Delegatis Apostolicis factam.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Lucæ Abbati, & Conventui Burguliensi.

Ex Baluz. lib. X. Epist. 14

Ad evellendum, & destruendum, ædificandum pariter, & plantandum, super gentes, & regna disponente Domino constituti, ijs tenemur robur Apostolicum impertiri, quæ inter Viros Religiosos, pro resecanda dissolutionis materia, & virtutibus coalendis, deliberatione provida statuuntur, ut in odorem Unguentorum Domini pede currant adolescentulæ inoffenso, & liberius secus pedes Domini sedeant cum Maria. Ea propter, Dilecti in Domino filii, vestris precibus inclinati, ea, quæ dilecti filii. . . de Savigneio, & . . . de Claromonte Abbates Cistercienſis ordinis, & P. de Butera Canonicus Andegavensis, quibus correctionem Monasterii vestri duximus committendam, pro informatione Religionis, & utilitate Monasterii vestri vobis consentientibus provide statuerunt, auctori-

Exordium.

Correctionem supradictam confirmat.

ctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti privilegio communimus, constitutiones ipsas, prout in eorum Authentico continetur, ad evidentiam pleniorem de verbo ad verbum huic, nostræ paginæ inserentes. STATUIMUS pro bono pacis, & amore Religionis quod Abbas, qui plus debet prodesse quam præesse, & discipulos suos magis exemplo quam verbo docere, semper pauset in Dormitorio, nisi fuerit infirmus aut minutus, vel aliqua manifesta necessitas exegerit, vel magnum laborem substinuerit. Nec Abbas, nec aliquis Monachus habeat Coopertorium nisi de Agniculis vel Catis vel Vulpibus, & cum panno nigro vel albo ordinato, Sæpius comedat in Refectorio; & si in Camera comederit, comedat cum Fratribus sive Clericis & Laicis. Longas autem Vigilias post completorium prohibemus. Nullus Monachus comedat in infermaria sine licentia Abbatis vel Prioris. Nullus Clericus vel Laicus comedat nisi in Hospitio; exceptis servientibus, qui comedere poterunt in suis officinis, nisi fuerint excellentes personæ. Abbas sepius intersit divinis officiis, & sedeat in Claustro causa ædificationis. Non donet redditus vel possessiones, vel aliquid quod a Monacho bene, & ad utilitatem Ecclesiæ ministrari possit, parentibus suis vel aliis. Non sit sumptuosus circa parentes suos vel alios in expensis vel donis. In omnibus negotiis suis vel visitandis obedientiis sit contentus quinque æquitaturis, nisi forte aliquos bonos Viros causa consilii vocaverit. Non exigat munera a Prioribus pro dono Prioratuum. Non amoveat aliquem de Prioratibus vel baliis dum bene fuerit, nisi causa eminentis utilitatis. Et hoc faciat cum Consilio Seniorum. Non sustineat destructorem, sed amoveat, & puniat regulariter, ut cæteri terreantur. Provideat ordinare in omnibus necessariis omnibus fratribus, moderate, & honeste, & non tamen superflue, & provideri faciat a Prioribus: redditus, & possessiones collatas vel acquisitas tam olim quam imposterum non alienet a locis quibus dabuntur, sine consilio Capituli. Non donet pensionem alicui nisi de speciali mandato Domini Papæ. Non accipiat mutuum ultra vigintiquinque libras Andegavensis monetæ sine Sigillo, & conscientia Capituli. Non faciat plegium pro aliquo. Non invadet Thesaurum vel possessiones Ecclesiæ nisi cum consilio Seniorum, & convocatis Prioribus exterioribus infra unam dietam manentibus. Nec aliquam institutionem faciat nisi in generali Capitulo, quod celebratur in festo Apostolorum Petri, & Pauli. Si qua minora gerenda sunt per annum, Consilio Seniorum utatur; & quod melius judicaverit, faciat. Nullam obedientiam vel balivam teneat Abbas in manu sua, sed quam citius poterit, Priorem vel Bailium constituat idoneum. Præter hospitium, & Camerarium quæ sibi poterit retinere, si voluerit. Non committantur alicui duo officia vel Prioratus, quamdiu quilibet Monachus eos utiliter administrare poterit, nec donet eos ad vitam vel ad certum terminum, nec donet eos extraneis Monachis. Omnes balivas tam in capite quam in membris, quæ per Monachos administrari possunt ad honorem, & utilitatem Ecclesiæ, Clericis vel Laicis Secularibus non committat, nec a Prioribus committi permittat. Quod vero per Monachos administrari non potest, per condonatos idoneos administretur. Omnes tam Priores quam Claustrales intus & exterius communitatem firmiter teneant in Monasterio, in Dormitorio, in Refectorio. Nec aliquis in Refectorio sumat nisi communes cibos. Infirmaria suos redditus habeat, Infirmarius & Piscinarius Abbatiæ a Capitulo eligantur. De Priori Abbatiæ faciat Abbas secundum antiquam consuetudinem. Sigillum Capituli statuimus & præcipimus ut custodiatur sub tribus Clavibus, quarum unam habeat Abbas; duo electi in generali Capitulo & jurati alias duas custodiant. Nec aliquid in eo sigillent nisi de assensu præsentis Capituli & hoc ipsum in sequenti Capitulo generali recitetur. Abbas vel Prior Abbatiæ cum aliquo Monacho honesto & discreto ad præceptum Abbatis singulis annis omnes semel obedientias visitet: & si quid invenerit corrigendum, corrigat, & quod correxerit, vel corrigendum reliquerit, Abbati & Capitulo renuntiet generali. Singulis annis in generali Capitulo tam Abbas quam Balivi & Priores reddant rationem de statu & debito officiorum suorum præteriti & præsentis anni, & status & debita in scriptum redigantur, & cum Sigillo Capituli custodiantur: In Capitulo sequentis anni recitanda. Nec Abbas nec aliquis de Prioribus aliquos redditus vendat vel invadiet nisi ad præsentem annum. Si fœdus vel alius redditus quoquomodo acciderit, non detur vel vendatur extraneis, sed Cellario remaneat. Similiter ornamenta Sacristæ reddantur, libri armario. Ad accusationem Secularium Clericorum vel Laicorum Monachi non condemnentur, nisi crimen sit notorium. Nec aliquis nisi præsens judicetur, vel damnetur nisi fuerit contumax. Omnes condonati in habitu, & in Tonsura a Secularibus discernantur. Pueri non recipiantur infra quindecim Annos. Post quintum decimum annum per triennium in custodia teneantur. Nullus Monachus induatur Camisiis, sed staminiis tantum, nec utatur stivalibus attingentibus ultra genu.

Abbas semper pausare debet in Dormitorio.

Ex communis vitæ regulas servare.

Constitutiones nonnullæ generales.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infrigere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. *Clausulæ.*

Datum Laterani septimo Idus Martii, Pontificatus nostri anno decimo. *Dat. die 9. Martii 1207. Pont. An. X.*

Con-

XLVIII.

Confirmatio Bonorum, & Privilegiorum concessio Capitulo Ecclesiæ Sancti Aniani Aurelianen.

Ex Baluz. Epist. 95. Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Decano Ecclesiæ Sancti Aniani Aurelianensis, ejusque Fratribus tam præsentibus, quam futuris canonice substituendis in perpetuum.

Exordium. CUm omnium Ecclesiarum attentam curam & sollicitudinem ex injuncto nobis a Deo Apostolatus officio gerere debeamus, de illis tamen præcipue nos oportet esse sollicitos, quæ ad jus, & proprietatem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ specialius pertinere noscuntur, & de Apostolicæ Sedis protectione ampliori devotione confidunt, & ne quorumlibet hominum in nobis, seu etiam dignitatibus temerariis ausibus fatigentur, auctoritatis nostræ suffragio eas convenit pariter communiri. Ideoque, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, & ad exemplar felicis recordationis Alexandri, & Lucii Prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum præfatam Sancti Aniani Ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub Beati Petri & nostra protectione suscipimus & præsentis scripti privilegio communimus. (Ecclesiam hanc sub protectione recipit Sedis Apostol.) Statuentes ut quascumque possessiones, quæcumque bona eadem Ecclesia in præsenti juste & canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis Deo propitio poterit adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus, & illibata permaneant. (Eique bona omnia confirmat.) In quibus hæc propriis duximus vocabulis exprimenda. Villam videlicet de Sentiliaco cum Ecclesia, Villam de Ruem cum Ecclesia, Villam de Tilliaco cum Ecclesia, Ecclesiam de Chalo, & Villam de Artenajo a bonæ memoriæ A. illustri Francorum Regina vobis commutatam pro Villa de Chalo in ea libertate, ac immunitate tenendam, in qua bonæ memoriæ L. quondam Illustris Francorum Rex, quemadmodum in ejus scripto continetur authentico, eam noscitur habuisse. Medietatem quoque proventuum tam in minutis decimis, quam in oblationibus, & omnibus beneficiis vivorum & mortuorum in prædicta Ecclesia de Chalo, juxta quod vobis olim concessum est a bonæ memoriæ W. tunc Senonensi, postmodum vero Remensi Archiepiscopo Sanctæ Sabinæ Cardinali, Apostolicæ Sedis Legato, & in ejus scripto authentico redactum est; eo tamen tenore, quod si plures in eadem Villa Parochiales Ecclesiæ constructæ fuerint, in omnibus quæ ibidem surrexerint id juris habeatis, quod in prædicta Ecclesia habuisse noscimini & habere. Villam de Herbiliaco cum Ecclesia & omnibus decimis & pertinentiis suis, Ecclesiam Sancti Aniani Veteris, quæ Capella vocatur, & Ecclesiam Sancti Germani infrà muros Civitatis. Quicquid habetis in Villa de Centolio, & Ecclesiam Villæ ejusdem. Quicquid habetis in Villa de Fontenejo, & Ecclesiam ejusdem Villæ cum decimis, & aliis redditibus ad jus vestrum pertinentibus. Aquam ligeris a muro veteris Civitatis usque ad Sanctum Lupum, & Molendina omnia quæ in eadem aqua habetis cum piscationibus suis. Quicquid habetis ultra ligerim, & in Sologne. Quicquid habetis in Gastinesio. Villam de Berziaco, cum omnibus pertinentiis suis. Quicquid habetis apud Oscuras. Quicquid habetis in foresta quæ Bolonia dicitur, & Villam de Casellis. Quicquid pertinet ad Majoriam de Jarria, & Villam de Seteis, Molendina quoque quæ in Villis vestris de novo fecistis, & illud quod in loco qui Domitiacum appellatur habetis. (Privilegia nonnulla concedit Canonicis.) In supradictis vero Parochialibus Ecclesiis, scilicet de Sentiliaco, de Ruem, de Tiliaco, de Fontenejo, de Centolio, de Herbiliaco & de Chalo, quas tenetis, Presbyteros eligatis, & Episcopis præsentetis: quibus si idonei fuerint, Episcopi curam animarum absque venalitate committant, ut de plebis quidem cura eis respondeant, pro rebus vero temporalibus debitas vobis obedientias & consuetam subjectionem exhibeant. In reliquis vero duabus Ecclesiis, videlicet Sancti Aniani, & Sancti Germani, & ad servitium Altaris Crucifixi Ecclesiæ Beati Aniani libere, & absque alicujus contradictione, & præsentatione, sicut hactenus, ita & deinceps liceat vobis substituere Sacerdotes. Liceat etiam vobis in Parrochialibus Ecclesiis vestris vacantibus, uti consuetum est, & ab antiquis hactenus temporibus observatum, Sacerdotes ponere ad succursum; qui donec conveneritis in personas idoneas, quæ institui debeant in eis, Omnipotenti Deo famulentur. Ferias præterea in duabus solemnitatibus Beati Aniani ad luminaria ejusdem Ecclesiæ concinnanda tam a bonæ memoriæ L. Illustri Rege Francorum, quam a Johanne quondam Aurelianensi Episcopo, vobis & Ecclesiæ vestræ concessas, & scripti sui munimine roboratas, (quemadmodum in eorum scriptis authenticis continetur, auctoritate Apostolica confirmamus. Nihilominus præsenti decreto statuimus, ut duæ præbendæ quæ antea deputatæ fuerant officio Confrariæ, ac tertia, quam ei provida pietate postmodum addidistis, & annuales Canonicorum, quocumque modo præbendæ mutentur, officio permaneant Confrariæ. Vineas insuper, & omnia quæ præfatæ Confrariæ collata sunt vobis, & per vos ipsi Confrariæ, prout communi assensu Capituli statutum est, & scripto firmatum, Apostolicæ Sedis munimine) roboramus, & constitutionem illam ratam, & inconvulsam futuris temporibus decernimus permanere. (Sacramenta à Diœcesano recipienda præcipit.) Chrisma vero, Oleum Sanctum, consecrationes Altarium, seu Basilicarum, ordinationes Canonicorum, seu Clericorum vestrorum, qui ad Sacros ordines fuerint promovendi, a Diœcesano suscipietis Episcopo; Siquidem Catholicus fuerit, & gratiam Apostolicæ Sedis habuerit, & ea gratis, & absque pecunia vel exactione aliqua voluerit exhibere. Alioquin ad quemcumque malueritis Antistitem recurratis, qui nostra fultus auctoritate, quod postulatur indulgeat. (Libertates omnes eis confirmat.) Præterea omnes libertates, seu etiam immunitates, ac regias consuetudines a Francorum Regibus vobis, & Ecclesiæ vestræ indultas, & scripti sui munimine roboratas, auctoritate Apostolica confirmamus, & illibatas perpetuo statuimus permanere. Sancimus quoque, & præsenti decreto statuimus, ut nulli Archie-

chiepiscopo vel Episcopo, seu cuilibet personæ commissam vobis Ecclesiam, vel vos aut Clericos Chori vestri, nisi Romano Pontifici, vel Legato ejus, aut etiam de speciali mandato Apostolicæ Sedis excommunicare, seu a divinis officiis interdicere liceat. Visitationem vero vel procurationem nullus ab Ecclesia vestra nisi auctoritatæ Apostolicæ Sedis præsumat exigere, cum ei nullo medio sit subjecta. Prohibemus insuper, ut nulli Ecclesiasticæ vel cujuscumque ordinis personæ fas sit indebitas exactiones Ecclesiis vestris aut Capellis, vel Sacerdotibus earum imponere.

Clausulæ.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temere perturbare &c. usque usibus omnimodis profutura. Salva Sedis Apostolicæ auctoritate, & in præfatis Ecclesiis de Sentiliaco, de Ruem, de Tiliaco, de Fontenejo, de Centolio de Chalo, & de Herbiliaco Diœcesanorum Episcoporum canonica justitia. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica secularisve persona &c. usque subjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus &c. usque in finem.

Dat. die 21. Julii An. Domini 1207. Pontif. An. X.

Datum Viterbii per manum Johannis Sanctæ Mariæ in Cosmedin Diaconi Cardinalis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cancellarii duodecimo Kalendas Augusti, indictione nona Incarnationis Dominicæ Anno MCCVII. Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ Tertii anno decimo.

XLIX.

Pœnæ contra Paterenos, eorumque fautores statutæ.

Ex Baluz. Epist. 130.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Universis fidelibus nostris per patrimonium Beati Petri Apostoli constitutis.

Hæretici sæculari Curiæ tradendi.

Ad eliminandam omnino de patrimonio Beati Petri hæreticorum spurcitiam, servanda in perpetuum lege sancimus, ut quicumque hæreticus, & maxime Paterenus, in eo fuerit inventus, protinus capiatur, & tradatur Seculari Curiæ puniendus secundum legitimas Sanctiones. Bona vero ipsius omnia publicentur, itaut de ipsis unam partem percipiat qui ceperit illum, alteram Curia quæ ipsum punierit, tertia vero deputetur ad constructionem murorum illius terræ ubi fuerit interceptus.

Quomodo puniendi.

Domus autem in qua hæreticus fuerit receptatus funditus destruatur, nec quisquam eam reædificare præsumat: Sed fiat sordium receptaculum, quæ fuit latibulum perfidorum. Credentes præterea, & defensores ac fautores eorum quarta bonorum suorum parte multentur, quæ ad usum reipublicæ deputetur, quod si vel hoc modo puniti, rursus in similem fuerint culpam prolapsi, de locis suis penitus expellantur, nec unquam revertantur ad illa, nisi de mandato Summi Pontificis, digna satisfactione præmissa.

Pœnæ contra eorum fautores &c.

Proclamationes autem, aut appellationes hujusmodi personarum minime audiantur, nec quisquam eis in qualibet causa respondere cogatur, sed ipsi cogantur aliis respondere. Iudices autem, Advocati, & Notarii nulli eorum suum impendant officium. Alioquin eodem officio perpetuo sint privati, Clerici vero non exhibeant hujusmodi pestilentibus Ecclesiastica Sacramenta, nec eleemosynas aut oblationes eorum accipiant; Similiter Hospitalarii ac Templarii, & quilibet regulares. Alioquin suo priventur officio, ad quod nunquam restituantur absque indulto Sedis Apostolicæ speciali.

Sacramenta eis deneganda.

Quicumque præterea tales, videlicet credentes, fautores, receptatores, & defensores hæreticorum præsumpserint Ecclesiasticæ tradere sepulturę, usque ad satisfactionem idoneam anathematis gladio feriantur.

Et Ecclesiastica Sepultura.

Nullus talium admittatur ad testimonium, nec ad aliquod publicum officium, vel commune consilium assumatur. Et qui talem elegerit tanquam hæreticorum fautor prędicta pœna multetur. Statutum istud in Capitulari scribatur ad quod annuatim intrant Potestates, Consules, seu Rectores; nec unquam removeatur ex illo, ut semper jurent ipsum Statutum se firmiter servaturos. Et quicumque contempserit aut neglexerit illud servare, depositus a regimine, centum librarum pœnam incurrat solvendam cuicumque Summus Pontifex jusserit assignari.

Hoc Statutum a Potestatibus, & Consulibus jurandum.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Clausulæ.

Datum Viterbii nono Kalendas Octobris, Pontificatus nostri anno decimo.

Dat. die 23. Septemb. An. Dom. 1207. Pont. An. X.

L.

Rescindit Leges omnes in Ecclesiasticos contra Canones a Laicis latas.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Universis tam Clericis, quam Laicis in patrimonio Beati Petri Apostoli constitutis.

Ibid. Epist. 131.

Cum ex officii nostri debito tenemur tam Clericis, quam Laicis paterna sollicitudine providere, ne contingat istos, aut illos injuriam perpeti, vel injuriam perpetrare, Constitutiones iniquas contra Leges & Canones a Laicis promulgatas, aut etiam promulgandas aduersus Ecclesias, seu Viros Ecclesiasticos non solum spirituali, sed etiam temporali auctoritate damnamus penitus, & cassamus sub debito fidelitatis, & interminatione anathematis inhibentes, ne constitutiones hujusmodi nequiter observare præsumant, nos enim quicquid earum occasione contra Ecclesias vel personas Ecclesiasticas fuerit attentatum decernimus irritum, & inane, non obstante aliquo juramento, quod super earum observatione præstitum esse dicatur, cum illud, tanquam illicitum non debeat observari. Iudicibus autem, & tabellionibus inhibemus ne secundum hujusmodi constitutiones damnatas suum præsumant officium exercere, si officii sui cupiunt periculum evitare.

Datum Viterbii per manum Iohannis Sanctæ Mariæ in Cosmedin Diaconi Cardinalis Sanctæ

1207. Dat. die 23. Sept. 1207. Pontif. An. X. ctæ Romanæ Ecclesiæ Cancellarii nono Kalendas Octobris, Incarnationis Dominicæ anno MCCVII. Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ Tertii anno decimo.

L I.

Viterbiensi Ecclesiæ in Cathedralem erectæ jus asseritur supra Centumcellensem, & Bledanensem Diœceses.

Ibid. Epist. 139. Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Clero, & Populo Viterbiensi.

Viterbium Episcopatu insignitum a Cœlest. PP. EX Privilegio felicis memoriæ C. Papæ Prædecessoris Nostri cognovimus evidenter quod ipse fidem, & devotionem vestram attendens, de communi fratrum suorum consilio Viterbiense Oppidum honorabili Civitatis nomine insignivit, & Pontificalis Cathedræ dignitate donavit auctoritate statuens Apostolica, ut Viterbiensis Ecclesia cum Tuscanensi, Centumcellensi, atque Blendanensi Pontificalem obtineret deinceps dignitatem. Nos autem, qui fidem, & devotionem vestram ipsa præsentia corporali certius sumus experti, beneficium Ejus jus in Centumcellas, & Bledanum. principale plenius interpretari volentes, illam Viterbiensi Sedi erga Centumcellensem, & Bledanensem Diœceses honorificentiam confirmamus, quam circa ipsas Tuscanensis Sedes dignoscitur hactenus habuisse, cui Viterbiensis Ecclesia specialiter est unita. Statu tamen illarum Sedium Centumcellensis videlicet & Bledanensis in suo jure manente.

Clausulæ. Nulli ergo &c. hanc paginam nostræ interpretationis, & confirmationis &c. Si quis autem &c.

Dat. die 12. Octobr. 1207. Pont. An. X. Datum Viterbii quarto Idus Octobris Pontificatus Nostri Anno Decimo.

L I I.

Petri Regis Aragonum cessionem pro libertate electionum Episcopalium confirmat.

Ibid. Epist. 144. Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Archiepiscopis & Episcopis & aliis Eccclesiarum Prælatis, & universis Clericis in Regno Aragoniæ constitutis.

SOlet annuere &c. *usque* impertiri. In litteris siquidem char. in C. fil. n. Petri Regis Aragonum Diploma pro libertate electionum. Illustris Regis Aragonum sic de verbo ad verbum perspeximus contineri. Petrus Dei Gratia Rex Aragonen., Comes Barchinonen., & Dominus Montis Pessulani, Venerabilibus in Christo Terraconen. Archiepiscopo, & universis Episcopis, Abbatibus, cæterisque Ecclesiarum Prælatis, & eorum Conventibus in Regno, & Dominio nostro constitutis æternam in Domino salutem. Regi Regum per quem Reges regnant, reverentiam debitam exhibentes, & Sponsæ ejus Sanctæ videlicet Ecclesiæ, integram libertatem conservare volentes, pessimam consuetudinem a nobis hactenus observatam, qua electionem Prælatorum sine nostro Consilio, & assensu procedere non permittebamus, amore Dei & Sanctæ Ecclesiæ, & pro remedio Animæ nostræ, & Parentum nostrorum relaxamus, vobisque & universis Successoribus vestris, & Conventibus in omni jurisdictione nostra constitutis liberam eligendi facultatem per nos, & per omnes Successores nostros, assensu Regio minime requisito in perpetuum indulgemus, hoc solum nobis, & Successoribus nostris reservantes, ut libere, & canonice electus in signum Regiæ fidelitatis nobis, & Successoribus nostris debeat præsentari. Nos igitur devotionem Regiam in Domino commendantes, & approbantes in hac parte Statutum ipsius illud auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Ratum habetur.

Clausulæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. die 30. Octob. 1207. Pont. An. X. Datum Corneti tertio Kal. Novembris, Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ Tertii Anno Decimo.

L I I I.

Indicitur Anniversaria Statio in Ecclesia Sancti Spiritus in Saxia cum Indulgentiarum, & Privilegiorum concessione.

Ibid. Epist. 179. Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Rectori & Fratribus Hospitalis Sancti Spiritus in Saxia.

Proemium. AD commemorandas nuptias salutares, quæ in conversione peccatoris moraliter celebrantur inter spiritum hominis, & gratiam Conditoris, ex quibus affectus, & actiones tanquam filii, ac filiæ generantur, Dominica prima post octavas Epiphaniæ, quando illud legitur Evangelium quod Jesus cum Discipulis suis in Cana Galileæ, ubi Mater ipsius erat, invitatus ad Nuptias, Aquam convertit in Vinum, solemnem apud Hospitale vestrum instituimus Stationem, in quo vos ex instituiione nostra divino Statio apud S. Spiritum in Saxia. estis obsequio mancipati, ea potissimum ratione, quod in illis Nuptiis sex hydriæ secundum purificationem Judæorum fuisse narrantur. Et Hujus Hospitalis dignitas. quidem in hoc Hospitali, tanquam in Cana Galileæ loco videlicet ubi zelus est transmigrandi de vitiis ad virtutes, positæ sunt sex hydriæ, id est, sex opera misericordiæ instituta, quæ sunt pascere esurientem, potare sitientem, colligere hospitem, vestire nudum, visitare infirmum, & incarceratum adire, apud purificationem utique Judæorum, ut per illa videlicet confitentes a vitiis expientur. Istæ vero sex hydriæ usque ad summum implentur, quando illa sex opera misericordiæ ad perfectum usque geruntur; & ex Aqua fit Vinum, cum ex merito Eleemosynæ vis accenditur caritatis. Quia vero Jesus cum Discipulis suis ad has Nuptias in Cana Galileæ, ubi Mater ejus erat, legitur invitatus, idcirco rationabiliter instituimus, ut effigies Jesu Christi

a Beati

Effigies Christi e Vaticano huc transferenda.

a Beati Petri Basilica per ejusdem Canonicos ad dictum Hospitale ubi memoria Gloriosissimæ Matris ejus recolitur, infra capsam ex auro, & argento, & lapidibus pretiosis ad hoc specialiter fabrefactam venerabiliter deportetur, fidelibus populis, qui ad has Nuptias celebrandas devote convenerint desiderabiliter ostendenda. Ut autem nos, qui Domino revelante venerandum aliis aperuimus Sacramentum, eo etiam inspirante imitandum aliis præbeamus exemplum; Concedimus, statuimus, & jubemus, ut pro mille pauperibus extrinsecus adventantibus, & trecentis personis intus degentibus decem & septem libræ usualis monetæ, ut singuli accipiant tres denarios, unum pro Pane, alterum pro Vino, aliumque pro Carne, ab Eleemosynario Summi Pontificis annuatim vobis in perpetuum tribuantur, & Canonicis supradictis, qui præscriptam effigiem Salvatoris processionaliter deportabunt, singulis duodecim nummi, & Cereus unius libræ, qui deferatur accensus, de oblationibus Confessionis Beati Petri præstentur. Quia vero non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo quod procedit ex ore Dei, debet huic Stationi Romanus Pontifex cum suis Cardinalibus interesse, ut & Missarum Solemnia ibi celebret, & exhortatorium faciat de hac celebritate Sermonem, neve fidelis populus famelicus ab his Nuptiis revertatur, præter materialem, & doctrinalem, spiritualem quoque sibi cibum impendat, remissionem unius anni de injunctis sibi pœnitentiis indulgendo. Monemus igitur, & obsecramus Successores nostros per Jesum Christum, qui venturus est judicare vivos & mortuos, ut hanc institutionem, quæ ipso teste, de pietatis fonte processit, faciant inviolabiliter observari, sub attestatione divini judicii prohibentes, ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis, & jussionis infringere &c. Si quis autem &c.

Eleemosina ei ab Innocentio tributa.

Pontifex huic interest Stationi cum Cardinalibus.

De hac pia institutione servanda.

Dat. die 3. Januar. 1208. Pont. An. X.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum tertio nonas Januarii Pontificatus Nostri Anno Decimo.

LIV.

Confirmantur privilegia Ecclesiæ Trecensi concessa per Regem Francorum.

Ex Baluz. Epist. 216.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Herveo Trecensi Episcopo.

SOlet annuere &c. ex litteris siquidem fraternitatis tuæ intelleximus evidenter quod licet inter te, ac charissimum in Christo filium nostrum Philippum Francorum Regem Illustrem occasione quorundam Archidiaconatuum, & Præbendarum, quas quibusdam Clericis idem Rex Ecclesia tua vacante concesserat, emerserit scrupulus quæstionis, eodem Rege firmiter asserente donationes Præbendarum ad se, ipsa Ecclesia vacante, spectare, idem tamen Rex postmodum jus tuum, & libertatem Ecclesiæ recognoscens Regia benignitate concessit, ut Archidiaconatus, Præbendæ, ac alia Beneficia, quæ ibidem vacare contigerit Ecclesia ipsa Pastoris officio destituta, donationi substituendi Pontificis de cætero reserventur, statuens nihilominus, ut de Beneficiis, quæ nuper Sede vacante concesserat tuam faceres voluntatem libere profitendo se in ipsis nihil juris penitus habuisse. Possessiones insuper, & quædam alia tam tibi, quam tuis Successoribus ibidem Rex auctoritate Regia confirmavit; sicut hæc omnia in privilegio præfati Regis plenius perspeximus contineri. Cujus tenorem de verbo ad verbum præsentibus litteris duximus inserendum.

PhilippusRex benefic. collationes Episcopo restituit.

In Nomine Sanctæ, & individuæ Trinitatis. Amen. Philippus Dei Gratia Rex Francorum. Noverint universi præsentes pariter & futuri quod charissimus quondam genitor noster Ludovicus Matthæo tunc temporis Trecensi Episcopo ejusque Successoribus, quæ subter annexa sunt in perpetuum concessit, & confirmavit, videlicet Villam, quæ dicitur Sanctus Leo cum appendiciis suis, & quicquid juris idem Episcopus habebat in Villa, quæ dicitur Avenz, quicquid juris habebat in Villa quæ dicitur Lanes, quicquid juris habebat in Villa, quæ dicitur Angularia, & Insulam, quæ juxta eam sita est in Flumine Alba: Villam, quæ dicitur Aquis cum appendiciis suis, in ea libertate, quæ ipsi Trecensi Episcopo a Dominis de Villa Mauri concessa est, videlicet ut cum Trecensem Ecclesiam suo Antistite vacare contigerit, Domini Villæ Mauri, vel Ministri eorum de rebus Episcopi, vel suorum hominum jurisdictionis ejusdem Villæ nihil accipient, sed usibus, & dispositioni ejus, qui illic fuerit subrogandus Antistes in sua incolumitate omnia conserventur. Quicquid etiam idem Episcopus habebat in Villa, quæ dicitur Gumerium, & in Villa nuncupata Summus Fons, cum jure, & libertate quam in eisdem locis habuerunt Antecessores sui. Præterea libertatem sibi, & Ecclesiæ suæ a bonæ memoriæ Comite Hugone concessam scilicet, ut qui ab eodem Episcopo servientes aliquod publicum officium obtinuerint, ab omni justitia, & exactione Comitum Trecensium, ac suorum ministerialium, quamdiu officium ipsum habuerint, liberi sint, & immunes. Adjecit etiam bonæ memoriæ supradictus genitor noster, ut Domus Episcopales, & Curtes cum omnibus in eis contentis in obitu Episcoporum illam libertatem obtineant, quam Comes Henricus ei concessisse, & confirmasse dignoscitur. Ad hæc, unum modium frumenti quem idem Comes Henricus ei de Molendinis, quæ sub Turræ sita sunt pro Hominibus apud Curtes Insulæ habitantibus dedit in Vigilia omnium Sanctorum annuatim persolvendum, & unum sextarium frumenti in novis Molendinis juxta Ecclesiam Sancti Quintini pro censu quem debet Paganus de Tuso. Furnum quoque in Burgo Episcopi in ea integritate libertatis quam ei memoratus Comes Henricus concessit, & scripto suo roboravit. Centum etiam solidos quos idem Comes Henricus dedit Matriculariis Ecclesiæ Sancti Petri in Theloneo suo Trecensi singulis annis persolvendos. Grangiam quoque Villæ Cestini cum appendiciis suis, quæ acquisivit, & acquirere posset. Præterea honorem de Meriaco cum Casamentis, Terris cultis, & incultis, fluviis, aquis, aquarumve decursibus, pratis, pascuis, & nemoribus, Servis, & Ancillis, sicut Antecessores ejus ab ipso genitore nostro

Ejusdem Regis Diploma.

BonaTrecensi Ecclesiæ data.

Exemptio a subjectione Comitis Trecen.

Aliæ concessiones.

nostro, & suis Antecessoribus habuerunt. Casamenta etiam quæ Domini de Triagnello Castrum videlicet de Venesiaco, cum aliis, quæ ab Ecclesia Trecensi habent. Casamenta etiam, quæ Guido de Domniperta, & Hugo de Planceo hactenus ab Ecclesia Trecensi tenuerunt. Casamenta etiam, quæ Vice-Comes Senonensis, & Dominus de Chascenejo apud Molendinum Leonis tenent. Casamentum quod Odo de Avellejo ab Ecclesia Trecensi tenet. Nihilominus etiam Casamentum quod Vice-Comes Sancti Florentini ab Ecclesia Trecensi habet, cum aliis omnibus, quæ hactenus Ecclesia Trecensis habuisse dignoscitur. Nos igitur prædicta omnia sicut in privilegio patris nostri continentur confirmamus. Præterea de donatione Præbendarum, quæ vacarunt in Ecclesia Beati Petri Trecensis, Vacante Sede illa, quia non inveniebamus aliquem qui vidisset quod nos eas dedissemus, aut quod genitor noster piæ recordationis Rex Ludovicus ipsas tempore Vacantis Sedis vacantes dedisset, & quia etiam ex assertione plurium audivimus quod Præbendæ, Archidiaconatus, & alia Beneficia tempore illo vacantia futuro reservarentur Episcopo Trecensi ad conferendum quibus vellet, concedimus dilecto nostro Herveo Trecensi Episcopo, ut ea conferat, & donationem illorum habeat tam ipse, quam Successores ejus Episcopi Trecenses. Concedimus autem eidem Episcopo, ut de donationibus quas super iis fecimus, suam faciat voluntatem, utpote qui nihil juris in hujusmodi donationibus habeamus. Ut autem prædicta omnia perpetuum robur obtineant, Sigilli nostri auctoritate, & Regii nominis charactere inferius annotato præsentem paginam confirmamus.

Actum apud Sanctum Germanum in Loja Anno Incarnationis Domini millesimo ducentesimo septimo *, astantibus in Palatio Nostro quorum omnia supposita sunt & signa. Dapifero nullo. S. Guidonis Buticularii. S. Matthæi Camerarii. S. Droconis Constabularii. Datum Vacante Cancellaria.

Hæc omnia confirm. Pontifex. Nos igitur devotionem Regiam propter hoc in Domino commendantes, & tam concessionem, quam Constitutionem, & confirmationem approbantes ipsius, easdem auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti paginam communimus.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ Concessionis, Constitutionis, & confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire; Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. die 8. Februarii Anno Do. 1208. Pont. An. X. Datum Laterani septimo Idus Februarii Anno millesimo ducentesimo septimo, Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ Tertii Anno Decimo.

LV.

Censuræ contra interfectores Petri de Castro Novo, qui fuerat delegatus a Sede Apostolica in Provinciam contra Albigenses: deque modo servando contra eosdem hæreticos.

Ex Baluz. & Raynaldo.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Narbonensi, Arelatensi, Ebredunensi, Aquensi, & Viennensi Archiepiscopis, eorumque Suffraganeis.

Proemium NE nos ejus tangeret increpatio, qui per hominis pigri Agrum & Vineam Viri stulti pertransiens, quod totam urticæ repleverint exprobravit, primo quasi mane nostræ promotionis, ac deinde per ordinem Evangelicæ vicis exivimus, ut in dominicam vineam nostræ culturæ commissam operarios mitteremus. Attendentes ergo jamdudum quod in Provincia nimis creverant plantaria vitiorum, ne spuria vitulamina radices mitterent altiores, Viros illuc idoneos destinavimus, qui de Vinea Domini Sabaoth avellerent inutilia & utilia propagarent, capientes Vulpeculas quæ moliuntur ipsam Vineam demoliri. Ipsi vero profecti repererunt ibi, secundum Apostoli verbum, homines pestilentes, qui doctrinam, sanam minime substinebant, sed ad sua potius desideria Magistros coacervabant erroris. *Albigenses grassantur in Provincia.* Propter quod nuntios veritatis suis esse contrarios operibus arbitrati, usque adeo sævierunt in illos, ut ipsos proculdubio videatur prænuntia Salvatoris conquæstio tetigisse dicentis: Ecce ego mitto ad vos Sapientes & Scribas, & ex eis occidetis &c. Sane rem audivimus detestabilem & in communem luctum generalis Ecclesiæ deducendam, quod cum sanctæ memoriæ frater Petrus de Castro Novo Monachus & Sacerdos, Vir inter Viros utique virtuosos vita, scientia, & fama præclarus, ad evangelizandum pacem & astruendam fidem in eandem Provinciam & a nobis cum aliis destinatus, in commisso sibi ministerio laudabiliter profecisset & proficere non cessaret, *Illuc a Pontifice missus Petrus de Castro-Novo.* quippe qui plene in Schola Christi didicerat quod doceret, & eum qui secundum doctrinam est fidelem obtinendo sermonem, in sana poterat exhortari doctrina & contradicentes revincere, paratus semper omni poscenti reddere rationem, utpote Vir in fide Catholicus, in lege peritus, & in sermone facundus, concitavit adversus eum Diabolus Ministrum suum Comitem Tolosanum, qui cum pro multis & magnis excessibus, quos in Ecclesiam commiserat & in Deum, sæpe censuram Ecclesiasticam incurrisset, & sæpe, sicut homo versipellis & callidus, lubricus & inconstans, plenitudine simulata fuerit absolutus, tandem odium continere non prævalens quod conceperat contra ipsum ex eo quod non erat in ejus ore verbum Domini alligatum ad faciendam vindictam in nationibus & increpationes in populis, *Comitis Tolosani fraude deceptus.* ac eo fortius in eodem quo magis pro majoribus erat ipse facinoribus increpandus tam eum, quam Collegam ipsius Apostolicæ Sedis Legatos ad Villam Sancti Ægidii convocavit, promittens super cunctis quibus impetebatur Capitulis satisfactionem plenariam exhibere. Cum autem convenientibus illis in Villa prædicta præfatus Comes salutaria

taria monita sibi facta modo velut verax & facilis, promitteret se facturum, & modo velut fallax & durus ea prorsus efficere recusaret, volentibus illis demum ab eadem Villa recedere mortem est publice comminatus, dicens quod quocumque vel per terram diverterent vel per aquam, vigilanter eorum observaret egressum; & confestim factis dicta compensans complices suos ad exquisitas insidias destinavit. Cumque nec ad preces dilecti filii Abbatis Sancti Ægidii, nec ad instantiam Consulum & Burgensium furoris sui mitigari vesania potuisset, ipsi eos invito Comite nimiumque dolente cum armatæ manus præsidio prope Ripam Rhodani deduxerunt ubi nocte quieverunt instante, quibusdam ejusdem Comitis Satellitibus ipsis prorsus ignotis hospitantibus cum eisdem, qui sicut apparuit in effectu sanguinem inquirebant ipsorum. In crastinum itaque mane facto, & Missa celebrata de more, cum innocui Christi milites ad transitum fluminis se pararent, unus de prædictis Sathanæ Satellitibus lanceam suam vibrans, prænominatum Petrum supra Christum petram immobili firmitate fundatum, tantæ proditionis incautum, inter Costas posterius vulneravit, qui pius in impium respiciens percussorem, & Christi Magistri sui cum Beato Stephano secutus exemplum, dixit ad ipsum, Deus tibi dimittat, quia ego dimitto, pietatis & patientiæ tantæ verbum sæpius repetendo. Deinde sic transfixus, acerbitatem illati vulneris spe Cælestium est oblitus, & in instanti suæ pretiosæ mortis articulo cum ministerii sui sociis quæ fidem promoverint, & pacem non desinens ordinare, post multas demum orationes in Christo feliciter obdormivit. Qui profecto cum ob fidem & pacem, quibus nulla prorsus est causa laudabilior ad martyrium sanguinem suum fuderit, claris jam, ut credimus, miraculis coruscasset, nisi hoc illorum incrudelitas impediret, de quorum similibus in Evangelio legitur quod Jesus non faciebat ibi virtutes multas propter incredulitatem eorum: quia quamquam linguæ non fidelibus sed infidelibus sint in signum, Salvator tamen præsentatus Herodi, qui teste Luca valde gavisus est viso ipso, pro eo quod signum aliquod videre fieri ab ipso sperabat, & facere dedignatus est signum & reddere interroganti responsum, sciens quod in operatione signorum non credulitatis inductio, sed vanitatis illum admiratio delectabat. Licet autem illa prava & perversa generatio non sit digna, ut tam citò, sicut forsitan ipsa quærit, de suo sibi Martyre detur signum, expedisse tamen credimus ei, ut unus iste pro ipsa, ne tota pereat, moreretur, quæ contagio hæreticæ pravitatis infecta per interpellantem occisi sanguinem a suo melius revocetur errore, quam vivus eam potuerit revocare. Hoc est enim vetus artificium Jesu Christi, hoc miraculosum ingenium Salvatoris, ut cum in suis victus esse putatur, tunc vincat fortius in eisdem, & ea virtute qua ipse mortem moriendo destruxit, a superatis interdum famulis suis superatores eorum faciat superari. Nisi enim granum frumenti cadens in terram, mortuum fuerit, ipsum solum manet: cum autem mortuum fuerit, plurimum fructum affert. Sperantes igitur quod de morte hujus fœcundissimi grani multus sit fructus in Christi Ecclesia proventurus, cum profecto sit

Delegat. Apostolicis Comes parat insidias.

Ab ejus Satellitibus occisus Petrus de Castro-Novo.

dure culpabilis & culpabiliter durus, cujus animam ipsius gladius non pertransiit, neque unquam penitus desperantes quin utilitas tanta debeat in sanguine suo esse, quod suæ sanctæ prædicationis initiis circa memoratam provinciam, pro qua ipse in corruptionem descendit, optata Deus tribuat incrementa, fraternitatem vestram monemus attentius, & propensius exhortamur, per Spiritum Sanctum in virtute obedientiæ districte præcipiendo mandantes quatenus verbum pacis, & fidei seminatum ab eo vestræ prædicationis irriguis coalescere facientes, & ad expugnandam hæreticam pravitatem, ac Fidem Catholicam confirmandam, extirpando vitia & seminando virtutes, indefessæ studio sedulitatis instantes, jamdictum Dei famuli occisorem & universos, quorum ope vel opera, consilio vel favore, tantum facinus perpetravit, receptatores quoque vel defensores ipsius ex parte Omnipotentis Dei Patris & Filii & Spiritus Sancti, auctoritate quoque Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus, ac nostra excommunicatos & anathematizatos per universas vestras Diœceses nuntietis, & omnia loca prorsus ad quæ ipsi vel aliquis eorum devenerint, præsentibus eis interdicto faciatis Ecclesiastico subjacere singulis diebus Dominicis & festivis, pulsatis campanis, & candelis accensis, donec ad Sedem Apostolicam accedentes per satisfactionem condignam mereantur absolvi, sententiam hujusmodi solemniter innovantes. Illis autem qui Orthodoxæ Fidei zelo succensi ad vindicandum sanguinem justum, qui de terra clamare non cessat ad Cœlum, donec ad confundendum subversos & subversores de Cœlo descendat ad terram Dominus ultionum, viriliter se accinxerint adversus hujusmodi pestilentes, qui simul in unum & pacem & veritatem impugnant, suorum remissionem peccaminum a Deo, ejusque Vicario secure promittatis indultam, ut eis labor hujusmodi ad operis satisfactionem sufficiat super illis offensis, pro quibus cordis contritionem & oris confessionem veram obtulerint vero Deo. Hujusmodi siquidem pestilentes non tantum, jam nostra diripere, sed nos perimere moliuntur; nec solum ad perimendum animas linguas acuunt, verum etiam ad perdendum corpora manus extendunt, perversores animarum effecti & corporum peremptores. Licet autem præfatus Comes pro multis & magnis flagitiis, quæ longum esset per singula enarrare, jamdudum sit Anathematis mucrone percussus, quia tamen certis indiciis mortis Sancti Viri præsumitur esse reus, non solum ex eo quod publice comminatus est ei mortem & insidias paravit eidem, verum etiam ex eo quod sicut asseritur, occisorem ipsius in multam familiaritatem admisit & magnis donis remuneravit eundem, ut de cæteris præsumptionibus taceamus, quæ nobis plenius innotescunt, ob hanc quoque causam anathematizatum eum publice nuntietis. Et cum juxta Sanctorum Patrum canonicas Sanctiones ei, qui Deo fidem non servat, fides servanda non sit, a communione fidelium segregato, utpote qui vitandus est potius quam fovendus, omnes qui dicto Comiti fidelitatis seu societatis aut fœderis hujusmodi juramento tenentur astricti, Auctoritate Apostolica denuncietis, ab eo interim absolutos, & cuilibet Catholico Viro licere,

Comitem ejusque fautores in hoc scelere excommunicari mandat.

Præmia vero eis promittenda, qui contra hæreticos insurrexerint.

Subditos vero Comitis a juramento fidelitatis absolvendos.

licere, salvo jure Domini principalis non solum persequi personam ejusdem, verum etiam occupare ac detinere terram ipsius, illo præsertim obtentu, quod ab hæresi per suam prudentiam fortiter expietur, qua per illius nequitiam fuit hactenus turpiter maculata: quia dignum est, ut manus omnium contra ipsum insurgant cujus manus extitit contra omnes. Quod si nec sic vexatio sibi dederit intellectum, manus nostras in eum curabimus fortius aggravare. Si quando vero satisfactionem promiserit exhibere, procul dubio ipsum hæc pænitudinis suæ signa præmittere oportebit, ut de toto penitus posse suo depellat pravitatis hæreticæ sectatores, & se paci satagat conciliare fraternæ, cum principaliter propter culpam quam in utroque noscitur commisisse, in eum Ecclesiastica fuerit prolata censura: quamquam si suas Dominus iniquitates voluerit observare, vix possit congrue satisfacere, non tantummodo pro seipso, sed pro alia multitudine quam in laqueum damnationis induxit. Quia vero secundum sententiam veritatis timendi non sunt qui corpus occidunt, sed qui potest corpus & animam mittere in gehennam, confidimus & speramus in eo, qui ut a fidelibus suis timorem mortis auferret, mortuus die tertia resurrexit, quod præfati hominis Dei mors Venerabili Fratri nostro Conseranensi Episcopo, & dilecto filio Abbati Cisterciensi Apostolicæ Sedis Legatis, aliisque Orthodoxæ Fidei sectatoribus non solum timorem non inculcet, sed accendet amorem, ut ejus exemplo qui vitam æternam temporali morte feliciter est mercatus, animas suas in tam glorioso certamine si necesse fuerit, pro Christo ponere non formident. Unde consulimus & monemus preces præceptis & præcepta precibus inculcantes, quatenus legatorum ipsorum salubribus monitis & mandatis efficaciter intendentes, tamquam strenui commilitones assistatis eisdem in omnibus quæ propter hoc vobis duxerint injungenda. Scientes quod sententiam quam ipsi, non solum in rebelles, sed etiam in desides, promulgaverint, nos ratam haberi præcipimus & inviolabiliter observari.

Quæ ab eo pœnitentiæ signa danda sint, ut absolvatur.

De obedientia, & auxilio Legatis Apostolic. dando.

Datum Laterani octavo Idus Martii, Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ Tertii anno undecimo.

Dat. die 8. Martii 1208. Pont. An. XI.

LVI.

Civibus Soranis libertates, & antiquas confirmat laudabiles consuetudines.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Civibus Soranis.

Ex Baluz. lib. XI. Epist. 66.

Ad ubera Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Matris vestræ tamquam devoti filii recurrentes, ipsius vos decet dulci lacte nutriri, ut qui hactenus, novercante fortuna onus portastis indebitæ servitutis, nunc opitulante gratia solamen inveniatis solitæ libertatis. Eapropter dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, rationabiles libertates, bonos usus, & consuetudines approbatas, quas a tempore Illustris Regis Rogerii usque ad obitum Willelmi Regum Siciliæ habuistis vobis paterna benignitate concedimus, & auctoritate Apostolica confirmamus, ut illis licenter utamini fidem nobis integram observando.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis, & confirmationis &c Si quis autem &c.

Datum Laterani Duodecimo Kalendas Maji Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ Tertii Anno undecimo.

Dat. die 18. April. 1208. Pont. An. XI.

LVII.

Approbat concordiam quamdam inter Salzburgensem Archiepiscopum, & Capitulum Gurgense initam super modo eligendi Episcopum Gurgensem.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Decano, & Canonicis Gurgensibus.

Ibid. Epist. 99.

Turbulentissimam quæstionem, & plurimum intricatam super electione Pontificis in vestra Ecclesia facienda inter vos, & Salzburgensem Ecclesiam temporibus bonæ memoriæ Alexandri, & Lucii Prædecessorum nostrorum non sine magnis expensis, & gravibus laboribus agitatam nostris quoque temporibus contigit suscitari, parte vestra firmiter asserente, quod libertas eligendi vobis Pontificem ad vos tam de jure communi, quam antiqua consuetudine, ac speciali privilegio competebat. Unde procurator vester postulavit a nobis, ut faceremus vos pacifica libertatis ipsius possessione gaudere, partem alteram compellendo a vestra super hoc indebita molestatione cessare. Cui cum ex altera parte quædam objiceretur sententia, quæ super hoc pro Salzburgensi dicebatur Ecclesia promulgata, idem procurator asseruit nullam penitus super hoc sententiam fuisse prolatam. Verum exhibitis nobis quibusdam litteris bonæ memoriæ Frisingensis Episcopi, & Abbatis Sanctæ Crucis, quæ videbantur latam ab ipsis dictam sententiam continere, idem proposuit subsequenter, quod cum dicti Episcopus, & Abbas non fuerint ordinarii Judices, nec constaret quod fuerint arbitri communiter electi a partibus, vel Judices a Sede Apostolica delegati, quod statuerant, robur habere non poterat firmitatis, contendens vos hactenus libere vobis Pontificem elegisse. Quem usum sufficienter se asseruit probaturum. Cumque fuisset ei exadverso responsum prædictos Judices ex delegatione jam dicti Alexandri Papæ Tertii prædecessoris nostri habuisse auctoritatem negotium terminandi super eligendi usu, & commissione ipsa Venerabilibus Fratribus nostris Brixinensi, Frisingensi, & Tergestino Episcopis receptionem testium quos alterutra partium vellet producere duximus committendam. Partibus autem postea in nostra præsentia constitutis, & attestationes super illis duobus articulis offerentibus nobis clausas, procurator vester fuit in judicio protestatus quod non credebat super hoc sententiam latam fuisse, & si forte fuisset lata, per metum utique fuerat contra vestram Ecclesiam judicatum, quem ad nos

Capit. Gurgen. adjudicari sibi petit Episcopi sui electionem.

Rationes ex parte Salzburgen. Archiepiscopi productæ.

Utriusq; partis momenta examini subjecta.

nos secreto vocavimus, & de metus inquisivimus qualitate. Sed cum nobis metum hujusmodi expressisset qui sufficienter probatus minime videbatur auferre adminiculum parti vestræ, ac se nolle probare alium fateretur, postulans inducias ad metum quem expresserat comprobandum, nos ad concordiam intendentes tam sibi, quam Procuratori partis alterius consuluimus, ut adventum Venerabilis Fratris nostri Salzburgensis Archiepiscopi expectarent, qui venturus tunc temporis ad Sedem Apostolicam sperabatur. Qui cum nequaquam venisset diutius expectatus, & quidam ex vobis interim ad vestram Ecclesiam accessissent, secum quosdam testes redeuntes duxerunt, per quos alium metum, scilicet quod per Comitem Palatinum, & Germanos Salzburgensis Archiepiscopi, qui tunc erat compulsi fuerant contra se Gurgenses Canonici confiteri, prædictus probare voluit procurator, tunc demum confitens sententiam latam fuisse, proponens quod cum in jure civili habeatur expressum, quia quod vi metusve causa gestum est, Prætor nullo tempore ratum habeat, nec illo tempore rata debebat haberi sententia, quæ occasione metus lata fuerat a Judicibus memoratis, ad hoc idem probandum quasdam alias rationes inducens. Idem præterea Procurator obtulit juramentum quod de novo in suam notitiam deveneratt talis metus. Quare audiri debebat illa consimili ratione, quod si quisquam tempore contradicti matrimonii præsens fuit, nec tunc aliquid proposuit contra ipsum, & illud velit processu temporis accusare, ac consanguinitatem inter contrahentes existere juraverit se postea didicisse, auditur accusans. Item ex variatione hujusmodi proponebat vestram Ecclesiam non debere periculum sustinere, quia nonnunquam Prætor variantem admittit, nec mutantis consilium aspernatur. Ad hæc proposuit pars adversa quod bonæ memoriæ G. Salzburgensis Archiepiscopus de conniventia, & consensu tam Apostolicæ Sedis, quam imperatoriæ Celsitudinis in quadam parte suæ Diœcesis Gurcensem Episcopatum creavit, constituens, ut Gurcensis Episcopus tam in spiritualibus, quam etiam temporalibus Salzburgensis Archiepiscopi perpetuus foret Vicarius. Unde cum electio Vicarii, sicut & Vice-Domini, ad eum solummodo de jure pertineat, cujus Vicarius efficitur, aut etiam Vice-Dominus, profecto Gurcensem Episcopum asserebat ratione Patronatus, & Vicariæ Salzburgensi fore Archiepiscopo eligendum, adjiciens quod procurator ipse audiri aliquatenus non debebat multiplici ratione, tum quia confessus fuerat quod metum, alium proponere non volebat, tum quia cum a principio latam sententiam negavisset, per fraudem postmodum contrarium est confessus, tum etiam quia confessus fuerat vos Salzburgensi Archiepiscopo in talibus obedientiam præstitisse post sententiam memoratam, per quæ præsumebatur vos eandem sententiam approbare. Proposuit insuper quod postquam vos præfato Lucio Tertio Prædecessori nostro de ipsa sententia quærimoniam obtulistis, ab eo fuit eadem sententia confirmata quodque vos sponte per multos annos sententiæ paruistis eidem. Quas rationes pars vestra responsionibus diversis elidens adjunxit, quod post translationem Archiepiscopi memorati ad

Dies Archiepiscopo dicta.

Ad Sedem Apost. non accedit.

Aliæ rationes.

Ecclesiam Maguntinam Ecclesia vestra supradicto Prædecessori Nostro Lucio Papæ, quando potuit reclamare, super violentia exposuit quæstionem: Sed ipse, sicut in privilegio quod super electione, institutione, ac consecratione Gurcensis Episcopi Felicis recordationis Alexander Papa Secundus dicebatur Salzburgensi Ecclesiæ concessisse, ita & in Sententia circumventus asserens se diligenter examinasse, ac verum illud privilegium invenisse, quod nos falsum, vel falsatum reperimus manifeste, eam vobis absentibus confirmavit. Nos autem iis, & aliis intellectis, quæ coram nobis partes multipliciter allegarunt, interloquendo concessimus, ut procurator vester probandi metum illum facultatem haberet, præstito juramento se illum postea didicisse; Sicque testes produxit quos per dilectos filios nostros Leonem Tit. Sanctæ Crucis Presbyterum, & Gualam Sanctæ Mariæ in Porticu Diaconum Cardinales examinari mandavimus, & eorum depositiones conscribi. Cæterum quia prædicti Archiepiscopi Procurator tam super hoc, quam super eo quod vos asseruit spontanea voluntate sententiæ paruisse, necnon etiam quod tam metu, quam aliis coram sæpedicto Lucio Papa in judicio allegatis idem prædecessor noster per privilegii paginam præfatam sententiam confirmavit; testes in vestris partibus producere intendebat, præfato Episcopo Brixinensi, & Aquilegensi Præposito, & Scholastico Augustensi dedimus in mandatis, ut testes quos utralibet pars super præmissis articulis, & super transactione, quæ post tempus sententiæ dicebatur facta fuisse, aut in personas testium duceret producendos recipere procurarent, & attestationes redactas in scriptis nobis similiter transmittentes, præfigerent tam vobis, quam parti adversæ terminum competentem quo vos nostro repræsentaretis conspectui sententiam recepturi, nisi forsan interim ad amicabilem concordiam venire possetis, quam utrique parti credebamus plurimum expedire. Qui juxta mandati nostri tenorem recipientes testes utrinque productos, cum inclinare vos ad compositionem amicabilem nequivissent, Procuratores vestros, & Partis adversæ cum attestationibus, & scriptis authenticis sub sigillis propriis fideliter consignatis ad nostram præsentiam remiserunt. Quibus postmodum in nostra præsentia constitutis, nos universis attestationibus publicatis, & tam eis, quam scriptis authenticis utriusque partis diligenter inspectis, & intellectis attente, quæcunque procuratores ipsi proponere curaverunt, apud eosdem pro amicabili concordia, ad quam ab ipso litis exordio, vos & partem alteram induxisse dinoscimur, institimus diligenter. Quibus nostris acquiescentibus monitis, Præpositus Ecclesiæ vestræ, ac Magister G. vestras exhibuerunt litteras coram nobis; per quas constabat eosdem a vobis recepisse mandatum, non solum agendi, & respondendi, sed etiam componendi. Magister quoque Marcualdus, & R. Salzburgensis Archiepiscopi Procuratores, etsi litteras Archiepiscopi non exhibuerint per quas probarent se supra concordia facienda recepisse mandatum, in Consistorio tamen publice juraverunt, quod super hoc mandatum ab Archiepiscopo memorato receperant juxta formam sibi ab Archiepiscopo eodem expressam nobisque insinuatam ab

Causa delegata.

ab ipsis, & quod præfatus Archiepiscopus mandatum ipsum, eis scientibus ab eis nullatenus revocaret, quodque ipsi darent fideliter operam efficacem, ut compositionem faciendam a nobis idem Archiepiscopus observaret. Nos igitur postmodum deliberato cum fratribus nostris consilio, attendentes tam vobis, quam adversæ parti multipliciter expedire controversiam ipsam concordia potius quam judicio terminari, compositionem hujusmodi de partium conniventia inter vos duximus faciendam, ut Episcopo vestro defuncto, Salzburgensis Archiepiscopus vocatus a vobis ad Ecclesiam Gurcensem accedat, & tres personas, unam videlicet de gremio ejusdem Ecclesiæ, quam utiliorem bona fide crediderit tam ad regimen Præsulatus, quam etiam officium Vicariæ, & duas extraneas, vobis denominare procuret, vos vero seorsum super denominatis vobis personis diligenti deliberatione tractetis, & vobis tandem, ac eodem Archiepiscopo in Capitulo residentibus, is ex denominatis personis ab Archiepiscopo primum in Episcopum, & Vicarium, & consequenter a vobis in Episcopum eligatur, in quem omnes, vel saltem major pars vestrum penitus consensissent, ac postmodum electione ipsa per Decanum, vel Præpositum, seu quemlibet alium Ecclesiæ vestræ Canonicum ad hoc a Capitulo deputatum solemniter publicata electum ipsum Salzburgensi Episcopo, utpote Metropolitano vestro, præsentare curetis, ab eodem confirmationis beneficium recepturum, cum Metropolitanus ipse sine difficultate qualibet tam confirmationis, quam consecrationis munus gratanter impendat. Ne vero cujusquam machinationis astutia circa hoc aliquid in Ecclesiæ vestræ dispendium attentetur, auctoritate Omnipotentis Dei Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, ex parte quoque Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, ac nostra, excommunicationis sententiam interponimus, quam Salzburgensis Archiepiscopus, qui pro tempore fuerit, incurrat si quando de gremio Ecclesiæ vestræ quemquam denominare præsumpserit, nisi quem ad Præsulatus regimen, & officium Vicariæ ultiorem æstimaverit bona fide. Quam compositionem procuratores ipsi pariter approbantes, eandem humiliter receperunt. Nos etiam ad postulationem eorum compositionem eandem juxta præscriptam formam factam a nobis, & ab ipsis Procuratoribus, sicut præmissum est, approbatam, auctoritate Apostolica confirmamus, statuentes, ut nec sententia, nec privilegium, aut quodlibet aliud instrumentum huic compositioni unquam obsistat, quin etiam quantum ad hoc penitus sint invalida, ut ipsa compositio sine quovis obstaculo, robur obtineat perpetuæ firmitatis.

Jussu PP. compositio fit inter Partes.

Ejus observantia injungitur Salzburgensi.

Confirmatur ab Innocentio.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ compositionis, confirmationis, & Constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Clausulæ.

Datum Anagniæ nonis Junii, Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ Tertii Anno undecimo.

Datum die 7. Junii 1208. Pont. An. XI.

LVIII.

Decernit Caput, & Magisterium Ordinis Sancti Spiritus in Urbe Roma esse debere.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Fratribus Hospitalium Sancti Spiritus apud Urbem, & Montem Pessulanum Domino famulantibus.

Ibid. Epist. 104.

DEfuncto Romæ felicis memoriæ Guidone, qui vestrorum Hospitalium primus extitit Institutor & Rector, cum quidam ex fratribus vestris a Montepessulano directi, & alii venientes ab Urbe pro substitutione Rectoris, in nostra essent præsentia constituti, de ipsorum consilio, & assensu, quia videbatur plurimum expedire, statuimus ut Caput, & Magisterium ordinis vestri perpetuo perseveret in Urbe apud Hospitale Sancti Spiritus in Saxia, ita quod Rector ipsius præsit universis fratribus ordinis vestri tam præsentibus, quam futuris, omnesque sibi teneantur impendere obedientiam, & reverentiam regularem. Cum autem Hospitalis quod est apud Montem Pessulanum Rector fuerit eligendus, de consilio, & assensu Rectoris Hospitalis quod est apud Urbem regulariter eligatur. Unde nos secundum formam Constitutionis hujusmodi eligi fecimus dilectum filium fratrem P. de Granerio in summum Rectorem Hospitalis Sancti Spiritus in Saxia firmiter injungentes, ut de ipsius consilio, & assensu in Hospitali Sancti Spiritus apud Montem Pessulanum Rector idoneus eligatur. Quo circa Universitatem vestram per Apostolica scripta mandamus, quatenus quod a nobis est salubriter institutum, a vobis & successoribus vestris, & nunc & semper inviolabiliter observetur. Cæteris in suo robore permanentibus, quæ in privilegio utique Hospitali a nobis indulto continentur expressa.

Causa hujus Constitution.

Magisterium Ordinis Romæ esse debet.

Rector apud Montem Pessulan. eligendus de consensu Magistri Romæ residentis.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ Constitutionis, & jussionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Clausulæ.

Datum Anagniæ quarto idus Junii, Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ Tertii Anno Undecimo.

Dat. die 10. Junii 1208. Pont. An. XI.

LIX.

Monumentum consecrati ab Innocentio Altaris in Monasterio Fossæ Novæ.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Abbati, & Conventui Fossæ Novæ.

Ibid. Epist. 114.

SI olim in veteri Testamento Altaris Consecratio celebris habebatur, quanto magis nunc in novo debet solemnis haberi, cum non minus inter illud, & istud, quam inter lucem, & umbram distet Altare. In illo sane carnales, & irrationales hostiæ mactabantur, in isto vero illud

Altarium Consecratio in lege veteri.

lud unicum, & vivificum holocaustum semper offertur, quod pro redemptione humani generis semel in Ara Crucis extitit victimatum, videlicet Unigenitus Dei Filius Jesus Christus, idem ipse Sacrificium, & Sacerdos, qui & pretium se dedit in Cruce, ut moriens, fideles suos a morte redimeret, & Cibum se tribuit in Altari, ut vivens fideles suos alat ad vitam, incorporans sibi ejus edentes, ut per hoc quod accepit ipse de nostro, & accipimus ipsi de suo, in unum corpus, caput, & membra insolubiliter uniamur, ipso rogante, ut omnes in ipso sicut ipse in Patre ac Pater in ipso si ut unum. Cum ergo magnum, & arduum sit Sacramentum Altaris, utique longe majus quam non possimus ordiri, ad consecrandum in Monasterio vestro novum Altare, quod in nova Basilica erexistis a vobis cum multa supplicationis instantia, multotiens invitati, ad Monasterium ipsum descendimus, immo verius ascendimus ad Montem Bethel, in quo degunt filii Prophetarum, utinam illo igne cælitus inflammati qui secundum præceptum dominicum semper debet in Altari ardere, ipsumque Sacrosanctum Altare cum honorabili cætu Episcoporum, & Cardinalium, assistente fidelium multitudine copiosa, quarto decimo Kalendas Julii solemniter propriis manibus consecravimus, hanc expetentes, & expectantes a Christo mercedem, ut quotiens super illud in Mysterio salutari mortis ejus memoria frequentabitur, ipse sit nostri memor in bonum, ut per suæ mortis virtutem, & a morte culpæ nos liberet in præsenti, & a morte gehennæ nos eripiat in futuro, illorum piis precibus exoratus, qui pro salute vivorum ac defunctorum super ipsum Altare holocaustum ei offerent medullatum. Vt igitur ipsius Altaris consecratio veneranda singulis annis devotius celebretur, universis qui ad celebritatem consecrationis ipsius infra quindecim dies devote convenerint, de injunctis sibi pænitentiis pro peccatis indulgentiam unius anni concedimus, de illius pietate confisi qui est remissio peccatorum. Licet autem Monasterium vestrum juris, & proprietatis sit Sedis Apostolicæ speciale, quia tamen ex hoc juris, & proprietatis ipsius quasi specialius est effectum, nos illud sub speciali cura, & principali tutela Beati Petri suscipimus cum omnibus rebus quas in præsentiarum justo titulo possidet, aut in futurum justis modis poterit adipisci, ut secundum privilegia prædecessorum nostrorum ac nostra semper eas sine contradictione possideat, gaudens ubique privilegiis, & indulgentiis universis tam generalibus, quam etiam specialibus a Sede Apostolica impetratis. Cunctos igitur ipsius jura servantes Apostolica Benedictio prosequatur, eosque divina Majestas, & justificet in præsenti, & glorificet in futuro. Turbatores autem ipsius, nisi commoniti resipuerint, reos se divino judicio de perpetrata iniquitate cognoscant & munere Apostolicæ Benedictionis immunes, scientes quod ideo sub Altare reliquiæ Martyrum reconduntur, ut ibi contra persecutores ipsius loci vindicta justi sanguinis postuletur, ubi sanguis justus commemoratur effusus, juxta quod legitur: Vidi sub Altare Dei animas occisorum propter verbum Dei, & propter testimonium quod habebant, & clamabant dicentes: Usquequo, Domine Sanctus & verus, non judicas & vindicas sanguinem nostrum de iis qui habitant super terram. Omnibus autem eidem loco sua jura servantibus consolatio Sancti Spiritus tribuatur hic in ævum. Amen.

Istoria consecrati ab Innocentio Altaris.

Indulgentiam illud die anniversaria visitantib. concedit.

Monasterium ipsum sub Sedis Apost. protectione suscipit.

Datum apud Monasterium Casinense duodecimo Kal. Augusti, Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ Tertii anno undecimo.

Dat. die 10. Julii 1208. Pont. An. XI.

L X.

De modo utendi jure ab Apostolica Sede concesso conferendi Beneficia.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis, Episcopis, ac dilectis filiis Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Decanis, Archidiaconis, Archipresbyteris, & aliis Ecclesiarum Prælatis, earumque Capitulis, & Conventibus, seu Collegiis tam exemptis, quam non exemptis, ac Patronis Clericis, seu Laicis præsentes Litteras inspecturis salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Rer. Anglic. Script. veter. Tom. I. pagin. 318.

POstquam regimini generalis Ecclesiæ nos licet immeritos divina pietas voluit præsidere, & cordi semper habuimus, quod honestatem, & ordinem in omnibus servaremus, ac in provisionibus faciendis haberemus illius providentiæ modum, per quem Ecclesiis, & Monasteriis, seu aliis piis locis honor, & commodum proveniret. Quod autem contrarium quandoque accidisse dinoscitur tum propter malitiam temporum, tum improbitatem nimiam petitorum, sæpe nobis dolorem intulit, & cordi nostro suspiria cumulavit; Maxime, cum post multa diffugia, & excogitatæ resistentiæ studium, provisiones quasdam prorsus inviti fecerimus, quas potuisse vitare pro magno, & solemni gaudio duceremus. Cum itaque dudum fuerimus mente vigiles, ut super his adhibere possemus remedium oportunum, nos pro quiete mentis nostræ, ac pro Ecclesiarum, Monasteriorum & locorum prædictorum salute, duximus statuendum, quod singuli vestrum Canonias, & Præbendas, ac Beneficia, seu personatus, ac dignitates, cum cura, aut sine cura, redditus, ac etiam pensiones, ad collationem, sive electionem, seu præsentationem vestram spectantia, quæ obtinentur a quibuscumque oriundis extra Regna in quibus habentur Canonicatus, & Præbendæ, ac alia supradicta, sive apud Sedem Apostolicam maneant, sive alibi commorentur, ex tunc personis idoneis Deum habendo præ oculis conferre, vel eas ad ea eligere, ac electas confirmare, sive præsentare, & præsentatas admittere, sublato cujuslibet contradictionis, & appellationis obstaculo valeatis. Et ex tunc personæ ipsæ in eisdem Canoniis, & Præbendis, ac Beneficiis, seu dignitatibus, & personatibus, redditibus, & pensionibus plenum, & inconcussum obtineant. Nec tamen de his priusquam vacent se aliquatenus intromittant, sed ea ipsa jure quam citius vacaverint assequantur, & ipsa intrandi, ac retinendi, nullius requisito consensu liberam habeant facultatem. Ista tamen quod illi, qui nunc ipsa obtinent, ea quousque cesserint, vel decesserint, pleno jure pacifice habeant, & quiete, ac nul-

Exordium.

Ad Beneficia personæ idoneæ præsentandæ.

Non conferenda antequam vacent.

ac nullum omnino super his prætextu ejusdem Statuti præjudicium patiantur. Volumus tamen, quod si sub expectatione præbendarum in Ecclesiis in quibus provisum fuerit dictis personis, prius sint recepti aliqui, vel si super provisione sua in eis Litteras Apostolicas impetrarunt, sicut in receptione, vel impetratione, si in præbendarum assecutione personæ præferantur eisdem, si vero aliqua personarum ipsarum, cui obtentu ejusdem statuti provisum fuerit, vel ei per vos juxta modum inferius notatum contigerit, vel de vestra liberali gratia provideri, cedat interim, vel decedat, licitum sit vobis tam cito loco sui aliam idoneam subrogare, ac successive hoc facere, in cujus earundem cessione, vel obitu personarum: sub divini tamen judicii obtestatione præcipimus, quod personæ ipsæ post possessores dictorum Canonicatuum, & Beneficiorum, ac præbendarum, seu personatuum, & dignitatum, redditumm, seu pensionum nullas insidias, aut fraudem, vel molestias, sive quodcumque aliud inconveniens machinentur, alias autem hoc ipso cadant ab omni jure eis super provisione hujusmodi adquisito. Cum dignum sit, quod sicut gratia pro virtute tribuitur, ita pœna pro vitio compensetur. Pro malitiis autem cohibendis, quæ hujusmodi forsan occasione statuti oriri possent in mentibus perversorum, volumus, ut si aliquem cui surrogatio ex beneficio ejusdem statuti facta fuerit, quod absit perimi contigerit quo quomodo, taliter subrogatus possessionem suę provisionis non habeat, nec aliquatenus apprehendat, nisi prius Apostolicas, vel Ordinarii, & aliquorum Religiosorum Virorum Deum timentium patentes literas obtinuerit, quod de morte sic occisi suspectus nullatenus habeatur. Cæterum quia personis eisdem in grave posset redundare tædium, quod vacationem Canonicatuum, & præbendarum, ac aliorum prædictorum per longa tempora exspectarent ad hoc nostra desudat intentio, ut de Canoniis, Præbendis, ac Beneficiis, sive personatibus, & dignitatibus, redditibus, & pensionibus ad vestram collationem, aut electionem, vel præsentationem spectantibus, quæ præter hujusmodi provisionem vestram vacant ad præsens, sive vacare contigerit, dummodo nulli alio de jure competant, liberaliter, ac sine mora provideatis eisdem, & postmodum ipsorum loco alias personas idoneas quam citius subrogetis. Ad hæc statutum prædictum, quamvis juri oppositum, quod pro causa legitima, & salubri ad nullius requisitionem, vel instantiam proprio motu fecimus, plenam, & inviolabilem firmitatem volumus obtinere, si tamen ad alias collationes, & electiones, seu præsentationes quascumque de cætero fieri contigerit, idem statutum nullatenus extendatur, nec Sanctionibus Canonicis propter ipsum in posterum aliquod præjudicium generetur. Præterea nulla privilegia, vel indulgentiæ, sive Literæ Apostolicæ Sedis, vel legatorum ejus sub quacumque forma verborum de cætero impetranda, obsistant præfato statuto, cum jam plenum jus per hujusmodi collationem, aut electionem, sive præsentationem adquiratur personis eisdem, & illud eis tolli non possit, absque divini offensa nominis, & Sedis Apostolicæ injuria manifesta. Nos enim nihilominus si aliquid super his contra præfatum statutum contigerit attentari, non solum irritum, & inane decernimus, sed omnis qui contravenire præsumpserit, divinæ maledictioni, ac nostro volumus subjacere. Licitumque sit vobis universis, & singulis tanquam nostris in hac parte ministris nostras, sive legatorum nostrorum lacerare Literas si quæ statuto ipsi contraire, vobis, aut alicui vestrum fuerint præsentatæ. Canonicatuum insuper, & Præbendarum, ac Beneficiorum, & aliorum prædictorum possessio sicut prædictum est, nihilominus intretur, ac retineatur libere non obstantibus literis memoratis. Sæpe vero dictum statutum ad Pontificatus, & Abbatias, ac alias regulares extendi volumus dignitates.

De expectativis.

Derogatio contrarior.

Data Laterani tertio Nonas Novembris Pontificatus nostri anno undecimo.

Datum die 3. Novem. 1208 Pont. An. XI.

L XI.

Confirmatio Bonorum, & Privilegiorum Monasterii S. Ægidii Tolosan. cujus Monachis nonnulla præscribuntur servanda.

Ex Baluz. lib. XI. pagin. 172.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto in Christo filio Pontio Abbati Monasterii Sancti Ægidii, ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

Proemium.

QVamvis Ecclesiarum omnium cura nobis, & sollicitudo immineat, illis tamen locis atque personis quæ Beato Petro, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ specialitus adhærere, & in ejus fidelitate atque obedientia devotius permanere noscuntur, attentiori cura providere nos convenit. Ut autem pro Beati Ægidii Monasterio, cui Deo auctore præesse dinosceris, diligenti sollicitudine vigilemus tanto amplior nobis necessitas est injuncta, quanto idem Locus ab exordio suæ fundationis ad jus, & Dominium ejusdem Apostolorum Principis specialiter dinoscitur pertinere. Tuis itaque, dilecte in Domino fili Ponti Abbas, justis postulationibus benignum impertientes assensum, ad exemplar Prædecessorum Nostrorum Sanctæ recordationis Innocentii, Eugenii, & Adriani quarti Romanorum Pontificum, omnem libertatem seu immunitatem vobis, ac vestro Cœnobio per Antecessorum nostrorum privilegia contributam præsentis privilegii pagina roboramus, Statuentes ut nulli omnino Archiepiscopo vel Episcopo liceat super idem Cœnobium, vel Abbatem sive Monachos ibidem Domino servientes manum excommunicationis aut interdictionis extendere. Sed tam vos quam Monasterium cum Villa quieti semper ac liberi ab omni Episcopali exactione vel gravamine per Omnipotentis Dei gratiam maneatis. Monachos vero, & Presbyteros seu Clericos, qui in vestris obedientiis commorantur, pro delectis suis a quibuslibet Laicis capi, verberari, aut ad redemptionem cogi penitus prohibemus. Præterea statuimus ut quascumque possessiones, quæcunque bona idem Monasterium in præsentiarum juste, & canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis præ-

Monasterium hoc ad dominium S. Petri spectans.

Exemptiones omnes eidem,

Et bona confirmantur.

præstante Domino poterit adipisci, firma tibi tuisque Successoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Abbatias videlicet Sancti Ægidii de Ungaria, & Sancti Eusebii de Provincia, Ecclesias Sancti Ægidii de Accio, Ecclesiam Sancti Ægidii de Duno, Ecclesiam Sancti Ægidii de Supervia cum Villa, Ecclesiam Sancti Eusebii de Longobardia, Ecclesiam Sancti Baudilii de Hispania, Ecclesiam Sanctæ Eulaliæ de Barbasta, Ecclesiam de Revinas cum sua Villa, Ecclesiam de Boccona cum Villa, Ecclesiam Sancti Andreæ de Lucapello, Ecclesiam Sancti Ægidii de Tolmone, Ecclesiam Sancti Ægidii de Creissaco, Ecclesiam Sancti Hyppoliti de Melseo cum Villa, Ecclesiam Sancti Lupi, Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Fraixeneto, Ecclesiam Sancti Johannis de Gardonenca cum Villa, Ecclesiam Sanctæ Crucis de Molazano, Ecclesiam Sancti Martini de Cerbario, cum sua Capella, Ecclesiam Sancti Stephani de Corconna, Ecclesiam Sancti Amantii cum Villa, Ecclesiam Sancti Martini de Orianegues, Ecclesiam Sancti Martini de Cinciano, Ecclesiam Sancti Andreæ de Berniz cum Capella sua, Ecclesiam Sancti Saturnini de Seuza cum ipsa Villa, Villam de Bionz, Ecclesiam Sanctæ Ceciliæ de Stagello cum ipsa Villa, Ecclesiam Sancti Felicis de Aspirano cum ipsa Villa, Ecclesiam Sanctæ Columbæ cum media Villa, Ecclesiam Sancti Andreæ de Campo Mariniano, Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Saturanicis, Ecclesiam Sancti Ægidii de Millimaco, Ecclesiam Sancti Stephani de Castlar cum Cappella, Ecclesiam Sancti Petri de Prevencheriis cum Villa, & Ecclesiis suis, Ecclesiam Sancti Andeoli de Robiaco cum Capella, & Villa, Ecclesiam Sancti Victorini, Ecclesiam Sancti Andreæ, Ecclesiam Sancti Petri de Vannis cum ipsa Villa, Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Monte Alto cum Cappella, & Villa, Ecclesiam Sancti Baudilii de Somerio cum Capella, Ecclesiam Sancti Servii ultra Rhodanum cum Villa, Ecclesiam Sancti Petri, & Sancti Michaelis juxta Castrum Railianis, Ecclesiam Sancti Privati cum Villa, Ecclesiam Sancti Stephani de Menerba cum Capellis, & Villa, Ecclesiam Sancti Christofori de Vaccheriis cum Cappella, & Villa, Ecclesiam Sancti Johannis de Albenatis cum Villa, & Parrocchiali Ecclesia Sanctæ Mariæ, Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Redosç cum Villa, Ecclesiam Sanctæ Columbæ de Capingo, Ecclesiam Sancti Ægidii de Padernis, Ecclesiam Sancti Maximi de Medenis, Ecclesiam Sancti Petri de Inter-Montes cum ipsa Villa, Ecclesiam Sancti Petri de Trincatallis, Ecclesiam Sancti Johannis de Mejano, Ecclesiam Sancti Sebastiani de Montepesato, Ecclesiam Sancti Petri de Launiaco, Ecclesiam Sancti Salvatoris de Caisanigis, Ecclesiam Sancti Eugenii de Orbesit cum Capella, Ecclesiam Sancti Genesii de Mediogozez, Ecclesiam de Acione, Ecclesiam de Malbose cum sua Cappella, Ecclesiam de Rocca, Ecclesiam de Camponaz, Ecclesiam de Lardario cum Ecclesiis, & omnibus earum pertinentiis, Castrum de Monfort, Castrum de Lennatio, & quinque modiatas terræ, ac quatuor Candelas quotidianas, quæ quondam R. de Berjaco Monasterio Sancti Ægidii testamento reliquit. Transactiones prætereа quæ inter vos, & Johannem Nemausensem atque Raimundum Uzeticensem Episcopos de Ecclesiarum quartonibus factæ sunt, & authentico scripto firmatæ, vobis nihilominus confirmamus. Illud autem auctoritate Apostolica prohibemus, ut nullus Abbas vel Monachus Thesaurum, honores vel possessiones præfati Monasterii seu Cellarum ad ipsum pertinentium quæ aut modo habentur, aut in futurum largiente Domino acquirentur, alienare, distrahere, impignorare, vel in Feudum, Censum, seu Beneficium alicui Militi dare præsumat, nisi forte pro redemptione captivorum, pro communi, & graviori famis inopia, & pro emptione seu pro redemptione possessionum. Hoc ipsum autem si contigerit, totius fiat communi deliberatione Capituli; ut nihil dolo vel subreptione aliqua, sed prædictarum necessitatum instantia committatur. Abbas vero vel Monachus qui hoc attentaverit, Abbas siquidem Abbatiæ regimine careat, & excommunicationis Sententia percellatur, Monachus autem a Monasterio penitus, & ab ejus honoribus excludatur, & ejusdem excommunicationis Sententia teneatur, nisi præsumptionem suam digna satisfactione correxerit. Prohibemus etiam ut infra Villam Sancti Ægidii, & circa eandem Villam usque ad unam leugam nulli Hospitalariorum seu militum Templi, vel cuilibet alii personæ absque Abbatis, & Capituli consensu liceat Religiosam Domum, Ecclesiam, Oratorium, seu munitionem construere, Cimiterium habere, divina officia populo celebrare cum Villa ipsa cessaverit, signa pulsare, oblationes a populo in Missarum celebratione suscipere, Baptizare, & Parrochianos vestros ad officia divina suscipere. Obeunte vero ejusdem loci vestri Abbate, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur nisi quem Fratres ipsius Monasterii communi assensu vel pars consilii Sanioris secundum Deum, & Beati Benedicti regulam providerint eligendum. Electus autem ad Romanum Pontificem benedicendus accedat. Sane illam Tolosani Comitis nobilis memoriæ Raimundi abdicationem auctoritate Sedis Apostolicæ confirmamus. Siquidem Comes ipse honores omnes ad Beatum Ægidium pertinentes tam in Valle Flaviana quam in extrinsecis, quicquid juste vel injuste videbatur tenere, omnes rectas sive pravas consuetudines quas ipsius Antecessores aut ipse habuerant ob honorem Dei, & Beati Ægidii reverentiam apud Nemausense Concilium in manu Prædecessoris Nostri beatæ memoriæ Urbani Papæ jurans, Odiloni Abbati, & ejus fratribus noscitur reliquisse, & se atque universos Successores suos, si forte hoc donum irritum facere pertentarent, quod ad se erat, damnatione ac maledictione mulctavit, atque a præfato Antecessore nostro excommunicationis inde Sententiam in Concilio dari fecit. Quia vero præfatus Adrianus Papa Prædecessor Noster devotioni præfati Comitis annuens Apostolica auctoritate constituit neminem successorum ejus aliquid de iis quæ a prædicto Comite Raimundo præfato Monasterio Sancti Ægidii relicta sunt ulla posse temporis longævitate præscribere, ut maledictionem & damnationem evadat a præfato Comite constitutam, quod ab eo provide factum est auctoritate Apostolica confirmamus. Ad hæc adjicientes pro amplio-

Ea vero ullo modo alienari prohibetur; sub certis pœnis.

Abbas a Monachis eligendus.

Comitis Tolosani refutationem.

Ab Hadriano PP. confirmatam approbat.

ri Beati Ægidii veneratione statuimus ut infra terminos a nostris Prædecessoribus constitutos nemo prorsus aut super ipsam Beati Ægidii Villam deprædationem vel assultum facere, aut graviorem personæ cuilibet inferre audeat læsionem.

Clausulæ pro ejusdem Monasterii indemnitate.

Nulli ergo omnino hominum liceat præfatum Monasterium temere perturbare aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, vel minuere, seu aliquibus vexationibus fatigare; sed illibata omnia & integra conserventur eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura. Salva Sedis Apostolicæ auctoritate & Diœcesanorum Episcoporum in supradictis Capellis Canonica justitia. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica secularisve persona hanc nostræ Constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi præsumptionem suam congrua satisfactione correxerit potestatis, honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a Sacratissimo Corpore & Sanguine Dei & Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini Nostri Jesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Dat. die 12. Novem. 1208 Pont. An. XI.

Datum Laterani per manum Iohannis Sanctæ Mariæ in Cosmedin Diaconi Cardinalis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cancellarii secundo Idus Novembris indictione duodecima, Incarnationis Dominicæ anno millesimo ducentesimo octavo Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ Tertii anno undecimo.

LXII.

Ibid. Epist. 185.

De subventione Terræ Sanctæ cum Indulgentiarum elargitione iis, qui ad ejusdem recuperationem opem aliquam impenderint.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Universis Christifidelibus per Lombardiam & Marchiam constitutis.

Utinam Dominus & nobis efficacem sermonem & vobis ac aliis perfectum largiretur auditum; ut quod de Cœlestis Regis obsequio suademus, saltem per parabolam inducamini Regis temporalis implere qui cum servorum suorum culpa regnum proprium amisisset ad recuperationem ipsius auxilium sæpe flagitavit eorum, quibus ei non solum illud impendere contumaciter recusantibus, quin immo manus suas convertentibus hostiliter in se ipsos, ipse demum propria recuperavit potentia Regnum suum. Num igitur quis ex vobis tam immisericors est vel demens, qui si vice Regis hujusmodi fungeretur, accepto tempore justitiam judicandi servos tales, tamquam regios proditores & perfidos infideles, exilio vel incendio, suspendio, sive forsan alio duriori supplicio non puniret, ut malis male perditis, in eorum bona fideles alios subrogaret. Porro si sic Rex faceret temporalis, qui solum in corpore potestatem haberet, quanto magis Dominus Jesus Christus Rex Regum & Dominus dominantium, qui & corpus & animam nobis contulit, & utrumque potens est mittere in gehennam, de ingratitudinis vitio & velut infidelitatis crimine suos servos poterit condemnare, si ei de terra quam pretio sui Sanguinis comparavit, ob culpam profecto non suam, sed ipsorum, ejecto, ad illam recuperandam neglexerint subvenire. Ecce ipse de sua hæreditate pro nostris iniquitatibus pulsus exulat, ecce ad suam subventionem auxilium nostrum quasi exhæredatus implorat, nec est qui vel foveat exulem vel adjuvet implorantem. Expansis in Cruce Brachiis iteratam quasi crucifigentium se nobis insinuat contumeliam, & pene penitus nullus est qui ad ejus debita moveatur devotione vindictam. Transfigitur lancea latus ejus, manus, & pedes clavis crudelibus configuntur, & neminis fere pectus compassio crudelitatis tantæ transverberat ut mortem sibi retributurus quam tribuit ille pro ipso, in adjutorium ejus exurgat. Aggravata sunt etenim corda omnium, & eo jam fere spiritum emittente voce magna, qua clamat, nequeunt excitari. Oh quam omnes sine pietate sunt facti, & in crudeles universi mutati, quandoquidem puerpera virgo de paupere præsepii diversorio cum puero Vagiente depellitur, & a nullo sibi debito humanitatis studio subvenitur; Væ genti peccatrici, væ populo pleno peccatis. Vere animi duri es, & ærea tua frons, ac nervus ferreus cervix tua. Dominus qui te fecit, & non solum tibi tribuit id quod habes; sed etiam, & quod es, cæditur, & conspuitur, blasphematur, & flagellatur, quin potius jam cunctis ludibriis, & suppliciis, quæ substinuit corporaliter, spiritualiter innovatis, non solum ad Crucem usque deducitur, immo ipsa sibi etiam Crux aufertur in hoc rabie modernorum Crucifixorum veterum Tyrannidem excedente quod cum illi nihil in Cruce dimisissent eidem, isti nec Crucem; & tu tantam tui dissimulas ignominiam Creatoris? Heu Servos ingratos; Heu famulos indevotos, qui cum Cœli ac terræ Dominus ad recuperandum proprium patrimonium, non suis, sed eorum culpis amissum, adjutorium implorat ipsorum, non solum illud impendere damnabiliter sibi renuunt, verum etiam in se ipsos hostiliter arma convertunt? Proh dolor; quis furor est, & quæ licentia tanta ferri domesticorum Cruorem per civilia bella condere, ac perfidas, & perferas nationes de Christi finere patrimonio triumphare? Numquid abbreviata, & parvula facta est manus ejus, ut non possit redimere, aut non est virtus ad liberandum in ipso? Nonne ipse, qui malefaceret in sua increpatione desertum, indueret Cœlos tenebris, & saccum poneret operimentum eorum, funiculum hereditatis suæ in solo posset oris sui verbo salvare? Deus siquidem sempiternus Dominus, qui terminos terræ creavit, qui dat lapso virtutem, & iis qui non sunt fortitudinem, & robur multiplicat, non deficiet, nec etiam laborabit, quin orientalem Provinciam quando voluerit, & sicut voluerit de manibus eruat Impiorum: Sed in occupatione ac detentione ipsius peccata nostra sic forsitan punienda prævidit ut pena ipsa impænitentibus majorem ver-

verteretur in culpam; & pænitentibus proficeret ad Coronam: ut unde contumacium aggravaret excessus, inde remitteret humiliantium se reatus. Sciens etenim quod diligentibus se omnia cooperantur in bonum, non ut scientiam sibi per experientiam compararet, cum universa noverit, & præviderit ab æterno, sed nos ut nos de virtute vel infirmitate nostra redderet certiores, & daret intelligi plenius, qui sunt ejus. Salutiferæ Crucis signum in quo ipse salus nostra pependit, & terram nativitatis suæ, quam proprio sanguine consecravit, capi ab inimicis fidei Christianæ permisit, si quem forsan tangeret ejus injuria, si quem zelus divinæ legis accenderet, & ad vindicandam Crucis injuriam excitaret. Dormiebant etenim somnum suum omnes Viri divitiarum dormiebant, & in suis voluntatibus ac voluptatibus dormitabant, cum factus est repetente de Cælo sonus de inopinato Christi hæreditatis excidio, non solum excitans dormientes, sed universos Christianorum fines concutiens: ut quia nulllus de Dei potentia dubitabat, id singuli suis criminibus imputarent, & sic saltem reverterentur ad Dominum, & de suis pæniterent excessibus, qui prius in cordibus suis dixerant: Non est Deus. Cum igitur Dominus in hoc forsan occasionem nobis voluerit præstare salutis, immo salvationis causam præbere, Universitatem vestram monemus attentius & exhortamur in Domino ac in remissionem vobis injungimus peccatorum, quatenus ante oculos cordis habentes exilium Crucifixi, qui potentes sunt prælium Domini præliari, & Crucem & arma capessant, qui vero non sunt habiles ad pugnandum, in expensis suis secundum proprias facultates aliquos dirigant bellatores, nec sit qui se ab hujusmodi obsequio subventionis excuset quin aliquid saltem modicum vel unum nummum imperialem propter hoc devote ac libenter impendat, cum ad mercandum Regnum Cœlorum interdum Calix sufficiat aquæ frigidæ, ac pauper mulier in gazophylacium duo minuta mittendo laudetur plus ceteris obtulisse. Proinde carissimi filii, dum communis instat necessitas, simultates domesticas deponatis, & operam quam essetis bellis aut guerris mutuis impensuri, in Terræ Sanctæ vos juvet auxilium exercere, quæ pro peccatis nostris viris & viribus, operatoribus & opibus destituta in tanta necessitate consistit in quanta prorsus ab initio suæ visitationis nequaquam noscitur extitisse. Ut autem de vestra jam quasi retributione securi laborem tam Sanctum confidentius assumatis, de Dei omnipotentis misericordia & Beatorum Apostolorum Petri & Pauli auctoritate confisi, ex illa quam nobis Deus, licet indignis, ligandi atque solvendi contulit potestate, omnibus qui laborem hujus itineris in propriis personis subjerint & expensis plenam peccatorum suorum, de quibus cordis & oris egerint pœnitentiam, veniam indulgemus, & in retributione justorum salutis æternæ pollicemur augmentum. Eis autem qui non in personis propriis illuc accesserint, sed in suis tantum expensis juxta qualitatem & facultatem suam viros idoneos destinarint illuc per annum moraturos ad minus, & illis similiter qui licet in alienis expensis, in propriis tamen personis assumptæ peregrinationis laborem impleverint, plenam suorum concedimus veniam peccatorum. Hujus quoque remissionis volumus esse participes juxta quantitatem subsidii & devotionis affectum omnes qui ad subventionem ipsius terræ de bonis suis congrue ministrabunt. Personas quoque ipsorum & bona ex quo crucem susceperint, sub Beati Petri & nostra protectione suscipimus, necnon & sub Archiepiscoporum & omnium Prælatorum Ecclesiæ Dei consistere defensione jubemus, statuentes ut donec de ipsorum obitu vel reditu certissime cognoscatur, integra maneant & quieta consistant. Quod si quisquam contra præsumpserit, per Censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescatur. Si qui vero proficiscentium illuc ad præstandas usuras juramento tenentur astricti, Creditores eorum per Ecclesiarum Prælatos, ut remittant eis præstitum juramentum & ab usurarum exactione desistant, eadem præcipimus districtione compelli. Quod si quisquam Creditorum ad solutionem eos coegerit usurarum, ipsum ad restitutionem earum simili cogi animadversione mandamus. Concedimus etiam Venerabilibus Fratribus nostris Cremonensi & Yporiensi Episcopis & dilecto filio Abbate de Tilieto, quibus specialiter auctoritatem tradidimus inducendi vos ad opus hujusmodi pietatis, necnon aliis Archiepiscopis, & Episcopis in quorum diœcesibus permanetis; ut circa eos qui de bonis suis terræ sanctæ voluerint subvenire, de discretorum Virorum consilio, qualitate personarum, & rerum quantitate pensatis, & considerato nihilominus devotionis affectu, opus injunctæ pænitentiæ commutare possint in opus Eleemosynæ faciendæ.

Fideles hortatur ad subventionem Terræ Sanctæ.

Anteà vero simultates deponendas monet.

Auxilium præstantibus indulgentias impertitur.

Datum Laterani IV. Idus Decembris Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ Tertii anno undecimo.

Dat. die 10. Decem. 1208. Pont. An. XI.

LXIII.

Confirmatio Bonorum Trecensis Ecclesiæ, & Decretorum Romanorum Pontificum pro ejusdem Ecclesiæ Capituli disciplina, & Episcopi jurisdictione servanda.

Innocentius Episcopus Servus Seruorum Dei. Herveo Episcopo Trecensi, ejusque successoribus canonice substituendis in perpetuum.

CUm honestas tua, frater Episcope, ac devotio mereantur, ut apud nos in tuis debas petitionibus exaudiri, tanto tibi libentius in iis, quæ secundum Deum duxeris requirenda, deferimus, quanto gratiam Apostolicæ Sedis comparasse tibi nosceris pleniorem. Ea propter, Venerabilis in Christo Frater Episcope, tuis justis postulationibus clementer annuimus, & ad exemplar felicis recordationis Alexandri Papæ prædecessoris nostri Trecensem Ecclesiam, cui auctore Deo præesse dinosceris, sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus, statuentes ut quascumque possessiones, quæcunque bona eadem Ecclesia in præsentiarum juste ac canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum

Exordium.

Ecclesiam Trecensem sub Apost. protectione suscipit.

cum largitione Regnum vel Principum, oblatione fidelium seu aliis justis modis præstante Domino poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus, & illibata permaneant; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis, Ecclesiam de Sancto Leone, & ipsam Villam cum appendiciis earum, Ecclesiam de Aquis, & Villam cum appendiciis, & pertinentiis suis. Decimam de Barbereio, Decimam Cappellæ Sancti Lucæ tam in annona quam in vino, Ecclesiam de Calixto, Ecclesiam de Villagruis, Ecclesiam de Nigella, Ecclesiam de Monte Porterii, Ecclesiam de Monte Gevoldi, Ecclesiam de Larbusia, Ecclesiam de Pontibus, Ecclesiam de Nogento, Ecclesiam Sancti Petri, & S.Martini de Bocenajo, Ecclesiam de Avenz, Ecclesiam de Mariniaco, Ecclesiam de Castris, Ecclesiam Sancti Saviniani, Ecclesiam de Saveriis, Ecclesiam Sanctæ Mauræ, Ecclesiam de Corlavellejo, Ecclesiam de Verreriis, Ecclesiam de Lusinejo, Ecclesiam de Bulliaco, Ecclesiam de Villa Mauri, Ecclesiam Sancti Medardi, Ecclesiam de Bretteniaco, Ecclesiam de Fols, Ecclesiam de Barbona, Ecclesiam de Esterniaco, Ecclesiamde Campo Guidonis, Ecclesiam de Bussejaco, Ecclesiam de Curia Givoldi, Ecclesiam de Tombis, Ecclesiam de Sancto Justo, Ecclesiam de Sancto Ferreolo, Ecclesiam de Arceiis, Ecclesiam Troci de Sancto Basolo, Ecclesiam Sancti Ulfi, Ecclesiam de Salona, Ecclesiam de Calderiaco, Ecclesiam de Allebanderiis, Ecclesiam de Viaspero, cum Cappella Bonævicinæ, Ecclesiam de Grandivilla, Ecclesiam de Herbita, Ecclesiam de Villeriis, Ecclesiam de Semonia cum Capella Campi Grillanis, Ecclesiam de Ulmis, Ecclesiam de Estraellis, Ecclesiam de Bolegiis, Ecclesiam de Summovere, Ecclesiam de Septem Fontibus, Ecclesiam de Puellari Monasterio, Ecclesiam de Poenz Ecclesiam de Nucerio, Ecclesiam de Dienvilla, Ecclesiam de Crespejo, Ecclesiam de Subienis, Ecclesiam de Pignejo, Ecclesiam de Hispania, Ecclesiam de Loves, Ecclesiam de Sumpsesio, Ecclesiam de Sancta Susanna, Ecclesiam de Pipere, Ecclesiam de Guasconia, Ecclesiam deMarcilliaco, Ecclesiam de Summofonte; Præterea Canonicales Ecclesias ad jus Trecensis Ecclesiæ pertinentes, scilicet Ecclesiam Sancti Nicolai de Sezanna, Ecclesiam Sancti Remigii de Plejotro, Ecclesiam Sancti Blicherii de Breccis, Ecclesiam Sancti Flaviti de Villamauri, Ecclesiam Sancti Nicolai de Pugejo, Ecclesiam Sancti Laurentii de Plancejo, Ecclesiam quoque Sancti Stephani prope Civitatem Trecensem, cujus curam Decani ejusdem loci de manibus tuis debent suscipere, cum omni obedientia, & subjectione quam tibi tuisque successoribus iidem Decani cum hominii tenentur exhibitione persolvere, auctoritate Apostolica confirmamus. Ad instar præterea bonæ memoriæ Eugenii Papæ prædecessoris nostri Abbatiam Sancti Lupi, Abbatiam Sancti Petri de Cella, Abbatiam Sancti Martini, Abbatiam Sancti Petri Arremarensis, Abbatiam Sancti Petri de Nigella, Abbatiam quæ vulgo dicitur Oja, Abbatiam Sancti Sereni de Cantumerula, Abbatiam Sanctæ Mariæ de Arripatorio, Abbatiam Sanctæ Mariæ de Bullencurt, Abbatiam S. Mariæ de Recluso. Abbatiam de Belloloco, Abbatiam de Cappella, Abbatiam de Bassofonte, Abbatiam S. Mariæ, quæ sita est in Suburbio Trecassino, Abbatiam quæ vocatur Paraclitus. Decimam de Molceio, Decimam de Marineio, Decimam de Jardourio, Decimam de Summofonte, Decimam de Avant, Decimam de Villa Arduini, Decimam de S. Leone, Decimam de Martilejo, Decimam de Bretenajo, Decimam de Sancto Victore, Decimam de Claellis, Decimam de Novovico, Decimam de Fontebetun, & Decimam de Busseriis tibi, & Ecclesiæ tuæ auctoritate Apostolica confirmamus. Ad hæc, cum prudentum, & Religiosorum Virorum consilio bonæ memoriæ Matthæus prædecessor tuus statuisse dicatur, ut in Trecensi Ecclesia septem Canonicorum ad minus Presbyteri, & septem Diacones præter Archidiaconos, sint assidui, quibus decedentibus nulli debeant subrogari nisi Presbyteri vel Diacones aut etiam alii in talibus ordinibus constituti, quod propinquioribus quatuor temporibus quæ occurrunt ad illos ordines assumantur, promissione ac professione nihilominus præstita de assiduitate in prædicta Ecclesia facienda, idem Alexander Prædecessor noster ejusdem Episcopi petitionibus benigne prout decuit, annuendo, constitutionem ipsam ratam habens, & firmam, eandem perpetuis temporibus illibatam manere decrevit, adjiciens quod si eis inferiorum ordinum Clerici fuerint substituti, & commoniti primis quatuor temporibus, illos ordines non reciperent, liceret dicto Episcopo, & successoribus suis illis loca sua, & fructus interdicere præbendarum, & si nec sic in subsequentibus quatuor temporibus illos recipere procurarent, eis prorsus amotis, alios subrogandi liberam haberet auctoritate Apostolica facultatem. Præterea de ipsius Episcopi conscientia, & voluntate idem prædecessor noster instituit, ut si qui Canonici Trecensis Ecclesiæ in ejusdem Episcopi vel successorum suorum aut etiam in ejusdem Ecclesiæ servitio forsan existerent, vel cum licentia jam dicti Episcopi, & capituli vacarent scholasticis disciplinis, aut essent infirmitate detenti, suarum nihilominus integros fructus reciperent præbendarum, alii vero Canonici, qui Ecclesiæ assidue non servirent, viginti tantummodo solidos perciperent annuatim. Insuper idem Alexander prædecessor noster adjecit, ut tam a præfato Episcopo quam a successoribus suis in prædicta Ecclesia, cum Decano careret, in Decanum Presbyter Canonicus statuatur, aut etiam Diaconus, qui primis quatuor temporibus quæ occurrerint in Presbyterum ordinetur, & si commonitus in eisdem quatuor temporibus ordinem Presbyteri suscipere forte neglexerit, fas præfato Episcopo, & suis successoribus esset illi auctoritatem, & potestatem ipsius officii, & Sedem in Choro, & Capitulo interdicere, ac si nec sic in subsequentibus quatuor temporibus ordinem Presbyteratus susciperet, eo amoto libere alium subrogaret. Nos igitur ejusdem Prædecessoris nostri vestigiis inhærentes, quæ ab ipso super præmissis Articulis approbata vel statuta sunt approbando, eadem auctoritate Apostolica confirmamus. Ad hæc, ad instar ejusdem Alexandri prædecessoris nostri sancimus, ut nec tibi, neque tuis successoribus liceat præscriptas Parrochiales Ecclesias ad mensam Episcopi specialiter pertinentes a Mensa vestra sine

Ecclesiæ hujus bona nonnulla enumerat.

De numero Canonicorum.

Qui Sacris statim initiari debent.

De Servitio eorundem.

De Decano, ejus installatione.

Parochias ad mensam Episcopalem pertinentes ab ea alienari non posse declarat.

fine auctoritate Romani Pontificis aliquatenus alienare.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura. Salva Sedis Apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, nisi præsumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a Sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei, & Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus, & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Clausulæ.

Datum Laterani per manum Johannis Sanctæ Mariæ in Cosmedin Diaconi Cardinalis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cancellarii decimo quinto Kalendas Februarii, indictione duodecima, Incarnationis Dominicæ anno millesimo ducentesimo octavo, Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ Tertii Anno Undecimo.

Dat. die 17. Januar. 1209. Pont. An. XI.

LXIV.

Christifideles studet inducere, & hortatur ad expugnationem Hæreticorum Provincialium.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei, Universis Fidelibus in obsequium Christi contra Provinciales hæreticos certaturis.

Ex Baluz. Epist. 230.

BEnedicti vos in Domino, qui fecit cœlum & terram; quoniam cum committeret draco bellum, & Ecclesiam Sanctam Dei machinarum suarum molimine conquassaret, apprehenditis arma & scutum, & in ejus adjutorium surrexistis. Quia igitur omnis, qui in agone contendit, abstinet se ab omnibus, ut unum certaminis sui cursum eo melius quo liberius valeat consummare, Universitatem vestram rogamus attentius, & monemus per Apostolica scripta in remissionem vobis peccaminum injungentes, quatenus tam arduum, & tam sanctum Dei obsequium aggressuri, postpositis omnibus, quæ hunc vestrum sanctum agonem impedire valerent, ante omnia, & in omnibus caveatis, ut illam servetis, & unitatis concordiam, & concordiæ unitatem, quod per astutiam Sathanæ, qui operibus pacis invidet, nulla discordia inter ipsos, nulla possit æmulatio suboriri, ita strenue, ita caute in hoc negotio cum vestro subsidio, & consilio processuri, quod illud possint feliciter, & salubriter consummare; ne, si secus accideret, quod divinitus avertatur, in quo proficere poterat, Ecclesiæ causa deficeret, & hæretica pestis unde potuerat aboleri deterius inoleret. Eja igitur potentissimi Christi milites, eja strenuissimi militiæ Christianæ Tyrones. Opponite vos Antichristi præambulis, & pugnate cum Serpentis antiqui ministris. Pugnastis fortassis hactenus pro gloria transitoria, pugnate jam pro gloria sempiterna. Pugnastis pro corpore, pugnate pro anima. Pugnastis pro Mundo, pugnate pro Deo. Non enim pro præmio qualicunque ad tantum Dei servitium vos hortamur, sed pro Regno Cœlesti, quod vobis ob hoc confidentissime pollicemur.

Fideles ad mutuam concordiam adhortatur.

Et ad strenue certandum.

Datum Laterani tertio nonas Februarii, Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ Tertii Anno Undecimo.

Dat. die 3. Februar. 1209 Pont. An. XI.

LXV.

Privilegium pro Ecclesia Atheniensi.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei, Berardo Atheniensi Archiepiscopo, ejusque Successoribus canonice substituendis in perpetuum.

Ex Baluz. loco cit.

ANtiquam Atheniensis gloriam Civitatis innovatio gratiæ non patitur antiquari, quæ quasi modernæ religionis figura in prima ejus fundatione præluserit, cultum quem tribus distincta partibus tribus falsis numinibus impendebat, sub tribus demum personis erga veram, & individuam Trinitatem convertit, studioque mundanæ scientiæ in divinæ sapientiæ desiderium immutato, arcem famosissimæ Palladis in Sedem humiliavit gloriosissimæ Genitricis, veri Dei nunc assecuta notitiam, quæ dudum ignoto extruxerat Deo aram. Civitas quidem ipsa præclari nominis, ac perfecti decoris philosophicam prius artem erudiens, & in Apostolica fide postmodum erudita, dum & Poetas Litteris imbuit, & Prophetas, demum ex litteris intellexit, dicta est Mater artium, & vocata Civitas Litterarum. Hanc autem, si velimus interpretans in interpretatum convertere, Cariathsepher possumus appellare, quam quia Othoniel Imperio Culep subdidit, filia ejus Axa data in conjugem illi fuit. Subdita ergo Deo, Venerabilis in Christo Frater Archiepiscope, hac egregia Civitate, ut ipsam in ejus subjectione conserves, Sponsam in ea tibi spirituali conjugio copulasti, quam instar Axæ veluti a te monitam intelleximus suspirando deposcere, ut arentia sua Apostolicæ Benedictionis irriguis perfundere dignaremur. Nos igitur non incongruum reputantes minus illuc Apostolici Patrocinii litteratorie destinare, unde copiam scientiæ litteralis in Orbem pene totum novimus effluxisse, justis postulationibus clementer annuimus, & Atheniensem Ecclesiam, cui favente Deo præesse dinosceris, sub Beati Petri & nostra protectione suscipimus, ac præsentis scripti privilegio communimus; statuentes, ut quascunque possessiones, quæcunque bona eadem Ecclesia in præsentiarum juste, ac canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis præstante Domino poterit adipisci, firma

Athenarum laus.

Hanc Ecclesiam sub protectione recipit S.A.

Eique bona omnia confirmat.

firma tibi tuisque Successoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus vocabulis exprimenda. Casalia, Procovenico, Vertipos, Triclini, Platan, Felin, Curiomonaster, Cassas, Menidi, Ducheleos, Calixtes, Persceconar, Catraperseta, Clazazundas, Chandebride, Alianastasis, Pothamo, Pirgo, Hu, Marcton, Oargite, Largedo, Lalaconite, Vatia, Literne, Mortar. Episcopatus quoque inferius annotatos Ecclesiæ tuæ ab antiquis temporibus Metropolitico jure subjectos tibi tuisque Successoribus nihilominus confirmamus, videlicet Episcopatum Agripontis, Cermopilensem, Davaliensem, Abelonensem, Zorconensem Caristiensem, Coroniacensem, Andrensem, Megarensem, Squirensem, & Cheensem. In Caristiensi Episcopatu duo Casalia, Lesboveries, Lepesin, Leperistere, Lamarogna, Locarimera, Lomoni, Lochiehemi, Lopolistile, Cundegrat, Lapisto, Vineas Conizari, Muscarel, Catachephalar, Agiafronesis. Quadringentas palicas, & ducentos papates commorantes Athenis, & centum palicas in Thebis, & centum in Nigroponte. Molendina, Ecclesiæ, Hortos & Balnea, & Macella de Nigroponte, & Athenarum, & Flumina unde rigantur Horti. Abbatias Sancti Siriani, Sancti Michaelis, Sancti Joannis, & Sancti Nicolai, Monasteria Beati Nicolai de Cataperfica, Beati Nicolai de Columnis, & Sanctæ Mariæ de Blakernis. Monasteria Cinoloitarum, Sancti Prothasii, Sanctæ Trinitatis, Sancti Georgii, Sancti Dionysii Areopagitæ, Sancti Theodori, Sanctorum Cosmæ & Damiani, Beati Nicolai de Ducheleo, Beati Nicolai de Menide, Beati Philippi, Sancti Lucæ, Sancti Georgii de Insula, Monasterium de Copreæ, & Sancti Blasii. Usum quoque Pallei ad Pontificalis officii plenitudinem tuæ fraternitati Apostolicæ Sedis liberalitate concedimus, quo utique infra tuam Ecclesiam ad Missarum solemnia uti memineris eis diebus quibus prædecessores tuos usos fuisse cognoscis, videlicet in Nativitate Domini, Festivitate Protomartyris Stephani, Circumcisione Domini, Epiphania, Hypapanti, Dominica in Ramis Palmarum, Cœna Domini, Sabbato Sancto, Pascha, Feria secunda post Pascha, Ascensione, Pentecoste, tribus Festivitatibus Sanctæ Mariæ, Natale Beati Joannis Baptistæ, Solemnitate omnium Apostolorum, Commemoratione omnium Sanctorum, Dedicationibus Ecclesiarum, Ecclesiæ tuæ principalibus Festivitatibus, Consecrationibus Episcoporum, Ordinationibus Clericorum, & Anniversario tuæ Consecrationis die. Cimiteria insuper Ecclesiarum tuæ Diœcesis, & Ecclesiastica beneficia nullus hæreditario jure possideat. Quod si quis hoc facere contenderit censura Canonica compescatur. Porro quia quidam Monachorum jus suum Episcopis auferre contendunt, auctoritate Apostolica prohibemus ne Monachi in Diœcesi Atheniensi Cappellanias teneant Sacerdotis, seu Cappellani Beneficium, aut officium sine auctoritate Pontificali usurpent, sed Presbyteris Cappellanis integre conserventur quæcunque ad jus Cappellaniæ pertinere noscuntur. Statuimus præterea, ut nullus cujusquam ordinis Clericus Ecclesias in vita sua tantum sibi commissas ad jus Archiepiscopi pertinentes sine conscientia, vel consensu tuo, vel successorum tuorum faciat Censuales, aut in cujusquam transferat potestatem, & si factum fuerit, irritum habeatur. Sed nec Monachi, aut Canonici, seu quilibet alii Clerici in Ecclesiis ad tuam Diœcesim pertinentibus sine auctoritate tua instituere, vel removere audeat Cappellanos nisi forte Pontificum Romanorum privilegio, vel antiqua, & rationabili consuetudine muniantur. Præterea quod a te communi assensu Capituli tui, vel majoris partis sanioris consilii in tua Diœcesi canonice fuerit institutum, ratum & firmum volumus permanere. Prohibemus autem ne Presbyteri, vel alii Cappellani Ecclesiarum ad Ecclesiæ tuæ jus pertinentium possessiones earum absque consensu tuo, salvis tamen Canonicis institutionibus, distrahere, vendere, vel obligare, seu alio quolibet modo alienare præsumant. Quod si factum fuerit, irritum habeatur. Apostolica insuper auctoritate vetamus ne interdictos, vel excommunicatos tuos ad officium, vel communionem Ecclesiasticam sine conscientia, & consensu tuo quisquam admittat, aut contra Sententiam tuam canonice promulgatam aliquis venire præsumat; nisi forte periculum mortis immineat, ut dum præsentiam tuam habere nequiverint, per alium secundum formam Ecclesiæ satisfactione præmissa oporteat ligatum absolvi. Ad hæc, omnes libertates & immunitates, dignitates quoque, ac rationabiles & approbatas consuetudines Ecclesiæ tuæ, necnon & exemptiones secularium exactionum a Regibus, seu Principibus, aut aliis fidelibus rationabiliter tibi, & Ecclesiæ tuæ, ac Clericis ejus indultas auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti privilegio communimus.

Pallium concedit Archiepiscopo.

Monachos in ea Diœcesi Capellanias tenere denegat.

Aliaque Statuta sancit ad ejusdem Ecclesiæ indemnitatem.

Ejusque libertates confirmat.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat Atheniensem Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum pro quorum gubernatione, ac sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura. Salvis semper in omnibus Apostolicæ Sedis auctoritate, reverentia, & mandato. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica secularisve persona hanc nostræ Constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui careat dignitate, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a Sacratissimo Corpore, ac Sanguine Dei, & Domini Redemptoris Nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus, sit pax Domini Nostri Jesu Christi, quatenus, & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Clausulæ.

Datum Laterani per manum Joannis Sanctæ Mariæ in Cosmedin Diaconi Cardinalis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cancellarii, Idibus Februarii, indictione undecima, Incarnationis Dominicæ Anno millesimo ducentesimo octavo, Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ Tertii Anno Undecimo.

Dat. die 13. Febr. 1209. Pont. An. XI.

LXVI.

Ricardo Comiti Sorano Castrum Vallis Montonis confirmat, eaque omnia, quæ ei locarant Canonici Basilicæ Lateranensis.

Ex Baluz. lib. XII. epist. 5.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei, Nobili Viro Ricardo Germano nostro, Sorano Comiti,

Cum Castrum Vallis Montonis pro multa, & magna pecuniæ quanitate sub gravibus esset pignoratum usuris, itaut de alienatione ipsius multiformiter ageretur, nos præcavere volentes, ne ad illos forsitan perveniret, per quos tam Apostolica Sedes quam Lateranensis Ecclesia, necnon & tota vicinia grande, ac grave incurreret detrimentum, cogitavimus emere idem Castrum. Sed cognoscentes, quod Lateranensi Ecclesiæ dispendium generaretur, si Castrum ipsum immediate ad Sedem Apostolicam perveniret, sicut etiam Prior, & Canonici ejusdem Ecclesiæ a nobis consulti sunt multotiens protestati, nos habita deliberatione prudenti, ex omni parte providere volentes, Castrum ipsum de illorum fecimus emi consensu, partim de bonis tuis, & partim de nostris, ad opus utique tuum, sub nomine nostro, ne venditionem ipsam forte contingeret ab æmulis impediri, qui de tuis successibus typo invidiæ contabescunt. Quia vero per Dei gratiam omnia fuerunt sine turbatione completa, nos Castrum ipsum cum omnibus pertinentiis suis, salvo jure Lateranensis Ecclesiæ tibi ad opus, & utilitatem tuam, & hæredum tuorum concessimus, assignavimus, & tradidimus, tali quidem tenore, ut pro pecunia, quam nos ad emptionem ipsius Castri contulimus, tu & hæredes tui de Castro ipso interposito juramento pacem, & guerram ad mandatum Romani Pontificis contra quoslibet homines faciatis. Tu vero in præsentia nostra, & fratrum nostrorum super hoc juramentum corporaliter præstitisti. Et ut devotionem quam ad Romanam habes Ecclesiam plenius demonstrares, de aliis quoque terris, quæ ad te proprietario jure pertinent exhibuisti simile juramentum, sicut per publicum instrumentum apparet quod Joannes de Sancto Laurentio Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Scriniarius de nostro, ac fratrum nostrorum mandato conscripsit. Quia vero tu, qui germanus noster existis, apud Lateranensem Ecclesiam, cui nos multa & magna bona contulimus inferioris conditionis esse non debes, quam ilii fuerunt, quibus diversis temporibus de mandato, & assensu prædecessorum nostrorum eadem Lateranensis Ecclesia Castrum ipsum sub certa forma locavit, jussimus & statuimus, ut cum finita fuerit illa locatio, secundum eandem formam tibi, & hæredibus tuis Lateranensis Ecclesia relocet Castrum ipsum, nisi forsan in aliam formam super ipsa locatione concordare possitis. Ne igitur in tuum, & hæredum tuorum dispendium valeat redundare quod non solum ad vestrum commodum, verum etiam tam Apostolicæ Sedis, quam Lateranensis Ecclesiæ, ac totius viciniæ noscitur procuratum, nos & ea, quæ præscripta sunt auctoritate Apostolica confirmamus, & præsenti Statuto decernimus, ut contra ea nullo unquam tempore quisquam venire præsumat, itaut sit irritum, & inane quicquid de ipso Castro contra præscriptam formam foret a quolibet attentatum. Si ergo Prior & Canonici Lateranensis Ecclesiæ contra Statutum Apostolicum venientes locatione finita nollent præfatum Castrum tibi, vel tuis hæredibus relocare, vos nihilominus illud ex hac concessione Apostolica teneatis, ne pretium multum quidem & magnum, quod propter utilitatem communem pro emptione ipsius Castri partim a nobis, & partim a te datum est, amittatur. Ita tamen, ut parati sitis locationem recipere secundum præcedentium locationum tenorem, & faciatis illi persolvi annuam pensionem. Prælibati vero instrumenti tenorem ad majorem cautelam huic paginæ fecimus annotari. Quod quidem est tale.

Castrum Vallis Mont. ære alieno gravatum.

Illud Ricardus emit sua, & Pontificis pecunia.

Præstito fidelitatis juramento.

Statuit ut locatione finita alia favore successorum Comitis locatio fiat.

Tenor Instrumenti locationis.

In Nomine Domini. Anno Incarnationis Dominicæ millesimo ducentesimo octavo, Pontificatus vero Domini Innocentii Tertii Papæ Anno undecimo, indictione undecima, mense Octobris die sexta, Acta publica si litterarum memoriæ tradita fuerint, nube oblivionis remota, perpetua inspectione clarescunt. Quapropter ego Joannes de Sancto Laurentio Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Scriniarius mandato, & præcepto Domini Innocentii Tertii Papæ juramentum præstitum eidem Domino Papæ, successoribusque suis, & Ecclesiæ Romanæ in Palatio Episcopi Ferentini a Comite Ricardo, sicut vidi, audivi, & interfui, publicis litteris scribere curavi. Comes Ricardus de Sora juravit fidelitatem, & fecit ligium homagium Domino Papæ Innocentio Successoribusque suis, & Ecclesiæ Romanæ in præsentia Dominorum Joannis Albanensis, Joannis Sabinensis, Nicolai Tusculanensis, Hugolini Hostiensis, Episcoporum Cynthii tituli Sancti Laurentii in Lucina, Cynthii tituli Sanctorum Joannis & Pauli, Benedicti tituli Sanctæ Susannæ, Rogerii tituli Sanctæ Anastasiæ, Petri tituli Sanctæ Pudentianæ Presbyterorum Cardinalium, & Joannis Sanctæ Mariæ in Cosmedin Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cancellarii, Joannis Sanctæ Mariæ in Via Lata, Pelagii Sanctæ Luciæ in Septem Soliis Diaconorum Cardinalium, Rainaldi Domini Papæ Acolythi, & Laicorum subscriptorum. Pro Polo, & alia terra, quæ olim fuit Oddonis de Polo, quam ipse tenet, eo salvo quod si aliqua persona pro dicta terra præfato Comiti movere voluerit quæstionem, ipse Comes teneatur ei in Curia Ecclesiæ Romanæ justitiæ plenitudinem exhibere; Cæterum de Castro Vallis Montonis, de Sacco, de Plumbinaria, juravit facere guerram & pacem contra omnes homines ad mandatum eorum, & ad hoc hæredes, & successores suos in perpetuum obligavit. De Comitatu vero Sorano juravit similiter facere guerram & pacem ad mandatum ipsorum. Salva fidelitate, & salvo mandato Regis Siciliæ. Et idem Dominus Papa investivit dictum Comitem per Cupam argenteam deauratam, præsentibus & consentientibus, & approbantibus omnibus præscriptis Episcopis, Presbyteris, Diaconibus, Cardinalibus, & injungentibus mihi Scriniario, ut hujusmodi juramentum publicis Litteris exararem. Hi interfuerunt in Palatio Ferentini coram Domino Papa, Episcopis, Presbyteris, Diaconibus.

bus. Dominus Lotherius, Dominus Stephanus, Theobaldi, Dominus Romanus de Boroncho, Nobiles Cives Romani; Dominus Lando de Colle de medio, Dominus Guido de Colle de medio, Benedictus de Aversa, & alii. Et ego Joannes de Sancto Laurentio S.R.E. Scriniarius, sicut vidi, audivi, & interfui, scripsi, complevi, & absolvi.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis, Constitutionis, concessionis, & inhibitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire; Si quis autem &c.

Dat. die 24. Febr. 1209. Pont. An. XII. Datum Laterani sexto Kalendas Martii, Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ Tertii Anno Duodecimo.

LXVII.

Capitulo Strigoniensi confirmat Donationem quamdam ei factam ab Andrea Rege Hungariæ.

Ex Baluz. loc. cit. Epist. 32. Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Archiepiscopo, & Capitulo Strigoniensi.

IN authentico scripto charissimi in Christo filii nostri Andreæ Illustris Regis Ungariæ nobis ostenso perspeximus contineri, quod ipse miserationum Domini recordatus, quibus post tribulationes multas, & malas recognoscebat se in Patrum suorum Solio residere, in suæ Coronationis memoriam, quam per manum tuam, frater Archiepiscope, de sursum se recepisse fatetur, Ecclesiæ vestræ Beati Adalberti Martyris religiosa devotione concessit, ut annuatim in Festo ipsius Martyris Canonicis servientibus in eadem centum argenti marcæ contradictione sublata de regali ærario persolvantur. Nos igitur vestris precibus inclinati, concessionem ipsam, sicut pie, ac provide facta est, & in prælibato authentico continetur, quod de verbo ad verbum præsenti paginæ duximus inserendum, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus; cujus tenor talis est: (Concessionem d. confirmat.)

(Instrumentum concessionis.) In Nomine Sanctæ Trinitatis, & individuæ unitatis, Andreas Dei gratia Hungariæ, Dalmatiæ, Choroaciæ, Ramæ, Serviæ, Galiciæ, Lodomiriæque Rex, in perpetuum. Cum ex Regiæ dignitatis officio quibuslibet Deo dicatis domibus teneamur manum pietatis clementer porrigere, & earum utilitati modis omnibus intendere, cupientes tamen aliquid in gazophylacium cum paupercula mittere, Veteris instar Testamenti, quo mellis, inter cætera, primitiæ poni videbantur in sacrificio, benigniores Regiæ Serenitatis oculos illis accommodavimus quas a primis crudelitatis nostræ cunabulis, & ampliori dignitate præminere, & ardentiori orationum affectione pro salute nostra cognovimus assurgere. Sane miserationum Domini, quibus post tribulationes multas & malas in Solio patrum nostrorum sedimus, recordantes, Ecclesiæ Beati Adalberti Martyris, quam matrem Regni esse, & Metropolim quamque patribus, & prædecessoribus nostris cum insignibus Fidei Sacramenta regalibus administrasse constat, in nostræ Coronationis memoriam, quam de sursum capiti nostro per manum Venerabilis Patris Joannis Archiepiscopi Strigoniensis Deus imponere est dignatus has donorum nostrorum primitias, licet exiguum munus, attribuimus, ut annuatim in supradicti Martyris Christi festivitate Canonicis Deo illic deservientibus centum marcæ argenti contradictione confusa de regali offerantur ærario. Quod ut ratum, & stabile perseveret in posterum, præsentem paginam in argumentum nostri muneris annotatam sigilli nostri roboravimus impressione. Datum per manus Gothfridi Orodiensis Præpositi Aulæ Regiæ Cancellarii Anno Dominicæ Incarnationis MCCVI. Venerabili Joanne Strigoniensi Archiepiscopo existente, Calano Quinqueccleſiensi, Boleslao, Vaciensi, Petro Geuriensi Episcopis, Mochone Palatino, & Comite Bichoriensi, Chepano filio Mujabono, Benedicto Vayavodo, Chepano Comite Baciensi, Smaragdo Zonukiensi, & Comite Curiæ, Gula Comite Budrugiensi, Marcello Supruniensi, Tiburcio Albensi, Poth Musuniensi Comite.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ Constitutionis infringere &c. Si quis autem &c. (Clausulæ.)

Dat. die 19. Aprilis 1209. Pont. An. XII. Datum Laterani duodecimo Kalend. Maji Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ Tertii Anno Duodecimo.

LXVIII.

Strigoniensibus Archiepiscopis confirmatur jus coronandi Reges Hungariæ.

Ibid. Epist. 4. Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Johanni Strigoniensi Archiepiscopo, & Successoribus ejus canonice substituendis in perpetuum.

(Quomodo jus coronandi Hungariæ Reges derivatum sit ad Strigonienses Archiepiscopos.) JUstis petentium precibus dignum est facilem nos præbere assensum, & vota quæ a rationis tramite non discordant effectu prosequente complere. Cum ergo, Venerabilis in Christo Frater, postulasses a nobis, ut jus coronandi Hungaricos Reges, quod a te ac Successores tuos asseris pertinere, tibi & illis Apostolico dignaremur privilegio confirmare, nos inspecto regesto felicis recordationis Alexandri Papæ prædecessoris nostri, in eo perspeximus contineri, quod cum Principes, & Barones Hungarici Regni ab eodem prædecessore nostro cum multa precum instantia postularint, ut a bonæ memoriæ Laurentius prædecessor tuus juxta mandatum ipsius inclitæ recordationis Belam tunc in Regem Hungarorum electum contradiceret coronare, ipsi per alium imponi Regni faceret Diadema, ne Regno, & Ecclesiæ Hungaricæ gravia possent pericula provenire si dictus Bela celeriter unctionem non reciperet, & Coronam, idem prædecessor noster præfato prædecessori tuo per Apostolica scripta mandavit, & in obedientiæ virtute præcepit, ut supradictum electum in Regem omni dilatione, contradictione, & appellatione postpositis coronaret, aut si per seipsum eum forte pro debilitate corporis coronare non posset, bonæ memoriæ Colocensi Archie-

chiepiscopo intimaret, ut eum absque præjudicio honoris, & dignitatis ipsius ac Strigoniensis Ecclesiæ, congregatis Episcopis Regni in loco ubi Reges coronari consueverunt, in Regem inungeret, & sibi coronam imponere non differret, recepto prius ab eodem electo in Regem scripto de consilio, & assensu ipsorum, & Principum Regni aperte suo Sigillo bullato quod ex hoc nullum ei vel Strigoniensi Ecclesiæ præjudicium fieret, quo minus Hungarici Reges ab Archiepiscopis ejusdem Ecclesiæ semper debeant coronari, præfato Colocensi dans nihilominus in præceptis, ut si prædictus prædecessor tuus coronare nollet eundem, nec in hac parte ipsi committere vices suas, idem auctoritate Apostolica fretus, contradictione ac appellatione postpositis, absque præjudicio illius, & Strigoniensis Ecclesiæ non postponeret coronare, ita quidem quod idem electus in Regem ante Coronationem suam Ecclesiæ sæpefatæ scriptum faceret supradictum, quod idem ipsi fecit postmodum in hæc verba. Ego Bela Dei gratia Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Ramæque Rex divina disponente Clementia suscipio Coronam de manu Colocensis Archiepiscopi, sed non in præjudicium Strigoniensis Ecclesiæ, quo minus Hungarici Reges ab ejusdem Ecclesiæ Archiepiscopis semper debeant in posterum coronari. Felicis quoque recordationis Clemens & Cœlestinus ad instar præfati prædecessoris nostri dignitatem Coronationis Regum Hungarorum decessoribus tuis & Ecclesiæ tibi commissæ, auctoritate Apostolica confirmarunt. Nos igitur

Confirmatur.

eorundem prædecessorum nostrorum vestigiis inhærentes, præfatum jus, ut videlicet Hungarici Reges ab Archiepiscopis Strigoniensibus semper debeant coronari, tibi & successoribus tuis Auctoritate Apostolica confirmamus & præsentis scripti privilegio communimus. Salva semper Apostolicæ Sedis auctoritate, a qua Hungarici Regni Corona processit.

Clausulæ.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Cunctis autem vobis jus idem servantibus sit pax Domini Nostri Jesu Christi; quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem prœmia æternæ pacis inveniant.

Dat. die 15. Maji 1209 Pont. An. XII.

Datum Laterani per manum Johannis Sanctæ Mariæ in Cosmedin Diaconi Cardinalis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cancellarii, Indictione duodecima Idibus Maji, Incarnationis Dominicæ anno millesimo ducentesimo nono. Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ Tertii anno duodecimo.

LXIX.

Concessio Privilegiorum Ordini Fratrum Sanctiss. Trinitatis Redemptionis Captivorum.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Johanni Ministro, & Fratribus Ordinis Sanctæ Trinitatis, tam præsentibus, quam futuris, regularem vitam professis in perpetuum.

Exordium.

Operante Patre luminum (a quo omne datum optimum, & omne donum perfectum, qui Solem suum oriri facit super bonos & malos, etiam diebus nostris, in quibus peccatis exigentibus, abundat iniquitas, & multorum charitas refrigescit) nonnulli faciente cum eis Domino signum in bonum (unde inter alia beneficia, quæ nobis misericorditer impertitur, ad gratiarum actiones propensius invitamur) posteriorum obliti, ad anteriora cum Apostolo se extendunt. Et exeuntes veterem hominem cum actibus suis, & novum, qui secundum Deum creatus est induentes, in vitæ transeunt novitatem, cum relictis pro Deo, quæ possident, & non quæ sua sunt, sed quæ Jesu Christi, quærentes, voluntariam eligunt paupertatem, & divinæ se subiiciunt servituri. Quorum desideriis tanto est propensius annuendum, quanto per opera pietatis gratiorem præstant Altissimo famulatum.

Fratres hujus Ordinis sub protectione recipit S. A.

§.1. Licet autem, secundum Apostolum, nec qui plantat, nec qui rigat sit aliquid, sed qui incrementum dat Deus; plantationem tamen vestram novellam, Apostolicæ protectionis præsidio disposuimus irrigare, quatenus Deo præstante misericorditer incrementum, fructum proferat exoptatum. Ea propter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, & præfatum Ordinem Sanctæ Trinitatis, sub B. Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus. Statuentes, ut quascumque possessiones, quæcumque bona idem Ordo in præsentiarum juste ac canonice possident, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, sive aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci: firma vobis vestrisque successoribus, & illibata permaneant.

Eisque bona omnia confirmat.

Potestatem facit Monasteria ædificandi.

§.2. Si quando vero loca deserta, fuerint eidem venerabili Ordini ab aliquo pia devotione collata, liceat vobis ædificare Villas, Ecclesias, Cœmeteria ad opus hominum ibidem morantium fabricare. Ita tamen ut illic vicinia, Abbatia, vel Religiosorum Collegia non existant, quæ hoc valeat perturbare.

A Decimis eximit.

§.3. Sane novalium vestrorum, quæ propriis manibus, aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis animalium vestrorum, hortorum, vel pomorum fructibus, nullus a vobis decimas exigere, vel extorquere præsumat.

Fratresque ab eis recipi posse concedit.

§.4. Liceat quoque vobis, Clericos, vel Laicos, liberos & absolutos a sæculo fugientes, ad conversionem recipere, & eos sine contradictione aliqua retinere.

§.5. Prohibemus insuper, ut nulli fratrum vestrorum post factam in Ordine vestro professionem

sionem, fas sit, absque Ministri sui licentia, nisi arctioris Religionis obtentu, de eodem Ordine discedere. Discedentem vero absque communium literarum cautione, nullus audeat retinere.

Professos ab Ordine discedere vetat.

§.6. Chrisma vero, Oleum Sanctum, consecrationes Altarium, seu Basilicarum vestrarum, Ordinationes Clericorum vestrorum, qui ad Sacros Ordines fuerint promovendi, & cætera Ecclesiastica Sacramenta, a Diœcesano suscipietis Episcopo, siquidem Catholicus fuerit, & gratiam & communionem Sacrosanctæ Romanæ Sedis habuerit, & ea vobis voluerit sine pravitate qualibet exhibere. Alioquin liceat vobis quemcumque malueritis catholicum adire Antistitem, gratiam & communionem Apostolicæ Sedis habentem, qui nostra fretus auctoritate, vobis quod postulatis, impendat.

Sacramenta eis per Ordinarium vult administrari.

§.7. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis, clausis januis, exclusis excommunicatis & interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce, divina Officia celebrare.

Privilegia nonnulla concedit.

§.8. Sepulturam præterea locorum vestrorum liberam esse decernimus, ut eorum devotioni, & extremæ voluntati, qui se illic sepelire deliberaverint, nisi forte excommunicati, vel interdicti sint, nullus obsistat. Salva tamen justitia illarum Ecclesiarum, a quibus Mortuorum Corpora assumuntur.

§.9. Obeunte vero te nunc ejusdem Ordinis Ministro, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia, seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem canonice providerint eligendum.

Ordinis Ministrum a Fratribus eligi vult.

§.10. Paci & tranquillitati vestræ paterna in posterum sollicitudine providere volentes, auctoritate Apostolica districtius inhibemus, ut infra clausuram locorum vestrorum nullus rapinam, seu furtum facere, ignem apponere, sanguinem fundere, hominem temere capere, vel interficere, seu violentiam audeat exercere.

§.11. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatum Ordinem temere perturbare, vel ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, omnia integra conserventur, eorum pro quorum gubernatione, ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis pro futura. Salva Sedis Apostolicæ auctoritate, & Diœcesani Episcopi canonica justitia.

Clausulæ.

§.12. Si igitur in futurum, Ecclesiastica secularisve persona hanc nostræ Constitutionis paginam sciens, contra eam temere uti tentaverit, secundo, tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatisque suæ careat dignitate, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a Sacratissimo Corpore, & Sanguine Dei, & Domini Redemptoris Nostri Jesu Christi aliena sit, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat.

§.13. Cunctis autem eidem loco suo jure servientibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus, & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, Amen, Amen.

Dat. Viterbii per manum Joannis S. Mariæ in Cosmedin Diaconi Card. S.R.E. Cancellarii, decimoquarto Kal. Julii, Indictione secunda, Incarnationis Dominicæ Anno MCCIX. Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ Tertii Anno Duodecimo.

Dat: die 18. Junii 1209. Pont. An. XII.

LXX.

Nonnulla decernit præmittenda ab iis, qui ad Hæreticorum Provinciæ expugnationem se accinxerit, subsidiaque iis ab Ecclesiasticis præstanda sancit.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei, Arelatensi Archiepiscopo, & Suffraganeis ejus.

Ex Baluz. lib. XII. Epist. 136.

Gloriantes hactenus in malitia & in sua iniquitate potentes destruere tandem incipiens manus Dei, miraculose jam fecit eos de suis tabernaculis emigrare, dum eo terram populi sui misericorditer emundante, pestis hæreticæ pravitatis, quæ serpens ut cancer Provinciam pene totam infecerat, mortificata depellitur, captisque in potentissima manu sua numerosis Castris & Civitatibus, quas per possessos a se Diabolus habitabat, in locis expulsorum hæreticorum Spiritui paraclito per repletos ab ipso sanctum habitaculum præparatur. Super quo laudes & gratias Omnipotenti referimus, quod in una eademque misericordiæ suæ causa duo dignatus est justitiæ opera exercere, ita perfidis faciendo dignam supervenire perniciem, ut quam multi fideles meritam assequerentur ex ipsorum exterminatione mercedem, cum etsi eos in solo spiritu oris sui potuisset quandocumque conterere, suorum tamen exercitui signatorum in illorum contritione dignatus sit salutis causam, immo salvationis occasionem præbere; quo nuper sub nostrorum magisterio legatorum de ipsis mirabiliter triumphante, dilectus filius nobilis Vir Simon de Monteforti, Vir utique strenuus & Catholicus, terris a quibus illi depulsi sunt provida est deliberatione profectus, ut per prudentiam ejus in his quæ gesta sunt, vel gerenda negotium pacis & fidei possit ibidem efficacius promoveri. Quia igitur etsi tantæ pietatis initia prospere hucusque processerint fine tamen non sunt adhuc necessario solidata, fraternitatem vestram rogandam duximus attentius, & monendam per Apostolica vobis scripta præcipiendo mandantes, quatenus apud subditos vestros studio sedulæ prædicationis, & exhortationis instetis, ut ad reliquias hujus pestis penitus extirpandas, cum ad similitudinem Hydræ quæ locupletior fertur fieri damno Capitum, gravius possent, si neglectæ fuerint, reviviscere, tam per se, quam per sua obsequium Deo devotum, & auxilium Ecclesiæ opportunum impendant, scientes remissionem peccaminum a Deo ejusque Vicario universis indultam, qui Orthodoxæ fidei zelo succensi se ad opus accinxerint hujusmodi pietatis, ut eis labor tam sanctus ad operis satisfactionem sufficiat super illis offensis pro quibus cordis contritionem, & oris confessionem veram obtulerint vero Deo. Cum autem pro

Hæretici Provinciales expulsi.

Simon de Monteforti Dux Exercitus contra eosdem.

Indulgentia proposita contra eos pugnaturis.

pro fraterna defensione pugnantes a fraternis deceat injuriis expediri, volumus & mandamus, ut si qui nobilium, Clericorum, seu etiam Laicorum contra pestilentes hujusmodi procedentium ad præstandas usuras juramento tenentur astricti, Creditores eorum in vestris Dioecesibus constitutos, cum ab ipsis fueritis requisiti, per Censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compellatis, ut eos a juramento penitus absolventes, ab usurarum penitus exactione desistant. Quod si quisquam Creditorum ad solutionem ipsos coegerit usurarum, eum ad restituendas ipsas, postquam fuerint persolutæ, simili Censura sublato appellationis obstaculo, coarctetis, Creditores talium quam diligentius poteritis inducentes, ut terminos ad solutionem debitorum præfixos, donec illi labori vacaverint hujusmodi pietatis, elongent; quod sic demum retributionis eorum gaudeant participio quorum certamen tali promoverint adjumento. Præterea cum non absonum videatur, ut qui publicam causam gerunt, publicis stipendiis sustententur, universos Clericos per vestras Dioeceses constitutos efficaciter moneatis, in remissionem sibi peccaminum suadentes, quatenus cum prædictæ terræ desertæ sint, & vastatæ, atque ad defensionem ipsarum sumptus sint non modici necessarii, aliquotam de suis proventibus partem ad ejus sustentationem transmittant, deputatis aliquibus viris providis, & fidelibus ad eleemosynam hujusmodi colligendam, qui collectam assignent sicut prædicti legati duxerint disponendum. Quia igitur apud eos districtio forsan proficiet temporalis, a quibus super hoc spiritualis inductio non admittitur, illos qui super Judæos in vestris Dioecesibus permanentes habere noscuntur dominium temporale diligenter interducere procuretis, ut eos inducant, & tradita sibi potestate compellant, quod suis debitoribus in hujusmodi Dei obsequium profecturis omnino relaxent usuras, & terminos ad exsolvendum sortem præfixos, si fieri potest, prorogent competenter.

Eos ab usuris liberat Innoc.

Collectamque ad exercitus substentationem Clericis imponi mandat.

Datum Laterani tertio idus Novembris Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ Tertii anno duodecimo.

Dat. die 11. Novem. 1209 Pont. An. XII.

LXXI.

Rex Daniæ suscipitur sub protectione Sedis Apostolicæ.

Ibid. Epist. 157.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Illustribus Regibus, & Principibus & universis Dei Fidelibus Regno Daciæ circumpositis Catholicam servantibus unitatem.

Exordium.

QUanto specialius Regnum Daciæ ad Romanæ Ecclesiæ noscitur jurisdictionem spectare, tanto ad conservationem ejus propensiori studio debemus intendere, quia non immerito multa reprehensione digni existere videremur, si quod est juris Romanæ Ecclesiæ pateremur imminui vel turbari. Inde est quod ad exemplar felicis recordationis Alexandri Papæ Prædecessoris nostri sub interminatione Anathematis districtius inhibemus ne quis præscriptum regnum invadere vel turbare præsumat, aut jura charissimi in Christo Filii nostri Illustris Danorum Regis, vel hæredum suorum minuere audeat, vel sibi quomodolibet usurpare. Si qui autem hujus nostræ prohibitionis transgressores extiterint, indignationem nostram, & Romanæ Ecclesiæ se noverint incursuros, & Anathematis jaculo feriendos.

Decretum pro Regni Daniæ indemnitate.

Datum Laterani tertio Kalendas Februarii Pontificatus nostri anno duodecimo.

Dat. die 30. Januar. 1210. Pont. An. XII.

LXXII.

Confirmatio Bonorum Ecclesiæ Senensis.

Ex Baluz. loc. cit.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Bono Senensi Episcopo, ejusque Successoribus canonice substituendis in perpetuum.

Exordium.

IN eminenti Sedis Apostolicæ specula, licet immeriti, disponente Domino constituti, fratres nostros tam propinquos, quam longe positos fraterna tenemur caritate diligere, & Ecclesiis quibus Domino militare noscuntur suam dignitatem, & justitiam conservare. Eapropter, Venerabilis in Christo frater Bone Episcope, tuis justis postulationibus clementer annuimus, & præfatam Ecclesiam, in qua Deo auctore præesse dinosceris, prædecessorum nostrorum felicis memoriæ Cœlestini, Eugenii, Anastasii, Adriani, Alexandri, & Clementis, Romanorum Pontificum vestigiis inhærentes, sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus, statuentes ut Ecclesiæ Xenodochia, & Castella cum omnibus bonis, & possessionibus, quæ in præsentiarum juste Ecclesia tibi commissa, & legitime possidet, aut in futurum concessione &c. usque permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Baptismales siquidem Ecclesias cum Prioratibus earum atque Cappellis, quæ ad Jurisdictionem Ecclesiæ tibi commissæ pertinere noscuntur, plebem videlicet Sanctæ Agnetis cum omnibus antiquis pertinentiis suis, Plebem de Liliano, Plebem de Lornano, Plebem de Sciata, Plebem Sancti Andreæ de Bozone, Plebem Sancti Martini in Graina cum omni jure quod habes in eodem Castello, & in Villanova Plebem Sanctæ Christinæ de Liciniano, Plebem de Sparena, Plebem Sancti Nazarii, Plebem de Saturniano cum omni jure quod habes in Ecclesia Sanctæ Mariæ, quæ est in Burgo Sancti Quirici in Ozenna, & in circumadjacentibus locis, Plebem de Oppiano, Plebem de Ancajano, Plebem de Monte Codano, plebem Sancti Georgii in Valona, Plebem Sancti Valentini, Plebem de Coppiano, Plebem Sanctæ Innocentiæ, Plebem de Karli, & Murlo, Plebem de Creola, Plebem Sanctæ Christinæ in Cajo, Plebem de Monte Alcino, Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Burgo, Sancti Quirici, Cascianum etiam quod specialiter ad tuam gubernationem, & providentiam pertinet, titulum Sancti Angeli de Tressa, Plebem de Cortiano, Plebem de Ricensa, Plebem de Ruscia, Plebem de Pentulina, Plebem

Ecclesiam Senensem sub Apostolica protectione recipiens ei bona omnia confirmat.

bem

bem de Suvicelle, Plebem de Folliano, Plebem Sancti Justi in Casciano, Plebem de Marmoraria cum omnibus rebus, & pertinentiis earum. Castellum de Porclano, Castellum de Pognia, Castellum de Monticlo, Castellum de Fercule, Castellum de Suvicelle, Castellum de Murlo, Castellum de Creole cum arce nominis ejusdem, Castellum de Monteciano cum Curte sua, & omnibus eorum pertinentiis. Quod habes in Castello Sylvulæ, quod habes in Montepiscino, & in Valerano. Medietatem de Sylva, & Lacu de Verrano, medietatem de Lacu, & Palude de Vajano, quintam partem de Aquatico, quartam partem decimarum, & oblationum in Ecclesiis ad jus Senensis Ecclesiæ pertinentibus, quintam partem de Monte Acutulo, qui est super Fluvium de Rusia, tertiam partem de Castello & Curte de Radi in Episcopatu Wlterrano, quartam partem de Castello & Curte de Valle aspera in Episcopatu Massanensi, cum omnibus pertinentiis partium supradictarum. Castella quoque, & possessiones, quæ a Traduto filio Bernardi Comitis tam in Comitatu Senensi, quam Wulterrano, Florentino, & Fesulano, Senensi Ecclesiæ concessæ sunt. Illud quoque dedit Adalasia de Bibiano, quod Rigertus filius Rainaldi dedit in Paterno putido, quod habes de hæreditate Rolandini Longobardi, possessiones quas habes in Comitatu Castelli felicitatis, quod habes in Castello de Strove, & in Castellione, Castella & possessiones omnes quas tu, vel alius per te tenet in Comitatu Senensi, Wulterrano, Florentino, Fesulano, & Aretino. Ordinationes etiam Ecclesiarum, quæ sunt in tua jurisdictione constitutæ, sicut Prædecessores tui eas habuerunt, & tu ipsas hactenus habuisti, devotioni tuæ auctoritate Apostolica confirmamus.

Clausulæ. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum &c. *usque* profutura. Salva nimirum per omnia Apostolicæ Sedis auctoritate. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica secularisve persona hanc nostræ Constitutionis &c. *usque* subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura &c. *usque* inveniant, Amen.

Datum die 3. Febr. 1210. Pont. An. XII. Datum Laterani per manum Johannis Sanctæ Mariæ in Cosmedin Diaconi Cardinalis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cancellarii tertio nonas Februarii, indictione tertiadecima, Incarnationis Dominicæ Anno millesimo ducentesimo nono, Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ Tertii Anno duodecimo.

LXXIII.

Confirmantur Primatus Ecclesiæ Toletanæ, & cætera privilegia a Pontificibus ei concessa.

Ex Baluz. lib. XIII. Epist. 5. Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Roderico Toletano Archiepiscopo Hispaniarum Primati, ejusque successoribus canonice substituendis in perpetuum.

Exordium. SAcrosancta Romana Ecclesia, in Beato Petro Apostolorum Principe ab ipso Salvatore omnium Domino Jesu Christo, caput est Ecclesiarum omnium constituta: unde membra non decet a capite dissidere, sed eminenti rationi & supernæ provisioni capitis obedire. Moderatrix autem discretio capitis, singulorum membrorum officiosas actiones considerans, unicuique jus & ordinem a natura constitutum conservat, & quibuscumque nobilibus venustatis suæ dignitatem sine invidia sociali charitate custodit. Hac igitur ratione prudenter inducti, jura nobilis & famosæ Toletan. Ecclesiæ Apostolicæ Sedis propriæ ac specialis filiæ conservare volentes; tuis venerabilis Frater Roderice, quem vera in Christo charitate diligimus, rationabilibus postulationibus paternæ pietatis affectu duximus annuendum. Ideoque per præsentem privilegii paginam, ad exemplar felicis recordationis Urbani, Gelasii, Calixti, Honorii, Eugenii, Adriani, Alexandri Primi, Alexandri Secundi, Alexandri Tertii, Urbani, & Cœlestini prædecessorum nostrorum, Primatus dignitatem per Hispaniarum Regna, tibi & Ecclesiæ Toletanæ Auctoritate Apostolica confirmamus. (Toletanus Archiep. Hispaniar. Primas.) Teque Primatem Præsules Hispaniarum respicient, & ad te referent siquid inter eos dignum exortum fuerit quæstione: salva tamen in omnibus Apostolicæ Sedis auctoritate. Verum personam tuam in manu nostra propensiori gratia retinentes, censemus, ut solius Romani Pontificis judicio ejus causa si qua fuerit decidatur. Sane Toletanam Ecclesiam præsentis privilegii stabilitate munimus. Complutensem Parochiam & Concham ei tanquam Metropoli subditas esse decernimus, cum terminis suis; Necnon & Ecclesias omnes quas jure proprio ab antiquo possedisse cognoscitur confirmantes. Episcopales præterea sedes quas in præsentiarum juste & canonice possides. Scilicet Palentiam, Segobiam, Oxoniam, Seguntiam. (Ecclesiæ eidem suffraganeæ.) Reliquas vero quæ ab antiquis ei temporibus subjacebant, cum Dominus Omnipotens Christianorum restituerit potestati suæ dignatione misericordiæ, ad caput proprium referendas decreti hujus auctoritate sancimus. Porro illarum Diœceses Civitatum quæ Sarracenis invadentibus Metropolitanos proprios amiserunt, eo tenore vestræ subjicimus ditioni, ut quandiu sine propriis Metropolitanis extiterint, tibi ut proprio debeant subjacere. Ita quidem, ut in sedibus Episcopalibus liberam auctoritate nostra habeas potestatem Episcopos, in Castellis vero, & Villis Presbyteros instituere: & prout tibi Dominus administraverit ordinare, tam in his Episcopatibus qui de antiquis Ecclesiæ tuæ terminis esse noscuntur, quam in illis qui proprium non habuerint Metropolitanum. Si quæ autem Metropoles in statum fuerint proprium restitutæ, suo quæque Diœcesis Metropolitano restituatur, ut sub proprii regimine pastoris super divini collatione beneficii glorietur. Præterea quascumque possessiones, quæcumque bona; prædicta Ecclesia Toletana in præsentiarum juste & canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis præstante Domino poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus & illibata permaneant. (Bona omnia ei confirmat.) In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Ecclesiam Sanctorum Justi & Pastoris. Abbatiam Sanctæ Leocadiæ. Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Tocha. Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Batres. Ecclesiam Sancti Vincentii de Monte. Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Valle Ecclesiarum.

rum. Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Valadelmech. Ecclesiam de Calatrava. Castrum quoque Alcala, Castrum de Brioga. Castrum de Canales. Castrum Alfamin cum pertinentiis eorum. Domum Reginæ in Toleto cum hæreditate sibi pertinente. Domum Sanciæ sororis illustris memoriæ Regis Adelfonsi cum hæreditate Patris sui Raymundi Comitis, quam ipsa consensu fratris sui Ecclesiæ tuæ donavit, & scripto confirmavit. Castrum quoque Bencarentiæ, & Aldeam, quæ vocatur Azucuch cum pertinentiis suis, & Alcobrogam. Decimas quoque omnium regalium reddituum de Sancta Eulalia, de Maqueda, de Ascalona. Statuimus etiam ut universi Parrochiæ tuæ fines, qui jam Deo authore a Christicolis habitantur, vel qui in futurum a Sarracenorum potestate auxiliante Domino eripientur, omnino integri tam tibi, quam tuis successoribus in perpetuum conserventur. Nomina vero Oppidorum quæ in tua Diœcesi a fidelibus incoluntur, in præsenti pagina duximus annotanda. Talavera Alfamin, Makeda, Sancta Eulalia, Hulmus, Canales, Majeritum Alcola, Wadalfajara, Fita, Pennafora, Belegna, Uzeda, Talamanca, Butracum, Calatalifa, Ascalona, Zurita, Calatrava, Almoguera, & Alcolea. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica secularisve persona, hanc nostræ Constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo, tertiove commonita, nisi reatum suum digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a sacratissimo Corpore, ac Sanguine Dei, & Domini Redemptoris Nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ subjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus; sit pax Domini nostri Jesu Christi: Quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Clausulæ.

Datum Lateran. per manum Johannis Sanctæ Mariæ in Cosmedin Diaconi Card. Sanctæ Romanę Ecclesię Cancellarii quarto nonas Martii, Indictione decimatertia, Incarnationis Dominicæ. Anno millesimo ducentesimo nono, Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ Tertii. Anno decimotertio.

Datum die 4. Martii 1210. Pontific. Anno XIII.

LXXIV.

Confirmat ordinem, & militiam B. Jacobi, & privilegia ab Alexandro Papa ei concessa.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Fernando Gondisalvi Magistro Militię Beati Jacobi, ejusque Fratribus Clericis & Laicis, tam præsentibus, quam futuris, communem vitam professis in perpetuum.

Ibid. Epist. 11.

BEnedictus Deus in donis suis, & Sanctus in omnibus operibus suis, qui Ecclesiam suam nova semper prole fœcundat, & sic pro patribus filios in ea facit exurgere, sic a generatione in generationem notitiam nominis sui, & lucem fidei Christianæ diffundit, ut sicut ante ortum Solis stellæ sese ad occasum in firmamento sequuntur, ita in Ecclesiasticis gradibus generationes justorum, antequam veniat dies Domini magnus & horribilis, & tenebras nostras veri Solis splendor illuminet, per tempora sibi succedant. Et sicut multi sæpe per caudam Draconis dejiciuntur in terram, ita & per adoptionem spiritus, quotidiana fiat reparatio perditorum, & de profundo inferni ad quærenda multi cœlestia erigantur, & ita corpore teneantur in terra, ut tanquam cives Sanctorum & domestici Dei cognatione ac desiderio conversentur in cœlis. Hoc sane temporibus felicis recordationis Alexandri Papæ prædecessoris nostri in partibus Hispaniarum de divino factum munere gratulamur: Ubi nobiles quidam viri peccatorum vinculis irretiti, ex miseratione illius qui vocat ea quæ non sunt tanquam ea quæ sunt, superna gratia sunt afflati & tacti super multis transgressionibus suis dolore cordis intrinsecus, & præteritorum agentes pœnitentiam peccatorum, non solum possessiones terrenas, sed & corpora sua in extrema quæque dare pericula pro Domino decreverunt. Et ad exemplum Domini nostri Jesu Christi qui ait non veni facere voluntatem meam, sed ejus qui misit me patris, in habitu & conversatione religionis sub unius magistri statuerunt obedientia commorari, eo utique moderamine propositum suum & ordinem temperantes, ut quia universa turba fidelium in conjugatos continentesque distinguitur, & Dominus Jesus Christus non solum pro viris, sed & pro fœminis quoque de fœmina nasci voluit, & cum hominibus conversari: habeantur in ipso ordine qui cœlibem si voluerint ducant vitam, & consilium Beati Pauli sequantur qui dicit. De virginibus autem præceptum Domini non habeo, consilium autem do. Sint etiam qui juxta institutionem Dominicam ad procreandam sobolem, & incontinentiæ præcipitium evitandum conjugibus suis utantur, & una cum eis ad incolatum supernæ patriæ de convalle lacrymarum, & terrena transire peregrinatione nitantur, & lacrymis diluant, & operibus pietatis: si eos supra fundamentum suum, quod Christus est, pro cura carnis, & affectibus liberorum, ligna, fenum, stipulam ædificare contingat; cum alii expeditiores & continentes ædificent, aurum, argentum, & lapides pretiosos; & isti tamen, & illi militent uni Regi, & supremum fundamentum, cœle-

Proemium.

Institutio Militiæ B. Jacobi.

cœlestem unam ædificent mansionem, promissione Psalmistæ in Domino roborati: qui minora quoque membra Ecclesiæ confortat & dicit. Imperfectum meum viderunt oculi tui, & in libro tuo omnes scribentur. In horum autem fidelium Christi collegio, cum bonæ memoriæ P. Fernandi per voluntatem Dei Magisterium super alios & providentiam suscepisset; cum quibusdam fratrum suorum ad præsentiam ejusdem nostri prædecessoris accedens, cum humilitate qua debuit a Sede Apostolica requisivit. Ut eos tanquam peculiares filios, in defensionem suam; & locum in quo caput ordinis factum fuerit, in jus & proprietatem Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ recipere dignaretur. Cum igitur ipse devotionem suam, & bonum attendens in Domino desiderium, de communi fratrum suorum consilio piæ petitioni eorum duxerit annuendum. Nos humilibus vestris precibus inclinati ad exemplar præfati prædecessoris nostri, in speciales ac proprios Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ filios vos recipimus; & ordinem vestrum auctoritate Apostolica confirmantes, præsentis scripti privilegio communimus. Statuentes, ut quascumque possessiones, quæcumque bona, impræsentiarum juste & legitime possidetis, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis præstante Domino poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Lodium & Monasterium cum cauto & pertinentiis suis. Burgum de Ponte Minii contra Lodium cum suis pertinentiis. Crescente, cum cauto & pertinentiis suis. Quintanella de Petro Heres, cum cauto & pertinentiis suis. Baria cum cauto & pertinentiis suis. Lentanio cum suis pertinentiis. Sanctum Salvatorem de Listriana, cum cauto & pertinentiis suis. Mosot, cum cauto & suis pertinentiis. Penagosen, cum pertinentiis suis. Sanctam Mariam de Pinel cum suis pertinentiis. Ucles cum suis pertinentis. Alfarella cum suis pertinentiis. Orella cum suis pertinentiis. Mora cum suis pertinentiis. Moravega cum suis pertinentiis. Decimæ de Valera & de Portatgo cum suis pertinentiis. Alcazar cum suis pertinentiis. Almadana cum suis pertinentiis. Laruda cum suis pertinentiis. Lazarza cum suis pertinentiis. Sancimus præterea, ne occasione antiquæ detentionis sive scripturæ quisquam vobis possit auferre, quæ ultra memoriam hominum sub Sarracenorum detenta sunt potestate, & de munificentia Principum, seu vestro studio & labore, aut jam obtenta sunt, aut in futurum auxiliante Domino poteritis obtinere. Cum enim unica sit vobis intentio, & singularis cura semper immineat, pro defensione Christiani nominis decertare, nec solum res, sed & personas ipsas pro tuitione fratrum incunctanter exponere: plurimum posset hoc pium opus & laudabile studium impediri, si labores, & stipendia vestra, quæ in commune proficiunt, prærriperentur ab aliis: & otiosi ac desides, atque in laboribus suis non quæ Jesu Christi, sed quæ sua sunt requirentes, emolumenta illa perciperent, quæ pro tantis laboribus vobis & pauperum Christi usibus sunt provisa, dicente Apostolo. Qui non laborat non manducet. Inter ea sane, quod in professionis vestræ ordine statutum est observari, primum est, ut sub unius Magistri obedientia, in omni humilitate atque concordia sine proprio vivere debeatis; illorum fidelium exemplum habentes, qui ad fidem Christianam Apostolorum prædicatione conversi, vendebant omnia, & ponebant pretium ad pedes illorum, dividebaturque singulis prout cuique opus erat, nec aliquis eorum quæ possederat quicquam suum esse dicebat, sed erant eis omnia communia. Ad suscipiendam quoque prolem quæ in timore Domini nutriatur, & infirmitatis humanæ remedium, juxta institutionem Domini, & indulgentiam Apostoli, qui ait: Bonum est homini mulierem non tangere, propter fornicationem autem unusquisque Uxorem suam habeat, & similiter Virum mulier suum, qui continere nequiverit conjugium sortiatur, & servet inviolatam fidem Uxori, & Uxor Viro, nec thori conjugalis continentia violetur. Si autem Viri præmortui fuerint, & relictæ ipsorum quæ ordinem susceperunt nubere voluerint, denuntietur hoc Magistro sive Commendatori, ut cum illius conscientia cui mulier ipsa vult nubat, secundum verbum Apostoli Pauli dicentis; mortuo viro soluta est mulier a lege viri, cui vult nubat tantum in Domino; quod etiam de viris intelligitur observandum. Una etenim utrique lege tenentur. Statuimus quoque, ut nullus fratrum, sive sororum post susceptionem ordinis vestri, & promissam obedientiam, vel redire ad sæculum, vel ad alium ordinem sine Magistri licentia audeat se transferre: cum sint in ordine vestro loca statuta ubi quisque districtius valeat conversari. Discedentem vero nullus audeat retinere, sed ad ordinem suum per Censuram Ecclesiasticam qui discesserit redire cogatur. Ut autem in ordine vestro cum majori omnia deliberatione tractentur, statutum est inter vos, ut locus aliquis ordinetur, in quo per singulos annos in solemnitate omnium Sanctorum Generale Capitulum teneatur; & sit ibi Clericorum Conventus & Prior, qui eorum, & aliorum Clericorum qui de ordine vestro fuerint curam possit habere, ac fratrum cum necesse fuerit provideat animabus. Sint autem & tredecim in ordine fratres, qui Magistro cum opus fuerit in consilio & dispositione domus assistant, & eligendi Magistri curam habeant competentem. Prior siquidem Clericorum, cum Magister de hac luce migraverit, de domo & ordine sollicitudinem gerat, cui sicut Magistro omnes obedientes existent, donec per providentiam tredecim prædictorum fratrum Magistri electio celebretur. Is cum transitus Magistri fuerit auditus, & cognitus, tredecim illos fratres sine dilatione aliqua convocabit: & si quisquam eorum infirmitate, vel alia ex causa infra quinquaginta dies adesse nequiverit, cum aliorum consilio qui præsentes fuerint alium absentis loco constituet, ut Magistri electio ex aliquorum absentia minime differatur. Illi vero tredecim fratres, si Magister qui pro tempore fuerit perniciosus aut inutilis apparuerit, cum consilio Prioris Clericorum & sanioris partis Capituli majoris domus, corrigendi aut etiam admonendi eum habeant potestatem. Et si inter eum & Capitulum aliquid emerserit quæstionis, debitum ei finem imponant; ne per aliena judicia vel dilabatur ordo, vel temporalis substantia dissipetur. In nullam

Eam validans confirmat quoque bona omnia eidem data & danda.

Milites omnes uni Magistro subjicit.

Uxores habendi eis dat facultatem.

Ab ordine vero discedendi denegat.

Capitulum Gener. quolibet anno cogendum.

Prior Clericorum Ordinis Præses defuncto Magistro.

Quę peragenda sint Magisterio vacante.

Iam autem ex hoc fratres illi superbiam eleventur, sed Magistro suo devoti & obedientes existant. Quod siquis eorum ex hac vita transierit, vel pro culpa seu alia quacumque fuerit occasione mutandus, Magister cum consilio reliquorum aut majoris partis alium loco ejus substituat. In Capitulo autem, quod annis singulis diximus celebrandum, tredecim isti Fratres, & Commendatores domorum, nisi evidens & magna eos necessitas detinuerit, ad statutum locum incunctanter occurrant, & communiter tractent, quæ ad profectum ordinis, animarum salutem, & sustentationem corporum fuerint statuenda, ubi præcipue ad deffensionem Christianorum intendere moneantur; & districte præcipiatur, ut in Sarracenos, non mundanæ laudis amore, non desiderio sanguinis effundendi, non terrenarum rerum cupiditate crassentur, sed id tantum in pugna sua intendant, ut vel Christianos ab eorum tueantur incursu, vel ipsos ad culturam possint Christianæ fidei provocare. Eligantur & tunc visitatores idonei, qui domos fratrum per anni circulum fideliter visitent, & quæ ibi digna correctione invenerint, aut ipsi corrigant, aut ad generale Capitulum differant corrigenda. Clerici præterea vestri ordinis, per Villas, & Oppida simul maneant, & Priori qui super eos fuerit ordinatus obedientes existant, & filios fratrum qui eis a Magistro commissi fuerint, instruant scientia litterarum, & fratribus tam in vita, quam in morte spiritualia subministrent. Induentur autem superpelliciis, & Conventum & Claustrum sub Priore suo tenebunt, & humiliter facient quod ab ipso illis secundum Deum fuerit imperatum. Ubi fratres quoque de quibus Magistro visum fuerit conversentur, & non sint otiosi, sed vacent orationi, & aliis operibus pietatis. Clericis vero, de laboribus & aliis bonis a Deo præstitis decimæ reddantur a fratribus, unde libros, & congrua Ecclesiarum faciant ornamenta, & in necessitatibus corporis convenienter sibi provideant; & si aliquid superfuerit secundum providentiam Magistri in usus pauperum erogetur. Ut autem concordia inter vos charitasque servetur, & a peccato detractionis, & murmuris cuncti debeant abstinere; qui Commendator in quolibet loco fuerit institutus, pro facultate domus in sanitate & ægritudine, quod cuique opus fuerit cum ea sollicitudine ac benevolentia subministret, ut neque in substantia parcitatem, nec in verbo amaritudinem gerere videatur. Sit vobis præcipua cura hospitum & indigentium, & necessaria illis pro facultate domus liberaliter conferantur. Exhibeatur Prælatis Ecclesiarum honor, & reverentia; subministretur cunctis Christifidelibus, Canonicis, Monachis Templariis, Hospitalariis, aliisque in sancta religionis observantia positis consilium, & auxilium, quorumlibet etiam indigentia, si facultas fuerit, sublevetur, ut & Deus in vestris glorificetur operibus, & alii qui viderint, humilitatis & charitatis vestræ provocentur odore. Ad hæc adjiciendum decrevimus, ut si locus aliquis in quo Episcopus esse debeat in vestram venerit potestatem, sit ibi Episcopus qui cum Ecclesiis, & Clero suo designatos sibi redditus, & possessiones, & Episcopalia jura percipiat; reliqua vero cedant in usus vestros, & in vestra dispositione sine cujusquam contradictione persistant. Profecto in Parrochialibus Ecclesiis quas habetis, nolumus Episcopos suo jure fraudari. Si autem in locis desertis, aut ipsis terris Saracenorum, de novo Ecclesias construxeritis, Ecclesiæ illæ plena gaudeant libertate, nec aliqua per Episcopos decimarum, aut alterius rei exactione graventur. Liceatque vobis, per Clericos vestros idoneos easdem Ecclesias cum suis plebibus gubernare; nec interdicto per Episcopos, vel excommunicationi subdantur, sed fas sit vobis, tam in majori Ecclesia quæ caput fuerit ordinis, quam in illis etiam, excommunicatis & interdictis exclusis, divina semper officia celebrare. Præterea ne humanis vexationibus & calumniis a defensione Christianorum retrahi valeatis, Apostolica Auctoritate decernimus. Ne personas vestras, præter Legatum Apostolicæ Sedis a latere Romani Pontificis destinatum, interdicere quisquam, aut excommunicare præsumat, quod etiam de familiis & servientibus vestris statuimus, qui stipendia vestra percipiunt donec justitiam parati fuerint exhibere; nisi forte talis fuerit culpa, ex qua ipso facto Ecclesiasticam Censuram incurrant. Chrisma vero, Oleum Sanctum, consecrationes Altarium, seu Basilicarum, ordinationes Clericorum vestrorum qui ad sacros ordines fuerint promovendi, a Diocesano suscipietis Episcopo; siquidem Catholicus fuerit, & gratiam atque communionem Apostolicæ Sedis habuerit, & ea gratis, & absque ulla pravitate vobis voluerit exhibere. Alioquin liceat vobis quemcumque malueritis adire Antistitem, qui nostra fultus auctoritate quod postulatur indulgeat. Liceat præterea vobis, in locis vestris ubi quatuor vel plures fratres fuerint, Oratoria construere, in quibus fratres & familiæ vestræ tantum, & divinum audire officium, & sepulturam Christianam possint habere. Ita enim volumus necessitati vestræ consulere, ut non debeant ex hoc adjacentes Ecclesiæ injuriam sustinere. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis clausis janues, exclusis, excommunicatis, & interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce divina officia celebrare. Præsenti nihilominus decreto sancimus; ut siquis in aliquem vestrum fratrum videlicet vel sororum violentas manus injecerit excommunicationis sententia sit astrictus, & illud idem pro tutela vestra tam in sententia, quam in pœna servetur quod sub felicis memoriæ Papa Innocentio prædecessore nostro, de tuitione Clericorum generali Concilio noscitur institutum. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat jura vel possessiones vestras temere perturbare, aut vestra bona auferre, vel ablata retinere, minuere seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed illibata omnia & integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione, ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicæ auctoritate. Ad indicium autem hujus a Sede Apostolica perceptæ libertatis, decem Malachinos nobis nostrisque successoribus annis singulis persolvetis. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica secularisve persona, hanc nostræ Constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo, tertiove commonita, nisi præsumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat,

Quæ tractanda singulis annis in Capitulo supradicto.

De Electione Visitatorum.

De munere Clericorum.

De Hospitalitate.

Statuta alia.

Privilegia.

Clausulæ.

careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei, & Domini Redemptoris Nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem vobis vestra jura servantibus, sit pax Domini Nostri Jesu Christi. Quatenus, & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Datum die 8. Martii 1210. Pontific. Anno XIII.

Datum Lateran. per manum Johannis Sanctæ Mariæ in Cosmedin Diaconi Cardinalis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cancellarii, octavo Idus Martii, Indictione decimatertia, Incarnationis Dominicæ, anno millesimo ducentesimo nono. Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ Tertii. Anno tertiodecimo.

LXXV.

Ad Episcopos Galliæ, de vitanda Simonia in receptione Monachorum, aut Sanctimonialium.

Edidit Martene Thesaur. Anecdot. Tomo I. col. 817.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis, & Episcopis in Regno Franciæ constitutis, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Abusus in Provinciis Galliæ.

MUltotiens audivimus, & a multis, quod in quibusdam Monachorum, Monialium, & aliorum Religiosorum Monasteriis per vestras Dioeceses constitutis consuetudo damnabilis, immo damnatus, & damnandus abusus usque adeo inolevit, ut pene penitus nulla persona recipiatur in ipsis absque labe simoniacæ pravitatis. Ne igitur clamorem totiens iteratum videamur, quod absit, simulando fovere, universitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, atque præcipimus, quatenus semel in anno hujusmodi Monasteria per vestras Dioeceses visitantes sub anathematis interminatione veteris, ne qua persona de cætero recipiatur in eis per hujusmodi pravitatem, semper in vestris Synodis denunciantes hoc ipsum, & circa eas, quas sic receptas invenietis Auctoritate Apostolica sublato appellationis obstaculo, statuatis, quod saluti, & honestati videritis expedire.

Tollendum mandat ab Episcopis.

Dat. die 16. Aprilis 1210. Pontif. Anno XIII.

Datum Lateran. decimoquinto Kalendas Maji, Pontificatus nostri anno decimotertio.

LXXVI.

Refert confessionem fidei Waldensium ad fidem reversorum, & eorum propositum, seu vitæ regulam confirmat.

Ex Baluz. lib. XIII. Epist. 78.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Archiepiscopo, & Suffraganeis Terraconensis Ecclesiæ.

Exordium.

CUM inestimabile precium sanguinis Jesu Christi teneamur in animabus redemptis ex injuncto nobis Apostolatus officio custodire; non solum veraciter pœnitentibus clementer impendere veniam nos oportet, verum etiam pertinaciter delinquentes instanter ad pœnitentiam provocare: ne si vel his paternam consuetudinem, vel illis sollicitudinem subtraxerimus pastoralem; tot videamur ejusdem pretii redemptioni subtrahere, quot in salvatione ipsius, nostra potuissemus vigilantia conservare. Quapropter venientes dudum ad Apostolicam Sedem dilectos filios Durandum de Osca, & Guillelmum de S. Antonino, & Johannem de Narbona, & Ermengaudum, & Bernardum Biterren. & Raymundum de S. Paulo, & Ebrinum, ac socios eorum, paterna benignitate suscepimus, & ea quæ nobis tam pro se, quam pro fratribus suis exponere curaverunt, pleno concepimus intellectu. Ex his ergo quæ nobis de articulis Fidei, & Sacramentis Ecclesiæ diligenter examinati dixerunt, cognovimus eos Fidem sapere Orthodoxam, & Catholicam astruere veritatem. Ad majorem tamen expressionem, appositis Evangeliis, & scripto confessionis eorum imposito super illa, recepimus ab eis hujusmodi juramentum. Ego, inquit, Durandus de Osca inter manus tuas consecratas, summe Pontifex Domine Innocenti, Deum invoco testem in animam meam, quod ita simpliciter & veraciter credo, sicut in hoc scripto, per omnia continetur, & contrarium nunquam credam, sed contrarium credentibus pro posse resistam. Tibi vero tanquam Beati Petri Apostoli successori, & Archiepiscopis, & Episcopis aliisque Prælatis, in quorum Dioecesibus vel Parrochiis commorabor, obedientiam & reverentiam exhibebo, tam debitam, quam devotam. Scriptum autem confessionis eorum est tale. Pateat omnibus fidelibus, quod ego Durandus de Osca, & Guillelmus de S. Antonino, & omnes fratres nostri, corde credimus, fide intelligimus, ore confitemur, & simplicibus verbis affirmamus. Patrem & Filium, & Spiritum Sanctum, tres personas esse, unum Deum, totamque Trinitatem coessentialem, & consubstantialem, & coeternalem, & coomnipotentem, & singulas quasque in Trinitate personas plenum Deum; sicut in credo in Dominum, & in credo in unum Deum, & in quicumque vult, continetur. Patrem quoque, & Filium, & Spiritum Sanctum, unum Deum, de quo nobis sermo, esse Creatorem, Factorem, Gubernatorem, & Dispositorem omnium corporalium, & spiritualium, visibilium, & invisibilium, corde credimus, & ore confitemur. Novi & veteris testamenti unum eundemque Auctorem esse Dominum credimus, qui in Trinitate, ut dictum est, permanens, de nihilo cuncta creavit. Joannemque Baptistam ab eo missum, esse Sanctum, & justum, & in utero Matris suæ Spiritu Sancto repletum. Incarnationem divinitatis, non in Patre, neque in Spiritu Sancto factam, sed in Filio tantum, corde credimus, & ore confitemur. Ut qui erat in Divinitate, Dei Patris Filius Deus verus ex Patre, esset in humanitate hominis Filius homo verus ex Matre; veram carnem habens ex visceribus Matris, & animam humanam rationabilem simul utriusque naturæ, id est, Deus & homo una Persona, unus Filius, unus Christus, unus Deus cum Patre & Spiritu Sancto omnium auctor, & rector, natus ex Virgine Maria vera carnis nativitate;

Durandi de Osca juramentum.

Ejusdem, & Guillelmi de S. Antonino Fidei professio.

man-

manducavit, & bibit, dormivit & fatigatus ex itinere quievit, passus vera carnis suæ passione, mortuus vera corporis sui morte, & resurrexit vera carnis suæ resurrectione, & vera animæ ad corpus resumptione: in qua postquam manducavit & bibit, ascendit in Cœlum, sedet ad dexteram Patris, & in eadem venturus est judicare vivos & mortuos. Corde credimus & ore confitemur, unam Ecclesiam, non hæreticorum, sed sanctam Romanam, Catholicam & Apostolicam, extra quam neminem salvari credimus. Sacramenta quoque quæ in ea celebrantur inæstimabili atque invisibili virtute Spiritus Sancti cooperante, licet a peccatore sacerdote ministrentur, dum Ecclesia eum recipit, in nullo reprobamus, nec Ecclesiasticis officiis, vel benedictionibus ab eo celebratis detrahimus, sed benevolo animo tanquam a justissimo amplectimur: quia non nocet malitia Episcopi, vel Presbyteri, neque ad Baptismum infantis, neque ad Eucharistiam consecrandam, nec ad cætera Ecclesiastica officia subditis celebrata. Approbamus ergo Baptismum infantium, qui si defuncti fuerint post Baptismum antequam peccata committant, fatemur eos salvari, & credimus; & in baptismate omnia peccata, tam illud originale peccatum contractum, quam illa quæ voluntarie commissa sunt dimitti credimus. Confirmationem ab Episcopo factam, id est, impositionem manuum sanctam, & venerande esse accipiendam censemus. In Sacrificio Eucharistię, quæ ante consecrationem erant panis & vinum, post consecrationem esse verum Corpus, & verum Sanguinem Domini Nostri Jesu Christi, firmiter & indubitanter corde puro credimus, & simpliciter verbis fidelibus affirmamus. In quo nihil a bono majus, nec a malo minus perfici credimus sacerdote; quia non in merito consecrantis, sed in verbo efficitur Creatoris, & in virtute Spiritus Sancti. Unde firmiter credimus & confitemur, quod quantumcumque quilibet honestus religiosus, sanctus, & prudens sit, non potest, nec debet Eucharistiam consecrare, nec Altaris sacrificium conficere, nisi sit Presbyter, a visibili & tangibili Episcopo regulariter ordinatus. Ad quod officium tria sunt, ut credimus, necessaria: Scilicet certa persona, id est, Presbyter ab Episcopo, ut prædiximus, ad illud proprie officium constitutus, & illa solemnia verba quæ a sanctis Patribus in canone sunt expressa, & fidelis intentio proferentis. Ideo firmiter credimus & fatemur, quod quicumque sine præcedenti ordinatione Episcopali, ut prædiximus, credit & contendit se posse Sacrificium Eucharistiæ facere, hæreticus est, & perditionis Chore, & suorum complicum est particeps atque consors, & ab omni sancta Romana Ecclesia segregandus. Peccatoribus vere pœnitentibus veniam concedi a Deo credimus, & eis libentissime communicamus. Unctionem infirmorum cum oleo consecrato veneramur. Conjugia carnalia esse contrahenda secundum Apostolum non negamus, ordinarie vero contracta disjungere omnino prohibemus. Hominem quoque cum sua Conjuge salvari credimus & fatemur; nec etiam secunda vel ulteriora matrimonia condemnamus. Carnium perceptionem minime culpamus. Non condemnamus juramentum, immo credimus puro corde, quod cum veritate, & judicio, & justitia licitum sit jurare. De potestate seculari asserimus, quod sine peccato mortali potest judicium sanguinis exercere, dummodo ad inferendam vindictam, non odio, sed judicio, non incaute, sed consulte procedat. Prædicationem necessariam valde & laudabilem esse credimus, tamen ex auctoritate, vel licentia summi Pontificis, vel Prælatorum permissione, illam credimus exercendam. In omnibus vero locis ubi manifeste hæretici manent, & Deum & fidem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ abdicant & blasphemant; credimus quod disputando, & exhortando modis omnibus secundum Deum debeamus illos confundere, & eis verbo Dominico, veluti Christi & Ecclesiæ adversariis, fronte usque ad mortem libera contraire. Ordines vero Ecclesiasticos, & omne quod in Sancta Romana Ecclesia sancitum legitur, aut canitur humiliter collaudamus, & fideliter veneramur. Diabolum non per conditionem, sed per arbitrium malum esse factum credimus. Corde credimus & ore confitemur, hujus carnis quam gestamus, & non alterius resurrectionem. Judicium quoque per Jesum Christum esse futurum, & singulos pro his quæ in hac carne gesserunt recepturos, vel pœnas, vel præmia, firmiter credimus & affirmamus: Eleemosynas, sacrificium, cæteraque beneficia, fidelibus posse prodesse defunctis credimus. Remanentes in sæculo, & sua possidentes, eleemosynas, & cætera beneficia ex rebus suis agentes, præcepta Domini servantes, salvari fatemur & credimus, Decimas, primitias, & oblationes ex præcepto Domini credimus Clericis persolvendas.

Quia vero non solum fides recta sed bona etiam operatio exigitur ad salutem, quoniam sicut sine fide impossibile est placere Deo, ita fides sine operibus mortua est. Propositum quoque conversationis eorum præsenti paginæ duximus annotandum: cujus tenor est talis.

Ad honorem Dei, & ejus Ecclesiæ Catholicæ, & ad salutem animarum nostrarum, Fidem Catholicam per omnia, & in omnibus integram & inviolatam corde credere, & ore proposuimus confiteri, sub magisterio & regimine Romani Pontificis permanendo. Sæculo abrenuntiavimus, & quæ habebamus, velut a Domino consultum est, pauperibus erogavimus, & pauperes esse decrevimus: ita quod de crastino solliciti esse non curamus, nec aurum, nec argentum, vel aliquid tale propter vestimentum & victum quotidianum, a quoquam accepturi sumus. Consilia Evangelica, velut præcepta servare proposuimus. Orationi juxta horas Canonicas septies insistentes, dicendo quindecies Pater noster; insuper Credo in Deum, & Miserere mei Deus, & Orationes alias. Cum autem ex magna parte Clerici simus, & pœnæ omnes litterati; lectioni, & exhortationi, doctrinæ, & disputationi contra omnes errorum sectas decrevimus desudare. Disputationes tamen a Doctoribus fratribus in Fide Catholica comprobatis, & instructis in lege Domini dispensentur: ut adversarii Catholicæ & Apostolicæ fidei confundantur. Per honestiores autem, & instructiores in lege Domini, & in Sanctorum Patrum sententiis, verbum Domini censuimus proponendum fratribus & amicis, cum Prælatorum conscientia & assensu; ita quod ab eis propter hoc

Regulas eorumdem refert, & confirmat.

nec

nec Ecclesiarum frequentatio, nec Clericorum prædicatio postponatur. Virginitatem vel castimoniam continuam inviolabiliter conservando. Duas Quadragesimas, & jejunia secundum Ecclesiasticam regulam instituta, annis singulis facere proposuimus. Religiosum & modestum habitum ferre decrevimus, qualem consuevimus deportare; calceamentis desuper apertis, ita speciali signo compositis & variatis, ut aperte & lucide cognoscatur nos esse sicut corde, sic & corpore a Lugdunensibus, & nunc & in perpetuum segregatos, nisi reconcilientur Catholicæ unitati. Ecclesiastica Sacramenta suscipiemus ab Episcopis & Sacerdotibus, in quorum Diœcesibus vel Parrochiis commorabimur, & eis obedientiam & reverentiam debitam impendemus. Siqui vero secularium in nostro voluerit consilio permanere: consulimus ut exceptis idoneis ad exhortandum, & contra hæreticos disputandum, cæteri in domibus religiose & ordinate vivendo permaneant, res suas in justitia & misericordia dispensando, manibus laborando, decimas, primitias, & oblationes Ecclesiæ debitas persolvendo.

Eos reconciliari Ecclesiæ mandat per Episcopos.

Nos igitur habito fratrum nostrorum consilio, per Apostolica vobis scripta mandavimus: ut recepto a cæteris fratribus simili juramento, reconciliaretis eos Ecclesiasticæ unitati, & denuntiaretis eos vere Catholicos, ac recte fideles: in præscriptis, & aliis ipsos secundum Deum ab omni scandalo & infamia servantes immunes, & in litteris testimonialibus, & aliis adminiculis ipsos propter Deum misericorditer juvaretis. Quia vero sicut accepimus occasionis prætextu, quod mandatum hujusmodi communiter suscepistis, ad reconciliationem illorum, qui sub præscripta forma reconciliari Ecclesiæ poposcerunt, nondum a vobis fuit processum uno se per alium excusante: qua de causa multi qui humiliter petierunt intrare, hactenus remansisse foras Ecclesiam asseruntur. Nolentes, sicut etiam nec velle debemus, ut qui trahi gratia divina creduntur, per duritiam vestram ab infinita Dei misericordia repellantur: fraternitati vestræ per iterata scripta mandamus, & districte præcipimus; quatenus si non omnes his exequendis potueritis interesse, tu frater Archiepiscope cum quolibet aliorum, constitutos in Terraconen. Provincia hujusmodi pœnitentes, juxta præscriptam formam appellatione remota reconciliare procures. Circa præfatum Durandum de Osca, & Willelm. de S. Antonino, ac eorum socios, secundum præmissum mandatum nihilominus procedendo. Eis autem in fide recta, & sana doctrina manentibus, exhortandi licentiam tribuentes competentibus horis & locis.

Dat. die 10. Maji 1210. Pontif. Anno XIII.

Datum Lateran. quarto Idus Maji, Anno decimotertio.

LXXVII.

Confirmat propositum Bernardi primi Magistri Waldensium conversorum.

Ibid. Epist. 94.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Universis Archiepiscopis, & Episcopis ad quos litteræ istæ pervenerint.

Exordium.

CUm inæstimabile pretium Sanguinis Jesu Christi, & cætera; require supra in littera scripta eodem quaterno per totum usque. Quapropter venientes ad Apostolicam Sedem dilectos filios, Bernardum primum, & Willelmum Arnaldi, & quosdam alios paterna benignitate suscepimus, ac ea, quæ nobis &c., ut in eadem *usque* intellectu. Eosque diligenter examinatos, atque correptos, hoc modo reconciliavimus Ecclesiasticæ unitati. Ego, inquit, Bernardus primus, appositis Evangeliis, & scripto confessionis imposito super illa; hoc præsto inter manus tuas Summe Pontifex juramentum, Deum invocando testem in animam meam, quod ita &c. Sicut in ipsa, *usque* pro posse resistam. Hoc autem profiteor non esse juramentum quale Christus legitur prohibuisse in Evangelio, sed quale a Sanctis Doctoribus Augustino, & aliis perhibetur esse præstandum causa necessitatis, cum veritate, & justitia, & judicio. Scriptum autem confessionis est tale. Pateat omnibus fidelibus, quod, ego Bernardus primus, & omnes fratres mei propositis nobis Sacrosanctis Evangeliis corde credimus, fide intelligimus, ore confitemur, & simplicibus verbis, id est, sine duplicitate, fideliter affirmamus, Patrem & Filium, & Spiritum Sanctum, tres personas esse, unum Deum, & sicut in Credo in Deum, & in Credo in unum Deum, & in quicumque vult continetur confitemur esse per omnia sentiendum. Item corde credimus, & ore confitemur, Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, unum Deum de quo nobis est sermo, esse creatorem, & gubernatorem, ac dispositorem omnium rerum visibilium, & invisibilium, corporalium, & spiritualium. Item, corde credimus, & ore confitemur, Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, unum Deum, legem Moysi dedisse, & ipsum in Prophetis locutum fuisse, & Joannem Baptistam ab ipso missum esse, Sanctum, & justum, & in utero Matris suæ Spiritu Sancto repletum. Item, corde credimus, & ore confitemur, incarnationem Domini nostri Jesu Christi, ut qui erat Filius Dei in Divinitate, Patri æqualis, fieret homo in utero S. Mariæ matris suæ veram carnem assumens, ex visceribus Matris, qui natus est vera carnis nativitate, & manducavit, & bibit, &c. Dormivit, & fatigatus ex itinere quievit; & passus est vera carnis suæ passione, & mortuus est vera carnis suæ morte: & resurrexit vera carnis suæ resurrectione in qua postquam veraciter manducabit, & bibit, ascendit in Cœlum, & sedet ad dexteram Dei Patris Omnipotentis, inde venturus est judicare vivos, & mortuos. Item, corde credimus, & ore confitemur, unam esse Ecclesiam Catholicam, & Apostolicam, sanctam & immaculatam, extra quam neminem salvari fatemur. Sacramenta vero, quæ in ea celebrantur, inæstimabili, atque

Bernardi Fidei confessio.

invi-

invisibili virtute Spiritus Sancti, licet a peccatore Sacerdote ministrentur, dum Ecclesia eum recipit, in nullo reprobamus, neque Ecclesiasticis officiis, vel benedictionibus ab eo celebratis detrahimus, sed benevolo animo, tanquam à justissimo amplectimur. Approbamus quoque Baptismum Infantium, & si defuncti fuerint post Baptismum, antequam peccata committant, fatemur eos salvari. Confirmationem quoque ab Episcopo factam, id est impositionem manuum sanctam, & venerande accipiendam esse censemus. In sacrificio Eucharistiæ, quæ fuerant Panis, & Vinum ante consecrationem, post consecrationem esse Corpus, & Sanguinem Jesu Christi, simpliciter affirmamus, & credimus: in quo nihil à bono majus, nec à malo minus perficitur Sacerdote. Peccatores veraciter pœnitentes veniam à Deo consequi concedimus, & eis libentissimè communicamus. Unctionem infirmorum cum Oleo consecrato veneramur. Conjugia carnalia esse contrahenda secundum Apostolum Paulum non negamus, legitime vero contracta disjungere, omnino prohibemus, Ordines Ecclesiasticos, ideft Episcopatum, & Presbyterium, ac cæteros, & omne quod in Ecclesia ordinabiliter sancitum legitur, aut canitur, humiliter collaudamus, & fideliter veneramur. Item, corde credimus, & ore confitemur, resurrectionem hujus carnis qnam gestamus, & non alterius; & vitam æternam, & unumquemque hominem secundum opera sua esse recepturum. Eleemosynas, & sacrificium, cæteraque beneficia fidelibus defunctis prodesse, non dubitamus. Et quia fides sine operibus mortua est, ut dicit Apostolus Jacobus, sæculo abrenuntiavimus, & quæ habebamus velut a Domino consultum est, pauperibus erogavimus, & pauperes esse decrevimus. Ita quod solliciti esse de crastino non curamus, nec aurum, vel argentum, vel aliquid tale præter vestimentum, & victum quotidianum a quoquam accepturi sumus. Consilia quoque Evangelica, velut præcepta servare proposuimus. Remanentes autem in sæculo, & sua possidentes, & hanc fidem supradictam firmiter & integrè credentes, præceptaque Domini servantes, salvari fatemur. Ad hæc in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti; & Beatissimæ Virginis Mariæ, ad ædificationem universalis Sanctæ Dei Ecclesiæ, & ad salutem animarum omnium, ad quorum aures pervenit, sicut fideliter credimus corde, fidem prædictam; ore firmiter confiteri, & nuntiare proposuimus, & usque ad animam, & sanguinem adversus omnes sectas hæresium defendere viriliter. Consistentes sub magisterio, & regimine unius, & veri Magistri Domini Nostri Jesu Christi, ac piissimi Vicarii ejus Papæ Innocentii, & successorum ejus semper permanentes, tam corpore, quam spiritu, in communione Sanctæ Romanæ, ac universalis Ecclesiæ, quam sanctam, & Catholicam, & Apostolicam supra diximus. Quam credimus esse, omnes baptizatos in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, nisi a supradicta fide recesserunt, ubi boni cum malis conveniunt, permixta quippe est diversitate filiorum, cui Ecclesiæ præfatum Dominum Innocentium Papam credimus præesse Pastorem, & ipsum, & omnes Episcopos, & Sacerdotes, & cæteros ordinatos, fidem supradictam tenentes, in ipsa Ecclesia ministros esse fatemur, & credimus. Idcirco ab ipsis, & non ab aliis, petimus, & cupimus suscipere Ecclesiastica Sacramenta. Specialiter autem de fractione panis, super qua infamati sumus, diximus, & dicimus, quia nunquam factum fuit causa præsumptionis, nec causa contemptus sacrificii Sacerdotis, sed causa ardoris fidei, & charitatis, & causa deliberationis, ne indurarentur simplices fideles inter hæreticos permanentes, & Sacramentum Eucharistiæ non accipientes, sed nunc & in perpetuum abdicamus, & abjicimus, & abdicabimus a nobis, & ab omnibus nobis credentibus, secundum nostrum posse ab opere, & a credulitate, corde credentes, & ore confitentes Sacramentum Corporis, & Sanguinis Christi, nec esse conficiendum, nec posse confici, nisi a Sacerdote per impositionem manus visibilis Episcopi secundum morem Ecclesiæ visibiliter ordinato. Habemus autem mandatum orare, ut Deus mittat operarios in messem suam; id est prædicatores in populum suum, qui debent benigne & humiliter impetrare sibi dari, ex licentia summi Pontificis, & Prælatorum Ecclesiæ, ut possint admonere, & exhortari in doctrina sana; & adversus omnes hæreticos gratia Dei adjuvante, cum omni virtute animi, & studio, ut eos ad Fidem Catholicam convertant, desudare, & credentes eorum privatis, & publicis admonitionibus, sicut decet, ab eorum credulitate, & hæresi separare, & Ecclesiæ supradictæ incorporare, & ab omnibus vitiis, & peccatis compescere, tam seipsos, quam suos auditores; a superbia scilicet, & inani gloria, invidia, ira, cupiditate, & avaritia, gulositate, luxuria, mendacio, detractione, blasphemia, odio, fraude, perjurio, & homicidio. Et quamvis ista nos prædicemus, tamen potestatem sæcularem secundum leges officium suum in malefactores peragentem, non judicamus, neque ob hoc damnandum esse dicimus, vel credimus. Veruntamen sicut filii Ecclesiæ reos sanguinis defendimus piis interventionibus, quia scriptum est, reos sanguinis defendat Ecclesia. Quamvis autem propter vitandum perjurium, non sit appetendum juramentum, jurantes tamen ex deliberatione causa necessitatis cum veritate, & judicio, & justitia non culpamus, neque propter hoc credimus condemnandos. In omnibus vero Episcopatibus, Diœcesibus vel Parrochiis, in quibus sumus, vel fuerimus, disposuimus jejunare secundum morem, & consuetudinem Prælatorum, & Catholicorum Virorum Orthodoxorum illarum Provinciarum, tam in vigiliis, quam in jejuniis quatuor temporum, & quadragesimæ. Denique licet dicat Christus, oportet semper orare, & non deficere, & Apostolus sine intermissione orate; tamen quidam nostrorum per viginti quatuor vices, inter diem ac noctem: alii quindecies, alii duodecies, qui autem minus septies pro omnibus hominibus secundum eorum gradus orant. Et quamquam officium nostrum sit præcipue, ut omnes discant, & omnes qui sint idonei exhortentur; tamen cum tempus ingruit, propriis manibus laboramus, ita dumtaxat ne pretium accipiamus conventum. Qui autem nobis credunt, a quibuscumque aliquid per aliquam fraudem habuerint, necesse est si potuerint, & nobis acquiescere voluerint, ut ipsis & non aliis restituant. Decimas siquidem, & pri-

& primitias, & oblationes, & cætera secundum usum locorum servitia, Prælatis, & aliis Clericis, sub quorum Diœcesibus victitaverint, fideliter persolvant: quod omnibus fidelibus Christianis efficaciter suademus. Licet autem in subscriptis articulis, sicut a quibusdam accepimus, assererentur errasse: quod videlicet soli Deo esse obediendum, & si homini, soli justo, qui Deum habet in se; ac licere laico, ac litterato sine licentia cujuslibet hominis prædicare, bonumque laicum conficiendi Eucharistiam potestatem habere, malum autem Sacerdotem nequaquam, & ejus Orationes, aut Missas Vivis, vel Mortuis non proficere. Ac Romanam Ecclesiam, nequaquam Ecclesiam Dei esse, necnon etiam juramentum in quolibet articulo sub Ecclesiæ forma factum, peccatum esse mortale, dogmatizasse dicuntur. Ipsi tamen ex præscripta concessione, in qua tanguntur articuli prænotati, super his suam innocentiam excusarunt, illud inficiantes omnino, quod videlicet mulieribus Evangelium in Ecclesia licitum esse docere, ac indulgentias, quæ fiunt à Summo Pontifice, vel aliis Episcopis non proficere, justumque laicum confitentes sibi absolvere posse, quidam eos referunt astruxisse. Cæterum super eo quod nonnullos Clericorum scandalizasse dicuntur, eis in plurimis detrahendo, ipsos aspere redarguimus, in virtute obedientiæ, quam præstiterunt nobis, districtius injungentes eisdem, quod & ipsi sub eadem servare obedientia promiserunt; ut Clericos in omni, qua convenit habentes reverentia, & honore, ab eorum omnino infamatione, seu detractione desistant. Præcipientes eisdem, ne passim sibi præsumant prædicationis officium arrogare; sed præterquam Ecclesiarum Rectores in fide recta, & sana doctrina noverint esse probatos, licentiam eis tribuant exhortandi competentibus horis, & locis. Cumque continentiam repromiserint, suspectum mulierum consortium prorsus evitent; qui super his, & aliis promiserunt devotam, & debitam nobis obedientiam exhibere. Nos igitur, habito fratrum nostrorum consilio, per Apostolica vobis scripta mandamus: quatenus recepto a cæteris fratribus simili juramento, Ecclesiasticæ unitati reconcilietis eosdem, & denuntietis ipsos vere Catholicos, ac recte fideles; in præscriptis, & aliis eos secundum Deum ab omni scandalo, & infamia servantes immunes, & in litteris testimonialibus, & aliis adminiculis ipsos propter Deum misericorditer adjuvetis.

Valdensium errores. — *Pœnitentia.* — *Mandatur Apost. Delegatis ut eos Ecclesiasticæ concilient unitati.*

Datum Lateran. decimo octavo Kal. Julii, Pontificatus nostri, anno decimotertio.

Dat. die 14. Junii 1211. Pontific. Anno XIII.

LXXVIII.

Confirmatur Diploma Ricardi Secundi Fundani Comitis favore Ecclesiæ Fundanæ.

Ex Ughell. Ital. Sac. Tomo I.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Fundano Episcopo salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Cum nobis petitur quod justum est, & honestum, tam vigor æquitatis, quam ordo exigit rationis: ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter Venerabilis in Christo Frater Episcope tuis justis postulationibus grato concurrentes assensu, libertates, & immunitates, quas dilectus filius nobilis Vir Riccardus Fundanus Comes tibi, & Ecclesiæ tuæ pia devotione concesserat, sicut in ipsius Comitis authentico super hoc confecto noscitur contineri, ratas habentes Authoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus; ad majorem autem cautelam instrumentum ipsum de verbo ad verbum huic nostræ paginæ duximus inserendum, cujus tenor est talis.

Exordium. — *Confirmatio laudati Diplomatis.*

In Nomine Domini Dei æterni. Anno ab Incarnatione ejusdem MCCII. mense Julio Indictione decimaquarta regnante Domino nostro Friderico Dei gratia Rege Siciliæ, Ducatus Apuliæ, Principatus Capuæ.

Diploma Ricardi Comitis.

Cui honor præest, Dominus & potestas eminet dominandi judicium debet dirigere, & juris æquitatem provida circumspectione fovere, cum justitiam justus Dominus diligat, & vultus ejus videat æquitatem: Ecclesia namque Dei cum uti omnium Christianorum mater piissima, a qua fidei Sacramenta, quibus Cœli janua aperitur, recipiunt universi fideles; justum, & justitia dignum est, ut honoretur a singulis, a Principibus exaltetur donis, & beneficiis dilatetur, ut palmites suos usque ad mare dirigat, & extendat. Ideo nos Riccardus de Aquila eadem Regia gratia II. Fundanus Comes, cum jura Fundanæ Ecclesiæ, nos, & nostri antecessores multoties conculcaverimus variis exactionibus, & molestiis suggerente humani generis inimico jam oppressimus fatigatum, ad mentem reducti volumus de cætero tangere, & possidere Dei Sanctuarium, quia a Deo possunt, ut Rota, & sicut stipula evanescunt, qui Dei Sanctuarium hæreditate possidere nituntur. Hac itaque consideratione inducta fundanam Ecclesiam, quæ a nobis, & Antecessoribus nostris, exactionibus, & molestiis hactenus jacebat oppressa, pro salute animæ nostræ, & parentum nostrorum ab ipsis exactionibus, & molestiis absolutam reddimus penitus, & immunem, & nos exinde Roberto Dei Gratia Ven. Fundano Episcopo ejusque Successoribus, & Ecclesiæ cui divina miseratione præesse dignosceris, novum privilegium transactionis factæ tempore felicis memoriæ VV. II. Regis Siciliæ inter Joannem Fundanumque Episcopum, & Riccardum Comitem olim patrem nostrum per ipsius Regis familiares continuatum, & unitum concedimus, ut liceat vobis, & successoribus vestris, de cætero omnes Ecclesias Civitatis, & Fundani Episcopatus libere, & absolute absque requisitione, & contradictione nostra hæredum, & successorum nostrorum, vel cujuslibet alterius personæ ordinare, & instituere, præterquam ordinatio Archipresbyterorum de Castellis Fundani Episcopatus, quæ fient hoc modo. Mortuo Archipresbytero, Clerici Archipresbyteratus veniant ad Episcopum nuntiantes mortem Archipresbyteri, & habita ab Episcopo licentia faciendi electionem, personam eligant, & electionem factam nobis nuntiabunt, quam electionem nullatenus poterimus, nec debebimus impedire, nisi contra electam personam crimen infidelitatis objiciemus, & illud infra quartum diem a tempore objecti criminis numerando in Curia Epi-

Episcopali probaverimus. Quod si infra quintum diem objectum crimen non probaverimus, liceat vobis, & successoribus vestris electam personam secundum Dei timorem, & officii vestri prudentiam confirmare; Item jura Ecclesiarum, & omnium Clericorum, atque hominum suorum illibata servabimus, & si quis eas molestare, vel inquietare præsumpserit, nos sicut Ecclesiarum patroni curabimus defensare. Conditiones vero, quæ hactenus exigebant ab Ecclesia Sancti Archangeli. Sanctæ Mariæ de Brumann, Sancti Andreæ de Pastina. Sancti Martini de Enula penitus remittimus, & perpetuo relaxamus: ab aliis autem Ecclesiis Fundani Episcopatus, a Prioribus, & Clericis earum adjutorium non exigemus, nec exigi faciemus, excepto quod ab illis securitatem accepimus, juxta quod nos soliti sumus assicurare. Clericos quoque Fundani Episcopatus, & Servientes eorum non capiemus, nec capi faciemus, nec verberabimus, nec verberare faciemus, nec in Curia nostra ad justitiam cogemus, nec cogi faciemus, a terra nostra non expellemus, nec expelli faciemus, nec auferremus bona eorum, nec faciemus auferri, nec eos molestabimus, nec faciemus molestare. Si quas vero possessiones Ecclesiarum nos, seu per homines nostros occupatas tenemus, restituemus, & restitui faciemus, restitutas non auferremus, nec ab hominibus nostris permittemus auferri. Episcopus Priores, & Clerici omnes Fundani Episcopatus res suas mobiles vendendi liberam habeant facultatem, & quo voluerint, præterquam ad loca a Regia Curia prohibita absque requisitione, & contradictione nostra transportandi. De rebus tamen ipsius Episcopi, ut dictum est, venditis, aut quoquam transmissis platenticum remittimus, nec illud ab emptoribus exigi faciemus. Pascua vero Sylvas, & aquas terræ nostræ hominibus Ecclesiarum, aut animalibus, eorum non prohibebimus, nec prohiberi faciemus, sed eis utantur sicut homines de terra nostra. Ab hominibus Fundani Episcopatus, vel Ecclesiarum ejus a nobis non tenentibus; nihil exigemus præter securitatem, & non capiemus eos, nec capi faciemus, nec ad justitiam in Curia nostra cogemus, aut cogi faciemus, nec capiemus bona eorum, nec faciemus capi, etsi contigerit quod homines ipsarum Ecclesiarum foris fecerint hominibus nostris, Prælati, & Bajuli ipsarum Ecclesiarum in Curia tenere debent, & si qua fuerit inde compositio facta, medietas ipsius compositionis erit nostra, & reliqua medietas erit illius Ecclesiæ, cujus homo fuerit. De bannis autem, quæ generaliter mittuntur secundum consuetudinem terræ, si aliquis hominum ipsarum Ecclesiarum in bannum inciderit, medietas ipsius banni sit nostra, & alia medietas sit illius Ecclesiæ, cujus homo fuit, ita tamen quod non magis graventur homines Ecclesiarum, quam homines nostri, & si de ipsis aliqui fuerint servientes ipsius Episcopi, vel prædictarum Ecclesiarum, nihil ab eis exigemus, nisi a nobis fuerint tenentes. A demaniis vero hominibus ipsius Episcopi a nobis non tenentibus, istud tamen habebimus videlicet: Centum quinquaginta tarenos Amalphiæ, quando nos generale adjutorium in terra nostra posuerimus, pro causa tantum Regiæ expeditionis, & pro sorore, & nostra filia maritandis, & non pro alio, & ipsos tarenos habere debemus per Episcopum, vel per Bajulos Fundanæ Ecclesiæ. Item homines Ecclesiæ Sancti Marci habitantes in postina, & alii demanii homines habitantes in Castello Monticelli, & in Castello Enuli, & etiam homines Ecclesiarum Civitatis Fundanæ præstabunt, & facient nobis tria servitia, videlicet unam operam ad seminandum, aliam ad Vineam, & tertiam ad metendum, pro uno quoque tenimento, de quo ipse Episcopus, & Priores Ecclesiarum per unamquamque septimanam servitium unum habere debent. A demaniis vero hominibus Ipsius Episcopi, qui habitant in Civitate Fundana, vel Castellis Baronum nostrorum habere nihil debemus, nisi quod superius exceptuatum est, videlicet 150. tarenos pro sorore, vel filia maritandis. Verum si prædicti homines Fundani Episcopatus non tenentes a nobis extra Civitatem habitant, vel Castella, aut habitabunt, nisi fraude nihil ab eis exigemus, vel exigi faciemus: Volumus etiam, & concedimus, ut si quis de rebus suis immobilibus in Testamentis, vel oblationibus competenter offerre voluerit, non prohibebimus, nec permittimus ab aliquo prohiberi. Item volumus, & concedimus, ut cum homines nostri cum hominibus Ecclesiarum matrimonia contrahere voluerint, liceat eis secundum consuetudinem Civitatis Fundanæ dare de immobilibus suis absque omni contradictione, & si quando homines nostri de rebus suis immobilibus Clericis, & hominibus Ecclesiarum vendere, sive pignorare voluerint, nos non prohibebimus, nec ab aliquo prohiberi faciemus. Item volumus, ut homines Sancti Viti liberi, & immunes sint perpetuo ab omni servitio, & eos immunes ab exactionibus esse volumus, & eos in pace & quiete, sicut unquam melius fuerunt; dimittimus, & si forte Villa Sancti Viti incursu hostium, seu conturbatione, quod absit, deleta fuerit, reædificationem ipsius, nos, nec nostri hæredes prohibemus, nec prohiberi ab aliquo permittemus; Homines ejusdem Villæ, qui ibi habitant, vel de cætero habitabunt, Sylvis, Pascuis, aquis libere, & absque contradictione alicujus utantur. Concedimus etiam; ut terræ de Casa nova, quæ continentur in præcepto Sancti Viti, quas per Ecclesias Sancti Viti tenent homines Monticelli, ad decimam, & servitium, quoties sine hæredibus discesserint libere in demanium ipsius Ecclesiæ reducantur, ut si quæ ex eis tali modo alienatæ, vel substractæ fuerint, Ecclesiæ restituemus; Decimas namque Civitatis Fundanæ, & Castellorum de demanio nostro nos Ecclesiis Fundani Episcopatus, quibus reddere consuevimus, sine molestia annuatim persolvemus, & Barones, & cæteros homines nostros decimas ipsas Ecclesiis, & Clericis persolvere, sicut expedierit cogemus. Homines de terra nostra, vel aliunde volentes ad Molendina Fundanæ Ecclesiæ, aut Ecclesiarum ejus causa molendi venire non prohibemus, nec prohiberi faciemus, nec a molendinariis undecumque sint, aliquid exigemus, nec eos in curia nostra cogemus, nec cogi faciemus, pro his, quæ spectant ad Molendina. Omnes homines volentes terras, & Vineas Fundani Episcopatus, vel Ecclesiarum ejus, aut Clericorum eorum laborare nos non prohibebimus, nec

nec faciemus prohiberi. Piscariam, & Piscatores Fundani Episcopatus, & Pisces Piscariæ, & partem de Saffone non capiemus, nec capi faciemus, nec aliquam molestiam inferemus, nec inferri permittemus, ab hominibus nostris. Si quando vero inter nos, & prædictum Episcopum discordia orietur, propter hoc consanguineos, aut bona eorum non capiemus. Item prædictus Episcopus Sylvis Fundani Comitatus Ecclesiis, & propriis domibus ipsarum Ecclesiarum reparandis, vel faciendis, & pascuis pro suis propriis animalibus, sic utetur, sicut unquam melius usus est. Ut autem hæc nostra donatio, concessio, & remissio sponte, & liberaliter facta perpetua gaudeat firmitate, necnon ad perennem memoriam futurorum præsens privilegium per manum Riccardi Subdiaconi, & Vicarii Civitatis Fundanæ fieri jussimus, & tam subscriptione propria quam Baronum, & militum nostrorum fecimus communiri. In anno, mense, & indictione supradicta.

Clausulæ.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire, si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. die 8. Julii 1211. Pontif. An. XIV.

Datum Laterani sexto idus Augusti Pontificatus nostri anno decimoquarto.

LXXIX.

Confirmatio nonnullorum Statutorum Monasterii Grandimonten.

Ex Baluz. lib. XIV. Epist. 144.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Priori Grandimontensi.

CUm quædam Capitula in authentico nostro contenta per litteras tuas, quæ coram nobis recitatæ fuerant, ad majorem duxeris evidentiam exponenda non attendentes de illa, & intellexisse fideliter, & salubriter explanasse, devotioni tuæ præsentium auctoritate mandamus, quatenus ipsa secundum expositionem hujusmodi facias observari. Ad majorem vero cautelam expositiones illas de verbo ad verbum præsenti scripto jussimus annotari, quarum tenor est talis. Quia de pulsatione ad collationem prima fiebat quæstio, taliter videtur determinare privilegium quod procurator Domus secundum tenorem mandati Apostolici debet propria manu pulsare, cum in Domo præsens fuerit hora statuta a Priore, nisi infirmitas corporis manifesta, vel necessitas inevitabilis ipsum detinuerit, ne collationi valeat interesse. Si vero interesse nequiverit, alius conversus, quem Prior statuerit pulset hora constituta a Priore. Ita siquidem, ut de negligentia jure non valeant reprehendi. Prior autem Clericum instituet, qui procuratori vel alteri converso hora statuta præcipiat, ut pulsetur, vel si Clericus negligens fuerit, hoc idem injungat alius Clericus loco ejus, per quod manifeste datur intelligi quod Clericus auctoritatem habet injungendi converso, ut pulset hora statuta, vel si forte hora transierit, conversus tenetur pulsare ad denuntiationem Clerici sine dilatione qualibet, vel quæstione, & si quilibet horum negligens fuerit vel contemptor de mandato Summi Pontificis tanquam transgressor puniatur. Visitatores computationes audiant de receptis pariter, & expensis, eo modo quo Prior computationes consuevit audire, quem modum quamvis satis notus sit universis, plene coram nobis in Capitulo Generali exposuimus. Si Clericis placuerit, ut exeant ad laborem cum conversis exeant, & cum eis pariter revertantur: Sed semper hebdomadarius in cella remaneat. Cujus nomine intelligimus interiorem ambitum, vel clausuram, vel si clausura non fuerit, loca adjacentia officinis. Si vero Clerici, vel conversi excesserint exeundo, quod intelligimus si nimis frequenter, & sine causa honesta, in Capitulo proclamentur a Clerico vel converso, & per hebdomarium regulariter, & rationabiliter judicentur. Cætera vero expositione aliqua indigere non videntur, cum mutationes Clericorum de voluntate Prioris cum consilio Clericorum discretorum fieri debeant, & cum mutati fuerint, nihil prorsus secum ferre debeant nisi pannos simplices, nec scripturam, nec quodlibet aliud, nec conversi pariter sine speciali permissione, vel mandato Prioris, cum sicut aperte sonat privilegium, nihil sibi proprium debeant vindicare. Quia vero computationis Capitulum, fili Prior minime fuit in tuis litteris explanatum, illud nos in aliis litteris nostris plenius duximus explanandum.

De pulsatione Campanæ ad collationem.

De Visitatorum officio.

De Hebdomadario.

Dat. die 6. Januar. 1212. Pontific. Anno XIV.

Datum Laterani 8. Idus Januarii Pontificatus nostri anno quartodecimo.

LXXX.

Confirmatur concordia inter Ecclesias Strigonien. & Colocen. inita.

Ibid. Epist. 156.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Illustri Regi Hungariæ.

Exordium.

ILla te, fili charissime, charitatis prærogativa diligimus, cum inter alios mundi Principes erga personam nostram, & Sacrosanctam Romanam Ecclesiam devotissimum te sciamus, quod preces, & petitiones ex parte tua nobis oblatas intendimus libenter admittere, quantum cum nostra possumus honestate. Inde siquidem fuit, quod venerabilem Fratrem nostrum Vesprumiensem Episcopum ad Sedem Apostolicam accedentem paterna benignitate suscipimus, & quæ tam per eum, quam per tuas nobis litteras intimasti pleno concepimus intellectu. Qui denique inter cætera proposuit coram nobis, quod cum de pace perpetuo statuenda inter Strigoniensem, & Colocensem Ecclesias diu fuerit te mediante tractatum, tandem Venerabilis frater noster Strigoniensis Archiepiscopus de consensu, & voluntate suffraganeorum Strigoniensis Ecclesiæ, videlicet Agriensis Georiensis, & præfati Vesprumiensis Episcoporum ex parte una, & dilectus filius Colocensis electus de voluntate suffraganeorum Colocensis Ecclesiæ, Waradiensis videlicet, Cenadiensis, & Ultrasilvani Episcoporum ex altera incertam for-

Vesprumien. Episcopus ad Sedem Apost. missus pro obtinenda confirmatione Concordiæ.

mam concordiæ devenerint, quam per præfatos Georiensem, & Vesprumiensem Episcopos redigi mandaverunt in scriptis, cum illam in scriptis redactam in medium produxissent, & super ea fuisset diutius disputatum: tandem ita correcta extitit, & conscripta, quod eam pars approbavit utraque; & tam Strigoniensis Archiepiscopus, quam Colocensis electus cum Ecclesiarum suarum suffraganeis ad Sancta Dei Evangelia juraverunt, quod formam pacis, quæ continebatur in illo scripto posito coram eis firmiter observarent, & laborarent ad hoc nihilominus bona fide, ut nos compositionem confirmaremus eandem. P. quoque Quinqueecclesiensis Præpositus ab Episcopo suo missus pro eo, & Benedictus Præpositus Sancti Thomæ necnon, & Jacobus Scholasticus Strigoniensis pro Capitulo ejusdem Ecclesiæ, a quo sub debito juramento se asseruerunt habere mandatum, & Hubaldus Posoniensis Præpositus juraverunt etiam illud idem. Pro Colocensi vero Ecclesia Jacobus Colocensis, & Hosmundus Sancti Laurentii Præpositi præstiterunt consimile juramentum. Unde præfatus Episcopus ex parte tua nobis humiliter supplicavit, ut compositionem eandem, quam sigillorum prædictorum electi, & Varadiensis, Cenadiensis, Ultrasilvani, Agriensis, & ipsius Vesprumiensis Episcoporum, necnon Capitulorum Colocensis, & Bacchiensis nobis exhibuit munimine roboratum auctoritate dignaremur Apostolica confirmare; cujus tenor talis est: In Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen. Hæc est forma pacis inter Strigoniensem, & Colocensem Archiepiscopos. Prima Coronatio Regum Hungariæ specialiter spectat ad solam Strigoniensem Ecclesiam. Verumtamen si Strigoniensis Archiepiscopus non posset, vel malitiose nollet Regem coronare, vel Strigonensis Ecclesia vacaret, coronet Regem Colocensis, nullum ex tali coronatione jus sibi vindicando in prima coronatione, secunda coronatio ei deinceps æqualiter pertineat ad utramque. De proventu monetæ decima pertineat ad Ecclesiam Strigoniensem, ubicunque in Regno Hungariæ evadatur, quod si cudi de fierit generalis moneta totius Hungariæ, quicquid loco generalis monetæ successerit, decimam habeat Strigoniensis Ecclesia, Strigoniensis Archiepiscopus renuntiat omni jurisdictioni, & juri spirituali, quod habebat, vel habere videbatur in Provincia Colocensi; præter decimam monetæ, si ibi contingeret fabricari. Judicium officialium Domus Regiæ quilibet Episcopus habeat in sua Parochia. Exhibitio Sacramentorum Regibus, & Reginis, & eorum liberis tam ad ipsos Archiepiscopos, quam ad alios Episcopos in suis Parochiis pertineat pro voluntate Regis. In omnibus aliis utrique Ecclesiæ jura sua conserventur illæsa, & consuetudines antiquæ. Si qua autem privilegia, vel rescripta quandocunque prolata fuerint contra hanc formam, vires non habeant. Salva in omnibus auctoritate Apostolica. Quod si Papa non approbaverit res sit in eo statu in quo nunc est. Juraverunt ambo Archiepiscopi, & eorum Suffraganei, qui præsentes erant, necnon, & Præpositus Quinqueecclesiensis, qui vice Domini sui Episcopi intererat, necnon, & procuratores Capitulorum utriusque Ecclesiæ, quod secundum formam præscriptam bona fide pacem præscriptam observabunt, & sine fraude ad confirmationem laborabunt. Cumque super his cum fratribus nostris deliberare vellemus, dilecti filii Jacobus Scholasticus, & Nicolaus Canonicus præfati Archiepiscopi Nuntii, & M. Thesaurarius, & Jo: Archidiaconus Strigonienses procuratores ejusdem loci Capituli, petierunt a nobis audientiam sibi dari. Qua ipsis de more concessa, Nuntii proposuere prædicti, quod inter præfatos Archiepiepiscopum, & Colocensem electum, & eorum Suffraganeos talis compositio intervenit, ut prima coronatio Regum Hungariæ, ubicunque in ipso Regno eos primum contingeret coronari, solius Strigoniensis Ecclesiæ juris esset, & monetæ ubicunque cuderentur in Regno, vel illius quod loco colligeretur monetæ decima ad eandem pertineret, ac tu, & charissima in Christo filia Hungarorum Regina per vestras a nobis litteras peteretis, quatenus primam Sedem, primamque vocem cum juribus supradictis, quæ tu, & dicta Regina, necnon & pars Colocensis publice præfatæ Strigoniensi recognovistis Ecclesiæ, ipsi perpetui dignaremur privilegii munimine roborare, super aliis vero de quibus inter eos esse videbatur contentio propter bonum pacis sic extitit ordinatum, ut nec Colocensis in Strigoniensi Provincia, nec Strigoniensis in Colocensi præter prædicta sibi juris aliquid vindicaret, auctoritate in omnibus Apostolicæ Sedis, salva, ita quod si hæc non approbarentur a nobis, res in eo statu, in quo tunc fuerat, remaneret. Unde quicquid sit scriptum, vel juratum esse dicatur, hoc autem, & intellectum esse a partibus asserebant, & illud ex parte Archiepiscopi confirmari a nobis suppliciter postulabant, asserentes sic actum, & intellectum fuisse idem Archiepiscopus, & præfati Agriensis, & Geuriensis Episcopi suis litteris declararant. Procuratores vero Strigoniensis Capituli proposuere constanter, quod tam illa compositio, quam redactam in scriptis præfatus Episcopus nobis exhibuit, quam illa in quam præfati Nuntii dixerunt Archiepiscopum consensisse, inita fuerat sine assensu Capituli, & in enorme dispendium Strigoniensis Ecclesiæ redundabat, unde contradicentes utrique, nobis suppliciter supplicarunt, ut auctoritate Apostolica cassaremus utramque. Nos igitur attendentes, quod olim nobis multa precum instantia supplicaras, ut super jure coronandi Reges Hungariæ Strigoniensi Ecclesiæ privilegium concedere dignaremur, nosque tuis precibus inclinati ei super hoc privilegium concesserimus Fratrum nostrorum subscriptionibus roboratum, considerantes etiam, quod si potestas coronandi Regis Hungariæ penes diversas Ecclesias resideret, toti Regno grave periculum, & hæredibus tuis grande posset dispendium generare, cum sicut plenius ipse nosti, frequenter inter Regum Hungariæ cohæredes super obtinenda Regni corona scandalum sit exortum, quod utique posset facilius suboriri, si eos diversos coronatores contingeret invenire, propter contradictiones, & rationes præscriptas compositionem hujusmodi non potuimus, sicut nec debuimus confirmare. Super Episcopatu quoque de novo creando apud Cibiniensem Ecclesiam in Ultrasilvana Diœcesi, qui Metropoli Colocensi subdatur, petitionem regiam nequivimus

Delegati a Strigonien. & Colocen. Episcopis pro firmanda concordia.

Concordiæ tenor.

Compositio hujusmodi PP. significata.

Additis precibus eam ut approbaret.

Strigoniense Capitulum contra eamdem reclamat.

Regum Coronatio Strigonien. Archiepiscopo adjudicata.

vimus exaudire; quoniam sive Apostolicæ Sedi, sicut tu ipse firmiter protestaris, sive Strigoniensi Metropoli, sicut procuratores ipsius fortiter asserebant. Cibiniensis Præpositura sit in Spiritualibus immediate subjecta, id absque dubio in alterutrius præjudicium redundaret, sed, & quidam qui se nuntium Venerabilis Fratris nostri Ultrasilvani Episcopi faciebat contradicebat omnino, gravem, & enormem Ultrasilvani Episcopatus diminutionem allegans, Serenitatem igitur regiam rogamus, monemus, & exhortamur attentius quatenus ad duritiam nobis non imputes, quod compositioni prædictæ robur non attribuimus firmitatis, sed tam providentiæ, quam justitiæ id ascribas, quibus Regni, & hæredum tuorum indemnitatibus duximus præcavendum, & juris ordinem observandum, cum omnibus facti sumus in justitia debitores; Sciturus pro certo quod in nullo unquam a nobis patieris repulsam in quo quisquam Principum debeat exaudiri. (a)

Dat. die 12. Februar. 1212. Pontific. Anno XIV.

Datum Laterani secundo Idus Februarii Pontificatus nostri Anno quartodecimo.

LXXXI.

Irritatur quidquid contra Clericos, vel Ecclesias statutum est ab Othone Imperatore, ac præsertim sententia ab eodem lata contra Episcopum Cumanum.

Ex Baluz. lib. XV. Epist. 31.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Episcopo Taurinensi, & Præposito Sancti Gaudentii Novariensis.

Proemium.

Sicut ea, quæ a catholicis, & devotis Principibus rationabiliter ordinantur, firma debent, & illibata servari, sic ea, quæ a perfidis Tyrannis improbe statuuntur, illo maxime tempore, quo excommunicationis vinculo tenentur astricti, carere debent robore firmitatis, cum tales legitime nequeant jurisdictionis officium exercere ab unitate Fidelium separati. Cum igitur Otho non jam nominandus Imperator, sed impius persecutor cum fautoribus anathematis sit vinculo innodatus, & a debito fidelitatis ipsius absoluti sint universi, nos omnia, quæ idem excommunicatus, vel aliquis ejus Officialis contra Clericos, vel Ecclesias statuit, aut statuerit, sive contra Principes, aut eorum fautores, qui memorato Tyranno suum subtraxerit obsequium, ut libertatem, & justitiam tam Ecclesiæ, quam Imperii tueantur, denuntiamus irrita, & inania, eaque de communi fratrum nostrorum consilio auctoritate Apostolica omnino cassamus. Specialiter autem sententiam, quam idem Otho contra venerabilem fratrem nostrum Cumanum Episcopum super causa, quæ vertitur inter ipsum, & Capitaneos de Arzago, pro eo quod ad ipsius excommunicati præsentiam idem Episcopus non accessit, cum vocatus fuisset ab eo, nequiter promulgavit; decernimus nullam esse, nec per eam aliquod Cumanæ Ecclesiæ in posterum præjudicium generari. Quo circa discretioni vestræ per Apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus Capitaneos ipsos, ut dictum Episcopum, vel ejus Ecclesiam occasione ipsius sententiæ non aggravent, vel molestent monitione præmissa per censuram Ecclesiasticam appellatione remota cogatis.

(Statuta ab Othone contra libertatem Eccles. infirmat. — Re præcipuè Sententiam contra CumanumEpisc. ab eodem latam.)

Datum die 5. Aprilis 1213. Pontific. Anno XV.

Datum Laterani nonis Aprilis Pontificatus nostri Anno decimoquinto.

LXXXII.

Thessalonicenses Archiepiscopi Regni Primates, ac perpetui Sedis Apostolicæ Legati declarantur.

Ibid. Epist. 18.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Thessalonicensi Archiepiscopo, ejusque successoribus canonice substituendis in perpetuum.

Exordium.

Quantæ dignitatis Thessalonicensis Antistes fuerit ab antiquo per authentica scripta prædecessorum nostrorum evidenter apparet. Quod ut plenius declaretur pauca de multis in medium duximus proponenda: scribens enim sanctæ memoriæ Leo Papa Anastasio Antistiti Ecclesiæ Thessalonicensis sic ait: De persona consecrandi Episcopi, & de Cleri, plebisque consensu Metropolitanus Episcopus ad fraternitatem tuam referat, quodque in provincia bene placuit scire te faciat, ut ordinationem rite celebrandam tua quoque confirmet auctoritas, quæ rectis dispositionibus nihil moræ, aut difficultatis debebit afferre, ne gregibus Domini diu desit cura Pastorum. Metropolitano vero defuncto, cum in loco ejus fuerit alius subrogandus, provinciales Episcopi ad Civitatem metropolim convenire debebunt, ut omnium Clericorum atque omnium civium voluntate discussa ex Presbyteris ejusdem Ecclesiæ, vel ex Diaconibus optimus eligatur, de cujus nomine ad tuam notitiam Provinciales referant Sacerdotes. Impleantur vota poscentium cum, quod ipsis placuit, tibi placuisse cognoverint. Sicut enim justas electiones nullis dilationibus volumus fatigari, ita nihil permittimus te ignorante præsumi. De conciliis autem Episcopalibus non aliud indicimus, quam Sancti Patres salubriter ordinarunt, ut scilicet bini Conventus per annos singulos habeantur, in quibus de omnibus querelis, quæ inter diversos Ecclesiæ ordines nasci assolent, judicet, ac si forte inter ipsos, qui præsunt de majoribus quod absit peccatis causa nascitur, quæ Provinciali nequeat examine diffiniri, fraternitatem tuam de totius negotii qualitate Metropolitanus curabit instruere, ut si coram positis partibus, nec tuo fuerit res sopita judicio, ad nostram cognitionem quicquid illud est transferatur. Præterea

(Thessalonicensis Ecclesiæ dignitas. — Jura ei asserta a S. Leone Magno.)

(a) Scriptum est Capitulo Strigoniensi super hoc in eumdem fere modum, videlicet. Venerabilis Frater noster Vesprumiensis Episcopus in nostra proposuit præsentia constitutus, quod cum de pace perpetuo statuenda &c. *usque* non potuimus, sicut nec debuimus confirmare.

In eumdem fere modum scriptum est Strigoniensi Archiepiscopo. Venerabilis Frater noster Vesprumiensis Episcopus in nostra proposuit præsentia constitutus, quod cum de pace &c. *usque* nec debuimus confirmare.

terea in diffinitione quondam fidei orthodoxæ Joannes Thessalonicensis Antistes primus post Apostolicæ Sedis Legatos, & quatuor Patriarchas, quorum aliqui per se ipsos, & alii per suos Vicarios affuerunt sic legitur scripsisse: Joannes Dei misericordia Episcopus Thessalonicensis Antistes, & Vicarius Apostolicæ Sedis Romæ legatus diffiniens subscripsi. Licet autem præfatus Antistes satis profecto fuerit ex Ecclesiæ suæ dignitate conspicuus, magis tamen utique fuit ex Apostolicæ Sedis familiaritate præclarus; sicut etiam ex scriptis ostenditur Pontificum Romanorum, qui sæpissime vices suas eidem Antistiti commiserunt. Nicolaus enim Papa inter cætera scribens Michaeli Imperatori, sic ait: Oportet imperiale vestrum decus, quod in omnibus Ecclesiasticis utilitatibus vigere audivimus, ut antiquum morem quem nostra Ecclesia habuit vestris temporibus restaurare dignemini: quatenus vicem quam nostra Sedes per Episcopos vestris in partibus constitutos habuit, videlicet Thessalonicensem, qui Romanæ Sedis vicem per Epirum veterem, Epirumque novam atque Illyricum, Mecedoniam, Thessaliam, Achajam, Baciam, Kiperensem, Daciam, Mediterraneam, Misiam, Dardaniam, & Prævalim Beato Petro Apostolorum Principi contradicere nullus præsumat, quæ antecessorum nostrorum temporibus, scilicet Damasi, Siricii, Innocentii, Bonifacii, Cœlestini, Sixti, Leonis, Hilarii, Simplicii, Felicis, atque Ormisdæ Sanctorum Pontificum sacris dispositionibus agebatur. Præfatus quoque Leo scripsit supradicto Anastasio in hæc verba: quanta fraternitati tuæ a Beati Petri auctoritate commissa sunt, & qualia etiam nostro tibi favore sunt credita, si vera ratione perspiceres, & justo examine ponderares, multum possemus de injunctæ tibi sollicitudinis devotione gaudere, quoniam sicut prædecessores mei, prædecessoribus tuis, ita etiam ego dilectioni tuæ, priorum secutus exemplum vices mei moderaminis delegavi, ut curam quam universis Ecclesiis principaliter, & divina institutione debemus, imitator nostræ mansuetudinis effectus adjuvares, & longinquis a nobis provinciis præsentiam quodam modo nostræ visitationis impenderes. Cæterum, etsi præfata Thessalonicensis Ecclesia a devotione, ac familiaritate Sedis Apostolicæ se subduxerit per schisma illud diutinum, quo Ecclesia græcorum a via veritatis ad erroris invium declinavit, quia tamen hoc tempore per Dei gratiam ad devotionem pristinam est reversa, & ipsam in eadem te studiosius operante credimus permansuram, cum familiaritatis gratia specialiter tenearis astrictus, utpote in Diaconem, & Presbyterum per manuum nostrarum impositionem promotus, & in Episcopum nostræ humilitatis ministerio consecratus, necnon, & palleo pontificalis videlicet officii plenitudine insignitus, postulationem ab eadem Ecclesia de te factam, inquisitione super ea præhabita diligenti, ratam, & gratam habentes, ipsam auctoritate curavimus Apostolica confirmare, palleum quoque de corpore Beati Petri sumptum, insigne pontificalis officij, fraternitati tuæ de Apostolicæ Sedis libertate concessimus; quo utique infra tuam Ecclesiam ad Missarum solemnia uti memineris illis diebus quibus prædecessores tuos usos fuisse cognoscis, videlicet in Nativitate Domini, festivitate Protomartyris Stephani, Circumcisione Domini, Epiphania, Hypapanti, Dominica in Ramis Palmarum, Cœna Domini, Sabatho Sancto, Pascha, feria secunda post Pascha, Ascensione, Pentecoste, tribus festivitatibus Beatæ Mariæ, Natali Beati Joannis Baptistæ, solemnitatibus omnium Apostolorum, commemoratione omnium Sanctorum, dedicationibus Ecclesiarum consecrationibus Episcoporum, ordinationibus Clericorum, Ecclesiæ tuæ principalibus festivitatibus, solemnitate Beati Demetrii, & consecrationis anniversario tuæ die. Ad hæc ipsi Thessalonicensi metropoli suam confirmamus provinciam, in qua subscriptos Episcopatus specialibus nominibus duximus exprimendos, videlicet Citrensem, Beriensem, Campaviensem, Guardariensem, Serviensem, Petrensem, Platomonensem, Langardensem, Adrameriensem Nerisiensem, & Cassandriensem. Jura quoque, ac bona ejus, dignitates, & libertates ipsius, necnon antiquas, & rationabiles consuetudines auctoritate Apostolica roboramus, & tam tibi quam eidem Ecclesiæ firma, & illibata manere sancimus. Cimiteria quoque earumque beneficia nullus hæreditario jure possideat, quod si quis hoc facere contenderit censura canonica compescatur. Prohibemus autem ne Presbyteri Cappellani Ecclesiarum ad jus Ecclesiæ tuæ pertinentium possessiones earum absque assensu tuo, salvis tamen Canonicis institutionibus, distrahere, vendere, vel obligare, seu alio quolibet modo alienare præsumant, quod si factum fuerit irritum habeatur. Prohibemus insuper ne interdictos vel excommunicatos tuos ad officium, vel communionem Ecclesiasticam sine conscientia, & consensu tuo quisquam admittat, aut contra Sententiam tuam canonice promulgatam aliquis venire præsumat; nisi forte periculum mortis immineat, aut dum præsentiam tuam habere nequiverit, per alium secundum formam Ecclesiæ satisfactione præmissa oporteat ligatum absolvi. Porro Dominicæ Crucis vexillum per tuam diocesim, & Episcopatus tibi subditos, ante te deferendi fraternitati tuæ licentiam impertimur.

Nicolai I. de eadem re ad Michaelem Imper. literæ.

Alię S. Leonis literæ.

Vicariatus Apostolicę Sedis eidem confirmatur: Palliumque Archiepiscopo conceditur.

Ecclesiæ ei subjectæ.

Privilegia ei concedit Innocentius.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam Thessalonicensem Ecclesiam temere perturbare &c. usque usibus omnimodis profutura. Salva Sedis Apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum &c. usque districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco &c. usque præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Clausulæ.

Datum Laterani per manum Johannis Sanctæ Mariæ in Cosmedin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarii vii. Idus Aprilis. Indictione xv. Incarnationis Dominicæ anno MCCXIII. Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ III. Anno Decimoquinto.

Dat. die 7. Aprilis 1213. Pont. An. XV.

Reges

LXXXIII.

Ibid. Epist. 24.

Reges, ac Regnum Portugallense sub protectione Sedis Apostolicæ suscipiuntur, eisque confirmatur quidquid de Saracenorum manibus fuerit per ipsos acquisitum.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. A. Illustri Regi Portugalensi, & hæredibus ejus in perpetuum.

Reges Portugallenses de Religione catholica optime meriti.

MAnifestis probatum est argumentis, quod inclitæ recordationis Alphonsus Avus tuus per sudores bellicos, & certamina militaria inimicorum Christiani nominis intrepidus expugnator, & propagator, diligens fidei orthodoxæ sicut devotus filius, & Princeps catholicus multi modo obsequia impendit Sacrosanctæ Ecclesiæ matri suæ, dignum nomen, & exemplum imitabile posteris derelinquens. Æquum est autem ut quos ad populi regimen, & salutem dispensatio cœlestis eligit Apostolica Sedes sincero prosequatur affectu, & in justis postulationibus studeat efficaciter exaudire. Proinde nos tuam attendentes personam ornatam prudentia, justitia præditam, atque ad Regni gubernationem idoneam, eam sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & Regnum Portugallense cum integritate honoris Regni, & dignitate, quæ ad Reges pertinet, necnon, & omnia loca, quæ cum auxilio celestis gratiæ de Sarracenorum manibus eripueris, in quibus jus sibi non possunt Christiani Principes circumpositi vendicare, ad exemplar felicis memoriæ Alexandri Papæ Prædecessoris Nostri, qui hæc præfato avo tuo per privilegii paginam concessisse dignoscitur tuæ sublimitati concedimus, & auctoritate Apostolica confirmamus: Ut autem ad devotionem, & obsequium Beati Petri Apostolorum Principis, & Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ vehementius accendaris, hæc ipsa hæredibus tuis duximus concedenda, eosque super his quæ concessa sunt Deo propitio pro iniuncto nobis Apostolatus officio defendemus. Tua itaque intererit fili charissime, ita circa honorem, & obsequium Matris tuæ Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ humilem, & devotum existere, & sic te ipsum in opportunitatibus, & dilatandis Christianæ Fidei finibus exercere, ut de tam devoto, & glorioso filio Sedes Apostolica gratuletur, & in ejus amore quiescat. Ad indicium autem, quod præscriptum Regnum Beati Petri juris existat pro amplioris reverentiæ argumento, progenitorum tuorum vestigiis inhærendo statuisti duas marcas auri annis singulis, nobis, nostrisque successoribus persolvendas, quem utique censum ad utilitatem nostram, & successorum nostrorum Bracarensi Archiepiscopo, qui pro tempore fuerit, tu, & successores tui curabitis assignare.

Eos sub Apostol. recipit protectione.

Census annuus ab eis S. A. persolvendus.

Clausulæ.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat personam tuam, aut hæredum tuorum, vel etiam præfatum Regnum temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare. Si qua igitur &c. usque districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem Regno, & Regi sua jura servantibus &c. usque præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Dat. die 15. April. 12 3. Pont. An. XV.

Datum Laterani per manum Johannis Sanctæ Mariæ in Cosmedin Diaconi Cardinalis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cancellarii XVI. Kalendas Maji, Indictione XV. Incarnationis Dominicæ Anno MCCXIII. Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ Tertii Anno Decimoquinto.

LXXXIV.

Ibid. Epist. 56.

Confirmatio bonorum omnium Philippensis Ecclesiæ, quæ variis aucta Privilegiis sub Apostolicæ Sedis protectione recipitur.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei, Willelmo Philippensi Archiepiscopo, ejusque successoribus canonice substituendis in perpetuum.

Exhortatio ad Philippen. Archiepiscopum.

SI humilitatis exemplum studueris imitari Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ matri tuæ reverentiam, & obedientiam impendendo sicut Philippenses Apostolus exhortatur. Hoc inquiens in vobis sentire, quod & in Christo Jesu, qui cum in forma Dei esset non rapinam arbitratus esse se æqualem Deo, exinanivit se, formam servi accipiens, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis, absque dubio exaltaberis apud eum, qui superbis resistit, humilibus autem dat gratiam; propter quod exaltavit illum Deus, & donavit illi nomen quod est super omne nomen, ut in nomine Jesu omne genuflectatur celestium, terrestrium, & infernorum, quia Dominus Jesus est in gloria Dei Patris. Hanc igitur formam doctrinæ quam Apostolus tradidit Philippensibus, tu eorum factus Antistes dil genter observa, ne ab obedientiæ bono, ad quod nuper Philippensis Ecclesia est reversa, de cætero avertatur memor semper illius gratiæ specialis quam tibi dignanter impendimus. cum a Nazorocensi Ecclesia te transtulimus ad Metropolim Philippensem, teque propriis manibus consecravimus in Pontificem, & palleo insignivimus, Pontificalis videlicet officii plenitudine, ut nihil tibi ex aliqua parte desit, quod ad metropoliticam pertineat dignitatem. Quia vero Venerabilis Frater in Christo nos suppliciter exorasti, ut eandem Philippensem Ecclesiam, cui Deo auctore præesse dignosceris dignaremur Apostolici privilegii munimine roborare nos tuis justis postulationibus annuentes eam sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis privilegio communimus, statuentes, ut quascunque possessiones, & quæcunque bona eadem Ecclesia &c. usque illibata per maneant. In quibus hæc &c. usque vocabulis. Locum ipsum &c. usque pertinentiis suis. Casale quod dicitur Candaca cum omnibus pertinentiis suis, abbatias, piscaturas terras, & vineas quas habet apud Chrisopolim, Casale quod dicitur stravo, Casale quod dicitur Pravicaresta, Casale quod dicitur, Domus quæ dicitur Platon, Casale quod dicitur Caresta, cum omnibus pertinentiis suis, Ecclesias quas habet in Castro Christopo-

Ecclesiam hanc sub Ap. Sedis protectione suscipit.

Ejusque bona omnia confirmat.

ftopoli Epifcopatus quoque inferius annotandos Ecclefiæ tuæ Metropolitico jure fubjectos tibi tuifque fucceſſoribus nihilominus confirmamus, videlicet Eleutheropolim, Cafiropolim, Poliftrios, ViliKios Morenos. Palleo vero quod tibi ex Apoftolica benignitate contulimus infra tuam Ecclefiam ad Miſſarum folemnia uti memineris, his diebus videlicet Nativitate Domini, feftivitate promartyris Stephani, Circumcifione Domini, Epiphania, Hypapanti, Dominica in ramis Palmarum, cœna Domini, Sabbatho Sancto, Pafcha, feria fecunda poft Pafcha, Afcenfione, Pentecofte, tribus feftivitatibus Beatæ Mariæ, Natali Beati Joannis Baptiftæ, folemnitatibus omnium Apoftolorum: Commemoratione omnium Sanctorum, dedicationibus Ecclefiarum, confecrationibus Epifcoporum, ordinationibus Clericorum, Ecclefiæ tuæ principalibus feftivitatibus, & confecrationis tuæ anniverfario die, jura quoque ac bona ejus, dignitates, & libertates ipfius, necnon antiquas, & rationabiles confuetudines auctoritate Apoftolica confirmamus, & tam tibi, quam eidem Ecclefiæ firma, & illibata manere fancimus, Cimiteria quoque Ecclefiarum, earumque beneficia &c. ufque cenfura canonica compefcatur. Prohibemus infuper ne Presbyteri Capellani Ecclefiarum &c. ufque irritum habeatur. Prohibemus infuper ne interdictos, vel excommunicatos tuos &c. ufque oporteat ligatum abfolvi.

Pallium Archiepifcopo concedit.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum &c. ufque ufibus omnimodis profutura. Salva Sedis Apoftolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum &c. ufque diftrictæ fubjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco &c. ufque præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Claufulæ.

Datum Laterani per manum Johannis Sanctæ Mariæ in Cofmedin Diaconi Cardinalis Sanctæ Romanæ Ecclefiæ Cancellarii xi. Kalendas Junii Indictione xv. Incarnationis Dominicæ anno MCCXIII. Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ Tertii Anno Decimoquinto.

Dat. die 26. Maji 1213. Pont. An. XV.

LXXXV.

Delegatis Apoftolicis mandat, ut Conftitutionem quandam Henrici Conftantinopolitani Imperatoris, contra libertatem Ecclefiafticam editam, elargitionefque erga Ecclefias impedientem irritam declarent.

Innocentius Epifcopus Servus Servorum Dei. Cardicen. & Sidonien Epifcopis, & Archidiacono Davalien.

AD noftram noveritis audientiam perveniffe, quod chariſſimus in Chrifto filius nofter, Henricus Conftantinopolitanus Imperator Illuftris, Conftitutionem cum fuis Baronibus edidit, quæ vergit in periculum animarum, & eft contraria prorfus Ecclefiafticæ libertati, videlicet, ut nullus poffit de fuis poffeſſionibus in vita, vel ultimo Teftamento, aliquid Ecclefiis elargiti.

Quæ fuerit Henrici Conftitutio.

Cum igitur Conftitutio hujufmodi tam divinis, quam humanis fit legibus inimica, difcretioni veftræ per Apoftolica fcripta mandamus, quatenus ipfam auctoritate noftra decernatis, frivolam, & inanem, & nullo modo fervandam.

Mandatum de ejus irritatione.

Datum Laterani 10. Kal. Junii Anno Decimoquinto.

Dat. die 23. Maji 1213. Pont. An. XV.

LXXXVI.

Confirmatio bonorum ac Privilegiorum conceſſio Ecclefiæ Corinthienfi.

Innocentius Epifcopus Servus Servorum Dei. Gualtero Corinthienfi Archiepifcopo, ejufque fucceſſoribus canonice fubftituendis in perpetuum.

Ex Baluz. lib. XV. Epift. 58.

QUanto diligentius, & utilius vas electionis, & Doctor gentium Corinthiorum inftruxit Ecclefiam ficut ejus ad illos Epiftolæ miſſæ declarant tanto ftudiofius, & cautius nos oportet infiftere, ut eam in ipfius forma doctrinæ fub Apoftolicæ Sedis magifterio confervemus, quæ nuper eandem ad ipfius obedientiam revertentem affluenti benignitate fufcepit. Quo circa Venerabilis Frater in Chrifto propter fpecialem ipfius Corinthienfis Ecclefiæ charitatem tuam volentes perfonam propenfius honorare propriis manibus confecravimus in Pontificem, & palleo infignivimus, pontificalis videlicet officii plenitudine, ut nihil tibi ex aliqua parte defit, quod ad Metropoliticam pertinet dignitatem. Quia vero nos fupipliciter exorafti, ut eandem Corinthienfem Ecclefiam cui Deo auctore præeſſe dignofceris, dignaremur Apoftolici privilegii munimine roborare, nos tuis juftis poftulationibus annuentes, eam fub Beati Petri & noftra protectione fufcipimus, & præfentis fcripti privilegio communimus ftatuentes, ut quafcunque poffeſſiones &c. ufque illibata permaneant. In quibus hæc &c. ufque vocabulis locum ipfum &c. ufque pertinentiis fuis, Cafale quod dicitur Enorio, Cafale quod dicitur Petricia, Cafale quod dicitur Palagia, Cafale quod dicitur Calefmata, Cafale quod dicitur Cyrilla, Cafale quod dicitur Succhyna, Cafale quod dicitur Sorados, Cafale quod dicitur Lavenicia, Cafale quod dicitur Clenna, Cafale quod dicitur Sarman, Cafale quod dicitur Crata, Cafale quod dicitur Quarrata, & Cafale quod dicitur Sandyca, cum omnibus pertinentiis eorundem, Epifcopatus quoque inferius annotandos Ecclefiæ tuæ metropolitico jure fubjectos tibi, tuifque fucceſſoribus nihilominus confirmamus, videlicet Cephalonenfem, Jacint. Demelant. Malafevia, Argos, Gilas, & Gimenes. Palleo vero quod tibi ex Apoftolicæ Sedis benignitate contulimus infra tuam Ecclefiam &c. ufque folemnitatibus Beatorum Theodori, & Stratilatis Martyrum, & confecrationis tuæ anniverfario die ad hæc ipfi Corinthienfi Metropoli fuam Provinciam confirmamus. Jura quoque, ac bona ejus, dignitates & libertates ipfius, necnon antiquas, & rationabiles confuetudines auctoritate Apoftolica roboramus, & tam tibi, quam eidem Ecclefiæ firma, & illibata manere fancimus. Cimiteria quoque Ecclefiarum, earumque Beneficia &c. ufque

Exordium.

Corinthienfem Ecclefiam fub Apoft. fufcipit protectione:

Eique bona omnia confirmat.

Privilegia ei concedit.

usque censura canonica compescatur. Prohibemus autem ne Presbyteri Capellani &c. usque irritum habeatur. Prohibemus insuper ne interdictos, vel excommunicatos &c. usque oporteas ligatum absolvi.

Clausulæ. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum &c. usque usibus omnimodis profutura. Salva Sedis Apostolicæ auctoritate; Si qua igitur in futurum &c. usque districta subjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco &c. usque præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Dat. die 21. Maji 1213. Pont. An. XV. Datum Laterani per manum Johannis Sanctæ Mariæ in Cosmedin Diaconi Cardinalis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cancellarii xi. Kalendas Junii Indictione xv. Incarnationis Dominicæ anno MCCXIII. Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ Tertii Anno Decimoquinto.

LXXXVII.

Ex Baluz. Epist. 114. Castrum Nimphæ ad Romanam Ecclesiam pertinens Jacobo Papæ Consobrino, ejusque Marescalco in Feudum conceditur.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Nobili Viro Jacobo Consobrino, & Marescalco Nostro.

Exordium. CUm ejus vices geramus in terris, qui unicuique secundum sua merita legitur redditurus, his qui Apostolicæ Sedis obsequio, & pro ea etiam periculis se exponunt magnifice debemus, & volumus respondere, quatenus sic labores eorum remuneremus in ipsis, ut alios ad nostrum servitium inducamus. Olim siquidem cum Marcualdus Dei, & Ecclesiæ inimicus in devotos Apostolicæ Sedis, & charissimi in Christo filii nostri Federici Siciliæ Regis illustris fideles quasi desæviret impune, ac Siciliam ex multa parte ferro flammaque vastaret, Regnum sibi usurpare disponens, ut eidem Regi, quem inclitæ recordationis Constantia Imperatrix tutelæ nostræ commisit, & Regno cujus Balium nobis testamento reliquit, necessarium, & expectatum diutius subsidium præstaremus militibus, quos pecunia nostra conduximus, te duximus præferendum, & in Siciliam curavimus destinare; tu ergo de mandato nostro Regnum ingressus, post multas anxietates, sollicitudines, & labores, de Frederico in Calabria, & Marcualdo in Sicilia faciente Domino mirabiliter triumphasti, memoriale comparans nomen tibi, & famam Apostolicæ Sedis extollens, quam prædictus iniquus nitebatur in illis partibus abolere. Cumque per viarum discrimina sub inclementia temporis, & æris intemperie victor ad nostram præsentiam redivisses, eam gratiam in fratrum nostrorum oculis invenisti, ut diligentius attendentes, quantum pro te Apostolicæ Sedi accessisset honoris, laboribus tuis magnifice respondendum assererent, & non solum consulerent, sed cum instantia plurima postularent, ut tibi curaremus manifice respondere. Nos ergo tuis respondere laboribus, & utilitatibus providere volentes, Castrum Nimphæ, quod quondam inclitæ recordationis Cencio Frajapani, & O. & E. nepotibus ejus bonæ memoriæ Eugenius Papa prædecessor noster pro octingentis libris denariorum Lucensium obligarat, & nos ab eorum hæredibus jam pridem recollegimus pecunia consignata, & apud nobilem Virum Bononem de mandato Senatus Judiciaria auctoritate deposita, pro qua fuerat obligatum, cum omnibus pertinentiis, & utilitatibus tibi pro summa mille librarum provenientium de Senatu, de fratrum nostrorum consilio obligavimus tamdiu tam a te quam tuis hæredibus detinendum donec prædicta pecunia tibi, vel eis esset integre persoluta ex tunc ad Romanam Ecclesiam libere reversurum. Ne autem si fructus quos ex eodem Castro perciperes computare cogereris in sortem, plus ad incommodum, quam commodum tuum hæc obligatio redundaret, vel si aliud faceres pro temporali lucro animæ dispendium patereris, cum sis obsequiis nostris in Marescalciæ officio deputatus, prædictum Castrum tibi tamquam Marescalco nostro de solita Sedis Apostolicæ libertate concessimus; ita tamen, quod hæc nostra concessio nec nobis, nec successoribus nostris præjudicium generaret, quominus illud recolligere valeremus, feudo tamen tua vita durante. Cum igitur tibi persolverimus pecuniam prætaxatam, & tu nobis legitimam refutationem feceris super ea, ne super feudo ipso propter hoc valeas molestari, illud tibi juxta prædictæ concessionis tenorem auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus.

Jacobus Militiæ Pontificiæ Præfectus.

De Apost. Sede optime meritus.

Castrum Nimphæ quo jure ad Apost. Sedem pertineat.

Sub quibus conditionibus Jacobo concessum.

Clausulæ. Nulli ergo &c. concessionis, & confirmationis &c. usque incursurum.

Datum die 8. Junii 1213. Pont. An. XV. Datum Laterani sexto idus Junii, Pontificatus nostri anno decimoquinto.

LXXXVIII.

Ibid. Epist. 120. Confirmatio Bonorum, ac Privilegiorum concessio Monasterio S. Cosmæ de Vicovario, quod sub Apostolica recipitur protectione.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Abbati Sancti Cosmæ de Vicovario ejusque Fratribus tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis in perpetuum.

Proemium. QUotiens postulatur a nobis, quod Religioni, & honestati convenire dignoscitur, animo nos decet libenti concedere, & juxta petentium voluntatem consentaneum rationi congruum suffragium impertiri. Ea propter dilecti in Domino Filii vestris justis postulationibus clementer annuimus, & Monasterium ipsum Sancti Cosmæ, quod ad jus, & proprietatem Beati Petri specialiter pertinet, ad exemplar felicis memoriæ Cœlestini Papæ Prædecessoris nostri sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus. In primis siquidem statuentes, ut Ordo Monasticus &c. usque illibata permaneant in quibus hæc &c. usque vocabulis. Locum ipsum in quo præfatum Monasterium situm est cum omnibus pertinentiis suis, Sanctæ Mariæ de Marcianello, Sancti Petri de Ferrata, Sanctæ Ma-

Monasterium sub S. A. protectione suscipit.

Suisque in bonis confirmat.

Mariæ de Cantalupo, & Sancti Felicis Ecclesias, cum omnibus pertinentiis suis, jus quod habetis in Ecclesiis Sancti Salvatoris, & Sancti Nicolai de Cantalupo, Ecclesiam Sancti Angeli Rocca. In Vicovario Ecclesiam Sanctæ Luciæ cum pertinentiis suis, Ecclesiam Sancti Januarii de Catiniano cum pertinentiis suis, Ecclesiam Sanctæ Eugeniæ cum pertinentiis, quinque denarios Papienses, quos a Monasterio Sancti Clementis Tyburtini percipere debetis, Casalem Cerriti Plani, & Casalem in Martianello cum pertinentiis suis ad hæc statuimus, ut idem Monasterium vestrum nulli nisi Romano Pontifici sit subjectum, nec ab eo quicquam ab alio aliquo Clerico, seu Laico exigatur, excepto uno prandio, quod Tyburtino Episcopo cum septem tantum personis semel in anno si ipsum ad Monasterium vestrum forte venire contigerit persolvetis. Chrisma vero Oleum Sanctum &c. *usque* quod postulatur impendat. Præterea quatuor molendina de Precis, quæ sedent in pede Ripæ Sanctorum Cosmæ, & Damiani, molendinum quod sedet sub fonte Piccicaroli, sedium molendini in rivo de Runci, molendinum in eodem loco, quod habetis cum Johanne de Runci, & terram quam habetis in tenimento Sambuci, vobis nihilominus auctoritate Apostolica confirmamus. Sepulturam præterea ipsius loci &c. usque nullus obsistat. Salva tamen justitia illarum Ecclesiarum a quibus mortuorum corpora assumuntur. Decernimus ergo &c. *usque* usibus omnimodis profutura. Salva Sedis Apostolicæ auctoritate. Ad indicium autem hujus perceptæ a Sede Apostolica libertatis duas libras ceræ nobis, nostrisque successoribus annis singulis persolvetis. Si qua igitur in futurum &c. *usque* districtæ subjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco &c. *usque* præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Dat. die 13. Junii 1213. Pont. An. XV.

Datum Laterani per manum Johannis Sanctæ Mariæ in Cosmedin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarii Idibus Junii, Indictione decima quinta, Incarnationis Dominicæ Anno MCCXIII. Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ Tertii anno decimoquinto.

LXXXIX.

Confirmatio sententiæ a Delegatis Apostolicis latæ contra Priorem Monasterii de Charitate Antissiodorensis Diœcesis.

Ibid. Epist. 144.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Trecensi, & Meldensi Episcopis, & Abbati Latiniacensi Parisiensis Diœcesis.

Quæstionis status.

Ex parte Cluniacensis Abbatis fuit propositum coram nobis, quod cum ipse ad probandam coram dilecto filio Abbate Sanctæ Genuefæ Parisiensis, ac conjudicibus suis Monasterii de Charitate læsionem enormem, quam in alienatione possessionum suarum incurrerat, & inveniendam pecuniam Templariis refundendam diligenter, & sollicite laboraret, jamque magnam partem pecuniæ sine ipsius Monasterii gravamine invenisset, ac spem concepisset de inveniendo residuo meliorem, Gaufridus tunc Prior ejusdem Monasterii Antissiodorensis Diœcesis, ne ipsius Abbatis studium super hoc sortiretur effectum nequiter studuit impedire. Nam cum Abbas præcepisset eidem, ut de his, & aliis, quæ ad ordinem pertinent tractaturus ad Capitulum generale accederet, quod instabat ipse quendam Clericum Abbatem apud Sezanniam ad appellandum transmisit, sicut idem Clericus asserebat. Tunc Abbas prædictus per hujusmodi machinationes, & studia videns super probationes læsionis enormis, & solutione Templariis facienda necnon, & aliis utilibus procurandis impediri processum, disciplinamque monasticam dissolvi penitus, & elidi versus idem Monasterium, licet jam instaret dies celebrandi Capituli generalis, duxit celerius festinandum, volens super hoc cum ejusdem loci Conventu habere tractatum, ac de mandato nostro corrigenda, corrigere, ac statuere statuenda, præsertim cum de novo nostris fuisset litteris redargutus, quod se in corrigendis excessibus Subditorum, in Abbatiis, & Prioratibus sibi subjectis exhiberet tepidum, & remissum, ac nos mandassemus eidem, ut appellatione remota corrigeret, & reformaret in illis, quæ correctionis, & reformationis officio cerneret indigere. Verum Gaufridus prædictus captato favore servientium nobilis viri Comitis Nivernensis prævenit Abbatem, & Conventum suis mendaciis circumvenit, in Capitulo asserens quod Abbas de Monasterio ipso omnes proponebat eicere, & de Cluniaco inducere alios numero pauciores. Cum ergo Abbas prædictus per servientem ipsum cum injuria expellentes, Villæ, & Claustri Portas firmiter obseraret, & cum illic Abbas postmodum advenisset ipsi, & aliis viris religiosis, qui comitabantur eundem Villæ imprudenter, & Claustri denegarunt ingressum. Verum tamen quidam de Monachis Monasterii antedicti zelo devotionis accensus, quandam portam Villæ postquam Abbas, & Socii ipsam, & alios circumierant, reverenter reseravit eidem, quam iidem ingressi primam partem Claustri, quam quidam Monachi eodem zelo ducti aperire curarunt, secundum consuetudinem Ordinis intraverunt, hoc comperto Gaufridus, & Monachi, ac servientes armati, quos idem Gaufridus ad hanc præparaverat victimam, de Campanilibus, & eminentioribus locis in Abbatem, & Socios lapides grandes, & densos crudeliter projecerunt. Verum tamen misericors Dominus miraculose Abbatem servavit illæsum, licet in equum ejusdem plures magni ponderis projecti lapides extitissent adeo quod idem equus in quatuor locis apparuit vulneratus. Tunc Abbas tam atrocibus affectus injuriis cum illi projicere lapides non cessarent censuit furori cedendum, & equo laxato fugam petiit, & se recepit in Villam, quam quidam Burgensis errantem inveniens, & quasi de mortis periculo erutum trementem totis artubus, & pallentem misericordia motus duxit in domum suam, & curam ejus egit filialiter, & devote, in illo autem conflictu, quando Abbatem, & Socios lapidibus voluerunt obruere, quidam Servientes, & Monachi majorem portam cum gladiis, & fustibus exeuntes Sarcinulis oneratos retinere tres equos, uno de Abbatis Servientibus vulnerato, sed & iis Gaufridus, & ejus complices non contenti, quin immo malis adicientes pejora Balivos Comitis memorati in grave præjudicium

Abbatis Monasterii de Charitate sævitia in Abb. Cluniac.

cium Monasterii, atque Villæ ad suorum defensionem facinorum, & juris oppressionem, necnon Abbatis, & Ordinis advocarunt quorum præsentia, & favore Campanilia, & alia loca editiora armis, arcubus, balistis, & lapidibus munierunt de nocte, ita celebrantes excubias cornibus, cantilenis, fistulis, & clamore, ac si castrum obsessum ab hostibus custodirent; quamquam Abbas per violentiam irrumpere Clausturm, etsi posset, nullatenus noluisset sed nobis vindictam potius reservare. Attendens igitur idem Abbas, quod Gaufridus, & sui nullam admonitionem admitterent, semper Claustri Curiæ, ac majoris Ecclesiæ, necnon omnibus aditibus obseratis per quos ad eos haberi posset accessus, habito virorum religiosorum consilio ipsius Gaufridi, & complicum ejus culpis clarescentibus evidenter, ipsum tanquam inobedientem, rebellem contumacem, & dilapidatorem sententialiter amovit a regimine Prioratus; & tam ipsum, quam omnes sibi taliter adhærentes vinculo excommunicationis innodans, Ecclesiam supposuit interdicto, donec redeuntes ad cor condigne satisfacerent de tam enormibus excessibus, & offensis; Ipsi vero semper proniores ad pejus; Sententias in eos sic latas rationabiliter non servantes, pulsatis Campanis divina præsumunt solemniter celebrare. Cæterum cum equi ducerentur ad aquam ab hominibus Comitis antedicti, quos introduxerunt in Villam contra ipsius, & Monasterii libertatem septem ex eis capti fuerunt, reliquis effugatis. Iidem etiam ceperunt Servientes Abbatis in Villa, in qua Comes præfatus nullam habet justitiam, licet in nullo præfati excesserint servientes, omnes præterea Villæ portas, & aditus per quos intratur in eam, postmodum obstruxerunt non patientes intrare quempiam peditem, vel equitem ad Abbatem. Quod si quisquam ingrederetur ignotus, custodes perquirebant ipsum, ne ferret litteras, vel mandatum. Abbas igitur taliter impeditus, & affectus tædio, ac languore, quoniam Clunici Capitulum annuum non poterat celebrare, in quo de sæpedicti Monasterii reformatione potissimum, & pecunia Templariis refundenda, tractare, ac ordinare cum Abbatibus, & Prioribus disposuerat, ne tunc Abbates, & Priores inaniter laborassent, neve propositum ejus circa relevationem ejusdem Monasterii suo privaretur effectu, vocatis ad se Abbatibus, & Prioribus idem Capitulum apud Charitatem celebrare decrevit, credens auctoritate, ac præsentia tantorum Virorum posse præfatos rebelles a sua pertinacia revocari. Venerabilis quoque frater noster Gebennensis Episcopus, & H. Remensis Archidiaconus, sicut suis nobis litteris intimarunt, accesserunt Cluniacum ad Capitulum Generale, sed cum Abbas se per suas litteras excusasset, quod illuc ire nequiverat a Priore, ac Monachis de Charitate, quos inobedientes, & rebelles invenerat graviter impeditus, & Deffinitores Capituli ad Charitatem cum congregatis ibidem Prioribus, evocasset, ut ibi tam de rebellione Prioris, & Monachorum, quam de aliis agendis communiter tractaretur, iidem Diffinitores cum Prioribus ad mandatum Abbatis, & Episcopus, & Archidiaconus ad preces ipsorum cum ipsis, usque ad Castrum quod Marchia dicitur accesserunt ibidem Deffinitoribus, & Prioribus remanentibus, iidem Episcopus, & Archidiaconus ad præfatam Villam iverunt, de pace cum sæpedicto Abbate, & Priore, ac Monachis ipsius Monasterii locuturi, sed invenerunt januas obseratas rogaverunt autem eos quos viderant supra muros, ut ipsos permitterent introire. Qui responderunt eisdem quod sine Prioris mandato nullatenus ipsis pateret ingressus. Cum ergo quidam Serviens Comitis memorati interrogasset, qui essent, & ipsis respondentibus didicisset, rogatus ab eis ad Priorem accessit, ut ipsis ingrediendi licentiam impetraret. Quo moram diutius protrahente, idem Archidiaconus divertit ad aliam Villæ portam, tentans si alium ingressum possent habere, sed nihil omnino profecit. Ad ultimum vero post expectationem non modicam Serviens Comitis responsum hujusmodi reportavit, quod non ingrederentur ullo modo, eo quod ad Capitulum accesserant generale, sic ergo passi repulsam, ad Marchiam redierunt. Die vero sequenti præfatus Episcopus, Magistrum Philippum Nivernensem Officialem rogavit, ut Priorem adiret, & sibi, & Archidiacono impetraret ingressum, quia loqui de pace cum eo, & suis fratribus affectabant. Ipse vero cum Priore locutus sic respondit eisdem, quod Prior ipsos nullo modo intrare permitteret, nec ipse ad Episcopum iret, neque loqueretur cum eo. Tertia quoque die cum Diffinitores, & Priores ad sæpedictam Villam simul proposuissent accedere, tentaturi si cum Priore ac Monachis possent loqui, & habere ad Abbatem accessum, Servientes sæpedicti Comitis advenerunt, inhibentes eisdem ne ad Villam accederent sæpedictam in personis, & equis eorum gravia pericula intentando. Adiecerunt etiam quod, si possent eosdem Episcopum, & Archidiaconum introducerent, sed si cum Diffinitoribus, & Prioribus irent nullo modo permitterentur intrare. Ipsis igitur illuc venientibus occurrit Thesaurarius Turonensis, & ad quandam portam duxit eosdem ad quam post expectationem non modicam cum difficultate maxima stipatus militibus, & Servientibus, equis armatis, & Monachis magnos ferentibus baculos venit Prior; cui proposuerunt præsentibus Thesaurario supradicto, Bituricensi Cantore, Antissiodorensi, Archidiacono, aliis pluribus, verbum pacis ostendentes damna, quæ poterant ex hac discordia provenire, & quam gravis infamia occasione dissentionis ipsius, non solum eis, sed & religiosis aliis imminebat. Ad hæc obtulerunt eidem ex parte Diffinitorum ipsorum, quod parati erant corrigere, si qua essent tam circa ipsum Abbatem, quam eosdem Priorem, & Monachos corrigenda cum auctoritate Capituli Generalis per Sedem Apostolicam approbati potestatem haberent corrigendi excessus tam in capite, quam in membris. Ipse vero respondit quod de Diffinitorum correctione, vel Generalis Capituli non curabat, cum nonnisi coram nobis, ad quem appellaverat, ut dicebat, de spiritualibus responderet, & de temporalibus nonnisi coram Comite memorato, in cujus erat custodia constitutus, nec aliquod verbum pacis, aut compositionis alicujus admitteret quamdiu Abbas in eadem Villa maneret. Asseruit enim, quod Monasterium Cluniacense aliquando gravarat eosdem, & ipsi Priori extiterat nuntiatum quod Abbas

Pœnæ in eum inflictæ ab Abbate Cluniacensi.

r Non resipiscit.

Quid actum postea sit, ut rediret ad eos

Abbas illum a Prioratu propoſuerat amovere,& Monachos in domibus aliis collocare. Propter quod ipſum illic noluerunt recipere venientem. Ad hæc autem rogarunt eundem, ut ipſos loqui permitteret cum Abbate. Qui poſt multa conſilia dixit eis, quod ipſum Epiſcopum ſolum loqui cum eo præſentibus ſuis, & Comitis Servientibus pateretur, ita quod quandocunque ipſi vellent exiret. Porro extra Villam præfato Archidiacono remanente ad Abbatem ſolus Epiſcopus acceſſit, proponens eidem, quæ ſibi videbantur in facto hujuſmodi expedire. Abbas vero reſpondit quod Monachos ejuſdem Monaſterii tanquam bonus Pater in ſpiritu manſuetudinis paratus erat recipere ſi tanquam boni filii venirent ad ipſum, & cum eis quantum ſecundum Deum poſſet, cum Religioſorum virorum diſpenſaret, atroces injurias quas eidem intulerant remiſſurus, cum enim pro ipſorum utilitate ad eorum acceſſerit Monaſterium, portas Villæ ſibi clauſerunt, quibus per quoſdam ex fratribus reſeratis, cum Monaſterium ſicut Paſtor Eccleſiæ, ac Villæ Dominus ingredi voluiſſet violenter a Monachis eſt repulſus, qui equos capientes ipſius, & a turribus Monaſterii cum ingentes lapides jacentes equum ſuum graviter vulneraverunt, ipſum divina miſericordia protegente, ac tres Servientes capti a Servientibus Comitis Villam cum Monachis obſervantibus extiterunt: unde ad Domum cujuſdam Burgenſis, in qua manebat declinaverat neceſſitate compulſus. Præterea aſſeruit plurimum ſe dolere quod executio mandati Apoſtolici de alienatis poſſeſſionibus revocandis, extiterat impedita, cum propter hoc ad deliberandum, & tractandum cum ipſis ſpecialiter acceſſiſſet proponens ſe jam magnam partem pecuniæ, niſi ſtaret per eos ſine difficultate, ac damno Monaſterii inveniſſe: Audito igitur Abbatis reſponſo ad Priorem, & Monachos rediit in Curia Monachorum, & verbum pacis illis propoſuit diligenter dicens quod benignum reſponſum receperat ab Abbate, ac ex parte Generalis Capituli dixit eis quod libenter corrigerent circa eundem Abbatem, vel ipſos ſi eſſet aliquid corrigendum. Monachi vero dixerunt quod de Abbate, vel Diffinitoribus, ſeu Generali Gapitulo non curabant, nec pacem ipſorum, vel per eos etiam requirebant. Prior vero addidit, ſicut prius, quod quandiu Abbas eſſet in Villa, ſive in Prioratus officio remaneret, ſive removeretur ab illo nullum admitteret verbum pacis. Cum igitur aliud a Priore, ac Monachis reſponſum habere dictus Epiſcopus nequiviſſet. Priorem interrogavit eundem ſi ab ipſo, & ſuis eſſent ſecuri ad ſuum Abbatem Monachi venientes. Ipſe vero reſpondit, quod guerram nemini faciebat, & cum idem Epiſcopus inſtitiſſet, ut ſibi plenius reſponderet ſic ait, quod ſecuritatem alicui non præſtabat. Et ſtatim Lethericus Serviens Comitis antedicti, ipſo Priore præſente, nec contradicente, ſubjunxit quod ſi Cluniacenſes Monachi de cætero tangerent Villæ portas, & equos amitterent, & perſonis periculum immineret; prohibens nihilominus, ne amplius apud Marchiam ejuſdem Comitis Caſtrum, in quo prius hoſpitati fuerant, remanerent; egreſſus igitur Villam Epiſcopus antedictus, ad Diffinitores, & Priores rediit cum Archidiacono memorato; a quibus interrogati ſi boni aliquid inveniſſent,aut profeciſſent in aliquo commonendo, expoſuerunt eiſdem quod fecerant diligenter. Ipſi vero juxta muros Villæ ſedentes ſuum Capitulum ordinarunt, & habito diligenti tractatu ſuam ſententiam formaverunt, quam Diffinitores redactam in ſcriptis, præfatis Epiſcopo, & Archidiacono convocatis, & audientibus promulgarunt, Gaufridum Priorem ejuſdem Monaſterii, quia vocatus Generale Capitulum venire contempſit, & Abbatem ſuum accedentem ad idem Monaſterium non admiſit, ſed cum armis violenter rejecit, & eoſdem illuc correctionis gratia properantes portis turpiter repulit obſeratis, auctoritate Dei, & ſua necnon Generalis Capituli, propter inobedientiam,rebellionem, & contumaciam manifeſtam, ac cauſas alias excommunicationis vinculo innodantes, & deponentes a regimine Prioratus, Sigilla ejuſdem pariter, & Conventus ejuſdem Monaſterii condemnando, & omnes complices ſuos pari excommunicationis ſententia involvendo niſi infra ſeptem dies a præſumptione hujuſmodi non reſipiſcerent, & regulariter emendarent. Et ne ipſius Monaſterii negotia deperirent dilectum filium W. Cluniacenſem Priorem præfecerunt eidem, ipſius ſibi adminiſtratione conceſſa. Ne igitur tantæ præſumptionis exceſſus remaneant incorrecti diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatenus ad locum ipſum perſonaliter accedentes, & inquiſita ſuper iis plenius, & cognita veritate ſcientem inveneritis ita eſſe probatam in ſæpedictum G.depoſitionis ſententiam a Regimine Prioratus auctoritate Apoſtolica confirmantes, & approbantes nihilominus, quod de ſubſtitutione Prioris, & Sigillorum damnatione per præfatos Diffinitores eſt factum excommunicationis ſententiam in præfatum G., ac ejus complices promulgatam faciatis appellatione poſtpoſita uſque ad ſatisfactionem condignam firmiter obſervari, contradictores quoslibet, aut rebelles, ſive Monachi, vel Clerici fuerunt, ſive Laici per Cenſuram Eccleſiaſticam ſublato cujuslibet contradictionis, & appellationis obſtaculo compeſcendo. Et quoniam audivimus præfatum Gaufridum multas ſibi pecunias congregaſſe, volumus nihilominus, & mandamus quatenus ad reſignationem earum per diſtrictionem Eccleſiaſticam appellatione remota compellatis eundem, facientes ipſas pecunias in ſolutionem debitorum converti, vel in aliam utilitatem Monaſterii memorati. Eos vero quos excommunicatos conſtiterit temere celebraſſe divina pœna canonica percellatis. Teſtes autem, qui fuerunt nominati &c. *uſque* ſubſtraxerint, per cenſuram eandem appellatione ceſſante cogatis veritati teſtimonium perhibere. Nullis literis veritati, & juſtitiæ præjudicantibus a Sede Apoſtolica impetratis. Quod ſi non omnes &c. duo veſtrum &c,

Delegat's Apoſt. mittitur cognitio cauſæ,& confirmatio ſententiç in Priorem de Charitate latæ.

Datum Signiæ quarto Kalendas Julii Pontificatus noſtri Anno decimoquinto.

Dat. die 28. Junii 1213. Pont.An.XV.

XC.

Conceduntur Privilegia nonnulla Dominis Castri Scuriæ quod de speciali Sedis Apostolicæ jure esse declaratur.

Ibid. Epist. 188. Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Nobilibus Viris Viviano, Gaillardo, & aliis Dominis Scuriensis Castri.

MAnifestum est Castrum quod Scuria dicitur temporibus Sanctæ memoriæ Silvestri Papæ, sicut ex inspectione litterarum antecessoris nostri felicis recordationis Sergii Papæ cognovimus regia liberalitate per manus ejusdem Beato Petro quondam fuisse collatum, & a Vediano quondam ejusdem Castri Domino memorato prædecessori nostro Papæ Sergio per innovationem sub annuo censu decem solidorum Raimundensis monetæ fuisse recognitum, & oblatum. Idem etiam Castrum Humbertus Raymundus, & Sicardus Domini ipsius loci prædecessori nostro Beatæ memoriæ Papæ Calixto, & per manum ipsius Beato Petro, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ recognoverunt, & obtulerunt. Nos itaque eorundem antecessorum nostrorum Sergii, Calixti, Innocentii, & etiam Adriani Romanorum Pontificum, qui Castrum ipsum ad jus, & proprietatem Beati Petri pertinens sub Sedis Apostolicæ protectione, ac munimine receperunt vestigiis inhærentes præfatum Castrum sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti patrocinio communimus, statuentes, ut neque Comiti, neque alicui personæ facultas sit ipsum Castrum auferre, minuere, infestare, vel suis usibus vendicare; sed quietum, & integrum vobis in fide Catholica, & fidelitate Apostolica permanentibus sicut a jam dictis prædecessoribus nostris, & a nobis concessum est sub Beati Petri jure, ac defensione consistat, sane si quis vestrum gravius aliquid, quod absit forte commiserit pro ejus culpa sicut a præfato prædecessore nostro Alexandro Papa statutum est, nisi, & alii ejusdem iniquitatis participes fuerint ipsi, & honores eorum minime a divinis interdicantur officiis, quod & de subjectis militibus vestris præcipimus observari, statuimus etiam, ut nulli nisi Dominis, & hominibus ejusdem Castri liceat infra terminos tenimenti vestri Castrum ædificare, vel munitionem construere; Si qua vero Ecclesiastica secularisve persona adversus homines ejusdem Castri quærimoniam deposuerit apud Metropolitanum vestrum, vel Legatum a latere Romani Pontificis destinatum, quod justum fuerit experiri procuret. Nos autem a dilecto filio nobili viro Ademaro uno Dominorum ejusdem Castri ad nostram præsentiam accedente pro ipso Castro fidelitatis recepimus juramentum, & ab aliis per manum dilecti filii Magistri Petri Marci Subdiaconi nostri olim correctoris nostrarum litterarum, & Archidiaconi Forojuliensis, recessi viva voce mandamus. Si quis igitur Clericus, sive Laicus temere, quod absit adversus ista venire tentaverit, secundo tertiove commonitus si non satisfactione congrua emendaverit, honoris, & officii sui patiatur periculum, aut excommunicationis ultione plectatur. Qui vero conservator extiterit Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus gratiam consequatur.

Castrum Scuriæ juris S.R.E.

Privilegia ejus Dominis concessa.

Innocentius juramentum fidelitatis accipit.

Datum Laterani tertio Idus Novembris Pontificatus Nostri Anno decimoquinto.

Dat. die 11. Novem. 1213 Pont. An. XV.

XCI.

Universis Cluniacen. Ordinis Abbatibus, & Prioribus ut Monasteria eorum gubernationi commissa reformare studeant.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis universis Abbatibus & Prioribus Cluniacen. Ordinis ad Generale Concilium convenientibus salutem, & Apostolicam Benedictionem. *Ex Regest. Vatic.*

SI diligenti meditatione pensabitis, qualiter vita Monastica sub primis Ordinis Patribus pullulavit, & palmites longe lateque producens ad mortifera circumquaque venena pellenda flores bonorum operum protulit, & boni nominis effudit odores; pervigili cura studebitis eorum inhærere vestigiis, per quos in deserto Mundi hujus plantata est, & fructificavit in pluribus Vitis monasticæ honestatis. Hi nimirum monastica frugalitate contenti, & optimum ponentes in paupertate principium assequuti sunt in Domino totius sufficientiæ complementum, Ecclesiarum Prælatis accepti, ante Reges, & Præsides vita, ac merito gloriosi. Nunc autem quod merentes dicimus & si non a cunctis in omnibus a plerisque tamen ex vobis in pluribus dicitur declinatum in tantum, quod vestri Ordinis Regulam manu nimis avida colligentes ubi forsitan non sparsistis, dum loculos proprios replere nitimini, bona Ecclesiarum, quæ vestro committuntur regimini vacuatis sic ambitioni vacantes, quod in locis quibus præestis terrenæ paupertatis opes quæritis non opem impenditis consilii salutaris. Ecce inter alia loca vestra Præsidentium culpa depressa Prioratus de Charitate, qui olim in spiritualibus florens in temporalibus abundat tanta corruptela marcescit, & tam arida deprimitur paupertate, quod nisi aliorum relevetur auxilio, vix adjicere poterit ut resurgat. Alias etiam sicut accepimus tam in vobis, quam aliis curæ vestræ commissis adeo perniciosi facti estis exemplo, quod antiquis Patribus loco tantum, & habitu non prærogativa virtutum videmini successisse, sed eo plures contagio corruptionis inficitis, quo pluribus illi, quorum loca tenetis correctionis exempla vitæ magisterio exhibebant. Ne vero indigne illorum privilegiis gaudeatis, quorum non servatis in moribus disciplinam, per Apostolica vobis scripta mandamus, quatenus incipientes facere quod possitis liberius edocere in vobis, & subditis hæc, & his similia corrigatis, tantoque plus luceant opera vestra bona coram Hominibus, ut glorificent Patrem vestrum, qui est in Cœlis, quanto magis mala præterita facti evidentia publicavit, & ubi major ruina præcessit, ibi majoris reparationis sollicitudo sequatur, & damnum quod divulgata malitia intulit manifestæ bonitatis suffragio restauretur. Quia vero integrum consuevit esse judicium,

Exordium.

In Monasteriis Ord. Cluniac. dilapsa disciplina.

Abbatibus mandat reformationem.

[quod

quod plurimorum sententiis confirmatur,& quæ profectum communem respiciunt,tractari solent melius in communi;annuatim interesse Capitulo Generali omni occasione postposita studeatis, quæ ibidem secundum Deum, & Beati Benedicti Regulam fuerint instituta firmiter servaturi, & tam in his, quam in aliis dilecto filio Abbati Cluniacen. tamquam devoti filii Patri, & membra convenientia capiti obedientiam, & reverentiam debitam impendentes,circa reformationem Prioratus de Charitate manum auxilii & consilii apponatis, tantaque in præmissis diligentia vigiletis,quod nec in vobis per culpam, nec in subjectis per negligentiam offendentes corrigatis imposterum,quod in præterito commisistis. Vos denique filii Abbates super vobis ipsis, & credito vobis grege taliter vigilare procuretis extirpando vitia & plantando virtutes, ut in novissimo districti examinis die coram tremendo Judice qui reddet unicuique secundum opera sua dignam possitis reddere rationem.

Capitulum generale quolibet anno tenendum.

Datum Laterani Idibus Martii, Pontificatus nostri anno sextodecimo.

Dat. die 15. Martii 1214. Pontif. Anno XVI.

XCII.

Ad universos Christifideles per Maguntinam Provinciam constitutos de negocio Terrę Sanctæ.

Ex Baluz. lib. XVI. Epist. 28.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Universis Christifidelibus per Maguntinensem Provinciam constitutis.

Exordium.

Quia major nunc instat necessitas quam unquam extiterit, ut Terræ Sanctæ necessitatibus succurratur,& de succursu speratur major quam unquam provenerit utilitas proventura, ecce resumpto clamore clamamus ad vos,& pro illo clamamus qui moriendo voce magna clamavit in Cruce, factus obediens Deo Patri usque ad mortem Crucis, clamans,ut nos ab æternæ mortis eriperet cruciatu, qui clamat etiam per seipsum, & dicit, si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Ac si diceret manifestius: Qui vult me subsequi ad Coronam, me quoque subsequatur ad pugnam, quæ nunc ad probationem proponitur universis. Poterat enim Omnipotens Deus terram illam, si vellet, omnino defendere, ne in manus traderetur hostiles. Posset & illam, si vellet, de manibus hostium facile liberare, cum nihil possit ejus resistere voluntati. Sed cum jam superabundasset iniquitas, refrigescente charitate multorum, ut fideles suos a somno mortis, ad vitæ studium excitaret, agonem illis proposuit, in quo fidem eorum velut aurum in fornace probaret, occasionem salutis immo salvationis causam præstando; ut qui fideliter pro ipso certaverint, ab ipso feliciter coronentur; & qui ei noluerint in tantæ necessitatis articulo debitæ servitutis impendere famulatum, in novissimo districti examinis die justam mereantur damnationis sententiam sustinere. Oh quanta jam provenit utilitas ex hac causa: quam multi conversi ad pœnitentiam pro liberatione Terræ Sanctæ mancipaverunt se obsequio Crucifixi, & quasi per agonem martyrii Coronam gloriæ sunt adepti, qui forte in suis iniquitatibus periissent, carnalibus voluptatibus, & mundanis illecebris irretiti: Vetus est hoc artificium Jesu Christi, quod ad suorum salutem fidelium diebus istis dignatus est innovare. Si enim Rex aliquis temporalis a suis hostibus ejiceretur de Regno, nisi Vassalli ejus pro eo non solum res exponerent, sed personas, nonne cum Regnum recuperaret amissum, eos velut infideles damnaret, & excogitaret in eos inexcogitata tormenta, quibus perderet male malos? Sic Rex Regum Dominus Jesus Christus, qui corpus & animam, & cætera vobis contulit bona, de ingratitudinis vitio & infidelitatis crimine vos damnabit, si ei quasi ejecto de Regno, quod pretio sui sanguinis comparavit, neglexeritis subvenire. Sciat ergo se culpabiliter durum, & dure culpabilem quicumque in hoc necessitatis articulo suum negaverit obsequium Redemptori. Nam & quomodo secundum præceptum divinum diligit proximum sicut seipsum qui scit fratres suos fide ac nomine Christianos apud perfidos Sarracenos ergastulo diri Carceris detineri, ac jugo deprimi gravissimæ servitutis, & ad liberationem eorum efficacem operam non impendit, transgrediendo illius naturalis Legis mandatum, quod Dominus in Evangelio declaravit: Quæcumque vultis ut faciant vobis homines, & vos facite illis. An forte nescitis, quod apud illos multa millia Christianorum in servitute, ac carcere detinentur, qui tormentis innumeris cruciantur: & quidem omnes pene Sarracenorum Provincias usque post tempora Sancti Gregorii Christiani Populi possederunt; sed ex tunc quidam perditionis filius Machometus pseudopropheta surrexit, qui per seculares illecebras, & voluptates carnales multos a veritate seduxit: cujus perfidia etsi usque ad hæc tempora invaluerit, confidimus tamen in Domino, qui jam fecit nobiscum signum in bonum, quod finis hujus Bestiæ appropinquat, cujus numerus secundum Apocalypsin Johannis intra sexcenta sexaginta sex clauditur, ex quibus jam pene sexcenti sunt anni completi. Certe præter priores injurias grandes & graves Redemptori nostro pro nostris offensis a perfidis Sarracenis illatas, nuper in Monte Thabor, ubi discipulis suis futuræ glorificationis speciem demonstravit, iidem perfidi Sarraceni quamdam munitionis arcem in confusionem Christiani nominis erexerunt, per quam Civitatem Accon sibi valde vicinam de facili cogitant occupare, ac deinde sine omni contradictionis obstaculo residuum terræ hujus invadere, cum sit viribus & opibus penitus destituta. Eja igitur, dilectissimi filii, dissensiones & æmulationes fraternas in pacis & dilectionis fœdera commutantes, accingimini ad obsequium Crucifixi, non dubitantes pro illo res exponere, ac personas qui pro vobis animam suam posuit & sanguinem suum fudit, certi pariter & securi quod si vere pœnitentes fueritis, per hunc temporalem laborem, quasi quodam compendio, ad requiem pervenietis æternam. Nos enim de Omnipotentis Dei misericordia, & Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli auctoritate confisi, ex illa quam nobis Deus, licet indignis, ligandi atque solvendi contulit potestate omnibus, qui laborem istum in propriis personis subierint & expensis plenam suorum peccaminum,

Utilitates ex Sacro Bello deductæ.

num, de quibus veraciter fuerint corde contriti & ore confessi, veniam indulgemus, & in retributione justorum salutis æternæ pollicemur augmentum. Eis autem qui non in personis propriis illuc accesserint, sed in suis dumtaxat expensis juxta facultatem & qualitatem suam Viros idoneos destinarint, & illis similiter qui licet in alienis expensis, in propriis tamen personis accesserint, plenam suorum concedimus veniam peccatorum. Hujus quoque remissionis volumus & concedimus esse participes juxta quantitatem subsidii & devotionis affectum omnes qui ad subventionem Terræ Sanctæ de bonis suis congrue ministrabunt. Personas quoque ipsorum & bona ex quo Crucem assumpserint sub Beati Petri & nostra protectione suscipimus, nec non & sub Archiepiscoporum, & Episcoporum, & omnium Prælatorum Ecclesiæ Dei defensione consistant, statuentes ut donec de ipsorum obitu vel reditu certissime cognoscatur, integra maneant & quieta consistant. Quod si quisquam contra præsumpserit, per Ecclesiarum Prælatos appellatione postposita, Censura Ecclesiastica compescatur. Si qui vero proficiscentium illuc ad præstandas usuras juramento tenentur astricti, creditores eorum per Ecclesiarum Prælatos, ut remittatur eis præstitum juramentum, & ab usurarum exactione desistant, eadem præcipimus districtione compelli. Quod si quisquam creditorum eos ad solutionem coegerit usurarum, eum ad restitutionem earum simili cogi animadversione mandamus. Judæos vero ad remittendas ipsis usuras per secularem compelli præcipimus potestatem, & donec illas remiserint, ab universis Christifidelibus tam in mercimoniis, quam in aliis per excommunicationis sententiam eis omnino communio denegetur. Ut autem Terræ Sanctæ subsidium divisum in plurimos facilius impendatur, obsecramus omnes & singulos, per Patrem & Filium & Spiritum Sanctum, unum solum verum, unum æternum Deum postulantes, vice Christi, pro Christo, ab Archiepiscopis & Episcopis, Abbatibus, & Prioribus, & tam Cathedralium, quam aliarum Conventualium Ecclesiarum Capitulis, & Clericis universis, necnon Civitatibus, Villis & Oppidis, competentem numerum bellatorum cum expensis ad triennium necessariis secundum proprias facultates. Et si ad hoc unum quodlibet non suffecerit, plura conjungantur in unum. Quia pro certo speramus, quod personæ non deerunt, si expensæ non desint. Postulantes hoc ipsum a Regibus & Principibus, Comitibus, & Baronibus, aliisque Magnatibus, qui forsitan per seipsos personaliter non accesserint ad obsequium Crucifixi. A Civitatibus vero maritimis navale subsidium postulamus: & ne aliis onera gravia & importabilia imponere videamur, quæ digito nostro movere nolimus, protestamur veraciter coram Deo, quia quod ab aliis exigimus faciendum, hoc ipsi prompto animo faciemus, Clericis autem ad hoc negotium necessariis providimus indulgendum, ut omni contradictione cessante beneficiorum suorum proventus propter hoc valeant usque ad triennium pignori obligare. Quia vero subsidium Terræ Sanctæ multum impediri vel retardari contingeret si ante susceptionem Crucis examinari quemlibet oporteret an esset idoneus & sufficiens ad hujusmodi votum personaliter prosequendum, concedimus, ut regularibus personis exceptis, suscipiant, quicumque voluerint signum Crucis; ita quod cum urgens necessitas aut evidens utilitas postulaverit, votum ipsum de Apostolico possit mandato commutari, aut redimi, vel differri. Et propter eandem causam remissiones & indulgentias hactenus a nobis concessas procedentibus in Hispaniam contra Mauros vel contra Hæreticos in Provinciam revocamus; maxime cum illis concessæ fuerint ad tempus quod jam ex toto præteriit, & istis ob causam quæ jam ex majori parte cessavit, utroque negotio per Dei gratiam adeo prosperato, ut vehementem instantiam non requirat; etsi forte requireret nos ingruenti necessitati prospicere curaremus. Concedimus tamen, ut hujusmodi remissiones, & indulgentiæ apud Provinciales remaneant, & Hispanos. Cæterum quia Cursarii, & Piratæ nimis impediunt subsidium Terræ Sanctæ capiendo, & spoliando transeuntes ad illam, & revertentes, ab illa nos eos, & principales adjutores, & fautores eorum excommunicationis vinculo innodamus, sub interminatione Anathematis inhibentes ne quis cum eis scienter communicet in aliquo venditionis vel emptionis contractu, & injungentes Rectoribus Civitatum, & Locorum suorum, ut eos ab hac iniquitate revocent, & compescant. Alioquin quia nolle perturbare perversos nihil est aliud quam fovere, nec caret scrupulo Societatis occultæ, qui manifesto facinori desinit obviare, nos in personas, & terras eorum severitatem Ecclesiasticam curabimus exercere, cum tales non minus quam Sarraceni adversentur nomini Christiano. Innovamus præterea excommunicationis sententiam in Lateranensi Concilio promulgatam adversus eos qui Sarracenis arma, ferrum, & lignamina deferunt galearum, quique in piraticis Sarracenorum navibus curam gubernationis exercent; eosque rerum suarum privatione multari, & capientium servos, si capti fuerint, fore censemus; præcipientes, ut per omnes Urbes maritimas diebus Dominicis, & festivis hujusmodi sententia publice innovetur. Verum cum longe plus de divina clementia, quam de humana potentia confidere debeamus, aportet nos in tali conflictu non tam corporalibus armis, quam spiritualibus dimicare. Ideoque statuimus, & mandamus ut singulis mensibus semel fiat generalis processio seorsum virorum, ac seorsum, ubi fieri poterit, mulierum, in humilitate mentis, & corporis, cum devota orationum instantia postulantium, ut misericors Deus auferat a nobis hoc confusionis opprobrium, liberando terram illam in qua universa redemptionis nostræ Sacramenta peregit de manibus Paganorum, restituendo eam ad Laudem, & Gloriam Nominis sui Sancti Populo Christiano, proviso prudenter, ut semper in ipsa processione Verbum salutiferæ Crucis cum diligenti exhortatione populo proponatur. Orationi vero jejunium, & eleemosyna conjungantur; ut iis quasi alis facilius, & celerius ipsa volet oratio ad piissimas aures Dei, qui nos clementer exaudiat in tempore opportuno. Singulis quoque diebus intra Missarum solemnia, post pacis osculum; Cum jam pro peccatis mundi offerenda vel sumenda est Hostia salutaris, omnes tam Viri, quam Mu-

Mulieres humiliter proſternantur in terram, & a Clericis pſalmus iſte, Deus venerunt gentes in hæreditatem tuam, alta voce cantetur, quo eum hoc verſu devote finito, exurgat Deus, & diſſipentur inimici ejus, & fugiant a facie ejus qui oderunt eum, Sacerdos qui celebrat, orationem iſtam ſuper Altare decantet.

Deus qui admirabili providentia cuncta diſponis, te ſuppliciter exoramus, ut terram quam Unigenitus Filius tuus proprio Sanguine conſecravit de manibus inimicorum Crucis eripiens, reſtituas cultui Chriſtiano, vota fidelium ad ejus liberationem inſtantium miſericorditer dirigendo in viam ſalutis æternæ. Per eumdem Dominum noſtrum &c.

In illis autem Eccleſiis in quibus conveniet proceſſio generalis, truncus concavus ſtatuatur tribus clavibus conſignatus, una penes honeſtum Presbyterum, alia penes devotum Laicum, & tertia penes aliquem regularem fideliter conſervandis, in quo Clerici, & Laici, Viri, & Mulieres, Eleemoſynas ſuas ponant in Terræ Sanctæ ſubſidium convertendas ſecundum diſpoſitionem eorum quibus hæc fuerit ſollicitudo commiſſa. Porro ſuper proceſſu, & tranſitu modeſto, & ordinato, congruo loco, & tempore faciendo, nondum oportet aliquid diffinire, donec exercitus Domini Cruce ſignetur; ſed tunc penſatis undique circumſtantiis, quæcumque viderimus opportuna de prudentum Virorum conſilio ſtatuemus. Ad hæc igitur exequenda dilectos filios . . . de Salem &c. quondam de Novocaſtro Abbates, & C. Decanum Spirenſem, & Præpoſitum Auguſtenſem, Viros utique probatæ honeſtatis & fidei, deputamus; qui aſcitis ſecum Viris providis & honeſtis, auctoritate noſtra ſtatuant & diſponant, quæcumque ad hoc negotium promovendum viderint expedire, facientes quæ ſtatuerint in ſingulis Diœceſibus per viros idoneos ad hoc ſpecialiter deputatos fideliter ac ſollicite procurari. Quocirca univerſitatem veſtram rogando monemus, & obſecramus in Domino, per Apoſtolica vobis ſcripta mandantes, & in virtute Spiritus Sancti injungentes, quatenus eis pro Chriſto legatione fungentibus tales vos exhibere curetis, neceſſaria miniſtrantes eiſdem, quod per vos, & in vobis fructum faciant exoptatum. (a)

(a) In eumdem modum per Magdeburgenſem & Bremenſem Provincias. In eumdem modum per Colonienſem Provinciam. In eumdem modum per Sardiniam. In eumdem modum per Salzeburgenſem Provinciam. In eumdem modum per Dalmatiam. In eumdem modum per Trevirenſem Provinciam. In eumdem modum per Ravennatem. In eumdem modum per Poloniam. In eumdem modum per Mediolanenſem & Januanenſem Provincias conſtitutis. In eumdem modum per Svetiam. In eumdem modum per Marchiam Anconitanam. In eumdem modum per Lundenſem Provinciam. In eumdem modum per Hungariam. In eumdem modum per Angliam. In eumdem modum Pragenſi Epiſcopo, & Abbatibus, Prioribus, & univerſis Chriſtifidelibus, per Bohemiam conſtitutis. In eumdem modum per Tuſciam. In eumdem modum per Iberniam. In eumdem modum per Norvvegiam. In eumdem modum per Calabriam. In eumdem modum per Scotiam. In eumdem modum univerſis per Regnum Franciæ conſtitutis.

XCIII.

Indictio Sacri & Oecumenici Concilii Lateranenſis, pro prima die Novembris 1215.

Innocentius Epiſcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus Archiepiſcopis, Epiſcopis, & dilectis filiis Abbatibus, & Prioribus, Decanis, & Archidiaconis per Teutonicas Provincias conſtitutis.

Vineam Domini Sabaoth, multiformes ſatagunt beſtiæ demoliri; quarum incurſus adeo invaluit contra ipſam, ut ex parte non modica, pro vitibus ſpinæ ſuccreverint, & quod gementes referimus, ipſæ jam vites proferant pro uva labruſcam, infectæ multipliciter, & corruptæ. *Infelix Eccleſiæ ſtatus.*

§.1. Illius ergo teſtimonium invocamus, qui teſtis eſt in Cœlo fidelis, quod inter omnia deſiderabilia cordis noſtri duo in hoc ſæculo principaliter affectamus, ut ad recuperationem videlicet Terræ Sanctæ, ac reformationem univerſalis Eccleſiæ valeamus intendere cum effectu. Quorum utrumque tantam requirit proviſionis inſtantiam, ut abſque gravi & grandi periculo ultra diſſimulari nequeat, vel differri. *PP. de ea ſollicitudo.*

§.2. Unde ſupplicationes, & lacrymas effundimus coram Deo, humiliter obſecrantes, quatenus ſuper his ſuum nobis beneplacitum revelaret, inſpiraret affectum, accenderet deſiderium, & propoſitum confirmaret, facultatem & opportunitatem præſtando, ad ea ſalubriter exequenda.

§.3. Quapropter habito ſuper his cum fratribus noſtris, & aliis viris prudentibus, frequenti & diligenti tractatu, prout tanta ſollicitudo exigebat, hoc tandem ad exequenda prædicta de ipſorum conſilio providimus faciendum; ut quia hæc univerſorum fidelium communem ſtatum reſpiciunt, Concilium juxta priſcam conſuetudinem Sanctorum Patrum convocemus, propter lucra ſolum animarum opportuno tempore celebrandum: In quo ad extirpandum vitia, & plantandas virtutes, corrigendos exceſſus, & reformandos mores, eliminandas hæreſes, & roborandam fidem, ſopiendas diſcordias, & ſtabiliendam pacem, comprimendas oppreſſiones, libertatem fovendam, inducendos Principes, & Populos Chriſtianos ad ſuccurſum & ſubſidium Sanctæ Terræ, tam a Clericis, quam à Laicis impendendum, cum cæteris, quæ per longum eſſet per ſingula enumerare, provide ſtatuantur inviolabiliter obſervanda circa Prælatos, & ſubditos regulares, quæcumque de ipſius approbatione Concilii viſa fuerint, expedire, ad laudem & gloriam nominis ejus, ad remedium & ſalutem animarum veſtrarum, ac profectum & utilitatem populi Chriſtiani. *Ad hoc indicandum Concilium.* *Quæ in eo ſint tractanda.*

§.4. Quia vero ante biennium univerſale non poſſet Concilium commode celebrari, diſpoſuimus interim per viros prudentes in ſingulis Provinciis plenius explorare, quæ Apoſtolicæ proviſionis limam expoſcant, & præmittere viros idoneos ad Terræ Sanctæ negotium procurandum, ut ſi exigente neceſſitate Sacrum Concilium approbaverit, nos ipſum negotium per- *Quæ præmiſerit Innocentius.*

personaliter assumamus efficacius promovendum.

§.5. Credentes igitur hoc salutare propositum ab illo descendere, a quo est omne datum optimum, & omne donum perfectum, universitati vestræ per Apostolica scripta præcipimus, quo vos taliter præparetis, quod a præsenti Dominicæ Incarnationis MCCIII. anno, usque ad duos annos, & dimidium, præfixos vobis pro termino Kal. Novembris ad Sedem Apostolicam accedatis cum modestia & cautela, ita quod in vestra Provincia, si necessitas postulaverit, duo vel tres de Suffraganeis Episcopis valeant remanere, pro Christianitatis ministeriis exequendis, & tam illi, quam alii, qui canonica præpeditione detenti venire nequeunt, idoneos pro se dirigant responsales. Personarum, & evictionum mediocritate servata, quam Lateranense Concilium definivit, ut nullus omnino plures, aut pauciores secum adducere possit. Nec quisquam faciat superfluas & pomposas, sed necessarias tantum & moderatas expensas, ostendendo se actu & habitu verum Christi cultorem, cum non sæcularis applausus, sed spiritualis profectus in hoc negotio sit requirendus.

Indictio Concilii.

§.6. Interim autem per vos ipsos, & per alios viros prudentes, universa subtiliter inquiratis, quæ studio correctionis, aut reformationis indigere videntur, & ea fideliter conscribentes, ad Sacri Concilii præfati examen, erga subventionem Terræ Sanctæ necessaria, ubi Deus noster Rex ante sæcula salutem in medio terræ operari dignatus est, opem & operam efficaciter impensuri, assistendo fideliter & prudenter, his quos ad hoc negotium duxerimus specialiter procurandum destinare.

In eo tractandum de subventione Terræ Sanctæ.

§.7. Nullus itaque fallaciter se excusando ab executione tam sancti operis subtrahat, si canonicam vult effugere ultionem. Nemo dissensionum obstacula, vel itinerum impedimenta causetur, quæ Domino faciente signum in bonum ex magna jam parte cessare cœperunt. Nam & quanto majora imminent pericula, tanto potiora remedia convenit adhiberi. Nunquam enim navigabit per æquora, qui semper expectat, ut mare non excitet in se fluctus. Propter hæc autem ad vos dilectum filium N. cum jussione Apostolica destinamus, quem habeatis pro reverentia commendatum.

Adhortatio ad concordiam.

XCIV.

Confirmatio Privilegiorum ab Adriano, Joanne IX. & Marino Summis Pontificibus Nonantulano Monasterio concessorum.

Ex Baluz. lib. XVI. Epist. 61.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Abbati & Conventui Nonantulanis.

EXhibita nobis ex parte vestra quædam fel. memoriæ Adriani, Joannis, atque Marini prædecessorum nostrorum authentica scripta diligenter inspeximus, & per dilectum filium Henricum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Scriniarum jussimus fideliter exemplari; qui ea, quæ de ipsis scriptis papyriis ex quadam parte præ nimia vetustate consumptis colligere potuit, in publicam formam redigere procuravit: quibus nos Apostolici favoris præsidium impendentes, in hac pagina fecimus sub Bulla nostra conscribi, supplendo quædam, quæ secundam litteræ circumstantias in integris præsumebantur originibus fuisse descripta, quæ causa discretionis mandavimus in hac charta tonsis literis exarari. In Nomine Domini nostri Jesu Christi. Amen. Anno Dominicæ Incarnationis millesimo ducentesimo decimo tertio, Pontificatus vero Domini Innocentii III. Papæ anno ejus sextodecimo, Indictione prima, mense Januarii exeunte, die quartadecima, Privilegium Domini Adriani Papæ domibus atque famulis, servis originalibus, simulque rebus atque possessionibus, necnon aquimolis, olivetis, vel quidquid, in quibuscumque locis habere vel tenere videtur, vel si quid in potestate legaliter donatum vel largitum fuit, aut quolibet modo juste evenerit, tenere & possidere sine qualibet controversia perpetuis temporibus valeat, & nulli unquam liceat Regum, Episcoporum, Ducum, vel Actorum parvæ vel magnæ personæ in prædicto Venerabili Monasterio, vel in eis quæ eidem Venerabili Monasterio pertinere...... stabilitate permaneant. Interdicentes omnino Episcopo, in cujus Parochia esse videtur supradictum Monasterium constitutum....... contra tenorem præsentis decreti pia postulatione indulti quicquam attentet, neque ullo modo ejus Baptismales Ecclesias sibi vendicet, neque ipse suique Successores præsumant prohibita contingere. Sed neque Missarum solemnia ibidem persolvere præsumat, nisi ab Abbate suprascripti Monasterii fuerit invitatus; neque ordinationem Sacerdotum quilibet Episcoporum in præfato Monasterio, vel ejus in re... celebrare audeat, nisi, ut prædictum est, ab Abbate fuerit invitatus; Chrisma igitur, vel quidquid ad Sacra ministeria pertinet, si a Patre Monasterii fuerit postulatus a quocunque prævideri concedimus tribuenda. Sed neque decimas usquam dare concedimus nisi Ecclesiis supradicti Venerabilis Monasterii ad nostram Diœcesim pertinentis. Sed & hoc statuimus, & inviolabili sanctione auctoritate Apostolica firmamus, ut nullus aliquando in prædicto Monasterio de aliis Monachis, seu quibuscunque Ecclesiis.... Abbas.... divina vocatione Abbas præfati Monasterii pertransierit, & resolutionis tempus advenerit, de propria semper Congregatione eligatur Abbas, qui ab omni.....

Privilegia hujusmodi jussu PP. exemplata.

Par Privilegii ab Adriano PP. concessi.

Johannes Episcopus Servus Servorum Dei. Benedicto Religioso Abbati Monasterii Sancti Silvestri de Nonantula, & in eodem Venerabili Monasterio in perpetuum... Salvatoris nostri Jesu Christi pertinere noscuntur, & ad stabilitatem Venerabilium Locorum respiciunt cum magno sollicitudinis studio nos convenit Apostolica, & rationali censura procurare; quatenus ex hoc juges eidem propitiatori nostro Domino Deo efficacius persolvi possint carminum laudes, & nobis, qui, licet immeriti, divina tamen gratia præveniente, pastoralis regiminis curam gerimus, opima in sidereis arcibus remunerationis præmia ascribantur. Igitur quia constat tuam nobis Religiositatem detulisse præceptum prædecessoris nostri Domini Adriani, & Johannis, sive Stephani reverendæ memoriæ Pontificum de præfato Monasterio, & omnibus ei pertinentibus

Privilegium Joannis PP.

tibus locis, ac possessionibus, quæ petiistis, ut per nostri privilegii paginam, cofirmaremus. Unde nos precibus vestris inclinati, & a præsenti quartadecima indictione in perpetuum prædictum Monasterium successorum tuorum Abbatum ditione, & potestate cum omnibus sibi pertinentibus confirmantes irrefragabili jure decernimus permanenda, idest Monasterium Sancti Silvestri de Nonantola Territorio Mutinensi. Quapropter auctoritate Beati Petri Apostoli, cui a Domino Deo nostro Cælorum Regni Claves traditæ sunt, & potestas ligandi, atque solvendi cælo terraque tradita est, promulgantes decernimus, & firma stabilitate, & censura statuimus, ut ipsum Venerabile Monasterium cum omnibus locis.... fundis, casis, casalibus, domibus, atque familiis, servis originalibus, simulque rebus & possessionibus, necnon aquismolis, olivetis, vel quicquid in quibuscumque locis... habere, vel tenere videtur. Vel si quid in potestate legaliter donatum, vel largitum fuerit, aut quolibet modo juste evenerit, tenere & possidere sine qualibet controversia perpetuis temporibus valeat, & nulli unquam liceat Regum, Episcoporum, Ducum, & Actorum parvæ vel magnæ personæ in prædicto Monasterio, vel in eis quæ eidem Monasterio pertinere noscuntur quocunque modo incumbere...... invasionem facere, aut quispiam Sacerdotum ibidem præsumat accedere, vel Missarum solemnia celebrare. Et neque Episcopus, neque Abbas, vel Comes, aut quælibet magna parvaque persona in præfato Monasterio, vel in ejus Cellis aut Ecclesiis mansiones facere, aut expensas expetere, aut aliquod per potestatem servitium præter peregrini, & legitimi Hospites; sed neque colloquium qualecunque, aut placitum in ipso Monasterio, aut in ejus prænominatis locis esse quis audeat, nisi ab Abbate fuerit invitatus. Quatenus hoc quod ad laudem Dei, & stabilitatem prædicti Monasterii statuimus firma stabilitate permaneat. Interdicentes omnino Episcopo in cujus Parochia esse videtur, supradictum Monasterium constitutum, ut nihil contra tenorem præsentis decreti pia postulatione indulti quicquam attentet, neque ullo modo Baptismales Ecclesias sibi vindicet, neque ipse, suique successores præsumant prohibita contingere. Sed neque Missarum solemnia ibidem persolvere præsumat, nisi ab Abbate suprascripti Monasterii fuerit invitatus: neque ordinationem Sacerdotum quilibet Episcoporum in præfato Monasterio, vel ejus jure, aut de suo Clero celebrare audeat, nisi ut prælatum est, ab Abbate fuerit evocatus. Chrisma igitur, vel quicquid ad Sacra ministeria pertinere, si a Patre Monasterii fuerit postulatus, quibuscunque præviderit concedimus.... nisi Ecclesiis supradicti Venerabilis Monasterii ad nostram Diocęsim pertinentis. Sed & hoc statuimus, & inviolabili sanctione Apostolica auctoritate firmamus, ut nullus aliquando in prædicto Monasterio de aliis Monachis, seu quibuscumque Ecclesiis..... esse præsumat, neque a quacunque potestate in postero ducantur. Sed cum divina vocatione Abbas præfati Monasterii perstrinxerit, & resolutionis tempus advenerit, de propria semper Congregatione eligetur Abbas, qui ab omnium Monachorum.... eorum pro Dei amore arantium monastico ordine militantium. Nihilominus omnibus huic nostri Pontificii interdictione inhibemus aliquam scripturam, vel confirmationem de prædicti Monasterii rebus, vel de prænominata Abbatia quo ingenio contra hoc præceptum petere: Si qua scriptura, vel petitio impetrata fuerit, aut in reliquo apparuerit, has irritas esse vacuasque omni robore jubemus: Si quis prægerea quod non credimus præsumpserit hoc nostrum privilegii constitutum in aliquo transgredi, aut contemnere, sciat se auctoritate Beati Petri, & Pauli Apostolorum Principum anathematis vinculo esse innodatum, & a Regno Dei penitus segregatum. Porro qui observator & custos extiterit benedictionis gratiam a misericordissimo Deo nostro, & vitam perpetuam fideliter consequatur. Scriptum per manum Sergii Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Scriniarii in mense Januarii, indictione suprascripta. Bene valete. Ego Sergius. Dat. idus Januarias per manum Anastasii Primicerii defensoris S. Sedis Apostolicæ, Anno Deo propitio Pontificatus Domini Johannis Summi Pontificis, & universalis noni Papæ in Sacratissima Sede Beati Petri Apostoli secundo, indictione secunda.

Marinus Episcopus Servus Servorum Dei, Theodorico Religioso Abbati Venerabilis Monasterii Sancti Silvestri,.. Territorio Mutinensi, necnon omnibus subjacentibus, & in perpetuo.. ..... quæque ad laudem Redemptoris Dei, & Domini Salvatoris Nostri Jesu Christi pertinere noscuntur, & ad stabilitatem Venerabilium locorum respiciunt, cum magno sollicitudinis studio nos convenit Apostolica, & rationabili censura procurare; quatenus ex hoc juges eidem propitiatori nostro Domino Deo efficacius persolvi possint carminum laudes, & nobis, qui licet immeriti, divina tamen gratia præveniente, pastoralem regiminis curam gerimus, opima in sidereis arcibus remunerationis præmia adscribantur. Igitur quia constat religiositatem tuam nobis detulisse præceptum prædecessoris nostri Domini Adriani, & Johannis Reverendæ memoriæ Pontificum de prædicto Monasterio, & omnibus ei pertinentibus locis, ac possessionibus, quæ petistis, ut per nostri Apostolici privilegii paginam confirmaremus. Unde nos precibus vestris inclinati, & a præsenti prima indictione in perpetuum; Sæpedictum Monasterium successorum tuorum Abbatum ditione, & potestate cum omnibus sibi pertinentibus confirmantes irrefragabili jure decernimus permanenda, idest Monasterium Sancti Silvestri Epi... a Nonantula Territorio Mutinensi. Quapropter auctoritate Beati Petri Apostoli cui a Domino Deo nostro Cælorum Regni Claves traditæ sunt, & potestas ligandi, atque solvendi Cælo terraque concessa est promulgantes decernimus, & firma stabilitatis censura statuimus, ut ipsum Venerabile Monasterium cum omnibus locis, mansis, fundis, casis, Casalibus, Domibus, aquismolis, olivetis, vel quicquid in quibuscunque..... videtur, vel potestate legaliter donatum, vel largitum fuerit, aut quolibet modo juste evenerit, tenere & possidere sine qualibet controversia perpetuis temporibus valeatis. Et nulli unquam liceat Regum ... Episcoporum..... vel Actorum parvæ, vel magnæ personæ in prædicto Venerabili Monasterio, vel in eis, quæ eidem

Marini Privilegium.

dem

dem Venerabili Monasterio pertinere videntur quocunque modo incumbere, aut invasionem facere.... accedere, vel Missarum solemnia nisi ab Abbate fuerit invitatus; quatenus hoc quod ad laudem, & stabilitatem supradicti Sancti Monasterii statuimus firma stabilitate permaneat. Interdicentes omnino Episcopo in cujus Parochia esse videtur supradictum Monasterium constitutum, ut nihil contra tenorem præsentis decreti pia postulatione indulti quicquam attentet; sed neque ullo modo Baptismales Ecclesias sibi vindicet. Ego Henricus Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Scriniarius, una cum Bartholomæo Clerico Sancti Petri ad Vincula horum supradictorum exemplorum authentica Privilegia Dominorum videlicet Adriani, Johannis, atque Marini Papæ videns, & perlegens, ut in eis continebatur; Sic in suprascriptis continetur exemplis, & ea fideliter exemplavi, & signum feci.

Legalizatio horum exemplorum.

Nulli ergo &c. conscriptionis &c. *usque* incursurum.

Datum Laterani Idibus Junii Pontificatus nostri Anno sextodecimo.

Dat. die 15. Junii 1213. Pontific. Anno XVI.

XCV.

Confirmatio Diplomatis Urbani PP. II. quo Regnum Aragonum sub protectione Sedis Apostolicæ suscipitur.

Ex Regest. Vatic.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Charissimo in Christo filio Philippo Illustri Regi Aragonum salutem & Apostolicam benedictionem.

IN privilegio felicis recordationis Urbani Papæ Secundi Prædecessoris nostri de verbo ad verbum prospeximus contineri.

Urbani PP. Privilegium.

Urbanus Episcopus Servus Servorum Dei, Charissimo filio Petro Pampilonen. & Aragonen. Regi ejusque successoribus in eadem Beati Petri fidelitate permansuris in perpetuum. Cum universis Sanctæ Ecclesiæ filiis ex Apostolicæ Sedis auctoritate, ac benevolentia debitores existamus illis tamen Personis, quæ familiarius, ac devotius Romanæ adhærent Ecclesiæ propensiori nos convenit studio imminere. Quia igitur bonæ memoriæ Patris tui Santii, cujus Regno temporaliter successisti, fidem quoque, ac devotionem erga Romanam Ecclesiam efficaciter sequeris; Nos eadem benignitate, qua Patris tui postulationem implevimus, tuæ quoque petitioni adesse curamus. Te enim tamquam Regem Beato Petro devotissimum, & omne tuum Regnum in tutelam Sedis Apostolicæ speciali dilectione suscipimus. Constituimus ergo auctoritate Apostolica sancientes, ut omnes tui Successores Regnum illud de manu nostra nostrorumve successorum accipiant, eundem censum scilicet quingentorum Mancusorum rependant, & se Beati Petri Reges, Ministros, ac famulos recognoscant. Quapropter nullus deinceps viventium, & Fidem Christianam tenentium Regnum illud temere perturbare, invadere, aut diminuere qualibet occasione præsumat, nec molestiam ullam tibi tuisve successoribus, qui in eadem Sedis Apostolicæ fidelitate permanserint inferre audeat, ne Dei, & Apostolorum ejus indignationem incurrat. Tuam vero Personam in Beati Petri, & nostræ manus tutelam ita omnino suscipimus, ut nulli Episcoporum, nulli Archiepiscoporum, nulli etiam Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Legato liceat sine certo præcepto nostro adversum te, vel tuam Conjugem excommunicationis, aut interdictionis proferre sententiam. Tu igitur fili in Christo charissime in ea, quam cæpisti, devotione persistens ita Regnum seculare sub Cœlestis Justitiæ lege coerce, ita semper tuæ, & Catholicorum omnium Matris Romanæ Ecclesiæ gratiam excole, ut & in præsenti annuente Domino majora merearis, & in futuro Sanctorum Apostolorum intercessionibus æterni Regni gloriam consequaris. Sane ad indicium hujus perceptæ à Romana Ecclesia libertatis Quingentos Jaccen monetæ mancusos aureos per annos singulos Lateranensi Palatio, ut superius dictum est, persolvetis. Hoc igitur nostræ privilegium Sanctionis, si quis in crastinum agnoscens Archiepiscopus, aut Episcopus, Imperator, aut Rex, Princeps, Dux, vel Marchio, Comes, aut Vicecomes, Judex, aut Persona qualibet Secularis, vel Ecclesiastica contra eam temere venire tentaverit, & Regni tui bona, quæ in præsenti ex paterna possessione retines, seu quæ in futurum largiente Domino juste acquirere poteris, invadere, molestare, vel suis usibus applicare præsumpserit secundo tertiove commonitus si non satisfactione congrua emendaverit à Christi eum, & Ecclesiæ corpore auctoritatis Apostolicæ potestate segregamus, & honoris sui periculo subjacere decernimus. Cunctis autem conservantibus hæc pax a Deo, & misericordia præsentibus, ac futuris seculis conservetur. Amen. Datum Placentiæ per manum Johannis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Diaconi Cardinalis decimo septimo Kalendas Aprilis Indictione tertia, Anno Dominicæ Incarnationis millesimo nonagesimo quinto Pontificatus autem Domini Urbani Papæ Secundi Anno octavo.

Cum autem adeo Personam tuam dileximus, & diligamus in Domino Charitate sincera, quod nostris manibus coronavimus te in Regem, tuis petitionibus quantum cum Deo possumus favorabiliter impartientes assensum, prædictum privilegium ratum habemus, & præcipimus inviolabilier observari. Tu ergo ne unde nascantur injuriæ, unde jura nascuntur talem te circa usum præscripti privilegii studeas exhibere, præsertim circa id quod de interdicti, & excommunicationis sententiis est prædictum, ne per abusum quod absit privari ejusdem privilegii beneficio merearis, quia juxta Canonicas Sanctiones privilegium meretur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate.

Innoc. Philippum coronat in Regem.

Confirmat suprad. Privilegium.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ præceptionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Clausulæ.

Datum Laterani quarto nonas Julii Pontificatus nostri Anno sextodecimo.

Dat. die 2. Julii 1213. Pontific. Anno XVI.

XCVI.

Validatio Pacis inter Regem, & Anglicanam Ecclesiam.

Ex Regest. Vaticano.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus Dublinen. Archiepiscopo, & Norvvicen, & Wintonien. Episcopis, & dilectis filiis Nobilibus Viris Willelmo Saresberien. G. filio Petri Exerie R. Bolonie R. Cestrie W. Warannie W. Marescallo Preabrotie R. Libiger Norfoltiæ W. Arundelli W. de Ferraria, & Saero Wintoniæ Comitibus, & R. filio Rogeri W. Brigerte R de Rof. G. filio Ranfredi R. de Mortuomari P. filio Herberti, & W. de Albiniaco salutem, & Apostolicam Benedictionem.

IN forma concordiæ, quam cum multa deliberatione providimus pro reformanda pace inter charissimum in Christo filium nostrum Johannem Anglorum Regem Illustrem, & Ecclesiam Anglicanam, hoc inter cætera continetur expressum, quod idem Rex veram pacem & plenam securitatem præstabit Venerabilibus Viris Stephano Cantuarien. Archiepiscopo W. Londonien. E. Elien. E. Horefordien. I. Rathonien. & H. Lincolnien. Episcopis, Priori quoque, & Monachis Cantuarien. & Roberto filio Walteri, ac Eustario de Vesti, necnon cæteris Clericis & Laicis hoc negotium contingentibus, præstando similiter coram Legato vel Delegato nostro publice juramentum, quod ipsos cum suis non lædet, nec lædi faciet, vel permittet in personis vel rebus, eisque omnem indignationem dimittet, & in gratiam suam eosdem recipiet, ac bona fide tenebit. Quodque præfatos Archiepiscopum, & Episcopos non impediet nec faciet, aut permittet aliquatenus impediri, quo minus ipsi libere suum exequantur officium, & plena suæ jurisdictionis auctoritate, prout debent, utantur, & super his tam nobis, quam ipsi Archiepiscopo, & singulis Episcopis suas patentes litteras exhibebit, faciens ab Episcopis, & Comitibus, ac Baronibus suis quot, & quos præfati Archiepiscopus, & Episcopi postulaverint juramenta, & eorum patentes litteras exhiberi, quod ipsi bona fide studebunt, ut hæc pax, & securitas firmiter observetur. Et si forte, quod Deus avertat, idem Rex per seipsum, vel alios contravenerit, ipsi pro Ecclesia contra Violatores securitatis, & pacis mandatis Apostolicis inhærebunt, ac dictus Rex perpetuo custodiam vacantium Ecclesiarum ammittat. Sane intelleximus pro præscripta securitate, ac pace vos jurasse, vestrasque patentes litteras tradidisse. Unde per Apostolica vobis scripta mandamus, quatenus ad consummandam, & conservandam formam ejusdem securitatis, & pacis diligens studium impendatis, & operam efficacem. Ne quis autem ex hujus vinculo cautionis occasionem assumat contra præfatum Regem aliquam turbationis materiam suscitandi, cum per eam, sic illis ad necessariam securitatem & pacem velimus esse provisum, quod isti ad gravamen indebitum vel incommodum non redundet, præsentium vobis auctoritate præcipimus, quatenus si quid forsan emerserit, quod contra præscriptam securitatem & pacem facere proponatur, non ante cujusquam instinctu adversus eumdem Regem aliquatenus moveamini, quam consulto Romano Pontifice ipsius recipiatis cum responso mandatum, qui omnia consuevit æquo libramine moderari, cum hoc ipsum in prædicta forma contineatur expressum, quod vos pro Ecclesia contra Violatores securitatis, & pacis debetis mandatis Apostolicis inhærere.

Rex Clero suo pacem, libertatemque promittit,

Patentesque se daturum super hoc literas.

Ad Pacta servanda Ecclesiasticos adhortatur Innocentius.

Et nihil contra Regem agendum inconsulto Romano Pontifice.

Datum Laterani secundo Kalendas Novembris, Pontificatus nostri anno sextodecimo.

Dat. die 31. Octob. 1213. Pontif. Anno XVI.

XCVII.

Angliæ Regnum B. Petro oblatum Regi concedit sub annuo censu mille Marcharum auri Rom. Ecclesiæ persolvendo.

Ex Regest. Vatic.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Charissimo in Christo filio Johanni Regi Anglorum Illustri, ejusque de sua Uxore liberis Hæredibus in perpetuum salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium.

REX Regum, & Dominus Dominantium Jesus Christus Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech, ita Regnum, & Sacerdotium in Ecclesia stabilivit, ut Sacerdotale sit Regnum, & Sacerdotium sit Regale, sicut in Epistola Petrus & Moyses in lege testantur, unum præficiens universis, quem suum in Terris Vicarium ordinavit, ut sicut ei flectitur omne genu Cœlestium, Terrestrium, & Infernorum, ita illi omnes obediant, & intendant, ut sit unum Ovile, & unus Pastor. Hunc itaque Reges seculi propter Deum adeo venerantur, ut non reputent se rite regnare nisi studeant ei devote servire. Quod tu fili charissime prudenter attendens illo misericorditer inspirante, in cujus manu sunt corda Regum, & quo voluerit vertit illa, Te ipsum, & tua etiam temporaliter ei subjicere decrevisti, cui noveras spiritualiter esse subjecta, ut in unam Vicarii Christi Personam quasi Corpus, & Anima Regnum & Sacerdotium uniantur ad magnum utriusque commodum & augumentum. Ille itaque hoc dignatus est operari, qui cum sit Alpha & Omega, finem retulit ad principium, & principium protraxit ad finem, ut illæ Provinciæ, quæ olim Sacrosanctam Romanam Ecclesiam propriam in spiritualibus habuere Magistram, nunc etiam in temporalibus Dominam habeant specialem. Tu quippe, quem Deus ad hoc idoneum Ministrum elegit tam te, quam etiam Regna tua Angliæ videlicet, & Hiberniæ cum omni jure, ac pertinentiis suis devota & spontanea voluntate, ac communi consilio Baronum tuorum Deo, & Sanctis Apostolis ejus Petro & Paulo, Sanctæque Romanæ Ecclesiæ, nobisque ac successoribus nostris in jus & proprietatem sub annuo mille Marcharum censu offerens concessisti, sicut in tuo continetur authentico scripto, cujus de verbo ad verbum talis tenor existit.

Regum observantia erga Pontifices.

Angliæ Rex Sedi Apostolicæ offert Regnum.

Instrumentum prædictæ oblationis.

Johannes Dei gratia Rex Angliæ, Dominus Hiberniæ, Dux Normandiæ, & Aquitaniæ, Comes Andegaviæ, omnibus Christifidelibus præsentem chartam inspecturis salutem.

Uni-

Universitati vestræ per hanc chartam nostram sigillo nostro munitam volumus esse notum, quia, cum Deum, & Matrem nostram Sanctam Ecclesiam offenderimus in multis, & proinde divina misericordia plurimum indigere noscamur, nec quid digne offerre possimus pro satisfactione Deo, & Ecclesiæ debita facienda, nisi nos ipsos habeamus, & Regna nostra, volentes nos ipsos humiliare pro illo, qui se pro nobis humiliavit usque ad mortem, gratia Sancti Spiritus inspirante, non vi inducti, nec timore coacti, sed nostra bona, spontaneaque voluntate, ac communi consilio Baronum nostrorum, offerimus, & libere concedimus Deo, & Sanctis Apostolis ejus Petro, & Paulo, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Matri nostræ, ac Domino nostro Papæ Innocentio, ejusque Catholicis Successoribus totum Regnum Angliæ, & totum Regnum Hiberniæ, cum omni jure, & pertinentiis suis pro remissione peccatorum nostrorum, & totius generis nostri tam pro vivis, quam defunctis, & eo modo illa a Deo, & Ecclesia Romana tamquam feudatarius recipientes, in præsentia prudentis Viri Pandulphi Domini Papæ Subdiaconi, & familiaris fidelitatem exinde prædicto Domino nostro Papæ Innocentio, ejusque Catholicis Successoribus, & Ecclesiæ Romanæ secundum subscriptam formam facimus, & juramus; & homagium, ligium in præsentia Domini Papæ, si coram eo esse poterimus, eidem faciemus, successores, & hæredes nostros de Uxore nostra in perpetuum obligantes, ut simili modo Summo Pontifici, qui pro tempore fuerit, Ecclesiæ Romanæ sine contradictione debeant fidelitatem præstare, & homagium recognoscere. Ad indicium autem hujus nostræ perpetuæ obligationis, & concessionis volumus, & stabilimus, ut de propriis, & specialibus redditibus prædictorum Regnorum nostrorum pro omni servitio, & consuetudine, quod pro ipsis facere deberemus, salvo per omnia denario Beati Petri, Ecclesia Romana mille Marchas sterlingorum percipiat annuatim, scilicet in festo Sancti Michaelis quingentas marchas, & in Pascha quingentas marchas, septingentas scilicet pro Regno Angliæ, & trecentas pro Regno Hiberniæ; salvis nobis, & hæredibus nostris justitiis, libertatibus, & regalibus nostris. Quæ omnia sicut supra dicta sunt, rata esse volentes perpetuo, atque firma obligamus nos, & successores nostros contra non venire. Et si nos, vel aliquis successorum nostrorum hoc attentare præsumpserit, quicumque fuerit ille, nisi rite commonitus resipuerit, cadat a jure Regni, & hæc charta oblationis, & concessionis nostræ, semper firma permaneat.

Juramentum fidelitatis Joannis Regis.

Ego Johannes Dei gratia Rex Angliæ, & Dominus Hiberniæ ab hac hora in antea fidelis ero Deo, & Beato Petro, & Ecclesiæ Romanæ, ac Domino meo Papæ Innocentio, ejusque successoribus catholice intrantibus. Non ero in facto, dicto, consensu, vel consilio, ut vitam perdant, vel membra, vel mala captione capiantur. Eorum damnum, si scivero, impediam, & remanere faciam, si potero alioquin eis quam citius potero intimabo, vel tali personæ dicam, quam eis credam pro certo dicturum. Consilium quod mihi crediderint per se, vel per Nuncios, seu litteras suas secretum tenebo, & ad eorum damnum nulli pandam me sciente. Patrimonium Beati Petri, & specialiter Regnum Angliæ, & Regnum Hiberniæ, Adjutor ero ad tenendum, & defendendum contra omnes homines pro posse meo. Sic Deus me adjuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia, Teste me ipso, apud domum Militiæ Templi juxta Doveram coram Domino Henrico Archiepiscopo Dublinensi, Domino Johanne Episcopo Norvvicensi, Galfrido filio Petri Comitis Essex Justitiario nostro, Willelmo Comite Saresberiensi Fratre nostro, W. Marescallo Comite Pembroe, R. Comite Bonon. W. Comite Warenæ. G. Comite Wintoniensi, W. Comite Arundell. W. Comite de Ferrariis. W. Broubert, Petro filio Herberti, Warino filio Geroldi, decimoquinto die Maji anno Regni nostri decimoquarto.

Donationem accipit Innocentius;

Nos autem oblationem, & concessionem hujusmodi pie ac provide factas, gratas & ratas habentes, Personam tuam, & personas hæredum tuorum cum prædictis Regnis, & pertinentiis eorumdem, & omnibus bonis aliis rationabiliter nunc possessis, & imposterum possidendis sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, tibi, & ipsis secundum præscriptam formam de communi consilio Fratrum nostrorum supradicta Regna concedentes in feudum, & præsenti privilegio confirmantes, ita quod quilibet hæredum tuorum cum Regni Coronam acceperit feudum hujusmodi Summo Pontifici, & Romanæ Ecclesiæ publice recognoscat, & eis fidelitatis exhibeat juramentum. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis & confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Regnumque Joanni concedit in feudum

Clausulæ.

Dat. Laterani per manum Raynaldi Acolythi, & Cappellani Domini Innocentii Papæ Tertii secundo Nonas Novembris Indictione secunda, Incarnationis Dominicæ Anno millesimo ducentesimo decimo tertio, Pontificatus vero ejusdem Domini Innocentii Anno sextodecimo.

Dat. die 4. Novem. 1213 Pontific. Anno XVI.

XCVIII.

Confirmatio bonorum omnium, ac Privilegiorum concessio Monasterio Gemblacensi.

Ex Baluz. lib. XVI. Epist. 146.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Willelmo Abbati Gemblacensis Monasterii, ejusque Fratribus tam præsentibus quam futuris Religiosam Vitam professis in perpetuum.

Proemium.

Religiosis desideriis dignum est facilem præbere consensum, ut fidelis devotio celerem sortiatur effectum. Ea propter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, & prædecessorum nostrorum felicis memoriæ Innocentii, Eugenii, & Cœlestini Romanorum Pontificum vestigiis inhærentes præfatum Monasterium in quo divino mancipati estis obsequio sub Beati Petri & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus, statuentes ut quascumque

Monasterium hoc sub Apostolica protectione recipit

que

que possessiones quæcunque bona &c. *usque* & illibata permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Ipsum videlicet Monasterium in Beatorum Petri & Exuperii honore fundatum, quod utique ipsius Burgi principalis Ecclesia esse dicitur, cum Capella sua, quæ vocatur Sancti Salvatoris, juxta providentiam tuam & successorum tuorum, fili Abbas, tam in temporalibus quam in spiritualibus libere, & absque contradictione aliqua disponenda salvo nimirum jure debito Leodiensis Episcopi. Similiter etiam Villas & Capellas de Corcis, de Esnagia, & de Salveniriis, & de Lircil, & de Arentin, ad prædictum locum tam Parochiali quam Seculari jure pertinentes. Præterea fundum ipsius Burgi, & Terras adjacentes, cum banno & justitia, percussura monetæ, mercato, & teloneo, fonagio vini, cambatico, & materia, positione Villici sive scabinorum atque cæterorum Officialium ad eundem locum pertinentium. Piscarias & Vivaria, cum molendinis, terris, cultis & incultis, pratis, pascuis, & sylvis, ac partem allodii Gemblacensis, quæ fuit Ægidii & Johannis Fratrum de Corcis & comparticipum suorum. Ecclesiam quoque de Castris, Pictam Villam, Villam quæ dicitur Eineis, Vicum qui dicitur Boserolus, Vicum qui dicitur Maisnil, Censum de Roseriis, Villam quæ dicitur Soe cum Ecclesia, banno, justitia, terris, sylvis, pratis, pascuis, & piscaria. Censum Villæ quæ dicitur Templiacus, cum tribus placitis annualibus, Villam quæ dicitur Ferolt, Villam de Monterivo cum Ecclesia, Villam Sancti Gaurerici cum Ecclesia, Villam de Niele cum Ecclesia, allodium de Walchem, Villam de Bellorivo, Montem qui dicitur Sancti Wiberti cum Ecclesia & appendiciis suis, decimas quorundam Sartorum de Sumbresia, Villam de Diona cum Ecclesia, terris, pratis, & sylvis, allodium de Jandrenolio, apud Puccium viginti duos solidos Leodiensis monetæ, Ecclesiam de Bossuth, Ecclesiam de Baverechircum cum terris ad eam pertinentibus, Villam de Stirs. Apud Leodium duos mansos, unum in Insula juxta Sanctum Paulum, altera apud S. Lambertum, & Vineam unam apud Viniacum, apud Namucum aliam Vineam, Villam de Soffri cum Ecclesia, Heremum Sanctæ Mariæ apud Brenam cum Ecclesia in Episcopatu Cameracensi, Villam de Turp cum Ecclesia. Adjicientes vigesimam partem totius allodii de Bevenchin, quam tenetis de Ecclesia Sancti Lamberti sub annuo censu vigintiquinque solidorum Leodiensis monetæ. Ecclesias quoque de Bossuth, & de Bavenchin. Cum omni jure quod habetis in eis tam ex patronatu, quam ex donatione piæ recordationis Alberti Leodiensis Episcopi, quam vobis specialiter Sedes Apostolica confirmavit. Decimam Sartorum totius sylvæ Episcopi Leodiensis apud Bavenichen. Decimam quoque in Villa Smirei, quadraginta bunuariorum terræ & amplius, cum decimis quas habetis in Monte Sancti Wiberti a Parochianis mansionariis vestris; medietatem Ecclesiæ de Vuares cum dominio dotis & terræ & census & Gallianorum. Præterea libertatem, donationes, & possessiones, ab illustri quondam Viro Imperatore Othone & Wilbodone Leodiensi Episcopo rationabiliter eidem Venerabili loco collatas, & prædecessoris nostri bonæ memoriæ Benedicti Papæ privilegio roboratas & usque ad hanc diem quiete a vestro Monasterio habitas, nos quoque vobis concedimus & firmamus, sicut in eorum scriptis & privilegiis authenticis continetur. Sane novalium vestrorum &c. usque exigere vel extorquere præsumat. Liceat quoque vobis Clericos vel Laicos &c. *usque* contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper &c. *usque* nullus audeat retinere. Eum autem generale interdictum &c. *usque* divina officia celebrare. Chrisma vero, Oleum Sanctum &c. *usque* voluerit exhibere. Alioquin liceat vobis &c. *usque* quod postulatur impendat, adjicimus etiam ut si quando in aliquo negotio vos gravari senseritis, Sedem Apostolicam vobis libere liceat appellare. Quotiens etiam Sanctam Romanam Ecclesiam pro gravaminibus vestris aut certa utilitate ad re volueritis, idipsum faciendi facultatem liberam habeatis. Sancimus etiam ut bonæ atque Canonicæ consuetudines quæ in vestro Monasterio actenus viguerunt, eidem Venerabili loco in perpetuum illibatæ serventur. Obeunte vero te nunc ejusdem loci Abbate &c. *usque* providerint eligendum.

Bonaque omnia ei confirmat.

Privilegia nonnulla elargitur.

Confirmat quoq; eidem Donationes omnes.

Decernimus ergo &c. *usque* omnimodis profutura. Salva Sedis Apostolicæ auctoritate, & Diœcesani Episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum &c. *usque* districtæ subjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco &c. *usque* pacis inveniant.

Clausulæ.

Datum Laterani per manum Raynaldi Acolythi, & Capellani Domini Innocentii Papæ III. xvii. Kal. Decembris, indictione secunda Incarnationis Dominicæ anno millesimo ducentesimo tertiodecimo Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ III. anno sextodecimo.

Dat. die 14. Novem. 1213 Pon. An. XVI

XCIX.

Confirmatio Concordiæ, initæ inter Monasterium Virziliacense, & Herveum Comitem, ac Mathildem Comitissam Nivernenses.

Ibid. Epist. 159.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Abbati, & Conventui Virziliacensi.

CUm litigantium utilitatis intersit, ne sopitæ judicio vel concordia quæstiones iterum suscitentur, si ea, quæ provida sunt deliberatione firmata, auctoritatis nostræ robur exposcant, eis grato concurrentes assensu, favoris Apostolici præsidium impertimur. Sane postulastis a nobis, ut concordiam, quæ inter vos ex parte una, & Comitem ac Comitissam Nivernenses ex altera super procurationibus, damnis, & injuriis intervenit, sicut per litteras vestras accepimus, quas de verbo ad verbum jussimus præsentibus annotari, dignaremur Apostolico munimine roborare. Tenor autem litterarum talis existit. Sanctissimo Patri, & Domino reverendo Innocentio Dei gratia Summo Pontifici, devoti & humiles filii frater Galterius dictus Abbas, & Conventus Virziliacensis, devota pedum oscula. Noverit Sanctitas Vestra quod Dominus Herveus Comes, & Mathildis Comitissa Nivernenses fecerunt nobis authenticum instrumen-

Exordium.

Monachorum Virziliacen. Literæ ad Innocentium PP.

mentum, cujus tenor est talis: Universis Christifidelibus ad quos præsens scriptum pervenerit. Herveus Comes, & Mathildis Comitissa Nivernenses salutem in Domino. Noverit universitas vestra quod cum inter nos ex una parte, & Abbatem, & Conventum Monasterii Virziliacensis ex altera, super quibusdam procurationibus annuis, damnis, & injuriis quæstio verteretur, tandem mandavimus Domino Papæ, quod per omnia volebamus in hac causa ipsius obtemperare mandatis. Ipse vero communicato fratrum suorum consilio scripsit in hunc modum. Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei Venerabili fratri Episcopo, & dilectis filiis Abbati Sancti Victoris, & Cancellario Parisiensi salutem, & Apostolicam benedictionem. Cum pro quæstione quæ inter Nobilem Virum Herveum Comitem Nivernensem ex parte vna, & dilectos filios Abbatem, & Conventum Monasterii Virziliacensis Diocæsis Eduensis ex altera super quibusdam procurationibus annuis, damnis, & injuriis vertebatur, ipsius nobilis, & partis alterius procuratores ad nostram præsentiam accessissent, & in ea fuisset aliquandiu coram nobis prudenter, & provide disputatum, tandem ex parte nobilis antedicti relatione suorum procuratorum accepimus, quod ipse volens per omnia complacere nostro beneplacito voluntatis, paratus erat in hac causa nostris obtemperare mandatis. Nos autem communicato fratrum nostrorum consilio hoc duximus injungendum, ut cum ipse & successores sui Comites Nivernenses in festo Paschali ad Monasterium accesserint memoratum, nomine procurationis centum librarum usualis monetæ, quæ pro tempore curret, sint summa contenti, tantundem in festo Beatæ Mariæ Magdalenæ procurationis nomine recepturi si ad Monasterium accesserint supradictum, ad protectionem ejusdem Monasterii, secundum quod de jure tenentur, dantes operam efficacem. Ut ergo super hoc nulla possit inposterum via patere calumniæ, mandavimus ut prædictus Nobilis, & Uxor ipsius per authenticum Instrumentum Abbati, & Conventui Monasterii ejusdem promittant, se id firmiter servaturos, suos nihilominus successores ad hujus rei observantiam obligantes, & ad majorem cautelam faciant hoc per charissimum in Christo filium nostrum Illustrem Regem Francorum auctoritate Regia confirmari, ideoque discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus quatenus postquam Nobilis memoratus & Uxor sua litteras secundum formam concesserint supradictam, eundem Nobilem juxta formam Ecclesiæ ab excommunicationis vinculo absolvatis quo propter idem negotium nostra est auctoritate ligatus, injungentes eidem sub debito præstiti juramenti ut ad impetrandam super hoc confirmationem Regiam det operam bona fide. Abbatem vero & Conventum prædictos ab omni decrevimus impetitione cessare, omnemque remittere quæstionem, quæ ipsis adversus Nobilem sæpedictum super damnis & injuriis competebat; decimis de Dornitiaco dumtaxat exceptis, super quibus eis satisfieri volumus, & mandamus. Quod si non omnes &c. Datum Laterani secundo Idus Aprilis Pontificatus Nostri Anno Sextodecimo.

Instrumentum Comitis Nivernensis.

Innoc. Literæ quibus delegat cognitionem causæ inter Monast. Virziliacense, & Comitem Nivernen.

Delegatisque mandat, ut Comitem absolvant ab excommunicatione.

Nos autem, ut promisimus, volentes, sicut decuit, mandatum Apostolicum adimplere, mediante Venerabili Patre Roberto Tituli Sancti Stephani in Cælio Monte Presbytero Cardinale Apostolicæ Sedis Legato, solemni coram eo præstito corporaliter Sacramento concessimus, quod pacem præscriptam cum maxima deliberatione a Domino Papa, & Cardinalibus ordinatam observabimus bona fide, & litteris præsentibus ad prædictæ pacis observationem successores, & hæredes nostros in perpetuum obligamus, volentes modis omnibus, & liberaliter concedentes ut suprascriptæ pacis forma a nobis & successoribus & hæredibus nostris in æternum firmiter & inviolabiliter penitus observetur. Ut igitur quæ prædicta sunt maiori gaudeant firmitate, ista omnia filia ..... nostra laudavit, & nos ea præsenti scripto, & sigillorum nostrorum appositione roboravimus. Actum apud Leigniacum Castrum anno gratiæ millesimo CCXIII. mense Octobris. Inde est quod Sanctitatem Vestram, quo humilius possumus exoramus quatenus pacem istam per vos, & a vobis factam ita dignemini confirmare, quod firma & stabilis permaneat in æternum.

Comes jurat se servaturum Concordiam ab Innocentio mandatam.

Hæc confirmari petunt Virziliacen.

Nos igitur precibus vestris favorem benivolum impendentes, id auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus.

Confirmat Innocentius.

Nulli ergo &c. confirmationis &c. Si quis autem &c.

Datum Laterani iv. Non. Januarii Pontificatus Nostri Anno Decimosexto.

Dat. die 2. Januar. 1214. Pon. An. XVI.

C.

Confirmatio bonorum omnium, libertatum, immunitatum, ac Privilegiorum Monachorum Montis Sancti, qui sub Apostolica protectione recipiuntur.

Ibid. Epist. 168.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Sancti Athanasii cæterisque Abbatibus & Monachis Montis Sancti.

RElatione Illustrium, & Magnorum Virorum nostro est Apostolatui declaratum, quod ille, qui est mons domus Domini præparatus in vertice montium, ut ad eum confluant omnes gentes, Sanctus videlicet Sanctorum, qui Ecclesiæ fundamenta in Sanctis Montibus collocavit, Montem vestrum super mare situm ad inhabitandum suis fidelibus præelegit; qui effectum sui nominis, & numinis in se habens, licet aridus sit & asper ac temporalis fertilitatis gratia destitutus, est tamen inter alios mundi Montes maxima spiritualium vbertate mirabiliter fœcundatus. Nam cum trecentis Monasteriis, & gloriosa Religiosorum Virorum multitudine arctam, & pauperem vitam ducentium decoretur, tanta usque modo refloruit excellentia honestatis, tanta religionis eximiæ claritate refulsit, ut de ipso cum Jacob recte possit quis dicere admirando: Vere Sanctus est iste locus; quia hic est Domus Dei, & quædam quodammodo porta Cœli, ubi multitudo Cœlestis exercitus, tamquam Castrorum Acies ordinata, & parata suscitare Leviatam, victoriose pugnat jugiter cum Dracone, psallens Domino sapienter. Propter quod cum jam dudum

Monasterii hujus Status.

fama

fama vestri nominis, quæ fuerat effusa sicut Oleum circumquaque multos populos ad se traxerit in odorem unguentorum vestrorum, ipsos currere faciens a remotis, Ecclesiarum Prælati, & Imperatores Constantinopolitani pluresque Principes Sæculares per privilegia sua multa olim tantæ libertatis præeminentia vos dotarunt ut post Deum, cui vos volebant libere famulari, nullius unquam effetis jurisdictioni subjecti. Cæterum peccatis exigentibus nunc ex parte has infregit mundana potentia libertates per quendam Dei, & Ecclesiæ inimicum, qui Latrunculis congregatis in quodam Castro, quod idem in Monte vestro construxerat per auxilium Brachii secularis, non solum Ecclesias vestras tamquam prædo sacrilegus, & crudelis, auro, argento, & ornamentis omnibus spoliavit, verum etiam ut pecuniam exhauriret, quam vos credebat ille perditionis filius congregasse tamquam insanus carnifex atque tortor peremit crudeliter quosdam vestrum multiplici genere tormentorum, sed tandem sua prava intentione frustratus, quam in camino cupiditatis ignis avaritiæ succendebat exinde justitia exigente per Imperatoris potentiam est dejectus. Unde ne cujusquam præsumptoris audacia volentis jurisdictionem aliquam super vos sibi temere usurpare vestra pax, & tranquillitas de cætero perturbetur, nobis humiliter supplicastis, ut vestris vobis libertatibus confirmatis sub Beati Petri ac nostra protectione vos suscipere dignaremur. Volentes igitur paci & quieti vestræ paterna sollicitudine providere, vestris justis postulationibus inclinati, personas, & locum in quo divino estis obsequio mancipati, possessiones etiam, & omnia bona vestra, quæ in præsentiarum rationabiliter possidetis, vel in futurum justis modis dante Domino poteritis adipisci, sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus. Libertates autem, & immunitates rationabiles, & antiquas ac etiam approbatas prout in vestris privilegiis dicitur contineri, vobis & per vos Monasteriis vestris auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus.

Privilegia ei a Principibus concessa.

Diminutum afflictumque Monasterium a quodam perdito homine.

Illud sub Apostolica suscipit protectione, libertates omnes eidem confirmans.

Nulli ergo &c. nostræ protectionis & confirmationis &c. Si quis autem &c.

Datum Laterani xvi. Kalend. Februarii Pontificatus Nostri Anno Sextodecimo.

Dat. die 17. Januar. 1214. Pon. An. XVI.

CI.

Edidit Hundius Hist. Salisburg. Tom. II. pag. 41.

Confirmatio Bonorum omnium ac Privilegiorum concessio Monasterio Beatæ Mariæ Virginis de Aldersbach.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Ludovico Abbati de Aldersbach, ejusque Fratribus tam præsentibus, quam futuris regularem vitam professis in perpetuum.

Exordium.

Religiosam vitam eligentibus Apostolicum convenit adesse præsidium ne forte cujuslibet temeritatis incursus, aut eos a proposito revocet, aut (quod absit) Sacræ Religionis infringat.

Eapropter dilecti in Domino filii vestris justis postulationibus clementer annuimus, & Monasterium Sanctæ Dei Genitricis, & Virginis Mariæ in quo divino mancipati estis obsequio sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus. In primis siquidem statuentes, ut ordo monasticus qui secundum Deum, & Beati Benedicti Regulam, atque Institutum Cisterciensem Fratrum in eodem Monasterio institutus esse dignoscitur perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascumque possessiones, quæcumque bona idem Monasterium in præsentiarum juste, & canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis præstante Domino adipisci poterit, firma vobis, vestrisque successoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis Locum ipsum in quo præfatum Monasterium situm est cum omnibus pertinentiis suis. Grangiam strazze, Grangiam Wifling, Grangiam Gumprechtingen, Grangiam Atzenperge, Grangiam Prennebach, & Grangiam Gneunsendorf, possessiones, quas habetis in Revute in Pentzing, in Celle, in Batrichsperge, in Kaste, in Cirknarn, cum pratis, vineis, terris, nec moribus, usuagiis, & pascuis, in bosco, & plano, in viis, & semitis, & omnibus aliis libertatibus, & immunitatibus suis. Sane laborum vestrorum, quos propriis manibus, aut sumptibus colitis, tam de terris cultis, quam incultis, sive de hortis, & virgultis, & piscationibus vestris, vel de nutrimentis animalium vestrorum nullus a vobis decimas exigere, vel extorquere præsumat Liceat quoque vobis Clericos, vel Laicos liberos, & absolutos e sæculo fugientes ad conversionem recipere, & eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, ut nulli Fratrum vestrorum post factam in Monasterio vestro professionem fas sit absque Abbatis sui licentia de eodem loco discedere. Discedentem vero absque communium litterarum vestrarum cautione nullus audeat retinere. Quod siquis retinere præsumpserit licitum vobis sit, in ipsos Monachos, vel conversos regularem sententiam promulgare. Illud districtius inhibentes ne terras, seu quodlibet Beneficium Ecclesiæ vestræ collatum liceat alicui personarum dari, sive alio modo alienari absque consensu totius Capituli, vel majoris, aut sanioris partis ipsius. Si quæ vero donationes, vel alienationes aliter, quam dictum est factæ fuerint eas irritas esse censemus. Ad hæc etiam prohibemus, ne aliquis Monachus, sive Conversus sub professione vestræ domus astrictus, sine consensu, & licentia Abbatis, & majoris partis Capituli vestri pro aliquo fidejubeat, vel ab aliquo pecuniam mutuo accipiat ultra pretium Capituli vestri providentia constitutum nisi propter manifestam domus vestræ utilitatem, quod si facere frater præsumpserit, non teneatur Conventus pro his aliquatenus respondere. Licitum præterea sit vobis in causis propriis, sive civilem, sive criminalem contineant actionem Fratrum vestrorum testimoniis uti, ne præ defectu testium jus vestrum in aliquo valeat deperire. Insuper auctoritate Apostolica inhibemus, ne ullus Episcopus, vel alia quælibet persona, ad Synodos, vel Conventus

Monast. sub tutela recipit S. A.

Bona omnia ei confirmat.

Easque a decimarum solutione eximit.

Clericos ejus inde prohibet discedere.

Quidquam ab eo alienari vetat.

Nonnulla concedit Privilegia.

tus forenses vos ire, vel judicio sæculari de vestra propria substantia, vel possessionibus vestris subjacere compellat, nec ad domos vestras causa ordines celebrandi, causa tractandi, vel aliquos Conventus publicos convocandi venire præsumat, nec regularem electionem Abbatis vestri impediat, aut de instituendo, vel removendo eo, qui pro tempore fuerit, contra statuta Cisterciensis Ordinis se aliquatenus intromittat. Si vero Episcopus, in cujus Parochia domus vestra fundata est, cum humilitate, & devotione, qua convenit acquisitus substitutum Abbatem benedicere, & alia quæ ad officium Episcopale pertinent, vobis conferre renuerit, licitum sit eidem Abbati, si tamen Sacerdos fuerit, proprios Novitios benedicere, & alia quæ ad officium suum pertinent, exercere, & vobis omnia ab alio Episcopo percipere, quæ a vestro fuerint indebite denegata: illud adjicientes, ut in recipiendis professionibus, quæ a benedictis, vel benedicendis Abbatibus exhibentur, ea sint Episcopi forma, & expressione contenti, quæ ab origine Ordinis noscitur instituta, ut scilicet Abbates ipsi salvo ordine suo profiteri debeant, & contra Statuta Ordinis sui nullam professionem facere compellantur. Pro consecrationibus vero Altarium, vel Ecclesiarum, sive pro Oleo Sancto, vel quolibet alio Ecclesiastico Sacramento nullus a vobis sub obtentu consuetudinis, vel alio modo quicquam audeat extorquere: sed hæc omnia gratis vobis Episcopus Diœcesanus impendat. Alioquin liceat vobis quemcumque volueritis Catholicum adire Antistitem gratiam, & communionem Apostolicæ Sedis habentem, qui nostra fretus auctoritate vobis quod postulatis impendat. Quod si Sedes Episcopi vacaverit, interim omnia Ecclesiastica Sacramenta a vicinis Episcopis accipere libere, & absque contradictione possitis. Sic tamen ut ex hoc imposterum propriis Episcopis nullum præjudicium generetur: Quia vero interdum propriorum Episcoporum copiam non habetis, si quem Episcopum Romanæ Sedis, ut diximus gratiam, & communionem habentem, & de quo plenam notitiam habeatis, per vos transire contigerit, ab eo benedictiones Vasorum, & Vestium, consecrationes Altarium, ordinationes Monachorum auctoritate Apostolicæ Sedis accipere valeatis. Porro si Episcopi, vel alii Ecclesiarum Rectores in Monasterium vestrum, vel personas inibi constitutas, suspensionis, vel excommunicationis, vel interdicti sententiam promulgarint, sive etiam in mercenarios vestros, pro eo quod decimas non solvitis, sive aliqua occasione eorum, quæ ab Apostolica benignitate vobis indulta sunt, seu benefactores vestros pro eo, quod aliqua vobis beneficia, vel obsequia ex charitate præstiterint, vel ad laborandum adjuverint in illis diebus, quibus vos laboratis, & alii feriantur, eandem sententiam protulerint ipsam tamquam contra Sedis Apostolicæ indulta prolatam duximus irritandam. Nec litteræ ullam firmitatem habeant, quas tacito nomine Cisterciensis Ordinis, & contra tenorem Apostolicorum Privilegiorum constiterit impetrari. Præterea cum commune interdictum terræ fuerit, liceat vobis nihilominus in vestro Monasterio exclusis excommunicatis, & interdictis divina officia celebrare. Paci quoque, & tranquillitati vestræ

Sacramenta a Diœcesano accipienda Episcopo.

Abbates contra Ordinis Statuta professionem facere non compellendi.

Quæ Episcopi propria sunt, a quo accipienda Sede Episcopali vacante.

Nonnulla alia concedit Privilegia.

paterna in posterum sollicitudine providere volentes auctoritate Apostolica prohibemus, ut infra clausuram locorum, seu grangiarum vestrarum nullus rapinam, seu furtum facere, ignem apponere, sanguinem fundere, hominem temere capere, vel interficere, seu violentiam audeat exercere. Præterea omnes libertates, & immunitates a prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus Ordini vestro concessas, necnon & libertates, & exemptiones sæcularium exactionum a Regibus, & Principibus, vel aliis fidelibus rationabiliter vobis indultas auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti privilegio communimus. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatum Monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum pro gubernatione, ac sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura. Salva Sedis Apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, sæcularisve persona hanc nostræ Constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit secundo, tertiove commonita nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit potestatis honorisque suo dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a Sacratissimo Corpore, & Sanguine Dei, & Domini Redemptoris Nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ subjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini Nostri Jesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Clausulæ.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum per manum Raynaldi Domini Innocentii Papæ Tertii Acolyti, & Capellani decimo Kalendas Aprilis Indictione secunda Incarnationis Dominicæ Anno MCCXIV. Pontificatus vero ejusdem Domini Innocentii anno septimo decimo.

Dat. die 22. Martii 1215. Pontific. Anno XVII.

CII.

Commissio Apostolicæ Sedis Delegatis, ut Angliæ Regni Barones Regi suo rebelles excommunicatos denuncient.

Edidit Matth. Paris. Histor. Angl. pag. 270.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. P. Wintoniensi Episcopo Abbati de Redinge, & Pandulpho Ecclesiæ Romanæ Subdiacono salutem, & Apostolicam benedictionem.

Miramur plurimum, & movemur, quod cum charissimus in Christo filius noster Joannes Illustris Rex Angliæ supra spem Domino, & Ecclesiæ satisfecerit; & præsertim Fratri nostro Stephano Cantuariensi Archiepiscopo, & Episcopis ejus, quidam eorum minus, quam oportuerit, & decuerit ad Sanctæ Crucis negotium Apostolicæ Sedis mandatum, & fidelitatis præstitæ juramentum debitum immo nullum habentes respectum, & contra perturbatores Regni, quod ad Romanam Ecclesiam ratione Dominii pertinere dignoscitur, auxilium non

Cantuariensis Archiep. cum Baronibus suo Regi infesti.

non præstiterint, vel favorem quasi consocii, ne dicamus Socii conjurationis iniquæ: quia non caret scrupulo Societatis iniquæ, qui manifesto facinori desinit obviare. Ecce qualiter Patrimonium Romanæ Ecclesiæ Pontifices præfati defendunt? qualiter Cruce signatos tuentur, imo qualiter se opponunt his, qui destruere moliuntur negotium Crucifixi? pejores procul dubio Saracenis existentes, cum illum conantur a Regno depellere, de quo potius sperabatur quod deberet succurrere Terræ Sanctæ. Unde ne talium insolentia non solum in periculum Regni Angliæ, verum etiam in perniciem aliorum Regnorum, & maxime in subversionem totius negotii Crucifixi valeat prævalere, nos ex parte Dei Omnipotentis Patris, & Filii, & Spiritus Sancti authoritate quoque Apostolorum ejus Petri, & Pauli, ac nostra omnes hujusmodi perturbatores Regis, ac Regni Angliæ, cum complicibus, & fautoribus suis, excommunicationis vinculo innodamus, & terras eorum Ecclesiastico subjicimus interdicto: præfato Archiepiscopo, & Episcopis suis in virtute obedientiæ districtissime injungentes quatenus nostram sententiam singulis diebus Dominicis, & festivis pulsatis campanis, & candelis accensis solemniter per totam Angliam publicare procurent, donec satisfecerint Domino Regi de damnis, & injuriis irrogatis, & ad ejus obsequium fideliter revertantur. Universis insuper ejusdem Regis Vassallis in remissionem peccatorum ex parte nostra injungentes, ut contra perversores hujusmodi præfato Regi tribuant consilium, & juvamen. Si qui autem Episcoporum hoc nostrum præceptum neglexerit adimplere, sciat se ab Episcopali officio suspensum, & subjectorum obedientiam esse subtractam, quia justum est ut eis inferiores non obediant, qui Superiori suo obedire contemnunt. Ne igitur mandatum alicujus tergiversatione valeat impediri, excommunicationis causam prædictorum, cum cæteris quæ ad hoc negotium pertinuerint, vobis duximus committendum: per Apostolica vobis scripta mandantes quatenus protinus omni appellatione postposita procedatis sicut videritis expedire. (a)

Et negotium Terræ Sanctæ impedientes, Excommunicantur. Executio sententiæ Delegatis Apostolicis commissa.

CIII.

Ex Rymer. Tom. I. pagin. 197.

Confirmatur Diploma a Joanne Angliæ Rege datum pro libertate electionum Ecclesiis sui Regni.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei Venerabilibus fratribus, & dilectis filiis universis Ecclesiarum Prælatis per Angliam constitutis salutem, & Apostolicam benedictionem.

Exordium.

Dignis laudibus attollimus magnificentiam Creatoris, quod postquam idem, qui est mirabilis, & terribilis in consiliis super filios hominum, aliquandiu toleravit, ut perflando discurreret per areolam horti sui spiritus tempestatis, quasi ludens taliter in orbe terrarum, ut sic ostenderet infirmitatem, & insufficientiam nostram nobis, statim, cum voluit, Aquiloni dixit sila, & austro noli prohibere, imperansque ventis, & mari; statuit procellam in auram, ut nautæ partum quietis inveniant peroptatum.

Cum enim inter Regnum, & Sacerdotium Anglicanum non sine magno periculo, atque damno, super electionibus Prælatorum gravis fuerit controversia diutius agitata, illo tandem cui nihil est impossibile, quique, ubi vult, spirat mirabiliter ex mera, & spontanea voluntate de consensu communi suorum Baronum, pro salute animæ suæ, ac prædecessorum, & successorum suorum, vobis concessit, & suis litteris confirmavit, ut de cætero in universis, & singulis Ecclesiis, ac Monasteriis, Cathedralibus, & Conventualibus totius Regni Angliæ in perpetuum libere fiant electiones quorumcumque Prælatorum majorum etiam, & minorum.

Joannes Rex dat libertatem Electionum.

Nos igitur hoc gratum, & ratum habentes concessionem hujusmodi vobis, & per vos Ecclesiis, & successoribus vestris, prout in ejusdem Regis, litteris perspeximus contineri auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus.

Quod confirmat Innocentius.

Ad majorem autem firmitatem, & perpetuam memoriam hujus rei præfatas Regis litteras, super hoc confectas, præsentibus inseri fecimus, quorum tenor est talis.

Joannes, Dei gratia, Rex Angliæ, Dominus Hiberniæ, Dux Normaniæ, & Aquitaniæ, & Comes Andegaviæ Archiepiscopis, Episcopis, Comitibus, Baronibus, Militibus, Ballivis, & omnibus, has litteras visuris salutem.

Joannis Regis Diploma.

Quoniam inter nos, & Venerabiles Patres nostros Stephanum Cantuariensem Archiepiscopum, totius Angliæ Primatem, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalem, Vvilelmum Londoniensem, Eustachium Elyensem, Egidium Herefordensem, Jocellinum, Bathoniensem, & Glastoniensem, & Hugonem Lincolniensem, Episcopus, super damnis, & ablatis eorum, tempore interdicti, per Dei gratiam, de mera, & libera voluntate utriusque partis, plene convenit, volumus, non solum eis quantum secundum Deum possumus satisfacere, verum etiam toti Ecclesiæ Anglicanæ salubriter, & utiliter in perpetuum providere.

Inde est quod, qualiscumque consuetudo temporibus nostris, & prædecessorum nostrorum hactenus in Ecclesia Anglicana fuerit observata, & quicquid juris nobis hactenus vindicaverimus, quæ in electionibus quorumcumque Prælatorum, nos ad ipsorum petitionem pro salute animæ nostræ, & prædecessorum, ac successorum nostrorum Regum Angliæ liberaliter mera, & spontanea voluntate de communi assensu Baronum nostrorum concessimus, & constituimus, & in hac præsenti charta nostra confirmavimus, ut de cætero, universis, & singulis Ecclesiis, Monasteriis, Cathedralibus, & Conventualibus totius Regni nostri Angliæ, liberi sint in perpeutum electiones quorumcumque Prælatorum majorum, & minorum, salva nobis, & hæredibus nostris custodia Ecclesiarum, & Monasteriorum vacantium, quæ ad nos pertinent.

Promittimus etiam quod, nec impediemus

(a) Matthæus Parisius hasce Innocentii literas refert ad annum 1214.

mus, nec impediri permittemus per nostros, nec procurabimus, quin in singulis, & universis Ecclesiis, & Monasteriis memoratis, postquam vacaverint Prælaturæ, quemcumque voluerint libere sibi præficiant electores Pastorem, petita tamen prius a nobis, & hæredibus nostris licentia eligendi, quam non denegabimus, nec differemus.

Et si forte quod absit, denegaremus, vel differremus, nihilominus procedent electores ad electionem Canonicam faciendam, & similiter post celebratam electionem noster requiratur assensus quem non denegabimus nisi aliquid rationabile proposuerimus, & legitime probaverimus propter quod non debeamus consentire.

Quare volumus, & firmiter jubemus ne quis vacantibus Ecclesiis, vel Monasteriis contra hanc nostram concessionem, & Constitutionem in aliquo veniat, vel venire præsumat: Si quis vero contra hoc aliquo unquam tempore venerit maledictionem Omnipotentis Dei, & nostram incurrat.

Testibus.

P. Wintoniensi Episcopo.
W. Comite Warennæ.
R. Comite Cestriæ.
S. Comite Wintoniæ.
G. de Mandevilla Comite
Glocestriæ, & Essexie.
W. Comite de Ferrariis.
W. Brivver.
W. Filio Geroldi.
W. de Cantilupo.
H. de Neivillis.
Roberto de Vere.
W. de Hunteingefeld.

Datum per manum Magistri Ricardi de Mariscis Cancellarii Nostri, decimo quinto die Januarii apud novum Templum London Anno Regni nostri decimo sexto.

Clausulæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostram confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. die 30. Martii 1215. Pontific. Anno XVIII. Datum Laterani tertio Kalendas Aprilis Pontificatus nostri anno decimo octavo.

CIV.

Edidit Catelius Hist. Occitan. lib. V. Vide quoque Annales Raynaldi.

Infeudatio Comitatus Melgorii, seu Montisferrant favore Guillelmi Episcopi Magalonen. sub annuo censu 20. Marcharum arg. Sedi Apostolicæ persolvendo.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerando Patri Guillelmo Episcopo Magalonæ, salutem, & Apostolicam benedictionem.

Exordium. Apostolicæ Sedis benignitas proinde pensans merita singulorum, iis quos sibi fideles spiritualiter invenit, & devotos, spiritualem consuevit gratiam exhibere, ut & ipsi grata suæ devotionis præmia se gaudeant accepisse, ac alii ad ejus obsequia eorum exemplo merito provocentur. Hinc est quod devotioni, quam tu, & Magalonensis Ecclesia retroactis temporibus ad Apostolicam Sedem noscimini habuisse, ac habere in futurum speramini, attendentes Comitatum Melgorii, sive Montisferrant, qui juste ad proprietatem Ecclesiæ noscitur pertinere, cum omnibus pertinentiis ejus in feudum concedimus tibi, ac successoribus tuis sub annuo censu viginti Marcharum argenti nobis, & successoribus nostris in festo Resurrectionis Dominicæ persolvendo, salvo nihilominus alio censu, quem pro alia causa Ecclesiæ Romanæ debetis. Itaque tu, & successores tui nobis, & successoribus nostris fidelitatem propter hoc specialiter facietis, & per Romanam dumtaxat Ecclesiam ipsum recognoscetis, & tenebitis Comitatum, & de ipso facietis guerram, & pacem ad mandatum ipsius, nec castrum Melgorii, seu Castrum Montisferandi, cum sint Comitatus caput ejusdem infeudare, seu quomodolibet alienare ullatenus præsumetis absque Apostolicæ Sedis licentia spirituali: minora etiam feuda quæ ad ipsum pertinent Comitatum nulli concedetis omnino extra Magalonensem Dioecesim commoranti. (Infeudatio Castri.) (Conditiones.)

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. (Clausula.)

Datum Laterani decimo octavo Kalendas Maji Pontificatus nostri anno octavodecimo. (Dat. die 14. Aprilis 1215. Pontific. Anno XVIII.)

CV.

Ad Galliæ Episcopos.

Ex M. S. S. Michaelis in Periculo Maris edidit Martene Thesaur. Anecdot. Tom. I. col. 817.

De vitanda Simonia in receptione Monachorum, aut Sanctimonialium.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis, & Episcopis in Regno Franciæ constitutis salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Multoties audivimus, & a multis, quod in quibusdam Monachorum, Monialium, & aliorum Religiosorum Monasteriis per vestras Dioeceses constitutis consuetudo damnabilis, immo damnatus, & damnandus abusus usque adeo inolevit, ut pene penitus nulla persona recipiatur in ipsis absque labe simoniacæ pravitatis. Ne igitur clamorem totiens iteratum videamur, quod absit, simulando fovere, Universitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, atque præcipimus, quatenus semel in anno hujusmodi Monasteria singuli per vestras Dioeceses visitantes sub anathematis interminatione vetetis, ne qua persona de cætero recipiatur in eis per hujusmodi pravitatem, semper in vestris Synodis denunciantes hoc ipsum, & circa eas quas sic receptas invenietis auctoritate Apostolica sublato appellationis obstaculo statutis, quod saluti, & honestati videritis expedire.

Datum Laterani decimoquinto Kal. Maji Pontificatus nostri Anno decimo octavo. (Dat. die 17. Aprilis 1215. Pontif. Anno XVIII.)

CVI.

Ex Parisio loc. cit. pag. 266. Vide etiam Rymer. Tom. I pag. 203.

Irritatio Concessionum omnium ab Angliæ Rege Magnatibus in præjudicium Regni factarum.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Universis Christifidelibus hanc paginam inspecturis salutem, & Apostolicam benedictionem.

ET si Charissimus in Christo Filius noster Joannes Rex Anglorum Illustris, Deum, & Ecclesiam vehementer offenderit, unde nos eum vinculo excommunicationis innodavimus, & Regnum ejus Ecclesiastico subjecimus interdicto, ipse tamen (illo misericorditer inspirante) qui non vult mortem peccatoris, sed ut convertatur, & vivat, tandem conversus ad cor Deo, & Ecclesiæ humiliter satisfecit, in tantum quod non solum recompensationem pro damnis, restitutionem exhibuit pro ablatis, verum etiam plenariam libertatem contulit Ecclesiæ Anglicanæ. Quinimo utraque Sententia relaxata, Regnum suum tam Angliæ, quam Hiberniæ Beato Petro, & Ecclesiæ Romanæ concessit: recipiens illud in feudum sub annuo censu mille marcarum, fidelitatis nobis inde præstito juramento, sicut per privilegium ejus aurea Bulla munitum. Adhuc etiam Omnipotenti Deo amplius placere desiderans signum vivificæ Crucis reverenter accessit, profecturus in subsidium Terræ Sanctæ, ad quod se magnifice præparabat. Sed humani generis inimicus, qui semper consuevit bonis actibus invidere, suis callidis artibus adversus eum Barones Angliæ concitavit, ita ut ordine perverso in illum insurgerent, postquam conversus Ecclesiæ satisfecit, qui assistebant eidem quando Ecclesiam offendebat. Orta siquidem inter eos dissentionis materia, cum plures dies statuti fuissent ad tractandum de pace, utrumque interim solemnes nuncii ad nostram fuerunt præsentiam destinati. Cum quibus habito diligenti tractatu, post plenam deliberationem scripsimus per eosdem Stephano Cantauriensi Archiepiscopo, & Episcopis Anglicanis præcipiendo mandantes, ut ad reformandam inter utrosque veram, & plenam concordiam diligens impenderent studium, & operam efficacem, omnes conjurationes, & conspirationes, si quæ fuerant forte præsumptæ a tempore subortæ discordiæ inter Regnum, & Sacerdotium, apostolica denunciantes auctoritate cassatas, & per excommunicationis Sententiam inhibentes, ne talia de cætero præsumerentur a quoquam, Magnates, & nobiles Angliæ monendo prudenter, & efficaciter injugendo, ut per manifesta devotionis, & humilitatis indicia ipsum Regem sibi placere studerent: ac deinde si quid ab eo ducerent postulandum, non insolenter, sed humiliter implorarent; regalem conservantes ei honorem, & exhibentes servitia consueta, quæ ipsi, & prædecessores eorum sibi, & prædecessoribus suis impenderunt: cum ex eis ipse Rex non debeat absque judicio spoliari, ut sic quod intenderent, possent facilius obtinere. Nos enim eundem Regem per litteras nostras rogavimus, & monuimus, & per præfatos Archiepiscopum, & Episcopos nihilominus rogari, & moneri mandavimus in remissionem sibi peccaminum injungentes, quatenus prædictos Magnates, & nobiles benigne tractaret, & justas eorum petitiones clementer admitteret, ut & ipsi congaudendo cognoscerent eum in meliorem statum divina gratia esse mutatum, ac per hoc ipsi, & hæredes eorum sibi, & hæredibus suis deberent promptius, & devotius famulari: plena eis in veniendo, morando, & recedendo securitate concessa; ita quod si forte nequiret inter eos concordia provenire in curia sua per partes eorum, secundum leges, & consuetudines Regni suborta dissentio sopiretur. Verum antequam nuncii cum hoc provido, & justo mandato rediissent, illi juramento fidelitatis omnino contempto: cum & si Rex eos injuste gravasset, ipsi tamen non debuissent sic agere contra eum, ut in causa sua iidem judices, & executores existerent, Vassalli contra Dominum, & Milites contra Regem publice conjurantes; non solum cum aliis, sed cum ejus manifestissimis inimicis præsumpserunt contra eum arma movere, occupantes, & devastantes terras illius ita quoque; quod Civitatem Londinensem, quæ sedes est Regni, proditione sibi traditam invaserunt. Interim autem præfatis nunciis revertentibus, Rex obtulit eis secundum formam mandati nostri justitiæ plenitudinem exhibere, quam ipsi omnino spernentes cæperunt manus extendere ad pejora. Unde Rex ipse ad audientiam nostram appellans, obtulit eis exhibere justitiam coram nobis, ad quem hujus causæ judicium ratione Dominii pertinebat, quod ipsi sunt penitus aspernati. Deinde obtulit illis, ut tam ab ipso, quam illis quatuor viri eligerentur prudentes qui una nobiscum subortam inter eos discordiam terminarent promittens, quod ante omnia revocaret universos abusus, quicumque fuissent in Anglia suo tempore introducti: Sed nec hoc illi dignati sunt acceptare. Tandem illis Rex proposuit, quod cum Regni Dominium ad Romanam Ecclesiam pertineret, ipse non poterat, nec debebat absque nostro speciali mandato quicquam de illo in nostrum præjudicium immutare. Unde rursus ad nostram audientiam appellavit; Seipsum, ac Regnum cum omni honore, ac jure suo Apostolicæ protectioni supponens. Sed cum nullo modo proficeret, postulavit ab Archiepiscopo, & Episcopis, ut nostrum exequerentur mandatum, jus Ecclesiæ Romanæ defenderent, ac tuerentur eundem secundum formam privilegii Crucesignatis indulti. Porro cum ipsi nihil horum facere voluissent, videns se omni auxilio, & consilio destitutum; quicquid illi ausi sunt petere, non est ausus ipse negare. Unde compulsus est per vim, & metum, qui cadere non poterant in virum etiam in constantissimum, compositionem inivit cum ipsis, non solum vilem, & turpem, verum etiam illicitam, & iniquam in nimiam derogationem, ac diminutionem sui juris pariter, & honoris. Quia vero nobis a Domino dictum est in Propheta: Constitui te super gentes, & Regna, ut evellas, & destruas, ædifices, & plantes. Item quæ per alium Prophetam. Dissolve colligationes impietatis solve fasciculos deprimentes. Nos tantæ malignitatis audaciam dissimulare nolentes in Apostolicæ Sedis contemptum, Regalis

Joannis Regis pænitentia.

Et voluntas proficiscendi in Terram S.

Barones contra eum insurgunt.

Cura de hoc Innocentii.

Frustra vero laborat.

Justa promittit Rex rebellibus.

Nil proficit.

Iniquam cum iis init compositionem.

galis juris dispendium, Anglicanæ gentis opprobrium, & grave periculum totius negotii Crucifixi, quod utique immineret, nisi per auctoritatem nostram revocarentur omnia, quæ a tanto Principe Crucesignato taliter sunt exorta, & ipso volente ea servare, ex parte Dei omnipotentis Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, auctoritate quoque Apostolorum Petri, & Pauli ac nostra de communi Fratrum nostrorum consilio compositionem hujusmodi reprobamus penitus, & damnamus sub intimatione anathematis prohibentes, ne dictus Rex eam observare præsumat, aut Barones cum complicibus suis ipsam exigant observari: tam chartam quam obligationes, seu cautiones quæcumque pro ipsa, vel de ipsa sunt factæ irritantes penitus, & cassantes; ut nullo unquam tempore aliquam habeant firmitatem.

Eam cassat Pontifex.

Datum Anagniæ nono Kalendas Septembris, Pontificatus nostri anno decimo octavo.

Dat. die 23. Augu. 1215. Pontific. Anno XVIII.

CVII.

Indictio belli, & Cruciatæ contra Saracenos, pro recuperatione Terræ Sanctæ Hjerusalem, cum Indulgentiarum, & Privilegiorum concessione pro Crucesignatis ad illud proficiscentibus, aut aliter subsidium præstantibus.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei.

AD liberandam Terram Sanctam de manibus impiorum ardenti desiderio aspirantes, de prudentum virorum consilio, qui plene noverunt circumstantias temporum, & locorum, sacro approbante Concilio definimus, ut ita Crucesignati se præparent, quod in Kalendas Iunii sequentis post proximum, omnes qui disposuerunt transire per mare conveniant in Regnum Siciliæ, alii sicut oportuerit, & decuerit apud Brundusium, & alii apud Messanam, & partes utrobique vicinas, ubi & nos personaliter, Domino annuente, disposuimus tunc adesse; quatenus nostro consilio, & auxilio Exercitus Christianus salubriter ordinetur, cum Benedictione Divina, & Apostolica profecturus.

Locus conveniendi & tempus.

§.1. Ad eumdem quoque terminum se studeant præparare, qui proposuerunt per terram proficisci, significaturi hoc interim nobis, ut eis ad consilium, & auxilium Legatum idoneum de nostro latere concedamus.

§.2. Sacerdotes autem, & alii Clerici, qui fuerint in exercitu Christiano, tam subditi quam Prælati, orationi & exhortationi diligenter insistant, docentes eos verbo pariter & exemplo, ut timorem, & amorem semper habeant divinum ante oculos, nequid dicant aut faciant, quod Divinam Majestatem offendat. Etsi aliquando lapsi fuerint in peccatum, per veram pœnitentiam mox resurgant, gerentes humilitatem cordis & corporis, & tam in victu, quam in vestitu mediocritatem servantes, dissensiones, & æmulationes omnino vitando, rancore ac livore a se penitus relegatis. Ut sic spirituali-bus, & materialibus armis muniti, adversus hostes fidei securius prælientur, non de sua præsumentes potentia, sed de divina virtute sperantes.

Clericorum munus in eo exercitu quale sit.

§.3. Ipsis autem Clericis indulgemus, ut beneficia sua integra percipiant per triennium, ac si essent in Ecclesiis residentes, & si necesse fuerit, ea per id tempus pignori valeant obligare.

Eis fructus concedit suorum beneficiorum.

§.4. Ne igitur hoc sanctum propositum impediri vel retardari contingat, universis Ecclesiarum Prælatis districte præcipimus, ut singuli per loca sua illos, qui signum Crucis disposuerunt resumere, ac tam ipsos, quam alios Crucesignatos, & quos adhuc signare contigerit, ad reddendum vota sua Domino diligenter moveant, & inducant, & si necesse fuerit, per excommunicationis in personas, & interdicti sententias in terras eorum, omni tergiversatione cessante, compellant, illis dumtaxat exceptis, quibus tale impedimentum occurrerit, propter quod secundum Sedis Apostolicæ providentiam, votum eorum commutari debeat merito vel differri.

Episcopis mandat Crucesignatos moneant de his.

§.5. Ad hæc, ne quid in negocio Jesu Christi de contingentibus omittatur, volumus & mandamus, ut Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, & alii qui curam obtinent animarum, studiose proponant sibi commissis verbum Crucis, obsecrantes per Patrem & Filium, & Spiritum Sanctum, unum solum verum æternum Deum, Reges, Duces, Principes, Marchiones, Comites, & Barones, aliosque Magnates, necnon Communitates Civitatum, Villarum, Oppidorum, ut qui personaliter non accesserint in subsidium Terræ Sanctæ, competentem conferant numerum bellatorum, cum expensis ad triennium necessariis, secundum proprias facultates, in remissionem peccatorum suorum, prout in generalibus litteris est expressum, & ad majorem cautelam etiam inferius exprimemus. Hujus remissionis volumus esse participes, non solum eos qui naves proprias exhibent, sed etiam illos, qui propter hoc opus, naves studuerint fabricare.

Aliosque ad subsidia præstanda inducant.

§.6. Renuentibus autem, si qui forte tam ingrati fuerint Domino Deo Nostro, ex parte Apostolica firmiter protestentur, ut se sciant super hoc nobis in novissimo districti examinis die, coram tremendo judicio responsuros. Prius tamen considerantes, qua conscientia, quave securitate confiteri poterunt coram Unigenito Dei Filio Jesu Christo, cui omnia Pater dedit in manus, si ei pro peccatoribus crucifixo servire renuerint in hoc negocio quasi proprie sibi proprio, cujus munere vivunt, cujus beneficio sustentantur, quin etiam cujus sanguine sunt redempti.

Renuentibus vero Dei judicium comminentur.

§.7. Ne vero in humeros hominum onera gravia & importabilia imponere videamur, quæ digito nostro movere nolimus, similes illis qui dicunt utique, sed non faciunt; ecce nos de his, quæ ultra necessarias & moderatas expensas potuimus reservare, triginta millia librarum in hoc opus concedimus & donamus, præter navigium, quod Crucesignatis de Urbe atque vicinis partibus conferimus assignatur, nihilominus ad hoc ipsum tria millia marcarum argenti, quæ apud nos de quorumdam fidelium eleemosynis reman-

Quæ det Innocentius pro hac expeditione.

remanserint, aliis in necessitates & utilitates prædictæ Terræ per manus fel. mem. Abbatis Hierosolymitani Patriarchæ, ac Magistrorum Templi, & Hospitalis fideliter distributis.

Vigesimam Ecclesiasticis imponit.

§.8. Cupientes autem alios Ecclesiarum Prælatos, necnon Clericos universos, & in merito, & in præmio habere participes & consortes, ex communi Concilii approbatione statuimus, ut omnes omnino Clerici, tam Subditi, quam Prælati, vigesimam partem Ecclesiasticorum proventuum usque ad triennium conferant in subsidium Terræ Sanctæ, per manus eorum qui ad hoc Apostolica fuerint providentia ordinati. Quibusdam dumtaxat Religiosis exceptis, ab hac prætaxatione merito eximendis. Illis similiter qui assumpto vel assumendo Crucis signaculo sunt personaliter profecturi.

Cardinalibus autem decimam.

§.9. Nos autem & Fratres nostri S. R. E. Cardinales plenarie decimam persolvimus, sciantque se omnes ad hoc fideliter observandum, per excommunicationis sententiam obligatos, ita quod illi qui super hoc fraudem scienter commiserint, sententiam excommunicationis incurrant.

Privilegia dat Crucesignatis.

§.10. Sane quia justo judicio cælestis Imperatoris obsequiis inhærentes, speciali decet prærogativa gaudere, cum tempus proficiscendi annum excedat in modico, Crucesignati a collectis vel taliis, aliisque gravaminibus sint immunes. Quorum personas & bona post Crucem assumptam, sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, ut sub Archiepiscoporum, Episcoporum, & aliorum Prælatorum Ecclesiæ defensione consistant. Propriis nihilominus Protectoribus ad hoc specialiter deputandis, itaut donec de ipsorum obitu vel reditu certissime cognoscatur, integra maneant & quieta. Et si quisque contra præsumpserit, per censuram Ecclesiasticam compescatur.

§.11. Siqui vero proficiscentium illuc ad præstandas usuras juramento tenentur astricti, creditores eorum, ut remittant eis præstitum juramentum, & ab usurarum exactione desistant, eadem præcipimus districtione compelli. Quod si quisquam creditorum eos ad solutionem coegerit usurarum, eum ad restitutionem earum simili cogi animadversione mandamus. Judæos vero ad remittendas usuras per sæcularem impelli præcipimus potestatem, & donec illas remiserint ab universis Christifidelibus per excommunicationis sententiam eis omnino communio denegetur. His autem qui Judæis debita solvere nequeunt in præsenti, sic Principes sæculares utili dilatione provideant, quod post iter arreptum, usquequo de ipsorum obitu vel reditu certissime cognoscatur, usurarum incommoda non incurrant. Compulsis Judæis proventus pignorum, quos interim ibi perceperint, in sortem, expensis deductis necessariis computare, cum hujusmodi beneficium non multum videatur habere dispendii, quod solutionem sic prorogat quod debitum non absorbet. Porro Ecclesiarum Prælati qui in exhibenda justitia Crucesignatis, & eorum familiis negligenter extiterint, sciant se graviter puniendos.

Excommunicat adjutores Piratarum.

§.12. Cæterum quia Cursarii, & Piratæ nimium impediunt subsidium Terræ Sanctæ, capiendo & expoliando transeuntes ad illam, & redeuntes ab ipsa nos speciales adjutores, & fautores eorum, excommunicationis vinculo innodamus. Sub interminatione anathematis inhibentes, ne quis cum eis scienter communicet aliquo venditionis vel emptionis contractu, & injungentes Rectoribus Civitatum & locorum suorum, ut eos ab hac iniquitate revocent & compescant. Alioquin, quia nolle perturbare perversos, nihil aliud est quam fovere, nec caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori desinit obviare, in personas & terras eorum per Ecclesiarum Prælatos severitatem Ecclesiasticam volumus & præcipimus exerceri.

Et inimicis Christianor. arma, ligna &c. ferentes.

§.13. Excommunicamus præterea & anathematizamus illos falsos & impios Christianos, qui contra ipsum Christum & Populum Christianum Saracenis arma, ferrum & lignamina deferunt galearum. Eos etiam qui galeas eis vendunt, vel naves, quique in piraticis Saracenorum navibus curam, & gubernationem exercent, vel in machinis, aut quibuslibet aliis aliquod eis impendunt auxilium, consilium, vel favorem in dispendium Terræ Sanctæ, ipsarum rerum suarum privatione mulctari, & capientium servos fore censemus. Præcipientes ut per omnes Urbes maritimas diebus Dominicis & festivis hujusmodi sententia innovetur, & talibus gremium non aperiatur Ecclesiæ, nisi totum quod ex substantia tam damnata perceperint, & tantumdem de sua subsidium prædictæ Terræ transmiserint, ut æquo judicio, in quo deliquerint, puniantur. Quod si forte solvendo non fuerint, alias hic reatus talium castigetur, quod in pœna ipsorum aliis interdicatur audacia similia præsumendi.

Prohibet insuper ne Christiani suas naves mittant in partes Saracenorum.

§.14. Prohibemus insuper omnibus Christianis, & sub anathemate interdicimus, ne in Terras Saracenorum, qui partes orientales inhabitant usque ad quadriennium transmittant, aut transeant naves suas, ut per hoc volentibus transfretare in subsidium Terræ Sanctæ major navigii copia præparetur, & Saracenis prædictis subtrahatur auxilium, quod eis consuevit ex hoc non modicum provenire.

A Torneamentis vult abstineri.

§ 15. Licet autem torneamenta sint in diversis Conciliis sub pœna generaliter interdicta, quia tamen hoc tempore Crucis negocium eo plurimum impeditur, nos illa sub pœna excommunicationis firmiter prohibemus, usque ad triennium exerceri.

Pacemque generalem per quadriennium indicit.

§.16. Quia vero ad hoc negocium exequendum, est permaxime necessarium, ut Principes & Populi Christiani ad invicem pacem observent; sancta universali Synodo suadente statuimus, ut saltem per quadriennium in toto Orbe Christiano servetur pax generaliter, ita quod per Ecclesiarum Prælatos discordantes reducantur ad plenam pacem, aut firmam treguam inviolabiliter observandam. Et qui acquiescere forte contempserint, per excommunicationem in personas & interdictum in terras arctissime compellantur, nisi tanta fuerit injuriarum malitia, quod ipsi, tali non debeant pace gaudere. Quod si forte censuram Ecclesiasticam vilipenderint, poterunt non immerito formidare, ne per auctoritatem Ecclesiæ, circa eos tamquam perturbatores negocii Crucifixi, sæcularis potentia inducatur.

§.17. Nos igitur Omnipotentis Dei misericordia & Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli aucto-

Indulgentiam Crucesignatis, & subsidium quomodolibet præstantibus elargitur.

auctoritate confisi, ex illa quam nobis (licet indigne) Deus ligandi atque solvendi contulit potestatem, omnibus qui laborem propriis personis subjerint & expensis, plenam suorum peccaminum, de quibus liberaliter fuerint corde contriti & confessi, veniam indulgemus, & in retributione justorum, salutis æternæ pollicemur augumentum. Eis autem qui non in personis propriis illuc accesserint, sed in suis dumtaxat expensis juxta facultatem & qualitatem suam viros idoneos destinarint; & illis similiter qui licet in alienis expensis, in propriis tamen personis accesserint, plenam suorum concedimus veniam peccatorum. Hujus quoque remissionis, volumus, & concedimus esse participes, juxta qualitatem subsidii, & devotionis affectum, omnes qui ad subventionem ipsius Terræ de bonis suis congrue ministrabunt, aut consilium & auxilium impenderint opportunum. Omnibus etiam pie proficientibus in hoc opere, in communi universalis Synodus omnium beneficiorum suorum suffragium impartiantur, ut eis digne proficiat ad salutem. Amen.

Dat. die 14. Decem. 1215 Pontific. Anno XVIII.

Datum Laterani decimonono Kalendas Januarii, Pontificatus nostri anno decimo octavo, *alias* 8. *(a)*

(a) Cum in nonnullis ex superallatis Innocentii Constitutionibus non conveniat Indictio cum anno Pontificatus, afferenda ultimo loco videntur Baluzii verba de hac re. Baluzius siquidem in Præfatiuncula, quam editioni suæ Epistolarum hujus Pontificis, unde majorem, melioremque Collectionis nostræ hausimus partem, hæc notat -- Insignis est difficultas in libro decimo, quam dissimulare non licet. Certum est enim Indictionem decimam concurrere cum Anno Decimo Pontificatus Innocentii. Et tamen in libro decimo, quoties Indictio ponitur in Epistolis anno illo datis, toties occurrit nona, quam constat decimam tum fuisse ...... Adeoque concludi debet signum illud non esse suppositionis -- Idem sentiendum ergo erit de Literis, vel Constitutionibus ejusdem Pontificis aliis annis datis, notatisque Indictione cum his annis non conveniente. Colligi siquidem ex anno decimo potest hunc errorem per alios quoque annos invaluisse inter Scriptores Apostolicos.

HONORIUS III.

PAPA CLXXVII.

AN. DOM. MCCXVI.

HOnorius Tertius patria Romanus, ex gente Sabella, antea Centius Presbyter Cardinalis SS. Joannis, & Pauli Tit. Pammachii, electus est Perusii die 18. Julii 1216., & consecratus est ibidem in Ecclesia S. Petri die Dominica 24. ejusdem. Sedit in Pontificatu annos X. menses VII dies XXIV. *(a)* imperantibus in Oriente Henrico, Petro, mox Roberto, in Occidente vero Othone, ac deinde Friderico II. Imperatoribus. Obiit Romæ die 18. Martii anno 1227., & sepultus est in Ecclesia Sanctæ Mariæ Majoris prope Altare Præsepis. Non vacavit Sedes.

Con-

(a) A die consecrationis, non electionis computandos.

I.

Confirmatio Bonorum omnium, ac Privilegiorum concessio Monasterio Cassinensi.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Stephano Abbati Monasterii Sancti Benedicti Cassinensis, ejusque fratribus tam præsentibus, quam futuris regularem vitam professis in perpetuum.

Exordium. OMnipotenti Deo, cujus melior est misericordia super vitas, gratias agimus copiosas, quoniam gloriosus in Sanctis suis, atque mirabilis est, & virtutes suas ubicumque vult ineffabili bonitate demonstrat. Ipse quippe dignationis suæ potentia Beatissimum Benedictum Patrem constituit Monachorum, ipsum monasticæ legis latorem, & operatorem esse disponens, ut merito Cassinense Monasterium in quo, & sanctissime vixit, & gloriosissime obiit, omnibus per occidentem Monasteriis dignitatis privilegio antecellat. Quoniam igitur dignum est, ut tam celebre, ac solemne Monasterium Apostolica Sedes specialius amplectatur, Monasterium ipsum, ad exemplar felicis memoriæ Clementis, & Innocentii Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum sub Beati Petri & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus. (Monasterium Cassinen. sub Apost. recipit protectione, & jure.) In primis siquidem statuentes, ut idem Monasterium, & omnia, quæ ad ipsum pertinent pleno jure quieta semper, & ab omni jugo mortalium libera sub solius Sanctæ Romanæ Ecclesiæ jure, ac perpetua defensione consistant. Præterea quascumque possessiones, quæcumque bona idem Monasterium in præsentiarum juste, ac canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis præstante Domino poterit adipisci, firma vobis, vestris successoribus, & illibata permaneant. (Eique bona omnia confirmat.) In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. In primis Monasterium Domini Salvatoris positum ad pedem Casini Montis, Monasterium Sanctæ Genitricis Dei Virginis Mariæ quod vocatur Plumbarola, Monasterium Sanctæ Mariæ in Cingla, Cellam Sancti Benedicti in Capua, cum Cellis, & pertinentiis suis, Sancti Angeli ad formam cum Cellis, & pertinentiis suis, Sancti Johannis Puellarum, Sancti Rufi, S. Benedicti Pizoli, Sancti Angeli ad Odaldiscos, S. Agathæ in Aversa, Sanctæ Cæciliæ, & Sancti Dimitrii in Neapoli. In Civitate Beneventana Ecclesiam Sancti Benedicti ad Portam Rufini, Sancti Nicolai in Civitate nova, Sancti Benedicti in Pantana, Sancti Nicolai in Petra Pulecina, S. Georgii in Fenuclo, Sancti Johannis in Turlecuso, Sancti Petri in Rossano, S. Angeli in Capraria, Sancti Januarii prope Beneventum, Sancti Martini ibidem, Sancti Dionysii in Ponte S. Anastasii, Sanctæ Mariæ in Canneto juxta Fluvium Trinium, Sancti Laurentii in Salerno, Sancti Liberatoris in Marchia, cum omnibus suis pertinentiis, S. Benedicti in Marsi, S. Mariæ in Luco, S. Cosmatis in Civitella, Sancti Angeli in Barejo cum omnibus pertinentiis suis, Sanctæ Mariæ Ancillarum Dei in Civitate Cosentina, Sancti Petri de Lacu, Sancti Petri de Avellana, cum Cellis, & pertinentiis suis, Sancti Erasmi, & S. Benedicti, & Sanctæ Scholasticæ in Gajeta, Sancti Manni in Fundis cum Cellis, & pertinentiis suis, Sanctæ Agathæ, & Sancti Benedicti, & Sancti Stephani in Terracina, Sancti Petri in Foresta cum Cellis, & pertinentiis suis, S. Heliæ in Ambrifiæ, Sancti Pauli in Foresta S. Mariæ, & S. Vincentii in Pontecurvo cum Cellis, & pertinentiis suis, Sancti Benedicti in Bagnarola, S. Mariæ, & S. Luciæ in Rivo Matricio, Sancti Nicolai, & S. Petri in Castello, Sancti Johannis in Carrica, Sancti Angeli, & S. Nicandri, & Sancti Thomæ in Troja, S. Eustasii in Pantasia, S. Benedicti in Alarino, S. Benedicti in Pectinari, Sanctæ Mariæ in Casali Plano, Sanctæ Illuminatæ in Castello Lemusano, Sanctæ Trinitatis, & Sancti Georgii in Termole, Sancti Focati in Lesina cum Fauce, & Piscaria, S. Benedicti in Asculo. Sancti Eustachii in Petrahabundanti, Sancti Eustachii in Vipera, Sanctæ Mariæ in Barruttano, S. Scholasticæ in Pinnis, S. Salvatoris in Tave, S. Nicolai juxta Fluvium Trutinum in Aprutio cum pertinentiis suis, Sancti Johannis ad Scursionem, Sancti Benedicti in Trunto, Sancti Benedicti in Tisino Fluvio, Sancti Apollinaris in Firmo, qui dicitur ad Oplanis, Sanctæ Mariæ in Arboscla, Sancti Marini in Salino, S. Angeli in Marano, & SS. Septem Fratrum, & Sancti Laurentii, Sancti Benedicti in Ripaursa. In Comitatu Aquinensi Cellam Sancti Gregorii, & Sancti Mauritii, & S. Pauli, Sancti Constantii, S. Christophori, Sancti Nicolai, & S. Mariæ in Albaneto, Sancti Nicolai in Ciconia, Sancti Benedicti in Clia, S. Nazarii in Comino, & Sancti Valentini, & Sancti Martini, S. Urbani, S. Angeli, S. Pauli, S. Felicis, & S. Salvatoris, Sancti Angeli in Valle Luci, S. Michaelis in Oliveto, S. Nicolai in Pica cum Cappellis suis, Sancti Honuphrii, & S. Mariæ de Ægypti, S. Angeli in Cannutio, Sancti Johannis de Pesclo, S. Mariæ in Verule, S. Petri in Escleta, S. Luciæ, & S. Petri in Curuli, & Sancti Nicolai de Francavilla, S. Johannis de Pantano, S. Silvestri, & S. Martini, & S. Luciæ in Arpino, S. Mariæ de Castello Supponis, S. Benedicti in Colle de Insula, S. Mariæ in Babuco, Sancti Nicolai in Turrice, S. Juliani Frisilone, Sancti Valentini in Ferentino. In Anagna S. Cæsarei, Sancti Angeli in Algido, S. Marci in Ceccano, S. Agathæ in Tusculano, & S. Hierusalem, S. Benedicti in Albano: In Roma Monasterium Sancti Sebastiani, quod dicitur Palladia: In Lucano Cellam S. Georgii, S. Salvatoris in Civitella. In Ducatu Spoletino S. Germani in Sora, S. Benedicti in Peschesana, S. Petri in Morinis, Sancti Angeli in Pesco Canali, S. Patris in Formis, Sancti Angeli in Albe, S. Erasmi in Pomperano, S. Mariæ in Cellis. In Benafra S. Benedicti, & S. Nazarii, & Sancti Martini in ipsa Furca, & Curtem S. Mariæ in Sala, & S. Benedicti Piozuli. Ibidem Sancti Benedicti in Cæsima, S. Jacobi de Pace, Sancti Benedicti, & Sancti Leonis in Suessa, & Curtem, quæ dicitur Lauriana, & Phæudum, quod fuit Pandulfi de Patricio, Sancti Johannis in currenti, S. Benedicti in Theano, Sanctæ Mariæ in Calvo, & S. Agapiti in Territorio Calvi, Sancti Nazarii in Anglona, Sancti Adjutoris, & S. Benedicti in Aliphas,

San-

Sancti Domnini in Telesia, Sancti Martini in Vulturno, S. Petri in Sexto. In Amalphi Sanctæ Crucis, & Sancti Nicolai, Sanctæ Crucis in Seruia, S. Marci in Carpinone, S. Mariæ in Calena, Sancti Benedicti in Trani, S. Benedicti in Bari, S. Petri Imperialis in Tarento. In Calabria Cellam S. Anastasiæ, Castellum Tellæ, & Ecclesias Selletani, Sanctæ Mariæ in Tropea, Sanctæ Euphemiæ in Marchia. Item Civitatem, quæ dicitur Sancti Germani positam ad pedem ipsius Montis, Pontem Curvum, & Castellum Sancti Petri, quod ab antiquis dictum est Castrum Casini, Castellum S. Angeli Pinnatarium Terami, Plumbarola, Pesdemonte, & Villam Pedemontis, Castellum Sancti Stephani, Castellum Sancti Georgii, Castellum S. Apollinaris, Castellum Sancti Ambrosii, Castellum S. Andreæ, Vallisfrigida, Castellum novum, Fractæ, & Ecclesiam Sancti Martini, Mirtulam cum ipsa Curte, quæ dicitur Casa fortina, Roccam de Bantra cum omnibus pertinentiis suis, Sugium, Turrem ad Mare, juxta Fluvium Garilianum, Sancti Salvatoris, qui vocatur Cucuruzzo. Bantra Comitalis, Vantra Monastica, Caminum juncturam, Torocclum, Cervarium, S. Victorem, S. Petrum in fine, Sanctum Heliam, Vallem Rotundam, Saracinescum, Castrum Atini, cum omnibus pertinentiis suis, Cardetum, Aquamfundatam, Vitigosum, Ecclesiam Sancti Martini in pede Arcis, Castrum Cetrariæ, cum omnibus Ecclesiis, & pertinentiis suis. In Marchia Theatina Castellum Lastinianum, Montem Alberici, Mucclam, S. Quiricum cum Portu Frisani, S. Justam. In Comitatu Esculano Castellum, quod dicitur Octavum, & post Montem Cinianum, Trivilianum, & Cavinum. In Principatu Castellum Ripæ Ursæ, Montembellum, Petra fracida. In Comino Vicumalbum. In Territorio Carseolano Castellum Mauricula. Piretum Roccam in Cameratam. Fossam cecam, & Capriatam, In Amalfi Fundicum. In Territorio Trojano Castellionem de Baroncello, S. Justam, Villam Sancti Nicolai, quæ de Galliciano dicitur. In Monte Sancti Angeli Hospitale, in Territorio Capuano, Gualdum de Liburia. In Comitatu Theanen. Curtem S. Felicis cum Ecclesia Sancti Hippolyti. In Comitatu Aretino Monasterium Sancti Benedicti. In Territorio Pisanæ Civitatis S. Silvestri, & S. Benedicti de Crema. In Regno Francorum Ecclesiam Sancti Mauri in Floriaco cum Cellis, & pertinentiis suis. In Sardinia Insula Ecclesiam Sanctæ Mariæ in Tergo, S. Heliæ in Monte, & S. Helisæi cum omnibus earum pertinentibus, Sanctæ Mariæ de Sabucclo, Sanctæ Mariæ de Toralbo, Sanctæ Mariæ de Tanede, Sancti Petri de Tricinglo, Sancti Nicolai, & Sanctæ Mariæ in Solio cum pertinentiis earum, S. Nicolai de Talasa, S. Michaelis in Ferucisi. Sancti Georgii in Ticillo, Sancti Petri de Simbrano, Sancti Petri in Nurchi, S. Nicolai de Ugulfuli, Sancti Johannis, & Sancti Heliæ de Sitin. Præterea Patrum nostrorum beatæ memoriæ Urbani, & Calixti, dictorum Clementis, & Innocentii Romanorum Pontificum vestigia subsequentes, vestrum Cænobium cæteris per occidentem Cænobiis præferendum asserimus, & tam te, quam successores tuos in omni Conventu Episcoporum, seu Principum superiores

Casinense Monast. ejusque Abbates cæteris per Occidentem præfert.

omnibus Abbatibus considere, atque in judiciis priorem cæteris vestri Ordinis juris sententiam proferre sancimus. Usum quoque compagorum, Chirotecarum, Tunicæ, Dalmaticæ, ac Mitræ, Virgam pastoralem, & quotidianum usum annuli, tam tibi fili Abbas, quam successoribus tuis auctoritate Apostolica indulgemus. Sane tam in ipso Venerabili Monasterio, quam in Cellis ejus cujuslibet Ecclesiæ Episcopum, vel Sacerdotem præter Romanum Pontificem ditionem quamlibet, aut excommunicandi, aut interdicendi; atque ad Synodum provocandi præsumere prohibemus. Itaut nisi ab Abbate, vel Priore loci fuerit invitatus, nec Missarum solemnia inibi audeat celebrare. Liceatque ipsius Monasterii, & Cellarum ejus Fratribus Clericos, cujuscumque ordinis, vel Laicos de quocumque Episcopatu, e seculo fugientes liberos, & absolutos ad conversionem venientes absque alicujus contradictione suscipere. Liceat quoque absque cujuslibet Secularis, vel Ecclesiasticæ potestatis inhibitione subjectos Monasteriis suis tam Monachos, quam Sanctimoniales Feminas judicare. Liceat etiam Fratribus per Cellas in Civitatibus constitutas ad divina Officia quandocumque volverint signa pulsare, populum Dei tam in ipsum Cænobium, quam in Cellas ejus ad Dei verbum audiendum ingredi, nullus Episcopus excepto pro communi totius Civitatis, vel Parochiæ interdicto prohibeat. Chrisma vero, Oleum Sanctum, Consecrationes Altarium, seu Basilicarum, Ordinationes Monachorum, seu Clericorum, a quocumque malueritis Catholico accipiatis Episcopo. Baptismum vero, & infirmorum Visitationes in Oppidis vestris, aut Villis ad vos pertinentibus pleno jure per Clericos vestros agetis. Ad perpetuum etiam hospitium tibi fili Abbas, tuisque successoribus Palladii Cellam concedimus, ut de vestra illic Congregatione, quem volueritis ordinetis, quem si forte Romanum in Abbatem promovere placuerit, omni tamen tamquam vestræ Congregationis Monachum sub vestra decernimus dispositione persistere: redditum quoque qui ab Officialibus nostris apud Ostiam, vel Portum de navibus exigi solet, navi vestræ, si qua eo venerit relaxamus. Obeunte vero te nunc ejusdem loci Abbate, vel tuorum quolibet successorum nullus ibi qualibet subreptionis astutia, seu violentia proponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris de Collegio vestro, vel alieno si ibidem idoneus repertus fuerit secundum Dei timorem, & Beati Benedicti Regulam providerint eligendum. Electus vero ad Romanum Pontificem benedicendus accedat. Ad hæc tam præsentium, quam futurorum avaritiæ, ac nequitiæ obviantes omnes omnino seditiones quas levas dicunt, seu direptiones in cujuscumque Abbatis morte, aut electione fieri auctoritate Apostolica interdicimus. Sepulturam sane loci vestri, & Monasteriorum vestrorum liberam omnino esse censemus, ut eorum qui illic sepeliri deliberaverint, devotioni, & extremæ voluntati, nisi forte excommunicati, vel interdicti sint nullus obsistat, salva justitia illarum Ecclesiarum a quibus Mortuorum corpora assumuntur. Præterea cum vobis tam in capite, quam in membris ab Apostolica Sede sit concessa libera Sepultura eorumdem prædecesso-

Annuli, Mitræ &c. usum Abbatib. concedit.

Monasterium a qualibet ecclesiastica potestate liberum declarat.

Nonnulla alia concedit Privilegia.

Palladii Cellam in Urbe concedit ad hospitium.

A nonnullis eximit datiis.

Abbatem de gremio a Monachis eligendum statuit.

Sepulturæ concedit libertatem.

rum nostrorum Clementis, & Innocentii vestigiis inhærentes, vobis duximus indulgendum, ut quotiens pro corporibus Mortuorum in processione vos exire contigerit, Crucem, Incensum, & Aquam benedictam portandi juxta morem terræ liberam; nullius contradictione, vel appellatione obstante habeatis de nostra licentia facultatem. Ad exemplar quoque dictorum prædecessorum nostrorum Clementis, & Innocentii licentiam concedimus tibi, ac legitimis successoribus tuis, ut si quis ejusdem Monasterii vestri, & Cellarum ejus possessiones, aut res violenter abstulerit postquam ipsorum Episcopi a vobis tertio invitati justitiam de eis facere omnino noluerint, vos super eosdem raptores secundo tertiove commonitos, canonicam excommunicationis sententiam proferatis. Ea vero, quæ Monasterium vestrum a quadraginta retro annis bona fide noscitur pacifice possedisse vobis, & eidem Monasterio auctoritate Apostolica confirmamus. Ita quidem quod super his nullo unquam tempore impediri debeatis, vel quomodolibet molestari.

De modo deferendi mortuos.

Contra bonorum Monast. detentores ex communicationem ferre concedit &c.

Clausulæ.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatum Monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed illibata omnia, & integra conserventur, eorum pro quorum gubernatione, ac sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura salva Sedis Apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, Secularisve persona hanc nostræ Constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo, tertiove commonita nisi præsumptionem suam condigna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a Sacratissimo Corpore, ac Sanguine Dei, & Domini Nostri Redemptoris Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi quatenus, & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Amen.

Honorii PP. subscriptio

✠ EGO HONORIUS Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.

& sigillum.

Subscriptiones Cardinalium S. R. E.

Ego Nicolaus Tusculanus Episcopus subscripsi.
Ego Hugo Ostiensis, & Velitren. Episcopus subscripsi.
Ego Pelagius Albanensis Episcopus subscripsi.
Ego Cinthius S. Laurentii in Lucina Presbyter Cardinalis subscripsi.
Ego Leo tituli Sanctæ Crucis in Hierusalem Presbyter Cardinalis subscripsi.
Ego Robertus tituli Sancti Stephani in Monte Celio Presbyter Cardinalis subscripsi.
Ego Stephanus Basilicæ Duodecim Apostolorum Presbyter Cardinalis subscripsi.
Ego Petrus tituli Sancti Laurentii in Damaso Presbyter Cardinalis subscripsi.
Ego Thomas tituli Sanctæ Sabinæ Presbyter Cardinalis subscripsi.
Ego Guido Sancti Nicolai in Carcere Tulliano Diaconus Cardinalis subscripsi.
Ego Octavianus Sanctorum Sergii, & Bacchi Diaconus Cardinalis subscripsi.
Ego Gregorius Sancti Theodori Diaconus Cardinalis subscripsi.
Ego Raynerius Sanctæ Mariæ in Cosmedin Diaconus Cardinalis subscripsi.
Ego Romanus Sancti Angeli Diaconus Cardinalis subscripsi.
Ego Stephanus Sancti Adriani Diaconus Cardinalis subscripsi.

Dat. die 12. Aug. 1216. Pont. Anno I.

Datum Perusii per manus Vulli Sacræ Romanæ Ecclesiæ Notarii secundo Idus Augusti indictione quarta, Incarnationis Dominicæ Anno millesimo ducentesimo decimo sexto, Pontificatus vero Domini Honorii Papæ tertii Anno primo.

II.

Approbatio Ordinis B. Dominici sub Regula S. Augustini.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Dominico Priori Sancti Romani Tholosanensis, ejusque fratribus tam præsentibus, quam futuris Regularem vitam professis, salutem, & Apostolicam benedictionem.

Exordium.

Religiosam vitam eligentibus Apostolicum convenit adesse præsidium, ne forte cujuslibet temeritatis incursus, aut eos a proposito revocet, aut robur (quod absit) Sacræ Religionis infringat.

Prioratum S. Romani Tolosan. recipit sub protectione S.A.

§.1. Eapropter dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, & Ecclesiam S. Romani Tolosanensis, in qua divino mancipati estis obsequio, sub B. Petri & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus. In primis siquidem statuentes, ut Ordo Canonicus, qui secundum Deum, & B. Augustini Regulam in eadem Ecclesia institutos esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur.

Facultatem dat possidendi Bona.

§.2. Præterea quascumque possessiones, quæcumque bona eadem Ecclesia, in præsentiarum juste & canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis præstante Domino poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, & illibata permaneant.

Nonnulla recenset.

§.3. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis, scilicet. Locum ipsum in quo præ-

præfata Ecclesia sita est, cum omnibus pertinentiis suis. Ecclesiam de Prulliano, cum omnibus pertinentiis suis. Villam de Cassenolio, cum omnibus pertinentiis suis. Ecclesiam S. Mariæ de Lescura, cum omnibus pertinentiis suis. Hospitale Tolosanen. quod dicitur Arnaldi Berardi, cum omnibus pertinentiis suis. Ecclesiam S. Trinitatis de Lobens, cum omnibus pertinentiis suis. Decimas a Venerabili fratre nostro Fulcone Tolosanense Episcopo, de assensu Capituli sui vobis pia, & provida liberalitate concessas, prout in eorumdem literis plenius continetur.

Novalia a Decimis eximit.

§.4. Sane novalium vestrorum, quæ propriis manibus, vel sumptibus colitis, sive de vestrorum animalium nutrimentis, nullus a vobis decimas exigere, vel extorquere præsumat.

Clerici & Laici addiscendi in Ordinem.

§.5. Liceat quoque vobis, Clericos vel Laicos, liberos & absolutos, e sæculo fugientes, ad conversionem recipere, & eos absque contradictione aliqua retinere.

Votis obstricus ab Ordine discedere nequit.

§.6. Prohibemus insuper, ut nulli Fratrum vestrorum, post factam in Ecclesia vestra Professionem, fas sit sine Prioris sui licentia, de eodem loco, nisi arctioris Religionis obtentu discedere. Discedentem vero absque communi literarum vestrarum cautione, nullus audeat retinere.

Ad Parochias Sacerdotes eligendi.

§.7. In Parochialibus vero Ecclesiis quas habetis, liceat vobis Sacerdotes eligere, & Diœcesano Episcopo præsentare, quibus, si idonei fuerint, Episcopus curam animarum committat, ut ei de spiritualibus, vobis vero de temporalibus, debeant respondere.

§.8. Statuimus præterea, ut nulli liceat Ecclesiæ vestræ novas, & indebitas exactiones imponere, aut in vos vel prædictam Ecclesiam vestram, sine manifesta, & rationabili causa, excommunicationis vel interdicti sententias, promulgare. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis, clausis januis, exclusis excommunicatis & interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce, divina Officia celebrare.

Exemptiones.

Chrisma, Ordinationes &c. a quibus accipienda.

§.9. Chrisma vero, & Oleum Sanctum, Consecrationes Altarium, seu Basilicarum, Ordinationes Clericorum, qui ad Sacros Ordines fuerint promovendi, a Diœcesano suscipiatis Episcopo, siquidem Catholicus fuerit, & gratiam & communionem Sacrosanctæ Romanæ Sedis habuerit, & ea vobis voluerit sine pravitate aliqua exhibere. Alioquin liceat vobis, quemcumque malueritis Catholicum adire Antistitem, gratiam, & communionem Apostolicæ Sedis habentem, qui nostra fretus auctoritate vobis quod postulatis impendat.

Sepultura omnibus libera.

§.10. Sepulturam quoque ipsius loci, liberam esse decernimus, ut eorum devotioni, & extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint (nisi forte excommunicati, vel interdicti sint) nullus obsistat. Salva tamen justitia illarum Ecclesiarum, a quibus Mortuorum corpora assumuntur.

Quomodo Priores eligendi.

§.11. Obeunte vero te nunc ejusdem loci Priore, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia, seu violentia, præponatur, nisi quem Fratres communi consensu, vel Fratrum pars majoris & sanioris consilii, secundum Deum, & B. Augustini Regulam, providerint eligendum.

§.12. Libertates quoque, & immunitates antiquas, & rationabiles consuetudines, Ecclesiæ vestræ concessas, & hactenus observatas, ratas habemus, & eas perpetuis temporibus illibatas permanere sancimus.

Clausulæ.

§.13. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur, eorum pro quorum gubernatione, & sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis pro futura, salva Sedis Apostolicæ auctoritate, & Diœcesani Episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ Constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui careat dignitate, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a sacratissimo Corpore, ac Sanguine Dei, & Domini Redemptoris Nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat.

§.14. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus, sit pax Domini Nostri Jesu Christi: quatenus, & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, Amen.

Honorii PP.

EGO HONORIUS Catholicæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Et S. R. E. Card. subscriptiones;

Ego Nicolaus Tusculanen. Episcopus.
Ego Guido Prænestin. Episcopus.
Ego Ugolinus Hostien., & Velletren. Episcopus.
Ego Pelagius Albanen. Episcopus.
Ego Cinthyus tituli S. Laurentii in Lucina Presbyter Cardinalis.
Ego Leo tit. S. Crucis in Hierusalem Presbyter Cardinalis.
Ego Robertus tituli S. Sixti in Monte Cælio Presbyter Cardinalis.
Ego Stephanus Basilicæ XII. Apostolorum Presbyter Cardinalis.
Ego Gregorius tituli S. Anastasiæ Presb. Card.
Ego Petrus tit. S. Laurentii in Damaso Presbyter Cardinalis.
Ego Thomas tit. S. Sabinæ Presbyter Card.
Ego Guido S. Nicolai in Carcere Tulliano Diac. Cardinalis.
Ego Octavianus SS. Sergi, & Bacchi Diac. Card.
Ego Joannes SS. Cosmæ, & Damiani Diac. Card.
Ego Gregorius S. Theodori Diaconus Card.
Ego Raynerius S. Mariæ in Cosmedin Diaconus Cardinalis.
Ego Romanus S. Angeli Diac. Cardinalis.
Ego Stephanus S. Adriani Diac. Cardinalis.

Dat. die 22. Decem 1216. Pont. An. I.

Datum Romæ apud S. Sabinam, per manum Raynerii Prioris S. Fridiani Lucanæ Diœcesis S. R. E. Vice Cancellarii 11. Kal. Januarii Indictione quinta, Incarnationis Dominicæ Anno millesimo ducentesimo decimo sexto, Pontificatus vero Domini Honorii Papæ III. Anno Primo.

III.

Ex Regest. Vaticano.

Commissio Inquisitionis super Vita, & Miraculis Beati Guillelmi Episcopi Bituricensis.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili fratri Episcopo Antissiodoren., & dilectis filiis Boni-Radii, & Callovien. Ordinis Cistercien. Abbatibus Antissiodoren., & Bituricen. Diocesis salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Bituricenses Innocentio supplicant de B. Guillelmo inter Sanctos referendo.

VEnerabilis frater noster Archiepiscopus, & dilecti filii Capitulum Bituricen. firmiter extimantes piæ recordationis Guillelmum prædecessorem ipsius Archiepiscopi, cui Sanctitatis, ut asserunt testimonium perhibent Miracula post ejus de hoc mundo transitum subsequta, Sanctorum ascribi debere Cathalogo venerandum, & attendentes quod juxta divinum præceptum judicium difficile, ac ambiguum, ad locum quem elegit Dominus, referri debeat, & ab his, qui eidem præsident, requiri judicii veritatem, ac tenentes pro certo, quod Dominus Apostolicam Sedem elegerit, & ipsam omnium Ecclesiarum Caput constituerit, & Magistram, per Nuncios suos ad eamdem pluries accesserunt felicis recordationis Innocentio Papæ prædecessori nostro supplicantes instanter, ut ipsum censeret Sanctorum Cathalogo ascribendum, ne tanta lucerna sub modio remaneret abscondita, sed illuminaret potius eos, qui sunt in Domo super candelabrum constituta. Ipse vero prædecessor noster sollicite cogitans quod hujusmodi judicium divinum sit potius quam humanum, esseque difficile mortalem hominem judicare de illis, qui veste mortalitatis exuti cum Christo creduntur vivere, ac regnare, petitionem ipsorum protinus non admisit, sed ad tempus censuit expectandum, ut interim magis, ac magis miraculis Sanctitas ejus clarescere, & ipse sic securius procedere posset ad tam arduum judicium proferendum. Cum igitur ex parte ipsorum asserentium quod Dominus postmodum illum plurimis decoravit miraculis, & adhuc per ea ipsius Sanctitas elucescit id ipsum nunc a Nobis fuerit postulatum. Nos attendentes quod licet ad hoc, ut aliquis fidelis Sanctus sit apud Deum, meritum sufficiat vitæ solum, ad hoc tamen, ut Sanctus apud homines habeatur necessaria sint miracula cum eodem de utroque duximus inquirendum, eo quod alterum non sufficit sine altero, videlicet vitæ meritum, si miracula non fuerint subsequta, neque miracula, si ea vitæ meritum non processit, cum multi dicturi sint in die illa Domine Domine nonne in Nomine tuo prophetavimus, & in Nomine tuo Demonia ejecimus, & virtutes fecimus in nomine tuo multas: Quibus quia non novi eos: Discedite a me operarii iniquitatis, Dominus prout ipse testatur in Evangelio respondebit. Unde oportet quod approbentur miraculis opera, & operibus miracula fulciantur. Quo circa discretioni vestræ, de qua plenam fiduciam obtinemus per Apostolica scripta mandamus, quatenus de prædicti Viri præclari vita, & conversatione, ac meritis a viris honestis, & fide dignis, qui de prædictis habent notitiam, necnon, & miraculis, quæ post ejus obitum subsequta dicuntur, ac circumstantiis universis pertinentibus ad utrumque inquiratis diligentissime veritatem, & quæ inveneritis fideliter redigentes in scriptis, ea sub vestris sigillis ad nostram præsentiam transmittatis, ut per vestram relationem instructi in negotio ipso auctore Domino procedamus, prout ille, qui dat omnibus affluenter, & non improperat nobis ad sui nominis honorem, & gloriam inspirabit, Quod si non omnes his exequendis potueritis interesse tu ea frater Episcope cum eorum altero nihilominus exequaris:

Innocentius differendum statuit.

Quid sit necessarium ut quis Sanctus proponatur inter homines.

Inquisitionem de virtutibus, & miraculis ejusd. Beati committit.

Datum Laterani sextodecimo Kalendas Februarii Pontificatus Nostri Anno primo.

Dat. die 17. Jan. 1217. Pont. An. I.

IV.

Ex Ughell. Ital. Sac. Tomo I.

Confirmatio Bonorum omnium ac Privilegiorum Ecclesiæ Terracinen. ac unionis cum eadem Ecclesiarum Privernatis & Setinæ.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Simeoni Terracinensi Episcopo, ejusque successoribus canonice instituendis in perpetuum.

Exordium.

HOrtatur nos, & admonet cura suscepti Regiminis &c.

Eapropter Venerabilis in Christo Frater Episcope tuis justis postulationibus clementer annuimus, & Terracinensem Ecclesiam, cui Auctore Deo præesse dignosceris ad exemplar felicis memoriæ Alexandri II. Urbani II. Paschalis II. Calixti II. Alexandri III. Cœlestini III. & Innocentii Romanorum Pontificum Prædecessorum nostrorum sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus, statuentes, ut quascumque possessiones, quæcumque bona eadem Ecclesia in præsentiarum juste, & canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis præstante Domino poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus, & illibata permaneant, e quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis; Casale in integro, quod vocatur Antisanum cum aquimolo suo, & Teruniam cum aquimolis suis, & juxta fundum Cardiculum, Colonia quæ posita est in ..... Casale, quod vocatur Doransa, Coloniam, quæ vocatur Rosetum, Coloniam, quæ vocatur Rossizam, Casale quod vocatur Casamartii. Casale quod est positum in Silana, Casale quod vocatur ..... Sylva quæ vocatur Sigubara, & Lenciscum. Duo Casalia in Circeyo fundum quod vocatur pensum, Casale quod vocatur Are, fundum qui vocatur Belazam, Propesianum, Pratum vineatum juxta Balneum, & Cannetum cum Dracinia, usque in porta Sancti Laurentii, fundum casaricum, Vinea posita in cepollato, Vineam sitam in porta Albini, Coloniam quæ vocatur Pasanianum, Casale quod vocatur Frusilianum, sive Flixum, cum aqua de Ponte Mannati usque in locum, Casale quod vocatur Jubelle in Territorio Fundano, Coloniam, quæ vocatur Agre, Coloniam, quæ

Ecclesiam hanc sub protectione Sedis Apost. suscipit.

Eique bona omnia confirmat.

quæ vocatur Villa magna, Coloniam, quæ vocatur Papiniana, Coloniam quæ vocatur Opafera, fundum Flamminianum, Coloniam quæ posita est in Anculiano, Coloniam juxta Sanctum Stephanum, Coloniam in Fossa Nova Territorio Priverni, Casale quod positum est in Ciliaria, sex uncias de Casale sito in Antico, Coloniam, quæ posita est in Anculiano, cum Ecclesia Beati Crescentiani Christi Martyris, in Setiam Piscaria, quæ vocatur Altura, Piscariam quæ posita est in Massa Flaviana, Piscariam quæ vocatur ad duas fauces, Piscariam quæ vocatur Arulier, Piscariam in integro, quæ vocatur Bitectula, Piscariam quæ vocatur Lenciscum, Piscariam, quæ vocatur Suare, Piscariam quæ vocatur Struntula, septem uncias Piscariæ in Ponte Militum, item Piscariam, quæ vocatur Sanguiniana, uncias quatuor, sex uncias de Piscaria, quæ vocatur Pallinum cum omnibus ad eas pertinentibus, & Piscariam quæ vocatur Carsum. Præterea Ecclesiam Sancti Andreæ, & omnes possessiones Rutelli, cum aquis, & omnibus pertinentiis, & adjacentiis suis, tibi, & Ecclesiæ tuæ Auctoritate Apostolica confirmamus, de quibus cum coram felicis recordationis Alexandro Papa Prædecessore nostro inter Pivernum, & bonæ memoriæ Hugonem quondam Terracinensem Episcopum quæstio mota fuisset, visis, & cognitis publicis, & antiquis Ecclesiæ instrumentis, idem Prædecessor noster præfatas possessiones Episcopo memorato, & Ecclesiæ adjudicavit, fecitque tam eum, quam Ecclesiam in corporalem possessionem induci, sicut in ejus privilegio exinde confecto manifestius continetur. Sane si quæ possessiones aliæ cultæ, vel incultæ, molendina, tenimenta, atque Piscariæ quæ quondam forte particulariter tuæ Ecclesiæ fuerunt, sive per temporum intervalla, ad eandem Ecclesiam jure legitimo pervenerunt, aut justis modis in antea Domino largiente pervenerint eas tibi, & eidem Ecclesiæ manere decernimus, futuris temporibus illibatas. Præterea prædictorum Prædecessorum nostrorum vestigia subsequentes, Privernen. & Setinam Ecclesias eidem Terracinensi Ecclesiæ in perpetuum unitas manere decernimus cum omnibus juribus earum, rebus, ac pertinentiis, Ecclesiis, Monasteriis, Præsidiis, Rocchis, atque Castellis, quæ sunt Summinum, Roccha Sicca, Roccha Angurgæ, Magentia Aspianum, Treve, Sarminetum, Aquapuzza, Bassianum cum finibus, & adjacentiis suis, cunctisque illarum Ecclesiarum, facultatibus mobilibus, & immobilibus, de seque moventibus, ut quidquid de omnibus prædictarum Ecclesiarum, seu Monasteriorum rebus, vel de omnibus ad eas generaliter pertinentibus, canonice ordinare provideris, tam tuo, quam universi in prædicto Terracinensi Episcopatu tibi canonice successuris liberam habeatis in perpetuum modis omnibus facultatem. Decernimus ergo &c. Si qua igitur &c. Cunctis autem &c. Amen.

Unionem quoque Ecclesiarum Privernat. & Setinæ.

Honorii PP. & S. R. E. Card. subscriptiones.

EGO HONORIUS Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.
Cinthius tit. S. Laurentii in Lucina S. R. E. Presbyter Cardinalis.
Leo tit. S. Crucis in Hierusalem Presbyter Cardinalis.
Petrus S. Pudentianæ tit. Pastoris Presbyter Cardinalis.
Robertus tit. S. Stephani in Monte Cœlio Presb. Cardinalis.
Stephanus Basilicæ Duodecim Apostolorum Presb. Card.
Gregorius tit S. Anastasiæ Presbyter Cardinalis.
Petrus tit. S. Laurentii in Damaso Presbyter Cardinalis.
Thomas tituli Sanctæ Balbinæ Presbyter Cardinalis.
Robertus tit. SS. Johannis, & Pauli Presbyter Cardinalis.
Nicolaus Tusculanensis Episcopus.
Guido Prænestinensis Episcopus.
Hugo Ostiensis, & Velitrensis Episcopus.
Pelagius Albanensis Episcopus.
Guido Sancti Nicolai in Carcere Tulliano Diaconus Cardinalis.
Octavianus SS. Sergii, & Bacchi Diaconus Cardinalis.
Gregorius Sancti Theodori Diaconus Cardinalis.
Raynerius S. Mariæ in Cosmedin Diaconus Cardinalis.
Romanus Diaconus Cardinalis.
Stephanus Sancti Adriani Diaconus Cardinalis.
Alebrandinus S. Eustachii Diaconus Cardinalis.

Datum Laterani per manum Raynerii Prioris Sancti Fridiani Lucani S. R. E. Vice-Cancellarii 16. Kalendas Februarii Indictione quinta Incarnationis Dom. Anno 1217. Pontificatus vero Domini Honorii anno primo.

Dat. die, annoq; eodem.

V.

Indictio Cruciatæ pro subsidio Terræ Sanctæ in Partibus Lombardiæ, & Tusciæ cum Indulgentiarum elargitione.

Ex Regest. Vaticano.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis & Episcopis, & dilectis filiis Abbatibus Prioribus, & aliis Ecclesiarum Prælatis, Potestatibus, Consulibus, & universis fidelibus per Lombardiam, & Tusciam constitutis salutem, & Apostolicam benedictionem.

Admonitio ex materia ipsa desumpta.

TEmpus acceptabile instat, & dies salutis advenit, ut hi, qui ære peccatorum se Diabolo vendiderunt, tamquam in novi Jubilei jubilo ammissam recuperent libertatem, & per novæ redemptionis remedium Animas redimant fraude diabolica captivatas; exurgat ergo nunc qui dormit, & ab operibus excitetur, ut illuminet sibi Christus, & currat quilibet in splendore fulgoris Armorum Domini accinctus ad ipsius prelium preliandum, qui coronam legitime certantibus repromittit, & quia non est in homine, ut Domino possit retribuere, qui pro nobis formam servi accipiens in mortem tradidit semetipsum, saltem pro eo retributionis æquitate pensata paratus sit bibere Calicem passionis; ignominia est namque Populo Christiano, quod Rex ille Regum, qui creavit omnia, & ea quæ Cęli ambitu continentur, a propria Sede depulsus

pulsus pro nostris facinoribus amisit terram, quæ funiculus est hæreditatis suæ, quam non auro, & argento, sed suo pretioso Sanguine comparavit, confusio est etiam universis, qui sub Christo Principe gloriantur, quod Princeps noster amisit terreni gloriam Regni sui, & terram Nativitatis, in qua corporaliter visus est cum hominibus conversando, ac filii Ancillæ, qui non sunt hæredes, cum filio liberæ illam detinent miserabiliter occupatam, sed ubi est indignatio Moysi cum dixit, qui Domini est accingatur mecum, & ponat quilibet gladium supra femur suum contra Gentes idolatras, & Populum murmurantem ubi est Finees, qui Judeum, & Madianitam coeuntes pugione transfixit, ubi est magnanimitas Mathathiæ, qui videns Sancta Domini prophanari prosilivit, ut legem & patrias observantias tueretur? Accingantur ergo Fideles, & sint filii potentes, tempus est enim, ut faciant vindictam in nationibus in gentibus scilicet detinentibus, & contaminantibus Terram Sanctam in his, qui stultam faciunt gloriam Crucis Christi, & exprobrant ignominiam Dominicæ Passionis. Properare igitur necesse est ad tantæ felicitatis bravium, & tollat fidelis quilibet Crucem suam, & sequatur vexillum gloriæ summi Regis, nec excuset se aliquis a servitio Jesu Christi, qui vult regnare cum ipso quin potius abneget semetipsum, & exeat de Terra, & cognat one sua in manu illius dimittens omnia, qui contulit universa. Cæterum, Nos juxta Statutum Sacri Concilii Generalis Personas, & bona eorum qui Crucis sunt charactere insigniti recipientes sub protectione Sedis Apostolicæ speciali omnibus, qui laborem istum in propriis personis subjerint, & expensis plenam suorum peccaminum de quibus fuerint veraciter corde contriti, & ore confessi veniam indulgemus, & in retributione Justorum salutis æternæ pollicemur augumentum; eis autem, qui non in propriis Personis illuc accesserint, sed in suis dumtaxat expensis juxta facultatem, & qualitatem suam Viros idoneos destinarint, & illis similiter, qui licet in alienis expensis in Personis propriis tamen accesserint plenam suorum concedimus veniam peccatorum, hujus quoque remissionis volumus, & concedimus esse participes juxta quantitatem subsidii, & devotionis affectum omnes, qui ad subventionem ipsius Terræ de bonis suis congrue ministrabunt aut circa prædicta consilium, & auxilium impenderint opportunum. Et cum pernecessarium credimus negotio Terræ Sanctæ, ut Principes & Populus Christianus pacis gaudeant unitate adeo, quod statutum est Sancta, & universali Synodo suadenti, ut saltem per quadriennium in toto Orbe Christiano pax generaliter observetur, ita quod per Ecclesiarum Prælatos discordantes reducantur ad plenam pacem aut firmam treguam inviolabiliter observandam, & qui acquiescere forte contempserit per excommunicationem in Personas, & Interdictum in terras arctissime compellantur. Nos qui ad liberationem Terræ illius ardenti desiderio aspiramus ac pacem diligimus, & eam inquirimus puro corde tam pro exhortatione verbi Crucis, quam pro pacis seu treguarum federe propagando, & pro aliis quæ limam correctionis exposcunt mittimus ad Vos Venerabilem Fratrem nostrum Ugolinum Ostien. Episcopum Virum utique secundum cor nostrum Deo, & Hominibus acceptum potentem in opere, & sermone præcipuum Ecclesiæ Dei membrum, quem inter alios Fratres nostros speciali prærogativa diligimus charitatis commisso ei plene legationis officio, ut evellat & destruat edificet & plantet & inserat, quæ in agro Domini viderit inserenda. Universitatem itaque vestram monemus, & exhortamur attente per Apostolica scripta præcipiendo mandantes, quatenus ipsum immo Nos in ipso recipientes hilariter, & benigne monitis, statutis, & mandatis ipsius humiliter intendatis. Nos enim sententiam quam in contumaces, & Rebelles duxerit proferendam faciemus auctore Domino inviolabiliter observari.

Proficiscentibus indulgentiā elargitur.

Pacem generalem per quadriennium indicit.

Legatum mittit.

Obedientia ei præstanda.

Datum Laterani decimo Kalend. Februarii Pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 23. Januar. 1217. Pont. An. I.

VI.

Approbatio Regulæ Ordinis Sanctissimæ Trinitatis Redemptionis Captivorum.

Ex Regest. Vatic.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Joanni Ministro, & Fratribus Ordinis Sanctæ Trinitatis, salutem & Apostolicam benedictionem.

OPerante divinæ dispositionis clementia in Sedis Apostolicæ specula constituti piis debemus affectibus suffragari, & eos cum a charitatis radice procedunt perducere ad effectum præsertim, ubi quod quæritur Jesu Christi est, & privatæ communis utilitas antefertur. Sane cum bonæ memoriæ Frater Joannes Minister vester ad felicis recordationis Innocentii Papæ Prædecessoris Nostri olim præsentiam accessisset, & propositum suum, quod ex inspiratione divina creditur processisse dicto Prædecessori Nostro humiliter significare curasset intentionem suam postulavit Apostolico munimine confirmari. Idem Prædecessor Noster, ut desiderium prædicti Ministri fundatum in Christo præter quem poni non potest stabile fundamentum, plenius nosceret, ad bonæ memoriæ Episcopum, & dilectum filium Abbatem Sancti Victoris Parisien. cum suis eum duxit literis remittendum, ut per eos, utpote qui desiderium ejus perfectius noverant de intentione sua, & intentionis fructu ac intentione Ordinis, & vivendi modo instructus assensum suum sibi posset securius, & efficacius impertiri. Quia igitur sicut dictus Prædecessor Noster ex eorum literis evidenter cognovit, Christi lucrum appetere videmini plusquam vestrum, Nos volentes, ut Apostolicum vobis adsit præsidium ad exemplar ejusdem Prædecessoris Nostri Regulam, juxta quam vivere debeatis, cujus tenorem dicti Episcopus, & Abbas suis eidem Prædecessori Nostro inclusum literis transmiserunt cum iis quæ de dispositione ipsius, & petitione Ministri præfati disposuit adjungenda præsentium Vobis, & successoribus vestris auctoritate concedimus, & illibata perpetuo permanere sancimus quorum tenorem, ut evidentius exprimatur inferius jussimus annotari: In Nomine Sanctæ, & Individuæ Trinita-

Exordium.

Ordo hic ab Innocent. III. approbatus.

Confirmatur quoque ab Honorio.

Regulæ.

1217. nitatis. Fratres Domus Ordinis Sanctæ Trinitatis.

Cætera legi possunt in Constitutione Innocentii III. num. XVII. pag. 76.

Clausulæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis, & constitutionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. die 9. Febru. 1217. Pont. An. I. Dat. Laterani quinto Idus Februarii Pontificatus nostri anno primo.

VII.

Coronatio Imperatoris Constantinopolitan. & Uxoris ejus Romæ in Cœnobio Sancti Laurentii extra Muros.

Ex Regest. Vatic. Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Patriarchæ Constantinopolitan. salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Proemium. QUi statuit terminos gentium secundum numerum Angelorum, & utrorumque ministeria ordine miro dispensat, sicut Choros Angelorum variis Dignitatibus, quæ propriis vocabulis Teste Apostolo appellantur, mirabiliter insignivit, sic & Ecclesiam adhuc militantem in terris diversis tam spiritualium, quam temporalium distinxit titulis potestatum, penes unum videlicet Romanum Pontificem Christi Vicarium, & Apostolorum Principis Successorem omnium Magisterio pro firmamento fidei remanente, ut pulchra fidelibus, & infidelibus terribilis apparens, ut Castrorum acies ordinata, procedat prospere, donec Regina tandem a dextris summi Regis vestitu sedeat deaurato feliciter in perpetuum regnatura. Unde cum constet, quod omnis a Domino est potestas, qui solus potestatem habet in Regno hominum, & quæcumque vult suscitat super illud, nemo illi temere debet resistere, ne secundum Apostolum potestati divinæ resistere videatur, quin potius tenetur quilibet in operibus manum Domini exaltare, quę semper juxta Prophetam misericordiam, & judicium esse constat. Sane factum est (Imperator Constantinopol. ab Honorio petit coronari.) nuper a Domino, quod Imperio Constantinopolitan. vacante vocatus ad illud charissimus in Christo filius noster P...... Antissiodoren. Comes ad Sedem Apostolicam cum nobili Muliere Y... Uxore sua ex insperato veniens nobis opportune importune in omnimodæ humilitatis spiritu supplicavit multiplicatis intercessionibus plurimum non solum exorantium, sed & obtestantium in Nomine Jesu Christi, ut dignaremur ipsum in Imperatorem, & Uxorem suam in Imperatricem de nostræ potestatis plenitudine coronare. (Quare distulerit Honorius.) Nos autem licet id pluries denegassemus eisdem, ne quis posset quamvis de superfluo suspicari, quod id in Ecclesiæ Constantinopolitan. præjudicium faceremus, quia tamen timebatur a multis, ne si sic a nobis confusus abscederet, non solum sibi, sed universo imperio grave dispendium immineret. Condescendentes tandem ipsos sine suo, vel alterius præjudicio, vel contemptu in Ecclesia Beati Laurentii foris muros Urbis duximus solemniter coronandos, quod ad hoc divino nutu credimus esse actum, ut cum Imperatores Constantinopolitani, qui fuerunt pro tempore cornu superbiæ contra Romanam Ecclesiam erigentes dedignati fuerint recognoscere ipsam Matrem omnium Christifidelium generalem, propter quod ab eis Imperium est translatum, nec in Ecclesia generali vestigium appareat perfidiæ præcedentis, isto tamquam devoto, & humili filio a Summo Pontifice coronato, (Tandem eum coronat.) quin potius generatio, & generatio laudent opera Domini, qui suscipiens mansuetos usque ad terram humiliat peccatores. Cum igitur beneplacitis nostris te tamquam honorabile membrum capiti obsequi deceat humiliter & devote, Fraternitatem tuam rogamus, & monemus attente per Apostolica scripta mandantes, quatenus quod per nos actum est, immo per ministerium nostrum Dominus voluit operari, gratanter acceptans Imperatorem prædictum ad solium suum cum nostræ gratiæ plenitudine accedentem suscipias hilariter & benigne, (De his Patriarcham C. P. certiorem facit.) paternum affectum, & effectum erga ipsum omnimodis exhibendo, speramus, quod & ipse qui Vir Catholicus extitit nunc a Domino exaltatus tanto Deum, & Ecclesiam studebit humilius revereri, quanto se recognoscet potiorem gratiam accepisse, & qui hactenus per magnanimitatis virtutem, & operum magnificentiam se dignum exhibuit Imperii dignitate, provectus de virtute proficiet in virtutem ad honorem & gloriam Jesu Christi, & totius Populi Christiani. Noveris autem, quod nos eidem injunximus, quod tibi, & Ecclesiæ tuæ de omnibus juribus, & consuetudinibus debeat plenarie respondere.

Datum Laterani secundo Idus Aprilis Pontificatus nostri Anno primo. Dat. die 12. Aprilis 1217. Pontif. An. I.

VIII.

Infeudatio nonnullorum Locorum ex donatione Comitissæ Mathildis provenientium favore Salinguerræ de Ferraria. *Ex Regest. Vatic.*

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto filio nobili Viro Salinguerræ de Ferraria salutem, & Apostolicam Benedictionem.

COnsuevit providentia Sedis Apostolicæ manum libertatis extendere ad devotos, ut devotiores efficiat de devotis, & ad bonum devotionis alliciat indevotos. (Exordium.) Eapropter dilecte in Domino fili Salinguerra nos de fratrum nostrorum consilio felicis memoriæ Innocentii Prædecessoris nostri vestigiis inhærentes in feudum tibi concedimus illas Terras de Podere Comitissæ Mathildis, quas idem Prædecessor noster tibi concessit in feudum per Vexillum Beati Petri te investiendo de illis, videlicet Medicinam, duas partes Argellatæ cum proventibus suis, (Infeudatio dd. locorum.) Carpenetam, Besinacum, Mandriam, Bibianellum, Castrum Arianum, Foldundum, Muzole, Bundenum, Arduini, Pigugnagiam cum

cum universis Curiis & pertinentiis, juribus & honoribus omnium prædictorum Castrorum & Locorum salvo jure per omnia, quod habet Monasterium Sancti Benedicti de Laron in Piguгnaga, Carpum, & Mombarazon cum Plebanatu Sanctæ Mariæ, salva tamen dispositione nostra circa ipsum Carpum, & Mombarazon. Insuper cuncta jura & redditus, responsiones & jurisdictiones, honores, usus, & albegarias quæ sunt dicti Poderis in feudum tibi concessi, & in his locis specialiter, sive pertinentiis, videlicet in Sablono, Cazolo, Fellegaria, Rioltorto, Dinazano, Casali magno, Casali Zigonio, Tregasso, Pregnano, Cavesiano, Runcaliis, Planzo, Castro Canusiæ, ejusque Curia, Fontana, Campogaliano, Sancto Martino de Rio Sustiliolo, Pradis, Corregia, Fossa Canulis, Miliarnia, Gurgacellis Fossulis, Budriono, Soleria, & in toto eo quod est ejusdem Poderis, quod detinebatur a te, quando illud Sedi Apostolicæ resignasti in Episcopatibus Bononien. Mutinen. Regien. pariter & Parmen. Tu vero pro feudo ipso Nobis, & Ecclesiæ Romanæ quadraginta marchas argenti in festo omnium Sanctorum nomine Census annuatim exolves. Serviturus nihilo minus in Lombardia, & Romania cum centum Militibus in Valle Spoletana, vel Marchia cum quinquaginta. Ab Urbe autem, & infra versus Maritimam per Campaniam, & totum Regnum Siciliæ cum viginti per mensem integrum singulis annis quandocumque fueris requisitus tempore veniendi, & recedendi minime computato ac deinde quantum Ecclesiæ Romanæ placuerit in ejusdem tamen expensis. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire, si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Census annuus S. A. solvendus.

Clausulæ.

Datum Laterani per manum Raynerii Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Vicecancellarii quintodecimo Kalendas Maji Indictione quinta, Incarnationis Dominicæ anno millesimo ducentesimo decimoseptimo, Pontificatus vero Domini Honorii Papæ Tertii Anno primo.

Dat. die 17. April. 1217. Pont. An. I.

IX.

Ex Regest. Vatic.

Confirmatio Privilegiorum Ecclesiæ Januen. ejusque Civitati medietatis Insulæ Corsicæ concessio sub annuo censu unius libræ Auri.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Octoni Januen. Archiepiscopo, ejusque Successoribus canonice substituendis in perpetuum salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Proemium.

Superna, & ineffabilis providentia Majestatis Sacrosanctam Romanam Ecclesiam omnium Ecclesiarum Matrem instituit & Magistram, ut prælata cæteris merita respiceret singulorum, & ad similitudinem æterni & justi Judicis unicuique pro meritorum qualitatibus responderet. Unde & eadem Sancta Ecclesia eos, quos fideles filios reperit, clementiori tractare gratia consuevit, & quos ferventiores circa suum obsequium intuetur, multiplici prærogativa honoris est solita sublimare. Nos igitur qui in Sede Apostolica Beato Petro Apostolorum Principi licet non suffragantibus meritis ex divina dispositione successimus, reverentiam, devotionem & sedulitatem obsequii, quam Januen. Ecclesia, & tota Civitas Ecclesiæ Romanæ tempore necessitatis exhibuit, diligenter attendentes, considerantes etiam quanta nobis, & successoribus nostris incrementa, & commoda per Januensem Civitatem poterunt provenire, & Antecessoris nostri felicis memoriæ Innocentii Papæ vestigiis inhærentes, qui Januensem Ecclesiam Archiepiscopalis Dignitatis excellentia sublimavit ad honorem, exaltationem, & gloriam præfatæ Civitatis, quæ Beato Petro, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ fidelissima, & ad serviendum ei, sicut dictum est, promptissima perseverat, & de cætero idem se facturam propensius pollicetur, ad exemplar tam ipsius Innocentii, quam felicis recordationis Alexandri, Clementis, Cœlestini, & Innocentii Prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum eamdem Dignitatem tibi & successoribus tuis communi Fratrum nostrorum consilio duximus confirmandam. Quod enim jam dicti Antecessores nostri Innocentius, Alexander, Clemens, Cœlestinus, & Innocentius Januensem Civitatem insignem reddiderunt gratia ampliori nos ratum habentes, & auctoritate Apostolica roborantes, tres Episcopatus in Corsica, Maranen. videlicet Nebolen. & tertium, cujus Sedem memoratus Innocentius Ecclesiam Sancti Petri de Atho constituit, & cui unam Plebem de Maranna, & aliam de Aleria concessit Bobiensem quoque Episcopatum, & illum de Brugniate cum Ecclesiis suis, quas circa & in Castellis suis habet, quem idem Antecessor noster de novo constituit, tibi tuisque Successoribus, sicut & ipse Antecessor noster fecisse dignoscitur, metropolitico jure subjicimus. Verumtamen Episcopatum Januensem, & te videlicet, ac posteros tuos ab omni emancipatos subjectione in manu propria libere retinemus, statuentes ut Januensis Archiepiscopus a Suffraganeis suis Episcopis consecretur, Pallium Pontificalis scilicet officii plenitudinem a Sede Apostolica recepturus. Præterea illam sincerissimam devotionem tam tuam, quam Civitatis tuæ multimoda obsequiorum servitia, quæ Romanæ Ecclesiæ fideliter ac liberaliter impendistis, in memoria retinentes, ut Januensis Clerus & Populus ad servitium & honorem Ecclesiæ tanto ferventius accendatur, quanto Ecclesiam & Civitatem Januensem a Sede Apostolica cognoverit amplius honorari, communicato Fratrum consilio ad exemplar jam dictorum Alexandri, Clementis, Cœlestini, & Innocentii Prædecessorum nostrorum legationem transmarinam tibi tuisque successoribus in perpetuum duximus concedendam, ita quidem ut singulis octenniis cum Episcopo, vel Cardinali Romanæ Ecclesiæ illuc accedere debeatis a Catholicis Successoribus nostris eamdem auctoritatis, & potestatis plenitudinem recepturi, quam Episcopus, vel Cardinalis habuerit, qui a nobis vel successoribus nostris illuc de corpore Ecclesiæ fuerit destinatus. Monasterium quoque quod in Insula Gallinaria situm est, ad jus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ specialiter pertinens,

Januenses de Rom. Eccles. optime meriti.

Archiepiscopalis dignitas eis confirmatur.

Eccles. Corsicanæ eis subjectæ.

Archiepisc. legatio transmarina committitur.

Eidem dat Monast. in Insula Gallinaria.

nens, & Ecclesias in Castro, & Suburbio Portus Veneris a jurisdictione Lunen. Episcopi eximentes tibi, & his qui post te successerint in perpetuum Apostolica Auctoritate concedimus, & præsenti privilegio confirmamus. Albinganensem insuper Episcopatum tibi, & successoribus tuis ad exemplar jam dictorum Antecessorum nostrorum Alexandri, Clementis, Cœlestini, & Innocentii concedimus nihilominus, & confirmamus. Denique ut Januen. Civitas, quæ Cœlestis Numinis adjuta favore de inimicis Crucis Christi triumphum frequenter & victoriam reportavit, & plurimas eorum Urbes mira quadam, & invincibili potentia subjugavit, amplio-

Nonnulla ei concedit privilegia.

ri honoretur fastigio dignitatis, Equo albo cum nacho albo in Processionibus uti, & Crucem, Vexillum videlicet Dominicum per subjectam vobis Provinciam portandi, sicut prænominati Antecessores nostri concessisse noscuntur tibi tuisque successoribus licentiam damus, & liberam vobis concedimus facultatem. Ad hæc Januensi Civitati medietatem Insulæ Corsicæ ad exemplar eorumdem Prædecessorum nostrorum concedimus, ita scilicet ut nobis nostrisque successoribus

Civitati vero medietatem Insulæ Corsicæ.

Januen. Populus cum exinde fuerit requisitus fidelitatem juret, & pro pensione unam libram Auri singulis annis nobis & successoribus nostris exolvat, salvis nimirum feudis tam vestris, quam Pisanorum, sicut a decem annis & supra obtinuisse noscuntur. Pallio vero infra Ecclesiam perfruaris his diebus in Cœna Domini, Pascha, Ascensione Domini, Pentecoste, in festivitate Apostolorum Petri, & Pauli, & Sancti Johannis

Pallium autem Archiepiscopo.

Baptistæ, Sancti Laurentii, tribus festivitatibus Beatæ Mariæ, in solemnitate omnium Sanctorum, Sancti Siri, & Beati Confessoris Nicolai, Natale Domini, Epiphania, & in Anniversario tuæ Consecrationis die; in consecrationibus quoque Episcoporum, Basilicarum, & Ordinationibus Clericorum. Abbatiam quoque de Tiro ad meliorationem, salva Sanctæ Romanæ Ecclesiæ proprietate, ac censu, sicut prædicti Antecessores nostri Innocentius, Alexander, Clemens, Cœlestinus, & Innocentius fecisse noscuntur, tibi Frater Archiepiscope, tuisque successoribus duximus committendam. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, secularisve Persona hanc

Clausulæ.

nostræ Constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo, tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a Sacratissimo Corpore, & Sanguine Dei, ac Domini Redemptoris Nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem sua jura servantibus sit pax Domini Nostri Jesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, Amen, Amen.

Dat. die 24. Aprilis 1217. Pont. Anno I.

Datum Laterani per manum Raynerii Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Vicecancellarii octavo Kalendas Maji, Indictione sexta, Incarnationis Dominicæ anno millesimo ducentesimo decimoseptimo, Pontificatus vero Domini Honorii Papæ Tertii Anno Primo.

X.

Dissolutio Unionis de Domo Sancti Spiritus in Saxia de Urbe Hospitali Montispessulan. factæ cum nonnullarum gratiarum præfatæ Domui confirmatione.

Ex Regest. Vatic.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Cinthio Magistro Hospitalis Sanctæ Mariæ in Saxia de Urbe ejusque Fratribus tam præsentibus, quam futuris Regularem Vitam professis in perpetuum salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Hospitalitatis encomium.

INter opera pietatis, quæ secundum Apostolum promissionem habet vitæ, quæ nunc est pariter & futuræ, Hospitalitatem nobis specialiter, & frequenter divina Scriptura commendat, utpote quæ illa omnia comprehendit, propter quæ Dominus in ultimæ discussionis examine remuneraturum se bonos, & malos asserit punituram. Hæc enim pascit esurientes, sitientes potat, colligit Hospites, nudos vestit, & non solum infirmos visitat, sed eorum in se infirmitatem assumens, infirmantium curam agit, & in carcere positis subvenit, & quibus vivis in infirmitate communicat, participat in sepultura defunctis. Per hanc quidem Angelis receptis hospitio placuerunt, cum Abraham & Loth hospitalitati vacantes Angelos meruerunt hospitari, per quos Abraham jam senex futuræ sobolis promissionem accepit, & Loth fuit de Incendio Sodomæ liberatus. Duo quoque Discipuli, qui Jesum hospitio cæperunt, quem in expositione Scripturæ non noverant, in panis fractione noverunt. Per hanc superflua divitum, quæ congregata forte servarentur ad mortem, in necessitates pauperum erogantur ad vitam. Per hanc terrena in cœlestia, & transitoria in æterna felici commercio commutantur, dum per manus pauperum thesaurizamus in Cœlis, ubi nec erugo, nec tinea demolitur, ubi fures non effodiunt, nec furantur, & facimus nobis de mammona iniquitatis amicos, qui cum defecerimus, in æterna tabernacula nos admittant. Hæc igitur attendentes, Hospitale vestrum, quod non solum pro nostra, sed Prædecessorum, ac Successorum, & Fratrum nostrorum Episcoporum, Presbyterorum, atque Diaconorum Romanæ Ecclesiæ Cardinalium tam vivorum, quam etiam defunctorum salute apud Sanctam Mariam in Saxia, locum utique satis idoneum ad hospitalitatis officium exercendum eleemosynis Ecclesiæ Romanæ solemniter est constructum, in quo recipiuntur, & reficiuntur Pauperes, & infirmi, & exhibentur alia opera pietatis; ad exemplar felicis recordationis Innocentii Papæ Prædecessoris nostri sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus. Statuentes ut Regularis Ordo qui secundum Deum, & Institutionem Fratrum Hospitalis Sancti Spiritus ibidem institutus esse dignoscitur, perpetuis temporibus inviolabiliter observetur. Hoc tamen adjecto, ut in eadem Ecclesia quatuor semper ad minus sint Clerici Regulam ejusdem Hospitalis professi, qui pro nobis, & Prædecessoribus, ac Successoribus, & Fra-

Hospitale S. Spiritus in Saxia recipit sub protectione S. A.

De numero Clericorum ibidem servientium.

tribus nostris vivis pariter, ac defunctis specialiter obsecrantes omnia spiritualia liberaliter amministrent, & super his nullius nisi Romani Pontificis correctioni subjaceant, ad quem quoties expedierit, monitione præmissa, charitativa fiat a Fratribus proclamatio propter Deum, ut ipse cognita veritate decernat quod suo prudenti consilio duxerit providendum. Ipsi autem victu & vestitu contenti, quem eis secundum eamdem Regulam præcipimus exhiberi, divinis vacent officiis, & intendant Ecclesiasticis Sacramentis, ita quod de aliis Hospitalis negotiis præter concessionem Magistri se nullatenus intromittant, sed omnia dispositioni tuæ fili Magister & successorum tuorum vel eorum, qui per te, vel per eos ad hæc fuerint deputati, sine contradictione, ac murmuratione relinquant. Cæterum cum unionem ejusdem Hospitalis, & Sancti Spiritus in Montepessulan. vobis, & Hospitali vestro in spiritualibus & temporalibus perniciosam cognovimus & damnosam, ipsam de Fratrum nostrorum consilio providimus dissolvendam, Statuentes ut nec istud illi, nec illud isti in aliquo teneatur, nec vobis & illis aliquid sit commune non obstante privilegio dicti Prædecessoris nostri, vel nostro, si quod super unione ipsa apparuerit impetratum. Cæterum cum Ecclesia Sanctæ Mariæ in Saxia, & Hospitale constructum ibidem ad nos nullo pertineat mediante, salvo quod Clerici ejusdem Ecclesiæ debent ex nostro mandato Basilicæ Principis Apostolorum in Scrutinio, Baptismo, & Letania, ne disparis conditionis præferatur homo eidem, & Servus, qui alii Domino stet, aut cadat, præponatur Hospitali prædicto, quod nostræ tantum est jurisdictioni subjectum; Personam tuam fili Magister, & successorum tuorum a quorumlibet Prælatorum eximimus potestate, ut nullus in te vel eos interdicti, vel excommunicationis sententiam sine mandato Apostolicæ Sedis audeat promulgare, quam si aliter prolata fuerit, decernimus non tenere. Si qui vero fratrum vestrorum, qui destinati fuerint ad eleemosynas colligendas, in quamlibet Civitatem, Castellum, vel Villam advenerint, si forte locus ille a divinis fuerit officiis interdictus, pro Omnipotentis Dei reverentia in eorum adventu jucundo semel in anno pulsatis Campanis aperiantur Ecclesiæ, ut super eleemosynis acquirendis verbum exhortationis ad Populum in Ecclesia proponatur. Decernimus insuper ut Receptores Fraternitatum, sive collectarum vestrarum salvo jure Dominorum suorum in Beati Petri, & nostra protectione consistant, & pace in terris quibus fuerint potiantur. Simili etiam modo sancimus, ut quicumque in vestra fuerit fraternitate receptus, si forsan Parochialis Ecclesia, cujus ipse Parochianus extiterit, a divinis fuerit officiis interdicta, eumque mori contigerit, ipsi Sepultura Ecclesiastica non negetur, nisi excommunicatus vel nominatim fuerit interdictus. Decimas autem de Terris, & Vineis, quas ad opus infirmorum, & pauperum propriis manibus aut sumptibus colitis de terris habitis ante Concilium generale, sive de nutrimentis Animalium, seu de fructibus hortorum vestrorum nullus exigere vel extorquere præsumat. Liceat autem vobis in domibus vestris, quas in præsentiarum habetis, vel in futurum eritis habituri ad opus

Eorumque officio.

Dissolvit ab eo Hospitale Montispessulan.

Magistrum soli Romano Pontifici subjectum declarat.

Fratribus in loca interdicta subjecta venientibus pulsandi campanas dat facultatem: aliaque concedit privilegia.

vestrum, & familiæ vestræ, necnon infirmorum, & pauperum ibidem manentium, Oratorium & Cimiterium sine impedimento cujuslibet contradictionis habere. Chrisma vero, Oleum Sanctum, Consecrationes Altarium, seu Basilicarum, Ordinationes Clericorum, qui ad Ordines fuerint promovendi, a Diocesanis suscipietis Episcopis siquidem Catholici fuerint, & Communionem Sacrosanctæ Romanæ Sedis habuerint, & ea vobis sine pravitate aliqua voluerint exhibere. Alioquin liceat vobis quemcumque malueritis Catholicum adire Antistitem, gratiam & communionem Apostolicæ Sedis habentem, qui nostra fretus auctoritate vobis quod postulatur impendat. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat in Ecclesiis vestris clausis januis, exclusis excommunicatis & interdictis, non pulsatis Campanis, suppressa voce divina officia celebrare. Liceat quoque vobis liberas, & absolutas personas è seculo fugientes ad conversionem recipere, & eas absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper ut nulli fratrum vestrorum post factam in locis vestris professionem fas sit absque Magistri sui licentia inde discedere nisi arctioris Religionis obtentu. Discedentem vero absque communium litterarum vestrarum cautione nullus penitus audeat retinere. Si qui vero Fratrum vestrorum post factam professionem turbatores Religionis vestræ, vel inutiles fuerint fortassis inventi, liceat tibi fili Magister, & successoribus tuis eos cum assensu, & consilio sanioris partis Capituli amovere, ipsisque dare licentiam ad alium Ordinem, ubi secundum Deum vivere valeant transeundi, & loco eorum alios subrogandi, qui unius anni spatio in vestra societate probentur, quo peracto, si mores eorum exegerint, & ipsi utiles fuerint ad servitium Hospitalis inventi, Professionem faciant Regularem. Ad hæc districtius inhibemus ne a te fili Magister, vel successoribus tuis, & Fratribus Hospitalis ejusdem exigat ulla Ecclesiastica secularisve Persona fidelitates, homagia, juramenta, vel securitates reliquas, quæ a laicis frequentantur. Postremo decimas, quas consilio & assensu Episcoporum a Clericis, vel Laicis potueritis obtinere, illasque quas consentientibus Diocesanis Episcopis, & Clericis ad quos pertinent, acquiretis, Auctoritate vobis Apostolica confirmamus & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat prædictum locum temere perturbare, vel possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia conserventur eorum, pro quorum gubernatione, ac substentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura, salva in omnibus Apostolicæ Sedis auctoritate. De cætero successores nostros obsecramus, & obtestamur in Christo Jesu, qui venturus est judicare vivos & mortuos, ut locum vestrum cum personis & rebus ad hospitalitatis officium deputatis tamquam speciales Patroni specialiter foveant & defendant, cum etsi cæteris piis locis teneantur ex Apostolicæ servitutis officio providere: huic tamen Hospitali quod de bonis Ecclesiæ Romanæ fundatum est & dotatum, & tam nostris, quam successorum nostrorum diebus credimus ampliandum, curam debent impendere specialem. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica,

De Fratribus amovendis.

Decret. immunitatum.

Rom. Pontifices adhortatur, ut ei præsto sint.

Clausulæ.

stica, sæcularisve persona hanc nostræ Constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a Sacratissimo Corpore & Sanguine Dei, ac Domini Redemptoris Nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini Nostri Jesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Dat. die 11. Maji 1217. Pontific. Anno I. Dat. Laterani per manum Raynerii Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Vicecancellarii tertio Idus Maji Indictione quinta, Incarnationis Dominicæ Anno millesimo ducentesimo decimoseptimo, Pontificatus vero Domini Honorii Papæ Tertii Anno Primo.

XI.

Ibid.

Exhortatio ad omnes Galliarum Prælatos, ut pro Anniversariis adimplendis in Cathedralibus, & Conventualibus Ecclesiis diebus Festis, & aliis alia Missa decantanda prætermitti non debeat.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus fratribus Archiepiscopis, & Episcopis, & universis aliis Ecclesiarum Prælatis, & Clericis per Franciam constitutis salutem, & Apostolicam benedictionem.

Exordium. CUm Creatura non habeat quid pro meritis respondeat Creatori, qui ut eam de corruptionis eriperet servitute, ac in libertatem filiorum vocaret, Servi formam suscipiens tradidit semetipsum, nec desint ei naturalia, & gratuita beneficia elargiri; non est, unde quis se debeat ab obsequiis excusare divinis, præsertim ad quæ pro certis stipendiis, quæ recepit, se professione facta specialiter obligavit, quævе fideliter exequendo, quamvis solvat debitum, salutis propriæ profectum prosequitur incomparabile sibi exinde meritum comparando. Nam etsi dives in omnibus Dominus non nisi pro nobis egeat bonis nostris; beneplacitum tamen est ei, ut Creatura se totam impendat in laudibus Creatoris, quia de perceptis beneficiis gratias exhibens potiora beneficia sumere meretur: secus agentibus reputatis ingratis, quorum spes tanquam lanugo tabescit, & quasi spuma gracilis, quæ degitur a procella. Cæterum licet omnes omnino cujuscumque conditionis ætatis, vel sexus teneantur nomen Domini collaudare, Clerici tamen ad id ita specialiter sunt ascripti, quod non solum suas, sed etiam Populi vices in hoc exequi quasi stipendiario jure tenentur, utpote qui facti funiculus hæreditatis Domini Ecclesiastica beneficia, quæ Christus in suo Sanguine acquisivit propter hoc præcipue assequuntur assequuti majora, si injunctum sibi ministerium exequi studeant fideliter & devote non subducentes se a divinis obsequiis, ut remissis cum maledictus sit homo, qui opus Domini fecerit negligenter. Sane accepimus, sed minime acceptamus, quod in partibus vestris multiplicatis Anniversariis Defunctorum, ex quibus ea celebrantibus commodum obvenit temporale, quidam in Cathedralibus, & Conventualibus Ecclesiis prætextu Missæ semel in die pro Anniversario celebratæ Sacra Missarum solemnia, quæ ratione diei, vel festi solent solemnius celebrari, culpabili negligentia prætermittunt, quasi non sint obligati Domino ad utrumque, ne inde his sibi præjudicium generetur, vel Dominus forte pro tantis obsequiis non sufficeret eis æqua vicissitudine respondere. Certe verendum est, ne qui tam nequam negligentia laborare noscuntur in obstinatam malitiam prolabentes, & si non voce quod est gravius facto, dicant: Quis est Dominus, ut serviamus ei; tamquam testa contra figulum cogitet, & contra levantem eam virgula elevetur. Cum igitur Ecclesia Gallicana per Dei gratiam tamquam lucerna super Candelabrum posita luceat aliis per exemplum, qui videntes opera ejus bona glorificant Patrem Cœlestem; Ne quod absit tantæ negligentiæ tenebris obumbretur, & alias consequenter obumbret; Universitatem vestram rogandam duximus, & monendam per Apostolica vobis scripta firmiter præcipiendo mandantes, quatenus universi, & singuli proinde attendentes quod servire Deo regnare est; nullum in vos torporem negligentiæ, sicut hactenus, obrepere permittatis, quo minus, & pro Anniversariis Defunctorum, & pro Festo, vel Feria secundum temporum congruentiam Missarum solemnia conventualiter celebretis, & faciatis conventualiter celebrari, ut sic quodammodo sine intermissione orantes ab eo mereamini exaudiri, qui adest omnibus in veritate invocantibus nomen suum. Decretum.

Datum Anagniæ quarto nonas Julii Pontificatus Nostri Anno Primo. Dat. die 2. Julii 1217. Pontif. An. I.

XII.

Infeudatio Marchiæ Anconitanæ Azzoni VII. Marchioni Estensi sub annuo censu centum librarum Pruvinien. monetæ Apostolicæ Sedi persolvendo. *Edidit Muratorius Antiquitat. Estens. Parte I. Cap. XLII.*

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto filio Nobili Viro Azzoni Anconitano, & Estensi Marchioni salutem, & Apostolicam benedictionem.

SInceritas devotionis, & fidei, quam ad nos, & Romanam Ecclesiam claræ memoriæ Azzo Marchio pater tuus probatus est habere, promeruit, ut ad tuum commodum, & honorem efficaciter intendamus, cum per illius discretionis prudentiam, & strenuitatis virtutem eidem Ecclesiæ commoda magna provenerint, & per tuæ quoque probitatis industriam multa sperentur authore Domino proventura. Ut ergo te ad ejus obsequium fortius astringamus, de communi fratrum nostrorum consilio Marchiam Anconitanam in rectum tibi Feudum concedimus, in qua istæ sunt Civitates, cum Comitatibus, seu Diœcesibus suis, Ancona, Asculum, Humana, Firmum, Camerinum, Auximum, Hesis, Senogallia, Fanum, Pensaurum, Callis, & Forum Sempronii. Quæ omnia sicut Exordium. Infeudatio de qua supra.

sicut prædictum est cum jurisdictione, Districtu, honore, & Dominatu, & aliis ad nos temporaliter pertinentibus, in rectum tibi Feudum concedimus, sub annuo censu centum librarum Pruviniensis monetæ Sedi Apostolicæ persolvendo, ita quod quandocumque, ac ubicumque per totum ipsius Ecclesiæ patrimonium a Mari usque ad Mare, & a Radicofano usque ad Ceparanum requisitus fueris, nobis cum centum Militibus sumptibus tuis uno integro mense per annum tempore veniendi, & recedendi minime computato.... ipsamque Marchiam a Sede dumtaxat Apostolica recognosces, cujus juris, & proprietatis existit, & de illa contra omnem mortalem facies pacem, & guerram ad mandatum ipsius. Nos ergo dilectum filium Nobilem Virum Othonem Ramberti procuratorem tuum ad hoc specialiter destinatum, pro te de Marchia ipsa solemniter investivimus per vexillum, ita quod tempore congruo ad nostram accedas præsentiam ligium nobis in manibus nostris facturus, dominium, & fidelitatis juramentum personaliter præstiturus. Ne igitur hæc nostra concessio in dubium revocetur, sed debitam potius obtineat firmitatem eam per præsentis privilegii paginam confirmamus. Statuentes, ut nulli omnino hominum hanc paginam nostræ concessionis, & confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus, se noverit incursurum.

Conditiones, seu Pacta.

Firmitas concessionis.

EGO HONORIUS Catholicæ Ecclesiæ Episcopus. *Honorii PP.*

Ego Nicolaus Tusculanus Episcopus. *Et S. R. E. Card. subscriptiones.*

Ego Peregrinus Albanensis Episcopus.

Ego C.... Th. Portuensis, & S. Rufinæ Episc.

Ego Leo tituli Sanctæ Crucis in Hierusalem Presbyter Cardinalis.

Ego Petrus Sanctæ Pudentianæ tituli Pastoris Presbyter Cardinalis.

Ego Robertus tituli Sancti Stephani in Monte Cœlio Presbyter Cardinalis.

Ego Stephanus Basilicæ Duodecim Apostolorum Presbyter Cardinalis.

Ego Gregorius tituli S. Anastasiæ Presb. Card.

Ego Thomas tituli Sanctæ Sabinæ Presb. Card.

Ego Guido Sancti Nicolai in Carcere Tulliano Diaconus Cardinalis.

Ego Octavianus Sanctorum Sergii, & Bacchi Diaconus Cardinalis.

Ego Gregorius Sancti Theodori Diaconus Cardinalis.

Ego Raynerius Sanctæ Mariæ in Cosmedin Diaconus Cardinalis.

Ego Romanus Sancti Angeli Diaconus Card.

Ego Stephanus Sancti Adriani Diaconus Card.

Ego Aldebrandinus S. Eustachii Diaconus Card.

Ego Ægidius Sanctorum Cosmæ, & Damiani Diaconus Cardinalis (a).

(a) Quamvis Chronologici desiderentur caracteres, ab ipso tamen Infeudationis hujusmodi Instrumento, ab eodem Muratorio relato *loc. cit.*, confectoque coram S.R.E. Cardinalibus, in cujus fronte hæc verba sequuntur: Anno a Nativitate D. N. J. C. MCCXVII. eodem anno datum crediderim Pontificium Diploma ab Honorio PP. III., qui quadriennio post; anno scilicet 1221. *Rectoribus, & Populis Anconitanæ, & Humanatis Civitatum, & Racanatensis, Castelli Ficardi, Cinguli, & Monticuli Castrorum* ejusdem *Marchiæ Anconitanæ* literas dedit, ut *Azzoni tamquam Domino, & Vicario, ac Nuntiis ejus .... de justitiis suis sine difficultate* responderent. Laudatum Infeudationis Instrumentum subjicio.

In Nomine Domini. Amen.

Anno a Nativitate Domini Nostri Jesu Christi millesimo ducentesimo decimoseptimo, Pontificatus Domini Honorii Papæ Tertii primo, die decimotertio intrante mense Aprilis, Indictione quinta, in præsentia, & testimonio rogatorum testium infrascriptorum, coram Cardinalibus scilicet Dominis G. P. Albanensi, & C. Portuensi Episcopis, necnon Domino L. tituli Sanctæ Crucis in Hierusalem, Domino P. Sanctæ Pudentianæ, Domino S. Basilicæ Duodecim Apostolorum, Domino R. tit. Sancti Stephani in Cœlio Monte, Domino Th. tituli Sanctæ Sabinæ, & Domino J. de Columna tituli Sanctæ Praxedis Presbyteris Cardinalibus, & Domino G. Sancti Nicolai in Carcere, Domino Sancti Theodori, Domino S. Sancti Adriani, Domino R. Sancti Angeli, Domino Aldebrandino Sancti Eustachii, Domino Ægidio Sanctorum Cosmæ, & Damiani Diaconis Cardinalibus Dominus Honorius Papa Tertius de consensu, & consilio fratrum suorum prædictorum Cardinalium investivit per vexillum Beati Petri Othonem Ramberti de tota Marchia Guarnerii, nomine, & vice Marchionis Azzonis Estensis recipientem pro eo procuratoris nomine, sicut investiti fuerunt Pater, & Frater dicti Azzonis per Ecclesiam Romanam, cum omnibus rationibus, & libertatibus, juribus, & honoribus ejusdem Marchiæ, scilicet ad voluntatem dicti Marchionis, & Matris suæ Comitissæ .... de spiritualibus ab eadem Marchia perceptis debeat respondere Domino Papæ, & Ecclesiæ Romanæ, de omnibus vero temporalibus fructibus debeat respondere dicto Marchioni, & Matri suæ, & quod dictam Marchiam tenebit, & salvabit ad voluntatem dicti Marchionis, & Matris suæ pro Ecclesia Romana. Et cum dictus Marchio ad majorem accesserit ætatem, quod ipse in propria persona debeat visitare Curiam Romanam, & jurare fidelitatem Domino Papæ, & Ecclesiæ Romanæ pro dicta Marchia; & hæc omnia attendere, & observare dictus Oddo tacto Libro corporaliter juravit.

Testes rogati.

Dom. Willelmus Marchio Montisferrati.

Dom. Salinguerra de Ferraria.

Dom. Johannes Capotius Romanus.

Dom. Paganus de Saviola.

Dom. Suxinellus de Ferraria.

Dom. Ugolinus Sancti Johannis.

Dom. Presbyter de Placentia,

Dom. Guido Nisnelli de Regio.

Dom. Alizius de Regio.

Petrus Capotius Hostiarius Domini Papæ.

Petrus Nicolaus Sotio suo.

Zapulinus Notarius de Ferraria.

Actum in Palatio Lateranensi in Consistorio feliciter.

Ego Thomas, qui vocor Aizardus, Domini Othonis Imperatoris Notarius interfui, audivi, & scripsi.

Con-

XIII.

Confirmatio jurium omnium, ac Privilegiorum a Romanis Pontificibus Albanen. Ecclesiæ concessorum.

Ex Regest. Nicolai IV. edidit Vghell. Ital. Sac. Tomo I.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Pelagio Albanensi Episcopo, ejusque Successoribus canonice substituendis in perpetuum.

ET si omnes unum corpus sumus in Christo singulis autem alter alterius membra, quia tamen non omnia membra actum habent eundem, sed capiti suo alterius vicibus, & variis officiis obsequuntur, iis tamquam principalibus honor est abundatior deferendus, quæ capiti sunt ipsa corporis dispositione vicina, & interiorem mentis conceptum facilius, & expeditius per exteriores actiones exponunt. Sane licet Sedes universos, quos Episcopalis apex dignitatis extollit, in partem creditæ sibi sollicitudinis evocavit eo tamen, qui sibi collaterales existunt, suo specialius obsequio deputavit, quibus sua sæpius secreta communicans cum ipsis interdum, & interdum per ipsos in spiritualibus, & temporalibus exequetur vices suas.

De Episcopis Pontifici collateralibus.

Cum igitur Albanensis Civitatis Antistes magnum locum obtineat inter eos, & ex institutione prædecessorum nostrorum, & consuetudine approbata Romano Pontifici familiaris semper, & collateralis existat, te qui ex vocatione divina Civitatis ipsius Cathedram conscendisti specialius honorare proponimus, & in tuis te petitionibus exaudire. Eapropter venerabilis frater in Christo tuis precibus annuentes ad exemplar felicis recordationis Innocentii Papæ Prædecessoris nostri Civitatem Albanensem cum Burgo Thermis, Monte qui dicitur Sol, & Luna, Palatio, & omnibus appenditiis suis ad jus, & proprietatem Sedis Apostolicæ pertinentibus, immo etiam cum omni jure nostro tam in Comitatu Castellania, & moneta, quam fidelitatibus, & dominio, futuris bannis, placidis, plateatico, guerra, pace, hoste, cavalcada, glandatico, herbatico, fuspatico, pratis, vineis, nemoribus, terris cultis, & incultis, & aliis manualibus nostris sive in terris, sive in aquis, & jure quod habemus in Ecclesiis ejusdem Civitatis pro caratis vini, & si quæ alia ad regalia nostra pertinere noscantur, tibi, & successoribus de fratrum nostrorum consilio concedimus, confirmamus, & præsentis scripti privilegio communimus.

Jura Albanen. Ecclesiæ confirmat.

Clausulæ.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatam Albanensem Ecclesiam temere perturbare &c. Si qua igitur in futurum &c. usque præmia æternæ pacis inveniant, Amen. Amen. Amen.

Honorii PP.

EGO HONORIUS Catholicæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Et S. R. E. Card. subscriptiones.

Ego Guido Prænestinus Episcopus subscripsi.
Ego Cynthius Portuensis, & Sanctæ Rufinæ subscripsi.
Ego Petrus Sabinensis Episcopus subscripsi.
Ego Leo tituli Sanctæ Crucis in Hierusalem Presbyter Cardinalis subscripsi.
Ego Robertus tituli Sancti Stephani in Monte Cœlio Presbyter Cardinalis subscripsi.
Ego Gregorius tituli Sanctæ Anastasiæ Presbyter Cardinalis subscripsi.
Ego Stephanus Basilicæ Duodecim Apostolorum Presbyter Cardinalis subscripsi.
Ego Thomas tituli Sanctæ Sabinæ Presbyter Cardinalis subscripsi.
Ego Guido Sancti Nicolai in Carcere Tulliano Diaconus Cardinalis subscripsi.
Ego Octavianus Sanctorum Sergii, & Bacchi Diaconus Cardinalis subscripsi.
Ego Gregorius Sancti Theodori Diaconus Cardinalis subscripsi.
Ego Stephanus Sancti Adriani Diaconus Cardinalis subscripsi.
Ego Aldebrandinus Sancti Eustachii Diaconus Cardinalis subscripsi.

Datum Ferentini per manum Raynerii Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Vice-Cancellarii nono Kalendas Augusti, Indictione quinta, Incarnationis Dominicæ Anno millesimo ducentesimo decimoseptimo, Pontificatus vero Domini Honorii Papæ Tertii, Anno Secundo.

Dat. die 25. Julii 1217. Pontific. Anno II.

XIV.

Publicatio Processuum contra Fanenses Ecclesiasticæ libertatis perturbatores, ac Episcopalis Dignitatis invasores.

Ex Regest. Vaticano.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus Episcopis per Marchiam Anconitanam constitutis salutem, & Apostolicam Benedictionem.

PRophani Fanensium actus innuunt, immo manifeste declarant illos esse timore, ac amore divini nominis vacuos, & quod inviti ac dolentes dicimus reprobos circa fidem, cum in Ecclesias ac in Ecclesiasticos Viros sævitias illas exerceant a quibus abstinet etiam feritas Paganorum. Illi enim Loca Sancta cum peccatis exigentibus traduntur in manibus eorumdem sine reverentia tenent, & forte rituum suorum polluunt immunditiis, hi autem ea penitus dissipant, & evertunt, sicut ruinæ Forosemproniensis Ecclesiæ protestantur. Cum vero expectaremus, ut iidem Fanenses recurrentes ad proprias conscientias, & offensam Dei, ac Sedis Apostolicæ cogitantes saluti animarum suarum consulere, ut satisfaciendo de impietatis hujusmodi sacrilegio, & absolvi ab excommunicationis sententia, quam propter hoc sunt ligati humiliter postulando; ipsi quasi contra Deum, & salutem propriam conjurarint, ecce manus impias converterunt in viscera Fanensis Ecclesiæ Matris suæ primo Ecclesiæ ipsius hominibus exactiones indebitas, & insolitas imponere molientes, & eamdem Ecclesiam, quæ illos in libertatem filiorum Dei quantum in ipsa est genuit satagentes subjicere servituti. Cumque Venerabilis Frater noster Fanensis Episcopus Albergettum Potestatem, & Communitatem Fanensem rogaret, ac moneret benigne, ut ab hujusmodi gravaminibus abstinerent, cum ejusdem Ecclesiæ homines ab eorum collectis permansissent hacte-

Fanensium flagitia.

Forosempronien. Ecclesiam excindunt.

Fanensis Ecclesiæ ledunt libertatem.

hactenus liberi, & immunes, & ipse qui Crucesignatus est gaudere deberet immunitatis privilegio Crucesignatis indulto, monitionibus prædictis adjiciens, ut juxta Statuta Generalis Concilii revocarent sanctiones iniquas præsumptas contra Ecclesiasticam libertatem; præfatus Albergettus obturans ejus justis, & salubribus monitis aures suas, ac totos sensus suos exacuens in ejusdem Episcopi injuriam, & gravamen, quemdam ipsius bajulum, qui pro eo quod in commissa sibi amministratione se infideliter gesserat, ad dandum eidem quamdam pecuniæ quantitatem semetipsum astrinxerat, datis fidejussoribus, & præstito juramento novo potentiæ genere ab ipso juramento absolvit, fidejussoribus datis ab eo nihilominus absolutis, ac deinde fecit per Civitatem voce præconis interdici, ne quis ipsi Episcopo vel ejus familiæ loqueretur, aut eis quidquam vendere attentaret, & sic coegit eumdem cum tota familia sua viginti duobus diebus quasi obsessum in solis vivere leguminibus nullo audente coquere sibi panem aut aliquid ministrare, ipsisque non audentibus Palatium egredi metu mortis. Fama igitur per partes vicinas hujus impietatis sævitiam nunciante, Venerabiles Fratres nostri Anconitanus, & Senogallien. Episcopi, ac Prior Fontis Avellanæ, aliique Viri Religiosi moti compassionis affectu ad Civitatem prædictam personaliter accesserunt, in quorum manus, & arbitrium post longos tractatus concordiæ idem Episcopus precise ponere noluit totam hujusmodi quæstionem, sed dictus Albergettus hæc, & alia, quæ præfati Episcopi, & Religiosi rationabiliter proponebant prorsus audire contemnens, iterum præsente dicto Senogallien. Episcopo fecit per Civitatem præconis voce clamari, ut nullus loqueretur jam dicto Fanen. Episcopo, aut aliquod exerceret commercium cum eodem, & præsumptioni præsumptionem, ac furori furorem adjiciens inhibuit sub pœna Banni, & vinculo juramenti, ut nullus Missam, Prædicationem, vel Officium aliquod audiret Episcopo sæpedicto præsente, ut sic ordine perturbato, ipsum Episcopum excommunicasse quodammodo videretur. Videns ergo idem Episcopus locum amplius dissimulationi non esse, cum dictus Albergettus de die in diem fieret insolentior, & gravaminibus gravamina cumularet in ipsum & Judicem, ac totam familiam ejus excommunicationis, & in Civitatem prædictam interdicti sententias promulgavit. Porro cum dilectus filius Andreas Subdiaconus, & Cappellanus noster tunc in partibus illis officium Legationis exercens, præfato Episcopo, & quibusdam aliis convocatis in ipsos Fanen., & eorum complices pro destructione prædictæ Forosempronien. Ecclesiæ excommunicationis sententiam protulisset, sæpedictus Albergettus per Nuncios suos mandavit ipsi Episcopo a præsentia dicti Legati reverso, ut excommunicationis, & interdicti sententias, quas in ipsum, & Judicem, ac familiam suam, & Civitatem Fanen. protulerat, ac aliam quoque latam in mulierem quandam pro eo, quod quandam Ecclesiæ suæ domum contra justitiam detinet violenter, sine conditione qualibet relaxaret, nec impediret, quo minus ipsius Ecclesiæ homines impositam sibi collectam exolverent, & de statutis Concilii toto tempore sui regiminis intentionem non faceret, vel in aliquem ejus jurisdictioni subjectum excommunicationis sententiam promulgaret. Cumque idem Episcopus nolens ejus malitiæ consentire, offerret eidem, quod super his omnibus in aliquos Viros Ecclesiasticos compromitteret, & eorum arbitrium sine refragatione qualibet observaret dictus Albergettus verbis justitiam, vel æquitatem sonantibus obturans aures, & animum more, ac de malo in pejus corruendo demonstrans se super talentum plumbi cum iniquitate sedere, Sacristiam Fanensis Ecclesiæ, in qua erant Corpora Sanctorum, indumenta, libri, & cætera Ecclesiastica ornamenta cum Cappella, & quibusdam aliis rebus ipsius Episcopi, ac Hostia universa canonice securibus frangi fecit, ac res ibidem inventas conscribi, & Canonicos de ipsa Canonica ejici subtractis eisdem omnibus alimensis. Deinde Ministri ejusdem in Episcopale Palatium irruentes, & Cameram ipsius Episcopi frangentes securibus scrinia, in quibus Privilegia, & Instrumenta Episcopatus posita erant, penitus confregerunt, ac expulerunt Cappellanum, & omnes Servientes ipsius Episcopi de Palatio, & solo inter Sathanæ Satellites remanente, quorum unus adhuc humanitatis aliquid retinens sibi dixit in aure, quod præfatus Albergettus eum mutilare firmiter proposuerat, si ea nocte in ipso Palatio remaneret, unde idem Episcopus de viro iniquitatis merito iniqua præsumens, statim fugit ad Altare Majoris Ecclesiæ vestimentis, & calceamentis omnibus quod etiam dicere pudor est spoliatus: ibique cum septem de ipsius loci Canonicis, & eorum familia permansit tribus diebus, & noctibus sine pane, vino, aqua, & omnibus alimentis, valvis Ecclesiæ confixis clavis ferreis de foris, ne ipsis pateret egressus, & custodibus deputatis circa ipsam Ecclesiam ne per fenestras panis, aut edulium aliud inferretur. Postremo idem Episcopus in hujusmodi mortis angustia positus facta protestatione coram ipso Altari, & Canonicis antedictis, ne præjudicaret Ecclesiæ quod tam certo mortis metu facere cogebatur consensit, ut mortem effugeret dicti Albergetti petitionibus supradictis. Præfatus vero Legatus cum hæc ad aures ejus impietas pervenisset ad Senogalliensem Civitatem festinus accedens in ipsum Potestatem, & totum Consilium Civitatis Fanensis solemniter promulgavit excommunicationis sententiam, salva ea quam pro facto præfatæ Forosemproniensis Ecclesiæ tulerat in eosdem. Licet igitur pœna severior tantis deberetur excessibus, Nos tamen mitiori utentes ad præsens præfati Legati sententiam auctoritate Apostolica roboramus, & Civitatem prædictam districtissimo subjicimus interdicto. Adjicientes, ut præfatus Albergettus, & complices ejus etiam finito sui regiminis tempore, nihilominus eadem sententia teneantur, nec ab ea possint absolvi, nisi personaliter propter hoc ad Sedem venerint Apostolicam, nisi forsan in mortis articulo constituti; Uxorem quoque, ac familiam ejus sententiæ subjicimus interdicti, auctoritate præsentium inhibentes, ut quandiu sæpedictus Albergettus in aliqua Civitate, Castello, seu Villa personaliter fuerit, nullus ibi divinum præsumat Officium celebrare, & si quis ei alicujus obligationis vinculo est astri-

Marginalia: Monito ab Episcopo potestati, & populo facta vana. — Nova scelera. — Episcopus Civitatem interdicto subponit. — Potestas flagitia flagitiis addit. — Episcopi constantia. — Legatus Apost. excommunicatos declarat Fanenses. — Sententiam confirmat Pontifex.

astrictus non teneatur eidem sic ligato aliquatenus respondere. Ad hæc sub pœna excommunicationis districtissime inhibemus, ne aliqua Civitas, Castellum, seu Villa sæpedictum Albergettum ullo unquam tempore in Rectorem, seu Potestatem assumat, sententias si quas forte idem, vel aliquis auctoritate ipsius protulerit, quamdiu fuerit sic ligatus, decernentes irritas, & inanes, nullo unquam tempore valituras: sub pœna etiam excommunicationis districtius inhibemus, ne quis cum Fanensibus antedictis, donec super præmissis eidem Episcopo, & Fanensi Ecclesiæ congrue satisfecerint, aliquod præsumat commercium exercere. Ideoque Universitati vestræ per Apostolica scripta in virtute obedientiæ districte præcipiendo mandamus, quatenus singuli per Civitates, & Dioceses vestras singulis diebus Dominicis, & Festivis per vos, & subditos vestros hæc solemniter publicantes ea præcipiatis, & faciatis, quantum in vobis fuerit firmiter observari. Denuntietis etiam eisdem Fanensibus quod si diu in sua contumacia perduraverint poterunt non immerito formidare ne Civitatem ipsorum Episcopali Dignitate privemus, ut in quo deliquerunt justo judicio puniantur, & eorum insolentiam comprimamus potentia brachii sæcularis.

Episcopis mandat, ut hanc publicent sententiam.

Datum Ferentini septimo Kalendas Octobris Pontificatus Nostri Anno secundo.

Dat. die 24. Septem. 1217 Pontific. Anno I.

X V.

Ibid.

Confirmatio Privilegiorum, & libertatum Judæis concessorum.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis in Christo filiis fidelibus Christianis salutem, & Apostolicam benedictionem.

Exordium.

SIcut Judæis non debet esse licentia in Synagogis suis, ultra quam permissum est lege præsumere, ita in his, quæ eis concessa sunt nullum debent præjudicium sustinere. Nos ergo licet in sua magis velint duritia perdurare, quam Prophetarum verba, & suarum Scripturarum arcana cognoscere, atque ad Christianæ Fidei, & salutis notitiam pervenire, quia tamen defensionem nostram, & auxilium postulant, ex Christianæ pietatis mansuetudine Prædecessorum nostrorum felicis memoriæ Calixti, Eugenii, Alexandri, Clementis, Cœlestini, & Innocentii Romanorum Pontificum vestigiis inhærentes, ipsorum petitionem admittimus, eisque protectionis nostræ clypeum indulgemus. Statuimus etiam, ut nullus Christianus invitos, vel nolentes eos ad Baptismum per violentiam venire compellat, sed si eorum quilibet sponte ad Christianos fidei causa confugerit, postquam voluntas ejus fuerit patefacta, Christianus absque aliqua efficiatur calumnia. Veram quippe Christianitatis Fidem habere non creditur, qui ad Christianorum Baptisma non spontaneus, sed invitus cognoscitur pervenire. Nullus etiam Christianus eorum personas sine judicio potestatis terræ vulnerare, aut occidere, vel suas illis pecunias auferre præsumat, aut bonas, quas hactenus in ea, in qua habitant Regione, habuerint consuetudines immutare. Præterea in festivitatum suarum celebratione quisquam fustibus vel lapidibus eos ullatenus non perturbet, neque aliquis ab eis coacta servitia exigat nisi ea, quæ ipsi præteritis facere temporibus consueverunt; Ad hæc malorum hominum pravitati, & avaritiæ obviantes decernimus, ut nemo Cæmeterium Judæorum mutilare, vel minuere audeat sive obtentu pecuniæ corpora humata effodere. Si quis autem decreti hujus tenore cognito temere, quod absit, contraire tentaverit, honoris & officii sui periculum patiatur, aut excommunicationis ultione plectatur, nisi præsumptionem suam digna satisfactione correxerit. Eos autem dumtaxat hujus protectionis præsidio volumus communiri, qui nihil machinari præsumpserint in subversionem Fidei Christianæ.

Protectionem suam Judæis spondet Honorius.

Eos nonnisi volentes ad Baptismum admitti statuit.

Molestias eis inferri vetat.

Firmitas decreti hujus.

Datum Laterani per manum Raynerii Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Vicecancellarii septimo Idus Novembris Indictione quinta, Incarnationis Dominicæ Anno millesimo ducentesimo decimoseptimo, Pontificatus vero Domini Honorii Papæ Tertii Anno secundo.

Dat. die 5. Novem. 1217 Pont. An. II.

X VI.

Exhortatio ad Archiepiscopum Arborensem ejusque universos Ecclesiarum Provinciæ suæ Prælatos, ut orationibus & auxiliis opportunis pro Terræ Sanctæ liberatione desudent.

Ibid.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Archiepiscopo Alboren., & universis Episcopis, ac omnibus Ecclesiarum Prælatis tam exemptis, quam aliis per Alboren. Provinciam constitutis, salutem & Apostolicam benedictionem.

ADversus Hostes visibiles invisibilibus armis idest orationibus dimicare veteribus exemplis instruimur, quæ nostris quoque temporibus innovata, quando exercituum Dominus Infidelium multitudinem bello Hispanico tradidit in manus paucorum fidelium gloriam: Ecce autem tempus quo universi fideles ad hæc debent Arma concurrere: Ecce tempus quo cinere debent aspergere caput suum; Ecce tempus quo debent in Cœlum lacrymarum, & orationum vocibus exclamare, ut ille qui non in multitudine dimicat innovatis signis, & mirabilibus immutatis secundum omnipotentiam suam multitudinem in paucitate devincat. Charissimi etenim filii Nostri A. . . Hungariæ Rex Illustris, & Austriæ ac Moraviæ Duces Viri utique dignitatis honore conspicui, sed non minus fidei devotione præclari cum nonnullis Comitibus, Baronibus, & alio Comitatu suo Dei munere ventis usi felicibus littora Hierosolymitanæ Provinciæ feliciter attigerunt, qui attendentes, quod non est differentia in conspectu Dei Cœli liberare in multis aut paucis, quia non in exercitus multitudine, sed de Cœlo victoria ministratur, Terram Babiloniæ in multitudine quidem parva, sed strenua de superno confisi auxilio sint ingressi, quis fidelis hoc audito lacrymis, & orationibus indulgere non debeat ac ad Dominum oris, & cordis vocibus exclamare, cum pars corporis nostri, quod est Ecclesia corporis

Adversus fidei hostes orationibus prius dimicandum.

Hungariæ Rex in Babiloniam penetrat.

poris, cujus caput est Christus Corporis, cujus sumus singuli membra forsan hac ipsa hora gloriosa pro fide Christi certamina ineat suisque diffidens viribus, ac de sola divinæ virtutis miseratione confidens ad eam facilius impetrandam nostrarum suffragia orationum exposcat. Sane Nos cum ad nostram pervenit notitiam illos terram prædictam intrasse, animam nostram effudimus coram Deo, illum pro eis in lacrymarum affluentia deprecantes, & quia de meritorum nostrorum qualitate diffidimus tam Clerum, quam Populum Urbis convocavimus in Basilica Salvatoris, atque inde ad venerandam gloriosæ Matris ejus Ecclesiam prælatis capitibus Beatorum Apostolorum Petri & Pauli pedibus nudis processionaliter ivimus, ut præfatis Jesu Christi Atletis ejus Genetricis obtentu supremum impetraremus auxilium, ad quod nostra non sufficere merita sciebamus. Verum quia per eos totius Populi Christiani negotium geritur;quare dignum est, ut ad exorandum pro eis Christianus quilibet in oratione humiliter prosternatur, solemnes propter hoc processiones in singulis Civitatibus, & aliis locis,in quibus est frequentia Populorum, prima sexta feria cujuslibet mensis providimus faciendas sperantes, quod ille qui dictatam in Ninivitis sententiam eorum humiliatione inspecta misericorditer revocavit,quique uno Moyse orante pro Populo Israel convertit Amalechitas in fugam, & Solem Josue precibus stare fecit, qui denique suos ad se de quacumque tribulatione clamantes se auditurum ineffabili pietate promisit, devote pulsatus tot fidelium suorum clamoribus nequaquam continebit suæ viscera pietatis, sed propter semetipsum inclinabit ad preces servorum suorum propitius aures suas, & effundens iram suam in gentes, quæ non noverunt eum, & in Regna, quæ non invocant nomen ejus, ad laudem & gloriam suam confringet cornua peccatorum. Ideoque charitati vestræ per Apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatenus hæc cum devotione debita fieri faciatis, ita ut quilibet vestrum nisi justo impedimento excusetur, intersit suis indutus insignibus, & pedibus nudis, quatenus exemplo vestro ad idem provocetur devotio subditorum. Religiosi autem in locis solitariis commorantes hæc in Claustris suis eo devotius exequantur, quo magis a mundanis tumultibus sunt immunes subditos vero vestros tam mares, quam mulieres sollicite moneatis, ut ad hæc facienda non in veste pretiosa, seu in alio inani cultu conveniant, sed in eo, per quem se ipsos ad devotionem mutuo provocant, ac humiliationem internam exterioris habitus humilitate demonstrent. Memores quod Ninivitæ,de quibus jam sermo processit, in humiliatione sua se saccis a minore usque ad maximum induerunt, adeout ipse Rex abjecta Regali purpura se sacco indueret, & asperserit cinere, propter quod apud eum, qui humilia respicit,meruerunt misericordiam invenire. Ad hæc Crucesignatos omnes ad celerem succursum illorum sedulis exhortationibus animetis, & faciatis per alios ad hoc idoneos animari, ita quod in instanti Passagio Deo Duce transeant universi: Hiis vestrum qui muniti sunt Crucis signaculo cum illis pariter profecturis in Nomine Domini Jesu Christi. Ut

Habitæ a Pontifice cum Clero preces solemnes.

Eas fieri mandat in omnibus Ecclesiis.

Crucesignati ut eo se conferant monendi.

autem de statu Terræ vos certiores reddamus, & ad providendum, quæ sunt necessaria, cautiores, tenorem literarum, quas nuper a Magistro Domus Militiæ Templi recepimus præsentibus de verbo ad verbum duximus inserendum, qui talis est: Reverendissimo in Christo Domino, & Patri Honorio Dei providentia Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Summo Pontifici suorum Subditorum devotissimus Frater W...... de Carnoto Pauperis Militiæ Templi Magister humilis debitam cum osculo pedum reverentiam, & obedientiam Paternitati Vestræ statum Terræ Sanctæ, quam Dominus proprio sanguine suo consecravit præsentibus duximus intimandum. Hoc igitur vobis constet, quod ad discessum præsentium innumera Peregrinorum multitudo tam militum, quam servientium vivificæ Crucis insignita charactere ab Alamanici Imperii, & aliorum Regnorum variis partibus confluens apud Accon adventarat Sephedinus vero Magnus Soldanus in Terra Babilonis commorans ibidemque existens immobilis de se minime confidebat. Verebatur etenim Regis Hungariæ, & Ducum Austriæ & Moraviæ adventus qui cum copiosa multitudine Militum ac Servientium Cleri, & Populi apud Accon applicuerunt timebat etiam dictus Sephedinus Navigium Frisonum, quod apud Accon in proximo applicaturum ferebatur Coradinus vero filius ejus in Marchiis nobis adjacentibus iter suum direxerat, & accessus. Et hoc vobis intimamus, quod annis pluribus retroactis non recolimus Paganismum in statu fuisse debiliori, quam nunc extat, quem Pater Omnipotens de die in diem permittat pejorari, sed in partibus nostris frumenti, & hordei, & omnium humane sustentationis necessariorum caritudo est maxima,Seges autem fallens Agricolam in hoc anno in minima quantitate fuit recollecta:expectabant indigenæ etiam, quod seges de partibus afferretur transmarinis, sed minimum in hoc anno fuit apportatum. Est & aliud incommodum videlicet super æquitaturis adeo grave, quod æqui nullo modo possunt venales inveniri. Quocirca universis Crucesignatis ac signandis bona fide consulatis quatenus de prædictis se studeant premunire de quibus in partibus nostris nullum invenient consilium vel juvamen. Cæterum sciatis, quod ante adventum Regis Hungariæ, & Ducis Austriæ provisum fuit a Domino Patriarcha, & Rege, & Peregrinis, & Fratribus Hospitalis, & nobis quod versus Neapolim Syriæ iter arriperemus cum Coradino si nos expectaret pugnaturi. Post adventum vero prædictorum Magnatum in hoc omnes unanimiter assensum exhibuimus, quatenus in manu forti per Mare, & Terram in Babiloniam proficisceremur ad obtinendum Damiatam, ut sic cautius, & provisius versus Sanctam Terram Hierosolymitanam. Iter præpararemus omnes igitur Crucesignati, seu Crucesignandi sollicite moneantur, ut quam majorem poterunt secum ducant copiam victualium, & equorum.

Magistri Templariorum ad Honorium literæ de Statu Terræ Sanctæ.

Datum Laterani octavo Kalendas Decembris Pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 24. Novem. 1217 Pont. An. II.

Pax,

XVII.

Ex Regest. Vatic. Conditiones Pacis servandæ inter Pisanos, & Januenses.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Potestatibus, & Populis Pisanis, & Januensibus salutem, & Apostolicam benedictionem.

Exordium. Miserator & misericors Dominus, qui non obliviscitur misereri, exurgat nunc imperaturus ventis & flatibus, ut fiat ex commotione tranquillitas, procella turbationis mitescat in auram, & fileant fluctus ejus, cum diei malitia, & pericula temporis invalescunt: ita ut quos prædixit Apostolus dies novissimos sentiamus instare, ac tempus advenit, in quo qui amici sunt sponsi, sponsæ ulciscuntur injurias, ut jugum tollatur captivitatis nostræ ac captivæ filiæ Syon vincula dirumpantur. Unde cum Vos ad invicem dudum commoverit fremitus tempestatis, utamini jam beneficio pacis quia homini pacifico sunt reliquiæ & pacifici Dei Filii vocabuntur, & cum inter alios Christi Atletas necessarii sitis succursui Terræ Sanctæ potenter accingimini contra Crucis blasphemos, cum jam sit revelatio improperiorum nostrorum in januis, ut speramus. Sane Nos, qui ejus in Terris vicem gerimus, qui pacem suis discipulis nunciavit, & eam mundo reliquit, ad reformandam inter Vos pacem laboravimus, & instituimus bona fide, utpote qui Animarum salutem, & Civitatum vestrarum honorem diligimus, & optamus: ad quod melius peragendum olim de latere nostro Venerabilem Fratrem nostrum Hugonem Episcopum Hostien ad Vos duximus destinandum, qui a vobis, quod super hoc mandatis nostris omnibusque faceremus per Nos seu Nuncios vel literas pareatis, juramento recepto, & utriusque partis voluntate plenius intellecta, vobis injunxit, ut Nuncios & Procuratores idoneos, qui mandata nostra reciperent, ad nostram præsentiam mitteretis, & ipse postmodum ad Apostolicam Sedem rediens Nobis, & Fratribus nostris exposuit plene ac fideliter universa. Nos igitur per ejus fidelem relationem instructi Nunciis, & Procuratoribus vestris videlicet Nobilibus Viris Gisberto Albigo, & Leon pro vobis Pisanis, & Huberto Spinulæ, Fulconi Castelli, Daniele Doriæ, & Hugone Cancellario pro vobis Januensibus ad Nos super iis ex parte vestra transmissis in nostra præsentia constitutis, vobis sub debito juramenti de communi Fratrum nostrorum consilio præcipimus, quæ sequuntur. Vos itaque Januenses postquam Nuncii vestri ad propria remeabunt infra mensem custodiam Castri Bonifatii Nobis, & Romanæ Ecclesiæ assignetis, tenendi usque ad beneplacitum nostrum per eos, quos ad hoc duxerimus deputandos, ita ut per hoc nullum Romanæ Ecclesiæ præjudicium generetur * & vos Pisanorum Nuncii statim nomine omnium Pisanorum prædictis Nunciis Januen. pro Januensi Civitate, & omnibus Civibus Januensibus, & pro universis, qui sunt de eorum districtu in terra & mari, & vos Pisani pro vobis, & vestris omnibus postquam Nuncij vestri redierint Januensibus, & suis omnibus veram plenam, & firmam pacem reddatis, & imposterum conservetis, & hoc præcipimus salvis omnibus aliis mandatis nostris super iis, quæ ad pacem facere dignoscuntur, ut per nos universis demum discordiis infra tempus præfigendum a nobis Domino cooperante sopitis pax inter vos perpetua valeat conservari, & vos Pisani pacem eamdem omnibus vestris curetis absque more dispendio nuntiare, vosque Januenses Nuncii nomine omnium Januensium dictis Pisanorum Nunciis pro Civitate Pisana Pisanis, & omnibus suis, & vos Januenses pro vobis, & vestris omnibus sicut in Pisanis est dictum eadem per omnia faciatis. Ad hæc præcipimus vobis Pisanis, ut Nobili Viro Judici Turritan., & ejus filio rebusque ipsorum in terra, & mari veram firmam, & plenam pacem reddatis, atque servetis. Omnia vero, quæ a tempore nobis præstiti juramenti sunt hinc inde ablata, vel deinceps auferri contigerit; restituere vos Pisani, & Januenses damnum passis, & patientibus procuretis, & ad id plenius exequendum post susceptionem præsentium infra mensem vos Pisani duos Cives Januenses, & vos Januenses totidem Pisanos pacis amatores discretos, & providos eligatis, quos post eorum electionem infra triduum, quod de manifestis infra quadraginta, & de dubiis vero post querelam propositam infra sexaginta dies pronuncient, & Potestates, Rectores, seu Consules vestros, qui pro tempore fuerint, ut id quod ab illis pronunciatum fuerit faciant post pronunciationem infra viginti dies exequtioni mandari, astringatis vinculo juramenti. Hæc autem vobis ad præsens salvis omnibus aliis mandatis nostris duximus injungenda. Volumus etiam vobis Januensibus jus pignoris, quod in Judicatu Arboreæ vos habere proponitis, salvum fore, itaut nihil consequamini ultra sortem, & ea percepta vel si jam percepistis eamdem, ipsa contenti dictum pignus absolutum absque difficultate aliqua dimittatis.

Inter Pisanos & Januenses pacem curat Honorius. Legatum ad hoc mittit. Procuratores utraque ex parte Romam missi. Pacis conditiones a Pontifice propositæ.

* *Legendum crediderim* & vos Januen. Nuncii statim nomine omnium Januen. prædictis Nunciis Pisanorum pro Pisana Civitate, & omnibus Civibus Pisanis,

Clausulæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hujus nostri præcepti paginam infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Laterani Kalendis Decembris Pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 1. Decem. 1217. Pont. An. II.

XVIII.

Ibidem.

Confirmatio Donationis cujusdam Ecclesiæ per Angliæ Regem Hospitali Sancti Spiritus in Saxia de Urbe factæ.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Magistro, & Fratribus Hospitalis Sanctæ Mariæ in Saxia, salutem & Apostolicam benedictionem.

Claræ memoriæ Joannes Rex Anglorum ad preces, & exhortationes felicis memoriæ Innocentii Papæ prædecessoris nostri Ecclesiam de Wintele, quæ ratione patronatus pertinebat ad ipsum, in puram, & perpetuam Eleemosynam ad usum, & sustentationem Infirmorum ac Pauperum Hospitali vestro donavit statuens & concedens, ut donec ipsa vacet Ecclesia, centum marcas annuatim ad saccarium in festo Sancti Michaelis idem percipiat Hospitale. Nos igitur ad exemplar memorati Prædecessoris nostri in favorem Hospitalitatis donationem, & concessionem ipsam ratam habentes, eamdem Ecclesiam salvo Episcopali jure, vobis, & per vos eidem Hospitali auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus: statuentes, ut postquam ab eo, qui nunc possidet illam, canonice fuerit absoluta, vos per idoneum Vicarium deserviatis eidem, & assignata sibi de proventibus ejus congrua portione cæteros ad Hospitalitatis usum percipiatis sine contradictione cujusquam: Ad majorem vero certitudinem hujus rei tenorem literarum donationis, & concessionis ejusdem Regis de verbo ad verbum huic paginæ duximus inserendum: Joannes Dei gratia Rex Angliæ, Dominus Hyberniæ Dux Normanniæ, & Aquitaniæ, & Comes Andegaven, omnibus ad quos præsens charta pervenerit salutem: Sciatis Nos divinæ pietatis intuitu, & pro salute Animæ nostræ, & Animarum Antecessorum, & Hæredum nostrorum, & ob reverentiam Domini Papæ Innocentii, cujus preces super hoc recepimus concessisse, & præsenti charta confirmasse Hospitali, quod idem Dominus Papa construxit apud Ecclesiam Sanctæ Mariæ in Saxia, quæ Anglorum dicitur, & Anglorum fuit Hospitio deputata ante Basilicam Beati Petri positam secus stratam, centum marcas annuatim percipiendas ad saccarium nostrum in termino Sancti Michaelis quousque Ecclesia de Wintele, quam dedimus prædicto Hospitali in puram, & perpetuam Eleemosynam ad usus, & sustentationem Infirmorum, & Pauperum ejusdem Hospitalis, vacaverit: Et cum vacaverit prædicta Ecclesia cessabimus in solutione prædictarum centum marcarum Testibus Domino Herimanno Archiepiscopo Cantuarien., Ernesto Helyen, Joanne Horvvicen, & Willelmo Londonien Episcopis, Guillelmo filio Petri Comitis Essexini, Comite Willelmo Marescialło, Roberto Comite Leycestrie. Datum per manum Sifridi Præpositi Beverlacen., & Archidiaconi Wellen. apud Westien. vigesima quinta die Martii anno Regni nostri quinto.

Donatio à Joanne Rege facta. — *Eam confirmat Pontifex.* — *Literæ Joannis Regis.*

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis, & Constitutionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Clausulæ.

Dat. Laterani tertio nonas Januarii Pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 13. Januar. 1218. Pont. An. II.

XIX.

Ibidem.

Portugalliæ Rex, ejusque Hæredes, & Regnum sub Apostolicæ Sedis protectione suscipiuntur, cum solutione Census duarum marcarum auri singulis annis.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Charissimo in Christo filio Aldefonso Illustri Portugallensi Regi, ejusque Hæredibus in perpetuum, salutem & Apostolicam benedictionem.

Manifestis probatum est argumentis, quod per sudores bellicos, & certamina militaria Inimicorum Christiani nominis intrepidus extirpator, & propagator diligens Fidei Christianæ, sicut bonus filius, & Princeps Catholicus multimoda obsequia Matri tuæ Sacrosanctæ Ecclesiæ impendisti, dignum memoria nomen, & exemplum imitabile Posteris derelinquens. Æquum est autem, ut quos ad regimen, & salutem Populi ab alto dispensatio cœlestis elegit, Apostolica Sedes affectione sincera diligat, & in justis postulationibus studeat efficaciter exaudire. Proinde Nos attendentes Personam tuam prudentia ornatam, justitia præditam, atque ad Populi regimen idoneam eam ad exemplar felicis recordationis Alexandri, & Clementis Prædecessorum nostrorum Pontificum Romanorum sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & Regnum Portugalliæ cum integritate honoris Regni, & dignitate, quæ ad Reges pertinet, necnon & omnia loca, quæ cum auxilio cœlestis gratiæ de Saracenorum manibus eripueris, in quibus jus sibi non possunt Christiani Principes circumpositi vendicare, Excellentiæ tuæ concedimus, & auctoritate Apostolica confirmamus. Ut autem ad devotionem, & obsequium Beati Petri Apostolorum Principis, & Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ vehementius accendaris, hæc ipsa præfatis Hæredibus tuis duximus concedenda, eosque super iis, quæ concessa sunt, Deo propitio pro injuncto nobis Apostolatus officio defendemus. Tua itaque intererit fili charissime ita circa honorem, & obsequium Matris tuæ Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ humilem, & devotum existere, & sic te ipsum in ejus opportunitatibus, & dilatandis Christianæ Fidei finibus exercere, ut de tam devoto & glorioso filio Sedes Apostolica gratuletur, & in ejus amore quiescat. Ad indicium autem, quod præscriptum Regnum Beati Petri juris existat, pro amplioris reverentiæ argumento statuit Illustris memoriæ Rex Alphonsus Avus tuus duas marcas auri annis

Aldefonsus Rex de Ecclesia Rom. optimè meritus. — *Sub protectione S. A. suscipitur, eique regnum confirmatur.* — *Census annuus eidem Sedis persolvendus.*

annis singulis nobis nostrisque successoribus persolvendas. Quem utique Censum ad utilitatem nostram, & successorum nostrorum Bracharen. Archiepiscopo, qui pro tempore fuerit, tu & successores tui curabitis assignare.

Clausulæ. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat Personam tuam aut hæredum tuorum, vel etiam præfatum Regnum temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica Sæcularisve Persona hanc nostræ Constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit secundo tertiove commonita nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a Sacratissimo Corpore, & Sanguine Dei, ac Domini Redemptoris Nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem Regi, & Regno sua jura servantibus sit pax Domini Nostri Iesu Christi quatenus, & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Dat. die 11. Januar. 1218. Pont. An. II. Datum Laterani tertio Idus Januarii Pontificatus nostri anno secundo.

XX.

Quod Fratres Ordinis Carthusien. ab eorum solitudine per neminem distrahantur, vel testimonium ferre, juramentumve calumniæ subire compellantur.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus, Archiepiscopis, & Episcopis in quorum Diœcesibus sunt Domus Carthusien. Ordinis constitutæ salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Cum dilecti filii Fratres Carthusien. Ordinis, acceptis pennis columbæ innocentis solitudinem evolarint, illicque pro suis, & aliorum peccatis gemendis in ara cordis, mactatis carnalibus desideriis, holocaustum offerentes Domino semetipsos, ne pedes, quos laverant, cogantur iterum inquinare, Fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus quilibet vestrum Parochianos suos, qui eos presumpserint temere molestare, ut super hoc eis debitam satisfactionem impendant, monitione præmissa per censuram ecclesiasticam appellatione remota compellat.

Et quoniam iidem, ut credimus, ad calumniam projecerunt, auctoritate præsentium inhibemus, ne quis Priores, seu Fratres Ordinis memorati subire compellat calumniæ juramentum, nec iidem ad ferendum testimonium cogantur inviti.

Dat. die 9. Febru. 1218. Pont. An. II. Datum Lateran. quinto Idus Februarii, Pontificatus nostri anno secundo.

XXI.

Interamnensi Cathedrali Ecclesiæ, quæ per Romanos Pontifices Spoletanæ fuerat unita, Episcopalis dignitas restituitur.

Ex Regest. Vaticano edidit Vghell. Ital. Sac. Tomo I.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Petro Priori, & Clericis Interamnen. salutem, & Apostolicam benedictionem.

Capituli Interamnen. preces ad Innocentium PP. pro restitutione dignitatis Episcopalis. Ven. Fratri nostro Benedicto Episcopo cum quibusdam Canonicis Spoletanis, & tibi fili Prior cum Clericis Sanctæ Mariæ Interamnen. in bon. mem. Innocentii Papæ Prædecessoris nostri præsentia constitutis pro eadem Ecclesia supplicabatur humiliter: & cum Cathedralis fuit ab antiquo, ita quod inter alios gloriosos Martyres Valentinum, & Proculum, & Anastasium confessorem meruit habere Pontifices, non obstante quod aliquanto tempore propter inopiam langueret proprii Pastoris destituta solatio, restaurare dignaremur in ipsa Episcopalis dignitatis honorem; quia cum per Dei gratiam, & populus satis abundet, & adeo ferveat ejus devotio, quod plena manu conferentibus omnibus in communi de competenti dote, ac idoneis ædificiis providetur contra damnum, quod rerum defectus hactenus intulit, deberet suffragante jam copia restaurari, sic cessante causa, cesset effectus. Sed ad hæc objecta fuerunt primo longinquitas temporis, quo Interamnen. Spoletana possedit Ecclesiam tanquam suam, cujus dicebatur memoria non extare; secundo concessiones quorumdam Romanorum Imperatorum, quorum unus Comitatum Civitatis Interamnensis, & alius Monasteria, & quasdam Ecclesias Civitatis ejusdem Spoletanæ videbatur Ecclesiæ concessisse. Tertio, confirmationes quorumdam Romanorum Pontificum, qui concessiones Imperatorum, & specialiter plebis Sanctæ Mariæ Interamnensis, ut privilegiorum verbis utamur, inter alia Spoletano Episcopo conservabant. Quarto, quod olim inter Spoletanum Episcopum, & Clericos Ecclesiæ vestræ talis compositio intervenit, ut nullum ad beneficium, sive partem beneficii reciperent, sine ipsius assensu, & quod eadem annuatim hospitia duo darent, vt studerent, ac prædicarent, ut Interamnenses Laici solverent decimas, & mortuaria Episcopo Spoletano, & quæ tria, tam in Ecclesiis, quam Clericis, & Laicis jus Episcopale recognosci eidem Episcopo dicebatur. Ad quæ fuit à vobis responsum.

Rationes à Spoletano Episcopo in contrarium prolatæ.

Series responsionum Interamnensium. Primo, quod si Spoletanus Episcopus, Interamnensem Ecclesiam Spoletanæ subjectam ab antiquo fuisse, proponeret, præteriti cursum quantumcumque temporis allegaret, quasi obstaculum præscriptionis opponens, cum res suas nemo præscribat, & nullorum acquirat in proprio servitutem: quod si eam tenuit commendatam, sicut interdum Constantius Narniensis fuit Episcopus, quia commendatarius sibi nomine possedit, & per consequentiam non præscripsit, cum in talibus, secundum canonicas sanctiones, bona fides, justus titulus, & continua possessio requirantur. Secundo, quod Imperialis concessio nihil spiritualis juris auferre potuit, vel ad-

adferre cum Laicis, quantumcumque Religiosis, disponendi de rebus Ecclesiasticis nulla sit attributa facultas. Quapropter is, qui loca Religiosa voluisse conferre videtur, nil contulit; cum regulariter quantum juris in alium, quis habeat, transferre non possit, & sic quamvis donationis verba protulerit, effectum conferre nequivit, nec in generali comitatus donatione, si etiam in temporalibus tenuisset, cum eo tempore terram illam per usurpationem contra Ecclesiam, Imperium possideret, quod spiritualis juris existit, dici debet, quasi cum universitate tentasse, quoniam nec particulariter, nec cum toto habere potuit id donator. Tertio, quod per confirmationes Romanorum Pontificum generales, nihil videtur adjectum, cum firmum non præcesserit, quod sic potuerit confirmari, quia per eas novum jus non consuevit acquiri, sed robur adjicitur legitime acquisitis. Unde in privilegiis continebatur exhibitis clausula consueta, videlicet, sicut juste, ac canonice possidetis. Quarto, quod etsi forte præfatis clericis allegata compositio præjudicium aliquod potuisset adferre, posteris non nocebat, cum enorme dispendium vacantis Ecclesiæ fuerit attentatum, præsertim cum, & quilibet Episcopus alius, cui recommendata fuisset Ecclesia, potuisset percipere talia sine præjudicio libertatis. Pro Spoletanis autem fuit propositum, quod si haberent necesse recurrere ad præscriptionis auxilium, nec commendatam, nec suam fuisse Interamnensem Ecclesiam allegarent, sed possedisse pro sua, & ab eo tempore, cujus memoria non extabat, unde etiam si qui præscribere cœperat ab initio bonam fidem non habuerit, potuit postea bona fide possidere successor, a quo ultra tempus illud effluxit, quod exigitur ad præscriptionem quadragenariam confirmandam; præterea per concessiones Imperatorum, & confirmationes Romanorum Pontificum, si forte jus plenum Spoletana Ecclesia non fuisset adepta, titulum tamen probabilem habuit, ut sic Interamnensem Ecclesiam possidendo pro sua, præscriptionem canonicam bona fide, ac justo titulo consumaret. Cæterum si Cathedralis fuerat, non latuit illos Romanos Pontifices, qui inter Ecclesias alias Sanctam Mariam Interamnensem Ecclesiam per authentica privilegia confirmarunt Ecclesiæ Spoletanæ, & sic consensu tacito, quinimo facto talis expresso, eam subjicere videbantur, cum illa cui confirmatur major haberi consueverit confirmata, & consequenter Interamnensem Ecclesiam Episcopali dignitate privatam fecerunt, quoniam alias satis esset ridiculum, ut Episcopalis Episcopali subjecta dicatur, unde non absque cautela, cum eadem confirmata fuit Ecclesia, plebs extitit nominata, quasi nollet eam fore Cathedralem inposterum confirmator. Compositio non allegata superior, non solum præteritis, sed etiam præsentibus, & futuris dicebant præjudicium generasse, cum successores illarum, cum quibus inita fuerat, sic in emolumenta, sic & in damna successerunt, tempore nihilominus tanto silentes, quod etiam si qua illis contra compositionem eandem actio competere potuisset, fuit omnino præscritione sublata. His autem sic fides adimi videbatur; est quidem cautum in jure, quod ubi Episcopatus certi sunt limites præscribi non possunt, ne status Provinciarum, sive Diœcesum confundantur. Multo ergo minus Episcopalis dignitas præscriptione non tollitur, ex qua nimia confusio sequeretur. Porro Spoletanus nequivit Episcopus Interamnensem Ecclesiam per præscriptionem hujusmodi, Pontificali dignitate privare, cum sua debuerit esse contentus, & alienam possidere, vel quasi possidere nequiverit, ut diceretur unus, vel simplex Episcopus duas dignitates Episcopales habere, ac ratione unius major, & ratione alterius minor haberi ut novo jure, nec Metropolitanus, nec simplex Episcopus haberetur; nec obviat, ut dicatur non dignitas, sed Episcopalis locus præscriptus, cum nec dignitas propter prædicta, nec locus dignitati connexus potuit Sede Vacante præscribi. Præterea cum Interamnensis Ecclesia proprio gaudebat Pontifice, immediate Romano Pontifici subjacebat, contra quem sola centenaria currit præscriptio, de qua Spoletanus Episcopus per tempora schismatum, quæ aliquando per 40. annos, & aliquando 10. & 8. durasse noscuntur, idem medio subducantur, prout debent de jure deduci; docere non posset, cum tot annorum testes idoneos invenire nequiret, & sic compositio illa non obviat, ut Ecclesiæ Romanæ præjudicet, quando de mera justitia Cathedralem ibi restauret honorem, & obedire cogantur Clerici, qui pro tempore fuerit Cathedrato, quoniam si etiam componentes aliquod præjudicii ad posteros transtulissent, sed vacanti nocere non poterat, & futuro præjudicare Pastori, alioquin possent subjecti, cum vellent juga suorum Prælatorum excutere, si sic prælationis electio subjaceret arbitrio subjectorum. Satius quia pro non dato habetur, quod ab eo datur, qui dandi non habuit potestatem, & dici non debet justum possessionis titulum contulisse, qui possidere nequivit: nullum probabilem titulum citra spiritualia per concessionem Imperialem Spoletanus Episcopus fuit assecutus. Hæc confert, si forsitan erravit, quasi juris ignarus, talia de manu recipiens laicali, cum stultus melioris conditionis esse non debeat, quam peritus. Per confirmationes quoque Romanorum Pontificum novum possessionis titulum Spoletanus non acquisivit Episcopus, cum ea tantum modo confirmarint, quæ juste, ac canonice possidebat. Porro licet plebem Sanctæ Mariæ Interamnensis videatur inter alias Ecclesias in suis privilegiis confirmasse, non propter hoc sequitur, quod de Ecclesia intellexerint Cathedrali, cum non simpliciter Interamnensem Ecclesiam dixerint, sed plebem Sanctæ Mariæ Interamnensis, & forte non absque cautela, nec ideo, quod sciebat Cathedralem Interamnen. fuisse, sequitur, quod sciverint talem hanc esse, quam plebs simpliciter inter alias vocabat, per quod plus impetrantis notatur objectio, quam liberalitas confirmantis, cum confirmationes hujusmodi suspicione non careant, ubi nomen supprimitur dignitatis. Cæterum, si etiam tacitus posset præsumi consensus, non deberet sufficere talis præsumptio, maxime in manifestæ præjudicium libertatis, quia cum omnis res per quascumque causas contrahitur, per easdem regulariter dissolvitur. In talibus, quæ speciali privilegio summo sunt Pontifici reserva-

Spoletani Præscriptioni immemorabili nituntur.

Iteratæ Interamnensium responsiones.

ta, ficut in concedendo, fic & in auferendo expreffus defideratur affenfus. Interim verò prænominato prædeceffore noftro fublato de medio apud nos inftetiftis fuppliciter, & fupplicaftis inftanter, ut jam finem dignaremur dare negotio. Cum per eumdem non contentiofo judicio, fed cognitione fummaria ufque adeo fuit ad ipfius negotii confummationem proceffum, quod fuper hoc demum deliberatum extitit a Fratribus in communi, nec fuperfuit aliud, nifi publicatio voluntatis ejufdem, quæ tantum facto videbatur expofita, cum idem per cives Interamnenfes Ecclefiæ veftræ ad opus futuri Paftoris in domibus poffeffionibus, & aliis pro majori parte fecerit providere. Nos autem præter prædicta, confiderantes commodum animarum, quod habitatoribus loci per fpecialem Epifcopum facilius poterit provenire, attendentes nihilominus, quod tempore noftro Interamnenfis Communitas per adjectionem non modicam pro Epifcopali menfa plene providit, ne Divinæ gratiæ videamur ingrati, quæ ad talem ftatum Interamnenfem reduxit Ecclefiam, ut proprium poffit rehabere Paftorem, & neceffe non habeat, alicui fuffragia mendicare in eadem de communi Fratrum noftrorum confilio, Epifcopalis dignitatis reftauramus honorem, ftatuentes, ut nulli, nifi Romano Pontifici fit fubjecta.

Mortuo Innocentio res acta coram Honorio.

Qui epifcopalem dignitatem Interamnenfibus reftituit,

Dat. die 13. Januar. 1218. Pont. An. II.

Datum Laterani Id. Januarii Pontificatus noftri anno fecundo.

XXII.

Ex Fontanini Cod. Canoniz. pag. 49.

Sanctorum Confefforum Pontificum Canoni adfcribitur Beatus Willhelmus Bituricen. Archiepifcopus cum decreto ut ejus feftivitas a Chriftifidelibus annis fingulis celebretur.

Honorius Epifcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Clero, & Populo Bituricenfi falutem, & Apoftolicam Benedictionem.

Exordium.

ETfi electi dicantur pauci refpectu multitudinis vocatorum, non eft tamen aliquatenus dubitandum, quin ex tanto fidelium numero eligatur maxima multitudo, nam, & Prophetæ conquerenti fe folum effe relictum, omnibus aliis interemptis eft refponfum a Domino: reliqui mihi feptem millia virorum, qui ante Baal genua non curvaverunt. Et Beatus Evangelifta Ioannes, cum revelatum fibi numerum fignatorum ex duodecim Tribubus confpexiffet, vidit Turbam magnam, quæ dinumerari non poterat, amictam ftolis candidis, & tenentem palmam in manibus coram Domino. Porro juftus, & mifericors Dominus fideles fuos, quos prædeftinavit ad vitam, omnes quifdem coronans in patria, quofdam eorum fecundum altitudinem divitiarum fapientiæ, & mifericordiæ fuæ, glorificat, & in via, ut frigefcentem jam in pluribus charitatis igniculum accendat, mirabilium novitate fignorum, & pravitatem confundat hæreticam, dum ad Catholicorum tumulos faciens miracula pullulare manifefte demonftrat eos habuiffe, dum viverent, fidem rectam. Ipfo igitur piæ recordationis Willhelmum Bituricenfem Archiepifcopum, quem in vita non folum virtutibus, fed etiam fignorum oftenfionibus infigniverat faciente poft obitum crebrioribus miraculis corufcare, Venerabilis Frater nofter Archiepifcopus, & dilecti filii Canonici Bituricenfes ipfum per Apoftolicam Sedem adfcribi Sanctorum catalogo inftanti devotione, ac devota inftantia multoties petierunt.

B. Villhelmus miraculis clarus.

Cum autem neceffaria maturitate diu fufpenfa fuiffet petitio eorumdem, eo quod, cum hujufmodi judicium Divinum fit potius, quam humanum, difficile eft mortalem hominem judicare de illis, qui vefte mortalitatis exuti, cum Chrifto creduntur vivere, ac regnare; demum ipfis propter miraculorum frequentiam petitionem prædictam humiliter replicantibus, nos ne minifterium noftrum divinæ dignationi, mirificanti Servum fuum, fubtrahere videremur, Venerabili Fratri noftro Antiffiodorenfi Epifcopo, & dilectis filiis Boniradii, & Callovienfi Abbatibus Ciftercienfis ordinis dedimus in mandatis, ut cum opera pietatis in vita, & miraculorum vita poft mortem; ad hoc quod quis reputetur Sanctus in militanti Ecclefia requirantur, licet ad Sanctitatem animæ opera fola fufficiant in Ecclefia triumphanti, diligentiffimo inquirerent de utroque, & quæ invenirent fideliter redigentes in fcripta ea nobis tranfmitterent fub fuorum munimine figillorum; quatenus per eorum relationem inftructi, & in negotio ipfo, fecurius Domino infpirante procedere valeremus: qui primo juxta mandati noftri tenorem, de illius converfatione, ac vita, ac deinde de miraculis inquifitionem facientes per legitimos teftes, & omni exceptione majores, adftrictos jurandi vinculo diligentem invenerunt, ipfum Sanctæ converfationis odorem aliis fuiffe dum viveret, & infignium miraculorum multitudine poft obitum claruiffe, quæ tum quia vobis nota funt, tum quia pro fui multitudine non poffent fub brevitate narrari, præfenti paginæ non duximus inferenda melius æftimantes fcripturo gloriofam ejus Hiftoriam univerfa relinquere, quam paucis auctoritatem Bullæ noftræ appofitione præftando eam reliquis quodam modo derogare. Ipfius autem miraculis, quæ inquifitores prædicti nobis fub fuis figillis inclufa, prout in mandatis receperant, tranfmiferunt examinatis per quos de fratribus noftris penitus, & diligenter; ea demum in pleno confiftorio fecimus folemniter recitari, & cum Sanctitatem morum, & fignorum virtutem ad favorem petitionis, pro qua prædicti Archiepifcopus, & Canonici una cum Epifcopis, & Prælatis Bituricenfis Provinciæ aliifque quam plurimis vehementer inftabant concurrere videremus, divinum, & humanum fequuti judicium, de fratrum noftrorum confilio poft multam deliberationem habitam cum eifdem necnon Archiepifcopis, & Epifcopis tunc exiftentibus apud Sedem Apoftolicam, quos ad confilium noftrum admifimus de Divina mifericordia, & ejufdem Sancti meritis confidentes ipfum Sanctorum catalogo duximus adfcribendum, ftatuentes, ut in die depofitionis ipfius ejufdem feftivitas devote, a vobis, & aliis Chriftifidelibus annis fingulis de cætero celebretur.

Commiffus in partibus Proceffus.

SS. Catalogo adfcribitur.

Quo

Quo circa devotionem vestram monemus in Domino, & hortamur per Apostolica vobis scripta præcipiendo mandantes quatenus ejusdem Sancti memoriam cum celebritate debita venerantes ejus apud Deum suffragia humiliter imploretis.

Dat. die 16. Maji 1218. Pont. An. II. Datum Romæ apud Sanctum Petrum decimo sexto Kalendas Junii Pontificatus nostri anno secundo.

XXIII.

Commissio de Bohemiæ Rege a Censuris absolvendo, dummodo de damnis Pragensi Ecclesiæ illatis satisfaciat.

Ex Regest. Vatic. Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili fratri Episcopo Ratisbonen., & dilectis filiis de Ebra, & de Waltsasen. Abbatibus Cisterciensis Ordinis Herbipolen., & Ratisbonen. Dioecesum salutem, & Apostolicam benedictionem.

CHarissimus in Christo filius noster Bohemiæ Rex Illustris suas Nobis literas destinavit continentes, quod Venerabili Fratri nostro Pragen. Episcopo paratus erat de omnibus, super quibus de ipso, & Baronibus suis conqueritur, pro reverentia nostra satisfactionem congruam exhibere, petens, ut aliquem de latere nostro propter hoc usque Pactaviam cum ipso Episcopo mitteremus. Quia vero idem Episcopus de prudentum Virorum Consilio non duxit laborem hujusmodi subeundum, donec plenius disquisitum extiterit, qualem possit satisfactionem habere de damnis, & injuriis sibi, & Clero suo hactenus irrogatis, quamqne habere valeat cautionem, ne attententur similia in futurum. Nos ipsum Regem per nostras rogamus literas, & hortamur, ut in manibus vestris præstet, & a Nobilibus terræ suæ præstari faciat idoneam cautionem dimittendi de cætero ipsi Episcopo institutiones, & destitutiones, & judicia quælibet Clericorum, ac alia, quæ noscuntur ad jus Pontificalis officii pertinere. Ad hæc ipsum Episcopum, & Procuratores suos restituat in Episcopatus sui possessionem liberam, & quietam, & de proventibus subtractis sibi, ac iis, qui adhæserunt eidem congruam satisfactionem exhibeat, & a suis faciat subditis exhiberi per unum vestrum Nobis plene, ac plane rescribens quidquid super restitutione possessionis ipsius Episcopatus, ac satisfactione damnorum, & aliis supradictis duxerit faciendum, ut tam scripto suo, quam relatione illius e vobis, qui ad Nos venerit hac de causa facti super iis omnibus certiores huiusmodi negotio dignum finem imponere valeamus. Sane salutem ejusdem Regis zelantes ipsi consulimus, ut super eo quod Clericum quemdam ad suspendium judicavit, licet rejecto, ut dicitur Clericali habitu, Clericali videretur privilegio se privasse absolutionis recipiat beneficium ad cauthelam. Quo circa discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus ipsum Regem ad exhibendam cautionem prædictam, & ad faciendum eam a suis subditis exhiberi, ac ad restitutionem ipsius Episcopi, & alia, quæ præmisimus monentes prudenter, & efficaciter inducentes eius super iis literas requiratis ad Nos per vestrum aliquem deferendas, relaxaturi sententiam interdicti promulgatam in Regnum si super restitutione ipsius Episcopi, & aliis fecerit, quæ hortamur, & impensuri eidem si voluerit, ut prædictum est absolutionis beneficium ad cauthelam pro suspensione Clerici memorati. Quod si non omnes iis exequendis potueritis interesse, tu, frater Episcope cum eorum altero nihilominus exequaris.

Dat. die 15. Maji 1218. Pont. An. II. Datum Romæ apud Sanctum Petrum Idibus Maji Pontificatus Nostri Anno secundo.

XXIV.

Confirmatio Infeudationis Comitatus Melgorii, seu Montis Ferrandi sub annuo censu viginti Marcharum Argenti favore Ecclesiæ Magalonen. *Ibidem.*

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili fratri Episcopo Magalonen. salutem, & Apostolicam benedictionem.

IN regesto Censuali felicis recordationis Innocentii Papæ Prædecessoris nostri contineri perspeximus in hunc modum = Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili fratri Episcopo Magalonen. salutem, & Apostolicam benedictionem. Apostolicæ Sedis benignitas provide pensans merita singulorum iis &c. *prout in Innocentio III. Constit. num. CIV. pag.* 171.

Nos igitur tuis justis precibus inclinati, quod per eumdem Prædecessorem Nostrum factum est in hac parte ratum habentes illud auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. die 26. Maji 1218. Pont. An. II. Datum Romæ apud Sanctum Petrum septimo Kalendas Junii Pontificatus Nostri Anno secundo.

XXV.

Ibidem.

Commissio Inquisitionis super Vita, & Miraculis Beati Willelmi Abbatis.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus Archiepiscopo Lunden., & Episcopo Roscilden., ac dilecto filio Abbati de Hervvado Cistercien. Ordinis salutem, & Apostolicam benedictionem.

Exordium.

Licet Angelus Sathanæ se quandoque in lucis Angelum transfiguret, & plerique impietatem suam velantes sub vellere pietatis tamquam parietes dealbati per falsam Religionis speciem, quam prætendunt, ignominiose nomen sibi sanctitatis usurpent, & fallentes opinionem hominum, & se ipsos Deum, qui non irridetur, non fallant, sed justo ejus judicio relinquatur. Isque, qui novit solus abscondita tenebrarum, hujusmodi perversorum malitiam ab eorum fructibus esse docuerit cognoscendam, ut tamen inter lepram, & lepram melius distinguamus, & quæ munda fuerint, & immunda sciamus discernere separandum pretiosum a vili; solet Dominus vitam sanctam eorum, qui seminaverunt in lacrymis, id quod metunt in benedictionibus abbundanter plerumque miraculis confirmare signisque sequentibus indicare, quod eis splendorem pro meritis dederit sempiternum. Hac igitur ratione cum tu frater Archiepiscope nobis sæpius intimasses, quam pie sobrie, atque juste felicis recordationis Willelmus Abbas de Paraclito vixerit in hoc mundo, quantaque Sanctorum suorum mirabilis splendor Deus, ne qui forsitan propter eos qui habentes faciem euntis in Hierusalem in dissimilitudinis Regionem, prout supra diximus, abeunt, scandalizarentur, in ipso operetur miracula, per eumdem languorem multorum relegando languentium, qui devote auxilium ejus implorant, nobisque devotissime supplicasses, ut & canonizaremus eumdem, & Sanctorum Cathalogo annumerari faceremus, tanto maturiori consilio circa ea censuimus procedendum, quanto in his citius, quam in aliis mole carnis gravatus humanæ considerationis intuitus potest falli. Quapropter prudentiæ vestræ, de qua fiduciam gerimus pleniorem per Apostolica scripta mandamus, quatenus inquiratis tam de vita ipsius Abbatis, quam de Miraculis supradictis diligentius veritatem, & quod super his inveneritis sub sigillis nostris nobis remittatis inclusum, ut præeunte divina gratia, & sequente, statuamus exinde quod fuerit statuendum.

B. Villelmus miraculis clarus.

Comissio de qua in Summario.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum quinto Kalendas Junii, Pontificatus nostri Anno secundo.

Dat. die 28. Maji 1218. Pont. An. II.

XXVI.

Demandatur Inquisitio super Vita, & Miraculis Joannis Eremitæ Prioris Conventus S. Mariæ de Gualdo.

Ibidem.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus Dragonarien. & Lutherin. Episcopis, ac dilecto filio Priori Sancti Fortunati Beneventan. Diœcesis salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium.

Ineffabilis Sapientia Deitatis nosse tempora, vel momenta in sua retinens potestate, temporalium etiam habet sola perfectam notitiam actionum, quæ quo fiant animo non ignorans opera quantumcumque videantur hominibus grata reprobat nisi ea vivificet piæ operationis affectus. Sicut etenim Angelus Sathanæ se quandoque in lucis Angelum transfigurat, sic plerique impietatem suam velantes sub vellere pietatis tamquam parietes dealbati per falsam Religionis speciem, quam prætendunt, ignominiose nomen sibi Sanctitatis usurpant, & fallentes opiniones hominum, & seipsos Deum qui non irridetur non fallunt, sed justo ejus judicio relinquuntur. Licet igitur is qui solus novit abscondita tenebrarum hujusmodi perversorum malitiam ab eorum fructibus esse docuerit cognoscendam, ut tamen inter lepram & lepram melius distinguamus, & quæ munda fuerint vel immunda sciamus discernere separando pretiosum a vili solet Dominus vitam sanctam eorum, qui seminaverunt in lacrymis, id quod metunt in benedictionibus abundanter plerumque miraculis confirmare, signisque sequentibus indicare, quod eis splendorem pro meritis dederit sempiternum. Hac igitur ratione, cum nobis dilecti filii Prior, & Conventus Sanctæ Mariæ de Gualdo fideliter retulissent, quam pie, sobrie, atque juste felicis recordatio- Joannes Eremita Prioris ejusdem Prædecessor vixerit in hoc Mundo, quantaque Sanctorum suorum mirabilis splendor Deus, ne qui forsitan propter eos, qui habentes faciem eundi in Hierusalem in dissimilitudinis Regionem, prout supra diximus, abeunt, scandalizarentur, in ipso operetur miracula, per eumdem suscitando mortuos, & languorem quorumlibet relegando languentium, qui devote auxilium ejus implorant. Nobisque devotissime supplicassent, ut & canonizaremus eumdem, & Sanctorum Cathalogo annumerari faceremus, tanto maturiori consilio circa ea censuimus procedendum, quanto in iis citius, quam in aliis mole carnis gravatus humanæ considerationis intuitus potest falli. Quapropter prudentiæ vestræ, de qua fiduciam gerimus pleniorem, per Apostolica scripta mandamus, quatenus inquiratis tam de vita ipsius Eremitæ, quam de Miraculis supradictis diligentius veritatem, & quod super iis inveneritis sub sigillis vestris Nobis remittatis inclusum, ut præeunte divina gratia, & sequente statuamus exinde quod fuerit statuendum.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum tertio nonas Junii Pontificatus Nostri Anno Secundo.

Dat. die 3. Junii 1218. Pont. An. II.

Exhor-

XXVII.

Exhortatio ad Mediolanenses omnes, ut contra Pisanos quosdam Sardiniæ occupatores, quæ juris Apostolicæ Sedis existit, assurgant, cum Indulgentiarum elargitione.

Ibidem. Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis universis Christifidelibus per Mediolanensem Provinciam constitutis salutem, & Apostolicam Benedictionem.

CUm Ecclesiarum omnium jura ex injuncto nobis officio defendere teneamur, graves, & intolerabiles Ecclesiæ Romanæ injurias dissimulare, salva conscientia non valemus. Hinc est quod ad vestram cogimur perferre notitiam, quod Ubaldus & Lambertus frater ejus Cives Pisani, cum quibusdam Complicibus suis Terram Sardiniæ, quæ juris, & proprietatis Apostolicæ Sedis existit, Dei timore postposito, invadentes partem occupaverunt ipsius, & ad aliam occupandam anhelant in gravem Ecclesiæ Romanæ injuriam, & contemptum; nec eos ab iniquitate hujusmodi aliquatenus revocare potuimus, licet multis monitionibus benigne institerimus apud eos, unde ipsorum exigente contumacia in eos, & fautores eorum coacti sumus excommunicationis sententiam promulgare. Monemus igitur Universitatem vestram, & obsecramus in Domino per Apostolica vobis scripta mandantes, & injungentes in vestrorum remedium peccatorum, quatenus Romanæ Ecclesiæ Matri vestræ in hac sua causa propria sicut devotionis filii viriliter assistentes, dilecto filio Nobili Viro Mariano Judici Turritano, qui cum aliis, quos ad ejus excitamus auxilium magnifice se accingit ad prædictorum excommunicatorum violentiam repellendam, Bellatorum succursum in istanti Martio terras mittatis, ut defendentes jura Beati Petri Regni Cœlorum Clavigeri, cum in districto judicio invenire propitium merito debeatis. Nos autem de Dei misericordia, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, omnibus qui cum devotione ad præfatam Ecclesiæ terram defendendam accesserint, quartam partem de injunctis sibi pœnitentiis relaxamus.

Dat. die 10. Novem. 1218 Pont. An. II. Datum Laterani quarto Idus Novembris Pontificatus Nostri Anno Tertio.

XXVIII.

Confirmatio Privilegiorum Regni Scotiæ.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Charissimo in Christo filio Alexandro Illustri Scotorum Regi ejusque Successoribus in perpetuum salutem, & Apostolicam Benedictionem. *Ibidem.*

CUm universi fideles apud Sedem Apostolicam patrocinium invenire debeant, & favorem; illos tamen specialius convenit ejus protectionis munimine confoveri, quorum fidem, ac devotionem in pluribus est experta, ut ad ipsius dilectionis fervorem tanto amplius provocentur, & ejus reverentiæ devotiori affectione subdantur, quanto benevolentiæ ipsius, & gratiæ pignus se noverint certius assequutos. *Exordium;*

Eapropter charissime in Christo fili reverentiam, ac devotionem, quam ad Romanam Ecclesiam à longis retro temporibus te, ac Prædecessores tuos habuisse cognovimus attendentes, præsentis scripti pagina ad exemplar felicis recordationis Cœlestini, & Innocentii Prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum districtius inhibemus, ut cum Scoticana Ecclesia Sedi Apostolicæ sicut filia specialis nullo medio sit subjecta, in qua hæ Sedes Episcopales esse noscuntur, Ecclesia videlicet Sancti Andreæ Dumblenen., Ecclesia Glascuen., Dunkelden., Brecinen., Ecclesia Aberden., Ecclesia Mureven., Ecclesia Rosen., & Ecclesia Katen. nemini liceat nisi Romano Pontifici, vel Legato ab ipsius Latere destinato in Regnum Scotiæ interdicti, vel excommunicationis Sententiam promulgare, & si promulgata fuerit decernimus non valere. Adjicimus etiam, ut nulli de cætero, qui de Scotiæ Regno non fuerit, nisi quem Apostolica Sedes propter hoc de corpore suo specialiter destinaverit licitum sit in eo legationis officium exercere. Prohibemus autem, ut controversiæ, quæ fuerint in Regno ipso de possessionibus ejus exortæ, ad examen extra Regnum positorum Judicum non trahantur, nisi ad Romanam fuerit Ecclesiam appellatum. Si qua vero scripta contra hujus libertatis statutum apparuerint impetrata, vel imposterum istius concessionis mentione non habita contigerit impetrari, nullum tibi, tuisve successoribus, vel ipsi Regno circa hujus prærogativæ concessionem præjudicium generetur. Præterea libertates & immunitates tam tibi, quam Regno tuo, & Ecclesiis in eodem Regno constitutis ab Ecclesia Romana concessas, & hactenus observatas ratas habemus, & eas futuris temporibus illibatas manere sancimus. Salva tamen Sedis Apostolicæ auctoritate. *Scoticana Ecclesia Romanæ specialis filia. Ecclesiæ ei subjectæ. Privilegia ei confirmata.*

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis, prohibitionis, & confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Amen. *Clausulæ.*

Datum Laterani per manum Raynerii Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Vice-Cancellarii undecimo *Dat. die 22. Novem. 1218 Pontific. Anno II.*

mo Kalendas Decembris Indictione septima, Incarnationis Dominicæ Anno millesimo ducentesimo decimo octavo Pontificatus vero Domini Honorii Papæ Tertii Anno Tertio.

XXIX.

Ex Dacherii Spicileg. Tomo III.

Confirmatio Instituti, ac Regularum Hospitalis Noviomensis a Stephano Episcopo hujusce Civitatis nuper erecti.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Rectori, & Fratribus Hospitalis Noviomensis salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium.

JUstis petentium desideriis dignum est nos facilem præbere consensum, & vota, quæ a rationis tramite non discordant, affectu prosequente complere. Sane autem, cum referentibus vobis didicimus..... Venerabilis frater noster Stephanus Noviomensis Episcopus, datis in Hospitali vestro de approbatis Religionibus, Ordine, ac Regula super numero Fratrum Hospitalis ipsius, & modo recipiendi eos, ac, & aliis, quæ regularem sapiunt honestatem, certa, & salubria ibidem ediderit instituta. Nos autem vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu statuta hujusmodi sicut ab eodem Episcopo provide, & salubriter facta sunt, & ipsius litteris dicitur contineri, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus.

Episcopus Noviomensis regulas a se constructo dat Hospitali, quas confirmat Pontifex.

Clausulæ.

Nulli ergo omnium hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. die 10. Decem. 1218 Pont. An. III.

Datum Laterani quarto Idus Decembris Pontificatus nostri Anno Tertio.

XXX.

Ex Regest. Vatic.

Quod Privilegia, & Indulta Cisterciensi Ordini hactenus a Sede Apostolica concessa, salva Generalis Concilii moderatione, in viridi habeantur observantia.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis, Episcopis, & dilectis filiis aliis Ecclesiarum Prælatis, ad quos literæ istæ pervenerint salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium.

BEnefaciens Dominus bonis, & rectis corde dilectos filios fratres Cistercien. Ordinis in via mandatorum ipsius inoffense currentes, tamquam Populum acceptabilem sibi numero, & merito ampliavit, eisque de rore Cœli, & Terræ pinguedine benedicens dilatavit locum tentorii ejusdem Ordinis, & pelles tabernaculorum ejus extendit, sed quod dolentes referimus in via hac, qua ambulant superbi contra eos laqueos extendentes, imo velut torrentes iniquitatis irruentes in eos ipsos bonis suis, quæ soli Deo sunt dicata non solum nequiter defraudare cum filii hujus sæculi prudentiores filiis lucis in generatione sua sint; verum etiam iniquitate potentes violenter spoliare nituntur, & quod gravius est nonnulli de iis, qui eos debuerant in Christi visceribus charius amplexari, & favorabilius confovere ipsos immanius persequentes Privilegia, quæ ipsis a Sede Apostolica suis exigentibus meritis sunt indulta, gestiunt penitus enervare, dicendo illa fuisse omnino in Concilio Generali revocata, vel alias intellectum privilegiorum ipsorum ita maligna interpretatione ad libitum pervertendo; quod nisi os iniqua loquentium obstruatur, nil restet quin prædicti Fratres privilegiorum suorum pene penitus fructu frustrentur, per quod illi non tam eisdem fratribus, quam Nobis injuriari probantur, dum contra Sedis Apostolicæ Indulgentias memoratas fratres temere perturbare præsumunt, molientes contra nostræ plenitudinem potestatis dum Indulta nostra irreverenter impugnant. Nos igitur, qui prædictos Fratres speciali prærogativa dilectionis, & gratiæ amplexamur, utpote, qui jugiter offerentes Domino suorum vitulos labiorum, non solum Nobis, sed etiam universali Ecclesiæ piis intercessionibus incomparabiliter suffragantur, nolentes hujusmodi vexationibus eorum Sabbathi amaricari quietem, quos potius tenemur omnimodis consolari; Universitatem vestram monemus, & hortamur attente, ac per Apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatenus supradictos Fratres ob reverentiam divinam, & nostram habentes in visceribus charitatis eis privilegia, & indulgentias Apostolicæ Sedis eisdem concessas inviolabiliter conservetis, & faciatis ab aliis conservari. Salva moderatione Concilii Generalis, videlicet, ut de alienis terris a tempore prædicti Concilii acquisitis, & de cætero acquirendis exolvant Decimas Ecclesiis, quibus ratione prædiorum antea solvebantur, nisi aliter cum eis duxerit componendum. Alias quoque prædictos Fratres ab incursibus malignorum taliter defendatis, quod defensores justitiæ, ac pietatis probemini amatores, Deumque vobis propitium, & nos reddatis exinde favorabiles, & benignos.

Causa edendæ hujus Constitutionis.

De observandis privilegiis Cisterciensibus a Sede Ap. concessis.

Dat. die 31. Decem. 1218 Pont. An. III.

Datum Laterani secundo Kalendas Januarii Pontificatus nostri Anno Tertio.

XXXI.

Ex Regest. edidit Ughell. Ital. Sac. Tomo I.

Confirmatur Donatio a Populo Interamnensi facta suæ Ecclesiæ.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri nostro Raynerio Interamnensi Episcopo salutem, & Apostolicam Benedictionem.

JUstis petentium desideriis dignum est nos facilem præbere consensum, & vota, quæ a rationis tramite non discordant, effectu consequente complere. Eapropter Ven. in Christo

Christo Frater Episcope tuis justis postulationibus grato concurrentes assensu concessiones, redditus, jura, & omnia, quæ Interamnensis Communitas Episcopatui assignavit in dotem, sicut ea omnia juste possides, & quiete, & instrumento inde confecto plenius continetur, tibi, ac successoribus tuis auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus: Ad rei autem evidentiam pleniorem, tenorem ipsius instrumenti præsentibus de verbo ad verbum fecimus annotari, qui talis est.

Bona huic Ecclesiæ ab Interamnensib; data, confirmat eidem.

In Dei Nomine. Anno Domini MCCXVIII. tempore Domini Honorii Papæ III. indictione sexta mense Februarii. Hoc namque tempore nos Petrus Capitonus Potestas, & Jacobus Petri Camerarius cum consilio, consensu, & aucthoritate Consiliariorum Civitatis Interamnensis non vi, nec dolo ducti, sed nostra bona propria, ac spontanea voluntate, præsente Magistro Gratia Capellano Domini Papæ primo ad ordinandum dotem Episcopatus Interamnensis, & secundo ad incathedrandum ipsum Dominum Episcopum, & assignandum eidem Domino Episcopo possessiones, & redditus, & jura Episcopatui concessa a Domino Papa Honorio destinato, & verbum inde concione ad populum proponente, & populo universo reclamante, & assentiente pro nobis, & successoribus nostris, & communantia, & populo Interamnensi, damus, donamus, tradimus, concedimus, atque largimur Ecclesiæ Interamnæ ad opus Episcopatus, & vobis Domino Raynerio Episcopo Interamnæ, & per vos, & vestris successoribus in eadem Ecclesia in perpetuum in dotem omnia infrascripta tenimenta, & possessiones Terrarum, Vinearum, Canapinarum, & Jardini, sicut suis finibus clauduntur, videlicet totum tenimentum Canapinarum, quæ habent hos fines, a primo palatium, & palatium, & via, quæ vadit ad portam . . . . . a secundo murus Civitatis; a tertio, forma, a quarto, Terra, & Vinea Canonicæ, & istæ possessiones consistunt infra murum, & extra murum Civitatis, & totum jardinum, quod est infra palatium, ita quod nulla domus circa palatium habeat exitum, vel prospectum de intra in ipsum Jardinum excepto, quod domus, & cryptæ Guidonis Thebalduccii habeant ostia, & fenestras, sicut modo habent, salvo quod ipse Guido faciat a via jardini versus domus, & cryptas suas murum fieri ita alium usque ad fenestram ipsius domus altiorem, quę modo ibi est, ita quod non fiat in prænominato jardino prospectus, & totum tenimentum, quod insistit extra formam, & habet suos fines, a primo, formam, a secundo Arderado, secundum quod recte vadit iter a forma per illud, quod fuit Arderadi usque in viam, a tertio, via publica, a quarto filii Oderisii, per quod vadit via, qua itur ad Pontem Sancti Martini, & totum tenimentum positum in vocabulo Sancti Martini, & habet fines, a primo, secundo, & tertio, via, a quarto Petrus Raynutii, & Joannes Jordani, & totum tenimentum terræ positæ in vocabulo Canneti, vel Crucis Sancti Fortunati, & habet suos fines, a primo forma, sive fossatum, a secundo via, quæ vadit ad Collem Lunæ, a tertio, Thomaso Matthæi, & Joannes Berardutii Bai, & Angelus de Maclatu, & filia de Scrofono, & Assale, & Raynutius de Benencasa, & limes Canniti, & Simbaldus Matthæi, sicut recte descendit a limite inferiori per illud, quod fuit dicti Simbaldi, & filii Laurentii, & Carboncellus, & Thomas de Ductalevo, & filia de Benencasa de Pagano usque in viam canneti, a quarto, via canneti, & Bai de Benencasa, & Paulus in Golano, sicuti recte venit inferius per illud, quod fuit ipsius Pauli, & filii Padei Joannis Camello, & Terra Sancti Petri Licon., & Baii Rinaldi, & filius Nicolæ de Cassa, & Paulus Baii, usque in prænominatum fossatum, sive formam, per quem campum labitur forma de foris, & quinque cannas ad justam mensuram, qua mensuratur circa Ecclesiam Sancti Fortunati, undique, & totum tenimentum vinearum, & terræ, quod est positum in vocabulo Sancti Savini, & dolii, & habet fines a primo, & a secundo, & a tertio via, a quarto Falco Bonæfidæ, & filii Tallacozzi, & Bolletta, & totum spatium terræ positæ ibidem ab alia parte videlicet, quæ fuit Matthęi Gottifredi, & habet hos fines, a primo, & secundo via, a tertio, filii de Franco Ghislerii, & a quarto, dictus Gottifredus, reservato jure eundi, & redeundi cum suis necessariis ad Gottifredum, & filios per dictam terram sine malitia, & eorum hæredes, & totum tenimentum vinearum, & terræ positæ ad Sanctam Mariam de Rocca, & habet suos fines a primo, & a secundo, via, a tertio, possessio Sancti Nicolai foris portam, & Donadeus Berardi, a quarto, filii Joannis Berardi sicut recte venit inferius in viam per illud, quod fuit filiorum Joannis Berardi, & aliud petium terrę positum ibidem, & habet fines, a primo, via, a secundo, tertio, & quarto, terra prædictæ Ecclesiæ, & nucem de Calcaja, cum terra sibi subjacente, & totum tenimentum terræ positum in flumine, & habet hos fines, a primo Paulus Falconus, a secundo forma, a tertio possessio Canonic. a quarto Fossatellum, infra quos fines, & in jam dictis vocabulis damus, donamus, tradimus, atque largimur vobis Domino Raynerio Episcopo Interamnensi supradicto, & vestris successoribus, & ipsius Ecclesiæ Interamnæ memoratæ in perpetuum in dotem omnia supra-scripta tenimenta, & possessiones Terrarum, Vinearum, Canapinarum, & Jardini cum introitibus, exitibus, & omnibus usibus, & utilitatibus suis, & cum omnibus infra se, vel super se habentibus, & habendis, ad habendum, tenendum, possidendum, & quidquid vobis, & vestris successoribus deinceps placuerit faciendum; Item damus, similiter donamus, concedimus, atque largimur vobis Domino Raynerio Episcopo Interamnæ, & vestris successoribus in perpetuum in dotem omnes redditus subnotatos, & jura per subscripta capitula declarata, scilicet, de qualibet sarcina lignorum ad ignem, quæ intrabit in Civitate Interamnæ, recipiat Episcopus, vel ejus Nuncius ad voluntatem suam. Item quicumque est, vel erit venditor piscium publice in Civitate Interamnæ, vel in ejus burgis, in qualibet hebdomada dabit unum piscem Episcopo, non majorem, nec minorem, sed mediocrem. Item de quolibet clibano Civitatis, vel burgi, qui est, vel erit, & his qui sunt inter Mormam, & Flumen, habeat Episcopus

Instrumentum Donationis.

ſcopus quolibet Sabatho unum panem boni frumenti de his, quos habuerit Clibanarius pro fornatico. Item quicumque eſt, vel erit Macellarius, in vigilia Nativitatis Domini dabit unam ſpellam porcinam, & integram cum cute Epiſcopo Interamnenſi. Item quicumque eſt, vel erit, qui habeat Molendinum ad partem, vel coptumum dabit in feſtivitate Sanctę Marię Auguſti unum raſerium annonæ Epiſcopo Interamnenſi ad raſerium Communitatis noſtræ, cum quo publice venditur, & emitur. Item ſi Dominus Molendini retinuerit Molendinum, ita quod non det aliis ad partem, vel coptumum, ſimiliter ſolvat unum raſerium annonæ Epiſcopo Interamnæ prædicto tempore, item quicumque eſt, vel erit Ferrarius, qui habeat focinam, dabit unum par de ferriis cum clavis Epiſcopo Interamnæ ad voluntatem Epiſcopi omni anno, exceptis quatuor de Ferrariis ſi maluerit Epiſcopus, qui dabunt ei quatuor cultellos inter omnes quatuor. Item quicumque eſt, vel erit Pandarius Lanæ, dabit Epiſcopo annuatim mediam libram ceræ in vigilia Nativitatis Domini. Item quicumque eſt, vel erit Mercator, qui vendat res ſuas ad pondus librę, dabit annuatim Epiſcopo quartam partem piperis in vigilia Nativitatis Domini: Item quicumque eſt, vel erit Calſolarius, dabit annuatim Epiſcopo unum par ſutellarum ad ſenſum Epiſcopi. Item quicumque eſt, vel erit Magiſter Lapidum, vel Lignorum, dabit Epiſcopo ſingulis annis unam operam ſine fraude ad voluntatem Epiſcopi, & cum expenſis Epiſcopi, videlicet comeſtionis. Item de quolibet Bove, vel Vacca ad arandum habeat Epiſcopus, in vigilia omnium Sanctorum duodecim Lucenſes. Item quicumque erit Textor, vel Textrix Canaparii in Civitate, vel Burgis ſolvat annuatim in vigilia omnium Sanctorum Domino Epiſcopo, qui pro tempore erit, mediam libram piperis, ſalvo quod ſi plures eſſent textores, vel textrices ſimiles in una domo, & in una familia non ſolvat niſi unus eorum. Item quicumque eſt, vel erit Pelliparius, det, & ſolvat omni anno in vigilia omnium Sanctorum Domino Epiſcopo mediam libram ceræ. Item de omnibus acceptis, ſive intratis, quæ Communitas Interamnenſis habebit, teneatur Communitas dare Domino Epiſcopo decimam, quam decimam Camerarius, qui pro tempore erit, ſolvere teneatur, excepto quod de collectis, quæ univerſaliter per Civitatem colligent, & de condemnatis, & condemnandis ad murum Civitatis faciendum non fuit permiſſa decima; & quicumque ſupraſcripta non obſervaverit, requiſitus teneatur ſolvere pœnam dupli, & pœna ſoluta nihilominus perſolvat. Item conſtituimus, & ordinamus, quod Epiſcopus non conſtringatur aliquo bando de vendendo, vel extrahendo blada, vel vino, vel quidquid de fructibus terræ voluerit intra in Civitate, vel extra, prout ſibi placuerit. Item conſtituimus, & ordinamus, quod Epiſcopus, & Canonici non teneantur ſolvere ſalarium pro cauſis, quas habuerint in Curia Interamnenſi rerum Canonicatus, & Epiſcopatus. Item conſtituimus, & ordinamus, quod nulli excommunicato ab Epiſcopo, & denunciato juſtitia fiat in curia communitatis Interamnæ, niſi prius ſatisfecerit, & hæc capitula conſtituimus, & volumus per nos, noſtroſque ſucceſſores, & per Populum Interamnenſem firma, & rata perpetuo teneri. Item conſtituimus, & ordinamus, quod de omnibus expenſis, quas fecerit Epiſcopus in cauſis extra Civitatem pro retinendo, & recuperando Epiſcopatu, & jura ipſius Epiſcopatus cum hominibus qui non ſunt Cives Interamnæ, Communitas ipſa teneatur facere expenſas pro tertia parte, & hoc uſque ad decem annos, quia hæc omnia ſupraſcripta ſunt ob reverentiam Sanctæ Eccleſiæ, & veſtram, veſtrorumque ſucceſſorum, noſtra mera bona, propria, ac ſpontanea voluntate nobis placuit dare, tradere, & conſtituere, ac ordinare. Inſuper promittimus, & obligamus nos, noſtroſque ſucceſſores in hoc officio extituros, & Populum Interamnenſem vobis Domino Raynerio Epiſcopo Interamnæ, & veſtris ſucceſſoribus præſente Magiſtro Gratia Capellano Domini Papæ ſupradicto, verbum in concione ſuper prædictis, & aliis ad populum proponente, & unanimiter populo conſentiente hanc chartam, & dationem dotis omnium prædictarum rerum, poſſeſſionum, reddituum, ac ſtatutorum ſemper in perpetuum firmam tenere, & contra nullo modo venire. Quod quidem ſi hanc chartam, & ea quæ ſupra dicta ſunt rumpere, vel falſare, aut in aliquo immutare voluerimus, aut ſi hæc prædicta in Curia, vel extra Curiam litigando, aut alias moleſtando venire tentaverimus, vel ſi res prædictas quandocumque, & ubicumque neceſſe fuerit ab omni homine, jure, & etiam per vim non defenderimus, quia noluerimus, aut non potuerimus, componemus ipſas res, quæ evincerentur in duplum nomine cænæ, & pœna ſoluta, hæc charta, & omnia ſupradicta nihilominus firma ſemper, & illibata permaneant. Nos Petrus Capitanus Poteſtas, & Jacobus Camerarius prædicti cum conſilio, & authoritate Conſiliariorum Interamnenſium, ſicut ſupra legitur, ſcribi rogavimus. Ego Joannes Imperiali Curia Notarius, de mandato, & precibus, & authoritate omnium ſupradictorum hanc chartam, & omnia ſupradicta ſcripſi, & in publicam formam redegi.

Nulli ergo omnino hominum &c. Clauſulæ.

Datum Laterani ſecundo Idus Februarii Pontificatus noſtri anno tertio. Dat. die 12. Febru. 1219. Pont. An. III.

XXXII.

Reformatio Ordinis Grandimonten. in Regno Francorum. *Ex Regeſt. Vatic.*

Honorius Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Priori Grandimonten. ejuſque Fratribus tam præſentibus, quam futuris Regularem Vitam Profeſſis in perpetuum ſalutem, & Apoſtolicam Benedictionem.

AD ſopiendam materiam jurgiorum, quæ veſtræ Religionis quietem longo jam tempore turbaverunt, plures tam a nobis, quam a felicis recordationis Urbano, Clemente, Cœleſtino, Innocentio, & aliis Prædeceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus Indulgentiæ, ac Pri- Exordium.

Privilegia emanarunt, quorum multitudinem ad compendium duximus redigendam, singula eorum capitula præsentibus complectendo quibusdam exceptis per obreptionem, ut videtur obtentis, quæ vel Regulæ vestræ contraria, vel inter se invicem dissona videbantur, ac aliis de novo adjectis, prout paci & tranquillitati vestræ vidimus expedire. In primis ergo statuimus ut Prior, qui pro tempore fuerit, plenam in spiritualibus & temporalibus habeat potestatem, & omnes Clerici & Conversi tam capitis, quam membrorum ei obediant absolute, idemque spiritualia cum Clericis, & temporalia cum Conversis disponet. Verumtamen in ordinatione spiritualium & temporalium licebit ei Clericos & Conversos, quos voluerit, & magis idoneos viderit advocare & habere consilium eorumdem. Ipse quoque Prior cuilibet cellæ Ordinis unum præficiat Sacerdotem, quem ad hoc idoneum reputaverit, penes quem de ipsius Prioris mandato cura spiritualium tam circa Clericos, quam Laicos omnino resideat, & omnes eidem reverenter obediant & intendant. Idemque Sacerdos corrigendi tam Clericorum, quam Laicorum excessus plenam habeat potestatem, ita tamen quod nec curiosum a cura temporali deponere, nec aliquem ab ordine poterit removere; sed hoc soli Priori servetur. Quicumque autem sive Clericus, sive Laicus, sive etiam ipse curiosus ejus correctionem recipere recusaverit, tribus diebus continuis ad terram commedat grossiori pane & aqua, unoque tantum pulmento contentus, & si perseveraverit ad Priorem mittatur ejus arbitrio puniendus. Porro ipse Corrector semper diebus dominicis & festivis post primam; pro festis vero diebus in hyeme post tertiam, & post primam in æstate Capitulum teneat, ad quod singulis diebus conveniant omnes Clerici, & Conversi qui poterunt convenire. Dominicis vero & festivis diebus conveniant omnes tam Clerici, quam Laici, eisque omnibus Corrector in ipso Capitulo præsit, ubi proponat ipse Corrector, seu alius verbum Dei exponendo aliquod Capitulum Regulæ aut aliud, quod ad animarum ædificationem pertineat proponendo, idemque Corrector corrigat & disciplinet, cum opus fuerit omnes tam Clericos, quam Laicos, & Statuta Ordinis faciat ab omnibus observari, quæ omnia in ipso capite adimpleri volumus per Priorem vel per illum, cui Prior ipse id duxerit injungendum hoc moderamine in correctionibus observato, ut correctio illorum delictorum dumtaxat, quorum emendatio sine Priore secundum statuta vestri Ordinis fieri potest per ipsum Correctorem fiat, itaut juxta ejus providentiam Clerici per Clericos, & Conversi per Conversos disciplinentur, ubi hoc excessus exegerint, & Ordinis instituta requirent, nec ullus Laicorum Fratrum in confessionibus, pænitentiis, divinis officiis celebrandis, & corrigendis excessibus Clericorum aliquam sibi auctoritatem usurpet, sed hæc omnia per Priorem & Correctorem, sicut prænotatum est, impleantur. Quæcumque peccata aliquis Fratrum commiserit alicui Sacerdoti, qui cum eo fuerit in sua cellula, ea confitebitur, nec oportebit eum de necessitate cellulam occasione dicendæ confessionis exire, & Sacerdoti licebit illi pænitentiam injungere his peccatis exceptis, de quibus

Priori plenam in omnibus dat facultatem.

Pœnæ excessuum.

Correctoris officium.

De Confessionibus.

secundum Statuta vestri Ordinis nonnisi solus Prior potest pænitentiam injungere, de quibus tamen si manifesta non fuerint, Presbytero, qui secum in cella morabitur, licebit injungere pœnitentiam confitenti. Hæc autem volumus illibata servari non obstante conventione illa, quæ in præsentia charissimi in Christo filii nostri Philippi Regis Francorum Illustris, & Baronum suorum inter quosdam Clericos & Conversos vestri Ordinis facta fuit cum ea Statutis Apostolicæ Sedis in pluribus adversetur, & ideo eam vires nullas volumus obtinere. Curam vero temporalium Prior uni Conversorum, quem discretiorem, & ad hoc magis idoneum viderit in qualibet domorum exteriorum committat, qui eleemosynas, & alia bona domus recipiat, & ea in pios usus, ac necessitatem Domus provida consideratione convertat, hoc adhibito moderamine, ut curiosus ipse majora negotia utpote ædificationes, venditiones, emptiones, obligationes, ac debitorum solutiones nunquam faciat sine Correctoris consilio & assensu. Idem quoque Curiosus de commissis sibi curis, & receptis omnibus ac expensis, reddat ad minus singulis mensibus rationem omnibus Fratribus in communi vel si nequiverint omnes commode interesse prudentioribus, quos Corrector & Curiosus duxerint advocandos, redditurus nihilominus rationem Priori, cum audire voluerit & eis, quibus idem Prior in hoc vices suas duxerit committendas. Clerici per Conversos mansionem non mutabunt, immo eorum mutatio de sola fiet voluntate Prioris, licebit tamen Converso curioso excessus Clerici qui secum debet nunciare Priori, & similiter licebit Clerico excessus Laici nunciare Priori, ut quod Prior mandaverit impleatur. Ad amputandum quoque plenius audaciam excedendi, statuimus ut Presbyteri, qui de mandato Prioris in Domibus de Vicenis de Bosco Raerii, & de Podio Caprarii cellis vestri Ordinis per tempora Correctoris officium obtinebunt, sint Visitatores Grandimonten. Ecclesiæ speciales, iique semel in anno visitent ipsam Domum & corrigant in ea tam in capite, quam in membris, quæ corrigenda invenerint secundum Deum, & Grandimontensis Ordinis Instituta, & audiant de receptis & expensis omnibus rationem, & eorumdem Visitatorum consilio annuatim Prior, sicut moris est, in generali Capitulo provideat Presbyteros idoneos, & discretos ad visitationem semel in anno per totum Ordinem generaliter faciendam, qui bini & bini uno Converso assumpto omnes cellas Ordinis cum tanta potestate, quantam eis Prior concesserit visitantes corrigant & reforment, qui secundum Regulam & Instituta Ordinis, ac Apostolicæ Sedis Statuta correctionis & reformationis officio viderint indigere. Statuta vero quæ fient in Generali Capitulo ab omnibus observentur proviso, ut nulla fiant contra tenorem præsentis Privilegii, vel Regulæ Instituta, Correctores & Curiosi singularum cellarum annuatim conveniant in Grandimonte ad Capitulum generale. Appellationes autem quæ fuerint contra Statuta Regularia interiectæ, præcipimus non admitti; Domui vero Grandimontensi, quæ Caput est Ordinis ad arbitrium Prioris, & trium principalium Visitatorum provideatur taliter de bonis mobilibus alia-

Cura temporalium cui committenda.

De Visitationibus Domorum.

De Statutis in Generali Capitulo factis.

Appellationes contra Statuta non admittendæ.

aliarum domorum, ut Fratres de aliis domibus venientes alibi necessaria quærere non cogantur. Domo vero Grandimontensi destituta Priore omnes tam Clerici, quam Laici totius Ordinis prædictis tribus Visitatoribus ipsius Domus humiliter obediant & intendant, donec alius secundum Regulam Bulla nostra munitam fuerit substitutus. Hique interim curam ipsius Domus & totius Ordinis Vice-Prioris ita prudenter & fideliter gerant, ut dignam rationem reddere possint Deo, & etiam substituto Priori si duxerit exigendam, non tamen potestatem aliquam habeant aliquem de Fratribus a locis suis interim amovendi. Sane hi, qui relicto fæculo ad Ordinem vestrum confugerint Priori, qui pro tempore fuerit & Successoribus ejus Catholicis, vel si Prior non fuerit futuri Prioris nomine dictis Visitatoribus obedientiam, & reverentiam absolute permittant. Liceat quoque vobis Clericos & Laicos liberos & absolutos e sæculo fugientes, dummodo juxta Statuta Regulæ vestræ vigesimum annum attigerint ad conversionem recipere, & eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, ut nulli fratrum vestrorum post factam in eodem loco Professionem, fas sit absque Prioris sui licentia de eodem loco discedere. Discedentem vero absque communium litterarum cautione, nullus audeat retinere, quod si quis forte retinere præsumpserit licitum sit vobis in ipsos Clericos, vel Conversos proferre Sententiam Regularem. Nullus prætерea Clericus vel Conversus unquam proprium habeat nec etiam arcam, Deposita vero in ordine vestro deinceps recipi prohibemus, Prior lectum suum habebit in Dormitorio, & dormiet cum fratribus, dum sanus fuerit. Illud vero districtius inhibemus, ne aliquis Clericus Ordinis vestri nisi Prior, vel qui hoc fecerit de mandato Prioris Fratres suos excommunicare præsumat. Silentium vero tam in capite, quam in membris in Ecclesia in Claustro in Refectorio, & in Dormitorio ab omnibus continue observetur, & tam in capite, quam in membris, in quibus Conventus fuerit, Claustrum ita servetur, ut nullus exeat, nec loquatur alicui sine licentia Prioris vel ejus, cui commiserit vices suas; In ipso etiam Claustro sub eadem observantia resideant Laici diebus Dominicis, & festiuis. Transgressor autem in Capitulo verberetur, & pane, & aqua sit ipsa die contentus, & ut quæ de silentio præmissa sunt commodius valeant observari. Statuimus ut habeatis de cætero certa signa, quibus cum expedierit, possit unus alteri sine silentii læsione, suam innuere voluntatem cura significandi horas in singulis Cellis, sicut & in capite alicui Fratri Clerico committatur, qui ita provideat, ut omnia horis competentibus compleantur, & Fratres qui fuerint in laboribus, ad collationem convenire valeant competenter. Ad quam collationem necnon ad refectionem idem Clericus campanam pulset: Vasorum quoque Altaris & Sacrarum Vestium penes Clericos erit conservatio eorum, videlicet quæ ad quotidianum usum pertinent; alia vero Vasa, & Sacræ. Vestes in custodia unius Clerici, & unius Conversi consistant, quos Prior ad hoc magis idoneos elegerit: librorum omnium penes Clericos erit conservatio. Regulæ vero, & præsentis privilegii, ut nihil possit addi vel minui, unum volumen volumus esse penes Clericos, & aliud penes Conversos, & tertium in Capitulo Prioris, & Clericorum erit Ecclesiastici Officii ordinatio. Præterea domum, & loca vestra cum omnibus, quæ in præsentiarum juste, & pacifice possidetis secundum vestræ Regulæ instituta, vel in futurum secundum eamdem concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis parante Domino, poteritis adipisci vobis, & successoribus vestris confirmamus, & præsentis scripti privilegio communimus, statuentes ut ea firma vobis, vestrisque successoribus, & illibata permaneant. Præterea Priori vestro, qui pro tempore fuerit, tonsurandi Fratres vestros Clericos, & pannos eorum benedicendi licentiam indulgemus. Cæterum si Rex, vel Archiepiscopus, aut Episcopus, seu aliquis Princeps cellas vestri Ordinis intrare voluerit, secum quatuor Viros minime suspectos introducere possit. Communitas & æqualitas sit omnibus vobis tam Clericis, quam Conversis in cibo, & potu in Refectorio, & in Dormitorio, & de communibus pannis sine differentia vestiemini, eleemosynæ, & eleemosynarum quantitas, earumque datores dicentur publice in singulis quibus datæ fuerint cellulis, & aut sequenti die, quo datæ fuerint, & tali hora in qua possint omnes Fratres tam Clerici, quam Laici convenire. In nulla vero Cella de cætero unus tantummodo Frater Clericus collocetur, sed ea potius in hoc adhibeatur discretio, ut ubi sex Conversi fuerint, tres Clerici, ubi octo Conversi, quatuor Clerici, ubi decem Conversi, quinque Clerici, ubi duodecim Conversi sex ad minus Clerici statuantur, ubi vero duodenarium numerus excesserit Conversorum in arbitrio Prioris existat multiplicare Clericos, & Conversos, prout visum fuerit expedire. Hoc autem dicimus, si in ordine vestro tot poterunt Clerici reperiri, si vero Clericis placuerit, ut exeant ad laborem exeant cum Conversis, & cum eis pariter revertantur, semper tamen Corrector, vel Sacerdos loco ejus dimissus in cella remaneat, ne desit aliquo modo Sacerdos, quod si forsan Clericus contra Regularem statutum excesserit exeundo contra eum, vel a Clerico, vel Converso in Capitulo proclametur, ubi tandem non judicetur per Laicum, sed per Correctorem Presbyterum regulariter corrigatur. Prohibemus insuper ne Clerici a cellis, in quibus fuerint sine causa transferantur honesta, & hoc ipsum cum fuerit faciendum, fiat provide a Priore adhibito sine præjudicio auctoritatis ipsius discretorum consilio Clericorum. Si qui autem ex justa causa fuerint transferendi, nec librum nec scripturam, nec aliquid penitus secumferant, nisi quantum eis fuerit de Prioris concessione permissum, sed nec Conversi cum eos mutari contigerit aliquid secumferant sine Prioris licentia speciali. Sane laborum vestrorum quos infra metas vestras propriis manibus, aut sumptibus colitis de terris habitis ante Concilium generale, necnon de Novalibus nullus a vobis decimas exigere, aut extorquere præsumat. Pro Consecrationibus vero Altarium vel Ecclesiarum, & Ordinationibus Clericorum, sive pro Oleo Sancto, vel quolibet Ecclesiastico Sacra-

Marginal notes: De Fratribus recipiendis. — Proprium nil Fratres habeant. — De silentio servando. — Nonnullæ aliæ regulæ. — Loca omnia eis confirmantur. — Priori Clericos tonsurandi dat facultatem. — Communis vita servanda. — De numero Conversorum in Domibus ponendorum. — Non alia eximit a decimis. — Sacramenta a Diœcesano Episcopo statuit recipienda.

Sacramento nullus a vobis sub obtentu alicujus consuetudinis, vel alio modo quidquam audeat extorquere, sed hæc omnia gratis vobis a Diocesanis Episcopis impendantur, alioquin liceat vobis quemcumque malueritis Catholicum adire Antistitem, gratiam atque communionem Apostolicæ Sedis habentem, qui nostra fretus auctoritate vobis quod postulatur impendat. Porro si Episcopi, vel alii Ecclesiarum Rectores in Ecclesias vestras, vel Personas inibi constitutas excommunicationis vel interdicti sententiam promulgaverint, sive etiam in mercenarios vestros pro eo, quod sicut dictum est, decimas non persolvitis, seu aliqua occasione illorum, quæ a benignitate vobis Apostolica sunt indulta, seu Benefactores vestros pro eo, quod vobis aliqua beneficia vel obsequia ex charitate præstiterint, vel ad laborandum adjuverint in illis diebus in quibus vos laboratis, & alii feriantur &c. decernimus irritanda. Sane cum locus vester longe sit ab hominum habitatione semotus, vobis pagina præsenti concedimus, ut cum generale terræ fuerit interdictum, liceat vobis unius Campanæ pulsatione fratres vestros competentibus horis de laboribus ad Ecclesiam convocare. Hoc autem, & in aliis locis vestris concedimus observari, quæ a Civitatibus, Castris, ac vicis adeo separantur, ut in eis sonus Campanæ vestræ minime audiatur; ad hæc omnibus Regulam vestram servantibus, laborem loco pœnitentiæ, & peccatorum suorum remissione injungimus quem in ipsa observantia patiuntur. Vobis autem firmiter injungimus ut sitis contenti Statutis Regulæ vestræ, & hoc privilegio tantum, nos enim alia Privilegia, sive Indulgentias decernimus non tenere. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatam Domum temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integre conserventur eorum, pro quorum gubernatione & substentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura, salva Sedis Apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, sæcularisve Persona hanc nostræ Constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a Sacratissimo Corpore & Sanguine Dei, ac Domini Redemptoris Nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ subjaceat ultioni. Cunctis autem eidem Domui jura servantibus sit pax Domini Nostri Jesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Excommunicationes sine justa causa contra eos latas irritat.

Clausulæ.

Datum Laterani per manum Raynerii Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Vicecancellarii Kalendis Martii Indictione septima Incarnationis Dominicæ Anno millesimo ducentesimo decimonono, Pontificatus vero Domini Honorii Papæ Tertii anno tertio.

Dat. die 1. Martii 1219. Pont. An. III.

XXXIII.

Confirmatio Statutorum Ordinis Vallis Scholarium Ordinis Cistercien.

Ex Gall. Christ. n. c. tom. 4.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Priori, & Conventui Vallis-Scholarium salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exhibita nobis ex parte vestra petitio continebat, quod cum de prudentum Virorum consilio certam vivendi formam elegeritis juxta Beati Augustini Regulam observandam, de approbatis Religionibus quasdam institutiones proinde assumpseritis, quod tu scilicet fili Prior, & successores tui, omnibus Ecclesiæ tui Ordinis, de more Cistercienisium visitationis officium, sine ulla rerum temporalium exactione impendatis, & tres primæ filiæ ipsius Ordinis visitandi matrem de more Cisterciensium Fratrum habeant facultatem, & quod Priores Forensceci semel in anno tempore statuto apud Ecclesiam vestram convenientes in unum celebrent more dictorum Cistercien. Capitulum generale; necnon etiam ut scapularia Fratres deferant laborantes. Camisias autem lineas non habeant, nec in Dormitorio culcitras, sani carnibus non vescantur, nisi debiles, & ægroti. Unde nobis humiliter supplicastis, ut institutiones prædictas Apostolico dignaremur munimine roborare. Nos autem vestris postulationibus inclinati personas vestras, & loca in quibus divino estis obsequio mancipati cum omnibus bonis, quæ in præsentiarum rationabiliter possidetis, aut in futurum justis modis præstante Domino, poteritis adipisci sub protectione Beati Petri suscipientes, & præsentis scripti patrocinio communimus.

Regulæ Vallis-Scholarium.

Confirmantur.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ protectionis, & confirmationis infringere, aut ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Clausulæ.

Datum Laterani nonis Martii Pontificatus Nostri Anno Tertio.

Dat. die 7. Martii 1219. Pont. An. III.

XXXIV.

Innovatio quorumdam Capitulorum super reformatione Cassinensis Cœnobii quolibet mense recitandorum.

Ex Regest. Vatic.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Abbati, & Conventui Cassinen. salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Cum bonæ memoriæ Innocentius Papa Prædecessor noster ad reformationem Monasterii vestri curam, & solicitudinem debitam adhibens Capitula quædam statuerit per, quæ fideliter observata Monasterium ipsum auctore Domino, & temporalibus commodis, & spiritualibus proficiet incrementis; Nos ad profectum ipsius non minori desiderio aspiran-

Innocentius PP. statuta nonnulla Cassinatibus præcepit.

tes

tes eadem ipsius inhærendo vestigiis quibusdam tamen adjectis duximus innovanda. In primis igitur, ut membra capite sano facilius convalescant, & ad Prælati exemplum Subditi componantur, statuimus quatenus Cassinensis Abbas utatur calciamentis, & vestibus secundum Beati Benedicti Regulam. Pannis videlicet, quibus bonæ memoriæ Raynaldus, & Petrus de Insula aliisque ipsius loci Religiosi Abbates usi esse noscuntur, & abstineant prorsus a carnibus nisi cum minutus, vel medicinatus, aut infirmus, seu valde debilis fuerit, & in Capitulo quando Superior in Monasterio moram fecerit, nisi evidens causa præpediat, singulis diebus intersit, ac semper cum illis Hospitibus comedat quos oportet, & decet sui præsentia honorari, & tunc nihilominus ipse, ac Monachi comedentes cum eo carnibus non vescantur, nec ibi, aut in aliis locis ubi Abbas reficitur admittantur ullatenus Histriones, qui si quando se forsan ingesserint importune, detur eis cibus extra mensam Abbatis solummodo propter Deum, quo contenti a gesticulationum, seu verborum ineptiis abstinere penitus compellantur, nec Abbas, vel Monachus aues, aut canes venaticos habeat, nec azolum, sive aurum in sellis habere præsumat, aut frenis utatur ullatenus deauratis, nec ullus obedientialis Monasterii numerum duarum Equitaturarum, & totidem Servientum excedat. Porro Abbas cum pro emergentibus negotiis equitabit, ducat moderatam familiam, & honestam, & tam apud Sanctum Germanum, quam apud alia Monasterii Castra, in quibus ipsum manere continget, tres aut duo de senioribus Monachis vitæ probatæ Religionis, & famæ semper in una Camera jaceant cum eodem, aliis Monachis, qui secum fuerint in uno loco comedentibus, & jacentibus, ita quod nullus cameram habeat specialem, ut sic melius Sathanæ obvietur astutiis, & ora iniqua loquentium facilius obstruantur. Monachi vero in Monasterio consistentes tam obedientiales, quam alii in communi Dormitorio jaceant, & communi commedant Refectorio, nec quisquam illorum obedientialium, aut alius Superior in Monasterio servientes habeat speciales, nec specialia sibi faciat fercula præparari, sed omnes pulmentis utantur communibus, Infirmis dumtaxat exceptis, qui & ipsi omnes simul in Infirmatorio comedant, nisi forsan, qui tanta debilitate laborant, ut a lectis discedere sine difficultate non possint: sub Infirmario autem alius statuatur Monachus bonæ conversationis, vel Laicus, qui assiduam in Infirmatorio faciens residentiam die, ac nocte Infirmorum singulorum, & omnium curam gerat: Hospitale quoque restitutis sibi omnibus subtractis eidem taliter reformetur, ut Infirmi, & Pauperes confugientes ad illud solatia ibi recipiant consueta: sub Hospitalario nihilominus alio Monacho, vel Religioso laico constituto, qui de die in Hospitali permanens, & de nocte fideliter Pauperibus amministret. Monachis vero aliorum Monasteriorum cum ad ipsum Monasterium declinaverint, benigne sicut ipsius loci fratribus ministretur. In Superiori etiam Sacristia constituatur aliquis Monachus providus, & honestus, qui res sacras custodiat diligenter, nec a ministerio removeatur hujusmodi, quamdiu bene, ac laudabiliter ministrabit: Sacerdotes ordinentur de senioribus ad hoc officium exequendum idoneis, ut non sit in Monasterio penuria, sed copia Sacerdotum. Simon de Collealto, Joannes de Collimento, & illi etiam Monachi, qui præsumpserunt cum Adinulfo quondam Abbate conjurare, vel rebellare contra Romanam Ecclesiam, seu Monasterium Cassinense semper in Conventu morentur, ita quod nulla obedientia committatur eisdem, donec emendaverint in melius vitam suam. Quia vero quidam ex vobis in Animarum suarum perniciem habere propcium non verentur, statuimus, ut illud resignare in usus Monasterii convertendum sub religione juramenti, si necesse fuerit, compellantur, & si de cætero aliquis ipsius loci Monachus proprium habere fuerit deprehensus, sine spe restitutionis a Monasterio expellatur: cum nos omnes hujusmodi Proprietarios decreverimus excommunicationis sententiæ subjacere. Si vero apud aliquos in morte proprium contigerit inveniri, Ecclesiastica careant Sepultura. Cæterum si alicui Monachorum aliquid a quocumque specialiter datum fuerit, illud Abbati, vel Decano resignet, sed ipse Abbas, vel Decanus necessitatibus ejus inde faciat provideri, sicut viderit expedire, nec ea, quæ sunt ad refectiones, aut vestes, seu aliis Monachorum necessitatibus deputata inter eos de cætero dividantur, sed conserventur per illos, quibus fuerit hæc sollicitudo commissa, & pro ipsorum Monachorum necessitatibus utiliter expendantur. Nec Claustralium aliquis præbendas, vel redditus habeat extra Claustrum, & eis, qui noscuntur habere penitus auferantur, Decanus quoque habere duplicia vestimenta, & specialia cibaria non præsumat, & Monachus vetera reddat, quandocumque nova receperit indumenta. Et cum apud vos jam quasi pro consuetudine dicitur obtinere, ut cum Monachum aliquem religiosum, aut garrulum, inobedientem, aut etiam impudicum in vestro contigit Collegio inveniri, Abbas ejus seditiones evitans obedientias, Ecclesias, & alia bona Monasterii det eisdem, unde mali quasi de sua malitia commodum reportantes prolabuntur, sæpius ad pejora, & alii quoque ad dissensiones, & scandala incitantur, volumus & mandamus, ut Abbas Viros honestos, obedientes, religiosos, & graves sincera tractare studeat charitate. Inhonestos vero, ac inobedientes, dissolutos, & leves, cum Decani, & seniorum consilio juxta Monastica puniat Instituta, ut sic boni de bono provocentur ad melius, & mali a sua malitia revocentur. Claustralibus autem absque manifesta, & necessaria causa exeundi a Claustro licentia nullatenus tribuatur, cum periculosum sit talibus sæcularium cætibus admisceri, nec sub consanguinitatis prætextu infra Monasterii ambitum colloquium habere cum mulieribus juniores Monachi permittantur nisi præsentibus, ad minus duobus Monachis senibus, & honestis. Ad imitationem quoque felicis memoriæ Lucii Papæ Prædecessoris nostri statuimus, ut Abbas possessiones demanias Monasterii alienare, vel infeudare non possit, adiicientes ut idem tam Molendina, quæ bonæ memoriæ Abbas Roffridus in gravem alienavit Monasterii læsionem, quam alia, quæ de ipsius Monasterii demanio alie-

Margin notes: Et renovat Honorius. — De victu & vestitu Abbatis. — Histriones non admittendi. — Moderatio ab Abbate servanda. — De communi vita. — De cura infirmorum. — De Hospitali. — De Sacrorum custodia. — Pœnæ contra Proprietarios — Et contra malè viventes. — Colloquia mulierum evitanda. — Nil de bonis Monasterii alienandum.

alienata funt illicite, vel distracta, seu male concessa ad opus ejusdem studeat legitime revocare. Præposituram vero Ecclesiarum suarum conferat Monachis prudentibus, & honestis, quos faciat juramento firmare, quod non alienabunt ipsorum possessiones, & jura, quod si forte præsumpserint ipsos perpetuo a ministerio sine spe restitutionis decernimus amovendos, alias graviter puniendos. Dicti autem præpositi singuli certos modestos, & consuetos redditus reddant Monasterio annuatim secundum Ecclesiarum, quibus præfuerint facultates, & ut sicut mali de malitia pœnam ita boni de bonitate præmia consequantur, Abbas Præpositos ipsos a Præposituris, in quibus eos bene administrasse constiterit non amoveat absque necessitate, vel utilitate Monasterii manifesta. Monachos vero de Castris, & Villis ad Claustrum præcipimus revocari, nisi forte ad custodiam illarum munitionum, quæ fuerint in finibus Abbatiæ sint aliqui necessarii, quos ibi pro tempore tolleramus, quibus Abbas injungat in virtute obedientiæ, ut quantum poterunt religiose viventes personam in judicio non accipiant, sed æqualiter justitiam faciant pauperi, ac diviti, debili, ac potenti. Eos vero, qui declinabunt ad dexteram, vel sinistram debita severitate puniat ipse Abbas, in quorum pœna si negligens fuerit, aut remissus Apostolicæ correctionis experiatur sententiam in se ipso. Ipse vero nullum invitum agere, vel accusare compellat, nec præponat judiciis venditores Justitiæ, sed Viros timentes Deum, & peritos in jure, qui sine acceptione personarum exhibeant justitiam conquærentibus interdicto penitus, ne aliquod fiat pactum, ut aliquid Curiæ Monasterii serviatur pro justitia facienda. Clericos autem Abbatiæ in spiritualibus, & temporalibus ad forum trahi non faciat Sæculare, sed ad Ecclesiasticum potius, ne patiatur Sacristiam ab eis exigere ultra duas procurationes in anno sicut olim fieri consuevit. Præterea cum consilio Conventus, vel majoris & sanioris partis eligat duos de ipso, qui jurati proventus obedientiarum quæ consueverant teneri per Monachos a Balivis diligenter recipiant, & de mandato Abbatis cum consilio Conventus, vel majoris partis ipsius eos in debitorum solutione convertant reddituri coram Abbate, ac Conventu Balivis præsentibus de receptis, & expensis singulis mensibus rationem. Et tam Monachi quibus Castra, quam illi quibus Ecclesiæ committuntur personaliter ad Claustrum in Festo Dedicationis Monasterii annuatim accedant rationem villicationis suæ coram Abbate Decano, & aliis reddituri. Quod observandum statuimus etiam circa ipsius Monasterii Thesaurarium, Cellerarium, Infirmarium, Hospitalarium, & Sacristam, ut qui laudabiliter egerint debita fratrum commendatione lætentur, qui vero male confusione, ac ignominia perfundantur. Ad hæc Thesaurarius, Cellerarius, & Infirmarius singulis diebus Sabbathi ad Monasterium secundum consuetudinem antiquam, & approbatam accedant in Claustro cum Fratribus usque ad secundam feriam moraturi, quod & Abbas facere studeat cum poterit competenter. Supradicta ergo Capitula præcipimus inviolabiliter observari, & ne quis se per ignorantiam valeat excusare volumus, & mandamus, ut ea singulis mensibus in Abbatis, & Fratrum præsentia recitentur. Quod si in observantia prædictorum inventi fueritis tepidi, vel renuisse, cum fructum ex Vinea vobis commissa faciemus requiri perditis male malis, Vineam ipsam aliis Agricolis profecto locabimus, qui reddant Domino temporibus suis fructum, cum jam non restet aliud Vineæ faciendum. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ Constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

De Præpositis, & Abbatis in eos auctoritate. *De male viventibus puniendis.* *Clerici ad forum sæculare non trahendi.* *Ratio de administrationibus reddenda.* *Hæc Statuta servanda.* *Clausulæ.*

Datum Laterani secundo nonas Aprilis, Pontificatus nostri anno tertio.

Dat. die 4. April. 1219. Pont. An. III.

XXXV.

Commissio super inquisitione Vitæ, ac Miraculorum Beati Hugonis Episcopi Lincolniensis.

Ex Regest. Vaticano.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus Archiepiscopo Cantuarien. Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinali, & Episcopo Conventren. & dilecto filio Abbati de Fontibus Cistercien. Ordinis Eboracen. Diœcesis salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium.

Ut juventus Ecclesiæ, sicut Aquilæ renovetur cum simus, in quos fines sæculorum secundum Apostolum devenerunt, innovat signa Dominus, & immutat mirabilia magnifice mirificans Sanctos suos ad confirmandam Catholicæ Fidei puritatem, & pravitatem hæreticam confutandam, ad convertendum incredulos, ad justorum scientiam, & corda fidelium in sui conditoris amorem suaviter accendendum. Sic enim fulgura in pluviam, facit Dominus cum miraculorum coruscationibus gloriosis Ecclesiam suam Sanctam dignatur salubriter fæcundare. Quis enim videns electos Ecclesiæ post finem hujus vitæ felicem novis coruscare miraculis, Capiti ejus Christo videlicet non cupiat inseparabiliter adhærere, ut unus spiritus sit cum eo, aut quomodo ei obsequi denegabit, qui sibi obsequentibus dans virtutes tanta præmia elargitur, ut hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi effecti gloriæ Regni cælestis insignia, quam feliciter obtinent miraculose revelent in terris, & quidquid petierint fiat eis. Sane gratias agimus gratiarum omnium largitori, quod sicut ex vestris Fratres Archiepiscope, & Episcope, ac Venerabilis Fratris nostri Eboracen. Archiepiscopi necnon aliorum omnium aliorum Episcoporum Angliæ litteris fuit expositum coram nobis, gratiam, & gloriam dans Dominus tanta sanctæ memoriæ Hugonem Lincolniensem Episcopum prævenit, & subsequutus est gratia, ut multas per eum in vita ipsius virtutes dignaretur mirabiliter operari, & nunc diebus istis tanta eum clarificavit gloria, ut ad dandam scientiam primæ stolæ beatæ immortalitatis ipsius sepulchrum, ubi corpus requiescit, ejusdem stola tandem beatificandum secun-

Miracula ad sepulchrum B. Villhelmi patrata.

secunda divinis faciat coruscare miraculis, ita quod ejus inter alios Sanctos non invocari suffragia sit indignum, cum lucerna super candelabrum sit ponenda, ut omnes, qui sunt in Domo ipsius gaudeant beneficio claritatis. Quare nobis fuit humiliter supplicatum, ut eum Sanctorum Cathalogo faceremus adscribi, vel saltem super præmissis inquiri diligentius veritatem. Licet igitur tot, & tantorum testimoniis plenam fidem nos deceat adhibere; Volentes tamen in tam arduo facto cum omni maturitate procedere discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus tam super vita prædicti Sancti, quam miraculis ante mortem, & post mortem, necnon aliis hujusmodi negotii circumstantiis inquiratis diligentius veritatem, & quæ inveneritis, nobis fideliter rescribatis, ut per vestram relationem instructi procedamus exinde, prout secundum Deum viderimus procedendum. Quod si non omnes his exequendis potueritis interesse, duo vestrum ea nihilominus exequantur.

Dat. die 27. Aprilis 1219. Pont. An. III. Datum Romæ apud Sanctum Petrum quinto Kalendas Maji, Pontificatus nostri anno tertio.

XXXVI.

Ex Regest. Vatic. Jacobo Aragonum Regi, ejusque Regno, & bonis Apostolicæ protectionis clypeus indulgetur.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Charissimo in Christo filio Jacobo Aragonum Regi Illustri salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium. Sacrosancta Romana Ecclesia pia Mater devotos & humiles filios ad pietatis suæ gremium recurrentes, non solum honorat amplexibus; verum etiam maternæ consolationis nutrit uberibus, & exaltat, illos dumtaxat diligentiori studio refovens, quos magis suæ recreationis cernit solatio indigere. Hujus nempe matris dulcedinem non immerito gustare desiderant Reges, & Principes Orbis Terræ pro certo scientes, quod si ejus prudenter receperint disciplinam, ut & benedictionis suę mereantur gratia confoveri, nulla eis poterit nocere adversitas, quin procedant prospere, atque regnent. Hac itaque consideratione inductus Nobis fili charissime supplicasti, ut te sub alarum nostrarum umbra dignaremur protegere, ac protectionis Apostolicæ clypeo communire. Nos igitur claræ devotionis, & fidei puritatem, quam ad Deum, & ipsam Ecclesiam Progenitores tuos habuisse didicimus recolentes; Attendentes quoque, quod te inclytæ recordationis M........ Regina Aragonum Mater tua cum Terra, & aliis bonis tuis eidem Ecclesiæ commendavit; Agens dudum apud Sedem Apostolicam in extremis, nostræ tibi dilectionis præcordia dignum duximus aperire, quatenus qui in ætate tenera esse dignosceris constitutus, dum favoris Apostolici brachiis substentatus fueris, roborari adjuvante Domino valeas, & suscipere incrementum. (Regem, Regnumq; Aragon. sub protectione S. A. suscipit.) Regiis itaque supplicationibus inclinati Personam tuam Regnum Aragoniæ, Terram Cathaloniæ, Villam & Terram Montis Pessulani cum omnibus aliis bonis tuis, quæ in præsentiarum rationabiliter possides, vel in futurum justis modis præstante Domino poteris adipisci sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ protectionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. (Clausulæ.) Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum octavo Idus Maji, Pontificatus nostri anno tertio. Dat. die 8. Maji 1219. Pont. An. III.

XXXVII.

Facultas Archiepiscopo Salisburgen. concessa erigendi novum Episcopatum in Ecclesia Sechovvien. *Ibidem.*

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Ebraudo Saliburgen. Archiepiscopo salutem, & Apostolicam benedictionem.

Salisburgen. Archiepiscopi pastoralem curam commendat. Quod non tua, sed quæ Christi, vel potius quæ Christi & tua sunt sedula meditatione requiras, opera tua testimonium perhibent evidenter, dum commisso tibi gregi prodesse desiderans, potius quam præesse, Animarum lucrum, sicut decet Domini Sacerdotem præfers quæstui temporali, quin etiam ne non tam eas pascere, quam depascere videaris, carnalia, quæ posses metere in eisdem voluntarius offers spiritualia seminanti, sicque fit ut Ministrum Christi, & dispensatorem Ministrorum Dei te faciens extimari, tuum honores in Domino ministerium, teque reddas omnibus honorandum, & favorem nostrum ex his eo specialius tibi vindices, quo nostris beneplacitis expressius te coaptas. Prudenter enim recogitans quod Salisburgen. Diœcesis usque adeo est diffusa, quod non sufficias universis habitantibus in eadem pastorali sollicitudine imminere, timensque ne non sit, qui parvulis lac doctrinæ vel provectis cibum solidum amministret, aut quod infirmum est in eis consolidet, aut alliget quod confractum, (Quibus de causis, quibusve conditionibus erigi Ecclesiam velit.) olim per dilectum filium Carolum Frisacen. Præpositum per litteras tuas nobis humiliter supplicasti, ut in Sechovvien. Ecclesia tuæ Diœcesis Episcopalem Sedem creandi tibi licentiam concedere dignaremur. Parato de assensu Capituli tui unam dietam ei, & dimidiam in Diœcesi, & trecentas marchas in redditibus assignare, itaut per omnia ipsius Sechovvien. Ecclesiæ jure salvo, nihil de bonis ipsius ad Episcopalem Cathedram transferatur, nec ullum exinde in dignitatibus, libertatibus, & consuetudinibus, ac rationibus Salisburgensi Capitulo præjudicium generetur. Unde licet forsan eo minus ad hoc insufficiens debeas reputari quo insufficientiam alligas instantius; nos tamen tuum propositum dignis in Domino laudibus commendantes, & precibus tuis eo favorabilius

lius annuentes, quo rarius eis similes, & frequenter vobis dissimiles, vel potius contrariæ porriguntur, ut res tam ardua sine omni offensione procederet Venerabili Fratri nostro Frisingen. Episcopo,& dilectis filiis Brixinen. Electo, & Abbati Admunten. nostris dedimus litteris in mandatis, ut hujusmodi negotii circumstantias sollicite inquirentes, & specialiter si hoc Salisburgensi Ecclesiæ expedire viderent, & ad id Capituli ejusdem assensus accederet, necnon si Sechovvien. Ecclesia ex hoc servaretur indemnis, & utrum esset sufficiens, & idonea futuri Episcopi provisio prætaxata, diligentius indagantes rescriberent nobis super his omnibus fideliter veritatem, qua cognita de consilio fratrum nostrorum procederemus Auctore Domino inoffense. Episcopus vero, & Abbas prædicti, sicut suis nobis litteris intimarunt, quia prædictus Electus Crucesignatus in procinctu quasi peregrinationis positus huic negotio interesse non poterat, ad Salisburgensem Ecclesiam personaliter accedentes consensum Capituli ad hoc invenere paratum, & quantum tam ibi, quam alibi super hoc poterant edoceri, didicerunt hoc Salisburgensi Ecclesiæ absque dubio expedire. Præpositum quoque, & Capitulum Sechovvien. personaliter alloquti acceperunt responsum, quod, & Sechovvien. Ecclesia illæsa remaneret penitus & indemnis, & ut eorum verbis utamur terminos novæ Diœcesis extendi usque ad dietam, & dimidiam invenerunt, Parochiam videlicet Chimibenz cum omnibus suis pertinentiis, in qua sita est Ecclesia Sechovvien. usque ad finem Parochiæ Sancti Laurentii in longo. Ecclesiam vero Sanctæ Mariæ in Bracher usque ad finem Parochiæ Lemsniz in latum cum omnibus Ecclesiis, mediis, & earum pertinentiis & Cappellis, quæ sunt in earum terminis constitutæ. Redditus autem futuro Episcopo assignandos invenerunt Ecclesiam Vanstorf, & triginta Mansos de nemore, quod est apud Fluvium qui vocatur Gerol, Ecclesiam Libenz, Ecclesiam Vogan, Ecclesiam Rabe cum omnibus pertinentiis earumdem, salvo tamen jure Personarum, quæ ibi hactenus Domino servierint, Curiam quoque decimalem in Saccah, & Domum in Frisaco,quam a nobili Muliere Emma, & Domum in Civitate Salisburgen. quam ab Henrico Cive Salisburgen. emisti, ex quibus omnibus secundum æstimationem bonorum Virorum trecentarum marcarum redditus plenarie provenire creduntur, de quibus futurus Episcopus honorifice poterit sustentari. Unde nobis per eumdem Præpositum, & litteras tuas iterum cum instantia supplicasti, ut cum paratus sis, & Diœcesim, & redditus, sicut superius est expressum futuro Episcopo assignare tibi facultatem creandi novum Episcopatum in prædicta Sechovvien. Ecclesia traderemus, ita quod Electio, ac Investitura ejusdem Episcopi ad te, ac Successores tuos absque omni contradictione pertineat, de quorum bonis idem Episcopatus dotatus noscitur & ditatus. Gurcen. autem Episcopus, qui Vicarius Salisburgensis Antistitis in sua Diœcesi esse dignoscitur, in illo quoque sit Episcopatu Vicarius, quantum Archiepiscopalis exigit Jurisdictio,ne in hoc etiam jus ipsius grave dispendium patiatur. Nos igitur habito fratrum nostrorum consilio, quia tuum in hac parte propositum ad divini Nominis gloriam, & Christianæ Religionis augumentum intelleximus pertinere, favore illud apostolico prosequentes postulata concedimus, sicut superius sunt expressa sine juris præjudicio alieni. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostrę concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Quæ præmiserit Honorius antequam petitis annueret

Quæ Diœcesis Ecclesiæ erigendę fuerit assignata.

Gurcensi Episcopo nullum damnum illatum.

Erectionem fieri concedit.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum per manum Raynerii Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Vicecancellarii decimo Kalendas Julii Indictione * octava, Incarnationis Dominicæ millesimo ducentesimo decimonono, Pontificatus vero Domini Honorii Papæ Tertii anno * secundo.

Dat. die 22. Junii 1219. Pont. An. III.

* *Lege* septima.

* *Lege* tertio.

XXXVIII.

Annullatio quorumdam Statutorum a Fulginatibus contra libertatem Ecclesiasticam editorum, ac relaxatio sententiarum contra eorumdem fautores.

Ibidem.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Potestati, Consiliariis, & Populo Fulginatibus salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Romana Ecclesia quæ illius exemplo, a quo Magisterium obtinet, & Primatum, in suis membris offenditur, & contemni eam contigit,& sperni,dolorem ex causa conceperat, cum vos membrum ejus videlicet Fulginatensem Ecclesiam ignominia, & confusione replentes,statuta quędam in ipsius subversionem feceritis libertatis: & quidem cum esse sciatis eamdem Fulginatensem Ecclesiam Matrem vestram, a cujus magisterio animas non eximitis corporibus digniores, cavendum vobis fuerat ne ipsam, quæ sacri vos regeneravit unda Baptismatis, & cujus estis eruditi doctrina, statutis hominum subderetis.Porro cum sicut fuit vobis desuper inspiratum Ven. Fratri nostro Hugoni Hostien. Episcopo tunc Apostolicæ Sedis Legato,dum per vos reditum faceret, quod super his nostris staretis beneplacitis, & mandatis juramentum exhiberetis,& mille librarum Lucensis monetæ fidejussoriam cautionem solveretis, & tu fili Potestas nomine Fulginatis Civitatis propter hoc nostro te conspectui præsentasses, nos sub dissimulatione sustinere nolentes,divinis obviantia Institutis in subversionem libertatis Ecclesiasticæ attentata, per quæ maternum persequimini uterum existentes maledictionis filii, & doloris leges iniquas, & statuta illicita præsumpta per vos contra jurisdictionem, & honorem Sedis Apostolicæ, ac Ecclesiasticam libertatem, cum ad res Ecclesiasticas extenderitis manus vestras, de quibus nullis Laicis disponendi reperitur attributa facultas, penitus irritamus ea fore cassa, & inania decernentes. Quocirca præsentium vobis auctoritate sub ejusdem debito juramenti, & prædicta pœna districte præcipiendo mandamus, quatenus dicta statuta, quorum transcripta vobis sub Bulla nostra transmittimus in-

Dolet de Fulginatum audacia.

Dicta iis dies.

Statutaque ab iis contra libertatem Ecclesiasticam irritata.

introclusa, ubicumque scripta fuerint, abradatis, & destruatis omnino, ea nullo tempore observantes, & similia de cætero non facturi, & ad hoc ipsum Potestates, & Consules vestros, qui pro tempore fuerint, juramenti vinculo astringentes id poni, & contineri semper in vestris Constitutionibus faciatis, siquid etiam præter hęc fuerit, quod forsitan occultastis, redundans in libertatis Ecclesiasticæ detrimentum, faciatis similiter aboleri; quod si secus, quod non credimus, ageretis præsumendo similia facere, aut prædicta resumere, vel servare, omnes Actores, Consiliatores, & Observatores eorum præter perjurii reatum, & pœnæ periculum superius annotatæ, Sententiam Excommunicationis incurrant, & cassa, & irrita statuta quæ fecerint vel resumpserint habeantur. Quia vero dissolvendæ sunt colligationes impietatis, & fasciculi deprimendi, ne sub velamine præstiti juramenti a vobis de servandis statutis iniquis, quod potius perjurium est dicendum possitis excusationem assumere in peccatis; Nos illud vergens in vestrarum Animarum dispendium, relaxantes vos ad ejusdem observantiam juramenti, a quo nunciamus penitus absolutos, dicimus non teneri. Volumus etiam, auctoritate vobis præsentium sub debito præstiti juramenti, & eadem pœna firmiter injungentes, ut infra quindecim dies post reditum tui fili Potestas pignora quingentarum librarum Lucensis monetæ Venerabili Fratri nostro Assisinati Episcopo nomine nostro pro facienda restitutione ablatorum, & satisfactione plenius exhibenda Venerabili Fratri nostro Episcopo, & dilectis filiis Clericis, & Ecclesiis Fulginatibus, salvis aliis omnibus mandatis Apostolicis, assignetis.

Eique observare volentes excommunicati.

Datum Reate septimo Kalendas Septembris Pontificatus nostri anno quarto.

Dat. die 26. Augusti 1219 Pont. An. IV.

XXXIX.

Tusculanis Episcopis conceditur Ecclesia Sanctæ Mariæ in Monasterio in Urbe ad habitaculum.

Ex Vghel. Ital. Sac. Tomo 1.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Nicolao Episcopo Tusculano, ejusque successoribus canonice instituendis in perpetuum.

Etsi de universis Fratribus, & Coepiscopis nostris curam, & sollicitudinem gerere teneamur, & eorum commoda quantum commode possimus relevare, spiritualiter tam circa illos, qui locum in Ecclesia Romana sortiti nobiscum suscipere sollicitudinis onera jugiter patiuntur, exuberare debet nostræ charitatis affectus, quatenus sentiens honorem ex onere, ac ad exemplar ordinum supernorum, quanto vicinius nobis assistere meruerunt, tanto amplius in nostra mutuo ferveant charitate.

Exordium.

Hinc est Venerabilis Frater, quod cum Tusculanus Episcopus habitaculum in Urbe non habuerit hactenus opportunum, Nos volentes tam tuis, quam successorum tuorum incommoditatibus, quæ ex hoc provenire poterunt obviare, Ecclesiam Sanctæ Mariæ in Monasterio de consilio Fratrum nostrorum Episcopatui tuo concedimus auctoritate præsentium statuentes, ut Ecclesia supradicta, cum personis, & omnibus bonis suis, tibi, ac successoribus tuis ea lege subjaceat; quæ aliis Fratribus nostris Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, suæ noscuntur Ecclesiæ subjacere.

Concessio.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temere perturbare, &c. usque perpetua &c. salua Sedis Apostolicæ auctoritate &c. Si qua igitur in futurum &c. usque hanc nostrę concessionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, eique &c., atque præmia æternæ pacis inveniat. Amen.

Clausulæ.

Datum Viterbii 13. Kalend. Decembris, indictione prima anno IV.

Datum per manum Raynerii Patriarchæ Antiocheni Cancellarii Vicemagentis.

Dat. die 19. Novem. 1219 Pont. An. IV.

XL.

Ad Prælatos Hiberniæ, ut pullulantem inter subditos Hæresim propugnent abusus tollant Statutaque Concilii Generalis faciant observari.

Edidit Martene Thesaur. Anecdot. Tomo I. col. 875.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis, & Episcopis, & dilectis Filiis Cæteris Ecclesiarum Prælatis, & Capitulis per Hiberniam constitutis, salutem & Apostolicam Benedictionem.

Expectavimus hactenus, expectantes si monitis, & Statutis Concilii generaralis, exculta Domini Sabaoth vinea floruisset, si Aron virga turgentibus gemmis erupisset in flores, & dilatatis foliis amigdala produxisset, si geminassent mala punica, & ficus produceret grossos suos: quia ficus præcoquas anima Sponsi desiderat, & sponsa diligit botros Cipri. Sed ecce dolentes dicimus ante Messem Seges effloruit, & vinea fere tota, & ficus, ac virga magis aruit, & vindemiator manum ad carcallum non revocat: sed sic semper vindemiat, quod post vindemiatores racemos aliquos colligere vix valemus. Nam unusquisque fere in viam suam abjit, & ad suam negotiationem revolat a regiis nuptiis damnabiliter se excusans. Tam quidem Ministri Altaris sicut Jumenta non solum in stercore computrescunt; sed peccatum suum velut Sodoma prædicare nec abscondunt, facti ruina, & laqueus Populorum. Quidam etiam Ecclesiarum Prælati, qui gladios ancipites in suis manibus acceperunt, ad faciendam vindictam, & increpationes in populis, errantes non corrigunt, membra putrida non excidunt, a Caulis oves contagiosas, & morbidas non excludunt, vulnus, livorem, & plagam tumentum non ligant, nec curant, neque fovent oleo, vel amplasto; propter quod, quia cicatrix populi non obducitur, in Galaad non censetur esse medicus, vel resina. Proinde in consilium subditorum venire anima prælatorum convincitur, dum iidem proximorum vitiis non resistunt: sicque manus mulierum misericordium parvulos suos coquunt. Hi etiam bona

Invehit contra Episcoporum negligentiam in rebus fidei.

bona sibi commissa dissipant, & consumunt, dispergunt Sanctuarii lapides in capite omnium platearum, indignos promovent, perniciosis stipendia Ecclesiastica largiuntur, in suis Ecclesiis conventicula de sanguinibus congregantes. Tales utique non attendunt, quod Eli filios suos palpans de cella retrorsum cecidit, & principes populorum, quia non cohibebant Hebræos initiantes Beelphegor, & cum Madianitis in eorum oculis coeuntes præcepto Domini suspensi sunt in patibulo contra solem. Quia cum de manibus Prælatorum negligentium sanguis requiratur pereuntium subditorum, dum fortioribus instat fortior cruciatus, sit durum judicium eis qui præsunt. Claustrales quam plurimi qui fregerunt jugum, ruperunt vincula, quin etiam sicut stercus Terræ jam contemptibiles sunt effecti, se non corrigunt, subditos non castigant, capitula juxta Concilii generalis statutum non celebrant, ne in lucem prodeant opera tenebrarum, & a lumine arguantur. Propter hoc siquidem hæreses invalescunt: quia cum per pauci hodie murus æneus vel columna ferrea sint Prælati, vix est qui se opponat murum pro domo Domini ascendentibus ex adverso: eo quod conscientia remordente, dum canes muti projectum in terra ramunculum in eos habent, & sint quasi baculus arundineus jam confractus; nec latratu, nec baculo arceat lupos dilacerantes Ecclesiam, & in ipsam ululatus validos emittentes. Cum igitur non possimus dissimulare de cætero, vel conniventibus oculis pertransire tantum Cleri contagium, & populi Christiani discrimen, quod procedit, & proficit ex negligentia Prælatorum evacuantium per injuriam, & torpores sanctiones canonicas, & Statuta salubria concilii generalis, increpatis securim cominantem excidium nunc radicibus infructuosæ arboris applicamus, confossæ ficulneæ cophinum stercoris apponentes antequam maledictionis gladio feriatur, & areat, si fructum non fecerit in futurum, quem jam diutius expectat. Quo circa universitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, & districte præcipimus, quatenus præteritam negligentiam novo studio redimentes, per sollicitudinem geminatam sic præfati statuta Concilii, & illa præsertim quæ salutem animarum respiciunt, deinceps conservetis, & faciatis a vestris subditis inviolabiliter observari, quod possitis exinde laudem consequi, & æterna præmia promereri, nec quemquam vestrum pœnam oporteat formidare, ad quam ex nunc potenter accingimur, contra desides & remissos. Invigiletis autem propensius ad hæreticam pravitatem è vestris finibus si forsan irrepserit, penitus extirpandam: Quia serpit ut cancer, capita ut hydra multiplicat, & ut draco stellas de cęlo detrahit, & mulieri tendit insidias, cupiens filium, quem concepit devorare. Ponat etiam unusquisque gladium super femur per medium Castrorum transiens de porta in portam, nec parcat frati, proximo vel amico, qui statutis Concilii vilipensis morum vel vitæ abjicit honestatem, vel non observat in tonsura vestibus, & aliis modestiam Clericalem. Præcaventes sollicite, ne beneficia conferatis indignis, nec quemquam permittatis habere plures Personatus, seu Parochiales Ecclesias habitas post Concilium generale quibus cura sit animarum annexa, nisi forsan suæ hoc habeat indulgentiam Sedis Apostolicæ specialem. Abbates vero Nigri Ordinis celebrare hoc anno provincialia concilia non ommittant, prout existit in præscripto Concilio stabilitum, & ut bonorum studium commendare possimus, & punire negligentiam perversorum; super hoc ab illis certiorari volumus & mandamus. Sane cum olim vas aureum manna plenum Christi Corpus Deitatem continens præfigurans, in arca fęderis auro tecta infra Sancta Sanctorum fuerit collocatum, ut munde in loco venerabili servaretur; dolemus plurimum, & tristamur, quod in Provinciis Sacerdotes sanctiones canonicas immo Divinum judicium contemnentes; Sanctam Eucharistiam incaute custodiunt, & immunde, & indevote contrectant, quasi nec Creatorem timeant, vel Recreatorem diligant, aut judicem omnium expavescant: quamquam Apostolus terribiliter comminetur deteriora illum mereri supplicia, qui filium Dei conculcaverit, vel sanguinem testamenti pollutum duxerit, aut spiritui gratiæ contumeliam fecerit, quam transgressores legis Mosaicæ, qui mortis sententia plectebantur. Ne igitur de cætero propter incuriam Sacerdotum in indevotos divina indignatio gravius exardescat, districte præcipiendo mandamus, quatenus a Sacerdotibus Eucharistia in loco singulari; mundo etiam, & signato semper honorifice collocata devote, ac fideliter conservetur. Sacerdos vero quilibet frequenter doceat plebem suam, ut cum in celebratione Missarum elevatur Hostia salutaris, quilibet reverenter se inclinet, idem faciens cum ipsam portat Presbyter ad infirmum: quam in decenti habitu superposito mundo velamine ferat, & referat manifeste, & honorifice ante pectus cum omni reverentia & timore; semper tamen lumine procedente, cum sit candor lucis æternæ, ut ex hoc apud omnes fides & devotio augeatur. Prælati autem hujusmodi mandati graviter punire non differant transgressores, si & ipsi divinam & nostram volunt effugere ultionem. Attendat igitur unusquisque, ut sic mandatum nostrum juxta susceptum officium exequatur, quod nemo coronam ejus accipiat, vel de suo loco ejus candelabrum amoveri contingat; sed potius coronari gloria, & honore mereatur.

Datum Viterbii 13 Kalendas Decembris Pontificatus nostri anno quarto.

Mala inde exorta deplorat.

De observandis Statutis Concilii Generalis.

Pluralitas Beneficiorum vitanda.

Dolet de irreverentia erga SS. Eucharistiam.

De modo Viaticum portandi.

Dat. die 19. Novem. An. Dom. 1219. Pont. An. IV.

Con-

XLI.

Concessio Ecclesiæ Sancti Sixti de Urbe Fratribus Ordinis Prædicatorum.

Ex Regest. Vaticano.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis de Pruliano, & de Fanojovis, & de Lamoso Fratribus & Sororibus, salutem & Apostolicam Benedictionem.

Ligna pomifera plantare in Ecclesiæ Paradiso, ac fovere plantata juxta, quod ex officii nostri tenemur debito, cupientes, dilecto filio Fratri Dominico, & Fratribus sui Ordinis Ecclesiam Sancti Sixti de Urbe, duximus concedendam sperantes in Domino, quod tam ipse, quam fratres sui poma nova, & vetera, quæ sponsus legitur sponsæ servasse, ministraturi sint esurientibus animabus. Quocirca Universitatem vestram monendam duximus, & hortandam, quatenus cum ab eodem Fratre Dominico fueritis requisiti ad prædictam Ecclesiam, prout ipse mandaverit accedatis Domino, ibidem in ordine vestro devotum obsequium impensuri.

Dat. die 17. Decem. 1219. Pont. An. IV.

Datum apud Civitatem Castellanam sexto decimo Kalendas Januarii Pontificatus nostri anno quarto.

XLII.

B. Hugo Lincolnien. Episcopus Sanctorum Cathalogo adscribitur; cum Decreto, ut die depositionis ipsius, ejusdem festivitas annis singulis celebretur.

Edidit Parisius Hist. Ang. pag. 309.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis universis Christifidelibus præsentem paginam inspecturis, salutem & Apostolicam Benedictionem.

Exordium.

Divinæ dignatio pietatis, Sanctos, & electos suos in Cœlestis Regni felicitate locatos adhuc in Terra miraculorum corruscatione clarificat, ut fidelium per hoc excitata devotio eorum suffragia digna veneratione deposcant. Cum igitur sanctæ recordationis Hugonem Lincolniensem Episcopum, quem sicut nobis plenarie constat, divini muneris largitas tam in vita, quam etiam post vestem mortalitatis exuam, insignium miraculorum multitudine illustrarit, Sanctorum Cathalogo adscripsimus; Universitatem vestram monemus, exhortamur in Domino, quatenus ejus apud Deum patrocinia devote imploretis. Ad hæc statuentes, ut die depositionis ipsius ejusdem festivitas annis singulis devote de cætero celebretur.

B. Hugo SS. albo adscriptus.

Dat. die 18. Febru. 1220. Pont. An. IV.

Data Viterbii 13. Kalendas Martii Pontificatus nostri anno quarto.

XLIII.

Abolitio quorumdam Statutorum per Bononienses, contra libertatem Scholarium editorum.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Populo Bononien., salutem & Apostolicam Benedictionem.

Ex Regest. Vaticano.

Ex relatione Venerabilis fratris nostri Ugolini Episcopi Hostien. devotione quam ad Romanam Ecclesiam geritis intellecta, tanto ad ea, quæ vestram salutem respiciunt, & honorem, ferventius aspiramus, quanto vos tamquam obedientiæ filios ad ejusdem obediendum mandatis cognoscimus proniores, vos ab iis retrahere satagentes, quæ & famam vestram obnubilant, & afferre vobis possent incommodum, & jacturam. Sane cum ex studio literarum præter infinita commoda, quæ sentitis, ex eo vestra Civitas inter alias sit famosa, & in universo mundo nomen annuncietur ipsius, factaque sit altera Bethleem domus videlicet panis, qui parvulis frangitur, in eadem, ex qua exeunt Duces, qui regant Populum Domini, quoniam in studio eruditi assumuntur ad regimen Animarum, non solum debetis a Scholarium gravaminibus conquiescere, verum etiam illos honoribus prævenire. Attendentes quod ipsi gratuito ad studendum vestram præelegerunt Civitatem, quæ cum prius esset humilis, per eos ibidem congregatis divitiis fere supergressa est Civitates Provinciæ universas. Verum vos ad hæc, sicut ex parte universitatis ipsorum fuit propositum coram Nobis, debitum non habentes respectum gratiam ipsorum in debitum, & libertatem in servitutem molientes reducere statuistis, ut si quis inventus fuerit sectam, pactionem, vel conspirationem pro studio a Civitate Bononien. ad locum alium transferendo facere vel fecisse, & si Scholaris quispiam, vel alius quemquam Scholarem astrinxerit modo quolibet, quo præcipere possit ei, ut causa studii eamdem exeat Civitatem perpetuo banniatur, & omnia bona ejus, quæ Bononiæ vel in ejus districtu habuerit, publicentur, & eorum tribuatur medietas accusanti. Præterea Societatem vel * Rectores Scholares non permittantur habere, nisi hoc Capitulum in eorum Juramento ponatur videlicet, quod non dabunt operam, ut studium ad locum alium transferatur, nec cuiquam Scholari præcipient, ut gratia studii abscedat a Civitate prædicta, & nunquam hujusmodi mutabunt Capitulum cum consilio, vel sine consilio eorumdem, ac si aliquis contrafecerit, modo simili banniatur, & bona publicentur ipsius. Potestas quoque infra duos menses ab ingressu sui regiminis teneatur prædictum Capitulum jurari facere a Rectoribus Scholarium, si qui fuerint, vel infra quindecim dies, ex quo extiterint Rectores electi, & in Societatem Scholarium scriptis poni, nec permittat Bononiensem aliquem vel extraneum, nisi primo juraverit, quod non leget, alibi extra ordinariam aliquam legere lectionem. Unde ex iis dilectus filius Nobilis Vir Willelmus de Pusterula Potestas vester occasione assumpta in eos indebitam Jurisdictionem usurpans libertatem ipso-

Causa sanciendæ Constitutionis.

Statuta a Bononiensibus edita.

** Putolegendum Lecturas.*

ipsorum infringere nititur, & contra eamdem prætextu ipsorum pro quorum observatione asserit se jurasse, illos in pluribus aggravare. Verum quia statuta hujusmodi proculdubio sunt iniqua, & manifeste obviant Scholasticæ libertati, & Juramentum super observatione ipsorum præstitum non est, utpote illicitum, observandum cum nec judicium habeat, nec justitiam eumdem Willelmum monendum duximus, & hortandum Apostolicis sibi dantes literis in præceptis; ut Scholares prædictos contra libertatem hactenus habitam occasione Statutorum ipsorum, quæ velut iniqua duximus reprobanda, de cætero non molestet libertatem eamdem modo quolibet infringendo, ut studium eorum impediri non possit; sed potius floreat ad Dei honorem, ac profectum studentium, necnon ad ipsius gloriam Civitatis: ne si secus attentare præsumpserit, Nos super hoc cogamur aliud cogitare. Quocirca universitatem vestram monemus, & exhortamur attente quatenus consideratis utilitatibus, & honore ex Scholaribus vobis, & Civitati vestræ provenientibus ipsos charitatis brachiis amplexemini, & prætextu Statutorum ipsorum, quæ dicenda sunt potius destituta contra libertatem antiquam, & habitam hactenus, ipsos nullatenus molestetis, nec faciatis per Potestatem eumdem remisso sibi juramento prædicto de cætero molestari, permittentes eosdem solita libertate gaudere, ut quieto animo possint inhęrere Scholasticis disciplinis, & Nos devotionem vestram possimus in Domino commendare, ne si secus egeritis, quod non credimus contra voluntatem nostram cogamur faciem nostram vobis ostendere duriorem.

Libertati Scholarium contraria: *Reprobantur.*

Datum Viterbii octavo Idus Aprilis Pontificatus nostri anno quarto.

Datum die 6 Aprilis 1220. Pont. An. IV.

XLIV.

Ibidem.

Exhortatio ad omnes Ordines Religiosos, ut pro salute Populorum Livoniæ ad Catholicam Fidem noviter conversorum, Fratres suos eo destinare procurent.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Abbatibus Præpositis Prioribus tam Cistercien., quam aliorum Ordinum, salutem & Apostolicam benedictionem.

ETsi non sit nostrum nosse tempora vel momenta, quæ Pater in sua posuit potestate, verisimiliter tamen a multis conjicitur, quod ecce nunc hostio magno aperto in Domino ad Christi fidem intret gentium plenitudo, dum ad summi Patris familias cęnam post cęcos & claudos, Pagani, velut de infidelitatis sæpibus compelluntur intrare, ac oves, quæ nondum de Christi ovili fuerunt, adducuntur ab ipso ut sit unum Ovile, sicut unus est Pastor. Unde qui Christi est, gaudere, ac cooperari debet, ut augeatur numero, & merito Populus Christianus, & ad convertendas ei barbaras Nationes, & conversas in ejus fide servandas modis omnibus quibus debet impendere semet ipsum, ut Animas Domino lucrifaciens Animæ suæ lucretur gloriam sempiternam. Sane cum sicut Venerabiles Fratres nostri Livonien., Selonien. & Lealen. Episcopi nostris auribus intimarunt in Partibus Livoniæ duritia cordium Paganorum, tamquam terra vastæ solitudinis imbre Gratiæ Divinæ compluta, & ex parte vomere sanctæ prædicationis exculta in eis semen verbi Dei feliciter in segetem pullulet, quin etiam albæ sint jam Regiones ad Messem, quæ quidem Domino dante benignitatem, multa est, operarii vero pauci; expedit, ut alii mittantur illuc metere, quod alii seminarunt, quatenus secundum Evangelicam veritatem, qui seminant simul gaudeant, & qui metunt. Cum igitur per Dei gratiam in ordine vestro, sint multi ad hujusmodi opus idonei; Charitatem vestram rogamus attentius, & hortamur per Apostolica vobis scripta mandantes, quatenus Monachos, & Conversos, quos prædicti Episcopi, vel missi ab eis a vobis duxerint postulandos illuc ad opus ministerii hujus non solum permittatis accedere, verum etiam transmittatis, ut & ipsi erudientes plurimos ad salutem mereantur, tamquam Stellæ in perpetua æternitate lucere, ac vos retributionis eorum, quam sine vobis nequeunt promereri, participium promerentes possitis apud Deum, & homines commendari.

Datum Viterbii quartodecimo Kal. Maji Pontificatus nostri Anno quarto.

Dat. die 18. Aprilis 1220. Pont. An. IV.

XLV.

Ibidem.

Exhortatur Christifideles omnes Prussiæ ad Fidem Catholicam noviter conversos, ut alios ad eamdem amplexandum excitent, eisque Sedis Apostolicæ patrocinium pollicetur.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Episcopo, & dilectis filiis universis Christifidelibus noviter Baptizatis Prussiæ, salutem & Apostolicam benedictionem.

GRatias agimus Largitori omnium gratiarum, qui propria gloria, & virtute vos de variis errorum tenebris in admirabile lumen Fidei advocavit, & in regione habitantibus aliquando umbræ mortis revelavit vobis per Spiritum Sanctum eum, qui est lux Mundi filium suum Dominum Jesum Christum, ut in agnitione ipsius vias vitæ certissimæ ambulantes, qui aliquando non Populus Dei fuistis, nec Populus Dei sitis, & qui non consequti misericordiam, nunc misericordiam consequi, possitis in adoptione filiorum Dei merito gloriari, hæreditatem incontaminatam in Cœlis, & immarcescibilem adepturi. Quapropter universitatem vestram monemus in Domino, & hortamur, quatenus vos ipsos dignos divinæ vocationi reddentes, cum omni timore Domini stetis in fide viriliter, & constanter exercendo fidei opera in virtute, non contristati aliquibus tribulationibus, quæ ad tempus sunt, sed lętati potius, quod digni habiti estis pro nomine Jesu con-

Cum Prussis gratulatur de eorum conversione ad Fidem.

contumelias sustinere: fidelis enim Deus non patietur vos tentari, ultra quam sustinere possitis, sed faciet cum tentatione proventum, quia quod momentaneum est, & leve tribulationis immensum vobis pondus gloriæ operatur. Sic enim clarificabitur Christus in vobis, si vos irreprehensibiles conservantes gentem vestram secundum carnem ad æmulationem provocaveritis veritatis, ut in eo quod nunc de vobis tamquam de malefactoribus forte detractat; tandem ex bonis operibus vos considerans ad Dominum convertatur, & vos lucrifacientes animas multas Deo coronam gloriæ mereamini potiorem. Nos autem, qui vos tamquam filios benedictos a Domino gerentes in visceribus charitatis confidimus, quia qui cæpit in vobis opus bonum, perficiet, usque in diem Domini Jesu Christi, vobis in omnibus, quibus possumus, libentissime assistemus, omne vobis solatium, & auxilium impensuri, & cum in libertatem vocati estis adepti gratiam filiorum, vos conversos, & cæteros ad Dominum convertendos in omni conservabimus libertate, aliasque dignis favoribus prosequemur, quia non commodum rerum temporalium, quod cito periret, sed lucrum, quod erit perpetuum, in vobis querimus animarum. Super eo vero, quod non omnes omnino petitiones, quas nuper Nobis dilectus filius Henricus Frater tuus ex parte tua, Venerabilis Frater Episcope, destinavit, potuimus exaudire, non turbetur cor vestrum, neque formidet, quia cum ad succurrendum Terræ Sanctæ de necessitate totaliter nunc intendere compellamur, non expedit, ut Crucesignatorum auxilium dividatur, ne divisum inveniretur inutile, quod speratur efficacissimum auctore Domino adunatum: sed quia, sicut in Domino confidimus, negotium Terræ Sanctæ in proximo finem accipiet gloriosum, tunc tota virtute in vestrum adjutorium intendemus, & vobis, & pro vobis militabit Ecclesia Generalis. Ne igitur ji, qui nondum ad agnitionem veræ fidei pervenerunt, alicujus dubietatis scrupulo retardentur, quo minus ad agnoscendam veri luminis claritatem corde pariter, & animo convertantur, Devotionem vestram rogandam duximus, & monendam per Apostolica vobis scripta mandantes, quatenus universis hominibus vestræ gentis, qui vobis consanguinitate, vel quacumque notitia sunt conjuncti, & etiam omnibus tam longe, quam prope positis, prout vobis possibilitas aderit, intimetis, Nos firmum habere propositum, tam Conversos, quam etiam favente Domino convertendos in omni libertate fovere, & ab injuriis omnium molestias eisdem inferentium vel gravamen, quantum gratia divina permittet, protectionis Apostolicæ munimine defensare, & quod eos, quantum in Nobis est, nunquam, alicujus gravari dominio, vel jugo patiemur subjici servitutis.

Protectionem eis Apostolicæ Sedis pollicetur.

Eamque et convertendis promittant docent.

Datum Viterbii octavo Idus Maji, Pontificatus nostri anno quarto.

Dat. die 8. Maji 1220. Pontific. Anno IV.

XLVI.

Commissio Delegatis Apostolicis, ut Episcopos, qui Regni Svetiæ invasorem, appellatione ad Sedem Apostolicam non obstante, inunxerant, ad eamdem Sedem accedere compellant.

Ex Regestro Vatic.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus Lubicen. Szerinen. & Raskeburgen. Episcopis, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

CHarissimus in Christo filius noster Waldemarus Rex Danorum Illustris Nobis insinuare curavit, quod claræ memoriæ Enrico Rege Svetiæ rebus humanis exempto, nobilis Vir Joannes Regnum Svetiæ ad defuncti filium dicti Regis Danorum Nepotem jure hæreditario devolvendum, quorumdam Magnatum ejusdem Regni favore suffultus violenter invasit. Porro idem Rex intellecto, quod Venerabiles fratres nostri Archiepiscopus Upsalen. & Suffraganei ejus in Regem volebant inungere nobilem supradictum, ne id facerent, inhibuit appellando præfatum Nepotem suum, & omnia jura ejus Apostolicæ protectioni supponens, ac præfigens terminum, quo per se, vel per Nuncios suos in nostra comparerent præsentia his, qui venirent pro tuenda dicti Nepotis sui justitia responsuri; sed ipsi legitima ejus appellatione contempta in Regem inunxerunt nobilem antedictum in præfati Nepotis sui Pupilli, ac etiam post patris obitum nati gravissimum præjudicium, & contemptum nostrum, ac Sedis Apostolicæ manifestum. Nolentes igitur hujusmodi præsumptionis excessum sub dissimulatione transire, cum debitæ pęnæ remissio audaciam tribuat delinquendi, per Apostolica vobis scripta mandamus, quatenus inquisita plenius veritate, si vobis constiterit dictum Archiepiscopum, & Episcopos ad inunctionem hujusmodi post appellationem legitimam processisse, auctoritate nostra firmiter injungatis ipsi Archiepiscopo, & uni Episcoporum, qui astiterunt eidem, ut infra competentem terminum sibi præfigendum a vobis cum Procuratoribus aliorum Apostolico conspectui personaliter se præsentent, de hujusmodi satisfacturi contemptu, ipsos ad id si necesse fuerit per Censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compellentes. Quidquid autem inde feceritis Nobis per litteras vestras veraciter intimetis. Quod si non omnes his exequendis potueritis interesse, duo vestrum ea nihilominus exequantur.

Svetiæ Regnum Joannes quidam invadit:

Daniæ Rex filii Regis defuncti nomine ad S. A. appellat:

Invasorem inungunt Episcopi.

Diem eis indici jubet Honorius.

Datum Reate septimo Idus Augusti, Pontificatus nostri anno quarto.

Dat. die 7. August. 1220 Pon. An. IV.

XLVII.

Ex Regestro Vatic.

Commissio Apostolicæ Sedis Delegato, ut nomine ejusdem Sedis Terram Comitissæ Mathildis, quam Imperator resignari mandaverat, recipiat, eamque Personis Ecclesiasticis, & Romanæ Ecclesiæ fidelibus committat.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto filio Alatrino Subdiacono, & Cappellano nostro, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

PEr tuas nobis litteras intimasti charissimum in Christo filium nostrum Fridericum Illustrem Regem Siciliæ in Romanorum Imperatorem electum Venerabili Fratri nostro Meten. Episcopo Imperialis Aulæ Cancellario injunxisse, ut tibi Terram claræ memoriæ Comitissæ Mathildis faciat resignari. Cum igitur cum ipso Cancellario venias, sicut eisdem nobis litteris intimasti, præsentium tibi auctoritate mandamus, quatenus nomine nostro recipias terram ipsam, eamque Personis Ecclesiasticis committas Ecclesiæ Romanæ fidelibus, & devotis Romanæ Ecclesiæ nomine conservandam, donec super dispositione ipsius mandatum nostrum receperint speciale, ac deinde ad præsentiam nostram dilatione postposita revertaris. Quod si forte contingeret, te hujusmodi occasione moram trahere longiorem, ea quæ ante Regis adventum ad notitiam nostram expedit pervenire Nobis secreto significes per præsentium Portitorem.

Dat. die 12. Junii 1220. Pon. An. IV. Datum apud Urbem Veterem secundo Idus Junii, Pontificatus nostri anno quarto.

Ex copia authentica penes me.

Sequitur Fragmentum Descriptionis allatæ recuperationis Terrarum à Comitissa Mathilde Romanæ Ecclesiæ concessarum.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Universis præsentes litteras inspecturis, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Proemium. NE rerum gestarum memoria cum tempore labente labatur, & in oblivionem veritas veniens vagetur incerta, si ei fuerit fides adempta, inventum est authenticarum remedium scripturarum, quæ factorum perpetuantes memoriam indubitatam fidem faciant veritati, quæ sua luce clarescens non patitur justitiam falsis calumniis obumbrari. Unde ad universorum volumus notitiam pervenire, quod cum magna pars Comitatus Comitissæ Mathildis, qui totaliter ad Romanam Ecclesiam pertinet pleno jure, a multis, & variis personis detineretur indebite occupata, & tam Cives Spoletani, quam fere totus Ducatus Spoletanus nobis nullatenus responderent, nos in illo spe nostra totaliter posita, qui adest in veritate invocantibus nomen ejus, quamquam infinitis, & arduis essemus negotiis inevitabiliter occupati ad recuperanda jura Ecclesiæ sollicite intendentes, Venerabili Fratri nostro...... Hostien. Episcopo tunc Legationis fungenti officio in partibus Lombardiæ direximus scripta nostra, ut duo Castra, videlicet Medicinam, & Argillatam, quæ Bononienses tunc temporis detinebant, ad Demanium Sedis Apostolicæ revocaret, quod juxta mandatum nostrum illa recipiens dilecto filio Henrico de Paragrano Subdiacono nostro, quamdiu nobis placeret, commisit fiducialiter gubernanda, & Homines Castrorum ipsorum eidem nomine nostro fidelitatis juramenta præstantes ei de rationibus nostris respondérunt integre, ac respondent. Deinde cum inter Spoletanos, Narnienses, Cocojonenses, & adjutores eorum ex parte una, & Interamnenses, Tudertinos, Fulginates, & adjutores eorum ex altera gravi guerra suborta, ita quod præter stragem virorum, & multimoda rerum damna, & quod est gravius animarum pericula, quæ utraque pars incurrerat, multi detinerentur hinc inde captivi, nos eis paterno compatientes affectu, licet quidam ex illis viderentur filialem obedientiam abjecisse, dilectum filium Pandulphum Subdiaconum, & Notarium nostrum illuc curavimus destinare, ut omnes ad pacis fœdera inienda tam spirituali, quam temporali districtione compellens captivos utrinque faceret liberari, qui mandatum nostrum diligenter adimplens studuit in manu forti corripere inquietos, & pusillanimes consolari, & quorumdam rebellium pertinacia congrue castigata, & captivis redditis libertati, Potestatibus Civitatum, & Castrorum fere omnium de Ducatu, quos apud Bevaniam ad suam præsentiam evocarat, sub debito fidelitatis, & pœna mille librarum injunxit, ut in Octavis Apostolorum Petri, & Pauli quælibet Potestas cum tribus, vel quatuor de Communitate sua vicem omnium habentibus se apud Urbem Veterem nostro conspectui præsentaret, quibus in præfixo termino in nostra præsentia constitutis post tractatum diutinum tam super pace inter ipsos plenius reformanda, quam super Ducatu ad manus Ecclesiæ retinendo, quod & cum prædicto Subdiacono tractaverant diligenter, tandem Perusini, Assisinates, Fulginates, Nucerini, & Interamnenses juxta mandatum nostrum Munitiones, Castra, & Regalia, sicut ea umquam habuit aliquo tempore claræ memoriæ Dux Conradus, in nostris manibus libere resignarunt. & licet Spoletani super iis, quæ de Ducatu Demanio detinebant, exhibuerint se difficiles, asserentes quod si prædictus Dux ea possedit, aliquando possessor fuerat violentus; tandem tamen super iis nostris paruerunt beneplacitis, & mandatis, & sic toto Ducatu ad manus Sedis Apostolicæ revocato tam Ducatui, quam Assisii, & Nuceræ Comitatibus dilectum filium nostrum Raynerium Sanctæ Mariæ in Cosmedin Diaconum Cardinalem præfecimus in Rectorem, qui omnia, quæ in iis ad Romanam Ecclesiam pertinent obtinens pacifice, ac quiete, cuncta pro voluntate sua disposuit, & juramentis fidelitatis ab Hominibus Ducatus, & Comitatuum sine difficultate receptis. Ad hæc cum quidam Theutonicus Marescialłus Castrum Præten. detinuisset diutius occupatum, Nos missis illuc Nunciis nostris, amoto exinde Marescialło prædicto recuperavimus Castrum ipsum

Margin notes: Comitatus Comitissæ Mathildis ad Romanam Ecclesiam pertinens. — Ejus recuperationi studet Honorius. — Castra Medicinæ, & Argillatæ. — Ducatus Spoletanus. — Castrum Prætense.

ipsum universis habitatoribus ejus dilecto filio S.... Camerario nostro ad hoc a nostro latere destinato, & ab eis honorifice, & devote recepto nomine nostro fidelitatis exhibentibus juramenta. Unde Nos tam idem Castrum, quam Radicofanum, & Aquapendentem dilecto filio Muscæ Potestati Viterbien. fideli nostro commisimus, quamdiu nobis placuerit gubernanda. Præterea cum charissimus in Christo filius noster F.... Romanorum Imperator tunc Rex veniens suscepturus de manibus nostris Imperii Diadema, Venerabilem Fratrem nostrum Metensem Episcopum Imperialis Aulæ Cancellarium in Italiam præmisisset, misimus ad eum dilectum filium Raynaldum Munaldi Subdiaconum, & Cappellanum nostrum, ut ei vice nostra Comitatum Comitissæ Mathildis libere resignaret, sicut a Rege ipso fuerat sibi jussum. Et licet Cancellarius ipse petitionem ejusdem Subdiaconi usque ad adventum Regis circa partes Bononiæ distulisset (a); tandem tamen idem Rex tam de Castro Gonzagæ, quam de aliis Castris, scilicet Pepugnano, Bondeno veteri, & Bondeno novo, necnon de toto Comitatu, & Podere, ac Terris Comitissæ prædictæ Magistrum Alatrinum Subdiaconum, & Cappellanum nostrum, qui erat cum eo, & eumdem Raynaldum Ecclesiæ Romanæ nomine investivit, & eos constituit possessores; mandans ipsos per Venerabilem Fratrem nostrum Episcopum Taurinensem Vicarium suum in corporalem possessionem induci, & præcipiens tam omnibus Militibus, & Habitatoribus Castrorum ipsorum, quam aliis Vassallis de ipso Comitatu, seu Terris, & Poderis, ut omnes ab omni juramento, quo ipsi tenebantur ratione terrarum ipsarum, penitus absoluti eisdem Cappellanis, vel eorum alteri, seu cuilibet alii ab Ecclesia Romana misso fidelitatis juramenta præstarent, & abjurarent alia iis contraria juramenta: quod si non facerent, scirent se ex tunc omnibus bonis Comitatus, sive Poderis, seu Terrarum ab ipsis possessis Regia sententia, perpetuo esse privatos. Præterea injunxit firmiter, & mandavit Potestatibus, Consulibus, & Rectoribus Civitatum sub pœna mille marcarum, ut omnes possessiones Comitatus prædicti detentas ab ipsis sine difficultate, ac mora qualibet restituerent, & absolverent omnes de Comitatu, & Terris prædictis ab omni juramento, districtu, & obligationibus, quibus ratione alicujus Jurisdictionis, quam in eis hactenus exercuerant, tenerentur eisdem, & removerent Consules, & Rectores, Bajulos, & si quos Officiales ipsis præfecerant, & extraherent quoscumque posuerant de terris eisdem, & de cætero memoratis Cappellanis, vel eorum alteri, seu cuilibet alii a Sede Apostolica destinato ad retinendam possessionem, quam habent, & recuperandam, quam non habent, præstarent consilium, auxilium, & favorem. Et sic factum est, quod multi Barones, Milites, & alii terrarum ipsarum eisdem Cappellanis nomine nostro fidelitatis juramenta præstantes recognoverunt, se omnia, quæ de Comitatu prædicto tenebant, per Romanam Ecclesiam possidere. Verum quia Nobiles Viri filii.....

Radicofanum & Aquapendens.

FridericusEp. Metensi mandat Comitatum Com. MathildisPapæ resignet.

Peracta hujusmodi restitutio.

Præterea licet Marchiam Anconitanam ad manus suas Ecclesia Romana pro majori parte teneret; nihilominus tamen prædictus Imperator ......nobis omnino quietantias, & refutationem faciens, prout in ipsius litteris plenius continetur; præcepit omnibus de Marchia, ut nobis tamquam Domino suo de cætero plenarie responderent. Cumque nos postmodum dilecto filio Nobili Viro Marchioni Esten. eam in Feudum duxerimus concedendam præsente Imperatore investientes eumdem de ipsa Marchia per vexillum, nos prænominatum Pandulfum Subdiaconum, & Notarium nostrum, & Imperator Venerabilem Fratrem nostrum Patriarcham Aquilejensem illuc curavimus destinare, ut in possessionem Marchiæ eum inducentes ei facerent de omnibus rationibus suis integre responderi; Civitate tamen Anconitana quamdiu Nobis placuerit in nostris manibus reservata, & universo Patrimonio B. Petri a Ponte Ceperani, usque Radicofanum possesso, & disposito pacifice, ac quiete pro nostræ beneplacito voluntatis.....(a)

Desiderantur hic aliqua in M.S.

Marchia Anconitana.

Datum apud Urbemveterem quinto idus Julii Pontificatus nostri anno quarto.

XLVIII.

Confirmatio Legum pro Immunitate, Libertate, & Jurisdictione Ecclesiastica editarum a Friderico Secundo Romanorum Imperatore.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei.

HAs Leges a Friderico Romanorum Imperatore filio nostro charissimo pro utilitate omnium Christianorum editas, laudamus, & approbamus tamquam in æternum valituras.

Leges a Friderico latas validat.

Et si quis ausu temerario, inimico humani generis suadente, quocumque modo has infringere tentaverit, Indignationem Dei Omnipotentis, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum, se noverit incursurum &c.

Sequitur tenor dictarum Legum Federici Secundi.

Fridericus Dei Gratia Romanorum Imperator, & semper Augustus, Marchionibus, Comitibus, cunctisque Populis, quos clemen-

(a) De Metensi Episcopo variis pollicitationibus dilationibusque rem illudente vide quæ notat Raynaldus hoc anno § 17.

(a) Quamvis argui hinc possit, restitutam hoc anno Romanæ Ecclesiæ ditionem Terrarum Com. Mathildis; rem tamen anno sequenti dumtaxat confectam fuisse apparet ex laudato Raynaldo, qui ann. 1221., & quidem §. 29. hæc refert -- Hoc igitur anno Fridericus solemnibus habitis Capuæ Comitiis, lataque Pontificis monitis sententia in detinentes jura Comitatus Mathildis ad Rom. Ecclesiam pertinentia, illa omnia in ejus ditionem revocanda decrevit.

tiæ noſtræ regit Imperium, ſalutem, & gratiam.

Promulgatio legum.

In die, qua de manu Sacratiſſimi Patris noſtri Summi Pontificis recepimus Imperii Diadema; curavimus ad Dei, & Eccleſiæ ſuæ honorem, edere quaſdam leges, quas in præſenti pagina juſſimus annotari, per totum noſtrum Imperium publicandas, per Imperialia vobis ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus eas quiſque litteras, in ſuo diſtrictu irrefragabiliter, & inconcuſſe ſervet, & ſunt hæ leges.

Ad decus, & honorem Imperii, & laudem Romani Principis, nihil omnino magis videtur accedere, quam ut expurgatis quibuſdam erroribus, & iniquis quorumdam ſtatutis penitus deſtitutis, de cetero Eccleſia Dei plena quiete vigeat, & ſecura gaudeat libertate. Sane adeo infidelium quorumdam, & injuſtorum iniquitas abundavit, ut non dubitent contra Apoſtolicam Diſciplinam, & Sacros Canones Statuta ſua confingere contra Eccleſiaſticas Perſonas, & Eccleſiæ libertatem. Cum ergo, diſpoſitione divina favente nihil velit Eccleſia, quæ nihil debet præter bonum appetere, quod nobis eodem concurſu, & eadem non placeat voluntate: Nos Fridericus Romanorum Imperator, & ſemper Auguſtus, hac edictali lege irritamus, & irrita nunciamus omnia ſtatuta, & conſuetudines, quæ Civitates, vel Loca, Poteſtates, Conſules, vel quæcumque aliæ Perſonæ, contra libertatem Eccleſiæ, vel Eccleſiaſticas Perſonas edere, vel ſervare, adverſus Canonicas, vel Imperiales Sanctiones præſumpſerint. Et ea de Capitularibus ſuis mandamus infra duos menſes poſt hujus publicationem Edicti, penitus aboleri. Et ſi de cetero ſimilia attentaverint; ipſo jure decernimus eſſe nulla, & eos ſua Juriſdictione privatos, ſuperiori protinus applicanda. Necnon locum ubi deinceps talia præſumpta fuerint, banno mille marcarum præcipimus ſubjacere. Poteſtates vero, Conſules, Rectores, Statutarii, & Scriptores dictorum Statutorum, necnon & Conſiliarii locorum ipſorum, qui ſecundum ſtatuta, vel conſuetudines memoratas judicaverint, ſunt ex tunc ipſo jure infames. Quorum ſententias, & actus alios illegitimos præcipimus aliquatenus non tenere. Quod ſi per annum hujus noſtræ Conſtitutionis inventi fuerint contemptores, bona eorum per totum noſtrum Imperium, mandamus impune ab omnibus occupari. Salvis nihilominus aliis pœnis contra tales in generali Concilio promulgatis.

Damnantur Statuta contra Eccleſiaſticos, eorumve libertatem edita, vel edenda.

Item nulla poteſtas, vel perſona publica, vel privata, collectas, ſive exactiones, angarias, vel parangarias, Eccleſiis, vel aliis Piis Locis, aut Eccleſiaſticis Perſonis imponere, aut invadere bona Eccleſiaſtica præſumat. Quod ſi fecerint, & requiſiti ab Eccleſia, vel ab Imperio, emendare contempſerint; triplum refundant, & nihilominus banno Imperiali ſubjaceant, quod abſque ſatisfactione debita nullatenus remittatur.

Impoſitiones Collectarum &c. ſuper eoſdem.

Item quæcumque Communitas, vel Perſona per annum in excommunicatione facta propter libertatem Eccleſiæ perſtiterit; ipſo jure Imperiali banno ſubjaceat, a quo nullatenus extrahatur, niſi prius ab Eccleſia abſolutus fuerit.

Inſordeſcentes per annum in excommunicatione banno Imperiali ſupponuntur.

Item Statuimus, ut nullus Eccleſiaſticam Perſonam in Criminali quæſtione, vel Civili, trahere ad Judicium ſæculare præſumat, contra Conſtitutiones Imperiales, & Canonicas Sanctiones. Quod ſi fecerit actor a jure ſuo cadat, & Judicatum non teneat, & Judex ſit ex tunc Judicandi Poteſtate privatus. Statuimus etiam, ut quis Clericis, vel Perſonis Eccleſiaſticis Juſtitiam denegare præſumpſerit, tertio requiſitus, ſuam Juriſdictionem amittat.

Eccleſiaſtici ad ſæcularia Tribunalia non trahendi.

Catharos, Patarenos, Leoniſtas, Speroniſtas, Analdiſtas, Circumciſos, & omnes Hæreticos utriuſque ſexus quocumque nomine cenſeantur, perpetua damnamus infamia, diffidamus, atque bannimus. Præcipientes ut bona talium confiſcentur, nec ad eos ulterius revertantur; ita quod filii eorum ad ſucceſſiones pervenire non poſſint, cum longe gravius ſit æternam, quam temporalem offendere Majeſtatem. Qui autem inventi fuerint ſola ſuſpicione notabiles (niſi ad mandatum Eccleſiæ juxta conſiderationem ſuſpicionis, ac qualitatem perſonæ propriam innocentiam congrua purgatione monſtraverint) tanquam infames, & banniti ab omnibus habeantur. Ita quod ſi ſic per annum manſerint, ex tunc eos ſicut Hæreticos condemnamus.

Damnantur quoque hæretici cum deſtinatione pœnarum eis infligendarum.

Statuimus etiam hoc Edicto in perpetuum valituro, ut Poteſtates, Conſules, ſeu Rectores, quibuſcumque fungantur officiis, pro defenſione Fidei præſtent publice Juramentum, quod de Terris ſuæ Juriſdictioni ſubjectis, univerſos hæreticos ab Eccleſia denotatos, bona fide pro viribus exterminare ſtudebunt. Ita quodammodo quandocumque fuerit quis in poteſtatem, ſive perpetuam, vel temporalem aſſumptus, hoc teneatur Capitulum juramento firmare. Alioquin nec pro Poteſtatibus, nec pro Conſulibus habeantur, & eorum ſententias irritas ex tunc decernimus, & inanes.

Juramentum ſuper his præſtandum a rectoribus Civitatum &c.

Si vero Dominus temporalis, requiſitus, & admonitus ab Eccleſia, Terram ſuam purgare neglexerit ab hæretica pravitate, poſt annum a tempore admonitionis elapſum; Terram illius ipſis exponimus Catholicis occupandam, qui eam exterminatis hæreticis, abſque ulla contradictione poſſideant, & in fidei pietate conſervent. Salvo jure domini principalis, dummodo ſuper hoc nullum præſtet obſtaculum, nec aliquod aliud impedimentum apponat. Eadem nihilominus lege ſervata, contra eos, qui non habent dominos principales.

Pœnæ contra Dominos temporales ſi hæreticos non expulerint.

Credentes præterea receptatores, defenſores, & fautores hæreticorum bannimus, firmiter ſtatuentes, ut ſi poſtquam quilibet talium fuerit ab Eccleſia excommunicatione notatus, ſatisfacere contempſerit infra annum; ex tunc ipſo jure ſit factus infamis, nec ad publica officia, ſeu conſilia, vel ad eligendum aliquos ad hujuſmodi, neque ad Teſtimonium, admittatur. Sit etiam inteſtabilis, ut nec teſtandi liberam habeat facultatem, nec ad hæreditatis ſucceſſionem accedat. Nullus præterea ei ſuper quocumque negocio, is id ipſe aliis reſpondere cogatur. Quod ſi forte Judex extiterit, ejus ſen-

Et contra eorum receptatores, fautores &c.

tentia nullam habeat firmitatem, nec causæ aliquæ ad ejus audientiam perferantur. Si fuerit Advocatus, ejus patrocinium nullatenus admittatur. Si Tabellio, instrumenta per eum confecta, nullius penitus sint momenti. Navigia quocumque locorum pervenerint, si quo casu contingenti rupta fuerint, vel aliter ad terram pervenerint, tam navigia, quam navigantium bona illis integre reserventur, ad quos spectabant antequam navigium illud periculum incurrisset. Sublata omnium locorum penitus consuetudine, quæ huic adversatur sanctioni; nisi talia sint navigia, quæ pyraticam exerceant pravitatem, aut sint nobis, vel Christiano nomini inimica.

Naufragantium bona suis Dominis restituenda.

Transgressores vero hujus nostræ Constitutionis bonorum suorum publicatione mulctentur. Et si res exegerit, eorum audacia juxta mandatum nostrum modis aliis compescatur.

De peregrinis, & advenis.

Omnes peregrini, & advenæ, libere hospitentur ubi velint, & hospitati, si testari voluerint de rebus suis, ordinandi liberam habeant facultatem, quorum ordinatio inconcussa servetur. Si qui vero intestati decesserint, ad hospitem nihil perveniat; sed bona ipsorum per manus Episcopi loci tradantur hæredibus (si fieri potest) vel in pias causas erogentur. Hospes vero si aliquid de bonis talium, contra hanc Constitutionem nostram habuerit, triplum Episcopo restituat, cui visum fuerit assignandum, non obstante statuto aliquo, seu consuetudine, seu privilegiis, quæ hactenus contrarium inducebant. Si qui autem contra præsumpserint, eis de rebus suis testandi interdicimus facultatem; ut in eo puniantur, in quo deliquerint, alias prout culpæ qualitas exegerit, puniendi.

Securitas Agricultor.

Agricultores, & circa rusticationem occupati, dum Villis insident, dum Agros colunt, securi sint quacumque parte Terrarum; itaut nullus inveniatur tam audax, qui Personas, vel boves, agrorum instrumenta, aut si quid aliud sit, quod operam rusticalem pertinet, invadere, capere, aut violenter auferre præsumat. Si quis autem hujusmodi statutum ausu temerario violare præsumpserit, in quadruplum ablata restituat, infamiam ipso jure incurrat Imperiali animadversione nihilominus puniendus.

I L.

Comminatio pœnarum contra Daciæ Regnum invadentes, perturbantes, ejusque jura temere usurpantes.

Ex Regest. Vatic.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Charissimis in Christo filiis Illustribus Regibus, & dilectis filiis Principibus, & universis Dei Fidelibus Regno Daciæ circumpositis Catholicam servantibus unitatem salutem, & Apostolicam benedictionem.

Daciæ Regnum juris S. R. E.

Quanto specialius Regnum Daciæ ad Ecclesiæ Romanæ noscitur jurisdictionem spectare, tanto ad conservationem ejus propensiori studio debemus intendere. Quia non immerito multa reprehensione digni existere videremur, si quod est juris Ecclesiæ Romanæ pateremur imminui, vel turbari. Inde est quod ad exemplar felicis memoriæ Alexandri, & Innocentii Prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum vobis omnibus sub interminatione Anathematis arctius inhibemus, ne quis præscriptum Regnum invadere, vel turbare præsumat, aut jura charissimi filii nostri Illustris Danorum Regis, vel Hæredum suorum minuere audeat, vel sibi quomodolibet usurpare. Si qui autem hujus nostræ prohibitionis Transgressores extiterint indignationem nostram, & Ecclesiæ Romanæ se noverint incursuros, & Anathematis vinculo feriendos.

Anathematizantur ejusdem perturbatores.

Datum Laterani sextodecimo Kalendas Decembris Pontificatus Nostri Anno Quinto.

Dat. die 16. Novem. 1220 Pont. An. IV.

L.

Infeudatio quorumdam Locorum de Terra Comitissæ Mathildis favore Comitis de Mangono sub annuo Censu unius Asturis, & duorum Braccorum, salvo tamen Ecclesiarum jure.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto filio Nobili Viro Alberto Comiti de Mangono salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Ibid.

Ad communem notitiam volumus pervenire, quod fidelitatis a te juramento recepto pro Terra Vallese, Rocca Gonfienti, Monticelli, Bargi, Ebrigaza, Pidierla, Casi, Rocca de Vico, Castirola, Limango, Greta, Mocono, Palliano, Monticello, Fossato Torri, Bacti, & Savignano cum omnibus earum pertinentiis, quæ fuerint de terra claræ memoriæ Comitissæ Mathildis, & quæ Pater tuus noscitur tenuisse, te de fratrum nostrorum consilio, & consensu investivimus de eisdem Nobis de Imperiali voluntate libere restitutis ea in feudum tibi, tuisque legitimis hæredibus concedendo Ecclesiarum omnium jure salvo; singulis autem annis Nobis, & Successoribus nostris dabis unum Asturem, & duos Braccos in feudi recognitionem prædicti, & cum fueris requisitus semel in anno venies cum quatuor Militibus in servitio, seu exercitu Ecclesiæ per octo dies in tuis moraturus expensis veniendi, ac redeundi tempore minime computato. In hujus autem rei memoriam præsentes litteras tibi concessimus Bullæ nostræ munimine roboratas.

Loca Comiti infeudata, pro quibus præstitit juramentum.

Census.

Datum Laterani nonis Decembris Pontificatus Nostri Anno Quinto.

Dat. die 5. Decem. 1220 Pont. An. V.

LI.

Alia similis Infeudatio Azzoni de Fregnano sub annuo Canone unius Asturis, & duorum Braccorum, Ecclesiarum jure in omnibus semper salvo.

Ibidem. Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto filio Nobili Viro Azzoni de Fregnano salutem, & Apostolicam Benedictionem.

AD communem notitiam volumus pervenire quod Nos fidelitatis a te juramento recepto pro Castro Rosen. cum Plebanatu, & Curte, Labanto, Castello novo, Fusiano, Arimannis, Rodiano, Calvezano, Curte de Pratis, Sancto Petro, Montese, Montaltu, & Monte Torturæ cum omnibus earum pertinentiis, quæ fuerunt de Terra claræ memoriæ Comitissæ Mathildis, & quæ Pater tuus noscitur tenuisse te de fratrum nostrorum consilio, & consensu investimus de eisdem Nobis de Imperiali voluntate libere restitutis ea in feudum tibi tuisque legitimis hæredibus concedendo Ecclesiarum omnium jure salvo: singulis autem annis Nobis, & Successoribus nostris dabis unum Asturem, & duos Braccos in feudi recognitionem prædicti, & cum fueris requisitus semel in anno venies cum quatuor Militibus in servitio, seu exercitu Ecclesiæ per octo dies in tuis moraturus expensis veniendi, ac redeundi tempore minime computato. In hujus autem rei memoriam præsentes litteras tibi concessimus Bullæ nostræ munimine roboratas.

Dat. die, annoq; eodem. Datum Laterani nonis Decembris Pontificatus Nostri Anno Quinto.

LII.

Confirmatio Privilegiorum, & Immunitatum a Bohemiæ Rege Ecclesiis, & Ecclesiasticis Regni sui concessarum, ac restitutarum.

Ibid. Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Abbatibus, Præpositis, Decanis, & universis Clericis per Bohemiam constitutis salutem, & Apostolicam Benedictionem.

QUæstione super Jurisdictione, Decimis, & aliis diversis articulis inter Venerabilem fratrem nostrum Pragensem Episcopum, & dilectum filium Magistrum Joannem Procuratorem Illustris Regis, & Baronum Bohemiæ coram nobis diutius agitata. Idem Procurator ipsorum Regis, & Baronum nomine recognovit, & dimisit eidem Episcopo, & Ecclesiæ suæ omnem libertatem, & omnem Jurisdictionem, quæ sunt Ecclesiæ Bohemiæ sive de jure sive per privilegia, sive per approbatam consuetudinem acquisitæ, & specialiter illas, quas iste Rex per privilegia sua Ecclesiæ jam dictæ concessit, promittens quod de Jurisdictione rusticorum ad Ecclesias suæ Dioecesis pertinentium, coram dilecto filio nostro Gregorio S. Theodori Diacono Cardinali Apostolicæ Sedis Legato; vel alio, cui hoc committendum duxerimus, exhibebit Justitiæ complementum. Dimisit etiam, & recognovit memorato Episcopo, & Ecclesiæ Bohemiæ omnia spiritualia, institutiones, salvo Patronis Jurepatronatus, & destitutiones, correctiones, & judicia Clericorum, & omnia alia spiritualia, inter quæ Visitationem intelligimus, & volumus comprehendi, eo salvo quod de Boleslavien. Melvicen., & Littomiricen. Præpositis exhibebitur Justitiæ plenitudo coram Legato ipso, vel alio cui fuerit ab Apostolica Sede commissum. De decimis vero promittit Regis nomine, ac Baronum; quod plene, ac integre solvent eas præfato Episcopo, & Ecclesiæ suæ, ac aliis Ecclesiis, & Personis Ecclesiasticis, sicut de jure debentur, Justitia de Populi Decimis tam præteritis, quam futuris coram eodem Legato, vel alio, cui hæc commiserimus facienda. Omnia quoque Privilegia tam Romanorum Pontificum, quam Imperatorum & Regum Bohemiæ, ac Ducum, vel aliorum Ecclesiis concessa Bohemicis, si extant, restituentur eis, quorum fuisse noscuntur cum possessionibus, quæ ad Pragensem, & alias Ecclesias, & Personas Ecclesiasticas pertinere, & esse ablata noscuntur. Quod si Privilegia ipsius Regis, vel Prædecessorum suorum non extant, vel sunt forte deperdita, Rex ante relaxationem sententiarum excommunicationum, & interdicti, quæ sunt in ipsum, & Barones, ac Regnum ejus prolatæ, eadem restaurabit secundum tenorem, quem dictus Episcopus suo expresserit juramento. Si vero ea, quæ non sunt sua, vel Prædecessorum suorum sunt deperdita, vel destructa, dabit operam bona fide, ut eadem restaurentur. Pro iis autem in perpetuum observandis ante relaxationem sententiarum ipsarum præstabitur ex parte Regis, & Baronum sufficiens cautio, secundum mandatum nostrum, quod Legato fecimus sæpedicto, qua præstita dictæ Sententiæ relaxentur. Nos autem habentes rata prædicta, ne quid eis desit ad robur plenariæ firmitatis, de consilio fratrum nostrorum auctoritatem nostram adjecimus, decernentes ea in perpetuum valitura.

Bohemiæ Rex libertates Ecclesiis sui Regni restituit. — *Ac firmat Privilegia.* — *Hæc omnia validat Honorius.* — *Clausulæ.*

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ Constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Laterani tertio Idus Januarii Pontificatus Nostri Anno Quinto. *Dat. die 11. Januar. 1221. Pont. An. V.*

Quod

LIII.

Quod Ecclesia Sancti Joannis in Laterano de Urbe, centenaria gaudeat præscriptione, sicut Ecclesia Romana.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis, Priori, & Conventui Lateranen. salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium. SEdis Apostolicæ circumspectio, quæ circa omnes Ecclesias suæ providentiæ consuevit adhibere cautelam, illarum indemnitatibus propensiori debet studio præcavere, quæ ipsi tamquam membra capiti cohærentes, specialis sibi necessitudinis vinculo sunt astrictæ.

Privilegium centenariæ præscriptionis. Inde est, quod cum Lateranensis Ecclesia speciale membrum, & Romani Pontificis propria Sedes existat; statuimus, & sancimus, ut sicuti contra Romanam Ecclesiam, non, nisi centenaria currit præscriptio, secundum Constitutiones Canonicas, & legitimas sanctiones, ita quoque ipsi Ecclesiæ minoris temporis præscriptio non obsistat. Nulli ergo omnino &c. Si quis autem &c.

Dat. die 27. Febr. 1221. Pont. An. V. Datum Laterani nono Kalendas Maji, Pontificatus nostri Anno Quinto.

LIV.

Quod Judæi diversitate habitus distinguantur a Christianis, illisque ministerium publicum non committatur.

Ex Regest. Vatic. Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus fratribus Archiepiscopo Burdegalen., & Suffraganeis ejus salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Judæi debent habitu distingui a Christianis. AD nostram noveritis audientiam pervenisse, quod Judæi quidam in Provincia Burdegalen degentes signa, per quæ a Christianis diversitate habitus distinguantur, prout statutum est in Concilio Generali, deferre contemnunt. Quare præter alia enormia, quæ inde contingunt, Christiani Judæis Mulieribus, & Judæi Christianis nefarie commiscentur. Nobiles quoque ipsius Provinciæ minime attendentes, quod Christi blasphemi libenter, cum possunt, opprimunt Christianos, eis, ut a Christianis officiant efficaciter, publica committunt officia exercenda, & ut Servi Dominis dominentur, ipsos contra Concilii prædicti Statuta in Castris præficiunt, & in Villis. Cum igitur non solum sit impium, verum etiam abusivum, ut Judæi taliter insolescere permittantur, Fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus circa hæc prædicti Statuta Concilii facientes inconcussa servari, Judæos, ut a Christianis diversitate habitus se distinguant per subtractionem communionis, & Nobiles ne illis publica officia exequenda committant, vel alias eos Christianis præficiant, modo præmisso per Censuram Ecclesiasticam appellatione remota cogatis.

Neque publica officia eis committenda.

Dat. die 27. Febr. 1221. Pont. An. V. Datum Laterani Tertio Kalendas Maij Pontificatus Nostri Anno Quinto.

LV.

Ibidem. Quod nemo ex Civitate Beneventana Domos alterius occupare præsumat, sub poena confiscationis bonorum; neque ibi Collectæ imponantur nisi de Rectoris, & totius Populi consensu.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Judicibus, Consulibus, & Populo Beneventan. salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Beneventum juris S. Petri. AD tranquillitatem vestram tanto diligentius intendentes, quanto Civitas vestra inter cæteras, quæ juris Beati Petri existunt, noscitur præminere; præsentium auctoritate statuimus, ut si quis de Civitate ipsa Domos, vel Turres alterius de cætero per violentiam cæperit, nisi easad mandatum nostrum, vel Rectoris, qui pro tempore in ipsa fuerit Civitate, infra tres dies libere resignaverit, ex tunc universa bona ipsius nostris Regalibus applicentur, ita quod de illis satisfactio ei, qui fuerit passus injuriam, Apostolica Sedes de residuo sicut de cæteris Regalibus libere pro sua voluntate disponat: si Clericus vero fuerit officio, & beneficio sit privatus. Ad hæc districtius inhibemus, ne quis Civitatem ipsam præsumat aggravare Collectis, nisi cum Rector, Judices, Consules, & Octonarii totius Populi accedente consensu id pro Communibus ipsius terræ negotiis viderint expedire.

Decretum, *prout in Rubrica.*

Clausulæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ Constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. die 14. Maji 1221. Pontific. Anno V. Datum Laterani secundo Idus Maji Pontificatus Nostri Anno Quinto.

LV.

Ibidem. Confirmatio Infeudationis Terræ Partuselli sub annua præstatione duarum Marcharum Argenti favore Comitis Bertoldi.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto filio Comiti Bertoldo salutem, & Apostolicam Benedictionem.

CUm terram, quæ dicitur Partuselli a Romana Ecclesia recognoscens, dilecto filio Magistro Bartholomeo Subdiacono, & Cappellano Nostro Apostolicæ Sedis Legato nomine nostro fidelitatis præstiteris juramentum, obligans te, ac tuos hæredes quod Nobis, & Successoribus nostris duas Marchas argenti singulis annis pro terra ipsa persolves; Nos tuis precibus inclinati Terram ipsam sicut eam juste possides, & quiete auctoritate tibi Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei

ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. die 22. Septem. 1221 Pont. An. VI. Datum Laterani decimo Kalendas Octobris Pontificatus Nostri Anno Sexto.

LVII.

Commissio Inquisitionis super Vita, & Miraculis Hugonis Abbatis Bonæ Vallis Ordinis Cistercien.

Ibidem. Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus Archiepiscopo Vienen. & Episcopo Gratianopolitan. salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium. QUI sua incommutabili providentia cuncta disposuit ab æterno, licet in operibus primæ Creationis mirabilem se ostenderit, & mirabiliorem in exhibitione Redemptionis humanæ; adhuc tamen misericordias suas mirificare non desinens variis miraculorum insignibus Ecclesiam suam ornat, dum electos ejus, quos in Ecclesiæ fidei veritate renatos provehit in augumentum virtutum; dat miraculis coruscare, ut sic magis, & magis fides in Christo credentium roboretur Spes proficiat & Charitas accendatur, ut confundantur, & revereantur Ecclesiæ inimici, qui vitam ejus insaniam æstimantes eidem detrahere multipliciter moliuntur. Sane gaudemus in Domino, & in ejus laudibus gloriamur, quod, sicut dilecti filii Abbas, & Conventus Bonæ Vallis Cisterciensis Ordinis suis nobis Nunciis, & litteris, adhibitis quoque multorum Prælatorum testimoniis intimarunt, felicis memoriæ Hugo quondam eorum Abbas pie, ac juste in hoc sæculo vivens, multa obtinuit a Domino Miracula fieri manifesta, & nunc anima ejus in Sanctorum splendoribus habitante corpus ipsius multis fulget mirabilibus gloriosum. (Hugonis corpus miraculis clarum.) Quare nobis supplicarunt instanter, ut cum valde deputetur indignum, eum, quem pro suæ merito sanctitatis constat a Domino in triumphanti Ecclesia taliter honorari; ab hominibus sine debita veneratione in Ecclesia militanti relinqui, eumdem Sanctorum cathalogo ascribi faceremus. Nos igitur licet supplicationes hujusmodi libentissime amplectamur; ne tamen in hoc aliquid de contingentibus videamur omittere, Fraternitatem vestram, de qua plenam in Domino fiduciam obtinemus, rogamus, & monemus attente per Apostolica scripta vobis mandantes, quatenus tam de vita, quam miraculis Sancti prædicti plenissime inquirentes rescribatis nobis super his fideliter veritatem, qua cognita procedamus exinde, prout secundum Deum viderimus procedendum. (Inquisitio demandatur de his.)

Dat. die 2. Decem. 1221 Pont. An. VI. Datum Laterani quarto nonas Decembris Pontificatus nostri anno sexto.

LVIII.

Confirmatio Concordiæ inter Cypri Reginam, & Prælatos ejusdem Regni, quodque Græci in locis Ritus Latini degentes suos Episcopos habere minime possint, Latinis tamen subesse teneantur Episcopis.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Charissimæ in Christo filiæ A..... Illustri Reginæ Cypri salutem, & Apostolicam Benedictionem. *Ibidem.*

LIcet diligentiam, quam adhibuit Venerabilis Frater noster Amachostanus Episcopus in tuis negotiis promovendis, non esset necessarium commendare, quia sicut credimus, expertam habes circumspectionem ipsius commodum & honorem tuum devote, ac fideliter procurantis; ut tamen plenius de sua providentia, & sinceritate præsumas, eum tibi super hoc reddimus commendatum. (Amachostanum Episcopum Reginæ commendat.) Quia vero compositione nuper a te cum Regni tui Prælatis inita, nobis per eumdem Episcopum præsentata, & ipsius tenore diligenter inspecto perpendimus, quod non solum Ecclesiis debita jura decimarum, quæ sunt egentium animarum tributa, restituis; sed tamquam benedictionis filia oves errantes ad Domini Caulas studes adducere, devotionem tuam in Domino commendamus, cum in sexu fragili virile robur induas & amorem, quem erga Deum geris in animo devotis operibus repræsentes: propter quod tuis, & prædictorum Prælatorum precibus inclinati compositionem ipsam auctoritate Apostolica duximus confirmandam, magnificentiam tuam monentes, & per Apostolica tibi scripta mandantes, quatenus compositionem eamdem observes in omnibus, & ab aliis facias quantum in te fuerit observari, ita quod bonum pacis, & concordiæ inter te, ac prædictos Prælatos firmius radicetur, & devotionis affectus, quem ad Deum geris, & Ecclesias clarius agnoscatur. (Compositionem dictam confirmat, servarique mandat.) Cum autem in Prælatorum Latinorum Diœcesibus Regni tui quidam Græci Romanæ inobedientes Ecclesiæ, & Ecclesiis Latinorum tamquam Pontifices commorentur, pro quibus nobis humiliter supplicasti, ut in dictis Diœcesibus, prout sunt, remanere permitteremus eosdem. Nos licet tibi, & Regno tuo deferre quantum cum honestate nostra valemus, & Græcos ad obedientiam Sedis Apostolicæ revertentes fovere, ac honorare velimus, mores, & ritus Græcorum ipsorum, quantum cum Deo possumus sustinendo; in his tamen, quæ periculum generant animarum, & Ecclesiasticæ derogant honestati, apud nos esse non debet acceptio Personarum. Quare talia de cætero sustinere nolentes, cum monstruosum esset, sicut in Constitutionibus dicitur Concilii generalis, unam, & eamdem Diœcesim diversos habere Pontifices: tamquam diversa Capita unum corpus haberet, Venerabilibus Fratribus nostris Patriarchæ Hierosolymitan. & Tyren. & Cæsarien. Archiepiscopis nostris damus litteris in mandatis, ut eos morari de cætero, velut Præsules in dictis Diœcesibus nullatenus patiantur, Sacerdotibus, & Diaconibus Græcis prædicti Regni nihilominus firmiter (In eadem Diœcesi duo esse non debent Episcopi.)

ter injungentes, ut præfatis Archiepiscopo, & Episcopis Latinorum, prout sunt, & fuerint in eorum Diœcesibus constituti; canonicam obedientiam juxta compositionem faciant supradictam, se tamquam obedientiæ filii conformantes Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Matri suæ, ut sit de cætero unum Ovile, ac etiam unus Pastor. Ad quod tamquam devotam Ecclesiæ filiam, opem, & operam te volumus fideliter impertiri, quia per eos de facili quidem continge ret, quod processu temporis non solum a Romanæ Ecclesiæ obedientia & magisterio, sed ab hæredum tuorum, & Latinorum dominio se totum Regnum subtraheret memoratum.

Græcos Latinis Episcopis subjectos fore vult.

Datum Laterani tertio Kalendas Januarii Pontificatus nostri anno sexto.

Dat. die 30. Decem. 1221 Pont. An. VI.

LIX.

Ibidem.

Quod Beatus Robertus, cujus Corpus multis coruscans Miraculis in Ecclesia Monasterii Molismen. requiescit, tamquam Sanctus veneratione per Monachos ejusdem Cœnobii habeatur.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Abbati, & Conventui Molismen. salutem, & Apostolicam Benedictionem.

CUm olim nobis per litteras, & Nuncios vestros supplicassetis instanter adjuti testimoniis, & intercessionibus plurimorum, ut sanctæ memoriæ Beatum Robertum, cujus Corpus in vestra requiescens Ecclesia multis, & magnis miraculis coruscabat, Sanctorum cathalogo ascribere deberemus; nos ne in tanto negotio videremur uti aliqua levitate, tam de Vita ipsius, quam de Miraculis per Venerabiles Fratres nostros Lingonen. & Valentinen. Episcopos mandavimus diligenter inquiri, cum ad hoc, ut aliquis habeatur Sanctus in Ecclesia militanti necesse sit, ut & veræ Fidei, quæ per dilectionem operatur, sana merita cum perseverantia finali præcedant, & clara miracula subsequantur, nec alia sine aliis plene sufficiant ad indicium Sanctitatis, eo quod nonnulli faciunt opera sua, ut videantur ab hominibus, & nonnunquam Angelus Sathanæ se in lucis Angelum transfigurans hominibus frequenter illudit, sicut de Magis legitur Pharaonis. Cum itaque Inquisitores prædicti nobis super his plene rescripserint veritatem, quia licet nobis quædam Miracula, quæ post mortem fecerat intimarint, de his tamen, quæ in vita fecisse dicitur, fidem plenariam non fecerunt: nos ne precibus vestris videremur omnino deesse, concedimus vobis, ut eum tamquam Sanctum in vestra Ecclesia venerantes etiam apud Dominum suffragia fiducialiter imploretis.

Inquisitum prius de Vita, & Miraculis B. Roberti.

A Molismen. tanquam Sanctum venerari concedit.

Datum Laterani sexto Idus Januarii Pontificatus nostri anno sexto.

Dat. die 8. Januar. 1222. Pont. An. VI.

LX.

Confirmatio Indulgentiarum pro die Consecrationis Basilicæ Sanctæ Mariæ Majoris a Sixto Tertio, & Clemente etiam Tertio concessarum.

Ibidem.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis universis Christifidelibus præsentem paginam inspecturis salutem, & Apostolicam Benedictionem.

DEvotio, quam habemus ad Gloriosissimam Dei Genitricem Mariam semper Virginem, nos inducit, ut ea quæ ad honorem statuuntur ipsius, totis viribus amplexemur. Unde ne unius anni, & quadraginta dierum a felicis recordationis Sixto Tertio in die Consecrationis Basilicæ Sanctæ Mariæ Majoris, ac unius anni, & quadraginta dierum a Clemente Tertio in solemnitate Consecrationis ejusdem, qui Lapidem Altari Majori superposuit consecratum ab ipso festo Consecrationis usque ad octavas Assumptionis ejusdem Beatæ Dei Genitricis Mariæ Prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus, necnon & unius anni, & quadraginta dierum a nobis vestigiis inherentibus eorumdem ab eodem festo Consecrationis usque ad dictas Octavas omnibus singulis devote accedentibus ad Ecclesiam memoratam concessæ Indulgentiæ possint ab aliquibus processu temporis in dubium revocari, easdem indulgentias præsenti paginæ præcepimus annotari, & eas Auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Confirmantur supradictæ Indulgentiæ.

Datum Laterani quartodecimo Kalendas Augusti Pontificatus nostri anno sexto.

Dat. die 19. Julii 1222. Pont. An. VI.

LXI.

Absolutio ab Excommunicationis Sententia Civitati, & Populo Lucanis sub certis conditionibus impendenda.

Ibidem.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Episcopo, & dilectis filiis Priori Sancti Frediani, & Magistro Petro Canonico Lucanis salutem, & Apostolicam Benedictionem.

LÆsa olim libertas Ecclesiastica a Lucanis enormiter ad justitiæ præsidium lacrymosa confugit, & eam ut suum sibi conferret auxilium imploravit, quæ importune apud Nos pro ejusdem defensione libertatis insistens, ac necessariis argumentis ostendens se lædi graviter, si prædictæ non prosequeremur injuriam libertatis, de rigore tandem juris obtinuit, ut eorumdem Lucanorum temeritatem seve-

Lucani Censuris innodati ob Ecclesiasticæ libertatis violationem.

severitate debita puniremus. Coacti ergo a jure processimus contra illos excommunicantes Parentium tunc eorum Potestatem, & Consilium, necnon omnes, qui eumdem Parentium pro Potestate tenerent, & Civitatem Lucanam Ecclesiastico interdicto supponentes. Ipsi tandem tamquam de sua salute, ac honore solliciti attendentes auditum non fuisse a sæculo de Lucanis, quod Ecclesiasticam libertatem deprimerent, quam velut devotionis filii præ cæteris circumpositis Populis extulerant, & servarant, ad cor recedendo ab immutante illud malitia redeuntes, & sano usi consilio recurrere ad misericordiæ remedium decreverunt. Ad eam igitur de tribulatione clamantes, ut eos eriperet de suis necessitatibus, in quas ipsos suggestio maligna induxerat, postularunt, obtinendo dumtaxat ipsis, quod eis ad percutientem se redire liceat, & a vulneratore sui opem vulneris implorare. Illa itaque pro Lucanis proponente præfatis, quod cum geramus illius vices in terris, qui præfert Sacrificio pietatem, & cum irascitur non obliviscitur misereri, non poteramus pænitentibus veniam denegare, converti nunc ad illos cogimur se ad nos humiliter convertentes, & eis ad nos redeuntibus pietatis gremium aperire. Cum igitur sicut tu Frater Episcope, ac Clerus Lucanus vestris nobis litteris intimastis eisdem Lucanis beneplacitis, & mandatis nostris expositis, dilectus filius nobilis Vir Prudentius Potestas eorum, qui de sinceritate devotionis, & fidei a te Episcope, ac Clero prædicto, unde gaudemus, plurimum commendatur, & nonnulli ex ipsis de stando mandatis nostris præstiterint juramentum, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus a residuis omnibus simili juramento recepto eis, qui excommunicatione tenentur absolutionis beneficium impendatis, & relaxetis sententiam interdicti. Quia vero dignum est ut iidem Lucani ad exaltationem, & conservationem Ecclesiasticæ libertatis intendant, quam deprimere nitebantur; volumus & mandamus, quod absolutis Excommunicatis, & interdicti sententia relaxata sub debito juramenti ex parte nostra, salvis aliis mandatis nostris injungatis eisdem, ut statuta omnia, & consuetudines, quæ sunt contra Ecclesiasticam libertatem, & quibus Canonicis, & Imperialibus Sanctionibus derogatur, penitus revocent, & eis de cætero non utantur, latis post Clericorum exitum contra ipsos, & eorum Ecclesias sententiis irritatis, revocatis, possessionum, & aliorum bonorum ecclesiasticorum assignationibus, & cassatis, confectis contra Clericos exilii sui tempore Instrumentis, Castra, Villas, Loca, Possessiones, ac cætera bona, & jura Ecclesiastica ab omni datione, turpi onere publica functione violenta exactione, angaria, & perangaria secundum legalia, & Imperialia statuta libera perpetuo conservabunt. Non invadent Bona Ecclesiastica, sed potius pro posse suo eorum Invasoribus se opponent libertatis Ecclesiasticæ tam Apostolica, quam Imperialia Privilegia inviolabiliter servaturi. Potestati quoque, ac Consilio supradicto sub debito juramento mandetis, quod & ipsi prædicta observent, & faciant inviolabiliter observari, ac scribi in Constitutionibus Civitatis nullo unquam tempore removenda, & Successores ipsorum ad eorum observantiam, & ad faciendum ea observari similiter teneantur. Ablata Ecclesiis, & Personis Ecclesiasticis prædicti Potestas, & Populus restituant, & restitui faciant universa, neque propter hoc alicui earumdem Ecclesiarum, & Personarum gravamen aliquod inferent, vel inferri permittent, seu diminuent aut subtrahent Jura Ecclesiastica, sive diminui, vel subtrahi patientur. Licet autem per alias litteras transmissas tibi Episcope mandaverimus, ut ii, qui auctoritate nostra sunt excommunicationis vinculo innodati ad nostram mitterentur præsentiam absolvendi. Attendentes tamen, quod memorati Lucani semper in devotione Sedis Apostolicæ perstiterunt, quamquam nuper ipsos ab ea seducendo subduxerit Inimicus, ac volentes mitius agere cum eisdem ipsis gratiam faciendo; volumus, & mandamus, ut tantummodo violatores Sacrorum Locorum, & Altaris præcipue Sanctæ Crucis, ac eorum Consiliarii, necnon spoliatores Clericorum, ac illi etiam qui tempore Parentii Officiales erant, cum spoliaverint, nec custodierint Ecclesias, ad nostram præsentiam cum vestris litteris Personarum, & viarum securitate habita transmittantur. Præterea cum super satisfactione damnorum facienda nobili Viro G.... Lucano Civi speciales vobis litteras destinemus, nos, qui tenemur ejus exemplo, qui est pacis amator, & auctor pacis consilia cogitare volentes, ut habitæ inter eumdem nobilem, ac quosdam alios Concives suos inimicitiæ, quæ crevisse hujus discordiæ occasione dicuntur, ex hujusmodi satisfactione sedentur, nolumus vos in satisfactionis facto procedere, nisi prius nobilis ipse cum eisdem suis Concivibus ad firmæ pacis redierit unitatem, dum tamen de illatis injuriis ei congruam satisfactionem impendant: super aliis vero, quæ contingunt negotium memoratum inspectis ejusdem circumstantiis diligenter agatis, prout secundum Deum animarum tam Cleri, quam Laicorum Civitatis prædictæ saluti videritis expedire.

Datum Laterani nonis Novembris, Pontificatus nostri anno septimo.

Respiscunt, & veniam petunt.

Commissio de eis absolvendis.

Conditiones ab eisdem præstandæ.

Nonnulli excommunicati Romam transmittendi.

Dat. die 5. Novem. 1222 Pont. An. VII.

LXII.

Commissio Inquisitionis super Vita, & Miraculis Beati Willhelmi Archiepiscopi Eboracensis. *Ibidem.*

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili fratri Episcopo Elyen. & dilectis filiis de Fontibus, & de Riavalle Abbatibus Cistercienis Ordinis Eboracen. Diœcesis salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Divinæ dispensatio pietatis, quæ nunc terribilium suorum virtutes ostendens, quasi quibusdam minis, & increpationibus ad pœnitentiam conterit peccatores, nunc autem suæ suavitatis abbundantiam exhibens tamquam blanditiis, & promissis quoslibet ad Christi allicit charitatem, quæ totis est affectibus a cunctis fidelibus veneranda. Nuper namque in

Exordium.

in pluribus locis Dominus terram tangens, & faciens eam tremere multos conterruit ad salutem, & in diversis partibus nova miracula suscitans, multis salutis gaudia cœlitus irroravit. Ut enim fidem Ecclesiæ suæ roboret, & confirmet, spem erigat & exaltet, charitatem continuet & accendat, ut confutet pravitatem hæreticam, perfidos ad viam advocet veritatis, & ad pœnitentiam revocet peccatores, mirificat Sanctos suos, qui legitime certantes in hac Ecclesia militanti ad cœlestem patriam pervenerunt, ubi animabus glorificatis feliciter stolam primam adepti, confidentes in illum intelligunt veritatem, & fideles in dilectione acquiescunt eidem secundam stolam felicius adepturi, quando scilicet incinerata nunc Corpora glorificanda resurgent fulgida, agilia, subtilia, & impassibilia perpetuo cum Domino regnatura. In cujus rei evidentissimum, & infallibile argumentum gloriosus Dominus quorum animas jam glorificavit in Cœlo, nonnunquam Corpora in terra clarificat faciens ea, quasi participantia divinæ gloriæ, divinis miraculis corruscare, quibus ad venerationem eis debitam exhibendam, eorumque imploranda suffragia, merito invitemur. Unde gaudemus in Domino, & in ejus laudibus delectamur; quod sicut Venerabilis frater Archiepiscopus, & dilecti filii Decanus, & Capitulum Eboracen., nec non quamplures Ecclesiarum Prælati de partibus illis suis Nobis litteris intimarunt, felicis recordationis Willhelmus quondam Eboracen. Archiepiscopus tanta vivens fulsit gratia meritorum quod post felicem ejus obitum ad ostendendam ipsius gloriam Sanctitatis Dominus ad Sepulchrum ejus multa, & magna miracula operatur. Verum licet opportune importune nobis totis affectibus supplicarint, ut cum lucerna non sit ponenda sub modio, sed super Candelabrum statuenda; eum, quem Dominus honorat in Ecclesia triumphanti, nos in militanti Ecclesia Sanctorum cathalogo ascribere deberemus; Nos tamen provide attendentes, quod in tam sancto negotio non est, nisi cum maturitate plurima procedendum, ad majorem evidentiam veritatis discretioni vestræ, de qua plenam in Domino fiduciam obtinemus, per Apostolica scripta mandamus, quatenus habentes præ oculis solum Deum, qui non indiget mendaciis alicujus, tam de vita, quam de miraculis Sancti prædicti perquirentes sollicite veritatem, quæ inveneritis per vestras nobis litteras intimetis, ut ex vestra relatione sufficienter instructi procedamus exinde, prout secundum Deum viderimus procedendum. Quod si non omnes iis exequendis potueritis interesse, duo vestrum ea nihilominus exequantur.

Miracula ad Sepulchrum B. Vvillhelmi patrata.

Inquisitio de his facienda demandatur.

Datum Laterani nonis Aprilis Pontificatus Nostri Anno Septimo.

Datum die 5. Aprilis 1223. Pont. An. VII.

LXIII.

Insularum Rex cum omnibus rebus, & bonis suis recipitur sub protectione Sedis Apostolicæ cum annua responsione duodecim Marcharum Sterlingorum.

Ex Regest. Vaticano.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Charissimo in Christo filio Reginaldo Regi Insularum Illustri salutem, & Apostolicam Benedictionem.

PRomptæ fidei, & pronæ devotionis affectus, quem erga Romanam Ecclesiam studes in effectu laudabiliter exhibere, digne meretur, ut Personam tuam sincera benevolentia complectentes, te speciali Sedis Apostolicæ gratia prosequamur, tuis supplicationibus favorabiliter annuendo. Sicut enim transmissæ nobis tuæ litteræ protestantur, bonorum, quæ fiunt in Ecclesia Romana particeps esse cupiens, ad exhortationem Venerabilis fratris nostri Nort-Wicensis Episcopi tunc electi, & Apostolicæ Sedis Legati, ei Ecclesiæ Romanæ nomine, ac nostro Insulam de Man, quæ ad te jure hæreditario pertinebat, nullumque de ipsa servitium facere tenebaris, donasti liberaliter, & irrevocabiliter tradidisti, recipiens eamdem Insulam ab Ecclesia Romana in feudum, & pro ea nobis fidelitatis, & homagii exhibens juramentum. Ad recognitionem quoque Dominii Ecclesiæ Romanæ, tu & hæredes tui annuatim duodecim Marcas Sterlingorum in Anglia apud Monasterium de Furnis in Festo Purificationis Beatæ Virginis persolvetis. Quæ omnia jurasti te fideliter servaturum. Nos igitur habentes hæc rata, & grata tuis supplicationibus inclinati Personam & Terram tuam cum omnibus, quæ in præsentiarum rationabiliter possides, aut in futurum justis modis præstante Domino poteris adipisci sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti patrocinio communimus.

Rex Insularum sua donat Romanæ Ecclesiæ, cui jurat homagium, & annuum censum.

Eum recipit Pontifex sub sua protectione.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ protectionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Clausulæ.

Datum Laterani decimo Kalendas Junii Pontificatus Nostri Anno Septimo.

Dat. die 23. Maji 1223. Pontific. Anno VII.

LXIV.

Concessio decem, & septem Librarum usualis monetæ Hospitali Sancti Spiritus in Saxia de Urbe pro Pauperum alimonia, ac Institutio Processionis Sanctissimi Salvatoris in die Stationis ejusdem Ecclesiæ cum Indulgentiarum elargitione.

Ibidem.

Vide in Innocentio III.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Rectori, & Fratribus Hospitalis Sancti Spiritus in Saxia salutem, & Apostolicam Benedictionem.

AD commemorandas Nuptias salutares, quæ in conversione Peccatoris moraliter celebrantur inter spiritum Hominis, & gra-

Exordium.

& gratiam Conditoris, ex quibus affectus, & actiones tamquam filii, ac filiæ generantur; Dominica prima post octavam Epiphaniæ, quando illud legitur Evangelium, quod Jesus cum Discipulis suis in Chana Galileæ, ubi Mater ipsius erat, invitatus ad Nuptias aquam convertit in vinum, solemnem apud Hospitale vestrum instituimus Stationem, in quo vos ex Institutione nostra divino estis obsequio mancipati, ea potissimum ratione, quod in illis Nuptiis sex Hydriæ secundum purificationem Judæorum fuisse narrantur. Et quidem in hoc Hospitali tamquam in Chana Galileæ, loco videlicet ubi zelus est transmigrandi de vitiis ad virtutes, positæ sunt sex Hydriæ, idest sex opera misericordiæ instituta, quæ sunt pascere esurientem, potare sitientem, colligere hospitem, vestire nudum, visitare infirmum, & incarceratum adire. Ad purificationem utique Judæorum, ut per illa videlicet confitentes a vitiis expientur. Istæ vero sex Hydriæ usque ad summum implentur, quando illa sex opera misericordiæ ad perfectum usque geruntur, & ex aqua fit vinum, cum ex merito eleemosynæ jus accenditur charitatis. Quia vero Jesus cum Discipulis suis ad has Nuptias in Chana Galileæ, ubi Mater ejus erat, legitur invitatus, idcirco rationabiliter instituimus, ut effigies Jesu Christi a Beati Petri Basilica per ejusdem Canonicos ad dictum Hospitale, ubi memoria Beatissimæ Matris ejus recolitur, intra capsam ex auro, & argento, & lapidibus pretiosis ad hoc specialiter fabrefactam venerabiliter deportetur, fidelibus Populis, qui ad has Nuptias celebrandas devote convenerint, desiderabiliter ostendenda. Ut autem nos, qui Domino revelante venerandum aliis aperuimus Sacramentum, eo etiam inspirante imitandum aliis præbeamus exemplum; Concedimus, statuimus, & jubemus, ut pro mille pauperibus extrinsecus adventantibus, & trecentis Personis intus degentibus decem, & septem libræ usualis monetæ, ut singuli accipiant tres denarios, unum pro pane, alterum pro vino, aliumque pro carne, ab Eleemosynario Summi Pontificis annuatim vobis in perpetuum tribuantur, & Canonicis supradictis, qui præscriptam effigiem Salvatoris processionaliter deportabunt, singulis duodecim nummi, & cæreus unius libræ, qui deferatur accensus de oblationibus Beati Petri præstentur. Quia vero non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo, quod procedit ex ore Dei; debet huic Stationi Romanus Pontifex cum suis Cardinalibus interesse, ut & Missarum solemnia ibi celebret, & exhortatorium faciat de hac celebritate sermonem. Neve fidelis Populus famelicus ab iis Nuptiis revertatur, præter materialem, & doctrinalem spiritualem quoque sibi cibum impendat remissionem unius anni de injunctis sibi pœnitentiis indulgendo. Monemus igitur, & obsecramus Successores nostros per Jesum Christum, qui venturus est judicare vivos, & mortuos; ut hanc institutionem, quæ ipso teste de pietatis fonte processit, faciant inviolabiliter observari, sub obtestatione divini Judicii prohibentes, ut nulli omnino hominum liceat paginam nostræ concessionis, Constitutionis, & jussionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Indictio Stationis ad S. Spiritum in Saxia.

Encomium Hospitalis.

Indicitur quoque solemnis Processio.

Concessio ei facta ab Honorio Papa.

De observantia hujus Statuti.

Datum Signiæ tertio nonas Julii Pontificatus Nostri Anno Septimo.

Dat. die 5. Julii 1223. Pont. An. VII

LXV.

Animadversio contra illos, qui falsas præferentes Reliquias, & litteras, nomine Sancti Antonij eleemosynas dolose a Fidelibus extorquent.

Ibidem.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus fratribus Archiepiscopis, Episcopis, & dilectis filiis aliis Ecclesiarum Prælatis ad quos litteræ istæ pervenerint salutem, & Apostolicam benedictionem.

Grave gerimus, & indignum quod, sicut nobis relatum est, multoties a multis, imo, sicut jam pene universalis Ecclesia non ignorat, prætextu simulatæ Religionis, quin potius damnandæ cupiditatis obtentu, quidam nomine Sancti Antonii quasdam Regiones percurrunt, qui mendicantes ad opus Pauperum eleemosynas, seu verius ad luxum proprium extorquentes prævaricando graviter quod oblata suscipiunt, sed gravius offendendo per causas, quibus simplices ad offerendum inducunt, dum falsa confingendo miracula, & ignota ossa pro Sanctis Reliquiis ostendendo cum falsis literis non solummodo Magnatum, & Regum; verum etiam Apostolicis, & aliorum Ecclesiæ Prælatorum sese in stratis publicis objiciunt Peregrinis, & locum in quo Sanctum Antonium asserunt requiescere inaccessibilem pro latronum insidiis esse dicentes, præripiunt oblationes eorum, quos deceptoria suffragiorum, & orationum promissione solantur. Sæpe vero mensam linteo coopertam exponunt, & impositis super ea luridis manibus, seu pedibus crematorum ad offerendum in ea, tamquam in re aliqua venerabili devotione credulorum alliciunt, misericordias Dei multas ex hoc ipso testantes, quod consumpti non sunt, & patientiam ejus magnam esse probantes, quod de crematis hujusmodi divinæ illudendo virtuti ipsi ultionis ejus divino Judicio non cremantur, ut de aliis abhominationibus taceatur, quas circa præscriptam materiam committere referuntur. Quia igitur abusionis tantæ flagitium, & tantorum flagitiorum abusum nec volumus, nec debemus ulterius sustinere; Universitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, & districtæ præcipimus, quatenus per Parochias vestras denunciare solemniter procuretis, ne quæstoribus hujuscemodi, qui proponunt talia, vel ostendunt, vel impertiantur auditum, vel beneficium largiantur, quin potius eos sicut fures, & deceptores sacrilegos, & blasphemos confundant, & humilient universi. Proviso prudenter, ne dum viri sic pestiferi repelluntur, veris quæstoribus pietatis viscera præcludatur. Quia sic volumus eis auditum, vel beneficium denegari, ne viris misericordiæ fidelium eleemosynas ad opus Pauperum Beati Antonii cum humilitate, ac veritate petentibus, pius favor, & charitativa pro-

Fraudes hujusmodi reliquias adsportantium.

De his arcendis monendæ gentes.

propter hoc subsidia subtrahantur. Ea vero, quæ nomine Beati Antonii noveritis esse collata, consignari ejus Ecclesiæ, prout convenit, faciatis, Contradictores per Censuram Ecclesiasticam sublato appellationis obstaculo compescentes.

Dat. die 14. Julii 1223. Pon. An. VII. Datum Signiæ secundo Idus Julii Pontificatus Nostri Anno Septimo.

LXVI.

Ex Cod. Biblioth. Colbertinæ edidit Baluzius circa finem lib. XVI. Epistol. Innocent. III.

Approbatio Compositionis initæ inter N. V. Gaufridum de Villa Arduini Principem Achajæ, & Clericos, ac Capitula Ecclesiarum ejusdem Principatus.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis, & Episcopis, & dilectis filiis Capitulis eorumdem in Terra Nobilis Viri Gaufridi de Villa Arduini Principis Achajæ citra passum Megaræ Corinthiensis constitutis, salutem & Apostolicam Benedictionem.

Exordium. SEdis Apostolicæ circumspectio constituta super gentes & regna, ut evellat & destruat, ædificet atque plantet, ubique retinens moderamen, interdum rigore, interdum mansuetudine utitur, interdum consideratis circumstantiis temporum & locorum, medium faciens ex utroque, aspera in vias planas & prava dirigit in directa & lite confusionis implicita explicans & dirimens, litem ipsam ad certas imaginem & rectitudinis normam provida distinctione reducit, ut quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo congrua dispensatione reddantur.

Abusus in Romaniam invectus res Ecclesiæ usui Principum applicandi. Sane cum ex Principum Imperii Romaniæ insolentia confutanda, hujusmodi confusionis inoleverit corruptela, ut nunc iidem bona conferrent Ecclesiis, & nunc ea ipsis auferrent pro suæ libito voluntatis, & collata præcipue Abbatiis juxta beneplacitum suum propriis usibus applicarent, ac Greci Prælati receptis muneribus indifferenter quoslibet ad Sacerdotium promoverent, & dilectus filius Nobilis Vir G. de Villa Arduini Princeps Achajæ innisus hujusmodi corruptelæ Abbatias & possessiones Ecclesiasticas in suis manibus retinens, & fructus earum propriis usibus applicans, & quibus volebat pro libito tribuens, Papates tamquam rusticos retineret, quia monitus ab abolenda corruptela prædicta nolebat desistere, ipsum contingit excommunicationis laqueo innodari; sed tactus ab eo qui tangit montes & fumigant, se mandatis Ecclesiæ obtulit saniori usus consilio paGuillelmus ea propter excommunicatus resipiscit. riturum. Et quia humiliter redeuntibus non est Ecclesiæ aditus præcludendus, juxta formam Ecclesiæ intra castra ipsius obtinuit per humilitatem reduci, a quibus ejectus fuerat per contumaciam & contemptum. Nos ergo non minus ipsius Principis saluti, quam Ecclesiarum utilitatibus providere volentes, sibi præcepimus, ut vel resignationem Ravenicæ auctoritate Sedis Apostolicæ ampliatam reciperet, vel pacem, quam Ecclesiastici inierunt, Constantinopolitani Barones, qui erga Romanam Ecclesiam majorem devotionem habentes in servitiis defensionis Imperii potius sunt gravati. Verum licet resignationem prædictam, quæ gravior videbatur, dictus Princeps se dixerit recepisse, quia tamen eam nullatenus effectui mancipavit, sed vobiscum compositionem iniit valde illicitam & penitus inhonestam, nos de ipsius salute solliciti, ipsumque de confusione consilii Achitofel volentes eruere, & ad devotionem Ecclesiæ revocare, duximus concedendum, ut per Venerabilem Fratrem Pelagium Albanensem Episcopum, & dilectos filios nostros Thomam Tituli Sanctæ Sabinæ, & Joannem Tituli Sanctæ Praxedis Presbyteros Cardinales cum dilectis filiis Clericis Ecclesiarum vestrarum apud Sedem Apostolicam existentibus, necnon P. de Altomagno milite, ac Nuntio Principis memorati, inter Principem ipsum ac Clericos memoratos pax tractaretur honesta, & eisdem Episcopo & Cardinalibus mediantibus, post tractatum diutius habitum, in pacem hujusmodi convenerunt, ampliata resignatione Ravenicæ de assensu vestro, deducta terra nobilis Viri Oddonis de Roccha Domini Athenarum taliter moderata, ut videlicet omnes Ecclesiæ vestræ, omnes possessiones suas, quas obtinent in præsenti, vel habuisse aliquando dignoscuntur a tempore Coronationis Alexii Bambacoratii ab omni exactione, ac jurisdictione liberas habeant Laicali, salvis justis, & debitis acrosticis secundum moderationem inferius adnotatam, non obstantibus compositionibus si quæ reperiantur factæ perpetuo, ne illis super quibus non apparent aliqua instrumenta nisi a vobis, & subditis vestris eorum aliquæ merito acceptentur; ita tamen quod super possessionibus quas in præsenti eædem tenent Ecclesiæ, nulla eis prorsus a quoquam quæstio moveatur. In Casali vero XXV. & ultra usque ad LXX. Lares habenti duo erunt Papates cum uxoribus, filiis, & familiis suis, nisi forte filii manserint extra domos paternas sub Ecclesiarum Dominio a Laicali jurisdictione omnino liberi & immunes. Quilibet vero Papas unum ennicarium in scatia sua liberum habeat, si illum nunc habet vel habuerit a tempore supradicto. Quod si larium numerus septuagenarium excesserit, in Casali quatuor Papates erunt in illo liberi & immunes cum singulis ennicariis, sicut superius est expressum. Quod si ultra centenarium & vigesimum quintum excesserit numerus Papatum excrescet in sextum. Et sic deinceps Papates addentur cum libertate præscripta. At si Casalis XXV. Lares non habeat, de vicinioribus Casalibus seu locis tot adjungantur eidem, quod præfatus XXV. numerus impleatur; & sic erunt duo Papates in illo præscripta libertate gaudentes. Cæterum reliqui rurales Papates cuncta servitia & auxilia consueta & præstita hactenus Laicis exhibebunt; eo tamen salvo, quod ipsorum Dominus temporalis & sui in personas eorum manus mittere non audebunt, nec permittent, quod in terra contra Latinorum Clericorum celebretur voluntatem. Papates vero seu Clerici Græci Ecclesiarum Cathedralium viventes a tempore, quo mandatum Apostolicum emanavit, ad quod resignationem Ravenicæ dictus Princeps dicitur recepisse, erunt omnino liberi, ut de aliis superius est expressum. Sed & circa reliquos Papates Civitatum illud

De mandato PP. conventionem iniit cum Ecclesiasticis.

Conventionis Articuli.

idem servetur quod est de ruralibus ordinatum. Prælati quoque de Laicorum hominibus contra voluntatem ipsorum tam in Ecclesiis Cathedralibus, quam in aliis Civitatum, seu Casalium de cætero aliquem non instituent, nec ad ordines promovebunt ultra Papatum numerum prætaxatum. Sed & Papates a jurisdictione liberi Laicorum debitum, & antiquum acrosticum, si quod debent pro terris, quas nunc tenent, ex illis, quas a prædicto tempore tenuerunt, Laicis sine difficultate persolvent. Sæpedictus vero Princeps & Latini sibi subjecti decimas integre solvent, & facient a Græcis sibi subditis, & non rebellantibus simili modo persolvi. Porro vos eidem Principi, & suis Ecclesiarum Thesauros, & alia mobilia vestra necnon & injurias irrogatas, præter personales, remittetis omnino. Verumtamen de personalibus fructibusque perceptis & damnis datis tempore, quo Princeps ipse fuit a dilecto filio nostro Joanne Tituli Sanctæ Praxedis Presbytero Cardinale, nunc Apostolicæ Sedis Legato excommunicationis sententia innodatus, necnon de perceptis fructibus ex possessionibus & bonis Ecclesiasticis & damnis illatis a tempore, quo mandatum emanavit prædictum, Princeps ipse ac sui vobis competentem satisfactionem impendent, & dimittent vobis, si in aliquo reputant se offensos, ac in recompensationem omnium prædictorum vestris Cathedralibus Ecclesiis, deducta Argolicensi Ecclesia pro parte Nobilis memorati, mille Hyperperorum annuum redditum assignare curabunt; ita quod cuilibet Cathedrali Ecclesiæ fors, quæ ipsam contingit, videlicet centum septuaginta Ecclesiæ Patracensi, Corinthiensi totidem, necnon centum quinquaginta Lacadamonensi & Amiclensi Ecclesiis, Coronensi quoque centum quinquaginta, & totidem Mothonensi, necnon Olenensi Ecclesiæ totidem; & Argolicensi Ecclesiæ sexaginta octo certo loco & congruo in ejus Dioecesi assignetur, nisi forte eadem Ecclesia in Acrostico teneatur, quod pro quantitate ipsius eadem sibi reputabit in sortem; si quid ex ipsa defuerit, loco idoneo de aliis suppleturi. Quod si sæpefatus Princeps ad sui ab Ecclesiis Acrosticum duxerit exigendum, de ipso & quantitate ipsius, nisi jam sit remissum, erit prius veritas inquirenda. Et cum constiterit de illo, & quantitate ipsius, inquiri debet nihilominus, utrum possessiones, & bona pro quibus illud debetur Acrosticum, deteriorata sint propter malitiam temporis seu etiam imminuta, & juxta quantitatem deteriorationis vel diminutionis illorum Acrosticum pro illis debitum minuatur; reliquis in suo robore remanentibus in prædicta resignatione Ravenicæ ac prædicto mandato Apostolico comprehensis, necnon & privilegio, quod super Ecclesiarum & Clericorum libertatibus voluntarie Princeps ipse concessit. Ipse quoque, ac sui & illi, quibus de novo terra dabitur vel baliva, pacem præscriptam servare bona fide jurabunt, ac contra ipsam penitus non venire. Quod si eidem Principi vel suis quisquam subjectus contravenire præsumpserit, & ob hoc laqueo excommunicationis ligatus super eo non satisfecerit infra annum, dictus Princeps vel ille, cui noscitur immediate subesse, compellet ad satisfactionem competentem & debitam exhibendam, quam tamquam excommunicatum ipse & sui in omnibus evitabunt, præterquam in perceptione servitii, quod sibi vel illis exhibere tenetur. Cum igitur vos ex parte una necnon & memoratus Princeps ac sui ex altera præscriptam pacem sponte duxeritis acceptandam, & tam ex parte vestra, quam sua fuerit nobis humiliter supplicatum, ut eamdem dignaremur Apostolico munimine roborare, nos vestris & ipsius precibus inclinati, ne negotium possit iterato in labyrintum confusionis immergi, pacem ipsam sive concordiam prædictis Episcopo & Cardinalibus mediantibus auctoritate nostra provide factam, & ultro receptam, gratam & ratam habentes auctoritate Apostolica confirmamus & præcipimus firmiter observari. Ad majorem autem evidentiam sæpedictam resignationem Ravenicæ, prout exinde confecto authentico continetur, huic nostræ paginæ de verbo ad verbum fecimus adnotari.

Eam confirmat Pontifex.

In Nomine Domini. Amen.

Ad honorem Dei & Sanctæ Matris Ecclesiæ & Domini Papæ Innocentii III.

Instrumentum resignationis factæ a Guillelmo Principe.

Hoc est pactum, sive conventio super universis Ecclesiis positis, sive sitis, vel fundatis in Thessalonica usque Corinthum, quod intervenit inter Dominum Thomam Dei gratia Constantinopolitanæ Ecclesiæ Patriarcham & Archiepiscopos Athenienſem, Lariſſenſem, Neopatrenſem, & Episcopos infraponendos, & Barones inferius propriis nominibus declarandos. Renuntiaverunt quidem Domini Nameus Roffredus Comestabulus Regni Thessalonici, Otto de Roccha Dominus Athenarum, Guido Marchio, Ravanus Dominus Insulæ Nigripontis, Raynerius de Traval, Albertinus de Canosa, Thomas de Stromomort, Comes Bertuldus, Nicolaus de Sancto O.ner, Guillelmus de Blanel, Guillelmus de Arsa pro se & hominibus suis & fidelibus & Vassallis, in manibus supradicti Domini Patriarchæ recipientis pro Ecclesia nomine Domini Papæ & suo & Archiepiscoporum & Episcoporum infra dictos terminos positorum & Ecclesiarum cunctarum, omnes Ecclesias & Monasteria, possessiones, redditus, mobilia & immobilia bona, & universa jura Ecclesiæ Dei, volentes & firmissime promittentes dictas Ecclesias & Monasteria cum omnibus rebus suis habitis & habendis, & personas in eis positas & ponendas, & Claustra Ecclesiarum & servientes & servos & ancillas & homines & universa suppellectilia & bona libera & absoluta per se successoresque suos, homines, milites, Vassallos, fideles, servientes & servos in perpetuum permanere ab omnibus angariis & parangariis, taliis, servitiis, & servitutibus universis, excepto Acrostico tantum, quod eis debent cuncti sive Latini sive Græci, tam in dignitatibus, quam in minoribus officiis & ordinibus constituti propter terras, quas tenent ab ipsis, si quas tenent vel tenuerunt, quod tempore captionis Civitatis Regiæ Constantinopolitanæ solvebatur a Græcis, & nihil aliud debent; & nihil aliud præfati Barones per se, successores suos, Vassallos, homines, fideles, servien-

vientes & servos, sibi in prædictis Ecclesiis sive Monasteriis vendicare, nihilque in posterum usurpare, sed si qui ex prædictis Clericis tam Prælatis, quam cæteris Ecclesias, vel Monasteria destruere voluerint, debent quantum eis licuerit repugnare decenter, & turbare ne compleant quod nequiter conceperunt. Si qui vero fuerint de Clericis Latinis, vel Græcis, sive Monachis, Papatibus, vel Calogeris, in dignitatibus vel minoribus ordinibus, vel officiis constituti, qui dictorum Baronum terras detineant, & laborent, & Acrosticum solvere noluerint termino inter eos Statuto, nisi solverint quod tenentur, potestatem habeant nominati Barones accipiendi de bonis eorum tantum, quod eorum debitum & nihil amplius persolvatur; sed in cunctis absoluti & liberi, quantum ad personas & res ipsorum & Ecclesiarum, quæ superabundant debitum, perpetuo inposterum perseverent. Hæredes quoque, sive filios Clericorum, sive Papatum, & uxores eorum non capiant, vel detineant, vel faciant detineri, vel capi, quamdiu ad mobilia eorum suas poterint extendere manus, sive de eorum mobilibus eis poterit super debiti quantitate satisfieri competenter: filii quoque Laicorum Græcorum, sive Clericorum seu Papatum in Baronum servitio juxta morem solitum perseverent, nisi per Archiepiscopos, vel Episcopos, vel de eorum licentia fuerint ordinati. Post ordinationem vero eodem privilegio gaudeant, quo fruuntur Clerici in obedientia Romanæ Ecclesiæ constituti. Si qui vero Papatum, vel Monachorum Græcorum Baronum detinuerint, & laboraverint terras, quæ ad Ecclesiarum vel Monasteriorum non pertineant jura, eodem modo prædictis respondeant Dominis, quo fecerint Laici, qui eorum terras detinent & laborant. Alioquin si præfati Barones contra jam dicta venerint vel aliquod præmissorum, post admonitionem per suos excommunicentur Prælatos, & tamdiu in excommunicatione persistant, quamdiu de damnis & injuriis canonice satisfecerint irrogatis. Ut autem præmissis fides plenior habeatur de voluntate, & consensu & auctoritate Dominorum Thomæ Patriarchæ, & Imperatoris Henrici Constantinopolitan. & Archiepiscoporum, & omnium Baronum in præsenti chartula positorum appensa sigilla consistunt. Salvis in omnibus Domini Papæ auctoritate, reverentia, & honore; Acta sunt hæc apud Ravenicam anno Domini MCCX. indictione XIII. præsentibus Archiepiscopis & Episcopis & Electis & Clericis & Militibus, videlicet Heracliensi, Atheniensi, Larissensi, Neopatrensi, Archiepiscopis, Avallonensi, Fermopilensi, Davaliensi, Zaratoriensi, Castoriensi, Sidoniensi, Episcopis, Nazariensi Citrensi electis, de quorum consensu & voluntate & auctoritate sunt præmissa peracta, & præsentibus Cantore Leonardo, Jacobo Presbytero, Henrico, Magistro Bonifacio Canonico Ecclesiæ Sanctæ Sophiæ de Constantinopoli, & Priore Cruciferorum Bononiæ, Archidiacono Thebano, Decano Davaliensi, Domino Arduino & Arnuldo Capellanis Imperatoris præfati, & præsentibus Guiffredo Marescalco totius Imperii Romaniæ, & Rolandino de Canosa, & Raynerio de Gumbulla, & Guillelmo de Sarz, & Bonuz de Sancto Sepulchro, & Gerandino de Gummula, & Jacobo de Affesso, & Hugone de Settenguen, Albuin de Plunges, & Philippo de Mombis & aliis pluribus. Hæc autem completa sunt mense Maji die secundo intrante.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis & jussionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Clausulæ.

Datum Signiæ secundo nonas Septembris Pontificatus nostri anno octavo. Dat. die 4. Septem. 1223 Pon. An. VIIJ

LXVII.

Approbatio Regulæ & Ordinis Fratrum Minorum S. Francisci.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Fratri Francisco, & aliis Fratribus de Ordine Fratrum Minorum, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Solet annuere Sedes Apostolica piis votis, & honestis petentium desideriis favorem benevolum impartiri. Ea propter dilecti in Domino filii vestris piis precibus inclinati, Ordinis vestri regulam a bonæ memoriæ Innocentio Papa prædecessore nostro approbatam, annotatam præsentibus, auctoritate vobis Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Quæ talis est. Exordium; Approbatur d. Regula.

In Nomine Domini.

Incipit Regula, & Vita Fratrum Minorum.

CAP. I.

Regula & Vita Fratrum Minorum hæc est, scilicet Domini Nostri Jesu Christi Sanctum Evangelium observare, vivendo in obedientia, sine proprio, & in castitate. Frater Franciscus promittit obedientiam, & reverentiam Domino Papæ Honorio, ac Successoribus ejus canonice intrantibus, & Ecclesiæ Romanæ. Et alii Fratres teneantur Fratri Francisco, & ejus successoribus obedire.

CAP. II.

Si qui voluerint hanc vitam accipere, & venerint ad Fratres nostros, mittant eos ad suos Ministros Provinciales, quibus solummodo & non aliis, Fratres recipiendi licentia concedatur. Ministri vero diligenter examinent eos de Fide Catholica, & Ecclesiasticis Sacramentis. Etsi hæc omnia credant, & velint ea fideliter confiteri, & usque in finem firmiter observare, & uxores non habeant, vel si habent, & Monasterium jam intraverint, uxores, vel licentiam eis dederint, auctoritate Diœcesani Episcopi voto continentiæ jam emisso, & illius sint De recipiendi in Ordine.

sint ætatis uxores, quod non possit de eis oriri suspicio, dicant illis verbum Sancti Evangelii, quod vadant, & vendant omnia sua bona, & ea studeant pauperibus erogare. Quod si facere non potuerint, sufficit eis bona voluntas. Et caveant Fratres, & eorum Ministri ne soliciti sint de rebus suis temporalibus, ut libere faciant de rebus suis quicquid Dominus inspiraverit eis. Si tamen consilium requiratur, licentiam habeant Ministri, mittendi eos ad aliquos Deum timentes, quorum consilio bona sua pauperibus erogentur. Postea concedant eis annos probationis, videlicet duas tunicas sine capucio, & cingulum, & brachas, & caparonem usque ad cingulum, nisi eisdem Ministris aliud secundum Deum aliquando videatur. Finito vero anno probationis, recipiantur ad obedientiam; promittentes vitam istam, & Regulam semper observare. Et nullo modo licebit eis de ista Religione exire juxta mandatum Domini Papæ. Quia secundum Sanctum Evangelium nemo mittens manum ad aratrum, & aspiciens retro aptus est Regno Dei. Et qui jam promiserunt obedientiam, habeant unam tunicam cum capucio, & aliam sine capucio, qui voluerint habere. Et qui necessitate coguntur, possint portare calciamenta. Et Fratres omnes vestimentis visibus induantur, & possint ea repetiare de saccis, & aliis petiis cum Benedictione Dei. Quos moneo, & exhortor, ne despiciant, neque judicent homines; quos mollibus viderint vestimentis, & coloratis indutos, uti cibis, & potibus delicatis; sed magis unusquisque judicet, & despiciat semetipsum.

Prohibetur Fratribus solicitudo de bonis Noviciorum.

Habitus Noviciorum.

Professus retrocedere nequaquam possit.

Habitus Professorum.

Non despiciendi divites.

CAP. III.

De divino officio, & jejunio, & quomodo Fratres ire debeant per mundum.

Clerici faciant Divinum Officium secundum ordinem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, excepto psalterio, ex quo habere poterunt Breviaria. Laici vero dicant vigintiquatuor Pater Noster pro Matutino, pro Laudibus quinque, pro Prima, Tertia, Sexta, Nona, pro qualibet istarum septem, pro Vesperis autem duodecim, pro Completorio septem, & orent pro Defunctis. Et jejunent a festo omnium Sanctorum, usque ad Nativitatem Domini. Sanctam vero Quadragesimam, quæ incipit ab Epiphania Domini usque ad continuos quadraginta dies, quam Dominus suo Sancto Jejunio consecravit, qui voluntarie eam jejunant, benedicti sint a Domino, & qui nolunt, non sunt adstricti, sed aliam usque ad Resurrectionem Domini jejunent. Aliis autem temporibus non teneantur Fratres nisi feria sexta jejunare; tempore vero manifestæ necessitatis non teneantur Fratres jejunio corporali. Consulo vero, moneo, & exhortor Fratres meos in Domino Jesu Christo, ut quando vadunt per mundum, non litigent, neque contendant verbis, nec alios judicent. Sed sint mites, pacifici, & modesti, mansueti, & humiles, honeste loquentes omnibus sicut decet. Et non debeant equitare, nisi manifesta necessitate, vel infirmitate cogantur. In quamcumque domum intraverint, primum dicant, Pax huic domui. Et secundum Sanctum Evangelium de omnibus cibis qui apponuntur eis liceat manducare.

Quæ itinerantibus servanda.

CAP. IV.

Quod Fratres non recipiant Pecuniam.

Præcipio firmiter Fratribus universis, ut nullo modo denarios, vel pecuniam recipiant, per se vel per interpositam personam. Tamen pro necessitatibus infirmorum, & aliis Fratribus induendis, per amicos spirituales, Ministri tantum, & Custodes, sollicitam curam gerant secundum loca, & tempora, & frigidas regiones, sicut necessitati viderint expedire. Eo semper salvo, ut, sicut dictum est, denarios vel pecuniam non recipiant.

CAP. V.

De modo laborandi.

Fratres illi, quibus gratiam dedit Dominus laborandi, laborent fideliter & devote, ita quod excluso ocio animæ inimico, Sanctæ orationis & devotionis spiritum non extinguant, cui debent cætera temporalia deservire. De mercede vero laboris, pro se & suis Fratribus necessaria corporis recipiant, præter denarios, vel pecuniam, & hoc humiliter, sicut decet Servos Dei, & paupertatis Sanctissimæ Sectatores.

Quid pro labore recipiendum.

CAP. VI.

Quod nihil sibi approprient Fratres & de eleemosyna petenda, & de Fratribus infirmis.

Fratres nihil sibi approprient, nec domum, nec locum, nec aliquam rem, sed tamquam peregrini, & advenæ in hoc sæculo, in paupertate & humilitate domino famulantes, vadant pro eleemosyna confidenter. Nec oportet eos verecundari, quia Dominus pro nobis se fecit pauperem in hoc mundo. Hæc est illa celsitudo altissimæ paupertatis, quæ vos carissimos Fratres meos, heredes & Reges Regni Cœlorum instituit, pauperes rebus fecit, virtutibus sublimavit. Hæc sit portio vestra, quæ perducit in terram viventium, cui dilectissimi Fratres totaliter inhærentes, nihil aliud pro nomine Domini Nostri Jesu Christi in perpetuum sub Cœlo habere velitis. Et ubicumque sunt, & se invenerint Fratres, ostendant se domesticos invicem inter se, & secure manifestet unus alteri necessitatem suam. Quia si mater diligit & nutrit filium suum carnalem, quanto diligentius quis debet diligere, & nutrire Fratrem suum spiritualem? Et si quis eorum in infirmitate ceciderit, alii Fratres debent ei servire, sicut vellent sibi serviri.

CAP. VII.

De pænitentia peccantibus imponenda.

Si qui Fratrum instigante inimico mortaliter peccaverint, pro illis peccatis, de quibus ordinatum fuerit inter Fratres, ut recurratur ad Ministros Provinciales, teneantur prædicti Fratres ad eos recurrere quam citius poterunt sine mora. Ipsi vero Ministri si Presbyteri sunt, cum misericordia injungant illis pœnitentiam. Si vero Presbyteri non sunt, injungi faciant per alios Sacerdotes Ordinis, sicut eis secundum Deum melius videbitur expedire. Et cavere debent, ne irascantur, & conturbentur propter peccatum alicujus, quia ira, & conturbatio, in se & in aliis impediunt charitatem.

CAP.

CAP. VIII.

De electione Generalis Ministri.

Universi Fratres unum de Fratribus istius Religionis teneantur semper habere generalem Ministrum, & servum totius Fraternitatis, & ei teneantur firmiter obedire. Quo decedente electio successoris fiat a Ministris Provincialibus, & Custodibus in Capitulo Pentecostes, in quo Provinciales Ministri teneantur semper insimul convenire, ubi cumque a generali Ministro fuerit constitutum. Et hoc semel in tribus annis, vel ad alium terminum majorem, vel minorem, sicut a prædicto Ministro fuerit ordinatum. Et si aliquo tempore appareret universitati Ministrorum Provincialium, & Custodum, prædictum Ministrum non esse sufficientem ad servitium, & communem utilitatem Fratrum, teneantur prædicti Fratres quibus electio data est, in nomine Domini alium sibi eligere in Custodem. Post capitulum vero Pentecostes Ministri, & Custodes possint, si voluerint & eis expedire videbitur, eodem anno in suis Custodiis semel Fratres suos ad capitulum convocare.

Ineptus Ministerio deponendus.

IX.

Prædicatores cum beneplacito Episcopi prædicent.

Fratres non prædicent in Episcopatu alicujus Episcopi, cum ab eo illis fuerit contradictum. Et nullus Fratrum populo penitus audeat prædicare; nisi a Ministro generali hujus Fraternitatis fuerit examinatus, & approbatus, & ab eo officium prædicationis sibi concessum. Moneo quoque, & eosdem Fratres, ut in prædicatione quam faciunt, sint examinata, & casta eorum eloquia, ad utilitatem & ædificationem populi, annunciando eis vitia, & virtutes, pœnam, & gloriam, cum brevitate sermonis, quia verbum abbreviatum fecit Dominus super terram.

CAP. X.

De admonitione, & correctione Fratrum.

Fratres, qui sunt Ministri & servi aliorum Fratrum, visitent, & moneant Fratres suos, & humiliter & caritative corrigant eos, non præcipientes eis aliquid, quod sit contra animam suam, & regulam nostram. Fratres vero, qui sunt subditi, recordentur quod propter Deum abnegaverunt proprias voluntates. Unde firmiter præcipio eis, ut obediant suis Ministris, in omnibus, quæ promiserunt Domino observare, & non sint contraria animæ, & regulæ nostræ. Et ubicumque sunt Fratres, qui scirent & cognoscerent se non posse regulam spiritualiter observare, ad suos Ministros debeant, & possint recurrere. Ministri vero caritative, & benigne eos recipiant, & tantam familiaritatem habeant circa ipsos, ut dicere possint eis, & facere sicut Domini servis suis; nam ita debet esse, quod Ministri sint servi omnium Fratrum. Moneo quoque, & exhortor in Domino Jesu Christo, ut caveant Fratres ab omni superbia, vanagloria, invidia, avaritia, cura, & sollicitudine hujus sæculi, detractione, & murmuratione. Et non curent nescientes litteras discere, sed attendant; quod super omnia desiderare debent habere spiritum Domini, & sanctam ejus operationem, orare semper ad Deum puro corde, & habere humilitatem, patientiam in persecutione, & in infirmitate, & diligere eos, qui nos persequuntur, reprehendunt, & arguunt, quia dicit Dominus, Diligite inimicos vestros, & orate pro persequentibus, & calumniantibus vos; Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam, quoniam ipsorum est Regnum Cœlorum, qui autem perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.

Non curandum nimium de literis.

CAP. XI.

Quod Fratres non ingrediantur Monasteria Monacharum.

Præcipio firmiter Fratribus universis ne habeant suspecta consortia, vel consilia mulierum. Et ne ingrediantur Monasteria Monacharum, præter illos quibus a Sede Apostolica concessa est licentia specialis. Nec fiant compatres virorum, vel mulierum, ne hac occasione, inter Fratres, vel de Fratribus scandalum oriatur.

CAP. XII.

Idoneis concedenda licentia eundi in terras Infidelium.

Quicumque Fratrum divina inspiratione voluerint ire inter Saracenos, & alios Infideles, petant inde licentiam a suis Ministris provincialibus. Ministri vero nullis eundi licentiam tribuant, nisi eis quos viderint idoneos ad admittendum.

Ad hæc, per obedientiam injungo Ministris, ut petant a Domino Papa unum de Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, qui sit gubernator, & protector, & corrector illius Fraternitatis, ut semper subditi, & subjecti pedibus ejusdem Sanctæ Ecclesiæ stabiles in Fide Catholica paupertatem, & humilitatem, & Sanctum Evangelium Domini Nostri Jesu Christi, quod firmiter promisimus, observemus.

Clausulæ.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem &c.

Dat. die 29. Novem. 1223. Pon. An. VIII.

Datum Laterani tertio Kalendas Decembris Pontificatus nostri anno octavo.

Sequitur hic Testamentum B. Francisci.

S. Francisci Conversionis initium.

§.1. Dominus dedit mihi fratri Francisco ita incipere facere pœnitentiam, quia cum essem in peccatis, nimis mihi videbatur, amarum videre leprosos; sed ipse Dominus conduxit me inter ipsos, & fecit misericordiam cum ipsis; & recedente me ab ipsis, id quod videbatur mihi amarum, conversum fuit mihi in dulcedinem animæ & corporis. Et postea parum steti, & exivi de sæculo.

Modus Orandi.

§.2. Et Dominus dedit mihi talem fidem in Ecclesiis, ut ita simpliciter adorarem, & dicerem. Adoramus te Sanctissime Domine Jesu Christe, & ad omnes Ecclesias tuas, quæ sunt in toto mundo, & benedicimus tibi, quia per Sanctam Crucem tuam redemisti mundum.

Reverentia erga Clericos.

§.3. Postea dedit mihi Dominus, & dat tantam fidem in Sacerdotibus, qui vivunt secundum formam Sanctæ Romanæ Ecclesiæ propter Ordinem ipsorum, quod si facerent mihi persecutionem, volo recurrere ad ipsos. Et si haberem tantam sapientiam quantam Salomon habuit,

buit, & invenirem pauperculos Sacerdotes hujus sæculi in Ecclesiis in quibus morantur, nolo prædicare ultra voluntatem ipsorum. Et ipsos, & omnes alios volo timere, amare, & honorare sicut meos Dominos, & nolo in ipsos considerare peccatum, quia filium Dei discerno in eis, & Domini mei sunt, & propter hoc facio, quia nihil video corporaliter in hoc sæculo de ipso Altissimo Filio Dei, nisi Sanctissimum Corpus, & Sanctissimum Sanguinem suum quem ipsi recipiunt, & ipsi soli aliis administrant.

Et erga Mysteria divina. §.4. Et hæc Sanctissima Mysteria super omnia volo honorare, & venerari, & in locis pretiosis collocare.

§.5. Sanctissima nomina & verba ipsius, ubicumque invenero in locis illicitis, volo colligere, & rogo quod colligantur, & in locis honestis collocentur.

§.6. Necnon omnes Theologos, qui ministrant nobis verba divina, debemus honorare, & venerari, sicut qui ministrant nobis spiritum & vitam.

Vita secundum Evangelium. §.7. Et postquam dedit mihi Dominus de fratribus, nemo ostendebat mihi quid deberem facere, sed ipse Dominus revelavit mihi, quod deberem vivere secundum formam sancti Evangelii, & ego paucis verbis & simplicibus feci scribi.

§.8. Et Dominus Papa confirmavit mihi. Et illi, qui veniebant ad recipiendum vitam istam, omnia quæ habere poterant, dabant pauperibus. Et eramus contenti tunica una, intus, & foris repeciata, qui volebant, & cingulo, & brachiis.

§.9. Officium dicebamus nos Clerici secundum alios Clericos, Laici dicebant Pater noster, & satis libenter manebamus in Ecclesiis, & eramus idiotæ, & subditi omnes.

Fugari vult otiositatem. §.10. Et ego manibus meis laborabam, & volo laborare, & omnes alii fratres mei firmiter volo quod laborent de laboritio quod pertinet ad honestatem. Et qui nesciunt discant, non propter cupiditatem recipiendi precium laboris, sed propter bonum exemplum, & ad repellendam ociositatem.

§.11. Et quando non daretur nobis precium laboris, recurramus ad mensam Domini, petendo eleemosynas hostiatim.

§.12. Salutationem mihi Dominus revelavit, ut diceremus, Dominus det tibi pacem.

Servari paupertatem in ædificiis. §.13. Caveant sibi Fratres, ut Ecclesias & habitacula, quæ pro ipsis construuntur, penitus non recipiant, nisi essent sicut decet sanctam paupertatem, quam in Regula promisimus observare, semper ibi habitantes sicut peregrini, & advenæ.

§.14. Præcipio firmiter per obedientiam fratribus universis, quod ubicumque sunt, non audeant petere aliquam literam in Curia Romana, per se, vel per interpositam personam, neque pro Ecclesia, neque pro aliquo loco, neque sub spem prædicationis, neque pro persecutione suorum corporum; sed ubicumque non fuerint recepti, fugiant in aliam terram ad faciendam pœnitentiam cum benedictione Dei.

Commendat obedientiam erga Prælatos. §.15. Et firmiter volo obedire Ministro generali hujus fraternitatis, & illi Guardiano quem sibi placuerit mihi dare. Et ita volo esse captus in manibus ejus, ut non possim ire, vel facere contra voluntatem suam, quia Dominus meus est.

§.16. Et quamvis sim simplex & infirmus, tamen volo semper habere Clericum, qui mihi faciat officium sicut in Regula continetur. Et omnes alii fratres teneantur per obedientiam obedire Guardianis suis, & facere officium secundum Regulam.

§.17. Et qui inventi essent, quod non facerent officium secundum Regulam, & vellent alio modo variare, aut non essent Catholici, omnes Fratres ubicumque sunt teneantur per obedientiam, quod ubicumque invenerint aliquem ipsorum, proximiori Custodi illius loci, ubi ipsum invenerint, debeant præsentare, & Custos teneatur per obedientiam ipsum custodire fortiter, sicut hominem in vinculis, die, noctuque, ita quod non possit eripi de manibus suis, donec repræsentet eum in manibus sui Ministri. Minister vero teneatur per obedientiam mittere eum, per tales Fratres, qui die, noctuque custodiant eum sicut hominem in vinculis, donec repræsentet eum coram Domino Hostiense, qui est Dominus protector, & corrector istius fraternitatis.

§.18. Et non dicant Fratres, hæc est alia Regula, quia hæc est recordatio, admonitio, & exhortatio, & meum testamentum, quod ego Frater Franciscus parvulus vester facio vobis Fratribus meis benedictis, propter quod, Regulam quam Domino promisimus, catholice observemus. Et observantiam hujus testamenti.

§.19. Et Generalis Minister, & omnes alii Ministri, & Custodes teneantur per obedientiam, in istis verbis non addere, vel minuere; sed hoc scriptum semper habeant juxta Regulam, & in omnibus Capitulis quæ faciunt, quando legunt Regulam, legant & ista verba. Et omnibus Fratribus meis Clericis & Laicis præcipio firmiter per obedientiam, ut non mittant glossas in Regula, nec istis verbis dicendo, ita volunt intelligi, sed sicut dedit mihi Dominus simpliciter & pure, dicere, & scribere Regulam, & ista verba, ita simpliciter & pure sine glossa intelligatis, & cum sancta operatione observetis usque in finem. Observanda Regula sine glossa.

§.20. Et quicumque hæc observaverit, in cælo repleatur benedictione altissimi Patris cœlestis, & in terra repleatur benedictione Filii sui, cum Sanctissimo Spiritu Paraclito, & omnibus virtutibus cœlorum, & omnibus Sanctis.

Et ego Frater Franciscus parvulus vester, & servus, quamtumque possum confirmo vobis intus & foris, istam sanctissimam benedictionem. Amen.

San-

LXVIII.

Ex Regest. Vatic. edidit Fontanin. Codex Canoniz. pag. 53.

Sanctorum Confessorum Canoni adscribitur B. Willhelmus Canonicus Regularis Congregationis Sancti Victoris Parisien. & Abbas Roschildensis in Dania.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Universis Christifidelibus per Regnum Daciæ constitutis salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Proemium.

SAcrosancta Ecclesia divina luce perfusa per Orbem Terrarum longe, lateque radios suæ illustrationis emittit, dum in Sanctis suis mirabilis Dominus vitam sanctam eorum, qui seminaverunt in lacrymis, miraculorum virtute confirmat, signisque sequentibus indicat, quod eis splendorem pro meritis tribuit sempiternum, ostendens thesauri sui divitias in vasa misericordiæ, justificando prædestinatos, & glorificando justos, quos in gloriam præparavit.

Petitio Pontifici facta de B. Vvillhelmo SS. albo adscribendo.

§. 1. Cum ergo jamdudum sanctæ recordationis Willhelmus Abbas Monasterii S. Thomæ, quod dicitur in paraclito, & quod quodam felici præsagio, hujusmodi videtur sortitum vocabulum ex eventu, cum vere Spiritus Paracliti donum fuerit, quo idem Domini famulus stola beatitudinis est indutus, post mortem cujus dispendium fides devota non patitur, domo lutea in cœleste habitaculum commutata. Quis esset apparuit, & in præmium meriti præcedentis, quia lumen in tenebris latere non poterat, neque Civitas posita supra Montem abscondi, multis cæpit coruscare miraculis, ut Sanctus ab omnibus haberetur. Expositis nobis, vitæ, & conversationis ipsius, & quæ Dominus operabatur per eum, miraculorum insigniis, cum debita fuit a Venerabilibus Fratribus quondam Lundensi Archiepiscopo, & Absolensi, & Scariensi Episcopis, instantia publicatum, ut, quia non erat, quod tanto nunciabatur indicio negligendum, & canonizaremus eumdem, & Sanctorum annumerari cathalogo faceremus.

Inquisitio de ejus vita, & miraculis facta.

§. 2. Quia vero aliquando vita sub specie virtutum occulte subintrat, & Angelus Sathanæ sepe se in lucis Angelum simulate transformat, de prædicti famuli Domini vita, fama, & miraculis per prædictum quondam Lundensem Archiepiscopum, approbatæ vitæ Virum, timoratum, & justum, cui merito erat super hoc adhibenda fides, ac per Venerabilem Fratrem nostrum R. Rosquildensem Episcopum, & dilectum filium Abbatem de Ervado Cistercienfis Ordinis, inquiri mandavimus diligenter, qui de vita, & fama certi, ac ipsis tam per se, quam per alios, & de miraculis tam per eos, in quibus facta fuerant, quam per Testes fide dignos, juratos, veritate cognita certos nos reddere curaverunt, eis inter alia exponentibus, quod tanta in isto gratia divinæ benedictionis effulsit; ut ejus suffragiis leprosi mundentur, sanentur ægroti, liberentur dæmoniaci, aperiatur lingua mutorum, & quod est mirabilius, jam idem fit plurium mortuorum almificus suscitator.

§. 3. Gaudeat itaque Mater Ecclesia, quod celestis fabricatur Jerusalem, superni ędificii structura consurgit, nova in Templo Dei columna erigitur, novumque produxit misericordia Domini florem, quem cœlesti rore uberius irrigatum mira, & suavi ubertate fructuum fæcundavit. Lætari quoque patria vestra debet, & cum jucunditate in laudes assurgere Creatori, quod tanto est exaltata Patrono, talemque apud Deum meruit intercessorem habere per quem nominis sui fama fit celebris, latiusque diffunditur, & per cujus suffragium quo vicinus habitatores sui possunt facilius veniam promereri. Cantet propterea novum Domino canticum Ecclesia Sancti Thomæ de Paraclito, quæ splendore novi luminis Confessoris ipsius, requiescentis ibidem, pulchra facta est, & apparuit speciosa. Decet etiam matrem Ecclesiam, ab illius laudibus, quem vitæ beatitudine, signisque, ac miraculis beatificum adeo esse constat in gloria non vacare, sed ei potius debitum honorem exsolvere, ac votis impendere Sacramenta. Quare nos, quibus licet immeritis a Domino est Ecclesia gubernanda commissa super vita, fama, & miraculis præfati Viri Domini, per dilectum nostrum G. Sancti Theodori Diaconum Cardinalem, qui Legationis officium in partibus illis exercuit, certiores effecti, ne velle videremur quod lateret lucerna sub modio, quæ supra candelabrum esse debet, sicque inutiliter Christi essemus Vicarii, si non faceremus, ut venerarentur fideles, illum, quem Sanctorum splendor Dominus toti, & tantis fulgentem miraculis ineffabili disposuit providentia venerandum, ipsum de fratrum nostrorum, & multorum Prælatorum apud Sedem Apostolicam consistentium, canonizavimus consilio, & Sanctorum statuimus cathalogo adscribendum.

Eum canonizat Honorius.

§. 4. Quocirca Universitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus scilicet attendentes, quantum terram vestram Dominus honoravit, & speciali quadam prærogativa decoris Regnum Daciæ insignivit, dum mundo posito in maligno, & malitia hominum excrescente, Virum sibi exinde Sanctum, qui pro peccatis omnium intercessor fieret, prælegit, vos, in quorum partibus tam Sacri muneris Thesaurus habetur, cum ex hoc tota patria nostra, tamquam sibi peculiaris, ejus sit suffragiis specialius commendata, prænominatum Sanctum Domini Confessorem tota devotione, totoque studio venerari curetis, eum dignis tanto Confessore laudum præconiis extollentes; ita quod ipse devoti sibi populi se gaudeat esse Patronum, & vos ejus mereamini apud Deum intercessionibus adjuvari, docentes alios per exemplum, quantum esse debeat celebris apud illos Confessoris memoria gloriosa, & quidem si diligenter attenditis hunc honorem, gratiarum exsolvetis assiduas largitori bonorum omnium actiones, uti ex impensa Patriæ vestræ tantæ benedictionis gratia potestis merito, & debetis vos cognoscere debitores.

Cultus illi a Danis dandus.

Datum Laterani duodecimo Kalendas Februarii Anno Octavo.

Dat. die 21. Januar. 1224. Pontific. Anno VIII.

LXIX.

Ex Regest. Vatic.

Concessio Locorum utriusque Bundeni ad triginta annos Episcopo Reginen. facta sub annuo censu triginta librarum.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei, Venerabili Fratri Episcopo Reginen. salutem, & Apostolicam Benedictionem.

CUm Bundenum de Runculis, & Bundenum de Arduino, quæ ex donatione Comitissæ Mathildis ad Romanam spectant Ecclesiam in tua sint Diœcesi constituta; Nos de communi fratrum nostrorum assensu, ea cum pertinentiis tibi, & Successoribus tuis usque ad triginta annos tenenda concedimus, sub triginta librarum provenientium censu Romano Pontifici, qui pro tempore fuerit, persolvendo pro Investitura locorum ipsorum a te nobis, & eisdem Fratribus nostris trecentis libris provenientibus persolutis. Termino autem veniente prædicto, quod inter Romanam Ecclesiam super hoc, & te, & successores tuos convenerit, observetur, quod si nihil convenerit, loca eadem, solutis primo Ecclesiæ Reginen. expensis utilibus, & necessariis, libere ad Sedem Apostolicam revertantur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. die 23. Febr. 1224. Pontific. Anno VIII.

Datum Laterani septimo Kalendas Martii Pontificatus nostri Anno octavo.

LXX.

Ibidem.

Confirmatio Privilegiorum, Bonorum, & Jurium Ecclesiæ Ravennaten.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei, Venerabili Fratri Simeoni Ravennati Archiepiscopo, ejusque Successoribus canonice substituendis in perpetuum salutem, & Apostolicam benedictionem.

Exordium.

ETsi universis Sanctæ Ecclesiæ filiis debitores ex collato nobis a Deo Apostolatus officio existamus, illis tamen personis & locis providere Nos convenit diligentiori sollicitudine, ac propensiori studio charitatis, quæ ad Sedem Apostolicam noscuntur specialius pertinere. Quocirca Venerabilis in Christo Frater Archiepiscope tuis justis postulationibus clementer annuimus, & nobilem, ac famosam Ravennatensem Ecclesiam, cui auctore Deo præesse dignosceris ad exemplar felicis recordationis Calixti, Gregorii, Honorii, Gelasii Romanorum Pontificum Prædecessorum nostrorum sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus; statuentes, ut quascumque possessiones, quæcumque bona eadem Ecclesia in præsentiarum juste, & canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Imperatorum, Regum, aut Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis parante Domino poterit adipisci, firma tibi, tuisque successoribus, & illibata permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipsum, in quo præfata Ecclesia sita est cum omnibus pertinentiis suis Parmen. Regien. Mutinen. Bononien. Imolen. Faventin. Forolivien. Foropopulien. Cæsenaten. Bobien. Cervien. Comaclen. & Adrien. Episcopatus, Monasterium Galiaten. Monasterium Sancti Appollinaris in Classe, Monasterium Sancti Severi, Monasterium Sancti Laurentii foris murum, Monasterium Sanctæ Mariæ Rotundæ, Monasterium Sanctæ Mamæ, Monasterium Sancti Appollinaris Novi, Monasterium Sancti Joannis Evangelistæ, Monasterium Sanctæ Mariæ in Cosmedin, Monasterium Sancti Mercurialis, Monasterium Sancti Vitalis, & Monasterium Sancti Andreæ, & Canonicam Sanctæ Mariæ in Portu, salva compositione, quæ in præsentia nostra inter te, ac ipsam Ecclesiam intercessit, & jus, quod habes in Monasterio Sanctæ Mariæ de Urano, & in Canonica Sancti Clementis, Canonicam Sancti Georgii in Tabula non longe a Muris Urbis Ravennæ sitam, Ecclesiam Sancti Bartholomæi de Mauriano, Plebem Sanctæ Mariæ, quæ vocatur in Portu, Plebem Materii, Plebem Sancti Viti, Plebem Sancti Venantii de Capite Canneti, Plebem Sancti Appollinaris de Comitatu Rodigii cum Cappellis suis, Monasterium Sancti Petri in Maon. In Comitatu Pensaurien. Castrum Gazolæ, Castrum Ligabizzi, & Castrum Granarolæ cum Curtibus, jurisdictione, & pertinentiis suis. In Comitatu Ariminen. Castrum Montis Columbi cum jurisdictione temporali, & aliis pertinentiis suis. Castrum Montis Crucis cum Curtibus, jurisdictione temporali, & pertinentiis suis. Districtum Ravennat. Urbis, Ripam integram, monetam Teloneum, Muros, & omnes Portas Civitatis, Comaclensem Comitatum cum honoribus, & pertinentiis suis. In Civitate Ariminen. Monasterium Sancti Thomæ Apostoli, & Sanctæ Euphemiæ Virginis, Montem Castri Ubaldi, Montem Cerni, Castrum Offaniæ, & Castrum Montis Boddi, & alias Possessiones, quas Ecclesia tua habet in Marchia per diversos Comitatus. In Comitatu Ariminen. Montem Genianum, Marazanum, Villam Corlianam, Castrum Savignani, Castrum Montiliani, Castrum Montis Novi. In Episcopatu Cæsenaten. Castrum Subrivolæ, Castrum Montiscucchi, Castrum Salliani, Castrum Montis Gerardi, Castrum Serzani, & Flarbani, Castrum Deuleguardi, & Castrum Casalecchi, & Rudiliani, & Castrum Stagnani, Villam Rotæ, & Castrum Rivarsani, Castrum de Monte, & Castrum Ronchi cum Curtibus, jurisdictione, & pertinentiis suis. In Episcopatu Populien. Castrum Novum, Castrum Tuderani, Castrum Quilliani, Castrum Bagnoli, Castrum Molini Veteris, & Castrum Montis Bovarii cum Curtibus, jurisdictione, & pertinentiis suis. In Episcopatu Faventin. Castrum Aurioli, Castrum Taibani, & Villam Sancti Pontii. In Comitatu Imolen. Villam Lucii cum Curtibus, jurisdictione, & pertinentiis suis. In Territorio Ravennæ Rovendulam Villam Sancti Pancratii, & Villam Sancti Archangeli, Villam Rulli, & Caboy, & Castrum Casemurate cum Curtibus, jurisdictio-

Ecclesiam Ravennaten. sub Apostolica suscipit protectione.

Bonaque omnia ei confirmat.

ctio-

ctione, & pertinentiis suis, & Comitatum Argentæ, ideſt ipſam Argentam cum Pado, Ripis, Paludibus, & Piſcariis ſuis, Stratis, Viis, Paſcuis, Sylvis, & Publicariis univerſis, & cum integro Comitatu Argentæ, videlicet Villam Portus, & totum Plebanatum ejus, ſcilicet Caput Sandalis, Graſalum, Ripam Perſici, Vergundinum, Portum Veterariæ, Sandalum, Materium, Cavallum, & Curtem de Podio cum placito, diſtrictu, & omni juriſdictione a principio Comitatus Argentæ uſque Ravennam. Uſum quoque Pallei, plenitudinem videlicet Pontificalis Officii tuæ Fraternitati Apoſtolicæ Sedis liberalitate largimur, quo infra Eccleſiam tuam utaris diebus inferius annotatis, videlicet in Nativitate Domini, Feſtivitate Prothomartyris Stephani, Circumciſione Domini, Epyphania, Ypapanti, Dominica in Ramis Palmarum, Cæna Domini, Sabbatho Sancto, feria ſecunda poſt Paſcha, Aſcenſione, Pentecoſten, tribus Feſtivitatibus Beatæ Mariæ, Natali Beati Joannis Baptiſtæ, Solemnitatibus omnium Apoſtolorum, Commemoratione omnium Sanctorum, Dedicationibus Eccleſiarum, Anniverſario tuæ Conſecrationis die, Eccleſiæ tuæ principalibus feſtivitatibus, Conſecrationibus Epiſcoporum, & Ordinationibus Clericorum. Ad hæc adjicientes arctius inhibemus, ne quis Cimiteria Eccleſiarum, & Eccleſiaſtica Beneficia hæreditario jure poſſideat, quod ſi quis facere forte præſumpſerit, Cenſura Canonica compeſcatur. Præterea quod communi aſſenſu Capituli tui, vel partis Conſilii ſanioris in tua Diœceſi per te, vel ſucceſſores tuos fuerit canonice inſtitutum, ratum, & firmum volumus permanere. Prohibemus inſuper, ne excommunicatos, vel interdictos tuos ad officium, vel communionem Eccleſiaſticam ſine conſcientia, & conſenſu tuo quiſquam admittat, aut contra ſententiam tuam canonice promulgatam aliquis venire præſumat; niſi forte periculum mortis immineat, aut dum præſentiam tuam habere nequiverint, per alium ſecundum formam Eccleſiæ ſatisfactione præmiſſa, oporteat ligatum abſolvi. Sacrorum quoque Canonum auctoritatem ſequentes, ſtatuimus, ut nullus Archiepiſcopus, vel Epiſcopus abſque tuo, vel ſucceſſorum tuorum aſſenſu Conventus celebrare, cauſas etiam, vel Eccleſiaſtica negotia in Ravennaten. Diœceſi, niſi per Romanum Pontificem, vel ejus Legatum fuerit eidem injunctum, tractare præſumat. Illam quoque abuſivam conſuetudinem, vel potius abhominabilem corruptelam, qua Cives Ravennates, Archiepiſcopo decedente, bona mobilia Archiepiſcopatus tamquam ad eos jure ſucceſſionis pertineant, rapiunt, & aſportant, inhibentes Electo ne ingrediatur Archiepiſcopale Palatium, niſi prius juret ſe illorum conſuetudines ſervaturum, penitus abolemus ſub interminatione Anathematis prohibentes ne talia de cætero attententur. Porro conſuetudinem, quam in portanda Cruce, & Tintinnabulo cum Prædeceſſoribus tuis uſque ad hæc tempora ſervaviſti, videlicet ut quocumque iveritis excepta Urbe, & tribus milliariis prope, & tribus milliariis a loco ubi fuerit Romanus Pontifex Crucem, & Tintinnabulum ſine contradictione qualibet de Sedis Apoſtolicæ licentia deferatis, & ſignare, ac ſignando benedicere, ubicumque cum

Pallium quoque Archiepiſcopo.

Et antiqua Privilegia.

Pravas abolet conſuetudines

Bonas firmat.

prædictis inſignibus fueritis, ſine præſumptionis nota, poſſitis Auctoritate Apoſtolica confirmamus; ſalva tamen moderatione Concilii generalis. Libertates quoque, & rationabiles, ac approbatas conſuetudines Eccleſiæ tuæ in Civitate, Diœceſi, vel Metropoli ejus tam circa ſpiritualia, quam temporalia, ſicut eas juſte, ac pacifice obtinet, confirmamus. Ad hæc diſtrictius inhibemus, ne quis Terras, aut Homines ipſius Eccleſiæ ubicumque conſiſtant, indebitis, & inſolitis ſervitiis, vel exactionibus aggravare præſumat. Præterea quia Eccleſia tua gravia frequenter dicitur incurriſſe diſpendia, ex eo, quod Prædeceſſores tui non adhibitis teſtibus conſueverunt ſuos celebrare contractus; Volentes indemnitati ejus impoſterum præcavere; diſtrictius inhibemus, ne contractus ipſius Eccleſiæ ſine adhibitione teſtium de cætero celebrentur, & ſi qui amodo facti fuerint viribus careant tamquam contra inhibitionem Apoſtolicam attentati. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatam Eccleſiam temere perturbare, aut ejus poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, ſeu quibuslibet vexationibus fatigare: ſed omnia integra conſerventur eorum, pro quorum gubernatione, ac ſubſtentatione conceſſa ſunt uſibus omnimodis profutura, ſalva Sedis Apoſtolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum Eccleſiaſtica, ſæculariſve Perſona hanc noſtræ Conſtitutionis paginam ſciens, contra eam temere venire tentaverit, ſecundo tertiove commonita, niſi reatum ſuum congrua ſatisfactione correxerit; poteſtatis, honoriſque ſui careat dignitate, reamque ſe divino judicio exiſtere, de perpetrata iniquitate cognoſcat, & a Sacratiſſimo Corpore, & Sanguine Dei, ac Domini Redemptoris Noſtri Jeſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ ſubjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco ſua jura ſervantibus ſit pax Domini Noſtri Jeſu Chriſti, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Contractus ſine teſtibus factos invalidat.

Clauſulæ.

Datum Laterani per manum Magiſtri Guidonis Domini Papæ Notarii ſecundo Idus Maji Indictione duodecima Incarnationis Dominicæ anno milleſimo ducenteſimo vigeſimoquarto, Pontificatus vero Domini Honorii Papæ Tertii anno octavo.

Dat. die 14. Maji 1224. Pontific. Anno VIII.

LXXI.

Quod Abbates, ſeu Priores Ordinis Camaldulen. a Monaſteriorum regimine amovendi, ſeu de exceſſibus eorum corrigendi, ad appellationes interponendas minime admittantur.

Ibidem:

Honorius Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Priori, & Conventui Camaldulen. ſalutem, & Apoſtolicam Benedictionem.

Ex parte veſtra fuit propoſitum coram nobis, quod frequenter accidit, quod cum aliquos vultis Abbates, ſeu Priores Ordini veſtro ſubjectos amovere a Monaſteriorum regimine, vel de ſuis exceſſibus caſtigare, ſicut

ejusdem exigunt Ordinis Instituta, iidem ut Canonicam correctionem eludant in vocem appellationis frivole mox prorumpunt, occasione hujusmodi vos, & Monasteria, quæ a vobis tenentur multis expensis, & laboribus fatigantes. Quare humiliter supplicastis, ut cum illi ad defensionem iniquitatis usurpent, quod ad præsidium innocentum dignoscitur institutum, eis appellandi taliter aditum præcludere dignaremur; quia ergo sicut nec Prælati valent sine causa gravare subjectos, sic nec subditi pro sola voluntate sub appellationis obtentu correctionem possint eludere Prælatorum, vestris supplicationibus inclinati auctoritate præsentium districte inhibemus, ne contra vos a regulari correctione prędicti Abbates, & Priores appellationis obstaculum temere interponant. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ inhibitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei; ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. die 15. Maji 1224. Pontific. Anno VIII.

Datum Laterani Idibus Maji Pontificatus Nostri anno octavo.

LXXII.

Ex Authographo in Archivio Eccles. hujus edidit Ughell. Ital. Sac. Tom. II.

Confirmatio Bonorum omnium, ac limitum Forosemproniensis Ecclesiæ, ac cujusdam Sententiæ ejusdem favore ab Alexan. PP. III. latæ.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili fratri Monaldo Forosemp. Episcopo, ejusque successoribus canonice substituendis in perpetuum.

Proemium.

IN eminenti Apostolicæ Sedis specula disponente Domino constituti fratres nostros Episcopos, tam propinquos, quam longe positos fraterna debemus charitate diligere, & commissas eorum gubernationi Ecclesias patrocinio Sedis communire, quo ex suscepti executione officii tanto vigilantiores possint semper existere, quanto a pravorum incursibus securiores se viderint permanere.

Ecclesiam hanc sub tutela S. A. recipit:

Eapropter Venerabilis in Christo Episcope tuis justis postulationibus clementer annuimus, & Forosemproniensem Ecclesiam, cui auctore Deo præesse dignosceris, ad exemplar præcessorum nostrorum felicis memoriæ Victoris, Alexandri Secundi, Gregorii Septimi, Paschalis, Innocentii, Eugenii, Anastasii, Adriani, Alexandri III., Lucii, & Innocentii Romanorum Pontificum sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus: statuentes, ut quascumque possessiones, quæcumque bona eadem Ecclesia in præsentiarum juste, & canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis præstante Domino poterit adipisci, firma tibi, tuisque successoribus, & illibata permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Civitatem ipsam Forosemproniensem cum aliis, & omnibus suis pertinentiis, Plebem Sancti Martini cum Cappellis, & aliis pertinentiis suis, Plebem Sancti Hippolyti, cum ipso Castro, quod dicitur Castrum Sancti Hippolythi, cum Cappellis, & aliis pertinentiis suis, Plebem Sancti Floriani cum Castro ipsius Plebis, & Cappellis, & aliis pertinentiis suis, Plebem Sancti Petri in Caruco, cum Cappellis, & aliis pertinentiis suis, Castrum quod dicitur Sancti Andreæ cum omnibus pertinentiis suis, Castrum Montis Blondi, cum pertinentiis suis, Castrum Montis Cerasoli, cum pertinentiis suis, Castrum Parasacchi cum pertinentiis suis, Castrum Scarleni cum Curte, & aliis pertinentiis suis, Montem Felcinum cum pertinentiis suis, Montem Orasi cum Castro Montis conversorum, & omnibus aliis suis pertinentiis, Montem, qui olim dicebatur Castrum Salvatoris cum pertinentiis suis, Castrum Vallis cum omnibus pertinentiis, Castrum Carpineti cum pertinentiis suis, Castrum Levissi torquati cum Curte, & omnibus suis pertinentiis, Castrum Serbilungi cum omnibus suis pertinentiis, Castrum Caspissæ cum Curte, & aliis suis pertinentiis, Castellarium, quod dicitur Rossundum cum omnibus suis pertinentiis, Mansum unum, quem tenet hæres Raynerii de Girardo in Curte de nubilaria, cum omnibus pertinentiis, Monasterium Sancti Christophori de Castellaro cum Castro, & omnibus suis pertinentiis, Monasterium Sanctæ Faustinæ cum omnibus suis pertinentiis, Monasterium Sancti Maurentii, Monasterium de Astreto, Monasterium Sancti Terentii cum omnibus pertinentiis. Insuper in Comitatu Fani Montem, qui dicitur mons Calvus cum suis pertinentiis, & Montem qui dicitur Mons Fani, cum pertinentiis suis, Cappellam Sancti Petri cum toto ipso Castro de Plano, cum tota ipsa Massa de Plano, cum vivorum, ac defunctorum redditibus universis, & aliis pertinentiis suis. In Comitatu Forosemproniensi terram in integrum, quanta juris nostri Palatii fuit, necnon & totum publicum, qui Sacræ Romanæ Ecclesiæ pertinuit. In Comitatu Calliensi Castrum quod dicitur mons Catulus, cum aquis, Molendinis, suisque aliis pertinentiis, Plebem Sancti Joannis in Sorbitulo cum Cappellis, & Castellis omnibus, quæ sunt in tota Massa de Sorbitulo cum decimis, & oblationibus vivorum, & defunctorum redditibus, & consecrationibus universis, cum silvis, aquis, molendinis, pratis, vineis, terris, cultis, & incultis, & aliis omnibus eorum pertinentiis, Cappellam Sancti Andreæ de Loreto, cum Castro, & aliis suis pertinentiis. Monasterium Sanctæ Mariæ in Portuno, cum omnibus suis pertinentiis, Castrum Montis Aldani, cum omnibus ad se pertinentibus, de quibus supradictis annis singulis Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Bisantium unum censùs nomine Semproniensis Ecclesia teneatur exsolvere. Ut autem majori parte gaudere possis, in posterum fines Episcopatus Forosemproniensis tibi, tuisque successoribus confirmamus; sicut finibus ipsis idem Episcopatus distinguitur, & prædecessores tui eos usque ad hæc tempora rationabiliter possedisse noscuntur, utique fines tales sunt, incipiunt ex parte Fani a Rivo majori, ubi intrat in Metaurum sub Ponte Sancti Cipriani, & ascendit per ipsum Rivum usque ad Trivium Sussanariæ, & descen-

Eique bona omnia confirmat.

Fines ejusdem designat.

descendit in Rivum putridum, ascenditque per eumdem Rivum usque ad alium Rivum, qui vocatur Dulce, & per ipsum Rivum usque ad Montem Aldi, & sic ascendit per Thesanum, usque ad terram Urbinatam, descendentes per Pontem Maurum veterem, ascenduntque usque ad Rivum candiliani, & sic durat per ipsum Rivum usque in focem Petræ pertusæ, & transilientes per Montem Ferri transeunt usque ad Spongiam, & vadunt usque ad Rivum Montis Casuli, & transeunt per Castrum Noricle ad Sanctum Blasium, & hinc ascendunt ad Sanctum Petrum, & Campum, & descendunt ad Apicem Albelli, ascenditque per Fossam Sancti Marci, usque ad Crucem Sancti Martini, inde descendunt per fossam Dulionis, & Farasti, ascendunt ad fossam Varangulæ, & sic durans ascenden. usque ad terram Salatam, emergunt ad Senum Censuæ, & ascendunt in Neulam Brungalensem, & hinc usque ad Susannum Fluvium, transeuntes per Camajorem ascendunt in terram Boccabelli, & sic durans usque in Montem Bilii, & transeunt per trovetum in Forratum longi usque ad trivium Poeffi, & ascendunt ad Crucem Sancti Bartoli, & sic per terram Morellam descendunt in Rivum Callii, sic usque in Metaurum, qui primus finis est. Jus autem Episcopale in Ecclesiis, & Cappellis, sive in Monasteriis, Castris, & Villis, quæ infra hos fines continentur, tibi, & successoribus tuis duximus confirmandum, sicut justum antecessores tui juste percipere consueverunt. Præterea sententiam quam piæ recordationis Prædecessor noster Alexander Secundus de Plebe Sancti Joannis, quæ dicitur de Sorbitulo, cum cæteris Ecclesiis de Massa Sorbituli inter bonæ memoriæ Benedictum Prædecessorem tuum Forosempronienfem, & Guillelmum Senogalliensem Episcopos protulit, & eam privilegii munimine roboravit ratam habentes, eamdem Plebem cum præfatis Ecclesiis, decimis, oblationibus vivorum, ac defunctorum, & consecrationibus universis, tibi, & Ecclesiæ tuæ Apostolica auctoritate confirmamus, & præsentis scripti privilegio communimus; Ad majorem autem Ecclesiæ tuæ cautelam ipsius sententiæ formam sicut in ejus authentico continetur, cujus tenor talis est. Cum in Dei Omnipotentis nomine, & reverentia in Sacrosancto Lateranensi Palatio Dominus Papa Alexander cum quam plurimis resideret Episcopis, quorum hic sunt nomina, quæ sequuntur. In primis Dominus Ildebrandus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Archidiaconus, necnon & Dominus Petrus Damianus Ostiensis Ecclesiæ Episcopus, & D. Bonifacius Albanensis Episcopus, & Dominus Mainardus Sutriensis, & D. Hugo Eugubinensis Ecclesiæ Episcopus, & Dominus Mainardus Urbinaten., & Dominus Arduinus Fanensis Episcopus, & D. Guillelmus Humanensis Episcopus, & Dominus Hugo Calliensis Episcopus, & Dominus Dominicus Pisaurensis Episcopus, & D. Lotharius Auximanensis Ecclesiæ Episcopus, & alii quamplures, in quorum omnium præsentia surgens Guillelmus Senogalliensis Episcopus, inquit, Domine Pater Reverende Vestræ Sanctissimæ conqueror pietatis super Fratre nostro Benedicto Forosemproniensi Episcopo, qui quandam Ecclesiam nostræ Diœcesis, cujus vocabulum est Joannis, quæ dicitur in Sorbitulo, cum suis Ecclesiis eidem Massæ, quam nobis, nostræ Ecclesiæ Sacra contendit, & sibi temere usurpare præsumpsit, unde vestram deprecor pietatem, ut nostræ Ecclesiæ justitiam facere dignemini. Tunc Dominus Petrus Damianus cæpit exponere, quatenus Dominus Victor Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Antistes Forosemproniensi Ecclesiæ motus pietate paupertatis ejusdem cum decimis, & oblationibus universis miserando concesserit, suoque dominio mancipaverit ejusdem Massæ Ecclesiæ universas iisdem redditibus prælibatis, quo referente idem cæteri protestati sunt, quod hæc vera esset assertio. Quod audiens Dominus Papa Alexander cunctis audientibus, placido ore inquit, quod a Prædecessore nostro bonæ mem: Domino Victore vobis referentibus statutum agnovimus, firmum, & ratum esse censemus, & præcipimus, ut deinceps D. Guillelmus Senogalliensis Episcopus, nec illius successores inquietare audeant Benedictum Forosemproniensem Episcopum, vel ejus successores in perpetuum. Quod si amplius inquietare tentaverit, sit in pœna ducentorum solidorum aureorum medietatem Ecclesiæ supradictæ. Actum est hoc mense Maji, die vero decima, Indictione decima tertia. Ego Sergius Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Scrinarius, hæc acta scripsi.

Sententia Alexandri II. PP. de Plebe de Sorbitulo.

Decernimus ergo &c. Si qua igitur &c. cunctis autem &c. Amen.

Honorii PP. Et S. R. E. Card. subscriptiones.

EGO HONORIUS Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.
Ego Hugo Hostiensis, & Veliternen. Episcopus.
Ego Pelagius Albanensis Episcopus.
Ego Nicolaus Tusculanensis Episcopus.
Ego Leo tit. S. Crucis in Hierusalem Presbyter Card.
Ego Guala Sancti Martini Presbyter Cardinalis.
Ego Stephanus Basilicæ Duodecim Apostolorum Presbyter Cardinalis.
Ego Gregorius tituli Sanctæ Anastasiæ Presbyter Cardinalis.
Ego Thomas S. Sabinæ Presbyter Cardinalis.
Ego Joannes Sanctæ Praxedis Presbyter Cardinalis.
Ego Dec. SS. Sergii, & Bacchi Diaconus Cardinalis.
Ego Gregorius Sancti Theodori Diaconus Cardinalis.
Ego Romanus Sancti Angeli Diaconus Cardinalis.
Ego Stephanus Sancti Adriani Diaconus Cardinalis.
Ego Petrus S. Georgi ad velum aureum Presbyter Cardinalis.

Dat. die 19. Maji 1224. Pontific. Anno VIII.

Datum Laterani per manum Magistri Guidonis Domini Papæ Notarii XIV. Kalen. Junii Indictione XII., Incarnationis Dominicæ Anno millesimo ducentesimo vigesimo quarto, Pontificatus vero Domini Honorii Papæ Tertii Anno Octavo.

Con-

LXXIII.

Exemptio Ordinis Cisterciensis Monachorum S. Benedicti a solutione decimarum.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis, & Episcopis, ac dilectis filiis Abbatibus, Prioribus, Decanis, Archidiaconis, Officialibus, & aliis Ecclesiarum Prælatis, ad quos istæ litteræ pervenerint salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Cistercienses ad monita Innocentii componunt cum Ecclesiarum Prælatis de Decimis.

CUm Abbates Cistercien. Ordinis tempore Concilii generalis, ad commonitionem felicis mem. Innocentii Papæ prædecessoris nostri, statuerint, ut de cætero Fratres ipsius Ordinis, ne occasione privilegiorum suorum Ecclesiæ ulterius gravarentur, de alienis terris, & ab eo tempore acquirendis, si eas propriis manibus, aut sumptibus colerent, decimas persolverent Ecclesiis, quibus ratione prædiorum antea solvebantur, nisi cum eisdem Ecclesiis, aliter ducerent componendum, idem prædecessor noster, quia sperabat, ut Ecclesiarum Prælati proniores, & efficaciores existerent ad exhibendum eis de suis malefactoribus justitiæ complementum hujusmodi, ratum habens, & gratum, hoc ipsum ad alios Regulares, qui gaudent similibus privilegiis extendi voluit, & mandavit.

Inquietantur ab eisdem.

§.1. Sed quod dolentes referimus, in contrarium res est versa, quia, sicut ex allata quærela Abbatum ipsius Ordinis frequenter audivimus, nonnulli Ecclesiarum Prælati, & alii Clerici, eorum privilegia temere contemnentes, & contendentes malitiose ipsorum pervertere intellectum, eos multipliciter inquietant. Nam cum sit ipsis indultum, ut de novalibus, quæ propriis manibus, aut sumptibus excolunt, sive de hortis, virgultis, & piscationibus suis, vel de suorum animalium nutrimentis, nullus ab eis decimas exigere, vel extorquere præsumat; quidam perverso intellectu conficto, dicentes quod non possunt intelligi, nisi de his, quæ sunt ante dictum Concilium acquisita, ipsos super his multiplici exactione fatigant.

Ideoque a novalium solutione liberi declarantur.

§.2. Nos igitur eorum quieti paterna sollicitudine providere volentes, universitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus Abbates, & Fratres ejusdem Ordinis, a præstatione Decimarum, tam de possessionibus habitis ante Concilium memoratum, & de novalibus, sive ante, sive post idem Concilium acquisitis, quæ propriis manibus, ac sumptibus excolunt, quam de hortis, virgultis, piscationibus suis, ac de suorum animalium nutrimentis, singuli vestrum omnino serventur immunes.

Dat. die 9. Novemb. Anno Domini 1224. Pont. An. IX.

Datum Lateran. quinto Idus Novembris Pontificatus nostri Anno nono.

LXXIV.

Alia consimilis exemptionis concessio.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Abbatibus, & Fratribus Cistercien. Ordinis, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

CUm aliquando cogente necessitate, vel utilitate propria requirente, terras vestras ante generale Concilium acquisitas, concesseritis aliis excolendas, ne pro eo quod de possessionibus post idem Concilium acquisitis, decimas solvitis, si ad manus vestras taliter concessæ redierint, a quoquam vexari possitis, ut nullus a vobis de hujusmodi terris, quæ ad vos taliter redierint, si eas manibus propriis, aut sumptibus colitis, occasione Concilii memorati, decimas exigere, vel extorquere præsumat, auctoritate præsentium inhibemus.

Nulli ergo &c. Si quis autem &c.

Datum Lateran. septimo Kalend. Decembris Pontificatus nostri Anno nono. Dat. die 25. Novem. 1224 Pont. An. IX.

LXXV.

Unam Præbendam in singulis Franciæ Ecclesiis reservat pro necessitatibus Ecclesiæ Romanæ. *Ex Martene Anecdot. Tomo I. col. 929.*

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis, Episcopis, & dilectis filiis universis Ecclesiarum Prælatis per Regnum Franciæ constitutis salutem, & Apostolicam Benedictionem.

SUper muros Hierusalem custodes positi, quanto eminentiorem speculum dignitatis attendimus, tanto in eminentiori debito sollicitamus officii, ut vigilanti custodia nobis quoque per meritum, aliis per exemplum, quatenus in conspectu Altissimi conscientiæ puritas conservetur, & in facie propriæ famæ integritas non lædatur. Multum enim cedit ad commodum, ut & conscientiam fama non deferat, & famam conscientia contemni non exponat, sed potius mutuis promoveantur suffragiis, & mutuis sibi promotionibus suffragentur, propter quod in vestibus Aron mala punica cum tintinnabulis dependebant. Porro dum attendimus, quid onus honoris exposcat, quid sarcina dignitatum desideret, multa nos cura sollicitat, multæ nos sollicitudinis urgemur instantia, qualiter Deo satisfaciamus, & homini, & si non ut volumus, & debemus, saltem prout permittimur, & valemus. Sane multos multotiens & audivimus, & vidimus murmurantes propter expensas, quas venientes ad Sedem Apostolicam faciebant. Scimus autem quid ex talibus inferebat præsumptio detractorum, quid labia dolosa, quid lingua magniloqua præsumebant, cum nonnulli sermones in publico monstrantes, & mittentes periculosius jacula in occulto, Romanam niterentur mordere Ecclesiam, parari non solum ea, quæ vigor justitiæ; sed etiam quæ judicium

Proemium.

Nonnullorum murmurationes propter expensas Curiæ Romanæ.

dicium æquitatis, necnon benignitatis gratia consumabat suis loquutionibus depravare, præsertim apud eos, qui aures parientes habebant, & graves, & erectas ad malum. Illos quoque in talibus frequenter experti sumus ostendere, qui missi procurare negotia, dum ea quæ illis ad necessarias deputabantur expensas, suis voluptatibus applicabant, ad miserabile subsidium mendacii recurrentes, alienis moribus impingebant, quod proprie defraudaverant. Quia vero in iis contra Sedem Apostolicam detractis obrepebat occasio, & Ecclesiis, & Ecclesiarum Prælatis, necnon & aliis videbatur imminere gravamen; cum fratribus nostris diligenter curavimus habere tractatum, quo studio, qua cautela, secundum Deum, & hominem invenire mus in talibus salubrem provisionis effectum, & tandem, prout Domino placuit, communi, & unanimi deliberatione consilii rem non novam, nec inexcogitatam a prædecessoribus nostris sumus aggressi, volentes quod illi salubri consilio providerent efficaci opere consumare, videlicet, ut ad opus Sedis Apostolicæ in singulis Cathedralibus Ecclesiis, & aliis præbendalibus singulæ præbendæ reserventur, & interim donec id fiat, competentes in eis redditus assignentur. In Monasteriis vero, & cæteris Domibus Regularibus, ac aliis Collegiatis Ecclesiis, necnon de bonis Episcoporum secundum facultates suas, constituantur certi redditus præbendas æquantes, quorum proventus in commune recepti, tam in nostras, quam Fratrum nostrorum necessitates, Cappellanorum, necnon Cancellariæ Ostiariorum, aliorumque Sedis Apostolicæ Officialium convertantur, ut sic & provideantur nostris in vita necessariis, & gratis omnibus omnia pro quibuscumque venientibus negotiis ministrentur; nec sit qui per se, vel per alium, expresse, vel tacite aliquid exigat, vel etiam sponte oblata recipiat, præter Villæ redditum consuetum. Quod si Gieziacus tantæ cupiditati animam audebit exponere, tantæ pœnæ duritiæ subjacebit; quod præter publicæ confessionis opprobrium, culpam in pæna cognoscet. Quis igitur Frater gratiæ, quis devotionis filius, quis sponsi, & sponsæ dilectus, ad huiusmodi fratrum Ecclesiæ consilium & auxilium non assurget? An non licet, non decet, non expedit, ut sic filiæ dextram porrigant ad subsidia Matris, quæ occupationibus multis, & magnis involvitur pro necessitatibus filiorum. Nonne id quamplures Ecclesiarum Prælati, magnique testimonii veri tempore generalis concilii sua dabant? Nonne ad id toto videbantur desiderio aspirare? tunc tamen Sedes Apostolica distulit, ne videretur ad hoc concilium evocasse. Ne igitur tam pii, tam sancti propositi consummatio retardetur, per quod crescere poterit decor Ecclesiæ Dei, multaque subtrahi occasio detrahendi: Universitatem vestram monemus, rogamus, & exhortamur in Domino per Apostolica scripta vobis mandantes; quatenus ad executionem provisionis hujusmodi, tam in Cathedralibus, quam in aliis Ecclesiis, ut dictum est, impendentes sic opera, ut operam efficacem, quod interprete facto monstretur quantum Domus Dei vos decor alliciat, quantum multorum relevatio moneat, quantumque utilitas generalis inducat. Cæterum cum ad relevanda Ecclesiarum onera, & gravamina Prælatorum, prout possumus, intendamus, de præbendis Clericis Romanis, vel aliis a Sede Apostolica concessa duximus, providendum; ut postquam fuerint supradicta completa, cum eos vacare contigerit, ad proprias Ecclesias revertantur, ne si successive conferantur extraneis, sicut aliquando consuevit, filiis Ecclesiarum, qui nisi continuo servitio residеant, redderentur inutiles, & voluntate quodammodo fierent alienæ.

Refelluntur.

Unam Præbendam in singulis Ecclesiis reservat pro S. R. E. necessitatibus.

Omnia vero gratis datum iri spondet.

Superiora rationibus, & monitis urget

Adhortatio ad Franciæ Episcopos.

Datum Laterani quinto Kalendas Februarii, Pontificatus nostri anno nono.

Dat. die 28. Januar. 1225. Pont. An. IX.

LXXVI.

Publicatio Processuum, aliarumque pœnarum Constitutio contra S. R. E. Cardinales invadentes, seu eos alias quomodolibet injuria afficientes.

Ex Regest. Vatic.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Universis præsentes litteras inspecturis salutem, & Apostolicam Benedictionem.

SUmmi providentia Principis peculiarem Populum, quem prætulerat aliis gratiæ privilegio, specialis fovebat Manna misericordiæ, ac rigoris virga regebat beneficiis affluens ultionibus non remissus, amicus etiam Domini Moyses pro eodem Populo Vitulum obtulit labiorum, & manuum sacrificium non omisit post supplicationis hostiam holocausto satisfactionis oblato causam Populi coram Domino precibus, & Dei causam in Populo gladiis prosequutus. Sane in maligno positi mundi malitia, dum impunitis excessibus per campum licentiæ discurrit effrenis, claustra juris infringit, aditum pandit injuriis, legem damnat honesti, privilegium promittit errori, & dum spem impunitatis ad alios prorogat, ad culpam nonnullos invitat, sicque fit pænalis impunitas, cum pænis reservet majoribus puniendos, & per impunitæ transgressionis exemplar blandiatur aliis ad offensam. Unde interdum utcumque tirannice parcitur, & misericorditer deficitur, cum publicæ utilitatis intersit, ut excessus vindicta coerceat, & pæna sit limes offensæ. Hinc est quod propter præsumptam in quosdam de Fratribus nostris temeritatis audaciam; nos, ne Cœlestis Regis contumeliam, qui honoratur & spernitur in Ministris, dissimulationi relinquere, ac Christianæ Religionis opprobrium, dum Christos Domini, quos ad Christianorum omnium salubre servitium Apostolica Sedes assumit, crudeliter impetunt, dare negligentiæ videamur, non tanquam injuriarum ultores nostrarum, sed honoris Sponsæ Christi, & Immunitatis Domus Domini zelatores, de communi Fratrum nostrorum consilio hac in perpetuum valitura Constitutione sancimus, ut si quis in hoc sacrilegii genus irrepserit, quod Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalem hostiliter fuerit insequutus, vel percusserit, aut cæperit, vel socius fuerit facientis, aut fieri mandaverit, vel factum ratum habuerit, aut consilium dederit, vel favorem, aut postea receptaverit, vel defen-

Proemium.

S. R. E. Cardinales percutientes, eorumque fautores, consiliarii &c. banno puniendi, ac beneficio testandi privi.

fensaverit scienter eumdem, sicut reus læsæ criminis Majestatis perpetuo sit infamis, diffidatus nihilominus & bannitus sit intestabilis, ut nec Testamenti liberam habeat factionem, nec ad alicujus bona ex Testamento, vel ab intestato vocetur, quatenus ab omni successione repulsus, publicaque repulsa confusus minus inveniat suæ malitiæ successorem. Fiant omnes habitationes ejus desertæ, ut non sit qui eas inhabitet, dentur cuncta ipsius ædificia in ruinam, & ut perpetuæ notam infamiæ perpetua ruina testetur, nullo tempore reparentur. Nullus ei debita reddere, nullus respondere in judicio teneatur: quidquid etiam in bonis invenietur ipsius, Fisci, vel Reipublicæ dominio applicetur, ut ex illis nil transmittat ad posteros, sed potius cum ipso quodammodo damnentur & sua. Si qua vero feuda, locationes, officium, vel beneficium spirituale vel temporale ab aliquibus Ecclesiis obtinet, sit eis ipso jure privatus, quæ sic libere ad Ecclesias revertantur, quod Ecclesiarum Rectores de ipsis pro sua voluntate disponant: Quod si filium habet Clericum non Prælatum Ecclesiasticum Beneficium obtinentem illo privetur spe collationis alterius omnino sublata. Nulli præterea talium filiorum, atque nepotum ex virili sexu descendentium ab eisdem alicujus aperiatur janua dignitatis, aut honoris Ecclesiastici, vel mundani ad alicujus loci regimen non audeat: sit ei postulandi negata facultas: sit notarie judicatus, & quodlibet aliud officium, seu ministerium publicum interdictum. In judiciis ejus assertio contra quemquam nihil fidei, nihil credulitatis inveniat, ut ad testimonium prorsus reddatur indignus: sit ei ad Ordines ascensus inhibitus: sit ad beneficium, vel officium Ecclesiasticum negatus accessus, & ut magis famosa sit ejus infamia, ad actus legitimos nullus ei pateat aditus, nulla porta pandatur eidem super aliquo præmissorum omni spe dispensationis adempta. Præsenti nihilominus adjicimus Sanctioni, ut ex insequtione prædicta, sicut ex injectione manuum violenta, ipso facto excommunicationis sententiam quis incurrat, & tam insequtor, quam alii supradicti tanti mali participes, quamdiu in sua contumacia perdurarint, singulis diebus Dominicis, & festivis pulsatis Campanis, & Candelis accensis per omnes illius loci Ecclesias, in quo tantum fuerit facinus attentatum, necnon Civitatum, & Dioecesum vicinarum, excommunicati publice nuncientur, nec ab alio, quam a Romano Pontifice cum fratrum suorum, & injuriam passi consensu possint absolutionis beneficium obtinere, nisi dumtaxat in mortis articulo constituti. Cum autem fuerint absolvendi, primo sufficienter, & idoneè caveant, quod inferendæ poenæ parebunt, & auxiliante Domino poenitentiam peragent injungendam. Deinde per omnes illius loci Ecclesias principales, vicinorumque locorum diebus Dominicis, & solemnibus incedant nudi coram Populo femoralia tantum habentes, & virgas ferentes in manibus, cum quibus per easdem Ecclesias publice sustinentur: ituri postmodum ultra mare, & ibidem acturi poenitentiam per tres annos ad minus, nec exinde postmodum reversuri absque Sedis Apostolicæ licentia speciali. Verum cum tales gratiam reconciliationis meruerint, beneficio absolutionis obtento indulgeatur ei licentia, ut sua, & suorum injuriam prosequatur, & debitorum illorum, quæ contracta fuerint de postmodum acquisitis repetitio non negetur. Illud autem non duximus omittendum, quod si quis fuerit in præmissis nudo consilio, vel simplici favore culpabilis Judex in talem poenam metiatur ex culpa, ut secundum quod excessus exegerit vindicta procedat. Præmissis etiam dignum censuimus annectendum, ut si quisquam aliquo prædictorum excessuum quemquam de Clericis, vel Religiosis nostræ familiæ, vel Cardinalium afficere forte præsumpserit, proportionetur poena delicto, ita quod vindicta ex æquo excessui respondente, ab offensa nostrorum cohibeantur deinceps manus temerarie formidine ultionis quas Dei, vel nostra, seu fratrum nostrorum reverentia non coercet. Si quis vero per se, vel per alium quod absit occiderit Cardinalem, vel evidendentem dederit causam mortis, ultra quam præmissa contineant, sic in eum potestas Jurisdictionis insurgat, sic rigor ultionis insiliat, quod contra vitæ subsidium mortis solatium invocet vivens poenæ non culpæ vindictæ speculum non offensæ. Per hæc quoque sæcularibus potestatibus non adimimus facultatem utendi legibus contra tales, quas adversus sacrilegos Catholici Principes ediderunt. Quis enim locus regiminis poterit esse tutus? Quis Rector securitate gaudebit, si Romana Ecclesia, quæ omnium Ecclesiarum disponente Domino Caput est, & Magistra casibus istis subjicitur? si ejus filii speciales hujusmodi periculis exponuntur, quem Ecclesiæ filium, quem fidei zelatorem contumelia tanta non tangeret, & confusio tam aspera non moveret? Porro, qui filius est dolebit, qui fidelis matre fidei læsa sedetur? Quapropter si Princeps, Senator, Consul, Potestas, vel alius Dominus, seu Rector quocumque nomine censeatur contra præsumptores prædictos præsentis Constitutionis tenorem non fecerit observari, tam ipse, quam officiales ipsius infra mensem postquam res ad notitiam eorum pervenerit excommunicatione notentur. Quod si Populus fuerit circa ista remissus, & ad satisfaciendum Rectores, & Officiales ejus non compulerit, Romanus Pontifex cum suis fratribus omnibus infra mensem exeat locum illum, si eum ibidem contingerit tunc morari, & antequam plenarie satisfiat, minime revertatur, nisi forsan inevitabilis Ecclesiæ necessitas immineret, propter quam exitus ejus, & fratrum periculosus proculdubio redderetur. Præterea si Populus Rectorem sic excommunicatum tertio monitus sicut poterit commoneri, a regimine amovere contempserit, subiiciatur Civitas interdicto usquequo congrue satisfiat.

Datum Reate duodecimo Kalendas Decembris Pontificatus Nostri Anno Decimo.

Marginalia: Aliæ poenæ. — Declarantur excommunicati ipso facto. — Poenitentia injungenda resipiscentibus. — Varia pœna secundum delicti qualitatem. — Pœna contra eosdem Cardinales occidentem. — Excommunicantur quoque Judices has pœnas delinquentibus non infligentes. — Dat. die 20. Novem. 1225 Pont. An. X.

Cano-

LXXVII.

Canonizatio S. Laurentii Archiepiscopi Dublinensis, Regis, ac Reginæ Hiberniæ filii, ejusque relatio in numerum Sanctorum Confessorum, & Festivitatis ejusdem præfinitio pro die decimaquarta mensis Novembris quotannis celebrandæ.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Universis Christifidelibus in Rothomagen. Provincia constitutis, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Principio Ecclesiam Deus miraculis clarificavit.

INeffabilis providentia Dei, congruentia singulis quibusque temporibus ordinate dispensans, in splendoribus Sanctorum, Ecclesiam suam quasi ex utero genuit, dum eos in exordio ipsius nascentis Ecclesiæ crebra miraculorum coruscatione mirificans, & in ipsorum miraculorum fulgore obstupefaciens gentes, ac prædestinatos in fide generans Jesu Christi, in cujus hæc fieri nomine, ac virtute videbant, ipsos filiorum adoptionis numero aggregavit.

Sed propter Christianorum peccata miraculis intermissis suscitavit Doctores.

§.1. Deinde crescente fidelium numero, & multitudine, populi vocati de tenebris, ambulantes juxta ipsius vaticinium in lumine Domini Dei sui, mirabilis dispensator in pluviam fulgura sua fecit, dum signis, sive miraculis, quæ non erant jam fidelibus necessaria, intermissis, super novos populos, Pastores, qui eos pascerent scientia & doctrina, sicut per os Hieremiæ promiserat, suscitavit. Doctores Ecclesiæ scilicet, qui terram cordis fidelium imbre doctrinæ compleverant, & extirpatis sentibus vitiorum, eam ad proferendum virtutum germen, & fructum boni operis fæcundarent.

Sed interdum signa innovat.

§.2. Cæterum quia charitate frigescente ab exercitio hujusmodi boni operis torpet Catholicus, errore devio abducente delirat hæreticus, cæcutit velamine adhuc super cor permanere Judæus, & in tenebris ambulat sidere lucis nondum sibi oriente Paganus; misericors Dominus, qui neminem vult perire, signa interdum innovat, & mirabilia miseratus immutat, ex numero illorum, quos in Ecclesia triumphante glorificat, aliquorum fidem & merita in militante miraculis declarando. Ut per ea Catholici, mentis torpore discusso, ad boni operis excitentur instantiam, hæretici errore dimisso, ab invio reducantur ad viam, Judæi atque Pagani, vero lumine cognito, de tenebris & umbra mortis currant ad Christum, lucem, viam, veritatem, & vitam.

Patratis a Deo per intercessionem B. Laurentii miraculis petitur ejus Canonizatio.

§.3. Sanctæ igitur mem. Laurentio Dublinen. Archiepiscopo apud Ecclesiam S. Mariæ de Augo Rothomagen. Diœces., ubi corpus ejus feliciter requiescit, claris divino munere coruscante miraculis, Ven. frater noster Archiepiscopus, & dilecti filii Capitulum Rothomagen., una cum Abbate, & Conventu Ecclesiæ supradictæ, multisque aliis Archiepiscopis, & Episcopis, Abbatibus, & Religiosis Viris, ejus venerabilis vitæ insignia, & coruscantia miracula suis nobis litteris intimantes, humiliter supplicarunt, ut ipsum Sanctorum cathalogo adscribere curaremus, quatenus auctoritate Apostolica, dignus honor illi exhiberetur in terris, qui sic claris signis, & evidentibus argumentis apparet honoratus in Cælis.

Commissio de his, & de ejus vita inquisitio.

§.4. Licet igitur quos divina honorat dignatio, humana devotio prompto affectu debeat honorare; volentes tamen in hujusmodi negocio, secundum consuetudinem Apostolicæ Sedis cum digna maturitate procedere, præfato Archiepiscopo, & N. Decano, & N. Thesaurario Rothomagen. dedimus in mandatis, ut super dicti Viri vita, & miraculis inquirerent diligentissime veritatem, & eam nobis fideliter intimarent; ut ea plene comperta, pio supplicantium desiderio, securius annuere valeremus.

Hinc adhibitæ perquisitiones, iterumque investigatum.

§.5. Ipsi autem mandatum nostrum cum diligentia exequentes, quia de præfati Viri conversatione, ac vita, per homines de partibus illis certificari nequibant, eo quod per partes illas transitum faciens in Ecclesia prædicta correptus infirmitate decubuit, & infra octavum diem ab hac luce migravit, scripsere Venerabili Fratri nostro Archiepiscopo Dublinen., ut veritatem super hoc inquisitam, eis per suas litteras intimaret. Qui citra mare Hibernicum Illustris Regis Anglorum negociis occupatus, non valens inquirere id per se ipsum, Venerabilibus Fratribus nostris Daren. Episcopo Suffraganeo suo, ac Priori Sanctæ Trinitatis Dublinen. commisit in hujusmodi negocio vices suas. Ac demum eorum litteras, sanctitatem vitæ, & conversationis, sæpe dicti viri plenius continentes, suo & ipsorum sigillis munitas destinavit eisdem. Quas una cum depositionibus testium super miraculis receptorum, nobis sub sigillis propriis transmisere.

Beati Laurentii genus, & primordia.

§.6. Collegimus autem ex ipsarum serie litterarum, quod sæpedictus Vir, Regis & Reginæ Hiberniæ filius extitit, & ab infantia sacris litteris eruditus, senilem gessit in juventute gravitatem, & mundanarum illecebras vanitatum, a se ultra quam ætas illa solebat abdicavit.

Ejus virtutes.

§.7. Deinde in Archiepiscopum Dublinen. assumptus, sic in virtutem de virtute profecit; ut in oratione assiduus, austerus in maceratione proprii corporis, ac in eleemosynarum largitione profusus, se totaliter Domino dedicarit.

Miracula.

§.8. Per depositiones vero testium prædictorum constitit evidenter, sanctam vitam ejusdem esse tot sequentibus miraculis comprobatam; quot non parvam texet historiam, qui volet ea singula scribere seriatim. Sed ut prætereamus, quod claudi gressum, cæci visum, surdi auditum, muti loquelam, leprosi mundationem, & variis afflicti languoribus, sanitatem ad invocationem ejus nominis receperunt, & hæc sola, quæ inter cætera emicuere miracula.

Mortui suscitati.

§.9. Idem Sanctus, immo Dominus ob ipsius merita gloriosa, septem mortuos, quorum unus triduanus erat mirifice suscitavit.

SS. cathalogo adscribitur.

§.10. De ipsius igitur sanctitate tantis certificati miraculis, divinumque secuti judicium, per quod ejus glorificatio nobis tam evidentibus innotuit argumentis, eumdem Beatum Virum cathalogo Sanctorum adscripsimus, & annumerandum decrevimus Sanctorum Collegio Confessorum, ac inter eos a Christifidelibus venerandum.

Ejus celebranda festivitas.

§.11. Statuentes, ut ejus veneranda festivitas de cætero annis singulis octavo decimo Kalendas Decembris solemniter celebretur. Monemus autem Universitatem vestram, & hortamur in

in Domino, quatenus Deum devotis mentibus collaudantes, & studentes proficere tantæ virtutis exemplo ejusdem gloriosissimi Confessoris apud Dominum suffragia humiliter imploretis.

Concessio Indulgentiarum — §.12. Nos autem de Omnipotentis Dei misericordia, & Beatorum Petri, & Pauli auctoritate confisi, omnibus vere pœnitentibus, & confessis, qui ad præfatam Ecclesiam in die solemnitatis ejusdem gloriosissimi Confessoris, vel infra octavas cum devotione accesserint ejus orationum suffragia petituri, viginti dies de injunctis sibi pœnitentiis misericorditer relaxamus.

Dat. die 11. Decem. 1225 Pont. An. X. — Datum Reate tertio Idus Decembris anno decimo.

LXXVIII.

Approbatio Regulæ Ordinis Fratrum Eremitarum Beatæ Mariæ de Monte Carmelo.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Priori, & Fratribus Eremitis de Monte Carmelo salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Approbatam regulam servari mandat. — Ut vivendi normam, regulariter a bonæ memoriæ Hierosolymitano Patriarcha editam, quam ante generale Concilium vos dicitis humiliter suscepisse, in posterum vos & Successores vestri, quantum cum Dei adjutorio poteritis, observetis, in remissionem vobis injungimus peccatorum.

Dat. die 30. Januar. 1226. Pont. An. X. — Datum Reate tertio Kalendas Februarii, Pontificatus nostri anno decimo.

Regulæ prædictæ tenor subsequitur.

Prologus Regulæ. — Albertus Dei gratia Hierosolymitanæ Ecclesiæ vocatus Patriarcha, dilectis in Christo filiis, Brocardo & cæteris Eremitis, qui sub ejus obedientia juxta fontem, in Monte Carmeli morantur, salutem in Domino, & Sancti Spiritus benedictionem. Multifarie, multisque modis Sancti Patres instituerunt, qualiter quisque in quocumque Ordine fuerit, vel quemcumque modum religiosæ vitæ elegerit, in obsequio Jesu Christi vivere debeat, & eidem fideliter de corde puro, & bona conscientia deservire. Verum quia requiritis a nobis, ut juxta propositum vestrum, tradamus vobis vitæ formulam, quam tenere in posterum debeatis.

CAP. I.

De Priore. — Illud in primis statuimus, ut unum ex vobis habeatis Priorem: qui ex unanimi omnium assensu, vel majoris & sanioris partis, ad hoc officium eligatur, cui obedientiam promittat quilibet aliorum, & promissam studeat operis veritate servare.

CAP. II.

Cellulis. — Præterea juxta situm loci, quem inhabitare proposueritis, singuli vestrum singulas habeant cellulas separatas, sicut per dispositionem Prioris ipsius, & de assensu aliorum Fratrum, vel sanioris partis, eædem cellulæ cuique fuerint assignatæ.

CAP. III.

Nec liceat alicui Fratrum, nisi de licentia Prioris, qui pro tempore fuerit deputatum, sibi locum mutare, vel cum alio permutare. — Mutatione eorum.

CAP. IV.

Cellula Prioris sit juxta introitum loci, ut venientibus ad eumdem locum primus occurrat: & de arbitrio, & dispositione ipsius, post modum quæ agenda sunt, cuncta procedant. — Cellula Prioris.

CAP. V.

Maneant singuli in cellulis suis, vel juxta eas, die ac nocte in lege Domini meditantes, & orationibus suis vigilantes, nisi aliis justis occasionibus occupentur. — Mansione in Cellulis.

CAP. VI.

Hi, qui litteras noverunt, & legere Psalmos, per singulas horas eos dicant, qui ex institutione Sanctorum Patrum, & Ecclesiæ approbata consuetudine ad horas singulas sunt deputati. Qui vero litteras non noverunt, vigintiquinque vicibus dicant Pater, in nocturnis Vigiliis. Exceptis Dominicis, & solemnibus diebus, in quorum Vigiliis prædictum numerum statuimus duplicari, ut dicatur Pater noster vicibus quinquaginta. Septies autem eadem dicatur Oratio in laudibus matutinis. In aliis quoque horis septies similiter eadem sigillatim dicatur Oratio: præter Officia vespertina, in quibus ipsam quindecies dicere debeatis. — Oratione.

CAP. VII.

Nullus Fratrum sibi dicat aliquid esse proprium: sed sint vobis omnia communia. Et ex his, quæ vobis Dominus dederit, distribuatur unicuique per manum Prioris, id est, per hominem ab eo ad idem officium deputatum, prout unicuique opus fuerit, inspectis ætatibus, & necessitatibus singulorum. Ita tamen, ut sicut præmissum est, in deputatis cellulis singuli maneant, & ex his, quæ sibi distributa fuerint, singulariter vivant. — Proprietate.

CAP. VIII.

Oratorium, prout commodius fieri poterit, construatur in medio cellularum, ubi mane per singulos dies ad audienda Missarum solemnia convenire debeatis, ubi hoc commode fieri poterit. — Oratorio, & Missa.

CAP. IX.

Dominicis quoque diebus, vel aliis, ubi opus fuerit, de custodia Ordinis tractetis. Ubi etiam excessus, & culpæ Fratrum, si qui de aliquo deprehensi fuerint, charitate media corrigantur. — Capitulis, & correctione.

CAP. X.

Jejunium singulis diebus, exceptis Dominicis, observetis, a festo Exaltationis S. Crucis usque — Jejunio.

usque ad diem Dominicæ Resurrectionis: nisi infirmitas, vel debilitas corporis, aut alia justa causa jejunium solvi suadeat, quia necessitas non habet legem.

CAP. XI.

Esu Carnium. Ab esu carnium semper abstineatis, nisi pro infirmitatis, aut nimiæ debilitatis remedio sint sumendæ.

CAP. XII.

Armis spiritualibus. Quia vero militia est vita hominis, & omnes, qui pie volunt vivere in Christo, persecutionem patiuntur; Adversarius quoque vester diabolus tamquam leo rugiens circuit, quærens quem devoret, omni sollicitudine studeatis indui armatura Dei, ut possitis stare adversus insidias inimici.

Accingendi sunt lumbi vestri cingulo castitatis. Muniendum est pectus cogitationibus sanctis. Scriptum est enim: Cogitatio sancta servabit te.

Induenda est Lorica justitiæ: ut Dominum Deum vestrum ex toto corde, & ex tota anima, & ex tota virtute diligatis,& proximum vestrum tamquam vosmetipsos.

Sumendum est in omnibus scutum fidei, in quo possitis omnia telæ nequissimi ignea extinguere. Sine fide enim impossibile est placere Deo. Et hæc est victoria, quæ vincit mundum, fides vestra.

Galea quoque salutis imponenda est capiti, ut de solo Salvatore speretis salutem,qui salvum facit populum suum a peccatis eorum.

Gladius autem spiritus, quod est verbum Dei, abundanter habitet in ore, & in cordibus vestris. Et quæcumque vobis agenda sunt, in verbo Domini fiant.

CAP. XIII.

Assiduitate in opere. Faciendum est vobis aliquod operis,ut semper vos diabolus inveniat occupatos, ne ex otiositate vestra aliquem intrandi aditum ad animas vestras valeat invenire. Habetis ad hoc Beati Pauli Apostoli magisterium pariter & exemplum, in cujus ore Christus loquebatur. Qui positus est, & datus a Deo prædicator, & doctor gentium in fide & veritate: quem si secuti fueritis, non poteritis aberrare: In labore (inquit) & fatigatione fuimus inter vos nocte, ac die operantes, ne quem vestrum gravaremus. Non quasi nos non habeamus potestatem; sed ut nosmetipsos formam daremus vobis ad imitandum nos. Nam cum essemus apud vos, hæc denunciabamus vobis: quoniam si quis non vult operari, non manducet. Audivimus enim inter vos quosdam ambulantes in quiete, nihil operantes. His autem, qui ejusmodi sunt, denunciamus, & obsecramus in Domino Jesu Christo, ut cum silentio operantes, suum panem manducent. Hæc via sancta, & bona: ambulate in ea.

CAP. XIV.

Silentio. Commendat vobis Apostolus silentium, cum in eo præcipit operandum. Et quemadmodum Propheta testatur: Cultus justitiæ, silentium est. Et rursum: In silentio, & spe erit fortitudo vestra. Ideoque statuimus, ut ab hora vespertina, usque ad horam tertiam sequentis diei silentium teneatis; nisi forte necessitas, vel causa rationabilis, aut licentia Prioris silentium interrumpat. Alio vero tempore, licet silentii non habeatur observatio tanta, diligentius tamen a multiloquio caveatur. Quoniam scriptum est, & non minus experientia docet; In multiloquio non deerit peccatum: & qui inconsideratus est ad loquendum, sentiet mala. Item, qui multis utitur verbis, lædit animam suam. Et Dominus in Evangelio: De omni verbo otioso, quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die judicii. Faciat ergo unusquisque stateram verbis suis, & frænos rectos ori suo, ne forte labatur, & cadat in lingua sua, & insanabilis sit casus ejus ad mortem. Custodiens cum Propheta vias suas, non delinquat in lingua sua. Et silentium, in quo cultus justitiæ est, diligenter, & caute studeat observare.

CAP. XV.

Humilitate Prioris. Tu autem Brocarde, & quicumque post te institutus fuerit Prior, illud semper habeatis in mente, & servetis in opere, quod Dominus ait in Evangelio: Quicumque voluerit inter vos major esse frater, erit vester minister: & quicumque voluerit inter vos primus esse, erit vester servus.

CAP. XVI.

Et veneratione erga illum. Vos quoque cæteri Fratres, Priorem vestrum honorate humiliter: Christum potius cogitantes, quam ipsum, qui posuit illum super capita vestra. Et Ecclesiarum Præpositis etiam ait: Qui vos audit, me audit, & qui vos spernit, me spernit, ut non veniatis in judicium de contemptu, sed de obedientia mereamini vitæ æternæ mercedem.

Hæc breviter scripsimus, vobis conversationis vestræ formulam statuentes, secundum quam vivere debeatis. Si quis autem supererogaverit, ipse Dominus cum redierit, reddet ei. Utatur tamen discretione, quæ virtutum est moderatrix.

Ex Achon, Idus Januarii Anno Domini MCLXXI.

LXXIX.

Ex Regest. Vaticano.

Ordinis Prædicatorum, & Sancti Francisci Fratribus apud Infideles degentibus, ut habitum mutare, barbam, & comam nutrire, ac pecunias tractare valeant, indulgetur.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Fratribus Prædicatoribus, Fratribusque Minoribus in Regno Marochitano de mandato Sedis Apostolicæ commorantibus salutem, & Apostolicam Benedictionem.

EX parte vestra fuit propositum coram nobis, quod cum ad mandatum Sedis Apostolicæ voluntarie vos discrimini obtuleritis ob multorum salutem, provido usi consilio interdum mutatis habitum, barbam nutritis, & comam, non tam ad declinandum ad tempus gentis barbaræ feritatem, quæ in Christianis crudelius debacchatur, quam etiam ut prodesse pluribus, & liberius visitare Christianos in carceribus, & locis aliis valeatis ad injugendum eis pœnitentiam, dandum salutis monita, exhibendum Ecclesiastica Sacramenta. Cumque in terra illa gratis non possitis victualia invenire, pro eo, quod non panis, sed pecunia consuevit ibidem Pauperibus in subsidium erogari, urgens necessitas vos compellit charitative recipere, sed parce denarios expendere, & tantummodo propter cibum, & vestes; Unde cum hæc sint contra vestri Ordinis instituta, licet videatur vos ab hiis excusare inevitabilis necessitas, ac grandis, & evidens utilitas aliorum, quia tamen cum Job veremini omnia vestra opera districti examen Judicis recolentes, humiliter postulastis vestræ super his per Sedem Apostolicam subveniri conscientiæ, atque famæ. Cum igitur ex Causa David coram Abimelech legatur habitum commutasse, ac Dominum se iunxisse in specie Peregrini Discipulis in Emmaus in fractione panis eis postmodum revelatum, qui etiam tam dictos Pueros super eo, quod in necessitate comederant Panes Sanctos, quos eos contingere non licebat, quam Apostolos excusavit, dum ipsos Pharisæi arguerent, quod esurientes alienas non lotis fricantes spicas manibus comedebant. Nos laudabile opus vestrum, piumque propositum attendentes vestris supplicationibus inclinati, super prædictis vobiscum in illis regionibus, quamdiu præscripta vos arctat necessitas, & invitat utilitas, misericorditer dispensamus, dummodo tamen fraus non interveniat, sive dolus, vel sinceritatem vestram cupiditas non seducat.

Causæ concessionis hujus.

Dispensatio.

Datum Laterani sextodecimo Kalendas Aprilis Pontificatus nostri anno decimo.

Dat. die 17. Martii 1226. Pont. An. X.

LXXX.

Edidit Fontanin. Codex Canoniz. pagin. 57.

In Sanctorum Confessorum Pontificum numerum refertur B. Willhelmus Eboracen. in Anglia Archiepiscopus.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Universis Archiepiscopis, & Episcopis, & aliis Ecclesiæ Prælatis, & Clericis, ac Laicis per Angliam constitutis salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Proemium.

QUi statuit terminos gentium secundum numerum Angelorum, ut ruinam prævaricatorum spirituum rectorum hominum suppletione restauraret, volens diversitatem gentium in confessione sui nominis adunare, coæternum scilicet, & consubstantialem filium in uterum immaculatæ Virginis cælitus irroravit: qui siquidem ex ea humana carne dignanter assumpta, Fons Dei, & hominum mediator Ecclesiam de omnibus gentibus aggregans, & qui de latere suo formans eam in Sanguine suo redemit, & lavit, ipsamque, ut sororem diligens, & ut Sponsam, eamdem sibi junxit invincibili charitate: quæ utique nova semper prole fœcunda, donec impleatur numerus electorum, partim in terra contra hostes multiplices militans, partim in cœlo cum Christo triumphans, hic gratia Redemptoris adjuta meretur. Unde ibi feliciter coronatur, hic contemplatur per speculum in enigmate, quidquid facie ad faciem ibi cernit; & quia tanto ibi flagrant ardentius charitate, qui divinæ fruuntur dulcedine visionis, quanto eum, qui charitas est, vicinius intuentur, etiam hi certantes non solum suis orationibus adjuvant apud Deum verum, & miraculorum signis obtinent confortari, quibus ipsi magnifice coruscantes, divinæ gloriæ participes ineffabiliter se ostendunt, & dum de fide ad spem, & de spe ad rem charitate nullatenus decedentes, sed potius augumentata exhibent se feliciter pervenisse, datur promissi præmii certantibus certitudo, & sic finalem in bono perseverantiam efficaciter suadent. Quis enim videns electos Ecclesiæ post finem hujus vitæ felicem, novis coruscare miraculis, capiti ejus, Christo videlicet, non cupiat inseparabiliter adhærere, ut unus spiritus sit cum eo? aut quomodo ei obsequium denegabit, qui sibi obsequentibus dans virtutes, tanta præmia elargitur, ut hæredes quidem Domini, cohæredes autem Christi effecti gloriæ Regni cœlestis, insignia quæque feliciter obtinentes, miraculose revelentur in terris, & quidquid petierint, fiat eis? confundantur ergo Judæi, confutentur hæretici, erubescant pagani, & peccatores ad pœnitentiam convertantur; dum fidem in Christo credentium tanta remunerari donorum conspiciunt largitione.

Petitio de B. Willhelmo canonizando.

Sane Venerabilis frater noster Archiepiscopus, & dilecti filii Decanus, & Capitulum Eboracense apud nos per litteras, & per Magistros G. Pœnitentiarium, & Heliam Bernardi Eboracensem, & Laurentium Aquilegensem Canonicos opportune, importune pluries insistere, ut sanctæ memoriæ Willhelmum, quondam Archiepiscopum, sicut ex multorum fide digno-

dignorum testimoniis apparebat tanta fulsit gratia meritorum, quod multa per eum Dominus dignatus est gloriosa miracula operari, & post decessum ipsius corpus ejus multo pluribus dedit mirabilibus coruscare, Cathalogo Sanctorum adscriberemus in Ecclesia militanti, cum non esset dubium, ipsum in triumphanti a Domino multipliciter honorari. Verum licet fidem testimoniis adhibentes, & famæ jugiter de ipso crescenti credulitatem minime denegantes, libenter vellemus annuere precibus supplicantium; quia tamen in tam sancto, & divino negotio non erat nisi cum maturitate plurima procedendum, pluries per viros electos, tam super vitam, quam super miraculis Sancti prædicti inquisitionem fieri fecimus diligentem, cum etsi ad sanctitatis existentiam, sufficiat perfectio charitatis, ad ostensionem tamen ipsius miraculorum exhibitio exigatur, eo quod, & nonnulli justitiam suam faciunt, coram hominibus, ut videantur ab eis, & nonnunquam diabolus se in lucis Angelum transfigurans illud hominibus fraudulenter; unde cum inquisitores prædicti receptis super his quampluribus testibus fide dignis, & examinatis, sicut oportuit, diligenter, nobis ipsius Sancti sanctissimæ vitæ ordinem, & multa, & magna miracula, quibus post decessum ejus, ipsum Dominus magnifice illustravit, plene, ac plane fideliter retulissent, nos provide attendentes, quod non erat tanta lucerna ponenda sub modio, sed super candelabrum statuenda, cum præter alia miracula, quæ longum esset per singula enarrare, Sepulchrum ejus olei ubertate pinguescat, quo ægri quam plures inuncti a suis infirmitatibus sunt sanati, & quod non est prætereumdem silentio tres mortuos mirifice suscitarit, & quinque cæcos illuminans, uni ex eis, qui in duello devictus..... damnatus, cum ad Sepulchrum ipsius Sancti clamaret instanter, & peteret confidenter, ut ei oculos restitueret, quibus injuste ipsum sciebat orbatum, alios oculos novos reddiderit mirabili novitate, ipsum de communi fratrum nostrorum, & aliorum Prælatorum, qui præsentes erant concilio adscripsimus, vel potius adscriptum denunciavimus Sanctorum Cathalogo Confessorum, statuentes, ut in anniversario ejus annuatim Festum solemniter celebretur.

Inquisitio de ejus vita, & miraculis facta.

SS. albo adscribitur.

Igitur, ut tantæ gratiæ gratos, sicut convenit vos reddatis, Universitatem vestram monemus, & hortamur attente per Apostolica vobis scripta mandantes, quatenus ejusdem Sancti Festum, & memoriam veneratione debita recolentes ipsius apud Deum virtutum suffragia pro vobis, & aliis Christifidelibus fiducialiter imploretis. Nos enim de gratia divina, & prædicti Sancti meritis confidentes omnibus ad Ecclesiam Eboracensem in Festo ejus devote convenientibus quadraginta dies de injuncta sibi pœnitentia misericorditer relaxamus.

Ejus colenda celebritas.

Dat. die 18. Martii 1226. Pont. An. X.

Datum Laterani decimo quinto Kalendas Aprilis Pontificatus Nostri Anno Decimo.

GREGORIUS IX.

PAPA CLXXVIII.

AN. DOM. MCCXXVII.

Altera ab Honorii obitu die, decimanona scilicet Martii anno 1227. electus est in Romanum Pontificem Ugo S.R.E. Cardinalis Episcopus Ostiensis, natione Campanus, patria Signinus, patre ex Comitibus Signiæ, & Gregorii nomen sumpsit: Dominica autem sequenti die 21. nimirum ejusdem mensis intronizatus est. Sedit in Pontificatu annos XIV. menses V. dies III. *(a)*, imperantibus in Oriente Roberto, mox Balduino II., in Occidente vero Friderico II. Imperatoribus. Obiit senio curisque gravioribus confectus die 21. Augusti 1241. & sepultus est ad S. Petrum: Vacavit Sedes fere ad duos menses.

Quod

(a) Inclusis extremis.

I.

Ex Regest. Vatic.

Quod Cremonensis Ecclesia de cætero Suffraganea sit, & esse intelligatur Archiepiscopalis Ecclesiæ Mediolanen., cui reverentiam, & obedientiam consuetas exhibere debeat.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili fratri Archiepiscopo, & dilectis filiis Capitulo Mediolanen- salutem; & Apostolicam Benedictionem.

Quibus de causis Cremonen. Ecclesia a Mediolanensis subjectione se subtraxerit.

Licet Mediolanensis Ecclesia semper quantum est in memoria hominum, Apostolicæ Sedi fuerit obediens, & devota; felicis tamen memoriæ Innocentius Papa Prædecessor noster ob culpam Civium Mediolanensium Civitatem eorum subjiciens interdicto mandavit Suffraganeis ipsius Ecclesiæ, ut eidem nequaquam intenderent, quamdiu dicti Cives in sua contumacia perdurarent. Super quo Venerabilis frater noster Cremonensis Episcopus, qui fuit apud Sedem Apostolicam consecratus, speciale mandatum dicitur recepisse. Processu vero temporis dictis Civibus ad mandatum Ecclesiæ cum humilitate reversis, bonæ memoriæ Honorius Papa Prædecessor noster de communi fratrum suorum consilio, Tibi frater Archiepiscope tunc electo mandavit, ut ad ejus veniens præsentiam sine mora Consecrationis munus cum restitutione Suffraganeorum Mediolanensis Ecclesiæ recepturus, ac demum tibi munere Consecrationis impenso, Suffraganeis ipsius Ecclesiæ absolute sine qualibet districtione mandavit, ut eidem Ecclesiæ tamquam Metropoli suæ intenderent, & obedirent humiliter, ac devote illam reverentiam tibi, & Ecclesiæ sine detractione aliqua exhibentes, quam ipsi, seu prædecessores ipsorum consueverant vobis antiquitus exhibere. Innovavit etiam ipsius Ecclesiæ privilegium in quo inter cæteras ipsius Ecclesiæ Suffraganeas Cremonensem Ecclesiam numeravit. Nuper autem Venerabiles fratres nostri Ipporegien. & Brixien. Episcopi, ac dilectus filius Fulco Mediolanensis Canonicus a vobis ad Sedem Apostolicam destinati proposuerunt, quod cum dictus Episcopus a te frater Archiepiscope pluries ob rationabiles causas, ac demum ad Synodum evocatus venire penitus contempsisset, tu in eum sententiam excommunicationis promulgasti; quare petierunt humiliter, & instanter eamdem sententiam per Sedem Apostolicam confirmari, & eidem Episcopo nihilominus præcipi, ne tibi frater Archiepiscope, vel Mediolanensi Ecclesiæ se contumacem exhiberet de cætero, vel rebellem. Cæterum dilectus filius Rogerius Canonicus Cremonensis Procurator ejusdem Episcopi exadverso proponens, quod dicta excommunicationis sententia in supradictum Episcopum, qui de non obediendo tibi frater Archiepiscope dicti prædecessoris nostri mandatum speciale receperat post appellationem ad Apostolicam Sedem legitime interpositam fuerat promulgata, illam petiit irritam nunciari, & prænotatum præceptum ad præsens de gratia pro scandalo evitando differri. Cumque hujusmodi gratiam multis supplicationibus postulatam obtinere non posset, eo quod non videbatur gratiæ locus esse, ubi petebatur instantius. Justitia exadverso demum asseruit Cremonensem Ecclesiam esse a Jurisdictione Mediolanen. exemptam, ac propter hoc præceptum non debere fieri supradictum, nec jamdictam confirmari sententiam; sed irritari prorsus, vel potius irritam nuntiari. Licet ergo id falsum prima facie videretur, eo quod non erat verisimile exemptionem hujusmodi, si facta forte fuisset, nostram, & fratrum nostrorum memoriam effugisse; Volentes tamen sic per semitas ambulare Justitiæ, ut nulli daremus occasionem aliquam murmurandi deliberavimus certum eidem Episcopo terminum assignare, quo se nostro conspectui præsentaret, allegatam exemptionem si posset per Apostolicæ Sedis Privilegium probaturus, ipsi Procuratori ejus publice protestantes, quod si in hujusmodi probatione deficeret sæpedictum Episcopum parti alteri, cum per præassignatas rationes fundata esset ejus intentio in legitimis condemnaremus expensis. Interim autem idem Procurator sicut vir fidelis, & providus videns, quod eidem Episcopo tutum non erat subire onus probationis hujusmodi ab eo, quod proposuerat de exemptione probanda, spontaneo, & proculdubio provida voluntate recessit, & rediit ad postulandum gratiam sæpius postulatam; nihilominus humiliter postulando, ut super prædicta excommunicationis sententia memorato Episcopo dignaremur salubriter providere. Nos igitur attendentes quod cum jactura juris alieni non est gratia facienda, petitionem Procuratoris ejusdem super jamdicti dilatione mandati quantumcumque Civitatem Cremonen. tamquam unam de nobilibus, & magnis Civitatibus mundi sincero diligamus affectu, non duximus admittendam; sed de communi consilio fratrum nostrorum statuimus, ut sæpedictus Episcopus, & successores ipsius, & Ecclesia Cremonen. tibi frater Archiepiscope, & successoribus tuis, ac Mediolanensi Ecclesiæ illam reverentiam, & obedientiam curent exhibere de cætero, quam alii ejusdem Ecclesiæ Suffraganei vobis exhibent, & exhibere sunt soliti ab antiquo.

Eidem ab Honorio restitutæ.

Cremonensis Episcopus inobediens.

Mediolanen. Archiepiscopo subjicitur.

Clausulæ.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ Constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. die 23. Aprilis 1227. Pont. An. I.

Datum Laterani nono Kalendas Maji Pontificatus Nostri Anno Primo.

Quod

II.

Ex Regest. Vatic. Quod Populi noviter ad Fidem Catholicam conversi nulli, nisi Romanæ Ecclesiæ subjecti esse intelligantur, sub cujus protectione recipiuntur.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Conversis ad Fidem Christianam salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Ecclesia Romana, quæ vos in Christo Jesu per Evangelium noscitur genuisse, pro peculiari Populo sibi vos proposuit retinere, gaudens, & exultans, quod vos, qui sicut adolescentior filius peregre in regionem profecti longinquam eratis peccati mortui, revixistis, & estis, qui perieratis, inventi transformati secundum misericordiæ divitias in vasa gratiæ, qui vasa ire acta in interitum fueratis. Cum ergo vocati sitis in libertatem filiorum Dei, & ex aqua, & Spiritu Sancto renati, & ubi Spiritus est, debet esse libertas, ac valde indignum existeret, ut deterioris conditionis haberemini Conversi ad Fidem, quam Infideles essetis, cum potius secundum Apostolum diligentibus Deum omnia cooperentur in bonum, Personas vestras, & aliorum, quos ex vestra, seu alia quacumque gente in partibus illis converti ex gratia divina contigerit sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus statuentes, ut in libertate vestra manentes nulli alii sitis, quam soli Christo cujus efficimini acquisitionis Populus, & obedientiæ Ecclesiæ Romanæ subjecti.

Clausulæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ protectionis, & Constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. die 13. Maji 1227. Pont. An. I. Datum Laterani tertio nonas Maji Pontificatus Nostri Anno Primo.

III.

Ibidem. Confirmatio concessionis Castrorum Carpi, & Montis Baronzon per fel. recor. Honorium Papam Tertium alias Civitati Mutinen. factæ sub annuo Censu sexaginta Librarum.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Potestati, & Populo Mutinen. salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Proœmium. Sedis Apostolicæ providentia provide pensans causas locorum & temporum, & diligenter attendens merita singulorum iis, qui firmius consueverunt in ejus devotione persistere uberius consuevit gratiam exhibere, ut & devotos sibi beneficiis reddat magis obnoxios, & illorum exemplo ad devotionem suam provocet indevotos. Hinc est quod bonæ memoriæ Honorius Papa Prædecessor noster recolens sinceræ devotionis affectum, quem hactenus habuit ad Ecclesiam Romanam Civitas Mutinen. & attendens obsequia, quæ sibi exhibere poterit in futurum, Carpi, & Montis Baronzon Castra, quæ fuerunt claræ memoriæ Comitissæ Mathildis, cum Curtibus, & aliis pertinentiis suis vobis tempore suo custodienda sub certa forma commisit. Nos igitur vestris supplicationibus inclinati similiter custodienda vobis committimus Castra prædicta, ita videlicet quod ex illis ad mandatum nostrum guerram facietis & pacem, & Apostolicæ Sedis Legatos recipietis honorifice, ac honeste tractabitis in eisdem, & rationabiles, & antiquas consuetudines, quibus homines ipsorum locorum usque ad hæc tempora sunt gavisi, servabitis illibatas. Domos autem non cogetis eos in Civitate facere, quos etiamsi ad hoc obligastis, eosdem ab obligatione hujusmodi absolvetis: quod si contra prædicta, vel aliquod eorum feceritis, incurretis tercentarum Marcharum pœnam, ad quam vos Nobis, & Sedi Apostolicæ obligastis. Insuper Cameræ nostræ sexaginta libras provenien. Senatus in Festo Beati Michaelis mensis Septembris solvetis Census nomine annuatim.

Infeudatio per Honorium III. PP. facta.

Confirmatur sub iisdem conditionibus

Clausulæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Laterani Idibus Maji Pontificatus Nostri Anno Primo. Dat. die 15. Maji 1227. Pont. An. I.

IV.

Quod quicumque Religiosi ad Eremum Ordinis Camaldulen. transire possint.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto filio Priori Camaldulensi salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Fervor, & integritas Religionis, quæ in domo tua, & præsertim in Eremo per beneplacitum Conditoris, vigere cognoscitur, inducit nos propensius, & hortatur, ut petitiones tuas, quantum cum Deo possumus, prompto velimus animo exaudire. Exordium.

§. 1. Hac itaque ratione inducti, Tibi & Fratribus tuis auctoritate Apostolica indulgemus, eos qui de aliis Congregationibus venientes in Eremo vestro, dummodo elegerint, & promiserint sub Ordine, & habitu vestro, in Eremo perpetuo deservire, libere sine cujusque contradictione, retinere possitis, ita tamen quod non permittantur in sacris ordinibus, nisi de ipsorum ordinatione certi fueritis, ministrare. Nulli ergo omnino hominum &c. Si quis autem hoc attentare &c. Concessio.

Datum Anagniæ nono Kalendas Julii Pontificatus nostri anno primo. Dat. die 23. Junii 1227. Pont. An. I.

Con-

V.

Confirmatio Statutorum, & Libertatum Ordinis Sanctæ Mariæ Theutonicorum, ejusdemque Ordinis susceptio sub Apostolicæ Sedis protectione.

Ex Regisiro Vatic.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Hermanno Magistro Religiosæ Fraternitatis Hospitalis Sanctæ Mariæ Theutonicorum Hierosolymitan. ejusque Fratribus tam præsentibus, quam futuris in perpetuum, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium.

ETsi neque qui plantat, neque qui rigat fit aliquid, sed qui incrementum dat Deus; humana tamen diligentia impensioris curæ sollicitudinem debet impendere circa plantas, quæ adhuc novellæ fructus uberes afferunt, & uberiores suo tempore repromittunt. Cum igitur vestræ Religionis novella plantatio flores, & fructus odoris, & honestatis tempestiva fecunditate produxerit, & Deo incrementum dante, sic inceperit expandere ramos suos, & copiam promittere videatur; Nos qui Custodes in Dominica vinea positi, & cultores circa virtutum plantaria debemus diligentioris culturæ, ac curæ studium adhibere novellam plantationem vestram, roræ Apostolicæ gratiæ irrigare proponimus, & fæcunditatem bonorum operum, quo viget ad præsens, & vigebit divina favente gratia in futurum, vigilantis curæ impendio adjuvare. Eapropter dilecti in Domino filii vestris justis postulationibus clementer annuimus, & domum vestram, seu Hospitale in quo estis ad Dei laudem, & gloriam, atque defensionem suorum fidelium, & liberandam Christi Ecclesiam congregati, cum omnibus possessionibus, & bonis suis, quæ in præsentiarum legitime habere cognoscitur, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis præstante Domino poterit adipisci, ad exemplar felicis memoriæ Honorii Papæ Prædecessoris nostri sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus, statuentes, ut perpetuis futuris temporibus sub Apostolicæ Sedis tutela, & defensione consistant. Statuimus etiam, ut Ordo Fratrum Hospitalis Hierosolymitan. circa Pauperes, & Infirmos. Ordo vero Militiæ Templi circa Clericos, & Milites, ac alios fratres perpetuis ibidem temporibus observetur. Ad hæc statuimus, ut cum pro tuenda Catholica Ecclesia, & ea, quæ est sub Paganorum tyrannide, de ipsorum spurcitia eruenda intrepide laboretis, liceat vobis libere in usus vestros convertere ea, quæ de spoliis ipsorum cæperitis Paganorum, & ne de iis contra velle vestrum portionem alicui dare cogamini prohibemus. Præsenti quoque decreto sancimus, ut fratres in domo vestra Domino servientes, caste, & sine proprio vivant, & professionem suam dictis, & moribus comprobantes Magistro suo, aut quibus ipse præceperit subjecti, & obedientes existant. Præterea quemadmodum domus ipsa vestræ Sanctæ Institutionis, & Ordinis fons, & origo esse promeruit; ita omnium locorum ad eam pertinentium caput, & magistra in perpetuum habeatur. Ad hæc adjicientes præcipimus, ut obeunte te dilecte in Domino fili Hermanne domus jam dictæ Magister, vel tuorum quolibet successorum nullus ejusdem domus fratribus præponatur nisi Militaris, & Religiosa Persona, quæ vestram Religionem, & habitum sit professa, nec ab aliis nisi ab omnibus fratribus insimul, vel a majori, & saniori parte eorum, qui præponendus fuerit eligatur. Porro nulli Ecclesiasticæ, secularisve Personæ infringere, vel minuere liceat consuetudines ad vestræ Religionis, & Officii observantiam a Magistro, & fratribus salubriter institutas. Easdem quoque consuetudines a vobis aliquanto tempore observatas, & scripto firmatas, nisi ab eo, qui Magister extiterit consentiente tamen saniori parte Capituli non liceat immutari. Prohibemus insuper, & omnimodo interdicimus, ne ulla Ecclesiastica secularisve Persona a Magistro, & fratribus ejusdem domus exigere audeat fidelitates, hominia, juramenta, seu securitates reliquas, quæ a secularibus frequentantur; Fratribus quoque vestris post factam in domo vestra professionem, & habitum Religionis assumptum revertendi ad sæculum omnem interdicimus facultatem, nec alicui eorum fas sit post factam professionem, & semel assumptam Crucem habitum vestræ professionis abjicere, vel ad alium locum majoris, sive minoris Religionis obtentu, invitis, sive inconsultis fratribus, aut eo qui Magister extiterit, transmigrare. Nullique Ecclesiasticæ secularisve Personæ, ipsos suscipere liceat, vel tenere. Sane laborum vestrorum, quos propriis manibus, aut sumptibus colitis de possessionibus habitis ante Concilium generale, sive de vestrorum animalium nutrimentis, nullus a vobis Decimas exigere, vel extorquere præsumat. Ad hæc Decimas quas consilio, vel assensu Episcoporum de manu Clericorum, vel Laicorum habere poteritis quasve consentientibus Episcopis, & eorum Clericis acquiretis auctoritate vobis Apostolica confirmamus. Ut autem vobis ad curam animarum vestrarum, & salutis plenitudinem nihil desit, atque Sacramenta Ecclesiastica, & Divina Officia vestro Sacro Collegio valeant commodius exhiberi sancimus, ut liceat vobis honestos Clericos, & Sacerdotes secundum Deum quantum ad vestram scientiam ordinatos undecumque ad vos venientes suscipere, & tam in principali domo vestra, quam etiam in obedientiis, & locis sibi subditis vobiscum habere, dummodo si e vicino sint eos a propriis Episcopis expetatis iidemque nulli alii professioni, vel ordini obnoxii teneantur. Quod si Episcopi vobis concedere forte noluerint, nihilominus tamen eosdem suscipiendi, & retinendi auctoritate Sanctæ Romanæ Ecclesiæ licentiam habeatis. Si vero aliqui horum post factam professionem turbatores vestræ Religionis, aut domus fuerint fortasse inventi liceat. Vobis eos cum saniori parte Capituli amovere ipsisque transeundi ad alium ordinem, ubi secundum Deum vivere velint, & valeant dare licentiam, & loco ipsorum alios idoneos subrogare, qui etiam unius anni spatio in vestra Societate probentur, eoque pera-

Hospitale cum bonis omnibus sub Apostolica tutela suscipit.

Ei Paganorū spolia applicat.

Fratribus obedientia, & paupertas injungitur.

Domus Hierosolymitana Ordinis caput

De electione Magistri.

Ejusque Fratrum libertate.

Facta professione ab Ordine discedere non licet.

Exemptionū, & Privilegiorum concessio.

peracto si mores eorum exegerint, & utiles fuerint ad servitium domus vestræ inventi, tum demum professionem faciant Regularem promittentes se Regulariter vivere, ac Magistro proprio obedire; ita tamen, quod eumdem vobiscum victum habeant, & vestitum necnon Lectisternia hoc excepto, quod clausa vestimenta portabunt, sed nec ipsis liceat de Capitulo, vel cura domus vestræ se temere intromittere, nisi quantum fuerit eis a vobis injunctum. Præterea nulli personæ extra vestrum Capitulum sint subjecti, tibique dilecte in Domino fili Magister, tuisque successoribus tamquam Magistro, & Prælato suo deferant secundum vestri ordinis Instituta. Consecrationes vero Altarium, seu Basilicarum Ordinationes Clericorum, qui ad Sacros Ordines fuerint promovendi, & cætera Ecclesiastica Sacramenta a Diœcesanis suscipietis Episcopis, siquidem Catholici fuerint, & gratiam atque Communionem Apostolicæ Sedis habuerint, & ea gratis, & absque pravitate aliqua vobis voluerint exhibere. Alioquin liceat vobis Catholicum quemcumque malueritis adire Antistitem, qui nostra fultus auctoritate, quod postulatur impendat. Si quando vero loca deserta fuerint eidem Venerabili Domui ab aliquo pia devotione collata, liceat vobis ibidem ædificare Villas, Ecclesias, & Cæmeteria ad opus hominum ibidem manentium fabricare, ita tamen, ut in vicinia illa Abbatia, vel Religiosorum Virorum Collegium non existat, quæ ob hoc valeat perturbari. Cum autem Terræ cultæ vobis quolibet justo titulo conferentur, facultatem, & licentiam habeatis ibidem ad opus transeuntium, & eorum tantum, qui de mensa vestra fuerint, construendi Oratoria, & Cæmeteria faciendi. Est enim indecens, & periculo proximum Animarum Religiosos fratres occasione adeundæ Ecclesiæ se Virorum turbis, & mulierum frequentiæ immiscere. Quicumque sane in vestro Collegio suscipientur stabilitatem loci, conversionem morum, seque militaturos Domino diebus vitæ suæ sub obedientia Magistri vestri posito scripto super Altare, in quo contineantur ista, promittant.

Ordinationes aliaque Sacramenta ab Ordinario recipienda.

Facultas accceptandi Donationes.

Decernimus ergo, ut Receptores vestrarum Fraternitatum, sive Collectarum salvo jure Dominorum suorum in Beati Petri, & nostra protectione consistant, & pace in Terris, quibus fuerint potiantur: simili quoque modo sancimus, ut iis, qui fuerint in vestra Fraternitate recepti, ita quod Ordini vestro adhuc manentes in seculo sint oblati mutato habitu seculari, vel vobis inter vivos dederint bona sua retento sibi quamdiu in sæculo vixerint usufructu; si forsan Ecclesiæ ad quos pertinent a divino fuerint officio interdictæ, ipsosque mori contigerit, sepultura Ecclesiastica non negetur apud vestras, vel aliorum non interdictas Ecclesias, quibus elegerint sepeliri, nisi excommunicati, vel nominatim fuerint interdicti. Tales quoque Confratres, si eos Ecclesiarum Prælati non permiserint, apud suas Ecclesias sepeliri, apud vestras deferre possitis Ecclesias tumulandos. Præterea si qui fratrum vestrorum ad recipiendas easdem Fraternitates, vel Collectas a vobis missi fuerint in quamlibet Civitatem Castrum, vel Villam in eadem Civitate Castro, vel Villa una tantum Ecclesia ipsius ordinis fratribus in eorum jocundo adventu, semel aperiatur in anno, ut exclusis excommunicatis, & nominatim interdictis, divina ibidem officia celebrentur. Statuimus etiam, ut nulli Episcopo in Ecclesiis vobis, utroque jure subjectis, interdicti, vel excommunicationis sententiam liceat promulgare. Verumtamen si Generale interdictum Terræ fuerit in locis illis prolatum exclusis excommunicatis, & nominatim interdictis clausis Januis absque signorum pulsatione vos Divina Officia celebretis.

Donantibus privilegia concessa.

De Fraternitatum, & Collectarum receptoribus.

Quid agendū tempore generalis interdicti.

Decernimus insuper auctoritate Apostolica, ut apud quemcumque locum vos venire contigerit ab honestis, atque Catholicis Sacerdotibus Pœnitentiam, Unctionem, seu alia quælibet Ecclesiastica Sacramenta vobis suscipere liceat, ne forte ad perceptionem Spiritualium bonorum aliquid vobis desit. Quia vero omnes unum sumus in Christo, & non est personarum differentia apud Deum, tam remissionis peccatorum, quam alterius beneficentia, atque Apostolicæ benedictionis, quæ vobis indulta est tam familiam vestram, quam vestros participes esse volumus servientes.

Nulli ergo omnino hominum liceat prædictum locum temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur vestris, atque aliorum Dei Fidelium usibus omnimodis profutura salva in omnibus Apostolicæ Sedis auctoritate. Si quis igitur hujus nostræ Constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo, tertiove commonitus, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reumque se Divino Judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a Sacratissimo Corpore, & Sanguine Dei, ac Domini Redemptoris Nostri Jesu Christi alienus fiat, atque in extremo examine districtæ subjaceat ultioni. Conservantes autem hæc Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus benedictionem, & gratiam consequantur. Amen. Amen. Amen.

Clausulæ.

Datum Anagniæ per manum Magistri Sinibaldi Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Vice Cancellarii quinto Kalendas Augusti indictione quintadecima Incarnationis Dominicæ anno millesimo ducentesimo vigesimoseptimo, Pontificatus vero Domini Gregorii Papæ IX. anno primo.

Dat. die 28. Julii 1227. Pon. An. I.

VI.

Ibidem.

Ecclesia Sancti Theodori de Trebis, cum aliis tam loci ejusdem, quam Castrorum Filectini, & Vallispetrarum Ecclesiis, omni contradictione cessante, Anagnini Episcopi jurisdictioni subjecta declaratur.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Alberto Episcopo Anagnino, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Proemium.

LIcet generalis sollicitudinis nostræ labor debeat ad omnes extendi, quia sapientibus sumus, & insipientibus debitores; pro quiete tamen Ecclesiarum, quæ de Patrimonio Apostolicæ Sedis existunt, quo viciniores ei sunt, & specialius ad ipsam pertinent, sollicitius laborare debemus, ut tranquillitate habita in spiritualibus, & temporalibus suscipiant incrementum, cum parvæ res crescant concordia, & magnæ discordia dilabantur. Dudum siquidem tempore felicis recordationis Innocentii Papæ Prædecessoris nostri, Venerabilis Frater noster Episcopus quondam Anagninus Prædecessor tuus, contra Ecclesiam Sancti Theodori de Trebis, super subjectione ipsius, & aliarum Ecclesiarum tam loci ejusdem, quam Castrorum Filectini, & Vallispetrarum moverat quæstionem, quæ cum remanserit indecisa; tempore tandem bonæ memoriæ Honorii Papæ Prædecessoris nostri extitit suscitata te petente omnia jura Episcopalia in Ecclesiis supradictis, & respondente parte contraria, quod non recognoscebat Diœcesanum suum fore Anagninum Episcopum, etsi suus esset legitima erat præscriptione munita. Cumque multipliciter nisus fueris tuam intentionem fundare, ac pars adversa in defensionem suam, inter cætera proposuerit. Quod Ecclesia Sancti Theodori olim fuerat Cathedralis, & ad ipsam aliæ prædictæ Ecclesiæ pertinebant multi testes, hinc inde producti fuerunt plura Instrumenta exhibita, & diversæ rationes, & variæ introductæ. Porro cum partes, quæ longo tempore laboribus, & expensis fuerant fatigatæ; adhuc coram Nobis super hoc ducerent contendendum, demum ad commonitionem nostram saniori usi consilio, se provisioni nostræ posito in manibus nostris toto negotio submiserunt. Nos itaque utrique parti volentes dare quietem, attendentes quoque, quod a tempore, cujus non extat memoria, Anagnina Ecclesia, semper in Ecclesiæ Romanæ devotione permansit, a qua nulla eam potuit adversitas separare; & quod prædicta Ecclesia Sancti Theodori, licet forte aliquando Cathedrali honore præfulserit, propter paupertatem redditūum, & raritatem Populi Episcopali non convenit dignitati, dignum insuper reputantes si Prædecessores nostros Romanos Pontifices non solum imitemur; sed etiam superemus in gratia, quam fecerunt eidem Ecclesiæ Anagninæ pro eo quod de Civitate Anagnina ortum trahimus, & olim fuimus ejusdem Ecclesiæ filius, licet modo simus pater ipsius; de Fratrum nostrorum consilio præfatam Ecclesiam Sancti Theodori, & omnes alias supradictas Ecclesias tibi, & successoribus tuis, tamquam Diœcesanis Episcopis de providentia constituimus, quoad correctionem reformationem, institutionem, & destitutionem, & ad omnia alia jura Episcopalia perpetuo esse subjectas, quarta parte decimarum excepta, quam Abbas Sancti Theodori quiete percipiat in Ecclesiis prænotatis; Anagninus tamen Episcopus apud Ecclesiam eamdem Sancti Theodori in expensis ejusdem Ecclesiæ, sicut consuevit hactenus, commoretur, & ut etiam idem Abbas habeat ampliorem honorem, inter alios Ecclesiarum Diœcesis Anagninæ Prælatos, cum ad Ecclesiam Anagninam venerit, honoretur, prout consueverat honorari, & in Sancti Laurentii, & Sancti Nicolai Treben. institutionem obtineat de Episcopi Anagnini, qui pro tempore fuerit generali mandato, aliis omnibus juribus Episcopalibus, præter quartam decimarum eidem Episcopo reservatis. Cæterum tam in Sancti Theodori, quam in aliis dictorum locorum Collegiatis Ecclesiis Prælatorum electio ad Collegia examinatio vero, & confirmatio ad te, ac tuos pertineat successores.

Anagninus Episcopus jus supra hasce Ecclesias portendit.

Respondetur ex adverso.

Ecclesiæ supradictæ Anagnino Episcopo subjiciuntur.

Clausulæ.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ provisionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Anagniæ Idibus Augusti Pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 13. Aug. 1227. Pont. Anno I.

VII.

Ibidem.

Quod appellatione ad Sedem Apostolicam interposita non obstante, Episcopi procedant ad ulteriora in correctione Ecclesiasticorum fornicationi addictorum, nisi in literis ejusdem facti series specialiter habeatur.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis, & Episcopis universis ad quos literæ istæ pervenerint, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

DEsiderantes plurimum, ut mundentur qui ferunt vasa Domini, cum per fornicationis contagium honestas Ecclesiæ nimium inquinetur, pro correctione Clericorum maxime super incontinentiæ vitio vobis sub certa forma direximus scripta nostra. Quia vero jacentium in fornicatione sunt aliqui, qui tamquam jumenta computrescentes in stercore suo, correctionem nullo modo recipiunt, eligendo perire potius, quam parere; quorum quidam, ut hoc effugiant, interponentes ad Sedem Apostolicam appellationis obstaculum, aliqui autem citra appellationem in forma communi literas obtinent ab eadem, per quas eos, a quibus corriguntur, de hujusmodi vitio indebite inquietant: Nos ne vel tales correctionem super hoc eludere valeant, vel vos hac occasione vexari possitis providere volentes, cum ad peccatorum defensionem trahi non debeat, quod ad innocentum, & oppressorum præsidium est statutum, nec

Causæ dandi Decreti.

nec deceat inde defendi crimina, unde consueverunt gravamina relevari, auctoritate vobis præsentium indulgemus, ut per hujusmodi literas, nequaquam conveniri possitis, nec etiam teneamini a correctione cessare; nisi seriem facti contineant, & plenam de ipso fecerint mentionem.

Decretum.

Clausula.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. die 28. August. 1227. Pont. An. I.

Datum Anagniæ quinto Kalendas Septembris Pontificatus nostri anno primo.

VIII.

Ibidem.

Vide Raynaldum an. 1228 n. I.

Literæ Processus contra Fridericum Romanorum Imperatorem publicatæ die Cœnæ Domini, ac absolutio Subditorum ejus a juramento fidelitatis, nisi resipuerit.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei, Venerabilibus Fratribus universis Archiepiscopis Episcopis, & dilectis filiis aliis Ecclesiarum Prælatis, & Clericis per Apuliam constitutis, salutem & Apostolicam Benedictionem.

QUanto nobilius membrum in Ecclesiæ corpore læditur, tanto acrioribus doloribus cruciamur, qui Cephæ locum licet insufficientibus meritis obtinemus. Verum quia tectum vulnus, si dimittatur intactum, solet in scandalum corporis latius evagari; Nos olim viso, quod Fridericus Romanorum Imperator salutem propriam negligebat, dum salubre votum, quod Domino Deo voverat additis juramentis detrectabat exolvere non sine detrimento fidei, & gravi scandalo totius Populi Christiani, quia juxta sapientis edictum, vulnera dum sanas, dolor est medicina, doloris medicinalem Petri gladium in eum exervimus in spiritu lenitatis excommunicationis sententiam publicando, quam ipse in se voluntarius fecerat promulgari, nisi statuto termino transfretaret in Terræ Sanctæ subsidium, & alia promissa fideliter adimpleret, sperantes, ut percussus dolens ad percutientem se, in humilitate rediret Dominum exercituum requirendo, sed quod dolentes referimus, indurato corde medicinam exhorrens, & increpationem abhominans disciplinæ, immo malleum velut stipulam reputans non solum nulla penitudine se correxit; verum etiam adiciens peccata peccatis contra se Dominum audacter irritat, ultra quam recensere nos deceat, ne videamur in ejus conviciis delectari, qui conversionem desiderabiliter expectamus. Inter alia namque claves contemnens Ecclesiæ, quibus Dominus Beato Petro, & Successoribus ejus ligandi, & solvendi contulit potestatem, sibi facit celebrari, vel potius quantum in ipso est prophanari divina in enormius Animæ suæ periculum, & enervationem totius Ecclesiasticæ disciplinæ. Unde timentes ne plaga ejus fieret penitus desperabilis, si male permitteremus obduci neglecti vulneris cicatricem, & eo insanabile, quo insensibile redderetur, malagma studuimus apponere sanativum, utinam studium nostrum optatum habuisset effectum. Cum enim piæ recordationis Honorius Papa Prædecessor noster per bonæ memoriæ Tusculanum, & Sabinensem Episcopos, & dilectum filium Magistrum Gualterum Notarium nostrum, & Roffridum Clericum Cameræ Nostræ, & Abbatem Sancti Martini Viterbien. Cistercien. Ordinis eumdem Imperatorem diversis temporibus, super diversis articulis, in quibus Deum, & Ecclesiam graviter offendebat, diligenter commoneri fecisset; Nos adhuc humiliantes vim auctoritatis Ecclesiæ ad præsentiam ejus dilectos filios Thomam Tituli Sanctæ Sabinæ Presbyterum, & Othonem Sancti Nicolai in Carcere Tulliano Diaconum Cardinales curavimus destinare, ut eum super præmissis, & subsequentibus vice nostra salubriter commonerent. Qui licet de contingentibus nil omiserint, nequaquam tamen eum potuerunt ad pœnitentiam revocare, utinam ad nequiora nequaquam manus illicitas extendisset. Quare ne videremur deferre homini contra Deum, ecce justitiam in judicium convertentes in proxime præterito festo Cœnæ Dominicæ in prædictum Imperatorem excommunicationis sententiam solemniter duximus promulgandam, tum pro eo quod, ut præmissum est, non transfretavit in subsidium Terræ Sanctæ, nec promissum numerum militum in expensis suis tenuit, vel transmisit, nec pecuniam, quam promiserat destinavit, tum quia Venerabilem Fratrem nostrum Tarentinum Archiepiscopum ad Sedem propriam accedere non permittens, eum Populum suum non patitur visitare, tum etiam quia Templarios, & Hospitalarios bonis mobilibus, & immobilibus, quæ habebant in Regno, temere spoliavit, & quia compositionem factam inter ipsum, & Comites Celanen., & Raynaldum de Aversa pro cujus observatione Romana Ecclesia ad precum ejus instantiam fidejussit, servare contemnit: Et quia Comitem Rogerium Crucesignatum sub Apostolicæ Sedis protectione receptum, Comitatu, & aliis terris indebite spoliavit, & filium ejus in captivitate detentum ad mandatum Apostolicum sæpius iteratum reddere denegavit. Adjecimus quoque, ut loca quælibet, ad quæ ipse pervenerit, Ecclesiastico subjaceant interdicto, ut quamdiu præsens fuerit ibidem, nulla divina officia celebrentur officio, beneficioque privantes omnes cujusque professionis, vel Ordinis, qui ei postquam denunciatus fuit excommunicatus a Nobis, divina sibi ausu temerario celebrarunt, & antequam ad mandatum Ecclesiæ redeat de cætero celebrabunt. Illud etiam non duximus omittendum, quod si de cætero se officiis divinis ingesserit, contra eum, tamquam contra Hereticum, & Clavium Ecclesiæ contemptorem severitate debita procedemus, & si ab Ecclesiarum, & Ecclesiasticarum Personarum oppressionibus non destiterit, aut non cessaverit a conculcatione Ecclesiasticæ libertatis, vel excommunicatione contempta redire non curaverit ad mandatum Ecclesiæ, omnes qui sunt ei juramento fidelitatis astricti, & specia-

Fridericus excommunicatus sub conditione;

Non resipiscit, votaque frustratur.

Potius indurescit flagitia que addit flagitiis.

Quanto studio ejus salutem curaverit Sedes Apostolica.

Sed frustra.

Excommunicatus declaratur a Gregorio in die C.D.

Causæ excommunicationis latæ,

Sacris interdicitur, eique ea ministrantes excommunicantur.

cialiter homines Regni a juramento, quo sibi tenentur absolvemus, & denunciabimus absolutos, quia juxta decretum felicis recordationis Urbani Papæ Secundi Prædecessoris nostri fidelitatem, quam Homines Christiano Principi juraverint, Deo, ejusque Sanctis adversanti, & eorum præcepta calcanti, nulla auctoritate persolvere cohibentur. Et si non cessaverit ab oppressione Pupillorum Orphanorum, & Viduarum seu Nobilium, & aliorum hominum Regni, vel ejus destructione, quod ad Romanam Ecclesiam specialiter noscitur pertinere, pro quo etiam Prædecessoribus nostris, & Ecclesiæ Romanæ juramentum fidelitatis exhibuit, & homagium præstitit, merito poterit formidare se jure feudi privandum. Ideoque Universitatem vestram monemus, attente per Apostolica vobis scripta præcipiendo mandantes, quatenus singuli prædictam sententiam solemniter publicantes denuncietis eam singulis diebus Dominicis, & festivis.

Si permanserit contumax absolvendi a juramento fidelitatis Subditi: Ipseque Regno privandus.

Dat. Laterani duodecimo Kalendas Aprilis Pontificatus nostri anno primo. (a)

Dat. die 21. Martii 1226. Pont. An. I.

IX.

Iisdem.

Castrum Avillani a Comite Sabaudiæ Sedi Apostolicæ donatum eidem Comiti conceditur in Feudum.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto filio Nobili Viro Comiti Sabaudiæ, salutem & Apostolicam Benedictionem.

Sinceritatem tuam in Domino commendamus, quod semper fuisti Apostolicæ Sedis devotus, & in devotione hujusmodi continuo crescere studuisti. Nunc etiam te devotiorem exhibens ex devoto Romanam Ecclesiam Matrem, & Dominam desideras specialem habere, paratus fidelis, & Vassallus ipsius fieri, & dare sibi Castrum Avillani, quod juris tui, & proprietatis existit, & illud in Feudum recipere ab eadem. Quare vestris desideriis annuentes dilecto filio nostro Georgeo Tituli Sancti Marci Presbytero Cardinali Apostolicæ Sedis Legato nostris damus literis in mandatis, ut Ecclesiæ Romanæ nomine a te, tam juramentum fidelitatis, quam dictum Castrum, sine præjudicio juris alieni recipiat, & illud tibi vice nostra concedat in Feudum.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum quarto Idus Aprilis Pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 10. Aprilis 1228. Pont. An. II.

X.

Ex Martene Thesaur. inecdot. Tom. I. col. 947.

Commissio Episcopo, & duobus Canonicis Capituli Cenomanen., ut confirment sententiam excommunicationis in Ducem Britanniæ, & interdicti in Terras ejus latam: & si non resipuerit, Vassallos ejus ab obedientia illi debita absolvant.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri M. Episcopo, & Magistris de la Valle, & R. de Danfront Canonicis Cenomanensibus, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Si Nobilis Vir Comes Britanniæ potentiam recognosceret a Domino sæculorum, studeret utique ipsam in ejus beneplacitis exercere diligendo, quæ diligit, diligentes se, & sectando quæ ad omnia valet pietatem; Sed dolentes referimus, gratiæ gratis ingratus, quasi de industria recessit a Deo, nec attendens, quod sit malum, & amarum Dominum reliquisse, nec ejus apud ipsum esse timorem, cor suum contra ipsum pertinaciter elevavit, & spiritu ad superbiam obfirmato se contra Omnipotentem patenter erexit, eique manifeste rebellans, non solum tetendit contra eum damnabiliter manum suam, verum etiam alios ad rebellandum iniquis conjurationibus sibi colligans animavit. Cum enim sciat, vel scire debeat, quod unica Christi Sponsa cum Sponso unum est corpus, nec alteri sine altero injuria, vel molestia valeat irrogari: Dictus Comes ut Sponsam provocet Ecclesiam liberam utique, utpote Sanguine Christi redemptam nititur de terra sua damnabiliter ancillare, non attendens, quod non est dignus cum filiis liberæ testamento patris hæres adscribi, qui matrem gestit subjicere servituti, alias quasi filius degenerans in privignum, matrem multipliciter tribulat, & affligit. Præcisos si quidem ab Ecclesiæ corpore per excommunicationis sententiam sibi quasi gratanter incorporans, non solum eis gratanter communicat, sed alios communicare compellit, quia in curia sua illos ad agendum admittit, nec patitur, ut eis excommunicationis sententia opponatur. Quin etiam quemcumque in excommunicatione perdurantem, monitum ab Ecclesia redire ad unitatem Ecclesiæ compellere parvipendit, nec a Baillivis, vel Subditis suis, compelli permittit. Et sic contemptis Ecclesiæ clavibus, enervatur in partibus illis vigor Ecclesiasticæ disciplinæ, in enorme dispendium Fidei, & grave scandalum Ecclesiæ generalis; Cum autem Venerabiles Fratres nostri, Rhedonensis, Maclovienses, Dolensis, Briocensis, & Trecorensis Episcopi proinde attendentes, quod si non annuntiarent impietatem suam impio, ille quidem in impietate sua moreretur, sanguis autem ejus requireretur de manu eorumdem; ipsum monuerunt diligenter, ut ad Ecclesiæ suæ rediens unitatem, ab hujusmodi ejus præsumptionibus abstineret: ille renuens accipere disciplinam, eligensque perire potius quam parere, non solum monitis nullatenus acquievit, sed exinde gravius indignatus novas nocendi maneries adinvenit. Ut enim alios in errorem suum

Deplorat flagitia Comitis Britanniæ. Corripitur a Prælatis. Sed indignatur.

(a) Patet hinc computatos a Gregorio Pontificatus sui annos a die intronizationis, non autem electionis.

suum alliceret multos complices, cum Baronibus, & aliis militibus apud Rothonense Monasterium colloquium celebravit, multis inique suggessit, quod Ecclesia gravabat eumdem, excommunicans fere ne faveat prohibendo, astruens quoque fallaciter omnes Laicos ab Ecclesia multipliciter aggravari, & specialiter in tertia parte judicii defunctorum, necnon in decimis subtrahendis de manibus laicorum, sophisticum, impium, & nequissimum juramentum præstitit, & recepit ab eis, quod servabunt sessivas suas, nec de cætero Ecclesiasticorum soprisas tolerabunt; ut sic sub velamento justitiæ, quod de bonis Ecclesiasticorum habent, inique retinerent, & qui tenentur reddere, non persolvant. Conjuratores autem hujusmodi se reputant obligatos ad excommunicatos minime devitandos, nec compellendos quantocumque tempore in excommunicatione perstiterint indurati, & ad tertiam partem judicii defunctorum Ecclesiis Parochialibus non reddendam, laudabilem consuetudinem pietate fidelium nequiter infringendo, & ad alia multa teneri se credunt, quæ vergunt in periculum animarum. Baillivi vero, & Senescalli Comitis supradicti juramentum prænotatum a militibus, & aliis hominibus ejus, qui apud Rothonense Monasterium non convenerant extorquentes, eos expresse ad prædictos articulos obligarunt. Quare prædicti Episcopi nolentes, sicut nec debebant tantam nequitiam contra Deum, & Ecclesiam concinnatam æquanimiter comportare, in omnes illos qui præstiterant, vel præstarent hujusmodi Sacramentum, seu præstitum in Ecclesiarum præjudicium observarent, generalem excommunicationis sententiam pertulerunt excommunicantes nihilominus Comitem nominatum, pro eo quod quasi contemnens claves Ecclesiæ excommunicatos non solum non vitat, sed nec vitare permittit, eos passim ad agendum, & ad alios actus ..... admittendo compellit, ut tenetur, vel compelli permittit redire ad Ecclesiæ unitatem. Licet prædictus Redonensis Episcopus in personam ejusdem Comitis excommunicationis, & interdicti in terram, quam tenet de Demanio in Diœcesi Redonensi, sententias promulgasset pro damnis, & injustitiis, quas sibi, & capitulo Redonensi super hominibus, & possessionibus suis temere irrogaret; propter quod etiam idem Episcopus ad vos nostras litteras impetravit, ut easdem sententias facientes firmitus observari, illos qui eidem Comiti faverent in crimine censura percellatis eadem, nec permitterentur prædictos Episcopum, & Capitulum, ab eodem Comite, vel fautoribus suis temere molestari, molestatores per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo: contestaturi nihilominus, quod nisi Comes ad cor rediens mala attentata celeriter revocaret & Deo, & hominibus satisfaceret competenter, nos absolveremus a fidelitate Vasallos ipsius. Cæterum quamvis mandatum Apostolicum fideliter exequentes, sæpedictum Comitem super iis monueritis diligenter, ipse tamen nolens intelligere, ut bene agat, non solum memoratis Episcopis, & Capitulo satisfacere, & alia revocare, quæ contra Ecclesiam egerat, non curavit: verum etiam factus de protervo protervior, eosdem Redonensem, Briocensem, Trecorensem Episcopos suis redditibus spoliatos ab Ecclesiis suis exulare compellit, propter quod exules ipsi in prædictum Comitem excommunicationis sententiam promulgantes, singuli Diœceses suas supposuerunt Ecclesiastico interdicto; At dictus Comes percussus non dolens, imo malleum velut stipulam reputans, Ecclesias, & Ecclesiasticas personas odio prosequitur nequiori, quia si qui de terra sua injuriantur eisdem quod frequentius, & tutius faciunt, scientes se illi placere, non solum injuriam passis defensionis auxilium denegat requisitus: verum etiam favens injuriantibus non patitur decimas trahi de manibus Laicorum, nec permittit eos in foro Ecclesiastico super decimis conveniri: & pietatis invisor terrarum eleemosynas Ecclesiis non sustinet fieri consuetas: Ecclesias modis omnibus quibus potest evacuat, & enervat: Clericorum autem parentes, & alios consanguineos, seu Laicos super aliquibus juribus auctoritate Apostolica, seu Metropolitica extra suam Diœcesim trahunt in causam Comes, & Baillivi ejus, capi faciunt, & a subditis ejus capi permittunt, & tam diu detineri captivos, donec renuntient quæstioni: alias Ecclesias breviter intollerabilibus cruciat injuriis, & jacturis sicut nobis prædictorum Episcoporum lacrymosa querela, & aliorum Prælatorum fide dignorum solemnis insinuatio patefecit. Cum igitur tanta sævitia, vel perfidia non sit ulterius toleranda, cum etsi ex se minus sit enormis, multo tamen propter exempli perniciem existens enormior, facile posset in subversionem fidei, & Ecclesiasticæ libertatis exterminium redundare: Discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus prædictas excommunicationis, & interdicti Sententias solemniter publicantes, & facientes per partes publicari vicinas renovetis easdem singulis Dominicis diebus, & festivis, & faciatis auctoritate nostra submoto appellationis obstaculo, usque ad satisfactionem condignam inviolabiliter observari, totamque terram ejus, necnon loca ad quæ idem Comes pervenerit super ponentes Ecclesiastico interdicto; ita quod ibi nullum divinum officium celebretur præter pænitentiam morientium, & baptismata parvulorum, donec idem Comes super præmissis omnibus satisfaciat competenter. Prænotatum autem juramentum apud Rothonense Monasterium celebratum quod præsumptum illicite servari non potest, mutantes juratores, ut id abjurent appellatione remota per censuram Ecclesiasticam compellatis. Clericos quoque in ejus servitio familiariter commorantes, ut ab ipso recedant, monitione præmissa, per subtractionem beneficiorum, & excommunicationis sententiam appellatione remota cogatis. Alios quoque complices, & fautores, nisi moniti resipuerint sententia simili percellatis. Quod si forte dictus Comes, nec sic ad cor redierit, ut Deo, & Ecclesiæ, & injuriam passis super præmissis omnibus intra quatuor menses, postquam a vobis monitus fuerit, satisfactionem exhibeat competentem, Vasallos & confederatos ejus a fidelitatis, & confederationis ipsius iuramentis penitus absolvatis. Quod si non omnes iis exequendis potestis interesse: tu ea Frater Episcope, cum eorum altero nihilominus exequaris. Verum

Alios impellit ad flagitia.

Excommunicatur, cum suis ab Episcopis.

De mandato Sedis Apost. monitus ut ad cor rediret.

Sed nova patrat scelera.

Delegatis Apostolicis committitur, ut sententias excommunicationis in eum, & fautores latas publicent, & servari faciant.

rum quia medicinalem Petri gladium non formidantes, sæculari sunt gladio comprimendi, ne de sua malitia glorientur; serenitatem regiam rogamus, monemus, & exhortamur attente, quatenus prudenter attendens, quod nisi præfatus Comes in hujusmodi protervia confundatur, gravia inde pericula possent formidari, fidei zelo succensus, & parentum suorum exemplis inhærens, illum, ut ad Ecclesiæ redeat unitatem tradita tibi cælitus potestate compellas, ita prosecuturus Com. , . Christi, quod ex inde propitiationem divinam uberius merearis, & nos sinceritatem tuam debeamus merito commendare.

Dat. die 29. Maji 1228. Pontific. Anno II.

Datum Assisii quarto Kalend. Junii Pontificatus nostri anno secundo.

X I.

Ex Dacherii Spicileg. Tomo 6. pag. 30.

Approbatio Statutorum Abbatum Ordinis Sancti Benedicti in Provincia Narbonen. ad restaurandam Regularem disciplinam.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Abbatibus tam exemptis, quam non exemptis Provinciæ Narbonensis salutem, & Apostolicam Benedictionem.

De Capitulis Provincialibus a Regularibus quotannis cogendis.

CUm pro reformatione Regularis Ordinis fuerit a felicis recordationis Innocentio Papa Prædecessore nostro in Concilio generali statutum, ut in singulis Regnis, sive Provinciis deberent Regularium Capitula celebrari, & ex eo quod ii, qui præsidere debeant Capitulis, cogendi rebelles non videbantur habere aliquam potestatem nonnulli Abbates, & Priores despiciebant ad hujusmodi Capitula convenire, bonæ memoriæ H. Papa Prædecessor noster eis, qui præsiderent Capitulis potestatem coactionis indulsit. & Capitula eadem annis singulis celebrari constituit, cum hoc crederet plurimum expedire. Propter quod dilectis filiis B. .... Grassensi, & A..... Sancti Hilarii, & G..... Sancti Pontii de Tomeriis Abbatibus præsidentibus Capitulo Provinciæ Narbonensis super celebrando in ea Capitulo super certa forma suas litteras destinavit, qui juxta directum sibi mandatum, advocatis duobus Cisterciensis Ordinis vicinis Abbatibus quædam edidere statuta, quæ nostro fuerunt examini destinata, & suppliciter extitit postulatum, ut dignaremur ea corrigere, ac correcta salubriter approbare, quatenus eorum devotio concepta ex iis, quæ prædicti Prædecessores nostri super Ordinis reformatione studiosius nutriatur, & nostris salubribus exortationibus irrigata fructum proferat salutarem. Cum itaque dictus Abbas Grassensis, qui propter hoc ad præsentiam nostram venit prudenter, ac diligenter nobis exposuerit statuta prædicta, & etiam quædam alia, quæ reformationem vestri Ordinis impediunt, vel retardant; necnon etiam difficultates quas quidam vestrum esse in quibusdam statutorum ipsorum articulis afferebant, super reddenda videlicet plenissime ratione de administrationibus, & spontanea resignatione administrationum ipsarum annis singulis facienda, & residentia trium Monachorum in administrationibus extra Monasteria constitutis, & abstinentia carnium tam districta; Nos statuta eadem diligenter examinari, & corrigi fecimus, & correcta, ac approbata a nobis, vobis sub Bulla nostra duximus remittenda, & ea inviolabiliter observari mandamus; volentes atque præcipiendo mandantes, ut Præsidentes vestro Capitulo, & Visitatores Monasteriorum jam dictæ Provinciæ, omni contradictione excusatione, ac appellatione remotis, ipsa faciant in singulis ejusdem Provinciæ Monasteriis, & Prioratibus Monachorum, & Monialium vestri Ordinis irrefragabiliter observari, secundum statutum prædicti Concilii vice nostra visitantes, corrigentes, & reformantes, quæ correctionis, & reformationis officio viderint indigere.

Statuta a Delegatis Apost. lata pro Ordine Cisterciens. Provinciæ Narbonen.

Gregorio supplicatum, ut ea approbaret, quod præstat.

Eorumque præcipit observantiam.

Monemus itaque charitatem vestram, & hortamur in Domino, quatenus sollicite, sicut convenit, attendentes, quod suave est jugum Domini, & onus ipsius leve, servituti divinæ fiducialiter colla subdatis, quia licet incipientibus angustæ viæ Domini videantur, paulatim tamen assueti currunt hilariter in mandatorum suorum semitis servi ejus. Tenor autem Statutorum ipsorum talis est,

Statuta.

In Nomine Domini. Amen.

Anno gratiæ millesimo ducentesimo vigesimo sexto, septimo idus Decembris.

Cum universi Abbates Monachorum nigrorum Provinciæ Narbonensis apud Monasterium Sancti Tiberii Agatensis Diœcesis secundum mandatum Apostolicum pro reformatione Ordinis ad celebrandum Provinciale Capitulum convenissent; Nos Frater B. Dei permissione dictus Abbas Crahæ, & A. Sancti Hilarii Abbas de assensu Venerabilis Fratris G. Dei gratia Abbatis Sancti Pontii de Thomeriis, qui in gravi infirmitate positus nobis vices suas commiserat in hac parte, advocatis nobiscum Venerabilibus Patribus B. Fontisgridi, & R. Vallismagnæ Abbatibus Ordinis Cisterciensis, auctoritate Apostolica qua fungimur in hac parte, habito diligenti tractatu, & ipso Capitulo approbante, invocata Spiritus Sancti gratia, ad correctionem, & reformationem Ordinis processimus in hunc modum.

Abbates, Priores &c. reddant rationem suæ administrationis in Capitulo Generali cujusque Monasterii.

I. Statuimus, ut in singulis Abbatiis, & Prioratibus Conventualibus, certa dies generalis Capituli assignetur, in qua tam ipse Abbas, quam omnes Obedientiarii, & Priores reddant in scriptis de suis administrationibus plenissimam rationem, ita quod omnes, qui administrationes aliquas tenuerint, reddant computum tam de receptis, quam de expensis anni præcedentis, & renuntient absolute, omni excusatione, dilatione, ac contradictione remotis, etiam non requisiti, in manu sui Abbatis administrationibus suis, nihil penes se, vel alium penitus retinentes. Abbates tamen eos restituant, quos invenerint, fideliter, & humiliter ministrasse, ut sic servetur, & devota humilitas in subjectis, & utilis providentia in Prælatis. Si quis hujus Statuti transgressor fuerit, de proprio Monasterio expellatur, & in alio Monasterio detrudatur, nec aliqua ratione in proprio Monasterio recipiatur usque ad nutum Capituli generalis.

Quales eligi debeant Priores Claustrales.

II. Statuimus, ut Priores Claustrales instituantur providi, & discreti; secundum quod in Congregatione inveniri poterunt aptiores.

Quod

Quod si forte in suis Monasteriis non inveniuntur . . . . assumantur.

Lectio Regulæ in Capitulo. III. Item statuimus, ut quotiens sententia regulæ pronunciatur in Capitulo a Præsidente, vel ab eo, cui jusserit ille, qui præsidet, exponatur.

Silentium quibus in locis præsertim tenendum. IV. Item statuimus, ut silentium teneatur semper in Oratorio Monasterii, Refectorio, & Dormitorio, & in Claustro nisi horis ad loquendum statutis. In Monasteriis vero, in quibus vota fidelium concurrunt, loquendi licentia cum moderamine personis necessariis sit permissum.

Iter facientes Breviarium habeant. V. Item statuimus, ut Monachi in Sacris Ordinibus constituti in longo itinere profecturi sine Breviario, vel Psalterio non mittantur.

Sine licentia Superioris de Monast. non exeant Monachi. VI. Item, quod Monachi non exeant Claustrum aliquo modo, vel aliqua occasione, sine licentia Abbatis, vel Prioris, & nisi expresserint causam itineris. Quod si præsumpserint, redeuntes sine satisfactione non admittantur. Eadem pœna infligatur iis, qui de obedientiis ad Monasterium redierint sine licentia Superioris, & suarum testimonio litterarum: ac per hoc Abbates non sint faciles in concedenda licentia Claustralibus exire de Monasterio; nec in paternis Domibus, vel Laicorum quorumlibet diutius immorari, ne inter seculares habeant materiam evagandi.

Quid observandum in recipiendis tum infantibus, tum aliis, & quando professionem emittere debeant. VII. Item statuimus, quod infantes, qui recipiuntur in Monasteriis, & quotidie audiant Regulam exponi, & Scholam non exeant, donec legitimæ sint ætatis, & tunc professionem faciant, & benedictionem accipiant secundum formam Regulæ. Illi vero, qui in perfecta ætate intrant Monasterium, sive sint Laici, sive Clerici post annum professionem faciant, & benedictionem accipiant. Qui vero profiteri, vel benedici noluerint, tunc recedant. Abbates vero, qui circa hoc extiterint negligentes, sint in pane, & aqua septem Feriis sextis continuis. Si vero in prædicta pœnitentia fuerint negligentes in sequenti Capitulo gravius puniantur.

Non minus quam tres Monachi in quolibet Prioratu. VIII. Item statuimus, & firmiter volentes observari, ut minus quam tres Monachi non sint residentiam facientes in aliquo Prioratu, vel aliqua obedientia, seu qualibet administratione extra Monasterium constitutis. Et si redditus alicujus Ecclesiæ non sufficiunt ad sustentationem ipsorum, aliæ Ecclesiæ in qua residerint adjungantur, ita quod sint eidem Ecclesiæ annexæ, & sint sub cura, & administratione illius, cui per Abbatem cura, & amministratio ejusdem concessa fuerit Prioratus.

Nullus aliquid recipere, vel proprium habere præsumat sine Superioris permissu. IX. Item statuimus, ut nullus Monachorum, seu Conversorum utriusque sexus de cætero proprium habere præsumat per se, vel per alium nomine doni, vel commandæ, seu exenii, vel æulogii, vel alio aliquo modo, nisi quod jusserit, vel permiserit Abbas, & si quis forte aliquid proprii habet, vel alius pro eo, sine contradictione incontinenti resignet Abbati, seu Priori Abbatem proprium non habenti: nec aliquid præsumat aliquo modo dare, vel accipere, neque etiam litteras sine jussione, seu permissione Abbatis. Si autem monitus retinere præsumpserit aliquid, a domo propria penitus expellatur, & in alio Monasterio retrudatur, nec aliqua ratione in proprio Monasterio recipiatur usque ad nutum Capituli generalis. Apud quem vero proprietas in morte inventa fuerit, in signum suæ perditionis in sterquilinio subterretur: sub eadem pena expresse injungimus, ut obedientiarii cedentes administrationibus nihil de ipsa administratione retineant, sed omnia integre restituantur Abbati.

Quas artes, & quibus conditionibus exercere Monachi possint. X. Item statuimus, ne Monachi fiant, in causis aliquibus advocati, nisi in causis sui Monasterii, & sui Ordinis, & cum licentia Superioris. Transgressores vero animadversione congrua puniantur. Medici vero, Scriptores, vel alii artifices Monasterii cum omni humilitate, & reverentia faciant, si Abbas permiserit ipsas artes. Quod si aliquis ex eis pro scientia artis suæ superbierit, eo quod aliquid conferre Monasterio videatur; hic talis secundum regulam ab artis suæ officio donec humiliatus fuerit evellatur.

De mutuo accipiendo, & de donationibus. XI. Item statuimus, quod Abbates, & Priores abstineant ab immoderatis, & illicitis donationibus. Monachi autem sive simplices fuerint, sive officiales ab omni prorsus abstineant donatione sine licentia Abbatis proprii, nec pecuniam mutuo accipiant, nec aliquod depositum sine consensu Abbatis, vel Prioris. Si autem officiales fuerint, non possint ultra centum solidos sive integraliter, sive particulariter accipere mutuo sine consensu speciali sui Superioris.

Visitatores audiant computa Monasteriorum. XII. Item statuimus, ut Visitatores audiant computum ab Abbatibus, & Abbatissis, & a Prioribus, & Abbates proprios non habentibus super debitis, & statu domus.

Hospites cum maxima charitate recipiantur. XIII. Item statuimus, ut Hospitibus, & Religiosis præcipue ab his, qui præsunt congruus honor, & humanitas in hospitalitate exhibeatur. Alioquin, qui circa hospitalitatem contemptor, aut negligens inventus fuerit, & maxime si supervenientes non admiserit, is cujus culpa hoc evenerit, tribus diebus in pane, & aqua abstineat, & expensas illius diei restituat hospitibus non receptis.

Qui cibi Hospitibus apponendi sint. XIV. Item statuimus, quod hospitibus in Monasteriis, & Prioratibus carnes nullatenus præbeantur nisi die Dominica, & tertia, & quinta feria: tamen circa Episcopos, & excellentiores personas, & supervenientes infirmos dispensare liceat secundum arbitrium Præsidentis.

Monachi carnibus prorsus abstineant, quæ tamen infirmis permittantur. XV. Item statuimus, ut omnes Monachi ab esu carnium abstineant, nisi fuerint debiles, vel ægroti, & hoc deligentia Abbatis, vel Prioris si Abbas defuerit. At ubi meliorati fuerint, a carnibus abstineant. Illas vero carnium refectiones, quæ sanis in quibusdam Monasteriis certis temporibus in infirmariis exhiberi consueverant penitus amputamus; mandantes, ut redditus, qui ad hoc fuerant deputati, in necessitatibus Fratrum, atque debilium misericorditer expendantur; Abbates vero infirmitatis, vel debilitatis causa in suis Cameris, ut secretius, & honestius poterunt carnibus uti possint, advocatis secum aliquibus de Conventu debilibus, vel infirmis. Sane Abbas, vel Monachus in itinere constitutus ad vicina divertat Monasteria, si debilitate, vel infirmitate fuerit occupatus; Si vero non poterit, ut secretius, & honestius poterit, carnibus uti possit. Idem in Prioratibus, & obedientiis, & administrationibus

bus extrinsecis de abstinentia, & esu carnium decernimus observandum. Transgressores vero hujus Constitutionis tam favorabilis pro qualibet comestione carnium in pane, & aqua abstineant una die. Si autem correcti noluerint emendare, secundum qualitatem, & quantitatem transgressionis gravius puniantur. Abbates vero si circa correctionem, & observationem hujusmodi fuerint negligentes poena simili percellantur.

Vestes quales esse debeant. XVI. Item statuimus, ut indumenta Monachorum clausa sint, & non sint in colore, & scissura, nec in mensura reprehensibilia, nec sumptuosa, & recipientes nova, vetera semper reddant vestiario, pauperibus eroganda. Illas quidem vestes, quæ vulgo Balandrava, & super toti vocantur, & cellas rubeas, & fræna, & calcaria deargentata penitus amputamus. Transgressoribus autem vestimenta, & ornamenta hujusmodi inordinata per Abbates suos, vel Visitatores, qui hæc compererint, auferantur; & si incorrigibiles fuerint, Obedientiarii suis obedientiis priventur, & claustrales regulariter puniantur. Illud autem duximus prohibendum, ne Monachis detur pro victu pecunia, vel vestitu, vel occasione hujusmodi assignentur redditus alicui, & si forte hucusque fuerant assignati, ab eo penitus auferantur. Si qua vero fuerint legata, vel relicta pietatis intuitu sive communiter, sive personaliter, illud totum in communes usus cedat, ne alicui detur occasio proprium retinendi.

Conspiratores, & fures a Monaster. expellantur. XVII. Item statuimus, ne aliquis præsumat aliquem defendere conspirando. Conspiratores vero manifesti, fures, & enormiter percussores a suis Monasteriis penitus excludantur, ac in aliis detrudantur, nec in suis Monasteriis admittantur, nisi communicato consilio Capituli generalis.

Tertio correctus si non emendaverit, ab administratione dejiciatur. XVIII. Item statuimus, quod si quis ex obedientiariis Monasterii, quocumque nomine censeatur, quandocumque repertus fuerit, si tertio correctus non emendaverit, dejiciatur ab administratione, & alter in loco ejus, qui dignus fuerit, subrogetur.

De Sigillo Conventus. XIX. Item statuimus sub eadem poena, quod nullus Monachus occasione cujuscumque administrationis, vel officii sigillum habeat nisi tantummodo Abbas, & Prior Conventualis.

Officiales pecuniam non retineant ad usus privatos. XX. Item statuimus, ut Cellerarii Vestiarii, & cæteri officiales Domus, qui aliquibus administrationibus præsunt infra Monasterium, vel extra quod fuerit residuum, computatis redditibus, & expensis, refundant in communem utilitatem Monasterii, prout Abbas decreverit refundendum.

Professis tantum Prioratus committendi. XXI. Item statuimus, ut Prioratus, Decanatus, Præpositura, Sacristia, Cameraria, Infirmaria non committantur de cætero Monachis, nisi professis solemniter; & si qui non professi hucusque administrationes hujusmodi tenuerint, si commoniti profiteri noluerint, vel ad Sacros Ordines promoveri, secundum Superioris providentiam amministrationes amittant.

Necessaria Monachis provideant Abbates, & Priores. XXII. Item statuimus, ut Abbates, & Priores Conventuales, & alii sufficienter necessaria suis Monachis administrent in victu pariter, & vestitu considerata facultate loci, & temporis qualitate. Totam ipse Abbas, quam Fratres in viam redigendi benedictionem accipiant in eundo, & redeundo.

Qui non adfuerint Capitulo Generali qua poena mulctandi. XXIII. Item statuimus, ut Abbates, & Priores, qui ad primam diem Capituli non venerint, & excusationem canonicam non miserint, sint in pane, & aqua omni sexta feria extra Stallum suum semper suspensi, donec veniant apud Monasterium, ubi extiterit Provinciale Capitulum celebratum cum propriis expensis, ibi moram faciendo sine onere, & sine expensis illius Monasterii, & ponant ibi partem suam communium expensarum in quadruplo, ad arbitrium Abbatis ejusdem loci in necessitatibus Capituli distribuendum. Illi vero qui miserint, & non sufficienter se excusaverint, ad dictum locum veniant infra spatium sibi a Præsidentibus Capitulo assignatum, antequam inde recedant in expensis communibus posituri in duplo.

Collectæ fiant ad subventionem Monasteriorum. XXIV. Item statuimus pro necessitatibus, & utilitatibus Monasteriorum promovendis, & gravaminibus, & oppressionibus evitandis. Abbates, & Priores ad arbitrium Præsidentium Capitulo prout necesse fuerit collectas faciant, cum quibus Visitatores de consilio Præsidentium possint dirigere Nuncios ad Apostolicæ Sedis examen, vel ad Principes, seu Prælatos secundum quod viderint expedire, quæ collectæ a Visitatoribus colligantur.

De restauranda disciplina Monasteriorum. XXV. Item statuimus, ut Visitatores plenariam habeant potestatem de Monasteriis Religiosis ubi melior fuerit disciplina, Monachos Religiosos assumere de assensu tamen Abbatum suorum, eosque in Monasteriis minus Religiosis ponere, ut ibi ordinem doceant, & reforment, sed postea ad proprii Abbatis arbitrium revocentur. Quos vero rebelles, vel nocivos in Monasteriis invenerint, ad alia Monasteria hos transmittant, & hoc Visitatores facere non omittant, si voluerint gravissimam poenam evitare.

Defunctorum nomina ad Capitulum deferenda. XXVI. Qui sola misericordia comes est defunctorum, statuimus quatenus annis singulis breves ad Provinciale Capitulum apportentur, in quibus contineantur dies, & nomina Fratrum inter duo Capitula defunctorum, ut ibi absolvantur; & eis sua debita persolvantur. Tenor autem brevium est talis: Die tali obiit in tali loco ille nostræ Congregationis Monachus, Levita, vel Sacerdos, vel etiam Conversus.

Datum Perusii Kalendis Julii Pontificatus Nostri Anno Secundo. Dat. die 1. Julii 1228. Pont. An. II.

XII.

Canonizatio Sancti Francisci de Assisio, ejusque relatio in numerum Sanctorum Confessorum, cum suæ Festivitatis institutione, pro die quarta Octobris.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus universis Archiepiscopis, Episcopis, & dilectis filiis Abbatibus, Prioribus, Archipresbyteris, Archidiaconis, Decanis, & aliis Ecclesiarum Prælatis, ad quos litteræ istæ pervenerint salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Proemium. Mira circa nos divinæ pietatis dignatio, & inæstimabilis dilectio charitatis, qua

qua filium pro servo tradidit redimendo, dona suæ miserationis non deferens, & vineam dexteræ ejus plantatam continua protectione conservans, in illam qui salubriter ipsam excolant, evellentes sarculo, ac vomere, quo Samgar sexcentos Philistæos percussit, spinas, & tribulos ex eadem, operarios etiam in undecima hora transmittit, ut superfluitate palmitum resecata, & vitulaminibus spuriis radices altas non dantibus, necnon sentibus extirpatis, fructum suavem afferat, & jucundum, qui prælo patientiæ defacatus, in æternitatis cellarium transferatur. Impietate profecto velut igne succensa, & frigescente charitate multorum, in ejusdem maceriam diruendam, irruentibus Philistæis potione terrenæ cadentibus voluptatis.

B. Franciscus a Deo suscitatus ad conversionem multorum.

§.1. Ecce in hora undecima Dominus, qui cum diluvii aqua terram deleret, justum per lignum, contemptibilem gubernavit, super sortem justorum virgam peccantium non relinquens, excitavit servum suum Beatum Franciscum, Virum utique secundum cor suum, apud cogitationes divitum lampadem quidem contemptam, sed paratam ad tempus statutum, illam in vineam suam mittens, ut ex ipsa spinas, & vepres evelleret, prostratis illam impugnantibus Philistæis, illuminando patriam, & reconciliari Deo, exhortatione sedula commonendo.

Simplici sua prædicatione multos ad viam salutis reduxit.

§.2. Qui audita interius voce invitantis amici, impiger surgens, mundi vincula blandientis, quasi alter Samson, gratia divina præventus dirupit, & spiritu fervoris concepto, asinique arrepta mandibula, prædicatione siquidem simplici, nullis verborum persuasibilium humanæ sapientiæ coloribus adornata, sed tamen Dei virtute potenti, qui infirma mundi eligit, ut fortia quæcumque confundat, non tantum mille, sed multa millia Philistinorum, eo qui tangit montes, & fumigant, faciente, prostravit, & in spiritus servitutem redegit, carnis illecebris antea servientes. Quibus vitiis mortuis, & Deo viventibus, jam non ipsis, quorum pars pessima periit, ex mandibula ipsa egressa copiosa est aqua, reficiens, abluens, & fœcundans lapsos sordidos, & arentes, quæ in vitam æternam saliens absque argento, & commutatione aliqua potest emi, cujus rivuli longe, lateque diffusi, vineam irrigant usque ad mare palmites, & usque ad flumen propagines extendentem.

Pauperem vitam egit, jejuniis, vigiliis, & nuditate carnem maceravit, multisque virtutibus emicuit.

§.3. Hic denique Patris nostri Abrahæ imitatus vestigia, mente de terra & cognatione sua, necnon domo Patris ejus egrediens, iturus in terram, quam sibi Dominus, divina inspiratione monstrarat, ut expeditius curreret ad bravium vocationis cœlestis, & per angustam portam posset facilius introire, sarcinam terrenæ substantiæ deposuit, se illi conformans, qui cum dives esset, pro nobis factus est pauper, eamque dispersit, dedit pauperibus, ut sic ejus justitia in sæculum sæculi permaneret. Et in terram visionis accedens, super unum sibi montium demonstratum, videlicet excellentiam fidei, carnem suam, quasi filiam unigenitam, quæ ipsum interdum deceperat, cum Jepte Domino in holocaustum obtulit, igne supposito charitatis, illam fame, siti, frigore, ac nuditate, vigiliis multis, & jejuniis, macerando, qua cum vitiis, & concupiscentiis crucifixa, dicere poterat cum Apostolo: Vivo ego, jam non ego, vivit autem in me Christus: quoniam jam non sibi vixerat, sed Christo potius, qui pro peccatis nostris mortuus est, & resurrexit propter justificationem nostram, ut nullatenus peccato ulterius serviamus. Vitia quoque supplantans, & contra mundum, carnem, & potestates aerias, luctamen assumens viriliter, Uxore, Villa, Bobus, a cœna magna retrahentibus invitatos, penitus abdicatis, cum Jacob Domino jubente surrexit, & gratia spiritus septiformis accepta, octoque sibi assistentibus Beatitudinibus Evangelicis, Bethel domum Dei, quam seipsum præparavit eidem, per quindecim gradus virtutum, qui mystice in psalterio continentur, ascendit. Et ibidem altare cordis Domino construens, aromata devotarum orationum obtulit super eo, per manus Angelicas in conspectu Domini deferenda, Concivis Angelicus mox futurus.

Religionemque Fratrum Minorum, Monialium & Tertiariorum instituit.

§.4. Ne vero sibi soli proficeret in monte, tantummodo Rachel amplexibus inhærendo, contemplationi pulchræ quidem, sed sterili, ad Liæ interdictum descendit cubiculum, minaturus gregem gemellis fœtibus fœcundatum ad interiora deserti, pro vitæ pascuis perquirendis, ut illic ubi manna cœlestis dulcedinis reficit, a sæcularium strepitu segregatos, cum lacrymarum effusione semina sua mittens, cum exultatione manipulos, ad æternitatis horrea reportaret, cum populi sui principibus collocandus, corona justitiæ coronatus. Qui nimirum non quæ sua sunt quærens, sed potius quæ sunt Christi, & eidem velut apis argumentosa deserviens, necnon quasi stella matutina in medio nebulæ, ac quasi Luna plena in diebus suis, & sicut Sol in Ecclesia Dei fulgens, lampadem, & tubam in manus assumpsit, ut lucentium operum documentis humiles attraheret ad gratiam, & protervos a noxiis retraheret excessibus, dura increpatione terrendo. Ac sic virtute charitatis afflatus, in Castra Madianitarum, Ecclesiæ judicium declinantium, per contemptum, eo juvante, qui dum virginali utero clauderetur, mundum suo circuibat imperio universum, intrepidus irruit, & abstulit arma, in quibus confidebat fortis armatus, atrium suum custodiens, & distribuit spolia, quæ tenebat, ejusque captivitatem captivam reduxit in obsequium Jesu Christi.

Et tandem obdormivit in Domino.

§.5. Hoste itaque triplici in terra positus superato, Regno Cœlorum vim intulit, & illud rapuit violenter, & post hujus vitæ quamplura gloriosa certamina, mundum triumphans, feliciter migravit ad Dominum, multos præveniens scientia præditos scienter nescius, & sapienter indoctus.

Miraculisque pluribus claruit.

§.6. Sane licet ejus vita tam sancta, tam strenua, & præclara sibi sufficeret, ad obtinendum consortium Ecclesiæ triumphantis; quia tamen militans, quæ solummodo videt in facie, non præsumit de his, qui de suo foro non sunt, auctoritate propria judicare, ut illos pro vita tantum venerandos assumat, præsertim quia nonnumquam Angelus Sathanæ in lucis Angelum se transformat; Omnipotens, & misericors Deus, de cujus munere venit, quod prædictus famulus Christi, digne sibi, & laudabiliter deservivit, tantam lucernam, absconditam sub modio

dio remanere non patiens, sed eam volens super candelabrum collocari, his qui sunt in domo luminis, solatium præbituram, vitam ejus sibi fuisse acceptam, & ipsius memoriam esse a militanti Ecclesia venerandam, multis & præclaris miraculis declaravit.

Cathalogo SS. Confessorum adscribitur.

§.7. Cum igitur gloriosæ vitæ ipsius insignia ex multa familiaritate, quam nobiscum habuit in minori officio constitutis, plene cognita nobis essent, & de miraculorum coruscatione multiplici, per testes idoneos nobis facta fuerit plena fides, confidentes per Dei misericordiam, nos, & gregem nobis commissum, ejus suffragiis adjuvari, & quem familiarem habuimus in terris, habere patronum in Cœlis; habito fratrum nostrorum consilio, & assensu, ipsum adscribi decrevimus Sanctorum cathalogo venerandum.

Ejus celebranda festivitas.

§.8. Statuentes, ut quarto Nonas Octobris, die videlicet quo a carnis ergastulo absolutus, ad ætherea Regna pervenit, ab universali Ecclesia, natalitia ejus devote, ac solemniter celebrentur.

Omnes ad ejus venerationem solicitantur.

§.9. Quocirca universitatem vestram, rogamus, monemus, & hortamur in Domino, per Apostolica vobis scripta mandantes, quatenus die prædicto in commemoratione ipsius, divinis laudibus alacriter insistentes, ejusdem patrocinia humiliter imploretis, ut ipsius intercedentibus meritis, ad ejus mereamini consortium pervenire: illo præstante, qui est benedictus, in sæcula sæculorum. Amen.

Dat. die 19. Julii 1228. Pontific. Anno II.

Datum Perusii decimoquarto Kalend. Augusti, Pontificatus nostri anno secundo.

XIII.

Ex Regest. Vaticano.

Innovatio Indulgentiarum pro certantibus contra Hæreticos Albigenses cum aliarum gratiarum, & indultorum elargitione.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus Remen. Senonen. Rothomangen. Turonen. Bituricen. Burdegalen. Auxitan. Narbonen. Lugdunen. Ebredunen. Taranthasien. Bisuntin. Aquen. Arelaten. & Viennen. Archiepiscopis, & eorum Suffraganeis, ac dilectis filiis Abbatibus, Prioribus, Capitulis, & aliis Ecclesiarum Prælatis in eorumdem Diœcesum constitutis, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Indulgentias innovat.

Ardenti desiderio aspirantes ad purgandum terram Albigen. ab hæretica fæditate, Indulgentias olim ab Apostolica Sede concessas Crucesignatis, vel signandis fidelibus ad hoc laborantibus innovamus, & dilectum filium nostrum Ricardum Sancti Angeli Diaconum Cardinalem Apostolicæ Sedis Legatum, scientem hujusmodi naturam negotii, & circumstantias, utpote qui alia vice in eo efficaciter laboravit, Virum consilio, & discretione conspicuum diligentem honorem Regni Francorum, & in negotio ipso ferventem, qui quantumcumque nobis pernecessarius esset apud Sedem Apostolicam, & ejus præsentia opportuna, quia res ipsa propter sui arduitatem talis, & tanti Viri diligentiam exigebat ad partes vestras propter dictum negotium, & alia, quæ ibi habet Sedes Apostolica pertractare de nostro latere duximus destinandum.

Et Legatum Apostol. designat.

De Omnipotentis itaque Dei misericordia, & Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli auctoritate confisi, ex illa, quam nobis licet indignis, Deus ligandi, atque solvendi contulit potestatem, omnibus, qui laborem istum in propriis personis subierint, & expensis plenam suorum peccaminum, de quibus veraciter fuerint corde contriti, & ore confessi, veniam indulgemus, & in retributione justorum salutis æternæ pollicemur augumentum. Eis autem, quod non in propriis personis illuc accesserint; sed in suis dumtaxat expensis juxta facultatem, & qualitatem suam Viros idoneos destinarint, & illis similiter, qui licet in alienis expensis, in propriis tamen personis accesserint, plenam suorum concedimus veniam peccatorum. Hujus quoque remissionis volumus, & concedimus esse participes juxta quantitatem subsidii, & devotionis affectum omnes, qui ad subventionem ejusdem negotii de bonis suis congrue ministrabunt, aut circa prædicta consilium, & auxilium impenderint opportunum.

Distributio Indulgentiarum, ac distinctio.

Sane quia justo judicio Cœlestis Imperatoris obsequiis inhærentes, speciali debent prærogativa gaudere, volumus, & mandamus; ut si qui illuc proficiscentium ad præstandas usuras juramento tenentur astricti, creditores eorum, ut remittant eis præstitum juramentum, & ab usurarum exactione desistant, Ecclesiastica districtione cogatis. Quod si quisquam Creditorum eos ad solutionem coegerit usurarum, ad eorum restitutionem, simili censura compellatis eosdem. Præterea Judæos ad remittendum usuras per sæcularem faciatis Potestatem compelli, & donec eas remiserint, communionem sibi fidelium denegari. Porro si qui Crucesignatorum Judæis solvere debita nequeunt, in præsenti laborare curetis, ut Judices sæculares sic eis de utili dilatione provideant, quod post iter peregrinationis arreptum, quousque de ipsorum obitu, vel reditu certissime cognoscatur usurarum incommoda non incurrant, compellendis nihilominus Judæis proventus pignorum, quos interim ipsi perceperint, in sortem, expensis deductis necessariis, computare. Debitores quoque Crucesignatorum ad ea, in quibus tenentur, eisdem cogatis usuris cessantibus persolvenda, Creditores ipsorum ad prorogandum terminos solutioni debitorum præfixos, prout necesse fuerit, inducentes.

Concedit quoque Privilegia nonnulla.

Quia vero nonnulli assumptam Crucem contra dictos Hæreticos auctoritate propria deposuisse dicuntur, illos eam resumere compellatis. Monemus igitur discretionem vestram, & hortamur in Domino Jesu Christo, præsentium vobis auctoritate mandantes, quatenus Populis vobis subditis diligenter exponentes omnia supradicta, eisque ad impendendum præfato negotio in rebus, personisque succursum sedulis exhortationibus animantes in singulis articulis supradictis exequamini singuli, quod ad sollicitudinem vestram noscitur pertinere, ita vos exhibentes sollicitos, & attentos, quod proximos ipse ardor vestræ charitatis accendat, vosque in præsenti a nobis gratiam, & in futurum possitis a Deo præmium expectare.

Hæc populis significanda.

Datum Perusii duodecimo Kalendas Novembris, Pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 21. Octob. 1228. Pont. An. II.

Ar-

XIV.

Ibidem.

Archiepiſcopo Colocen. conceditur facultas erigendi Monaſterium de Cuchet in Sedem Epiſcopalem attenta vaſtitate ſuæ Diœceſis, cum aſſignatione congrua, & opportuna pro Epiſcopo eligendo.

Gregorius Epiſcopus Servus Servorum Dei. Venerabili fratri Archiepiſcopo Colocen. ſalutem, & Apoſtolicam Benedictionem.

Vaſtitas Colocen. Diœceſis.

JAmdudum provide cogitans, quod Colocenſis Diœceſis adeo eſt diffuſa, quod ipſam non vales juxta officii tui debitum com mode viſitare, ne Gregi Dominico deeſſet cura Paſtoris, nobis humiliter ſupplicaſti, ut in Monaſterio de Cuchet tuæ Diœceſis Epiſcopalem Sedem noviter crearemus, cum paratus eſſes, creando ibidem Epiſcopo, tum de propriis tuis, tum de ipſius Monaſterii proventibus trecentas, & de bonis Eccleſiæ tuæ triginta marcas in annuo redditu aſſignare. Unde licet nobis tuæ intentionis propoſitum non immerito placuiſſet, ne tamen in tanto negotio ſubito procedere videremur, nequaquam mox tuis ſupplicationibus duximus annuendum, ſed Venerabilibus fratribus noſtris Cenadien. & Ultraſilvan. Epiſcopis noſtris dedimus litteris in mandatis, ut ſuper re hujuſmodi, & ejus circumſtantiis inquirentes plenius veritatem, quæ invenirent nobis fideliter intimarent, ut ex eorum relatione ſufficienter inſtructi, procederemus exinde juxta divinæ beneplacitum voluntatis. Qui mandatum Apoſtolicum exequuti propoſitum tuum multipliciter commendantes, ut illud optato proſequeremur effectu, nos ſuppliciter exorarunt. Tu quoque in noſtra præſentia conſtitutus, illud idem multiplicatis interceſſionibus inſtantius poſtulaſti. Nos igitur attendentes pii propoſiti puritatem, cum nonnulli ſoleant potius ad non habita minus licite inhiare, quam licite habita taliter diſpertiri, ne contra te dici valeat meſſis quidem multa; Operarii vero pauci: tuis ſupplicationibus annuentes, & ſperantes, quod non ſolum præmiſſa promiſſa complebis; verum etiam alia ſtudebis adjicere opportuna, novam Sedem Epiſcopalem in prædicto Monaſterio ſtatuendi auctoritate tibi præſentium concedimus facultatem. Quocirca fraternitatem tuam monemus attente, per Apoſtolica ſcripta mandantes, quatenus prudenter attendens, quod Epiſcopalis Dignitas facile quidem ex tenuitate vileſcit, ne operis tanti defectus imputetur opifici; Epiſcopalem Sedem ita ſtudeas rebus neceſſariis congrue ſtabilire, quod exinde tibi cumulus æternæ retributionis accreſcat, & nos providam munificentiam, & munificam providentiam tuam debeamus merito commendare. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Qua diligentia ad erectionem proceſſum.

Concedit Colocen. facultas Epiſcopalem Sedem conſtruendi.

Clauſulæ.

Datum Peruſii tertiodecimo Kalendas Februarii Pontificatus noſtri anno ſecundo.

Dat. die 21. Januar. 1229. Pontific. Anno II.

XV.

Ibidem.

Quod Hoſpitale Sancti Spiritus in Saxia de Urbe ſuper omnes alias totius Ordinis Domus præeminentiæ, ac magiſterii locum obtineat confirmatur.

Gregorius Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Joanni Magiſtro, & Fratribus Hoſpitalis Sancti Spiritus, ſalutem, & Apoſtolicam Benedictionem.

FElicis recordationis Innocentium Papam Prædeceſſorem noſtrum pietatis affectus, & charitatis debitum induxerunt, quod Hoſpitale veſtrum, in quo pietatis opera jugiter exercentur, conſtruxit Eccleſiæ Romanæ ſumptibus, & dotavit, & ei privilegia gratiæ ſpecialis indulſit, ſtatuendo inter alia, ut ibi caput, & magiſterium totius Ordinis veſtri perpetuo perſeveret, ita quod Magiſter Hoſpitalis ipſius præſit univerſis fratribus tam præſentibus, quam futuris Ordinis memorati, omneſque ſibi teneantur impendere obedientiam, & reverentiam regularem. Nos igitur veſtris ſupplicationibus inclinati, Statutum hujuſmodi auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Hoſpitale hoc ab Innoc. III. fundatum, totiuſque Ordinis caput conſtitutum.

Quod confirmat Gregorius.

Datum Peruſii Idibus Martii Pontificatus noſtri anno ſecundo.

Dat. die 15. Martii 1229. Pont. An. II.

XVI.

Ibidem.

Confirmatio libertatum Sveſſanæ Civitatis ad Romanæ Eccleſiæ fidelitatem reverſæ, quæ ſub Apoſtolicæ Sedis protectione ſuſcipitur.

Gregorius Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Civibus Sveſſanis, ſalutem, & Apoſtolicam Benedictionem.

SEdes Apoſtolica, veluti pia Mater, quæ filiorum uteri ſui obliviſci non poteſt, intrante ſæpe in conſpectu ſuo gemitu tribulationum multarum, quarum tempeſtas vos, & alios homines Regni graviter huc uſque depreſſerat, & pene demerſerat in profundum, materno affectu compatiens afflictionibus filiorum, qui quaſi in luto, & latere coacti fuerant deſervire, deſiderio deſideravit, ut jugo ab eorum cervicibus tam duræ ſervitutis excuſſo, finem his dare Dominus dignaretur. In effectu quoque producens, quod in affectu gerebat, in ſe ſuſcepit negotium, & ſubmiſit humeros ad portandum, pro quo quidem expoſuit ſe laboribus, & expenſis innumeris, & perſonis etiam ſuorum fidelium non pepercit, languores per hoc ferens, & portans dolores hominum prædictorum. Cum igitur reducti ſitis ad fidelitatem, & dominium Romanæ Eccleſiæ, ad quam non erat dubium vos ſpectare, adhærentes, ſicut ſubjecti, & fideles eidem, cujus ſuave jugum, & onus ejus eſt leve

Exordium.

Sveſſani per Sedem Apoſt. calamitatibus liberati.

leve, ac per hoc non illius, quæ in servitute generat, sed liberæ filii existatis dignum est, ut ab uberibus consolationis Sedis Apostolicæ Matris, & Dominæ vestræ amodo retrahemini gaudentes cum lætitia, qui in tristitia extitistis. Eapropter dilecti in Domino filii vestris commodis providere volentes, cum Romana Ecclesia clementer prospicere consueverit utilitatibus subjectorum, vestris supplicationibus inclinati, de fratrum nostrorum assensu, vos, & Civitatem vestram cum omnibus bonis, quæ in præsentiarum rationabiliter possidetis, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, seu aliis justis modis præstante Domino poteritis adipisci, sub Beati, & nostra protectione suscipimus; statuentes auctoritate præsentium Civitatem prædictam in fidelitate Sedis Apostolicæ persistentem in ejus demanio, sicut Anagniam, & alias Civitates Campaniæ salvis serviiiis, & redditibus Curiæ debitis, perpetuo retinendam. Insuper concedimus vobis, ut in præficiendis vobis Rectoribus, & in contractibus venditionis, emptionis, ac aliis habeatis ad instar prædictarum Civitatum Campaniæ libertatem. Laudabiles præterea consuetudines vestras, & hactenus approbatas, necnon & alias, quæ venerabilis frater noster Episcopus Albanen. Apostolicæ Sedis Legatus provide vobis indulsit, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus, salvo in omnibus Apostolicæ Sedis mandato. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ protectionis, constitutionis, & concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Eos sub Apostolica protectione suscipit. *Privilegia eis concedit, antiquasq; confirmat consuetudines.* *Clausulæ.*

Datum Perusii quartodecimo Kalendas Junii, Pontificatus nostri anno tertio.

Dat. die 19. Maji 1229. Pontific. Anno III.

XVII.

Ibid.

Similis concessio Civitati Cajetanæ.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Civibus Cajetanis fidelibus nostris, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

SEdes Apostolica &c. *prout in præcedenti Dilectis filiis Civibus Svessanis usque ad verbum extitistis*. Eapropter dilecti in Domino filii vestris commodis providere volentes, cum Romana Ecclesia prospicere consueverit utilitatibus subjectorum, vestris supplicationibus inclinati de communi fratrum nostrorum consilio, & assensu concedimus in præficiendo Potestates, Consules, & Rectores, & in omnibus aliis libertatem quam habet a Sede Apostolica Civitas Anagnina. Immunitatem quoque per totum Regnum a præstatione Passagii Pedagii Falangatici, ac dationis, quæ directus vulgariter dicitur ad Curiam pertinentium, & medietatem eorum, quæ pro offensis debentur cum Magistratu protentiatus Galearum a Poli Castro, usque Cajetam de gratia vobis concedimus liberali cudendi etiam monetam argenteam, ubi ex una parte Imago Capitis Beati Petri cum subscriptione Civitatis vestræ, ex alia vero in medio Papæ, & in circulo superscriptio nostri nominis habeantur, & ampliandi Civitatem vestram, vel ædificandi novam in Monte Sancti Martini prope posito, liberam vobis tribuimus facultatem; ita quod pro moneta quolibet anno cum eam cudi contigerit quinquaginta tarenos auri nobis, & nostris successoribus persolvetis. Insuper omnes libertates, omnesque laudabiles consuetudine,quas habuistis tempore claræ memoriæ Guillelmi Regis in creandis Consulibus, Judicibus,& aliis Officialibus annuis,ac Notariis in cognitione,ac terminatione causarum,necnon & in Duana Salis,in Portubus quoque scilicet in Patria, & ab ea usque Cannetum in vendendo scilicet in eis Salem, & emendo, & extrahendo inde victualia, & in deferendo libere Cajetam labores hæreditatum, quas vos, & Ecclesiæ Civitatis vestræ habetis in Comitatu Fundano, ac in defendendo vos ab inimicis vestris extra Regnum, & pacem faciendo cum ipsis, Pontianam etiam Insulam, Palmariam, Sennonem, Pantateram, & Sanctum Martinum cum Piscariis, & tenimentis suis, sicut tempore memorati Regis habuistis easdem, & generaliter omnes bonas consuetudines vestras salvis omnibus justitiis, & redditibus Curiæ debitis,pro quibus recipiendis, aliquis de terra vestra ponetur per Sedem Apostolicam idem, vel alius annuatim vobis auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Ubique per Regnum salvi sint Cives vestri,quos naufragium pati contigerit, & ne offendantur in personis, vel rebus districtius prohibemus. Interdicimus etiam ne in Civitate vestra, vel extra in tenimentis ipsius Castrum, seu munitio aliqua construatur. Quandocumque autem Romana Ecclesia stolium facere voluerit, Civitas vestra ei tenebitur pro una Galea sufficientem dare numerum armatorum. Corpus vero Galeæ cum apparatu ipsius mercedem, & alia necessaria hominum Sedes Apostolica, juxta Regum consuetudinem exhibebit. Salva in omnibus Sedis Apostolicæ auctoritate, ac salvis Ecclesiarum libertatibus, & juribus earumdem.

Privilegia. *Jus cudendi monetam.* *Conditiones appositæ.*

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ protectionis, Constitutionis, concessionis, confirmationis, & inhibitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Clausulæ.

Datum Perusii undecimo Kalendas Julii Pontificatus nostri Anno Tertio.

Dat. die 21. Junii 1229. Pontific. Anno III.

XVIII.

Ibid.

Innovatio Privilegiorum, & Immunitatum concessio pro Civitate Sorana de jure Sedis Apostolicæ sub cujus patrocinio recipitur.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Populo Sorano Fidelibus nostris, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

CUm reducti sitis per Dei gratiam ad fidelitatem, & dominium Romanæ Eccle-

Exordium.

Ecclesiæ Matris vestræ, ad quam non erat dubium vos spectare, per quod jam non illius, quæ in servitutem generat, sed liberæ filii existatis; Dignum est, & conveniens, ut commodis vestris Apostolica Sedes provideat, quæ clementer consuevit prospicere utilitatibus filiorum.

Sorani sub protectione S. Ap. suscipiuntur. Eapropter dilecti in Domino filii vestris supplicationibus inclinati, de fratrum nostrorum consilio vos, & Civitatem vestram cum omnibus bonis, quæ in præsentiarum rationabiliter possidetis, aut in futurum justis modis præstante Domino poteritis adipisci, sub protectione Apostolicæ Sedis, & nostra suscipimus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Civitatem quoque prædictam in fidelitate Romanæ Ecclesiæ persistentem providimus in ejus demanio de cætero retinendam. Concedentes vobis eam, quam habent Civitates Campaniæ libertatem, medietate servitiorum in frumento, videlicet vino, annona, ferris, clavis, & calceis, ac omnibus exeniis, quæ salutes vulgariter nuncupantur, ac aliis justitiis Curiæ debitis, & mandato Apostolicæ Sedis salvis.

Clausulæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ protectionis, provisionis, & concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. die 29. Augusti 1229. Pont. An. III. Datum Perusii quarto Kalendas Septembris Pontificatus Nostri Anno Tertio.

XIX.

Ibid. Cives Massilienses recipiuntur sub tutela Sedis Apostolicæ cum annua præstatione centum obulorum aureorum, ab ipsis sponte oblatorum.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Civibus Massiliensibus salutem, & Apostolicam Benedictionem.

GAudentes in Domino quod eo inspirante reversi estis ad devotionem Ecclesiæ, a qua seducti fallaciis tentatoris fuistis aversi, & ut crescat vestræ devotionis affectus; Volentes vos Apostolicæ Sedis beneficiis provocare, vestris supplicationibus inclinati Civitatem Massiliensem cum Personis, & bonis ipsius, sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Auctoritate præsentium vobis nihilominus indulgendo, ut Universitas vestra sine manifesta, & rationabili causa non valeat excommunicationis, vel interdicti sententia innodari. Ad indicium autem hujusmodi protectionis ab Apostolica Sede perceptæ centum obulos aureos sponte oblatos nobis, & successoribus nostris annis singulis Censu nomine persolvetis.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ protectionis, & concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Laterani decimo Kalendas Aprilis Pontificatus Nostri Anno Quarto. Dat. die 23. Martii 1230. Pont. An. IV.

XX.

Lucanis ob Garfagnani occupationem de jure Sedis Apostolicæ excommunicationis vinculo jam innodatis præfigitur terminus ad resipiscendum, quo elapso nisi resipuerint Sedis Episcopalis amotio aliæque graviores decernuntur poenæ. Ibidem.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili fratri Archiepiscopo Pisano salutem, & Apostolicam Benedictionem.

VEremur, ne Cives Lucani, qui opere deberent alludere nomini lucendo per devotionis, & fidei puritatem, vera sint luce privati, in quibus alligare, quod factum erat, Pastorali diligentia nisi sumus, & reducere, quod abjectum, sed in eorum plaga, quæ longo tempore jam duravit obfirmatum, invenimus firmamentum, ita quod non inconvenienter de ipsis possumus conqueri cum Propheta dicentes: Curavimus Babilonem, & non est sanata; quin imo instigante illo, qui malorum omnium est incentor, sic in suis iniquitatibus duruerunt, quod contriti non dolent, & percussi non recipiunt disciplinam. Sane dicti Cives spiritu furoris, & stimulis superbiæ concitati Sedis Apostolicæ Patrimonium, Terram videlicet Garfagnani contra monita, obsecrationes, & inhibitiones nostras multiplices invadere præsumpserunt, eam ancillare volentes, & suæ subjicere servituti, propter quod eos ab injuria nostra, & a futura confusione sua revocare curantes, ipsos excommunicavimus, & Terram eorum Ecclesiastico supposuimus interdicto. Iidem vero contemptis excommunicationis, & interdicti sententiis proterviores effecti prolapsi semper in deterius pejora de die in diem prioribus commiserunt. Unde contra eos manus Sedis Apostolicæ aggravantes; in majorem confusionem ipsorum præfatam Terram Garfagnani a ditione Lucani Episcopi duximus subducendam, quod ipsi parvipendentes, sicut & censuram Ecclesiasticæ disciplinæ noluerunt a via sua mala reverti; sed eis fortius obstinatis, & indurantibus, faciem supra petram incredibiliter nunc creverunt iniquitates eorum, quibus multiplicatis sanguis videtur sanguinem tetigisse, propter quod ad illam necessitatem suis nos operibus induxerunt, ut etiamsi velimus, eisdem impoenitentibus parcere non possimus, ac impietas videatur super impietatibus suis pietatem habere. Nuper namque Terram prædictam hostiliter destruentes, & crudelitatem nimiam exercentes inter alia nefanda, quæ commiserunt ibidem, impie prophanatis Dei Sanctuariis diruerunt, & in cinerem, & favillam redegerunt Ecclesias, & Altaria etiam suffoderunt. Quare digno judicio agitur, ut illorum crescente contemptu crescat & pœna, & quoniam Apostolicæ gratiæ se reddunt prorsus ingratos, quasi ejus beneficium aspernantes, non remaneat gratia cum ingratis, ut eam, quam non cognoverunt habendo, saltem ammittendo cognoscant, il-

Margin notes: Lucanorum obstinatio. — Quare excommunicati. — Corruunt in pejora.

lamque se doleant amisisse. Asperiori ergo medicamento periti medici more utentes, qui ferrum vulneribus adhibet cum fomentorum non sentiunt medicinam. Attendentes etiam quod nihil est justius, quam quod in eo quis puniatur, in quo noscitur deliquisse, de consilio fratrum nostrorum statuimus, nisi præfati Cives ad mandatum nostrum usque ad proxime venturum Festum Assumptionis Beatæ Virginis revertantur super iis, pro quibus excommunicati sunt, & interdicti satisfactionem plenariam impensuri, eos Episcopali honore, quo se reddiderunt indignos, & Ecclesiæ Cathedralis Canonicos dignitate, si quam habeant ab Apostolica Sede, privandos, ut sic demum doleant datum alienis honorem ipsorum, & in labores suos extraneos introisse, nobis tunc cum Sapiente dicturis: Vocavi, & renuerunt, extendi manus meas, & non fuit, qui aspiceret, despexerunt omne consilium meum, & increpationes meas penitus neglexerunt. Quo circa fraternitati tuæ per Apostolica scripta districte præcipiendo mandamus, quatenus Statutum hujusmodi non differas publicare. Et si memorati Cives usque ad prætaxatum terminum non redierint, tamquam præ magnitudine culpæ divino Judicio reprobati sententias prolatas tam in Cives prædictos, quam in fautores eorum innovare procures totamque terram ipsorum arctissimo supponere Interdicto, ita quod præter pœnitentias Morientium, & Baptismata Parvulorum nulla ibi Sacramenta Ecclesiastica conferantur. Præterea Populis circumpositis sub pena excommunicationis, quam ipso jure contemptores incurrant, districtius interdicas, ne aliqua commercia exerceant cum eisdem, vel ad Potestariam, aut aliquod aliud officium quemquam assumant de Civitate Lucana, nec quisquam ipsorum quodcumque officium recipiat in eadem; Statuta quoque, quæ Potestas Lucana suique Officiales ediderint, & sententias quas tulerint Judices, ac Instrumenta, quæ conficient Tabelliones post terminum prænotatum nullius esse momenti auctoritate nostra decernas; paratus nihilominus partem quam tibi, & Ecclesiæ Pisanæ concesserimus de prædicta Diœcesi inter vicinos Episcopos dividenda cum a nobis fueris requisitus recipere, ac receptam sicut alia jura Pisanæ Diœcesis defensare.

Minatur eis Gregor. suppressionem Dignitatum, & honorum.

Pisano Archiepisc. mandat, ut eosdem admoneat de excessibus.

Datum Laterani quinto nonas Julii Pontificatus Nostri Anno Quarto.

Dat. die 3. Julii 1230. Pont. An. IV.

XXI.

Ibid.

Reconciliatio Friderici Romanorum Imperatoris cum Romana Ecclesia, quibusdam positis conditionibus pro ejusdem Ecclesiæ debita satisfactione.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Charissimo in Christo filio Friderico Romanorum Imperatori semper Augusto, & Regi Siciliæ, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium.

Si Anna discessum Tobiæ filii sui non sustinens patienter mox lacrymis effluebat, si more impatiens, exiliens quotidie circuibat vias omnes, per quas remeandi fiducia videbatur, redditum anxie præstolando, & tandem in supercilio Montis sedens viso de longinquo filio redeunte, inexplicabili gaudio exultavit; quanto nunc tripudio hilarescat Mater Ecclesia, quæ filium excelsum præ Regibus Terræ de regione dissimilitudinis, ad se recipit redeuntem. Quis valeat verbis, vel litteris explicare, cum non sit hominis etiam affectus proprios perfecte posse deprimere per affatus. Magnificat siquidem anima nostra Dominum, & exultat spiritus noster in Domino salutari, qui deprecationem nostram, & misericordias suas a nobis non amovens cordi tuo misericorditer inspiravit, ut animæ tuæ saluti, dignitatis honori, & multorum quieti provide consulens, ad piæ Matris gremium devote redires, quæ inexpectatione tui maternis affectibus cruciatibus cruciata sæpe pro tua conversione thus orationis Domino suppliciter adolevit, & immolavit lacrymabiliter vitulos labiorum multorum filiorum periculum perhorrescens. Nunc autem quia Matris gaudium est Angelis Dei super uno peccatore pœnitentiam agente, quam supra nonaginta novem Justos, qui se authumant pœnitentia non egere, jubilat Ecclesia Generalis, eo quod tenebrosus turbo, qui pene involverat omnem Terram, luci cedit optatæ, fragorque horridæ tempestatis, quæ multis excidium minabatur, arridente serenitatis gratia subsilescit. Nos etiam salutis, & honoris tui profectum sinceris affectibus cupientes Altissimi misericordiam humiliter imploramus; ut qui te revocavit ad vitam det virtutis constantiam revocato, quatenus ubi abundavit delictum abundet & gratia, & præcedens lapsus te reddat in omnibus cautiorem, quia procul dubio non est amor, qui possit æquari materno, nec ullus efficacior erga te, quam Ecclesiæ affectus gratiæ valeat inveniri. Ipse quoque fili charissime parti tuæ adesto sollicitus, ne de cætero patiaris te abduci, vel seduci pravis consiliis perversorum, qui non quæ tua, sed quæ sua sunt inique quærentes, fascinare, te gestiunt, ut exasperes Matrem tuam; Cæterum cum in solemnitate tam celebri, tam solemni, quando te quasi in novum hominem reformato gloriatur Cœlestis Curia, & sæculum jocundatur, magnificentiam tuam munificis deceat affluere beneficiis pietatis, eo quod non solum Christiani Principes, sed etiam Pagani, qui veram Dei notitiam non habebant, in suis solemnitatibus tenebantur liberare captivos; Nos qui pro captivis, & afflictis orare tenemur, precum nostrarum primitias affectione plenissimas Imperiali mansuetudini duximus destinandas pro speciali munere postulantes, & adjurantes per illum Angelum, quem Dominus ad Animæ, ac corporis tui custodiam deputavit, ne quod absit contristes eumdem, qui præcipue de tua conversione lætatur, quatenus in hac solemnitate, quæ specialis, & festivitas Angelorum Comitis Thomæ, & quondam Raynaldi de Aversa filios nobis liberaliter largiaris, eos ad nostram præsentiam remittendo; Quia licet secundum formam pacis, a Principibus acceptatam de ipsorum liberatione non fuerit dubitatum, si numquam tamen tractatum fuisset, nequaquam eos Ecclesiæ negare te decet, qui tibi potest in longe majoribus respondere. Ut quid enim illi affligantur ulterius, cum te jam non oporteat in aliquo

Lætitiam Ecclesiæ exponit de pœnitentia Friderici.

Legatos Apostol., ut a captivitate solvat Fridericum hortatur Pontifex.

aliquo dubitare; qui habens manum Ecclesiæ adjutricem ubique, ac undique secura potes gaudere quiete; Nobis siquidem principaliter atrocem irrogari reputaremus injuriam, si contra te, quod absit, contingeret aliquid attentari.

Dat. die 28. Augusti 30. Pont. An. IV.

Datum Anagniæ quinto Kalendas Septembris Pontificatus nostri Anno Quarto.

XXII.

Ibidem.

Declaratio Regulæ Fratrum Minorum, eisdem a Sancto Francisco Institutore traditæ, cum responsionibus dubiis per eosdem Fratres alligatis.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Generali, & Provincialibus Ministris, ac Custodibus, cæterisque Fratribus Ordinis Minorum, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Proemium.

QUo elongati a seculo, ut Columbæ pennis assumptis in secessum contemplationis super vos ipsos altius evolastis, & conspectius peccatorum jacula prævidetis, & plura, per quæ conspicitis salutis impediri profectum, cordis vestri oculus perscrutatur. Unde quæ tecta sunt aliis, in conscientiis vestris quandoque spiritus manifestat, sed splendore intelligentiæ spiritalis caligine humanæ infirmitatis obducto scrupulus, interdum dubitationis inducitur, & difficultates quasi inextricabiles ingeruntur. Sane constitutis nuper in præsentia nostra Nunciis, quos vos filii Provinciales misistis, qui eratis in Generali Capitulo congregati, & te fili generalis Minister personaliter comparente fuit Nobis expositum, quod in Regula vestra quædam dubia, & obscura, & quædam intellectu difficilia continentur, sed sanctæ memoriæ Beatus Confessor Christi Franciscus nolens regulam suam per alicujus Fratris interpretationes exponi mandavit circa ultimum vitæ suæ, cujus mandatum ipsius dicitur testamentum, ut verba ipsius Regulæ non glossentur, & ut verbis utamur ejusdem, quod sic, vel sic intelligi debeant non dicatur. Adjiciens quod Fratres nullo modo aliquas litteras ab Apostolica Sede petant, & alia quædam interserens, quæ non possent sine multa difficultate servari. Propter quod hæsitantes an teneamini ad observantiam Testamenti prædicti, dubietatem hujusmodi de conscientiis vestris, & fratrum vestrorum per nos amoveri petistis, & cum ex longa familiaritate, quam idem Confessor nobiscum habuit, plenius noverimus intentionem ipsius, & in condendo prædictam Regulam, & obtinendo confirmationem ipsius per Sedem Apostolicam sibi astitirimus, dum adhuc essemus in minori officio constituti, declarari similiter postulatis dubia, & obscura Regulæ supradictæ, necnon super quibusdam difficilibus responderi. Sane quamvis prædictum Christi Confessorem piam intentionem in præfato mandato habuisse credamus, & vos justis votis ejus, & desideriis sanctis affectetis omnimode conformari. Nos tamen attendentes animarum periculum, & difficultates quas propter hoc possetis incurrere, dubietatem de vestris cordibus amovendo ad mandatum, illud vos dicimus non teneri, quod sine consensu fratrum, & maxime ministrorum quos universos tangebat obligare nequivit, nec successorem suum quomodolibet obligavit, cum non habeat imperium par imperare. Ad hæc sicut per prædictos Nuncios intelleximus dubitatur ab aliquibus fratrum vestrorum, ne tam ad consilia, quam ad præcepta Evangelii teneantur, tum quia in Regulæ vestræ habetur principio Regula, & Vita Minorum Fratrum hæc est scilicet Domini Nostri Jesu Christi Sanctum Evangelium observare vivendo in obedientia sine proprio, & in castitate, tum quia in fine ipsius Regulæ continentur hæc verba, Paupertatem, & humilitatem, & Sanctum Evangelium Domini Nostri Jesu Christi, quod firmiter promisimus, observemus. Unde scire desiderant, an ad alia Evangelii teneantur consilia, quam ad ea, quæ in ipsa Regula præceptorie, vel inhibitorie sunt expressa: præsertim, cum ipsi ad alia non se obligare intenderint, & vix vel nunquam omnia possint ad litteram observari. Nos autem breviter respondemus, vos ad alia consilia Evangelii non teneri per regulam, nisi ad ea, ad quæ vos obligastis in ipsa. Ad cætera non tenemini, sicuti cæteri Christiani, & eo magis de bono, & æquo, quo vos obtulistis holocaustum Domino medullatum per contemptum omnium mundanorum. Item cum in eadem Regula sit inhibitum, ne fratres recipiant per se, vel per alios denarium, vel pecuniam ullo modo, & ipsi hoc in perpetuum observare desiderent certiorari requirunt, si aliquibus timentibus Dominum fideles aliquos per quos ipsi subveniant necessitatibus eorumdem, sine offensione Regulæ audeant præsentare, ac ad fideles eosdem pro necessitatibus ipsis secura recurrere conscientia, cum denarios, aut pecuniam eos noverint accepisse. Quos tamen denarios, vel pecuniam auctoritate propria non intendunt facere conservari, nec nomine depositi exigere ab eisdem. Super quo duximus respondendum: quod si rem sibi necessariam velint fratres emere, vel solutionem facere pro jam erupta possunt, vel Nuncium ejus a quo res emitur, vel aliquem alium volentibus sibi eleemosynas facere, nisi idem per se, vel per proprios Nuncios solvere maluerint, præsentare, qui taliter præsentatus a fratribus non est eorum Nuncius, licet præsentetur ab ipsis, sed illius potius, cujus mandato solutionem facit, seu recipientis eamdem. Idem tamen Nuncius solvere statim debet, ita quod de pecunia nihil remaneat penes eum. Si vero pro aliis imminentibus necessitatibus præsentetur, eleemosynam sibi commissam potest, sicut & Dominus apud spiritualem, vel familiarem amicum fratrum deponere, per ipsum loco, & tempore pro ipsorum necessitatibus, sicut expedire viderit, dispensandam. Ad quem etiam fratres pro hujusmodi necessitatibus poterunt habere recursum, maxime si negligens fuerit, vel necessitates ignoraverit eorumdem. Præterea cum in ipsa Regula contineatur expresse, quod fratres nihil sibi approprient, nec domum, nec locum, nec rem aliquam, ac ipsi processu temporis contaminari timeant ordinis paupertatem

Missi a Minoritis Nuncii ad Pontificem.

Quædam dubia in Regula S. Francisci.

An teneantur Fratres ad ejus observantiam

An ad Evangelica consilia.

Quomodo gerere se debeant in receptione pecuniarum.

tem præfertim, cum jam dixerint aliqui proprietatem mobilium pertinere ad totum Ordinem in communi; Nobis fuit humiliter fupplicatum, ut in hoc Animarum dignaremur providere periculis,& totius ordinis puritati. Dicimus itaque, quod nec in communi, nec in fpeciali debent proprietatem habere, fed utenfilium, & librorum, & eorum mobilium, quæ licet habere, Ordo ufum habeat, & fratres fecundum quod Generalis Minifter, vel Provinciales difponendum duxerint, iis utantur falvo locorum, & domorum dominio illis, ad quos nofcitur pertinere, nec vendi debent mobilia, vel extra ordinem commutari, aut alienari quoquomodo, nifi Ecclefiæ Romanæ Cardinalis, qui fuerit Ordinis Gubernator, Generali, feu Provincialibus Miniftris auctoritatem, fuper hoc præbuerit, vel affenfum. Quia vero in quodam ejufdem Regulæ Capitulo continetur, ut fi qui fratrum inftigante humani generis inimico mortaliter peccaverit, pro illis peccatis de quibus ordinatum fuerit, ut recurratur ad folos Miniftros Provinciales,teneantur fratres ad eos recurrere quamcitius poterunt, fine mora, ipfi pie dubitant, utrum hoc de peccatis publicis tantum intelligi debeat, an de publicis pariter, & privatis. Refpondemus igitur prædictum Capitulum ad manifefta tantum, & publica pertinere volentes, ut Generalis Minifter conftituat, vel conftitui faciat tot per Provincias, quot earum Miniftri viderint expedire, de maturioribus, & difcretioribus Sacerdotibus, qui fuper privatis audiant pœnitentes, nifi fratres Miniftris, aut Cuftodibus fuis ad loca eorum declinantibus maluerint confiteri. Cæterum cum prohibente Regula nulli fratrum liceat Populo prædicare, nifi a Miniftro Generali fuerit examinatus, & approbatus, & fibi officium Prædicationis ab ipfo conceffum; certificari petiftis utrum pro laboribus fratrum, & periculofis difcurfibus evitandis Generalis Minifter dictam examinationem,approbationem, & commiffionem officii Prædicationis difcretis aliquibus committere valeat pro examinandis generaliter illis, qui in Provinciis funt ftatuti, vel fpecialiter pro quibufdam. Ad quod damus tale refponfum, quod hæc Generalis Minifter, nulli poteft abfenti committere; fed qui examinatione indigere creduntur, mittantur ad ipfum, vel cum Miniftris Provincialibus conveniant propter hoc in Capitulo generali; fi qui vero examinari non egent pro eo, quod in Theologica facultate, & prædicationis officio funt inftructi, fi ætatis maturitas, & alia, quæ requiruntur in talibus,conveniant in eifdem,poffunt, nifi quibus Minifter Generalis contradixerit, & modo quo dictum eft Populo prædicare. Super eo autem, quod dubitant Fratres, ac Vicarii Provincialium Miniftrorum, quos ipfi fibi fubftituunt, cum ad Capitulum veniunt generale, poffint ad ordinem recipere venientes, vel ejicere jam receptos, dicimus,quod non poffunt,quia nec hoc Miniftris ipfis permittitur, nifi eis fpecialis fuper hoc licentia concedatur, quibus etiam Generalis Minifter, ficut concedere, fic negare poteft licentiam fupradictam; & cum juxta eamdem Regulam, aliis quam Miniftris Provincialibus fratrum receptio committi non valeat; multo minus poteftatem habeant Provinciales Miniftri hoc aliis committendi, quibus id, & non aliis eft commiffum. Infuper dubitantibus vobis, an pro eo quod in Regula dicitur, ut decedente Generali Miniftro a Provincialibus Miniftris, & Cuftodibus in Capitulo Pentecoftes fiat electio fucceffforis,omnium Cuftodum multitudinem oporteat ad generale Capitulum convenire, an ut omnia cum majori tranquillitate tractentur, fufficere poffit, ut aliqui de fingulis Provinciis, qui vocem habeant aliorum interfint; taliter refpondemus, ut fingularum Provinciarum Cuftodes unum ex fe conftituant, quem cum fuo Provinciali Miniftro pro ipfis ad Capitulum dirigant, voces fuas committentes eidem. Quod etiam cum ftatueritis per vos ipfos,ftatutum hujufmodi duximus approbandum. Denique quia continetur in Regula fupradicta, quod fratres non ingrediantur Monafteria Monialium, præter illos quibus a Sede Apoftolica conceffa fuerit licentia fpecialis, quamquam hoc de Monafteriis Pauperum Monialium inclufarum fratres hactenus intelligendum effe crediderint, cum earum Sedes Apoftolica curam habeat fpecialem, & intellectus hujufmodi per Conftitutionem quamdam tempore datæ Regulæ, vivente adhuc Beato Francifco,per Provinciales Miniftros fuiffe credatur in generali Capitulo declaratus;certificari nihilominus poftulaftis, an hoc de omnibus generaliter, cum Regula nullum excipiat; an de folis Monafteriis intelligi debeat Monialium prædictarum. Nos utique, generaliter id effe prohibitum de quarumlibet Cœnobiis Monialium, refpondemus, & nomine Monafterii volumus Clauftrum, Domos, & Officinas interiores intelligi pro eo, quod ad alia loca, ubi etiam homines fæculares conveniunt, poffunt fratres illi caufa prædicationis, vel eleemofynæ petendæ accedere, quibus id a Superioribus fuis pro fua fuerit maturitate, vel idoneitate conceffum, exceptis femper prædictarum Monafteriis inclufarum, ad quæ nulli datur accedendi facultas fine licentia Sedis Apoftolicæ fpeciali.

Datum Anagniæ fextodecimo Kalendas Novembris Pontificatus noftri anno quarto.

[Marginalia: An rei cujufquam maneat penes Ordinem proprietas. — Qualiter recurrere debeant peccantes ad Miniftros. — Quomodo examinandi, & inftituendi Prædicatores. — Qui poffint Fratres recipere, & ejicere. — Qui concurrant ad electionem Generalis Miniftri. — Quid intelligendum circa ingreffum in Monafteria Monialium. — Dat. die 17. Octob. 1230. Pont. An. IV.]

XXIV.

Quod Tyrones infra tempus probationis habitum dimittere, & ad fæcularia vota remeare abfque Apoftafiæ nota libere, & licite poffint, & valeant. *Ibidem.*

Gregorius Epifcopus Servus Servorum Dei,
Ad futuram rei memoriam.

QUia nonnullos loca Religiofa abfque proteftatione intrare contingit, & infra tempus probationis exire, ad fæculum redeuntes Apoftafiæ criminis arguuntur, fuper quo fuit hactenus a pluribus dubitatum, quia cum tempus probationis conceffum continere in fe videatur liberam optionem eligendi alterum e duobus, vel in Monafterio tales remaneant, aut abfcedant liberi, etiam poft promiffam de ftabilitate perfeverantiam, ficut in Beati Be-

[Marginalia: Caufa dandæ Conftitutionis]

Benedicti Regula continetur. Varia quoque probationis tempora ex diversitate Personarum causarum, & conditionum fuerint instituta, quibus quandoque triennium in habitu sæculari, quandoque biennium fuit Statutis Canonicis, ac Sanctione legalis provisionis indultum, & tandem ex præfata Regula, & Beati Gregorii Papæ prohibitione nihilominus interdictum, ne ante unius anni probationem aliquis in Monachum admittatur; Personæ hujusmodi Apostatæ non videntur, præsertim cum a Prædecessoribus nostris pluries dicatur esse responsum; Novitios ante susceptum Religionis habitum in probatione positos ne ad statum pristinum redire valeant prohiberi. Licet autem Prædecessores nostros super hoc diversa sensisse aliquibus videatur; credendum tamen non est, quod injicere voluerint laqueum animabus, quæ a diversis, & variis irruentibus mortis occasionibus sunt potius eruendæ, cum ex imperitia, seu negligentia in hoc simpliciores maxime facile caperentur. Et quod de protestatione facienda scriptum est, consilii esse potius creditur, quam præcepti, quia & si videatur alicubi ommissa protestatio præsumptionem conversionis inducere, ne liceat ommittenti illam ad sæculum postmodum remeare, non tam protestationis ommissio, quam assumptio habitus Religionis, qui datur Professis, de quo mentio specialiter habetur ibidem, facultatem adimit ad sæculum redeundi. Nos autem animarum saluti providere volentes, & amovere materiam scandalorum, de consilio fratrum nostrorum præsenti decreto statuimus, Novitios in probatione positos ante susceptum Religionis habitum, qui dari profitentibus consuevit, vel ante professionem emissam, ad priorem statum redire posse libere infra annum, nisi evidenter appareat quod tales absolute voluerint vitam mutare, & in Religione perpetuo Domino deservire, cum quilibet renunciare valeat ei, quod pro se noscitur introductum. Ad ambiguitatem omnem penitus amputandam, nihilominus statuentes, ut cum in quibusdam locis Religiosis Novitiorum habitus non distinguatur ab habitu Professorum, Professionis tempore benedicantur vestes, quæ profitentibus conceduntur, ut Novitiorum a Professorum habitu discernatur.

Tyrones infra tempus probationis habitum dimittentes non sunt Apostatæ.

Dubia nonnulla super hoc explicantur.

Novitii itaque libertatem habent ad pristinum statu redeundi.

Clausulæ.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ Constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. die 18. Martii 1231. Pont. An. IV.

Datum Laterani quintodecimo Kalendas Aprilis Pontificatus Nostri Anno Quarto.

XXIV.

Confirmatio Concordiæ inter Sanctorum Laurentii in Damaso, & Eustachii de Urbe Capitula initæ super nonnullarum Ecclesiarum Jurisdictione.

Ibidem.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Archipresbytero, & Clericis Ecclesiæ Sancti Eustachii de Urbe, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium.

Ea quæ Judicio, vel Concordia terminantur, firma debent, & illibata consistere; & ne in recidivæ contentionis scrupulum relabantur, Apostolico convenit præsidio communiri.

Status quæstionis.

Eapropter dilecti in Domino filii vestris devotis precibus inclinati compositionem, quæ inter vos ex parte una, & Priorem, & Clericos Ecclesiæ Sancti Laurentii in Damaso de Urbe ex altera, super Investitura Sacerdotum Scrutinio, Baptismate, & Capitulo quatuor Cappellarum Sancti Pantaleonis videlicet, Sancti Sebastiani, Sancti Benedicti, & Sancti Silvestri amicabiliter intervenit, ad instar felicis recordationis Alexandri Papæ Prædecessoris nostri, sicut sine pravitate provide facta est, & ab utraque parte sponte recepta, & in ejus litteris super hoc confectis prospeximus contineri; auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Ad majorem vero cauthelam tenorem litterarum ipsarum præsentibus duximus inserendum, qui talis est: Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto filio Petro Archipresbytero, & Clericis Sancti Eustachii, salutem, & Apostolicam benedictionem. Cum inter Ecclesiam vestram, & Ecclesiam Sancti Laurentii in Damaso de Investitura Sacerdotum Scrutinio Baptismate, & Capitulo Quatuor Cappellarum Sancti Pantaleonis videlicet, Sancti Sebestiani, Sancti Benedicti, & Sancti Silvestri controversia sit aliquandiu agitata tandem inter vos, & Clericos Sancti Laurentii in Damaso de consensu, & auctoritate dilectorum filiorum nostrorum Petri tituli ejusdem Ecclesiæ Sancti Laurentii Presbyteri, & Ugolini Ecclesiæ vestræ Diaconi Cardinalium super his amicabiliter compositio intercessit, quam ut futuris temporibus inviolabiliter observetur, præsentibus litteris duximus annotandam. Sane Sacerdotes præscriptarum Cappellarum ad Ecclesiam vestram pertinentium Scrutinium, solemnem Baptismum, qui fit in Sabbato Sancto, Capitulum in majori Hebdomada, & duo alia Capitula, ad quæ infra annum vocati fuerint, eidem Ecclesiæ Sancti Laurentii sine contradictione exhibebunt. Ita quidem quod singuli, qui in aliqua prædictarum Cappellarum pro tempore fuerint ordinati, hæc dumtaxat Ecclesiæ Sancti Laurentii sicut diximus exhibebunt. Crisma vero, & Oleum Sanctum supradictæ Cappellæ ab Ecclesia Sancti Laurentii tantum recipient si gratis, & absque omni pravitate dare voluerit. Si quis autem prædictorum Presbyterorum hæc, ut statutum est, & nominatim expressum, Ecclesiæ Sancti Laurentii noluerit exhibere, Clerici Sancti Lau-

Compositio facta tempore Alexandri III. PP.

Confirmatoriæ super hoc ejusdem Alexandri litteræ.

Quæ fuerit Concordia.

Laurentii denunciabunt vobis, ut eum quæ dicta sunt eidem Ecclesiæ Sancti Laurentii exhibere compellatis, & si contemptor extiterit, & tribus vicibus vocatus non satisfecerit, spatio viginti dierum elapso Ecclesia Sancti Laurentii ipsum interdicendi, & postmodum excommunicandi liberam habeat potestatem. In hoc siquidem Ecclesia vestra sine fraude juvabit Ecclesiam Sancti Laurentii. Et si Populus interdicto, vel excommunicato favorem præstare voluerit, Ecclesia Sancti Laurentii sine fraude juvabit Ecclesiam vestram, vel ad removendum contumacem ab Ecclesia, vel ad cogendum ipsum ad satisfactionem, prout Ecclesia vestra elegerit: Ecclesia autem Sancti Laurentii nihil ultra in prænominatis Cappellis, seu a Cappellanis earum de cætero postulabit, vel sibi vindicare præsumet, per quod jus, & consuetudines Ecclesiæ, vestræ, quas in eisdem Cappellis habet, in aliquo minuantur. Præterea prædicti Cappellani ea, quæ in ipsis Capitulis ad honorem Ecclesiæ Sancti Laurentii tractabuntur, observabunt: Ita tamen quod si quid fuerit in ipsis Capitulis ad diminutionem juris, & consuetudinum Ecclesiæ vestræ, vel Cappellarum ipsarum tractatum, observare nullo modo cogantur. Verumtamen nulla earumdem Cappellarum interdictum, vel excommunicatum ab Ecclesia Sancti Laurentii recipiet; imo pro excommunicato, & interdicto ipsum tenebit. Omnem autem ordinationem, & dispositionem super jamdictis Cappellis, libere, ac pacifice absque alicujus contradictione Ecclesia vestra de cætero habeat, salvo tenore conventionis. Insuper etiam pro bono pacis interdictum, aut excommunicatum in sua Jurisdictione a Capitulo Ecclesiæ vestræ Ecclesia Sancti Laurentii non recipiet; imo eum pro interdicto, & excommunicato tenebit. Et hoc idem faciet Ecclesia vestra de interdicto, & excommunicato ab Ecclesia Sancti Laurentii. Ne igitur controversia, quæ amicabilem finem suscepit, iterum suscitetur, præscriptam conventionem ratam habemus, & firmam, eamque ad petitionem utriusque partis, auctoritate Apostolica confirmantes præsentis scripti patrocinio communimus. Statuentes, ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Anagniæ quartodecimo Kalendas Augusti.

Clausula. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. die 9. Aprilis 1231. Pont. An. V. Datum Laterani quinto idus Aprilis Pontificatus Nostri Anno Quinto.

XXV.

Ibidem.

Innovatio Privilegiorum, aliorumque Indultorum a Zacharia Papa Sacro Cassinensi Cænobio concessorum.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Abbati, & Conventui Monasterii Cassinen. salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Zacharias Cassinatibus concedit Diploma. Cum multa precum instantia devote, ac humiliter nuper postulastis a nobis, ut bonæ memoriæ Zachariæ Papæ Prædecessoris nostri Privilegium Monasterio vestro concessum propter vetustatem ipsius, maxime cum filum cui Bulla adherebat pro majori esset parte confractum, & alterius formæ foret ejusdem littera quam moderna, mandaremus sub Bulla nostra litteris annotari. Nos igitur eodem Privilegio diligenter inspecto, ne jus posset ejusdem Monasterii deperire, Privilegium illud præsentibus de verbo ad verbum annotari fecimus ad cauthelam Apostolici favoris ei præsidium impendendo; *Confirmatur.* ita quod per hoc nihil plus juris accrescat eidem Monasterio, quam ei per dictum Privilegium fuisset indultum; cum per id conservare jus antiquum, non novum ei concedere intendamus. Tenor autem ejusdem Privilegii talis est:

Zacharias Episcopus Servus Servorum Dei &c.

Clausulæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ annotationis, & concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. die 10. Aprilis 1231. Pont. An. V. Datum Laterani quarto Idus Aprilis Pontificatus Nostri Anno Quinto.

XXVI.

Ibidem.

Præscribuntur nonnulla Statuta, & Ordinationes pro bono regimine Universitatis Studii Generalis Parisien. a Magistris, ejusdemque Scholaribus servanda.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis universis Magistris, & Scholaribus Parisien. salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Encomium Studii Parisiensis. Parens scientiarum Parisiis, velut altera Cariathsepher Civitas litterarum cara claret, magna quidem, sed de se majora facit optari docentibus, & discentibus gratiosa, in qua utique, tamquam in Officina Sapientiæ speciali habet argentum venarum suarum principia, & auro locus est, in quo rite conflatur, ex quibus prudentes eloquii mystici murenulas aureas vermiculatas argento cudentes, & fabricantes monilia ornata lapidibus pretiosis, imo nulli

nulli pretio comparandis Sponsam Christi decorant, & decorant; Ibi ferrum de terra tollitur, quia dum terrena fragilitas fortitudine solidatur, lorica fidei, gladius, spiritus, & cætera, inde fit Christianæ militiæ armatura potens adversus aereas potestates, & lapis calore solutus in æs vertitur, quia corda lapidea Sancti Spiritus afflata fervore, dum ardent, incendunt, & fiunt prædicatione sonora præconantia laudes Christi. Quare non est dubium, quin Deo, & hominibus graviter displiceret, quisquis in Civitate prædicta gratiam tam insignem niteretur ullatenus disturbare, vel disturbantibus se pro viribus potenter non apponeret, & patenter. Unde cum super dissensione ibi Diabolo instigante suborta, studium enormiter disturbante, quæstiones ad nos delatas audiverimus diligenter, eas potius provisionis moderamine, quam judiciali sententia de fratrum nostrorum consilio duximus sopiendas; Circa statum itaque Scholarium, & Scholarum hæc statuimus ob servanda, videlicet quod quilibet Cancellarius Parisien. vocatis ad hoc, & præsentibus pro Universitate Scholarium duobus Magistris in sua institutione jurabit, quod ad regimen Theologiæ, ac Decretorum bona fide secundum conscientiam suam loco, & tempore secundum statum Civitatis, & honorem, ac honestatem facultatum ipsarum, nonnisi dignis licentiam largietur, nec admittet indignos Personarum, & Nationum acceptione submota. Ante vero quam quemquam licentiet infra tres menses a tempore petitæ licentiæ, tam ab omnibus Magistris Theologiæ in Civitate præsentibus, quam aliis Viris honestis, & litteratis, per quos veritas sciri possit, de vita, scientia, & facundia, nec non proposito, & spe proficiendi, ac aliis, quæ sunt in talibus requirenda, diligenter inquirat, & inquisitione sic facta quid deceat, & quid expediat bona fide det, vel neget secundum conscientiam suam petenti licentiam postulatam. Magistri vero Theologiæ, ac Decretorum quando incipient legere, præstabunt publice juramentum, quod super præmissis fidele testimonium perhibebunt. Cancellarius quoque jurabit, quod consilia Magistrorum in malum eorum nullatenus revelabit Parisien. Canonicis libertate, ac jure in incipiendo habitis in sua manentibus firmitate. De Phisicis autem, & Artistis, ac aliis Cancellariis bona fide promittet examinare Magistros, & nonnisi dignos admittens repellet indignos. Cæterum quia ubi non est ordo, facile repit horror, Constitutiones, seu Ordinationes providas faciendi de modo, & hora legendi, & disputandi de habitu ordinato, de mortuorum exequiis, necnon de Bachellariis, qui, & qua hora, & quid legere debeant, ac hospitiorum taxatione, seu etiam interdicto, & rebelles ipsis Constitutionibus, vel Ordinationibus per subtractionem Societatis congrue castigandi vobis concedimus facultatem; Et si forte vobis subtrahatur hospitiorum taxatio, aut quod absit vobis, vel alicui vestrum injuria, vel excessus inferatur enormis, utpote mortis, vel membri mutilationis, nisi congrua monitione præmissa, infra quindecim dies fuerit satisfactum, liceat vobis usque ad satisfactionem condignam suspendere lectiones, & si aliquem vestrum indebite incarcerari contigerit, fas sit vobis nisi monitione præhabita cesset injuria, statim a lectione cessare, si tamen id videbitis expedire. Præcipimus autem, ut Parisiensis Episcopus sic delinquentium castiget excessus, quod Scholarium servetur honestas, & maleficia non remaneant impunita, sed occasione delinquentium non capiantur ullatenus innocentes, imo si contra quemquam suspicio fuerit orta probabilis, honeste detentus idonea cautione præstita cessantibus Carcerariorum exactionibus dimittatur; quod si forte tale crimen commiserit, quod incarceratione sit opus, Episcopus in carcere culpabilem detinebit Cancellario habere proprium carcerem penitus interdicto. Prohibemus insuper ne Scholaris pro contracto debito de cætero capiatur, cum hoc sit Canonicis, & legitimis Sanctionibus interdictum, sed nec Episcopus, vel Officiales ejus, seu Cancellarius pœnam pecuniariam pro Excommunicationis amenda, vel alia qualibet Censura requiret, nec Cancellarius a licentiandis Magistris juramentum, vel obedientiam, seu aliam exiget cautionem, nec aliquod emolumentum, seu promissionem recipiet pro licentia concedenda juramento superius nominato contentus. Porro vacationes æstivæ non extendantur, de cætero ultra mensem, sed vacationum tempore Bachellarii si voluerint, suas continuent lectiones. Inhibemus autem expressius, ut Scholares per Civitatem armati non vadant, & turbatores pacis, & studii Universitas non defendat, & illi, qui simulant se Scholares, nec tamen Scholas frequentant, nec Magistrum aliquem profitentur, nequaquam Scholarium gaudeant libertate. Ad hæc jubemus, ut Magistri Artium unam lectionem de Prisciano, & unum post alium ordinarie semper legant, & libris illis naturalibus, qui in Concilio Provinciali ex certa causa prohibiti fuere, Parisiis non utentur, quousque examinati fuerint, & ab omni errorum suspicione purgati. Magistri vero, & Scholares Theologiæ, in facultate, quam profitentur, se studeant laudabiliter exercere, nec Philosophos se ostentent, sed satagant fieri Theodocti, nec loquantur in lingua Populi, & Populi Linguam Hebræam cum Azotica confundentes, sed de illis tantum in Scholis quæstionibus disputent, quæ per libros Theologicos, & Sanctorum Patrum tractatus valeant terminari. Præterea de bonis Scholarium, qui intestati decedunt, vel rerum suarum ordinationem aliis non committunt, sic duximus providendum, videlicet ut Episcopus, & unus de Magistris, quem ad hoc Universitas ordinaverit recipientes omnia bona defuncti, & in loco tuto, & idoneo deponentes statuent certum diem, quo illius obitus in patria sua valeat nunciari, & illi, ad quos bonorum ejus est successio devoluta, possint Parisiis accedere, vel idoneum Nuncium destinare, & si venerint, vel miserint, restituentur eis bona cum cauthela, quæ fuerit adhibenda. Si vero non comparuerit aliquis, ex tunc Episcopus, & Magister bona ipsa pro anima defuncti, prout expedire viderint, erogabunt; nisi forsan ex aliqua justa causa venire nequiverint successores, & tunc erogatio in tempus congruum differatur. Verum quia Magistri, & Scholares, qui damnis, & injuriis lacessiti juramento invicem sibi præstito a Civitate Parisien. dissipato studio discesserunt, visi sunt,

Marginal notes: Juramentum a Cancellario præstandum de licentiandis. — Inquisitio de iis facienda ante licentiam dandam — Privilegia nonnulla conceduntur Magistris. — Episcopi Parisien. jus in Scholares delinquentes. — Exemptiones eisdem concessæ. — De vacationibus æstivis. — De Magistris Artium. — De Magistris Theologiæ. — De bonis Scholarium obeuntium.

sunt, causam agere non tam propriam, quam communem, nos generalis Ecclesiæ necessitate, ac utilitate pensata, volumus, & mandamus, ut postquam a charissimo in Christo filio nostro Illustri Rege Francorum Magistris, & Scholaribus Privilegia exhibita fuerint, & de ipsorum malefactoribus amendæ taxatæ, Parisiis licite studeant, nulla prorsus de mora, vel reditu, infamia, vel irregularitate notandi.

Clausulæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ Provisionis, Constitutionis, Concessionis, Prohibitionis, & Inhibitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. die 13. Aprilis 1231. Pont. An.V. Datum Laterani Idibus Aprilis Pontificatus nostri anno quinto.

XXVII.

Ibidem. Quod a Clero in Ecclesiis Urbis servetur Ordo videlicet, ut Presbyteri Diaconis præferantur, isti vero Subdiaconis præcedant.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Rectoribus Fraternitatis, & universo Clero Urbis salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium. UT universalis Ecclesiæ pulchritudo membris effigiata distinctis, quæ non eumdem actum habentia, invicem sibi unanimi charitate ministrant, non solum servetur integrius, verum etiam officiosius operetur, instar Curiæ Regni cœlestis ordinum varietate distinguitur, & insignitur titulis dignitatum, quibus Viri digni decorati decenter secundum differentes datas a Domino gratias in ea, qua vocantur vocatione, digne studeant famulari. (Gradus in Ecclesia diversi.) Unde ne membrum in corpore scandalum facere videatur, expedit, ut qui minores sunt ordine, nequaquam postponi majoribus dedignentur, cum alias ridiculum videretur, si provecti ad ordines altiores in locis inferioribus remanerent. Ut igitur in Ecclesiis Urbis singula quæque locum teneant sortita decenter, volentes ut Apostolicæ Sedi, cujus sunt membra, sicut convenit, conformentur, de fratrum nostrorum consilio præsenti decreto statuimus, ut de cætero in qualibet Ecclesia Presbyteri primum locum, Diaconi secundum, Subdiaconi tertium, & sic de reliquis obtineant ordinatim, etiamsi posterius admittantur. (Locus cuilibet assignatus.) Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ Constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. die 10. Maji 1231. Pont. An.V. Datum Laterani quarto Idus Maji Pontificatus nostri anno quinto.

XXVIII.

Ibidem. Confirmatio Regulæ Ordinis S. Marci Mantuan. cujus Prioribus indulgetur, ut Laicos, qui apud eos Regularem habitum receperint, ad primam Tonsuram promovere valeant.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Prioribus, & Collegiis Ecclesiarum Ordinis Sancti Marci Mantuan. tam præsentibus, quam futuris hanc Regulam professis in perpetuum, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium. PIæ postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri, ut & devotionis sinceritas enitescat, & utilitas postulata vires indubitanter assumat.

Eapropter dilecti in Domino filii vestris postulationibus inclinati Regulam, quam deliberatione provida statuentes communiter approbastis, a felicis recordationis Innocentio Papa Prædecessore nostro vobis fratribus Sancti Marci dudum roboratam ante Concilium Generale, ac de mandato bonæ memoriæ Honorii Papæ Prædecessoris nostri in quibusdam correctam, secundum quod vobis magis expedire prospeximus, ad petitionem vestram fecimus emendari, eamque vobis, & omnibus eamdem Regulam profiteri volentibus auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus, cujus tenorem præsentibus litteris annotari fecimus, qui est talis. (Regulam ab eis emendatam confirmat.)

Regulæ tenor. Quoniam favente Deo, Nos Priores, & Conventus Ecclesiarum Ordinis Sancti Marci de Mantua uni Domino servire, unique Regi disponimus militare, volentibus nobis Sanctorum Patrum imitari vestigia, unum præcipue necessarium est, ut omnibus nobis sit cor unum, & anima una in Domino, & unius moris habitemus in Domo Domini militanti, ut sic pervenire mereamur ad illam unam, quam Propheta in triumphanti Domo Domini postulat possidere. (De concordia servanda.) Quod quidem, ut possimus facilius obtinere, ad honorem Dei, ac Virginis gloriosæ, aliorumque Sanctorum Regulam Canonicam, prout inferiùs descripta est, ordinavimus a nobis nostrisque successoribus secundum infirmitatem nostram perpetuo observandam. (Observandaque regula.) Fratres, & Sorores intra Canonicas suas silentium teneant ab ultimo signo Completorii usque ad constitutum signum post laudes Matutinas. (Silentio.) In Choro quoque, Dormitorio, Claustro, & Refectorio continuum silentium teneatur, nisi forte pro necessitate, vel utilitate, loquendi licentia concessa fuerit a Priore. Licet tamen Priori dum ad mensam steterit, vel eo absente tenenti locum ejus aliquid pro utilitate cum aliquo leniter dicere. Si quid autem opus fuerit alicui, signo petatur non verbo: Officialibus quoque in ordine designatis, & etiam aliis Fratribus, & Sororibus, quibus Prior duxerit concedendum, silentii tempore cum gravitate, ac moderatione loqui liceat in locis, quæ in Capitulo determinata fuerint ab eodem. Ubique etiam loqui liceat universis, si videatur imminere periculum Incendii vel Latronum: Infirmi etiam in Infirmito-

mitorio commorantes sub hac lege silentii minime astringantur. Ipsi tamen sibi sint lex, & timeant oculos Dei offendere, qui bonos, & malos in locis omnibus contemplantur. Nemo nostri Ordinis ex quo professionem fecerit proprium aliquid habeat, vel suum esse aliquid etiam dicat, nihilque liceat ei dare absque Prioris sui licentia, aut accipere aliquid quod, quamcitius commode poterit, non exponat voluntati Prioris; cum nec propria corpora, nec voluntates etiam habere debeant in propria potestate. Ab octavis Paschæ, usque ad Exaltationem Sanctæ Crucis, secunda, quarta, & sexta feria Canonici, & Sorores jejunent. Conversi vero teneantur tantum in sextis feriis, & jejuniis solemnibus jejunare. Ab Exaltatione autem Sanctæ Crucis, usque ad Pascha, exceptis diebus Dominicis, continuum jejunium observetur. Conversi tamen, qui gravioribus occupantur laboribus, quartis, & sextis feriis, & in solemnibus jejuniis, & per totum Adventum teneantur similiter jejunare, sed cum agunt opera leviora omni tempore, sicut Canonici, secundum Prioris arbitrium jejunare similiter teneantur. Liceat tamen Priori ab octavis Paschæ, usque ad Kalendas Octobris relaxare jejunia, cum id viderit expedire. Debilibus quoque, & Senibus, & Adolescentibus omni tempore cum Priori expedire videbitur rigor jejunii relaxetur. Minutis etiam liceat bis se reficere, prima, secunda, & tertia die minutionis, nisi præcipuum jejunium tunc occurrat. Qui eques eundo de consensu Prioris fuerint in itinere constituti; ab Octavis Paschæ, usque ad Exaltationem Sanctæ Crucis nisi in sexta feria, & in præcipuis jejuniis jejunare minime teneantur. Illis autem, qui pedes vadunt, omni tempore liceat bis se reficere, excepto in Adventu, & in præcipuis jejuniis, & dum in aliquo loco moram pertraxerint; si fieri poterit sine gravamine sociorum. Infirmi autem, qui talem infirmitatem habent, quæ appetitum non multum turbet, nec eos multum debilitet lectum, & cibaria Conventus, & jejunia non immutet. Si tamen in aliquo cum talibus Priori videbitur dispensandum, indulgeat moderate. Alii autem infirmi, qui ægritudine gravi, & grandi debilitate minime molestantur, in præcipuis jejuniis, & per totum Adventum secundum considerationem Prioris jejunent. A carnibus, & sagimine omni tempore fratres omnes, & Sorores abstineant, præter omnino debiles, & ægrotos, quibus usus eorum ex infirmitate, ac pro reparatione concedi poterit in Infirmitorio a Priore, vel etiam alibi, ubi ipse cum deliberatione Capituli pro evidenti necessitate, vel rationabili causa viderit expedire; sed cum ita convaluerint, quod convenienter aliis poterunt uti cibis, cessent ad voluntatem Prioris, & sciant licentiam eamdem sibi ulterius interdictam. Usus autem casei, & ovorum omnibus ubique conceditur, excepto quod Fratribus, & Sororibus Sancti Marci prædicti intra districtum Mantuæ denegatur, nisi ex dispensatione, sicut de carnibus est expressum, ne violetur favorabilis consuetudo per Sedem Apostolicam approbata, quam hactenus servaverunt. In omnibus autem sextis feriis, & præcipuis jejuniis, & per totum Adventum omnes ubique ab ovis, & caseo debeant abstinere, nisi ex dispensatione, sicut de carnibus superius continetur. Sane Conventui duo cocta pulmenta in die sufficiant, sive una sit refectio, sive duæ. Si quid autem addendum videbitur, moderate fiat servata in omnibus parcitate. A Pascha, usque ad Exaltationem Sanctæ Crucis Clerici pausent in lectis suis post prandium, vel post sextam, quando jejunant usque ad nonam, nisi forte a Priore, vel tenenti vicem ejus aliquando absolvantur; eodem etiam ordine quiescant in lectis suis Sorores: sufficiat cuilibet Clericorum una Cappa, una Cotta linea, duo Scapularia lanea, duæ Tunicæ, unum Scapulare Pelliceum, sive una Pellis, & unum Pelliceum sine Juppa. Verumtamen in arbitrio sit Prioris pro Juppa tertiam Tunicam fratribus providere, & nulla vestis pellicea habeatur, nisi Ovina, vel Agnina mediocriter grossa. Item duæ Stamineæ: poterit tamen Prior pro stamineis Camisias de panno stuppeo grosso concedere, quibus viderit expedire. Item duo femoralia, duæ caligæ laneæ, & quatuor laneæ sine pedulibus, quatuor scuffones, & duo subtelares, & duæ bottæ filtratæ, & duo pilei lanei, vel pellicei. Sufficiant autem cuilibet unus saccus, & unum capitale de plumis, qui duorum pedum longitudinem non excedat, duo lintheamina lanea, coopertorium ovinum, seu lena, sive cultra non curiosa, sed simpliciter operata. Conversis prædicta sufficiant vestimenta, & eisdem stramentis lectorum, & calciamentis, & pileis sint contenti; Cottam tamen & bottas non habeant, nisi pro aliqua rationabili causa bottæ concedantur alicui a Priore; singulis tamen eorum pro bottis par unum conceditur Cappellorum. Sufficiant etiam cuilibet Sororum una clamis, duæ bindæ, tunica una superior cum caputio, & duæ inferiores, unum scapulare laneum, una guarnacia pellicea; Camisias vero, vel stamineas, & lectisternia, atque calciamenta, & pileos, ita eis habere liceat, sicut Clericis licitum est habere. Omnia vero lanea indumenta sint naturalis coloris, & non tincta; de colore vero, vel grossitudine vestium, nullus murmuret, vel causetur, nec interdicimus vestimenta de panno, lana, linoque contexta. Infirmis autem in Infirmitorio jacentibus, & etiam iter agentibus linteaminibus laneis, & lectis plumeis uti licebit. Liceat etiam Priori superaddere aliquid de vestibus, vel lectisterniis, sive capitum operimentis, seu etiam calciamentis, non juxta curiosorum voluntatem, sed secundum honestatem, vel necessitatem etiam evidentem. In hac tamen, seu alia qualibet dispensatione non attendat Prior malam voluntatem invidentium, sed paterno affectu necessitatibus indigentium condescendat, quia secundum exemplum Apostolicum dividendum est omnibus cum timore Domini, prout cuique opus erit. Canonicis vero non liceat uti Cottis, nisi tantum in Capitulo, & in Choro in Divinis Officiis, & in obsequiis circa Altaria exhibendis, & cum ad opus Dei in Ecclesiam vadunt; seu inde redeunt, & in afferendo ignem, & aquam, & alia quæ necessaria sunt Divinis Officiis. Et si egrediatur quisquam cum Cotta, non cogatur eam deponere, quamdiu agitur opus Dei. Cottas nimis subtiles, vel etiam sumptuosas nullus faciat, nec ab aliis recipiat etiam gratis datas. Priori etiam, & aliis omnibus omnino interdicitur, ut nus-

Marginalia: Proprietate. — Jejunio. — Cum quibus dispensandum — Cibis. — Vestibus, & Lectulo. — Usu Cottarum.

nusquam sedeant Cotta induti sine Cappa cum mulieribus ad loquendum. Cæterum quia otiositas est animæ inimica, ordinamus, ut Canonici certis temporibus in labore manuum occupentur certis item horis in lectione divina. Ideoque statuimus, ut postquam de Capitulo egressi fuerint usque ad signum horæ tertiæ, aut post nonam usque ad signum vespertinæ horæ, secundum considerationem Prioris in labore manuum occupentur, plus etiam laborare teneantur ad voluntatem Prioris, si evidens necessitas, vel utilitas hoc exposcat. Ipse autem Prior sic laborem disponere, ac moderare procuret, ut & animarum saluti videatur intendere, & Fratribus tollatur justa occasio murmurandi. Si quis vero talis fuerit, ut non velit, aut non possit meditari, vel legere, injungatur ei opus quod faciat, ut non vacet. Fratribus vero Infirmis, debilibus, & etiam delicatis talis opera injungatur cum debuerint laborare, ut nec otiosi sint, nec laboris violentia opprimantur, quorum consideranda erit imbecillitas a Priore. Conversi autem, & Sorores quotidie laborent exceptis diebus Dominicis, & solemnitatibus, in quibus non tenentur secundum ordinem laborare. In quibus tamen diebus, sive solemnitabus si quidpiam operis pro rationabili causa eis injunctum fuerit, non negligant obedire: excipimus autem ab hac lege laboris eos, quos pro utilitate temporali, vel spirituali, vel alia rationabili causa Prior duxerit eximendos. Si quis autem cum vacaverit a labore in proferendis fabulis, & scurrilitatibus, & otiosis sermonibus repertus fuerit vitiosus, & sæpe correctus, se neglexerit emendare ad Prioris arbitrium dignæ subjaceat ultioni. Nullus usurarius, vel suspectus de hæresi, vel detentor alienarum rerum recipiatur ad professionem, aut etiam ad sepulturam nisi congrue satisfecerit, juxta posse. Hoc autem de illis intelligatur, de quibus ad notitiam Fratrum pervenerit sollicita prius diligentia, & inquisitione præmissa Frater, aut Soror noviter ad Religionem veniens ad minus sit quatuor, aut tribus diebus, ut hospes, & ei conversationis qualitas exponatur: prædicentur ei dura, & aspera, per quæ itur ad Deum, & si dixerit se velle stare ibidem, ducatur in Capitulum, ubi veniam petat, & misericordiam postulet, ut recipiatur. Surgens autem si ad interrogationem Prioris dixerit se velle probare ordinem, & usque ad finem vitæ suæ stare ibidem, recipiatur in Congregatione, & probetur in patientia, & doctrina. Completo autem tempore probationis illius si velle stare se dixerit, legantur, vel exponantur ei Capitula Regulæ, quæ servare debet, quibus perlectis, vel expositis dicatur ei: Ecce Regula quam tenere debebis, si vis eam servare ingredere, si non vis, liber discede. Quam si se velle servare dixerit, veniat in Capitulum; & sicut prius misericordiam postulet, & coram Altari faciat professionem in manibus Prioris Deo, & illi Ecclesiæ offerens se metipsum & promittens illius loci stabilitatem, & perpetuam castitatem, & vivere sine proprio, & obedientiam secundum Deum, & Regulam istam Priori præsenti, & Successoribus suis fideliter servaturum. Verumtamen si quis res temporales habuerit, prius de illis, quod sibi placuerit, ordinet, vel disponat, quando professionem emittat nihil sibi omnino reservans. Nullus autem ad professionem recipiatur ante annum probationis impletum, nisi esset Regularis Persona, vel nisi transacto dimidio anno de aliqua certa Persona pro aliqua evidenti utilitate visum fuerit Priori, & Capitulo dispensandum. Nullus tamen ad professionem prius recipiatur, quam perlectis, ut dictum est Capitulis Regulæ interrogetur secundum ordinem supradictum. Si qua tamen Persona minus secura, & idonea Collegio videretur, & completo anno probationis ipsius Prior cum deliberatione Capituli illius emendationem misericorditer adhuc expectare voluerit, & sine læsione Domus fieri poterit minime prohibemus. Hoc etiam de Persona idonea fieri concedimus, non tamen ad ipsius voluntatem, nisi evidens necessitas, & utilitas exposcere videatur. Nullus masculus infra sextumdecimum annum, vel fœmina infra quartumdecimum ad probationem aliquatenus assumatur, nisi prius specialiter de licentia duorum Priorum nostri Ordinis fuerit hoc concessum: Vassallos, vel Advocatos, aut Vice-Dominos, vel Patronos non habeamus sine Sedis Apostolicæ, ac Capituli Generalis Ordinis nostri licentia speciali, quia plurimi violenter bona Ecclesiarum diripiunt, & moliuntur cum tyrannide usurpare. Si vero alicui Ecclesiæ nostri Ordinis quavis occasione jus devenerit Vassallorum Prior, & Capitulum illius quam citius commode poterit se, & Ecclesiam ipsam de ipsis expedire procurent. Prior, vel Sacerdos, cui licentiam ipse præstiterit, audiat confessiones Sororum ad fenestram ferream, & non alibi, nisi in præsentia septem Sororum ad minus, vel nisi Soror confitens ægrotaret. Si Prior, vel prædictus Sacerdos pro qualibet utilitate, vel occasione debebit ingredi Portam Sororum, nisi cum Viris pluribus introiret, sint ad minus tres Sorores bonæ opinionis, quæ eum ingredientem stantem, & exeuntem, semper & ubique videre possint, nisi forte, & alii intrarent de licentia Prioris pro aliquo necessario labore, vel opere faciendo, vel nisi latronum, aut incendii videretur periculum imminere, vel nisi etiam Prior, aut dictus Sacerdos intraret loquutorium cum aliqua Persona, quæ vellet aliquam de Sororibus visitare. Si quod absit Frater aliquis, aut Soror in manifestum fornicationis vitium lapsus fuerit, etiam quod Deus avertat, si ipse Prior fuerit, a Domo sine spe reversionis sententialiter a Conventu privetur, nec ultra ei obediatur, nec ab aliquo cum eo participetur, donec manserit in eadem Domo. Nulla fœmina prægnans, vel de conceptu suspecta Sororum Collegio societur, & si sociata fuerit excludatur. Nullus Fratrum, vel Sororum suscipiat Personam aliquam ad docendum in aliqua arte, seu in scientia Litterarum, nisi sui sexus sit Persona, quæ doceri debet, & nisi sit de Collegio, seu Ordine nostro. Ut autem ea, quæ in præsenti Regula conscripta sunt intemerata, & incorrupta consistant, statuimus, ut præcepta & correctiones, quæ per Visitatores Ordinis nostri secundum formam visitationis a nobis provide institutam facta fuerint, tam a Priore, quam a Fratribus, & Sororibus universis rata habeantur, & inviolabiliter observentur. Et quia omnia, quæ necessaria sunt non possunt in præsenti Regula com-

Labore manuum.

De admittendis ad professionem.

Advocatis, Vice-Dominis &c.

Colloquio cum Sororibus &c.

Observantia reformationum a Visitatoribus faciendarum.

comprehendi, ordinamus, ut ea, quæ per Priorem, & Capitulum cujuslibet Ecclesiæ nostri Ordinis fuerint rationabiliter instituta, tam ab ipso Priore, quam a Fratribus, & Sororibus ejusdem Ecclesiæ universis, salva correctione Sedis Apostolicæ, observentur. Nos itaque præscriptam Regulam approbantes Prioribus vestri Ordinis Apostolica auctoritate concedimus, ut Laicos litteratos, qui apud eos habitum receperint Regularem in Clericos valeant tonsurare; & tam ipsis, quam Fratribus quos idoneos noverint, liceat fidelibus advenientibus verbum Domini prædicare. Si Episcopus quoque Dioecesanus ordinationem celebraverit, Fratres recipiant Ordines ab eo, qui fuerint ordinandi; si autem non celebraverit, liceat eis de mandato Prioris sui ad quemcumque maluerint pro assumendis Ordinibus Catholicum adire Antistitem, gratiam, & communionem Apostolicæ Sedis habentem, qui nostra fretus auctoritate ipsis quod postulatur impendat. Hæc autem Regula semel in mense coram Fratribus perlegatur.

Confirmata Regula nonnulla Priori Pontifex concedit Privilegia.

Clausulæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ emendationis, confirmationis, & concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. die 1. Septem. 1231 Pont. An. V. Datum Reate Kalendis Septembris Pontificatus Nostri Anno Quinto.

XXIX.

Oblati Ordinis Carthusiensis gaudent omnibus ejusdem Ordinis prærogativis, & indultis.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Priori, & Capitulo Carthusien. salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium. QUoties a nobis petitur, quod religioni, & honestati convenire dignoscitur, animo nos decet libenti concedere, & justis petentium desideriis favorem benevolum impertiri.

§. 1. Cum igitur, sicut vestra petitio, nobis exhibita, continebat, septem oblatos, qui redditi vulgariter appellantur, in qualibet domo vestri Ordinis habeatis agriculturæ vestræ operi deputatos, & ipsi relicto sæculo continentiæ voto adstricti, promissæ loci stabilitate, sub obedientia sine proprio vivere teneantur. Nos vestris precibus inclinati, eosdem sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, auctoritate vobis præsentium indulgentes, ut ipsi eisdem libertatibus, & immunitatibus gaudeant, quibus gaudent Fratres Ordinis antedicti.

Concessio.

Clausulæ. §. 2. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ protectionis, & concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. die 3. Febr. 1232. Pont. An. V. Datum Reate tertio nonas Februarii, Pontificatus nostri anno quinto.

XXX.

Quod Prælati Ecclesias suas, quibus præsunt alienis debitis gravare minime possint. *Ex Regest. Vatic.*

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus fratribus Archiepiscopis, & Episcopis, & dilectis filiis Abbatibus, Prioribus, aliisque Ecclesiarum Prælatis præsentes litteras inspecturis, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Causæ Decreti. SI quorumdam Prælatorum præsumptionem inolitam Deo, & Hominibus exhorrendam juste pensare vellemus, pene non esset adhibenda dilatio; sed in transgressores celeris vindictæ severitas exercenda. Sicut enim ad nos valido, & stupendo clamore pervenit, quidam non contenti, quod propriis commodis inhærentes, & quærentes potius quæ sua sunt, quam quæ Christi; commissas sibi Ecclesias enormiter dilapidant, & consumunt, dum novo alienationis, & dilapidationis genere adinvento eas præsumunt alienis debitis onerare. Sigilla sua, seu litteras sigillatas de contrahendo mutuo quibusdam amicis suis Clericis, & Laicis concedendo, quarum occasione prædictæ Ecclesiæ in tanta obligarunt pecuniæ quantitate, ad cujus solutionem postea compelluntur, quod vix, aut nunquam liberari possunt ab onere debitorum.

Decretum. Volentes igitur Ecclesiarum indemnitatibus paterna sollicitudine providere, præsentium auctoritate firmiter inhibemus, ne quis præsumat de cætero Ecclesiam sibi commissam, ut præmissum est, pro alienis gravare debitis, aut litteras alicui, seu sigilla concedere, quibus possint Ecclesiæ obligari.

Pœnæ inobedientium. Decernentes si secus, quod non credimus, fuerit attentatum, ad solutionem talium debitorum Ecclesias non teneri. Si quis enim contra præmissa de cætero venire præsumpserit, ab administratione spiritualium, & temporalium noverit se suspensum.

Dat. die 11. Febr. 1232. Pont. An. V. Datum Reate tertio Idus Februarii, Pontificatus nostri anno quinto.

XXXI.

Canonizatio Sancti Antonii de Padua nuncupati, Professoris Ordinis Fratrum Minorum Conventualium Sancti Francisci, ejusque relatio in numerum SS. Confessorum, cum institutione ejus festivitatis pro die 13. mensis Junii.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus fratribus Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis, ac dilectis filiis Abbatibus, & aliis Ecclesiarum Prælatis, præsentem paginam inspecturis, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium. CUm dicat Dominus per Prophetam: Dabo vobis cunctis populis in laudem & gloriam & honorem; & per se polliceatur, quod justi sicut Sol in conspectu Dei fulgebunt; pium & justum est, ut quos Dominus merito san-

sanctitatis coronat, & honorat in cœlis, nos venerationis officio laudemus & glorificemus in terris; cum ipse potius laudetur, & glorificetur in illis, qui est laudabilis, & gloriosus in sæcula, & in sanctis. Ut enim suæ virtutis potentiam mirabiliter manifestet, & nostræ salutis causam misericorditer operetur, fideles suos, quos semper coronat in cœlo, frequenter & honorat in sæculo, ad eorum memorias signa faciens & prodigia, per quæ pravitas confundatur hæretica, & fides catholica confirmetur, fideles mentis torpore discusso, ad boni operis excitentur instantiam; hæretici depulsa in qua jacent cæcitatis caligine, ab invio reducantur ad viam, & Judæi, atque Pagani vero lumine cognito, currant ad Christum, lucem, viam, veritatem, & vitam.

B. Antonius de Padua virtutibus, & miraculis clarus

§.1. Unde nos charissimi, etsi non quantas debemus, quantas tamen possumus gratias agimus gratiarum omnium largitori, quod diebus nostris ad confirmationem catholicæ fidei, & ad confusionem hæreticę pravitatis evidenter innovat signa, & mirabilia potenter immutat, faciens illos coruscare miraculis, qui fidem catholicam tam corde, quam ore, necnon & opere roborarunt. De quorum numero sanctæ memoriæ Beatus Antonius de Ordine Fratrum Minorum, qui olim degens in sæculo, magis pollebat meritis, nunc vivens in Cœlo multis coruscat miraculis, ut ejus sanctitas certis indiciis comprobetur.

Paduani instant Pontifici pro ejus Canonizatione.

§.2. Cum enim dudum venerabilis frater noster Episcopus, & dilectus filius N. Potestas, & Communitas Paduana nobis per Nuncios suos, & litteras humiliter supplicassent, ut cum Dominus eidem Sancto tantam contulit gloriam, ut ad dandam scientiam primæ stolæ immortalitatis ipsius, & experimentum evidens de secunda, sepulchrum ejus tot, & tantis daret coruscare miraculis, quod ejus inter alios Sanctos non invocari suffragia est indignum, de ipsius miraculis testes recipi mandaremus.

Datâ commissio pro examine testium.

§.3. Nos attendentes, quod licet ad hoc ut aliquis sanctus sit apud Dominum, in Ecclesia triumphante, sola sufficiat finalis perseverantia, juxta illud: Esto fidelis usque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ: ad hoc tamen ut sanctus habeatur apud homines in Ecclesia militante, duo sunt necessaria; virtus morum, & veritas signorum, merita videlicet, & miracula, ut hæc & illa sibi ad invicem contestentur, cum nec merita sine miraculis, nec miracula sine meritis plene sufficiant ad perhibendum inter homines testimonium sanctitatis. Sed dum merita sana præcedunt, & clara succedunt miracula, certum præbeant indicium sanctitatis, ut nos ad ipsius venerationem inducant, quem Deus ex meritis præcedentibus, & signis subsequentibus exhibet venerandum. Quæ duo ex verbis Evangelistæ plenius colliguntur; Illi autem profecti prædicaverunt ubique Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis; eidem Episcopo, & dilecto filio fratri Jordano Sancti Benedicti, & I. Sancti Augustini, Prioribus Ordinis Fratrum Prædicatorum Paduan. receptionem testium de miraculis ejusdem Sancti duximus committendam.

§.4. Nuper autem tam per relationem prædictorum Episcopi, & Priorum, quam per depositiones Testium super hoc receptorum, de ipsius virtutibus, & miraculorum insigniis certiores effecti, & experti aliquando per nos ipsos sanctitatem vitæ, & admirabilem conversationem ipsius, utpote qui apud nos fuit aliquandiu laudabiliter conversatus, eisdem Episcopo, & Potestate, & Communitate prædictis, per solemnes Nuncios suos, & litteras, nobis cum instantia denuo supplicantibus, quod eumdem Fratrem Sanctorum cathalogo adscribere curaremus, ut auctoritate sicut convenit Apostolica, dignus honor illi exhiberetur in terris, qui sicut claris signis, & evidentibus argumentis apparet, honoratur in cœlis. Ipsum, qui corporaliter dissolutus, cum Christo esse meruit in cœlestibus, ne illius honori debito, & gloriæ detrahere quodammodo videremur, si glorificatum a Domino permitteremus ulterius humana devotione privari; de Fratrum nostrorum consilio, & Prælatorum omnium tunc apud Sedem Apostolicam existentium, cathalogo Sanctorum duximus adscribendum.

Cathalogo Sanctorum adscribitur.

Ejus festivitas die 13. Junii celebranda.

§.5. Cum igitur secundum Evangelicam veritatem, nemo accendat lucernam, & ponat eam sub modio, sed super candelabrum, ut omnes, qui in domo sunt, lumen videant, & prædicti Sancti lucerna sic arserit hactenus in hoc mundo, quod per Dei gratiam jam non sub modio, sed super candelabrum meruerit collocari, Universitatem vestram rogamus, monemus attentius, & hortamur, per Apostolica vobis scripta mandantes, quatenus devotionem fidelium ad venerationem ejus salubriter excitantes, festivitatem ipsius Idibus Junii annis singulis celebretis, & faciatis eadem die solemniter celebrari: ut ejusdem precibus Dominus exoratus, gratiam in præsenti, & gloriam nobis tribuat in futuro.

Indulgentia ejus sepulchrum visitantibus concessa.

§.6. Nos autem cupientes sepulchrum tanti Confessoris, qui miraculorum fulgoribus illustrat Ecclesiam generalem, congruis honoribus frequentari, omnibus vere pœnitentibus, & confessis, illud in festivitate ipsius, usque ad octavum diem, annis singulis cum reverentia debita visitantibus, de Omnipotentis Dei misericordia, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, annum unum de injuncta sibi pœnitentia misericorditer relaxamus.

Dat. die 3. Junii 1232. Pont. An. VI.

Datum Spoleti tertio nonas Junii, Pontificatus nostri anno sexto.

XXXII.

Ex Regest. Vatic.

Præmonstratensium Canonicorum Ordinis Reformatio.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Sancti Alexii de Urbe, & de Antuergia, & de Midelburgo Abbatibus Præmonstraten. Ordinis Trajecten., & Cameracen. Diœcesis, salutem & Apostolicam Benedictionem.

Collapsa in Præmonstratensibus disciplina.

Audivimus, & audientes non potuimus non dolere, quod illam Vineam Domini Sabaoth, quæ a mari usque ad mare palmites suos extendit, adeo ille ferus singularis suis

suis est venenatis morsibus demolitus, quod nec canum latratu, nec speculatoris custodia vigilantis potuerunt hactenus ipsius spuria vitulamina radicitus extirpari. Ecce, quod Deo teste libenter subticere vellemus, doloris vehementia dicere nos compellit: videlicet, quod dudum novella plantatio Præmonstratensis Ordinis, quæ in universas Mundi partes quasi forma disciplinæ Regularis consueverat derivari, iniquo homine superseminante zizania, quasi lentinu facta dicitur vitiorum. Proh dolor ubi est illa Religionis honestas, discretionis virtus, puritas veritatis, & talaris Joseph Tunica edi sanguine a fratribus vestris minime cruentata: quæ claris late titulis de Personis ejusdem Ordinis solebant hactenus prædicari; mutatus est color optimus, Vinum mixtum est aqua, & argentum in scoriam est conversum, quin imo veremur ne simulationis amictu, & perizomate foliorum, quæ ad modicum solis radium desiccantur, pudenda velaverint, quæ sunt consumpto momentaneo velamine denudata. Omnes quidem declinaverunt a regularibus disciplinis, subditi videlicet, & Prælati, omnesque simul inutiles sunt effecti, ita quod vix inveniatur in eis, qui bonum faciat, & quod omne caput sit languidum, & omne cor mærens, & a planta pedis, usque ad verticem in eis sanitas non existat. Licet igitur plaga hujusmodi facta pene desperabilis videatur, quia tamen non est abbreviata manus Domini, ut salvare non possit, compatientes ex intimo cordis super contritione Joseph, curationi ejus ex animo insistentes; ad reformationem ejusdem Ordinis, & observantiam Regularem de fratrum nostrorum consilio duximus statuendum; Ut cum per incuriam seu negligentiam Diffinitorum, & Visitatorum ipsius Ordinis excessus excedentium remaneant incorrecti, quolibet anno in generali Capitulo, Diffinitores, & Visitatores supradicti mutentur, novis, qui religione, ac discretione præmineant veteribus subrogatis, ita quod Visitatores ipsi de una Circaria ad aliam Circariam assumantur illa cauthela adhibita, ut nesciatur a quo visitandus in sequenti anno debeat visitari: Dicti autem Visitatores ad Ecclesiam visitandam personaliter accedentes, & habentes præ oculis solum Deum non summatim, & in publico, sicut hactenus fieri consuevit; sed secreto & singillatim inquirant, quæ correctione digna noverint indigere corrigendo per eos, quæ corrigenda fuerint, & referendo fideliter, quæ ad generale Capitulum fuerint referenda. Proviso ut cum Abbates illos præcipue persequantur, & interdum faciant exulare, qui in visitationibus, vel alias pro utilitate domus, & Ordinis honestate loquuntur, præfati Visitatores cum ad aliquam Ecclesiam visitandam accesserint, diligenter inquirant, si quis Canonicorum, vel Conversorum eodem anno, & ob quam causam ad aliquam Ecclesiam sit emissus, ut si causam minus rationabilem forsan invenerint, ipsum ad Ecclesiam, de qua emissus fuerat, faciant revocari, Abbati pro excessu hujusmodi pœna imposita competenti. Ad hæc quia in quibusdam locis Abbatum Electiones minus canonice celebrantur, quod ex eo contigit ut dicitur, quod Abbas Pater interdum carnem sequens, & sanguinem nonnunquam

Disciplina in hoc ordine collapsa.

De Definitoribus, & Visitatoribus.

etiam mundano favore, seu familiaritate devictus, electi a Capitulis, magis idoneis reprobatis promovet minus dignos, volumus & mandamus, ut super hoc per Visitatores eosdem inquisita diligentius veritate, si prædictus Pater Abbas in hoc fuerit repertus culpabilis, in sequenti generali Capitulo deponatur. Quia vero nonnulli Abbatum sani carnes, & ipsi comedunt, & sanis Canonicis, & Conversis concedendas concedunt contra ejusdem Ordinis instituta; Abbas, qui de hoc confessus, vel convictus fuerit, deponatur Canonicis, & Conversis gravi culpæ subdendis. Cum enim secundum eadem instituta pulmenta intra septa Monasterii semper sint sine carne, & sanguine præparanda, nisi propter omnino debiles, & infirmos, statuta ipsa præcipimus inviolabiliter observari. Nonnulli etiam Abbatum, & Officialium Canonicorum, & Conversorum vestibus delicatis, & pretiosis calciamentis quoque strictis cum Nastulis, & aliter inordinatis utentes in Refectorio pulmentis communibus non vescuntur, sed Abbati & Majoribus pulmenta lautiora parantur, quæ omnia de cetero fieri firmiter inhibemus statuentes, ut de eodem vestiario, & pannis ejusdem pretii tam Prælati, quam subditi vestiantur, & subtellaribus rubeis non nastulos, sed ligaturas habentibus horis nocturnis exceptis penitus sint contenti, omnesque in Refectorio eodem pane pulmentis eisdem, & eodem potu vescantur salva pitantia, quæ Abbati, vel alii majorem mensam tenenti ex certa causa deferri regulariter consuevit, Abbatibus Canonicis, vel Conversis etiam in Infirmitorio nullis secularibus servituris; Abbates quoque secundum instituta præfati Ordinis in communi Refectorio comedant, & in Dormitorio cum aliis jaceant omni prorsus excusatione cessante, illis causis dumtaxat exceptis, quæ in institutis ejusdem Ordinis exprimuntur. Vasis argenteis, & decuratis frenis sellis pectoralibus, & calcaribus deargentatis, aut aliam superfluitatem habentibus, sed simplicibus solummodo, & absque fimbriis, ac ornatu aliquo non utantur. Nullus Abbas præterea Canonicus, vel Conversus servientem Equitem habeat secularem, nec alicui Abbati excepto Præmonstratensi, cui quinque vel sex habere liceat, sit licitum ultra tres æquitaturas habere. Porro cum hospitalitatem nobis specialiter, & frequenter divina scriptura commendet, utpote quæ illa omnia comprehendit, propter quæ Dominus in ultimo discussionis examine remuneraturum se bonos, & malos asserit puniturum, & in quibusdam Ecclesiis ejusdem Ordinis hospitalitas non servetur, nec eleemosynæ fiant ibi juxta facultates earum, volumus, & mandamus, ut in qualibet memorati Ordinis Ecclesia loci ejusdem Abbas, vel negligente Abbate proprio Pater Abbas, aut utroque cessante Visitatores, qui pro tempore fuerint secundum possibilitatem locorum hospitalitatem ordinent, & eleemosynas faciendas certo hospitio ad recipiendos Pauperes, & Ministro idoneo, qui eis deserviat, deputatis. Illud interdicentes expresse, ne quis Abbatum alicui Consanguineorum suorum non egeno, seu etiam pauperi, dum tamen in gravamen Ecclesiæ mobilia, vel immobilia Ecclesiæ suæ concedat. Qui vero contra præsumpserit ab Ec-

Eorum jus in puniendis Abbatis Generalis excessibus.

De cibis.

Et Vestibus.

De vita communi.

Et paupertate.

Æquitaturis.

Hospitalitate, & eleemosynis.

Non alienandis bonis mobilibus, vel immobilibus.

Ecclesia amoveatur eadem, Prioribus, & Officialibus si talia eos commisisse constiterit, a locis suis, & officiis prorsus amotis, alias prout culpæ qualitas exegerit, graviter puniendis. Prohibemus præterea, ne quis Abbatum recipiat de cetero aliquem in Canonicum, vel Conversum, qui vigesimum ætatis annum non egerit, cum ex eo quod pueri, & alii non plenæ ætatis homines in Canonicos consueverunt admitti, grave scandalum, & infamia Ordinis sint sequta, transgressoribus, si qui fuerint, a suis administrationibus in generali Capitulo removendis: sed nec Abbates aliquos recipiant in Canonicos, & in Fratres Prioris, & Subprioris, & aliquorum majorum de domo irrequisito consilio, & assensu. Illi vero receptionem bonorum nullatenus impedire præsumant. Sane cum omnium malorum incentor Deo dilectis animabus nequiter invidens ad rapiendum eas, vel maculandum conscientias, aut famam earum, infinitis fraudibus machinetur, ac per hoc omnis sit ei occasio subtrahenda, firmiter interdicimus, ut nullus Regularis, seu Secularis domos Sororum ejusdem Ordinis intrare præsumat, si quando vero fuerit eis verbum Domini proponendum sedeat in hostio prædicator; interposito tamen velamine inter ipsum, & Sorores easdem, ne ipsum videre, vel videri valeant ab eodem. Claustrum quoque, & Refectorium, Dormitorium etiam, & Infirmitorium Canonicorum, nulla mulier omnino permittatur intrare. Quod si forsan aliquam intrare contigerit, Officialis, per hostium cujus intraverit, pro qualibet vice septem diebus in pane, & aqua jejunet; si autem intraverit Abbate, vel Priore mandante, ille, qui hoc mandaverit, exceptis Ecclesiarum Consecrationibus, & Indulgentiis, in quibus quibusdam Mulieribus gratia fit specialis, deponatur. Denique cum Abbates providi Pastoris vestigia imitantes vigilare debeant sollicite supra gregem, sine causa utili, & necessaria non discurrere, vel vagari volumus, ut in claustro cum fratribus sedeant, & divinis intersint officiis cum eisdem, nisi eos infirmitas, vel alia valeat necessitas excusare: statum quoque domus, quantitatem receptorum, & expensarum, summam quoque debitorum, & nomina creditorum, causas etiam propter quas contracta sunt debita, & in quas utilitates conversa in Capitulo suo bis in anno in crastino videlicet omnium Sanctorum, & Pentecostes, & ipsi exponant, & sibi faciant diligenter exponi: Abbas vero, vel Præpositus, qui debita supradicta suppresserit ab administratione, quam obtinet, penitus repellatur. Et quia Abbates sigillum commune suum, & Capituli deferentes plerumque debita contrahunt in suarum Ecclesiarum præjudicium ignorante Conventu hoc de cetero fieri prohibemus. Decernentes ipsas Ecclesias ad illa debita non teneri, quæ absque conventu contraxerit solus Abbas, nec valeat Instrumentum super hoc confectum, quod duobus sigillis Abbatis scilicet, & Conventus non fuerit communitum. Et licet ad augumentum decoris vnicæ sponsæ Christi proveniat, quod varietatibus est amicta; quia tamen ubi disparitas deformis occurrit, merito est vitanda, volumus & mandamus, ut uniformitas librorum tam in Cantu, quam Lectionibus, & Regularibus Institutis, ubique servetur; Abbas vero, qui infra annum, sibi ad hoc indultum in Ecclesia sua id adimplere neglexerit; ex tunc, quousque hoc adimpleat, sit suspensus Silentium quoque in locis, & horis statutis, ac laborum Regularis Institutio, & disciplina Capituli observentur. Quia vero ve soli Salomone dicente, quia si ceciderit non habet sublevantem, districtius inhibemus, ut Canonici singuli per Villas, & Oppida aut per Ecclesias non ponantur, nec soli inter seculares homines spiritualium hostium conflictum expectent; Abbates præterea, & subditi balneis non utantur, nisi evidens infirmitatis, vel debilitatis necessitas hoc exposcat, Advocatos, vel Phisicos de sua familia non habeant seculares. Nullæ insuper picturæ in domibus ejusdem Ordinis præter Imaginem Salvatoris in Refectoriis habeantur deletis penitus, quæ fuerunt hactenus in eisdem. Quia vero ad reformationem ejusdem Ordinis modis omnibus ex animo aspiramus, de circumspectione vestra plenam in Domino fiduciam obtinentes, mandamus, & districte præcipimus, quatenus ad generale Præmonstratense Capitulum accedentes, præmissaque statuta solemniter publicantes, & Vos ipsi servetis, & faciatis ab aliis inviolabiliter observari corrigendo, & reformando, tam in capitibus, quam in membris, quæ correctionis, & reformationis officio noveritis indigere, reddituri Domino, in cujus conspectu omnia nuda sunt, & aperta, in extremo die districti examinis rationem, si omnem sollicitudinem, & diligentiam, quæ super iis adhibendæ fuerint neglexeritis adhibere, contradictores autem per censuras Ecclesiasticas appellatione postposita compescendo. Quod si non omnes iis exequendis potueritis interesse duo vestrum ea nihilominus exequantur.

Datum Spoleti nono Kalendas Julii Pontificatus nostri anno sexto.

De recipiendis in Ordine. — *Colloquio cum Sororibus, vel aliis mulieribus.* — *Ratione de administrationibus reddenda.* — *Uniformitate in omnibus.* — *Silentio, & Regularibus institutis.* — *Commissio Delegatis Apostol. super hujusmodi reformatione adimplenda.* — *Dat. die 23. Junii 1232. Pontific. Anno VI.*

XXXIII.

Adhortatio ad Germanum Patriarcham Constantinopolitanum, ut ad gremium matris Ecclesiæ revertatur, ac de Primatu Sanctæ Romanæ Ecclesiæ.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Archiepiscopo Græcorum, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Nunciat se ejus literas recepisse, & ad eum mittere Viros Religiosos.

§.1. Fraternitatis tuæ litteris, nobis & fratribus nostris per tuum Nuncium præsentatis, qua decuit benignitate receptis, earumque tenore plenius intellecto; disposuimus Viros Religiosos vitæ laudabilis, & probatæ scientiæ, ad tuam præsentiam destinare, qui verba vitæ deferent, & nostram, & fratrum nostrorum plenius voluntatem exponent.

§.2. Verum quia de comedente exivit cibus, & de forti est egressa dulcedo, ne ex ore leonis mortui non sine rubore scribentis a patre favus exhibitus contemnatur, quædam duximus

ximus rescribenda, ne videantur scripta despici, si contigerit non rescribi: quia audiens sapiens sapientior erit, & intelligens gubernacula possidebit.

Primum fundamentum Ecclesiæ Christus.

§.3. Licet autem Christus, juxta quod tuæ series Epistolæ retexebat, primum sit & præcipuum fundamentum fidei, quod fatemur, præter quod aliud poni non potest;

Secunda Apostoli.

§.4. Secunda tamen, & secundaria fundamenta legimus Apostolos, & Prophetas, quia fundamenta Ecclesiæ in Montibus Sanctis, & Cives supernæ Hierusalem, supra fundamentum Apostolorum, & Prophetarum, superædificati leguntur.

Quorum primus B. Petrus:

§.5. Inter quos primus, & præcipuus Beatissimus Petrus non sine causa, sed ex prærogativa speciali a Domino audire meruit: Tu vocaberis Cephas, quod interpretatur caput: ut sicut in capite sensuum plenitudo consistit, a quo ad singula membra occultis meatibus pars aliqua, tamquam a fonte rivulus derivatur: sic tres fidelium ordines, in Ecclesia, Noe, Daniel, & Job, Prælati videlicet continentes, & conjugati, quos Ezechiel vidisse legitur in visione salvandos, a Petro petra, super quam non domum saltus Libani, non porticum columnarum, nec domum filiæ Pharaonis, sed Ecclesiam suam ædificavit Dominus fidelibus, velut de omni genere piscium in ejus rete conclusis, tamquam a primate primatum, qui de fonte dominici pectoris fluenta potavit, & suæ salutis debent postulare remedia, & cum omni patientia, & doctrina non contentiose, vel superbe in aliquo resistentes, a mentis suæ tenebris dubietatis scrupulos removeri.

Quo sensu Paulus dicatur Petro in faciem restitisse.

§.6. Nec obstat, quod asseris, si tempora, locumque distinguas, Paulum Petro in faciem restitisse; cum dispensative ab Orthodoxis Patribus hoc factum esse legatur, dum Petrus legem Mosaycam profitendo, Judæos, & Paulus circumcisionem evitans, totis viribus lucrifacere studuerit ex hujusmodi simulatione gentiles. Alioquin & Paulum perambulantem Syriam, & Ciliciam cum pervenisset Derben, & Listram, ex eo argues, quod Timotheum ex patre gentili ortum fidelis viduæ filium circumcidit. Secundo autem & tertio, vel te vel Paulum reprehendes, qui cum navigasset Syriam, & cum eo essent Priscilla & Aquila, & caput timore Judæorum totundisset in Cenchris, quia comam quam ex voto nutrierat, quod Nazaræi qui secundo voverant, juxta præceptum Moysi facere consueverant, ibidem totondit ex lege? Si

Petrus, & Paulus semper in doctrina concordes.

Frater charissime dignitatis mysterium, & auctoritatis officium pleno intellectu distinguens, & Petri & Pauli zelum consideres, qui animas tantummodo sitiebant; eos nec in morte, quos eadem fides, & passio vere fecit esse germanos, nec dum viverent in doctrina invenies fuisse discordes.

§.7. Licet enim Petrus pro duræ cervicis judaico, & Paulus pro gentili populo, lac parvulis, & escam provectis exhibens, diversis linguis, & ritibus laborarint; cum jam plenitudo temporis advenisset, unum Dominum, unam Fidem, unum Baptisma, & alios fidei articulos secundum gratiam sibi collatam a Domino, in uno, eodemque spiritu prædicavit uterque.

§.8. Fuit enim Paulus ex verbo Domini, Petro & cęteris Apostolis universaliter sic dicentis: Quorum remiseritis peccata remittuntur eis, & quorum retinueritis retenta sunt, cum Petro mysterium dignitatis exercens, & ex verbis ejusdem auctoritatis, singulariter Petro propositis: Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in cælis, & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in cælis, in Petro auctoritatis officium recognoscens, & ideo ad eum tamquam primatem, & Evangelii Dominici fontem venit Hierosolymam, & postmodum cum ipso, & alijs secundum revelationem contulit Evangelium, ne in vacuum curreret, vel etiam cucurrisset.

Paulus Petri Primatum cognovit.

Hujusce Primatus veritas confirmatur expressius.

§.9. Quod iterum ex verbo Domini confirmatur, cum soli Petro, si frater suus in se peccaverit, non tantum septies; sed etiam septuagies septies precipitur dimittendum, ipsi soli oves suas indistincte committens, qui tam speciali miraculorum virtute pollebat, quod per plateas in lectulis, & grabatis positi ad umbram ejus sanabantur infirmi. Cujus auctoritas ex ejusdem Domini verbis expressius roboratur, cum sibi soli dictum est: Duc in altum, & pluraliter subinfertur: Laxate retia in capturam. Si ergo Petrus propter excellentiam fidei, qua in vno Christo duas naturas veraciter recognoscens, cum dixit: Tu es Christus Filius Dei vivi, Claves regni cælestis in terris solus accepit; cum unus sit Dominus, una fides, unum baptisma, vnum principium, unum corpus Ecclesiæ militantis, & corpus cum pluribus capitibus monstruosum, & sine capite acephalum censeretur.

Ad Romanam ergo Ecclesiam omnis quæstio fidei referenda.

§.10. Restat ut ad regimen generalis Ecclesiæ, quam ipse cum Paulo, & ceteris de gentibus, Græcis, Latinis, Barbaris, congregavit, caput ejusdem, suumque Dominus per ea, quæ præmissa sunt, manifeste ostenderet successorem. Prævidens autem Dominus, quod Ecclesia Dei conculcaretur a tyrannis, laniaretur ab hæreticis, & a schismaticis scinderetur, ait: Pro te rogavi Petre, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conversus confirma fratres tuos. Ex quo colligitur evidenter, quod ad Sedem Petri omnis sit quæstio fidei referenda.

Ab ejus unione Græci cum discesserunt, in servitutis jugum sunt lapsi.

§.11. Sed quod dolentes referimus, vt Epistolæ tuæ verbis vtamur, præsumptuose quidem non per manus militum, sed Ecclesiasticarum personarum sensus, veri Joseph talaris tunica, & inconsutilis est passa scissuram. Sed quis sciderit videatur: cum enim Græcorum Ecclesia a Romanæ Sedis unitate recessit, statim privilegio caruit Ecclesiasticæ libertatis, & quæ fuerat libera, facta est sæcularis potestatis ancilla, ut justo Dei judicio, quæ noluit divinum recognoscere in Petro primatum, tolleret invita sæculare dominium. Sub quo non modica contemnens, paulatim decidens, fidem informem profitens, & a fraterna charitate tepescens, licentius per campum licentiæ non refrænate discurrit, ut sine alicujus reprehensione, licitum sub illicito palliaret, & a Templo Petri recedens, a Domino quasi attritum foris eijcitur, quod virga sua Joannes prohibente Domino non metitur: quoniam datum est illud gentibus, & hoc jam cognoscis visibiliter consumatum.

Id in Samaria præfiguratum.

§.12. Quod Samaria, quæ a Templo Domini, & a Juda, ac veræ fidei confessione recedens, facta Idolatra præfigurans, bellorum cladibus con-

continuatis attrita, & peccatorum gravata pondere, licet Elias, & Elisæus, tamquam magna luminaria ibi velut in loco caliginoso refulserint, data est gentibus, projecta foris in ultionem fornicationis, & idololatriæ, quibus se a Domino separavit.

§.13. Quod si Paulum Græcorum Ecclesia se habere proponit, exhibeat, vel a successore Petri, & Vicario Jesu Christi in Apostolorum Basilica, quæ a Constantino constructa est, cum Petro exhibitum recognoscat. Officii etiam notavit mysterium, licet litteris tuis, quasi sub forma reprehensionis insertum fuerit, quod Petrus ab ostiaria ter commotus, ad galli cantum excitatus, factus est ostiarius Paradisi, ut videlicet qui præesse debuerat, pati sciret & compati, & ex auctoritatis officio, cui ter dictum est singulariter, pasce, & non pascite, oves meas, non alienas, ad successores transmisso veri pastoris exemplo, subditorum excessus ad unitatem Ecclesiæ redeuntium, in spiritu lenitatis corrigeret, & cultum Christiani nominis sponte professos, ab Ecclesia oberrantes exigente contumacia, juxta verbum Apostoli, tradendo hujusmodi Sathanæ in interitum carnis, ad ovile reduceret vel invitos.

Petri peccatū successores docet alienis compati infirmitatibus.

§.14. Si vero ex compassionis affectu ad Apostolicæ Sedis primatem, & judicem, tamquam verus Israelita recurris, & super contritione Joseph de scissura tunicæ inconsutilis, mota sunt tuæ pietatis viscera, passioni tuæ compatimur, & dolori tuo cum Apostolo condolemus, eique ad grates assurgimus, qui aperuit oculos cæci nati, humiliter postulantes, ut qui per collirium ex felle piscis Tobiæ illuminavit oculos, Ecclesiæ Græcorum corda cum tuo illuminet, & nostris, tuisque temporibus ad unum ovile, unumque pastorem providentia divina reducat. Librum igitur de quo dictum est Joanni in Apocalypsi: Accipe frater charissime, ac devora illum, & si amaricare faciat ventrem tuum, propter contritionis aculeos, qui in principio pungunt; tamen in ore tuo erit dulcis tamquam mel, cum sonus confessionis advenerit dulcis ad instar mellis, juxta verbum sponsi dicentis in Canticis; Sonet vox tua in auribus meis, vox tua dulcis, & tuæ prudentiæ conscientiam sine aliqua superstitione regira, & illuminatus invenies, quod Ecclesia Romana, quæ omnium Ecclesiarum caput est, & magistra, in speculo a te proposito, Evangelii videlicet, & Epistolarum, & doctrina aliorum Doctorum, nihil contrarium invenit, quod interpretative, vel dispensative secundum statuta Sanctorum Patrum in unitate fidei, & spiritus non concordet. In cujus libri aperitione invenies, quod Romanus Pontifex omnibus omnia factus, ut omnes salvi fiant, non turpis lucri causa, vel voluntarie, sed a fratribus suis divina inspiratione vocatus, statim servus servorum Dei effectus, murum pro fratribus, & Coepiscopis suis, eorumque subditis contra hæreticos, schismaticos, & tyrannos, ad tuitionem Ecclesiasticæ libertatis, cum suis fratribus se opponit. Et licet aliqui latenter subrepant, publice tamen quasi ab omnium incursibus modernis temporibus Ecclesia Romana respirat.

Patriarcham hortatur, ut hæc agnoscat, & profiteatur

Ecclesia Rom. omnium Ecclesiarum mater, & Magistra in unitate fidei, & spiritus concors.

§.15. Sed si Græcorum Ecclesia patienter sustineat, ut tuis verbis utamur, verbi quæ mordeant, præter animarum pericula quæ ex eorum scissura provenerunt, hactenus, & proveniunt; satis eis vexatio dedisse debuerat intellectum, in quorum manibus ordo Ecclesiasticus per adversus Orientis nationes in diversa partitus confunditur, Ecclesiastica libertas deprimitur, & Sacerdotalis dignitas conculcatur, nec est qui consoletur eam ex omnibus caris ejus, quia tamquam acephali ad caput Ecclesiæ recurrere contempserunt.

Mala ex divisione orta commorat.

§.16. Revertere igitur Sunamitis, revertere ut intueamur te, quia tunc recte poterit frater a fratre juvari, si filius, qui omnia consumpsit dissolute vivendo, a Domino inspiratus surgat, & dicat: Pater peccavi in Cælum, & coram te, jam non sum dignus vocari filius tuus, fac me sicut unum de mercenarijs tuis. Tunc enim pater non ut mercenario, sed ut filio revertenti occurrens, primam stolam proferet, occidetque vitulum saginatum, & generale convivium faciens, universis Christifidelibus cum exultatione annunciabit, & gaudio, quod & frater, & filius qui mortuus fuerat, jam revixit, & drachma, quæ perierat est inventa, & si te in gremio Matris Ecclesiæ cum honore recepto, veritatem manifeste videbis in speculo puritatis, quam Ecclesia Latina servat in fidei unitate, quæ non recipit maculam, neque rugam.

Admonetque ut ad Ecclesiæ gremium revertatur.

Datum Reat. septimo Kal. Augusti Pontificatus nostri Anno sexto.

Dat. die 26. Julii 1232. Pon. An. VI.

Sequitur altera ad eumdem Epistola.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Archiepiscopo Græcorum, salutem & Apostolicam Benedictionem.

CVm juxta testimonium veritatis, occasio sit errorum ignorantia scripturarum, cunctis expedit illas legere, vel audire, quia quæ in eis inspiratio divina reposuit pro doctrina sequentium, ad cauthelam trahere voluit modernorum.

§.1. Sane sub Jeroboam, qui peccare fecit, ut legitur, Israelem, præsumpta divisio tribuum patenter signat schisma Græcorum; & multitudo abominationum Samariæ, diversas hæreses multitudinis a veneratione veri Templi Domini Romanæ videlicet Ecclesiæ reverentia separatæ. Quod Chrisostomus, Nazianzenus, magnus Basilius, & Cyrillus emicuerint in cætu dissentientium, eadem fuit cælestis altitudo consilij, qua degere voluit inter idolatras, Heliam, Heliseum, & filios Prophetarum.

Schisma Græcorum in V.T. præfiguratum

§.2. Nunc igitur quia in alijs litteris, quas dudum tibi remisimus, latius hanc, & alias auctoritatum, & rationum, quæ pro Romanæ primatu Ecclesiæ faciunt, materias explicavimus, illud tantum adiicimus, quod vtrumque gladium ad Romanum pertinere Pontificem, ex Evangelica lectione tenemus. Etenim loquente JESV discipulis de acquisitione gladii spiritalis, illi duos ibi positos ostenderunt, quos Dominus dixit sufficere, ad cohibitionem videlicet spiritalis, & corporalis offensæ. Si materialem gladium pertinere concedis ad potentiam temporalem, attende quod in Matthæi Evangelio Dominus dicat Petro: Converte glaudium tuum in locum suum, dicendo tuum, materialem signa-

Explicatio duorum gladiorum, eorumque usus.

signavit gladium, quo percusserat ille servum Principis Sacerdotum. De spiritali nemini venit in dubium, cum ei, idest Petro, per cuiusdam specialitatis apicem, ligandi, & solvendi commiserit potestatem. Uterque igitur gladius Ecclesiæ traditur, sed ab Ecclesia exercendus est unus, alius pro Ecclesia, manu sæcularis principis eximendus, unus a Sacerdote, alius ad nutum Sacerdotis administrandus a milite. Propter hoc ergo, & alia, quæ post diligentem veritatis indaginem, ordinatam te sentire faciant charitatem, latores præsentium, Hugonem & Petrum de Prædicatorum; Alymonem, & Rodulphum de Minorum Ordinibus fratres, viros virtute, religione conspicuos, morum honestate præclaros, & scripturarum sacrarum scientia præditos, juxta quod tibi per memoratas litteras intimare curavimus, ad te duximus destinandos; ut si cum eis de omnibus, quæ in quæstionem veniunt, tractare fideliter, & socialiter conferre decreveris; in rota, quæ infra rotam Ezechieli ostensa est, vocem poteris audire tonitrui, & in mari vitreo speculari, quod unus Adam collocatus ad opus, & custodiam Paradisi, unam est sortitus uxorem, unum Dominum Jesum Christum, in justitia, & veritatis sanctitate creatum, & unicam sponsam ejus Ecclesiam præfigurans, quod Lamech, qui humiliatum sonat, dum uxorem unam divisit in duas, sanguinarius factus est, & virum in suum vulnus occidit, quod alia præter unam, arca non legitur, quæ cuncta vastante diluvio sub unius Patriarchæ regiminis potentatu, paucas animas sub perfectionis numero reseravit, quod legem Dominus secundo dedit, non alteram, sed eamdem, quod duorum Cherubim, qui propitiatorium obumbrabant, non aliorsum versi, sed respicientes erant vultus ad unum. Et unam Joseph tunicam fuisse talarem, & nostri Salvatoris inconsutilem vestem unam.

Legatos se misisse dicit Pontifex.

De Ecclesiæ unitate multa docet.

§.3. Verumtamen si dubietatis sensum circa Eucharistiæ Sacramentum, vester diversus a nostro ritus inducit; attende, quod non sit aliud, nec diversum unius Domini Jesu Christi prius in assumpta propter nos carne passibilis, post sicut a morte sic ab omni passibilitate prorsus immunis, a Græcis pariter, & Latinis nostræ salutis mysterium frequentatur. Græcus ad fidem cum discipulo juniore præcurrens, & tantæ gratiæ non ingratus, illius dignationis, qua Deus compassus miseriæ humanæ homo voluit esse passibilis, eligens quotidie reminisci hostiam offerri constituit fermentatam, ut Apostolo dicente, quod ex fermento massa corrumpitur, in fermento corruptionis, cui ante resurrectionem corpus Dominicum subjacere potuit, ostendatur. Latinus vero cum Petro Seniore secutus litteræ monumentum, de qua procedit spiritualis sensus, prior introivit, & linteamina posita quæ Sacrosanctum Corpus, quod Ecclesiam signat, involverant, separatumque sudarium quod fuerat super caput aspexit. Sacramentum glorificati Corporis celebrare mirificentius in azimis sinceritatis elegit. Sed utique panis simplex ante sacrificium panis est. Transubstantiatione vero facta per verba Dominica, panis non est, & ideo nec fermentatus, nec azimus dici potest. Sed ille potius creditur esse panis vivus, qui descendit de Cœlo, & tribuit vitam mundo. Hæc & his similia docuit Petri sedem unctio spiritus, & sanitas intellectus.

Et de diverso ritu in Sacramento Eucharistiæ.

§.4. Utinam, & tu tandem aliquando juniorem discipulum, qui vidit, & credidit secutus introeas, ut omnibus intellectis nobiscum vere psallas illud Davidicum: Ecce quam bonum, & quam jucundum, habitare fratres in unum.

Datum Laterani decimo quinto Kalendas Junii Pontificatus nostri anno septimo.

Dat. die 18. Maji 1233. Pontific. Anno VII.

XXXIV.

Quod in posterum nulla Laicorum Confraternitas in Urbe absque Sedis Apostolicæ licentia speciali erigatur, minusque observetur forma illarum, quæ irritæ declarantur, circa associationem Cadaverum Defunctorum.

Ex Regestro Vatic.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Rectoribus Fraternitatis Urbis, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

AD nostram noveritis audientiam pervenisse, quod Laici quidam de Urbe habentes, sed non secundum scientiam zelum Dei sine Apostolicæ Sedis licentia quasdam Fraternitates adinvenire sibi temeritate propria præsumpserunt, quarum occasione solemnitates quasdam circa corpora defunctorum præter generalem consuetudinem hactenus in talibus observatam, pro sua faciunt voluntate propriis Rectoribus, & Thesaurariis sibi creatis, quibus obediunt frequenter convenientes, ut statuta servent eorum, convivia certis temporibus celebrando in derogationem Fraternitatis Clericorum Urbis a longis retro temporibus approbatæ; quia vero propter Fraternitates hujusmodi Laicorum licet superficialem apparentiam habeant honestatis, est merito dubitandum, ne sub earum prætextu simplices protrahi valeant ad errorem; universitati vestræ per Apostolica scripta districte præcipiendo mandamus, quatenus fraternitates hujusmodi denuncietis penitus non servandas, Clero Urbis, ne de cætero in suis Ecclesiis easdem admittant, neque sepeliant corpora mortuorum cum solemnitatibus, quæ introductæ sunt occasione ipsarum districtius inhibentes. Statuimus etiam, ut nulla alia præter memoratam Fraternitatem Clericorum de cætero fiat in Urbe Fraternitas sine licentia Sedis Apostolicæ speciali; Clericos vero qui secus præsumpserint, & Ecclesias, in quibus hujusmodi Fraternitates Laicorum fuerint celebratæ, supponatis sententiæ interdicti, quæ sine speciali mandato Sedis Apostolicæ nullatenus valeat relaxari.

Causa sanciendi Decreti.

Decretum.

Datum Anagniæ septimo Kalendas Novembris Pontificatus nostri anno sexto.

Dat. die 26. Octob. 1232. Pont. An. VI.

Refor-

XXXV.

Reformatio Monachorum Cluniacensium Ordinis Sancti Benedicti.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Abbati, & Conventui Cluniacensi, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Causa faciendæ reformationis.

BEhemoth non contentus quasi bos comedere paleas, sed escas ejectas avide concupiscens, venatur instanter animas delicatas; non solum simpliciter gradientibus ponendo pedicas, & laqueos in capturam, sed etiam contemplationis gratia in solitudinem advolantibus prætendendo decipulas, & retia extendendo. Sane dolore confodimur in occulto, & rubore perfundimur in aperto, quia cum Ordo Cluniacensis in Ecclesiæ Paradiso dextera divina plantatus, a mari, usque ad mare protensis palmitibus, gratos flores, & uberes fructus producere soleret honestatis, nunc in amaritudinem alienæ vitis aversus, producit labruscas stuporem dentibus facientes, factus in laqueum, & ruinam, in lapidem offensionis, & petram scandali duabus domibus Israel, contemplativis videlicet, & activis. Domus quoque vestræ in multis locis desolatæ sunt sicut in vastitate hostili, & multæ derelictæ sunt sicut umbraculum in vinea, & sicut tugurium in cucumerario, & velut Civitas, quæ vastatur.

Capitulum Gener. apud Cluniacum quotannis celebrandum: in eoque tractanda præscribit.

§. 1. Quare cupientes deformatum ordinem reformare, & instaurare collapsum, in primis statuimus, ut generale Capitulum Abbatum, & Priorum tam Conventualium, quam Minorum Cluniacensis Ordinis, sive immediate, sive aliquo medio sint subjecti, apud Cluniacum annis singulis celebretur. Ubi sine personarum acceptione, secundum Deum, & B. Benedicti Regulam, & Cluniacensis Ordinis Instituta, delinquentium corrigantur excessus, & de salute animarum, & de conservatione Ordinis Cluniacensis, & domorum indemnitate tractetur, & statuatur, quod fuerit regulariter statuendum. Nec in hoc Priores, vel Camerarii invicem sibi parcant, sed unusquisque quod viderit in alio corrigendum, timorem Dei habens præ oculis, in Capitulo publice, vel privatim (prout melius viderit expedire) in charitate proponat. Et correctus hoc moleste non ferat, sed correctionem fratris accipiat patienter. In hoc autem Capitulo nullæ fiant exactiones ab aliquo; nulla dentur munera, vel accipiantur, seu etiam promittantur, sed omnia in sinceritate procedant, & ad instar Cisterciensis Ordinis celebrentur.

Definitores, & Visitatores Provinciar. in eo eligendi.

§. 2. Et in eo Deffinitores de Abbatibus, & Prioribus Cluniacensis Ordinis statuantur, & Visitatores per singulas Provincias ordinentur, visitationis forma, & correctionis modo, juxta Cisterciensem consuetudinem observatis. Huic quoque Capitulo tres Priores Carthusienses volumus interesse, non ut aliquam jurisdictionem exerceant; sed ut ipsos instruant, & dirigant, & diligentiam ipsorum vel negligentiam rescribant Sedi Apostolicæ annuatim.

De causis nondum definitis.

§. 3. Omnes causæ, quæ inter personas Ordinis Cluniacensis emerserint, & per Abbatem Cluniacensem non fuerint terminatæ, delatæ ad Capitulum per Definitores statutos (prout fit in Cistercien. Capitulo) terminentur.

§. 4. Et ea statuantur, quæ provenire ad conservationem, & restrictionem, non ad relaxationem Ordinis, vel Regulæ videbuntur.

Capituli Statuta bis in anno recitanda.

§. 5. Omnes vero Abbates, & Priores annis singulis ad Capitulum venientes, definitiones (si quæ factæ fuerint) in suo reditu habeant, bis in anno in suis Capitulis, & Visitationis tempore nihilominus recitandas, ut nullus prætextu ignorantiæ se valeat excusare.

Visitatores nonnisi expensas moderatas recipiant.

§. 6. Visitatores etiam a personis, & locis, quæ visitant, præter moderatas expensas victui necessarias recipere nihil omnino præsumant, sed excutientes ab omni munere manus suas, cum paucis incedant, secundum quod in ipso Capitulo fuerit ordinatum.

Qui ad hujusmodi Capitulum accedere teneantur.

§. 7. Prima enim vice omnes Abbates, & Priores conveniant ad Capitulum, recepturi reformationem præsentibus annotatam, & postmodum illi, qui sunt ultra Mare Angliæ, vel ultra Alpes uno anno intermisso, cum moderato familiæ, ac equitaturarum Comitatu, ne domus, ad quas eos venire continget, aggraventur, accedant: super his in primo Capitulo superfluitate qualibet resecanda, & certo nihilominus moderamine adhibendo.

In eo quatuor eligendi pro visitatione, & reformatione Monast. Cluniacensis.

§. 8. Statuimus insuper, ut quolibet anno in Capitulo per Definitores quatuor personæ discretæ, ac Deum timentes, videlicet duo Abbates, & duo Priores Clun. Ordinis eligantur, qui semel in anno statuto termino ad Cluniacense Monasterium accedentes, tam de persona Cluniacensis Abbatis, quam de Monasteriorum, & locorum circumadjacentium statu in spiritualibus, & temporalibus diligenter inquirant, & quæ corrigenda invenerint ad ipsorum consilium corrigantur. Ea vero, quæ majori consilio indigent, referantur singulis annis ad Capitulum Generale, ut Cluniacensis Ecclesia in bono statu per visitationem hujusmodi perseveret. Et si Abbatis exigerent merita (quæ cælari non debent) per Visitatores moneatur, ut cedat, & liceat Visitatoribus, & Conventui Cluniacensis hujus recipere cessionem. Quod si forte Abbas sibi cessionis remedio noluerit providere, quæ de ipso Visitatorum inquisitio comprehendet; ad Sedem Apostolicam referat.

Beneficia absque illicita pactione conferenda.

§. 9. Cæterum quia ex mala ordinatione Prioratuum, & obedientiarum, & frequenti mutatione Priorum multa evenisse detrimenta noscuntur, districte præcipimus, ut Prioratus, Decanatus, & omnes aliæ administrationes conferantur gratis absque venalitate, ac aliqua pactione, & Prioratus Conventuales nonnisi Sacerdotibus committantur. Hæc autem nolumus ad illas grangias, seu administrationes extendi, quæ curam animarum non habent, & laicis consuevere committi. Si quis autem propter hæc dedisse, vel recepisse aliquid convictus extiterit; ex tunc numquam in Ordine Cluniacensi dignitatem habeat, vel honorem. Et si adversus aliquem super hoc apud Visitatores, vel Definitores vehemens habeatur præsumptio, ipsum per eos a Prioratu, vel administratione sic obtenta volumus amoveri. Et si quis ponens carnem brachium suum, per interventum sæcularium personarum committi sibi obedientiam, vel Prioratum

ratum popofcerit, numquam illud obtineat, fed nec alium infra annum.

Priores Conventuales quando dimovendi.

§.10. Conventuales quoque Priores quamdiu in fpiritualibus, & temporalibus bene adminiftraverint, nonnifi ex certis caufis debent amoveri, videlicet fi dilapidatores, vel inobedientes, aut rebelles, feu infames, vel incontinentes extiterint, feu ad majorem dignitatem fuerint promovendi: quod etiam de minoribus Prioribus volumus obfervari. Nullufque litteras confirmationis habeat, quod de fuo Prioratu, vel obedientia non debeat amoveri.

Quæ forma in remotionibus fervanda.

§.11. In deftitutione vero Abbatum, vel Priorum Conventualium, videlicet octo Monachorum, & fupra, modus, forma, & caufa ferventur, quæ confueverunt circa Abbates Ciftercien. Ordinis obfervari, & qui removetur fe inclinet humiliter, nec appellet. Quod fi abfque jufta caufa remotus extiterit, & hoc per alios innotefcat Capitulo generali, tam amoventes, quam confentientes more Ciftercienfis Ordinis puniantur. Et quidem ut plenum adhibeatur huic morbo remedium, ita duximus providendum, videlicet, quod fingulis annis in generali Capitulo Definitores fcribant, & retineant nomina fingulorum Abbatum, & Priorum, qui tunc in eodem fuerint congregati, & in fequenti Capitulo lectis eorum nominibus, in quibus Ecclefiis fint Abbates, vel Priores mutati, diligenter attendant, & qui mutaverint, caufam mutationum proponant. Quæ fi jufta fuerit, approbetur ab ipfis, alioquin mutatoribus pœna fecundum Ciftercien. Ordinis confuetudinem infligatur. Si quis fuerit ab Abbatia, vel Prioratu fua culpa remotus, ad illud Monafterium, in quo digne defleat quod commifit, Superioris providentia tranfmittatur. Et fi propter fenectutis defectum, aut aliam caufam honeftam fpontaneus cefferit, revertatur ad Clauftrum, illo fibi quod eligere maluerit deputato.

Inftitutio Priorum Conventualium quomodo facienda.

§.12. Ad inftitutionem namque Priorum Conventualium abfque duorum Priorum Conventualium confilio minime procedatur, quatenus talis præficiatur, qui noverit, & poffit præeffe pariter, & prodeffe, cum in Ciftercien. Ordine abfque Abbatum confilio non inftituatur aliquis in Abbatem. Verum quia interdum Monaci Abbatum, vel Priorum fuorum delicta revelare formidant, ne ad ignotas, & remotas Provincias quafi in exilium relegentur, huic morbo fic duximus providendum, quod videlicet Vifitatores cum acceflerint ad Monafteria vifitanda, diligenter inquirant, fi quis Monachus fuerit illo anno a Monafterio, cui officium Vifitationis impendunt emiffus, & propter quam caufam. Et fi caufa rationabilis extiterit, approbetur; alioquin & revocetur Monachus, & qui eum emifit Vifitatoris arbitrio puniatur.

Plures Præbendæ in Ordine non retinendæ.

§.13. Adhuc diftrictius inhibemus, ut nullus plures Prioratus, feu Prioratum cum Abbatia ejufdem Ordinis, vel alterius habere præfumat. Nec Abbas Cluniacenfis, vel aliquis alius Abbas, vel Prior ejufdem Ordinis aliquem de fubjectis fibi Prioratibus ad manum fuam retineat, fed fingulis Prioratibus Priores finguli deputentur.

Ad Prioratus vero nonnifi de Ordine promovendi.

§.14. Nec aliquis, qui Ordinem Cluniacen. non fuerit profeffus, hunc ejufdem Ordinis Prioratum obtineat.

In Prioratu plures Monachi collocandi.

§.15. Nec in aliquo Prioratu unus folus Monachus commoretur, fed ei qui folus eft, unus, vel plures Monachi focii adjungantur, fi loci fuppetant facultates; alioquin revocetur ad clauftrum, provifo quod in eodem loco divina celebrentur honefte.

Cibus omnibus idem.

§.16. Circa qualitatem vero ciborum, & potus fervare præcipimus, ut omnes Monachi in uno reficiantur refectorio de eodem pane, & potu, ac una coquina, nifi forte ipforum aliquem comedere cum Abbate, vel Priore, feu in infirmaria contingat. Abbas autem, vel Prior in refectorio cum Fratribus comedat, nifi propter hofpites mutet locum. Et in infirmaria nullus comedat, nifi propter infirmitatem, vel debilitatem illuc fuerit deftinatus.

Carnibus vefci non liceat.

§.17. Præcipimus etiam (juxta quod in Beati Benedicti Regula continetur) ut nullus Monachus in quovis loco, vel domo Cluniacenfis Ordinis, aut extra, nifi tantum in infirmaria (ut prædictum eft) carnes manducare præfumat. Quod qui præfumpferit, fi clauftralis fuerit gravi pœnæ fubdatur, vel fi dignitatem, vel adminiftrationem habuerit, privetur eadem.

De Veftibus, earumq; modeftia.

§.18. Illud quoque obfervari præcipimus, ut Monachi ficut in Clauftro, ita & foris honefte fe habeant, nec incedant fine cuculla, & floco, vel fine cuculla, & cappa regulari, non bicia, non fumptuofa, fed tali, quæ triginta folidorum precium non excedat. Et nullus Abbas, vel Prior fine poftella & fella regulari, non tamen preciofa, equitare præfumat, nec aliquis Monachus equitans cappellis filtreis, vel aliis omnino cappellis, feu calceis, non corrigiatis utatur. Nec quifquam in quovis loco tunicis, vel coopertoriis de bruneto, aut pellibus fylvaticis, feu camifiis, vel linteaminibus lineis uti præfumat, nec deferat veftes fciffas ante, vel retro, nec aliquis clauftralis habere propriam cappam pluvialem, vel equitaturam fibi deputatam attentet.

De Equitaturis.

§.19. Circa equitaturas namque, & familiam omnem fuperfluitatem amputare volentes; mandamus, ut Abbas Cluniacenfis equitaturis fexdecim contentus exiftat: & alii Abbates ejufdem Ordinis, ac Prior de Charitate octo: Prior S. Martini fex: Priores alii Conventuales tribus, vel quatuor, & cæteri Priores minores duabus evectionibus fint contenti. Abbas, vel Priores, fervientes non pueros, non nobiles, non veftibus fumptuofis, five diverfi coloris, fed maturos habeant, & honeftos.

Contrahendi, & rationis reddendæ forma.

§.20. Quia vero ad defolationem domorum plurimum operatur laxa debita poteftas contrahendi, & quod ratio non reddatur de debitis vel receptis; præcipimus, ut finguli Abbates, & Priores de confilio Fratrum & Familiæ quibus præfunt, cum teftimonio bonorum virorum, qui ad locum pertinent, cum contrahendum, vel in novandum eft mutuum, ita id faciant diligenter, quod omnibus liqueat quanta fumma, quibus perfonis, quibus conditionibus, quibus terminis debeatur, & in quos ufus contractum mutuum fit converfum. Et ut domorum ftatus certior habeatur, fingulis duobus menfibus coram Abbate, vel Priore (fi non eft ibi Abbas) & fenioribus, reddant finguli officiales de fuis officiis rationem, de omnibus receptis, & expenfis, computationem fideliter facientes.

tes. Abbas quoque Cluniacensis, & cæteri Abbates & Priores, quater in anno statum suæ domus in suo Capitulo, & etiam coram Visitatoribus cum venerint, plene declarent. Nec aliquis Abbas, vel Prior Prioratum, vel granciam aliquam, venditionis, aut donationis, seu aliquo alio titulo alienare, absque Abbatis Patris, vel Patris Prioris, & Conventus sui de verbo, & consensu præsumat.

Proprietariorum pœna.

§.21. Monachis proprietariis etiam pœna, juxta morem Cistercien. Ordinis infligatur, & in proprietarios excommunicationis sententia promulgetur, nisi Monachus proprietarius deposita restituerit, quæ suis fuerint Monasteriis resignanda.

Prælatis exactiones, & extorsiones indicuntur.

§.22. Ad hæc, quoniam Abbas Cluniacensis, necnon Abbates, & Priores ejusdem Ordinis Prioratus sibi subjectos exactionibus, & extorsionibus consueverunt adeo aggravare; quod in eisdem Prioratibus antiquus, & consuetus Monachorum numerus est nimium diminutus, nos id de cætero fieri sub attestatione divini judicii prohibemus, cum liqueat Prioratus ipsos non ad destructionem, sed ad conservationem Ordinis, & correctionem sibi esse subjectos, & eisdem Prioratibus pro sustentatione Monachorum inibi Domino famulantium, possessiones pia devotione fidelium fuisse concessas.

De ætate recipiendorum.

§.23. Cæterum quia non est in primogenito bovis arandum, districtius inhibemus, ne pueri ante quintumdecimum annum completum in Monachos admittantur, illis dumtaxat exceptis, quibus in Cluniacen. Monasterio ex antiqua consuetudine, certum est officium deputatum.

§.24. Mulieribus ingressu Claustri, vel Chori penitus interdicto.

Regula S. Benedicti servanda.

§.25. Et cum secundum Evangelicam veritatem, qui mandata Dei propter traditiones transgrediuntur humanas, a Domino arguantur, strictissime interdicimus, ne propter traditiones, vel constitutiones nostras, regularia Statuta Beati Benedicti aliquatenus omittantur.

Hortatio ad observantiam hujus reformationis.

§.26. Ut ergo mandatum lucerna sit vobis, & lex lux, & via vitæ increpatio disciplinæ, universitatem vestram monemus attente per Apostolica vobis scripta, & in virtute obedientiæ districte præcipiendo mandamus, quatenus quodcumque necesse est provide cupientes, præscripta statuta studeatis inviolabiliter observare, ut ad frugem melioris vitæ conversi, ascensionibus in corde dispositis, de gratia in gratiam, & de virtute proficiscentes salubriter in virtutem, bonus in omni loco efficiamini odor Christi, Nosque in vestris meritis delectati, ad profectus vestros merito intendere debeamus.

Dat. die 13. Januar. 1233. Pontific. Anno VI.

Datum Avinione, Idibus Januarii, Pontificatus Nostri Anno sexto.

XXXVI.

Prohibitio, ne Judæi, Mancipia, Nutrices, & Famulas Christianas in propriis Domibus habeant, aliaque contra eosdem decernuntur quoad consortium cum Christifidelibus.

Ex Regest. Vaticano.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus fratribus Archiepiscopis, & Episcopis, ac dilectis filiis aliis Ecclesiarum Prælatis per Theutoniam constitutis, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Ecclesiæ Christianæ in Judæos benignitas.

Sufficere debuerat perfidiæ Judæorum, quod eos Pietas Christiana solius humanitatis intuitu receptat, & sustinet, quos hi, qui Fidem Catholicam persequuntur, & Nomen Domini non noverunt, in suam cohabitationem, & consortium non admittunt. Ipsi enim ingrati gratiæ, ac beneficiorum obliti nobis pro gratia contumeliam exhibent, & de benignitate impia retributione contemptum, qui ex sola misericordia in nostram familiaritatem admissi, suæ deberent agnoscere jugum ex culpa propria perpetuæ servitutis. Accepimus siquidem, quod non sine dolore narramus, & scribimus cum pudore, quod Judæi per Theutoniam constituti facti sunt adeo insolentes, ut illos excessus committere in contumeliam Christianæ Fidei non pavescant, quod non solum dicere, sed etiam est nefarium cogitare. Habent etiam Mancipia Christiana, quæ circumcidi faciunt, & judaizare compellunt: nonnulli etiam non re, sed solo nomine Christiani sponte se transferentes ad ipsos, & eorum ritum sectantes circumcidi permittunt, & Judæos se publice profitentur. Et cum in Toletano Concilio sit statutum, & in generali nihilominus innovatum ne Christi blasphemus publicis præferatur, cum nimium sit absurdum, ut talis in Christianos vim exerceat potestatis; nihilominus eis Dignitates sæculares, & publica officia committuntur, quorum occasione in Christianos sæviunt, & nonnullos servare faciunt ritum suum. Habent præterea Nutrices, & Famulas in Domibus propriis Christianas, quæ apud eos illa committunt enormia, quod abhominationi sunt audientibus, & horrori. Et licet in eodem generali Concilio caveatur, ut Judæi utriusque sexus in omni Christianorum Provincia, & omni tempore qualitate habitus ab aliis distinguantur, sic in quibusdam Theutoniæ partibus inolevit confusio, quod nulla differentia discernuntur. Cum igitur nefas sit, ut Sacri Baptismatis unda renatus, infidelium ritu, vel conversatione fœdetur, ac Religio Christiana perfidorum prematur dominio, si blasphemus Sanguine Christi redemptum obnoxium detineat servituti, Universitati vestræ præcipiendo mandamus, quatenus singuli vestrum in Diœcesibus, Ecclesiis, & Parrochiis suis præmissos, & consimiles Judæorum excessus omnino reprimi faciatis, ne cervicem perpetuæ servitutis jugo submissam præsumant erigere in contumeliam Redemptoris, districtius inhibentes ne de fide, vel ritu suo cum Christianis præsumant aliquatenus disputare, ne sub prætextu disputationis hujusmodi in erroris laqueum, quod absit,

Ingratos se præstant.

Eorum excessus.

Aliæ Decreti hujus causæ.

Cum Christianis de Fide disputare eis interdicitur.

absit, simplices elabantur, invocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii sæcularis: contradictores Christianos videlicet per Censuram Ecclesiasticam; Judæos vero per sublationem communionis fidelium appellatione postposita compescendo.

Dat. die 5. Martii 1232. Pont. An. VI. Datum Anagniæ tertio nonas Martii Pontificatus nostri anno sexto.

XXXVII.

Ibidem. Erectio Studii Generalis in Civitate Tolosana cum exemptionibus, & libertatibus quibus Parisienses Scholares fruuntur, & gaudent.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Universitati Magistrorum, & Scholarium Tolosan. salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Studium Tolosanum a Legato S. A. erectum. Olim operante illo, qui vult omnes homines salvos fieri, & neminem vult perire per ministerium dilecti filii nostri Romani Portuen. Electi tunc in illis partibus Apostolicæ Sedis Legati, inter Ecclesiam, & Nobilem Virum Comitem Tolosanum pace præeunte divina gratia reformata; idem Legatus tam provide, quam prudenter attendens quod fides Catholica, quæ pene penitus videbatur de illis partibus profligata inibi reflorere valeret; si illic litterarum studium crearetur duxit provide statuendum, ut in Tolosana Civitate cujuslibet licitæ facultatis Studia plantarentur, quorum Magistris, ut liberius possent vacare studiis, & doctrinis, a jam dicto Comite fuit promissum certum salarium, & statutum. Nos igitur quod super præmissis factum est gratum, & ratum habentes, ut eadem libertate

Privilegia facultatis Parisien. eidem conceduntur. qua gaudent Parisienses Scholares, vos, & omnes, qui vobis successerint in hac parte perpetuo gaudeatis, devotioni vestræ duximus concedendum. Nihilominus, ut Cives Tolosani Domos vacantes ad inhabitandum Scholaribus locare sub competenti pretio taxando a duobus Clericis, & totidem Laicis Viris discretis Catholicis, & juratis communiter electis a vobis locare cogantur, & ut Scholares Theologiæ studiis insistentes, ac universi Magistri in Civitate commorantes præfata Beneficiorum, & Præbendarum suarum proventus, ac si in Ecclesiis, in quibus eadem obtinent, residerent quotidianis distributionibus, quæ illis, qui Divinis intersunt officiis, alligrantur, dumtaxat exceptis concedantur integre statuentes. Sancimus præterea, quod nulli Magistri, Scholares,

Nonnulla ampliat. vel Clerici, ac Servientes eorum si, quod absit, contigerit eos in quocumque maleficio depræhendi ab aliquo Laico judicentur, vel etiam puniantur, nisi forsitan judicio Ecclesiæ condemnari sæculari Curiæ relinquantur, & ut Laici teneantur in causa qualibet studentibus coram Ecclesiastico Judice respondere secundum consuetudinem Ecclesiæ Gallicanæ, nec non, & ut Comes jam dictus Cives Tolosani Balivi ejusdem Comitis, & Barones, Terræ, Personis, & rebus Scholarium, ac etiam Nunciis eorumdem securitatem, & immunitatem sub jurejurando promittere compellantur, & a suis subditis fieri faciant illud idem. Et si qui eos, vel eorum Nuncios in Terris ipsorum pecunia, vel rebus aliis spoliaverint, ipsi, vel emendari faciant, vel emendent. Et ut quicumque Magister ibi examinatus, & approbatus fuerit in qualibet facultate, ubique sine alia examinatione regredi liberam habeat potestatem. Ad hæc cum sæpefatus Comes in reformatione pacis se obligaverit præstito juramento, ut certum salarium usque ad certum tempus certo numero Magistrorum exolvat; statuimus, ut illud sine diminutione qualibet persolvat, usque ad terminum constitutum, & plenarie satisfaciat de subtractis.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis, & Constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Clausulæ.

Datum Laterani quinto Kalendas Maji Pontificatus Nostri Anno Septimo. Dat. die 27. Aprilis 1233. Pont. An. VII

XXXVIII.

Prohibitio alienandi Terras, Castra, & alia loca Sedis Apostolicæ, absque consensu Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium.

Ecclesiæ res non alienandas decrevit S. Leo Constit. IX. Tom. I. pag. 39.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Universis scripta præsentia inspecturis, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Rex excelsus Summi Regis, Deus & Homo Christus Jesus, quem legi necessitas non subjecit, factus est voluntate sub lege, formam relinquens Vicario, ut licet præ cæteris libertatem in excellentia dignitatis acceperit, recognoscat tamen cum cæteris quamdam in officii debito servitutem, sacrarum observantiæ sanctionum, gratuito alligans utrumque, necessitatem voluntariam, & necessariam voluntatem; ut dum prælationem sic subiicit, major appareat ex hujusmodi subjectione prælatus. Auctoritatis est quoque posse statuere, sed virtutis, ut quis se subjiciat suo statuto, per alterum potens in subditis, per reliquum potentior in se ipso. Præsertim cum efficacius statuat, dum exponit apertius suæ prosecutioni statutum, eo quod lingua manus interpres quasi præco semitam verbo parat. Exordium.

§. 1. Sanè fæl. record. Symmachus Papa volens quodammodo legi subiicere potestatem, in Ecclesiæ prædiis alienandi licentiam interdixit, ut quod licere non expedit, licitum non putetur. Symmachi simile decretum. *Vide Bullar. hoc Tom. I. pag. 76.*

§. 2. Nos autem super hoc illius vestigiis inhærentes, unanimi Fratrum desiderio, & petitione concordi, hac in perpetuum valitura Constitutione sancimus, ut de patrimonialibus sine communi Fratrum consilio & assensu, alienatio nulla fiat, sitque uni facultas, quod ex causa legitima obstaculum libere contradictionis opponat. Quod si forte fuerit in alienatione processum, Prohibitio de qua in rubrica.

cessum, factum ipso jure non teneat, per Successorem, quatenus Prædecessor de facto processerit, & eo ipso quod processum sic fuerit revocandum, de alienantis vita consentientium numero, & solemnitate scripturæ nullum adminiculum tali suscipiente contractu.

Nonnulla loca S.R.E.speciatim nominat.

§.3. Cæterum ad cauthelam quædam loca specialioris inhibitionis vinculo adstringenda speciali expressione nominum præsenti paginæ fecimus annotari, videlicet. In Campania Castrum Fumon. Palian. Serron. & Larian. In Maritima Aquam Putridam, Ostiam, quam Episcopus Ostien. tenet a Romana Ecclesia, in omnibus ipsius Episcopi jure salvo. Ariciam, Nympham Tolan. Coram, Cisternam, & Terracin. In Thuscia, Montem Flascon. Orlele, Montem Altum, Radicophanum, Pien. Aquam Pendentem, & Bulsen. cum tota Valle Laci. In Ducatu Spoletan. Roccam de Cesis, & Roccam de Gualdo. In Episcopatu Spoletan. Roccam Sacrati, Brusin. Loria., & Roccam de Saxo. In Episcopatu Narnien. Castrum Sancti Gemini, Castrum Stronconis, Mirandan., & Castrum Oriculi. In Sabinia, Roccam Antiquam, & totam Sabiniam cum omnibus Castris, & Villis. In Marchia Anconitana, Roccam de Plorago, Serravalle, & Turrim. de Parma.

Clausulæ pœnales.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ Constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. die 16. Januar. 1234. Pont. An. VII

Dat. Lateranen. 17. Kalen. Februarii Pontificatus nostri Anno Septimo.

XXXIX.

Quod Principes, aut Nobiles, seu Ecclesiarum Prælati, occasione Jurispatronatus, Advocatiæ, Custodiæ, aut aliter a Monasteriis Ordinis Cisterciensis quidquam exigere, vel taliis gravare non possint.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Abbati Cistercii, & universis Coabbatibus Cistercien. Ordinis, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Causa Decreti.

Quia refrigescente charitate multorum, adeo iniquitas abundavit, ut quorumdam succensa velut ignis impietas, contra Ecclesias, & personas Ecclesiasticas, tanto validius inflammetur, quanto rariores, qui eas tueantur, contra pravorum incursus, invenit objectores; nos, quibus ipsarum cura, & sollicitudo incumbit, ibi fortius insurgere cogimur, ubi persecutorum immanitas periculosius exardescit.

Cistercienses a Principibus, & Prælatis gravati.

§.1. Sicut enim nobis ex parte vestra gravis est oblata querela, nonnulli Principes, ac Nobiles, occasione Jurispatronatus, Advocatiæ, sive Custodiæ, quam in Monasteriis, Grangiis, Cellariis, vel domibus vestris, se habere proponunt, interdum etiam pro suæ libito voluntatis, & quidam Ecclesiarum Prælati, a quibus deberetis non gravamen, sed solamen potius expectare; bladum, vinum, evectiones, animalia, & res alias, pro ædificatione, ac munitione Castrorum, & Villarum, necnon pro tyrociniis, torneamentis, expeditionibus, & aliis usibus eorumdem, a vobis exigunt, & extorquent, alias vos taliis, & exactionibus indebitis multipliciter aggravando. Præterea quidam ex ipsis, & alii, carnes comedere in vestris domibus, ac mulieres etiam easdem domos ingredi, contra Instituta vestri Ordinis non verentur, propter quod, & quies Monastici Ordinis perturbatur, & grave commissis vobis Monasteriis imminet detrimentum. Quare nobis humiliter supplicastis, ut super his, paterna providere sollicitudine dignaremur.

Ab hujusmodi gravaminibus levantur.

§.2. Nos igitur, & vestræ providere quieti, & molestantium malitiis obviare volentes, auctoritate præsentium districtius inhibemus, ne quis a vobis præmissa exigere, vel extorquere, aut in vestris domibus uti carnibus, seu mulierem aliquam eas intrare præsumat, contra Ordinis Instituta.

Clausulæ.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ inhibitionis, & constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. die 23. Januar. 1234. Pont. An. VII

Datum Laterani decimo Kalendas Februarii Pontificatus nostri anno septimo.

XL.

Canonizatio Sancti Dominici Institutoris Ordinis Fratrum Prædicatorum, sub Regula Sancti Augustini, ejusque adscriptio in Cathalogum Sanctorum Confessorum, cum festivitatis institutione, pro die quinta mensis Augusti.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus fratribus Archiepiscopis, Episcopis, & dilectis filiis Abbatibus, Prioribus, Archidiaconis, Archipresbyteris, Decanis, & aliis Ecclesiarum Prælatis, ad quos litteræ istæ pervenerint, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Proemium.

Fons sapientiæ verbum Patris Dominus Jesus Christus, cujus natura bonitas, opus misericordia, redimens, & renovans quos creavit: qui vineam, quam de Ægypto transtulit, usque ad consummationem sæculi non relinquit; sapienter signa propter instabiles mentes innovat, & mirabilia contra diffidentiam incredulitatis immutat: Dum in Ecclesiæ nascentis exordio post obitum Moysis, videlicet finem legis, ascensurus equos, & in Evangeliorum quadrigis, quæ vere sunt sanitas, arcu sacri eloquii, quem donec Judæus infirmetur, intenderat, & juramentis, quæ in Patribus nobis disposuerat suscitatis, confidentiam Jericho gloriam mundi, quem prædicationis fremitu obstupefactis gentibus vicerat, calcaturus, viam equis suis in mari faceret, & in Raab salutem latitudinis gentium signo coccineo figuraret, in prima quadrigarum quatuor egredientium in Zacharia de medio duorum montium æreorum protulit equos rufos populorum Principes, fortes terræ. Qui per obedientiam fidei Deo Abraham, Patris cre-

credentium, in fundamentum novi fœderis adhærentes, ad Ducis instar tinctis de Bosra, id est, tribulationis angustia, vestibus, cuncta suæ signa militiæ rubricarunt. Ut pro futuræ gloriæ gaudio præsentem gladium non timentes, effecti martyres, idest, testes novæ legis, libro confessionis voce subscriberent. Et forinsecis miraculorum signis ad stipulationum robur appositis, librum, & tabernaculum, quod Deus, & non homo finxit, ac Evangelici vasa ministerii, non brutorum, sed rationabilium hostiarum sanguine tingerent. Et in universam spatiosi maris faciem sagena prædicationis expansa, multiplicatam super numerum, de cunctis, quæ sub cœlo sunt nationibus, Ecclesiam congregarent.

Deus pro fidelium salute plures Sanctos suscitavit.

§.1. Sed quia præsumptio multitudinem, & malitia subsecuta est libertatem, in quadriga secunda sub colore, qui lugentibus, & pænitentibus congruit, equestrem cuneum deputavit, qui ad claustrale desertum ductus per spiritum sub novi Israelis auriga Sanctissimo Benedicto, velut sub altero Helisæo, filii prophetarum communis vitæ bonum, occasione multitudinis perditum, in jocundæ cohabitationis grata societate restituit. Et sic unitatis scissum rete reficiens, ac per opera pietatis, ad terram Aquilonis, unde omne malum panditur, proficiscens, cum fecit in ingressis thesauros nivis, & contritis corde quiescere, qui dedignatur in corpore peccatis subdito habitare. Post quos quasi lassum renovaturus exercitum, & redditurus jubilum post lamentum, applicitis ad quadrigam tertiam equis albis, Fratribus Cistercien. Ordinis, & Floren. velut tonsarum greges geminæ charitatis fœtibus, uberes de pœnitentiæ lavacro fecit ascendere, S. Bernardo ariete ovium in virtute spiritus, qua ex alto indutus extitit, & in abundantia frumenti Vallium præeunte, ut transeuntes liberati per eum in fortitudine clament ad Dominum, dicant Jesum, & ponant Castra Dei exercituum super mare.

Beati Dominici elogium.

§.2. Novo igitur Israele his tribus agminibus, turmis totidem, quas Philistiim fecerant, occurrente hora undecima, cum dies jam declinasset ad vesperam, & propter iniquitatis abundantiam, charitate plurimum frigescente vergeret justitiæ radius ad occasum: quia vineam, ad quam Paterfamilias operarios diversis temporibus denarii conductos conventione præmiserat, & quam sua dextera plantarat; non solum vitiorum vepres, & spinæ pervaserant: sed jam propemodum vulpeculæ demolientes, convertere in alienæ vitis amaritudinem intendebant; adversus infestissimam multitudinem, militiam adunare voluit promptiorem. Et sicut in præsentiarum cernimus post trium signis differentium tyrocinia quadrigarum, in quadriga quarta equos varios, & robustos Prædicatorum, & Minorum Fratrum agmina cum electis ducibus simul in prœlium delecturus, spiritum Sancti Dominici suscitavit. Et ei velut equo suæ gloriæ præbens fidei fortitudinem, & fervorem divinæ prædicationis ignitum circumdedit collo ejus. Qui gerens a pueritia cor senile, ac in mortificatione carnis eligens vivere, vitæ requisivit actorem, & Deo deditus, ac in Nazaræum sub Beati Augustini Regula consecratus sedulum, circa sancta, Samuelis imitatus obsequium in castigatione desiderii, piissimum Danielis continuavit affectum, justitiæ semitas, & Sanctorum vias strenuus athleta custodiens, & velut ad monumentum de tabernaculo Domini, de militantis Ecclesiæ magisterio, ac ministerio non discedens, carnem spiritui, & sensualitatem subjiciens rationi. Et factus unus cum Deo spiritus, totus in eum per excessum mentis pergere studuit, & sobriæ commissionis studiis, a charitate proximi non recessit. Quo sagittante delitias carnium, & fulgurante mentes lapideas impiorum, omnis hæreticorum secta contremuit, omnis Ecclesia fidelium exultavit. Ætate crescente crevit, & gratia. Quandoquidem inexplicabile gaudium de zelo concipiens animarum, ad eloquia Dei dedit animum, & per Evangelium Christi multos generans in conversione tam strenuæ multitudinis, Evangelicæ dignitatis officium profitentis, nomen, & opus in terra meruit obtinere majorum. Pastor, & Dux inclytus in populo Dei factus, novum Prædicatorum Ordinem instituit meritis, ordinavit exemplis, nec miraculis confirmare desiit evidentibus & probatis.

§.3. Nam præter opera sanctitatis, & signa virtutis, quibus in carne positus claruit; diversorum curatis languoribus, loquela mutis, visu cœcis, surdis auditu, gressu paralyticis, & sanitate pristina multarum generibus invalitudinum restitutis, aperte patuit, qualis spiritus in ejusdem sanctissimi gleba Corporis habitavit. Cum igitur ex multa familiaritate, quam nobiscum in minori constitutis officio habuit, argumenta sanctitatis ipsius ex insignis vitæ testimonio constitisset, essetque postmodum de miraculorum veritate dictorum, facta nobis per testes idoneos plena fides; — Miraculis clarus.

§.4. Nos cum commisso nobis grege Domini confidentes ejus posse suffragiis per Dei misericordiam adjuvari, ut cujus in terris solatium gratiosæ familiaritatis habere meruimus, ejus in cœlis potenti patrocinio gaudeamus; ipsum de Fratrum nostrorum consilio, & assensu, ac omnium tunc apud Sedem Apostolicam consistentium Prælatorum, Cathalogo Sanctorum adscribi decrevimus. — SS. Cathalogo adscribitur.

§.5. Statuentes firmiter, ac Universitati vestræ, præsentibus injungentes, ut non. Augusti, ante diem quo posita carnis sarcina dives meritis penetravit in sancta simul Sanctorum factus in gloria, ejus natalitia celebretis, & faciatis solemniter celebrari, quatenus ipsius precibus Deus, quem vivens coluit, exoratus, gratiam in præsenti sæculo, & gloriam nobis tribuat in futuro. — Ejus celebranda festivitas die 5. Augusti.

§.6. Nos vero tanti Confessoris venerabilem sepulturam, quæ miraculorum fulgoribus generalem illustrat Ecclesiam, cupientes dignis christianæ devotionis honoribus frequentari: vere pœnitentibus & confessis, illam in festivitate præfata annis singulis cum devotione, ac reverentia debita visitantibus, de Omnipotentis Dei misericordia, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus, auctoritate confisi, unum annum de injuncta sibi pœnitentia misericorditer relaxamus. — Indulgentia ejus sepulchrum visitantibus concessa.

Datum Reate quinto nonas Julii Pontificatus Nostri Anno Octavo. — Dat. die 3. Julii 1234. Pontific. Anno VIII.

XLI.

Ex Regest. Vaticano.

Quod omnes uti debeant Decretalibus Gregorii jussu a Sancto Raymundo compilatis, nec alia de cætero fieri possit illarum compilatio.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Doctoribus, & Scholaribus Universis, Parisiis commorantibus, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium.

Rex pacificus pia miseratione disposuit sibi Subditos fore pudicos, pacificos, & modestos; sed effrænata cupiditas sui prodiga pacis æmula, mater litium, materia jurgiorum, tot quotidie nova litigia generat, ut nisi Justitia conatus ejus sua virtute reprimeret, & quæstiones ipsius implicitas explicaret, jus humani fœderis litigiorum abusus extingueret, & dato libello repudii, concordia extra Mundi terminos exularet. Ideoque lex proditur, ut appetitus noxius sub juris regula limitetur, per quam genus humanum, ut honeste vivat, alterum non lædat, jus suum cuique tribuat, informatur. Sane diversas Constitutiones, & Decretales Epistolas Prædecessorum nostrorum in diversa dispersa volumina, quarum aliquæ propter nimiam similitudinem, & quædam propter contrarietatem, nonnullæ etiam propter sui prolixitatem confusionem inducere videbantur. Aliquæ vero vagabantur extra volumina supradicta, quæ tamquam incertæ frequenter in Judiciis vacillabant. Ad communem, & maxime Studentium utilitatem, per dilectum filium Fratrem Raymundum Cappellanum, & Pœnitentiarum nostrum in unum volumen, resecatis superfluis, providimus redigendas. Adjicientes Constitutiones nostras, & Decretales Epistolas, per quas nonnulla, quæ in prioribus erant dubia, declarantur; Volentes igitur, ut hac tantum compilatione universi utantur in Judiciis, & in Scholis, districtius prohibemus, ne quis præsumat aliam facere absque auctoritate Sedis Apostolicæ speciali.

Mala ex dubietate, & dispersione decretalium orta.

A S. Raymundo in volumen rediguntur jussu Papæ.

Qui aliam prohibet fieri compilationem.

Datum Spoleti nonis Septembris Pontificatus Nostri Anno Octavo.

Dat. die 5. Septem. 1234 Pontific. Anno VIII.

XLII.

Ordini Fratrum Beatæ Mariæ de Mercede, Redemptionis Captivorum, conceditur, ut vivant sub Regula S. Augustini.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei, Dilectis filiis Magistro, & Fratribus Domus S. Eulaliæ Barchinonen. salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Devotionis vestræ precibus inclinati, præsentium vobis auctoritate concedimus, ut cum nondum aliqua sit a vobis ex Religionibus approbatis assumpta, B. Augustini possitis Ordinem profiteri.

Dat. Perusii, decimo sexto Kal. Februarii Pontificatus Nostri Anno Octavo.

Dat. die 17. Januar. 1235. Pontific. Anno VIII.

XLIII.

Prohibitio ædificandi, ac reædificandi Castra in terra Sabiniæ, Status Ecclesiastici, absque licentia Sedis Apostolicæ.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Universis fidelibus nostris, per Sabiniam constitutis, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Cum tota terra Sabiniæ, juris, & proprietatis B. Petri existat, de Fratrum nostrorum consilio præsenti Constitutione sancimus; ut in ea nullum Castrum ædificari, vel reædificari de cætero valeat absque Sedis Apostolicæ licentia speciali, sub interminatione anathematis, & pœna mille librarum ædificantibus, ac viginti singulis operariis. Districtius inhibentes, ne quis contra statutum hujusmodi venire præsumat.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ Constitutionis, & inhibitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Perusii decimoquinto Kal. April is Pontificatus Nostri Anno Octavo.

Dat. die 18. Martii 1235. Pontific. Anno VIII.

XLIV.

Approbatio Ordinis Fratrum, & Sororum Militiæ Jesu Christi nuncupatorum Parmen.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Fratribus Militiæ Jesu Christi Parmen. salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium.

Quæ omnium Conditoris honorem, & profectum continent animarum, amore præcipuo diligentes, eo quod quidquid in desiderio præter illa geritur, apud Dei sapientiam pro nihilo reputetur; dignum fore providimus, ut in iis, quæ intuitu salutis æternæ cupitis, nos favorabiles ad Redemptoris gloriam habeatis. Hinc est, quod vestris piis supplicationibus inclinati, formam vitæ a vobis perpetuis temporibus observandam, quam virtutum Domino inspirante deliberatione provida statuistis, acceptam, & placitam reputantes, illam auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Ut autem perpetuæ robur obtineat firmitatis, ipsam de verbo ad verbum præsentibus fecimus annotari, cujus tenor talis est: Cum secundum Apostolum fundamentum aliud nemo ponere possit præter illud, quod positum est, quod est Christus Jesus, in quo tamquam in lapide angulari omnis ædificatio constructa crescit in Templum Sanctum in Domino, eodem Apostolo attestante, salubri ducti consilio, Vos Milites Civitatis Parmen. recisa sæculi vanitate, super hoc fundamentum ædificium vestrum erigere proponentes, & militiæ vestræ cursum ad honorem Dei, & Eccle-

Regulam hujus Ordinis approbat.

Regulæ tenor.

siæ

siæ Sanctæ convertentes profectum sub certa disciplina vivere Deo accepta unum habentes

Unus Militiæ Magister.

Magistrum, cui reverenter intendatis, de vestra salute solliciti decrevistis. Hæc autem vivendi forma, sicut ab ipso nomine Jesu Christi, qui omnium bonorum est principium, & origo rei sumit effectum; sic & ipsius nominis titulo voluistis eam provide nuncupari, ut scilicet dicatur dogma, seu forma vitæ Fratrum Militiæ Jesu Christi, per quam videlicet, ut possitis melius erudiri, qualiter in principio, medio, & in fine iter discretius,& justius peragatis incæptum, per pauca, & certa duxistis eam Capitula distinguendam duas partes justitiæ in ordine prosequendo. Cum autem prima pars sit declinare a malo, bonum vero facere sit secunda, de prima est in ea primitus sic provisum, ut quicumque Frater, seu Soror voluerit se sub hujus Sanctæ Militiæ studio coarctare; Primum suam scrutetur conscientiam diligenter, & plene confiteatur peccata sua ordinario Confessori, vel cui ille

De præmittendis antequam quis recipiatur.

duxerit demandandum, & de quibus restituendis, dimittendis, aut etiam faciendis repertus fuerit obnoxius, ad ipsius Confessoris mandatum satisfaciat competenter, ubi si dubium aliquod emerserit ad Diœcesani consilium recurratur. Demum sic liber a peccato, uti servus factus justitiæ secure transeat ad nomen, & fratrum numerum prædictorum. Receptus autem vivere studeat innocenter neminem concutiens, sed contentus in omnibus jure suo usuras abhorreat, & omnes contractus in fraudem initos usurarum rapinam, & omnem violentiam detestetur, & non solum manus, sed etiam linguam a malo cohibeat, ut videre valeat dies bonos.

Receptus autem christiane vivat.

Item matrimonio sic utatur, quod sanctum est, & a Domino institutum, quod fornicarios, & illegitimos omnes declinet amplexus, sciens quod fornicarios, & adulteros Dominus judicabit, commessationes, & ebrietates, & cætera gulæ dispendia, cui qui nimis obsequitur inimicus efficitur Crucis Christi, quilibet quantum cum Dei potuerit auxilio, satagat evitare, & generaliter quilibet in prima parte justitiæ, quæ est declinare a malo, ut superius est præmissum, taliter favente sibi divina gratia se componat a corde, lingua, & manu, & totaliter a seipso abjiciens opera tenebrarum, quod possit induere arma lucis, quibus ad secundam partem, quæ est facere bonum acceptus hostes debellare valeat Jesu Christi, & ejus familiam defensare, ad quod omnium hujus vitæ Virorum principaliter intentio sit directa, sicut subsequenter per Capitula est distinctum; Fratres, & Sorores, qui ad hanc vitæ formam, scilicet Militiæ Jesu Christi transibunt in obedientia, & devotione Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & Summorum Pontificum Catholicorum, qui per tempora fuerint in eadem, necnon Diœcesanorum suorum intemerata fidei puritate persistant.

Fratres, & Sorores sub obedientia S. A. & Episcoporum vivere debent.

Habentes unum Magistrum, vel Rectorem, cujus providentia, & dispositione quoad hujus disciplinæ commune propositum promovendum, conservandum, & exequendum regantur, cui etiam reverenter intendant, postquam fuerit per loci Diœcesanum, vel per Sedem Apostolicam approbatus, Apostolica, & Diœcesanorum obedientia, reverentia, & correctione in omnibus semper salva. Fidem Catholicam Fratres defendent contra omnem sectam hæreticæ pravitatis, Hæreticos omnes scilicet Catharos, Pauperes de Lugduno, Arnaldistas, Speronistas, & alios quocumque nomine censeantur viriliter impugnando,

Fidem Catholicam defendere:

Libertatem Ecclesiasticam potissime defensabunt; impediendo fideliter in Civitatibus suis, ac Locis, ne quid in ejus præjudicium statuatur, vel fiat, aut quomodolibet attentetur, Claves Ecclesiæ non contemnent, sed in omnibus bona fide servabunt excommunicationis, & interdicti sententias Sedis Apostolicæ, & Diœcesanorum suorum tam in se, quam in alios latas juxta traditionem Sanctorum Canonum inviolabiliter observando;

Libertatem Ecclesiasticã,

Ecclesias quoque, Monasteria, Hospitalia, & quæcumque Religiosa Loca, necnon Personas Ecclesiasticas cujuscumque Religionis, vel Ordinis; Item Viduas, Pupillos, & Orphanos, ac cæteras miserabiles Personas, ut non opprimantur a suis Civitatibus, seu locis, & ut liberentur ab oppressionibus bona fide intendent, & pro prædictis omnibus, scilicet pro fide, ac libertate Ecclesiastica defendendis, & justitia prædictorum per locorum Dominos, seu Rectores reddenda si expedierit, se armis accingent Fratres viriliter, & potenter, pugnantes ad mandatum Ecclesiæ Romanæ, vel si loci Diœcesanus, ac Magister eorum simul hoc viderint expedire.

Et injuste oppressos.

Alias autem circa usum armorum sibi prudenter attendant, & sic eis utantur in licitis, quod ad illicita non trahantur Sedis Apostolicæ, vel Diœcesani consilio, si aliquod dubium emerserit requisito.

De armorum usu.

Et quoniam omnis, qui in agone contendit ab omnibus se abstinet juxta verbum Apostoli, merito post ordinatam pugnam horum Athletarum, sive Militum Jesu Christi de ipsorum abstinentia, & modo vivendi in habitu, & victu consequenter adjungitur in hunc modum: Vestiantur Milites panno albo in tunica, & super tunicali, in clamyde vero nigro, & quoad clamydes Uxores eorum, quæ se obligaverint ad hanc vitam non differant in colore.

De Vestibus:

A festo tamen Beati Michaelis, usque ad medietatem mensis Maji valeant præterquam in clamydibus variare. Cæteri vero, qui non erunt Milites uno tantum colore in pannis suis utantur, ut aliqua sit distinctio inter gradus, & hoc idem servent quoad clamydes uxores eorum hujus vitæ subditæ institutis. Fratres autem, & Sorores quarta feria, & die Sabbathi abstineant a carnibus, nisi sint debiles, & infirmi, aut essent in Curiis, vel exercitu, vel cum Prælatis suis, ubi quarta feria carnibus alii uterentur, quadragesima majori, & sexta feria totius anni.

Victu:

Item quarta, & sexta feria de quadragesima Sancti Martini, usque ad Dominicam de Adventu jejunent. Ab Adventu autem, usque ad Nativitatem Domini jejunent quotidie quadragesimalibus cibis utendo.

Jejuniis:

Insuper jejunia quatuor temporum observabunt, & alia Instituta ab Ecclesia secundum consuetudinem terræ suæ. Jejunent quidem prædictis temporibus, & diebus, nisi causa necessitatis, vel infirmitatis, vel de speciali Diœcesani, vel Confessoris sui licentia remaneret. Insuper ter in anno ad minus confiteantur, & ter videlicet in Nativitate Domini, Pascha, & Pentecosten recipiant Corpus Christi, nisi forsan ex aliqua causa eorum aliquibus esset a suis Ordinariis interdictum.

Usu Sacramentorum Eucharistiæ, & Pœnitentiæ.

Item pro qualibet hora diei septies Pater Noster, & pro

Oratione. & pro qualibet hora Dominæ Nostræ septies Ave Maria dicent. Tamen qui officium Ecclesiæ dixerit, sit a prædictis solutus. Item semper ante cibum unum Pater noster, & unum post dicent signantes se signo Crucis, & agentes Deo gratias utrobique. Revereantur insuper spirituales, ac temporales Dominos sicut debent Ecclesiis, earumque Prælatis de decimis, primitiis, oblationibus, & tam ipsis, quam Principibus suis, ac Dominis de suis juribus respondendo, ut quæ Dei sunt Deo, & quæ sunt Cæsaris Cæsari reddere comprobentur. Et quoniam verbo Domini Coeli firmati sunt, ut in iis, & aliis bonis fortius solidentur; singulis mensibus ad minus congregati audiant verbum Dei ab Episcopo, vel alio Prælato suo, aut alio, qui a Sede Apostolica, vel a loci Dioecesano auctoritatem habeat prædicandi, nisi aliquis justa causa, seu rationabili præpeditus, vel de Magistri sui licentia remaneret. Item singulis mensibus sibi legi hujus vitæ Capitula faciant, & exponi. Deputentur etiam ex Fratribus aliqui, qui diligenter procurent, quod exhibeantur infirmis Fratribus Ecclesiastica Sacramenta, & Fratres, & Sorores congregati faciant ad arbitrium, & dispositionem Magistri, ad exequias defunctorum, ut humanitatis officium impendant ibidem. Tamen sibi caveant in iis omnibus diligenter, ne circa funus, vel aliqua spiritualia sibi aliquam dispositionem usurpent, vel præsumant aliquid in præjudicium Parochialis Ecclesiæ, vel gravamen. Quicumque ad hanc vitam fuerit assumendus profitebitur in hunc modum. Ad honorem Dei Omnipotentis Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, & Beatæ Mariæ Virginis, & omnium Sanctorum; Sanctæ quoque Romanæ Ecclesiæ, & Sanctissimi Patris Domini Summi Pontificis, necnon Matris Ecclesiæ, ac Venerabilis Patris Domini Dioecesani mei Episcopi coram vobis Domino Dei gratia Episcopo Dioecesano meo, & coram Magistro Ordinis Fratrum Militiæ Jesu Christi..... loci, vel coram Presbytero Confessore meo, & coram dicto Magistro Ego...... profiteor me velle vivere de cætero secundum formam, sive dogma vivendi Fratrum Militiæ Jesu Christi, & me victurum promitto, & servaturum tamquam Frater, vel Soror, quæ secundum locum, statum, & officium, quod inter ipsos Fratres, vel Sorores tenebo ex ipsa forma mihi facienda, vel servanda incumbent.

Decimis Ecclesiæ, vectigalibus Principibus reddendis.

De Infirmis.

Tenor professionis faciendæ.

Clausulæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. die 23. Maji 1235. Pont. An. IX. Datum Perusii nono Kalendas Junii, Pontificatus nostri anno nono.

XLV.

Canonizatio S. Elisabeth Viduæ, Andreæ Regis Hungarorum filiæ, cum institutione Festivitatis pro die decimanona mensis Novembris.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus fratribus Archiepiscopis, Episcopis, & dilectis filiis Abbatibus, Prioribus, Archidiaconis, Presbyteris, Decanis, & aliis Ecclesiarum Prælatis, ad quos litteræ istæ pervenerint, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium. GLoriosus in majestate sua Patris æterni Filius Redemptor Noster Dominus Jesus Christus, de Coelorum summitate prospiciens conditionis humanæ gloriam, multo concursu miseriæ, cui primi parentis culpa dedit initium deformatam, ineffabili dispositione providit, ut & virtutem suam sedentibus in umbra mortis exponeret, & in exilio positos ad libertatis patriam revocaret. Igitur, quia nulli potius quam sibi suæ facturæ redemptio competebat (eo quod artifici sit, & decens & debitum, ut quocumque casu depereat quod pulchrius finxisse dignoscitur, in statum pristinum suæ virtutis studio restauretur) in exile vasculum, si tamen sit exiguum, quod recepit hospitem super omnia spatiosum, scilicet in aulam Virginis refertam omni plenitudine sanctitatis, de regali throno se conferens, opus inde cunctis visibile protulit; per quod propulso tenebrarum principe de sui redemptione plasmatis triumphavit; certa relinquens instituta fidelitatis, per quæ ipsis ad patriam redderetur transitus expeditus.

B. Elisabeth genus, & primordia: §.1. Hujusmodi quidem pietatis seriem Beata Elisabeth ex regali orta progenie, & Thuringiæ Lantgravia gratiosa, solerti meditatione considerans, & jam dicta eligens instituta continuis observare studiis, ut dignam perceptione se redderet perpetuæ claritatis, quasi ab ortu vitæ, usque ad occasum, virtutum vacando cultui, numquam desiit in charitatis amplexibus delectari. Nam in confessione veræ fidei, vitæque dedita sanctitati, coelestis Reginæ diligendo filium, per quem dulcedinem consequi posset coelestium nuptiarum, ita dilexit & proximum quod amoenum sibi constituens illorum familiarem habere præsentiam, quam eorum inimica corruptio cunctis suggerit effici peregrinam, se in multis sibi reddidit inopem, sollicitam fore pauperibus multipliciter affluentem. Quorum ab ætate tenera, tutrix esse desiderans, & amatrix, eo quod sciret perennis vitæ præmium dilectorum Deo acquiri meritis ægenorum, adeo conditionem ipsorum gratam sibi constituit, quam naturaliter sæcularis elatio vilipendit; quod etiam licitis sibi delitiis, quas offerebat status, & excellentia conjugalis, deductis pluries in contemptum, corpus delicatum, & tenerum reddebat assiduæ parsimoniæ studio maceratum, tanto sibi meriti quantitate proficiens, quanto quod sponte geritur, majoris gratiæ præmio muneratur. Quid ultra? Quæque jura sanguinis in supernæ desiderium transferens voluptatis, & imperfectum quid æstimans, si jam viri de-

Virtutes:

destituta præsidio, sic residuum vitæ decurreret, quod se ad jugum obedientiæ (cujus sub lege posita maritali absque ipsius præjudicio amplexatrix extiterat) non arctaret, religionis habitum induit, sub quo Dominicæ passionis in se celebrare mysterium, usque in diem ultimum non omisit. O fœlix Mulier. O Matrona mirabilis. O dulcis Elisabeth dicta Dei saturitas, quæ pro refectione pauperum, panem meruerit Angelorum. O inclyta Vidua virtutum fœcunda soboles, quæ studens ex gratia consequi, quod a natura non poterat indulgeri, diris animæ hostibus per scutum fidei, loricam justitiæ, gladium spiritus, salutis galeam, & hastam perseverantiæ debellatis, sic amabilem immortali Sponso se præbuit, sic Reginæ virginum se dilectione continua colligavit, suum deprimendo dominium, in ancillæ humilis famularum sic Sanctis Elisabeth antiquis processibus conformem se reddidit, dum in mandatis & justificationibus Domini sine querela simpliciter ambulavit, Dei gratiam secreto mentis per affectum concipiens, & eamdem per effectum pariens, ac nutriens assidue per profectum; quod salus omnium in se sperantium, & exaltatio in se quorumlibet in humilitatis, & innocentiæ vallibus positorum, in promissæ suis præmia retributionis exurgens, ipsam mortis nexibus expeditam provexit ad solium luce inaccessibili luminosum.

Miracula.

§. 2. De cujus stupenda, & inexplicabili claritate procedit, quod illius Spiritus, & in superni fulgoris abysso rutilat, & in hujus profundo caliginis, multis coruscat miraculis gloriosis, quorum virtute catholicis, fidei, spei, & charitatis augmenta proveniunt, perfidis via veritatis exponitur, & hæreticis confusionis multæ materia cumulatur, dum stuporis turbine obvoluti, quod dictæ Sanctæ meritis, quæ dum carnis clausa carcere teneretur, pauper spiritu, mitis mente, propria, vel potius aliena peccata deplorans, justitiam sitiens, misericordiæ dedita, munda corde, vere pacifica, attrita persecutionibus, & opprobriis extitit lacessita; vita mortuis, lumen cæcis, auditus surdis, verbum mutis, & gressus claudis, cœlesti dextera conferuntur: partes Theutoniæ spatiosas, quas mortis dogmate gestiebant inficere, in doctrinæ cœlestis amplexibus cernunt multipliciter exultare.

§. 3. De hujusmodi quidem, & aliis ejusdem Sanctæ miraculis, quæ mentis inspecta oculis uberiorem lætitiam proferunt, quasi diffusis distincta litteris viderentur, facta nobis per testes idoneos tanta plenitudine fidei, sicut debetur, & competit colendæ per omnia veritati.

Sanctorum albo adnumeratur.

§. 4. Nos quorum deposcit officium his continue desudare studiis, per quæ augeatur gloria Redemptoris, dictam Sanctam quam sibi ad intuitum placuit suæ majestatis assumere; de Fratrum nostrorum consilio, & assensu, ac Venerabilium fratrum nostrorum, Patriarcharum, Archiepiscoporum, Episcoporum, & Prælatorum omnium, qui tunc apud Sedem Apostolicam existebant, Sanctorum Cathalogo duximus adscribendam.

Festivitas celebranda.

§. 5. Universitati vestræ per Apostolica scripta districte præcipiendo mandantes, quatenus decimatertia Kal. Decembris, die videlicet, quo eadem mortis absoluta vinculis, victora perenniter, ad fontem supernæ prodiit voluptatis, Festum ejusdem, prout miranda ipsius meritorum magnitudo exigit, celebretis, & faciatis solemniter celebrari; ut id nobis de thesauris cœlestibus ejus pia intercessione proveniat, quod ipsa præstante Christo percepisse dignoscitur, & possidere perpetuo gloriatur.

Indulgentia ejus sepulchrum visitantibus concessa.

§. 6. Cæterum, ut universitati fidelium invisibilis Aulæ consequendi delitias ex concessa nobis potestate desuper propitiante Domino sit facultas; quinimo & ut nomen exaltetur Altissimi, si Sponsæ suæ venerabilem sepulturam fidelium procuremus accessibus honorari, omnibus vere pœnitentibus & confessis, qui se illuc annis singulis devotionis aromata, & sinceritatis insignia deferentes in memorato Festo, & usque ad Octavas ipsius contulerint, de Omnipotentis Dei misericordia, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus, auctoritate confisi, unum annum, & quadraginta dies, de injuncta sibi pœnitentia misericorditer relaxamus.

Dat. Perusij Kalen. Junii, Anno Nono. Dat. die 1. Junii 1235. Pont. An. IX.

XLVI.

Ex Regestro Vatic.

Quod Communitates teneantur reficere damna Prædatis, in quorum Territoriis per fures, & Prædones illata fuerint.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis universis Fidelibus nostris per Patrimonium Beati Petri in Tuscia constitutis, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Causa edendi Decreti.

AUdientes dissensiones, & guerras, quæ pullulant inter vos, destructiones locorum, persequtiones Ecclesiarum, oppressiones Pauperum, captiones Hominum, cædes Virorum, injurias, violentias, & rapinas, quæ in vestris partibus perpetrantur, quam graviter turbamur, exinde vix possumus verbis exprimere, aut litteris explicare. Usque adeo enim multiplicata est in eisdem Partibus, ut accepimus iniquitas perversorum; quod scientes, quia Justitiæ cultus est pax, ut injurias irrogent, pacem turbant, & inter sanctum, & prophanum minime discernentes bona tam Ecclesiastica, quam mundana diripiunt, & prædantur, quibus nisi fuerit obviatum cum superbia eorum semper ascendat in totius pene Provinciæ irreparabile prosiliunt detrimentum. Volentes igitur huic pesti mortiferæ congruum remedium adhiberi, Universitati vestræ per Apostolica scripta sub debito fidelitatis districte præcipiendo mandamus, quatenus cum publicæ utilitatis intersit, hujusmodi pestilentum audaciam severitate debita cohiberi, contra Raptores, Prædones, & fures, qui Provinciam ipsam persequendo dilaniant, quos de finibus vestris omnino expelli præcipimus, & excludi; Vos potenter, & viriliter accingatis, eorum insolentiam taliter reprimendo, quod excessus vindicta corceat, & excedentes pœna cohibeat a peccato. Et quia hujusmodi maleficia absque conniventia vestra fieri nequeunt, vel assensu, ac per hoc apud Deum, & Homines non potestis excusabiles me-

Decretum.

merito reputari; Præsentium auctoritate statuimus, ut in quocumque locorum de cætero talia commissa fuerint, Terræ Communitas, vel loci Dominus, in cujus Territorio committentur ea, de bonis Communitatis, seu loci ejusdem teneatur modis omnibus emendare. Qui autem furtum, vel prædam emerit etiam ignoranter, ea restituat absolute, nulla compensatione sibi præstita, vel præstanda; sed emptor adversus venditorem suam habeat actionem, statuto contrario, firmato juramento, seu firmitate alia non obstante. Ut autem præmissa omnia inviolabiliter observentur damus dilecto filio Rolando Subdiacono, & Cappellano nostro firmiter nostris litteris in mandatis, ut vos ad observationem ipsorum tam spirituali, quam temporali districtione appellatione remota compellat.

Dat. die 4. Augusti 1235. Pont. An. IX.

Datum Perusii secundo nonas Augusti, Pontificatus nostri Anno Nono.

XLVII.

Ibid.

Concessio Pedagii Civitati Castellanæ facta ad effectum reparandi Pontem, vulgo Tregi nuncupatum, cum exemptione pro Ecclesiasticis.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Consulibus, & Communi Civitatis Castellan. salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Communitatis preces.

A Nobis vestra devotio requisivit, ut cum velitis reparare Pontem in loco, qui Tregi vulgariter appellatur, & etiam ordinare, ut in Civitate vestra sint Equites semper ad servitium Ecclesiæ præparati, vobis concedere dignaremur, ut ad reparationem Pontis ejusdem, & equos commodius retinendos a transeuntibus pro qualibet Homine unum, pro Equo duos denarios, sicut olim Ponte integro fieri consuevit, recipere valeatis, licentiam vobis concedere dignaremur. Vestris igitur supplicationibus inclinati, auctoritate vobis præsentium concedimus postulata. Volumus autem, ut a præstatione exactionis hujusmodi omnes de Curia nostra, necnon Clerici, & Religiosæ Personæ penitus sint immunes, cum dignum sit, eos in Patrimonio Ecclesiæ prærogativa gaudere, quam eis indulgent etiam Principes Sæculares.

Concessio. Ecclesiasticorum exemptio.

Clausulæ.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. die 7. Martii 1236. Pont. An. IX.

Datum Viterbii nonis Martii Pontificatus Nostri Anno Nono.

XLVIII.

Ibidem.

Concessio Cruciatæ in Regnis Castellæ, & legionis pro extirpandis Agarenis ad istantiam illius Regis.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus fratribus Archiepiscopo Toletan., & universis Episcopis per Regnum Castellæ constitutis, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium.

Sicut olim in filiis Abraæ, is, qui secundum Carnem natus est ex Ancilla, persequebatur illum, qui secundum Spiritum de libera natus erat, ita & nunc infelices, & miseri Agareni, qui adhuc in tenebris ambulantes nedum videre lucem magnam, quæ Christus est, meruerunt, sed infidelitatis nebulis obvoluti jugo premuntur vetustissimæ servitutis, Fideles, qui jam non sunt filii Ancillæ, sed liberæ, qua libertate Christus nos liberavit, persequi non desistunt, qui sic evanuerunt in cogitationibus suis, & ita obscuratum est insipiens cor eorum, ut illum, qui venit jugum captivitatis eorum dissolvere, ac illuminare sedentes in tenebris, & umbra mortis, nolint agnoscere, quin imo nomen ejus, in quo flectitur omne genu, præter quod non est nomen sub Cœlo, in quo salvari oporteat, extinguere moliantur, ipso eos ineffabili providentia tolerante, ut vel ad eum redeant utendo libertate arbitrii, vel saltem excusationem non habeant contra ipsum tamdiu misericorditer expectati. Unde cum charissimus in Christo filius noster Illustris Rex Castellæ, & Legionis, in cujus manus misericors Dominus prospere direxit negotium, quod specialiter sibi, & aliis Christianis contra Paganos Regionis illius imminet, acquisita Civitate Corduba nobilissima, & potentissima per eumdem clementia sibi cooperante divina: super quo universalis Ecclesia gaudio salutari reficitur, & nos Omnipotenti Deo in laudes, & gratias assurgimus, quas valemus; diligenter considerans, quod non debet Ancillæ filius cum liberæ filio hæres esse, ad eruendam terram de ipsorum manibus, quam prophanatis Sanctuariis detinent occupatam, ut eliminatis inde spurcitiis in eam Populum acceptabilem Domino divino Comitatus auxilio introducat, intendat ex animo, & magnifice proponat, sicut convenit prosequi negotium memoratum. Nos qui cupimus Sponsæ Christi tentoria dilatari, ut funiculos suos faciat longiores, ejusdem Regis prudentia, & magnanimitate pensatis, propositum suum dignis in Domino laudibus, & favore benevolo prosequentes mandamus, quatenus omnibus Subditis vestris, qui cum ipso Rege in Personis propriis, & expensis, & illis, qui licet in alienis expensis personaliter illuc accesserint, quamdiu prædictus Rex in prosequtione dicti negotii fuerit, vel saltem per anni spatium moraturi, ac iis, qui non in personis propriis, sed in suis dumtaxat expensis juxta facultatem, & qualitatem suam Viros idoneos destinaverint moraturos per tantum temporis cum eodem illam Indulgentiam tribuatis, quam secundum Statuta Concilii generalis haberent proficiscentes in subsidium Ter-

Agarenorum flagitia.

Castellæ Rex Cordubam liberat.

Indulgentiam cum eo militaturis concedit Pontifex.

Terræ Sanctæ. Hujus quoque remissionis volumus, & concedimus esse participes juxta quantitatem subsidii, & devotionis affectum omnes, qui de bonis suis illuc congrue destinaverint, aut in tam pio negotio consilium, & auxilium impenderint opportunum.

Dat. die 4. Septem. 1237 Pont. An. X.

Datum Reate secundo nonas Septembris Pontificatus Nostri Anno Decimo.

IL.

Edidit Hundius Hist. Salisburg. Tomo III. pagina 257.

Confirmatio Bonorum omnium, ac Privilegiorum Regularis Ecclesiæ Sancti Lamberti Subisen. Salisburgen. Diœcesis.

Bona Ecclesiæ huic confirmavit Eugenius PP. III. anno 1046.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Præposito Beati Lamberti Subnen. ejusque fratribus tam præsentibus, quam futuris regularem vitam professis in perpetuum.

Exordium.

QUotiens a nobis petitur, quod religioni, & honestati convenire dignoscitur, animo nos decet libenti concedere, ac petentium desideriis congruum suffragium impertiri.

Ecclesiam sub Sedis Apostolicæ protectione suscipit.

Eapropter dilecti in Domino filii vestris justis postulationibus clementer annuimus, & Ecclesiam Beati Lamberti Subnen. in qua divino mancipati estis obsequio, ad exemplar felicis recordationis Eugenii Prædecessoris nostri sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus. In primis siquidem statuentes, ut ordo Canonicus, qui secundum Deum, & Beati Augustini Regulam in eadem Ecclesia institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascumque possessiones, quæcumque bona eadem Ecclesia in præsentiarum juste, ac canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis præstante Domino poterit adipisci, firma vobis, vestrisque Successoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis.

In eaque regularem disciplinam servari mandat.

Bona omnia confirmat.

Locum ipsum in quo præfata Ecclesia sita est cum omnibus pertinentiis suis, Ecclesiam ad Hengst, cum Curte stabularia, & omnibus pertinentiis suis. Ecclesiam Mallentin, cum omnibus pertinentiis suis. Parscatchesdorff, Meinzensteine, Rusnize, Rakhanizhe, cum decimatione, & omnibus pertinentiis suis. Sedingen, cum venationibus, & Piscationibus. Perindorf, Perourath, Nasilæha, Suarzaha, Glojach, Albatisperge, Sulba, Suarcimbach, Suvein Criezpach cum navigio, & parte Sylvæ ipsius loci. In Alsca quartam partem Teleoni, decem Mansos in Grantempere. Pratmarhovven cum omnibus pertinentiis. Decimam, quam habetis in prædiis sitis in Carinthia, Merlinspach ad pueros Peigartem Pratemperge. Teufenpach, Ruede, inferius Haupach, & superius Haupach. Routhaim, Vesperting. Prathe. Shergaren, Amdorff, Posopergh inferius, & superius Lauterbrunne, Gabalteshaim, Miterndorf, Engelhartsperge Werde, Oede, Prasemphach, Avve, Balduvinfdorf, Adalmaninge Ludhaim, Engelpoltsæde, Chalthenmarchte, Reute, Sheufdorf, Wieth, Staineinzoune Lohe, Nasla, Haslpach inferius, & superius Ceisaperge Wezendorf, Duorigelspach, Dithalminge sub quercubus. Peringe, Weizenavve, Ekkenperge, Hebenspach. Sleter in Monte, Puche, Stainpach, Oede, Duostohe, Chobel, Oberhoven, Pusenperge, Eibach. Ekkartesreute Stevendorf, Prukke, Kitzinge, Ascha, Grunenpach, Micheldorf, Pramerdorf, Molendinum apud Pramam, Petheringe, Heide, Rosspache, Snellendorf, Dorf, Aiche, Otendorf, Utenhaim inferius, & superius Teufenpach, Lohe inferius, & superius Præmavve Reiteinsreute, Piriche, Odeinrinte, Penzeriute inferius, & superius Visenhart, Stoche, Nidehaim. Grub, Hermansdorf, Geroltinger. Prædium Niternholze, Furt, ad Rubertum Fabrum, Ungring, Sherdinge, cum piscationibus, & parte navigii ipsius, Ehounich. Chemerich, Grub in Austria Svvaneim, Wazemansperge, Cholmunz, Pirenbat, Chunilpach, Rozzohensunstorf, Nunthoupt, Chrotental, Negolshaim Aufhaim, Snellaim, Risting. Narde. Obernavve, Inzinge, Winchil inferius Avve, necnon terras, & alias possessiones cum pratis, vineis, nemoribus, usuagiis, & pascuis, in bosco, & plano, in aquis, & molendinis, in viis, & semitis, & omnibus aliis libertatibus, & immunitatibus suis.

Novalia eximit a decimis.

Sane novalium vestrorum, quæ propriis manibus, aut sumptibus colitis, de quibus aliquis hactenus non percipit, sive de vestrorum animalium nutrimentis nullus a vobis decimas exigere, vel extorquere præsumat.

Clericos, Laicosque recipi permittit.

Liceat quoque vobis Clericos, vel Laicos liberos, & absolutos e sæculo fugientes ad conversionem recipere, ac eos absque contradictione aliqua retinere.

Professis discedendi facultatem denegat.

Prohibemus insuper, ut nulli fratrum vestrorum post factam in Ecclesia vestra professionem fas sit sine Præpositi sui licentia, nisi arctioris Religionis obtentu, de eodem loco discedere, discedentem vero absque communium litterarum vestrarum cautione nullus audeat retinere.

Privilegia nonnulla concedit.

Cum autem generale interdictum terræ fuerit liceat vobis clausis januis, exclusis excommunicatis, & interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce divina Officia celebrare, dummodo causam non dederitis interdicto. Chrisma vero Oleum Sanctum, consecrationes Altarium, seu Basilicarum, ordinationes Clericorum, qui ad Ordines fuerint promovendi a Diœcesano suscipietis Episcopo, siquidem Catholicus fuerit, & gratiam, & communionem Sacrosanctæ Romanæ Sedis habuerit, & ea voluerit sine pravitate aliqua exhibere. Prohibemus insuper, ut infra fines Parochiæ vestræ nullus sine assensu Diœcesani Episcopi, & vestro Cappellam, seu Oratorium de novo construere audeat, salvis privilegiis Romanorum Pontificum. Ad hæc novas, & indebitas exactiones ab Archiepiscopis, & Episcopis, Archidiaconis, seu Decanis, aliisque omnibus Ecclesiasticis, Secularibusve Personis a vobis omnino fieri prohibemus. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni, & extremæ voluntati, qui se illi sepeliri deliberaverint; nisi forte excommuincati, vel interdicti, aut

aut etiam publici usurarii sint, nullus obsistat. Salva tamen justitia illarum Ecclesiarum a quibus Mortuorum Corpora assumuntur. Decimas præterea, & possessiones ad jus Ecclesiarum vestrarum spectantes, quæ a Laicis detinentur, redimendi, & legitime liberandi de manibus eorum, & ad Ecclesias quas pertinent revocandi, libera sit vobis de nostra auctoritate facultas. Obeunte vero te nunc ejusdem loci

Præpositum de gremio eligi jubet.

Præposito, vel tuorum quolibet successorum nullus ibi qualibet subreptionis astutia, seu violentia præponatur; nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum major pars consilii sanioris secundum Deum, & Beati Augustini Regulam providerint eligendum. Paci quoque, & tranquillitati vestræ paterna in posterum sollicitudine providere volentes; auctoritate Apostolica prohibemus, ut infra clausuras vestrorum locorum, nullus rapinam, seu furtum facere, ignem apponere, sanguinem fundere, hominem temere capere, vel interficere, seu violentiam audeat exercere. Præterea omnes li-

Privilegia omnia confirmat.

bertates, & immunitates a Prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus ordini vestro concessas, necnon libertates, & exemptiones Sæcularium exactionum a Regibus, & Principibus, vel aliis fidelibus rationabiliter vobis indultas auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti privilegio communimus.

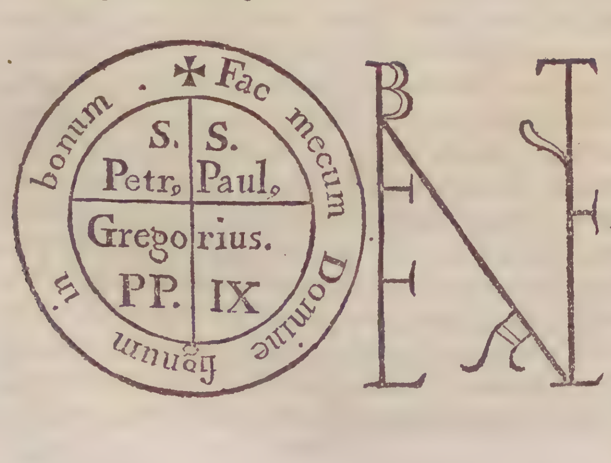
Clausulæ.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione, ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Salva Sedis Apostolicæ auctoritate, Dioecesani Episcopi canonica justitia, & in prædictis Decimis moderatione Concilii generalis. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, Sæcularisve persona hanc nostræ Constitutionis paginam sciens contra eam temere venire temptaverit, secundo, tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit; potestatis, honorisque sui careat dignitate, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a Sacratissimo Corpore, & Sanguine Dei, & Domini Redemptoris Nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ subjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit Pax Domini Nostri Jesu Christi, quatenus, & hic fructum bonæ actionis recipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Amen.

Gregorii PP. subscriptio.

EGO GREGORIUS Catholicæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Et Sigillum.

Subscriptiones Cardinalium S. R. E.

Ego Thomas Tituli Sanctæ Sabinæ Presbyter Cardinalis subscripsi.
Ego Guifredus Tituli Sanctæ Mariæ Presbyter Cardinalis subscripsi.
Ego Svvbaldus Tituli Sancti Laurentii in Lucina Presbyter Cardinalis subscripsi.
Ego Stephanus Sanctæ Mariæ Transtyberim Tituli Calixti Presbyter Cardinalis subscripsi.
Ego Joannes Sabinensis Episcopus subscripsi.
Ego Jacobus Tusculanus Episcopus subscripsi.
Ego Raynaldus Ostiensis, & Vellitren. Episcopus subscripsi.
Ego Ranerius Sanctæ Mariæ in Cosmedin Diaconus Cardinalis subscripsi.
Ego Ægidius Sanctorum Cosmæ, & Damiani Diaconus Cardinalis subscripsi.
Ego Otto Sancti Nicolai in Carcere Tulliano Diaconus Cardinalis subscripsi.

Dat. die Novem. 1236 Pont. An. X.

Datum Interamn. per manum Magistri Guillelmi Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Vice-Cancellarii quinto Kalendas Decembris Incarnationis Dominicæ anno MCCXXXVI. Indictione decima, Pontificatus vero Domini Gregorii Papæ IX. Anno Decimo.

L.

Restitutio Episcopalis Dignitatis, aliorumque jurium, quibus Civitas Lucana, ob quosdam in Romanam, ejusque Ecclesias excessus commissos, spoliata fuerat.

Ex Regest. Vatic. Consule Ughellium Ital. Sac. Tom. I. ubi de Episcopis Lucensibus.

Diem Lucanis dictam, ob Garfagnani occupationem, minatamque dignitatis privationem superius vidimus in Constitutione XX. pag. 261.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto filio Electo Lucan. salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium.

REdemptor Noster cum delicto peccatoris offenditur, & Pater, qui filiorum excessibus ad iracundiam provocatur, majori eos creduntur pietate diligere, quos gravioribus student verberibus ad viam rectitudinis revocare, cosque ad Dei, & Patris misericordiam redeuntes in signum gratiæ uberioris excipiunt, quos abeuntes in dissimilitudinis regionem flagellis ad paternum gremium durioribus reduxerint. Horum siquidem, si Consules, Consilium, & Populus Lucani recta id acie considerationis inspiciunt, circa eos secuta vestigia horum circa Lucanam Ecclesiam Apostolica Sedes imitata processum propter quosdam ex-

Lucana Civitas a Gregorio subjecta interdicto.

cessus, quos in Romanam, & Lucanam Ecclesias non timuerunt superba præsumptione committere, & in se divinam offensam non fuerunt veriti multiplicieter provocare, Civitatem Lucanam Episcopali honore, quo tunc se indignam reddidit, & Canonicos Ecclesiæ Cathedralis dignitate portandi Mitras, & alia siqua ab Apostolica obtinuerunt Sede, privavit, nosque Venerabilibus fratribus nostris Archiepiscopo Pisan. Volaterran. Lunen. & Pistorien. Episcopis, ut Ecclesiis, Clericis, & Parrochianis Ecclesiarum ipsarum Lucan. Civitatis, & Dioecesis certis inter eos dictarum Civitatis, & Dioecesis

cesis partibus assignatis Sacramenta Ecclesiastica exhiberent, necnon prædictarum Ecclesiarum Prælatis, & Clericis, ut ab eis ipsa reciperent, & Venerabili fratri nostro Episcopo Florentin. humiliter intendentes ei vice nostra de juribus Episcopalibus responderent, ac eidem Episcopo Florentin. nostris dedimus litteris in mandatis; ut in eisdem Civitate, ac Diœcesi proventus Episcopales vice nostra perciperet, & Episcopalem Jurisdictionem inibi exerceret, injungentes nihilominus postea Archiepiscopo memorato, ut dictam Jurisdictionem Episcopalem in parte assignata sibi exercere curaret, Carfaniani, & Vallislimæ Ecclesiis in eorum manibus reservatis. Nunc autem quoniam paterna increpatione commoniti, & ad mandatum Sedis Apostolicæ Matris eorum prudentiori consilio revocati, de parendo super præmissis excessibus mandatis Apostolicis præstantes juratoriam, & alias cautiones eis, & eidem Ecclesiæ Lucanæ prædictos honorem, & dignitates restitui humiliter postularunt, paterna benignitate ipsorum precibus de communi fratrum nostrorum consilio annuimus, & tibi quem eis in Patrem, & Episcopum duximus concedendum, & in te prædictæ Lucanæ Ecclesiæ præfatos honorem, & dignitatem cum omnibus juribus suis restituendos duximus auctoritate præsentium decernentes, ut per ea, quæ dicti Archiepiscopus, & Episcopi in Episcopatu Lucan. medio tempore fecisse noscuntur, nullum tibi, & successoribus tuis, & prædictæ Lucanæ Ecclesiæ inposterum præjudicium generetur.

Ab excessibus resipiscentibus Lucanis.

Eidem Ecclesiæ Episcopalis dignitas, suaque jura restituuntur.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ Constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Interamne secundo Idus Decembris Pontificatus nostri anno decimo.

Dat. die 12. Decem. 1236. Pont. An. X.

L I.

Approbatio veritatis Sacrorum Stigmatum Sancti Francisci de Assisio.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei.

Confessor Domini gloriosus B. Franciscus qualis vitæ meritis processerit ad Patriam perpetuæ charitatis, explicare litteris arbitramur fore superfluum, cum id fere pervenerit ad fidelium notitiam singulorum.

B. Francisci in cœlis gloria.

§.1. Verumtamen grande, ac singulare miraculum, quo ipsum Sanctorum splendor, & gloria Dominus Jesus Christus mirabiliter decoravit, Universitati vestræ tenore præsentium non indigne duximus exprimendum; Videlicet, quod idem Sanctus cum adhuc spatium præsentis vitæ percurreret, & postquam illud feliciter consummavit; manibus, latere, ac pedibus, specie Stigmatum divinitus extitit insignitus. Quo ad nostram, & fratrum nostrorum deducto notitiam, & cum cæteris ejusdem miraculis per testes fide dignissimos probato, solemniter ex ipso specialem causam habuimus, quod Confessorem eumdem, de dictorum fratrum, & omnium Prælatorum consilio, qui tunc apud Sedem Apostolicam existebant, Sanctorum cathalogo duximus adscribendum.

Veritas ejus Stigmatum.

§.2. Igitur cum ab universis fidelibus, & vobis præcipue credi firmiter cupiamus, devotiones vestras rogamus, & hortamur in Domino Jesu Christo, in remissionem vestrorum peccatorum injungendo, quatenus ab assertione contrarii aures de cætero penitus avertentes, Confessorem eumdem apud Dominum pia vobis reddatis veneratione propitium, ut ejus precibus, ac meritis, in præsenti a Domino prosperitatis gaudium, & in futuro felicitatis æternæ percepisse solatium exultetis.

Datum Viterbii undecimo Kalendas Aprilis, Pontificatus nostri anno undecimo.

Dat. die 23. Martii 1237. Pont. An. XI.

L II.

Enunciatio excommunicationis in Fridericum II. Imperatorem, ejusque fautores promulgatæ.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Magistris Alberto Archidiacono, & Philippo de Assisio Nuncio nostro in Alemania commoranti, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Rationalis spiritus exulanti extra suos terminos naturæ compatitur, & a naturali potentia, frequenter rationis excidium deploratur. Sed cum hæc duo deformationis vulnera sentiunt, de illatis sibi passionibus adinvicem conqueruntur; non quod rationi, vel naturæ possit inesse deformitas, a qua Creator creaturam suam in creando facit penitus alienam, sed quod actiones proprias toties intentio prava deformat, quod jam corruptelæ vitium videatur naturæ privilegiis insignitum. Unde turbatur ratio, merito natura conqueritur, nisi jus ab injuria provocet, ab injustitia vox innocentis appellet, ad Tribunal recurratur Supremi Judicis, ubi affectus noxii, justitiæ limitibus coercentur.

Proœmium.

§.1. Quare Apostolica Sedes justitiæ languenti succurrere, sævientis iniquitatis occursibus obviare . . . . rigore Ecclesiasticæ reprimere disciplinæ. Hinc est, quod dolentes audimus, quod quidam, Friderico dicto Imperatori (qui sicut Herodes Christianam Religionem, & in pectore Fidelium, Jesum Christum conatur extinguere, & Fidem Catholicam, & Ecclesiasticam libertatem totis molitur viribus conculcare) contra Deum, & Romanam Ecclesiam, consilium, & auxilium, atque favorem impendant. Isque (quod dolentes referimus) prava mente, Imperio, cujus jura, & honores ac Principum conservari volumus, & optamus illæsa, perniciose incumbat, & incumbit, decorem ipsius Imperii, & honorem Principum, Imperii lege contempta, & Principum privilegio cancellato, quosdam de ipsorum majoribus, quod actibus suis illicitis consentire renuunt, incarcerando, proscribendo, & proditoriæ necis gladio feriendo, ac paganorum, qui Assasini vocantur (quod inauditum est, de quolibet Principe Christiano) gladiis exponendo deturpat. Nonnullos Episcopos, præcones Christi, rectores fidei, pastores ovium, me-

Friderici deplorat facinora.

medicos languentium animarum, spoliatos bonis Ecclesiasticis, & mundanis, de Regno, quod est Beati Petri patrimonium Episcopale, aliisque Terris Imperio Romano subjectis, proscriptione damnabili exulare compellit, Sacrosanctas Ecclesias sacrilega temeritate profanans, religiosos (quorum unum de Ordine Fratrum Minorum, absque juris ordine, & debita causæ cognitione horribili crudelitate combussit) pupillos, orphanos, pauperes, & viduas, tegmine vili nudatos, quasi sublatis desuper carnibus exossavit.

Itaque Sententiam excommunicationis contemnanti.

§.2. Excommunicationis quoque, ac anathematis latam contra se a nobis sententiam, contemptis Ecclesiæ clavibus vilipendit, solemniter publice sibi faciens celebrari, vel potius profanari divina, necnon laqueo damnatæ hæresis se suspendens, eamdem sententiam prædicat non servandam.

Nullum sancit dandum auxilium, consilium &c.

§.3. Verum, cum ex hoc subsidio consilii, & favore fidelium Populorum dictus Fridericus reddidit se indignum, Venerabiles fratres nostros Archiepiscopos, Episcopos, ac dilectos filios Abbates, Priores, Præpositos, & alios Ecclesiarum Prælatos, necnon Nobiles Viros, Duces, Marchiones, Comites, Barones, & universos alios Christifideles per Alemaniam constitutos, rogandos duximus attentius, & monendos, sub debito Fidei Christianæ, quo tenentur Domino Jesu Christo, districte præcipiendo mandantes, ut præfato Friderico consilium, vel juvamen operæ, vel operam aliquatenus non impendant.

Et hæc non servantes Decreta excommunicandos.

§.4. Quocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus eos, qui contra præscriptum mandatum nostrum venire præsumpserint, per excommunicationis sententiam, sublato appellationis obstaculo, a præsumptione hujusmodi compescatis. Constitutione de duabus dietis in generali Concilio edita non obstante. Quod si non ambo iis exequendis potueritis interesse, alter vestrum ea nihilominus exequatur.

Dat. die 24. Septem. 1239 Pontific. Anno XIII.

Datum Laterani octavo Kalendas Octobris Pontificatus nostri Anno decimotertio.

LIII.

Sequitur alia Constitutio super eisdem.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Magistris Alberto Archidiacono Pataviensi, & Philippo de Assisio, Nuncio nostro in Alemania commoranti, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Sententia excommunicationis in Fridericum Imperator. ejusque fautores promulgata.

QUia Fridericus dictus Imperator, de multis & gravibus excessibus suis a nobis diligenter, & frequenter admonitus, non solum satisfacere non curavit, sed corde nequiter indurato, jugiter etiam deteriora committit; nos de fratrum nostrorum consilio, in eum, & in omnes illos, qui in hujusmodi excessibus, vel alias contra Romanam Ecclesiam sibi præstiterunt auxilium, consilium, vel favorem, excommunicationis, & anathematis sententiam duximus promulgandam.

Eorum subditi a Vassalagio soluti.

§.1. Omnes qui eis fidelitatis juramento tenentur, decernendo ab observatione juramenti hujusmodi absolutos, & firmiter prohibendo, ne sibi fidelitatem observent, juxta canonicas sanctiones.

Sacramenta Friderico non ministranda.

§.2. Adhæc, Civitates, Castra, Villas, & alia loca, ad quæ ipse pervenerit, quamdiu ibi fuerit, Ecclesiastico supposuimus interdicto, ita quod publice, vel secreto, nullum ibi officium divinum celebretur: indulgentia, vel privilegio quomodolibet non obstante, omnesque qui eidem præsumpserint celebrare, vel potius profanare divina, pœnæ depositionis decrevimus perpetuæ subjacere.

Hujusmodi Sententia solemniter publicanda.

§.3. Universis, Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis per Alemaniam constitutis, nostris damus litteris in præceptis, ut prædictam excommunicationis, & anathematis sententiam, pulsatis campanis, accensis candelis, necnon alia, quæ continentur in ipsis, in singulis Civitatibus, Castris, ac Villis, & locis suarum Diœcesum absque dilatione aliqua publicari solemniter, ac etiam nunciari singuli faciant eorumdem.

§.4. Et nihilominus omnes, tam Clericos, quam Laicos, qui ei adversus Fidem Catholicam, & libertatem Ecclesiasticam, ac sponsam Christi Sacrosanctam Ecclesiam machinanti, cum armis, vel sine armis, auxilium præstiterunt vel favorem, excommunicationis vinculo innodari.

Legatisque Apostolicis mandat, ut hæc curent adimpleri.

§.5. Quocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus si dicti Archiepiscopi præceptum nostrum neglexerint adimplere; vos, eos ad id, per excommunicationis sententiam, appellatione remota, cogatis, constitutione de duabus dietis in generali Concilio edita non obstante. Quod si non ambo iis exequendis potueritis interesse, alter vestrum ea nihilominus exequatur.

Dat. die 23. Novem. 1239 Pontific. Anno XIII.

Datum Laterani nono Kalendas Decembris Pontificatus nostri anno tertiodecimo.

LIV.

Erectio Oppidi Recanaten. in Civitatem, ejusque Ecclesiæ in Cathedralem, & Sedem Episcopalem cum dismembratione ab Ecclesia Humanatensi.

Ex Regest. Vatic. edidit Ughell. Ital. Sac. Tom. I.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei.

Exordium.

REctæ considerationis examine libra Præsidentis appenditur, cum Subditorum merita, sic justo examine pensantur, ut devotorum obsequiis retributio digna respondeat, & opprobrii pœna perpetuo infidelium colla premat, sic enim in bonorum beneficiis plurium ad merita mentem erigimus, & in pravorum pœnis, cæteris delinquendi audaciam prohibemus. Ea propter dilecti filii, prout convenit attendentes, quod in devotione Ecclesiæ illam studuistis observare constantiam, quod nec damna rerum vobis per F. dictum Imperatorem, Dei, & Ecclesiæ inimicum illata, nec pericula corporum vos a fide Sedis Apostolicæ avertere potuerunt, & congruum æstimantes, ut

Recanatensium fides erga Sedem Apost.

ut Castrum Recanatense, quod de cætero esse Civitatem statuimus grata honorificentia extollamus, de communi fratrum nostrorum consensu, & assensu terræ vestræ quam a jurisdictione Ecclesiæ Humanatæ eximimus Episcopalem concedimus dignitatem. A. maledictionis filiis populo Auximano, qui dicto F. Dei Ecclesiæ persequenti divino timore postposito damnabiliter adhæserunt ad Ecclesiam Sancti Flaviani de dicto loco, quam de cætero Cathedralem esse decernimus Auximanam Sedem, cum omnibus juribus suis dignitatibus, & honoribus transferentes. Ita tamen cum expedire videbimus Humanatensi Ecclesiæ in recompensationem spiritualium, & temporalium jurium, quæ in dicto Castro, & Territorio ejus obtinuit assignare aliquam partem Auximanæ Diœcesis valeamus.

Erectio de qua in rubrica.

Nulli ergo omnino hominum &c.

Datum &c. undecimo Kalendas Iunii anno quartodecimo.

Dat. die 22. Maji 1240. Pontific. Anno XIV.

LV.

Sequitur ad Auximanum Episcopum in idem Argumentum.

Ibidem.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Episcopo Humanati.

CUm olim Apostolicæ Sedis providentia, cujus præsul illius vices, licet insufficientibus meritis gerit in Terris, qui utique promeritis condigna retributione respondet de cujus manibus pendet æquitatis statera, subjectorum actiones judicantes diligenter, ac bene meritis, & indignis juxta suorum actuum exigentiam recompensantes, utrique meritorum suorum stipendia inferendo; Villam Auximanam propter infedelitatem, rebellionem, & indevotionem incolarum ejusdem Episcopatus honore privaverit, ac statuerit quod Castrum Recanati ob devotionem, & fidelitatem habitantium in eodem, quod erat Humanati Ecclesiæ Diœcesanę subjectum hujusmodi honore polleret; Nos in recompensationem dicti Castri spiritualia, & temporalia jura, quæ in ipsa Villa, & circa eam quondam Auximanus Episcopus habebat, ejusdem tibi, & pro te dictæ Humanati Ecclesiæ authoritate Apostolica concedere in perpetuum eamdem Villam tibi Diœcesana lege spiritualiter submittendo.

Nulli ergo omnino hominum &c.

Datum &c. undecimo Kalendas Junii Pontificatus vero Domini Gregorii Papæ IX. anno quartodecimo.

Dat. die, annoque eodem.

LVI.

Indulgentia trium Annorum, & totidem Quadragenarum pro Visitantibus Basilicam Principis Apostolorum de Urbe a Festo Pentecosten, usque ad Octavas Sanctorum Apostolorum.

Ex Regest. Vatic.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Stephano Tituli Sanctæ Mariæ Transtyberim Presbytero Cardinali Archipresbytero, & Capitulo Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

ET si loca Sanctorum omnium pia sint devotione Fidelium veneranda, ut Dei honorantes amicos, ipsi nos Deo amabiles reddant, & illorum nobis quodammodo vendicantes patrocinium apud ipsum, quod merita nostra non obtinent, eorum mereamur intercessionibus obtinere; illa tamen Ecclesia ampliori debet ardore a cunctis Christifidelibus honorari, & quasi prior tempore, ac honorabilior dignitate præcellere debet, aliis prærogativa donorum, & favoris gratia præminere, quæ in Apostolorum Principis nomine dedicata obtinet inter alias Domino faciente Primatum. Quare cum sit Mater omnium, & multos habeat filios de latere consurgentes, ad ipsam veniunt omnes gentes dantes Domino laudem & gloriam, & eam pietatis officio venerantes, ut ipso aperiente, qui claves Regni Cœlorum a Domino accepisse legitur, cœlestis eis aulæ janua reseretur. Cupientes igitur eamdem Principis Basilicam ob ipsius reverentiam, præsertim in festo Pentecosten, quod in ea est præcipuum, & solemne congruis honoribus frequentari, & Fideles Christi ad complacendum ei, quasi quibusdam illectivis præmiis Indulgentiis videlicet, & remissionibus invitare; Omnibus vere pœnitentibus, & confessis, qui Basilicam ipsam in eodem festo, & usque ad octavas Apostolorum Petri, & Pauli devotione congrua visitarint de divina misericordia, & ipsorum Apostolorum auctoritate confisi; tres Annos, & tres Quadragenas de injuncta sibi pœnitentia singulis annis misericorditer relaxamus.

Exordium.

Indulgentia.

Datum Laterani duodecimo Kalendas Julii Pontificatus nostri anno quartodecimo.

Dat. die 20. Junii 1240. Pontific. Anno XIV.

INNO-

COELESTINUS IV.
PAPA CLXXIX.
AN. DOM. MCCXLI.

GAufridus, Castilionea Nobili Familia Mediolanensi, patre Joanne, matre Cassandra Cribella, antea Monachus Cisterciensis, deinde Presbyter Cardinalis Tituli Sancti Marci, ac tandem Episcopus Sabinensis, electus est Romanus Pontifex, ac Cœlestinus hujus nominis quartus appellatus, mense Octobris anno 1241. Ac XVII. post susceptum Pontificatum die, & antequam de more coronaretur, obiit, & sepultus est ad S. Petrum. Vacavit Sedes Annum I. menses fere VII.

INNOCENTIUS IV.
PAPA CLXXX.
AN. DOM. MCCXLIII.

INnocentius Quartus, antea Sinibaldus, patria Genuensis, ex Nobili Fliscorum Lavaniæ genere, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Presbyter Cardinalis Tituli Sancti Laurentii in Lucina electus est Anagniæ Romanus Pontifex die 24. mensis Junii 1243., & die 28. ejusdem, quæ in Dominicam incidebat, consecratus est. Sedit in Pontificatu Annos XI. menses V. dies X. *(a)* imperantibus in Oriente Balduino II. in Occidente Friderico II. Imperatoribus, Obiit Neapoli die 7. Decembris 1254., & sepultus est ibidem in Ecclesia Cathedrali. Vacavit Sedes dies V.

Ency-

(a) A die consecrationis computandos.

I.

Ex Raynald. ad ann. 1243. Encyclicæ Innocentii Litteræ de sua in Pontificem electione.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. N. Remensi Archiepiscopo, ejusque suffraganeis, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

De Cælestini obitu. Felicis recordationis Cœlestino Papa Prædecessore nostro, qui bonæ memoriæ Gregorio Papæ successerat infra modicum temporis spatium soluto carnis debito censuali ad superos, ut credimus, ut introeat in potentias Domini evocato, ac ejus, ut moris est, exequiis in crastino celebratis, post vacationem diutinam, quæ peccatis exigentibus propter malitiam temporis intervenit, Fratres ad tantum subrogandi Pastoris officium Anagniæ convenientes in unum, tandem Spiritus Sancti gratia innovata in nos providentiæ suæ oculos injecerunt, imbecillibus humeris fascem tanti oneris imponere decernendo. *Suaque electione monet.* Nos autem nostræ infirmitatis, & insufficientiæ conscii vehementer expavimus hoc audito, quia mens cæpit refugere, cor tremere, pondus importabile recusando, & ad retinendum omnino disposuit totis effectibus se armare. Verum ne diutina reluctatio in hoc tempestatis articulo aliquid discriminis pareret, cum temerarium videretur divinæ dispositioni penitus obviare; ad illum nostros oculos attollentes, qui dat lasso virtutem, & largitur munera in se sperantibus affluenter; quique nostrum considerans imperfectum, cum sit sufficientia omnium, insufficientiam nostram supplebit suæ abbundantia largitatis, dando gloriam nomini suo magno, vocationi divinæ consensimus, & debiles humeros de superna virtute confisi submisimus ad portandum tanti ponderis gravitatem.

Episcopos hortatur ut suo fungantur ministerio. Vos itaque Fratres, qui estis ad custodiam gregis Domini deputati, rogamus attentius, & hortamur, ut Domino omnem curam, & sollicitudinem subinferentes ad serviendum digne Deo per omnia, & implendum legitime Pastorale ministerium, quod sumpsistis, ministrare in fide virtutum forma facti Gregis ex animo, ut cum oves per Sacrum profluvium oris vestri aquas hauserint in gaudio de fontibus Salvatoris, viderintque virgas Pastorum detractis corticibus vanitatis, & voluptatis divino candore nitentes, in contemplatione ipsarum affectiones mundas concipiant, & unicoloris fœtus pariant masculinos digne Christo Domino Pastorum Principi offerendos. Non cessetis autem pro nobis per vos, vestrosque subjectos assiduas preces effundere, ut sua clementia de cælis mittat nobis Sapientiam assistricem ad regendum populos nobis commissos, quæ nos doceat cum Domino sollicite ambulare, ac ad agere coram eo, quod nunc sibi, & omni tempore sit acceptum, ut de sua plenitudine accipientes gratiæ largitatem dignam Domino rationem de suscepto Ministerio reddere valeamus. *Et pro ipso orent.*

Et pro populo Christiano. Flagitate insuper quotidiane instanter, ut pacem Ecclesiæ suæ tribuat, & populo Christiano Barbaricam rabiem conterat, & gentem perfidam Paganorum de finibus Christianorum depellat. Nos enim honorare vos disponimus, diligere velut Fratres, & in vestris necessitatibus vobis adesse auctore Domino, utiliter, & prodesse. Cæterum cum portitores hujusmodi litterarum interdum esse consueverint exactores, volumus, & mandamus, ut Latori præsentium præter victum, & si eum infirmari contigerit, necessaria, nihil penitus tribuatis, cum de non recipiendo præstiterit juramentum, & alias pro labore, & expensis sibi congrue satisfiat.

Datum Anagniæ sexto nonas Iulii Pontificatus nostri anno primo. *Dat. die 2. Julii 1243. Pon. An. I.*

II.

Approbatio legum a Friderico Imperatore, hactenus in obedientia Sanctæ Romanæ Ecclesiæ persistente, contra hæreticos, eorumque complices, & fautores, editarum.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Potestatibus, Consiliis, & Communitatibus Civitatum, aliorumque locorum Lombardiæ, Marchiæ Tarvisinæ, ac Romaniolæ, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Cum adversus hæreticam pravitatem quondam Fridericus Romanorum Imperator promulgaverit quasdam leges, per quas ne pervagetur, compesci poterit pestis illa, nos illas volentes ad robur fidei, ac salutem fidelium observari, universitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus eas, quarum tenores vobis mittimus insertos præsentibus, faciatis singuli in vestris capitularibus annotari, contra hæreticos sectæ cujuslibet secundum eas exacta diligentia processuri. *De legibus hujusmodi confirmatis observandis.* Alioquin dilectis filiis Priori, Provinciali, & Fratribus Inquisitoribus hæreticæ pravitatis Ordinis Prædicatorum in Lombardia, Marchia Tarvisina, & Romaniola litteris nostris injungimus, ut vos ad id per excommunicationem in personas, & interdictum in terram, appellatione remota, compellant.

Sequuntur leges dicti Friderici Imperatoris.

Fridericus Dei gratia Romanorum Imperator, & semper Augustus; Hierusalem, & Siciliæ Rex, dilectis Principibus suis, Venerabilibus Archiepiscopis, aliisque Prælatis Ecclesiarum, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, Potestatibus, Scultetis, Burgaviis, Advocatis, Judicibus, Ministerialibus, Officialibus, & omnibus per totum Imperium constitutis, præsentes litteras inspecturis fidelibus suis, gratiam suam, & omne bonum.

Exordium. §. I. Commissi nobis cœlitus cura regiminis, & Imperialis, cui dante Domino præsidentes fastigium dignitatis, materialem, quo divisim a Sacerdotio fungimur, gladium adversus hostes fidei, & in exterminium hæreticæ pravitatis exigunt exercendum, ut perfidiæ vipereos filios contra Deum, & Ecclesiam insultantes, tamquam materni uteri corrosores, in judicio, & justitia persequamur, maleficos vivere non pas-

passuri, per quorum scientiam seducentem mundus inficitur, & in gregem fidelium per oves has morbidas gravior instigitur corruptela.

Ab Ecclesia damnati Curiæ Sæculari tradendi.

§.2. Statuimus itaque sancientes, ut hæretici quocumque nomine censeantur, ubicumque per Imperium damnati fuerint ab Ecclesia, & sæculari judicio assignati, animadversione debita puniantur.

Pœnitentes perpetuo carceri mancipandi.

§.3. Si qui vero de prædictis postquam fuerint deprehensi, territi metu mortis, redire voluerint ad fidei unitatem, juxta canonicas sanctiones ad agendam pœnitentiam in perpetuum carcerem detrudantur.

Reperti Inquisitoribus consignandi.

§.4 Præterea, quicumque hæretici reperti fuerint in Civitatibus, Oppidis, seu aliis locis Imperii per Inquisitores ab Apostolica Sede datos, & alios Orthodoxæ fidei zelatores; hi qui jurisdictionem ibidem habuerint, ad Inquisitorum, & aliorum Catholicorum Virorum insinuationem eos capere teneantur: & eos captos arctius custodire, donec per censuram Ecclesiasticam damnatos, damnabili morte perimant, qui fidei sacramenta, & vitæ damnabant.

Simili pœna plectendi eorum fautores.

§.5. Simili quoque pœna plecti censemus, omnes, quos ad fovendum hæreticorum errorem callidus hostis suscitat Advocatos, vel parat illicitos defensores; maxime cum facinus quos inquinat, æquat: nisi monitione præmissa destiterint, & eorum vitæ duxerint consulendum.

Transfugæ simili modo capiendi.

§.6. Eos præterea qui convicti in uno loco de hæresi, ad alia loca se transferunt, ut cautius possint effundere virus hæreticæ pravitatis, debitam censemus subire vindictam, ut super hoc viros ab eodem errore conversos ad fidem, nec non & per alios, qui eos de hæresi convicerunt (quod & in hoc casu concedimus licite faciendum) evidens testimonium habeatur.

Morte plectendi relapsi.

§.7. Item mortis sententiæ ducimus addicendos, si quos hæreticorum ad judicium tractos, in extremæ vitæ periculo hæresim abjurantes, postmodum de falso juramento constiterit, & fide mentita convinci, ac eos contigerit ejusdem morbi spontaneam incurrere recidivam: ut sibi damnabilius iniquitas sit mentita, & pœnam debitam mendacium non evadat.

Hæretici beneficio appellationis non gaudent.

§.8. Omne insuper proclamationis, & appellationis beneficium, ab hæreticis, receptatoribus, & fautoribus eorumdem, penitus amovemus: volentes ut de finibus Imperii, in quibus semper debet existere fida fides, hæreticæ labis germina modis omnibus deleantur.

Eorum posteri officiis, beneficiis, & possessionibus privandi.

§.9. Cæterum quia quanto majora divinæ nutu miserationis accepimus, & altiorem locum præ filiis hominum obtinemus, tanto devotiora debemus obsequia gratitudinis conferenti, si quando in nostri nominis contemptores nostri culminis excandescit auctoritas, si reos læsæ Majestatis, in personis eorum, & liberorum suorum exhæredatione damnamus, multo fortius, justiusque contra Dei blasphematores nominis, & Catholicæ Fidei detractores provocamur, eorumdem hæreticorum, receptatorum, fautorum, & advocatorum suorum, hæredes, & posteros, usque ad secundam progeniem, beneficiis cunctis temporalibus, publicis officiis, & honoribus, Imperiali auctoritate privantes, ut in paterni memoria criminis continuo mœrore tabescant, vere scientes, quod Deus zelotes est, peccata patrum in filios potenter ulciscens.

Revelantes autem indemnes servandi.

§.10. Nec quidem a misericordiæ finibus duximus excludendum, ut si qui paternæ hæresis non sequaces, latentem patrum perfidiam revelaverint, quacumque reatus illorum animadversione plectantur, prædictæ punitioni non subjaceant innocentiæ filiorum,

Inquisitores defendendi.

§.11. Ad hæc, notum fieri volumus fratres Prædicatores de Ordine Prædicatorum, pro fidei negotio in partibus Imperii nostri contra hæreticos deputatos, cæteros quoque qui ad hæreticos judicandos accesserint, nisi aliqui eorum ab imperio fuerint proscripti, eundo, morando, & redeundo, sub nostri Imperii speciali defensione receptos, & quos apud omnes, sub ope, ac recommendatione fidelium imperii esse volumus inoffensos. Universitati vestræ mandantes, quatenus quocumque, & apud quemcumque vestrum pervenerint, benigne recipiatis eosdem; & personas ab incursu hæreticorum eis insidiantium conservantes indemnes, omne consilium, ducatum, & auxilium impendatis, pro tam acceptis coram DEO negociis exequendis.

Hæretici ubique capiendi.

§.12. Hæreticos vero, quos & ostenderint ipsi vobis in jurisdictione vestra singuli capientes, diligenti custodia detinendos, donec post Ecclesiasticæ damnationis judicium, pœnam subeant, quam merentur. Scituri quod in executione ipsius negocii, gratum Deo, & laudabile nobis obsequium conferetis, si ad expellendam de partibus nostri imperii novam, & insolitam hæreticæ pravitatis infamiam opem, & operam, una cum eisdem fratribus, præstiteritis efficacem, & si quis foret exinde negligens, & remissus, ac etiam inutilis, coram Domino, & in conspectu nostro poterit merito culpabilis apparere.

Datum Paduæ 22. Februarii, decima secunda Indictione.

FRIDERICUS DEI GRATIA &c.

Aliæ contra Hæreticos leges;

Inconsutilem tunicam DEI nostri dissuere conantur hæretici, & vocabuli vitio servientes, quod significationem divisionis enunciat, in ipsius indivisibilis fidei unitate nituntur inducere sectionem: & oves a Petri custodia, cui pascendæ a pastore bono sunt creditæ, segregare. Hi sunt lupi rapaces intrinsecus, eo usque mansuetudinem prætendentes ovium, quousque ovile possint subintrare dominicum. Hi sunt Angeli pessimi. Hi sunt filii pravitatum, a patre nequitiæ, & fraudis auctore, ad animas simplices destinati. Hi colubri, qui columbas decipiunt. Hi serpentes, qui latenter videntur inserpere, & sub mellis dulcedine, virus evomere. Vt vitæ cibum ministrare se simulent, a cauda feriunt, & mortis poculum velut quoddam durissimum venenum immiscent. Horum sectæ veteribus, vel ne in publicum prodeant, non sunt notatæ nominibus, vel (quod est forte nefandius) non contentæ, ut vel ab Arrio Arriani, vel a Nestore Nestoriani, aut a similibus similes nuncupentur: sed in exemplum martyrum, qui pro fide Catholica martyria

Hæreticorum fraus:

sub.

subjerunt, Patarenos se nominant, velut expositos passioni. Hujusmodi miseri Patareni a quibus abest sancta credulitas divinitatis æternæ, sub uno contextu nequitiæ insimul tres offendunt; Deum, videlicet, proximos, & seipsos. Deum, dum Dei Fidem, & Filium non agnoscunt. Decipiunt proximos, dum ipsis sub spe spiritualis alimoniæ, hæreticæ pravitatis oblectamenta ministrant. Crudelius etiam sæviunt in se ipsos, dum post animarum dispendium, corpora denique severæ mortis illecebris, quam per agnitionem veram, & veræ fidei possent evadere, vitæ prodigi, & necis improvidi sectatores, involvunt: & (quod est ipso dictu dirissimum) superstites etiam non terrentur exemplo.

Patarenorum impietas.

§.1. Contra tales, sibi, Deo, & hominibus sic infestos, continere non possumus motus nostros, quin debitæ ultionis in eos gladium exeramus: tanto ipsos instantius persequentes, quanto in evidentiorem delusionem Fidei Christianæ, prope Romanam Ecclesiam, quæ Caput Ecclesiarum omnium judicatur, superstitionis suæ scelera latius exercere noscuntur. Adeo quod ab Italiæ finibus præsertim a partibus Lombardiæ, in quibus pro certo perpendimus ipsorum nequitiam latius abundare, jamque usque ad Regnum nostrum Siciliæ, suæ perfidiæ rivulos derivarunt. Quod acerbissimum reputantes, statuimus in primis, ut crimen hæreseos, & damnatæ sectæ cujuslibet, quocumque nomine censeantur sectatores, (prout veteribus legibus est indictum) inter publica crimina numerentur. Imo crimine læsæ Majestatis nostræ debet ab omnibus horribilius judicari, quod in Divinæ Majestatis injuriam noscitur attentatum, quamvis judicii potestate, alterum alteri non excellat. Nam sicuti perduellionis crimen personas admittit damnatorum, & bona, & damnat post obitum memoriam defunctorum: sic & in prædicto crimine, quo Patareni notantur, per omnia volumus observari.

Crimen hæresis inter publica crimina numerandum.

§.2. Et ut ipsorum nequitia, qui (quia Dominum non sequuntur) in tenebris ambulant, detegatur: nemine etiam deferente, investigari volumus diligenter hujusmodi scelerum patratores, & per Officiales nostros, sicut & alios malefactores inquiri. Ac inquisitione notatos, etsi levis superstitionis argumento tangantur, a viris Ecclesiasticis, & Prælatis examinari jubemus; Per quos si inventi fuerint a fide Catholica saltem in articulo deviare, ac per ipsos pastorali more commoniti, tenebrosi diaboli relictis insidiis, noluerint agnoscere Deum lucis, sed in erroris concepta instantia perseverent, præsentis nostræ legis edicto damnatos mortem pati, Patarenos, aliosque hæreticos quocumque nomine censeantur, decernimus, quam affectant: ut vivi in conspectu hominum comburantur, flammarum commissi judicio. Nec dolemus, quod in hoc ipsorum satisfacimus voluntati, ex quo pœnam solummodo, nec fructum alium consequuntur erroris.

De ea itaque convicti comburantur.

§.3. Apud nos pro talibus nemo intervenire præsumat, quod qui fecerit, in ipsum nostræ indignationis aculeos non immerito convertemus.

Datum Paduæ 22. Februarii, decima secunda indictione.

Imperator Fridericus semper Augustus, &c.

Patarenorum receptatores, & complices, & quocumque modo fautores, qui ut a pœna alios possint eximere, de se velut improvidi non formidant, publicatis bonis omnibus relegandos in perpetuum esse censemus.

Patarenorum fautores relegandi.

§.1. Et ipsorum filii ad honores aliquos nullatenus admittantur. Si tamen aliquis fautorum hujusmodi, detexerit aliquem Patarenum, de cujus perfidia manifeste probatur, in fidei præmium, quam agnovit, famæ pristinæ de imperiali clementia restitutionis beneficium in integrum consequatur.

Ii vero, qui eos detexerint, pristinæ famæ restituendi.

Incipiunt Capitula Constitutionis contra Patarenos, aliosque hæreticos editæ per eumdem Fridericum Illustrem Virum, Romanorum Imperatorem semper Augustum, Hierusalem, & Siciliæ Regem.

Catharos, Patarenos, Speronistas, Leonistas, Arnaldistas, Circumcisos, Passaginos, Josepinos, Garatenses, Albanenses, Franciscos, Bagnarolos, Commixtos, Waldenses, Roncarolos, Communellos, Warinos, & Ortolenos, cum illis de Aquanigra, & omnes hæreticos utriusque sexus quocumque nomine censeantur; perpetua damnamus infamia dissipamus, atque bannimus. Censentes ut bona talium confiscentur, nec ad eos ulterius revertantur: ita quod filii eorum ad successionem pervenire non possint, cum longe sit gravius æternam, quam temporalem offendere Majestatem.

Eorum pœnæ.

§.1. Qui autem inventi fuerint sola suspicione notabiles, nisi ad mandatum Ecclesiæ, juxta considerationem suspicionis, qualitatemque personæ, propriam innocentiam congrua purgatione monstraverint; tamquam infames, & banniti ab omnibus habeantur: ita quod si per annum permanserint, ex tunc eos sicut hæreticos condemnamus.

Suspicione notabiles nisi se purgaverint banno subjiciuntur.

§.2. Statuimus etiam hoc edicto in perpetuum valituro, ut Potestates, & Consules, seu Rectores, quibuscumque fungantur officiis, pro defensione Fidei præstent publicum juramentum, quod de terris suæ ditioni subjectis universos hæreticos ab Ecclesia denotatos, bona fide pro viribus exterminare studebunt. Ita quodammodo quandocumque quis fuerit in perpetuam * honestatem, vel temporalem assumptus, hoc teneatur Capitulum juramento firmare. Alioquin neque pro Potestatibus, neque pro Consulibus, seu consimilibus habeantur: eorumque sententias ex tunc decernimus inutiles, & inanes. Si vero Dominus temporalis, requisitus, & monitus ab Ecclesia, terram suam purgare neglexerit ab hæretica pravitate, post annum a tempore monitionis elapsum, terram ipsius exponimus Catholicis occupandam, qui eam, exterminatis hæreticis, absque ulla contradictione possideant, & in Fidei puritate conservent, salvo jure dominii temporalis: dummodo super hoc nullum præstet obstaculum, nec aliquod impedimentum opponat. Eadem nihilominus lege servata, contra eos qui non habent Dominos principales.

A Civitatum Rectoribus præstandum juramentum pro fidei defensione.

** Potestatem.*

§.3. Credentes præterea, receptatores, defen-

Pœnæ receptatorum, defensorum &c.

fensores, & fautores hæreticorum bannimus. Statuentes, ut si postquam quilibet talium fuerit excommunicatione notatus, satisfacere contempserit infra annum, ex tunc ipso jure sit factus infamis, & ad publica officia, seu consilia, vel ad aliquos eligendos hujusmodi, nec ad testimonium admittatur. Sit etiam intestabilis, ut nec testamenti liberam habeat factionem, nec ad hæreditatis successionem accedat. Nullus ei præterea super quocumque negocio, sed ipse aliis respondere cogatur. Quod si Judex extiterit, ejus sententia nullam obtineat firmitatem, nec causæ aliquæ ad ejus audientiam perferantur. Si fuerit advocatus, ejus patrocinium nullatenus admittatur. Si Tabellio, ejus instrumenta confecta per manum ipsius nullius penitus sint momenti. Adjicimus insuper, quod hæreticus per hæreticum convinci possit, & quod domus Patarenorum, receptatorum, & defensorum, & fautorum, sive ubi docuerint, sive ubi aliis manus imposuerint, destruantur, nullo tempore restituendæ. Dat. Paduæ 22. Februarii decima secunda indict.

Pœnæ quoque Apostatarum.

§.4. Rex Regum apostatantes a Fide Catholica penitus execramus, insequimur ultionibus, bonis suis omnibus spoliamus. Et ut a professione, vel vita naufragantes, legibus coarctamus. Successiones tollimus, ab eis omne jus legitimum abdicamus.

Dat. die 30. Novem. 1243 Pont. An. I.

Datum Perusii secundo Kalendas Novembris Pontificatus nostri anno primo.

III.

Edidit Empolus in Bullar. hujus Ordinis.

Concessio Indulgentiarum Christifidelibus visitantibus Ecclesias Fratrum Ordinis Eremitarum Sancti Augustini nonnullis statutis festis annis diebus.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Universis Christifidelibus præsentes litteras inspecturis, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium.

QUoniam (ut ait Apostolus) omnes stabimus ante tribunal Christi, prout in corpore gessimus, sive bonum fuerit, sive malum, oportet nos diem messionis extremum misericordiæ operibus prævenire, ac æternorum intuitu seminare in terris, quod reddente Domino cum multiplicato fructu recolligere debeamus in cœlis; firmam spem, fiduciamque tenentes, quoniam qui parce seminat, parce & metet, & qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet vitam æternam.

Causæ Privilegii.

Cum igitur dilecti filii Generalis, & Fratres Eremitarum Sancti Augustini Ordinis, sicut ipsi in sua nobis petitione monstrarunt, Domus, & Ecclesiæ eorum non modicum indigeant reparatione, nec propriæ sufficiant facultates ad reparationem prædictarum, cum sit eis necessarium per meditata suffragia, præstare cupientes. Itaque sicut Domos suscepimus in nostra protectione, & reparatione indigere noscantur non modicum sumptuosa; Nos cupientes, ut Domos Ecclesiæ prædictæ congruis honoribus frequententur, & reparentur, ac etiam conserventur, & ut Christifideles eo libentius causa devotionis confluant, & ad easdem Ecclesias, & Domos, ac de reparatione, & conservatione prædictarum manus protinus porrigant adjutrices, quo ex hoc ibidem in Domo cœlestis gratiæ uberius conspexerint se refectos; De omnipotentis Dei misericordia, & Beatorum Petri. & Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, omnibus vere pœnitentibus, & confessis, qui in Nativitatis, Circumcisionis, Epiphaniæ, Resurrectionis, Ascensionis, Pentecostes; necnon in Assumptionis, Nativitatis, Annuntiationis, & Purificationis Beatæ Mariæ, ac a Dominica Septuagesimæ inclusive, usque ad Dominicam in Palmis, & die Mercurii, die Jovis, & die Veneris Hebdomadæ Sanctæ, ac Nativitatis Beati Joannis Baptistæ, ac Apostolorum Petri, & Pauli, in Solemnitatibus Apostolorum, & Evangelistarum, ac in omnibus Festivitatibus S. Augustini, dictis Ecclesiis Dedicationis Festivitatibus, & celebritate omnium Sanctorum; & ipsas Nativitatis, Circumcisionis, Epiphaniæ, Resurrectionis, Ascensionis, Pentecostes; necnon Nativitatis, Assumptionis B. Mariæ, & Nativitate B. Joannis Baptistæ, & Apostolorum Petri, & Pauli prædictarum Festivitatum Octavas, præfatas Ecclesias devote visitaverint annuatim, & ad reparationem, & conservationem prædictarum, manus porrexerint adjutrices, ut præfertur, singulas videlicet Festivitatum, & eorum Octavas, & celebritate, & dierum prædictorum, videlicet à Dominica septuagesimæ, usque ad Dominicam Palmarum, mille annos, & totidem quadragenas, illorum vero tantum dierum prædictorum diebus, quibus prædictas Ecclesias visitaverint, & ad reparationem, & conservationem earumdem manus porrexerint adjutrices, ut præfertur, a pœna, & a culpa misericorditer relaxamus. Præsentibus perpetuis futuris temporibus duraturis.

Indulgentiarum concessio cum designatione dierum.

Datum Lateran. sexto Kalendas Maji, Pontificatus Nostri Anno Primo.

Dat. die 26. Aprilis 1244. Pont. An. I.

IV.

Hortatio ad Regem Franciæ, ut in suo Regno, concremari faciat librum Talmud, quo utuntur Judæi, eisque prohibeat Nutrices, & Servientes habere Christianos.

Judæis Nutrices, famulos habere Christianos prohibuere Honorius III. Constit. LIV. Tom. hoc III. pag. 221., & Gregorius IX. Constit. XXXVI. pag. 280.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Charissimo in Christo filio Illustri Regi Franciæ, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

IMpia Judæorum perfidia, de quorum cordibus propter immensitatem suorum scelerum Redemptor noster velamen non abstulit, sed in cæcitate, quæ contingit ex parte, in Israel adhuc manere permittit, prout convenit, non attendens, quod ex sola misericordia pietas ipsos Christiana receptet, & cohabitationem illorum sustineat patienter, illa committit enormia, quæ stupori audientibus, & referentibus

Judæorum iniquitates multæ.

bus

bus sunt horrori. Ipsi enim ingrati Domino Jesu Christo, qui conversionem eorum ex suæ longanimitatis affluentia patienter expectat, nullam prætendentes verecundiam culpæ suæ, nec reverentes honorem fidei Christianæ, omissis, seu contemptis lege Mosaica, & Prophetis, quasdam traditiones suorum seniorum sequuntur. Super quibus eos in Evangelio Dominus objurgat dicens: Quare vos transgredimini mandatum Dei, & irritum fecistis propter traditiones vestras, hominum doctrinas, & mandata docentes.

Talmud liber impius.

§.1. In hujusmodi namque traditionibus, (quæ Talmud Hebraice nuncupantur, & magnus liber est apud eos, excedens Textum Bibliæ in immensum, in quo sunt blasphemiæ in Deum, & Christum ejus, ac Beatam Virginem manifeste, intricabiles fabulæ, abusiones erroneæ, ac stultitiæ inauditæ) filios suos docent, ac nutriunt, & a legis, & Prophetarum doctrina reddunt ipsos penitus alienos. Verentes ne veritate, quæ in eisdem Lege, ac Prophetis est, intellecta, aperte de Unigenito Dei Filio ventu ro in carnem, testimonium perhibente, convertantur ad Fidem, & ad Redemptorem suum humiliter revertantur.

Quam sit indignum, ut Nutrices habeant Christianas.

§.2. Et his non contenti, faciunt Christianas filiorum suorum nutrices in contumeliam fidei Christianæ, cum quibus turpia multa committunt. Propter quæ fidelibus est verendum, ne divinam indignationem incurrant, dum eos perpetrare patiuntur indigne, quæ fidei nostræ confusionem inducunt.

Talmud liber a Cancellario Parisiensi igni traditus.

§.3. Et licet dilectus filius Cancellarius Parisiensis, & Doctores regentes Parisiis in sacra pagina, de mandato felicis recordationis G. Papæ prædecessoris nostri, tam prædictum abusionis librum, quam alios quosdam cum omnibus glossis suis perlectis in potestate, ac examinatos ad confusionem perfidiæ Judæorum, publice coram Clero, & Populo, incendio concremarint, prout in litteris eorum perspeximus contineri, quibus tu tamquam Catholicus Rex, & Princeps Christianissimus impendisti super hoc auxilium congruum, & favorem, pro quo regalem excellentiam dignis in Domino laudibus commendamus, ac prosequimur actionibus gratiarum.

Regem adhortatur ut impios Judæorũ libros cremari faciat.

§.4. Quia tamen nondum Judæorum ipsorum abusio prophana quievit, nec adhuc dedit eis vexatio intellectum; Celsitudinem Regiam rogamus, & obsecramus in Domino Jesu Christo, ut qui excessus hujusmodi detestabiles, & enormes, commissos in contumeliam Creatoris, & injuriam nominis Christiani, pie incæpisti laudabiliter prosequendo, facias debita severitate percelli. Et tam prædictos abusionis libros, reprobatos per Doctores eosdem, quam generaliter omnes cum glossis suis, qui per ipsos examinati, & reprobati fuerint, mandes per totum Regnum tuum, ubicumque reperiri poterunt, igne cremari.

Prohibeatque ne Judei Christianas habeant Nutrices.

§.5. Firmiter inhibendo ne de cætero Nutrices, seu Servientes habeant Christianos, ne filii liberæ filiis famulentur ancillæ. Sed tamquam Servi reprobati a Domino, in cujus mortem nequiter conspirarunt, saltem per effectum operis, servos se recognoscant illorum, quos Christi mors, & istos liberos, & illos constituit esse servos: ut proinde sinceritatis tuæ zelum possimus in Domino dignis laudibus commendare.

Dat. Lateran. septimo Idus Maji Pontificatus Nostri Anno primo.

Dat. die 9. Maji 1244. Pont. An. I.

V.

Convocatio Abbatum, & Priorum Angliæ ad generale Concilium Lugdunense primum, pro die 24. Junii 1245.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Abbatibus, & Prioribus per Angliam constitutis, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium.

Dei virtus, & Dei sapientia, cujus ineffabili subjecta sunt omnia Majestati, a fundationis initio splendore virtutum suam illustravit Ecclesiam. Et sic insignem reddidit singularis privilegio potestatis, ut per ejus ministerium suum justitia consequatur effectum, & sedato bellorum turbine, mundo possit tranquillitas provenire.

Causæ indicendi Concilii.

§.1. Hujusmodi enim præeminentiam dignitatis, dum nos reverenter attendimus, qui regimini generalis Ecclesiæ, licet immeriti, divina providentia præsidemus, reddimur corde solliciti, quod tempestatis horror, qua ipsa turbatur Ecclesia, & Religio Christiana concutitur, per nostræ provisionis auxilium cœlesti pietate propitia propulsetur. Hinc est, quod nos, ut ipsa Ecclesia per fidelium salubre consilium, & auxilium fructuosum, status debiti possit habere decorem, ac deplorando Terræ sanctæ discrimini, & afflicto Romano Imperio propere valeat subvenire, ac invenire remedium contra Tartaros, & alios contemptores fidei, ac persecutores populi Christiani, necnon pro negotio, quod inter Ecclesiam, & Principem vertitur, Reges Terræ, Prælatos Ecclesiarum, & alios Mundi Principes duximus advocandos.

Indictio pro die 24. Junii.

§.2. Rogamus etiam devotionem vestram, & hortamur attente, per Apostolica vobis scripta præcipiendo mandantes, quatenus ad præsentiam nostram omni prorsus occasione postposita, usque ad proximum festum Sancti Joannis Baptistæ, personaliter venire curetis. Ut ipsa Ecclesia ex vestræ visitationis honore spirituale gaudium, & ex nostra industria consilium percipiat profuturum.

Fridericum Imperatorem citatum esse significat.

§.3. Scituri, quod nos dictum Principem in prædicatione nostra citavimus, ut per se, vel per suos Nuncios in Concilio celebrando compareat, responsurus nobis, & aliis, qui aliquid contra ipsum duxerint proponendum, & satisfactionem idoneam præstiturus.

§.4. De personarum autem, & evectionum moderato numero, illam cum veneritis providentiam habeatis, quod vestris Ecclesiis nimis non sitis onerosi.

Datum Lugduni tertio Kalend. Februarii, Pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 30. Januar. 1245. Pont. An. II.

VI.

Fridericum Secundum Imperatorem excommunicans, jure Imperii deturbatum, subditosque juramenti religione solutos declarat.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Sacro præsente Concilio ad rei memoriam sempiternam.

Proemium.

AD Apostolicæ dignitatis apicem, licet indigni, dignatione divinæ Majestatis assumpti omnium Christianorum curam vigili, sedulaque solertia gerere, ac intimæ considerationis oculo, singulorum facta, & dicta discernere, & providæ deliberationis statera librare debemus, ut quos justi rigor examinis dignos ostenderit, congruis attollamus, & evehamus favoribus: quos autem reos, & culpabiles invenerimus, pœnis debitis pro gravitate culpæ afficiamus, & deprimamus; appendentes semper meritum præmium æqua lance, retribuendo cuique juxta qualitatem operis, sive boni, sive mali, pœnæ, vel gratiæ quantitatem.

§.1. Sane cum diu Bellorum diuturna commotio nonnullas professionis Christianæ provincias, & regiones graviter afflixisset, nos toto cupientes mentis affectu tranquillitatem, & pacem Ecclesiæ Sanctæ Dei, ac generaliter cuncto populo Christiano restituere, ac reducere, ad præcipuum Principem Sæcularem, hujus dissensionis, ac tribulationis auctorem, a felicis recordationis Gregorio Papa Prædecessore nostro, pro suis excessibus anathematis vinculo innodatum, speciales Nuncios magnæ authoritatis viros venerabiles, videlicet Fratres nostros P. Albanensem, tunc autem temporis Rothomagensem Archiepiscopum, & W. Sabinensem nunc quondam vero Mutinensem Episcopos, ac dilectum nostrum filium Guillelmum Basilicæ Duodecim Apostolorum Presbyterum Cardinalem, tunc Abbatem Sancti Facundi, qui salutem zelabantur ipsius, duximus destinandos; facientes sibi proponi, per ipsos quod nos, & Fratres nostri quantum in nobis erat, pacem per omnia habere nitimur, ut cum omnibus hominibus parati sumus, optabamus pacem sibi, & tranquillitatem dare, ac mundo etiam universo. Et quia Prælatorum Clericorum, omniumque aliorum, quos detinebat captivos, & omnium tam Clericorum, quam Laicorum, quos cesserat in galeis, restitutio poterat esse pacis, & reconciliationis plurimum inductiva, illum, ut eos restitueret; & cum hoc idem tam ipse, quam sui Nuncii, antequam ad Apostolatus vocati essemus officium, promisissent; rogari, & peti ab ipso fecimus per eosdem, ac proponi insuper, quod iidem pro nobis parati erant audire, & tractare pacem, etiam audire satisfactionem, quam facere vellet Princeps, de omnibus, pro quibus vinculo erat excommunicationis astrictus, & offerri.

Fridericus ab Innocentio ad pacem invitatus.

§.2. Præterea, quod si eum in aliquo contra debitum læserat Ecclesia, quod tamen non credebat, parata erat corrigere, ac in statum debitum reformare, etsi diceret ipse, quod illum nos contra justitiam læsissemus, parati eramus vocare Reges, Prælatos, & Principes tam Ecclesiasticos, quam sæculares ad aliquem tutum locum, ubi simul per se, vel per solemnes Nuncios convenirent, eratque parata Ecclesia etiam de consilio Concilii sibi satisfacere, si eum læsisset in aliquo, ac revocare excommunicationis sententiam, si quam contra ipsum injuste tulisset, & eum omni mansuetudine, & misericordia quantum cum Deo, & honore suo fieri poterat, tractare, & de injuriis, & offensis ipsi Ecclesiæ, suisque per eum irrogatis satisfactionem ab ipso recipere. Volebat etiam Ecclesia omnes amicos suos, sibique adhærentes in pace ponere, plenaque securitate gaudere, ut nunquam hac occasione posset aliquod inposterum subire discrimen, aut periculum.

Æquæ leges indictæ.

§.3. Sed licet sic apud eum pro pace paternis monitis, & precum insistere curaverimus lenitate, idem tamen Pharaonis imitatus duritiam, & more aspidis obturans aures suas hujusmodi preces, & monita, elata obstinatione, ac obstinata elatione, & superbia despexit, ac contempsit, & licet processu temporis in die Cœnæ Domini proximo nuper præterito præcedente coram nobis, & Fratribus nostris Cardinalibus, præsentibus charissimo in Christo filio nostro Constantinopolitano Imperatore Illustri, cætu quoque non modico Prælatorum, & de Senioribus, ac sanioribus Senatoribus, Populoque Romano, & maxima multitudine aliorum, qui eodem die propter solemnitatem ipsius de diversis Mundi partibus ad Apostolicam Sedem convenerunt, quod staret mandatis nostris, & Ecclesiæ per nobilem Virum Comitem Tolosanum, ac Magistros Petrum de Vinea, & Thaddæum de Suessa Curiæ suæ Judices, & Procuratores suos speciale super hoc ab ipso mandatum habentes, præstiterit juramentum; postmodum tamen, quod juraverat non implevit. Quinimo ea intentione ipsum præstitisse juramentum probabiliter creditur, sicut ex factis sequentibus colligitur evidenter, ut eidem Ecclesiæ, ac nobis illuderet potius, quam pareret: cum anno, & amplius jam elapso, nec ad ipsius Ecclesiæ gremium revocari potuerit, nec sibi de illatis ei damnis, & injuriis curaverit satisfacere, licet super hoc extiterit requisitus. Propter quod non volentes, nec etiam valentes absque gravi Jesu Christi offensa, ejus iniquitates, & scelera amplius tolerare, cogimur urgente nos conscientia animadvertere in eumdem.

De illius pervicacia queritur Innocentius.

Sacramento Oratorum opera ad sarcienda Ecclesiæ damna se devinxit Fridericus.

§.4. Et ut ad præsens de cæteris ejus sceleribus, & iniquitatibus taceamus quatuor gravissima, quæ nulla possunt cælari tergiversatione, commisit. Dejeravit enim multoties, pacem quondam inter Ecclesiam, & Imperium reformatam temere violavit: Perpetravit etiam Sacrilegium capi faciens Cardinales Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, ac aliarum Ecclesiarum Prælatos, & Clericos Religiosos, & Seculares, venientes ad Concilium, quod idem Prædecessor noster duxerat convocandum. De heresi quoque non dubiis, & levibus, sed difficilibus, & evidentibus argumentis suspectus habetur.

Objecta ipsi a Pontifice capita.

§.5. Plura siquidem eum commisisse perjuria, satis patet; Nam olim cum in Siciliæ partibus commorabatur, priusquam esset ad Imperii dignitatem electus coram bonæ memoriæ G.... Sancti Theodori Diacono Cardinali Apostolicæ Sedis Legato, felicis recordationis Innocentio Papæ Prædecessori nostro, & Successoribus ejus, Eccle-

Sæpius crimine perjurii se devinxit.

Ecclesiæque Romanæ pro concessione Regni Siciliæ ab eadem Ecclesia sibi facta, fidelitatis præstitit juramentum, & sicut dicitur, illud idem, postquam ad eandem dignitatem electus extitit, & venit ad Urbem coram eodem Innocentio, suisque Fratribus Cardinalibus, & aliis multis præsentibus, ligium homagium in ejus faciens manibus, innovavit. Deinde cum in Alemannia esset eidem Innocentio Papæ, & ipso defuncto bon. mem. Honorio Papæ Prædecessori nostro, & ejus Successoribus, ac ipsi Ecclesiæ Romanæ præsentibus Imperii Principibus, ac nobilibus, juravit honores, jura, & possessiones Romanæ Ecclesiæ pro posse suo servare, ac protegere bona fide. Et quod quæcumque ad manus suas devenirent, sine difficultate restituere procuraret, nominatis expresse dictis possessionibus in hujusmodi juramento, quod postmodum confirmavit, coronam Imperii jam adeptus, horum trium juramentorum temerarius extitit violator, & transgressor, non sine proditionis nota, & læsæ crimine Majestatis. Nam contra præfatum Prædecessorem nostrum Gregorium, & Fratres suos Cardinales commonitorias litteras eisdem Fratribus destinare, ac dictum Gregorium apud Fratres ipsos, sicut apparet per litteras ab eodem tunc directas eisdem, & etiam prout fertur, per universum fere Orbem Terrarum multipliciter diffamare præsumpsit; ac venerabilem Fratrem nostrum Othonem Portuensem tunc Sancti Nicolai in Carcere Tulliano Diaconum Cardinalem, & bon. mem Jacobum Prænestinum Episcopum Apostolicæ Sedis Legatos, nobilia, & magna Ecclesiæ Romanæ membra personaliter capi fecit, & bonis omnibus spoliatos, ac per diversa loca non semel ignominiose deductos, & circumductos, carceribus mancipari.

Concessam à Christo Pontifici auctoritatem negavit.

§.6. Privilegium insuper, quod B. Petro, & Successoribus ejus in ipso tradidit Dominus Jesus Christus videlicet: Quodcumque ligaveris, super terram, erit ligatum, & in cælis, & quodcumque solveris super terram, erit solutum, & in cælis, in quo auctoritas, & potestas Romanæ Ecclesiæ consistit, pro viribus diminuere, vel ipsi Ecclesiæ auferre satagit, scribens se præfati Gregorii Papæ Prædecessoris nostri non vereri latam ab eo excommunicationis sententiam in ipsum; & non solum contemptis clavibus Ecclesię non servandam, verum etiam per se, ac Officiales suos, & illam, & alias excommunicationis, vel interdicti sententias, quas idem omnino contempsit cogendo, & compellendo, alios non servare.

Pontificiam ditionem recuperavit.

§.7. Possessiones quoque præfatæ Ecclesiæ Romanæ, videlicet, Marchiam, Ducatum Beneventanum, cujus muros, & turres dirui fecit, ac alias, quas in Tusciæ, & Lombardiæ partibus, & quibusdam aliis obtinebat locis, paucis exceptis, occupare non metuens, eas detinet adhuc occupatas. Et tanquam ei non sufficeret, quod manifeste contra juramenta præmissa pręsumendo talia veniebat per se, vel per suos Officiales, earumdem possessionum homines dejerare compulit, ipsos a juramentis fidelitatis, quibus tenebantur ratione Ecclesiæ, de facto, cum de jure non posset absolvens, & faciens eosdem fidelitatem nihilominus abjurare prædictam, sibique fidelitatis hujusmodi juramenta præstare.

Juratæ cum Gregorio pacis leges violavit.

§.8. Pacis vero ipsum violatorem existere plane constat: quia cum olim tempore pacis inter ipsum, & Ecclesiam reformatæ jurasset coram bonæ mem. I. . . . . de Abbatibus Villa, Episcopo Sabinensi, & Magistro Thomasio tunc temporis Sanctæ Sabinæ Presbytero Cardinali præsentibus cum multis aliis Prælatis, Principibus, & Baronibus, quod staret, & pareret præcise absque ulla conditione omnibus mandatis Ecclesiæ super his, pro quibus erat vinculo excommunicationis astrictus, causis excommunicationis expressis per ordinem coram eo. Tunc temporis etiam omnibus Theutoniæ hominibus, Regni Siciliæ, ac quibuslibet aliis cujuscumque conditionis, aut status, qui Ecclesiæ contra eum adhæserant, omnem remittens offensam, & pœnam, & quod in nullo tempore offenderet, vel offendi faceret ipsos, pro eo quod Ecclesiæ astiterant, præstari in anima sua per Comitem Acerrarum faciens juramentum; postmodum pacem, & juramenta hujusmodi nequaquam erubescens irretiri perjuriis, non servavit. Nonnullos enim etiam ex ipsis hominibus prædictis tam nobiles, quam alios postea capi, & incarcerari fecit, & eis bonis suis omnibus spoliatis uxores eorum, & filios captivari, ac insuper Terras Ecclesiæ contra promissionem, quam idem I. Sabinensi Episcopo, & Thomasio Cardinali fecerat, irreverenter invasit: ipsi ex tunc in eundem præsentem, si ullo modo prædictis articulis, aut conditionibus contraveniret, excommunicationis sententiam promulgaverunt.

Siculam Ecclesiam oppressit.

§.9. Et cum idem, Apostolica auctoritate sibi commissa, ipsi mandassent, ut ne per se, nec per alium impediret, quin postulationes, electiones, & confirmationes Ecclesiarum, & Monasteriorum in Regno pręfato libere de cætero fierent, secundum Statutum Concilii generalis, & quod nullus deinceps in eodem Regno, Viris Ecclesiasticis, ac bonis, aut rebus eorum imponeret Tallias, vel Collectas, quodque nullus ibidem Clericus, vel Persona Ecclesiastica de cætero in civili, vel criminali causa conveniretur coram Judice sæculari, nisi super feudis quæstio civilis haberetur, ac Templariis, Hospitalariis, & aliis Personis Ecclesiasticis de damnis, & injuriis irrogatis eisdem satisfaceret competenter, ipse mandatum hujusmodi adimplere contempsit. Liquet namque undecim, aut plures Archiepiscopales, & multas Episcopales Sedes, Abbatias quoque, & alias Ecclesias ad præsens in Regno vacare prædicto, easque procurante ipso, sicut aperte patet, fuisse diutius Prælatorum regimine destitutas in grave ipsarum præjudicium, & periculum animarum multarum. Et licet forte in aliquibus ejusdem Regni Ecclesiis electiones sint a Capitulis celebratæ, quia tamen per illa eadem familiares Clerici sunt electi, probabili potest argumento concludi, quod facultatem non habent liberam eligendi. Ecclesiarum autem ipsius Regni non solum facultates, & bona fecit, prout voluit, occupari; Sed & Cruces, Calices, Thuribula, & alios Sacros earum Thesauros, & pannos sericos velut cultus divini contemptor, auferri, licet, ut dicitur, ipsis Ecclesiis, exacto tamen prius pro eis certo pretio, in parte fuerint restituti. Clerici quippe collectis, & talliis multipliciter affliguntur,

tur, non solum trahuntur ad judicium sæculare, sed, ut asseritur, coguntur subire duella, incarcerantur, occiduntur, & patibulis cruciantur, in confusionem, & opprobrium ordinis clericalis. Præfatis autem Templariis, Hospitalariis, & Personis Ecclesiasticis, non est de damnis illatis eisdem, & injuriis satisfactum.

Sacrilegii scelere se inquinavit.

§.10. Eum quoque certum est Sacrilegii esse perpetratorem: nam cum præfati Portuensis, & Prænestinus Episcopi, & quamplures Ecclesiarum Prælati, & Clerici, tam Religiosi, quam Sæculares ad Apostolicam Sedem, pro celebrando Concilio, quod prius ipse petiverat convocari, per mare venirent, viis omnibus terræ ipsius, de mandato ejus omnino præclusis, idem destinato Hensio filio suo cum multitudine galejarum, & per alias quamplures longe ante serio præparatas in partibus Tusciæ maritimis insidiis positis contra eos, ut gravius posset virus vomere præconceptum, ipsos ausu sacrilego capi fecit, quibusdam Prælatorum ipsorum, & aliis in hujusmodi captione submersis, nonnullis etiam interemptis, & aliquibus hostili insecutione fugatis; reliquis autem bonis spoliatis omnibus, & de loco ad locum in Regno Siciliæ opprobriose deductis, & circumductis; ac ibidem diris carceribus mancipatis, quorum aliqui macerati squalloribus, & inedia pressi miserabiliter defecerunt.

Justa hæresis suspicione aspersus.

§.11. Merito insuper contra eum de hæretica pravitate suspicio est exorta, cum postquam excommunicationis sententiam a præfatis I. Sabinensi Episcopo, & Thomasio Cardinali prolatam incurrerit, & prædictus Gregorius Papa ipsum anathematis vinculo innodaverit, ac post Ecclesiæ Romanæ Cardinalium, Prælatorum, & Clericorum, ac aliorum etiam diversis e partibus ad Sedem Apostolicam venientium captiones, Claves Ecclesiæ contempserit, & contemnat, sibi faciens celebrari, vel potius quantum in eo est, prophanari divina: & constanter asseruit, ut superius est narratum, in se præfati Gregorii Papæ sententias excommunicationis non vereri.

Saracenis hostibusque Religionis junctus fœdere.

§.12. Præterea conjunctus Saracenis amicitia detestabili Nuncios, & munera pluries destinavit eisdem, & ab eis vicissim cum honorificentia, & hilaritate recepit, ipsorumque ritus amplectitur, illos in quotidianis ejus obsequiis notabiliter secum tenens: eorumdem etiam more Uxoribus, quas habuit, de stirpe regia descendentibus, Eunuchos præcipue, quos, ut dicitur, serio ipse castrari fecerat, non erubuit deputare Custodes. Et quod execrabilius est, olim existens in partibus transmarinis, facta compositione quadam, imo verius collusione cum Soldano Mahometi nomine in Templo Domini diebus, ac noctibus publice proclamari permisit. Et nuper Nuncios Soldani Babiloniæ post quam idem Soldanus Terræ Sanctæ, ac Christianis habitatoribus ejus per se, ac suos damna gravissima, & inæstimabiles injurias irrogarat, fecit per Regnum suum Siciliæ cum laudibus ad ejusdem Soldani extollentiam, sicut fertur honorifice suscipi, & magnifice procurari.

§.13. Aliorum quoque infidelium perniciosis, & horrendis obsequiis contra fideles abutens, & illis, qui damnabiliter vilipendentes, & contemnentes Apostolicam Sedem ab unitate Ecclesiæ discesserunt, procurans affinitate, ac amicitia copulari, claræ memoriæ Ducem Bavariæ specialem Ecclesiæ Romanæ devotum fecit, sicut pro certo asseritur, Christiana Religione despecta per Assassinos occidi: & Battacio, Dei, & Ecclesiæ inimico, a communione fidelium per excommunicationis sententiam cum adjutoribus, consiliatoribus, & fautoribus suis solemniter separato filiam suam traduxit in Uxorem: Catholicorum vero Principum actus, & mores respuens, neglecta salutis suæ, & tam integritate, pietatis operibus non intendit, quinimo ut de suis nefariis dissolutionibus sileamus, cum didicerit tantum opprimere, non curat oppressos injuriis relevare, manu ejus, ut decet Principem Christianum ad eleemosynas non extensa, cum destructioni Ecclesiarum destiterit, & Religiosas, ac alias Ecclesiasticas jugi attriverit afflictione, & persecutione personas: Nec enim Ecclesias, nec ulla Monasteria, nec Hospitalia, seu alia pia loca cernitur uspiam construxisse, aut fundasse. Num igitur hæc non levia, sed efficacia sunt argumenta de suspicatione hæresis contra eum? cum tamen hæreticorum vocabulo eos jus civile contineri asserat, & latis adversus eos sententiis debere succumbere, qui vel levi argumento, ac judicio Catholicæ Religionis, & tramite detecti fuerint, deviare.

Bavariæ Ducis occisor, Battacio schismatico filiam dedit in uxorem.

Debitum pro Regno Siciliæ vectigal non solvit.

§.14. Præter hæc Regnum Siciliæ, quod est speciale patrimonium B. Petri, quod idem Princeps ab Apostolica Sede tenebat in feudum, jam in tantam in Clericis, & Laicis exinanitionem, servitutemque redegit, quod eis pene penitus nihil habentibus, & omnibus exinde fere probis ejectis, & expulsis, illos qui remanserunt ibidem, sub servili quasi conditione vivere, ac Romanæ Ecclesiæ, cujus principaliter sunt homines, & vassalli offendere multipliciter, & hostiliter impugnare compellit. Posset etiam merito reprehendi, quod mille squifatorum annuam pensionem, in qua pro eodem Regno ipsi Romanę Ecclesiæ tenetur, per novem annos, & amplius solvere prætermisit.

Jure Imperii, & Regni privatur.

§.15. Nos itaque super pręmissis, & quamplurihus aliis nefandis, & execrandis excessibus, ac flagitiis cum Fratribus nostris Cardinalibus, & Sacrosancto Concilio deliberatione præhabita matura, & diligenti, cum Domini Nostri Jesu Christi vices, licet immeriti teneamus in terris, nobisque in Beati Petri persona sit dictum: Quodcumque ligaveris super terram erit ligatum, & in cælis &c. memoratum Principem qui se Imperio, & Regnis, omnique denique honore, ac dignitate reddidit tam indignum, quique propter suas iniquitates, atque scelera a Deo ne regnet, vel imperet est abjectus, suis ligatum peccatis a Deo abjectum, omnique honore, ac dignitate privatum a Domino ostendimus, ac denunciamus, & nihilominus sententiando privamus; omnesque, qui & juramento fidelitatis aliquo modo tenentur astricti, vel obligati a juramento hujusmodi perpetuo absolvimus, & liberamus auctoritate Apostolica, firmiter, & strictim inhibendo, ne quisquam de cætero sibi tamquam Imperatori, vel Regi pareat, vel quomodolibet parere intendat; decernendo quoslibet, qui deinceps velut Imperatori, vel Regi consilium, vel auxilium præstiterint, seu favorem ipso facto excommunicationis vinculo subjacere: illi autem

Vassallique juramento solvuntur.

ad

ad quos in eodem Imperio, Imperatoris spectat electio, eligant libere alium in ejus locum successorem. De prefato vero Siciliæ Regno providere curabimus, cum eorumdem Fratrum nostrorum Cardinalium consilio, sicut viderimus expedire.

Dat. die 27. Julii 1245. Pont. An. III. Datum Lugduni decimo sexto Kalendas Augusti, Pontificatus nostri anno tertio.

VII.

Ex Regest. Vaticano. Portugalliæ Rege Regno deturbato propter inhabilitatem Regni Proceres monentur, ut Comiti Bolonien. ipsius Regis Fratri obediant, salvo tamen ejusdem Regis, ejusque filiorum jure.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Baronibus, Communitatibus, Consiliis tam Civitatum, quam Castrorum, & aliorum Locorum, ac universis Militibus, & Populis per Regnum Portugalliæ constitutis, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium. GRandi non immerito exultamus in Domino gaudio, cum Christianæ professionis Regna sic salubri diriguntur statu, quod Ecclesiæ, ac alia loca cultui, & obsequio deputata divinis, & Personæ Ecclesiasticæ, cæterique fideles ipsorum pacis tranquillitate lætantur, Fides in eis Catholica majori continue robore convalescit, servatur inibi justitia, & audacia cunctis ibidem interdicitur. Vehementi autem dolore turbamur, si quando Regna ipsa, quod absit procurante humani generis Inimico scinduntur discordiis, circa fidei cultum remisso devotionis ardore tepescunt, Justitiam negligunt, & in se ipsis permittunt illicita perpetrari. Unde multa sollicitudine magnoque studio procurare, Nos convenit; ut Christianorum Regna, quæ in statu sunt prospero, incommutabiliter in illo regantur, & quæ periculoso ruere dignoscuntur, reformatione laudabili reparentur. Sane cum charissimus in Christo filius noster .. Portugalliæ Rex Illustris a pueritia sua claræ memoriæ Patre suo viam universæ carnis ingresso Regni Portugalliæ gubernatione suscepta Ecclesias, & Monasteria existentia in eodem pravo usus consilio in gravem Dei offensam, & conculcationem Ecclesiasticæ libertatis multimodis exactionibus, & oppressionibus per se, suosque immaniter afflixisset, & ab aliis pro ipsorum libito libere permisisset affligi; tandem quibusdam Ecclesiarum Prælatis ejusdem Regni apud Romanos Pontifices Prædecessores nostros querelas multiplices super his deponentibus contra eum felicis recordationis Gregorius Papa prædecessor noster post hujusmodi querelas, & admonitiones frequentes Regi propter hoc factas eidem, ac expectationes diutinas, necnon, & interdicti, ac excommunicationis Sententias ob ipsius contumaciam in eum, & præfatum Regnum auctoritate Apostolica promulgatas, diuque observatas ibidem super certis prædictæ libertatis articulis, & quibusdam aliis ab eo, & suis imposterum observandis, & satisfactione impendenda Monasteriis, & Ecclesiis de damnis, ac injuriis per ipsum, & suos irrogatis eisdem, ac ipsorum defensione duxit salubriter providendum certis exequtoribus, qui eum ad hoc Ecclesiastica censura compellerent deputatis. Sed idem receptis Apostolicarum provisionum litteris licet promiserit per suas Patentes litteras, quod articulos contentos in earumdem Provisionum litteris, & observaret, & faceret a suis Subditis observari; postmodum tamen non solum præfatis Monasteriis, & Ecclesiis de præmissis damnis, & injuriis satisfacere, vel ea defensare neglexit; sed etiam, ut accepimus Ecclesias, & Monasteria ipsa per se, suosque Portarios, & Meyrinos collectis procurationibus, ac exactionibus indebitis intolerabiliter aggravavit, & aggravat incessanter, ac circa malefactorum Regni ejusdem insolentiam reprimendam sic negligens invenitur, quod in eodem Regno bona tam Ecclesiastica, quam mundana per raptores, prædones, invasores, incendiarios, publicos sacrilegos, & detestabiles homicidas, Abbatum videlicet, Priorum, & aliorum Religiosorum, & Clericorum Sæcularium, ac Laicorum, etiam occisores deperire propter sæcularis defectum justitiæ dignoscuntur. Unde quia sic in eodem Regno a quibuslibet suis subditis impune delinquitur, Barones, aliique ipsius Regni Nobiles, & ignobiles, sumpto ex hoc delinquendi ausu Matrimonia contrahere in gradu prohibito, bona Ecclesiastica rapere, ac alia quamplura mala olim a bonæ memoriæ Joanne Sabinen. Episcopo tunc in partibus illis Apostolicæ Sedis Legato, sub anathematis interminatione prohibita committere non verentur, & tam ipsi, quam plures alii de Regno præfato diversarum excommunicationum innodati laqueis per devia desperationis errantes in contemptum Clavium divinis se officiis irreverenter ingerunt, & Ecclesiasticis Sacramentis, ac in subversionem Catholicæ Fidei plures eorum de ipsius articulis auctoritates tam novi, quam veteris Testamenti temere non sine fermento pravitatis hæreticæ in suarum, & aliorum animarum periculum exponendo, eo dissimulante non metuunt disputare, & nonnulli de Regno ipso Ecclesiarum, & Monasteriorum Patroni, ac alii asserentes se Patronos, cum non sint, locorum ipsorum, & ab eis illegitime geniti in bonis dictarum Ecclesiarum, & eorumdem Monasteriorum crudeliter debacchantes Ecclesias ipsas, & Monasteria eadem ad tantam inopiam redegerunt, quod eis nequeuntibus proprios substentare Ministros, quin imo aliquibus ex ipsis servitorum solatio destitutis, & aliorum Claustris Refectoriis, cæterisque Officinis, Equorum stabulis, & postribulis quarumlibet Personarnm vilium deputatis, Divini nominis, & Religionis cultus exinde penitus est sublatus bonis illorum omnibus in direptionem expositis, & in prædam. Cæterum Castra, Villas, Possessiones, & alia Jura Regalia, idem Rex propter ipsius desidiam, suique cordis imbecillitatem deperire permittens, ac passim, & illicite malignorum acquiescens consiliis alienans tam Ecclesiasticarum, quam Sæcularium Personarum Nobilium, & ignobilium occisiones nefarias, dum Religioni non parcitur, nec sexui, vel ætati, rapinas, incestus, raptusque Monialium, & Sæcularium Mulierum, Rusticorum, ac negotiatorum tormenta gravia, quæ ipsis a nonnullis Regni præfati pro extorquen-

Margin notes: Causæ Regis deponendi. — A Gregorio Papa censuris innodatus. — Monitus promissis non stat. — Damna per ejus negligentiam Regni Ecclesiis illata: — Et Religioni. — Ejus desidia in Regni rebus.

quenda ab ipsis pecunia infliguntur; Ecclesiarum, & Cimiteriorum violationes, & incendia fractiones treuguarum, & alia ænormia, quæ a sibi subjectis libere committuntur, scienter tolerat, quin potius tot, tantisque malis, dum ea præterit impunita, consentire videtur, & pandit aditum ad pejora. Terras insuper, & alia Christianorum bona in confinio Saracenorum posita non defendens ea infidelibus devastanda, seu etiam occupanda ex animi pusillanimitate relinquit. Et licet a supradictis Prælatis, ut ad corrigenda præmissa, pluraque alia nefanda, quorum seriosa narratio fastidium generaret, ardenter, ut tenetur, assurgeret, monitus fuerit diligenter, idem tamen eorum monitionibus obauditis id efficere non curavit, propter quod nos Episcoporum, Abbatum, Priorum, & aliorum tam Religiosorum, quam Sæcularium Regni ejusdem conquæstionibus, & clamosis insinuationibus excitati Regem ipsum per nostras litteras, ut præmissa corrigeret rogandum duximus attente, & hortandum Venerabilibus fratribus nostris Colimbrien., ac Portugallen. Episcopis, ac Priori prædicto Colimbrien., nihilominus per alias litteras injungentes, ut eum ad hoc ex parte nostra monentes attente, ac efficaciter inducentes, qualiter super hoc faciendum duceret, & de ipsorum cura eum in hac parte processu nos in Concilio certificare curarent. Cum igitur per dictos Colimbrien., & Portugallen. ejusdem Concilii tempore apud Sedem Apostolicam constitutos, ac ipsorum, & dicti Prioris litteras, quod præfatum Regem super his diligenter monuerint, & tam per eosdem, quam per alios fide dignos, necnon multorum Virorum Ecclesiasticorum, Communitatum, Baronum, Militum, ac etiam Nobilium Dominorum litteras, quod præmissa nullatenus emendantur, sed potius de die in diem graviora propter ejus desidiam, & negligentiam præsumuntur. Quodque in subversionem Regni præfati Vassalli ejusdem Regis congregata multitudine Armatorum Castra ipsius noviter expugnare, omniaque occurentia invadere, devastare, prædari, & alia mala, eo hæc ex torpore nimio tolerante committere, divino timore posthabito non formidant, nobis satis liquido innotescat. Cupientes Regnum ipsum tot tribulationum adversitate depressum, maxime cum sit Romanæ Ecclesiæ Censuale alicujus prudentis, & providi diligentia, & industria relevari Universitatem vestram de fratrum nostrorum consilio monemus, rogamus, & hortamur attente per Apostolica vobis scripta districtæ præcipiendo mandantes in remissionem vestrorum peccaminum injungendo, quatenus dilectum filium Nobilem Virum Comitem Bolonien. præfati Regis fratrem, de devotione, probitate, ac circumspectione multipliciter commendatum, qui eidem Regi, si absque legitimo decederet filio, jure Regni succederet, quique ex innatæ dilectionis affectu, quo vos, & prædictum Regnum prosequitur, magnanimitate, ac potentia sibi plurimum suffragantibus Regnum ipsum reformaturus, firma credulitate speratur, præsertim cum ad curam, & administrationem generalem, & liberam Regni ejusdem, non minus pro sæpedicti Regis, quam ipsius Regni utilitate, si provide attendatur, ac ad defensionem Ecclesiarum Monasteriorum, aliorumque piorum locorum Regni præfati, & Personarum Ecclesiasticarum tam Religiosarum, quam Sæcularium, necnon Viduarum, Orphanorum, & cæterorum ibidem degentium, ac deperditorum inibi recuperationem salubriter in Domino confidimus sit assumptus, cum ad vos accesserit, fidelitate, homagio, juramento, seu pacto, si aliquibus forte præfato Regi, vel cuicumque alii Personæ tenemini, aut etiam ipsius Regis prohibitione, dummodo Personam ejus, & vitam, ac legitimi sui filii si aliquem ipsum habere contigerit fideliter conservetis, debitum eis exhibentes honorem nequaquam obstantibus in Civitatibus, Castris, Villis, & munitionibus Regni prædicti cum omnibus suis recipere, ac ejus dispositioni, ordinationi, & mandatis universaliter singuli, & singulariter universi per omnia, & in omnibus intendere, absque difficultate qualibet procuretis, impendentes sibi contra quoslibet repugnantes, ac etiam violentes consilium, auxilium, & favorem de redditibus, proventibus, omnibusque sæpefati Regni juribus sine diminutione aliqua plenarie respondendo, ut de illis dicto Regi secundum quod suam decet excellentiam, & sibi, ac suis, & præfati Regni necessitatibus pro temporum, ac negotiorum emergentium qualitate valeat providere. Alioquin Venerabilibus fratribus nostris Bracharen. Archiepiscopo, & Episcopo Colimbrien. damus nostris litteris in præceptis, ut vos ad id modo præmisso per Censuram Ecclesiasticam, appellatione remota compellant. Per hoc autem non intendimus memorato Regi, vel ipsius legitimo filio, si quem habuerit, prædictum Regnum adimere, sed potius sibi, & eidem Regno destructioni exposito, ac vobis ipsis in vita ejusdem Regis per sollicitudinem, & prudentiam Comitis consulere supradicti.

Iteratis Papæ litteris monitus, & Episcoporum libellis.

Processu itaque super his confecto.

Regni Proceres adhortatur Innocentius, ut Comiti Bolonien. Regis Fratri obedientię juramentō præstent.

Salvo ejusdem Regis, ejusque filiorum jure.

Datum Lugduni octavo Kalendas Augusti Pontificatus Nostri Anno Tertio.

Dat. die 25. Julii 1245. Pont. An. III.

VIII.

Brugnatensi, & Naulensi Ecclesiis, quæ antea fuerant unitæ dignitas redditur Episcopalis: Naulensi autem annectitur Monasterium Sancti Eugenii prope hanc Civitatem situm.

Ex Ughell. Ital. Sac. Tomo IV. ubi de Episcopis Brugnaten.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Bruniacensi, & Naulensi electo, & Capitulo Naulensi.

Cum olim te, fili electe, ad regimen Ecclesiæ Bruniacen. assumpto, bonæ memoriæ Episcopus Prænestinus tunc in Franciam in Legationis officio proficiscens de speciali mandato felicis recordationis Gregorii Papæ prædecessoris nostri, facto sibi ad instantiam communis Januensis, Brumacen. & Naulen. Ecclesias duxerit uniendas, ita quod utraque esse Ecclesia Cathedralis, & unus, & idem diceretur Episcopus utriusque, fueruntque adeò ad invicem Ecclesiæ ipsæ remotæ, quod per unum Episcopum ambæ nequeunt gubernari, nec ad sustentationem Episcopi Naulensis Ecclesiæ sufficiant facultates, Nos easdem Ecclesias de fratrum nostrorum consilio separantes, & statuentes quodammodo, ut utraque proprio Præsule guber-

Has Ecclesias antea unitas separat.

gubernetur, remaneatque Naulensis Ecclesia Suffraganea Ecclesiæ Januen. tibi filii electe retinendi unam ex Ecclesiis ipsis, quam volueris liberam concedimus facultatem, procurationem alterius, a cujus vinculo te absolvimus, tuæ sollicitudini tam in spiritualibus, quam in temporalibus usque ad nostrum beneplacitum committentes, & quia redditus Mensæ Naulensis Episcopi sunt tenues, & exiles, precibus dilectorum filiorum Potestatis, Consilii, & Communis Januen. inclinati, Monasterium Sancti Eugenii situm in Insula, juxta Civitatem Naulensem Sedi Apostolicæ censuale prædictæ Mensæ auctoritate præsentium de eorumdem fratrum consilio duximus annectendum, cui præsit Naulensis Episcopus, qui pro tempore fuerit tamquam Abbas; Abbati vero ipsius Monasterii, qui nunc præest, juxta voluntatem, & arbitrium Venerabilis Fratris nostri Archiepiscopi Januensis, & ipsius Abbatiæ de bonis ejusdem Monasterii congrua portio, donec de ipso Abbate aliter ordinandum duxerimus, assignetur.

Naulensi Ecclesiæ Monasterium S. Eugenii unitur.

Clausula.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostræ Constitutionis, & concessionis paginam infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. die 13. Augusti 1245 Pont. An. III.

Datum Lugduni Idibus Augusti Pontificatus Nostri Anno Tertio.

IX.

Ex Vvadingo nov. edit. ad an. 1245. §. XVIII.

Explicatio nonnullorum Capitum Regularum Fratrum Ordinis Minorum S. Francisci.

Alias Minoritarum Regulam a Gregorio IX. explicatam vidimus Constit. XXII. hoc III. Tom. pag. 263.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Generali, & Provincialibus, ac Custodibus, cæterisque Fratribus Ordinis Fratrum Minorum, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium.

ORdinem vestrum illo prosequentes affectu, quod ipsum inter alios laudabilibus continue proficere incrementis ferventer optemus; libenter ea, per quæ oportuni vigoris accipiat fulcimentum paterna sollicitudine procuramus.

Hinc est, quod cum quædam dubia, & obscura, quæ in vestra Regula continentur, animos vestros cujusdam confusione implicitatis involvant, & nodosæ intricationis difficultate impediant intellectum, & felicis recordationis Gregorius Papa Prædecessor noster aliqua ex eis exposuerit, declaraverit semiplene: Nos obscuritatem ab illis perfectæ interpretationis declaratione omnino amovere volentes, & ambiguitatis scrupulum cura ipsa de vestris cordibus plenioris expositionis certitudine penitus amputare; Dicimus, quod per eamdem Regulam quoad observationem Evangelii, quam injungit, nonnisi ad ea dumtaxat Evangelii consilia tenemini, quæ in ipsa Regula præceptorie, vel inhibitione sunt expressa: Licet aut Ministris Provincialibus, tam eorum Vicariis, quam aliis providis Fratribus venientium ad Ordinem receptionem pro suis Provinciis, de consilio Fratrum committere Discretorum: non tamen expedit converti volentes indifferenter admitti, sed illos tantum, qui suffragantibus eis litteratura, & aliis laudabilibus circumstantiis possint utiles esse Ordini, sibique per vitæ meritum, & aliis proficere per exemplum. Si vero Ministri egressos ab Ordine cum redierint, ad ipsum recipiant, & ejiciant in certis casibus, secundum terminationem vestri generalis Capituli jam receptos. Quamquam vero prædicta contineat Regula, quod Clerici faciant divinum Officium secundum ordinem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, excepto Psalterio, ex quo habere poterunt Breviaria: Cum tamen divino intersint Officio, cum aliis celebrantes, tunc eis illud sufficit, & ad dicendum Officium proprium non tenentur; Et licet in eadem Regula sit prohibitum, ne Fratres recipiant per se, vel per alios denarios, vel pecuniam ullo modo: possunt, tamen si rem sibi necessariam, aut utilem velint emere, vel solutionem facere pro jam empta, vel nuntium ejus, a quo res venditur, vel aliquem alium volentibus sibi eleemosynam facere, nisi ei per se, vel per proprios nuntios solvere maluerint, præsentare: & taliter præsentatus a Fratribus non est eorum nuntius licet præsentetur ab ipsis: Sed illius potius cujus auctoritate solutionem facit, seu recipientis eamdem, & ad ipsum (si soluto emptæ rei pretio de hujusmodi eleemosyna remaneat aliquid apud eum) possunt etiam Fratres pro suis necessitatibus, vel commodis licite habere recursum. Si vero pro aliis Fratrum necessitatibus, aut commodis nominetur aliquis, vel præsentetur ab eis: potest ille commissam sibi eleemosynam sicut Dominus conservare, vel apud spiritualem, seu familiarem amicum Fratrum nominatum, vel non nominatum ab ipsis deponere, per eum loco, & tempore, pro ipsorum necessitatibus, vel commodis, sicut Fratres expedire viderint, dispensandam, seu etiam ad personam, vel loca alia transferendam. Ad quos etiam Fratres pro hujusmodi necessitatibus, seu commodis sana conscientia recurrere poterunt: maxime si negligentes fuerint, vel necessitates, aut incommoda ignoraverint eorumdem, & taliter nominati, vel præsentati a Fratribus, non sunt eorum nuncii, seu Depositarii: Sed illorum a quibus pecunia, vel denarii committuntur: nec Fratres per se, vel per interpositas personas, denarios, vel pecuniam recipiunt nominando, aut præsentando si aliquos, seu ad hujusmodi nominatos, vel præsentatos taliter recurrendo; cum non sit intentionis eorum, ut de ipsorum auctoritate hujusmodi denarii, vel pecunia conserventur, aut ab eis nomine depositi exigantur: Licet nunciis, vel depositariis ipsis committantur pro necessitate, vel commodo eorumdem. Et cum in dicta Regula subjungatur, quod pro necessitatibus infirmorum, & aliis Fratribus induendis, per amicos spirituales Ministri tantum, & Custodes sollicitam curam gerant, debent alii Fratres curam hujusmodi, quæ præfatis Ministris, & Custodibus ex Regula præcipue incumbit, cum sibi ab illis commissa fuerit, gerere diligenter. Dicimus insuper, quod cum in ipsa

De admittendis in Ordine.

De officio divino celebrando.

Quomodo se gerere debeant in receptione pecuniarum.

De cura Infirmorum, & Fratrum vestiario.

ipsa contineatur expresse, quod Fratres nihil sibi approprient, nec domum, nec locum, nec aliquam rem, nec in communi, neque in speciali debent proprietatem habere, sed locorum, & domorum, ac utensilium, & librorum, & eorum mobilium, quæ licet habere, Ordo usum habeat: & Fratres, secundum quod Generalis, vel Provincialis Ministri disponendum duxerint, eis utantur. Nec vendi debent loca Domus, vel mobilia hujusmodi, seu extra Ordinem commutari, aut alienari quoquo modo, a quibuscumque personis ad usum Fratrum, donata vendita, permutata, seu quocumque justo modo, vel translata sunt, vel fuerint nisi Apostolica Sedes, vel Ecclesiæ Romanæ Cardinalis, qui pro tempore fuerit Ordinis Gubernator Generali, seu Provincialibus Ministris auctoritatem super hoc præbuerit, vel assensum; cum tam immobilium, quam mobilium hujusmodi jus, proprietas, & dominium (illis solis exceptis, in quibus expresse donatores, seu translatores sibi proprietatem, & dominium reservasse constiterit) nullo modo ad Ecclesiam ipsam spectent: cui Domus, & loca prædicta cum Ecclesiis, & cæteris suis pertinentiis) quæ omnia in jus, & proprietatem Beati Petri suscipimus) omnino tam in spiritualibus, quam temporalibus immediate subesse noscuntur. De vilibus autem mobilibus, vel parum valentibus liceat Fratribus pietatis, seu devotionis intuitu, vel pro alia honesta, & rationabili causa (obtenta prius super hoc Superiorum suorum licentia) extra Ordinem aliis elargiri. Illud quoque Regulæ prædictæ Capitulum ubi dicit: Ut si qui Fratrum instigante humani generis inimico, mortaliter peccaverint, pro illis peccatis, de quibus ordinatum fuerit inter Fratres, ut recurratur ad solos Ministros Provinciales, teneantur prædicti Fratres ad eos recurrere, quam citius poterunt sine mora; ad manifesta tantum, & publica pertinet: possunt tamen iidem Ministri pro Fratrum laboribus, & periculosis discursibus evitandis, si expedire viderint, custodibus, & aliis discretis Fratribus Presbyteris super iis committere vices suas. Volumus autem, ut ipsi Ministri constituant, vel constitui faciant tot per Provincias, quot ad hoc necessarios noverint de maturioribus, & discretioribus Fratribus Sacerdotibus, qui super hujusmodi peccatis cum occulta, vel privata fuerint, audiant pœnitentes, nisi Ministris, aut Custodibus suis ad loca eorum declinantibus maluerint confiteri; At pro eo quod in Regula dicitur, ut decedente generali Ministro, a Provincialibus Ministris, & Custodibus in Capitulo Pentecostes fiat electio Successoris; Dicimus, quod singularum Provinciarum Custodes unum ex se constituant, quem cum suo Provinciali Ministro pro ipsis ad Capitulum dirigant, voces suas committentes eidem. Et cum juxta Regulæ præfatæ tenorem nulli Fratrum liceat populo prædicare, nisi a Ministro Generali fuerit examinatus, & approbatus, & sibi officium prædicationis ab ipso concessum: potest idem Minister vices suas Ministris Provincialibus, & eorum Vicariis committere in hac parte, ita tamen, ut ipsi Provinciales, vel iidem Vicarii in ipsorum Provincialium absentia, una cum Diffinitoribus, in Provincialibus Capitulis Fratres suarum Provinciarum, quos examinatione indigere credunt, examinent, approbent: eisque hujusmodi officium, prout secundum Deum viderint expedire, concedant. Si qui vero examinari non egent: pro eo quod in Theologiæ facultate, & prædicationis officio sunt instructi: Si ætatis maturitas, & alia, quæ requiruntur in talibus conveniant in eisdem, possunt de Generalis, vel suorum Provincialium Ministrorum licentia, seu mandato, populo prædicare. Per id autem quod in eadem Regula continetur, quod Fratres non ingrediantur Monasteria Monacharum præter illos, quibus a Sede Apostolica concessa fuerit licentia specialis; Dicimus ingressum in Monasteria tantummodo Monialium inclusarum Ordinis Sancti Damiani prohibitum fore ipsis: ad quæ nemini licet ingredi, nisi ei a Sede Apostolica facultas super hoc specialiter tribuatur. Et nomine Monasterii claustrum, domos, officinas interiores volumus compræhendi. Ad aliarum vero Cænobia Monialium possunt, sicut & alii Religiosi, Fratres illi ad prædicandum, vel petendum eleemosynam, aut pro aliis honestis, & rationabilibus causis, accedere, ac intrare, quibus id a Superioribus suis pro sua fuerit maturitate, vel idoneitate concessum.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis infringere, vel ei ausu temerario contraire, Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Lugduni decimo octavo Kalendas Decembris Pontificatus Nostri Anno Tertio.

Declaratur, usum rerum quarumlibet convenire Fratribus omni secluso dominio etiam in communi.

Sed totale dominium ad Sedem Apostolicam spectare.

In publicis tantum, & manifestis peccatis ad Ministros recurrendum.

Institutio Custodis Custodum ad Capitulum Generale, qui vice aliorum suffragetur.

De Institutione Prædicatorum.

De ingressu Monasteriorũ Monialium.

Clausulæ.

Dat. die 14. Novem. 1245 Pont. An. III.

X.

Privilegium Abbatis Monasterii Cistercien., & aliorum Coabbatuum Ordinis Cisterciensis, succedendi in Bonis Monachorum, in quibus ipsi successissent, si in sæculo remansissent.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Abbati Cistercii, ejusque Coabbatibus, & Conventibus universis Cistercien. Ordinis, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Devotionis vestræ precibus inclinati, auctoritate vobis præsentium indulgemus, ut possessiones, & alia bona mobilia, & immobilia (exceptis feudalibus) quæ personas Fratrum, ad Monasteria vestra è sæculo fugientium, & professionem facientium, in eisdem, si remansissent in sæculo, ratione successionis, vel quocumque alio justo titulo contigissent, petere, ac retinere libere valeatis, contraria consuetudine non obstante.

Nulli ergo &c. Si quis autem &c.

Datum Lugduni undecimo Kalendas Novembris, Pontificatus Nostri Anno Quarto.

Dat. die 22. Octob. 1246. Pontific. Anno IV.

Cano-

X I.

Canonizatio Beati Eadmundi Cantuarienfis Archiepifcopi, cum inftitutione Feftivitatis pro die 16. Novembris.

Innocentius Epifcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus, Archiepifcopis, & Epifcopis, & dilectis filiis Abbatibus, Prioribus, Decanis, Archidiaconis, Præpofitis, Archipresbyteris, & aliis Ecclefiarum Prælatis, ad quos litteræ iftæ pervenerint, falutem, & Apoftolicam Benedictionem.

Proœmium.

NOvum Matris Ecclefiæ gaudium, novi Sancti celebritate, jucunde læti referimus. Grande a cælefti Collegio, de Collegæ novi confortio agi feftum exultanti animo nunciamus. Gaudet quidem Ecclefia, fe talem, ac tantum produxiffe filium, qui alios facræ converfationis exemplo dirigat, & percepto jam beatitudinis præmio firmam fpem eis tribuat de falute. Lætatur nimirum fe tam clara fobole illuftrata, quæ digno ab omnibus attollenda præconio, & devota veneratione colenda, manifefte declarat, ad hæreditatis æternæ participium admittendos, qui ipfam Matrem Ecclefiam fide, ac opere profitentur, & nullos in fupernam poffe gloriam, nifi per eam, tamquam Regni cœlorum clavigeram, introire. Gaudet cæleftis Patria, nobilis habitatoris adventu, expertumque colonum fidei fuis incolis noviter adunari. Exultant cives cœleftes de celebris aggregatione concivis, de condigno cœli conforte nuper ipfis habito pfallunt Sancti. Exurgite igitur & vos fidei zelatores, & una cum Ecclefia Matre noftra lætamini de magnificentia, & exultatione Confratris. Affluite gaudio, & fpem tutam affumite de coindigena terrenorum, facto compatriota cœleftium. Exultate ingenti lætitia, quod novellus vobis apud Deum patronus accrevit, qui adeft coram ipfo pro falute noftra placidus interceffor.

§. 1. En fiquidem B. Eadmundus Archiepifcopus Cantuarienfis falubriter penfans, ad factorem fuum facturam affectu dirigi naturali, naturamque collapfam reparatorem debere recognofcere, proprium Creatorem, & Redemptorem fuum affectuofe, ac ftudiofe quæfivit. Rectæ namque intentionis lumen bajulans, ad ipfum perfectorem operum proceffit greffibus falutis, femitam aliis, & fplendore vitæ, ac doctrinæ claritate demonftrans. Unde horum trium, intentionis puræ, perfecti operis, & recti fermonis dulci concordia, velut delectabili pfallens tripudio, tribus hoftibus, Carne, Mundo, Dæmone, virtute perfeverantiæ fuperatis, digne meruit, veræ fidei, fecuræ fpei, & fervidæ charitatis ternario infignitus, fummæ Trinitatis arce, trino electorum, Virginum fcilicet, continentium, & conjugatorum ordine præparata palma victoriæ honorari.

B. Eadmundi virtutes.

§. 2. Etenim ut de fuis actibus aliquid dicamus, licet ipfius vita, quo plenius exponitur, eo relatoris guftui plus dulcefcat, magifque delectet animos auditorum; Ab annis teneris Filium Dei tenere diligens, eum poftmodum tenere corde non defiit, quia ipfum tenellæ mentis tabulæ ftylo rectæ confiderationis infcripfit. Quinimo quanto majori profecit ætate, tanto pleniori cognitione in amorem ejus exarfit. Et ne fervor fpiritus fuæ carnis extingueretur ardore; fed mortificatione potius accenderetur, ipfius affidui eam afperitate cilicii edomans, ejus libitum, arctæ abftinentiæ nexibus alligavit, ut non fuo ducta voto, fed fpiritus voluntate, ad licita tute pergeret, & provide ab illicitis declinaret. Nam diftrictis corpus maceravit jejuniis, antiquorum obfervantiæ novorum aufteritatem, quæ fibimet ipfe idem indixerat, fuperaddens, dum delicioforum ciborum oblectatione defpecta, refectione contentus humilium, communium jejuniorum temporibus a permiffis etiam elegit jejunare cibariis, & certis infuper in hebdomada diebus amplius abftinere. Somni quoque prolixitatem odiens, diuturnis vacabat vigiliis, excuffoque torpore, orationi fedulo infiftebat. Cubilis enim fpreta mollitie, ne requie delicata lentefceret, illam membris indulgebat jacendo quietem, ut brevi fopore refectus, protinus furgeret, feque genuflexionibus, & orationibus diutius deputaret. Ab initio autem viarum fuarum fic munde ufque in finem incedere ftuduit, quod mundo vitato lubrico, in lutum non defluens voluptatis, munditiæ nitore præfulfit. Quid amplius? contrivit fragile carnis vafculum, ut in eo thefaurum animæ fibi creditum cautius confervaret. Doctor vero præclarus, ac prædicator eximius, & auditorum mentibus fcientiæ lumen infudit, & pectoribus fidelium (avulfis vitiorum tribulis) femina virtutum injecit. Humilitate quippe fublimis, manfuetudine placidus, patientia fortis, benignitate affabilis, pietate condolens, mifericordia ignofcens, & multiplici eleemofynarum irriguo in fubventionem affluens egenorum. Et ut geftorum fuorum multitudinem fuccincta relatione texamus, fic Jefum firma credulitate cognovit, & agnitum fincero corde dilexit, ac dilectum totis votis ambivit, quod mundo, & eis quæ in mundo funt, penitus vilipenfis, ad cœleftia cunctis ftudiis inhiavit, fatagens fe fuo nomini actibus coaptare, ut ficut vocabatur Eadmundus, fic fe vel criminum labe mundum, vel e mundo abductum, feu extra mundi amplexus pofitum, operum teftificatione probaret. Unde tamquam fpiritualis homo, & mundus a carnis contagiis in extremis agens, & Corpus Chrifti fibi delatum reverenter adorans, hæc verba omni attentione notanda, mira protuliffe compunctione aperte monftratur: Tu es in quem credidi, quem prædicavi, quem docui. Et tu teftis es mihi, quod nihil aliud, nifi te, Domine, in terra quæfivi. Sicut tu fcis quod nihil volo, nifi quod tu vis, fiat voluntas tua.

§. 3. Verum cum vivens Dei Ecclefiam preclaris illuminaffet meritis, mortuus fuę claritatis radios non fubtraxit, fed quum functus hac vita verius viveret quam vixiffet, eam poftmodum illuftravit fulgore luminis plenioris. Non enim voluit Dominus fanctitatem mundo fupprimi tanti Viri, quin, ficut pluralitate innotuerat meritorum, fic miraculorum diverfitate pateret; ut qui tota ipfum devotione coluerat, jam fecum regnans, venerabiliter coleretur. Nam cæcis lumen reftituit: & quod eft gloriofius, de cujufdam oculis innatæ cæcitatis tenebras infufi vifus perfpicuitate fugavit. Alii, cujus linguam natura diutina

Miraculis clarus.

tina taciturnitate ligaverat, liberam loquendi tribuit, solvitque silentio facultatem. Leprosam quamdam, squamis lepræ mox decidentibus, subita, & mirabili abstersione mundavit; tremula paralitici membra firmavit consolidatione nervorum, contractis artuum extensione subvenit, tumentem hydropisim corporis extenuatione curavit, & quamdam senilis ætatis veteri gibbo imis inflexam, restituit, erecta sursum ejus facie, sanitati. His & aliis quamplurimis coruscavit miraculis manifestis, quorum seriem non duximus præsentibus inserendam. Convalescit ex ipsis Fides Catholica, Judæorum pertinacia erubescit, confunditur Hæreticorum fallacia, & obstupescit ignorantia Paganorum.

§.4. Cantet itaque Cantuariensis Ecclesia laudis divinæ canticum, quod inter alias modernis temporibus venerabilibus est decorata Patronis, unius quidem rubricata martyrio, & confessione alterius candidata. Exultet pleno gaudio fertilis Cantuaria, quod ab Ecclesiæ suæ area tam purum granum transmittit ad horrea summi Regis. Lætetur & Pontiniacense Monasterium, quod & talium, & tantorum Patrum meruit honorari præsentia, dum unus ibidem diu degens illud suæ vitæ moribus nobilitavit, & alter illuc accedens, ipsum reddita cœlo anima, sui corporis thesauro ditavit, ut quasi adimpleretur, quod ipse gloriosus Martyr Thomas, videlicet post longam moram, quam exilii sui tempore in eodem continuavit Monasterio cum ipsis Monacis de multa honorificentia, charitative sibi ab eis exhibita, respondere juxta voti sui plenitudinem non valeret, dixisse asseritur, quod esset sibi alius successurus, qui condignam ipsis retributionem responderet pro eadem. Porro quia, quos Omnipotens Deus perpetuæ corona gloriæ in cœlis magnificat, summæ devotionis studio ab hominibus in terris convenit venerari (ut quo solemnius fideles Sanctorum colunt memoriam, eo dignius eorum patrocinium promereantur,)

Sanctorum albo adscribitur.

§.5. Nos de sanctitate vitæ, ac veritate miraculorum ejusdem Sancti Eadmundi, curiosæ inquisitionis solemnitate, ac districti examinis discussione præmissis, plenariam certitudinem obtinentes, ipsum de communi Fratrum nostrorum, & Prælatorum omnium tunc apud Apostolicam Sedem existentium consilio, & assensu, in Dominica de Adventu, qua cantatur: Gaudete in Domino semper; Sanctorum Cathalogo adscribendum, vel jam adscriptum duximus nunciandum.

Ejus celebranda festivitas.

§.6. Ideoque Universitatem vestram monemus, & exhortamur attente per Apostolica scripta mandantes, quatenus decimosexto Kalendas Decembris (cum tunc fælix ipsius anima de carnis liberata carcere, ad astra conscendens, aulam cœlestem adiverit, Paradisi deliciis fruitura) Festum ejusdem devote, ac solemniter celebretis, faciatisque vos Fratres Archiepiscopi, & Episcopi per vestras Civitates, & Diœceses a Christifidelibus veneratione congrua celebrari, ut pio ejus interventu, & hic ab imminentibus possitis periculis erui, & in futuro salutis præmium consequi sempiternæ.

Indulgentia ejus sepulchrum visitantibus.

§.7. Cæterum ut ad venerabile ejus sepulchrum ferventius, & copiosius Christiani populi confluat multitudo, ac celebrius ejusdem Sancti agatur solemnitas, omnibus vere pœnitentibus, & confessis, qui cum reverentia illuc in eodem Festo annuatim accesserint, ipsius suffragia petituri, de Omnipotentis Dei misericordia, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, unum annum, & quadraginta dies, accedentibus vero annis singulis ad prædictum sepulchrum infra ejusdem Festi octavas quadraginta dies de injuncta sibi pœnitentia relaxamus.

Datum Lugduni tertio Idus Januarii, Pontificatus nostri anno quarto.

Dat. die 11. Januar. 1247. Pont. An. IV.

XII.

Confirmatio Congregationis Monachorum Sylvestrinorum in Eremo Sancti Benedicti de Monte Fano mox institutæ sub Regula Sancti Benedicti, & concessio gratiarum, & exemptionum.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei: Dilectis filiis Priori Eremi de Monte Fano, ejusque Fratribus, tam præsentibus, quam futuris, regularem vitam professis in perpetuum, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium.

Religiosam vitam eligentibus, Apostolicum convenit adhibere præsidium, ne forte cujuslibet temeritatis incursus, aut eos a proposito revocet, aut robur, quod absit, sacræ Religionis infringat.

Eremum hanc sub protectione S. A. suscipit.

§.1. Eapropter dilecti in Domino filii vestris justis postulationibus clementer annuimus, & Eremum Sancti Benedicti de Monte Fano Camerinensis Diœcesis, in qua divino estis obsequio mancipati, sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti patrocinio communimus.

Ordo Monasticus ibi servari mandat.

§.2. In primis siquidem statuentes, ut Ordo Monasticus, qui secundum Deum, & Beati Benedicti Regulam in eadem Eremo institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur.

Bona omnia ei confirmat.

§.3. Præterea quascumque possessiones, quæcumque bona eadem Eremus in præsentiarum juste, ac canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc duximus propriis exprimenda vocabulis, Locum ipsum, in quo præfata Eremus sita est, cum omnibus pertinentiis suis. Ecclesiam Cryptæ Focilis cum pertinentiis suis. Ecclesiam Sancti Bonifilii cum pertinentiis suis. Ecclesiam de Ripa alta cum pertinentiis suis. Cum terris, pratis, vineis, nemoribus, usuagiis, & pascuis, in boscho, & plano, in aquis, & molendinis, viis, & semitis, & omnibus aliis libertatibus, & immunitatibus suis.

Novalia eximit a decimis.

§.4. Sane novalium vestrorum, quæ propriis manibus, aut sumptibus colitis, de quibus aliquis hactenus non percepit, sive de vestrorum animalium nutrimentis, nullus a vobis decimas exigere, vel extorquere præsumat.

Ad Ordinem venientes re-

§.5. Liceat quoque vobis, Clericos, vel Laicos, liberos, & absolutos, e sæculo fugientes, ad

cipiendi dat facultatem.

ad conversionem recipe re, & eos absque contradictione aliqua retinere.

Prohibitio transeundi ad alium Ordinem non strictiorem.

§.6. Prohibemus insuper, ut nulli Fratrum vestrorum, post factam in Eremo vestra professionem fas sit, sine Prioris sui licentia, de eodem loco discedere, nisi arctioris Religionis obtentu. Discedentem vero absque communium litterarum vestrarum cautione, nullus audeat retinere.

Indultum sacris operandi tempore interdicti.

§.7. Cum autem generale interdictum Terræ fuerit, liceat vobis, clausis janius, exclusis excommunicatis, & interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce, divina officia celebrare, dummodo causam non dederitis Interdicti.

Sacramenta a Diœcesano accipienda.

§.8. Chrisma vero, Oleum sanctum, consecrationes Altarium, seu Basilicarum, ordinationes Clericorum, qui ad ordines fuerint promovendi, a Diœcesano suscipietis Episcopo, siquidem Catholicus fuerit, & gratiam, & communionem Apostolicæ Sedis habuerit, & ea vobis voluerit sine pravitate aliqua exhibere.

Privilegiorum concessio.

§.9. Prohibemus insuper, ut intra fines Parochiæ vestræ nullus sine assensu Diœcesani Episcopi, & vestro, Cappellam, seu Oratorium de novo construere audeat salvis privilegiis Pontificum Romanorum.

§.10. Ad hæc, novas, & indebitas exactiones ab Archiepiscopis, & Episcopis, Archidiaconis, seu Decanis, aliisque omnibus Ecclesiasticis, sæcularibusve personis, a vobis omnibus fieri prohibemus.

§.11. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni, & extremæ voluntati, qui se in illis sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati, vel interdicti sint, aut etiam publice usurarii, nullus obsistat. Salva tamen justitia aliarum Ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur.

§.12. Decimas præterea, & possessiones, ad jus Ecclesiarum vestrarum spectantes, quæ a Laicis detinentur, redimendi, & legitime liberandi de manibus eorum, & ad Ecclesias, ad quas pertinent, revocandi libera sit vobis de nostra auctoritate facultas.

De Prioris electione.

§.13. Obeunte vero te nunc ejusdem loci Prior, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi, qualibet subreptionis astutia, seu violentia, præponatur, nisi quem Fratres communi consensu, vel Fratrum major pars consilii senioris, secundum Deum, & Beati Benedicti Regulam providerint eligendum.

§.14. Paci quoque, & tranquillitati vestræ, paterna in posterum sollicitudine providere volentes, auctoritate Apostolica prohibemus, ut intra clausuras locorum, seu granciarum vestrarum, nullus rapinam, seu furtum facere, ignem apponere, sanguinem fundere, hominem temere capere, vel interficere, seu violentiam audeat exercere.

Immunitatum confirmatio.

§.15. Præterea omnes libertates, & immunitates a prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus Eremo vestræ concessas, necnon libertates, & exemptiones sæcularium exactionum, a Regibus, & Principibus, vel aliis fidelibus, rationabiliter vobis indultas, auctoritare Apostolica confirmamus, & præsentis scripti privilegio communimus.

Clausulæ.

§.16. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatam Eremum temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur, eorum pro quorum gubernatione, ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Salva Sedis Apostolicæ auctoritate, & Diœcesani Episcopi canonica justitia.

§.17. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, sæcularisve Persona hanc nostræ Constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo, tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui careat dignitate, reamque se divino judicio existere, de perpetrata iniquitate cognoscat, & a Sacratissimo Corpore, & Sanguine Dei, & Domini Redemptoris Nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ subjaceat ultioni.

§ 18. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus, sit pax Domini Nostri Jesu Christi, quatenus & hic fructus bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant, Amen, Amen, Amen.

Notas mihi fac Domine vias Vitæ.

EGO INNOCENTIUS Catholicæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

✻ Ego Petrus Albanen. Episcopus subscripsi.

✻ Ego Petrus tit. S. Marcelli Presbyter Card. subscripsi.

† Ego Wiglelmus Basilicæ Duodecim Apostolorum Presbyter Card. subscripsi.

† Ego Frater Joannes tit. S. Laurentii in Lucina Presbyter Card. subscripsi.

† Ego Joannes tit. S. Nicolai in Carcere Tulliano Diaconus Card. subscripsi.

† Ego Wiglelmus tituli S. Eustachii Diaconus Card. subscripsi.

Datum Lugduni per manum Magistri Martini S. R. E. Vicecancellarii quinto Kalendas Julii Indictione sexta, Incarnationis Dominicæ MCCXLVII. Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ Quarti Anno quinto.

Dat. die 27. Junii 1247. Pontific. Anno V.

XIII.

Traditur norma vivendi Monialibus Ordinis Sancti Damiani, quæ cum suis Monasteriis Regimini, & Obedientiæ Ministrorum Ordinis Sancti Francisci subjiciuntur.

Ex Vvaddingo n. e. Tom. 3 pag. 482.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Universis Abbatissis, & Monialibus Ordinis Sancti Damiani.

Religiosus regulam observare debet, quam profitetur.

CUm omnis vera religio, & vitæ institutio approbata certis constet regulis, & mensuris, certis etiam constet legibus disciplinæ, quisquis religiosam ducere vitam cupit, nisi certam, atque rectam conversationis suæ regulam, disciplinamque vivendi observare studuerit diligenter, eo ipso a rectitudine deviat, quo rectitudinis lineas non observat; & ibi deficiendi incurrit periculum, ubi per discretionis virtutem certum, ac stabile proficiendi collocare neglexit fundamentum.

Innocentius Regulam hisce Monialibus præscribit.

Quapropter dilectæ in Domino filiæ, quia divina vobis gratia inspirante per arduam viam, & arctam, quæ ad vitam ducit, incedere, & vitam pauperem ducere pro æternis lucrandis

dis divitiis elegistis, vestris piis precibus inclinati, Beati Francisci Regulam quantum ad tria tantum videlicet obedientiam, abdicationem proprii in speciali, & perpetuam castitatem, necnon formam vivendi præsentibus annotatam, secundum quam specialiter vivere decrevistis, vobis, & iis, quæ vobis successerint concedimus observandam; auctoritate Apostolica statuentes, ut in singulis Monasteriis vestri Ordinis perpetuis temporibus observetur. Quæ talis est.

Regula. Omnes itaque, quæ sæculi vanitate relicta Religionem vestram assumere voluerint, & tenere; hanc eos legem vitæ, & disciplinæ oportet, & convenit observare vivendo in obedientia sine proprio, & in castitate. *Clausura perpetuo servanda.* Omni namque tempore vitæ suæ hanc vitam profitentes clausæ manere debent, & postquam claustrum hujus Religionis intraverint aliquæ, & professæ fuerint hanc regularem observantiam promittentes, nulla eis concedatur licentia, vel facultas inde ulterius exeundi, nisi forte causa plantandi, vel ædificandi eamdem Religionem, vel reformandi aliquod Monasterium, seu causa regiminis, vel correctionis, seu alicujus gravis dispendii devitandi per licentiam Generalis Ministri Ordinis Fratrum Minorum, seu Provincialis illius Provinciæ ejusdem Ordinis, in qua Monasterium situm fuerit, ad aliquem locum aliquæ transmittantur. Pro alia etiam, & rationabili causa interdum transferri possint de supradicti dumtaxat licentia Generalis. *Defunctæ intra claustrum tumulandæ.* Morientes vero tam Sorores, quam Servientes, infra Claustrum, prout convenit tumulentur. Omnibus autem hanc Regulam assumere cupientibus, & quæ fuerint admittendæ, priusquam habitum mutent, & Religionem assumant, dura eis, & aspera prædicentur, per quæ itur ad Deum, & quæ secundum hanc Religionem necesse habuerint firmiter observare, ne de ignorantia postea se excusent. *Præmittenda in recipiendis.* Non recipiatur aliqua, quæ vel longiori ætate, vel infirmitate aliqua, seu fatua simplicitate ad hujus vitæ observantiam minus sufficiens, & idonea comprobetur. Per tales enim status, & vigor Religionis sæpius dissolvitur, & turbatur. Unde in personis recipiendis diligenti studio, & cauthela hujusmodi debet occasio devitari, etiamsi cum aliqua aliquando causa rationabili exigente, alicubi forte fuerit dispensandum. Omnes vero ex more intra Claustrum receptæ, si ætatis intelligibilis fuerint citius deponant habitum sæcularem, & infra paucos dies habitum regularem suscipiant, quibus deputetur Magistra, quæ ipsas informet regularibus disciplinis, & completo unius anni spatio professionem faciant in hunc modum. *Forma professionis.* Ego talis Soror promitto Deo, & Beatæ Mariæ semper Virgini, Beato Francisco, & omnibus Sanctis servare perpetuam obedientiam, secundum Regulam, & formam vivendi a Sede Apostolica Ordini nostro traditam vivendo toto tempore vitæ meæ sine proprio, & in castitate. Quod etiam de Servientibus firmiter modo simili observetur. De divino Officio tam in die, quam in nocte Domino persolvendo taliter observetur, *Modus divina persolvendi.* quod eæ, quæ legere, & canere noverint secundum consuetudinem Ordinis Fratrum Minorum, cum gravitate tamen, & modestia, officium debeant celebrare, illitteratæ vero dicant viginti Pater Noster pro Matutino, pro Laudibus quinque, pro Prima, Tertia, Sexta, & Nona, pro qualibet istarum horarum septem, pro Vesperis autem duodecim, pro Completorio septem, qui modus per omnia in Officio Beatæ Mariæ Virginis observetur, & orent pro Defunctis. Quod si Juvenculæ aliquæ, vel etiam grandiores capaces ingenii, & humiles fuerint, si Abbatissæ visum fuerit, faciat eas litteras edoceri, Magistram eis deputans idoneam, & discretam; *Aut studio aut labori satagendum.* Sorores vero horis statutis, prout ordinatum fuerit utilibus, & honestis laboribus occupentur. Silentium vero continuum, sic continue ab omnibus teneatur, ut nec sibi invicem, nec alicui alii sine licentia eis loqui liceat. Attendat tamen sollicite Abbatissa ubi, quomodo, & qualiter Sororibus loquendi licentiam largiatur, *In locutoriis, quæ cautela servanda.* omnes autem uti studeant signis religiosis pariter, & honestis. Sane quando aliqua persona Religiosa, vel Sæcularis, vel cujuslibet dignitatis loqui petierit alicui Sororum, nuncietur prius Abbatissæ, & si ipsa concesserit, accedens ad locutorium duas alias ad minus habeat semper secum, quibus jusserit dicta Abbatissa, quæ loquentem videant, & audire valeant, quæ dicuntur. Hoc namque firmiter observetur ab omnibus, ut quando de Confessione Sacerdoti interius infirma fuerit aliqua locutura, non loquatur nisi ad minus duabus non longe sedentibus, quæ Confitentem, & Confessorem videre possint ab eisdem pariter, & videri. Hanc autem loquendi legem, & ipsa Abbatissa diligenter custodiat, ut omnis omnino materia detractionis omnibus auferatur. *De silentio.* Excepto quod cum Sororibus horis, & locis competentibus loqui potest; sicut ei secundum Deum visum fuerit expedire. Sorores vero infirmæ, & Servientes eisdem juxta dispositionem Abbatissæ, infirmitatis suæ tempore in Infirmitorio loqui possunt. Sorores autem, & Servientes a Festo Exaltationis Sanctæ Crucis, usque ad Festum Resurrectionis Dominicæ continuum servent jejunium, *Et jejunio servando.* diebus Dominicis; Beati Michaelis, Beati Francisci, omnium Sanctorum, Nativitatis Domini, cum duobus immediate sequentibus diebus, necnon Epiphaniæ, & Purificationis exceptis. Verum a Resurrectione Dominica, usque ad Exaltationem Sanctæ Crucis, nisi sexta Feria, & jejuniis statutis universaliter ab Ecclesia jejunare minime teneantur. Vino quoque, & piscibus, ovis, caseo, & lacticiniis aliisque pulmentis licite possunt uti. Ab Adventu tamen, usque ad Nativitatem Domini majori Quadragesima, necnon, & sexta Feria, ac aliis jejuniis generaliter ab Ecclesia institutis, ovis, caseo, cæterisque lacticiniis non utantur. Cum Servientibus tamen Sororibus circa jejunium præterquam in Adventu, & Quadragesima majori, & sexta Feria, ac aliis jejuniis generaliter ab Ecclesia institutis, possit Abbatissa misericorditer dispensare. Præfatam autem jejunii, & abstinentiæ legem Adolescentulæ infra decimum quartum annum, vel anus, seu debiles observare minime teneantur, quibus secundum eorum imbecillitatem, tam in carnibus, quam in necessariis aliis possint misericorditer provideri. Sane quoque jejunare non tenentur minutionis suæ tempore extra majorem Quadragesimam, & sextam Feriam Adventum Domini, & jejunia ab Ecclesia generaliter instituta; Caveat

tamen

tamen Abbatissa ne ultra quater in anno minutionem permittat communiter celebrari, nisi manifesta necessitas plus requirat, nec a persona extranea maxime vero minutionem accipiant aliqua ratione ubi commode poterit evitari. De infirmis vero cura, & maxima diligentia habeatur, & secundum quod possibile fuerit, & decreverit tam in Cibariis, quæ earum requirit infirmitas, quam in aliis etiam necessariis in fervore charitatis benigne, ac sollicite eis per omnia serviatur. Quæ vero infirmæ proprium habeant locum, si unquam fieri potest, ubi a sanis maneant separatæ, ne illarum Ordinem, & quietem confundere valeant, vel turbare. Unaquæque Soror, præter cilicium, vel stamineam, si habuerit duas tunicas, vel etiam plures, secundum quod visum fuerit Abbatissæ, habere valeat, & Mantellum longitudinis, & latitudinis congruentis, & hæc indumenta sint de panno vili tam pretio, quam colore, juxta diversarum consuetudinem regionum. Pro Cingulo autem chordam habeant, exceptis Sororibus Servientibus, quæ cingulum portent laneum, & non chordam. Habeant, & Scapularia sine capucio de levi, & religioso panno, vel staminea amplitudinis, & longitudinis congruentis, sicut unius cujusque qualitas exigit, vel mensura, quibus induantur cum laborant, vel aliquid tale agunt, quod pallia congrue gestare non possunt. Si tamen illæ simul habere voluerint cum mantellis, vel etiam jacere cum illis minime prohibentur, possunt & sine ipsis aliquando esse, si visum fuerit Abbatissæ, cum forte propter calorem nimium, vel aliquid aliud eis gravia multum fuerint ad portandum. Vittis; aut peplis omnino albis non tamen curiosis capita sua cooperiant uniformiter, & honeste, ita quod frons, genæ, & collum sint, ut convenit, cooperta, nec aliter coram extraneis personis audeant apparere. Habeant, & nigrum velum extensum super capita, ita amplum, & longum, quod ex unaquaque parte descendat usque ad scapulas, & retro parvum ultra tunicæ capucium protendatur. Sorores vero Novitiæ album velum tantum ejusdem mensuræ debeant deportare. Servientes autem Sorores pannum lineum album ad modum tunicæ super capita sua deferant tantæ longitudinis, & amplitudinis, quod ipsas spatulas, atque pectus præcipue cum exeunt, valeant operire. Omnes Sorores sanæ, tam Abbatissa, quam aliæ jacere in communi dormitorio teneantur, & quælibet lectum per se habeat ab invicem separatum; lectus tamen Abbatissæ in tali loco Dormitorii disponatur, quod in cæteros Dormitorii lectos sine obstaculo, si possibile est, valeat intueri. Liceat autem unicuique habere Sacconem de palea, vel de fœno, & cervical cum panno lineo superposito, quod de fœno, seu palea, aut lana, seu etiam pluma esse poterit, juxta quod Abbatissa judicaverit faciendum. Habeant etiam honesta coopertoria lanea, sive cultras religiosas, cum lanea habere nequiverint, congruenter lampas insuper de nocte accensa, semper in medio Dormitorii habeatur. Capillos suos tondeant usque ad aures certis temporibus communiter, nec aliqua de cætero tonsuretur, nisi evidenti infirmitate corporis exigente. De ingressu personarum in Monasterium firmiter, & districte

De Infirmis.

Forma Indumentorum.

Dormitorii designatio.

præcipimus, ut nulla unquam Abbatissa, vel ejus Sorores aliquam personam Religiosam, seu Sæcularem, aut cujuslibet dignitatis in Monasterio intrare permittant; nec omnino hoc alicui liceat, nisi cui, & de quibus concessum fuerit a Sede Apostolica, vel a Generali, seu Provincialibus Ministris Ordinis Fratrum Minorum, in quorum Provinciis Monasteria ipsa consistunt. Excipiuntur autem a dicta ingrediendi lege medicus, & minutor causa multum gravis infirmitatis, qui non absque duobus Sociis honestis de familia Monasterii introducantur, expedito negotio hujusmodi celeriter egressuri, nec ab invicem intra Monasterium separentur; necnon illi, quos occasione incendii, vel ruinæ, seu alterius periculi, vel dispendii, seu pro tuendis a violentia quorumlibet Monasterio, vel Personis, aut pro aliquo opere exercendo, quod commode extra Monasterium fieri non potest, necessitas exegerit introire. Nulli tamen extraneæ personæ intra Monasterii claustrum liceat comedere, vel dormire; Sed, etsi quis de Cardinalibus ad aliquod Monasterium hujus Religionis venerit, & in illud voluerit ingredi, cum reverentia quidem, & devotione suscipiatur, ut cum uno, vel duobus de honestioribus quidem Sociis debeat introire; duobus, vel tribus tantum religiosis, & honestis Sociis sit contentus. Quod si forte pro benedictione, vel consecratione Sororum, vel alio etiam modo concessum alicui Episcopo fuerit Missam interius aliquando, quam paucioribus, & honestioribus potuerit, contentus sit Ministris, & hoc ipsum rarius alicui concedatur. Nulla tamen omnino loquatur cum aliquo, nisi præfato modo sive infirma fuerit, sive sana, illud sane præcipue caveatur, ut ii, quibus aliquando fuerit concedendum in Monasterium ingredi, tales sint, de quorum verbis, & moribus, necnon vita, & habitu ædificari valeant intuentes, & materia justi scandali exinde nequeat generari. Ubi vero proprius fuerit Cappellanus habitu, & vita religiosus sit, ac bonæ famæ, nec multum juvenis, necnon idoneæ sit ætatis. Qui Cappellanus cum aliqua Sororum gravi corporis infirmitate detenta, visa fuerit tendere ad extrema, & necesse habuerit confiteri, vel Domini Corporis accipere Sacramenta, alba stola, & manipulo ingrediatur indutus, & audita confessione, vel Dominici Corporis tradito Sacramento sic indutus, ut ingressus est, exeat, nec moram ibi faciat longiorem. Caveant etiam, ut quamdiu intra Monasterium fuerint, nullatenus ab invicem separentur, quin semper mutuo possint libere se videre, sic se etiam habeat in animæ commendatione. Porro ad exequias circa sepulturam agendas non ingrediatur Claustrum, sed exterius in Cappella, quæ ad illud officium pertinet, exequatur; tamen si Abbatissæ visum fuerit, quod ad exequias debeat introire, modo suprascripto indutus intret, & sepulta mortua exeat sine aliqua mora. Si autem necesse fuerit, ut ad aperiendam, seu præparandam sepulturam, seu certe postmodum coaptandam ingrediatur, sit ei, vel alicui alii ad hoc idoneo, & honesto licitum introire; aliter vero Monasterium ingredi non præsumat, sed cum aliqua sibi de confessione loqui voluerit per locutorium eam audiat, & per illud eidem ipse loquatur. Quæ vero proprium

Omnibus in Monasterio interdictus ingressus.

Cappellani conditiones, & munia.

prium non habuerit Cappellanum, a quolibet bonæ famæ, & honestæ vitæ Presbytero Missam audire possunt. Pœnitentiam autem, atque Dominici Corporis Sacramenta tantum a Fratribus Ordinis Minorum dumtaxat recipiant, nisi in periculosæ necessitatis articulo aliqua constituta pro his habere copiam Fratrum nequiverit prædictorum. Volumus etiam, ut in muro, qui Sorores dividit a Cappella, congruentis formæ cratis ferrea collocetur, cui crati pannus lineus niger interius taliter apponatur, ut nulla inde valeat exterius aliquid intueri; Habeat, & Ostia lignea, ex parte Sororum cum seris ferreis, atque clavi, ut maneant semper clausa pariter, & firmata, & non aperiantur, nisi cum divinum celebratur officium, vel ad audiendum aliquando verbum Dei, proponendum sibi exterius in Cappella per idoneam, & honestam personam, & nemo alias per dictam cratem loquatur, nisi forte aliquando causa rationabili, vel necessaria exigente, alicui raro fuerit concedendum. Et quandocumque aliquam personam extraneam ad eas ingredi, vel alias per cratem eis loqui contigerit, tegant facies suas cum modestia, & inclinent, prout religionis convenit honestati. Pro communione autem certis temporibus recipienda, ubi necesse fuerit, fenestra parvula fiat cum ostiolo de lamina ferrea, sera, & clave semper firmata, per quam calix possit dari congrue, & ministrari Dominici Corporis Sacramentum, & tantum distet a terra, quod Sacerdos commode illud ministerium inde valeat exhibere. De Visitatore hujus Religionis, illud est sollicite providendum, ut quicumque, vel generalis, vel etiam alicubi aliquando specialis constituendus fuerit Visitator, talis debet constitui, de cujus religiosa vita, & moribus, atque fide notitia plena, & securitas habeatur, qui cum ad Monasterium aliquod veniens fuerit introgressus, sic se per omnia exhibeat, & ostendat, ut de bono ad melius provocet, & ad Dei amorem, & inter se mutuam charitatem semper inflammet, pariter, & accendat; & quando Monasterii claustra ad visitandum intraverit, duos Religiosos, & idoneos Socios secum ducat, qui videlicet Socii simul maneant, & dum fuerint intra claustrum ab invicem nullatenus separentur. Sane de Sororum statu, & observantia suæ Religionis ab omnibus generaliter, & specialiter a singulis inquirat studiosius veritatem, & ubi aliquid reformandum, vel corrigendum invenerit, zelo charitatis, & amore justitiæ cum discretione corrigat, & reformet, tam in capite, quam in membris, sicut melius viderit expedire. Modum autem loquendi custodiat suprascriptum, ut videlicet, aut cum omnibus, aut cum pluribus simul loquatur, vel secrete cum una aliis tamen ad minus duabus in aspectu ejus non longe sedentibus, ut per omnia bonæ famæ integritas conservetur, nisi ad locutorium cum una, vel pluribus loqui voluerit de iis, quæ ad officium suum pertinere noscuntur. Caveat autem Abbatissa, ne a se, vel ab aliis Sororibus status sui Monasterii Visitatori, aliquatenus abscondatur, quia malum esset inditium, & offensa graviter punienda: imo volumus, & mandamus, ut ei quæ secundum vitæ suæ formam statuenda, vel emendanda fuerint, publice, ac privatim sicut melius fuerit faciendum, Visitatori diligenter suggerant, & proponant, cui teneantur in omnibus firmiter obedire. Quæ autem aliter fecerint a Visitatore, tam Abbatissa, quam aliæ digne, prout convenit, puniantur: similiter, & Cappellanus si in aliquo reprehensibilis fuerit, in quo convenienter non possit, nec debeat supportari, monitione præmissa a Visitatore modeste, & rationabiliter, sicut decuerit, corrigatur. Si vero noluerit, vel contempserit emendare, a Monasterio per eumdem removeatur omnino. Statuimus insuper, quod Generalis, & Provincialis Ministri dicti Ordinis dumtaxat per se, vel per alios idoneos suos Fratres in Generali Capitulo deputatos ab ipsis, vobis tam in capite, quam in membris officium Visitationis impendant; possint tamen Generalis, & Provincialis præfati in Provinciis suis ex causa, specialem Visitatorem interdum de Fratribus sibi commissis ad hoc idoneum destinare, juxta formam ab universitate Ministrorum traditam in Capitulo Generali. In quolibet Monasterio unum tantum ostium habeatur ad intrandum claustrum, & exeundum cum oportuerit, juxta legem de ingressu, & egressu positam in hac forma, & istud ostium fiat in sublimi quanto magis fieri potuerit congruenter, ita quod ad ipsum per scalam levatoriam exterius ascendatur, quæ scala per Catenam ferream ex parte Sororum studiose ligatam a completorio dicto, usque ad primam diei sequentis continue sit suspensa, & tempore diurnæ dormitionis, & visitationis; nisi aliud interdum evidens requirat necessitas, vel utilitas manifesta. Ad præfatum autem ostium custodiendum aliqua talis ex Sororibus deputetur, quæ omnino Deum timeat, quæ sit matura moribus, sit diligens, & discreta, sitque convenientis ætatis, quæ unam ipsius ostii clavem sic diligenter custodiat, ut numquam ea, vel ejus Socia ignorante, ostium aliquando valeat aperiri; Reliquam vero clavem diversam ab alia custodiat Abbatissa, sit & alia æque idonea ei Socia deputata, quæ ejus vicem in omnibus exequatur cum ipsa aliqua rationabili causa, vel occupatione necessaria occupata fuerit, & detenta. Caveant autem studiosissime, & procurent, ne unquam ostium sit apertum, nisi tantum, quantum minus fieri poterit congruenter. Sit autem ostium seris ferreis, cum valvis, & repagulis optime communitum, & sine custodia apertum minime dimittatur, nec etiam clausum nisi una clave in die, & in nocte duabus sit firmiter obseratum, nec omni pulsanti aperiatur statim, nisi prius indubitanter cognoverit, quod talis sit, qui sine dubitatione aliqua secundum mandatum, quod in eadem forma de ingressuris superius continetur, debeat aperiri. Quod si aliquando intra Monasterium opus aliquod fuerit faciendum, ad quod agendum Sæculares aliquos, vel quascumque Personas alias oporteat introire, provideat Abbatissa sollicite, ut tunc, dum opus scilicet exercetur, aliqua alia persona conveniens ad custodiendum ostium statuatur, quæ sic personis ad opus deputatis aperiat, quod alias intrare non permittat. Nam Sorores ipsæ, & tunc, & semper quantumcumque rationabiliter prævalent, studiosissime caveant, ne a sæcularibus, vel a personis extraneis videantur. Cæterum cum præfatum ostium pro

Marginalia: De Crate. — Fenestella pro communione. — Visitator se quomodo debeat gerere. — Ei nil occultandum, quod ad Monasterium pertineat. — Defectus corrigendi. — Soli Ministri, vel eorum Commissarii possunt Moniales visitare. — Unum tantum ostium in Monasterio, & quomodo custodiendum.

pro aliis aperiri nolumus, nisi pro illis tantum, quæ per rotam, vel aliunde decenter nequeunt expediri, mandamus quatenus, quod in singulis Monasteriis in loco competenti rota una fortis fieri debeat latitudinis, & altitudinis, per quam necessaria tam intus, quam exterius ministrentur, & taliter disponatur, quod per eam nec intus, nec extra valeat aliquis intueri. Ex utraque etiam parte ostiolum fiat validum, quod de nocte, & in æstate tempore dormitionis seris, & clavibus ferreis clausum, & firmatum debeat permanere. Ad cujus custodiam pro expediendis necessariis per eamdem unam Sororem discretam, securam, & maturam tam moribus, quam ætate, quæ Monasterii diligat honestatem, constituat Abbatissa, cui soli, vel deputatæ sibi Sociæ, cum congrue non potuerit interesse, loqui ibidem, & respondere liceat super iis, quæ ad suum officium pertinebunt. Locutorium autem commune in Cappella, vel potius in Claustro, ubi commodius, & honestius fieri poterit, disponatur, ne, si forte fieret in Cappella, pacem orantium inquietet. Ipsum vero locutorium sit congruæ quantitatis, velamina ferrea subtiliter perforata, & taliter clavibus fortibus coaptata, quod nunquam valeat aperiri, cui pannus niger lineus interius taliter apponatur, quod ipsæ videre extra non valeant, nec videri. Ad istud locutorium a completorio, quod dici debet tempore competenti, usque post ad primam diei sequentis, seu tempore comestionis, vel dormitionis in ęstate, aut quando officium celebratur, nisi pro causa adeo rationabili, vel necessaria, quæ commode differri non possit, nulli licitum erit loqui. Quandocumque vero in concessis temporibus aliquam, vel aliquem habuerit, ubi loqui, cum modestia, & maturitate loquentes, breviter se expediant, prout decet. De servientibus Sororibus, quæ semper manere clausæ sicut aliæ non tenentur, districtius volumus observari, ut sine licentia nulla claustrum ingrediatur, & quæ emittant honestæ sint, & convenientis ætatis, & calceamentis honestis, tam ipsæ, quam Sorores illæ, quas aliquando emitti contigerit, pro casibus suprascriptis calceatæ incedant: Cæteris autem intus manentibus, si voluerint, liceat istud idem. Egredientibus vero assignetur certus terminus redeundi. Nec alicui ipsarum conceditur extra Monasterium sine speciali licentia comedere, bibere, vel dormire, nec ab invicem separari, vel alicui in secreto, seu Cappellani Monasterii, aut Conversorum, vel Fratrum ibidem morantium domicilium introire, quod si aliqua contrarium fecerit, graviter puniatur. Et sollicite caveant, ne ad loca suspecta divertant, vel cum personis malæ famæ familiaritatem habeant, nec in suo reditu sæcularia, vel inutilia Sororibus referant, quæ dissolvi valeant, vel turbari, vel quamdiu extra fuerint taliter studeant se habere, quod de conversatione honesta ipsarum ædificari valeant intuentes, & quidquid eis datum fuerit, vel promissum, resignent, & renuncient Abbatissæ, vel aliæ, cui hæc commiserit vices suas. Ad hæc liceat vobis in communi redditus, & possessiones recipere, & habere, ac ea libere retinere, pro quibus possessionibus modo debito pertractandis Procurator unus prudens pariter, & fidelis in singulis Monasteriis vestri Ordinis habeatur quandocumque expedire videbitur, qui per Visitatorem constitui, & amoveri debeat, sicut viderit expedire. Hic vero taliter constitutus de omnibus sibi commissis, receptis pariter, & expensis Abbatissæ, & tribus aliis Sororibus ad hoc specialiter assignatis, & Visitatori cum voluerit rationem reddere teneatur, & nihil omnino de rebus Monasterii vendere, commutare, obligare, vel alienare quoquo modo valeat, nisi de licentia Abbatissæ pariter, & Conventus, & quidquid contra hoc fuerit attentatum irritum decernimus, & inane. Possit tamen de mobilibus parum valentibus aliqua parva ex causa licita interdum aliis elargiri. Verum ne ab observatione præsentis formulæ breviter suprascriptæ, quam uniformiter ubique ab omnibus volumus, & mandamus diligentius observari, pro defectu certi regiminis in posterum recedere vos contingat, aut sub diversorum magisterio vivendi modos incurrere differentes: Dilectis filiis Generali, & Provincialibus Ministris Ordinis Fratrum Ministrum curam vestri, & omnium Monasteriorum vestri Ordinis plene in omnibus præsentium auctoritate committimus. Statuentes, ut sub eorum, & aliquorum, qui pro tempore Ministri fuerint, obedientia, regimine, & doctrina debeatis de cætero permanere, quibus teneamini firmiter obedire. Et ipsi animarum vestrarum sollicitudinem gerentes, & curam eisdem Monasteriis per se, vel per alios Fratres suos ad hoc idoneos, secundum formam prætactam deputatos ab ipsis quotiens expedire viderint, visitationis officium impendere studeant, corrigendo, & reformando ibidem, tam in capite, quam in membris, quæ correctionis, seu reformationis officio noverint indigere. Instituant nihilominus, & destituant, mutent, & ordinent, prout secundum Deum viderint expedire. Electio tamen Abbatissæ libere pertineat ad Conventum. Confirmatio vero ipsius, & infirmatio, fiat per generalem Ministrum, si aderit in Provincia, & in ejus absentia per Provincialem illius Provinciæ, in qua Monasterium fuerit constructum. Confessiones vestras audiant, & ministrent vobis Ecclesiastica Sacramenta. Et ne pro eo, quod in vestris Monasteriis Fratres dicti Ordinis residere non tenentur, pro defectu Sacerdotis possit periculum imminere, ad confessiones vestras in necessitatis articulo audiendas, & ministranda Sacramenta prætacta, necnon divina officia celebranda deputent aliquos discretos, & providos Cappellanos. Nec aliquod Monasterium vestri Ordinis de cætero ab aliquo inchoetur sine Capituli generalis Ordinis memorati licentia, & assensu. Cappellanus, & Conversi secundum dispositionem Visitatoris promittant obedientiam Abbatissæ, voventes loci stabilitatem, & perpetuo vivere sine proprio, & in castitate: liceat tamen Visitatori tam Cappellanum, & servientes Sorores, quam Conversos pro evidenti necessitate, aut manifesta utilitate de uno Monasterio ad aliud transmutare, jejunium servare debeant ut Sorores: liceat tamen Abbatissæ super hoc cum eis æstus, vel itineris, vel laboris alterius, seu alia quavis rationabili causa misericorditer dispensare. Tunicas de vili panno, juxta eorum indigentiam habere valeant sine Caputio, quarum manicæ sint breves, & strictæ tantum mo-

Rota facienda cum præscriptis conditionibus.

Locutorium quomodo construendum.

Sororum servientium qualitates.

Quomodo se debeant gerere extra claustra.

Licet Monialibus in communi redditus & possessiones recipere.

Procuratoris facultates.

Monasterium cura Minoritis demandatur.

Abbatis electio ad Conventum, confirmatio ad Ministros Minoritarum pertinet.

Nullum Monasterium absque licentia Capituli generalis ædificandum.

Conversorum servientium habitus.

do circa manus: longitudo autem Tunicarum sit talis, quod a cavilla pedum distent spatio quatuor digitorum. Pro Cingulo vero corrigiam honestam habeant cum cultello, Caparonem etiam super tunicas portent, cujus longitudo genu aliquantulum transeat, & amplitudo usque ad cubitos protendatur. Minoris tamen latitudinis Caparonem, si voluerit, habere poterit Cappellanus, qui cappa etiam honesta uti poterit cum fuerit opportunum. Calceamenta cum caligis, & braccis ampla, & alta habeant, & ante fissa, & idem officium faciant Conversi, quod superius de Sororibus nescientes litteras est expressum, excepto quod ad Officium Beatæ Virginis minime teneantur. Informationi etiam, & correctioni Visitatoris Conversi, & Cappellanus per omnia sint subjecti, cui teneantur firmiter obedire.

Capellanus, & Conversi Visitatori subjecti.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostræ concessionis, & Constitutionis paginam infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Clausulæ.

Datum Lugduni octavo Idus Augusti, Pontificatus nostri anno quinto.

Dat. die 6. Augusti 1247 An. V.

XIV.

Declaratio, & mitigatio Regulæ Fratrum Ordinis Beatæ Mariæ de Monte Carmelo, ab Honorio Tertio hactenus approbatæ.

nnocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Priori, & Fratribus Eremitis Ordinis Beatæ Mariæ de Monte Carmelo, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Quæ honorem Conditoris omnium, & profectum continent animarum, roboris præsidio sunt fulcienda perpetui: sed illa præcipue, super quæ Apostolicæ Sedis auctoritas salubris providentiæ studium noscitur habuisse.

Exordium.

§.1. Cum itaque nos ad vestræ supplicationis instantiam, per dilectum filium Hugonem Tituli Sanctæ Sabinæ Presbyterum Cardinalem, & Venerabilem Fratrem nostrum Guillelmum Anteradensem Episcopum, quædam Regulæ vestræ dubia declarari, & corrigi, ac etiam quædam ipsius gravia misericorditer fecerimus mitigari, prout in litteris inde confectis plenius continetur; Nos vestris piis desideriis annuentes, declarationem, & correctionem, ac mitigationem hujusmodi auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus.

Mitigationem Regulæ approbat.

§.2. Tenorem vero litterarum ipsarum, de verbo ad verbum, fecimus præsentibus annotari, qui talis est.

§.3. Frater Hugo miseratione Divina Tituli Sanctæ Sabinæ Presbyter Cardinalis, & Frater Guillelmus eadem miseratione Anteradensis Episcopus, charissimis in Christo filiis Religiosis Viris, Priori Generali, & Definitoribus Capituli Generalis, Ordinis Fratrum Gloriosissimæ Dei Genitricis, semperque Virginis Mariæ de Monte Carmelo, salutem in omni salutari. Accedentes ad Apostolicam Sedem Fratres Clerici, Rynaldus, & Petrus Ordinis vestri, ex parte vestra a Domino Papa humiliter postularunt, ut quædam, quæ in vestro Privilegio, & Regula olim vobis a felicis memoriæ Alberto Patriarcha Hierosolymitano tradita continentur dubia, declarare, corrigere, & quædam gravia misericorditer mitigare dignaretur. Cum igitur Dominus Papa, eorum devotis supplicationibus annuendo, nobis commiserit, ut declarationem, correctionem, ac mitigationem hujusmodi faceremus vice ipsius, secundum quod bono statui Ordinis, & Fratrum saluti expediens videremus; Religioni vestræ, qua fungimur auctoritate, mandamus, quatenus Regulam a nobis correctam, declaratam, & mitigatam, prout expedire vidimus, devote recipientes, eam firmiter observetis, & ad instar ejusdem alias vestras Regulas corrigatis, quam vobis per eosdem Fratres sub sigillis nostris mittimus in hac forma.

Tenor Mitigationis.

Albertus Dei Gratia &c.

Reliquum invenies in Constitutione Honor. III. Ut vivendi incipien. *usque in finem pag.* 242.

Nulli &c. ergo &c. Si quis &c.

Datum Lugduni Kalend. Septembris Pontificatus nostri anno quinto.

Dat. die 1. Septem. 1247. Pont. An. V.

XV.

Civitas Auximana Episcopali privata dignitate Humanatensibus subjicitur Episcopis.

Ex Ughell. Ital. Sac. Tomo I. ubi de Humanaten. Episcopis.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri nostro Episcopo Humanatensi, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Cum olim Apostolicæ Sedis providentia, cujus Præsul illius vices, licet insufficientibus meritis, gerit in terris, qui unicuique pro meritis condigna retributione respondet, de cujus manibus pendet æquitatis statera, subjectorum actiones dijudicans diligenter, ac bene meritis, & indignis, juxta suorum actuum exigentiam recompensans, virisque meritorum suorum stipendia inferendo. Villam Auximanam, propter infidelitatem, rebellionem, & indevotionem incolarum ejusdem Episcopatus honore privaverit, ac statuerit, quod Castrum Recanat. ob devotionem, & fidelitatem habitantium in eodem, quod erat Humanatensi Ecclesiæ lege Diœcesana subjectum hujus honore polleret, nos in recompensationem dicti Castri spiritualia jura, quod in ipsa Villa, & circa eam Humanaten. quondam Episcopus habebat, ejusdem tibi, & per te dictæ Humanatensi Ecclesiæ auctoritate Apostolica concedimus in perpetuum eamdem Villam tibi Diœcesana lege spiritualiter submittendo.

Auximana Civitas Episcopali dignitate privata: eaque dignitate ornata Recanatensis.

Et Auximana Civitas Humanaten. subjecta.

Nulli ergo omnino hominum nostræ concessionis paginam infringere audeat, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Lugduni tertio Idus Octobris Pontificatus nostri anno quinto.

Dat. die 13. Octob. 1247. Pont. An. V.

Popu-

XVI.

Populo Placentino facultas conceditur publicam instituendi Accademiam, Episcopo vero lauream conferendi Doctoralem.

Ex Vghell. Tom. II. ubi de Ecclesia Placentina.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Episcopo, & dilectis filiis Clero, & Populo Placentino, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium.

Quia profectum terræ in visceribus amplectitur charitatis, vellemus libenter, quod ibi Scyphus reperiretur argenteus, ideft studium litterarum, in quo Ioseph subtiliter novit ingenua auguria explicare, quique ibi argentum eloquentiæ venarum suarum obtineat principia, & locus esset in quo aurum sapientiæ conflaret. Credimus enim, & pro firmo tenemus, quod ex hoc ipsi Civitati Placentiæ non modicum honoris accederet, & sibi possent exinde spiritualiter, & temporaliter grata commoda provenire. Propter quod non tam consideratione tui, Frater Alberte, nobis super hoc instanter supplicantis, quam etiam ob ipsius Civitatis augmentum generale ibi fieri studium cupientes, ut ipsam Civitatem Placentiæ ad hauriendum aquas cum gaudio, hominum copiosa confluat multitudo, & ibi terris David, cum suis propugnaculis construatur, ex quo non solum dependeant mille Clypei, sed etiam omnium fortium armatura omnibus Doctoribus, & Scholaribus in quacunque facultate in prædicta Civitate studentibus, quod eisdem privilegiis, indulgentiis, libertatibus, & immunitatibus gaudeant, quibus Parisiis, seu Bononiæ, vel aliis studiis generalibus lętantur auctoritate præsentium indulgemus.

Concessio, de qua in Rubrica cum Privilegiorum elargitione.

Clausulæ.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostræ concessionis paginam infringere, vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc attentare præsumpserit indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. die 6. Febuar. 1248 Pont. An. V.

Datum Lugduni octavo Idus Februarii Pontificatus nostri anno quinto.

XVII.

Revocatis iis, quæ contra libertatem Ecclesiasticam a Friderico Rege in Sicilia acta sunt: nonnulla statuuntur ad libertatem, ac disciplinam Ecclesiasticam in eodem Regno reparandam.

Ex Originali edidit Gattula Access. ad Histor. Cassinen. Tom. II. pag. 717.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Ad observantiam, & memoriam perpetuam.

A diebus Friderici alumni nequitiæ quasi Antichristi prænuntii, Siciliæ Regnum vim patitur, & ministri ejus prædatione illud diripiunt violenta, nam, ut vitæ suæ cursum brevi loquio transcurramus, & longam perversorum actuum ejus telam compendiosa verborum serie decurtemus, post multas, & periculosas Apostolicæ Sedis præsidio evasit insidias, cæpitque libere in Regno pleni sibi habenas illa tribuente Domino principari, sic in superbiæ altitudinem est elatus, & in sevitiæ acerbitatem obriguit, quod de humilitatis substantia cujus in adversis se simulabat amicum, & de benignitatis mansuetudine, quam blando prius mentiebatur affectu, nihil omnino retinens, & de virtute divina non tremuit, humanamque parvipendit potentiam, & honorem Ecclesiæ, ac libertatem hominum dicti Regni tyrannide furibunda depressit; Plurimum olim mitis in nubilo, sed nimium severus postmodum in sereno verborum tunc dulcedine melleus, sed postea felleus amaritudine operum, ante quidem promissionis blandimento multimode liniens, sed postremo, ut scorpio persecutionis aculeo dire lędens, de multiplicis etenim necessitatis angusto in quo draco iste latuerat, & ob affluentis opulentiæ amplitudinem famelicus, & sitibundus exiliens, rabido cepit ore Regnum laniare præfatum. Tamen illius, rerum suarum scilicet ubertatem consumens in cibum, & sanguinem in potum exhauriens hominum, videlicet ejus vitam: sicque namque in bona, & personas ipsius anxia exarsit inglurie, quod hæc insatiabili rapacitate discerpens illud, proh dolor! ferus plus fera qualibet, fere penitus absorbuit in utrisque, nec sexum, nec ætatem, nec ordinem prætermittens: oh quam pestilenti colono hic ager commissus extitit tam fertilis, & amenus, qui nunquam eum coluit, sed semper de ipso collegit, non adauxit cultura congrua fructus ejus, sed verius illos indebitis collectis exhausit, nusquam ad ipsum cultoris curam adhibuit, sed curiositatem assiduæ collectoris: o quam perverso Rectori tantum, ac tale creditum fuit Regnum, qui suis tantummodo nefariis votis intentus impie ad illud prosiluit excidium, ut suum ferinum animum inhumanitatis immanitate placeret, cunctos utique prædans, gubernator dissipans, defensor offendens, Dux devians, Princeps præcipitans, & Rex rodens. Heu itaque quia gratiosum, & pretiosum Regnum, cui Dominus in omnibus benedixerat, de alto gloriæ in imum miseriæ corruit, sub inimicæ adversitatis dominio variis tribulationibus contristatum, quod olim ex amicæ prosperitatis arrisu affluentibus commodis lætabatur. Heu quia speciosum Regnum tanta mutatum alteratione cernitur, quod omnino a se ipso priore discrepare videtur, & vix illud, qui hoc in sua prima inspexerunt effigie, recognoscunt: defecerunt enim ipsius optima, imo in contraria diverterunt. Heu quidem plenitudo deformis, ingenuitas degener, libertas ancilla, fæcunditas sterilis, populositas deserta, & fortitudo infirma; Subripuit fletus risum ejus, & gaudium suum desiit in lamentum. O quotiens dolorose suspirat, & lachrymatur amare Apostolica Sedes, quod Regnum juris, & proprietatis suæ, carum quippe sibi dura Pharaonicæ oppressionis mole prosternitur, nec sinitur pia consolationis Apostolicæ dextra relevari; Porro nec Ecclesias, nec personas Ecclesiasticas, earumque jura, & bona in Regno ipso dacronis hujusmodi furor præteriit, sed in hæc eo ferocius excanduit, quo quidquid Ecclesiastico discernitur nomine, odio abhorruit graviori. Tanta enim impietate corpus ibi obtrectavit Ecclesiæ, quod ipsum huc, & illuc more ferali distrahens, & discindens, quasi ad nihilum hoc redegit, nam

Flagitia Friderici Regis deplorat.

Siciliæ Regni libertatem ab eo violatam refert.

Damna ab eo eidem illata.

Res Ecclesiæ violatę.

nam illud primum omni ornamento denudans, & deinde incalescente sævitia, factus Herode hic nequam Herodior rabiosis demembrans morsibus totam demum carnem voravit ipsius, corrosit etiam ossa, & insuper medullam exusit, suæ denique potestatis honore illud de facto destituit, non solum non prætermittens ibidem libere auctoritatem Ecclesiasticam exerceri; sed & superbe, ac irreverenter eam despiciens, & conculcans, & tamquam ille, cujus ambitioni totius orbi non sufficeret ambitus, hujusmodi auctoritatem in multis impudenter usurpans, reputando quasi modicum se habere, si solis præesset temporalibus, & sibi spiritualia non essent in provisionibus Cathedralium, & aliarum Ecclesiarum vacantium beneficiorum, ipsarum collationibus, Clericorum causis, & aliis ad forum Ecclesiasticum pertinentibus ipsa inibi abuti præsumit. Ad Prælatos quoque, ac alios Clericali præsignitos militia manu crudelitatis indifferenter extenta, quamplurimos ex ipsis ignominiosa captione teneri, & in atroces detrudi carceres, ac tandem morti turpissimæ tradi fecit, & ut de immensis, ac innumeris injuriis, & dispendiis Ecclesiarum, & Cleri Regni præmissi tristem, & infinitam materiam brevi oraculo finiamus, sic ibi jurisdictionis Ecclesiasticæ plenitudo prorsus evacuata, & libertatis integritas ex voto comminuta conspicitur, quod non solum illic species non apparet Ecclesiæ neque decor, sed etiam de ipsius plene substantia nil subsistit. Unde respiciens Dominus tam gravem, tamque diutinam sui afflictionem populi, & motus multa misericordia super eum insultantis superbiæ extollentiam dejicere, ac tyranni furentis ferire voluit feritatem. Quare in ipsum, qui cum in honore esset, noluit intelligere, ut bene ageret, sed iniquitatem continue meditans, pejora semper operatus extitit, dignum, & justum exigentibus nihilominus quam multis aliis gravissimis culpis, quas ad præsens silentio relinquimus, est judicium jaculatum, sed certe nondum, licet forsan tremuerit, a solita malignitate quievit, quin potius tamquam in profundum malorum demersus desperans ulterius, & contemnens in extremum præcipitium committendo incessanter deteriora prioribus totus obit. Verum quia principalius ad nos spectat de præfati reparatione Regni sollicite cogitare, cum quanto specialius ad Apostolicam Sedem pertinet, ac sibi existit vicinius, tanto ipsius profectui, & saluti affectuosius intendere teneamur, pensato attente, quod nisi Ecclesia, cum sit mater, plena sua libertate, & auctoritate in Regno ipso gaudeat, ad optatam illud lętitiam resurgere vix valebit, & si perfecte ipsa restauraretur ibidem, illius reformatio facilius, & celerius subsequetur, providimus fore Clero, & Ecclesiis ejusdem Regni, ut ad bonum, & liberum statum adjutore Domino reducantur, cito, & efficaciter succurrendum, præsertim quia nostra interesse dignoscitur de Regno ipso, cum sit speciale Sedis ejusdem, & Rege nunc careat memorato F. sententialiter illo privato libere ordinare. Hinc est quod nos de Fratrum nostrorum consilio, deliberatione præhabita diligenti, constitutiones omnes, seu statuta, ordinationes, dispositiones, jussiones, & universalia talia in derogationem, & præjudicium libertatis, immunitatis, auctoritatis, & jurisdictionis Ecclesiasticæ aut quorumcumque jurium Ecclesiasticorum a prædicto Friderico ante, vel post depositionem ipsius edita, necnon, & quaslibet consuetudines contra hæc in eodem Regno ab ipso, vel suis prædecessoribus Siciliæ Regibus introductas irritas omnino, & vacuas decernentes singulis ipsius Regni Ecclesiis tam Sæcularibus, quam Regularibus, Cathedralibus, & aliis, necnon, & domibus religiosis Civitates, Castra, Villas, terras, prædia possessiones, homines, Vassallos, affidatos, & cætera bona, & jura quibus eas idem Fridericus, vel per inquisitiones, aut concessiones, seu venditiones, vel concambia, sive quocunque alio modo destituit, plenarie restituimus, integre ab ipsis cum omnibus pertinentiis, & juribus suis de cætero possidenda, concedentes eisdem, & Prælatis ipsorum reparandi, & reædificandi de novo Civitates, Terras, Villas, & Castra sua, de mandato ejusdem Friderici in parte, vel in toto diruta, seu destructa, & faciendi in habitata rehabitari liberam potestatem. Post hæc irrefragabili constitutione sancimus, ut in Cathedralibus, Conventualibus, & Collegiatis Ecclesiis dicti Regni, quando vacaverint, electiones libere, & canonice celebrentur, nec eligendi licentia, si Rex in eodem Regno fuerit, ab ipso aliquateous postuletur, contraria super hoc consuetudine, cum præfato in enorme libertatis Ecclesiasticæ dispendium redundaret, non obstante, nec etiam post ipsas electiones regius requiratur assensus; provisiones, & concessiones, seu collationes omnes, de prælaturis, dignitatibus, personatibus, Ecclesiis, præbendis, & aliis beneficiis Ecclesiasticis Regni præfati per jam dictum Fridericum, vel ejus mandato, seu per suos officiales vacantibus ejusdem Regni Ecclesiis temere præsumptas, & si quas in posterum, aut per Regiam, aut quamcumque potestatem aliam sæcularem de ipsis præsumi contigerit, inanes imo nullas penitus nuntiantes. Statuimus insuper, ut Regi, seu aliis dominis Sæcularibus ejusdem Regni Ecclesiarum ipsarum Prælati, qui regalia non tenent ab illis, nullum deinceps fidelitatis exhibeant juramentum. Antiqua quoque Sanctorum Patrum statuta sequentes perpetuo firmamus edicto, ut nullus Clericus, sive quævis persona Ecclesiastica Regni præfati respondere, in Criminalibus, vel Civilibus quæstionibus etiamsi contra eam de læsæ Majestatis agatur crimine, in sæculari judicio teneatur, districtius prohibentes, ne in illo si ad ipsum etiam tracta fuerit respondere præsumat.

Decernimus etiam, ut nullus majori excommunicatione ligatus, sive sit Clericus, sive Laicus admittatur in Foro Ecclesiastico, vel Sæculari in eodem Regno prius quam absolutus fuerit ad agendum, iis quoque irrevocabili decreto adjicimus, ut Archiepiscopis, & Episcopis ejusdem Regni in suis Civitatibus, & Diœcesibus, & Prælatis aliis in locis, in quibus jurisdictionem spiritualem obtinent, judicandi, & puniendi secundum quod Canones censent, adulteria, & alia crimina tam Ecclesiasticarum, quam Sæcularium personarum, & censuram propter hoc in ipsas Ecclesiasticam exercendi temporali jurisdictione dominis temporalibus nihilominus reser-

Marginal notes:

Ecclesiasticam auctoritatem in eo sibi vindicat.

Innocentii de eodem Regno cura.

Abrogatis iniquis Friderici legibus bona omnia Ecclesiis restituit.

Libere fieri electiones jubet.

Provisionesque a Friderico factas irritat.

Prohibet Clericos ad sæcularia trahi judicia.

Censuris irretiti in foro Ecclesiastico non admittantur.

Jura omnia Episcopis restituuntur.

reservata; necnon cognoscendi de causis dotium, & universis aliis quæ ad Forum Ecclesiasticum pertinent, & eas sententialiter decidendi plena, & libera sit facultas.

Clausulæ.

Nulli ergo omnino hominum liceat nostra perpetua statuta infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit gravi pœna se noverit percellendum.

Dat. die 8. Decem. 1248 Pont. An. VI.

Datum Lugduni sexto idus Decembris Pontificatus nostri anno VI.

XVIII.

Ex Hundio Metropol. Salisburg. Tomo III. pag. 176.

Confirmantur Bona omnia Ecclesiæ de Rov Ratisbonen. Diœcesis, cui nonnulla quoque conceduntur Privilegia.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Præposito Ecclesiæ de Rov, ejusque fratribus tam præsentibus, quam futuris regularem vitam professis in perpetuum.

Exordium.

Religiosam vitam eligentibus Apostolicum convenit adesse præsidium, ne forte cujuslibet temeritatis incursus, aut eos a proposito revocet, aut robur (quod absit) sacræ religionis infringat, Ea propter dilecti in Domino filii vestris justis postulationibus clementer annuimus, & Ecclesiam de Rov Ratisbonensis Diœcesis in quo divino mancipati estis obsequio sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus. In primis siquidem statuentes, ut ordo Canonicus, qui secundum Deum, & Beati Augustini regulam in eadem Ecclesia institutus esse dignoscitur perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascumque possessiones, quæcumque bona eadem Ecclesia in præsentiarum juste, ac canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis præstante Domino poterit adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: locum ipsum in quo præfata Ecclesia sita est cum omnibus pertinentiis suis: Ecclesiam de Perge cum omnibus pertinentiis suis, De Schenhart, de Alnbach, & de Salignperg Ecclesiam cum omnibu. pertinentiis earumdem, Villam, quæ superior Alnbach dicitur cum pertinentiis suis, mansos, & molendinum quæ habetis in Villa, quæ dicitur laber, Villam quæ Winckelseff. vocatur cum omnibus pertinentiis suis, mansos quos habetis in Asnkoven, & de Gemelloven cum Villis, & pertinentiis earumdem, de Mandlkurchen, & de Turschdorff Villas cum pertinentiis earumdem: Villam quæ dicitur Rentrestorff, cum omnibus pertinentiis suis. Domos quas habetis in Civitate, & Suburbio Ratisbonensi. Decimas, & Vineas quas habetis in Territorio Civitatis ejusdem. Mansos quos habetis inde Langhaide, de Allenkoven, de Arbenkoven, de Urspach, & de Schnaithart Villas cum pertinentiis earumdem. Mansos, & decimas quos habetis in Villa, quæ dicitur Tellbach, Mansos quos habetis in Ludmanstorff, de Gleumen, de Munchen; de Guigam de An, & de Cuglperge Villas cum pertinentiis earumdem de Perge, & de Allnzhausen Villas cum pertinentiis earumdem, mansos quos habetis in Wasnstorff & de inferiori Alnbach Villas cum pertinentiis earumdem, cum terris, pratis, vineis, nemoribus, usuagiis, & pascuis in bosco, & plano, in aquis, & molendinis, in viis, & semitis, & omnibus aliis libertatibus, & immunitatibus suis.

Ecclesiam hanc sub Apostolica suscipit protectione.

Bona omnia ei confirmat.

Novalia a decimis eximit.

Sane novalium vestrorum, quæ propriis manibus, aut sumptibus colitis, de quibus aliquis hactenus non percepit, sive de vestrorum animalium nutrimentis nullus a vobis decimas exigere, vel extorquere præsumat. Liceat quoque vobis Clericos, vel Laicos liberos, & absolutos e sæculo fugientes ad conversionem recipere, & eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, ut nulli fratrum vestrorum post factam professionem fas sit sine Præpositi licentia nisi arctioris religionis obtentu de eodem loco discedere; discedentem vero absque communium litterarum cautione nullus audeat retinere. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis clausis janius, excommunicatis, & interdictis exclusis, non pulsatis campanis, dummodo causam non dederitis interdicto, suppressa voce divina officia celebrare. Chrisma vero, oleum Sanctum, consecrationes Altarium, seu Basilicarum, ordinationes Clericorum, qui ad ordines fuerint promovendi, a Diœcesano suscipietis Episcopo, siquidem catholicus fuerit, & communionem Sacrosanctæ Romanæ Sedis habuerit, & ea vobis voluerit sine pravitate aliqua exhibere. Prohibemus insuper ut infra Parochiæ vestræ nullus sine assensu Diæcesani Episcopi, & vestro, Cappellam, seu Oratorium de novo construere audeat salvis privilegiis Pontificum Romanorum. Ad hæc novas, & indebitas exactiones, ab Archiepiscopis, Episcopis, Archidiaconis, seu Decanis, aliisque omnibus Ecclesiasticis, & sæcularibus personis a vobis omnino fieri prohibemus. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni, & extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati, vel interdicti sint, aut etiam publici usurarii, nullus obsistat: salva tam justitia illarum Ecclesiarum a quibus mortuorum corpora assumuntur. Decimas præterea, & possessiones ad jus Ecclesiarum vestrarum spectantes, quæ a Laicis detinentur, redimendi, & legitime liberandi de manibus eorum, & ad Ecclesias ad quas pertinent revocandi libera sit vobis de auctoritate nostra facultas. Obeunte vero te ejusdem loci Præposito, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibidem qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum major pars consilii sanioris secundum Deum, & Beati Augustini regulam providerint eligendum. Paci quoque, & tranquillitati vestræ paterna in posterum sollicitudine providere volentes auctoritate Apostolica prohibemus, ut infra clausuras locorum, seu grangiarum vestrarum, nullus rapinam, vel furtum facere, ignem apponere, sanguinem fundere, hominem temere capere, vel interficere, seu violentiam exercere audeat. Præterea omnes libertates, & immunitates a prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus Ec-

Facultas recipiendi in Monasterio.

Ab eo tamen discedendi adimitur.

Privilegiorum concessio.

De electione Præpositi.

Ejus paci, & inde mnitati consulitur.

Ecclesiæ vestræ concessas, necnon libertates, & exemptiones sęcularium exactionum a Regibus, & Principibus, vel aliis fidelibus rationabiliter vobis indultas auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti privilegio communimus. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum pro quorum gubernatione, ac sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura: Salva Sedis Apostolicæ auctoritate, & Diœcesani Episcopi canonica justitia, & in prædictis decimis moderatione Concilii generalis. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo, tertiove commonita nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui careat dignitate, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a Sacratissimo Corpore, & sanguine Dei, & Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ subjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Innocentii PP. subscriptio: EGO INNOCENTIUS Catholicæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Et Sigillum.

S. R. E. Cardinalium subscriptiones. Ego Petrus Tituli Sancti Marcelli Presbyter Cardinalis subscripsi.

Ego Petrus Albanensis Episcopus subscripsi.

Ego Frater Joannes Tituli Sancti Laurentii in Lucina Presbyter Cardinalis subscripsi.

Ego Wilhelmus Sabinensis Episcopus subscripsi.

Ego Frater Hugo Tituli Sanctæ Sabinæ Presbyter Cardinalis subscripsi.

Ego Petrus Sancti Georgii ad Velum Aureum Diaconus Cardinalis subscripsi.

Ego Joannes Sancti Nicolai in Carcere Tulliano Diaconus Cardinalis subscripsi.

Datum Lugduni per manum Magistri Marini Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Vice-Cancellarii sexto Idus Maji Incarnationis Dominicæ anno MCCXLIX. Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ IV. anno sexto. (Dat. die 10. Maji 1249. Pont. An. VI.)

XIX.

Quod Fratres Minores Ordinis Sancti Francisci, Conventuales denominentur.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Fratribus Ordinis Minorum, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

CUm tamquam veri, & fideles Christi Ministri elegeritis vobis in domo Domini mansiones, dignum esse credimus, ut habitacula vestra inter alias honorabiles congregationes fidelium statuamus.

§. 1. Hinc est igitur, quod vestris supplicationibus inclinati, præsentium auctoritate decernimus, ut Ecclesiæ vestræ omnes ubi Conventus existunt, Conventuales vocentur.

§. 2. Vobis nihilominus licentiam concedentes, ut in ipsis Ecclesiis, ad opus Fratrum, & Familiæ vestræ, habere libere cœmeteria valeatis.

Nulli ergo &c. extendatur sanctio pœnalis.

Datum Lugduni nonis Aprilis Pontificatus nostri anno septimo. (Dat. die 5. Aprilis 1250. Pont. An. VII.)

X X.

Civibus Insulæ Majoricarum conceditur, ne in posterum ad lites dirimendas loca remota petere cogantur. (Ex Dacherii Spicileg. Tom. VII. pag. 231.)

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Episcopo, ac dilectis filiis Clero, Consulibus juratis, & Universitati Insulæ Majoricarum, salutem, & Apostolicam Benedictionem. (Insulæ distantia a Terra firma.)

PRopter maris pericula Insulam vestram undique circumdatam, ac frequentes Piratarum, ac Paganorum incursus ad terram firmam distantem ab Insula ipsa fere per ducenta milliaria, prout asseritis pervenire sine gravi dispendio non potestis.

Cum itaque nonnulli sicut accepimus ad loca remota sæpe vos citare procurent, & propter impedimenta præmissa litibus cedere, seu cum adversariis damnosas inire cogamini pactiones. Nos obtentu charissimi in Christo filii nostri Illustris Regis Aragonum, qui favente divinæ virtutis auxilio dictam Insulam de manibus Paganorum eripuit, & pro vobis Apostolicam gratiam per speciales litteras imploravit, dispendiis (Privilegium.) vestris in hac parte occurrere sollicitudine paterna volentes vobis auctoritate præsentium, ut per litteras Apostolicæ Sedis, aut Legatorum ejus, quæ de ipsa Insula, & indulgentia hujusmodi plenam, & expressam non fecerint mentionem, extra eamdem Insulam super bonis, quæ infra ipsam habebitis, vos, vel aliquis vestrum non possitis de cætero ab aliquibus conveniri, dummodo parati sitis ibidem coràm competenti Judice de vobis conquerentibus justitiæ plenitudinem exhibere.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc pagi- (Clausulæ.)

paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. die 14. Maji 1250. Pontific. Anno VII. Datum Lugduni pridie Idus Maji Pontificatus nostri anno septimo.

XXI.

Edidit Martene Thesaur. Anecdot. Tomo I. col. 1046

Quod nullus Archiepiscopus, nec Apostolicæ Sedis Legatus Fratres Ordinis Prædicatorum ad Episcopatum, vel alias dignitates possit assumere: iis vero hujusmodi dignitates accipere non liceat invitis Ordinis Superioribus.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto filio Magistro Ordinis Fratrum Prędicatorum, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Causæ edendæ sanctionis.

PEtitio tua nobis exhibita continebat, quod cum aliqui Fratres tui Ordinis in aliquibus Ecclesiis in Episcopos eliguntur, & postulantur: iidem Fratres licet proprium velle non habent, aut nolle propter hoc, quod renuntiaverunt mundo, & propriæ voluntati, & per se nequeant consentire, tamen irrequisitis Prioribus suis Provincialibus, quorum licentia, & testimonium essent in talibus requirenda, dum electionibus, sive postulationibus de se factis temere consentiunt, & locorum Archiepiscopi Fratres ipsos in Episcopos assumere, ac ordinare præsumunt: propter quod plerumque in eodem ordine scandalum generatur, super quo provideri per Sedem Apostolicam humiliter postulasti.

Cum autem prædictum Ordinem, cum sit rectæ vitæ speculum, salutiferæ conversationis exemplar, velimus semper de bono in melius Deo propitio prosperari: auctoritate pręsentium speciali districtius inhibemus, ut nulli præfati Ordinis Fratres, si eos in Episcopos eligi,

Sanctio.

aut postulari forte contigerit, electioni, sive postulationi de se factæ audeant consentire, nec aliquis Archiepiscopus, seu quicumque alius Prælatus, vel etiam Legatus Sedis ipsius dictos Fratres, nisi de tua, vel ipsorum Priorum Provincialium, qui pro tempore fuerint licentia, & consensu, aut Sedis ejusdem speciali mandato ad Episcopatus, & alias dignitates extra dictum Ordinem assumere, vel ordinare præsumat. Nos enim decernimus irritum, & inane quicquid contra inhibitionem hujusmodi a quibuscumque contigerit attentari, auctoritate Sedis Apo-

Clausulæ.

stolicæ semper salva. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostræ constitutionis, & inhibitionis paginam infringere, vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. die 11. Julii 1251. Pont. An. IX. Datum Perusii tertio Idus Julii Pontificatus nostri anno nono.

XXII.

Privilegia nonnulla, ac libertates Neapolitanis conceduntur.

Ex Raynaldo ad an. 1251.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis communi Neapolitano in perpetuum.

Exordium.

PUræ fidei claritate conspicua Neapolitana Civitas, & lucidis in se, ac magnificis proficit actibus, & cunctis aliis Regno Siciliæ spectabili sectandæ probitatis exemplo, libertatis amplectendæ profectum manifeste propinat, propter quod Civitas ipsa, quæ a mœnium fundatione suorum generosa, populo nobilis nobilior gestorum ingenuitate conspicitur, sic apud proximos, & remotos multipliciter redditur suorum processuum strenuitate laudabilis, & penes nos, & Apostolicam Sedem præcipuis attollenda favoribus, & gratiis potioribus honoranda; quod non solum per singulas vicinæ Italiæ regionis claræ resonat suæ præconium bonitatis, sed ex longius tuba insonat laudis ejus, suaque remotius acta voluntatis famæ diffusione noscantur, & nos, dictaque Sedes totis affectibus ducimur, ut condignis eam honoribus sublimemus.

Friderici mors, & impietates.

Sublato namque Friderico quondam Romano Imperatore, ac Siciliæ Rege de medio, qui austeritate Pharao, Herodes impietate, sævitiaque Nero prædictum Regnum prædictæ afflictionis jugo depresserat, & furoris immanis gladio laniabat, eadem Civitas, ut Regnum ipsum ad statum reduceretur liberum, & tranquillum, & a pristinæ oppressionis erueretur oneribus, quæ adhuc illius pestilentis reliquiæ, ipsius videlicet filii paternæ malitiæ successores, eidem inferre regno more præterito, utpote genimina viperina venenosa egressa de colubro moliuntur, necnon ad devotionem præmissæ Sedis, ad quam illud specialiter pertinere dignoscitur, cordis stabilitate rediret; ferventis vigore spiritus animata virium collecto robore statim ipsius Regni, quin imo & dictæ Sedis negotium, prout etiam ante præfati Friderici de-

Neapolitanorum collaudat constantiam ob fractos Manfredi, aliorumque impetus.

cessum proposito firmo conceperat; de divino, & Matris Ecclesiæ confisa suffragio constanter assumpsit, resistens patenter præfatis nequitiæ filiis, eorumque conatus assiduos virtuose propulsans, sicque in reliquos dicti Regni ex hujusmodi repugnandi audacia, commendanda resistendi transfusa fiducia, prædictorum iniquorum temerarius refrenatus est ausus, & superbus eorumdem processus non modicum impeditus. Non in hoc utique Civitas ipsa proprium dumtaxat attendit commodum, non suis tantum utilitatibus inhiavit; sed ad profectus profecto communes puræ intentionis direxit affectum, publicæ quodammodo tranquillitati, & commodi-

Datum aliis adipiscendę libertatis exemplum.

tati prospexit, in libertatis quidem antiquæ recuperatione præambula, in exhibitione plenæ devotionis anterior, prior, ac potior contra hostes, & in magnifica tanti negotii prosecutione conspectior, unde valde promeruit specialium privilegiorum insigniis a Sede Apostolica decorari.

In clientelam Apostol. illo-

Nos igitur pręmissis omnibus diligenti consideratione pensatis. Volentes propterea ejusdem

rum suscipit bona.

dem Neapolitanæ Civitatis honorem prædictæ Sedis donis sublimibus, & perpetuis ampliare, vestris in hoc desideriis assensu benevolo concurrendo: Personas vestras, & Civitatem ipsam in devotionem Sedis persistentes ejusdem cum omnibus bonis &c. *usque* communimus, de Fratrum nostrorum consilio, statuentes, ut eadem Civitas perpetuo præfatæ Sedis remaneat: ita quod Romana Ecclesia semper absque ullo medio retinens illam sibi, sicut terram Campaniæ, vel maritimæ, nunquam eam a suo excludat gremio, neque aliquando ipsam, vel jus quomodocumque in ea, seu pertinentiis, aut in Territorio ejus cuiquam sive Imperatori, sive Regi, sive Duci, aut Principi, vel Comiti, seu cuicumque alii personæ concedat. Sane ut ex affluentia beneficiorum Sedis ejusdem exultet ipsa Civitas gaudio pleniori, vobis illam omnino libertatem in assumendis potestatibus, dummodo fideles, vel devotos Ecclesiæ assumatis; & in Statutis edendis; ita tamen quod nihil in eis contra præfatam Romanam Ecclesiam, & libertatem Ecclesiasticam præsumatis, ac aliis Apostolica auctoritate concedimus, quam fideles de Patrimonio Divi Petri habere noscuntur. Porro rationabiles consuetudines approbatas dudum in Civitate ipsa, & pacifice observatas usque ad tempus, quo jamdictus Fridericus suas Constitutiones in Regno edidit memorato, nec non & ordinationes post ipsius Friderici obitum inter Milites, & populares Civitatis ejusdem, & pro bono, & pacifico ipsius Civitatis statu ad honorem Ecclesiæ factis, super quibus instrumenta dicuntur esse confecta, vobis de speciali gratia confirmamus.

Decernit tantum Sedi Apostolicæ obnoxios futuros.

Præficiendi sibi Magistratus auctoritatem concedit.

Probasque confirmat consuetudines.

Erepta præterita jura in antiquum statum restituit.

Ad hæc omnia, quæ Civitas ipsa, vel Cives aliquando tenuerunt, quorum quidem justa per Superiorem privatio non apparet exceptis iis, quæ per singulares personas præfatæ Civitatis teneri noscuntur, Universitati vestræ confirmamus de prædictæ Sedis munificentia liberali.

Clausulæ.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ protectionis, Constitutionis, concessionis, confirmationis, & collationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, sæcularisve Persona paginam ipsam sciens contra eam venire tentaverit, secundo, tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, reamque se divino existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a Sacratissimo Corpore, & Sanguine Dei, & Domini Redemptoris Nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem paginam ipsam observantibus sit pax Domini Nostri Jesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Innocentii PP.

EGO INNOCENTIUS Catholicæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Et S. R. E. Card. subscriptiones.

Ego Raynaldus Ostiensis, & Vercellensis Episcopus subscripsi.

Ego Petrus Albanen. Episcopus subscripsi.

Ego Stephanus Sanctæ Mariæ Transtyberim Presbyter Cardinalis tituli Calixti subscripsi.

Ego Petrus tituli Sancti Marcelli Presbyter Cardinalis subscripsi.

Ego Frater Joannes Sancti Laurentii in Lucina Presbyter Cardinalis subscripsi.

Ego Riccardus Sancti Angeli Diaconus Cardinalis subscripsi.

Ego Petrus Sancti Georgii ad Velum aureum Diaconus Cardinalis subscripsi.

Eeo Willelmus S. Eustachii Diaconus Cardinalis subscripsi.

Dat. die 13. Decem. 1251. Pon. An. IX.

Datum Perusii per manum Magistri Marini Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Vicecancellarii idibus Decembris, Indictione decima Incarnationis Dominicæ anno millesimo ducentesimo quinquagesimo primo, Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ Quarti anno nono.

XXIII.

Privilegium, quo Comitatus Lyciensis Marco Ziani Ducis Venetiarum filio post Avi sui Tancredi obitum conceditur.

Ex Regest. Vatic. edidit Ughell. Ital. Sac. ubi de Lycien. Episcopis.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Nobili viro Marco Ziano nato bonæ memoriæ P. Ziani Ducis Venetorum.

Exordium.

SEdes Apostolica debitæ providentiæ oculo ducitur circa cunctorum suorum merita devotorum, nec unquam lancem justitiæ deserit, secundum quam actibus fidelium singulorum provida maturitate libratis, & digne ipsos amplexetur dilectionis favorabiliter brachiis, & dono specialis benevolentiæ prosequatur, præsertim quos clara nobilitas, & origo nobilitat generosa.

Hinc est, quod cum sicut te intimante accepimus, Comitatus Lycien. ad bonæ memoriæ Tancredum Avum tuum spectaverit, idemque Comitatus postmodum ab aliis occupatus fuerit, ac detentus. Nos attendentes, quod apud Sedem eamdem te non solum nobilitas generis, sed claræ devotionis sinceritas, & merita integra, quibus te nobis, & eidem Sedi acceptum laudabiliter exhibet, favorabiliter interpellant, tuis precibus benigno concurrentes assensu Comitatum jamdictum in Regno nostræ Siciliæ existentem, cum juribus omnibus, & pertinentiis suis tibi plenarie restituimus, & ut ferventius in Ecclesiæ devotione persistas, de nostro insuper in feudum concedimus de gratia speciali, nisi ad alium pertineat in devotione Ecclesiæ persistentem: non obstante si nobilis Vir Comes Tigrisius de Mudignana, vel ejus filii jus in Comitatu ipso se habere asserant ratione nobilis mulieris Alberiæ Materteræ suæ Uxoris ipsius, & ejusdem Avi sui filiæ potioris. Cum iidem Comes, & filii quondam F. Romanorum Imperatori contra Ecclesiam adhæserint, & adhuc ipsam offendere non desistant, propter quod gratia, & beneficio ipsius Ecclesiæ reddiderunt penitus se indignos. Volumus autem, ut postquam ejusdem Comitatus possessionem habueris, pro ipso homagium, & juramentum fidelitatis, & alia Ecclesiæ Romanæ, seu Regi, qui per eam pro tempore fuerit in Regno præfato tenearis præstare, quæ alii Vassalli ejusdem Regni pro Comitatibus, quos ibi obtinent præstare tenentur. Nulli ergo omnino homi-

Concessio dicti Comitatus.

Fidelitatis præstandum juramentum.

Clausulæ.

hominum hanc nostræ restitutionis, & concessionis paginam infringere liceat, vel ei ausu temerario contravenire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. die 18. Febr. 1252. Pont. An. IX.

Datum Perusii duodecimo Kalendas Martii Pontificatus nostri anno nono.

XXIV.

Ex Regest. Vatic. edidit Ughel. Tom. I. ubi de Pennen. Ecclesia.

Hadriensis Ecclesia in Cathedralem erecta Pennensi unitur, cum Decreto ut Pennensis Episcopus Hadriensis quoque dicatur, certis quoque addictis pactis, & conditionibus.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Capitulo, & universo Clero, necnon Potestati, Consilio, & Communi Civitatis Hadriensis, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium.

Licet ea, quæ de mandato nostro fiunt, in se robur obtineant firmitatis, ut tamen intemerata consistant, cum nostro fuerint præsidio communita, ea libenter Apostolico munimine roboramus.

Hadrien. Ecclesia in Cathedralem erecta per Delegatum Apostolicum, & Pennensi unita.

Cum itaque Venerabilis Frater noster Albanensis Episcopus attendens devotionem, quam ad Apostolicam Sedem habetis, locum Hadriæ de speciali mandato nostro vocari decreverit Civitatem, & Ecclesiam Sanctæ Mariæ Hadrien. in Cathedralem erigendam, tam ipsam, quam Pennensem Ecclesiam ad invicem duxerit uniendas, prout in ipsius litteris super hoc confectis plenius continetur. Hoc quod per eumdem Episcopum in hac parte factum est, ratum habentes, & gratum id, de Fratrum nostrorum consilio authoritate Apostolica confirmantes tenorem litterarum ipsarum de verbo ad verbum præsentibus inseri facientes, qui talis est.

Unionis litteræ.

Petrus miseratione Divina Episcopus Albanensis. Dilecto in Christo Capitulo, ac Venerabili Clero, necnon & .... Potestati, Concilio, & Communi Civitatis Hadrien. salutem in Domino sempiternam. Devotionis, & fidei vestræ meretur affectus, ut Sedes Apostolica mater nostra vos habeat tamquam filios speciales, & in iis, quæ honorem vestrum respiciunt sic se favorabilem exhibeat, & benignam, ut per hoc vestra probata sinceritas erga Sedem eamdem continuo vigeat, & laudabilibus proficiat incrementis. Ut igitur ex fervore devotionis, quam ad Romanam Ecclesiam pro exhibitione operis habuistis hactenus, & habebitis dante Domino in futurum, sentiatis vobis favorem Apostolicum accrevisse. Nos de speciali mandato Domini Papæ personas vestras honorare volentes, & locum Hadriæ, in quo populus tantæ fidei, & devotionis cohabitat specialis decoris præeminentia insignire ipsum vocari decrevimus Civitatem, & eum Episcopali dignitate in perpetuum volumus decorari. Ad hæc Ecclesia Sanctæ Mariæ Hadriæ, quæ olim de Pennensi esse solebat, in qua sæcularis Prælatus præfuerat, in Cathedralem erigimus, tam ipsam, quam Pennensem Ecclesiam ad invicem unientes, ut utraque Cathedralis existat, & tam Hadriensis, quam Pennensis Episcopus nominetur, ita videlicet, ut cum eumdem Episcopum Hadriæ, vel in Hadriensi Ecclesia adesse contigerit, ut addatur gratiæ, & per hoc locus ipse habeatur insignis Hadrianen. præferatur Pennensi Ecclesiæ in Scriptura. Sed cum idem Episcopus in Civitate, vel Ecclesia Pennensi fuerit, Pennensis Ecclesia præferatur. Ecclesiæ vero Archidiacono, & Canonicis Pennen. jura sua volumus illibata servari, quia per hanc unionem nolumus eos in suis juribus pati aliquod præjudicium, vel jacturam. Sane quia non decet Præsulem loci tam nobilis in temporalibus pati defectum, cum eum oporteat in loco, utpote populato morari frequenter, & honorifice procedere pro utriusque Ecclesiæ negotiis peragendis præfatam Ecclesiam Cathedralem Sanctæ Mariæ Hadrien. cum omnibus juribus, & pertinentiis suis, ipsi Episcopo duximus concedendam, vobis Potestati, & Consilio, ac Communi nihilominus injungentes, ut de bonis vestris propriis ematis eidem Episcopo possessiones sufficientes, ut tam ex eis, quam ex aliis proventibus ipsius Ecclesiæ possit decenter vivere, & Ecclesiasticis prolegatis, cæterisque hospitibus ad eum confluentibus necessaria ministrare. Domum etiam Episcopalem faciatis eidem decentem, & donec ipsa fiat, provideatis de Domo communi, in qua possit honorifice commorari. Verum quia Sancti Joannis in Garavello, Sancti Nicolai in Hadria, Sanctæ Mariæ in Vallibus, Sancti Nicolai in Galvano, Sanctæ Mariæ in Monte Sancti Claudii, Sancti Guillelmi, Sancti Angeli, Sancti Joannis in Gogovanos, Sancti Clementis de Guardia, Sancti Salvatoris de Silvio, Sancti Joannis, & Sancti Martini de Casulis, Sancti Concordii, Sancti Georgii de Muraldo; Sancti Sylvestri, & Sancti Blasii, Sancti Salvatoris de Casa combusta, Sancti Petri, & Sanctæ Mariæ de Metimiano, Sancti Pauli, & Sancti Leonardi, Sancti Joannis de Aquaviva, & nonnullæ aliæ Ecclesiæ de Hadria, & ejus districtu ad Sancti Joannis in Venere, & Sancti Clementis de Piscaria, & quasdam alias Abbatias pertinere narrantur, quas dictus pro Ecclesia Hadriæ tenere, vobis mandamus, ut si dictus Episcopus Ecclesias ipsas legitime retinere nequiverit, & ... ab eo facietis recompensationem competentem Abbatiis prædictis de memoratis Ecclesiis retinendis ad opus ejusdem Episcopi, cum eis potueritis concordare, si vero concordare nequiveritis, emetis eidem Episcopo possessiones sufficientes, prout superius est expressum. In præfata vero Cathedrali Ecclesia viginti Canonicorum Sæcularium numerum esse jubemus, quibus assignabitis sufficientes redditus, computatis iis, quos habent in eadem Ecclesia, unde possint decenter tamquam Canonici Nobilis Cathedralis Ecclesiæ sustentari, in electione autem futuri Pontificis &c. utriusque Capitula conveniant in altera Ecclesiarum ipsarum, vel in loco communi, in quo unanimiter concordabunt, si concordare non possent de loco, prima electio quæ emerserit post prædictum Episcopum, fiet Hadriæ a Canonicis utriusque Ecclesiæ, & alia in Ecclesia Pennensi, & sic deinceps vicissim, si de loco alio communi non poterit inter Capitula concordia provenire. Canonici autem illius Ecclesiæ, in qua celebrari debebit electio, ubicum-

Utrumque nomen ab Episcopo sumendum.

Dos Hadrien. Ecclesiæ conficienda.

Domus Episcopalis.

Canonicorum numerus

Electio communis Episcopi.

cumque Episcopus moriatur, vel cedat, ea vice vocabunt Canonicos alterius Ecclesiæ, & suos etiam Concanonicos ad electionem futuri Episcopi celebrandam. Ex hac siquidem unione vicinis Episcopis, & Abbatibus, cæterisque Prælatis, & Clericis, seu quibuscumque personis locorum adjacentium, vel vobis ipsis, & Civitati vestræ, & Cathedrali Ecclesiæ Hadriensi in juribus, & rationibus vestris, necnon & Civitati, & Ecclesiæ Pennensi in juribus, & rationibus suis nullum præjudicium generetur. Latere autem vos nolumus, quod si a devotione Sedis Apostolicæ recedere vos contingat, hujus vos privabimus dignitate. Statuimus insuper, ut cum Canonici utriusque Ecclesiæ ad electionem convenerint futuri Episcopi celebrandam, ut tot Canonici sint ex una Ecclesia, quot ex alia: nam, etsi plures Canonici sint in una, quam in alia; in electione tamen Electores cujusque Ecclesiæ in numero volumus esse pares. Acta sunt hæc, & publicata præsentibus Ecclesiæ utriusque Procuratoribus; & Syndicis Civitatis Hadriensis. In cujus rei testimonium præsentes litteras Sigilli nostri munimine fecimus roborari. Datum Perusii Idibus Martii Anno Domini 1252.

Clausulæ. Nulli ergo omnino hominum &c. nostræ confirmationis &c.

Dat. die 15. Martii 1252. Pont. An. IX. Datum Perusii Idibus Martii Pontificatus Nostri Anno Nono.

XXV.

Ibidem ubi de Viterbien. Episcopis. Cives Viterbienses antea subjecti anathemate, quia contra Romanam Ecclesiam Friderico Imperatori adhæserant, eidem Ecclesiæ reconciliantur; eisque bona omnia, ac antiqua Privilegia restituuntur.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Potestati, Consilio, & Communi Viterbien.

Exordium. NOn est in justo malorum vindice languentis censuræ notanda mollities, sed prudente subvenisse majorum sanandis morborum pestibus charitas commendanda, quotiens digno pœnitentiæ fructu redimente commissum, circa eos, qui ab impietate conversi desinunt esse, quod fuerant, misericordia super exaltans Judicium zelum exhibet disciplinæ. Sane licet adversus eos, qui rupto fidei fœdere, quo Sedi Apostolicæ tenebantur, persecutoribus Ecclesiæ in instanti turbatione nequiter adhæserunt, sic esse proponamus in castigando severi, quod ad illos de misericordi nostrorum viscerum lenitate aliqua dispendiosæ dispensationis gratia non procedat, quæ posteris in similibus impunitatis fiduciam præbeat, vel incentivum pareat delinquendi; utile tamen, & necessarium Civitatis vestræ reformationi pacificæ, ac communibus ejusdem profectibus visum fuit, ut ad roborandum pacis bonum, quod inter vos, & concives vestros hactenus exules, quos a communione Civitatis ejusdem inimici hominis malignitas sequestrarat, juxta cordis nostri votum, & paternum nostræ intentionis affectum Domino perficiente pervenit rigor, quem in pertinacem resistentiam Apostolica justitia tenderat pietatis consilio molliretur. In hoc quidem formam illius, cujus vicem in terris licet immeriti gerimus, non solum irreprehensibiliter, sed etiam commendabiliter imitamur, qui super malo pœnæ, quod juste cogitat peccantibus infligendum, severitatem animadversionis, in clementiam miserationis immutat, si humiliter illi ad pœnitentiam recogitant malum culpæ. Nos itaque pro certo sperantes, quod membra vestra, qui aliquando exhibuistis iniquitatis arma peccato, exhibebitis de cætero arma justitiæ per fidei, & fidelitatis constantiam Romanæ Ecclesiæ matri vestræ, ac potius eligentes de misericordia, per quam reintegrationi vestræ consulitur, causationes perpetui plurimorum, quam severitatis exhibere constantiam, quæ terrorem incuteret ausibus, & perversorum inferret impunitatis exemplum, latam interdum excessibus viam parans; ecce vos expansis recipimus lætanter amplexibus ad communionem Ecclesiæ filialiter revertentes, & in collectionem vestram amplum paternæ gratiæ sinum pandimus claudi humiliter redeuntibus nescientem. Ut cum ubi delictum abundasse dignoscitur, superabundasse circa se gratiam veniæ rediviva filiorum devotio gratuletur, & ad perpetuum eximiæ charitatis indicium humilis ad patrem conversio multorum apud eum remissionem inveniat peccatorum; vestris supplicationibus inclinati, illa fere per omnia verborum simplicitate, ac integritate servata, quibus petitiones vestræ conceptæ, & in scriptis authenticis pro motu nostro redactæ fuerunt, in nostra, & fratrum nostrorum audientia recitatæ, ea quæ in Romanam Ecclesiam temporibus præteritis commisistis, nolentes ad culpam, vel indignationem aliquam retineri, indulgemus, remittimus, & relaxamus vobis communiter universis, & singulariter singulis, omnes, & singulas offensas, culpas, pœnas, & injurias, & quæcumque alia delicta, seu commissa dicto, vel facto præsumpta usque in hodiernum diem a temporibus retroactis contra, vel Romanam Ecclesiam, sive Card. ipsius, vel quemlibet de Curia, vel familia nostra, seu etiam aliquam Universitatem, vel speciales personas tunc Ecclesiæ adhærentes per Commune Viterbii, sive per aliquem, vel aliquos Cives Viterbienses quocumque modo, vel ex causa quacumque, seu occasione discordiæ habitæ dudum inter Ecclesiam, & quondam F. olim Imperatorem pro eo quod contra Ecclesiam eidem F., vel ejus nunciis adhæsistis, & omnia damna, & pœnas, quæ, vel quas propter præmissa, vel aliquid præmissorum communiter, vel specialiter incurristis. Ad hæc omnes, & singulas sententias, & præcepta processus, & omnes contractus habitos, vel celebratos in Viterbio, vel ubicumque per Viterbium hactenus plenum robur ita volumus obtinere, quod excommunicationis occasione, qua tunc tenebamini, irritari nequeant, vel cassari. Possessio autem, vel tenuta, quam Petrus Bonus, & ejus filii possident nunc in tenimento de fracta, & omnibus pertinentiis ejus, Tenuta quoque, sive possessio quam habent filii quondam Rolandi, Petri Alexandri de Domo, Palatio, Turri, quæ sunt posita in contrata Sancti Peregrini juxta Viam

Rei castigandi in exemplum aliorum

Viterbienses antea censuris irretiti:

Pœnitentiam agunt.

Eisque ignoscit Papa.

Omnesque validat actus civiles tunc temporis factos.

Bonaque omnia, & privi-

legia, consuetudines &c. eis confirmat.

Viam publicam, & Rivum aquæ, conserventur eis integra, & illæsa. Salvo tamen jure proprietatis cuilibet volenti super iis contra possessores suam intendere actionem: omnes etiam consuetudines, usus, & libertates Communi Viterbii, & cuilibet Civi Viterbiensi volumus integre conservari; volumus insuper, atque præcipimus de Potestate, Balivis Communis, Judicibus, & omnibus, & singulis Officialibus eorumdem, ut in suis officiis singuli usque ad complementum sui temporis perseverent, & de prædictis Officialibus potestaria, seu Officiis Commune Viterbii possit libere in futurum per electionem disponere, sicut hactenus consuevit; Præterea Castra, Villas, & Arces, eorumque, ac aliorum rerum possessiones, quæ Commune Viterbii, vel quilibet Civis Viterbiensis intus, vel extra possidet vobis auctoritate Apostolica confirmamus, & tam hæc, quam alia bona Communis Viterbii, vel cujuslibet privatæ personæ de Viterbio sine destructione, atque diminutione Turrium, vel Domorum ubicumque eas habeant, illæsa conserventur eisdem. Nullus etiam Viterbien. occasione obsidis, vel Balivatus, aut officii alicujus, seu stipendii, vel alio quocumque modo invitus de Viterbio extrahatur, nec teneamini accipere masnadam, vel aliquam militum comitivam, seu societatem aliquorum hominum armatorum in Viterbio, nisi forte nobilis vir Thomas de Foliano nostræ Curiæ Mareschalcus, vel alius Nuncius noster vellet intrare Viterbium cum decem sociis, vel viginti. Cassamus insuper, & revocamus omnia, & singula privilegia, litteras, & scripta quælibet a vobis, vel ab alio quocumque auctoritate nostra, vel Sedis Apostolicæ, concessa, vel facta contra commune Viterbii, vel alios quoscumque communiter, vel specialiter de Viterbio, vel Cives Civitatis ejusdem. Et ut inter vos, & prædictos Concives vestros firma, & perpetua pax servetur, volumus, & mandamus, ut ipsi Concives universi, & singuli remittant, refutent, renuncient, & relaxent Communi Viterbii, & cuilibet speciali, & privatæ personæ de Viterbio universa, & singula damna, omnes, & singulas culpas, injurias, & offensas, ablata omnia, & alia, quæ contra eos, & quemlibet eorum ipsis, & vel cuilibet ipsorum facta, vel commissa sunt, vel fuerunt dicto, vel facto a Communi Viterbii, vel a quacumque speciali persona de Viterbio tum in personis, quam in rebus eorum generaliter, & singulariter cuilibet, quocumque modo, vel ex quacumque causa, & quod renuntient similiter omnibus, & singulis privilegiis, & concessionibus, seu litteris datis, factis, vel concessis, aut etiam concedendis sibi, & cuilibet eorum a nobis, vel ab alia persona quacumque, quocumque nomine censeantur contra Commune Viterbii, vel quemlibet Civem Viterbiensem, ipsi quoque Concives, vel eorum aliquis non petierit, vel exegerit per se, vel per alium a Commune Viterbii, vel alia speciali persona de Viterbio aliquid nomine, vel occasione aliquorum damnorum, redditnum, fructuum, vel pensionum, vel aliquarum rerum suarum tempore discordiæ illatorum, & detentorum, vel etiam subtractorum, sed nec tegulas repetent, vel lapides, trabes, vel lignamina, vectes, seu arcas, & alia mobilia bona quæcumque ipsis a vobis, vel aliquibus vestrum ablata. Hoc idem de fructibus, & rebus Ecclesiarum, seu Hospitalium de Viterbio, vel de partibus Viterb., & de damnis, & injuriis illatis bonæ memoriæ R. Sanctæ Mariæ in Cosmedin Diacono Cardinali, ac suis, & de proventibus, & Domibus quondam ejus præcipimus firmiter observari. Nos enim vero communiter, & specialiter de præmissis omnibus damnis, & injuriis, fructibus, & aliis sic illatis, & ablatis tenore præsentium duximus absolvendos, non obstantibus aliquibus privilegiis, aut litteris, seu constitutionibus, quæ præmissis, vel eorum aliquibus obviarent. Placet etiam nobis quod dicti Concives vestri jurent sequi mentem Potestatis vestræ, ac observare Statuta Civitatis Viterbii, & obedire in omnibus sicut alii Cives vestri, & quod faciant pacem, & reddant omnibus vobis, & singulis, & vos eis, ac secundum voluntatem Communis Viterbii: ad honorem Ecclesiæ, & tranquillum statum Civitatis vestræ hujusmodi pax firmiter in perpetuum observanda.

Omnia contra eos acta infirmat.

Perpetuam fanit inter Cives, & Commune pacem.

Clausulæ.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostræ remissionis, confirmationis, revocationis, & absolutionis paginam infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. die 17. Aprilis 1252. Pont. An. IX.

Datum Perusii decimoquinto Kalendas Maji Pontificatus Nostri Anno Nono.

XXVI.

Hæretici, eorumque fautores, & complices banno exponuntur, & eorum bona publicantur.

Leges a Friderico Imperatore contra Hæreticos latas suo loco posuimus additis confirmationibus Honorii PP. III. & hujusce Pontificis Innocentii IV.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis nobilibus Viris universis, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, ac Potestatibus, Rectoribus, Consulibus, & Communibus Civitatum, & aliorum Locorum per Lombardiam, Marchiam Tervisinam, & Romaniolam constitutis, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Cum Fratres Prædicatores generaliter in Lombardia, Marchia Trevisina, & Romaniola, contra hæreticos, & omnes sectas eorum quocumque nomine censeantur, ad extirpandam inde tam gravis contagii pestem, & malum tantæ pravitatis in Ecclesia Dei nimium pestilens, duxerint deputandos, Universitatem vestram, rogandam &c. hortandam duximus attente, & monendam, per Apostolica vobis scripta districte præcipiendo mandantes, quatenus omnes illos, qui per Inquisitores eosdem, vel per alios de ipsorum mandato de hæresis crimine, vel pro defensione, seu receptatione, aut favore hæreticorum, excommunicationis innodati vinculo, vel denunciati ex- Decretum.

communicati publice fuerint, bonis confiscatis ipsorum, banno publico exponatis, alias contra eos temporaliter, prout expedire videritis in fulcimentum Catholicæ Fidei, potestate vobis tradita processuri. Alioquin noveritis nos eisdem Inquisitoribus nostris litteris injunxisse, ut vos ad id per Censuram Ecclesiasticam appellatione remota compellant.

Dat. die 11. Maji 1252. Pont. An.IX. Datum Perusii quinto Idus Maji, Pontificatus nostri anno nono.

XXVII.

Promulgatio Legum, & Constitutionum contra Hæreticos, eorumque complices, & fautores, a Magistratibus, & Officialibus sæcularibus observandarum.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Potestatibus, sive Rectoribus, Consiliis, & Communitatibus Civitatum, aliorumque Locorum per Lombardiam, Romaniolam, & Marchiam Tervisinam constitutis, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

AD extirpanda de medio Populi Christiani hæreticæ pravitatis zizania, quæ abundantius solito succreverunt, superseminante illa licentius his diebus hominis inimico tanto studiosius, juxta commissam nobis sollicitudinem insudare proponimus, quanto pernicio sius negligeremus eadem in necem catholici seminis pervagari. Volentes autem, ut adversus hujusmodi nequitiæ operarios consurgant, stentque nobiscum Ecclesiæ filii, ac Orthodoxæ Fidei zelatores, Constitutiones quasdam ad extirpationem hæreticæ pestis edidimus, a vobis ut fidelibus ejusdem Fidei defensoribus exacta diligentia observandas, quæ seriatim inferius continentur. *Innocentius PP. leges a se sancitas ait contra hæreticos.*

§.1. Quo circa Universitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus singuli Constitutiones easdem conscribi vestris Capitularibus facientes, nullis inde temporibus abolendas, secundum eas contra omnem hæresim, se adversus hanc sanctam Ecclesiam extollentem, sine omissione aliqua procedatis. Alioquin dilectis filiis Priori, Provinciali, & Fratribus Inquisitoribus hæreticæ pravitatis Ordinis Prædicatorum in Lombardia, Marchia Tervisina, & Romaniola, damus nostris litteris in mandatis, ut singulos vestrum ad id per excommunicationem in personas, & interdictum in terram appellatione remota compellant. *Hæ Constitutiones Civitatum Capitularibus inscribendæ.*

Leges, & Constitutiones autem sunt hæ.

Lex 1.

§.2. Statuimus, ut Potestas, seu Rector, qui Civitati præest, vel loco alii ad præsens, aut pro tempore præfuerit in futurum, in Lombardia, Romaniola, vel Marchia Tervisina, juret præcise, & sine timore aliquo, attendere inviolabiliter, & servare, & facere ab omnibus observari toto tempore sui regiminis, tam in Civitate, vel loco sui regiminis, quam in Terris suæ ditioni subjectis, omnes, & singulas tam infrascriptas, quam alias Constitutiones, & Leges, tam canonicas, quam civiles, editas contra hæreticam pravitatem. Et super his præcise observandis recipiant a quibuslibet sibi in Potestaria, vel regimine succedentibus, juramenta. Quæ qui præstare noluerint, pro Potestatibus, vel Rectoribus nullatenus habeantur. Et quæ ut Potestates, vel Rectores fecerint, nullam penitus habeant firmitatem. Nec ullus teneatur, aut debeat sequi eos, etiamsi de sequela præstanda eis exhibuerint juramentum. Quod si Potestas, vel Rector aliquis hæc omnia, & singula servare noluerit, vel neglexerit, præter notam perjurii, & perpetuæ jacturam infamiæ, ducentarum marcharum pœnam incurrat, quæ irremissibiliter exigantur ab eo, & in utilitatem Communis integra convertantur, & nihilominus ut perjurus, & infamis, & tamquam hæreticorum fautor, de fide suspectus, officio, & honore sui regiminis spolietur; nec ulterius Potestas, seu Rector in aliquo habeatur, & de cætero ad aliquam dignitatem, vel officium publicum nullatenus assumatur. *Jurent Potestates servare leges contra hæreticos.* *Pœnæ in violatores legum*

Lex 2.

§.3. Idem quoque Potestas, seu Rector cujuslibet Civitatis, vel loci, in principio sui regiminis, in publica concione more solito congregata, banno Civitatis, vel loci supponat tamquam pro maleficio, omnes hæreticos utriusque sexus, quocumque nomine censeantur. Et teneatur bannum hujusmodi a suis prædecessoribus positum confirmare. Præcipue autem, quod nullus hæreticus, vel hæretica de cætero habitet, vel moretur, aut subsistat in Civitate, seu aliquo modo jurisdictionis, aut districtus ejusdem, & quicumque ipsum, vel ipsam invenerit, libere capiat, & capere possit impune, & omnes res ipsius, vel ipsorum eis licenter auferre, quæ sint auferentium pleno jure, nisi auferentes hujusmodi sint in officio constituti. *Hæretici Banno supponendi.*

Lex 3.

§.4. Idem quoque Potestas, seu Rector infra tertium diem post introitum regiminis sui, duodecim Viros probos, & catholicos, & duos Notarios, & duos Servitores, vel quotquot fuerint necessarii, instituere teneatur, quos Diœcesanus, si præsens extiterit, & interesse voluerit, & duo Fratres Prædicatores, & duo Minores ad hoc a suis Prioribus, si Conventus ibi fuerint eorumdem Ordinum, deputati, duxerint eligendos. *Facultas eligendi Ministros S. Inquisitionis.*

Lex 4.

§.5. Instituti autem hujusmodi, & electi possint, & debeant hæreticos, & hæreticas capere, & eorum bona illis auferre, & facere auferri per alios, & procurare hæc tam in Civitate, quam in tota ejus jurisdictione, atque districtu, plenarie adimpleri, & eos ducere, & duci facere in potestatem Diœcesani, vel Vicariorum ejusdem. *Hæretici quo ducendi.*

Lex 5.

§.6. Teneatur autem Potestas, seu Rector quilibet in expensis Communis, cui præest, facere duci eosdem hæreticos ita captos, quocumque Diœcesanus, vel ejus Vicarii in jurisdictione, vel districtu Diœcesani Episcopi, seu Civitatis, vel loci voluerit illos duci. *Ducendi vero expensis Communis.*

Lex 6.

Lex 6.

S. Inquisitionis Ministris fides habenda.

§.7. Officialibus vero prædictis plena fides de his omnibus habeatur, quæ ad eorum officium pertinere noscuntur, aliquo speciali præstito juramento, probatione aliqua in contrarium non admissa, ubi duo, vel tres, vel plures præsentes fuerint ex eisdem.

Lex 7.

Quodnam jus jurandum jurare debeant.

§.8. Porro cum Officiales hujusmodi eliguntur, jurent hæc omnia exequi fideliter, & pro posse, ac super his semper meram dicere veritatem, quibus ab omnibus, in his, quæ ad officium eorum pertinent, plenius pareatur.

Lex 8.

Facultas eorumdem qualis.

§.9. Et tam dicti duodecim, quam Servitores, & Notarii prætaxati, simul, vel divisim, plenariam præcipiendi sub pœna, & banno, quæ ad officium suum pertinent, habeant potestatem.

Lex 9.

Illorum præcepta rata, & firma sint.

§.10. Potestas autem, vel Rector teneatur habere firma, & rata omnia præcepta, quæ occasione officii sui fecerint, & pœnas exigere non servantium.

Lex 10.

Indemnes serventur.

§.11. Quod si dictis Officialibus aliquo tempore aliquod damnum contigerit, in personis, vel rebus, pro suis officiis exequendis, a communi Civitatis, vel loci, per restitutionem plenariam serventur indemnes.

Lex 11.

§.12. Nec ipsi Officiales, vel eorum hæredes possint aliquo tempore conveniri, de his quæ fecerint, vel pertinent ad eorum officium, nisi secundum quod eidem Diœcesano, & Fratribus videbitur expedire.

Lex 12.

Eorum officium sex mensibus expleatur.

§.13. Ipsorum autem officium duret tantummodo per sex menses, quibus completis Potestas teneatur totidem subrogare Officiales secundum formam præscriptam, qui prædictum officium secundum formam eamdem, in aliis sex mensibus sequentibus exequantur.

Lex 13.

Ipsorum merces unde petenda.

§.14. Sane ipsis Officialibus dentur de Camera communis Civitatis, vel loci, quando exeunt Civitatem, aut locum pro hoc officio exequendo, unicuique pro qualibet decem & octo Imperiales in pecunia numerata, quos Potestas, vel Rector teneatur eis dare, vel dari facere infra diem tertium, postquam ad eamdem redierint Civitatem, vel locum.

Lex 14.

§.15. Et insuper habeant tertiam partem bonorum hæreticorum, quæ occupaverunt, & mulctarum, ad quas fuerunt condemnati, secundum quod inferius continetur, & hoc salario sint contenti.

Lex 15.

Ad nullum aliud officium compellantur.

§.16. Sed ad nullum aliud, quod istud officium impediat, vel impedire possit, ullo modo officium, vel etiam exercitium, compellantur.

Lex 16.

§.17. Nullum etiam Statutum, conditum, vel condendum, eorum officium ullo modo valeat impedire.

Lex 17.

Quando nam, & a quibus sint amovendi.

§.18. Et si quis horum Officialium propter ineptitudinem, vel inertiam, vel occupationem aliquam, vel excessum, Diœcesano, & Fratribus supradictis visus fuerit amovendus, ipsum ad mandatum, vel dictum eorum teneatur amovere Potestas, aut Rector, & alium secundum formam præscriptam substituere loco ejus.

Lex 18.

Qualiter, si deliquerint, puniendi.

§.19. Quod si quis eorum contra fidem, & sinceritatem officii sui in favorem hæresis deprehensus fuerit excessisse, præter notam infamiæ perpetuæ, quam tamquam fautor hæreticorum incurrat, per Potestatem, vel Rectorem ad Diœcesani loci, & dictorum Fratrum arbitrium puniatur.

Lex 19.

Faveant omnes Inquisitoribus.

§.20. Potestas præterea Militem suum, vel alium Assessorem, si Diœcesanus, vel ejus Vicarius, aut Inquisitores a Sede Apostolica deputati, seu dicti Officiales petiverint, cum ipsis Officialibus mittere teneatur, & cum ipsis eorum officium fideliter exercere. Quilibet etiam si præsens in terra, vel requisitus fuerit, teneatur tam in Civitate, quam in jurisdictione, vel districtu quolibet, dare ipsis Officialibus, vel eorum sociis consilium, & juvamen, quando voluerint hæreticum, vel hæreticam capere, vel spoliare, aut inquirere: seu domum, vel locum, aut aditum aliquem introire pro hæreticis capiendis, sub vigintiquinque librarum Imperialium pœna, vel banno. Universitas autem burgi, sub pœna, & banno librarum centum, Villa vero librarum quinquaginta Imperialium pro qualibet vice solvenda in pecunia numerata.

Pœnæ in non præbentes manum auxiliarem.

Lex 20.

Vel prohibentes ne capiantur hæretici.

§.21. Quicumque autem hæreticum, vel hæreticam, captum, vel captam auferre de manibus capientium, vel capientis ausus fuerit, vel defendere ne capiatur: seu prohibere aliquem intrare domum aliquam, vel turrim, seu locum aliquem ne capiatur, & inquiratur ibidem, juxta Legem Paduæ promulgatam per Fridericum tunc Imperatorem, publicatis bonis omnibus in perpetuum relegetur, & domus illa, a qua prohibiti fuerint sine spe reædificandi funditus destruatur, & bona, quæ ibi reperta fuerint, fiant capientium, ac si hæretici fuissent ibidem inventi, & tunc propter hanc prohibitionem, vel impeditionem specialem, Burgus componat Communi librarum ducentarum, & Villa librarum centum, & vicinia tam Burgi, quam Civitatis librarum quinquaginta Imperialium, nisi infra tertium diem ipsos defensores, vel defensorem hæreticorum Potestati captos duxerint personaliter præsentandos.

Lex 21.

Magistratus captos custodiat ubi voluerint Episcopus, vel Inquisitor.

§.22. Teneatur insuper Potestas, seu Rector quilibet omnes hæreticos, vel hæreticas, qui capti amodo fuerint, per Viros Catholicos ad hoc electos a Diœcesano, si fuerit præsens, & Fratribus supradictis, in aliquo speciali carcere tuto & securo, in quo ipsi soli detineantur, seorsum a latronibus, & bannitis, donec de ipsis fuerit definitum, sub expensis communis Civitatis, vel Loci sui facere custodiri.

Lex 22.

Lex 22.

Assignantes non hæreticos pro hæreticis quomodo puniendi?

§.23. Si quandoque aliqui, vel aliquæ non hæretici pro captis hæreticis, ipsis non contradicentibus, fuerint assignati, vel si forsitan assignaverint, prædicti suppositi perpetuo carceri mancipentur, & hæretici nihilominus reddi, & assignari cogantur, & qui hunc dolum fecerint, juxta legem prædictam bonis omnibus publicatis in perpetuum relegentur.

Lex 23.

Capti infra 15. dies Inquisitorum subeant examen.

§.24. Teneatur insuper Potestas, & Rector quilibet omnes hæreticos, & hæreticas, quocumque nomine censeantur, infra quindecim dies postquam fuerint capti, Diœcesano, vel ejus speciali Vicario, seu hæreticorum Inquisitoribus præsentare, pro examinatione de ipsis, & eorum hæresi facienda.

Lex 24.

Damnatos recipiat Magistratus, ut plectantur.

§.25. Damnatos vero de hæresi per Diœcesanum, vel ejus Vicarium, seu per Inquisitores prædictos, Potestas, vel Rector, vel ejus Nuncius specialis eos sibi relictos recipiat, statim, vel infra quinque dies ad minus, circa eos Constitutiones contra tales editas servaturus.

Lex 25.

Cogantur hæretici alios hæreticos, & erroris conscios indicare.

§.26. Teneatur præterea Potestas, seu Rector omnes hæreticos, quos captos habuerit, cogere citra membri diminutionem, & mortis periculum, tamquam vere latrones, & homicidas animarum, & fures Sacramentorum Dei, & Fidei Christianæ, errores suos expresse fateri, & accusare alios hæreticos, quos sciunt, & bona eorum, & credentes, & receptatores, & defensores eorum, sicut coguntur fures, & latrones rerum temporalium, accusare suos complices, & fateri maleficia, quæ fecerunt.

Lex 26.

Domus, ubi fuerint inventi diruendæ, & Domini illarum puniendi.

§.27. Domus autem, in qua repertus fuerit aliquis hæreticus, vel hæretica, sine ulla spe reædificandi funditus destruatur: nisi Dominus domus eos ibidem procuraverit reperiri. Et si Dominus illius domus, alias domus habuerit contiguas illi domui, omnes illæ domus similiter destruantur, & bona, quæ fuerint inventa in domo illa, & in domibus illis adhærentibus, publicentur, & fiant auferentium, nisi auferentes fuerint in officio constituti. Et insuper Dominus Domus illius, præter notam infamiæ perpetuæ, quam incurrat, componat Communi Civitatis, vel loci quinquaginta libras Imperiales in pecunia numerata, quam si non solverit, in perpetuo carcere detrudatur. Burgus autem ille, in quo hæretici capti fuerint, vel inventi, componat Communi Civitatis libras centum: & Villa libras quinquaginta, & vicinia tam Burgi, quam Civitatis libras quinquaginta Imperialium in pecunia numerata.

Lex 27.

Quid de fautoribus hæreticorum.

§.28. Quicumque vero fuerit deprehensus dare alicui hæretico, vel hæreticæ, consilium, vel auxilium, seu favorem, præter aliam pœnam superius, & inferius prætaxatam, ex tunc ipso jure in perpetuum sit factus infamis, nec in publica officia, seu consilia, vel ad eligendos aliquos ad hujusmodi, nec ad testimonium admittatur, sit etiam intestabilis, ut nec testamenti liberam habeat factionem, nec ad hæreditatis successionem accedat. Nullus præterea ei super quocumque negotio, sed ipse alii respondere cogatur. Quod si forte Judex extiterit, ejus sententia nullam obtineat firmitatem, nec causæ aliquæ ad ejus audientiam perferantur. Si fuerit Advocatus, ejus patrocinium nullatenus admittatur. Si Tabellio instrumenta confecta per ipsum, nullius penitus sint momenti. Credentes quoque erroribus hæreticorum tamquam hæretici puniantur.

Lex 28.

Hæreticorum nomina describenda, & publicanda.

§.29. Teneatur insuper Potestas, seu Rector, nomina Virorum omnium, qui de hæresi fuerint infamati, vel banniti, in quatuor libellis unius tenoris facere annotari: quorum unum commune Civitatis, vel Loci habeat, & alium Diœcesanus, & tertium Fratres Prædicatores, & quartum Fratres Minores, & ipsorum nomina ter in anno, & in concione publica solemniter faciat recitari.

Lex 29.

Eorum filii ad officia inabiles.

§.30. Teneatur quoque Potestas, seu Rector, filios, & nepotes hæreticorum, & receptatorum, defensorum, & fautorum diligenter investigare, eosque ad aliquod officium publicum, seu consilium nullatenus admittere in futurum.

Lex 30.

Magistratus det Inquisitoribus Assessorem in auxilium.

§.31. Teneantur præterea Potestas, seu Rector, unum de Assessoribus suis, quem elegerit Diœcesanus si fuerit præsens, & Inquisitores prædicti ab Apostolica Sede dati, mittere cum eis quandocumque voluerint, & in jurisdictione Civitatis, atque districtu. Qui Assessor, secundum quod prædictis Inquisitoribus visum fuerit, ibi tres, aut plures boni testimonii viros, vel totam viciniam, si eis videbitur, jurare compellat; quod si quos ibidem hæreticos sciverint, vel bona eorum, quod si quos occulta conventicula celebrantes, seu a communi conversatione fidelium vita, & moribus dissidentes, vel credentes, aut defensores, seu receptatores, vel fautores hæreticorum, eos dictis Inquisitoribus studeant indicare. Ipse autem Potestas contra accusatos procedat secundum Leges quondam Friderici tunc Imperatoris Paduæ promulgatas.

Lex 31.

Infra decem dies post accusationem pœnæ contra reos exequendæ.

§.32. Teneatur insuper Potestas, seu Rector in destructionem domorum, & condemnationibus faciendis, & in rebus inventis, vel occupatis consignandis, & dividendis, de quibus superius dicitur, infra decem dies, postquam accusatio facta fuerit, hæc omnia exequi cum effectu; & condemnationes omnes in pecunia numerata infra tres menses exigere, & dividere illas, sicut inferius continetur, & eos qui solvere non poterint, banno maleficii supponere, & donec solvant, in carcere detinere; alioquin pro his omnibus, & singulis syndicetur, sicut inferius continetur, & insuper teneatur unum de Assessoribus, quemcumque Diœcesanus, vel ejus Vicarius, & dicti Inquisitores hæreticorum voluerint, ad hæc peragenda fideliter assignare, & mutare pro tempore, si eis visum fuerit opportunum.

Lex 32.

Pœnæ prædictæ nullo modo relaxentur

§.33. Omnes autem condemnationes, vel pœnæ, quæ occasione hæresis factæ fuerint, neque per concionem, neque per consilium, ne-

que ad vocem populi ullo modo, aut ingenio, aliquo tempore valeant relaxari.

Lex 33.

Quid de bonis Hæreticorum.

§.34. Teneatur insuper Potestas, seu Rector omnia bona hæreticorum, quæ per dictos Officiales fuerint occupata, seu inventa, & condemnationes pro his exactas dividere tali modo. Una pars deveniat in Commune Civitatis, vel Loci: secunda in favorem, & expeditionem Officii detur Officialibus, qui tunc negotia ipsa peregerint: tertia ponatur in aliquo tuto loco, secundum quod dictis Diœcesano, & Inquisitoribus videbitur reservanda, & expendenda per consilium eorumdem in favorem fidei, & ad hæreticos extirpandos, non obstante hujusmodi divisioni Statuto aliquo, condito, aut condendo.

Lex 34.

Cavet ne rescindantur Statuta.

§.35. Si quis autem de cætero aliquod istorum Statutorum, aut Constitutionum attentaverit delere, diminuere, vel mutare, sine auctoritate Sedis Apostolicæ speciali, Potestas, seu Rector, qui pro tempore fuerit in illa Civitate, vel Loco, teneatur eum tamquam defensorem hæreticorum publicum, & fautorem, secundum formam præscriptam perpetuo publice infamare, atque punire in libris quinquaginta Imperialium in pecunia numerata, quam si exigere non potuerit, eum maleficii banno supponat, de quo eximi non valeat, nisi solverit duplam dictæ pecuniæ quantitatem.

Lex 35.

De eisdem observandis providet.

§.36. Teneatur sane Potestas, seu Rector infra decem dies sui regiminis syndicare præcedentem proxime Potestatem, vel Rectorem, & ejus etiam Assessores, per tres Viros Catholicos, & fideles, electos ad hoc per Diœcesanum, si fuerit præsens, & per Fratres Prædicatores, & Minores de omnibus his, quæ in Statutis istis, seu Constitutionibus, & Legibus contra hæreticos, & eorum complices editis continentur, & punire ipsos si excesserint, in omnibus, & singulis, quæ omiserint, & cogere restituere de propria facultate; non obstante si per aliquam licentiam consilii, vel alterius cujuslibet a syndicatione fuerint absoluti.

Lex 36.

§.37. Jurabunt autem prædicti tres Viri bona fide syndicare præfatos de omnibus supradictis.

Lex 37.

Statuta his contraria irritat.

§.38. Cæterum teneatur Potestas, seu Rector cujuslibet Civitatis, vel Loci, delere, seu abradere penitus de Statutis, vel Capitularibus communis, quodcumque Statutum, conditum vel condendum, inveniatur contradicere istis Constitutionibus, seu Statutis, & Legibus quomodolibet obviare: & in principio, & in medio sui regiminis, hæc Statuta, seu Constitutiones, & Leges in publica concione solemniter facere recitari; & etiam in aliis locis extra Civitatem suam, vel Locum, sicut Diœcesano, seu Inquisitoribus, & Fratribus supradictis visum fuerit expedire.

Lex 38.

Hæc autem quatuor in libris describenda.

§.39. Porro hæc omnia Statuta, seu Constitutiones, & Leges, & si quæ aliæ contra hæreticos, & eorum complices, tempore aliquo auctoritate Sedis Apostolicæ conderentur, in quatuor voluminibus unius tenoris debeant contineri: quorum unum sit in Statutario communis cujuslibet Civitatis, secundum apud Diœcesanum, tertium apud Fratres Prædicatores, quartum apud Fratres Minores, cum omni sinceritate serventur, ne possint per falsarios in aliquo violari.

Datum Perusii Idibus Maji, Pontificatus nostri anno nono.

Dat. die 15. Maji 1252. Pontific. Anno IX.

Sequitur declaratio dictæ Constitutionis.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Fratribus Ordinis Prædicatorum, Inquisitoribus hæreticæ pravitatis in Provincia Lombardiæ, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Cum in Constitutionibus nuper a nobis contra hæreticos promulgatis, inter alia contineri dicatur expresse, ut domus, in qua hæreticus, vel hæretica inventus fuerit, ac ei contiguæ, si fuerint ejusdem Domini, sine spe reparationis funditus destruantur, nostro petistis certificari responso, quid sit de turribus in casu hujusmodi observandum.

Quod de hæreticor. domibus statutum est intelligendum etiam de turribus.

§.2. Ad quod breviter respondemus, quod nostræ intentionis extitit, & existit, ut in eo casu, idem in turribus, & in domibus judicium observetur.

§.3 Lignamina vero, lapides, & tegulas domorum, & turrium, quæ taliter destruentur, eo modo distribui decernimus, quo res alias ibidem inventas dividi mandamus in Constitutionibus antedictis.

Datum Anagniæ quarto Kalendas Augusti, Pontificatus nostri anno duodecimo.

XXVIII.

Ecclesia Sanctæ Mariæ de Ara-Cœli in Urbe, ac Monasterium prope illam constitutum Fratribus Ordinis Minorum Sancti Francisci conceditur.

Ex Vvadding. nov. edit. Tom. 3. pagin. 509.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Ministro, & Fratribus Minoribus Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Capitolio in Urbe.

Exordium.

Is, quæ auctoritate nostra provide facta sunt, libenter adjicimus Apostolici muniminis firmitatem, ut intemerata consistant, quæ nostro sunt præsidio communita. Cum enim sicut ex parte vestra fuit propositum coram nobis, olim Venerabili Fratri R. Ostien., & Vellitren. Episcopo, & dilecto filio nostro S. Tituli Sanctæ Mariæ Transtyberim Presbytero Cardinali tunc Vicario nostro in Urbe nostris dederimus litteris in mandatis, ut Ecclesiam, & Monasterium Sanctæ Mariæ de Capitolio in Urbe, tunc Ordinis Sancti Benedicti, de quibus duxeramus vobis de Fratrum nostrorum consilio providendum cum hortis, & aliis appendiciis suis sitis juxta Monasterium ipsum auctoritate nostra vobis assignarent, ac vos in corporalem possessionem inducerent, & tuerentur

Mandatum PP. de Minoritis in Monasterium de Ara-Celi immittendis.

tur inductos contradictores, & rebelles per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita, compescendo; Idem Episcopus, & Cardinalis vobis dictum Monasterium cum eisdem hortis, & appendiciis auctoritate hujusmodi assignantes vobisque inductis in corporalem possessionem ipsorum, ne super prædictis appendiciis posset in posterum ab aliquo dubitari, inspecto privilegio fel. rec. Anacleti Papæ Prædecessoris nostri in quibus ipsius Monasterii termini, & appendicia plenius limitantur, provida, & diligenti deliberatione super his habita præfatum Monasterium cum suis appendiciis, & limitibus describendo, ea juxta ejusdem privilegii tenorem cæteris finibus designarent, prout in ipsorum Episcopi, & Cardinalis litteris confectis exinde, quas de verbo ad verbum præsentibus inseri fecimus, plenius continetur.

Mandata Pontificis adimplent Delegati.

Nos igitur vestris supplicationibus inclinati quod ab eisdem Episcopo, & Cardinali factum est in hac parte ratum, & gratum habentes, id auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus, eadem auctoritate tradentes, & concedentes in perpetuum Cardinali, qui pro tempore fuerit Gubernator vestri Ordinis directum Dominium plenum, & possessionem eorumdem appendiciorum, omnibus quæcumque temporaliter obveniant de eisdem Parochia, & Parochianis Sanctæ Mariæ de Capitolio, Sedi Apostolicæ, ac nostro beneplacito reservatis; necnon, & statuentes quod liceat vobis in ipsis appendiciis, & per ipsas Domos, Officinas, Hortos, Vias, Plateas, & alias commoditates facere vobis utiles, & honestas ubicumque, quandocumque, & qualitercumque videritis expedire, nec aliquis, cui census hujusmodi in posterum conferri contigerit, occasione non soluti, vel solvendi census, quos quantum ad eam partem ipsorum appendiciorum, quam in hujusmodi usus vestros convertendam duxeritis, penitus annullamus, vos super hoc possit aliquatenus impedire.

Innocentius hæc confirmat, Card. Protectori Ordinis ejusdem Monasterii appendicia adjudicando.

Tenor autem litterarum ipsarum talis est: Miseratione Divina R. Ostien., & Vellitren. Episcopus, & S. Tituli Sanctæ Mariæ Transtyberim Presbyter Cardinalis Viris Religiosis dilectis in Christo . . . Ministro . . . Custodi . . . . Guardiano, & aliis Fratribus Minoribus in Urbe morantibus, salutem, & sinceram in Domino charitatem, Mandatum Apostolicum recepimus in hunc modum: Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri . . . . Episcopo Ostien., & dilecto filio S. Tituli Sanctæ Mariæ Transtyberim Presbytero Cardinali Vicario nostro in Urbe, salutem, & Apostolicam Benedictionem. Lampas insignis cœlestium exemplarium adornata fulgoribus rutilans in Domo Dei corusco sydere novæ lucis, quam ad illuminationem Fidei divini cultus augumentum, & Sponsæ Christi multiformem pulchritudinem ampliandam in dilectis filiis Fratribus Ordinis Minorum Religiosæ institutionis redivivus fervor accendit, illic præsertim in serie luminarium Ecclesiastici firmamenti habere non debet incongruam situs incommodi stationem, ubi providentia disponente divina primitiva surgentis Ecclesiæ fundamenta quiescunt, & per individuos paris triumphi comites sublimitas eminet Apostolici Principatus. Cum itaque ab ejusdem Ordinis Fratribus in Urbe degentibus diversa ibidem loca, & ipsorum habitationi minus accommoda incolantur nos eisdem, quorum approbata suis Fratribus, & clara Religio intimis Ecclesiasticæ maternitatis amplexibus est fovenda, de Fratrum nostrorum consilio locum idoneum decrevimus providendum, ubi pariter in continuæ charitatis solatio conviventes pacificis studiis commodius, atque gloriosius intendere valeant pacis humiles professores. Quo circa discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus Monasterium Sanctæ Mariæ de Capitolio in Urbe Ordinis Sancti Benedicti cum hortis, & aliis suis appendiciis, juxta illud, necnon libris, & ornamentis ipsius, auctoritate nostra eisdem Fratribus ibidem sub Ordinis sui observantia domino servituris in usus perpetuos assignantes, eos in prædictorum possessionem corporalem inducere, ac inductos defendere procuretis; amotis idem Monachis, qui sunt ibi, & per alia Ordinis sui Monasteria congrue collocatis, contradictores per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo, non obstante Apostolicæ Sedis indulgentia quibuscumque concessa, quod excommunicari, aut interdici, aut suspendi absque mandato nostro non possint, aut quavis alia per quam mandati hujusmodi effectus impediri super iis valeat, vel differri, & de qua plenam, vel de verbo ad verbum oportеat in litteris nostris fieri mentionem. Quod si non ambo iis exequendis potueritis interesse, alter vestrum ea nihilominus exequatur. Datum Lugduni sexto Kalendas Julii Pontificatus nostri Anno septimo.

Litteræ Delegatorum executoriales.

Litteræ Præceptoriæ Papæ Delegatis.

Monasterium de Ara-Cœli Minoritis dandum.

Cum igitur vobis, & in vobis Ordini Fratrum Minorum, secundum tenorem mandati Apostolici Ecclesiam, Monasterium, & locum Sanctæ Mariæ de Capitolio, cum Domibus, & appendiciis suis per Venerabilem Fratrem Episcopum Esculan. & Viros providos, & discretos Joan. de Civitella Domini Papæ Cappellanum, & B. Sanctorum Cyri, & Joannis Archipresbyterum, Joannem Rogerii Basilicæ Principis Apostolorum, & Andream Buccabellam Sanctæ Mariæ Majoris de Urbe Canonicos jusserimus assignari, ac ipsi secundum tenorem mandati Apostolici, & nostri ea vobis assignaverint sine mora ne de ipsis appendiciis, sicut frequenter in similibus agitur, ab aliquibus videlicet, quæ sint illa in posterum dubitetur, diligenti collatione, ac deliberatione inter nos habita, viso quoque, ac diligenter inspecto, & a nobis considerato perspicaciter, & plenius intellecto privilegio felicis recordationis Domini Anacleti Papæ Secundi, in quo jura Monasterii continentur, quod continet in hunc modum. Anacletus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto in Christo filio Joanni Abbati Sanctæ Dei Genitricis, & Virginis Mariæ, Sanctique Joannis Baptistæ in Capitolio, suisque successoribus regulariter promovendis in perpetuum. Quod in Apostolicæ Sedis administratione, licet indigni, constituti judicemur, Religiosorum Virorum piis petitionibus, justo benignitatis intuitu assensum nos præbere convenit, quatenus, quæ religionis prospectu postulata cernuntur, nostræ concessionis vigore clarescant, ac firma in posterum perpe-

Sequuntur Litteræ Delegatorum.

Anacleti PP. Litteræ, quibus hoc Monasterium Monachis Benedictinis conceditur.

petuitate serventur. Tuis igitur dilecte in Christo filii Joannes Abbas, & Fratrum tuorum precibus annuentes, commisso tibi ejusdem Dei Genitricis Monasterio, concedimus, & confirmamus totum Montem Capitolii in integrum, cum Casis, Cryptis, Cellis, Curtibus, Hortis, Arboribus fructiferis infructiferis, cum Porticu Cancellariæ, cum terra ante Monasterium, qui locus nundinarum vocatur, cum parietibus, petris, & columnis, & omnibus ad eum generaliter pertinentibus; qui istis finibus terminatur à primo latere Via publica, quæ ducit per clivum argentarii, qui nunc descensus Leonis Prothi appellatur: ab alio latere Via publica, quæ ducit sub Capitolium, & exinde descendit per limitem, & appendicem super Hortos, quos olim Ildebrandus, & Joannes Diaconus, & hæredes Joannis de Guinico tenuerunt usque ad templum majus, quod respicit super Alefantum: a tertio latere Ripæ, quæ fuit super Fontem de Macello, & resolventes se per appendices suas super Canapara, usque in Carnarium Sancti Theodori, a quarto vero latere ab eodem Carnario ascendit per caveam, in qua est petra versificata, exinde descendit per hortum Sancti Sergii, usque in hortum, qui est sub Cancellaria veniens per gradus centum usque ad primum affinem. Circa vero eumdem montem concedimus, & confirmamus tibi, tuisque successoribus Domos, Casalinas, Cryptas, Ergasteria in mercato, totum Montem prædictum Capitolii in integrum, & cætera omnia, quæ in monte, vel circa montem sunt, juxta tenorem præfati privilegii supradictum. Appendicia prætacta fore intelligimus, dicimus, & tenore præsentium declaramus concedentes, ut sicut ea præfatum Monasterium retroactis temporibus possedit, & habuit de consuetudine, & de jure, vel de aliquo privilegio speciali, possit eadem Ecclesia Sanctæ Mariæ de Capitolio vobis in ea existentibus cum omni jure prædicta omnia licite perpetuo possidere. Non intendentes per hanc interpretationem, seu declarationem prætactæ Ecclesiæ novum jus dare, sed vetus tantummodo conservare, sine omni præjudicio juris illorum, qui infra prædictos confines tenuerunt hactenus, vel nunc tenent, in cujus rei testimonium, & memoriam habendam in posterum præsenti scripto nostro fecimus, apponi sigilla. Datum decimoquarto Kalendas Decembris Pontificatus Domini Innocentii Papæ Quarti Anno VIII.

Antiqui Monasterii hujus termini.

Hæc omnia Minoritis conceduntur.

Clausulæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostræ confirmationis, & concessionis paginam infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Perusii secundo nonas Julii Pontificatus Nostri Anno Decimo. *Dat. die 6. Julii 1252. Pont. An. X.*

XXIX.

De cautione præstanda a fautoribus hæreticorum, ad fidem redeuntibus, & de applicatione pœnarum, in casu contraventionis statutum ab Albanensi Episcopo confirmat.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Priori Provinciali Ordinis Prædicatorum, & Inquisitoribus hæreticæ pravitatis in Lombardia, Romandiola, Marchia Anconitana, & Tervisina, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Cum Venerabilis Frater noster Albanensis Episcopus auctoritate nostra super extirpatione pravitatis hæreticæ inter alia duxerit statuendum, ut Inquisitores hæreticorum in Provincia Lombardia, a credentibus, fautoribus, receptatoribus, & defensoribus hæreticorum ad obedientiam Ecclesiæ redeuntibus, sub pœna pecuniaria cautionem exigerent, quod Fidem Catholicam firmiter teneant, & ulterius favorem aliquem hæreticis non impendent, & nos Statutum hujusmodi approbaverimus, ex abundanti ut firmior vester maneat in hac parte processus, prædicta vobis, & his, quos in hujusmodi contigerit ministerio subrogari auctoritate præsentium duximus committenda.

Datum Perusii quarto Kalendas Februarii, Pontificatus nostri anno decimo. *Dat. die 29. Januar. 1253. Pont. An. X.*

XXX.

Archiepiscopis, & Episcopis, ut ex mulcta pecuniaria hæreticorum Inquisitoribus sumptus suppeditent.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus fratribus, Archiepiscopis, & Episcopis per Lombardiæ Provinciam constitutis, præsentes litteras inspecturis, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Cum per nostras vobis mandemus litteras, ut hæreticorum credentes, fautores, receptatores, & defensores, qui post præstitam cautionem, quod Fidem Catholicam firmiter teneant, & ulterius hæreticis favorem aliquem non impendant, in id quod abjuraverant, sunt relapsi, & quos in posterum relabi forte contigerit, ad solvendam pœnam ab ipsis promissam, juxta ordinationem Venerabilis Fratris nostri Albanensis Episcopi auctoritate Apostolica factam, per Censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compellatis: fraternitati vestræ per scripta Apostolica mandamus, quatenus de his, quæ taliter recipere vos continget, dilectis filiis Priori Provinciali Ordinis Prædicatorum, & Inquisitoribus hæreticæ pravitatis in Lombardia, Romaniola, Marchia Anconitana, & Tervisina, & substituendis eisdem, in expensis providere curetis ad Inquisitionis hujusmodi officium opportunis,

Datum Perusii tertio Kalendas Februarii, Pontificatus nostri anno decimo. *Dat. die 30. Januar. 1253. Pont. An. X.*

XXXI.

Canonizatio Sancti Petri Martyris Veronensis, Professoris Ordinis Fratrum Prædicatorum, & Institutio suæ Festivitatis pro die 29. mensis Aprilis.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus universis Archiepiscopis, & Episcopis, ac dilectis filiis Abbatibus, Prioribus, Archidiaconis, Decanis, Archipresbyteris, & aliis Ecclesiarum Prælatis, ad quos litteræ istæ pervenerint, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium. MAgnis, & crebris declarata prodigiis Christianæ Fidei rectitudo, jam novo Sancti novi decorata martyrio, signorum recentium fulgore coruscat; & multis hactenus roborata portentis, nunc singularium miraculorum signis confirmatur. Ecce de instanti, & moderno Fidei pugile, nova gaudia prodeunt, triumphalia signa notescunt, vox fusi sanguinis intonat, incluti Martyris tuba clangit, terra non silet sudans aspersione cruoris, resonat regio nobili prædita bellatore, ipsemetque gladius parricida proclamat. Hæc sunt certe certa Fidei sacræ indicia, hæc ipsius idonea testimonia, hæc ejus dignissima munimenta. Propter quod lætati sunt cœli, & terra in tanti perceptione gladii pariter exultavit. Grandis adest Matri Ecclesiæ causa lætitiæ; multa ei materia jucunditatis advenit. Habet unde Domino canticum novum cantet, unde immensæ laudis hymnum referat Deo suo. Habet plebs Catholica unde plaudat, levatis Altissimo manibus, sonoris jubilet vocibus, & lætis animis jucundetur. Habet Christiana concio, unde devotas Conditori concinat cantiones. De horto siquidem Fidei, nuper in mensam Regi æterno dulcis allatus est fructus. De Vinea Ecclesiæ in regium calicem affluens noviter liquor influxit. Quoniam fæcundus palmes hostili mucrone concisus, habuit plus humoris, quia cohæsit pressius vivæ viti. De Prædicatorum Ordine florido prodiit rosa rubens, quæ regalibus oblata conspectibus, intulit suavitatem odoris. De hujus Ecclesiæ fabrica electus est lapis, qui pressura, & contusione politus, decenter supernis ædibus est insertus. In cœlesti quoque rosario flos amænus, rubro colore rutilans, nunc est natus in mundo, & candido Sanctorum Collegio, novum munditiæ lilium est exortum. Unde factum est magnum in cœlo gaudium, exultantibus Sanctis omnibus, & solemnitatem agentibus tanti festi.

B. Petri Vita commendatur. §.1. Sane Beatus Petrus de Ordine Fratrum Prædicatorum Lombardus origine, prudenter attendens dolosi Mundi fallacias, & devia sæculi defluentis (cujus blanditiis quis læditur, cum lenitur) cum ab his in adolescentiæ annis provide declinasset, vitæ semitam eligens tutiorem, ut a lubricis caute pede retracto, firmis posset incedere gressibus, ad divina obsequia se totaliter transtulit, in evangelicæ institutionis observantiam cuncta sua convertens studia, & universas dirigens actiones, rectum & lucidum callem sequens, salubrem videlicet ipsius Ordinis regulam, per quam regi valeret, & dirigi, duci etiam, & induci ad speratam requiem post laborem.

§.2. In qua utique triginta fere annorum spatio, fultus caterva Virtutum, Fide præambula, Spe astante, comite Charitate, sic prævaluit, & profecit, circa ipsius maxime defensionem Fidei (pro qua totus ardebat) quod contra illius diros hostes, mente intrepida, ferventique spiritu, continuum certamen exercens, suum tandem agonem diutinum (victrici superante martyrio) feliciter consummavit. Et sic ipse Petrus, firmus in petra Fidei, petra demum passionis allisus, ad Petram Christum digne laureandus ascendit. Porro ne sacra suorum actuum vos exempla prætereant, aliqua de vita ejus ad instructionem, & profectum audientium, referamus. Per triginta annos in Ordine Prædicat. vixit.

§.3. Ipse namque veritatis filius, & bonitatis alumnus, conversatione conspicuus, spectabilis fama, & opinione mirabilis, miro præfulsisse nitore munditiæ, virginitatem integre custodisse; nec mentis habuisse, nec corporis corruptelam, & nullius mortalis criminis sensisse contactum, firma suorum Confessorum assertione monstratur. Et quia servus delicate nutritus protervit in Dominum, carnem suam, assidua cibi, & potus parvitate, restrinxit. Ne vero per ocii desidiam, hostilibus pateret insidiis, in justificationibus Domini exercebatur assidue, ut eo circa licita totaliter occupato, locum in ipso illicita non haberent, & a spiritualibus nequitiis tutus esset. Nocturna quidem silentia humanæ deputata quieti, post dormitionem brevem, decurrebat in studiis lectionum, & somni tempus vigiliis occupabat. Dies autem impendebat commodis animarum, vel sedulis imminendo prædicationibus, vel confessionum audientiæ insistendo, aut hæreticum dogma pestiferum validis rationibus confutando, in quibus specialis dono gratiæ noscitur claruisse. Devotione insuper gratus, humilitate lenis, obedientia placidus, benignitate suavis, pietate compatiens, patientia constans, charitate præstabilis, & in cunctis morum maturitate compositus, alios profusis virtutum aromatibus attrahebat. Fervens quoque amator Fidei, cultor præcipuus, propugnator ardentior, sic animo suo illam impresserat, sic se totum in illius manciparat obsequium, quod quæque ipsius verba, & opera, virtutem fidei redolebant. Cujus dulcedinem, lingua ejus velut redundans favus, copiose distillans, semper illius documenta suavia propinabat. Ipsius virtutes recensentur.

§.4. Pro hac inquam mortem subire cupiens, hoc principaliter a Domino, attentis & crebris supplicationibus postulasse probatur, quod non sineret eum ex hac luce migrare, nisi sumpto pro illa calice passionis. Unde, quia meruit tantus athleta, specialem palmam de pugna tam strenua reportare, ac in cœlestem patriam, sertis præsignitus roseis, introire, cum de Civitate Cumana, ubi Fratrum sui Ordinis ibi morantium Prior erat, Mediolanum pergeret, pro exequenda inquisitione contra Hæreticos sibi ab Apostolica Sede commissa, (sicut in publica prædicatione prædixerat) quidam de ipsorum hæreticorum credentibus, prece illorum inductus, & precio, in eum iter salutaris propositi prosequentem funestus insiliit. In Quam ardenter martyrium expetierit. Ubi nam passus sit.

agnum

agnum utique lupus, ferus in mitem, in pium impius, furibundus in mansuetum, & in modestum effrænus, profanus in Sanctum, præsumit insultum, exercet conatum, mortem intentat. Sacrum autem illius Caput gladio crudeliter impetens, diris in ipso impressis vulneribus, & satiato sanguine justi ense, venerandum illum non divertentem ab hoste, sed exhibentem se protinus hostiam, & cæsoris substinentem in patientia truces ictus, dimisit (spiritu petente superna) in ipso loco passionis occisum. Ipso quoque sacrilego, percussuras in Christi Ministrum geminas inculcante, ille non querulosa voce murmurans, sed sufferens omnia patienter, suum Domino spiritum commendabat, dicens: In manus tuas Domine commendo spiritum meum. Symbolum etiam cæpit dicere Fidei, cujus nec in hoc articulo desiit esse præco, prout ipse nefandus, qui a fidelibus captus fuit, & quondam Frater Dominicus, qui comes illius erat, & ab ipso lictore percussus, diebus aliquibus supervixit, postea retulerunt. Sic granum frumenti cadens in terram, postea in infidelium manibus compressum, & mortuum, uberem consurgit in spicam. Sic botrus in torculare calcatus, liquoris redundat in copiam. Sic triticum attritum in area, in dominicum horreum, excussa palea, deportatur. Sic aromata pilo contrita, odorem plenius circumfundunt. Sic inquam Regnum Cœlorum a violentis percipitur. Sic per Fidem a Sanctis regna sublimia devincuntur. O quam insigne martyrium, quod titulus tam gloriosus illustrat. Pro defensione namque, ac exaltatione Catholicæ Fidei, & assertione obedientiæ Romanæ Ecclesiæ, Vir ille venerabilis acerrimam mortem tulit. Hic in Ecclesia tamquam sydus radians, & lumine fidei, & gratia prædicationis emicuit. Hic jam in Cœlo, quasi luminare conspicuum, & splendore gloriæ, & multorum coruscatione signorum effulget. Quia non vult Dominus, ipsius abscondere sanctitatem, nec meritorum suorum virtutem supprimere in occulto; sed inter lucentia Sanctorum candelabra, manifestius exaltare, ut omnibus, qui in Ecclesiæ domo habitant, proferat clarum lumen.

Symbolum Fidei in extremo spiritu recitat.

Quæ viventem ipsum commendarunt, miracula percurrit.

§ 5. Nam nec in vita latere sic potuit, quin miraculorum claritate pateret. Cujusdam etenim nobilis filium, præ nimio, & horribili totius gulæ tumore, nec loqui, nec spirare valentem, levatis ad Deum manibus, & Crucis in eum facto signaculo, illoque accipiente ipsius cappam, & infirmo supponente loco, sanavit. Idem quoque nobilis, vehementi postmodum corporis torsione gravatus, credens, & metuens exinde sibi mortis imminere discrimen, cappam ipsam, quam ex tunc conservaverat, reverenter fecit afferre. Qua suo apposita pectori, mox vermem quemdam duo habentem capita, & pilorum densitate villosum, evomuit, plena liberatione secuta. Cuidam etiam juveni muto, immisso digito in os ejus, suæque linguæ soluto ligamine, beneficium loquelæ concessit. Hæc, & alia plura, dum viveret, dignatus est per eum Dominus operari.

Post mortem patrata recenset.

§. 6. Post mortem vero ipsius, lampades ad sepulchrum ejus venerabile dependentes, pluries per seipsas absque omni humano studio, & ministerio, divinitus sunt accensæ. Quia conveniens nimis erat, ut, quoniam igne, ac lumine Fidei excellenter claruerat, singulare de ipso, ignis, & luminis miraculum appareret. Quidam autem dum vesceretur cum aliis, & illius sanctitatem, & miracula depravaret, sumpto quodam sub hac attestatione morsello, quod cum non posset, si circa hæc delinqueret transglutire, sentit mox ipsum gutturi suo sic hærentem, ut illum educere, vel inducere non valeret. Quare illico pœnitens, & jam vultus mutato colore, quasi sentiens vicinæ mortis eventum, facto intra se voto, quod linguam de cætero ad talia non laxaret, fuit protinus illo evomito, liberatus. Hydropica quædam ad locum passionis ipsius, auxilio Viri perveniens, fusa ibi oratione, sanitatem integram mox accepit. Obsessas a dæmonibus longo tempore mulieres, Martyr ipse, dejectis illis cum multo sanguinis vomitu de corporibus, liberavit. Febres expulit, languores curavit plurimos, & diversos. Cujusdam sinistræ manus digitum, ex morbo fistulæ plurium foraminum concavitate defossum, mira consolidatione sanavit. Quidam insuper puer ex casu gravissimo sic oppressus, ut motu, & sensibus penitus destitutus, tamquam mortuus deflteretur, mox apposita de terra suo pectori sacro ejusdem Martyris cruore contacta, incolumis exurrexit. Quædam cujus carnem cancer edax sedula corrosione vorabat, linitis hujusmodi terra vulneribus est curata. Alii etiam diversis infirmitatibus occupati, qui sepulchrum ejus, in vehiculis, & aliis substentaculis adierunt, exinde postmodum plena incolumitate recepta, sine aliquibus subsidiis rediere. Ad hæc, magna hæreticorum, & ipsorum credentium multitudo, cum tantam Fidei adverterent efficaciam, & ad eam tot certis, & apertis signorum indiciis, tamquam quibusdam clamantibus præconibus, vocarentur, nec possent quasi tam validæ illorum instantiæ non parere, ad ipsius lucem Fidei de sui erroris nubilo est conversa. Quid plura? his & quam multis aliis miraculis gloriosis magnificavit Dominus Sanctum suum, & colendum exhibuit universis.

Quanta exultare lætitia debeat Ecclesia.

§. 7. Lætetur itaque totus fidelium cœtus, & laudum carmina Deo concinat alta voce, quod a suis tamquam Christi cohæredibus mansiones cœlicæ possidentur. Exultet Mater Ecclesia, quod palmes suus, quem in agro Fidei plantavit, & coluit, in cœleste plantarium est translatum. Gaudeat & insignis Fratrum Prædicatorum Ordo, quod ex eo prosilit stella micans, cujus fulgentes radii, in lumen hic peregrinantium diffunduntur.

Hæreticorum fallaciæ ex hoc omnibus manifestæ.

§. 8. Erubescant fallaces hæretici, evangelicæ quidem falsarii veritatis, quod sua mendacii commenta vilescunt, & convalescunt Catholica, & Apostolica documenta. Obmutescant dolosa ipsorum labia, & impudentes frontes decidant jam confusæ, cum ille, cujus veracem instructionem, & salutaria monita renuebant, cuique mortis intulere supplicium, in Cœlo jam regnet inter agmina Beatorum. Et mirum, cum aperte conspiciant Dei Ecclesiam talibus fulciri columnis, talibus parietibus circumcingi, talibus consurgere incrementis, talibus propugnaculis communiri, talibus defensari patronis, talibus miraculis illustrari; quod nihilominus in noctis tenebris, & mortis caligine gradiun-

diuntur, quodque a suis oculis, squamas non abjiciunt cœcitatis, ut verum lumen videant, & sequantur.

SS. Canoni adscribitur. §.9. Cœterum quia convenit, ut quem Dominus in Cœlo magnificat, Mundus colat, Nos de sanctitate vitæ, ac veritate miraculorum ipsius Martyris inquiri fecimus diligenter. Et quia post inquisitionem solertem, studiosam examinationem, & discussionem solemnem, plura & majora de ipso comperimus, quam insinuata fuissent, eum de communi fratrum nostrorum, & Prælatorum omnium, tunc apud Sedem Apostolicam existentium, consilio & assensu confisi, de Omnipotentis Dei virtute, auctoritate quoque Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus, ac nostra, Sanctorum Martyrum cathalogo duximus adscribendum.

29. Aprilis festum ipsius celebrandum. §.10. Ideoque Universitatem vestram monemus, & hortamur attente, per Apostolica scripta vobis præcipiendo mandantes, quatenus tertio Kalendas Maji Festum ejusdem devote, ac solemniter celebretis, & faciatis a vestris subditis veneratione congrua celebrari; Ut pia ejus intercessione, & hic a noxiis protegi, & in futuro sempiterna consequi gaudia valeatis.

Indulgentia conceditur visitantibus ejus sepulchrum. §.11. Et ut ad venerabile ipsius Sepulchrum ardentius, & affluentius Christiani Populi confluat multitudo, ac celebrius ejus Martyris colatur festivitas, omnibus vere pœnitentibus, & confessis, qui cum reverentia illuc in eodem Festo annuatim accesserint, ipsius suffragia petituri, de Omnipotentis Dei misericordia, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, annum unum, & quadraginta dies; accedentibus vero annis singulis ad prædictum Sepulchrum infra ejusdem Festi quindenam, quadraginta dies, de injuncta sibi pœnitentia misericorditer relaxamus.

Dat. die 24. Martii 1253. Pont. An.X. Datum Perusii, nono Kalendas Aprilis, Pontificatus nostri anno decimo.

XXXII.

Edidit Empolus in Bullar. Ordinis. Confirmatio formæ eligendi Priorem Generalem Fratrum Ordinis Eremitarum Sancti Augustini eisdem a Cardinali Sancti Eustachii præscriptæ.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Universis Prioribus, & Fratribus Ordinis Eremitarum, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium. Admonet nos cura suscepti regiminis, & auctoritas Pontificalis inducit, ut & plantare Sacram Religionem, & plantatam fovere summopere debeamus, quod utilius tunc exequimur, si ea, quæ sunt recta, nutrimus, & corrigimus, quæ profectum virtutis impedire noscuntur.

Cardinali S. Eustachii demandatum ab Innocentio examen formæ electionis Prioris Generalis. §.1. Quia vero diversitas formæ, quam Fratres vestri Ordinis in profitendo, & eligendo sibi Priorem Generalem servabant, diversitatem inducebat etiam animorum, & per consequens scandalum generabat, post diversas electiones, & cessiones factas de Prioribus in Ordine ipso, & diversos processus super iis habitos, Nos, ad quos spectat errata corrigere, ac nutrire directa, cupientes paci, & tranquillitati vestræ paterna sollicitudine providere, dilecto filio nostro G. Sancti Eustachii Diacono Cardinali, cui dudum generalem curam Ordinis prædicti commisimus, examinationem electionis celebratæ in Generalem Priorem ejusdem Ordinis, de dilecto filio Fratre Lanfranco Mediolanensi, tunc Priore Domus vestræ Bononiensis, & processuum eorumdem, duximus committendam.

Idem Cardinalis legem sancit in hujusmodi electionibus servandam. §.2. Cum igitur idem Cardinalis de mandato, & auctoritate nostra, de præfato L. quia eam invenit celebratam canonice confirmata super professione, ac electione, necnon & nominatione Prioris ipsius Ordinis, faciendis de cætero, ac aliis articulis, eadem auctoritate statutum edidit providum, & honestum, prout in ipsius Cardinalis litteris inde confectis plenius continetur.

Eam confirmat Pontifex. §.3. Nos vestris supplicationibus inclinati, quod ab eodem Cardinale super iis factum est, ratum, & gratum habentes, id auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus; tenorem litterarum ipsarum præsentibus de verbo ad verbum inseri faciendo, qui talis est.

Cardinalis S. Eustachii Litteræ. §.4. Guillelmus miseratione divina S. Eustachii Diaconus Cardinalis Religiosis Viris, & dilectis in Christo universis Prioribus, & Fratribus Ordinis Eremitarum, tam præsentibus, quam futuris in perpetuum. Variam . . . . Ordinis vestri formam in profitendo, & eligendo sibi Priorem Generalem sectantes, in variam inter se dissensionis materiam inciderunt, propter quod necessarium extitit, in hac parte vobis, & eidem Ordini per Apostolicæ Sedis providentiam subveniri. Sane ad audientiam Domini Papæ pervenit, quod bonæ mem. . . . in Ordine vestro primum apud Budriolum Cæsenatis Diœcesis, de concessione Diœcesani loci ejusdem domum incœpit, & dum fama conversationis ejus per loca vicina crebresceret, & plurimi converterentur ad eum, Ecclesiam in honorem Beatæ Mariæ Virginis construxit ibidem. Crescente autem numero, merito hujusmodi conversorum receptorum per eos in diversis partibus, in quibus mansiones construxerant, extitit propagata.

Prima Ordinis Domus apud Budriolum.

Data ei a Sede Apost. Regula S. Augustini, & habitus forma. §.5. Cum autem iidem Religiosi aliquam de approbatis Regulam non haberent, quidam ex eis accedentes ad Sedem Apostolicam, obtinuerunt ab ea Beati Augustini Regulam sibi dari, & sic ex tunc cæperunt regularibus observantiis instrui, & regulariter se habere. Et quia eorum habitus, quo habitui Fratrum Minorum videbatur conformis, apud aliquos scandalum quodammodo suscitabat; de mandato, & auctoritate duorum Cardinalium, qui tunc in partibus Lombardiæ Legationis fungebantur officio, nigrum, quem gestatis adhuc habitum, elegerunt.

Juramentum præstari solitum a Novitiis. §.6. Qui cum jam vocarentur Fratres Eremitæ Joannis Boni Ordinis S. Augustini, Novitii, qui recipiebantur ab ei profitebantur hoc modo, Ego N. facio professionem, & promitto obedientiam Deo, & Beatæ Mariæ, & tibi Priori Fratrum Eremitarum Sanctæ Mariæ de Cæsena, tuisque Successoribus usque ad mortem, secundum Regulam Beati Augustini, & Constitutiones Fratrum istius loci. In hac vero forma

ma Professionis, ubi dicebatur (istius loci) auctoritate generalis Capituli eorumdem Fratrum (istius Ordinis) postmodum dictum fuit.

Prior Ordinis antea non diversus a Priore Cæsenaten.

§.7. Cumque dictus Frater Joannes Bonus, qui per plures annos Fratribus prædictis præfuerat, & Fratres ipsi eidem tamquam Institutori Ordinis ipsorum reverenter intenderant, curæ ipsorum, quæ per excrescentem numerositatem subditorum excreverat, cedere aspiraret, Fratre Matthæo, & quibusdam aliis Fratribus suis assumptis, ad Episcopum accessit, qui Episcopus dictum Fratrem Matthæum præsentatum sibi ab eisdem Fratre Joanne Bono, & aliis in Priorem dictæ Domus, & per hoc in Generalem totius Ordinis, sicut dicitur, confirmavit. Quo in Religione prædicta annis pluribus tamquam Generali Priore generaliter ministrante, quamplures intraverunt Religionem eamdem, & secundum formam professionis præscriptæ, quamquam nonnulli ex eis Fratri Matthæo prædicto simpliciter tamquam Generali Priori, non tamquam Priori Sanctæ Mariæ prædictæ de Cæsena, se profiteri principaliter crederent, sunt professi.

Id confirmatur Litteris Apostolicis.

§.8. Interea duo Fratres professionis prædictæ, Lugdunum ad Sedem Apostolicam venientes, generalem curam Ordinis vestri a Domino Papa nobis obtinuerunt committi, & privilegium quoddam commune, in cujus titulo scribebatur, Priori Fratrum Eremitarum Sanctæ Mariæ de Cæsena, eique subjectis Prioribus, & Fratribus universis, a Sede reportarunt eadem.

Ex diversitate Priorum subortæ in Ordine contentiones.

§.9. Prædictus denique Frater Matthæus prudenter attendens, quod in administratione curæ, quam assumpserat, sine scandalo diutius remanere non poterat, eo quod ad eamdem curam a quibusdam Fratribus Minoribus sufficiens haberetur; vocatis Prioribus, & Fratribus omnibus de Ordine vestro, quorum intererat, generale Capitulum apud Ferrariam congregavit. Sed inter ipsum Fratrem Matthæum, & Fratres de Cæsena, ac quosdam alios Priores, & Fratres de Romaniola super cessione ipsius F. Matthæi, antequam eligerent Diffinitores generalis Capituli, secundum tenorem Constitutionum ipsius Ordinis, & celebratione Capituli ejusdem contentione suborta, dicti Fratres de Cæsena, & alii contra præceptum ejusdem Fratris de ipso Capitulo tamquam dissentientes, & contradicentes, ne generale Capitulum fieret, exierunt. Ipse vero Frater Matthæus nihilominus Diffinitoribus electis prædictis, in manibus eorumdem cessit administrationi generali, quam exercuerat, &.... si quod in confirmatione sua ab Episcopo Cæsenate acceperat, in manibus Nuntii ejusdem præsentis ibidem publice resignavit; sicque hujusmodi cessione, ac resignatione receptis, quidam Fratres ex iis, qui ibidem aderant, ad eligendum Priorem Generalem assumpti Fratrem Ugonem Mantuanum in Generalem Priorem totius Ordinis elegerunt. Per illos autem, qui remanserant, statutum fuit in eodem Capitulo, ut omnes, qui ex tunc in Ordine ipsorum profiteri deberent, profiterentur hoc modo, Ego N. facio professionem, & promitto obedientiam Deo, & Beatæ Mariæ, & tibi Priori Generali Fratrum Eremitarum Joannis Boni.

Hinc electus Prior Generalis apud Ferrariam.

Mutataque verba Professionis.

Fratres autem Domus Cæsenatium eligunt Priorem, quem vocari quoque volunt Generalem.

§.10. Post hæc autem vir Venerabilis Aquilejensis Electus, tunc in Lombardia Legatus Apostolicæ Sedis electionem hujusmodi confirmavit; Fratres vero de Cæsena, & quidam alii de Romaniola adhærentes eisdem, apud Cæsenam convenientes in unum, & tam consuetudini, qua Prior Fratrum S. Mariæ de Cæsena prædictæ per Fratres Ordinis ad locum ipsum, tamquam ad primum, & principalem, a quo idem Ordo processerat, eligi, & Generalis Prior propter hoc merito esse, & appellari solebat, quam titulo prædicti privilegii, primo in Ordine ipso obtenti, in quo prædicto Priori de Cæsena scribebatur principaliter, inhærentes, Fratrem Marcum Cæsenatem in Priorem dictæ Domus, & per hoc in Generalem Priorem totius Ordinis, elegerunt; ac electionem, quam de ipso fecerant, obtinuerunt confirmari per Episcopum Cæsenatem.

Scandala inde exorta.

§.11. Diversis igitur in Ordine vestro assumptis Generalibus Prioribus, & adversis, alter in illos, qui obediebant alteri, multiplices excommunicationum sententias protulerunt; ex quibus nonnulli celebraverunt divina, & excommunicati taliter ad Sacros Ordines sunt promoti. Iis autem temporibus prædictus Frater Ugo proprios Nuntios ad Apostolicam Sedem transmittens, mutationem Professionis prædictæ, & id, quod super electione sua per præfatum Legatum factum extiterat, prout proinde facta fuerat, per eamdem Sedem obtinuit confirmari. Quoddam etiam privilegium tunc obtinuit, quod in nullo alio, quam in titulo erat a priori divisum.

Tandem ad Card. Protectorem Procuratores missi, cujus cura nonnullæ sancitæ leges.

§.12. Cum autem Ordo vester in diversas partes divisus, inter multiplices contentiones, & discordias, in ipso exortas fere per triennium fluctuaret, tandem Fratres ipsius Ordinis cupientes unitatem, & pacem in eodem Ordine reformari, quatenus ex se ipsis Procuratoribus constitutis, illos ad Curiam Romanam, & ad Nos specialiter tamquam ad Patronum sui Ordinis transmiserunt. Sed quia tunc eos per nos commode non poteramus audire, prudentibus Viris Electo Paduano, & Fratri Simoni Mediolanensi Lectori de Ordine Minorum Cappellanis, & sociis nostris commisimus, ut Procuratores eosdem super iis, quæ vellent proponere, diligenter audirent, & prout studiosius possent, Ordinem ipsum ad statum unitatis, & pacis intenderent revocare. Dicti vero Electus, & Frater Simon statu, & conditionibus Ordinis per prædictos Procuratores plenius intellectis, quædam in Ordine ipso, pro bono statu ejusdem super certis articulis de assensu Procuratorum ipsorum pronunciaverunt servanda, & tandem Procuratores ipsos concordes ad propria remiserunt.

Bononiæ habito Gen. Capitulo uterque electus officio cedit.

§.13. Quibus ita remissis, præfati Ugo, & Marcus, qui pro Generalibus Prioribus se gerebant, & alii Fratres, qui obediebant eisdem, de communi voluntate omnium, generale Capitulum apud Bononiam celebrarunt, in quo videlicet Capitulo, ordinatione, quæ per prædictos Electum Paduanum, & Fratrem Simonem tradita fuerat, & lecta, & Diffinitoribus Capituli generalis electis, prædictus F. Marcus properavit Cæsenam, & in manibus Episcopi Cæsenatis cessit Prioratui loci ejusdem, in quo per ipsum

Epi-

Episcopum fuerat confirmatus, & per eumdem a cura Prioratus ipsius extitit absolutus. Frater vero Ugo, qui per Sedem Apostolicam confirmatus fuerat in manibus Magistri Bernardi Canonici Bononiensis Domini Papæ Cappellani, cui auctoritate Apostolica commissum extiterat, quod reciperet cessionem ejusdem, administrationi, & officio cessit.

Electus itaq; alius Prior Generalis.

14. Cessionibus itaque hujusmodi taliter expeditis, Priores de ipso Capitulo secedentes in parte, prout spectabat ad eos, ad tractandum de electione futuri Generalis Prioris, in quatuor Fratres de ipso Capitulo, qui deberent Generalem Priorem eligere, consenserunt. Illi autem Spiritus Sancti gratia invocata, Fratrem Lanfranchum Mediolanensem, tunc Priorem domus vestræ Bononiensis, in Priorem Generalem Ordinis vestri unanimiter, & concorditer elegerunt. Electio cujus approbata per communem consensum omnium de ipso Capitulo, fuit ad Sedem Apostolicam per Procuratores ipsius Capituli confirmanda delata, cujus electionis, & eorum, quæ superius sunt narrata processum, nobis Dominus Papa examinandum, & plenius intelligendum commisit. Unde nos præmissis omnibus intellectis, ea in ipsius Domini Papæ, & Fratrum suorum præsentia fideliter retulimus, & recitavimus diligenter.

Statutum ut Prior Generalis in posterum nominetur sine additione aliqua.

§.15. Nos itaque de speciali mandato, & auctoritate ejusdem Domini, electionem prædicti Fratris Lanfranchi, quam invenimus celebratam canonice, ac ipsum Fratrem Lanfranchum in Generalem Priorem vestri Ordinis confirmamus. Eadem auctoritate nihilominus statuentes, ut idem Prior, & quilibet ejus successor in perpetuum, qui quidem cum eligendus fuerit secundum sanctiones canonicas, & statuta vestri Ordinis eligatur, & electionis suæ confirmationem ab Apostolica Sede, seu a Legato ipsius dumtaxat recipiat, Generalis Prior Ordinis Eremitarum, sine alicujus certi loci, vel proprii nominis expressione, de cætero deberet appellari, & ei tamquam Priori Generali eorum omnes Priores, & Fratres ipsius Ordinis, qui etiam nominentur simpliciter, Fratres Ordinis Eremitarum, in omnibus humiliter obediant, & intendant.

Cæteri vero Priores a Diœcesanis instituendi, quibus illi sint subjecti.

§.16. Prior quoque S. Mariæ de Cæsena, & alii Priores vestri Ordinis, qui consueverunt in Prioratibus suis institui per Diœcesanos Locorum, per eosdem instituantur in eis, & tam Prior Generalis, quam alii Provinciales, & Conventuales Priores ejusdem Ordinis, Episcopis, in quorum Diœcesibus degunt, in iis, quæ ad jurisdictionem Episcopalem pertinent, intendant reverenter, & respondeant, prout debetur; ita tamen quod iidem Episcopi contra ipsum Priorem Generalem, inconsulto Romano Pontifice, nil attentent.

Forma professionis faciendæ.

§.17. Fratres etiam, qui de cætero in Ordine vestro debuerint profiteri, eidem Priori Generali, vel certo ejus Nuntio profiteantur hoc modo. Ego N. facio professionem, & promitto obedientiam Deo, & Beatæ Mariæ Virgini, & tibi Priori Generali Ordinis Eremitarum, tuisque successoribus usque ad mortem secundum Regulam Beati Augustini, & Constitutiones Fratrum istius Ordinis. Non obstantibus Professionibus, & consuetudinibus quibuslibet, ubicumque in Ordine vestro aliter hactenus observatis, seu privilegiis, & indulgentiis, ac confirmationibus Apostolicis cuicumque loco, vel personæ ab Apostolica Sede concessis, quæ cassa, & vacua, & nullius esse momenti de cætero auctoritate decernimus supradicta, seu conditione, qua prædictus Episcopus Cæsenas in concessione, quam fecit Fratri Joanni Bono de loco Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Cæsena prædictæ apposuisse, refertur, quod nec ipse Frater Joannes Bonus, nec aliquis ejus Successor possit locum, & Ecclesiam prædictam alicui loco supponere, vel personæ; aut quod Priores dicti loci fuerunt in eo per eumdem Episcopum aliquando pro Generalibus Prioribus vestri Ordinis confirmati.

Obedientia Priori Generali præstanda.

§.18. Cum illis autem de Ordine vestro, qui aliis Prioribus Generalibus aliter, sive quocumque modo in eodem Ordine hactenus sunt professi dispensamus auctoritate præfata, & decernimus, quod dicto Fratri Lanfranco, tamquam Priori Generali eorum, ejusque successoribus in omnibus ad obedientiam, & reverentiam teneantur.

Formula in Litteris Pontificiis servanda.

§.19. In privilegio quoque Ordinis vestri, hujusmodi titulus de cætero apponatur. Innocentius Episcopus &c. Dilectis filiis Priori Generali Ordinis Eremitarum, ac aliis Provincialibus, & Conventualibus Prioribus, Conventibus quoque, ac aliis Fratribus universis sibi subjectis, tam præsentibus, quam futuris eremiticam vitam professis in perpetuum. Ad præmissorum autem omnium memoriam, & perpetuam firmitatem, præsentem paginam fecimus Sigilli nostri munimine roborari. Datum Perusii sexto Idus Januarii, Anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo tertio, Pontificatus Domini Innocentii Papæ Quarti, anno decimo, Indictione undecima.

Clausulæ.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ Confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. die 25. Aprilis 1253. Pont. An. X.

Datum Perusii septimo Kalendas Maji, Pontificatus nostri anno decimo.

XXXIII.

Approbatio Regulæ a Beato Francisco traditæ Sanctæ Claræ, & aliis Sororibus.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis in Christo filiabus Sanctę Clarę Abbatissæ, aliisque Sororibus, Monasterii Sancti Damiani Assisinatis, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium.

SOlet annuere Sedes Apostolica piis votis, & honestis petentium precibus favorem benevolum impartiri. Ex parte siquidem vestra nobis extitit humiliter supplicatum, ut vitæ formulam, juxta quam, communiter in spirituum unitate, ac voto altissimæ paupertatis, vivere deberetis, vobis a Beato Francisco traditam, & a vobis sponte susceptam, Venerabilis Frater noster Ostiensis, & Vellitrensis Episcopus duxerit approbandam, secundum quod

A B. Francisco Clarissis data Regula.

quod in ipsius Episcopi litteris plenius continetur, Nos curaremus Apostolico munimine roborare.

Ab Episcopo Ostiensi exarata ab Innocentio confirmatur.

§.1. Devotionis igitur vestræ precibus inclinati, quod ab eodem Episcopo super hoc factum est, & ratum habentes, & gratum, illud auctoritate Apostolica confirmamus,& præsentis scripti patrocinio communimus, tenorem litterarum ipsarum de verbo ad verbum præsentibus inseri facientes, qui talis est.

Mitigatio Ostiensis Episcopis, seu ejus hac de re litteræ.

§.2. Raynaldus miseratione divina Ostiensis, & Velletrensis Episcopus, charissimæ sibi in Christo Matri, & filiæ Dominæ Claræ, Abbatissæ Sancti Damiani Assisinatis, ejusque Sororibus, tam præsentibus, quam futuris, salutem, & benedictionem paternam. Quia vos, dilectæ in Christo filiæ, mundi pompas, & delitias contempsistis, & ipsius Christi, ejusque Santissimæ Matris sequentes vestigia, elegistis habitare inclusæ corpore, & in paupertate summa deservire, ut mente libera possitis Domino famulari; Nos vestrum sanctum propositum in Domino commendantes, votis vestris, & sanctis desideriis libenter volumus affectu paterno favorem benevolum impartiri. Eapropter vestris piis precibus inclinati, formam vivendi, ac modum sanctæ unitatis, ac altissimæ paupertatis, quam vobis B. Pater Franciscus, verbo & scripto tradidit observandam, præsentibus annotatam auctoritate Domini Papæ, & mea, vobis & omnibus in vestro Monasterio succedentibus in perpetuum confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus, quæ talis est,

Cap.1.

Regula, & vita Sororum pauperum.

Incipit Regula, & forma vitæ Ordinis Sororum pauperum, quam Beatus Franciscus instituit. Quæ quidem est, Sanctum Evangelium Domini Nostri Jesu Christi observare, vivendo in obedientia, sine proprio, & in castitate. Clara indigna Ancilla Christi, & plantula Beatissimi Patris Francisci, promittit observantiam, & reverentiam Domino Papæ Innocentio, & Successoribus ejus canonice intrantibus, & Ecclesiæ Romanæ. Et sicut in principio conversionis suæ, unacum Sororibus suis promisit obedientiam Beato Francisco, ita eamdem promittit inviolabiliter observare Successoribus suis. Et aliæ Sorores teneantur semper Successoribus Beati Francisci, & Sorori Claræ, & aliis Abbatissis canonice electis, ei succedentibus obedire.

Cap.2.

Examinetur recipienda.

Si qua, divina inspiratione, venerit ad vos, volens vitam istam accipere, Abbatissa Sororum omnium consensum requirere teneatur. Et si major pars consenserit, habita licentia Domini Cardinalis Protectoris vestri, possit eam recipere. Et si recipiendam viderit, diligenter examinet eam, vel examinari faciat de Fide Catholica, & Ecclesiasticis Sacramentis. Et si hæc omnia credat, & velit ea fideliter confiteri, & usque in finem firmiter observare, & virum non habeat, vel si habet, & jam Religionem intravit auctoritate Diœcesani Episcopi, voto continentiæ jam emisso ætate etiam longæva, vel infirmitate aliqua, seu fatuitate, ab hujusmodi vitæ observantia non impediente, diligenter exponatur ei tenor vitæ vestræ. Et si idonea fuerit, dicatur ei verbum Sancti Evangelii, quod vadat, & vendat omnia sua, & ea studeat pauperibus erogare. Quod si facere non potuerit, sufficit ei bona voluntas. Et caveant Abbatissa, & ejus Sorores, ne sollicitæ sint de rebus suis temporalibus, ut libere faciat de rebus suis quicquid Dominus inspiraverit ei. Si tamen consilium requiratur, mittat eam ad aliquos discretos, & Deum timentes, quorum consilio bona sua pauperibus erogentur. Postea capillis tonsis in rotundum, & deposito habitu sæculari, concedant ei tres tunicas, & mantellum. Deinceps extra Monasterium, sine utili, manifesta, & probabili causa, eidem exire non liceat. Finito vero anno probationis, recipiatur ad obedientiam, promittens vitam, & formam paupertatis vestræ in perpetuum observare, nulla infra tempus probationis veletur. Mantellum etiam possint Sorores habere pro alleviatione, & honestate servitii, & laboris. Abbatissa vero de vestimentis discrete eis provideat, secundum qualitates personarum, & loca, & tempora, & frigidas regiones, sicut necessitati viderit expedire. Juvenculæ in Monasterio receptæ, infra tempus ætatis legitimæ tondeantur in rotundum. Et deposito habitu sæculari, induantur panno religioso, sicut visum fuerit Abbatissæ. Cum vero ad ætatem legitimam venerint, indutæ juxta formam aliarum, faciant professionem suam. Et tam ipsis, quam aliis Novitiis, Abbatissa sollicite Magistram provideat de discretioribus totius Monasterii, quæ in sancta conversatione, & honestis moribus juxta formam professionis vestræ, eas diligenter informet. In examinatione, & receptione Sororum servientium extra Monasterium, servetur forma prædicta, quæ possint portare calceamenta. Nulla vobiscum residentiam faciat in Monasterio, nisi recepta fuerit secundum formam vestræ professionis. Et amore sanctissimi, & dilectissimi Pueri, pauperculis panniculis involuti, in præsepio reclinati, & Sanctissimæ Matris ejus moneo, deprecor,& exhortor Sorores meas, ut vestimentis semper vilibus induantur.

Nihil de ejus bonis retineant Moniales.

Habitus Monialium.

Cap.3.

Modus recitandi divinum Officium.

Sorores litteratæ faciant divinum Officium secundum consuetudinem Fratrum Minorum, ex quo potuerint habere Breviaria, legendo sine cantu. Et quæ occasione rationabili, non possunt aliquando legendo dicere horas suas,liceat eis, sicut aliæ Sorores, dicere Pater noster. Quæ vero litteras nesciunt, dicant vigintiquatuor Pater noster pro Matutino, pro Laudibus quinque, pro Prima vero, Tertia, Sexta, & Nona, pro qualibet istarum septem; pro Defunctis dicant etiam in Vesperis septem Pater noster, & Requiem æternam, pro Matutino duodecim. Sorores litteratæ teneantur dicere Officium Mortuorum. Quando vero Soror Monasterii vestri migraverit, dicant quinquaginta Pater noster. Omni tempore Sorores jejunent. In Nativitate Domini, quacumque die venerit, bis refici possint. Cum adolescentibus, debilibus, & servientibus extra Monasterium, sicut videbitur Abbatissæ misericorditer dispensetur. Tempore vero manifestæ necessitatis, non teneantur Sorores jejunio corporali. Duodecim vicibus ad minus, de Abbatissæ licentia, confiteantur in anno. Et cavere debent, ne alia verba

Orandum pro defunctis.

Semperque jejunandum.

Quoties confitendum.

ba

ba tunc inserant, nisi quæ ad confessionem, & salutem pertinent animarum. Septem vicibus communicent, videlicet in Nativitate Domini. In quinta feria majoris Hebdomadæ. In Resurrectione Domini. In Pentecoste. In Assumptione Beatæ Virginis In Festo Sancti Francisci. Et in Festo Omnium Sanctorum. Pro communicandis Infirmis Sororibus, Cappellanis intus liceat celebrare.

Cap.4.

Professa canonice eligatur in Abbatissam.

In electione Abbatissæ, teneantur formam canonicam observare. Procurent ipsæ habere Generalem Ministrum, vel Provincialem Ordinis Fratrum Minorum, qui verbo Dei eas informet ad omnimodam concordiam, communem utilitatem in electione facienda. Et nulla eligatur nisi professa. Et si non professa eligeretur, vel aliter daretur, ei non obediatur, nisi prius profiteatur formam paupertatis vestræ. Qua decedente, electio alterius fiat Abbatissæ. Et si aliquo tempore appareret universitati Sororum, prædictam non esse sufficientem ad servitium, & communem utilitatem ipsarum, teneantur prædictæ Sorores, juxta formam prædictam, quam citius potuerunt aliam sibi in Abbatissam, & Matrem eligere. Electa vero cogitet quale onus in se suscepit, & cui redditura est rationem de grege sibi commisso. Studeat etiam, aliis magis præesse virtutibus, & sanctis moribus, quam ex officio, ut ejus exemplo provocatæ Sorores, potius ex amore obediant, quam timore. Privatis amoribus careat, ne dum in parte plus diligit, in totum scandalum generet. Consuletur afflictas. Sit etiam ultimum refugium tribulatis, ne si apud eam remedia defuerint sanitatum, desperationis morbus prævaleat infirmis. Communitatem servet in omnibus, præcipue autem in Ecclesia, Dormitorio, Refectorio, Infirmaria, & vestimentis. Quod simili modo servare ejus Vicaria teneatur. Semel in hebdomada ad minus Abbatissa Sorores suas teneatur ad Capitulum convocare. Ubi tam ipsa, quam Sorores, de omnibus & publicis offensis, & negligentiis debeant humiliter confiteri. Et quæ tractanda sunt pro utilitate, & honestate Monasterii ibidem conferat cum omnibus Sororibus. Sæpe enim Dominus, quod melius est, minori revelat. Nullum debitum grave fiat, nisi de communi consensu Sororum, & manifesta necessitate, & hoc per procuratorem. Caveat autem Abbatissa cum Sororibus suis, ne depositum aliquod recipiatur in Monasterio. Sæpe enim de iis turbationes, & scandala oriuntur. Ad conservandam autem unitatem mutuæ dilectionis, & pacis, de communi consensu omnium Sororum, omnes Officiales Monasterii eligantur. Et eodem modo octo ad minus Sorores de discretioribus eligantur, quarum in iis, quæ forma vitæ vestræ requirit, Abbatissa semper uti consilio teneatur. Possint etiam Sorores, & debeant, si eis utile, & expediens videatur, Officiales, & Discretas aliquando removere, & alias loco ipsarum eligere.

Insufficiens deponenda.

Electæ quæ cogitanda, & facienda.

Convocandæ Moniales ad Capitulum.

Non contrahenda debita: nec admittenda deposita.

Officiales discretæ eligendæ.

Cap.5.

Tempus, & loca silentii.

Ab hora Completorii usque ad Tertiam, Sorores silentium teneant, exceptis servientibus extra Monasterium. Sileant etiam continue in Ecclesia, Dormitorio, & in Refectorio tantum dum comedunt, præterquam in infirmaria, in qua pro recreatione, & servitio infirmarum, loqui discrete semper Sororibus liceat. Possint etiam semper, & ubique breviter submissa voce, quod necesse fuerit insinuare. Non liceat Sororibus loqui ad locutorium, vel ad cratem, sine licentia Abbatissæ, vel ejus Vicariæ. Et licentiatæ ad locutorium loqui non audeant, nisi præsentibus, & audientibus duabus Sororibus. Ad cratem vero non præsumant accedere, nisi præsentibus ad minus tribus per Abbatissam, vel ejus Vicariam assignatis, de illis discretis, quæ sunt electæ ab omnibus Sororibus pro consilio Abbatissæ. Hanc formam loquendi teneantur pro posse Abbatissa, & ejus Vicaria observare: & hoc de crate rarissime: ad portam vero nullatenus fiat. Ad cratem vero pannus interius apponatur, qui non removeatur nisi cum proponitur verbum Dei, vel aliquod alicui loqueretur. Habeant etiam ostium ligneum diversis, vel duabus seris ferreis, valvis, & vectibus optime conjunctum, ut nocte maxime duabus clavibus obseretur, quarum unam habeat Abbatissa, aliam vero Sacrista. Et maneat semper obseratum, nisi cum auditur divinum Officium, & pro causis superius memoratis. Nulla ante Solis ortum, vel post Solis occasum, loqui ad cratem alicui ullatenus debeat. Ad locutorium vero semper pannus, qui non removeatur interius maneat. In Quadragesima Sancti Martini, & Quadragesima majori, nulla loquatur ad locutorium, nisi Sacerdoti, causa confessionis, vel alterius manifestæ necessitatis, quod reservetur in prudentia Abbatissæ, vel ejus Vicariæ.

Quando, & qualiter ad cratem colloquendum.

Modus, & custodia cratis.

Cap.6.

Postquam Altissimus Pater Cœlestis, per gratiam suam cor meum dignatus est illustrare, ut exemplo, & doctrina Beatissimi Patris nostri Francisci pœnitentiam facerem, paulo post conversionem ipsius, una cum Sororibus meis obedientiam sibi voluntarie promisi. Attendens Beatus pauper, quod nullam paupertatem, laborem, tribulationem, & contemptum sæculi timeremus, imo quod pro magnis delitiis haberemus, pietate motus scripsit nobis formam vivendi in hunc modum, Quia Domini inspiratione fecistis vos filias, & Ancillas Altissimi Summi Regis Patris Cœlestis, & Spiritui Sancto vos desponsastis vivere secundum perfectionem Sancti Evangelii, volo, & promitto per me, & fratres meos, semper habere de vobis tamquam de ipsis curam diligentem, & sollicitudinem specialem, quod dum vixit diligenter implevit, & a Fratribus voluit semper impleri. Et ut nusquam declinaremus a sanctissima paupertate, quam cæpimus, nec etiam eis, qui post venirent lateret, paulo ante obitum suum, iterum scripsit nobis ultimam voluntatem suam, dicens: Ego Frater Franciscus pauperculus, volo sequi vitam, & paupertatem Altissimi Domini nostri Jesu Christi, & ejus Sanctissimæ Matris, & perseverare in ea usque ad finem. Et rogo vos omnes Dominas meas, & consilium do vobis, ut in ista sanctissima vita, & paupertate semper vivatis. Et custodite vos multum; ne doctrina, vel consilio alicujus, ab ipsa in perpetuum recedatis. Et sicut semper sollicita fui, una cum Sororibus meis, sanctam pau-

Paupertas summo studio servanda.

paupertatem, quam Domino Deo, & B. Francisco promisimus, custodire, sic teneantur Abbatissæ, quæ in officio mihi succedent, & omnes Sorores, usque in finem, inviolabiliter observare. Videlicet in non recipiendo, seu habendo possessionem, vel proprietatem, per se, nec per interpositam personam, seu etiam aliquid quod rationabiliter proprietas dici potest, nisi quantum terræ, pro honestate, & renovatione Monasterii necessitas requirit: Et illa terra non laboretur, nisi pro horto ad necessitatem ipsarum.

Proprietas omnino vitanda.

Cap.7.

Laborandum in opere manuum.

Sorores, quibus dedit Dominus gratiam laborandi, post horam Tertiam laborent de laboritio, quod pertinet ad honestatem, & communem utilitatem, fideliter, & devote; ita quod excluso otio, animæ inimico, sanctæ orationis, ac devotionis spiritum non extinguant, cui debent cætera temporalia deservire. Et id quod manibus suis operantur assignare in Capitulo Abbatissæ, vel ejus Vicariæ coram omnibus teneantur. Idem fiat de eleemosyna aliqua missa pro Sororum necessitatibus, ab aliquibus, ut in communi pro eisdem recomendatio fiat. Et hæc omnia pro communi utilitate distribuantur per Abbatissam, vel ejus Vicariam de consilio Discretarum.

Abbatissa de laboritio, & eleemosynis disponat.

Cap.8.

Nihil proprium Sorores reputent.

Sorores nihil approprient sibi, nec domum, nec locum, nec aliquam rem, sed tamquam peregrinæ, & advenæ in hoc sæculo in paupertate, & humilitate Domino famulantes, mittant pro eleemosyna confidenter. Nec oportet eas verecundari, quia Dominus se fecit pro nobis pauperem in hoc mundo. Hæc est illa celsitudo altissimæ paupertatis, quæ vos charissimas Sorores meas, hæredes, & Reginas Regni Cœlorum instituit, pauperes rebus fecit, virtutibus sublimavit. Hæc sit portio vestra, quæ perducit in terram viventium. Cui dilectissimæ Sorores, totaliter inhærentes, nihil aliud pro nomine Domini nostri Jesu Christi, in perpetuum sub Cœlo habere velitis. Non liceat alicui Sorori litteras mittere, vel aliquid recipere, aut extra Monasterium dare, sine licentia Abbatissæ. Nec quicquam liceat habere, quod Abbatissa non dederit, aut permiserit. Et si a parentibus suis, vel ab aliis aliquid mitteretur, Abbatissa faciat illi dare. Ipsa autem si indigeat, uti possit; sin autem, Sorori indigenti caritative communicet. Si vero aliqua pecunia transmissa fuerit, Abbatissa de consilio Discretarum de illis, quorum indiget, illi faciat providere. De infirmis Sororibus, tam in utensiliis, quam in cibariis, & aliis necessariis, quæ earum requirit infirmitas, teneantur firmiter Abbatissa solicite per se, vel alias inquirere, & juxta possibilitatem loci charitative, & misericorditer providere. Quia omnes tenentur providere, & servire Sororibus suis infirmis, sicut vellent sibi serviri, si ab aliqua infirmitate tenerentur. Et secure manifestet una alteri necessitatem suam. Et si vera mater diligit, & nutrit filiam suam carnalem, quanto diligentius debet Soror diligere, & nutrire Sororem suam spiritualem? Quæ infirmæ in saccis, & paleis jaceant, & habeant ad caput capitalia cum pluma. Et quæ indigent pedeolis laneis, & culcitris, uti

Nihil emittendum, vel recipiendum inconsulta Abbatissa.

Serviendum, & providendum infirmis.

Quomodo infirmis cubandum.

possint; Infirmæ vero prædictæ cum ab introeuntibus Monasterium visitantur, possint singulæ aliqua bona verba sibi loquentibus breviter respondere. Aliæ vero Sorores licentiatæ, Monasterium intrantibus, loqui non audeant, nisi præsentibus, & audientibus duabus discretis Sororibus per Abbatissam, & ejus Vicariam assignatis. Hanc formam loquendi teneantur, pro se Abbatissa, & ejus Vicaria observare.

Fugienda colloquia intrantium.

Cap.9.

Peccantes corrigendæ.

Si qua Sororum, contra formam professionis nostræ mortaliter inimico instigante peccaverit, per Abbatissam, vel alias Sorores, bis vel ter admonita, si non se emendaverit, quot diebus contumax fuerit, in terra panem, & aquam coram Sororibus omnibus in refectorio comedat, & graviori pœnæ subjaceat, si visum fuerit Abbatissæ. Interim dum contumax fuerit, oretur, ut Dominus ad pœnitentiam cor illius illuminet. Abbatissa vero, & ejus Sorores, cavere debent, ne irascantur, vel conturbentur propter peccatum alicujus. Quia ira, & conturbatio in se, & in aliis impediunt charitatem. Si contigerit (quod absit) inter Sororem, & Sororem, verbo, vel signo occasionem turbationis, vel scandali aliquando suboriri, quæ turbationis causam dederit, statim antequam offerat munus Orationis suæ coram Deo, non solum humiliter prosternet se ad pedes alterius, veniam petens; verum etiam suppliciter roget, ut pro se intercedat ad Dominum, quod sibi indulgeat. Illa vero memor illius verbi Domini: Nisi ex corde dimiseritis, nec Pater vester cœlestis dimittet vobis, liberaliter Sorori suæ omnem injuriam sibi illatam dimittat. Sorores servientes extra Monasterium longam moram non faciant, nisi causa manifestæ necessitatis requirat. Et honeste debeant ambulare, & parum loqui, ut ædificari valeant semper intuentes. Et firmiter caveant, ne habeant suspecta consortia, vel confinia aliquorum. Nec fiant commatres virorum, vel mulierum, ne hac occasione, murmuratio, vel turbatio oriatur. Nec præsumant rumores de sæculo referre in Monasterio. Et firmiter teneantur, de iis, quæ intus dicuntur, vel aguntur, extra Monasterium aliquid non referre, quod possit aliquod scandalum generare. Et si aliqua simpliciter in his duobus offenderit, sit in providentia Abbatissæ misericorditer sibi pœnitentiam injungere. Si autem ex consuetudine, vitiosa haberetur, juxta qualitatem culpæ, Abbatissa de consilio Discretarum, illi pœnitentiam injungat.

Rixantes conciliandæ.

Servientibus extra Monasterium quæ observanda.

Cap.10.

Abbatissæ charitative corrigant.

Abbatissa moneat, & visitet Sorores suas, & humiliter & caritative corrigat eas, non præcipiens eis aliquid, quod sit contra animam suam, & vestræ professionis formam. Sorores vero subditæ recordentur, quod propter Deum abnegaverunt proprias voluntates. Unde firmiter suis Abbatissis obedire teneantur in omnibus his, quæ observare promiserunt, & non animæ contraria, & nostræ professioni. Abbatissæ vero tantam familiaritatem habeant circa ipsas, ut dicere possint eis, & facere, sicut Dominæ Ancillis suis. Nam ita debet esse, quod Abbatissa sit omnium Sororum Ancilla. Moneo vero, & exhortor in Domino Jesu Christo,

ut

Quæ vitanda a Sororibus.

ut caveant Sorores ab omni superbia, vanagloria, invidia, avaritia, cura, & sollicitudine hujus sæculi, detractione, & murmuratione, dissensione, & divisione. Sint vero sollicitæ semper ad invicem servare mutuæ dilectionis unitatem, quæ est vinculum perfectionis. Et nescientes litteras, non curent litteras addiscere, sed attendant (quod super omnia desiderare debent) habere Spiritum Domini, & sanctam ejus operationem, orare semper ad Deum puro corde, & habere humilitatem, & patientiam in tribulatione, & in infirmitate, & diligere eos, qui nos reprehendunt, & arguunt: Quia dicit Dominus: Beati, qui persecutionem patiuntur propter justitiam, quoniam ipsorum est regnum cœlorum, qui autem perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.

Cap.11.

Ostiariæ leges.

Ostiaria sit matura moribus, & discreta, sitque convenientis ætatis, quæ ibidem in Cella aperta, sine ostio in die resideat. Sit ei & aliqua socia idonea assignata, quæ cum necesse fuerit, vicem ejus in omnibus exequetur. Sit autem ostium duabus seris, & diversis ferreis valvis, & vectibus optime conjunctum. Et in nocte maxime, duabus clavibus obseretur. Quarum unam habeat Portaria, aliamque Abbatissa. In die sine custodia minime dimittatur, & una clave firmiter obseretur. Caveant autem studiosissime, & procurent, ne umquam ostium stet apertum ubi minus fieri poterit congruenter. Nec omnino aperiatur alicui intrare volenti, nisi concessum fuerit a Summo Pontifice, vel a Domino Cardinale. Nec ante solis ortum Monasterium ingredi liceat, nec post solis occasum Sorores intus aliquem remanere permittant, nisi exigente manifesta rationabili, & inevitabili causa. Si pro benedictione Abbatissæ, vel pro aliqua in Monialem consecranda, vel alio etiam modo, concessum fuerit Episcopo alicui Missam intus celebrare, quam paucioribus, & honestioribus poterit, sit contentus sociis, & Ministris. Cum autem intra Monasterium ad opus faciendum necesse fuerit aliquos introire, statuat tunc Abbatissa sollicite personam convenientem ad portam, quatenus illis, non aliis ad opus deputatis aperiatur. Caveant studiose omnes Sorores, ne tunc ab ingredientibus videantur.

Cap.12.

Leges Visitatoris, & Capellani.

Visitator vester semper sit de Ordine Fratrum Minorum secundum voluntatem, & mandatum nostri Cardinalis. Et sit talis, de cujus honestate, & moribus plena notitia habeatur. Cujus officium erit, tam in capite, quam in membris corrigere excessus commissos contra formam professionis vestræ. Qui stans in publico loco, ut videri ab aliis possit, cum pluribus, & singulis loqui liceat, quæ ad officium visitationis pertinent, secundum quod melius videbitur expedire. Cappellanum etiam cum uno socio Clerico bonæ famæ, discretionis providæ; & duos Fratres laicos sanctæ conversationis, & honestatis amatores, in subsidium paupertatis vestræ, sicut misericorditer a prædicto Ordine Fratrum Minorum semper habuimus, & intuitu pietatis Dei, & Beati Francisci, ab eodem Ordine de gratia postulamus. Nec liceat Cappellano, sine socio Monasterium ingredi. Et intrantes in loco sint publico, ut se possint alterutrum, & ab aliis intueri. Pro confessione infirmarum, quæ ad locutorium ire non possunt, pro communicandis eisdem, & pro extrema unctione, & pro animæ recommendatione, liceat eisdem introire. Pro exequiis vero, & Missarum solemniis defunctarum, vel ad fodiendam, vel aperiendam sepulturam, seu etiam coaptandam, possint sufficientes idoneæ personæ de Abbatissæ providentia introire. Ad hæc Sorores teneantur semper habere illum de Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus pro vestro Gubernatore, Protectore, & Correctore, qui fuerit a Domino Papa Fratribus Minoribus deputatus. Ut semper subditæ, & subjectæ pedibus ejusdem S.R.E. stabiles in Fide Catholica, paupertatem, & humilitatem Domini nostri Jesu Christi, & ejus Sanctissimæ Matris in perpetuum observemus.

Datum Perusii 16. Kalendas Octobris Pontificatus vero Domini Innocentii Tertii, Anno decimo.

Nulli ergo &c.

Datum Assisii quinto Idus Augusti, Pontificatus Nostri Anno undecimo. Dat. die 9. Aug. 1253. Pontific. Anno XI.

XXXIV.

Canonizatio Sancti Stanislai Episcopi Cracoviensis in Polonia, ejusque adscriptio in numerum Sanctorum, cum ejusdem Festivitatis institutione pro die 8. Maji.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus, Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis, ac dilectis filiis, Abbatibus, Prioribus, Archipresbyteris, Decanis, Archidiaconis, & aliis Ecclesiarum Prælatis, ad quos litteræ ista pervenerint, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Proemium.

OLim a gentilium oculis tenebrarum detersa caligine, & ab eorum cordibus infidelitatis gelidæ hyeme secedente, vernalis ex eo successit amœnitas redolentium florum venustate decora, quod Ecclesiæ prius desertæ ac sterili filii devotione præcipui, valloque constantiæ præmuniti, nascuntur, qui ut flores primævi & diffusam spirant suavitatem odoris, & uberioris per Dei gratiam fructum sibi proferunt honestatis. Sicque filiorum sibi multitudine proveniente innumera, suique loco a mari usque ad mare tentorii dilatatio infra ipsius invaluit terminos, vox turturis gemitus, ac doloris, dum sæva mitescens tyrannorum crudelitas, idolis exterminio traditis ad lamenta pœnitentiæ, suffragante illo, cujus stupenda sunt opera, mirifice se convertit. Gaudeat itaque ob hoc ipsa Ecclesia, quæ probrosæ detrimenta sterilitatis abjiciens, salubris incrementa fertilitatis suscepit, ac nuptiali fœdere nunc illi gratiosa conjungitur, a quo priusquam esset assumpta de gentibus, invenerat se desertam. Lætetur igitur, æmulæque suæ de terrestri etiam ejectæ Hierusalem, Synagogæ videlicet, dudum sibi hujusmodi sterilitatis incommoda impingenti, secura respondeat, quod jam suæ prolis fœcunditate, cœlestis muri Hierusalem cica-

cicatrix obducitur, & quæ antiqui habitatores vacua domicilia reliquerunt, ipsa suæ universitatis illustrabit præsentia, foelici * . . . . Porro ne hujusmodi exuberante lætitia, quispiam in valle miseriæ, morientium terra, requiem posset sibi polliceri continuam, cujus vita est, adversus inimicorum ingruentia bella exterorum castra, militia super terram, ac ne prædicta Ecclesia, quæ Mater est cunctorum fidelium, maternæ conditionis expers existeret, si solitas, præsertim in partu quorumdam filiorum suorum, matrum parientium molestias non subiret, interdum instauratur quodammodo sibi adversitas opportuna sicut in passione piæ memoriæ Beati Stanislai Cracovien. Episcopi, cujus meritis præfata refulget Ecclesia, patuit evidenter.

*Hæc supplex ex Bollandianis Act. Maji Tom. II. pag. 260. -- postmodum perfectione sui, atque integritate gaudens.

B. Stanislaus Episcopatum optime administrans.

§.1. Cum enim idem, in sortem Pontificalis ministerii digne vocatus a Domino, super gregis sibi commissi prudenter custodiam vigilaret, hostium sagaciter exploravit insidias, malignantium anticipavit consilia, æmulique nostri deprehendens laqueos, ipsius caute retiacula dissolvebat. Hic nempe pro suis ovibus cor suum tradiderat ad vigilandum diluculo, ut si quem gravi forte deprehenderet tentatione concussum, mox ubere consolationis adhibito, eum erigeret desolatum, & quem in bono proficientem adverteret, eum gratulationis ubere protinus confortaret, ut non minus per hoc deficientibus quam proficientibus subditis, se claris indiciis ostenderet esse matrem. Verum cum non sine internæ mentis angustia, Regem Polonorum nomine Boleslaum in tantum horrendis voluptatibus subjici, carnisque nefandis illecebris cerneret enervari, ut in passiones ignominiæ traditus, & inhumanis contumeliis afficiens corpus, mulierum mamillis, avulsis propriis exinde liberis, catulos apponeret miserabiliter educandos, ne execrandam fovere malitiam, & iniquitati ejusdem Regis videretur præfatus Pontifex per dissimulationem favere, postquam ipsum a præmissis flagitiis, sedula, & paterna correctione evocare non potuit, in ipsum consultè medicinalem Petri gladium exercuit in spiritu lenitatis, sperans ut percussus dolens, ad percutientem se in humilitate rediret, Dominum exercituum suppliciter requirendo.

à Rege incorrigibili, ideoque excommunicato.

§.2. Sed ipse indurato corde medicinam exhorrens, & increpationem abhominans disciplinæ, imo malleum velut stipulam reputans, non solum nulla pœnitudine se correxit; verum etiam ad pejora in suæ damnationis cumulum provocatus, juxta aram, non ordini, non loco, nec tempori deferens, jussit Pontificalibus indutum Antistitem per suos satellites diris corporis cruciatibus deputari.

§.3. Sed ipsi quoties in eum irruere tentant, toties compuncti, toties mansueti sunt prostrati. Et tunc idem Rex, suæ inserviens impetuosius tyrannidi, manus in eum convertit sacrilegas, sponsum e gremio sponsæ, pastorem abstrahit ab ovili, patrem inter filiæ amplexus, & filium in visceribus pene obtruncavit maternis; faciens irritatus atrocitate ferali, ipsius (proh dolor) corpus inhumaniter in frustra concidi, velut singulis membrorum partibus pœnæ inflictio deberetur.

Crudeliter occisus, concisusque,

§.4. Sed ille, apud quem patientia pauperum non peribit in finem, non solum rutilantibus hujus Sanctissimi Corporis partes splendoribus illustravit, verum etiam ipsum nullo in eo cicatricis apparente vestigio, integritati restituens, aquilarum suarum præsidio miraculose a ferarum morsibus præservavit. Gustato denique acerrimo ob zelum justitiæ calice Passionis, cum ab eodem Tyranno totaliter putaretur consumptus, ecce ut lucifer oritur, & quasi meridianus fulgor in firmamento consurgit, propter quod ejus faciem nonnulli in suis necessitatibus devotissime deprecantur. Ipse quidem defossus securus dormit, requiescit, & non est, qui jam ipsum exterreat. Nec mirum, quia Civitatem illam honoris, & gloriæ corona insignitus inhabitat, ubi est mansio secura, populus sine murmure, ac patria totum id continens quod delectat.

A Deo illustratus miraculosa conservatione corporis;

§.5. Verum ne militans Ecclesia, de tali, ac tanto Patrono sic atrociter sibi subtracto, inconsolabiliter quasi gemitus singultuosos emitteret, si beneficiorum ipsius affluentia eam non contingeret sæpius delectabiliter irrigari, ecce gloriosus in Sanctis suis Dominus, volens ejusdem Patris plenitudinem gloriose indiciis exprimere manifestis, & præstolanti Ecclesiæ grata conferre super hoc recreationis remedia, tot, & tantis fecit ipsum famosis miraculis coruscare, (de quibus facta nobis, & fratribus nostris prout debuit per testes idoneos plena fides extitit) quod ejus inter sanctos ceteros implorare subsidium, reputavimus merito non indignum. Nam mortuis vita, lumen cæcis, auditus surdis, verbum mutis, claudis gressus, epilepticis cerebri robur, & dæmoniacis, immundis ab eis ejectis spiritibus, corporum requies, ad ejus invocationem nominis, cœlesti dextera subito conferuntur.

Frequentibusque miraculis;

§ 6. Propter quod, ne hujus rutilantem lucernam sub modio periculose abscondi contingeret, quam idem Dominus tot mirificis signis recte disposuit super Ecclesiæ candelabrum honorifice collocari, præsertim cum ex hoc ignorantium Deum propellantur tenebræ, confundatur perversum hæreticorum dogma, & fidelium beata credulitas augeatur; Nostrorum fratrum, necnon & Prælatorum tunc apud Sedem Apostolicam existentium communicato consilio, prædictum Beatum Stanislaum Episcopum, digne Sanctorum Cathalogo duximus adscribendum.

Sanctorum Cathalogo adscribitur.

§.7. Quocirca Universitati vestræ per Apostolica scripta districte præcipiendo mandamus, quatenus octavo Idus Maji (die videlicet quo mortis absolutus vinculo, victurus perenniter ad fontem supernæ prodiit voluptatis) Festum ejusdem, pro ut miranda ipsius meritorum magnitudo exigit, celebretis, & faciatis solemniter celebrari. Ut id vobis de thesauris cœlestibus ejus pia intercessione proveniat, quod ipse, præstante Christo, percepisse dignoscitur, & possidere perpetuo gloriatur.

Festo annuo honorandus.

§.8. Ceterum ut Universitati fidelium invisibilis aulæ consequendi delicias ex concessa nobis potestate desuper propitiante Domino sit facultas, quinimo, & ut nomen exaltetur Altissimi, si sponte suam Venerabilem sepulturam fidelium procuremus accessibus frequentari, om-

Indulgentiæ ejus sepulchrum visitantibus proposita.

omnibus vere pœnitentibus, & confessis, qui ad dictam sepulturam in memorato Festo, & usque ad octavam ipsius, causa devotionis accesserint, annuatim ipsius suffragia petituri, de Omnipotentis Dei &c. unum annum, & quadraginta dies, accedentibus vero annis singulis ad prædictam sepulturam infra ejusdem Festi quindenam, quadraginta dies de injuncta sibi pœnitentia misericorditer relaxamus.

Dat. die 17. Septem. 1253 Pont. An. XI.

Datum Assisii decimoquinto Kalendas Octobris Pontificatus nostri anno undecimo.

XXXV.

Definitio quorumdam Articulorum, circa Ritus Græcorum.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Episcopo Tusculano Apostolicæ Sedis Legato, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Pontificis cura pro uniendis Ecclesiæ Catholicæ nationibus.

SUb Catholicæ professione Fidei atque cultu, consistere, ac proficere universos, ceteris nostræ mentis desiderabilibus præferentes, illud tamquam acceptabilius pleniori desiderio cupimus, & ad hoc velut operativum salutis præcipuum, intimis affectibus anxius aspiramus. Hæc inquam unio, sive connexio cordi nostro inæstimabilis gaudii rorem infunderet, si varias gentium nationes, ejusdem observantia fidei in unum acceptabilem Christo populum adunaret. Id utique anxiæ nostræ mentis ardorem affluentis lætitiæ refrigeraret irriguo, si omnes, quos olim in unum Catholicum gregem ovile collegit Dominus, cum multi ab eo discesserint, in idem individuum Collegium unius Pastoris solidaret magisterium, & custodia communiret. O si Orientalibus Oriens ex alto luceret, & sui luminis illustratione, ipsos ad Catholicam reduceret unitatem, ut cum reliquis orthodoxis in unius aulæ collecti gremio, de matris Ecclesiæ ubere fluenta doctrinæ salutaris haurirent. Tunc ipsi Ecclesiæ proveniret magnum, & desiderabile salutare, tunc ejus uterus sobole geminata concresceret, tunc Orientalibus oriretur supernæ illuminationis Aurora, tunc eis claresceret Lucifer veritatis, tunc per universam Ecclesiam inundantis gaudii erumperet plenitudo, tunc exultatione nimia claresceret totus orbis, quia valde bonum, & jucundum existeret, fratres simul in domo Domini habitare: tunc eadem Ecclesia, multiplicata lætitia, novæ jucunditatis canticum personaret.

Quare indulgendum Græcis sit, ut suos ritus servent.

§.1. Verum quia nonnulli Græcorum jamdudum ad devotionem Sedis Apostolicæ redeuntes, ei reverenter obediunt, & intendunt, licet & expedit, ut mores, ac ritus eorum, quantum cum Deo possumus, tolerantes, ipsos in Ecclesiæ Romanæ obedientia præservemus. Quamquam in his, quæ animarum periculum parerent, vel honestati Ecclesiasticæ derogarent, nec debeamus illis deferre aliquatenus, nec velimus.

Orta inter Græcos, Latinosque Regni Cypri discordia.

§.2. Sane inter Venerabilem Fratrem nostrum Archiepiscopum Nicosien., & ejus Suffraganeos Latinos ex parte una, & Episcopos Græcos Regni Cypri ex altera, de quibusdam certis articulis, discordiam, & turbationem fore subortam, & eorumdem tenorem articulorum, ac responsiones ipsorum Græcorum ad illos, nobis, ut melius possemus instrui super eis, plene, ac provide per tuas litteras intimasti, sollicite requirendo, ut providere super hoc Apostolica diligentia curaremus.

Diligenter a Papa examinata.

§.3. Nos autem litteris ipsis affectuose receptis, earum seriem, & ipsos articulos, ac responsiones easdem, & cetera, quæ continebantur in illis, una cum Fratribus nostris perlegimus, & intelleximus diligenter, prudentiam tuam multipliciter in Domino commendantes, & meditantes, ac deliberantes super bis, prout rei qualitas exigebat.

De Baptismo, modoque illud administrandi.

§.4. Circa hæc itaque sic deliberatio nostra resedit, ut Græci ejusdem Regni in unctionibus, quæ circa baptisma fiunt, morem Ecclesiæ Romanæ teneant, & observent. Ritus vero seu consuetudo quam habere dicuntur ungendi per totum, Baptizandorum corpora, si tolli sine scandalo, vel removeri non potest, cum sive fiat, sive non, quantum ad Baptismi efficaciam vel effectum, non multum referat, toleretur. Nec refert etiam utrum in frigida, vel calida aqua Baptizent, cum parem vim, & effectum in utraque Baptismum habere, asseverare dicantur.

Chrismà a solis Episcopis conficiendū, & conferendum.

§.5. Soli autem Episcopi consignent Chrismate in frontibus Baptizatos, quia hujus unctio non debet, nisi per Episcopos exhiberi. Quoniam soli Apostoli, quorum vices gerunt Episcopi, per manus impositionem, quam confirmatio, vel frontis Chrismatio repræsentat, Spiritum Sanctum tribuisse leguntur. Singuli quoque Episcopi in suis Ecclesiis, in die Cœnæ Domini, possunt, secundum formam Ecclesiæ, Chrisma conficere, ex balsamo quidem, & oleo olivarum. Nam Spiritus Sancti donum in Chrismatis unctione confertur. Et Columba utique, quæ ipsum designat Spiritum, olivæ ramum ad arcam legitur retulisse. Sed si suum antiquum Ritum in hoc Græci potius servare voluerint, videlicet, quod Patriarcha una cum Archiepiscopis, & Episcopis ejus suffraganeis, & Archiepiscopi cum suffraganeis suis, simul Chrisma conficiant, in tali eorum consuetudine tolerentur. Nullus autem per Sacerdotes, vel Confessores pro satisfactione pœnitentiæ, unctio aliqua solummodo inungatur. Infirmis vero juxta verbum Jacobi Apostoli, unctio exhibeatur extrema.

Et de extrema unctione.

De aqua in Sacrificio Eucharistiæ.

§.6. Porro in appositione aquæ, sive frigidæ, sive calidæ, vel tepidæ, in Altaris Sacrificio, suam si velint consuetudinem Græci sequantur, dummodo credant, & asserant, quod servata Canonis forma, conficiatur pariter de utraque. Sed Eucharistiam in die Cœnæ Domini consecratam, usque ad annum, prætextu infirmorum, ut de illa videlicet ipsos communicent, non reservent. Liceat tamen eis, pro infirmis ipsis, Corpus Christi conficere, ac per quindecim dies, & non longiori temporis spatio, conservare; ne per diutinam ipsius reservationem, alteratis forsitan speciebus, reddatur minus habile ad sumendum: licet veritas, & efficacia semper eadem omnino remaneat, nec ulla umquam diuturnitate, seu volubilitate temporis evanescat.

Eucharistia pro infirmis non servanda ad annum.

In

De hora celebrandi solemnia.

§.7. In celebratione vero solemnium,& aliarum Missarum, & de hora celebrandi eas, dummodo in confectione, vel consecratione, formam verborum a Domino expressam, & traditam observent, & celebrando non transgrediantur horam nonam, suam sequi consuetudinem permittantur.

Missa non celebranda ante Matutinum.

§.8. Sacerdotes autem dicant horas canonicas more suo, sed Missam celebrare, prius quam officium matutinale compleverint, non præsumant.

Promovendi ad Sacerdotium antea examinandi.

§.9. Promovendi vero ad Sacerdotium,& Presbyteri, qui præficiendi fuerint Ecclesiarum regimini, examinentur antea diligenter, si præcipue de horis canonicis, & Missarum officiis, secundum distinctionem temporum exequendis, sint sufficienter instructi, ut ad hæc non nisi digni, & idonei admittantur.

De Paramentis.

§.10. Ceterum unusquisque Sacerdos in aureo, vel argenteo solum, aut saltem stanneo calice sacrificet, habens corporale de lino candidum, & nitidum, & altare mundis vestimentis opertum, vel decentibus paramentis.

Mulieres a servitio Altaris removendæ.

§.11. Mulieres autem servire ad altare non audeant, sed ab illius ministerio repellantur omnino.

De Jejunio Quadragesimali.

§.12. De jejunio vero diei Sabbati Quadragesimali tempore, (quamquam honestius, & salubrius Græci agerent, si sic toto illo tempore abstinerent, ut nec unico die institutum jejunium violarent) teneant, & servent pro libito morem suum.

Parochi confessiones audiant: cæteris vero danda ab Episcopo loci licentia.

§.13. Sacerdotes quoque conjugati,& alii, quibus Parochiarum cura, vel Ecclesiarum Parochialium regimen per Episcopos suos committitur, licite, ac libere possint Parochianorum suorum confessiones audire, ipsisque pœnitentiam injungere pro peccatis. Quia cui licet, vel conceditur quod est majus, competit nimirum, nec negari convenit, quod est minus. Liberum tamen sit ipsis Episcopis, viros alios idoneos coadiutores, & cooperatores habere, in audiendis confessionibus, & pœnitentiis injungendis, ac ceterisque ad salutem pertinent animarum. Ipsisque in his per eorum Diœceses, absque Sacerdotum ipsorum præjudicio, & gravamine, committere vices suas, cum propter occupationes multiplices, & occasiones varias possit contingere, quod nequeant per easdem Diœceses officium suum exequi per se ipsos.

Fornicatio peccatum mortale.

§.14. De fornicatione autem,quam solutus cum soluta committit, quin sit mortale peccatum, non est aliquatenus ambigendum, cum tam fornicarios, quam adulteros a Regno Dei Apostolus asserat alienos.

Septem ordines conferendi.

§.15. Ad hæc,volumus,& expresse præcipimus, quod Episcopi Græci septem ordines secundum morem Ecclesiæ Romanæ de cetero conferant, cum hucusque tres de minoribus circa ordinandos neglexisse, vel prætermisisse dicantur. Illi tamen qui jam sunt taliter ordinati per eos, propter nimiam ipsorum multitudinem, in sic susceptis ordinibus tolerentur.

Secundæ, & tertiæ nuptiæ non reprobandæ.

§.16. Quia vero secundum Apostolum, mulier mortuo viro ab ipsius est lege soluta, ut nubendi cui vult in Domino liberam habeat facultatem, secundas, & tertias, ac ulteriores etiam nuptias Græci non reprehendant aliquatenus, nec condemnent, sed potius illas approbent inter personas, quæ alias licite ad invicem matrimonio jungi possunt. Secundo tamen nubentes, Presbyteri nullatenus benedicant.

Matrimonia in quarto gradu consanguinitatis non contrahenda.

§.17. Et quoniam apud eos consueverunt contrahi matrimonia inter personas contingentes se, juxta eorum computationem, octavo gradu, qui secundum computationem, & distinctionem graduum, quam nos facimus, apud nos quartus habetur, ne id præsumatur deinceps, firmiter prohibemus. Districte præcipientes, ut cum in ulterioribus gradibus licite matrimonia contrahantur, in prædicto quarto, consanguinitatis, vel affinitatis gradu, copulari ulterius non præsumant, statutum in hoc generalis Concilii observantes. Illos tamen qui jam in gradu hujusmodi contraxerunt, dispensative permittimus in sic contracto matrimonio remanere.

De Purgatorio.

§.18. Denique cum veritas in Evangelio asserat, quod si quis in Spiritum Sanctum blasphemiam dixerit, neque in hoc sæculo, neque in futuro dimittetur ei: per quod datur intelligi quasdam culpas in præsenti, quasdam vero in futuro sæculo relaxari, & Apostolus dicat, quod uniuscujusque opus, quale sit, ignis probabit, & cujus opus arserit, detrimentum patietur, ipse autem salvus erit, sic tamen quasi per ignem & ipsi Græci vere, ac indubitanter credere, ac affirmare dicantur, animas illorum, qui suscepta pœnitentia, ea non peracta, vel qui sine mortali peccato, cum venialibus tamen, & minutis decedunt, purgari post mortem, & posse suffragiis Ecclesiæ adjuvari. Nos, quia locum purgationis hujusmodi, dicunt non fuisse sibi ab eorum doctoribus certo, & proprio nomine indicatum, illum quidem juxta traditiones, & auctoritates Sanctorum Patrum, Purgatorium nominantes, volumus, quod de cetero apud ipsos isto nomine appelletur. Illo enim transitorio igne peccata utique, non tamen criminalia, seu capitalia, quæ prius per pœnitentiam non fuere remissa, sed parva, & minuta purgantur, quæ post mortem etiam gravant, si in vita fuerunt relaxata.

Inferno.

§.19. Si quis autem absq; pœnitentia in peccato mortali decedit, hic proculdubio æternæ gehennæ ardoribus perpetuo cruciatur.

Animabus parvulorum.

§.20. Animæ vero parvulorum, post Baptismi lavacrum, & adultorum etiam in charitate decedentium, qui nec peccato, nec ad satisfactionem aliquam pro ipso tenentur, ad patriam protinus transvolant sempiternam.

Et vita Monastica.

§.21. Ordinationes demum, & instituta regularia Sanctorum Patrum de vita, & statu Monacorum, præcipimus ab Abbatibus, & Monacis Græcis inviolabiliter observari.

De observandis hisce Statutis.

Fraternitatem itaque tuam hortamur attente, per Apostolica tibi scripta mandantes, quatenus præmissa omnia Episcopis Græcis præfati Regni, seriatim, & diligenter exponi facias, districte ipsis injungens, ut ea sollicite attendere, studiose tenere, ac efficaciter observare procurent, & a suis faciant subditis observari. Memoratis autem Archiepiscopo Nicosien., & ejus suffraganeis Latinis, firmiter auctoritate nostra præcipias, ut eosdem Græcos super præmissis contra hujusmodi provisionem, & deliberationem nostram, non inquietent aliquatenus, nec molestent. Contradictores, eadem auctoritate, appellatione postposita, compescendo.

Non

Non obstantibus si prædictis Archiepiscopo, & suffraganeis, vel quibuscumque a Sede Apostolica sit indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum non facientes de indulto hujusmodi mentionem.

Obstantium derogatio.

Datum Laterani secundo nonas Martii Pontificatus nostri anno undecimo.

Dat. die 6. Martii 1254. Pont. An.XI.

XXXVI.

Quod Inquisitores hæreticæ pravitatis possint interpretari statuta Ecclesiastica, & Sæcularia, contra hæreticos edita. Eosque, filios, ac nepotes, & adhærentes, aut ipsorum opera, beneficia, & officia assequentes, illis privare. Quodque accusatorum, & testium nomina publicare non debeant.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Fratribus Ordinis Prædicatorum, Inquisitoribus hæreticæ pravitatis, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Facultas interpretandi Statuta contra hæreticos.

§.1. Cum negotium Fidei Catholicæ adversus hæreticæ pravitatis errores, vobis ut vestra prudentia deprehendat vulpeculas demolientes Vineam Domini, sub certa forma per alias litteras, duxerimus committendum, ut commissum vobis ab Apostolica Sede tam salubre, ac utile ministerium exequi liberius, ac exercere possitis efficacius, in hac parte, interpretandi statuta Ecclesiastica, & Sæcularia contra hæreticos edita.

Ipsos autem, consanguineos, officiis, & beneficiis privandi.

§.2. Et hæreticorum filios, & nepotes, credentium quoque, fautorum, defensorum, & receptatorum ipsorum, dignitatibus, personatibus, & honoribus quibuscumque, ac beneficiis Ecclesiasticis, & publicis officiis.

§.3. Illos etiam qui hæreticorum, vel aliorum prædictorum interventu, intuitu, vel gratia, talia sunt adepti, vel in posterum assequentur, privandi hujusmodi dignitatibus, personatibus, honoribus, beneficiis, & officiis, liberam vobis auctoritate præsentium concedimus potestatem.

Contestantium autem contra eos nomina non publicanda.

§.4. Sane volumus, ut nomina tam accusantium pravitatem hæreticam, quam testificantium super ea, nullatenus publicentur, propter scandalum, vel periculum, quod ex publicatione hujusmodi sequi posset. Et adhibeatur dictis hujusmodi testium nihilominus plena fides. Quod si simul his non interfueritis exequendis, unus vestrum ea nihilominus exequatur.

Dat. die 9. Martii 1254. Pontific. Anno XI.

Datum Lateranen. septimo Idus Martii Pontificatus nostri anno undecimo.

XXXVII.

Inquisitorum hæreticæ pravitatis facultas procedendi contra hæreticos, eorumque fautores, & negotio Inquisitionis se opponentes, ac Prædicatores quæstuarios, ac indulgentiæ pro audientibus prædicationem Inquisitorum, vel eis auxilium præstantibus.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Ministro, Custodibus, Guardianis, Conventualibus, vel eorum Vicariis, administrationis Sancti Francisci, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Proemium.

Quia tunc potissime acceptabile Jesu Christo exhibetur obsequium, cum ei pro Catholicæ Fidei conservatione, cujus est ipse stabile, & perpetuum fundamentum, pura intentione servitur; providimus specialiter in hoc ipsi studiosum, & placidum, eo cooperante, impendere famulatum, & præcipue in Urbe, in Patrimonio Beati Petri, & aliis Terris Ecclesiæ, Regno Apuliæ, Lombardia, Romaniola, Marchia Tervisina, & Sclavonia, ac in Thuscia, circa quas debemus sollicitius vigilare, instantius, & validius satagere, contra ejusdem fidei diros hostes, ut cultura salubris, per nos agris dominicis impensa vicinis, utilis sit longinquis, & verbi divini semen fusum in proximis, fructificet etiam in remotis: Licet Sedes Apostolica tales hostes undique indefessa sollicitudine persequatur, nec umquam ab hujusmodi exercitio cessaverit cura ejus. Convenit namque, ut quia Inquisitores contra pestem hæreticam roborare, ac renovare per diversas sæculi volumus regiones, id agere in Urbe, ac Terris aliis supradictis, majori opportunitate nunc habita, nullatenus omittamus. Cum quanto propius nostris adsunt aspectibus, tanto justius, nisi attente saluti prospiceremus ipsorum, possemus argui de neglectu.

Facultas inquisitoribus data contra hæreticos, eorumque fautores procedendi.

§.1. Ideoque discretioni vestræ per Apostolica scripta districte præcipiendo mandamus, in remissionem vobis peccaminum injungentes, quatenus tam per vos, quam per alios idoneos Fratres vestræ curæ commissos, quibus negotium hujusmodi, quod principaliter residet cordi nostro, auctoritate nostra duxeritis committendum, totis assumentes affectibus, & ferventibus animis prosequentes, ad extirpandam de Provincia tuæ fili Minister curæ commissa, pravitatem hæreticam sollicite, ac efficaciter laborantes, si quos ibi de pravitate ipsa culpabiles inveneritis, vel infectos, seu etiam infamatos, nisi examinati velint absolute mandatis Ecclesiæ obedire, contra ipsos, & receptatores, defensores, ac fautores eorum, humano timore postposito, juxta sanctiones canonicas, auctoritate Apostolica procedatis: Invocato contra eos ad hoc, si opus fuerit auxilio brachii sæcularis. Contradictores per censuram Ecclesiasticam remoto appellationis obstaculo compescendo.

Quæ pœnitentibus injungenda.

§.2. Si vero aliqui, hæretica labe penitus abjurata, redire voluerint ad Ecclesiasticam unitatem, eis juxta formam Ecclesiæ, absolutionis

tionis beneficium impendentes, injungatis eisdem, quod injungi talibus consuevit. Proviso solerter ne simulata conversione redeant fraudulenter, & vos, imo potius se fallentes, sub agni specie gerant lupum.

Procedendū quoque contra se opponentes in hoc negotio. §.3. Quod si forte, quod non credimus, aliqui cujuscumque conditionis, huic negotio se opponere, seu illud præsumpserint aliquatenus impedire, ut non possit per vos procedi libere in eodem, imo nisi cum requisiti fuerint, illud etiam juverint studiose, contra eos secundum sanctiones canonicas, eadem auctoritate libere procedatis.

Et indulgentiam concedendi prædicationem Inquisitorum audientibus. §.4. Ut autem prædicta possitis utilius, & liberius exercere, vobis largiendi viginti, vel quadraginta dierum indulgentiam, quoties opportunum videritis, omnibus vere pœnitentibus, & confessis, qui ad vestram prædicationem propter hoc faciendam accesserint, plenam tenore præsentium concedimus potestatem.

Indulgentia quoque proposita auxilium eis præstantibus. §.5. Illis vero qui ad impugnandam hæreticos, fautores, receptatores, & defensores eorum, vobis ex animo auxilium, consilium præstiterint, vel favorem, de Omnipotentis Dei misericordia, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, tres annos de injuncta sibi pœnitentia relaxamus. Et si qui ex iis, ad prosecutionem hujusmodi negotii, contra prædictos hæreticos, fautores, receptatores, vel etiam defensores, personaliter iverint, eis omnium peccatorum, de quibus corde contriti; & ore confessi fuerint, plenam veniam indulgemus.

Facultas quoque contra Prædicatores quæstuarios. §.6. Compescendi quoque monitione præmissa per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, prædicatores quæstuarios, quorum interest tantum charitativa subsidia simpliciter petere, ac indulgentiam, si quam forte habent exponere, a prædicationis officio, quod ad ipsos nullatenus pertinet, liberam vobis tribuimus facultatem. Quod si simul iis non interfueritis, unus vestrum, ea nihilominus exequatur.

Dat. die 18. Martii 1254. Pont. An. XI. Datum Laterani decimoquinto Kalendas Aprilis Pontificatus nostri anno undecimo.

XXXVIII.

Inquisitorum hæreticæ pravitatis facultas absolvendi a Censuris Ecclesiasticis confratres Societatis Crucesignatorum, pro Sanctæ Inquisitionis præsidio institutæ, & nonnulla eis indulta concedendi.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Fratribus de Ordine Minorum Inquisitoribus, & prædicatoribus Crucis, super hæretica pravitate a Sede Apostolica deputatis, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

UT nihil nobis desit, quod ad prosequutionem negotii vestræ circumspectioni commissi pertinet, sed illud in vestris manibus, auctore Domino prospere dirigatur, absolvendi, juxta formam Ecclesiæ, omnes qui contra pravitatem hæreticam assumpserint signum Crucis ab interdicti; suspensionis, & excommunicationis sententiis canonicis. Et dispensandi cum clericis super irregularitatibus, si quas, sic ligati, celebrando divina officia contraxerint. Et commutandi vota eorumdem Crucesignatorum (Terræ Sanctæ voto excepto) necnon & concedendi præfatis Crucesignatis, ut illis gaudeant indulgentiis, & privilegiis, quæ Crucesignatis in ipsius Terræ Sanctæ subsidium sunt concessa. Et quod tempore generalis interdicti possint interesse divinis officiis, & recipere Sacramenta Ecclesiastica in locis, in quibus divina eadem ex indulto Sedis Apostolicæ celebrantur. Quodque ipsi non teneantur ad restitutionem acquisitorum illicite, si hoc publice proposito per Diœcesanos, vel saltem presbyterio parochiales locorum, in quibus videritis expedire, non apparuerint aliqui, quibus eorum restitutio debeatur; dummodo ipsi totum quod de taliter habitis restituere debent, vel quod possunt, secundum vestræ discretionis arbitrium, in fidei negotii prosecutionem convertant, auctoritate vobis præsentium concedimus facultatem.

Datum Laterani decimo Kalendas Aprilis Pontificatus nostri anno undecimo. Dat. die 23. Martii 1254. Pont. An. XI.

XXXIX.

Sententia Excommunicationis in Ezelinum.

Ex Conci'. Tom. XIV. col. 14.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Ad perpetuam memoriam rei gestæ.

TRuculentam unius hominis rabiem, inhumanam, sævamque barbariem Ezelini videlicet de Romano, quem diræ malignitatis enormitas fecit insignem, & mundo non incognita factorum atrocium multitudo spectabilem, humana societas ad eligendum improba a male potentium tyrannide instituta, indigne forsitan pertulisse videtur: sed indignus procul dubio noscitur sustulisse; Hic siquidem sub humani vultus effigie bellualem animum retinens, Christiani sanguinis sitibundus, & viribus rigidus alienis, implacabile adversus communia humanitatis fœdera bellum gerit: Non enim solum ferali hominum excidio debacchatur in corpora, verum etiam super communem modum, mensuram, & numerum, exhausti cruoris profluvio non contentus, per catholicos fidei corruptores spiritualis vitæ operatur exitium in interitum animarum. Nimirum si in suis atrocitatibus propria contra infensos sibi exequeretur odia, jam deferbuisset in eo incalescens animi feritas peractæ ultionis refrigerio mitigata in his, quos habere videbatur exosos, sed ejus effera crudelitas sic in omnes excandescit, ut nec fortunæ, nec vitæ pepercerit etiam amicorum, nec sexum miseratus fuerit in quibuslibet, vel ætatem, nec alicujus Religionis, vel Ordinis veneratus honorem, necans parvulos innocentes, adultos nequiter perimens, diversis excogitatis in eis generibus tormentorum, &, quod pudorosum est cogitare, vel loqui, horrido impiæ sectionis cultro, tam fœminas, ut dicitur, eunuchizare quam mares spem futuræ prolis occidens in superstitibus occisorum, ut ex intentione quodammodo fiat eo-

Ezelini tyrannidem, & facinora exponit.

rum etiam, quos adhuc de lumbis natura non protulit, homicidia. Quis ergo dubitet eum in hominibus non tantum personas persequi, sed etiam naturam? Quis ambigat illum, quasi non hominem humani generis fore publicum inimicum? Hunc ex genere, cum publice damnati hæretici filius fuerit, hæreticorumque cognatus, hunc etiam ex moribus, cum eum perfidum esse contraria religioni, Christianæque Fidei opera manifestent, nos eum publicæ opinionis concurrente assensu, unam de subdolis vulpeculis præsumpsimus esse, quæ Vineam Domini Sabaoth demoliri non cessant, testamentum æterni Evangelii corrumpentes. Ad hunc autem nequissimæ intentionis effectum eo ingenii sui calce processit, quia in quos potuit, vasa sceleratissimæ infectionis arripiens, per corporalis necis formidinem, quæ plerumque cadit in fortes, residuos regionis suæ viros redegit in parvulos, ut eis animorum confidentia, libertatis privilegio, & veritatis oraculo destitutis, facile per Magistros errorum sub prædicti Ezelini præsidio ad subvertendas fidelium mentes in Marchiæ Tervisinæ partibus emergentes, in publicum perversa infectionis hæreticæ dogmata suggerantur. Execrans præterea commune omnibus gentibus, & magnum in Christo, & Ecclesia Matrimonii Sacramentum, quod non humanæ voluntatis inventio statuit, sed divinæ institutionis commendat authoritas, quod temporaliter orientis ex homine Salvatoris nativitas honoravit, quodque cunctis fere animantibus suggerit in eis insitus ordo naturæ, damnabili, & de typo abominationis hæreticæ procedente præsumptionis audacia separat contra Legis Evangelicæ interdictum legitimæ conjunctionis fœdere copulatos, adeo inter complices suos fœda connubia, & adulterina conjugia conjungendo, ex quibus spuria vitulamina prodeunt, radices altas posteritatis prospere non datura. Nos itaque, quos licet immeritos Summus Fidelium Pastor ad arcendas a redempto Christi Sanguine grege ferales impetus, salutem Christiani populi lædentes, & vitam, necnon ad hujusmodi investigandas assiduis vigiliis, capiendasque vulpeculas Ecclesiæ suæ voluit præsidere, valido clamore Christiani Sanguinis, quo idem Ezelinus terram operuit, nec minus Evangelicæ Fidei, quam molitur evertere, periculo excitati, per religiosas personas discernere curavimus, & videre, an idem Ezelinus illud circa Fidem Catholicam naufragium pateretur, quod de ipso detestanda nunciabant opera, & vulgata infamia prædicabat. Cum autem ipsi Religiosi super his cum diligentia inquirentes, eumdemque de Fide Christi non recte sentire, & haberi debere suspectam veris indiciis comperissent: tandem ipse ad Sedem Apostolicam nuncios destinavit, quibus bonæ memoriæ Sabinensem Episcopum concessimus Auditorem, coram quo ad jurandum in ipsius Ezelini anima se obtulere paratos, quod idem de Deo, & Catholica Fide credebat, secundum quod Romana tenet Ecclesia, & docet esse credendum. Sed quoniam a dicto Episcopo, vel a nobis hujusmodi purgatio admissa non extitit, cum in tanto crimine non per nuncios, sed per propriam personam præstanda esset purgatio: coram nobis sibi præfiximus terminum, quo Apostolico se conspectui præsentaret, facturus super his quod ordo exigeret rationis, oblata sibi de securitate personæ in veniendo, & redeundo plenaria cautione. Unde quia nec in eodem termino, nec post ipsum, venire, vel mittere procuravit, ipsum, qui plurium erat alias excommunicationum laqueis irretitus, & quod de Fide Catholica male sentiret, certa ratione suspectus, anathematis vinculo duximus innodandum; alium ei terminum assignantes, quo in nostra compareat præsentia, super præmissis mandatis Ecclesiæ pariturus; denunciando publice, quod nisi usque ad terminum ipsum id faceret, ex tunc procederemus gravius contra eum juxta legitimas, & canonicas Sanctiones. Cum autem venire, seu mittere, licet ultra terminum diutius expectatus, obstinatione damnabili despexisset, & non solum per annum, sed per biennium vilipensis Ecclesiæ clavibus prædictum sustinuisset contentibiliter anathema: nos quia non debebamus ulterius canonicum contra eum differre judicium, quem tam longum diffugium, & tam dura pertinacia reum tanti criminis ostendebant, præsertim quia hujusmodi judicii tarditas periculosam forte aliquibus præbebat audaciam, & quos a malis festinata unius pœna compesceret, protelata forsitan ad illam laxaret, eumdem Ezelinum tamquam hæreticum reputantes, decrevimus ipsum, habito fratrum nostrorum consilio, promulgatis adversus hæreticos Sanctionibus subjacere. Nisi usque ad Kalendas Augusti tunc proxime secuturas coram nobis comparere curaret, nostris, & Ecclesiæ pariturus præcise beneplacitis, & mandatis. Quem siquidem terminum tunc sibi ex multa benignitate Apostolicæ Sedis præfiximus, cum eum salvari vellemus potius quam perire. Ipse vero contra Deum, & contra homines collo rebellionis extento, & ad omnem Fidei Christianæ inobedientiam spiritu obfirmato, tamquam prolapsus in desperationis abyssum, & humani pudoris, divini judicii, ac salutaris consilii pertinax aspernator, imminentia sibi discrimina quæcumque contempsit: & perire potius eligens, quam parere, nec in termino sibi ex multa Ecclesiæ miserationis lenitate concesso, nec postmodum diutius expectatus venire curavit. Nos autem illius periculo condolentes, adhuc voluimus ejus duritiam solita Sedis Apostolicæ benignitate mulcere, si forte ad suspiciendum salutis remedium aliqua in eo scintilla sanioris consilii remansisset: Ipsumque non semel, vel secundo, sed pluries imo multoties ad .... judicium edictis legitimis evocatum, duximus prolixis ad convincendum inexcusabilem ejus malitiam temporum spatiis expectandum. Porro idem, sicut aspidis surdissimæ filius, ad omnem monitoris vocem obturans auditum, jam per sex annos, & amplius vocatione, longanimitate, & expectationis nostræ patientia est abusus. Nos igitur ex his attendentes, quod diuturnioris erga eumdem Ezelinum tolerantiæ pietas in communem multorum posset redundare perniciem, & ulterior expectatio nihil operaretur in eo, nisi contumaciam, & contemptum: ne tantum malum in medio Christiani populi diutius toleratum latius pervagetur, de prædictorum fratrum nostrorum consilio, præsente fidelium populo, qui in die Cœnæ Domini ex

Marginal notes: De Fide suspectus. — Sacramenti matrimonii violator. — Inquisitum a PP. super his. — Nuncios suos eidem mittit Ezelinus. — Dies ei indicta, ut Romæ personaliter sisteret. — Non comparens censuris irretitur. — Iterum citatus. — Latis contra hæreticos sanctionibus subjicitur. — Sedis Apost. in eum lenitas. — Cadit in cassum. — Excommunicatur in die Cœnæ Domini, tamquam hæreticus.

ex diversis mundi partibus ad Apostolorum limina confluxit, prædictum Ezelinum sicut manifestum hæreticum sententialiter judicamus, ipsum excommunicatum, & anathematizatum cum damnatis hæreticis deputando, adscripta illis damnationis stipendia recepturum, nisi forsitan eum, usque ad Festum Ascensionis Dominicæ proximæ venturum, ad præsentiam nostram personaliter venire audiemus: quod de abundantissima Apostolicæ Sedis clementia duximus adjungendum.

Dat. die 9. Aprilis 1254. Pont. An. XI.

Datum Laterani quinto Idus Aprilis Pontificatus nostri Anno undecimo.

XL.

Leges in hæreticos eorumque complices latæ.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Universis Christifidelibus præsentes litteras inspecturis, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Excommunicantur hæretici.

§.1. Noverit universitas vestra, quod nos ad instar fel. recor. Gregorio Papæ Prædecessoris nostri excommunicamus, & anathematizamus universos hæreticos, Catharos, Patarenos, Pauperes de Lugduno, Passaginos, Josepinos, Arnaldistas, Speronistas, & alios quibuscumque nominibus censeantur, facies quidem habentes diversas, sed caudas ad invicem colligatas, quia de vanitate conveniunt in id ipsum. Damnati vero per Ecclesiam sæculari judicio relinquantur animadversione debita puniendi, clericis prius a suis ordinibus degradatis.

Damnati per Ecclesiam sæculari Judicio relinquantur.

§.2. Si qui autem de prædictis postquam fuerint deprehensi, redire voluerint ad agendum condignam pœnitentiam, in perpetuo carcere detrudantur.

Pænitentes perpetuo carceri mancipandi.

§.3. Credentes autem eorum erroribus, similiter hæreticos judicamus.

§.4. Item receptores, defensores, & fautores hæreticorum excommunicationis sententiæ decernimus subjacere. Firmiter statuentes, ut si postquam quilibet talium fuerit excommunicatione notatus, a sua super hoc non curaverit præsumptione cessare, ipso jure fit factus infamis, nec ad publica officia, seu consilia, nec ad testimonium admittatur. Sit etiam intestabilis, ut nec testamenti habeat factionem, nec ad hæreditatis successionem accedat. Nullus præterea ipsi super quocumque negocio, sed ipse aliis respondere cogatur. Quod si forte Judex extiterit, ejus sententia nullam obtineat firmitatem, nec causæ aliquæ ad ejus audientiam perferantur. Si fuerit advocatus, ejus patrocinium nullatenus admittatur. Si tabellio, instrumenta confecta per ipsum nullius penitus sint momenti, sed cum auctore damnato damnentur: & in similibus idem præcipimus observari. Si vero clericus fuerit, ab omni officio, & beneficio deponatur. Si qui autem tales, postquam ab Ecclesia fuerint denotati, evitare contempserint, excommunicationis sententia percellantur; alias animadversione debita puniendi.

Defensorum, Fautorum &c. pœnæ.

§.5. Qui autem inventi fuerint sola suspicione notabiles, nisi juxta considerationem suspicionis, qualitatemque personæ, propriam innocentiam congrua purgatione monstraverint, anathematis gladio feriantur, & usque ad satisfactionem condignam ab omnibus evitentur: ita quod si per annum in excommunicatione perstiterint, ex tunc velut hæretici condemnentur. Item proclamationes, aut appellationes hujusmodi personarum minime audiantur. Item Judices, Advocati, & Notarii nulli eorum officium suum impendant; alioquin eodem officio perpetuo sint privati. Item Clerici non exhibeant hujusmodi pestilentibus Ecclesiastica Sacramenta, nec eleemosynas, aut oblationes eorum recipiant. Similiter hospitalarii, aut templarii, ac quilibet regulares: alioquin suo priventur officio, ad quod numquam restituantur absque indulto Sedis Apostolicæ speciali. Item quicumque tales præsumpserint Ecclesiasticæ tradere sepulturæ, usque ad satisfactionem idoneam, excommunicationis sententiæ se noverint subjacere, nec absolutionis beneficium mereantur, nisi propriis manibus publice extumulent, & projiciant hujusmodi corpora damnatorum, & locus ille perpetua careat sepultura.

De suspectis super hæresi.

§.6. Item firmiter inhibemus, ne cuiquam Laicæ personæ liceat publice, vel privatim de Fide Catholica disputare. Qui vero contra fecerint, excommunicationis laqueo innodetur.

Laicis de fide disputare non licet.

§.7. Item si quis hæreticos sciverit, vel aliquos occulta conventicula celebrantes, seu a communi conversatione fidelium, vita, & moribus dissidentes, eos studeat indicare confessori suo, vel alii per quem credat ad Prælati sui, & Inquisitorum hæreticæ pravitatis notitiam pervenire; alioquin excommunicationis sententia percellatur.

Ad hæreticos indicendos unusquisque tenetur.

§.8. Hæretici autem, & receptatores, defensores, & fautores eorum, ipsorumque filii usque ad secundam generationem, ad nullum Ecclesiasticum beneficium, seu officium admittantur. Quod si secus actum fuerit, decernimus irritum, & inane. Nos enim prædictos, & quoscumque viros Ecclesiasticos, qui ad preces hujusmodi pestilentium personarum dignitates, personatus, & quæcumque alia Ecclesiastica beneficia sunt adepti, ex nunc privamus taliter acquisitis: volentes ut tales, & habitis perpetuo careant, & ad alia, vel similia nequaquam inposterum admittantur. Illorum autem filiorum emancipationem, nullius esse momenti volumus, quorum parentes post emancipationem hujusmodi ad invicem superstitionis hæreticæ, a via decimasse constiterit veritatis.

Hæretici, conscii, ad beneficia Eccl. inabiles.

Dat. die 15. Junii 1254. Pont. An. XI.

Datum Anagniæ decimoseptimo Kalendas Julii Pontificatus nostri anno undecimo.

XLI.

Privilegia conceduntur Inquisitoribus.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis, Fratribus Ordinis Prædicatorum Inquisitoribus hæreticæ pravitatis, præsentibus, & futuris in Lombardia, & Marchia Januensi, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium.

MAlitia hujus temporis in diversis Mundi partibus, & maxime in Provincia Lombardiæ, perversorum morum peperit corruptelam, ex quibus lethifera pestis hæreticæ pravitatis abundantius solito noscitur pullulasse. Ad extirpationem igitur ejusdem pestis, juxta officii nostri debitum ex animo intendentes; volumus adversus hujusmodi iniquitatis operarios, qui massam catholicæ puritatis fermento propriæ contagionis inficiunt, fideles ut consurgant, stentque nobiscum pro Evangelicis, quas professi sunt, legibus defendendis, salubribus adhortationibus incitari.

Ut cruce consignent eos, qui votum nuncupaverint pro extirpandis hæreticis.

§.1. Quo circa discretioni vestræ per Apostolica scripta districte præcipiendo mandamus, in remissionem vobis peccaminum injungentes, quatenus in locis, ubi contra hæreticos vobis inquisitionis officium est commissum, curetis singuli opportuna instantia, contra eosdem hæreticos, eorumque fautores, proponere populis publice verbum Crucis, & eos qui tacti zelo fidei ad extirpandam pravitatem eamdem votum assumpserint, crucis charactere consignare.

Indulgentiæ eis concessæ.

§.2. Ut autem vobis de prædicatione hujusmodi, & fidelibus, qui ejusdem Crucis ob hoc votum assumpserint, copiosæ mercedis præmium afferatur: vobis, & eisdem fidelibus, illam indulgentiam, illudque privilegium elargimur, quæ transeuntibus in Terræ Sanctæ subsidium, in generali Concilio conceduntur. Cum autem hujusmodi Crucis verbum per vos proponi contigerit, relaxandi omnibus vere pœnitentibus, & confessis, qui ad audiendum verbum ipsum devote affuerint, quadraginta, vel viginti dies de injunctis pœnitentiis, libera sit vobis, & singulis vestrum de nostra concessione facultas.

Sese opponentes, vel non faventes Inquisitionis officio pœnas dent.

§.3. Quod si forte, quod non credimus, aliqua Civitas, Communitas, vel persona, cujuscumque conditionis, vel gradus, huic tam salubri negotio se opponere, seu illud præsumpserit aliquatenus impedire, ut per vos, vel per alios auctoritate nostra ad hoc deputatos, vel in posterum deputandos, libere procedi non valeat in eodem; imo si quicumque requisiti illud fovere neglexerint, & juxta officium, & posse suum studiose juvare; contra eos tamquam defensores, & fautores hæreticorum, sublato appellationis obstaculo, vos vel vestrum singuli auctoritate nostra intrepide procedatis. Contra quos, prout audacia ipsorum exegerit, Reges, & Principes Christianos, necnon Crucesignatos pro Terræ Sanctæ succursu, curabimus invocare: cum non minus expediat, imo magis, fidem in locis prope positis, quam procul distantibus defensare.

Crucesignatos absolvere possunt Inquisitores.

§.4. Porro ut non solum inquisitionis vobis super hæretica pravitate commissæ, sed & hujusmodi prædicationis Crucis officium in manibus vestris, congruis favoribus adjuvetur, absolvendi juxta formam Ecclesiæ, omnes qui contra pravitatem hæreticam assumpserint signum Crucis, ab interdicti, suspensionis, & excommunicationum sententiis canonicis, & præsertim ab illis, quas pro incendiis, vel effractionibus Ecclesiarum, seu injectione manuum violenta in personas Ecclesiasticas incurrerunt, & aliis quoque sententiis a nobis, vel auctoritate nostra generaliter promulgatis; nisi adeo gravis, & enormis excessus fuerit personarum, quod ab his oporteat absolutionis beneficium per Sedem Apostolicam obtineri. Necnon, & ab illis sententiis, quas adhærendo, & favendo contra Ecclesiam quondam Friderico, se tunc pro Imperatore gerenti, seu Conrado nato ejus, vel ipsorum fautoribus incurrerunt. Ezelino de Romanis, Uberto Marchione Pelavicino, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, Capitaneis, Potestatibus, Rectoribusque Civitatum, atque locorum, similibusque personis, qui in Ecclesias, & personas Ecclesiasticas sæva exercuisse noscuntur, aut eorum bona nequiter occupasse, dumtaxat exceptis. Dummodo assumpto Crucis signaculo, votum hujusmodi, qui absoluti fuerint, efficaciter prosequantur; & ipsi caveant, quod de cetero contra Ecclesiam numquam erunt. Et tam ab ipsis, quam ab aliis præmissis, plena de damnis, & injuriis, propter quæ excommunicati noscuntur, satisfactio, vel satisfaciendi sufficiens securitas impendatur.

Nominatim aliquot excipit.

Dispensandi facultas.

§.5. Necnon, & dispensandi cum Clericis, super irregularitatibus, quas celebrando divina ligati sententiis canonicis contraxerunt.

Commutandi vota Crucesignatorum.

§.6. Commutandi quoque Vota eorumdem Crucesignatorum voventium, & votorum qualitate pensata: Terræ Sanctæ votis, aliisque perpetuis; quæ commutationis non admittunt remedium, dumtaxat exceptis.

Eisque concedendi ut Interdicti tempore intersint Divinis.

§.7. Concedendi quoque Crucesignatis eisdem, quod tempore generalis interdicti possint interesse divinis officiis, & Ecclesiastica Sacramenta recipere in locis in quibus eadem ex indulto Sedis Apostolicæ celebrantur. Dummodo in præmissis casibus, si Ecclesiasticis tenentur ligati sententiis, prius absolutionis beneficium assequantur, vobis, & singulis vestrum auctoritate præsentium, concedimus facultatem.

Datum Anagniæ decimotertio Kalendas Julii Pontificatus nostri anno undecimo.

Dat. die 19. Junii 1254. Pont. An. XI.

XLII.

Ex Rer. Anglic. Scriptor. Veter. Tom. I. pag. 331. Consule Vvilkins Concil. Angl. Tom. I. pagin. 703.

Confirmatur Sententia Excommunicationis lata ab Archiepiscopo Cantuarien. & totius Angliæ Episcopis contra perturbantes jura Ecclesiarum.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus universis, Archiepiscopis, & Episcopis Regni Angliæ, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium.

CUm a nobis petitur quod justum est, & honestum tam vigor æquitatis, quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum.

Cum itaque, sicut ex parte vestra fuit propositum coram nobis, vos cupientes, prout ad vestrum spectat officium libertatem Ecclesiasticam in Regno Angliæ illibatam ab omnibus conservari, cum voluntate, ac beneplacito charissimi in Christo filii Henrici Illustris Regis Angliæ in omnes illos, qui malitiose, ac scienter Ecclesias ipsius Regni suo jure privaverint, vel spoliaverint, & libertates Ecclesiasticas, & antiquas Regni consuetudines, & præcipue illius libertates, & liberas consuetudines, quæ continentur in chartis communium libertatum, & de Foresta concessis a dicto Rege vobis, & aliis ejusdem Regni Prælatis, violaverint, infregerint, diminuerint, seu immutaverint, & qui contra illas statuta ediderint, vel edita observaverint, consuetudines introduxerint, vel servaverint introductas, necnon in scriptores, executores, & consiliarios statutorum ipsorum excommunicationis sententias duxeritis proferendas, prout in litteris super hoc confectis plenius continetur; Nos vestris supplicationibus inclinati, quod a vobis provide factum est in hac parte ratum habentes, & gratum, id de fratrum nostrorum consilio auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus, tenorem litterarum ipsarum præsentibus inseri facientes, qui talis est; auctoritate Dei Omnipotentis Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Gloriosæque Virginis, & Dei Genitricis Mariæ, Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, omniumque Sanctorum Apostolorum, Beati Thomæ Archiepiscopi, & Martyris, omniumque Sanctorum Martyrum, Beati Edvvardi Regis Angliæ, omniumque Confessorum, atque Virginum, & omnium Sanctorum Dei, & Nos B. divina miseratione Cantuariensis Archiepiscopus, totius Angliæ Primas. F. Londoniensis, W. Wigorniensis, W. Norvvicensis, P. Herefordensis, W. Saresbiriensis, W. Dunelmensis, R. Exoniensis, S. Carliolensis, W. Bathoniensis, L. Rofensis, Th. Menevensis Episcopi, de assensu, & voluntate Venerabilis Patris W. Dei gratia Eboracensis Archiepiscopi, anathematizamus, & a liminibus Sanctæ Matris Ecclesiæ sequestramus, omnes illos, qui amodo scienter, ac malitiose Ecclesias privaverint, vel spoliaverint suo jure. Item omnes illos, qui Ecclesiasticas libertates, vel antiquas Regni consuetudines approbatas, & præcipue libertates, & consuetudines, quæ in chartis communium libertatum, & de Foresta continentur a Domino Rege concessas Archiepiscopis, Episcopis, & cæteris Prælatis, Angliæ Comitibus, Baronibus, Militibus, & libere tenentibus, quacumque arte, vel ingenio violaverint, infregerint, diminuerint, seu immutaverint, clam, vel palam, facto verbo, vel consilio, contra illas, vel illarum aliquam in quocumque articulo temere veniendo. Item omnes illos, qui contra illas, vel earum aliqua statuta ediderint, vel edita servaverint, consuetudines introduxerint, vel introductas servaverint, Scriptores etiam Statutorum ipsorum, necnon Consiliarios, & Executores, & qui secundum ea præsumpserint judicare. Qui omnes, & singuli superius memorati hanc nostram sententiam incursuros se noverint ipso facto, qui scienter aliquid commiserint de prædictis. Qui vero ignoranter, nisi commoniti, infra quindenam a tempore correctionis se correxerint, & arbitrio ordinariorum plene satisfecerint de commissis, ex tunc sint hac sententia involuti. Eadem etiam sententia innodamus omnes illos, qui pacem Regis, & Regni præsumpserint perturbare: in cujus rei memoriam sempiternam nos signa nostra præsentibus duximus apponenda. Data in majori Aula Regia apud Wesmonasterium Anno Domini MCCLIII. tertio Idus Maji sub presentia, & assensu Henrici Dei gratia Regis Angliæ Illustris, & Dominorum R. Comitis egregii Cornubiæ, Fratris sui R. Comitis Norfolchiæ, & Mariscalli Angliæ, H. Comitis Herefordiæ, H. Comitis Oxoniæ, I. Comitis Warevvichiæ, & aliorum Optimatum Angliæ, ad hoc quasi ad concilium specialiter vocatorum.

Violatores Ecclesiarum, & Regni ab Episcopis excommunicati

Quod confirmatur a Pontifice.

Litteræ Episcoporū hac de re.

Clausulæ.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire; Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. die 1. Octob. 1254. Pontific. Anno XII.

Datum Anagniæ Kalendis Octobris, Pontificatus nostri anno duodecimo.

ALEXANDER IV.

PAPA CLXXXI.

AN. DOM. MCCLIV.

RAynaldus Anagninus, patre Philippo ex Comitibus Signiæ, antea Episcopus Ostiensis S. R. E. Cardinalis electus est in Romanum Pontificem Neapoli die 21. Decembris 1254. & Alexandri IV. nomen sumpsit. Sedit in Pontificatu annos VI. menses V. dies V. *(a)* imperante in Oriente Balduino II. Imperatore *(b)* Obiit Viterbii die 25. Maji 1261. in Ecclesia S. Laurentii tumulatus. Vacavit Sedes menses III. dies IV. *(c)*

I.

Præsules Christiani Orbis de adepto Pontificatu certiores facit. *Ex Raynald. ad an. 1254.*

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei.

QUia fragilis est, & caduca conditio terrenorum, quibus ingruit senectus ex tempore, ex exercitio lassitudo, languor ex permanentia, ex consistentia casus, & ex diuturnitate defectus, labilis humana natura, huic legi corruptionis addicta, quanto longius suum esse producitur, tanto tendit propius ad non esse: propter quod vivendi spatium in unoquoque mortali sua innata infirmitate restringitur, & proprię fragilitatis casu definit in quolibet vitę cursu. Hic profecto status occiduus omnibus communiter imminet, magnis quippe, & parvis, Prælatis, & subditis, sublimibus pariter, atque imis. Sed licet Ecclesiastico gregi pastorum suorum decessus eveniens turbationem non modicam ingerat, & dolorem; magnam tamen affert sibi lætitiam grata subrogatio successorum, & præsertim cum in substitutione non intervenit tarditas, & voluntatum communio intercedit. *Humanæ naturæ conditio.*

Sane felicis recordationis Innocentio Papa Prædecessore nostro VII. Idus Decembris in Regno Siciliæ, in Civitate scilicet Neapolis de angusto, & tetro carnis carcere vocato, sicut speramus, ad spatiosum, & lucidum cæli palatium, ut de multis laboribus, quos pro Ecclesiæ more, ac libertate constanter pertulit, mercedem quietis percipiat sempiternæ; ac deinde ipsius solemniter celebratis exequiis, ejusque corpore honorifice, prout decuit, tumulato; nos tunc Ostiensis, & Velletrensis Episcopus, & cæteri Fratres nostri mox pro eligendo Successore simul convenimus, dirigentes mentes ad Deum, ut gregi suo Pastorem idoneum consueta misericordia largiretur. Cumque, ut moris est, Spiritus Sancti postulato suffragio, singulorum vota diligenter exquisita fuissent, in nos demum suum converterunt intuitum, direxerunt animos, & conceptus expressere, ac firmavere consensus, præeligentes indignitatem nostram ad exequendum tantæ officium dignitatis cum nostrorum parvitatem meritorum deceret subesse potius, quam tanto culmini præsidere. *Mortuo Innocentio IV.* *Eique persolutis exequiis* *Se ait in Pontificem fuisse electum.*

Nos autem nostram attendentes imbecillitatem, & insufficientiam cogitantes; pensantes quoque tam gravis sarcinæ molem, & tanti honoris altitudinem advertentes, nimium trepidavimus, validoque membra nostra obriguere pavore, ac intra nos cor nostrum vehementi quasi

(a) Libenti quidem animo Pagio assentirer putanti Alexandrum electum Pontificem die 12. Decembris: nisi jamdiu nutanti animos validissima momenta facerent, ut cum Raynaldo conveniam. Primo enim Encyclicæ Alexandri de sua electione litteræ, quas subjicio, datæ leguntur secundo Kalendas Januarii: nec putandum est Alexandrum Papam, quem omni postposita longiore debito mora electum cum Blondo asserit Pagius a Cardinalibus, ut rebus Ecclesiæ a Manfredi violentia, insidiisque periclitaturis providerent, diebus octodecim distulisse, Ecclesiam Catholicam de sui electione commonere. Deinde extant apud eumdem Raynaldum aliæ Alexandri litteræ, quibus Philippus Ravennaten. Archiepiscopus Legatus contra Ezelinum creatur, aliæ autem *Priori Provinciali Fratrum Prædicatorum in Francia, & Guardiano Fratrum Minorum Parisien.* de hæresibus excidendis: & illæ quidem datæ dicuntur *Laterani decimotertio Kalendas Januarii* anno primo; in harum autem calce legitur *Dat. Laterani Idibus Decembris anno primo.* Quare corrigendus est quoque error, qui in Vitam Innocentii IV. a nobis exaratam irrepsit. Ubi enim dicitur *vacavit Sedes die V.* legendum est dies XVII.

(b) Imperium siquidem Occidentale deturbato ab ejus jure, prout in Innocentio vidimus Friderico vacavit usque ad an. 1273.

(c) Juxta Martini Poloni Chronicon, in quo numeratio a die obitus Alexandri deducitur.

quasi stupore gelavit, & eorumdem intentioni Fratrum proposse restitimus, contra concordes ipsorum affectus plurimum reluctantes, renuendo prorsus ad Summi Pontificatus apicem sublimari, & exorando instanter, ut imponerent ali onus illud. Ipsi vero suo proposito fortius insistentes nostra recusatione, ac deprecatione omnino repulsa personam nostram, quantumcumque renitentem, quadam violentia coegerunt, & extensis in eam manibus ad assentiendum eorum desideriis nos pertinaciter attraxere.

Se autem restitisse ne eligeretur.

Unde ne divinæ videremur providentiæ obviare, suæque dispositioni obicem protervæ difficultatis inferre, ac ne scandali, vel dissensionis materiam præberemus, devicti dura, & ferventi prædictorum Fratrum instantia, votis ad ultimum, quamquam inviti acquievimus eorumdem, submittentes nostræ debilitatis humeros ad portandum: Non quod de aliqua nostra virtute fiduciam habeamus, sed quia de illius speramus auxilio, qui pro eo laborantibus dat ferre jugum suaviter, & leviter onus suum portare, qui affluentis de suæ bonitatis irriguo sperantium in se pectora largiflue compluit, & fœcundat; qui balbutientium linguas suæ virtutis potentia eloquentes efficit, & facundas. Porro quia nostrum recognoscimus imperfectum propter quod aliis subsidiis potissime indigemus, ad sinceram devotionem vestram confidenter recurrimus, vestraque suffragia fiducialiter postulamus rogantes vos, & attentius exhortantes, quatenus sedula nos apud Deum intercessione juvetis: solventes linguas in preces, & in juges pro nobis orationes labia exercentes, ex intimis, quæsumus affectibus supplicationes ad Cœlum dirigite, ac sine intermissione nos Deo sacris vestris interventionibus commendate crebra ob hoc sibi munera, & sacrificia offerentes, ut supra nos imbrem gratiæ suæ pluat, & rorem solitæ benignitatis infundat, quod nos actus nostros dirigentes ad ipsam Ecclesiam suam, quam nobis committere voluit salubriter regere, ac de universo ipsius grege vigilantiæ nostræ credito curam gerere debitam juxta suum beneplacitum valeamus &c.

Præsules Christianos precatur, ut ipsum adjuvent.

Datum Neapoli secundo Kalendas Januarii Pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 31. Decem. 1254. Pon. An. I.

II.

Revocatio quarumdam Litterarum, & Sententiæ ab Innocentio Papa IV. latæ adversus Religiosos.

Edidit Martene Thesaur. Anecdot. Tom. I. col. 1059.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus universis Archiepiscopis, & Episcopis, ac dilectis filiis Abbatibus, Prioribus, Decanis, Archidiaconis, Archipresbyteris, & aliarum Ecclesiarum Prælatis, & cæteris Personis Ecclesiasticis, tam sæcularibus, quam regularibus cujuscumque Ordinis, & Professionis existant, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

NOn insolitum est, neque novum, ut ea, quæ per occupationem, vel in festinantia fiunt pro eo, quod congrue lineam deliberationis prætereunt, in propensioris considerationis reducantur examen, ut rectiora, & elimatiora per attentionem plenioris discussionis emanent. Sane quædam ab Apostolica Sede tempore felicis recordationis Innocentii Papæ Quarti Prædecessoris nostri litteræ processerunt, in quibus ipse universis Religiosis, cujuscumque Professionis, vel Ordinis existant, districte in virtute sanctæ obedientiæ injungebat, ut Parochianos alienos diebus Dominicis, & festivis non reciperent de cætero in suis Ecclesiis, seu Oratoriis temere ad divina, nec ipsos ullatenus ad penitentiam admitterent sine suorum licentia Sacerdotum, nec eis in suis prædicarent Ecclesiis ante Missarum solemnia, pro quibus audiendis prima diei parte iidem Parochiani consueverunt, & debent in suis Ecclesiis convenire: nec sermones etiam solemnes facerent illa hora, sed nec ad prædicandum solemniter ad Parrochias alienas accederent, nisi essent ab earum Sacerdotibus invitati, vel saltem nisi ad id humiliter peterent, & obtinerent admitti, nec ea die, qua Diœcesanus Episcopus, vel alius loco ejus prædicaret solemniter, maxime in Ecclesia Cathedrali, aliquis ipsorum in eadem Civitate, vel loco præsumeret prædicare. Si vero in casu licito Parochianum alterius eos in suis Ecclesiis recipere ad Sepulturam contingeret, omniumque obtentu consequerentur hujusmodi Sepulturæ portionem canonicam, vel non requisiti infra octo dies a tempore receptionis eorum Episcopo, vel Sacerdoti, de cujus Parrochia mortuus esset assumptus exhibere curarent. Si autem aliquis Religiosorum ipsorum hujusmodi transgressor contra prædicta, vel aliqua prædictorum venire præsumeret, præter inobedientiæ vitium, & excommunicationis sententiam, quam eum incurrere voluit, ipso facto gradus sui periculo subjaceret, & nihilominus a Diœcesano ad præmissa, & singula observanda per Censuram Ecclesiasticam appellatione remota, districtius cogeretur, nullius ei contra hujusmodi indulgentiis, & privilegiis Apostolicis valituris; Verum quia super præmissis litteris cogitare attentius, & studiosius deliberare proponimus pacis commodum, & quietis solatium Ecclesiis, & Personis Ecclesiasticis potissime cupientes præfatas litteras, & si quæ aliæ super prædictis, vel eorum aliquo contra præfatos Religiosos, & aliquos ex ipsis generaliter, & specialiter præter formam communem, & solitam processere, ac mandata, seu præcepta facta in eis, vel earum auctoritate duximus penitus revocanda. Ideoque Universitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus per hujusmodi litteras, vel occasione mandatorum, seu præceptorum, aut sententiæ, quam continent nihil prorsus agatis, cum nullam deinceps efficaciam habeant, vel vigorem.

Exordium.

Innoc. Religiosis prohibet, ne alienos Parochianos diebus festivis recipiant.

Ac de mortuis portionem canonicam solverent Ecclesiis.

Hæc omnia revocantur, quousque maturius examinentur.

Datum Neapoli secundo Kalendas Januarii, Pontificatus nostri anno primo.

Dat. die, annoque eodem.

Immu-

III.

Ex Ughell. Ital. Sac. ubi de Ecclesia Januensi.

Immunitas ab omni exactione, datio &c. in dominiis Apostolicæ Sedis, concessa Januensibus ab Innocentio Papa IV. confirmatur.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Potestati, & Populo Januensi, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Populi Januensis erga Sedem Apost. merita: & erga Religionis propagationem.

ECclesiam Dei olim persecutiones, & gravissimas patenter.... Vos in fide, & devotione ipsius constantiam firmissimam, & clarissimam habuistis, ita pro omni virtute resistendo ejus hostibus, plurima rerum incurristis dispendia, & discrimina personarum multis materiam admirationis habentibus, quod inter tot adversorum fulmina tanta fuistis animi firmitate conspicui, & tandem per Dei gratiam victoria præclara famosi. His etiam magnis meritis quædam alia magnifica indefesso spiritu adjecistis, quod videlicet transmarinis partibus illa, quæ honorem Ecclesiæ, ac robur Ecclesiasticæ libertatis, necnon defensionem, & ampliationem Catholicæ Fidei respicere videbantur, sub innumeris expensis, & laboribus grandi studio, & vigilanti sollicitudine promovistis. Meritorum siquidem præmissorum cumulus quasi quoddam sydus in conspectu Sedis Apostolicæ refulgens eam reddidit sæpe sollicitam, ut vos talibus extollat honoribus, & gratiarum ubertate confoveat, quod exinde vobis, & posteris vestris perpetuæ jucunditatis materia producatur. Cum itaque felicis recordationis Innocentius Papa Prædecessor noster cum Fratribus suis per Civitatem vestram personaliter transiens fuerit in multis de præmissis meritis informatus, & gavisus per evidentiam operis agnovisse, quam sinceram, & obsequiosam devotionem circa dictam Sedem haberet in vobis, dignum esse prævidit, ut juxta vestrum desiderium vos suæ gratiæ privilegio muniret, per quod in vobis exinde reverenter in Sedem semper accrescat affectio, & in generalem deducatur notitiam, quod inter charos vos memorata Sedes reputat sibi charissimos, & quod idem in affectu potissimum, ut affuistis pro ipsa votivam retribuere magnitudinem præmiorum. Unde idem prædecessor per suas concessit litteras, ut vestris inclinati precibus nos, quatenus de gratiæ plenitudine reputamus favoris Universitati vestræ ad instar prædecessoris ipsius auctoritate Pontificia indulgemus. Quod in Regno Siciliæ pertinente ad jus, & proprietatem Sedis ejusdem, ac Ducatu Spoleti, Marchiæ Anconitanæ, Patrimonio Beati Petri in Tuscia, & in omnibus terris Ecclesiæ Romanæ a datiis, exactionibus, & collectis, seu pedagiis ad vos pertinentibus, & cujuslibet onere servitutis in perpetuum liberi penitus, & immunes.

Privilegia eidem ab Innocentio concessa.

Confirmatur.

Clausulæ.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostræ concessionis paginam infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. die 8. Januar. 1255. Pont. An. I.

Datum Neapoli sexto idus Januarii 1255. Pontificatus nostri Anno primo.

IV.

Ex Raynaldo ad an. 1255.

Rigensi Ecclesiæ Metropolica dignitas confirmatur in Livonia.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Archiepiscopo Rigensi.

Ecclesiæ Romanæ Dignitas, & Primatus.

PRimatuum Cathedras, & apicem cujuslibet Ecclesiasticæ dignitatis, privilegio sibi divinitus tradito Ecclesia Romana constituit, quam solus ille fundavit, ac supra petram fidei mox nascentis erexit, qui Beato Petro, æternæ vitæ clavigero, terreni simul commisit, & cœlestis imperii moderamen, Hinc est quod apud Sanctam Sedem Apostolicam horum spectatur origo, eorumque dispensantur insignia, de cujus plenitudine omnes accipiunt, ejusque speciali munere, quod ratio personæ, aut temporis, loci, vel causæ interdum postulat, assequuntur. Sane cum sicut tua nobis, & Suffraganeorum tuorum insinuatio patefecit, olim in certa Ecclesia Metropoliticam non habens Sedem, Livoniæ, Estoniæ, ac Prussiæ, Archiepiscopus vocareris, felicis recordationis Innocentius Papa Prædecessor noster tibi, ne præsidalis honor vacillare per indeterminationem loci quodammodo videretur, aut insigne capitis nomen generali corporis appellatione confundi, ut in quacumque velles Ecclesia Cathedrali lege tibi Metropolitana subjecta, eamdem posses Sedem, cum hujusmodi Ecclesiam Pastore vacare contingeret, collocare, per suas sub certa forma litteras, de tua in Domino confidens circumspectione, concessit. Porro Rigensi Ecclesia Cathedrali, quæ tibi prædicta suberat lege, postmodum Pastore vacante, tu in ea Metropolitanam Sedem litterarum auctoritate hujusmodi, prout ex ipsarum beneficio poteras, de consensu omnium, quorum intererat, deliberatione provida statuisti, ut inde appellationis nomen Metropoliticæ dignitas, & provincia sortiretur, tuque, ac Successores tui, certo gaudeatis principalis domicilio mansionis. Tuis igitur, & eorumdem Suffraganeorum precibus inclinati, quod a te in hac parte provide factum est, ratum, & firmum habentes, illud auctoritate Apostolica confirmamus &c. jure Romanæ Ecclesiæ, ac dilectorum filiorum Magistri, & Fratrum Hospitalis Sanctæ Mariæ Theutonicorum in omnibus, & per omnia semper salva.

Livoniæ Archiepiscopi antea instabiles Sede.

Ut Riga Metropolis fuerit constituta.

Quod confirmatur a PP.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Clausulæ.

Datum Neapoli decimo tertio Kalendas Februarii, Pontificatus nostri Anno primo.

Lithua-

V.

Ibidem. Lithuaniæ Regi concedit, ut Præsulem Catholicum evocet ad regia Filio ornamenta conferenda.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Illustri Regi Lectoviæ.

Exordium. Catholicæ Fidei cultum longius, latiusque per orbem diffundi continue super omnia cordis nostri desiderabilia cupientes, ad ejusdem augumentum Fidei vigili, sedulaque solertia non cessamus intendere, ac, ut juxta nostri desiderii plenitudinem valeat provenire, totius diligentiæ studium, excusso in hac parte cujuslibet negligentiæ otio, adhibemus, augumentum ipsum per nos, ac alios omni ope, ac opera, prout ex alto conceditur, assidue procurando. Hinc est quod eum, sicut te intimante nobis, accepimus, tu divinitus inspiratus de paganiа cæcitatis errore ad viam vitæ, quæ Christus est, Baptismatis renatus unda redieris, & Deo vivo, ac vero placere studeas sub religionis observantia Christianæ, nos de hoc multo concepto gaudio volentes te in hujus fide congruis roborare favoribus, & condignis gratiis confovere, tuis supplicationibus inclinati, excellentiæ tuæ, ut quem malueris latinum Episcopum pacem, & communionem Apostolicæ Sedis habentem, tibi advocare liceat, qui dilectum filium Nobilem Virum natum tuum ad honorem Dei, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ in Regem Lectoviæ auctoritate nostra coronet, tenore præsentium indulgemus.

Lectoviæ Rex Christianus fit.

Privilegium, de quo in rubrica.

Clausula. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. die 6. Martii 1255. Pont. An. I. Datum Neapoli secundo nonas Martii Anno primo.

VI.

Ex Regest. Vaticano. Quod de cætero in Cathedralibus, & aliis Ecclesiis nullus in Canonicum recipiatur vltra numerum Canonicorum consuetum, expectativarum litteris minime suffragantibus.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus universis Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, & dilectis filiis Prioribus, Decanis, Archidiaconis, & aliis Ecclesiarum Prælatis, necnon Capitulis, Conventibus, & Collegiis eorumdem, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Causæ ferendæ legis. Execrabilis quorumdam ambitio, quæ semper plus ambiens, & fit magis insatiabilis, quo sibi amplius indulgetur, & importuna improbitas, causam dedisse noscuntur, quod in nonnullis Ecclesiis decem, in aliquibus viginti, in aliis vero pauciores aut plures, sive Sedis Apostolicæ, vel Legatorum ejus auctoritate, aut proprio Motu Capitulorum ipsarum, seu per alios, ad quos eorumdem spectat receptio in Canonicos, sunt recepti, qui nondum adepti sunt beneficia in eisdem, sicque tales sub diutina, cum multi sint, expectatione manentes frustrati spe, quam de sua provisione conceperant, vix possunt assequi, quod intendunt, & illis, ad quos beneficiorum, seu Præbendarum in eisdem Ecclesiis collatio spectare dignoscitur, facultas adimitur, eadem, cum vacaverint, Personis idoneis conferendi. Cum igitur Apostolicæ Sedis benignitas, illo affectu dirigi debeat in provisionibus Clericorum, quod eis consolatio sic proveniat, ut Ecclesiis turbatio, vel dispendium non incumbat; Nos attendentes, quod istorum numerositas, quæ propter importunitatem petentium in immensum excrevit, nonnullis parit scandalum, & horrorem cum in plerisque Ecclesiis, tanta sit expectantium multitudo, quod excedat numerum Præbendarum, cogimur excogitare remedium, per quod Ecclesiarum obvietur dispendiis, & earum Personis quies, & tranquillitas procuretur. Hac itaque consideratione inducti de fratrum nostrorum consilio, sic duximus ordinandum, ut in Ecclesiis, in quibus plures, quam quatuor recepti fuerint, sive litterarum dictæ Sedis, vel Legatorum ipsius auctoritate, aut proprio motu Capitulorum ipsorum, vel aliorum ad quos receptio pertinet eorumdem; Quatuor dumtaxat in ipsis Ecclesiis, jam admissi remaneant, & sint Canonici in eisdem, receptiones factas de reliquis in dictis Ecclesiis de fratrum nostrorum consilio penitus irritantes, ac decernentes eos, ad quos in ipsis Ecclesiis Præbendarum, seu beneficiorum spectat collatio, ad provisionem reliquorum aliquatenus non teneri. Declaramus quoque auctoritate præsentium, ad omnem jurgiorum materiam amputandam, ut ii, qui per litteras Apostolicas in ipsis Ecclesiis recepti fuerint, Canonici remaneant in eisdem, usque ad quaternarium numerum supradictum, etiam post receptos Legatorum auctoritate, vel per alios quoscumque in ipsis Ecclesiis sunt recepti. Volumus autem, ut si ultra quatuor auctoritate litterarum Sedis Apostolicæ, in aliquibus Ecclesiis recepti fuerint, ex ipsis tantum quatuor primo recepti remaneant, Præbendas, seu Beneficia, juxta receptionis suæ ordinem percepturi, nisi aliqui ex prædictis quatuor eadem auctoritate recepti fuerint jure aliquo potiores. Quod si pauciores sint quatuor, qui per litteras Apostolicas sunt recepti de aliis auctoritate Legatorum dictæ Sedis, vel Motu proprio Capituli, seu quovis alio modo primo receptis in ipsis Ecclesiis, tot dumtaxat remaneant in eisdem, quod quaternarius numerus impleatur. In illis vero Ecclesiis, in quibus aliqui solummodo per litteras Legatorum præfatæ Sedis, vel Capitula earumdem, seu alios ad quos Canonicorum spectat receptio, recepti fuerint in Canonicos, & in Fratres quatuor tantum primo in eisdem receptos, volumus remanere, & eis de Præbendis, vel Beneficiis sibi in eisdem Ecclesiis, juxta suæ receptionis ordinem, debitis provideri. Cum autem prioritas, vel posteritas receptionum hujusmodi in Ecclesiis discerni non potest puta, quia recepti sunt aliqui a Capitulis ipsarum, vel aliorum, ad quos Canonicorum receptio pertinet, simul ita quod nescitur, quis primo

Decretum.

Quid agendum de Canonicis supra numerum.

primo ibidem jus habeat canonice, & cui primo vacatura Præbenda, vel Beneficium debeatur, vel forsitan, ita condictum est inter ipsos, ut in assequtione Præbendarum, vel Beneficiorum ibi vacantium, nullus alteri præferatur, illi tantum, usque ad quaternarium numerum in singulis Ecclesiis, ubi talis receptio facta fuerit, jus habeant Canonice, qui Capitulis, vel majori, & saniori parti eorum, aut aliis ad quos spectat receptio, magis idonei videbuntur, quos infra tres menses post publicationem præsentium eadem Capitula, vel major, & sanior pars eorum, aut illi, ad quos Canonicorum prædictorum receptio pertinet, approbent digniores: Aliquando ex tunc proximus eis superior hos approbandi liberam habeat facultatem, & provideatur eis juxta ordinem, quem disponent Capitula, vel major, & sanior pars ipsorum, vel illi, ad quos spectat provisio, aut proximo superior, si ipsi super hoc fuerint negligentes de Præbendis, vel Beneficiis primo in eisdem Ecclesiis vacaturis. Caveant autem taliter Prælati Capitula, & Cęterarum Ecclesiarum Collegia, in quibus certus est Præbendarum, vel Beneficiorum numerus institutus, ne aliquem nulla in eorum Ecclesia Præbenda vacante, Motu proprio recipiant in Canonicum, & in Fratrem, ut Canonicam possint effugere ultionem, & Nos super hoc providere aliter non cogamur. Si vero aliqua Ecclesia parvitatem Præbendarum, vel Beneficiorum habuerit, quæ in receptione quatuor Canonicorum, vel Clericorum reputet se gravatam puta, quia habet citra denarium Præbendarum, vel Beneficiorum numerum institutum, si super hoc ad Sedem Apostolicam voluerit habere recursum: Nos prout expedire videbimus, curabimus providere.

De non recipiendis adBeneficia antequam vacent.

Datum Neapoli nonis Aprilis Pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 5. Aprilis 1255. Pont. An. I.

VII.

Revocatio Indultorum conferendi quæcumque Beneficia cum vacaverint, & Expectativarum ad eadem etiam post adeptam possessionem.

Ibidem.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus universis Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, & dilectis filiis Prioribus, Decanis, Archidiaconis, & aliis Ecclesiarum Prælatis, necnon Capitulis, Conventibus, & Collegiis eorumdem, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

DIscrimen præteriti temporis, & inhiatio inverecunda petentium ambitione non carens felicis recordationis Innocentium Papam Prædecessorem nostrum, fortius hactenus constrinxerunt, ut multis diversa concederet, quæ forsitan alias non fuerat concessurus, & frequenter idem ad ea, in quibus sua non dirigebatur intentio ratione locorum, & Personarum, ac etiam hujusmodi periculosi temporis cogebatur. Indulsisse siquidem aliquibus generales litteras, vel etiam speciales sub tenoribus diversis, & formis idem dicitur Prædecessor, super Archiepiscopatibus, Episcopatibus, Abbatiis, & Prioratibus, ut cum eos vacare contingeret, conferrentur eisdem. De inferioribus etiam Beneficiis puta Decanatibus, Archidiaconatibus, & aliis Personatibus, Ecclesiis Parochialibus, & aliis Beneficiis cum cura propriis nominibus designatis, aut ea demonstratione, quæ nominis vice fungitur asseritur concessisse, ut cum ea vacare contingeret, certis assignarentur Personis, pro quibus nominatim direxerat scripta sua: quæ indulta odiosa videntur, propter ambitionis vitium, qua insatiabilis fit anxietas noxiæ voluntatis, & propter machinationem in mortem alterius, & plena divini animadversione judicii, & tristissimi eventus, cum ex hoc desiderare, quis mortem proximi videatur in cujus locum, & Beneficium se crediderit successurum, & de rebus viventium spes futuræ successionis, imo fiducia quodammodo tribuatur. Nos igitur huic morbo remedio celeri occurrere cupientes, cum locum in Ecclesia Dei futuræ successionis expectatio sibi non debeat vendicare, quam ipsi etiam Gentiles in suis legibus condemnarunt, de Fratrum nostrorum consilio litteras super præfatis Archiepiscopatibus, Episcopatibus, Abbatiis, & Prioratibus sub quacumque forma obtentas, sive generales fuerint, vel etiam speciales, ac aliis inferioribus beneficiis supradictis sub forma expressa superius impetratas, & indulta hujusmodi, & quidquid ex eis sequutum est, vel ob ea, nisi impetratores hujusmodi per litteras sic concessas adepti jam fuerint Dignitates Beneficia, vel alia supradicta, & in possessionem fuerint, eorumdem juribus carere decernimus, & in posterum non valere, præsertim, cum idem Prædecessor, sicut accepimus, intentionem habuerit, super hoc salubre adhibere remedium, & ad revocationem eorum ante suum obitum intendebat.

Expectativæ nonnullæ ab Innocentio concessæ.

Quam incongruum.

Irritantur.

Datum Neapoli nonis Aprilis Pontificatus nostri anno primo.

Dat. die, anno que eodem.

VIII.

Quod ad Ecclesias Promoti infra sex menses munus Consecrationis suscipere teneantur.

Ibidem.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis universis Capitulis, Conventibus, & Collegiis Ecclesiarum Cathedralium, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

CUm ad Romanam Ecclesiam, quæ disponente Domino super omnes alias ordinariæ potestatis obtinet Principatum, utpote Mater omnium Christifidelium, & Magistra, cura principalis pertineat earumdem; decens, imo urgens est inter cęteras administrationis curas ex vi curæ ipsius officii sponsis Ecclesiarum munus consecrationis impendere, ut consumetur spirituale meritum inter ipsos, ne sponsæ viduatæ Pastoribus ex hoc patiantur in temporalibus, & spiritualibus læsionem, & Dominici Gregis oves lupus rapax invadat, qui circuit quærens, quem devoret incessanter. Unde

Exordium.

de quia plurimi in Cathedralium Ecclesiarum electos assumpti consecrationem suam non absque suarum Ecclesiarum periculo suscipere distulerunt hactenus, & protelant, propter quod grave passæ sunt, & sustinent Ecclesiæ dispendium in utrisque; Nos sub cujus cura Ecclesiæ ipsæ consistunt, volentes ipsarum indemnitatibus occurrere, ut tenemur, de Fratrum nostrorum consilio ex nunc terminum sex mensium omnium Cathedralium Ecclesiarum electis duximus statuendum, infra quem munus consecrationis suscipiant reverenter. Alioquin nisi legitimo impedimento detenti fuerint ab administratione spiritualium, & temporalium noverint se suspensos, quod si non suscepto consecrationis munere, ultra prædictum terminum retinuerint Ecclesias aliis sex mensibus viduatas, ex tunc eisdem Ecclesiis auctoritate præsentium noverint se privatos, & Capitula, & Collegia, & Conventus ad quos electio pertinet prædictorum, sibi providendi de aliis, auctoritate nostra, liberam habeant facultatem.

Terminus electis indictus ad consecrationem suscipiendam.

Pœnæ contra inobedientes.

Non obstante indulgentia eis a quocumque, & sub quacumque verborum forma concessa per quam adversus statutum hujusmodi possent in aliquo se tueri.

Datum Neapoli nonis Aprilis Pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 5. Aprilis 1255. Pont. An. I.

IX.

Confirmatio Universitatis Studii generalis in Civitate Salamantina erecti.

Ibidem.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Charissimo in Christo filio Regi Castellæ, ac Legionis Illustri, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

INter ea, quæ placita nos oblectatione letificant, grandi cor nostrum reficitur gaudio, & lætitia exultat optata, cum eos, qui celesti sunt providentia præditi ad Populorum regimen, & Regnorum, ad communem subjectorum suorum profectum intentos conspicimus, ipsosque ad publicæ utilitatis provectus sollicitos intuemur: probabile namque argumentum tribuitur, & spes certa, quod tali regimine ipse Regum, & Regnorum Dominus honoretur, & tam Reges, & Regna, quam Populi floridis, & fructuosis proficiant incrementis. Sane letanter accepimus, & utique acceptamus, quod prudenter attendens, quod multitudo sapientium sanitas est Regnorum, quodque non minus prudentum consilio, quam strenuitate, vel fortitudine robustorum Regnorum ipsorum moderamina disponantur, ac per hoc desiderans Regna tibi divini muneris largitate concessa inextinguibili sapientiæ lumine illustrari, eaque sanis peritorum consiliis, & maturitate fulciri, apud Salamantinam Civitatem, ut fertur uberrima, & locum in Regno tuo salubritate aeris, & quibuslibet opportunitatibus prælectum, Venerabilis Fratris nostri Episcopi, & dilectorum filiorum Capituli Salamantin. accedente consilio, & assensu generale studium a doctoribus, & docendis in posterum frequentetur, humiliter postulasti a Nobis, Apostolico id munimine roborari. Nos igitur tuæ intentionis propositum dignis in Domino laudibus commendantes, tuis supplicationibus inclinati, quod super hoc a Te de assensu Episcopi, & Capituli prædictorum factum est, ratum habentes, & gratum, illud auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus.

Proœmium.

A Castellæ Rege institutum Studium Salamantinũ.

Confirmatur.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Clausulæ.

Datum Neapoli octavo Idus Aprilis Pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 6. Aprilis 1255. Pont. An. I.

X.

Confirmatio Ordinis Fratrum, & Militum Hospitalis Leprosorum Sancti Lazari Hierosolymitani, sub Regula Sancti Augustini.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Magistro, & Fratribus Hospitalis Leprosorum S. Lazari Hierosolymitani Ordinis Sancti Augustini, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

CUm a nobis petitur, quod justum est, & honestum, tam vigor æquitatis, quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum. Ea propter dilecti in Domino filii vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, Regulam Beati Augustini, quam vos asseritis esse professos, sicut eam hactenus servastis, vobis auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti privilegio communimus, eadem auctoritate nihilominus statuentes, ut Regula ipsa a vobis, & successoribus vestris, perpetuis futuris temporibus observetur.

Nulli &c.

Datum Neapoli undecimo Aprilis anno primo.

Dat. die 11. Aprilis 1255. Pont. An. I.

XI.

Quædam Parisiensis Universitatis Statuta contra Fratres Ordinum Mendicantium probat, nonnulla temperat, cætera rescindit.

Ex Vvadingo ad an. 1255.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Universis Magistris, & Scholaribus Parisiensibus.

QUasi lignum vitæ in Paradiso Dei, & quasi lucerna fulgoris in Domo Domini, est in Sancta Ecclesia Parisiensis studii disciplina. Hæc quippe velut fœcunda eruditionis parens ad irrigandum sterilem Orbis faciem, fluvios de fontibus Sapientiæ salutaris cum impetu foras mittens ubique terrarum Dei lætificat Civitatem, & in refrigerium animarum flagrantium siti justitiæ, aquas doctrinæ dividit publice in plateis. Ibi nimirum ordinatus est per providentiam Conditoris ad opus ad custodiam

Universitatis Parisiensis encomium.

diam Doctorum ordo præcipuus, ut ad vitæ fructum rationabilis creaturæ deducat affectum, ne in gustum mortis vetita veteris prævaricationis illecebra seducatur. Ibi humanum genus originalis ignorantiæ cecitate deforme per cognitionem veri luminis, qua scientia pietatis assequitur, reddita visionis specie reformatur. Ibi præcipue dat Dominus Sponsæ os, & sapientiam, ac linguam mysticis eloquiis eruditam, cui resistere nequit omnis adversitas improborum. Ut igitur consorti vestri communicabile, ac commune omnibus bonum, omni pacis custodia servare curemus,& favorabilibus patrociniis communire, ne in commune publicæ salutis exitium illud æmula charitatis,& unionis invida Sathanę labefactare possit astutia;instructa quippe modis innumerabilibus ad nocendum in nobis, quos licet indignos cunctis mortalibus Dei dignatio superintendere voluit de superno fastigio Domus suæ, præcipua sollicitudinis vigilantia excitatur, & cor nostrum urit curæ stimulus specialis.

§.1. Olim sane, sicut accepimus, cum quibusdam Scholaribus Universitatis vestræ collegis fuissent a Vigilibus Civitatis Parisien. atroces injuriæ irrogatæ uno illorum occiso, reliquis graviter vulneratis, & in carcerem, & vincula conjectis, demum vos, quibus, ut dicitur, felicis recordationis Gregorius Papa Prædecessor noster indulsit, ut si vobis, vel alieni vestrum injuria, vel excessus inferatur enormis, utpote mortis, vel mutilationis membri cujusquam, nisi congrua monitione præmissa, infra quindecim dies fuerit satisfactum, licitum sit vobis usque ad satisfactionem condignam suspendere lectiones;attendentes,quod licet iidem Scholares, quos sacrilega carceravit injuria, ut asseritur, vobis fuissent in crastino redditi semivivi, justitiæ tamen executio in injuriarum hujusmodi præsumptores videbatur ultra debitum prorogari, Scholas a lectionibus suspendistis; Verum cum nec sic justitiæ debitum proveniret, vos tantæ enormitatis articulo suggerente, de communi consilio ad dictas injurias secundum Deum, & justitiam, quantum vobis foret licitum, si Judicis tepesceret officium, prosequendas, & ad quasdam ordinatione alias vos per obligationem roboratam juramentis adhibitis astrinxistis. Et quia super his dilecti filii Bonus homo, & Elias Prædicatorum Ordinis Fratres, Scholas regentes Parisiis in Theologica facultate, ex certis causis se ordinationibus, & obligationi hujusmodi se subjicere noluerunt ad Sedem Apostolicam appellando, eos beneficio Societatis in Magistralibus privavistis, ipsosque privatos publice nunciantes, injunxistis districte, ut Scholares lectiones eorum de cætero non audirent, ne ipsorum auditores a pœna, quam Universitas infligere talibus consuevit, se possent per ignorantiam excusare.

Quæ Gregorius IX. in gratiam Universitatis sanxerat refert.

Fratres Prædicat., & Minoritæ ab ea repulsi Summum Pontificem appellant.

§.2. Demum cum iidem Fratres super hoc, ad dictæ Sedis præsidium confugissent, fel. rec. Innocentius Papa Prædecessor noster, audito, quod inter Vos, & Cives, qui prædictas injurias irrogaverant, discordia per satisfactionem fuerat jam sopita, volens de medio vestrum controversiæ submovere materiam, & pacifice reformare mutuæ charitatis affectum,ipsos Fratres ad vestrum Collegium, & consortium restituit de gratia speciali,prohibitionem,seu mandatum factum Scholaribus auditoribus eorumdem penitus revocando, ac dando vobis litteris in mandatis, ut prædictos Fratres sine difficultate, seu dilatione resumentes ad statum pristinum, & ad collegium Magistrorum, ac Universitatis consortium admittentes eos occasione præmissorum nullatenus vexaretis; Venerabilibus Fratribus nostris, Silvanecten. & Ebroicen.Episcopis super hoc Mandati Apostolici Executoribus deputatis. At licet ad vos mandatum restitutionis, & revocationis hujusmodi pervenisse dicatur, ipsi tamen Fratres usq; nunc adipisci efficax suæ restitutionis commodum, vobis quædam objicientibus, nequiverunt.

Innocentius IV. discordias Universitatis sedat.

§.3. Cæterum vos filii Magistri in Theologia Parisiis tunc regentes, hæc Statuta deliberatione habita edidistis, ut videlicet de cætero Religiosus aliquis non habens Collegium Parisiis, & qui est a jure publice docere prohibitum, ad societatem Magistrorum nullatenus admittatur, utque singula Religiosorum Collegia singulis Magistris actu regentibus, & unica Schola de cætero sint contenta. Ne quoque aliquis Baccalaureus in Theologica facultate promoveatur ad Cathedram, nisi prius examinaverit semetipsum,saltem aliquos libros Theologiæ glossatos, & sententias in Scholis alicujus Magistri actu legentis diligenter legendo. Quod si aliquis contra dictas ordinationes vestras venire præsumpserit, ei Societas vestra, tam in principiis, quam in aliis subtraheretur omnino. Quicumque vero Baccalaureus licentiatus fuerit, & huic ordinationi consensum præstare noluerit requisitus, eum statuistis excludi a consortio Magistrorum, & eidem tam in principiis, quam in aliis societatem magistralem penitus denegari; præmissis Statutis Universitatis, ut dicitur accedente consensu, reverentia tamen, & obedientia Sedis Apostolicæ, ac aliorum, quibus obedire tenemini semper salva. Statuistis insuper ne ullus Magister in quacumque facultate ad Collegium Magistrorum, vel consortium Universitatis eorum aliquatenus admittatur, nisi prius in plena Congregatione Magistrorum, vel saltem coram tribus Magistris suæ facultatis ad hoc specialiter deputatis, jurasset, Statuta vestra licita, & honesta, & vobis expedientia se firmiter servaturum. Secreta quoque, & consilia vestra post inhibitionem sibi factam a vobis, fideliter celaturum: quodque obligationibus vestris licitis, & honestis, ac vobis expedientibus, præcipue ex tenore privilegiorum vestrorum capientibus pacifice concorditer consentiet. Et ut hoc firmius servaretur, addidistis, ut nullus Magister principium alicujus Baccallarii tenere, vel ejus principio interesse præsumat, nisi prius ei constiterit, quod idem Baccallarius ad prædicta modo præhabito sic ligatus,nec idem Baccallarius si alio modo inceperit, Magister aliquatenus a vobis habeatur. Statuistis præterea, ut si cessante studio Parisien. ob causas consimiles, vel alias rationabiles, aliquis interim Baccallarius in aliqua facultate de novo solemniter incipere, vel aliquis eorum, qui primum rexerunt, suas interim resumere præsumpserint lectiones, ex tunc a consortio vestro in perpetuum excludatur, nec Parisius, seu alibi, ubi

Statuta ab Universitate edita contra Mendicantes.

ubi studium transferri contigerit inter Magistros, seu Scholares aliquatenus admittatur, & pœna consimili Scholario, qui interim causa studii Parisius venire præsumpserit, puniretur, nisi transgressores prædicti præsumptionem suam ad arbitrium Universitatis vestræ curaverint emendare, & hæc ordinastis, & statuistis sub pœna, quam infligere potestis, inviolabiliter observanda; nihilominus recensentes excommunicationis sententiam, quæ in transgressores præmissorum extitit, ut proponitur promulgata, ab omnibus inviolabiliter observari, salvis in omnibus jure, ac libertate Canonicis Parisien. quantum ad omnia, in quibus, & per quæ a vestris ordinationibus, & statutis auctoritate Apostolica, seu quacumque alia sunt exempti.

De his per FF. Prædicatores, & Minoritas ad Sedem Apostolicam appellatum.

§.4. Porro dilectis filiis Priore Prædicatorum, & Guardiano Minorum Fratrum suam ad sedem prætactam, refugium oppressorum, deferentibus quæstionem, quod nos occasione statutorum hujusmodi a vobis, eis exclusis, pro vestro libito editorum ipsos, & liberum, & quietum statum Magistrorum, & Fratrum eorumdem Ordinum Parisius studio insistentium, ac scholarium suorum indebite turbabatis, præfatus Innocentius nec expediens reputans, neque decens prædictis omnibus pressuras hujusmodi, vel molestias irrogari, vobis suis dedit litteris in mandatis, ut ab ipsorum quibuslibet novis molestiis, & inquietationibus, prædictis statutis nequaquam obstantibus desistentes nihilominus penitus usque ad festum Assumptionis B. Virginis proximo tunc venturum, in eorum, vel pristini status ipsorum præsumpseritis præjudicium attentare.

Ab Innocentio utraque pars citata.

§.5. Et quoniam inter vos, & Fratres prædictos idem Innocentius omnem scandali, & discordiæ cupiebat materiam amputare, ut sub vinculo pacis pacificis scientiæ studiis vacaretis, supradictis Episcopis per sua scripta mandavit, ut tam vos, quam fratres eosdem, ex parte sua peremptorie citare curarent, quod in præmisso fes o (nisi sub iisdem interim proveniret concordia) per Procuratores idoneos ad ipsius præsentiam veniretis, ut super præmissis quod utile, salubre, & conveniens prospiceret, auctore Domino, ordinaret, nec permitterent idem Episcopi, Fratres eosdem a vobis contra præmissa medio tempore molestari.

Alexander Papa decernit, ut supra.

§.6. Denique idem Prędecessor morte pręventus nihil potuit juxta pium conceptum animi sui super eodem negotio definire, sicque nos habuit in hujusmodi sollicitudinis cura, sicut, & in cæteris Pastoralis angustiæ laboribus licet immeritos, successores. Vestrum itaque sufficiens ad ordinationem suscipiendam habentes mandatum, & prędictorum Prioris, & Fratrum Procuratoribus, necnon & dilecto filio Magistro Ordinis Prædicatorum, qui cum illis postulabat hoc ipsum in nostra præsentia constitutis, præmissa omnia, & processus habitos, diligenter inspeximus, quæcumque in auditorio nostro super his utrinque fuere proposita diligenter intelleximus, & tandem per viam pacis, quæ processus est gratiæ, ad dirimendum inter partes exortæ controversię scrupulos, nos Domino dirigente, aliqua ex pręmissis ordinationibus, & statutis a vobis editis, ut salubrius maneant, & utilius commoditati proficiant generali, de fratrum nostrorum consilio moderanda providimus. Cætera vero ne rigore districtionis unitatem communionis exasperent, resecanda.

De Licentiandis.

§.7. Etenim circa id quod statuere voluistis, ne ullus Religiosus, nullum Parisius habens collegium, & a jure publice docere prohibitus, in Magistrorum Collegium ullatenus admittatur, & singula Religiosorum Collegia singulis Magistris actu regentibus, & unica schola de cætero sint contenta, consideranda ea nobis diligenter occurrunt, quæ memoratus Gregorius circa statutum scholarium, & scholarum Parisien. statuisse dicitur observanda; videlicet. quod quilibet Cancellarius Parisien. deinceps creandus coram Episcopo, vel de ipsius mandato in Capitulo Parisiensi vocatus ad hoc, & præsentibus pro universitate scholarium duobus Magistris in sua institutione curabit, quod ad regimen Theologiæ, & Decretorum bona fide secundum scientiam suam loco, & tempore secundum Statutum Civitatis, & honorem, ac honestatem facultatum ipsarum, nonnisi dignis licentiam largiretur, nec admitteret indignos personarum, & nationum acceptione submota. Ante vero quam quemquam licentiet, infra tres menses a tempore petitæ licentiæ, tam ab omnibus Magistris Theologiæ in Civitate præsentibus, quam aliis viris honestis, & litteratis, per quos veritas sciri possit de vita, scientia, & facundia, necnon proposito, & spe proficiendi, ac aliis, quæ sunt in talibus requirenda, diligenter inquirat, & inquisitione sic facta, quid deceat, & quid expediat bona fide, det, vel neget secundum scientiam suam, petenti licentiam postulatam. Magistri vero Theologiæ, & Decretorum, quando incipiunt legere, præstabunt publice juramentum, quod super præmissis fidele testimonium perhibebunt. Cancellarius quoque jurabit, quod consilia Magistrorum in malum eorum nullatenus revelabit Parisien. Canonicis libertate, ac jure in incipiendo habitis in sua manentibus firmitate.

De facultate Cancellarii.

§.8. Cum ergo ex Constitutione hujusmodi liqueat manifeste, quæ in licentiando scholares ad scholarum regimen Cancellario sit facultas, & quanta sibi super hoc religio fidei, & circumspectionis necessitas indicatur, videri potest acutius intuenti, auctoritati Constitutionis Apostolicæ, quæ statui scholarum, & scholarium providens certos Cancellarii officio terminos potestatis indulget, per constitutionem vestram in propagandi studii dispendii derogari. Volumus itaque Cancellarii potestatem in Constitutione sæpefati Gregorii, circa Statutum Parisien. studii declaratam, nulla imminatione convelli. Ipse tamen circa Licentiandos, tam de Sæcularibus, quam de Regularibus non solum ea, quæ attendenda in Constitutione ipsius Gregorii exprimuntur, verum etiam statum, & necessitatem Ecclesiæ generalis, & populorum salutem diligenter attendat, & iis, quos suffragantibus meritis, & suadentibus circumstantiis viderit ad Magisterium promovendos, sic faveat, quod capacem sensum a natura sortiri ad profectum scientiæ proposito Studiosis magistralis tituli præmio provocentur, & ad gubernaculorum officia, quæ intra Sanctam Ecclesiam sæpius imminent, personis idoneis dispensanda suppetere possit virorum copia probatorum, præsertim in arte artium, quæ profecto est regimen animarum. Ex eo autem, quod aliqua Sæcularium, vel

vel Religiosorum Collegia de licentia Cancellarii plures meruerunt habere Magistros hactenus, aut Scholas, nolumus eis circa proprietatem, vel possessionem habendi hujusmodi jus in posterum provenisse: sicut iis, qui non plures, vel nullum hactenus habuisse noscuntur, volumus ex hoc viam aliquam habendi, vel plures præcludi, si Cancellarius omnibus, quæ considerari debent inspectis alicujus, vel plurium licentiam eis viderit, prout sibi competit, concedendam.

De Baccalariis. §.9. Illud autem, quod de Baccalariis statuistis ad magistralem Theologicæ facultatis cathedram, nisi aliquos ejus facultatis libros glossatos, & sententias in scholis alicujus Magistri actu regentis legerint, nullatenus admittendis, sic duximus temperandum, ut repelli tales non debeant, si ubicumque Parisius, dummodo in loco publico, & honesto eos prætactos libros legisse patuerit. Nec etiam hoc ipsum probationis experimentum exigi volumus circa illos, de quibus alias manifeste constiterit, quod ad scholarum regimen sint idonei comprobati.

De Magistris. §.10. Statutum vero quo decrevistis, ne ullus Magister in facultate quacumque ad consortium Magistrorum, vel collegium Universitatis aliquatenus admittatur, nisi prius in plena Congregatione Magistrorum, vel saltem coram tribus Magistris suæ facultatis ad hoc specialiter deputatis præstito juramento, quod secreta, & consilia vestra post inhibitionem sibi factam a vobis bona fide celabit, alioquin pœnæ subjaceat in Statuto hujusmodi constitutæ; hoc moderamine mitigamus, saluti animarum, & conscientiarum, ac famæ periculis præcaventes: ut si talibus ardua, & difficilia negotia ab universitate commissa fuerint in secreto tenenda, illa sic teneantur bona fide celare, quod nemini ea in ejusdem Universitatis dispendium revelabunt, nisi forte talia essent, quæ non possent sine animarum periculo substineri.

De cessatione Scholarum. §.11. Denique super cessatione scholarum, non obstante alia Ordinatione, vel contraria Constitutione a nobis edita, eam formam dumtaxat observari volentes, quam præfatus Gregorius in Constitutione, quam super hoc edidit, noscitur tradidisse, quod videlicet si forte vobis hospitiorum subtrahatur taxatio, aut quod absit vobis, vel alicui vestrum injuria, vel excessus inferatur enormis, utpote mortis, vel membri mutilationis, nisi congrua monitione præmissa, infra quindecim dies fuerit satisfactum, liceat vobis usque ad satisfactionem condignam suspendere lectiones, & si alicui vestrum indebite carcerari contigerit, fas sit vobis, nisi monitione præhabita, cesset injuria, statim a lectione cessare, si tamen id videritis expedire. Eidem formæ adjiciendo statuimus, ut cum pro aliqua ex causis in eadem Gregorii Constitutione contentis, Universitas vestra lectiones duxerit suspendendas, omnes Magistri tam Regulares, quam Sæculares ipsas suspendere teneantur, eas nisi cum Universitate minime resumpturi. Sane si super observantia hujus Statuti de lectionibus suspendendis, & ejus quod præmittitur, videlicet de secretis, & consiliis Universitatis minime revelandis, aliquam obligationem videritis deliberatione provida statuendam, qua tam præsentes Magistri, quam posteri ad ea explicite, ac specialiter astringantur, vobis, dummodo duæ partes Magistrorum Theologicæ facultatis, & eo modo duæ partes Magistrorum singularum facultatum, reliquarum videlicet Canonistarum, Physicorum, & etiam Artistarum suum super hoc voluerit præstare consensum, id faciendi liberam concedimus facultatem. His itaque Statutis, & Ordinationibus secundum moderationem nostram robur inviolabilis observantiæ habituris, cætera pro pace vestra suadente providentiæ consilio, resecamus, denuntiantes ne Magistri Regulares, vel Sæculares ea servare teneantur ex debito præstiti juramenti, vel ad ea observanda in posterum Sacramento ligentur, libertatibus Parisien. Ecclesiæ in omnibus, & per omnia semper salvis, & in aliis Universitatis vestræ privilegiis, & immunitatibus in suo nihilominus robore duraturis. Prædictos insuper Prædicatorum Ordinis Fratres Theologiæ facultatis Magistros ad Magistrorum consortium, ipsosque, ac auditores eorum ad Universitatis collegium de nostræ potestatis plenitudine restituentes omnino, & decernentes ad eadem consortium, & collegium a vobis in dulcedinis ubere sine difficultate qualibet admittendos, omnes sententias privationis, seu separationis a consortio Universitatis, vel similibus, sive pœnas alias in eosdem Fratres, & Scholares eorum, præmissorum occasione prolatas penitus revocamus: non obstantibus statutis quibuscumque, juramento, pœna, sive obligatione, vel confirmatione qualibet roboratis; aut litteris a Sede Apostolica impetratis, vel de cætero impetrandis, quæ de præsenti ordinatione, ac providentiæ nostræ statuto plenam, & expressam non fecerint mentionem.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ ordinationis, constitutionis, & revocationis infringere. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Clausula derogans.

Datum Neapoli decimo octavo Kalendas Maji, Pontificatus nostri anno primo. Dat. die 14. Aprilis 1255. Pont. An. I.

XII.

Quod contra Franciæ Regem, ejusque in Regno Successores a nemine Censuræ publicari possint absque Sedis Apostolicæ licentia speciali. *Ex Regest. Vatic.*

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Charissimo in Christo filio Illustri Regi Franciæ, salutem, & Apostolicam benedictionem.

Exordium. SUblimæ Regnum Franciæ Solium præeminentiæ coruscans titulis, generositate, magnanimitate, ac strenuitate clarius cæteris, & excelsius innotescit, sed dum fidei suæ Solem, devotionis ignem, & speculum operum, quibus præfulget, attendimus, aspicimus ipsum iis tribus luminaribus copiosius radiare, ac exempli fulgorem ad alios effundere potiorem. Claritate quippe sanguinis rutilat, sed animi puritate perlucet: magnum quidem est dignitatis honore, sed gestorum nobilitate magnificum, conspicuum inquam altitudine status, sed præcel-

cellentia bonitatis illuſtre. Convenit itaque, ut hoc genus Regum tam inſigne, tot utique præeminentiis, & meritis inſignitum ſingularium privilegiorum inſigniis in ſignum præcipue benevolentiæ, ac gratiæ ſpecialiter deſignemus; maxime quia ex hoc genere ſuſcepit Mater Eccleſia, & ſuſcipit filios benedictionis, & gaudii filios factis, & fama pollentes, filios opportuni auxilii, & favoris, quia in hoc genere favum delibat dulciorem reverentiæ filialis, quia de hoc haurit continue amenum innatæ ſinceritatis odorem. Hinc eſt igitur, quod nos genus ipſum eximiæ dono gratiæ honorantes tuis devotis precibus inclinati, auctoritate Apoſtolica indulgemus, ut nullus ordinariam Juriſdictionem habens, nullúſque Apoſtolicæ Sedis Legatus, aut Delegatus, vel Subdelegatus ab eorum aliquo, ſeu exequtor, aut conſervator a Sede deputatus eadem in tuam, vel chariſſimæ in Chriſto filiæ noſtræ Margharitæ Illuſtris Reginæ Franciæ Uxoris tuæ, aut ſucceſſorum tuorum, qui legitime in prædicto Franciæ Regno ſuccedent, Perſonas Interdicti, vel Excommunicationis Sententiam valeat promulgare, ſine ſpeciali ejuſdem Sedis licentia, vel mandato plenam, & expreſſam faciente de præſentibus mentionem.

Privilegium.

Decernentes hujuſmodi ſententias ſi contra hoc indultum prolatæ fuerint irritas, & inanes.

Clauſulæ.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis, & Conſtitutionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Dat. die 25. Aprilis 1255. Pont. An. I.

Datum Neapoli ſeptimo Kalendas Maji Pontificatus Noſtri Anno primo.

XIII.

Confirmatio Concordiæ inter Fratres Carthuſianos initæ pro bono regimine totius Ordinis.

Ex Regeſt. Vatic.

Alexander Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Carthuſiæ, ac Carthuſien. Ordinis univerſis Prioribus, & Fratribus, ſalutem, & Apoſtolicam Benedictionem.

Fratres Carthuſien. quæ-runt de ordinatione Capituli Generalis.

Orta dudum inter vos fili Prior, & Fratres Cartuſiæ ex parte una, & vos filii Priores Carthuſien. Ordinis ex altera ſuper proceſſibus, & ordinatione veſtri Generalis Capituli materia quæſtionis, felicis recordationis Innocentius Papa Prædeceſſor noſter dilecto filio noſtro Joanni tituli Sancti Laurentii in Lucina Presbytero Cardinali commiſit, ut ſine Judicii ſtrepitu corrigeret ſuper hoc ea, quæ ad utilitatem ipſius Ordinis, & ſuper ſtatu ipſius Capituli corrigenda erant, vel etiam reformanda, qui ſuper iis quamdam ordinationem fecit, quam idem Prædeceſſor auctoritate Apoſtolica confirmavit. Et licet hujuſmodi ordinatio in eodem Capitulo tunc proximo celebrato fuerit obſervata; Vos tamen Fratres Cartuſiæ aſſerentes; Vos ex prædicta ordinatione gravatos ad noſtram ſuper hoc providentiam recurriſtis. Cum itaque hujuſmodi negotium eidem Cardinali commiſerimus judicio, vel concordia terminandum, idem Cardinalis negotium ipſum per quamdam ordinationem de conſenſu partium terminavit, prout in Inſtrumento publico confecto, exinde ſigillato ipſius Cardinalis ſigillo plenius continetur. Nos itaque quod ſuper hoc ab eodem Cardinale factum eſt ratum, & gratum habentes id auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Tenorem ipſius Inſtrumenti de verbo ad verbum præſentibus inſeri facientes, qui talis eſt.

Statuitur iiſdem quædam ſervanda methodus.

Qua tamen ſe gravari queruntur.

Aliá præſcribitur methodus.

In Nomine Domini. Amen.

Quanto dilecti filii Fratres Cartuſien. Ordinis per meritorum ſuffragia ſanctæ converſationis exempla, & per incrementa ſapientiæ ſalutaris in ædificationem Eccleſiæ Chriſti ferventer aſſurgunt, tanto attentius convenit eorum proſpici commodis, & provideri quieti, ut tamquam pacis intimæ zelatores tranquille diſpoſiti, & diſpoſite ordinati per pacem pectoris interius acquiſitam ad pacis æternæ pulchritudinem cum obtinendi fiducia feliciter valeant inhiare. Sed frequenter humani generis inimicus draco ille in malitia veteranus, qui de firmamento Cœli tertiam partem Stellarum ſecum traxiſſe legitur, illos adhuc ignitis diſcordiæ telis, & limatis diſſenſionum aculeis verſipelliter aggredi non veretur, qui in caliginoſo miſeriæ præſentis ergaſtulo, quaſi ſtellæ lucentes reſplendent aliis per exempli famam laudabilem, & ſibi nihilominus per nitentis conſcientiæ puritatem, inter quos prædicti Fratres merito numerantur præfulgentes multiplici radiorum jubare, qui ſuæ converſationis fulgoribus illuſtrant efficaciter Orbem terræ. Verum quia dicti Draconis nequitia operante inter præfatos Fratres ſuborta fuit materia quæſtionis præcipue ſuper proceſſibus, & ordinatione ſui Generalis Capituli felicis recordationis Dominus Innocentius Papa Quartus Motu proprio, non inſtinctu alieno nobis Fratri Joanni miſeratione divina tituli Sancti Laurentii in Lucina Presbytero Cardinali, tamquam ex proprio commiſſit officio, ſine ſtrepitu judicii, partibus non vocatis, ea, quæ ad utilitatem ipſius Ordinis, & ſuper ſtatu Capituli Generalis corrigenda erant, vel etiam reformanda. Dedit inſuper poteſtatem, & mandatum, ut ad ea ſtatuenda, & ordinanda, quæ decus Ordinis, & decorem proſpicerent, noſtra ſollicitudo prudenter intenderet, & intentio vigilaret. Nos vero ſicut ſimplicitati Religionis congruere videbatur, juris ordine ſervato ſententialiter ordinavimus Monachos Clauſtrales non debere admitti cum Prioribus Ordinis ad diffiniendum ſedente Generali Capitulo, nec ad aliquid cum eiſdem ſtatuendum cum tales Priores obligent univerſos, nec fas ſit juxta legitimas ſanctiones, ut dominium habeat par in parem, & multo minus minimus in majorem, & hujuſmodi Conſtitutiones editæ, vel edendæ, non a minoribus ad majores, ſed a majoribus derivari debeant ad minores. Ordinatione tandem hoc modo publicata per dictum Dominum Innocentium ſcienter confirmata, ſic acceptata fuit in proximo ſequenti Capitulo,

Superius dicta enarrantur.

Clauſtrales non admittendi cum Prioribus ad deſiniendum.

Idem confirmatum ab Innocentio.

quod

quod per ipsam,& secundum ipsam illa vice Diffinitores, & ipse Prior Carthusiæ in diffiniendo, & statuendo totaliter, & finaliter processerunt; sed celebrato per hunc modum Generale Capitulo Fratres Domus Carthusiæ per nostram ordinationem se gravatos asserentes Procuratorem suum ad Curiam destinarunt, qui cum indefessa clamoris instantia, & importunitate diuturna super hoc petiit a Summo Pontifice, sine culpa sua gravatis misericorditer provideri pro sua parte non impudenter adiciens, quod cum ipsi fuerint in possessione, vel quasi ponendi, vel habendi quatuor Monachos cum quatuor Prioribus, qui diffiniunt, illa possessione per nostram ordinationem extiterunt indebite spoliati. Summus vero Pontifex, videlicet Dominus Alexander Quartus totum commisit negotium nostræ providentiæ pace, vel judicio terminandum. Nos vero vocatis partibus, quæ fuerunt evocandæ, & auditis de plano, quæ fuerunt hinc inde coram Nobis proposita, festinanter, & utiliter intendebamus totam controversiam secundum allegata, & proposita terminare, sed utræque partes comperto per conjecturas nostræ voluntatis proposito verentes præstolari sententiæ calculum, antequam aggrederemur pronunciantis officium, in subscriptam pacis formulam unanimiter, & equanimiter concordarunt videlicet. Quod singulis annis collecto Capitulo generali apud Carthusiam primus Prior Carthusiæ unum discretum, & idoneum Diffinitorem nominet Electorem suum, quem voluerit de Monachis Carthusiæ, vel de Prioribus in eodem Capitulo congregatis. Deinde quinque Priores Primarum Domorum ipsius Ordinis singulariter singuli Diffinitorum singulos alios nominent Electores, sive de Prioribus, sive de Carthusiæ Monachis in eodem Capitulo constitutis, hoc pensato de equali, & debita portione, ut quinque prædicti Priores, qui Diffinitorum Electores nominant, annis mutentur singulis, successive Domorum ordine conservato, descendendo semper per singulos Priores usque ad ultimum inclusive, & postmodum a capite incohando Priore Carthusiæ non mutato. Sex igitur Electores statim postquam, ut supradictum est nominati fuerint, recedant in locum ad hoc specialiter deputatum, & brevi tractatu inter se habito absque ulla personarum, partium, nationum, vel conditionum acceptione eligant octo Diffinitores pro suæ voluntatis arbitrio, sive de se ipsis, sive de Prioribus, sive de Monachis Cartusiæ in eodem Capitulo congregatis, quos teste fideli conscientia suo crediderint Judicio qualibet exceptione digniores, quibus electis unus eligentium Diffinitores ipsos per hunc modum electos vice sua, & Collegarum suorum in communi mox audientia publicabit. Qui Diffinitores electi, & nominati habebunt plenitudinem potestatis, una cum Priore Carthusiæ ordinare, statuere, & diffinire, quæ secundum Deum, & Propositi Carthusien. observationem melius, & utilius in ipso Capitulo viderint ordinanda, ita quod quidquid a Priore Carthusiæ cum quatuor de prælibatis Diffinitoribus ad minus, vel cum pluribus diffinitum fuerit, vel statutum plenam habebit in toto Ordine firmitatem. Quinque vero, vel sex sine predicto Priore Carthusiæ, nihil cum effectu poterunt ordinare, sed septem, vel octo si aliquid ordinaverint, vel statuerint, quod Priori Carthusiæ memorato non placeat tunc eligantur duo Arbitri, unus est parte Prioris Carthusiæ, & alius ex parte Diffinitorum, & tertius sit communis de toto Electus Monachorum Carthusiæ, & Priorum Collegio, ita tamen quod nullus sit de Diffinitoribus sæpedictis, & quidquid ipsi tres super ordinatione illorum septem, vel octo Diffinitorum dixerint esse tenendum, utile, vel expediens, vel etiam respuendum, erit ratum, & firmum, & per totum Ordinem inviolabiliter observandum, alias vero non privata vero Capitula super annuum, ut eorum alludamus vocabulo celebrabuntur in illa forma, quam Generale Capitulum ordinabit. Nos vero prædictus Cardinalis supradictam concordiam factam de communi partium voluntate potissimum acceptantes ipsam volumus, & mandamus auctoritate Domini Papæ, & de consilio Cardinalium illibatam, atque firmam in sui roboris consistentia perpetuo permanere. Contradictores, & Rebelles sub interminatione Anathematis compescendo. Non obstante ordinatione nostra, de qua mentionem fecimus, vel aliquo actu contrario, vel confirmatione Domini Papæ, vel quibuscumque litteris super ipsis impetratis, vel etiam impetrandis, vel quibuscumque confessionibus, vel responsionibus coram nobis in Judicio, vel extra judicium promulgatis, per quas nolumus in posterum, extra, vel ultra præsentem ordinationem alicui partium jus acquiri, vel præjudicium generari. Supplentes auctoritate Domini Papæ, & de ipsius plenitudine omnem defectum, si quis fuit in Procuratoribus partium, vel in Procuratoriis eorumdem. Actum est hoc Neapoli in Hospitio nostro Anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo quinto, indictione decimatertia mense Aprilis die decimaquarta, Pontificatus Domini Alexandri Papæ Quarti Anno Primo. Præsentibus Fratre Riccardo Monacho Fossænovæ Cappellano nostro, Fratre Mauro Monacho Sancti Sebastiani Neapolitan., & Guillelmo de Cabilone Clerico nostro. Ad majorem autem fidem huic ordinationi in posterum adhibendam, ipsam cum nostri Sigilli appensione per Leonardum infrascriptum Tabellionem redigi fecimus in publica documenta. Ego Leonardus Imperiali auctoritate Notarius prædictæ ordinationi interfui, & ipsam de mandato, & auctoritate prædicti Domini Joannis Cardinalis scripsi, & publicavi,

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Neapoli quarto Kalendas Maji Pontificatus Nostri Anno Primo.

Fratres Carthusiæ hoc decreto gravati Sedem Apostolicam interpellant.

Judicium de hac re Cardinali commissum.

Compositionem ineunt Carthusiani.

Concordia.

Confirmatur a Cardinali Delegato.

Obstantium derogatio.

Instrumenti legalizatio.

Clausulæ Pontificiæ.

Dat. die 28. Aprilis 1255. Pont. An. I.

XIV.

Declarationes quorumdam Articulorum contentorum in Constitutione Innocentii IV. num.XXVII. contra Hæreticos, quæ legitur supra fol. 324. *Ad extirpanda*.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Fratribus Ordinis Prædicatorum, Inquisitoribus Hæreticorum in Provincia Lombardiæ, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Cum secundum tenorem Constitutionum felicis recordationis Innocentii Papæ Prædecessoris nostri, quas in capitularibus Civitatum, & locorum Italiæ annotari mandavit, contineatur, quod quilibet Potestas, seu Rector cujuslibet Civitatis, seu loci, infra tertium diem post introitum regiminis sui, duodecim viros probos, & catholicos, & duos Notarios, & duos servitores, vel quotquot fuerint necessarii, instituere teneantur, quos Diœcesanus, si præsens extiterit, & interesse voluerit, & duo Fratres Prædicatores, & duo Minores (ad hoc a suis Superioribus, si Conventus ibi fuerint eorumdem Ordinis deputati) duxerint eligendos, per quos inquirantur Hæretici, & etiam capiantur. Teneatur insuper idem Potestas, vel Rector infra decem dies sui regiminis, syndicare præcedentem proxime Potestatem, vel Rectorem, & etiam ejus Assessores, per tres viros Catholicos, & fideles electos ad hoc per Diœcesanum si fuerit præsens, & per Prædicatores, & Minores de omnibus, quæ in Constitutionibus præfatis, & Legibus, quæ contra Hæreticos, & eorum complices editis continentur. Et sicut ad audientiam ipsius nostri Prædecessoris pervenit, earumdem Constitutionum super his plerumque impeditur effectus, pro eo scilicet, quod interdum illi, qui prædictos Viros debent eligere, electioni hujusmodi non possunt interesse, vel nolunt.

Innocentius PP. statuit, ut a Potestatibus Civitatum eligerentur Ministri Inquisitionis:

Et fieret Syndicatus contra præcedentem Potestatem:

§.1. Nos ad instar Prædecessoris ejusdem, super his sicut convenit providere volentes, statuimus, ut si Diœcesanus, & Fratres Minores prædictæ electioni prædictorum Virorum noluerint, vel non potuerint interesse, per aliquem vestrum, seu illos, quibus id duxeritis committendum, in locis, in quibus Inquisitionis officium exercetis, eligere personas, seu viros hujusmodi libere valeatis, vobis, & vestrum singulis auctoritate præsentium indulgemus. Non obstante juramento, quod prædicti Potestates, & Rectores de observandis præfatis Constitutionibus exhibere tenentur, a quo ipsos, quantum ad hos articulos, sive casus, duximus absolvendos.

Declarat Alexander iis renuentibus a quibus hujusmodi electio fieri debeat.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ Constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Neapoli secundo Kal. Maji, Pontificatus nostri anno primo.

D t. die 30. Aprilis 1255. Pont. An. I.

Sequuntur aliæ declarationes super nonnullis dubiis.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Fratribus Prædicatoribus, Inquisitoribus hæreticæ pravitatis, in Lombardia, & Marchia Januensi, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Felicis recordationis Innocentius Papa Prædecessor noster, dudum Constitutiones quasdam edidit, secundum quas rigor debet exerceri canonicus, in extirpandis ex agro fidelium zizaniis hæreticæ pravitatis: quarum aliquæ videntur ambiguæ, super quibus nostræ responsionis oraculum implorastis. Ne igitur ipsarum Constitutionum obscuritas, commissæ vobis sollicitudini, perniciosas Vineæ Domini, pie persequendi, capiendique vulpeculas, obstaculum objiciat tarditatis: quinque ipsarum Constitutionum capitula, quæ vobis dubia videbantur, auctoritate præsentium, de Fratrum nostrorum consilio, duximus declaranda.

Exordium.

§.1. Primum sane dubitationis vestræ capitulum continet, quod tam duodecim Viri, quam Notarii, & Servitores eorumdem, ad capiendum hæreticos deputati, simul & divisim plenariam præcipiendi, sub pœna & banno, quæ ad officium suum pertinent, habeant Potestatem. Potestas vero talis loci, vel Rector, teneatur habere firma, & rata omnia præcepta, quæ occasione officii sui fecerint duo ex ipsis Officialibus sive plures, & pœnas exigere non servantium.

Primum dubium.

§.2. Hoc itaque, quod de pœna, & banno dictum est, de illis dumtaxat interpretamur intelligi, quæ consequenter in eisdem Constitutionibus sunt expressæ. Possunt autem prædicti Officiales Communitati, Burgo, & Villæ præcipere sub pæna, & banno, usque ad ducentas marchas argenti, & ultra ad arbitrium Potestatis loci ejusdem, quod Potestati, vel Diœcesano, aut ejus Vicario, seu Inquisitoribus hæreticorum, præsentabunt infra præfigendum eis terminum competentem, omnes hæreticos, & hæreticas, quos sibi dicti Officiales duxerint assignandos. Et Potestas loci a non servantibus penam hujusmodi exigere teneatur.

Responsio.

§.3. Secundum vero est, quod domus, in qua prohibiti fuerint hæreticorum captores, sine spe reædificandi, funditus destruatur, & bona, quæ ibi reperta fuerint, fiant capientium, ac si hæretici fuissent ibidem inventi.

Secundum dubium.

§.4. Quodque habet, quod domus, in qua repertus fuerit aliquis hæreticus, seu hæretica, sine ulla reædificandi spe, funditus destruatur, nisi Dominus domus ibidem procuraverit reperiri, & si Dominus domus illius alias domos habuerit contiguas illi domui, omnes illæ domus similiter destruantur, & bona, quæ fuerint inventa in domo illa, & in domibus illi adhærentibus, publicentur, & fiant auferentium, nisi auferentes fuerint in officio constituti.

Tertium dubium.

§.5. Hæc autem duo capitula uno declarationis Sedis Apostolicæ radio lucidantes, volumus absolvere, ut penæ taxatæ per Constitutiones easdem in præmissis casibus infligantur, nisi Diœ-

Responsio ad hæc duo.

Diœcesanis, vel in eorum absentia, Vicariis ipsorum, unacum Inquisitoribus Inquisitorum, vel solis ipsis Diœcesanis (cum ipsorum Inquisitorum præsentia de facili haberi non poterit) legitime constiterit præfatarum domorum Dominos, in his casibus penitus innocentes, & prorsus inculpabiles extitisse: ac etiam eos non esse credentes, vel receptatores, aut defensores, sive fautores hæreticorum, seu de hæretica labe suspectos. Bona vero, quæ inventa fuerint in domibus supradictis, debent in his casibus similiter publicari, nisi legitime constiterit per testes fide dignos, & omni exceptione majores, ipsa bona esse aliarum personarum, quam Dominorum domuum earumdem.

Quartum dubium.

§.6. Quartum vero vestræ dubitationis capitulum enodamus, quod videlicet, si Dominus domus, pro eo, quod in ipsa repertus fuerit hæreticus, vel hæretica, sine spe reædificationis funditus destruendæ, habeat alias domos illi domui demoliendæ contiguas, omnes illæ similiter destruantur.

Responsio.

§.7. Illud de appendiciis domus illius debere intelligi declaramus, ut scilicet, domus illa cum aliis ejusdem, domui ipsi contiguis, hoc est ipsa, & ipsius etiam appendicia, cum eadem sive in domo, sive in appendiciis ejus, hæreticus, vel hæretica repertus fuerit destruantur; cum domus, quamvis diversis mansionibus distinguatur, una nihilominus sit censenda.

Quintum dubium.

§.8. In quinto autem dubitationis capitulo legitur, quod teneatur Potestas, seu Rector, infra decem dies sui regiminis syndicare præcedentem proxime Potestatem, vel Rectorem, & ejus etiam Assessores, per tres viros catholicos, & fideles electos ad hoc per Diœcesanum, & per Fratres Prædicatores, & Minores, de omnibus his, quæ in Statutis ipsis, sive Constitutionibus, & Legibus contra hæreticos, & eorum complices editis continentur.

Responsio.

§.9. Hunc itaque dubitationis articulum declarantes respondemus, quod una cum Diœcesano loci, Fratres prædictorum Ordinum, a Priore, & Guardiano suis, vel ab eorum altero, si ibidem alterius dumtaxat eorumdem Ordinum Conventus extiterit, assumendi, Viros eligant supradictos. Si vero neutrius Ordinis Conventus ibi forsitan habeatur, ad solum Diœcesanum eorumdem virorum electio pertinebit.

Hujusmodi declarationes Civitatum Capitularibus inscribendæ.

§.10. Quocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus eadem capitula Constitutionum prædictarum accipientes, juxta declarationis Apostolicæ intellectum, tenorem præsentium, simul cum eisdem Constitutionibus, faciatis de verbo ad verbum in capitularibus Civitatum ad tollendas de aliorum cordibus ambiguitates hujusmodi, annotari.

Dat. die 6. Martii 1255. Pontific. Anno III.

Datum Lateran. secundo nonas Martii, Pontificatus nostri anno tertio.

X V.

Confirmatio Bonorum omnium, ac Privilegiorum concessio Monasterio S. Matthæi de Castello Ordinis Cassinen.

Ex Originali edidit Gattula Histor. Cassinen. Sec. VII pag. 405.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Abbati Monasterii S. Matthæi Servorum Dei de Castello ejusque Fratribus tam præsentibus, quam futuris regularem vitam professis in perpetuum.

Exordium.

Religiosam vitam eligentibus Apostolicum convenit adesse præsidium, ne forte cujuslibet temeritas, aut eos a proposito revocet, aut robur (quod absit) Sanctæ Religionis infringat.

Monasterium sub S. A. protectione suscipiens,

Eapropter dilecti in Domino filii vestris justis postulationibus clementer annuimus, & Monasterium Sancti Matthæi Servorum Dei de Castello, in quo divino estis obsequio mancipati ad instar felicis recordationis Alexandri Papæ Prædecessoris nostri sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus. In primis siquidem statuentes, ut Ordo Monasticus, qui secundum Deum, & Beati Benedicti Regulam in eodem Monasterio institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur.

Bona omnia ei confirmat.

Præterea quascumque possessiones, & quæcumque bona idem Monasterium in præsentiarum juste, ac canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis præstante Domino poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis; locum ipsum, in quo præfatum Monasterium situm est cum omnibus pertinentiis suis: decimas, quas habetis in Castro Sancti Victoris . . . . . illa, quæ Baria nuncupatur, Ecclesiam Sancti Martini de Monte, Montau cum Ecclesia Sancti Antonii de Rocca Albani ab eadem Ecclesia dependente, & omnibus pertinentiis suis; Sanctæ Mariæ de Radicto, Sanctæ Crucis de Petra Petrusa, Sancti Salvatoris, Sancti Petri de Colletraverso, Sancti Christofori de Monte Toruculi, & Sancti Leonardi de Muscuso Ecclesias cum terris, vineis, possessionibus, & omnibus pertinentiis earumdem, domos, terras, & possessiones, quas habetis in Sancto Germano, & Territorio ejus; domos, terras, vineas, possessiones, & oliveta quæ habetis in Civitate, & Territorio Venafran. domos, terras, vineas, & possessiones, quas habetis in Civitate, & Territorio Aquinat. domos, terras, possessiones, & oliveta, quæ habetis in Castris Sancto Helya, Sancto Victore, Sancto Petro in fine, Pinnatario, & Pedemonte, ac Bariæ, & Pedemontis Villis vulgariter nominatis, & Territoriis eorumdem: terras, quas habetis in Monte Sancti Benedicti sive Terragio, justitiam panis, & vini cum hominibus, quam de veteri concessione hactenus observata diebus singulis a Cassinen. Monasterio recipitis, cum terris, pratis, vineis, nemoribus, usuagiis, & pascuis in bosco, & plano, in aquis, & molendinis, in viis, & semitis, & omnibus

aliis

aliis libertatibus, & immunitatibus suis. Sane novalium vestrorum, quæ propriis manibus, aut sumptibus colitis, de quibus aliquid hactenus non percepit, sive de vestrorum animalium nutrimentis nullus a vobis decimas, vel primitias exigere, vel extorquere præsumat. Liceat quoque vobis Clericos, vel Laicos liberos, & absolutos e sæculo fugientes ad conversionem recipere, & eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, ut nulli fratrum vestrorum post factam in Monasterio vestro professionem fas sit sine Abbatis sui licentia, nisi arctioris vitæ obtentu de eodem loco discedere, discedentem vero absque communium litterarum vestrarum cautione nullus audeat retinere. Cum autem generale interdictum terræ fuerit liceat vobis clausis Janais, exclusis excommunicatis, & interdictis non pulsatis campanis, suppressa voce divina officia celebrare; dummodo causam non dederitis interdicto. Decimas præterea, & possessiones ad jus Ecclesiarum vestrarum spectantes, quæ a Laicis detinentur, redimendi, & legitime liberandi de manibus eorum, & ad Ecclesias, ad quas pertinent, revocandi libera sit vobis de nostra auctoritate facultas. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni, & extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati, vel interdicti, aut etiam publice usurarii, nullus obsistat. Salva tamen justitia illarum Ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Obeunte vero te, nunc ejusdem loci Abbate, vel tuorum quolibet Successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia, seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum major pars consilii sanioris secundum Deum, & Beati Benedicti regulam providerint eligendum. Paci quoque, & tranquillitati vestræ paterna in posterum sollicitudine providere volentes auctoritate Apostolica prohibemus, ut infra clausuras locorum, seu grangiarum vestrarum nullus rapinam, seu furtum facere. . . . apponere, sanguinem fundere, hominem temere capere, vel interficere, seu violentiam audeat exercere; Prætera omnes libertates, & immunitates a Prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus Monasterio vestro concessas, necnon immunitates, & exemptiones sæcularium exactionum, a Regibus, & Principibus, vel aliis fidelibus rationabiliter vobis indultas, libertatem etiam, & consuetudines a bonæ memoriæ Rainaldo Abbate prædicti Casinensis Monasterii, cum assensu Capituli sui rationabiliter vobis concessas, & hactenus observatas vobis, & Monasterio vestro auctoritate Apostolica nihilominus confirmamus, & præsentis scripti privilegio communimus. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, præfatum Monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione, ac substentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva Sedis Apostolicæ auctoritate, & in omnibus jure, & reverentia Monasterii Cassinen., & in prædictis decimis moderatione Concilii generalis. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire temptaverit, secundo, tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui careat dignitate, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a Sacratissimo Corpore, & Sanguine Dei, & Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ subjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini Nostri Jesu Christi, quatenus, & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Novalia eximit a decimis.

Nonnulla concedit Privilegia.

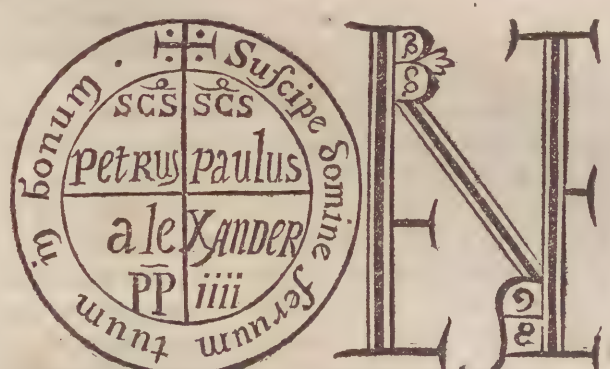
Abbatem à Monachis statuit eligendum.

In locis Monasterii violentias exerceri prohibet.

Libertates, immunitates &c. confirmat eidem.

EGO ALEXANDER Catholicæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Alexandri PP subscriptio.

Et Sigillum.

Ego Odo Tusculanus Episcopus subscripsi.
Ego Stephanus Prænestinus Episcopus subscripsi.
Ego Frater Joannes tituli Sancti Laurentii in Lucina Presbyter Cardinalis subscripsi.
Ego Frater Ugo tituli Sanctæ Sabinæ Presbyter Cardinalis subscripsi.
Ego Ricardus Sancti Angeli Diaconus Cardinalis subscripsi.
Ego Petrus Sancti Georgii ad velum aureum Diaconus Cardinalis subscripsi.
Ego Joannes Sancti Nicolai in Carcere Tulliani.

Et S. R. E. Card. subscriptiones.

Dat. Anagniæ per manum Guillelmi Magistri Scholarum Parmensium Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Vice-Cancellarii tertio Idus Julii, Indictione decima tertia, Incarnationis Dominicæ anno 1255. Pontificatus vero Domini Alexandri Papæ Quarti anno primo.

Dat. die 11. Julii 1255. Pont. An. I.

XVI.

Fratribus Ordinis Eremitarum Sancti Augustini diversa vestium species assignatur juxta diversos Professorum, Conversorum, & Novitiorum gradus.

Ex Originali edidit Empolus in Bullario Ordinis.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Priori Generali, & universis Prioribus, & Fratribus Eremitis Ordinis Sancti Augustini, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Pia desideria devotorum eo debemus benigno favore prosequi, quo in ipsis Dei gloria, & animarum salus noscitur contineri. Sane dilectus filius noster R. Sancti Angeli Diaconus Cardinalis, cui Ordo vester a Sede Apostolica est commissus, ad differentiam alio-

Exordium.

aliorum Ordinum certum habitum deferendum, tam a professis Fratribus, & Conversis, quam a Novitiis dicti Ordinis de consilio discretorum quorundam Fratrum vestrorum, vobis provida deliberatione concessit, prout in patentibus litteris confectis exinde ipsius Cardinalis sigillo munitis plenius continetur.

A Cardinali Protectore eis assignata habitus forma:

Nos itaque vestris supplicationibus inclinati, quidquid ab eodem Cardinali super hoc factum est, ratum habentes, & gratum, illud auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus: Litterarum ipsarum tenorem de verbo ad verbum præsentibus inseri facientes. Qui talis est.

Quod roborat Papa.

Riccardus miseratione divina Sancti Angeli Diaconus Cardinalis. Viris Religiosis suis in Christo dilectis Priori Generali, & universis Prioribus, & Fratribus Eremitis Ordinis Sancti Augustini tam præsentibus, quam futuris salutem in auctoritate salutis.

Cardinalis ejusdem Litteræ.

Si ad certam Domini vocationem nullius excusationis patrocinium prætendentes vos abnegastis, & vestra; eligendo per Religionis auctoritatem divinum pabulum promereri: docet vos taliter gubernari Constitutionum habenis, quod certos terminos constitutos, tentationibus instigati aliquando, transgredi non possitis impunes, certis signis in vestro habitu insigniti.

Signa in vestibus ad discrimen.

Sane cum Ordo vester Nobis sit a Domino Papa comissus, illa statuere, ac cogitare cogimur, per quæ vobis salus proveniat, & honestas. Unde habito consilio quorumdam Fratrum vestrorum discretorum, tenore præsentium duximus statuendum: Quod Fratres vestri Ordinis professi deferant cucullas nigras, prout haberi poterunt in cujuslibet Provincia, tamen tinctas, vel accidentaliter coloratas, desuper corrigiis cinctas, & in manu crocias, in quarum Superiori non sit curvum lignulum, sed directum: Scapularia vero alba cingulis desuper cincta. Novitii autem ferant cappam nigram usque ad talos, tunicam albam, & scapulare album, corrigiam, & crociam memoratam. Conversorum vero habitus sit portare Superiorem tunicam nigram, scapulare vero nigrum, & capucium nigrum, & crocias supradictas: quæ curetis studio vigili (dante Domino) observare. In hujus vero rei testimonium præsentes litteras fecimus nostri sigilli munimine roborari.

Professorum habitus. Novitiorum. Conversorum

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire: Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Clausulæ.

Datum Anagniæ undecimo Kalendas Augusti Pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 22. Julii 1255. Pont. An. I.

XVII.

Confirmatio Statutorum in Capitulo Generali Ordinis Sancti Augustini editorum pro recto gubernio totius Ordinis.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Generali, & cæteris Prioribus, ac universis Fratribus Ordinis Eremitarum Sancti Augustini tam præsentibus, quam futuris, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Ex Regest. Vatic.

Is quæ pro Animarum salute, ac profectu obsequentium Domino a Viris Religiosis provide statuuntur libenter adjicimus Apostolici muniminis firmitatem, ut intemerata consistant, quæ nostro fuerint præsidio communita. Sane congregati nuper in vestro Generali Capitulo deliberatione provida statuistis, ut de singulis locis ejusdem Ordinis unus discretus Frater electus singulis annis a suo Collegio, vel Conventu cum Priore Conventuali ad Generale, seu Provinciale Capitulum vadat excessus ipsius Prioris per Visitatorem secundum Statuta Ordinis, & Regulam non correctos sub sigillo ejusdem Conventus, vel Collegii secum portans a prædictis tandem Diffinitoribus corrigendos. In eligendis quoque Diffinitoribus ipsius Ordinis taliter providistis, ut de singulis Visitatoribus dicti Ordinis duo Discreti Fratres ipsius Ordinis in Diffinitores hujusmodi unus de subditis ad Generale Capitulum a Conventibus destinatus, alter vero de Prioribus eligatur, ita quod assumatur subditus a subditis, & Prior a Prioribus uniuscujusque visitationis prædictæ Sancti Spiritus gratia invocata, quod sic assumpti postmodum, tam in capite, quam in membris diffiniant, corrigant, & reforment prout secundum Deum, & Beati Augustini Regulam viderint expedire. Præterea Generalis Prior ejusdem Ordinis teneatur de qualibet visitatione duos Discretos Fratres ipsius Ordinis eligere unum de subditis, & alterum de Prælatis, qui visitationem suam hoc est Provinciam, vel Contratam per viginti dies antequam Generale Capitulum, vel Provinciale incipiat sollicite perlustrantes excessus Visitatorum, si qui fuerint in scriptis fideliter redigant, & eos ipsius Conventus sigilli munimine signent in quo, vel cujus districtu Visitatores hujusmodi deliquerint, puniendos demum in ipso Capitulo a prædictis Diffinitoribus secundum ejusdem Ordinis, & Regulæ Instituta. Si vero aliqui Fratres ejusdem Ordinis contra Priorem suum, vel Ordinis conspirationem, vel conjurationem, seu conventum malignantium fecerint, aut retinuerint sine superioris licentia proprium, & a Visitatoribus, vel a Priore Generali, seu Conventuali diligenter admoniti restituere illud noluerint in manibus prædictorum, ab Ordine ipso, & Fratrum consortio expellantur. Et ut fortius a vestris Fratribus cujuslibet temporalis rei abdicetur proprietas, ordinastis, ut nec Prior, nec Fratres in Generali, vel Provinciali Capitulo constituti possint alicui Fratrum ejusdem Ordinis concedere proprium aliquod, cum sit contra substantiam Ordinis, vel usumfructum cujus-

Exordium. In quolibet Conventus unus eligendus ad deferendum Prioris excessus. De Definitorum electione & officio. De Discretis. Pœnæ contra transgressores Statutorum. Proprium non habendum.

cujuscumque rei mobilis, vel immobilis ex testamento, seu alio quocumque titulo sibi dimissum: facta vero contra hoc super iis, vel aliquo præmissorum concessio habeatur irrita, & inanis. Fuit etiam ibi concordi deliberatione provisum, ut omnes Priores, & subditi, qui convenerint in Provinciali, vel Generali Capitulo vitam ducant communem in omnibus specialitate ab eis, vel divisione qualibet resecata; Visitatores quidem præfati Ordinis circa commissum sibi officium sollicite secundum datam eis a Deo gratiam existentes quærant dumtaxat, quæ Jesu Christi sunt, non, quæ sua: Prædicationi exhortationi, correctioni, & reformationi vacando, ut fructum referant, qui non perit. Qui vero contrarium egerint sine voluntate totius Capituli, vel sanioris partis ipsius a quibuslibet loci, seu Prioribus, aut Subditis ejusdem Ordinis aliquid extorquentes, quod acceperunt, restituere compellantur: nihilominus per triennium hujusmodi Visitationis officio spoliandi. Priores autem Conventuales in concessionibus, & confirmationibus, ac donationibus, & aliis negotiis, quæ frequenter incumbunt, Fratres suos requirant, cum ipsi caput, & illi membra esse probentur, & cum eorum consilio, vel sanioris partis Conventus eadem peragant, & pertractent. Quod si aliqui contra hoc venire præsumpserint Visitatoribus ipsis absque Fratrum suorum consilio, sicut dictum est superius, aliquid exhibentes ab administrationum suarum removeantur officio, & per triennium ineligibiles fiant. Alia etiam præter hæc regulariter statuistis, quibus omnibus petiistis robur confirmationis Apostolicæ adhiberi. Nos itaque vestris supplicationibus inclinati statuta hujusmodi, sicut pie, ac provide facta sunt rata habentes, & grata ipsa auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus.

De Vita communi. *De Visitatoribus.* *De Prioribus Conventualibus.* *Supradicta statuta confirmantur.*

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Clausulæ.

Datum Anagniæ secundo Kalendas Augusti Pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 31. Julii 1255. Pont. An. I.

XVIII.

Revocatio Privilegiorum, & Indultorum quibuscumque Personis concessorum: scilicet quod per Sedem Apostolicam excommunicari, vel interdici non possint.

Ibidem.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Ad futuram rei memoriam.

Quia pro qualitate temporis hominum disponuntur agenda, ideo evenit, quod illius mutabilitate mutantur, unde id ipsum, quod alias eo urgente provide actum est, nonnumquam postea eodem exigente contrarium non improvide revocatur. Hinc quidem est, quod nonnulla, quæ placuerunt aliquando, postmodum decursis temporibus suismet actoribus displicent, & interdum illud idem valde difficile cernitur, quod ante satis facile videbatur. Hoc autem facit ipsius temporis status instabilis, qui successibus variis circa temporalia, & terrena jugiter immutatur: nam cum illius necessitatem, & locorum etiam conditionem considerare conveniat, oportet secundum ea ingruentia semper negotia dirigi, & disponi. Propter quod felicis recordationis Innocentius Papa Prædecessor noster, nimia duri temporis tunc eum importunitate cogente plura quamquam forte invitus fecisse dignoscitur, quæ ipsemet proponebat succedente opportunitate utiliter immutare. Quampluribus namque Personis, tam Ecclesiasticis, quam Sæcularibus, quod per Delegatos, vel Conservatores, aut Exequtores a Sede Apostolica Deputatos, seu per Delegatos ab ipsis: Aliquibus vero, quod per Legatos ejusdem Sedis, vel per Ordinarios, aut per Delegatos eorum interdici, vel suspendi, seu excommunicari: quodque ipsis ingressus Ecclesiæ interdici, & quod Terræ suæ interdicto Ecclesiastico supponi non valeant. Quibusdam quidem ad certum tempus, quibusdam autem sine temporis determinatione, non tam libertate, quam improba petentium instantia considerata tunc temporis qualitate concessit. Nos itaque sollicite attendentes, quod ex concessione, vel Indulto hujusmodi multa malignandi audacia sumi potest, cum hæc indulgentia contra censuram, & auctoritatem Ecclesiasticam aperte communiat, laxet nocendi ausum, frenet modestiam, insolentiam armet, & judicialem debilitet potestatem. Pensantes etiam, quod contra indulto tali protectos justitiæ debitum exhiberi plene non potest, cum nequeat in ipso libere Jurisdictio exerceri; quia omnino expedit super iis congruum remedium adhibere, omnia Indulta hujusmodi quibuscumque Personis, sive Ecclesiasticis, Prælatis, & aliis Regularibus, & non Regularibus, sive Sæcularibus, Principibus videlicet, & aliis minoribus, & quorumcumque locorum Capitulis, Collegiis, Conventibus, & Communibus, seu Communitatibus ab eodem Prædecessore, vel etiam a Nobis concessa, nisi Principes ipsi sint Reges, vel Uxores, aut filii, seu Fratres Regum, aut Magnates, sublimesque Viri, qui antiquitus a prædicta Sede similem gratiam habuerunt, totaliter auctoritate Apostolica revocamus, ita quod deinceps nullum robur, nullumque vigorem obtineant, nec præmissi per ea juvare se ulterius valeant, vel tueri.

Secundum temporis circumstantias concessiones immutandæ. *Innocentius multa concessit secundum temporis exigentiam, ac præsertim Privilegium de in Rubrica.* *Irritatur.*

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ revocationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Clausulæ.

Datum Anagniæ quintodecimo Kalendas Septembris Pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 18. August. 1255. Pont. An. I.

XIX.

Approbatio, ut Mulieres jam prostitutæ, & ad meliorem frugem reversæ collocentur in aliquo loco sub Regula alicujus Ordinis.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto filio Joanni tituli Sancti Laurentii in Lucina Presbytero Cardinali, salutem, & Apostolicam benedictionem.

QUoniam te studiose cognovimus, animarum lucra sectari, & misericordiæ manum in fauces inferi confidenter injicere, ut inde ad vitam eripias, qui ad interitum rapiuntur, dignum ducimus votum tuum, cum expedit in hujusmodi pietatis operibus facultatis nostræ viribus adjuvare. Sane nonnullæ Mulieres in Urbe degentes, quæ Repentitæ dicuntur salutari pudore confusæ super his, quæ in carnis suæ corruptione gesserunt, in semitam mandatorum Dei decreverunt convertere de vijs inquinationis præteritæ pedes suos, & pro modulo fragilitatis humanæ membra sua, quæ hactenus iniquitati ad iniquitatem servire fecerunt, de cœtero Justitiæ in sanctificationem munditiæ dedicare. Harum autem conversioni congratulans, & de pœnitentia peccantium communicans gaudiis Civium Supernorum, pia de salute ipsarum sollicitudine cogitasti, quod in aliquo loco ad hoc idoneo disponantur, ubi sequestratæ a Mundi contagiis Deo vivant, & de cordibus suis crebris fletibus diluant maculas carnalium vitiorum, ut videre Deum purgatis mentium oculis mereantur sub religiose vivendi Censura, factæ hortus conclusus, & fons Domini consignatus. Tuam igitur super hoc piam providentiam commendantes, eamque volentes Apostolicis favoribus promovere, mandamus, quatenus eisdem Mulieribus, & aliis quæ ipsis in hac salutis captandæ professione successerint, Ecclesiam Sanctæ Mariæ in Minerva, seu aliam, quam eis magis aptam in Urbe fore cognoveris, cum omnibus hortis, possessionibus, juribus, & pertinentiis suis perpetuo auctoritate nostra concedas: inducens eas in corporalem possessionem eorum, & defendens inductas, ac informans Regularibus alicujus approbati Ordinis Institutis, sub quorum observantia ibidem perpetuo Domino famulentur: Clericis Ecclesiæ prædictæ, vel alterius, quam eis concesseris in aliis Urbis Ecclesiis collocatis, vel reservata ipsis substentatione congrua de proventibus possessionum Ecclesiæ sic concessæ, donec cuilibet ipsorum provisum fuerit de Beneficio Ecclesiastico competenti, Contradictores per Censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Non obstante aliqua Sedis Apostolicæ Indulgentia quibuscumque concessa, seu statuto quocumque juramento confirmatione Sedis prædictæ, vel firmitate alia roborato. Invocato etiam ad hoc, si opus fuerit auxilio brachii sæcularis.

Cardinalis S. Laurentii in Lucina Mulieres vulgo Repentitas includi statuit;

Idque confirmat Alexander.

Obstantium derogatio.

Datum Anagniæ octavo Kalendas Octobris Pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 24. Septem. 1255 Pont. An. I.

XX.

Canonizatio S. Claræ de Civitate Assisij, Ordinis Monialium Sancti Francisci, ejusque adscriptio in Cathalogo Sanctarum Virginum, cum Festivitatis institutione pro die 12. mensis Augusti.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus universis Archiepiscopis, & Episcopis per Regnum Franciæ constitutis, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

CLara claris præclara meritis, magnæ in cœlo claritate gloriæ, ac in terra splendore miraculorum sublimium clare claret. Claræ hujus arcta, & alta religio, hic coruscat; hujus sursum æterni præmii radiat magnitudo, hujus virtus signis magnificis mortalibus illucescit. Huic Claræ intitulatum fuit summæ privilegium paupertatis. Huic in excelso rependitur inestimabilis copia thesaurorum; huic à Catholicis plena devotio, & honoris cumulus exhibetur; hanc Claram in alto divinæ lucis clarificat plenitudo. Hanc Christianis populis prodigiorum ejus insignia stupenda declarant. O Clara multimodæ titulis prædita claritatis. Ante conversionem tuam utique clara, in conversione clarior; in claustrali conversatione præclara, & post decursum vitæ præsentis spatium clarissima illuxisti. Ab hac inter amœnitates cœlestes, suave lilium virginitatis offertur. Ab hac Clara clarum exempli speculum huic sæculo prodiit. Ab hac in terris manifesta subventionum remedia sentiuntur. O admiranda Claræ beata claritas, quæ quanto studiosius per singula quæritur, tanto splendidior in singulis invenitur. Emicuit hæc inquam in hoc sæculo; in religione præfulsit; in domo illuxit ut radius; in claustro coruscavit ut fulgor; emicuit in vita; post mortem irradiat; claruit in terra; in Cęlo relucet. O quanta hujus vehementia luminis, & quam vehemens istius illuminatio claritatis. Manebat quidem hæc lux secretis inclusa claustralibus, & foras micantes radios emittebat. Colligebatur in arcto cœnobio, & in amplo sæculo spargebatur. Servabatur intra, & extra manebat. Latebat namque Clara, sed ejus via patebat. Silebat Clara, sed sua fama clamabat. Cælabatur in cella, & in Urbibus docebatur. Nec mirum, quia lucerna tam accensa, tam lucens, abscondi non poterat, quin splenderet, & clarum in domo Domini daret lumen. Nec recondi poterat vas tot aromatum, quin fragraret, & suavi odore dominicam respergeret mansionem. Imo cum in angusto solitudinis reclusorio alabastrum sui corporis hæc dure contereret, tota omnino Ecclesiæ aula sanctitatis ejus odoribus replebatur.

Encomia S. Claræ a nomine sumpta.

§. 1. Sane cum ipsa dum adhuc puella esset in sæculo, hunc Mundum fragilem, & immundum, mundo calle ab ætate tenera transilire studeret, & preciosum suæ virginitatis thesaurum, illibato semper pudore custodiens, claritatis, & pietatis operibus vigilanter intenderet, ita quod ex ea grata, & laudabilis ad vicinos, & alios fama prodiret, Beatus Franciscus audito

Breve ejus Vitæ compendium.

hujus

hujûs famæ præconio, cœpit confestim hortari eam, & ad Christi perfectam inducere servitutem. Quæ sacris illius monitis mox adhærens, & mundum cum terrenis omnibus penitus abdicare, ac soli Domino in paupertate voluntaria famulari desiderans, hoc suum fervens desiderium, quam cito potuit adimplevit.

Omnia sua pauperibus elargitur.

§.2. Quæ tandem cuncta sua bona, ut una secum quicquid etiam habebat, Christi obsequio deputaret in eleemosynas, & pauperum subsidia distribuit, & convertit.

§.3. Cumque de sæculi strepitu fugiens, ad quamdam campestrem declinasset Ecclesiam, & ab ipso B. Francisco sacra ibi recepta tonsura, processisset ad aliam, consanguineis ejus ipsam exinde reducere molientibus, illa protinus amplectens altare, pannosque apprehendens ipsius, crinium sui capitis in cisura detecta, eisdem consanguineis in hoc fortiter restitit & constanter, quia cum jam esset mente integra juncta Deo, pati non poterat ab ejus servitio se divelli. Denique cum ad Ecclesiam Sancti Damiani extra Civitatem Assisinatem unde traxit originem per eumdem B. Franciscum adducta fuisset, ibi ei Dominus ad amorem & cultum assiduum sui nominis, plures socias aggregavit. Ab hac siquidem, insignis & Sacer Ordo Sancti Damiani per Orbem jam longe diffusus, salutare sumpsit exordium. Hæc, adhortante ipso B. Francisco, huic novæ, sanctæque observantiæ sequendum dedit initium. Hæc hujus magnæ Religionis fuit primarium, & stabile fundamentum. Hæc hujus alti operis lapis extitit primitivus. Hæc genere nobilis, sed conversatione nobilior, virginitatem, quam prius etiam custodiverat, sub hac sanctimoniæ regula, præcipue conservavit.

Damianitarum Ordinis origo.

Mater filiam imitatur.

§.4. Hanc postmodum Religionem, mater ejus Hortulana nomine, piis intenta operibus, ipsius natæ sequendo vestigia, devote suscepit, in qua demum hæc optima Hortulana, quæ in horto dominico protulit talem plantam, conclusit feliciter dies suos. Post aliquos vero annos, ipsa B. Clara, Monasterii, & Sororum regimen, nimia ejusdem S. Francisci devicta importunitate, recepit.

§.5. Hæc utique fuit arbor procera, & eminens, longis distensa ramis, quæ in agro Ecclesiæ dulcem fructum Religionis attulit, & ad cujus delectabilem umbram, sub illius amœnitate fructum hujusmodi libaturæ concurrerunt undique multæ alumnæ fidei, & concurrunt. Hæc fuit nova mulier Vallis Spoletanæ, quæ novum aquæ vitalis fontem, ad refectionem animarum, & commodum propinavit, qui jam per diversos rivulos, in Territorium Ecclesiæ derivatus, plantaria Religionis infudit. Hæc fuit altum sanctitatis candelabrum, vehementer in habitaculo Domini rutilans, ad cujus ingentem splendorem plurimæ properaverunt, & properant, suas de illius lumine lampades accendentes. Hæc profecto in agro fidei plantavit, & coluit vineam paupertatis, de qua fructus salutis pingues, & divites colliguntur. Hæc in prædio ecclesiasticæ humilitatis hortum constituit, multiplici rerum consertum inopia, in quo magna virtutum copia reperitur. Hæc in Religionis districtu, arcem arctæ abstinentiæ fabricavit, in qua larga spiritualis alimoniæ refectio ministratur. Hæc fuit pauperum Primiceria; Ducissa humilium; Magistra continentium, & pœnitentium Abbatissa. Hæc suum Monasterium, creditamque in illo sibi familiam, sollicite ac prudenter in timore, ac servitio Domini, & plena ordinis observantia gubernavit, vigil in cura; in ministerio studiosa; in exhortatione attenta; diligens in admonitione, in correctione moderata, temperata in præceptis; in compassione præstabilis; discreta in silentio; in sermone matura; & consulta in cunctis, ad perfectum regimen opportunis, volens magis famulari, quam dominari, & honorare potius, quam honore sustolli. Hujus vita erat aliis eruditio, & doctrina. In hoc libro vitæ, cæteræ vivendi regulam didicerunt. In hoc vitæ speculo, reliquæ vitæ semitas inspexere. Corpore namque sistebat in terra, sed animo versabatur in Cœlo; humilitatis vasculum, armarium castitatis, charitatis ardor, dulcior benignitatis, patientiæ robur, nexus pacis; & familiaritatis communio; mitis in verbo, lenis in facto; & in omnibus amabilis, & accepta. Et ut, carne depressa, convalesceret spiritu, quo quisque hoste suo debilitato, fit fortior, nudum solum, & interdum sarmenta pro lecto habebat, & pro pulvinari sub capite durum lignum, unaque tunica cum mantello de vili despecto, & hispido panno contenta. His humilibus indumentis ad operimentum sui corporis utebatur, aspero cilicio de cordulis crinium equorum contexto nonnunquam adhibito juxta carnem. Arcta quoque in cibo, & in potu districta, tanta se in his frænabat abstinentia, quod longo tempore, tribus diebus in hebdomada, videlicet secunda, quarta, & sexta feria, nihil penitus pro sui corporis alimento gustavit, reliquis nihilominus diebus, adeo se cibariorum parvitate restringens, quod aliæ de ipsa quomodo sub tam forti districtione subsistere poterat, mirabantur. Vigiliis insuper, & orationibus assidue dedita, in his præcipue diurna, & nocturna tempora expendebat. Diutinis tandem perplexa languoribus, cum ad exercitium corporale non posset surgere per se ipsam, sororum suarum suffragio levabatur; & ad tergum ejus fulcimentis appositis, propriis manibus laborabat, ne in suis etiam esset infirmitatibus otiosa. Unde de panno lineo hujus sui studii, & laboris, plura pro altaris sacrificio corporalia fieri fecit, & per plana, & montana Assisii diversis Ecclesiis exhiberi. Amatrix vero præcipua, & colona sedula paupertatis, sic illam suo affixit animo, sic eam in suis desideriis alligavit, quod semper in ipsius dilectione, firmiter, & ardentior in amplexu, a districta, & delectabili ejus copula, pro nulla unquam necessitate discessit, nec aliquibus prorsus potuit induci suasibus, ad consentiendum, quod suum Monasterium proprias possessiones haberet, quamquam fel. record. Gregorius Papa prædecessor noster, de multa indigentia ipsius Monasterii pie cogitans, libenter illi voluerit pro Sororum ejus sustentatione, possessiones sufficientes, & congruas deputare.

Qualiter Clara rexerit discipulas.

Ejus Lectus,

Habitus:

Cibus, & potus.

Jejunia.

Vigiliæ, & Orationes.

Paupertatis studiosa.

§.6. Verum quia magnum, & splendidum luminare supprimi non potest, quin suæ radios præferat claritatis, in ipsius etiam vita, multis & variis miraculis virtus suæ sanctitatis effulsit. Nam cuidam de Sororibus ipsius Monasterii, vocem,

Recensentur quædam ejus miracula.

vocem, quam longo tempore quasi omnino perdiderat, restauravit. Alii, officio linguæ penitus destitutæ, loquelam restituit expeditam. Alteri autem surdam aperuit ad auditum. Laborantem febre, tumentem hydropisi, plagatam fistula, & aliis oppressas languoribus liberavit, facto Crucis signaculo super eas. Quemdam Fratrum de Ordine Minorum sanavit ab insaniæ passione. Cum autem quamdam vice Oleum in Monasterio totaliter defecisset, ipsa vocato Fratre, qui erat eidem Monasterio pro colligendis æleemosynis deputatus, accepit urceum, atque lavit, vacuumque juxta fores ipsius Monasterii posuit, ut illum idem Frater pro oleo acquirendo deferret; quem cum vellet ipse apprehendere, invenit eum oleo, beneficio divinæ largitatis, impletum. Rursum cum uno die nonnisi unius panis medietas pro refectione Sororum in eodem Monasterio haberetur, ipsa medietatem eamdem jussit in frustra dividi, & sororibus dispensari, quam inter manus frangentis, ille qui vivus est panis, & dat escam esurientibus, multiplicavit in tantum, quod quinquaginta sufficientes factæ fuerunt exinde portiones, & Sororibus discumbentibus distributæ. Per hæc, & alia signa conspicua, suorum dum adhuc viveret innotuit præeminentia meritorum. Nam, & cum in extremis ageret, candidus Beatarum Virginum cœtus, micantibus coronis ornatus, in qua una ex ipsis eminentior, & fulgidior apparebat, visus est domum intrare, ubi eadem Christi famula decumbebat, & usque ad lectulum ejus procedere, ac circa eam quasi visitationis officium, ac confortationis solamen quodam humanitatis studio exhibere.

Morbidas sanat Sorores.

Oleum divinitus ministratum.

Panis multiplicatus.

A Beatis Virginibus invisitur.

§.7. Post obitum vero ejus, quidam, qui morbo caduco ruebat, & propter crus contractum gradi non poterat, ad sepulchrum delatus ipsius fuit ibi crure ipso quasi fragoris sonitum faciente, ab utraque infirmitate curatus. Curvi renibus, membris contracti, præcipites furia, & dementi furore ferales, receperunt ibidem integram sospitatem. Cuidam sua dextera manus, cujus ipse usum ex illata sibi vehementi percussione ita perdiderat, quod nihil omnino per eam veluti prorsus inutilem poterat operari, fuit ad actum suum pristinum, ipsius Sanctæ meritis plenarie reformata. Alius, qui diutina cæcitate lumen amiserat oculorum, cum ad idem sepulchrum sub ducatu alterius accessisset, recuperato inibi visu, rediit exinde sine duce. His, & quamplurimis aliis operibus, & miraculis, hæc Venerabilis Virgo resplenduit gloriosis, ut evidenter appareat adimpletum id quod de ipsa mater ejus, dum esset ex ea gravida, & oraret, dicitur audivisse: videlicet quod paritura erat quoddam lumen, quod orbem plurimum illustraret.

Miracula post excessum.

§.8. Gaudeat itaque Mater Ecclesia, quod talem genuit, & educavit filiam, quæ tamquam virtutum fœcunda parens, multas Religionis alumnas, suis produxit exemplis, & ad perfectum Christi servitium pleno magisterio informavit. Lætetur, & devota turba fidelium, quod Rex Cœlorum, & Dominus, Sororem ipsorum & sociam, quam in Sponsam sibi elegerat, ad suum præcelsum, & præclarum Palatium, cum gloria introduxit. Nam & Sanctorum congaudent agmina, quod in superna eorum patria, novellæ regalis Sponsæ nuptiæ celebrantur.

§.9. Cæterum, quia congruit, ut quam Dominus exaltavit in Cœlo, Catholica Ecclesia veneretur in terra, quia de sanctitate vitæ, ac miraculis ejus diligenti, & attenta inquisitione, ac examinatione distincta, & solemni discussione præmissis, liquido constitit, licet alias etiam, & in propinquis, & in remotis partibus satis essent præcognita lucida ejus acta, nos de communi fratrum nostrorum, & Prælatorum omnium tunc apud Sedem Apostolicam existentium consilio, & assensu, de Omnipotentia divina confisi, auctoritate Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum, ac nostra, ipsam Cathalogo Sanctarum Virginum duximus adscribendam.

Inter Sanctas Virgines adscribitur.

§.10. Ideoque Universitatem vestram monemus, & hortamur attente per Apostolica vobis scripta mandantes, quatenus pridie idus Augusti, festum ejusdem Virginis devote solemniter celebretis, & faciatis, a vestris subditis venerabiliter celebrari, ut ipsam habere mereamini apud Deum piam, & sedulam adiutricem.

Ejus festum annue celebrandum.

§.11. Et ut ad venerandum ejus sepulchrum avidius, & copiosius Christiani populi confluat multitudo, ac celebrius ipsius festivitas recolatur, omnibus vere pœnitentibus, & confessis, qui ad illud cum reverentia, in ejusdem Virginis festo, vel etiam infra ipsius festi octavas, annuatim accesserint, ipsius suffragia humiliter petituri, de Omnipotentis Dei misericordia, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, unum annum, & quadraginta dies de injunctis sibi pœnitentiis misericorditer relaxamus.

Indulgentia ad ejusSepulchrum.

Datum Anagniæ sexto Kal. Octobris, Pontificatus nostri Anno primo.

Dat. die 26. Septem. 1255 Pont. An. I.

XXI.

Diffinitio controversiæ super Primatu inter Armachanum, & Tuamensem Archiepiscopos.

Ex Regest. Vatic.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

Ecclesia Romana tamquam diligens, & attenta Mater profectibus semper invigilat aliarum, & si quando inter eas controversiæ, sive lites emergunt, ipsa ut in pacis tranquillo congaudeant, & in suavitate quietis devotius Domino famulentur, opportuna remedia interponit. Sane dudum inter Venerabilem Fratrem nostrum Archiepiscopum, & dilectos filios Capitulum Armachan. ex parte una, & Venerabilem Fratrem nostrum Archiepiscopum Tuamen. ex altera super Jure Primatiæ, quam idem Archiepiscopus Armachan. in Provincia Tuamen. habere se asserit, quæstione suborta, & partium Procuratoribus propter hoc apud Sedem Apostolicam constitutis, eisque dilecto filio nostro Joanne Sancti Nicolai in Carcere Tulliano Diacono Cardinali Auditore concesso, eorumdem Archiepiscopi, & Capituli Ecclesiæ Armachan. proposuit Procurator, quod cum idem Archiepiscopus sit, & esse debeat Pri-

Exordium.

Status quæstionis inter utrumq; Archiepiscopum

Primas ejusdem Provinciæ, ac in possessione, vel quasi Juris Primatiæ in ipsa Provincia fuerit a longe transactis temporibus, dictusque Archiepiscopus Tuamen. eidem Armachan. immediate subesse debeat ratione hujusmodi Primatiæ, ipse Tuamen. obedientiam, & reverentiam, & cætera ipsius Primatiæ Jura præfato Armachan. denegat exhibere: Quare dictus petiit Procurator eumdem Tuamen. compelli ad obedientiam, & parendum ipsi Armachan. tamquam suo Primati, ac ad præstandum sibi plenarie, ut tenetur, obedientiam, & reverentiam, & alia ipsius Primatiæ Jura, quæ in ipso Tuamen., & Provincia ejus habet, & habere debet idem Archiepiscopus Armachanus: petiit etiam adjudicari per sententiam ipsi Armachan. Jus Primatiæ in Provincia memorata, necnon sententialiter diffiniri eumdem Tuamen. debere ipsi Armachan. ratione dictæ Primatiæ nullo medio subjacere. Lite itaque super his legitime contestata, & ab eodem Procuratore ad fundandam prædictorum Armachan. Archiepiscopi, & Capituli rationem quodam privilegio bonæ memoriæ Cœlestini Papæ Prædecessoris nostri, & quibusdam aliis scriptis in Judicio exhibitis, ac nonnullis etiam testibus, propter hoc ab ipso productis, nos eisdem privilegio, & scriptis, & ipsorum dictis Testium, ac iis, quæ allegata in contrarium a parte altera extiterant, cunctisque rationibus, & omnibus, quæ hinc inde fuere proposita perspicaciter visis, & plenius intellectis, negotium hujusmodi unacum fratribus nostris studiose discussimus, & super eo, ut fine possit congruo terminari, consideravimus diligenter. Verum quia pensatis provide ipsius negotii meritis, & circumstantiis universis cognovimus expedire, quod per modum provisionis idem negotium terminetur, elegimus potius per hanc viam imponere finem ei. Auctoritate igitur Apostolica de fratrum nostrorum consilio taliter providemus, quod præfatus Archiepiscopus Armachanus, & singuli sui Successores possint se vocare, vel appellare, si voluerint, Primates Provinciæ Tuamen., & facere deferri ante se Crucem per totam Provinciam ipsam quandocumque, & quotiescumque ipsos transire contigerit per eamdem: Possint etiam dictam Provinciam de quinquennio in quinquennium visitare, ac per viginti, & septem dies dumtaxat visitationis officio immorari; Ita quod si eos prædictam Provinciam, postquam illam causa visitationis intraverint, egredi ex quacumque causa contigerit, priusquam prædictorum viginti septem dierum numerum in visitatione perfecerint, non liceat eis ipsam causa visitationis usque ad aliud quinquennium introire, in quo non amplius quam viginti septem dies ad visitationem habeant exercendam, licet forte de viginti septem diebus præcedentis quinquennii aliqui remanserint ad visitationis officium exequendum, nisi adeo per aliquem, vel aliquos de præfata Provincia fuerint impediti, quod dictam Provinciam exeant, & non possint omnes ipsos dies in visitatione complere, in quo casu licitum sit ipsis ante aliud quinquennium ad eamdem redire Provinciam ad solum viginti septem dierum residuum percomplendum. In hac quoque sua visitatione illa, quæ corrigenda occurrerint corrigant, & reforment de plano per salutaria monita, & exhortationes, ac persuasiones attentas, districtionem in hoc Ecclesiasticæ Censuræ per se minime adhibendo. Quæ vero sic de plano corrigi, vel emendari non poterunt, sed alterius Jurisdictionis, vel Censuræ, seu potestatis exequutionem exegerint, Diœcesanis denuncient Episcopis, videlicet qui in suis Diœcesibus, & deinde si negligentes extiterint in hoc Archiepiscopo Tuamen. & quæ in ipsis Episcopis, & in ejusdem Archiepiscopi Diœcesi eidem Archiepiscopo, & quæ in eodem Archiepiscopo sic corrigenda fuerint, & in aliis etiam ejusdem Provinciæ, si per eorum Superiores post factam ipsis denunciationem illa correcta non fuerint, Romano Pontifici, ut per eum, sicut convenit, corrigantur. Per prædictos autem viginti septem dies totidem dumtaxat procurationes in locis recipiant visitatis. Ad quarum exhibitionem tota ipsa Provincia teneatur, ut & Archiepiscopus, & Episcopi, & eorum Subditi ejusdem Provinciæ communiter in his contribuant, ac provideant, statuant, & ordinent, quod eædem procurationes sine difficultate qualibet integre persolvantur. Ita quod in nulla ipsarum procurationum sumptus, vel expensæ, qui propter hoc fient duarum marcharum sterlingorum summam, vel valorem excedant; Præfati vero Armachanus, & ejus Successores in eos, qui visitationem impediverint, vel procurationes prædicto modo taxatas eis visitantibus exhibere denegaverint, libere possint in singulis visitationibus per excommunicationem, suspensionem, & interdictum Censuram Ecclesiasticam exercere. Ad hæc liceat Episcopis Suffraganeis Archiepiscopi Tuamen. in causis, quas ipsi adversus alios, sive tamquam Actores, sive sicut Rei coram eodem Archiepiscopo habuerint, & suis similiter Adversariis in eisdem causis ab ipso Tuamen. ad Armachanum Archiepiscopum legitime appellare. Ab aliis autem inferioribus, sive Subditis, & ab istis etiam in alio casu ad ipsum Armachanum ab ejusdem Tuamen. audientia nullatenus appelletur, eo semper salvo, quod ad Sedem Apostolicam libere possit a quibuslibet ommissis proximis eorum Superioribus appellari. Armachanus vero de illis causis, quæ per appellationem deferentur ad ipsum, licite cognoscere valeat, habeatque in illis jurisdictionem prosequtioni negotii competentem, Persona Tuamen. Archiepiscopi manente prorsus libera, & exempta, cujus electio per Sedem confirmatur eamdem, a qua Pallium recipit, & cui fidelitatis exhibet juramentum, & his Armachanus ipse contentus in præfatam Provinciam, & personas ipsius, ultra quam in superioribus est expressum, nihil jurisdictionis attentet, & ipsa Provincia, ejusque Personæ ipsi Armachano ad nulla penitus alia teneantur.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ provisionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Anagniæ secundo Idus Octobris, Pontificatus nostri anno primo.

Com-

Archiepiscopus Armacanus Provinciæ Primas.

Sibi Provinciam Thuamen. subjici petit.

Rationes utraque ex parte adductæ, ac diligenti subjectæ examini.

Armachano conceditur, ut se vocari possit Primas Thuamen.

Stabilitur tempus visitationis Provinciæ ejusdem, ac forma.

Procurationes ei exhibendæ.

Episcopis Provinciæ Thuamen. conceditur jus appellandi ad Archiep. Armachanum.

His tantum contentus esse debet Armachanus.

Clausulæ.

Dat. die 14. Octob. 1255. Pont. An. I.

XXII.

Comprobatio veritatis Stigmatum S. Francisci de Assisio, cum pœnarum impositione adversus aliter affirmantes.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis, & Episcopis, & aliis Ecclesiarum Prælatis præsentes litteras inspecturis, & audituris, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Proemium.

BEnigna operatio divinæ voluntatis in Cœlo potens, & innovans singula sapienter, & immutans mirabilia super terram, postquam Dei Filius victor mortis ad Patrem, unde descenderat, vehiculo propriæ majestatis ascendit, mirificæ fortitudinis viros ad consummationem Sanctorum diversis temporibus suscitavit, a quibus testimonium spei gloriæ cum Christo in Deo reconditæ firmaretur, & Ecclesiæ sanctæ ad promissam requiem festinandi in hoc peregrinationis exilio, quod tædiosa desiderii ejus dilatione protrahitur, per ipsos consolationis solatium perveniret.

B. Franciscus signis, & virtutibus clarus.

§.1. Inter alios autem diebus nostris Beatus Franciscus almus Christi Confessor apparuit signis, & virtutibus gloriosus. Qui clarissimus pie vivendi meritis, & exemplis, sanctam fœcundavit Ecclesiam, & caligantia præsentis ætatis tempora fulgoris sui lampade illustrans, viam justitiæ perfecte præparans, in eremo altissimæ paupertatis, quam ipse currens, & alacriter exultans, contra Carnem, Mundum, & Dæmonem, velut gigas traxit post se de inferi faucibus, & traduxit ad Dominum Populum humilem, bonorum operum sectatorem, sicut effusa super faciem Orbis terræ, copiosa professionis ejus religiosa generatio patefacit.

A Greg. IX. Sanctor. Albo adscriptus

§.2. Ut autem ad illuminationem gentium, celebris ejus memoria, tamquam rutilum sydus in corusco firmamenti mystici æthere servaretur, multis eum divina potentia adhuc militantem inter homines, & demum in sanctorum agmine triumphantem, dignata est clarificare miraculis, quæ fel. rec. Gregorius Papa Prædecessor noster, ne illa vel perverteret æmula sanctitatis iniquitas, vel oblivionis digitus, qui rebus gestis cito superducitur, aboleret, solemnissimis inquisitionibus indagata, & comperta, fidelissimis documentis fecit ad laudem Dei, & augmentum fidei, & instructionem salubrem, tam præsentium, quam etiam futurorum, munimentis perpetuis commendari, eumdem Confessorum Sanctorum Cathalogo adscribendo, sicut in plurimis locis liquido per ipsius prædictas litteras apparet, horum seriem explicite continentes.

§.3. Porro quia longum esset ne dum exarare per singula, verum etiam succincta relatione perstringere clara virtutis divinæ prodigia, quæ tam in operationibus sanctitatis, quam etiam in aliis mirabilibus argumentis probaverunt, eumdem Confessorem tenere cum Sanctis solium gloriæ in excelsis, signanter vobis ante oculos proponere volumus, recolenda frequentius, & vehementius admiranda illa satis jocunda dominicæ passionis insignia, quæ in ejusdem Sancti Corpore, dum adhuc vitali spiritu foveretur, manus cœlestis operationis impressit. Viderunt namque oculi fideliter intuentes, & certissimi contractantium digiti palpaverunt, quod in manibus ejus, & pedibus, expressa undique similitudine clavorum, de subjecto propriæ carnis excrevit, vel de materia novæ creationis accrevit, quæ equidem idem Sanctus studiose ab oculis hominum, quorum refugiebat gloriam, dum viveret, abscondebat. Inventa est patentius in ipsius defuncti corpore non inflicta humanitus, nec facta plaga vulneris lateralis, quasi aliquod instar lateris Salvatoris, quod redemptionis, & regenerationis humanæ in Redemptore nostro protulit Sacramentum, quæ quidem plaga sicut quosdam ex fratribus sibi familiariter adhærentibus latere non potuit, propter defluxum humoris, diu antea viruerat in vivente.

Stigmatibus miraculose insignitus.

Hujus veritatem miraculi testatur Alexander.

§.4. Hæc igitur mira, & decora novæ demonstrationis indicia, magnæ dicuntur esse devotionis divitiæ Christianis, & inextimabiles religionis deliciæ in spiritualibus communis Ecclesiæ Orthodoxæ thesauris. Cum ex his sincera fides accipiat, quod etiam illi fuerint passionis Christi sine extrinseco persecutore consortes, qui pro ejus amore carnem suam cum vitiis, & concupiscentiis voluntarie crucifigunt. Sane de præfato Sancto, hæc certius asserentes, indoctas fabulas, seu vanæ adinventionis deliramenta non sequimur, cum ea nobis dudum nota fuerit plenior fides rerum, quando videlicet nos in minoribus constituti, Confessoris ejusdem familiarem ex munere divino meruimus habere notitiam, præfati Prædecessoris nostri domesticis obsequiis tunc temporis insistendo.

Prelatos hortatur, ut ejus reverentiam Populis inspirent.

§.5. Cum igitur oporteat cavere prudenter, ne tanta patrocinii gratia humano generi cœlitus in memorato Confessore collata, in vacuum assumatur, Universitatem vestram rogamus, monemus, hortamur attente per Apostolica vobis scripta mandantes, quatenus ejusdem Confessoris preciosa merita, & miraculorum magnalia, & salutarem memoriam, celebritate annua, prædicatione frequenti, & veneratione recensentes, ad ipsius devotionem, & gratiæ divinæ memoriam subditos vestros celebribus monitis excitetis, ut eo, pro universo fidelium Populo, ac præsertim pro his, qui se invocaverint, divinam misericordiam implorante, mereantur supplices, quod operum possibilitas obtinere non potest, ejus intercessionibus impetrare.

Hæc miracula impugnantibus pœnæ infligendæ.

§.7. Nemo itaque eidem Sancto audeat de cætero esse molestus in corpore suo Christi triumphalia Stigmata præferenti. Si quis igitur spiritu temerariæ præsumptionis insaniens, divini muneris invidus, Apostolica judicia, sacrilegus impugnator, præmissa, vel alia prodigiorum signa, quibus in Ecclesia Dei sanctitas prædicti Confessoris eluxit, improbæ contradictionis morsibus obtrectanda crediderit, volumus & mandamus, ut eum sanæ mentis restituat judicialis severitas disciplinæ: ita quod districta proprii Prælati castigatione correctus, Dei ope-

ra

ra blasphemare dediscat, & fidei Catholicæ fructus de pia mirabilium Domini credulitate pullulans, non arescat.

Nulli ergo &c.

Dat. de 29. Octob. 1255. Pont. An.I. Datum Anagniæ quarto Kal. Novembris, Pontificatus nostri Anno primo.

XXIII.

Quod Fratres Minores Conventuales Ordinis S. Francisci, ad Episcopatus, & alias dignitates promoti, libros, & alia eorum bona Ordini resignare teneantur.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Generali, & Provincialibus Ministris Ordinis Fratrum Minorum, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Causæ legis. Ex parte vestra nobis fuit intimatum, quod cum contingat interdum ad Episcopalem, & alias superiores, seu inferiores dignitates aliquos de Fratribus vestri Ordinis promoveri, ipsi libros & alia, quæ tempore suæ promotionis habent, licet non ad eos, cum proprium eis habere non liceat, sed ad Ordinem pertineant memoratum, propriis usibus applicare præsumunt, in suarum perniciem animarum. Quare suppliciter postulastis a nobis, ut providere super hoc salubriter curaremus.

§.1. Nos igitur eorumdem Fratrum saluti, & indemnitati vestri Ordinis paterna volentes sollicitudine providere, ut libros, & alia, quæ ipsos promotionis suæ tempore habuisse, seu habere constiterit, tibi fili Generalis Minister, vel tuis Provincialibus Ministris, submota qualibet dilatione, resignent, ipsis Fratribus jam promotis in virtute obedientiæ, illis autem quos promoveri contigerit, ne resignare differant, auctoritate præsentium duximus injungendum, nisi forsan vos ipsorum usus eis ad tempus concesseritis de gratia speciali. (Statutum.)

Dat. die 5. Decem. 1255. Pon. An.I. Datum Laterani, nonis Decembris Pontificatus nostri Anno primo.

XXIV.

Ex Regest. Vatic. Confirmatio declarationis Statutorum Ordinis Beatæ Mariæ de Monte Carmelo.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Priori Generali, & Fratribus Ordinis Eremitarum de Monte Carmelo, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Cum a nobis petitur, quod justum est, & honestum, tam vigor æquitatis, quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum. Cum itaque felicis recordationis Innocentius Papa Prædecessor noster ad vestræ supplicationis instantiam per dilectum filium Hugonem tituli Sanctæ Sabinæ Presbyterum Cardinalem, & Venerabiles Fratres nostros Guillelmum Anteradensem Episcopum quædam Regulæ vestræ dubia declarari, & corrigi, ac quædam ipsius gravia misericorditer fecerit mitigari, prout in litteris inde confectis plenius continetur. (Regulę nonnulla dubia ab Innocentio explicata.) Nos vestris precibus inclinati declarationem, & correctionem, ac mitigationem hujusmodi ad instar ipsius Prædecessoris auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. (Confirmantur.) Tenorem autem litterarum Prædecessoris ejusdem, prout in Regesto ipsius continetur de verbo ad verbum præsentibus inseri facientes, qui talis est = Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Priori, & Fratribus Eremitis de Monte Carmelo, salutem, & Apostolicam Benedictionem = Quæ honorem &c. *Vide in Innocentio IV. Constitut. XIV. pag.* 314.

Clausulæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Laterani tertio nonas Februarii, Pontificatus nostri anno secundo. (Dat. die 3. Febr. 1256. Pont. An. II.)

XXV.

Declaratio, quod ex Concessionibus per Apostolicam Sedem cuicumque factis, vel faciendis, nullum præjudicium Fratribus Hospitalis S. Joannis Hierosolymitani inferatur, nisi specifica eorum mentio fiat in Litteris Apostolicis. (*Ex Codice Diplomat. hujus Ord. Tom. I. pag.* 275.)

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Magistro, & Fratribus Hospitalis Hierosolymitani, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Ipsa nos cogit pietas honestis petitionibus vestris exauditionis gratiam non negare, quibus efficax ex eo favoris patrocinium suffragatur, quod Pastorem alium præter Romanum Pontificem non habentes, pro Terræ Sanctæ tutela, cui perpetuum religionis vestræ obsequium dedicastis, in fervore charitatis intrepidæ, sub devota Sedis Apostolicæ obedientia prudenter exponitis contra impetus infidelium res, & vitam. (Hierosolymitanor. Equitum encomiū.) Hoc jam manifeste probavit frequens Fratrum vestrorum, & numerosus occubitus, qui gloriosa in conspectu Domini morte, per quam aditus vitæ patet, de Crucis Christi hostibus hactenus triumpharunt. Hoc nunc clamat in auribus omnium illud, proh dolor! sacri sanguinis profluvium copiosum, quo præcedentibus annis in illis partibus laverunt de modernis Fratribus vestris quamplurimi stolas suas. Super quibus nimirum, & aliis Christifidelibus, quos idem casus evexit ad palmam, percussa vehementer in nobis jaculo intimæ compassionis humanitas, ingenitæ gravitatis paulisper laxato rigore, superfluentem palpebris Ecclesiæ Romanæ fontem aperuit lacrymarum, licet ad consolationem invitet exultationis festivæ gaudium, quod de ipsis inexterminabilis proculdubio vitæ pace fruentibus, coram Deo ducitur in excelsis. Vestris igitur precibus liberaliter annuentes, ad instar felicis recordationis Innocentii Papæ Prædecessoris nostri, devotioni vestrę auctoritate præsentium indulgemus, ut per gratias, vel indulgentias, seu litte-

litteras qualibet quibuscumque Ecclesiis, aut Ecclesiasticis, saecularibusve Personis sub quacumque forma verborum ab Apostolica Sede concessas, vel etiam concedendas, mentionem non facientes de Hospitali vestro, subjectisque sibi Domibus, & Fratribus eorumdem, ac Ordine vestro, vobis, vel ipsis nullum praejudicium generetur, nec gratiae, indulgentiae, ac litterae hujusmodi, ad dictarum Domorum, & Hospitalis, ac ipsorum Fratrum dispendium aliquatenus extendantur. Praesentibus post quinquennium minime valituris.

Privilegium, de quo in rubrica.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis hoc attentare praesumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Clausulae.

Datum Laterani decimo Kalendas Martii, Pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 20. Febr. 1256. Pont. An. II.

XXVI.

Ex Regest. Vatic.

Quod Abbates a Prioribus, quos in suis Prioratibus instituunt, nullam pensionem, seu pecuniae quantitatem ante, vel post institutionem exigere praesumant.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

Causae legis.

Quia Personae Religiosae tam exemptae, quam aliae de Regno Franciae plura dicuntur praesumere, quae ipsis infamiam pariunt, & aliis inferunt laesionem, convenit taliter in hac parte per Apostolicae Sedis diligentiam provideri, quod eaedem Personae his, quae ad eas pertinent, servata semper religionis honestate contentae, sic in seipsis debitam in omnibus custodiant modestiam, quod alios scandalis, vel dispendiis non conturbent. Intelleximus namque, quod Abbates cum Prioribus, quos in suis instituunt Prioratibus, ante, vel post institutionem conveniunt, ut eisdem Abbatibus aliqua summa pecuniae, vel certa de eorumdem Prioratuum portio persolvatur, sicque ipsis Prioribus hujusmodi pecuniam, vel portionem, seu annuam forte pensionem impositam, sive redditum solventibus praefatis Abbatibus consueta hospitalitas, & eleemosynae solitae in eisdem Prioratibus subtrahuntur, ac diminuitur in illis numerus Servitorum, necnon eorumdem Prioratuum negotia minus sollicite procurantur, cum contingat ex hoc minus idoneos in illis institui, vel ordinari Priores. Nonnulli etiam Religiosi exempti praetextu quarumdam Indulgentiarum, seu Privilegiorum Apostolicorum eis post Constitutionem a felicis recordationis Innocentio Papa Quarto Praedecessore nostro circa exemptos editam concessorum venire, vel agere, seu praesumere contra Constitutionem asseruntur eamdem. Quamplures insuper, sicut fertur, occasione privilegiorum exemptionis, quae habent, vel habere se dicunt, libertatis suae limites excedentes, privilegia ipsa ne sciatur, ad quae, & in quantum se illorum vires extendant, Ordinariis locorum ostendere, vel eorum facere copiam contradicunt. Et cum nonnullis Religiosis a Sede Apostolica sit indultum, ut novalium decimas pro ea portione, quae veteres illos contingunt, percipere valeant, & habere; ipsi, sicut accepimus praetextu indulgentiae hujusmodi omnes interdum decimas, vel majorem earum partem de novalibus, quemadmodum illas de veteribus consueverunt habere, percipiunt ad praeterita, praesentia, & futura novalia eamdem indulgentiam extendentes. Intelleximus etiam, quod cum Religiosis generaliter sit a jure prohibitum, ne decimas de manu Laicorum recipere sine consensu Episcoporum praesumant, plurimi eorum, & praesertim exempti ad fraudis ingenia se vertentes machinantur cum Laicis detinentibus decimas, & dolose procurant, ut fiant infeudationes de ipsis, & iidem Laici se illas ab eisdem Religiosis tenere in feudum recognoscant, quatenus sic ad Religiosos ipsos eaedem decimae absque consensu Episcoporum valeant pervenire. Si quando etiam Terras, quae Parrochialibus Ecclesiis fuerant decimales, acquirunt, nolunt postea de illis decimas, vel decimam integre, sed aut nihil, aut solam trigesimam, vel quadragesimam exhibere. Cum vero majores decimas, sive omnes, sive illarum partem acquirunt, vel consequuntur a Laicis, si postmodum novalia ibi fiant, satagunt ex illis habere decimas pro ea parte, qua hujusmodi majores percipiunt, licet ipsi Laici nihil omnino petere, vel exigere possent de decimis novalium eorumdem. Volentes itaque contra haec Apostolica diligentia, sicut expedit providere: Statuimus de fratrum nostrorum consilio, ut pure, ac munde secundum Deum fiat concessio, seu collatio Prioratuum, ita quod pretii datione, vel sub pactione nulli tradantur, sed in eorum concessione penitus ista cessent, prohibentes, ne in fraudem ipsis Prioratibus, cum eos vacare contingit, fiat alicujus oneris impositio ad tempus, vel perpetuo duratura, nec etiam postquam in eis Priores fuerint instituti dictis Prioratibus, vel ipsis Prioribus aliqua per Abbates, sive perpetua, sive temporalia in pensionibus, vel quibuscumque aliis praestationibus onera imponantur, per quae in illis cultus divinus circa numerum Servitorum, aut consueta hospitalitas minuatur, vel per quae ipsi Prioratus, seu Priores reddantur ad solvendum commode Jura Episcopalia, & prosequendum, ut convenit eorumdem jura Prioratuum impotentes. Quod si secus praesumptum fuerit, praesumptores hujusmodi non exempti per Locorum Ordinarios arceantur, & si Prioratus fuerit alterius Dioecesis, quam Monasterii, cui subest, circa Prioratum ipsum in his Dioecesanus ejus provideat, corrigat, ordinet, & disponat, & ad illius denunciationem Dioecesanus Monasterii Abbatem ejus cohibeat in praemissis. Tales vero praesumptores exempti compescantur per illos, quos ad hoc duxerimus deputandos, cum velimus hac vice certas, prudentes, & discretas Personas per singulas statuere Provincias, quae vice nostra de his circa exemptos de plano cum attentione inquirant revocantes penitus sic praesumpta, & ipsos exemptos in talibus coercentes. Si vero Abbates exempti fuerint, Prioratus autem non exempti, dicti Abbates per ipsas Personas constituendas a nobis denunciantibus Dioecesanis eorumdem Prioratuum compescantur. Statuimus insuper, ut praemissa

In Collationibus Prioratuum nec Priores, nec Prioratus subjiciendi oneribus.

Poenae violatorum hujus legis.

Exempti ratione delicti possunt conveniri coram Ordinariis.

Constitutio ab eodem Prædecessore nostro circa exemptos edita, videlicet quod ipsi exempti quantumcumque gaudeant libertate, nihilominus tamen ratione delicti, sive contractus, aut rei, de qua contra ipsos agitur, rite possunt coram locorum Ordinariis conveniri, & illi quoad hæc suam in ipsos jurisdictionem, prout jus exigit exercere plenarie in hoc, & aliis, quæ ipsa Constitutio continet, observetur. Non obstantibus quibuslibet privilegiis, sive Indulgentiis Apostolicis contra eam postmodum impetratis. Decernimus quoque, ut si hi, qui se asserunt per Privilegia, vel Indulgentias Apostolicæ Sedis exemptos, de quorum sua exemptione, seu libertate non constat, vel qui videlicet in exemptionis, seu libertatis possessione per longa tempora non fuerunt a locorum Ordinariis requisiti hujusmodi Privilegia, vel Indulgentias, quibus dicunt se fore munitos, saltem quoad illos articulos, super quibus quæstio, vel controversia fuerit ipsis Ordinariis in loco congruo, & securo, vel aliquibus prudentibus Viris omni suspicione carentibus, ad hoc per dictos Ordinarios deputatis non exhibuerint, vel ostenderint, & iidem Ordinarii sua jurisdictione usi fuerint contra eos, nequaquam tunc ipsi Ordinarii hac occasione per Conservatores a Sede illis deputatos eadem molestari valeant, aut aliquatenus impediri, quinimo Sententiæ, vel Processus Conservatorum ipsorum, quæ, vel qui prolatæ, seu habiti fuerint contra eosdem Ordinarios, in hoc casu omnino non teneant, nullumque robur habeant, vel vigorem. Ad hæc Statuto perpetuo declaramus, quod Indultum illud Apostolicum, quo plerisque conceditur, ut novalium decimas pro ea portione percipere valeant, qua veteres eos contingunt, ad illas novalium decimas, quas tempore illo, quo impetratum, vel obtentum extitit hoc indultum, alii possidebant, cum de hoc in ipso mentio nulla fiat, nullatenus se extendit, nec ad alias trium nisi in his tantum locis, ubi veteres, tunc quando dictum indultum impetratum fuit, ipsius impetratores habebant, & pro ea solummodo portione, qua ipsi tempore impetrationis hujusmodi percipiebant antiquas. Statuimus præterea, quod idem Indultum obtentum ab his, qui tempore impetrationis totaliter veteres percipiebant decimas ultra medietatem decimarum novalium nullatenus extendatur, quia nec est verisimile, vel credibile, si tunc de plena, & integra perceptione veterum fuisset expressum, quod Apostolica Sedes pariter, & similiter novalium decimas in tam grave Parochialium Ecclesiarum dispendium indulsisset, quodque ratione talis Indulti sive impetrari jam, sive impetrandi deinceps, non possit ulterius in novalibus, quæ amodo fient, vendicari, acquiri, vel percipi plusquam medietas decimarum ipsorum, etiamsi amplius in veteribus habeatur, cum non sit dicendum asperum, sed pium potius, & benignum si super decimis futurorum novalium, imo Parochialium Ecclesiarum gravamini, quod ex distensione indulti hujusmodi posset accidere, taliter obvietur: Religiosos tamen Cistercien. & Carthusien. Ordinum statuto, & declaratione hujusmodi, quantum ad hos duos articulos, videlicet de medietate decimarum novalium comprehendi nolumus, vel astringi: ubi autem per hujusmodi decimarum concessiones Parochiales Ecclesias adeo gravari contingit, quod earum Rectores de ipsarum redditibus congrue substentari, & commode Jura Episcopalia exhibere non possunt, provideatur, & ordinetur taliter, quod eisdem Rectoribus tantum de illarum relinquatur proventibus, quod exinde competentem substentationem habere, ac Episcopalia Jura solvere valeant, aliaque debita onera supportare. Sane quamvis forte a Religiosis exemptis, & aliis fiant infeudationes de decimis detentis a Laicis, & iidem Laici, quod illas ab ipsis Religiosis in feudum teneant, recognoscant, non tamen licet Religiosis eisdem post talem infeudationem, vel recognitionem sic de facto præsumptam, hujusmodi decimas de manu Laicorum ipsorum acquirere, vel recipere, absque Diœcesanorum Episcoporum assensu. Illas autem decimas intelligimus posse taliter a Religiosis de manu Laicorum recipi, vel acquiri, quæ ante Lateranense Concilium ipsis Laicis in feudum perpetuo fuere concessæ. Cæterum iidem Religiosi tam exempti, quam non exempti, de terris, & possessionibus acquisitis hactenus, & amodo acquirendis decimas integre persolvant illis Ecclesiis, quibus eædem possessiones, & Terræ prius fuerant decimales, nisi super hoc speciali jure, vel privilegio sint muniti, nec pro eo quod forte in aliquibus Parochiis omnes majores decimas, seu partem illarum acquirunt, de manibus Laicorum, possunt pro eadem, vel simili portione, si de novo postmodum fiant novalia in eisdem, petere, vel percipere novalium decimas eorumdem, nisi alia rationabilis, per quam hoc facere valeant, causa subsit.

Exemptio a jure Ordinarii in hoc casu non valet nisi exhibeatur Privilegium Apostolicum.

Nova-lium exemptio quomodo intelligenda.

Ordines ab hac lege exempti.

De infeudationibus Laicorum.

Decimæ per Religiosos solvendæ.

Clausulæ.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum Constitutionum, prohibitionis, & declarationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. die 23. Martii 1256. Pont. An. II.

Datum Laterani decimo Kalendas Aprilis Pontificatus nostri anno secundo.

XXVII.

Ibidem.

Quinam Conservatores eligi debeant, & quæ ab ipsis in eorum officii administratione servanda sint.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

Quia de Conservatoribus, quos plerumque Apostolica Sedes ex consueta benignitate concedit, & ipsorum potestate, ac processibus plurima referuntur æquitati, & modestiæ non amica, circa quæ festinum Apostolicæ providentiæ consilium convenit adhiberi, dignum duximus super his attenta sollicitudine cogitare, ac ad arcendum pro communi commodo, & quiete talium immoderantias, & excessus opportuna remedia invenire. Statuimus itaque de fratrum nostrorum consilio, quod deinceps soli Episcopi, Abbates, & Canonici Cathedralium Ecclesiarum, maxime hi, qui sunt in ipsis Ecclesiis Dignitatibus præditi, & nullæ aliæ Personæ Ecclesiasticæ Conservatores

Quinam in Conservatores eligendi.

res existant. Quodque ulterius inter aliquos reciproca non interveniat conservatio, nec ulli sibi mutuo præsidium conservationis impendat, ita quod nullus deputati sibi Conservatoris esse valeat Conservator, & cum hujusmodi Conservatores a manifestis solum injuriis, & violentiis eos, ad quorum tuitionem deputati sunt, possint defendere, nec ad alia, quæ judicialem indaginem exigunt, suam valeant extendere potestatem. Decernimus, quod si de aliis quam manifestis scienter se intromiserint, potestatem, vel jurisdictionem aliquam exercendo, eo ipso per unum annum ab officio sint suspensi. Pars autem, quæ id procuraverit expensas alteri propter hoc factas restituere teneatur. Statuimus insuper, quod nulla Ecclesiastica, sæcularisve Persona exceptis Regibus, & Reginis quantum ad Regna sua, qui sicut dignitatis altitudine præeminent, sic prærogativa gratiæ ipsos convenit anteferri, Conservatorem habeat, qui sub sua jurisdictione, vel de ipsius dominio, & districtu Ecclesiastico, vel temporali consistat. Si vero aliqui tales habentur, tam ipsi, quam omnes alii Conservatores a quibuscumque deputati personis, nisi sint Episcopi, vel Abbates, aut Ecclesiarum Cathedralium Canonici sint, & habeantur elapso anno penitus revocati, ita quod ex tunc de hujusmodi conservatione nullatenus se intromittere valeant, nec ullam super hoc habeant, vel retineant potestatem.

Quænam eorum munia. *Qui vero habere debeant Conservatorem.* *Clausulæ.*

Nulli ergo omnino hominum &c.

Dat. die, annoque eodem.

Datum Laterani decimo Kalendas Aprilis Pontificatus nostri anno secundo.

XXVIII.

Ibidem.

Fratres Ordinis Servorum Beatæ Mariæ, eorumque Bona sub Apostolicæ Sedis protectione recipiuntur, cum paupertatis voti professione.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Priori, & Fratribus Beatæ Mariæ de Monte Senario Servis Sanctæ Mariæ vulgariter nuncupatis Ordinis Sancti Augustini Florentin. Diœcesis, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium.

DEo grata, & hominibus placita sacra vestra Religio nos inducit, ut vos qui hujus mundi abnegatis illecebris perpetuo cupitis Domino sub regulari observantia famulari, favore prosequamur benevolo, vestrisque petitionibus in quantum digne possumus, annuamus. Eapropter dilecti in Domino filii vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, personas vestras, & locum, in quo divino vacatis obsequio cum omnibus bonis, quæ in præsentiarum rationabiliter possidet, seu in futurum præstante Domino justis modis poterit adipisci, ad instar felicis recordationis Innocentii Papę Prędecessoris nostri sub Beati Petri protectione suscipimus, atque nostra. Ad hæc cum quædam Statuta Regularia salubria, & honesta per vos, ut asseritis in loco prædicto edita, bonæ memoriæ A...... Florentinus Episcopus vobis auctoritate ordinaria concesserit, sub Beati Augustini Regula perpetuis temporibus observanda, ipsaque bonæ memoriæ Raynerius Sanctæ Mariæ in Cosmedin Diaconus Cardinalis tunc in partibus illis Legationis fungens officio confirmavit, prout in litteris inde confectis plenius continetur; Nos quod tam a vobis, quam ab ipsis Episcopo, & Cardinale factum est super his provide ratum habentes, & gratum, illud auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti privilegio communimus. Litterarum ipsarum tenorem inseri facientes præsentibus ad cauthelam, qui talis est = In Dei Nomine. Amen. Millesimo ducentesimo quinquagesimo quinto nonis Octobris indictione decima, feliciter præsenti Scriptura clarescat, quod coadunati Frater Filiolus Prior Ecclesiæ S. Mariæ de Monte Senario, & Fratres ejusdem Loci, qui Servi Sanctæ Mariæ vocantur, & infrascripti Fratres apud locum eorum situm prope Civitatem Florentinam in loco dicto Casagio, scilicet Frater Alexius, Frater Ricoverus, Frater Benignus, Frater Vigore, Frater Bonaventura, Frater Rugerius, Frater Joannes, Frater Clemente, Frater Bartholus, Frater Albertinus, Frater Nicolaus, Frater Ægidius, Frater Cambius, Frater Matthæus, Frater Bonaventura, Frater Ildebrandinus, Frater Benedictus, Frater Jacobus, & Frater Mainetus, omnes, & singuli ad honorem Dei Omnipotentis, & Domini Nostri Jesu Christi filii ejus, & ad honorem Sanctæ, atque intemeratæ Dei Genitricis Mariæ, omniumque Sanctorum, & Sanctarum Dei, & reverentiam Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ de consensu, & parabola, atque licentia prædicti eorum Prioris, & Rectoris, & ipse Prior cum consensu, & voluntate, & licentia, atque parabola prædictorum Fratrum libera, & spontanea voluntate promiserunt, & voverunt Deo Omnipotenti, & Beatæ Mariæ, quod nullo tempore per se; vel Priorem, seu Custodem ipsorum, vel Fratrem, vel Syndicum, seu Procuratorem, vel quamcumque aliam personam aliqua immobilia quæcumque fuerint, vel sint, possidebunt, vel possidere pro se facient, vel quasi possidere, vel dominium, vel quasi dominium habebunt, vel retinebunt per se, vel aliquem alium, quod ad ipsum Ordinem pertineat, vel pertinere videatur, sed si forte contigerit, quod aliquis quocumque modo ad eorum Capitulum, vel Collegium, vel ad Procuratorem, seu Syndicum ipsorum, vel ad aliquam aliam Personam pro ipsis Fratribus voluerit, seu disposuerit aliqua immobilia conferre, seu transferre, quod dominium, seu possessionem, vel quasi ad ipsos Fratres, ut supra dictum est, vel ad Capitulum, seu Collegium ipsorum, vel ad aliquem eorum pervenire non possit, sed illud tale, vel talia, quod, vel quæ conferentur, sit, & sint incontinenti, & immediate Domini Papæ, & Ecclesiæ Sacrosanctæ Romanæ; Ita tamen, quod Dominus Episcopus, in cujus Episcopatu situm esset, vel sita, quod, vel quæ conferentur, omnem habeat, & plenam jurisdictionem, & ipsius sint fructus, & obventiones omnes in ipsis collatis, & ex eis, & de eis possit prædictus Episcopus disponere, & distribuere, atque facere pro salute, & remedio Animæ conferentis, & eleemosyna facienda circa Fratres Ordinis prælibati, seu Conventus tantummodo necessitatis tempore, prout melius eidem visum

Fratres hujus Ordinis cum bonis omnibus sub tutela Sedis Apost. suscipiuntur. *Eorum Regulæ robur adjicitur Apostolicum.* *Votum paupertatis ab ipsis emissum.*

visum fuerit, & contra hanc promissionem, & votum nihil fieri possit, vel in ejus fraudem, vel privilegium aliquod impetrari, vel aliquas litteras a Domino Papa, quod prædicta possit infringere, vel immutare, sed per omnia sæcula sæculorum observari illibata debeant, & teneri. Et si contra prædicta, vel aliquod prædictorum aliquis de supradictis Fratribus, seu aliqui, vel de eis, qui dictam Religionem, vel Fraternitatem, aut Collegium intraverit, fuerit, vel fuerint, quod Dei Omnipotentis, & Domini Nostri Jesu Christi, & Beatæ Mariæ semper Virginis, & omnium Sanctorum, & Sanctarum Dei maledictionem incurrat, & cum pessimo Juda Scariotes suam habeat portionem. Insuper prædictus Prior, & Fratres omnes, & singuli omnia, & singula suprascripta promiserunt ad invicem facere observare, & adimplere, & mihi infrascripto Notario recipienti pro dicto Capitulo, & Universitate renunciaverunt in omnibus, & singulis supradictis decretalibus, & decretis, & omni juri Canonum, & Legum auxilio, quibus contra prædictam se juvare possent. Acta sunt hæc apud Ecclesiam prædictorum Fratrum sitam prope Civitatem Florentinam in loco dicto Casagio, præsentibus testibus Arigo Baldonii de Anguillaria, & Rugero filio Romei de Antilla, & Rustichino filio Gerardi de Populo Sancti Felicis in Plaza, & Bonfantino filio Jacobi de Yse. Ego Manfredus quondam Gerardi Judex, atque Notarius prædictis interfui, ideoque publice scripsi rogatus.

Nulli ergo omnino hominum &c.

Dat. die, annoq; eodem. Datum Laterani decimo Kalendas Aprilis Pontificatus nostri anno secundo.

XXIX.

Unio diversarum Congregationum Eremitarum, sub denominatione Fratrum Eremitarum Sancti Augustini, deque hujus Ordinis regula, ac uniformis habitus delatione.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Lanfranco Generali, Provincialibus, & Prioribus, ac universis Fratribus Ordinis Eremitarum Sancti Augustini, tam præsentibus, quam futuris, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Proemium. Licet Ecclesiæ Catholicæ integritatem corporis sui sincera membrorum diversitas subministret, & circumamictus species multiplicibus in ea varietatibus decoretur, nihil tamen in ipsa exprimit contrarietatis in continuum, in qua consensum nutrit inextimabilis concordia charitatis, & individuam fovet universitatis conformitas, fideique simplicitas unitatem. Verum circa ædificationis fabricam, quæ in Templum sanctum in Domino operariorum, ejus studio moliente succrescit, credimus assidue providendum, ut in varietatibus partium, quæ ad decorem structuræ Dominicæ adhibentur, sic appareat distincta diversitas, ut non sit confusio indiscreta, nec alterius formam importuna consimilitudine speciem prætendat alterius, sed singula quæque certum proprii modi ordinem sortiantur.

§. 1. Hac sane consideratione commoniti, cum consona in vobis Eremitarum appellatio, & parum diversa professio, disparibus titulis, & in aliquibus dissimili habituum schemate discreparet, cogitavimus sponsæ Christi, in cujus veste pia sacræ Religionis depinxit institutio, cœtus vestri convenire decori, si religiosæ militiæ vestræ castra, quæ sub uno vocabulo non magna disciplinæ distantia secernebat, sub communi capite indifferenti, incorporationis fœdere iungerentur, & ex pluribus cuneis, acies una consurgeret fortior, ad hostiles spiritualis nequitiæ impetus conterendos. Unus ex diversis familiis constitutus Ordo.

§. 2. Propterea dudum a nobis mandatum Apostolicum emanavit, ut de singulis domibus vestris, quarum quædam S. Guillelmi, quædam Sancti Augustini Ordinum, nonnullæ autem Fratris Joannis Boni, aliquæ vero de Fabali, aliæ vero de Britinis censebantur, & apud homines ambiguis interdum nuncupationibus vacillabant, duo Fratres cum pleno mandato ad nostram mitterentur præsentiam, quod nostra circa vos salubriter ordinaret dispositio, recepturi. Nuncii pro hujusmodi unione Romam accersiti.

§. 3. Cumque fratres hujusmodi ad Sedem Apostolicam accessissent, coram dilecto filio nostro R. S. Angeli Diacono Cardinale, quem negotio unionis vestræ perficiendo deputavimus vice nostra, sufficientia ad id exhibuere mandata: & in generali Capitulo vestro in Urbe celebriter congregato, nomine omnium, a quibus fuerant destinati, & de communi Capituli ejusdem assensu, vos, & domos vestras in unam Ordinis observantiam, & vivendi formulam uniformem redigi, unumque ex eis ovile fieri, Generalis Prioris præsidentia gubernandum, unanimiter consenserunt, petentes ut per gratiam unionis, & conformitatis hujusmodi, eis juxta conceptum votum paupertatis spontaneæ, perpetua possessionum terrestrium abdicatio remaneret, & ipsis baculos, vel ferulas deferendi imposita necessitas tolleretur, collata in Cardinalem eumdem providendi vobis ea vice de Generali Priore totius Ordinis nihilominus potestate. Eorumque votum, & petitio.

§. 4. Porro idem Cardinalis nostri auctoritate mandati, vivo ad eum sermone directi, necnon & concordi eorumdem Fratrum, ac prædicti Capituli consensione suffultus, universas Domos, & Congregationes vestras, in unam Ordinis Eremitarum Sancti Augustini professionem, & regularem observantiam perpetuo counivit, sub Generalis cura Prioris canonice instituendi pro tempore, præ aliis Provincialibus, necnon & Conventibus singularum domorum à Prioribus regulariter gubernandas. Unicus eligendus Prior Generalis.

§. 5. Et ut novam ovilis Dominici unionem, universalis capitis unitas consummaret, te dilecte fili Frater Lanfrance, in Generale Ordinis ejusdem Priorem & Patrem, Spiritus Sancti gratia invocata præfecit, ac etiam prout a nobis specialiter in mandatis acceperat, confirmavit.

§. 6. Vos universos, & successores vestros a baculis, vel ferulis deportandis, & quod non cogamini ad recipiendas possessiones aliquas, vel habendas decernens perpetuo liberos, & exemptos. Baculi, & ferulæ eisdem sublatæ.

§. 7. Nos igitur præfati Cardinalis processum convenientem cum voluntatis vestræ proposito Quæ omnia a Pontifice confirmantur

posito approbantes, præmissa omnia grata habemus, & rata, ipsaque auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus.

§.8. Insuper autem, personas & domos vestras, sub Beatorum Petri, & Pauli protectione suscipientes, & nostra præsentium auctoritate statuimus, ut vos filii Priores, & Fratres in professione prædicti Ordinis in præfato generali Capitulo ordinata (quo quidem Ordine vos perpetuo censeri volumus, vobiscum super diversarum professionum, aut observationum debito, quas antea feceratis, in prædictis, vel aliis Ordinibus dispensantes) sub devota Generalis Prioris, quem nunc vobis divina ordinatio prætulit, ejusque successorum obedientia perpetuo virtutum Domino servientes, nigris dumtaxat, & nullis aliis alterius coloris cucullis, ut uniformis amictus, normam ejusdem in vobis professionis ostendat, utamini de cætero universi. *Habitus uniformis.*

§.9. Et ut hæc sancta unio, quam perpetuæ pacis tranquillitate gaudere volumus, omnibus integritatis suæ perfecta partibus stabilis perseveret; decernimus, ut omnes domus Ordinum suprascriptorum, quorum Fratres, juxta mandati nostri formam, ad nostram præsentiam non venerunt, ipsi unioni tamquam corpori membra, absque diffugio ullius exceptionis, inhæreant, & ad observationem prædictorum omnium teneantur. Alioquin sententiam, quam tu dilecte fili Prior Generalis, & successores tui rite tuleritis in rebelles, ratam habebimus, & faciemus, auctore Domino, usque ad satisfactionem condignam appellatione remota inviolabiliter observari. *Cæteræ Domus huic unioni debeant parere.*

Nulli ergo &c.

Datum Lateran. quarto nonas Maji, Pontificatus nostri Anno secundo. *Dat. die 2. Maji 1256. Pont.An.II.*

XXX.

Civibus Wormatiensibus conceditur, ut trahi extra Civitatem ad judicium nequeant inviti. *In Codicillo Diplomat. ad Chronic. Wormatien. edidit Ludewig Reliqu. M.S. Tom. II. pagin. 229.*

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Civibus Wormatiensibus, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Apostolicæ Sedis benignitas sincere obsequentium vota fidelium favore benevolo prosequi consuevit, & illorum personas, quas in sua devotione promptas invenit, & ferventes, quibusdam titulis decentius decorare.

Ut igitur ex devotione, quam ad nos, & Romanam Ecclesiam habere noscimini, sentiatis vobis favorem Apostolicum accrevisse, vestris precibus inclinati, quod auctoritate litterarum Sedis Apostolicę, quę de hac indulgentia plenam, & expressam de verbo ad verbum non fecerint mentionem, trahi extra Civitatem Wormatiensem ad judicium nequeatis inviti, quam diu parati fueritis coram vestro Ordinario de vobis conquerentibus stare juri, auctoritate vobis præsentium indulgemus, eadem auctoritate nihilominus decernentes, ut si aliquid contra hujusmodi concessionis nostræ tenorem, a quoquam extiterit propria temeritate præsumptum, sit irritum, & inane, & si forte aliquæ in vos hac occasione prolatæ fuerint, nullum robur obtineant firmitatis mandato Apost. Sedis semper salvo. *Privilegium.* *Clausulæ.*

Nulli ergo omnino &c.

Datum Anagniæ decimotertio Kalendas Junii Pontificatus Nostri Anno secundo. *Dat. die 20. Maji 1256. Pont.An.II.*

XXXI.

Concessio exemptionum Archihospitali Sancti Spiritus in Saxia de Urbe a talleis, & collectis. *Ex Archiv. Vatic.*

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Magistro, & Fratribus Hospitalis nostri Sancti Spiritus in Saxia de Urbe, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Ut eo libentius Pauperum Hospitalis vestri consuetis obsequiis insistatis, quo majorem ab Apostolica Sede fueritis charitatis intuitu favorem, & gratiam consequti; Vobis auctoritate præsentium indulgemus, ut quascumque talias, vel collectas, aut exactiones alias vobis a quibuslibet, vel Domibus vobis pleno jure subjectis impositas, vel etiam imponendas in pecunia numerata, vel rebus aliis nulli teneamini exhibere, absque speciali mandato Sedis ejusdem faciente plenam, & expressam de hac Indulgentia mentionem: districtius inhibentes, ne quis a vobis, vel eisdem Domibus tallias hujusmodi, vel collectas, seu exactiones extorquere præsumat, ac decernentes etiam excommunicationis, suspensionis, & interdicti sententias: si quis in vos, vel aliquem vestrum occasione hujusmodi contra præsentis indulgentia tenorem promulgari contigerit irritas, & inanes. *Exemptionis concessio.*

Nulli ergo omnino &c. *Clausulæ.*

Datum Anagniæ Idibus Junii Pontificatus Nostri Anno secundo. *Dat. die 13. Junii 1256. Pontif. An.II.*

XXXII.

Confirmatio unionis Congreg. Ordinis Camaldulen. sub regimine Prioris ejusdem Eremi.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Priori Camaldulen. ejusque Fratribus tam præsentibus, quam futuris Regularem vitam Professis in perpetuum, salutem, & Apostolicam Benedictionem. *Ibidem.*

Officii nostri nos admonet, & invitat auctoritas pro Ecclesiarum statu satagere, & earum quieti, ac tranquillitati salubriter auxiliante Domino providere. Dignum namque, & honestati conveniens esse dignoscitur, ut qui ad earum regimen Domino disponente assumpti sumus, eas & a pravorum hominum incursibus tueamur, & Beati Petri, atque Apostolicæ Sedis patrocinio muniamus. Ea propter dilecti in Domino filii vestris justis postulationibus clementer annuimus, & felicis memoriæ Paschalis, Eugenii, Anastasii, Adriani, Alexandri, Clementis, Innocentii, Gregorii, & Innocentii Quarti Prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum vestigiis inhærentes præcipimus, & præsentis decreti auctoritate sancimus, ne cuiquam omnino Personæ Clerico, Monacho, Laico cujuscumque Ordinis, aut Dignitatis præsentibus, aut futuris temporibus liceat Congregationes illas, & loca illa, quæ *Exordium.* *Interdicitur ne Eremi Camaldulensi Ordini subjecti ab eo distrahantur.*

quæ Camaldulen. Eremi, five Cœnobii Disciplinam, & Or inem susceperunt, aut sunt in posterum suscepturæ, quæque hodie sub illius regimine continentur, ab ejus ullo modo subjectione, & unitate dividere. Quæ videlicet loca, & Congregationes conservandæ unitatis gratia singularibus visa sunt vocabulis annotanda = In Episcopatu Aretin Ecclesia videlicet Sancti Donati, quæ &c. *Reliqua leguntur infra in Constitutione XLIV. pag. 386. hujusce Pontificis incipien.* Officii nostri &c.

Eidem confirmatur Monasterium de Urano. Ad hæc felicis recordationis Alexandri, & Clementis Prædecessorum nostrorum vestigiis inherentes Monasterium de Urano vobis, & Conventui vestro salvo jure Ravennatis Ecclesiæ auctoritate Apostolica confirmamus. Hæc igitur omnia cum omnibus ad ipsa Monasteria, vel Ecclesias pertinentibus statuimus, & Apostolicæ Sedis auctoritate sancimus tamquam corpus unum sub uno capite idest sub Priore Camaldulen. Eremi temporibus perpetuis permanere, & illius disciplinæ observatione persistere, sub illo inquam Priore, qui ab ipsius Congregationis Abbatibus, Prioribus, & Eremitis regulariter fuerit Electus. Porro Congregationem ipsam ita sub Apostolicæ Sedis tutela perpetuo confovendam, decernimus, ut nulli Episcoporum facultas sit Ecclesiis, quæ a vestræ Congregationis Fratribus gubernantur divinum Officium interdicere, vel aliquam ex iis Ecclesiis, seu Monasteriis absque Prioris conniventia, vel Apostolicæ Sedis licentia excommunicare. Fratribus autem ipsis licentia sit a quo maluerint Catholico Episcopo Consecrationum, & Ordinationum Sacramenta suscipere. Præterea in Communi Civitatis, seu Parochiæ officio interdicto clausis janius, & non admissis Diœcesanis Ecclesiarum vestrarum Monachi nequaquam prohibeantur divina Officia celebrare. Hoc etiam adjicientes, ut nemini Fratrum vestræ Congregationis post factam professionem absque Prioris, & rationabili Fratrum licentia sit egrediendi facultas. Si vero exire præsumpserit, & secundo, tertiove commonitus redire contempserit, quousque congrue satisfecerit ipsum excommunicationis sententiæ subjugamus. Quicumque vero pro obsequio Servorum Dei in Eremo Camaldulen. degentium ad aliquas partes porrexerint tam in eundo, quam redeundo a nullo penitus molestentur. Statuimus insuper, ut Decimas laborum vestrorum nullus a vobis exigere, vel extorquere præsumat, sed distribuendi eas Hospitalibus vestris in usus Pauperum secundum antiquam consuetudinem vestram liberam habeatis auctoritate Apostolica facultatem. Indulgemus etiam vobis, ut in Conventus vestri Prælatis instituendis, & amovendis, sicut hactenus dicitur ab Antecessoribus vestris obtentum, liceat & vobis sine contradictione qualibet observare. Libertates præterea, & immunitates, necnon antiquas, & rationabiles consuetudines Monasteriis vestris concessas, & hactenus observatas ratas habemus, & eas futuris temporibus illibatas manere sancimus.

Omnia Monasteria Priori Camaldulensi subjiciuntur.

Privilegia nonnulla conceduntur.

Clausulæ. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfata Monasteria, seu Ecclesias temere perturbare, aut earum possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integre conserventur eorum, pro quorum gubernatione, & substentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura, salva Sedis Apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, sæcularisve Persona hanc nostræ Constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo, tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a Sacratissimo Corpore, & Sanguine Dei, ac Domini Redemptoris Nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ subjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini Nostri Jesu Christi quatenus, & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Dat. die 16. Junii 1256. Pont. An. II. Datum Anagniæ per manum Magistri Jordani Domini Papæ Subdiaconi, & Notarii decimo septimo Kalendas Julii Indictione decimaquarta, Incarnationis Dominicæ anno millesimo ducentesimo quinquagesimo sexto, Pontificatus vero D. Alexandri Papæ Quarti Anno secundo.

XXXIII.

Prohibitio eligendi, vel nominandi Conradum natum quondam Conradi filii Friderici olim Imperatoris, in Regem Romanorum.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Ven. Fratri Archiepiscopo Moguntino, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium a communione boni malique Ecclesiæ Moguntinæ cum Romana petitum.

Firma profecto consistit domus, quæ solidis est fulcita columnis, & Ecclesia tunc multo stabilitur robore, cum Prælatorum virtute, ac constantia communitur, inter quos quia honore, ac potentia eminere dignosceris, conveniens est, & debitum, ut favorabilius, & vehementius eidem assistas Ecclesiæ, ac a te ipsa in opportunitatibus præsidia sentiat potiora. Quia si ejus augetur status, & optatis proficit incrementis, una tu cum ea suorum profectuum participatione concrescis. Et si, quod absit, aliquibus molestaretur adversis, & sinistris pungeretur eventibus, suæ te molestiæ minime præterirent, sed simul cum ipsa gustares suarum amaritudinem punctionum. Imo sicut locum in ea obtines magis conspicuum, & excelsum, sic plus te lætificaret prosperitas, & tribulatio conturbaret, nec ipsa quæ plurimum in tuis congaudet commodis, de tuis posset adversitatibus graviter non dolere. Quanto autem affectu te ad alios Alemaniæ Prælatos Romana semper prosecuta fuerit Ecclesia, quantisque circa vos, & ipsas Ecclesias studuerit assidue magnificare, ac præservare favoribus, clare liquet: cum numquam in beneficiis, & gratiis circa vos ipsas Ecclesias defecerit suæ irriguum largitatis, nec usquam vobis in necessitatibus, ipsius defuerint auxilia; quæ vestri tamquam proprii zelatrix honoris, indefesse curavit, quoties oportuit vestris adesse negotiis, sicut promotrix sollicita, & adjutrix per omnia studiosa. Nec immerito, cum & in suis agendis vos inter ceteros cooperatores promptos repererit, &

præ-

præcipuos senserit adjutores. Propter quod decet, & expedit, ut attente pro ipsius vigiletis honore, quæ vestris diligenter intendere utilitatibus non desistit.

Quanto adhibenda diligentia in Electione Regis Romanorum.

§.1. Sane intelleximus, quod instat tempus electionis celebrandæ de Rege in Imperatorem postmodum promovendo: super quo tanto pronsior adhibenda est diligentia, & cautela, quanto altius, & difficilius est negotium, quod geritur in hac parte, quantoque res, si aliqua in ea interveniret negligentia, seu improvidentia, vel desidia, deteriorem posset habere effectum, & exitum noxiorem. Unde hic vehementer vigilandum est, hic perspicaciter intuendum, hic considerandum prudenter, hic mature deliberandum, hic provide præcavendum: Hic aperiendi sunt oculi, hic habendæ sunt aures intentæ, hic mens debet esse non rudis, & torpida, sed diligens pervigil, & consulta, ubi de advocato Ecclesiæ agitur, de ipsius defensore tractatur, ne pro advocato impugnator, & pro defensore assumatur, vel eligatur offensor. Quare undique summæ cogitationis præferenda est acies, & circum quaque districta explorandum indagine, ut talis (cooperante Domino) reperiatur, & eligatur, qui fidelis, & devotus existat, & de prosapia processerit devotorum, ac idoneus, & sufficiens merito reputetur ad obtinendum tanti honoris culmen, & Imperii regimen exercendum.

Qui sit cæteris præferendus.

Damna Ecclesiæ a Friderico, ejusque affinibus illata commemorat

§.2. Qualiter autem quondam Fridericus olim Romanorum Imperator, & sui progenitores, & posteri, erga matrem Ecclesiam se gesserint, & qualem ei retributionem pro beneficiis ab ipsa perceptis impenderint, patens est, & cognitum toti Orbi. Quoniam hi aliorum persecutorum excedentes tyrannidem, gravioribus eam affecerunt injuriis, & oppressionibus durioribus afflixerunt, & velut in cædem, & exterminium ejus tendentes furoris arcum, & feritatis gladium acuentes, diris illam ubilibet tribulavere flagellis, & usque ad interiora profundis illatis vulneribus sauciarunt. Nam in hoc pravo genere, patrum in filios cum sanguine derivata malitia, sicut carnis propagatione, sic imitatione operum nati genitoribus successerunt. Ex quo liquido perpendi potest, & conjici, si ex ipso aliquæ posteritatis reliquiæ remanserunt, quid sperandum sit in futurum de illis, quid in posterum expectandum. Vita namque, ac gesta prædecessorum perversa, iniquitatem prænunciant successoris. Nec horribilis, & scelesta illorum memoria, quidquam boni de ipsorum posteritate credere, vel sperare permittit. De colubro quidem egreditur regulus, & arbor mala noxios fructus profert, pravumque principium numquam bonum pollicetur effectum.

Quare excludendus Conradus ejus Nepos.

§.3. Et ideo de Conrado puero nato quondam Conradi prædicti Friderici filii, est præcavendum omnino, ne ullo modo intendatur ad eum, nec nominetur ad hoc, nec aliquatenus eligatur: maxime cum propter infantiam, nimiumque defectum ætatis sit ad ista prorsus inhabilis, ac ineligibilis penitus, puer ipse, nec jus, quod ex electione provenire, vel consurgere consuevit, sibi posset competere, nec in sua cadere, vel retineri persona; cum propter puerilem ætatem, quæ discretione caret, & legitimum consensum, vel dissensum non habet, electioni, si de ipso fieret, consentire non posset, nec ipsius consensus aliquam haberet efficaciam, vel vigorem. Et ex eo etiam idem puer in Regem eligi, vel nominari non debet, quia cum per electionem hujusmodi, de Advocato, vel defensore idoneo debeat Ecclesiæ provideri, & ipse puer sit omnino ineptus, & inutilis ad talis defensionis officium, seu ministerium exequendum, oporteret eamdem Ecclesiam, si contingeret eligi dictum puerum, manere diutius, non absque gravibus forte dispendiis, defensionis commodo destitutam. Nec per hoc etiam consuleretur amplo, & spacioso Regno Theutonico de Rege, vel Rectore condigno, cum male possit alios regere, qui non novit gubernare seipsum, nec bene, vel digne aliorum gubernaculo præesse valeat, qui regimine ducitur alieno, & cui propter tot patentes defectus, necessaria est alterius custodia, & tutela. Propter quod Regnum ipsum longo tempore, non sine multo discrimine, sub opportuni regiminis expectatione langueret.

§.4. Ideoque fraternitatem tuam monemus, rogamus, & hortamur attente, ac per Apostolica tibi scripta in virtute sanctæ obedientiæ, sub debito fidelitatis, quo nobis, & Ecclesiæ Romanæ teneris, ac sub pœna excommunicationis, quam ex nunc in te proferimus, districte præcipiendo mandamus, quatenus præfatum Conradum puerum nullatenus in Regem eligas, nec nomines, neque consentias in eumdem. Ita quod excommunicatus existas, si contra mandatum nostrum facere, vel venire præsumpseris, & eumdem Conradum nominaveris vel elegeris, aut in ipsum consenseris, seu opem, vel operam, consilium, auxilium, vel favorem, ut eligatur, impenderis, & etiam si ejus electionem non impediveris toto posse, ut si forte ad ipsius electionem vel nominationem processeris, scias te prius excommunicatione ligatum. Aliis vero Coelectoribus tuis, tam Ecclesiasticis quam sæcularibus, auctoritate nostra firmiter inhibeas, ne ipsum ad hoc nominent vel eligant, nec in eum consentiant, promulgando, eadem auctoritate, in eos excommunicationis sententiam, si contra hanc tuam inhibitionem venire tentaverint, imo nostram: Ita quod si eum nominare, vel eligere, aut in ipsum consentire præsumpserint, noscant se prius excommunicationis vinculo innodatos, ut ex hoc ipso (si de prædicto puero quicquam in hac parte attentatum fuerit) sit prorsus vacuum, irritum, & inane.

Imo, quominus eligatur, prohibetur.

§.5. Mandatum itaque, ac præceptum super hoc Apostolicum sic fideliter, sapienter, & efficaciter adimplere studeas, omnem opem, & operam adhibeas, ut aliquis fide clarus, & devotione sincerus, cui ad id suffragentur merita, eligatur, quod ex iis Nos, & Romanam Ecclesiam tibi, & Ecclesiæ tuæ arctius obliges, nosque ætari possimus id quod in hoc intendimus, tuo solerti studio salubriter provenisse. Ad hæc nihilominus in omnes Electores, qui memoratum puerum ad hoc nominare, vel eligere, seu in ipsum consentire, aut opem, vel operam, consilium, auxilium, vel favorem, ut eligatur, dare præsumpserint, excommunicationis sententiam promulgamus. Quam per te, antequam ad nominationem, vel electionem aliquam

Penæ contra mandato huic Pontificio inobedientes.

quam

quam procedatur, reliquis tuis Coelectoribus præcipimus nunciari. Quod si non feceris, eo ipso te noveris laqueo excommunicationis adstrictum.

Dat. die 18. Julii 1256. Pontific. Anno II.

Datum Anagniæ, decimo quinto Kalendas Augusti Pontificatus nostri anno secundo.

XXXIV.

Ex Regestro Vatic.

Priores, & Fratres Eremitæ Ordinis Sancti Willelmi recipiuntur sub protectione Sedis Apostolicæ, cum nonnullarum gratiarum elargitione.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Priori Generali, cæterisque Prioribus, & Fratribus Heremitis Sancti Willelmi, tam præsentibus, quam futuris Regularem vitam Professis in perpetuum, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium.

Religiosam vitam eligentibus Apostolicum convenit adesse præsidium, ne forte cujuslibet temeritatis incursus, aut eos a proposito revocet, aut robur, quod absit Sacræ Religionis infringat. Ea propter dilecti in Domino filii vestris justis postulationibus clementer annuimus, & Eremos vestras in quibus divino vacatis obsequio, sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus. (Ordinem sub protectione suscipit S.A.) In primis siquidem statuentes, ut Ordo Eremiticus, qui secundum Deum, & Beati Benedicti Regulam, atque Institutionem Fratrum Sancti Willelmi in Eremis ipsis institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascumque possessiones, quæcumque bona prædictæ Eremi in præsentiarum juste, & canonice possident, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis præstante Domino poterunt adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus, & illibata permaneant. (Ejusque Eremis bona omnia confirmat.) In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Loca ipsa, in quibus præfatæ Eremi sitæ sunt cum omnibus pertinentiis: videlicet, cum Ecclesiis, decimis, ortis, olivetis, pratis, terris, nemoribus, usuagiis, & pascuis, in bosco, & plano, in aquis, & molendinis, in viis, & semitis, & omnibus aliis libertatibus, & immunitatibus suis. (Nonnulla Privilegia concedit, nonnullasque exemptiones.) Sane novalium vestrorum, quæ propriis manibus, aut sumptibus colitis, de quibus aliquis hactenus non percepit, sive de vestrorum animalium nutrimentis nullus a vobis decimas exigere, vel extorquere præsumat. Liceat quoque vobis Clericos, vel Laicos liberos, & absolutos e sæculo fugientes ad conversionem recipere, & eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, ut nulli Fratrum vestrorum post factam in Eremis vestris professionem fas sit sine Prioris sui licentia, nisi arctioris Religionis obtentu, de eisdem locis discedere, discedentem absque communium litterarum vestrarum cautione nullus audeat retinere: quod si quis forte retinere præsumpserit, licitum vobis sit, in ipsos Fratres regularem sententiam promulgare: illud districtius inhibentes, ne Terras, seu quodlibet beneficium Eremis vestris collatum, liceat alicui personaliter dari, seu alio modo alienari absque consensu totius Capituli, vel majoris, aut sanioris partis ipsius, si quæ vero donationes, vel alienationes aliter quam dictum est factæ fuerint eas irritas esse censemus. (Nonnulla observanda præscribit.) Ad hæc etiam inhibemus, ne quis Frater sub professione Eremi vestræ astrictus, sine consensu, & licentia Prioris, & majoris, ac sanioris partis Capituli vestri pro aliquo fidejubeat vel ab aliquo pecuniam mutuo accipiat ultra summam vestri Capituli providentia constitutam, nisi propter manifestam Domorum vestrarum utilitatem: quod si quis forte facere præsumpserit, non teneatur Conventus pro his aliquatenus respondere. Licitum præterea sit vobis in Causis propriis, sive civilem sive criminalem contineant quæstionem, Fratrum vestrorum testimoniis uti ne pro defectu testium Jus vestrum in aliquo valeat deperire. (Alia Privilegia.) Insuper auctoritate Apostolica inhibemus ne ullus Episcopus vel quælibet alia Persona ad Synodos, vel Conventus forenses vos ire, vel Judicio Sæculari de vestra propria substantia vel possessionibus vestris subjacere compellat: nec ad Domos vestras causa Ordines celebrandi: Causas tractandi, vel Conventus aliquos publicos convocandi venire præsumat, nec regularem Prioris vestri electionem impediat, aut de instituendo, vel removendo, qui pro tempore fuerit, contra Statuta Ordinis vestri se aliquatenus intromittat. Crisma vero, Oleum Sanctum, Consecrationes Altarium, seu Basilicarum, Ordinationes Fratrum, qui ad ordines fuerint promovendi a Diœcesanis suscipietis Episcopis, siquidem Catholici fuerint, & gratiam, & communionem Sacrosanctæ Romanæ Sedis habuerint, & ea vobis voluerint sine pravitate aliqua exhibere, alioquin liceat vobis quemcumque malueritis Catholicum adire Antistitem, gratiam, & communionem Apostolicæ Sedis habentem, qui nostra fretus auctoritate, vobis quod postulatis, impendat. (In Spiritualibus subjicit Episcopo.) Prohibemus insuper, ut infra fines Parochiarum vestrarum nullus sine assensu Diœcesanorum Episcoporum, & vestro Cappellam, seu Oratorium de novo construere audeat salvis privilegiis Romanorum Pontificum. (Alia Privilegia.) Cum autem generale interdictum Terræ fuerit, liceat vobis nihilominus in vestris Eremitoriis, exclusis excommunicatis, & interdictis divina officia celebrare. Porro si Episcopi, vel alii Ecclesiarum Rectores in domibus vestris, vel Personas inibi constitutas suspensionis, excommunicationis, vel interdicti sententias promulgaverint, vel in Mercenarios vestros, pro eo quod decimas, sicut dictum est, non persolvitis, sine aliqua occasione eorum, quæ ab Apostolica benignitate vobis indulta sunt, seu Benefactores vestros pro eo, quod aliqua vobis beneficia, vel obsequia ex charitate præstiterint, vel ad laborandum adjuverint in illis diebus, in quibus vos laboratis, & alii feriantur, eamdem sententiam protulerint, ipsam tamquam contra Apostolicæ Sedis Indulta prolatam, decernimus irritandam. Ad hæc novas, & indebitas exactiones ab Archiepiscopis, & Episcopis, Archidiaconis, seu Decanis, aliisque omnibus Ecclesiasticis, sæcularibusve Personis a vobis omnino fieri prohibemus. Sepulturam quoque in Eccle-

ſiis veſtris liberam eſſe concedimus, ut eorum devotioni, & extremæ voluntati, qui ſe illic ſepelliri deliberaverint, niſi forte excommunicati, vel interdicti ſint, nullus obſiſtat, ſalva tamen juſtitia illarum Eccleſiarum, a quibus mortuorum corpora aſſumuntur. Decimas præterea, & poſſeſſiones ad jus Eccleſiarum veſtrarum ſpectantes, quæ a Laicis detinentur, redimendi, & legitime liberandi de manibus eorum, & ad Eccleſias, ad quas pertinent, revocandi, libera ſit vobis de noſtra auctoritate facultas.

De Prioris Generalis electione.

Obeunte vero Generali Priore, vel ſuorum quolibet ſucceſſorum, nullus ibidem qualibet ſubreptionis aſtutia, ſeu violentia præponatur, niſi quem Fratres communi conſenſu, vel Fratrum major pars conſilii ſanioris ſecundum Deum, & Beati Benedicti Regulam, & Inſtitutionem Fratrum Sancti Guillelmi providerint eligendum. Paci quoque, & tranquillitati veſtræ paterna in poſterum ſollicitudine providere volentes; auctoritate Apoſtolica prohibemus, ut intra Clauſuras locorum veſtrorum nullus rapinam, ſeu furtum facere, ignem apponere, ſanguinem fundere, hominem temere capere, vel interficere, ſeu violentiam audeat exercere.

Loci conſulit indemnitati, conceſſaſque confirmat libertates.

Præterea omnes libertates, & immunitates a Prædeceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus locis veſtris conceſſas, necnon libertates, & exemptiones ſæcularium exactionum a Regibus, & Principibus, vel aliis fidelibus rationabiliter vobis indultas, auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti privilegio communimus. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatas Domos temere perturbare, aut earum poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, ſeu quibuslibet vexationibus fatigare, ſed omnia integre conſerventur eorum, pro quorum gubernatione, & ſubſtentatione conceſſa ſunt, uſibus omnimodis profutura, ſalva Sedis Apoſtolicæ auctoritate, & in Eccleſiis Parochialibus Diœceſanorum Epiſcoporum canonica juſtitia, ac in decimis moderatione Concilii generalis.

Clauſulæ.

Si qua igitur in futurum Eccleſiaſtica ſæculariſve perſona hanc noſtræ Conſtitutionis paginam ſciens contra eam temere venire tentaverit, ſecundo, tertiove commonita, niſi reatum ſuum congrua ſatisfactione correxerit, poteſtatis, honoriſque ſui dignitate careat, reamque ſe divino Judicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & a Sacratiſſimo Corpore, & Sanguine Dei, ac Domini Redemptoris Noſtri Jeſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ ſubjaceat ultioni. Cunctis autem eiſdem locis ſua jura ſervantibus ſit pax Domini Noſtri Jeſu Chriſti quatenus, & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Amen.

Dat. die 28. Auguſti 1256 Pontific. Anno II.

Datum Anagniæ per manum Magiſtri Rolandi Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Vice-Cancellarii quinto Kalendas Septembris Indictione decimaquarta, Incarnationis Dominicæ anno milleſimo ducenteſimo quinquageſimo ſexto, Pontificatus Domini Alexandri Papæ Quarti anno ſecundo.

XXXV.

Damnatio libri, de Periculis noviſſimorum temporum nuncupati, nonnulla impia, ſcandaloſa, & execrabilia continentis.

Alexander Epiſcopus Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

Romani Pontificis quo major poteſtas, & major ſollicitudo:

Romanus Pontifex de ſummi Apoſtolatus ſpecula Urbi, & Orbi debita ſervitute proſpiciens, cujus occupatur innumeris, & cogitationibus rapitur infinitis, quia eminentior cæteris Sedes ejus ſollicitudines ſibi vehementiores accumulat, & ipſius auctoritas potior, meditationes ei multiplicat ampliores. Quo enim altius præſidet, eo longius, latiuſque circumſpicit, & quanto plus poteſt officio, tanto majoris vigilantiæ ſibi ſarcina incumbente plus penſat, quoniam maximæ dignitati potiſſima ſollicitudo cohæret, & altiorem honorem onus gravius comitatur, curaque profuſior ardentioribus ſtimulis mentem urget. Unde cum aliis plebium fidelium paſtoribus, quibus grex dominicus particulariter eſt commiſſus, immineat de ſuarum Eccleſiarum eminentia vigilanter ad ſuas oves attendere, incumbit utique Romano Præſuli, cui eſt grex ipſe generaliter creditus, de ſublimi Eccleſiarum vertice, Sede ſcilicet Apoſtolica, propenſius ad illum, & inſtanter intueri, quia cum hi ſuis limitatis populis præſint, ſinguli quidem ſingulis, hic ſine diſtinctione Prelatus eſt Pontifex univerſis, dominicæ quidem vineæ cuſtos generalis, & cultor, & totius ovilis Catholici, Paſtorumque omnium Summus Paſtor: Incumbente namque ſibi generali ſollicitudine ſuper omnes, cum ex hoc ſuæ mentis intuitum per cuncta diffundere teneatur, ſtupet nimirum ipſius animus, & ſub tam gravis, & difficilis curæ pondere contremiſcit, quod poſſe ſufferre, ut convenit, jus naturæ occiduæ vix confidit.

Quoniam omnibus debet, Eccleſiis, & Chriſtifidelibus præeſſe.

Multaque negocia ad eum deferuntur examinanda.

§.1. Ad eum namque negotia undique confluunt, perveniunt lites, dubia deferuntur, & deſtinantur implicita, & perplexa, nec umquam horam influens torrens ceſſat, nec hujus alti pelagi validæ, & infeſtæ procellæ quieſcunt; ſed his, quæ nunc imminent, expeditis, mox alia ſubſequuntur. Nec tot implexarum quæſtionum nodi, deciſione Apoſtolica ſolvi poſſunt, quin & aliæ irretitæ, & nodoſæ ſuperveniant, deliberatione matura, & conſulta definitione ſolvendæ. Immo ex quo de inſtantibus, difficilibus, & obſcuris, dubietatis caliginem verbo ſuæ declarationis amoverit, ſtatim nova, & recentia turbulenta ingruunt apoſtolico dilucidanda oraculo, & ambiguis, ac incertis mentibus claræ diſſertionis lumine reſerenanda. Propterea ineſt Romano Antiſtiti ſollicitudo ſine ocio, labor ſine quiete, occupatio ſine vacatione, exercitium ſine tranquillo, ingens, & ſedula meditatio, & vigilia ſine ſomno, nec ad modicum etiam cura quotidiana intermiſſionem habet, inſtantia, quæ nec omittitur aliquo tempore, nec aliquod ipſa tempus omittit, urget continue; quia cogitandi materia ſemper adeſt, hæc ſucceſſu temporis definit; ſed cum illius diuturnitate perdurat, quia nec decurſu temporum deficiunt

ciunt negotia, sed assidue illis succedentibus renascuntur.

Dæmonis calliditatem exponit zizania semper seminantis.

§.2. Nam, & hostis antiquus, argutus quidem insidiator, callidusque deceptor animarum, vehementis, & ardentis sollicitudinis causam præbet, humanæ quippe pacis æmulus, fraternæ invidus caritatis, divinorum abactor, dissipator unionum, & tranquilli status fidelium anxius persecutor, interserit odia, rancores ingerit, livores accendit, movet lites, jurgia suscitat, contentiones irritat, parat seditiones, & dissensiones procurat, & illorum etiam, qui perfectiores, & firmiores esse creduntur, interdum corda subvertit, & ibi magis impietatis suæ machinas erigere, ac nequitiæ faces accendere nititur, ubi fore plus æstimat malignitatis suæ conamina obfutura. Jacit iniquus laqueos, pedicas objicit, ponit tendiculas, ut prudentiores etiam intercipiat, & captivet. Hinc turbationes oriuntur, surgunt inimicitiæ, dissidia prodeunt, & scandala generantur, unde sic jam sæculum declinavit ad malum, quod excrescentibus, & invalescentibus hinc eo noxiis, quasi vix locus in ipso salutaris invenitur, & exclusa fere inde concordia, quasi stabilem ibi habeat discordia mansionem. Quare oportet cura incessabili vigilare, ut detorta, & corrupta per malitiam, bonitatis virtute ratificentur, & reformentur; divulsa per odium, charitate ligentur, & commota sistant, & pausent; habeant turbata tranquillum, & status fidelium semper in melius roboretur.

§.3. Sane quidam Scripturæ sacræ intelligentiam se habere fatentes, sed divertentes a tramite recti sensus, cogitaverunt nuper malitiam, & contra innocentes, & rectos iniquitatem maximam sunt locuti: exarserunt in cordibus suis, & in lingua eorum maliloqua, dolum, & nequitia concinnavit: surgentes adversus fratres detraxerunt, & contra dilectos matris Ecclesiæ filios, scandalum posuere.

Librum Gulielmi a S. Amore perniciosum examini se supposuisse ait.

§.4. Prodiere inquam, & in prava commenta ex nimio calore animi proruperunt, libellum quemdam valde perniciosum, & detestabilem temere componentes Libellum quidem non rationabilem, sed reprobabilem; non veritatis, sed mendacij; non eruditionis, sed derogationis; non monentem, sed mordentem; non instruentem veraciter, sed fallentem. Quem Nos ad Sedem delatum Apostolicam, Venerabili fratri Episcopo Tusculano, & dilectis filiis nostris Innoc. Tit. S. Laurentii in Lucina, & Honor. Tit. S. Sabinæ Præsbyteris, & Innoc. S. Nicolai in Carcere Tulliano, Diaconis Card. examinandum commisimus, ut plene ipsum inspicerent, & universa contenta in eo perfecte attenderent, & discuterent diligenter.

Errores inquales?

§.5. Quo studiose perlecto, & mature, & districte examinato, nobisque de hoc plenaria facta relatione ab eis, quod in ipso quædam perversa, & reproba, contra potestatem, & auctoritatem Romani Pont., & Coepiscoporum suorum, & nonnulla contra illos, qui propter Deum sub arctissima paupertate mendicant, mundum cum suis opibus voluntaria inopia superantes, alia vero contra eos, qui salutem animarum zelantes ardenter, & sacris studiis procurantes, multos in Ecclesia Dei operantur spirituales profectus, & magnum faciunt ibi fructum, quædam autem contra salutarem pauperum, seu mendicantium religiosorum statum, sicut sunt dilecti filii Fratres Prædicatores, & Minores, qui vigore spiritus, sæculo cum suis divitiis derelicto, ad solam cœlestem patriam tota intentione suspirant; necnon, & alia plura inconvenientia, digna utique confutatione ac confusione perpetua, manifeste comperimus contineri. Quodque etiam idem libellus magni scandali fẹminarum, & multæ turbationis materia existebat, & inducebat etiam dispendium animarum, cum retraheret a devotione solita, & consueta eleemosynarum largitione, ac a conversione, & religionis ingressu fideles.

Damnatur.

§.6. Nos libellum eumdem qui sic incipit. *Ecce videntes clamabunt foris*, quique secundum ipsius titulum, *Tractatus brevis de periculis novissimorum temporum* nuncupatur, tamquam iniquum, sceleftum, & execrabilem, & institutiones, ac documenta in eo tradita, utpote prava, falsa, & nefaria, de Fratrum nostrorum consilio, auctoritate Apostolica duximus reprobanda, & in perpetuum condemnanda, districte præcipientes, ut quicumque libellum ipsum habuerit; eum infra octo dies, ex quo hujusmodi nostram reprobationem, & condemnationem sciverit, prorsus in toto, & in qualibet sui parte comburere, & omnino abolere procuret.

Ejusque defensores excommunicantur.

§.7. Et in illos, qui hujusmodi nostri præcepti fuerint contemptores, excommunicationis sententiam promulgamus, in virtute obedientiæ prohibendo, ne quisquam prædictum libellum ore Apostolico jam damnatum, approbare, vel quomodolibet defensare præsumat. Et si quis præsumpserit, tamquam contumax, inobediens, & rebellis Romanæ Ecclesiæ ab omnibus fidelibus habeatur. Et nos nihilominus, alias contra eum taliter procedemus, quod pœna condigna temerarium feriet, & alii ea perterriti, a similibus frænabuntur.

Nulli ergo omnino hominum &c. Si quis autem hoc attentare &c.

Dat. die 5. Octob. 1256. Pont. An. II.

Datum Anagniæ tertio nonas Octobris Pontificatus nostri anno secundo.

XXXVI.

Inquisitorum hæreticæ pravitatis facultas, procedendi etiam irrequisitis Diœcesanis, contra hæreticos judicialiter confessos, & obstinatos.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Fratribus Ordinis Prædicatorum Inquisitoribus hæreticæ pravitatis in Provincia Lombardiæ, & Marchiæ Januensi, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Statutum antea ut Inquisitores in judicio Hæreticorum consulere deberent Ordinarios.

AD capiendum vulpeculas, quæ Vineam Domini satagunt demoliri, totis affectibus intendentes, Inquisitionis negotium contra respersos hæretica pravitate in Provincia Lombardiæ, & Marchiæ Januensi, vobis sub ea forma duximus committendum, ut cum aliqui de partibus illis, fuerint hæretici judicandi, ad id de consilio Diœcesanorum Locorum, vel Vi-

Vicariorum suorum, si forte iidem Vicarii, Diœcesanis ipsis absentibus, præsentes fuerint, procedatis.

Excipitur casus publici Heretici.

§.1. Ut autem in commisso vobis Inquisitionis hujusmodi negotio, liberius procedere valeatis, procedendi juxta traditam vobis formam, Diœcesanis etiam, & Vicariis prædictis irrequisitis, contra illos, qui publice pravitatem hujusmodi confessi fuerint in judicio coram vobis, & sua obstinata malitia ab errore non poterunt revocari, vobis, & singulis vestrum, plenam, & liberam concedimus auctoritate præsentium potestatem.

Dat. die 11. Januar. 1257. Pont. An. III.

Datum Lateran. tertio Idus Januarii, Pontificatus nostri Anno tertio.

XXXVII.

Erectio Sedis Episcopalis in Civitate Aquilæ.

Ex Regest. Vatic.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei Dilectis filiis Communi Aquilan. Fidelibus nostris in perpetuum, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Terræ Aquilæ Encomia.

PUræ fidei claritate conspicua Terra vestra, & lucidis in se, ac magnificis proficit actibus, & aliis Civitatibus Regni Siciliæ spectabili sectandæ probitatis exemplo libertatis amplectendæ profectum manifeste propinat; propter quod Terra eadem, quæ a menium fundatione suorum gestorum nobili ingenuitate conspicitur, sic apud proximos, & remotos multipliciter redditur suorum processuum strenuitate laudabilis, & penes nos, & Apostolicam Sedem præcipuis attollenda favoribus, & gratiis potioribus honoranda, quod non solum per singulas ejusdem Regni Urbes clare resonat suæ præconium bonitatis, sed & longius tuba intonat laudis ejus, suaque remotius acta volantis famæ diffusione notescunt, & nos, dictaque Sedes totis affectibus ducimur, ut congruis eam sublimemus honoribus, & condignis gratiis exaltemus. Attendentes igitur sinceræ devotionis constantiam, & indeficientis fidei firmitatem, quibus Terra eadem erga Romanam Ecclesiam pollere dignoscitur, ac volentes ex hoc affectus nostri plenitudinem, quem habemus ad illam ostendere per effectum. Pensantes etiam, quod omnes fere habitatores Furconis, & Amiterni, videlicet ab Urno putrido, & Beffi, ac Rivo Gambarario usque Cornu, & Montem Rigalem incolatum suum ad prædictam Terram transtulisse dicuntur. Considerantes insuper, quod vos tamquam Orthodoxæ cultores, & amatores Fidei Ecclesiam Sanctorum Maximi, & Georgii de Aquila, quam de novo construitis, & quam cum instantia petitis in Cathedralem auctoritate Apostolica erigi, bonis vestris temporalibus secundum facultates vestras jam laudabiliter dotare cæpistis, unum Molendinum, & dimidium, & duo alia Sedilia pro construendis duobus aliis Molendinis liberaliter concedendo, prout in Instrumento publico confecto exinde plenius perspeximus contineri; vestris supplicationibus inclinati prædictam Terram Aquilæ, quam sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, de fratrum nostrorum consilio, & plenitudine potestatis statuimus esse de cætero Civitatem, Episcopalem Dignitatem concedentes eidem, ac Furconensem Sedem cum omnibus suis juribus, dignitatibus, & honoribus, præsertim cum ad id Venerabilis Fratris nostri Berardi Episcopi, & dilectorum filiorum Magistri Angeli Cappellani nostri Archipresbyteri, & Capituli quondam Furconen. vota concurrant ad prædictam Ecclesiam Sanctorum Maximi, & Georgii de Aquila, quam deinceps Cathedralem esse decernimus, transferentes, constituendo, ut de cætero loci Præsul non Furconen. sed Aquilen. Episcopus nominetur.

Causæ Episcopalis Dignitatis ei concedendæ.

Terram eamdem in Civitatem erigit:

Et Episcopatu donatur.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum, Protectionis, Constitutionis, Concessionis, & Translationis infringere &c.

Dat. die 20. Febr. 1257. Pontific. Anno III.

Datum Laterani per manum Magistri Rolandi Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Vicecancellarii decimo Kalendas Martii, Indictione decimaquinta, Incarnationis Dominicæ anno millesimo ducentesimo quinquagesimo septimo, Pontificatus vero Domini Alexandri Papæ Quarti anno tertio.

XXXVIII.

Litteræ Cruciatæ contra Boleslaum Calvum Legnicensem Ducem.

Ex Duglos. Hist. Polon. Tom. I. lib. 7.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus Maydeburgensi, & Gnesnensi Archiepiscopis, eorumque Suffraganeis, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Episcopus Uratislavien. a Boleslao captus, & carceri mancipatus.

NOn absque multa cordis amaritudine jamdudum accepimus, quod Venerabili Fratre nostro Episcopo Wratislaviensi, ad Villam Gorka suæ Diœcesis, ubi quondam Ecclesiam erat consecraturus, divertente, Nobilis Vir Dux Slesiæ associatis sibi quibusdam iniquitatis filiis, eumdem Episcopum, Præpositum, & Herardum Presbyterum Canonicum Wratislavienses, capere usu sacrilego non expavit, Episcopum ipsum ad quoddam Castrum suum, reverentia Pontificali postposita fere nudum abducens, degustaturum ibidem angustias carcerales. Propter quod de ipsius Ducis, prout ad nostrum spectat officium, salute solliciti per Venerabiles Fratres nostros Archiepiscopum Gnesnensem, necnon Cracoviensem, & Wratislaviensem Episcopos moneri eum mandavimus, ut ipsum, ac etiam alios cum eo captos, absque difficultate aliqua, pristinæ restituens libertati, eos libere abire permitteret, & de ablatis rebus, & irrogatis injuriis ipsi Episcopo, & Ecclesiæ restitutionem, & satisfactionem plenariam impensurus. Verum eodem Duce tam salutaria parvi pendendo monita, ac eligente in suo scelere perire potius, quam parere, præfati Archiepiscopus, & Episcopi, prout a nobis in mandatis acceperant, ipsum, & omnes ejus in hac iniquitate consiliarios, & fautores excommunicatos facientes publice nunciari, supposuerunt Terram ipsius, necnon, & locum, ad quem ipsum declinare contingeret, quamdiu ibi esset Ecclesiastico interdicto: spe tam eis, quam nobis per hoc apposita, quod ipse sic percussus, do-

Monitus a PP. Dux de eo libertati restituendo.

Monita spernens ab Archiep. Gnesnen. excommunicatur.

dolens ad percutientem se, cum devotione recurreret congrua culpæ suæ requirendo remedia, præsertim cum salubrem nonnunquam sibi doloris immensitas inveniat medicinam. Porro idem Dux malleum Ecclesiæ, velut stipulam reputans, adhuc in sua perseverat obfirmatus malatia omnino contempta Ecclesiæ Disciplina, & quod ad cumulum suæ damnationis magis accedit, eos nunc validioribus, quam prius, afficit pœnis, & tormentis; pedes enim ipsius Episcopi, qui calceati esse debent in Evangelium pacis, ferreis nexibus alligantur; & qui gregem suum Sacræ Prædicationis ubere deberet reficere nunc in diri Carceris ergastulo detinetur, interdicto sibi Cappellani sui suffragio, cui in confessione conscientiam pandere valeat, & cum quo possit interdum saltem Missarum officia celebrare. Equidem cum eo, & nos talis injuria vulnerat, & non levem nobis impressura mæstitiam, ad procedendum contra Ducem ipsum acrius nos invitat. Nam verisimilitudo non tolerat, ut patiente tanto Ecclesiæ membro, caput non langueat, aut expers doloris existat. Si ergo commissum est nobis licet indignis, & curam gregis dominici sollicitam gerere, & medelam sauciatis vulneribus adhibere, quomodo Ducem ipsum per mortales campos, per iter mortis ultra patiemur discurrere? quin ipsum ad pascua salutis reducamus. Cumque infirmus salutaria respuat, quærat noxia, & plerumque desideriis contrariis urgeamus: Quo modo Ducem ipsum, tamquam laborantem frenesi, impiæ relinquemus voluntatis arbitrio, quin ipsi quantumque invito amara salutis propinemus? ut id ad curam sanus fuisse cognoscat, quod infirmus non poterat præsentire. Sane postquam idem obstinatus spiritualem medicinam respuit, postquam Petri gladium, prout congruit non attendit: quid superest, nisi ut extrahatur materialis gladius contra ipsum? Et ad quod levi medicamine voluntarius induci non potuit, pœnæ saltem formidine pertrahatur invitus. En habitatores Poloniæ filios speciales relinquemus expositos illi discrimini, quod ex tam detestabili facto ipsorum imminet regioni? erat enim in tam enormi excessu patientia nostra tanta, ut & negligentius nomen assumat, & vere patientius nomen perdat. Et quidem quantumcumque ob generositatem ipsius, & suorum progenitorum merita, hactenus detulissemus eidem; id tamen ulterius non patitur prædicti criminis magnitudo. Accusat enim ipsum Carcer, arguunt vincula, ac contra ipsum Deum, ac homines provocant ad vindictam. Cæterum more pii Patris, qui sententiam cito convertit in veniam, & redire non perire cupit filium, adhuc experiri, si de fragmentis conscientiæ suæ, quæ velut lagena figula est, grandi contritione confracta, aliqua testa pergrandi devotionis igniculi retentiva, Universitatem vestram rogamus, & hortamur attente in virtute sanctæ obedientiæ vobis districte præcipiendo mandamus, quatenus præfatum Ducem super liberatione ipsius Episcopi, & aliorum, necnon super præmissis omnibus moneatis, & moneri, & induci efficaciter faciatis) quod si monitis vestris (quod absit) pertinaciter aures obduraverit cordis sui, ex tunc singuli vestrum in suis Civitatibus, & Diœcesibus pro liberatione ejusdem Episcopi, contra Ducem ipsum, juxta datam vobis a Deo prudentiam per se, vel per alios viros adhoc idoneos prædicetis verbum Crucis. Nos enim omnibus vere pœnitentibus, contritis, & confessis, qui ad prædicationem vestram eam susceperint, & in propriis personis liberationem hujusmodi fuerint prosecuti, illam suorum peccaminum veniam elargimur, quæ in Terræ Sanctæ subsidium personaliter accedentibus in generali Concilio est concessa. Debent enim ad deliberationem hujusmodi fideles Christi non remissi, sed ferventes, & voluntarii reperiri, quin per detentionem ipsius illi gravis irrogatur injuria, cujus legatione fungitur, & qui in suis ministris honorari se asserit, atque sperni.

Censuris contemptis pejora patrat.

Quam de hac re suscipere debeat Alexander cura,

Monendus itaque de Cruciata contra ipsum inducenda.

Indulgentiæ Crucesignatis concessæ.

Datum Laterani, tertio Kalendas Aprilis Pontificatus nostri Anno tertio.

Dat. die 30. Martii 1257. Pontific. Anno III.

XXXIX.

Quod Regulares admitti debeant in Universitate Studiorum Parisien.

Ex Regest. Vaticano.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Episcopo Parisien. salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Licet olim pro Studij Parisien. conservatione quædam circa Studium ipsum de Fratrum nostrorum consilio duxerimus ordinanda, prout in litteris nostris exinde confectis, quæ quasi lignum vitæ incipiunt plenius continetur; Nonnulli tamen Magistri, & Scholares Parisien. quasdam colligationes, & obligationes nefarias ad invicem, ut audivimus inierunt, per quas Scholares Religiosi, & alii non possunt libere, sicut volunt Scholas, maxime Sacræ Legis pro lectionibus, & disputationibus audiendis intrare, alias etiam non sine Apostolicæ Sedis injuria, & impedimento dicti Studij, ac salutis Animarum dispendio intentionem nostram circa effectum ordinationis ipsius evacuare multipliciter moliuntur. Volentes igitur, & auctoritate præsentium statuentes, quod Scholares omnes tam Religiosi, qui de Prælatorum suorum licentia morantur in Studio, quam etiam Sæculares libere valeant, ubi volunt, lectiones, & disputationes audire, quodque præfata nostra ordinatio ab omnibus Magistris, & Scholaribus Parisiis existentibus reverenter, & humiliter observetur, necnon quod dilecti filii Prædicatorum, & Minorum Ordinum Fratres, ac alii Religiosi, qui Parisiis fuerint pro tempore Doctores Theologicæ facultatis, seu Scholares ipsorum in consortium, & Collegium, seu Societatem aliorum Magistrorum, & Scholarium Parisien. recipiantur, simpliciter, & efficaciter habeantur, & quod Parisien. Studium præter tenorem ordinationis ejusdem, aut absque Sedis Apostolicæ licentia speciali nullatenus alibi transferatur. Omnes, qui contra hoc salubre Statutum nostrum venire, vel occasione præsentium, aut aliarum litterarum nostrarum directarum tibi, quæ incipiunt: Cunctis Processibus Studium ipsum conturbare præsumpserint omnibus Ecclesiasticis Beneficiis decernimus esse

Leges contra Regulares ab Universitate Parisien. editæ.

Regulares in ea recipiendi.

Studium vero aliò non transferendum.

se privatos, & ab ordinum exequtione suspensos. Omnes autem obligationes etiam juramento firmatas à Magistris, & Scholaribus memoratis contra ordinationis, aut litterarum superius expressarum, seu præsentium tenorem præsumptas, vel inposterum præsumendas, necnon compositionem inter eosdem Fratres Prædicatores ex parte una, & Magistros, & Scholares ex altera, contra ordinationem ipsam nobis irrequisitis initam tamquam iniquam, & temerariam penitus irritamus. Ut igitur à supradictorum observantia nullus se possit per ignorantiam excusare. Fraternitati tuæ per Apostolica scripta in virtute obedientiæ districte præcipiendo mandamus, quatenus tenorem præsentium qualibet occasione, & dilatione, ac appellatione cessante per se, vel per alios publicare Parisiis non ommittens, si qui contra prædictorum aliquod venientes privationem incurrerint memoratam; tu illos, ad quos Beneficiorum ipsorum collatio spectare dignoscitur, per litteras tuas sine mora demandes, ut infra quindecim dies post receptionem ipsarum omni occasione cessante beneficia illorum, de quibus videris expedire, conferant Personis idoneis, & Ecclesiæ Romanæ devotis. Quod si facere neglexerint tu illa conferre personis hujusmodi non postponas. Non obstantibus appellationibus, & exceptionibus, aut occasionibus quibuscumque, sive litteris, vel indulgentiis ab Apostolica Sede concessis, per quas præcepti nostri exequtio in hac parte impediri valeat, vel differri, aut de quibus plenam, & expressam, seu de verbo ad verbum oporteat in præsentibus fieri mentionem, seu etiam quod dicti Fratres omnibus litteris Apostolicis impetratis, & impetrandis renunciasse dicuntur, quando in compositio ne hujusmodi consenserunt. Præsertim cum ipsam nullam esse, ac jamdictas Apostolicas litteras in suo robore remanere velimus, & ipsas tibi, ac eisdem Fratribus ab earum detentoribus exhiberi, quos ad id si necesse fuerit per Censuram Ecclesiasticam appellatione remota compellas. Præceptum nostrum quod ex toto cordis affectu tibi dirigimus, taliter impleturus, ut efficacis obedientiæ gaudeamus in te promptitudinem invenisse. Alias autem pro firmo teneas, quod indignationem nostram contra Personam tuam licet ipsam in Christo sincerissime diligamus gravissime provocabis. Quod enim super hoc inveneris, & feceris, nobis per tuas litteras fideliter intimare procures.

Omnes ordinationes contra Constitutiones Apostolicas factas irritat.

De publicandis hisce Litteris, pœnisque comminatis exequendis.

Obstantium derogatio.

Datum Anagniæ quinto Kalendas Julii Pontificatus Nostri Anno tertio.

Dat. die 27. Junii 1257. Pont. An. III.

XL.

Ibidem.

Excommunicatio illorum, qui in Regno Franciæ, Statuta contra Immunitatem Ecclesiasticam edita observant.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis, & Episcopis per Regnum Franciæ constitutis, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Improbis quorumdam volentes, prout cum Deo possumus, refragari conatibus, qui Ecclesias, & Personas Ecclesiasticas ipsarum, quantum in eis est libertate subversa dejicere in divini Nominis injuriam moliuntur; felicis recordationis Honorii, & Innocentii Romanorum Pontificum Prædecessorum nostrorum vestigiis inhærendo, excommunicamus omnes illos, qui de cætero servari fecerint Statuta edita, usus, & consuetudines introductos contra Ecclesiasticam libertatem, nisi ea de Capitularibus suis infra duos menses post hujusmodi publicationem Edicti nullatenus ulterius resumenda fecerint amoveri. Excommunicamus quoque Statutarios, & Scriptores Statutorum ipsorum, necnon Dominos, Potestates, Consules, Rectores, & Consiliarios locorum, ubi de cætero hujusmodi Statuta, usus, & consuetudines edita fuerint, vel servata, necnon & illos, qui secundum ea præsumpserint judicare. vel in publicam formam scribere judicata. Cum igitur vobis præcipue, quos prædictæ libertatis propugnatores esse oportet, constantes ex officio impositæ necessitatis incumbat pro Sanctuario Domus Domini, ne in conculcationem veniat, resistere viriliter ascendentibus exaduerso, ut Ecclesia Dei adversus exteriores insultus muros fortitudinis habere probetur non parietes inclinatos, Fraternitati vestræ per Apostolica scripta in virtute obedientiæ districte præcipiendo mandamus, quatenus Edictum hujusmodi tam in Provincialibus Conciliis, & Episcopalibus Synodis, quam alibi per vestras Civitates, & Diœceses solemniter publicantes, ipsum contra eos, qui in illud commiserint inviolabiliter observetis, & faciatis usque ad satisfactionem plenariam observari. Contradictores per Censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Non obstante si eorum aliquibus sit indultum, quod ipsi excommunicari, vel eorum Terræ nequeant subjici Ecclesiastico interdicto. Ita tamen quod si quis in laqueum prædictæ Excommunicationis inciderit, a nemine absque speciali mandato Sedis Apostolicæ, nisi forsan in mortis articulo absolvatur, & si secus præsumptum fuerit, id volumus non tenere. Quod si forsan super hoc inventi fuerint aliqui pertinaces eis denunciare curetis expresse, quod ipsi, nisi resipuerint feudis, si qua tenent, ab Ecclesiis merito ingratitudinis privabuntur, & eorum proles a Clericatu, & Ecclesiasticis Beneficiis, præsertim in Cathedralibus Ecclesiis, excludentur, cum dignum sit talium posteros ab uberibus piæ Matris avelli penitus, & arceri, qui eam vipereis audent morsibus lacerare, retributione maligna pro dilectione odium impendentes. Clerici quoque, qui cum talia committentibus permanent, nisi post propositam, aut saltem publicatam eis super hoc monitionem vestram ab ipsorum obsequiis omnino recesserint, omnibus Ecclesiasticis Beneficiis, & Clericatus privilegio noverint se privandos, cum qui propriæ professionis, & ordinis Insectatores amplectitur, & benedicens inique agentes favore approbat in suis desideriis, peccatores merito debeat a fructibus suis cognitus reprobari.

Excommunicatio, de qua in Rubrica.

Hæc sententia ubilibet publicanda.

Obstantium derogatio.

Pœnæ contra contumaces.

Datum Viterbii nonis Julii Pontificatus Nostri Anno Tertio.

Dat. die 7. Julii 1257. Pont. An. III.

Revo-

XLI.

Ibidem.

Revocatio Indultorum Archiepiscopis, & Episcopis concessorum super non visitatione Sacrorum Liminum ad tempus.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Ad futuram rei memoriam.

Exordium.

IMportuna multorum instantia, quam ne quid interdum repulsa repellere felicis recordationis Innocentium Papam Prædecessorem nostrum, & nos aliquando coarctavit, ut cum votis eorum benignitas Sedis Apostolicæ quodammodo tracta concurreret, non ex voto. Sane nonnulli Ecclesiarum Prælati obtinuerunt sibi per Sedem Apostolicam importune concedi, ut non teneantur, Sedem eamdem usque ad certa tempora visitare contra formam præstiti juramenti, ex quo illud evenit inconveniens, quod Apostolicæ Sedis Dignitas rarius visitatur in derogationem reverentiæ, quæ ab omnibus debetur eidem, utpote quæ mater existit Ecclesiarum omnium, & magistra. Nos igitur volentes super hoc salubri remedio providere, ac Romanam Ecclesiam, quæ super omnes alios ordinariæ potestatis obtinet principatum, congruis honoribus frequentari, presertim cum non sit facile recedendum ab eo, quod a Prædecessoribus nostris super hoc diu excogitatum extitit, & obtentum; de Fratrum nostrorum consilio indulgentias, & concessiones hujusmodi Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, & aliis Ecclesiarum Prælatis concessas auctoritate præsentium revocamus.

Causæ revocationis.

Revocatio.

Clausula.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ revocationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum die 3. Aug. 1257. Pont. An. III.

Datum Viterbii tertio nonas Augusti Pontificatus Nostri Anno Tertio.

XLII.

Quod Statuta Communitatis Mantuæ, quoquo modo officium sanctæ Inquisitionis impedientia moderantur, vel abrogentur.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili fratri Episcopo Mutinen. salutem, & Apostolicam Benedictionem.

IMplacida relatio nuper nostrum turbavit auditum, quod videlicet Commun. Mantuan. cum deberent dilectis filiis Fratribus Prædicatoribus, Inquisitoribus pravitatis hæreticæ, in illis partibus a Sede Apostolica deputatis, circa extirpationem pravitatis hujusmodi de suis finibus, toto posse assistere tamquam fidei zelatores; ipsi agentes in contrarium, statuta damnabilia ediderunt, per quæ negotium fidei, quod per fratres ipsos salubriter geritur, ut in eo procedi libere nequeat, directe impeditur, vel etiam indirecte.

Statuta de quibus in Rubrica.

Mantuano Episc. committitur ea moderari, vel irritari curet.

§. 1. Quocirca fraternitati tuæ, per Apostolica scripta, sub excommunicationis pœna firmiter præcipiendo mandamus, quatenus associatis tecum aliquibus discretis, & Deum timentibus viris, statuta hujusmodi, quæ a Mantuanis, vel quibuslibet aliis hominibus, ordinata, & facta dicuntur Mantuæ, ac in toto ipsius districtu, per quæ ipsi negotio possit obstaculum provenire, diligenter inquirere, ac etiam invenire: & quæsita, & inventa ad tale reducere, ac reduci facere moderamen procures, quo per ipsa dictorum Inquisitorum processus non impediantur in aliquo, vel quomodolibet retardentur, faciens nihilominus, quod statuta quælibet ipsi negotio contraria, & quibus posset impedimentum aliquod Inquisitoribus afferri eisdem, quo minus per eos, juxta formam sibi a prædicta Sede traditam, procedi libere valeat in eodem, in Civitate præfata, vel alibi in ipsius districtu nullatenus observentur. Potestatem, Antianos, & consilium Civitatis ejusdem, per excommunicationem in personas eorum, & commune prædictum, per interdicti in Civitatem ipsam sententias, ad id, appellatione postposita, compellendo.

Dat. die 18. Dec. 1257. Pont. An. III.

Datum Viterbii decimoquinto Kalendas Januarii, Pontificatus nostri anno tertio.

XLIII.

Ex Regest. Vatic.

Confirmatio Privilegiorum Archiospitalis Sancti Spiritus in Saxia de Urbe, ejusque Hospitalium, & Grangiarum, & præcipue Montis Pessulan. subjectorum enumeratio.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Magistro Hospitalis Sanctæ Mariæ in Saxia de Urbe, ejusque Fratribus tam præsentibus, quam futuris regularem vitam professis in perpetuum, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Hospitalitatis encomium

INter opera pietatis, quæ secundum Apostolum promissionem habet vitæ, quæ nunc est pariter, & futuræ, Hospitalitatem nobis specialiter, & frequenter divina Scriptura commendat, utpote quæ illa omnia comprehendit, propter quæ Dominus in ultimo discussionis examine remuneraturum se bonos, & malos asserit puniturum. Hæc enim pascit esurientes, sitientes potat, colligit hospites, nudos vestit, & non solum infirmos visitat, sed eorum in se infirmitates assumens, infirmantium curam agit, in carcere positos subvenit, & quibus vivis in infirmitate communicat, participat in sepultura defunctis. Per hanc quidam Angelis receptis hospitio placuerunt cum Abraham, & Loth hospitalitati vacantes Angelos meruerunt hospitari, per quos Abraham jam senex futuræ sobolis promissionem accepit, & Loth fuit de incendio Sodomæ liberatus. Duo quoque Discipuli, qui Jesum hospitio cœperunt, quem in expositione Scripturæ non noverant, in panis fractione noverunt. Per hanc superflua divitum, quæ congregata forte servarentur ad mortem, in necessitates pauperum erogantur ad vitam. Per hanc terrena in cœlestia, & transitoria in æterna felici commercio commutantur, dum per manus thesaurizamus Pauperum in Cœlis, ubi nec erugo, nec tinea demolitur, & ubi

ubi fures non effodiunt, nec furantur, & facimus nobis de mammona iniquitatis amicos, qui cum defecerimus, in æterna tabernacula nos admittant. Hæc igitur attendentes Hospitale vestrum, quod non solum pro nostra, sed Prædecessorum, ac Successorum, & Fratrum nostrorum Episcoporum, Presbyterorum, atque Diaconorum Romanæ Ecclesiæ Cardinalium tam vivorum, quam etiam defunctorum salute apud Sanctam Mariam in Saxia, locum utique satis idoneum, ad hospitalitatis officium exercendum, eleemosynis Ecclesiæ Romanæ solemniter est constructum, in quo recipiuntur, & reficiuntur Pauperes, & Infirmi, & exhibentur alia opera pietatis ad exemplar felicis recordationis Innocentii Tertii, Honorii, & Gregorii Prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus. Statuentes, ut Regularis Ordo, qui secundum Deum, & Institutionem Fratrum Hospitalis Sancti Spiritus ibidem institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascumque possessiones, quæcumque bona idem Hospitale in præsentiarum juste, ac canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis præstante Domino poterit adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis, locum ipsum, in quo præfatum Hospitale situm est, cum omnibus pertinentiis, Ecclesiam Sancti Corradi cum omnibus pertinentiis, Sancti Leonardi Pontisgrandinati, Sancti Egidii de Rapello, Sanctæ Crucis de Diatio, Sancti Laurentii extra Diatium, Sanctæ Mariæ de Capodamele, ac Sancti Spiritus de Claramonte, Ecclesias cum omnibus pertinentiis earumdem; de Wivtelle de Scofralt, & de Wimpin Ecclesias cum omnibus pertinentiis earumdem; de Bravi, de Vallecaja, de Porcaricia, de Paulo, & de Osano Grangias cum omnibus pertinentiis earumdem; Sancti Spiritus de Miliana, Sancti Spiritus de Argentena, Sancti Spiritus de Laudo, Sancti Spiritus de Segolva, Sancti Spiritus de Gualtera, Sancti Spiritus de Brageriaco, Sancti Spiritus de Pontebordone, & Sancti Spiritus de Montevalenti Hospitalia cum omnibus pertinentiis eorumdem; de Divione, de Dole, de Tornodro, de Basi, de Sancta Severa, & de Bisuntio Hospitalia cum pertinentiis eorumdem; Ecclesiam, & Hospitale de Novoforo, & Hospitale de Gomunda, de Mennim, de Vienna, & de Cracovia Hospitalia cum omnibus pertinentiis eorumdem; Grangiam, & Hospitale, quæ habetis in loco, qui vocatur Favento, cum omnibus pertinentiis eorumdem; Ecclesiam, & Hospitale de Calci cum omnibus pertinentiis eorumdem; Hospitale de novo castro de Sausanna, Monasterium Sancti Heliæ quondam Ordinis Sancti Benedicti Nepesin. Diœcesis cum Ecclesiis, Castris, juribus, & pertinentiis suis, quod de Fratrum nostrorum consilio vobis, & per vos Hospitali vestro duximus conferendum cum Terris, Pratis, Vineis, nemoribus, usuagiis, & Pascuis in bosco, & plano in Aquis, & Molendinis in viis, & semitis, & omnibus aliis libertatibus, & immunitatibus suis; hoc tamen adjecto, ut in eadem Ecclesia quatuor semper ad minus sint Clerici regulam ejusdem Hospitalis professi, qui pro nobis, & Prædecessoribus, ac Successoribus, & Fratribus nostris vivis pariter, & defunctis specialiter observantes omnia spiritualia liberaliter administrent, & super illis nullius, nisi Romani Pontificis correctioni subjaceant; Ad quem quoties expedierit monitione præmissa charitativa fiat a Fratribus proclamatio propter Deum, ut ipse cognita veritate decernat, quod suo prudenti consilio duxerit providendum. Ipsi autem victu, & vestitu contenti, quem eis secundum eamdem Regulam præcipimus exhiberi, divinis vacent officiis, & intendant Ecclesiasticis Sacramentis, ita quod de aliis Hospitalis negotiis præter concessionem Magistri se nullatenus intromittant, sed omnia dispositioni tuæ fili Magister, & Successorum tuorum, vel eorum, qui per te, vel per eos ad hoc fuerint deputati sine contradictione, ac murmuratione relinquant. Cæterum quoniam prædictus Prædecessor noster Honorius unionem ejusdem Hospitalis, & Sancti Spiritus in Montepessulan. Vobis, & Hospitali vestro in spiritualibus, & temporalibus perniciosam, & damnosam cognovit, ipsam de consilio Fratrum suorum dissolvit, statuens, ut nec istud illi, nec illud isti in aliquo teneatur, nec vobis, & illis aliquid sit commune; Non obstante Privilegio dicti Innocentii, vel suo, si quod super unione ipsa apparuerit impetratum. Verum postmodum Rector, & Fratres prædicti Hospitalis de Montepessulan. per Procuratorem ad hoc legitime constitutum ipsum Hospitale suum cum omnibus domibus sibi subjectis, & subijciendis in posterum, ac universis rebus, juribus, & rationibus suis auctoritate bonæ memoriæ Stephani tituli Sanctæ Mariæ Transtyberim Presbyteri, & Raynerii Sanctæ Mariæ in Cosmedin Diaconi Cardinalium, quos ad id præfatus deputaverat Gregorius Domui vestræ sponte, ac voluntarie submiserunt, ut idem Hospitale cum domibus suis vobis, & domui vestræ ita sit suppositum, & subjectum, sicut domibus Hospitalis Hierosolymitan. & Militiæ Templi sunt subjectæ, ac suppositæ domus suæ. Quam submissionem, & subjectionem adjicientes duximus auctoritate Apostolica confirmandam. Cæterum cum Ecclesia Sanctæ Mariæ in Saxia, & Hospitale constructum ibidem ad nos nullo mediante pertineant, eo salvo, quod Clerici ejusdem Ecclesiæ debent ex nostro mandato Basilicæ Principis Apostolorum in Scrutinio, Baptismo, & Lethania, ne disparis conditionis homo præferatur eidem, & servus, qui alii Domino stet, aut cadat, præponatur Hospitali prædicto, quod nostrę tantum est jurisdictioni subjectum, personam tuam fili Magister, & Successorum tuorum Prędecessores nostri præfati a potestate Prælatorum quorumlibet eximere procurarunt. Nos vero sicut persona tua exempta dignoscitur, sic Fratres domus Hospitalis ipsius a quorumlibet Pręlatorum eximimus potestate, ita ut nullus in eis interdicti, vel suspensionis, & excommunicationis sententiam sine speciali mandato Sedis Apostolicæ audeat promulgare, quam si secus fuerit decernimus non tenere. Et quia in vestra Re-

Hospitale S. Spiritus in Saxia sub tutela suscipit Apostolica.

Bona omnia ei confirmat.

Quæ servanda sint in Ecclesiis eidem Hospitali subjectis.

Hospitale Montispessulan. ab eodem disjunctum;

Eidem vero subjectum.

Uterque Magister soli Romano Pontifici subjectus.

Regula continetur, quod correctio Clericorum, & cura spiritualium ad Præceptorem Laicum non pertineat, sed ad Cardinalem, qui ad curam Hospitalis per Sedem Apostolicam fuerit deputatus, præsentium auctoritate statuimus, ut idem Cardinalis, qui pro tempore fuerit, tam in Hospitali vestro, quam etiam domibus vobis immediate subjectis, aliquibus de Cappellanis vestris Presbyteris, qui sint timorati, providi, ac discreti, spiritualium curam committat, qui ipsam libere exercere valeant usque ad suæ beneplacitum voluntatis. Si qui vero Fratrum vestrorum, qui destinati fuerint ad eleemosynas colligendas in quamlibet Civitatem, Castellum, vel Villam advenerint, si forte locus ille a divinis officiis fuerit interdictus, pro Omnipotentis Dei reverentia in eorum adventu jucundo semel in anno pulsatis campanis aperiantur Ecclesiæ, ut super eleemosynis acquirendis verbum exhortationis ad Populum in Ecclesia proponatur. Decernimus insuper, ut Receptores Fraternitatum, sive Collectarum vestrarum, salvo jure Dominorum suorum in Beati Petri, & nostra protectione consistant, & pace in terris, in quibus fuerint, potiantur. Simili etiam modo sancimus, ut quicumque in vestra fuerit Fraternitate receptus, si forsan Parochialis Ecclesia, cujus ipse Parochianus extiterit, a divinis fuerit officiis interdictus, cumque mori contigerit, ipsi Sepultura Ecclesiastica non negetur, nisi excommunicatus, aut publice usurarius, vel nominatim fuerit interdictus. Decimas autem de terris, & vineis, quas ad opus Infirmorum, & Pauperum propriis manibus, aut sumptibus colitis, de terris habitis ante Concilium generale, sive de nutrimentis animalium, seu de fructibus hortorum vestrorum nullus exigere, vel extorquere præsumat: liceat autem vobis in domibus vestris, quas in præsentiarum habetis, vel in futurum eritis habituri ad opus vestrum, & familiæ vestræ, necnon Infirmorum, & Pauperum ibidem manentium Oratorium, & Cimiterium sine impedimento cujuslibet contradictionis habere. Crisma vero, Oleum Sanctum, Consecrationes Altarium, seu Basilicarum, Ordinationes Clericorum, qui ad ordines fuerint promovendi, a Diœcesanis suscipietis Episcopis, si quidem Catholici fuerint, & Communionem Sacrosanctæ Romanæ Sedis habuerint, & ea vobis sine pravitate qualibet voluerint exhibere. Alioquin liceat vobis quemcumque malueritis Catholicum adire Antistitem, gratiam, & communionem Apostolicæ Sedis habentem, qui nostra fretus auctoritate, quod postulatur, impendat. Cum autem generale interdictum Terræ fuerit, liceat in Ecclesiis vestris, clausis Januis, exclusis Excommunicatis, & Interdictis, non pulsatis Campanis, suppressa voce divina officia celebrare. Liceat quoque vobis liberas, & absolutas personas è sæculo fugientes ad conversionem recipere, ac eas absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, ut nulli Fratrum vestrorum post factam in locis vestris professionem fas sit absque Magistri sui licentia inde discedere, nisi arctioris Religionis obtentu. Discedentem vero absque communium litterarum vestrarum cautione nullus audeat retinere. Si qui vero fratrum vestrorum post factam professionem, turbatores Religionis vestræ, vel inutiles fuerint fortassis inventi, liceat tibi fili Magister, & Successoribus tuis eos cum assensu, & consilio sanioris partis Capituli amovere, ipsisque licentiam dare ad alium ordinem, ubi secundum Deum vivere valeant transeundi, & loco eorum alios subrogandi, qui unius anni spatio in vestra societate probentur, quo peracto, si mores eorum exegerint, & ipsi utiles fuerint ad servitium Hospitalis inventi Professionem faciant Regularem. Ad hæc districtius inhibemus ne a te fili Magister, vel Successoribus tuis, & Fratribus Hospitalis ejusdem exigat ulla Ecclesiastica, sæcularisve Persona fidelitates, hominia, juramenta, vel securitates reliquas, quæ a Laicis frequentantur. Postremo decimas, quas consilio, & assensu Episcoporum a Clericis, vel Laicis potueritis obtinere, illasque, quas consentientibus Diœcesanis Episcopis, & Clericis, ad quos pertinent, acquiretis, auctoritate vobis Apostolica confirmamus, & præsentis scripti privilegio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat prædictum locum temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione, ac substentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva in omnibus Sedis Apostolicæ auctoritate. De cætero Successores nostros obsecramus, & obtestamur in Christo Jesu, qui venturus est judicare vivos, & mortuos, ut locum vestrum cum personis, & rebus ad hospitalitatis officium deputatis tamquam speciales Patroni specialiter foveant, & defendant. Quoniam etsi certis piis locis teneantur ex Apostolicæ servitutis officio providere, huic tamen Hospitali, quod de bonis Ecclesiæ Romanæ fundatum est, & dotatum, & tam nostris, quam Successorum nostrorum diebus credimus ampliandum, curam debeat impendere specialem. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, sæcularisve Persona hanc nostræ Constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo, tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui careat dignitate, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a Sacratissimo Corpore, & Sanguine Dei, ac Domini Redemptoris Nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ subjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini Nostri Jesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Amen.

Datum Viterbii per manum Magistri Jordani Domini Papæ Subdiaconi, & Notarii secundo Idus Julii, Indictione prima, Incarnationis Dominicæ, anno millesimo ducentesimo quinquagesimo octavo, Pontificatus vero Domini Alexandri Papæ Quarti anno quarto.

Card Protectoris auctoritas qualis.

De Receptoribus eleemosynarum.

Privilegia.

In spiritualibus Diœcesanis Episcopis Fratres subjiciuntur.

Alia Privilegia.

Post factam professionem nemini ab Ordine discedere licet.

Magistro vero licet inutiles &c. expellere.

Exemptiones.

Clausulæ pro locorum indemnitate.

Dat. die 14. Junii 1258. Pont. An. IV.

XLIV.

Unio locorum omnium Congregationis Camaldulensis, Ordinis Sancti Benedicti, sub Regimine Prioris Eremi Camaldulen. Jurisdictioque omnimoda ejusdem Prioris, in personas dictæ Congregationis. Ac plurimarum gratiarum concessio.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Priori Camaldulensi, ac universis Abbatibus, Prioribus, & Abbatissis, eorumque Fratribus, & Sororibus Camaldulen. Ordinis, tam præsentibus, quam futuris Regularem vitam professis in perpetuum, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium. OFficii nostri cura nos admonet, & invitat pro Ecclesiæ statu satagere, ac ejus quieti, & tranquillitati, auxiliante Domino, providere. Dignum namque, & honestati conveniens esse dignoscitur; ut qui ad animarum regimen Domino disponente assumpti sumus, eos & a pravorum hominum incursibus tueamur, & B. Petri, atque Apostolicæ Sedis patrocinio muniamus.

Ordinem in tutelam, & proprietatem Sedis Apost. suscipit. §.1. Ea propter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, & Camald. Eremum, ac Monasteria, Prioratus, Hospitalia, & alia loca sibi subjecta, specialiter in jus, & proprietatem Beati Petri suscipimus, atque nostram, & præsentis scripti privilegio communimus, ac præcipimus, & præsentis Decreti auctoritate sancimus ne cuiquam omnino personæ, Clerico, vel Monacho cujuscumque ordinis, aut dignitatis, seu Laico, præsentibus, aut futuris temporibus, liceat Congregationes illas, & loca illa, quæ præfatæ Eremi, sive Cœnobii, disciplinam, & ordinem susceperunt, aut sunt in posterum susceptura, quæque hodie sub illius regimine continentur, ab ejus ullo modo subjectione, & unitate dividere.

Omnesque Eremos, cæteraque bona eadem enumerans ipsi confirmat. §.2. Quæ videlicet loca, & Congregationes, conservandæ unitatis gratia propriis duximus vocabulis exprimenda. In Episcopatu Aretino, Ecclesiam Sancti Donati, quæ Fons bonus dicitur, cum Hospitali, & omnibus pertinentiis suis. In ipsa Civitate Sancti Petri in Piculo, & Sancti Laurentini, Monasteria cum omnibus pertinentiis eorumdem. Ecclesiam Sancti Michaelis, cum omnibus pertinenriis suis, & omnibus, quæ ab Episcopis Aretinis eidem Ecclesiæ concessa esse noscuntur. Ecclesiam Sancti Martini, quæ est juxta Letarcle, cum omnibus pertinentiis suis. Sylvæ Mundæ, Sanctæ Mariæ de Agnano, Sancti Petri de Rota, & Sancti Salvatoris, Berardingatum Monasteria cum omnibus pertinentiis eorumdem. Sancti Savini in Celio, Sanctæ Mariæ de Pratalea, Sanctæ Andreæ de Castilione, & S. Quirici de Rosis Monasteria, cum omnibus pertinentiis eorumdem. Ecclesiam Sancti Nicolai de Curte Luponis cum pertinentiis suis. Eremum, & Monasterium S. Ægidii de Fleri cum pertinentiis eorumdem. S. Viriani, & S. Bartholomæi Anglarii Monasteria cum Castellis, & aliis pertinentiis eorumdem. Plebem Sanctæ Mariæ de Miciano, cum Ecclesiis, & aliis pertinentiis suis. Ecclesiam Sancti Joannis sitam in Castello Anglarii cum pertinentiis suis. De Monte Aureo, de Viario, de Majone, & Castello Florentiani Ecclesias, cum pertinentiis earumdem. Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Villa, quæ dicitur Moncione cum pertinentiis suis. Ecclesiam S. Vitalis prope Lorentianum, cum pertinentiis suis. De Agna, de Soci, & de Coudolese Ecclesias cum pertinentiis earumdem. Letanias Plebis de Miciano. Visitationes Plebium de Bujano, & Partinæ, quemadmodum est ab Aretinis Episcopis ordinatum. Integras decimationes de Agna, Larniani, Pergentinæ, Corsiniani, & Avanæ, & quicquid habetis in Curte de Verazano. Item quisquis eidem Eremo Camaldulen. decimam suam dare voluerit, quæ ab aliquo Aretino Episcopo recte ordinata, vel donata non fuerit, inde habeat facultatem, sicut ab ipsis Aretinis Episcopis constitutum est. Castrum quod vocant Mojona, cum omnibus pertinentiis suis, quod emistis ab Henrico Præposito, & cæteris Canonicis Aretinis Villam de Moncione, quam emistis ab Abbate Sanctæ Floræ. Quicquid juris dicta Ecclesia Sancti Donati in Villa de Mojone, & in Villa de Moncione habet. Monasterium Sanctæ Mariæ de Thoma, cum omnibus pertinentiis suis. In Episcopatu Castell. Monasterium Sanctæ Mariæ Diciani cum pertinentiis suis, & Monasterium S. Sepulchri, cum toto Burgo S. Sepulchri, & omnibus pertinentiis suis. Ecclesiam Sancti Petri de Planetulo, cum Castello Planetuli, & omnibus pertinentiis suis. Plebem Sanctæ Mariæ de Soara, & Ecclesiam de Valialla cum Castello de Valialla, & omnibus pertinentiis suis. In Episcopatu Fesul. Monasterium S. Mariæ in Poplena, & Eccles. S. Michaelis juxta Monasterium ipsum. Eccles. S. Bartholomæi de Castro Petronii, S. Margharitæ in Pomino, S. Ægidii in Gavisere, S. Nicolai de Monte Zano, & Sancti Miniatis de Lonnano Ecclesias, cum omnibus pertinentiis earumdem. S. Joannis de Prato Veteri, & S. Petri de Monte Muro, Monasteria cum omnibus pertinentiis eorumdem. In Episcopatu Floren. Sancti Petri de Luco, Sancti Salvatoris, Sanctæ Mariæ Magdalenæ de Podio Bonitio, & Sancti Andreæ de Candiculis, Monasteria cum omnibus pertinentiis earumdem. Eremum de Buldrone cum omnibus pertinentiis suis. In Episcopatu Lucano, Monasterium Sanctæ Jocundæ, Monasterium Sancti Petri in Puteolis, cum Cappella Burgi Borcariæ. Monasterium Sancti Salvatoris de Cantiniano, & Monasterium Sancti Andreæ de Sylva cum omnibus pertinentiis eorumdem. Hospitale quod habetis, juxta Burgum Sancti Genesii. In Episcopatu Volat. Monasterium S. Justi prope Civitatem eamdem, S. Petri de Cerreto, Sanctæ Mariæ de Puliciano, & S. Petri in Fontiano, Monasteria cum omnibus pertinentiis eorumdem. In Episcopatu Pisarum, Sanctæ Mariæ de Morona, S. Stephani in Cintorio, & S. Savini in Moncione, Monasteria, cum omnibus pertinentiis earumdem. In ipsa Civitate Sancti Michaelis, S. Fridiani, & Sancti Zenonis, Monasteria, cum omnibus pertinentiis eorumdem. Hospitale situm prope Monasterium S. Fridiani. In Episcopatu Clusinen. Eremum, & Monasterium S. Petri de Vino, cum omnibus pertinentiis suis. In Episcopatu Massanen. Monasterium

S. Ma-

S. Mamiliani cum omnibus pertinentiis suis. In Episcopatu Perus. S. Trinitatis, Sanctæ Mariæ de Monte Tetio, S Agnetis, S. Severi, & Donati Ecclesias, cum omnibus pertinentiis earumdem. In Episcopatu Allisinaten. Monasterium Sancti Angeli de Rosano, cum pertinentiis suis. In Episcopatu Tudert. Monasterium S. Antonii cum omnibus pertinentiis suis. In Episcopatu Urbevetanen. Monasterium Sanctæ Mariæ in Sylva, cum S.Fœlicis, & S.Crucis, Sanctique Severi Ecclesiis,& omnibus pertinentiis suis In Episcopatu Æsin. Monasterium Eremitæ,& Ecclesiam Sancti Georgii,cum omnibus pertinentiis suis. In Episcopatu Auximan. Monasterium Sanctæ Mariæ in Serra, cum omnibus pertinentiis suis. In Episcopatu Ancon. Ecclesiam S. Luciæ. In Episcopatu Pisauren. Monasterium Sancti Decentii, & Eremi Sajoli. In Archiepiscopatu Raven. Monasterium Sancti Apollinaris in Classe cum omnibus pertinentiis suis. In Episcopatu Montis Feretr. Monasterium Sanctæ Trinitatis de Monte Herculis. In Episcopatu Foropopulien. Monasterium de Urano, cum juribus, & pertinentiis suis. Hospitale Aymerici, & Ecclesiam S. Paterniani de Ferracciano. In Episcopatu Ariminen. Eremum Montis Salutis, cum omnibus pertinentiis suis. In Episcopatu Cæsen. Hospitale de Robereto, Ecclesiam Sanctæ Mariæ, quam habetis in loco, qui dicitur Casale, juxta Civitatem Foroliv. Monasterium S. Mariæ de Insula, cum omnibus suis pertinentiis. Eremum de Fajola, Monasterium S. Mariæ in Trivio. In Episc. Faven. Monasterium S. Hyppoliti, cum omnibus pertinentiis suis. Ecclesiam Sancti Eustachii sitam prope Civitatem Imolensem. In Episcopatu Bononien. S. Archangeli juxta Castellum Brictonum, S. Christinæ, S. Damiani, & S. Mariæ de Bethlehem Monasteria, cum omnibus pertinentiis eorumdem. Eremum Bononiensem, & Hospitale de Ravona, cum pertinentiis suis. In Episcopatu Veronen. Monasterium Sanctæ Mariæ de Vangaticia, cum omnibus pertinentiis suis. Monasterium quod Camaldulinum dicitur, cum pertinentiis suis. Ecclesiam S. Viti prope Vicentiam, cum suis pertinentiis. In Episcopatu Tarvis. Monasterium S. Christinæ cum pertinentiis suis. Ecclesiam S. Michaelis in Palude prope Venetias, cum omnibus pertinentiis suis, & Eremum S.Mathiæ de Murano. In Istria Monasterium S. Michaelis de Lemo, cum omnibus pertinentiis suis. In Episcop. Senen. S Georgii de Api, & S. Vigilii Ecclesias cum omnibus pertinentiis earumdem. In Insula Sardiniæ Monasterium S. Trinitatis de Saccaria, cum omnibus pertinentiis suis. S. Eugeniæ, S. Laurentii, S. Michaelis in Vanari, S. Mariæ, S. Joannis in Altasar, S. Mariæ in Contra, S. Joannis, S. Simeonis in Salvenero, S. Nicolai de Trulla, S. Petri in Scanu, S. Pauli in Cortoniano, & S. Petri in olim Ecclesias, cum omnibus pertinentiis earumdem. In Episcopatu Spoletan. Monasterium S. Sylvestri de Monte Subaci, cum omnibus pertinentiis suis. In Episcopatu Camerinen. Monasterium S. Helenæ juxta flumen Æsinum, cum omnibus pertinentiis suis. Eremum Aquæ Perellis, & Eremum de Quadrigaria, cum terris, pratis, vineis, nemoribus, usuagiis, pascuis, in monte, & plano, in aquis, & molendinis, in viis, & semitis, & omnibus aliis libertatibus, & immunitatibus suis.

§.3. Sane statuimus, Monasteria, Prioratus, Ecclesias, Hospitalia, Cappellas, & loca prædicta, cum pertinentiis, & membris eorum, tamquam corpus unum sub uno capite, sub Priore dumtaxat Eremi supradictæ perpetuis temporibus permanere, ac sub illius disciplinæ observatione persistere, sub illo inquam Priore, qui ab ipsius Eremitis, & Congreg. Abbatibus, & Prioribus ipsius Ordinis, regulariter fuerit electus. Eremum quoque, Monasteria, Prioratus, Ecclesias, Hospitalia, Cappellas, & loca præscripta, personasque ipsius Ordinis ab omni jugo, jurisdictione, & lege Diœcesana Archiepiscoporum, Episcoporum, Archidiaconorum, & quorumlibet Ordinariorum Judicum penitus eximimus. Retento nobis, & Ecclesiæ Romanæ annuo censu unius unciæ auri in signum perpetuæ libertatis, ut vos in speciales filios, & Apostolicæ Sedis assumpti, nullius alterius judicium subeatis.

Omnia Monasteria a Priore Generali regenda.

Qui ab Ordinis Abbatibus eligatur.

Omnia vero Monasteria &c. soli Rom. Pontifici subjecta.

§.4. Statuimus etiam, ut Eremus, Monasteria, Prioratus, Ecclesiæ, Hospitalia, Cappellæ, ac loca, & personæ dicti Ordinis, tantum Romano Pontifici sint subjecta. Districtius inhibentes, ne quis Archiepiscopus, Archidiaconus, seu quilibet Judex Ordinarius, in Eremum, Monasteria, Prioratus, Ecclesias, Hospitalia, Cappellas, & loca, seu personas ejusdem Ordinis, excommunicationis, suspensionis, vel interdicti sententias promulgare, aut in eis correctionis, vel visitationis officium, sive jurisdictionem aliquam exercere, aut personas ipsas ad Synodum evocare, seu ab eis exactiones, vel collectas aliquas exigere, vel extorquere præsumant. Non obstante si aliqui Archiepiscopi, & Episcopi contra personas, vel loca, dicti Ordinis, pro subjectione Eremi, Monasteriorum, Prioratuum, Eccles., Hospit., seu locorum dicti Ordinis, moverint quæstionem, decernendo hujusmodi sententias si quas in personas Monaster. Prioratus, Ecclesias, Hospit., & loca prædicta, per Archiepiscopos, Episcopos, Archidiaconos, & Judices Ordinarios, contra inhibitionem hujusmodi, promulgari contigerit, irritas, & inanes, & prædictas personas ad observationem prædictarum sententiarum aliquatenus non teneri.

Et ab omni alia jurisdictione exempta.

§.5. Præterea inhibemus, ne aliqua persona ipsius Ordinis, vel alia, Monasterium aliquod, Ecclesiam, Hospitale, Cappellam, aut locum aliquem a dictæ Congregationis unitate removere præsumat. Statuentes, ut Priori Eremi præfatæ, qui pro tempore fuerit, tamquam Pater dicti Ordinis, Abbates, Priores, Monachos, Conversos, Abbatissas, Moniales, Conversas, Hospitalarios, Monasteria, & loca ipsius Ordinis sine contradictione aliqua visitare, per se, vel alium, aut alios, quos duxerit ad hoc deputandos. Ac reformare Prælatos in Monasteriis, & locis prædictis instituere, ac destituere, & electiones eorum confirmare, prout secundum Deum, & instituta præfati Ordinis viderit expedire; ac omnem jurisdictionem in eos libere valeat exercere.

Prioris Generalis supra cæteros auctoritas.

§.6. Ad hæc, concedimus vobis, ut liceat vobis Parochianis vestris per Monachos, & oblatos vestros Presbyteros divina Officia celebrare,

Facultas Sacramenta Sæcularibus ministrandi.

re, ac celebrari facère injungi pœnitentias, proponere verbum Dei, exhiberi alia Ecclesiastica Sacramenta, contradictione Archiepiscoporum, Episcoporum, & aliorum Ecclesiæ Prælatorum aliquatenus non obstante.

Privilegia, & exemptiones nonnullæ.

§.7. Chrisma vero, Oleum Sanctum, Consecrationes Altarium, seu Basilicarum, Ordinationes Monachorum, & Clericorum, Benedictiones Abbatum, Abbatissarum, Monialium, Vasorum, & Vestium recipiendi a quocumque malueritis Catholico Episcopo, gratiam, & communionem Apostolicæ Sedis habente, qui nostra fretus auctoritate, quod postulatur, vobis impendat.

§.8. Præterea cum Generale interdictum terræ fuerit liceat vobis in Monasteriis, & locis vestris, exclusis excommunicatis, & interdictis, januis clausis, non pulsatis campanis, & voce submissa, divina Officia celebrare.

§.9. Porro laborum vestrorum de possessionibus habitis ante Concilium Generale, ac etiam novalium, quæ propriis manibus, aut sumptibos colitis, de quibus novalibus aliquis hactenus non percepit, sive de hortis, virgultis, & piscationibus, vel de nutrimentis animalium vestrorum, nullus a vobis decimas exigere, vel extorquere præsumat.

Facultas recipiendi in Ordine.

§.10. Liceat quoque vobis personas liberas, & absolutas, e sæculo fugientes, ad conversionem recipere, ac eas absque contradictione aliqua retinere.

Professi vero ab eo discedere non licet.

§.11. Prohibemus insuper, ut nulli Fratrum, vel Sororum vestrorum, post factam in dicta Eremo, seu Monasteriis, aut locis ipsius Ordinis, professionem, fas sit sine Prioris Eremi prædictæ licentia, de Eremo, Monasteriis, vel locis eisdem discedere. Discedentem vero absque litteris dicti Prioris nullus audeat retinere. Quod si quis forte retinere præsumpserit, liceat dicto Priori in ipsos tam Prælatos, quam subditos Monachos, & Conversos, Abbatissas, Moniales, Conversas regularem sententiam promulgare.

Nihil de Monasteriis alienandum.

§.12. Illud districtius inhibentes ne alicui Prælato, & Conventui ipsius Ordinis, Terras, vel Beneficium aliquod Ecclesiis vestris collatum, liceat dare, vendere, obligare, alienare, sine prædicti Prioris licentia speciali. Si quæ vero donationes, vel alienationes, aliter quam ut dictum est, factæ fuerint, eas irritas esse censemus.

Non fidejubendum, aut accipiendum mutuo.

§.13. Ad hæc, prohibemus ne aliquis Monachus, vel Conversus sub professione alicujus Domus Ordinis ejusdem astrictus, sine consensu, & licentia sui Prælati, ac majoris partis Capituli ejusdem Domus, pro aliquo fidejubeat, vel ab aliquo pecuniam mutuo accipiat ultra summam a Capitulo vestro constitutam, nisi propter manifestam domus ipsius utilitatem. Quod si quis facere forte præsumpserit, non teneatur Conventus pro his aliquatenus respondere.

Sententiæ contra eos injustæ latæ irritæ.

§.14. Cæterum si Archiepiscopi, vel Episcopi, aut aliarum Ecclesiarum Rectores, in mercenarios, vel familiam vestram, pro eo quod aliqua vobis obsequia ex charitate præstiterint, vel ad laborandum adiuverint, in illis diebus, in quibus vos laboratis, & alii feriantur, excommunicationis, suspensionis, vel interdicti sententiam promulgarint, ipsam tamquam contra Apostolicæ Sedis indulta prolatam, decernimus penitus non tenere, nec litteræ illæ firmitatem habeant, quas tacito nomine Camaldulensis Ordinis, & contra indulta Privilegiorum Apostolicorum contigerit impetrari.

Privilegia alia.

§.15. Prohibemus insuper, ut intra fines Parochiarum vestrarum nullus sine assensu Diœcesani Episcopi, & vestro, Cappellam, vel Oratorium de novo construere audeat.

§.16. Sepulturam etiam locorum vestrorum liberam esse decernimus, ut eorum devotioni, & extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati, vel interdicti sint, aut etiam publice usurarii, nullus obsistat. Salva tamen justitia illarum Ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur.

§.17. Paci quoque, & tranquillitati vestræ, paterna in posterum sollicitudine providentes, auctoritate Apostolica prohibemus, ut infra clausuras locorum, seu granciarum vestrarum, nullus rapinam, seu furtum facere, ignem apponere, sanguinem fundere, hominem temere capere, vel interficere, seu violentiam audeat exercere.

Libertates omnes, & consuetudines confirmantur.

§.18. Præterea omnes libertates, & immunitates a prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus, & aliis Archiepiscopis, Monasteriis, & locis vestris concessas, necnon libertates, & exemptiones sæcularium exactionum a Regibus, & Principibus, vel aliis Christi fidelibus rationabiliter vobis indultas, ac etiam vestras antiquas, & rationabiles consuetudines, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti Privilegio communimus.

Clausulæ.

§.19. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, Eremum, Monasteria, Ecclesias, & loca prædicta temere perturbare, aut eorum possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare. Sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione, aut substentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva Sedis Apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, sæcularisve persona hanc nostræ Constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo, tertioque commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui careat dignitate: reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a Sacratissimo Corpore, & Sanguine Dei, & Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ subjaceat ultioni.

§.20. Cunctis autem, qui eisdem locis sua jura servare voluerint, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus, & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Dat. die 23. Julii 1258. Pont. An. IV.

Datum Viterbii per manum Magistri Jordani S. R. E. Vice-Cancellarii, & Notarii, decimo Kal. Augusti, indictione prima, Incarnationis Dominicæ Anno millesimo ducentesimo quinquagesimo octavo, Pontificatus vero Domini Alexandri Papæ Quarti, Anno quarto.

XLV.

Ex Tabulario Ecclesiæ hujus edidit Vghell. Ital. Sac. Tom. I.

Testimonium Alexandri PP. Castrum Acuti pleno jure ad Anagninam Ecclesiam pertinere.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

EX assumpto Apostolatus officio ad universas prospicientes Ecclesias, in eo præcipue debemus vigilantis sollicitudinis adhibere studium circa eas, ut cum Domini adjutorio ipsas in salubri statu regamus, & prospera earum jura opportuno ad hoc impenso munimine integra conservemus, ad vitanda pericula, quæ in iis eisdem ingruere possent Ecclesiis, necessaria remedia prævidentes. Hanc inter alias Ecclesias Anagninam nostræ quidem tutricem adolescentiæ, ac magistram affectu nimirum diligimus speciali, & dulcedinis uberum memores merito vehementer accendimur, ut ipsius honorem, & commodum attentius procuremus. Ibi enim bases sumpsimus nostri status, ibi nostræ provectionis exordia pullularunt, ipsa profectibus nostris dedit initium, ipsa ut mater nostra suis beneficiis pueritiam educavit, & ad salutaria documenta, Ecclesiasticis erudivit: illi nos, & in annis teneris, & per incrementa firmioris ætatis sedulum impendimus famulatum, & ab illius procedentes gremio potiorum ministeriorum subivimus onera, de quibus postmodum in subIimiores honores nostri rapuere præcelsi; Quare convenit, ut pro ejus indemnitate propensius, & instantius vigilemus. Quia igitur in ipsa Ecclesia, cujus Canonicus fuimus, diu continuam residentiam fecimus, & in suis obsequiis longa decurrimus tempora, & explevimus plures annos, plene utique novimus jura, munimenta super ipsius pertinentiis manifesta sunt nobis, & de suis rationibus plenariam certitudinem obtinemus, sicut qui vidimus, & pertractavimus, & qui curæ hujus plurimum extitimus studiosi, certificati nihilominus ex dictis sinceris, & puris assertionibus antiquorum. Unde quia veraciter, & pro certo scimus, & tamquam de re omnino notoria, & evidentissima plane constat nobis, quod Castrum Acuti Anagninæ Diœcesis jamdudum ab eadem Ecclesia quondam Ildicio Judici Civi Anagnino, & ejus successoribus, vel hæredibus, seu posteris usque in tertiam generationem sub certo tenore locatum, ad Ecclesiam ipsam pleno jure pertinet, & sui juris, & proprietatis exiftit, ac ad eam, sive sæculare ipsius Castri dominium, omnisque illius jurisdictio plene spectat. Nos ne de hoc ambigi possit in posterum, ne super eodem Castro calumniam, aut molestiam aliquo tempore prædicta Ecclesia patiatur, dicimus, assecuramus, & firmiter attestamur, quod præfatum Castrum Acuti, cum omnibus juribus, & pertinentiis suis, ejusque proprietas, dominium, & jurisdictio integre, ut præmissum est, ad Ecclesiam pertinet memoratam, & ad firmam, & plenam hujus rei certitudinem, ac ad efficacem cauthelam, perpetuamque memoriam præsentes testimoniales, quod super has litteras eidem Ecclesiæ de Apostolica providentia exhibemus, statuimusque itaque auctoritate Apostolica, ut hæ litteræ vim, robur, ac vigorem, & valorem legitimarum, & sufficientium probationum per omnia prorsus obtineant. Ita quod de hac re tam in judicio, quam extra judicium, etiam si nulla instrumenta, seu documenta super hoc apparuerint. Solis eisdem litteris firmiter absque ulla dubitatione credatur, ipsæque de hoc cunctis omnimodam certitudinem tribuant, ut faciant plenam fidem.

Anagninæ Ecclesiæ de Alexandro in minoribus agente merita.

Castrum Acuti quomodo ab Anagnina alienatum Ecclesia.

Ad eam pleno jure spectare declaratur.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostræ concessionis paginam infringere &c.

Datum Viterbii sexto Idus Septembris, Pontificatus nostri anno quarto.

Dat. die 8. Septem. 1258 Pontific. Anno IV.

XLVI.

Declaratio quorumdam dubiorum concernentium causam fidei Catholicæ, & pœnas hæreticorum, eorumque complicum, & fautorum.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Fratribus Ordinis Minorum, Inquisitoribus hæreticæ pravitatis in administratione Sancti Francisci, præsentibus, ac futuris, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

QUod super nonnullis quæstionum articulis, in quibus causa fidei tangitur, nos consulere voluistis, sollicitudinis vestræ prudentiam in Domino commendamus.

§.1. Primus igitur vestræ consultationis articulus continebat, utrum dici debeat relapsus in hæresim, qui lapsus est in eam post abjurationem ipsius, in qua non invenitur antea commisisse; cum secundum proprietatem verborum non videatur relapsus, qui non fuerat ante lapsus? Ad quod taliter respondemus, quod talis, si tamquam accusatus, vel suspectus de hæresi eam in judicio abjuravit, & postea committat in ipsa, censeri debet quadam juris fictione relapsus, licet ante abjurationem suam plene probatum non fuerit crimen hæresis contra ipsum, dummodo hujusmodi prius orta suspicio, violenta fuerit, & certis, ac veris indiciis comprobata. Si vero levis, & modica, quamquam ex hoc sit gravius puniendus, relapsorum tamen in hæresim non debet pœna puniri, ex quo præsumi non potest verisimiliter ante lapsus in eam.

Relapsus in hæresim quis dicatur.

§.2. Quæsivistis etiam circa idem, si is qui hæresim abjuravit, & per solam inexcusabilem receptionem, vel receptationem, aut deductionem, seu associationem, vel visitationem hæreticorum, sive dationem, vel missionem munerum, aut etiam alias in favorem eorum, qui excusari non possit, sine adoratione tamen (ut verbis vestris utamur) lapsus est postmodum, propter hoc debeat judicari relapsus: Et quidem si legitime constitit, vel etiam nunc constaret, quod tales ante hujusmodi abjurationem in hæresi commisissent, non est dubium eos per hoc fuisse relapsos: quia tunc dubitari non debet, ex approbati a se prius erroris consequentia, id fecisse.

Etiam qui post abjurationem fivet hæretic s.

§.3. Præterea nonnulli talium, ut proponitis, jurant coram Inquisitoribus tam de se, quam de

de aliis super facto hæresis veritatem dicere, sed perjurant, non odio tamen vel pretio, sed timore sui potius, & suorum; corrigunt autem se postmodum super iis contra se, ac alios suos complices deponendo. Cum itaque perjurus secundum jura, etiam post pœnitentiam in criminalibus a testimonio repellatur hinc quæritur, utrum contra illos suos complices sit per testimonia talium procedendum? Super quo taliter respondemus, quod cum crimen hujusmodi sit exceptum, si ex manifestis indiciis apparuerit, tales non animi levitate, aut odii fomite ductos, seu corruptos pecunia, sed zelo fidei tamquam pœnitentes propriæ culpæ, asserere quod talia prius tacuerant, & velint in hoc errorem suum corrigere, ac alios nominare, stari debet in favorem fidei, nisi aliud obsisteret, attestationibus eorumdem.

Testes perjuri an in fidei causis admittendi.

§.4. Ad illud autem quod quæritur, utrum ad Inquisitores hæresis pertineat de divinationibus, & sortilegiis, quæ contra aliquos sibi denunciantur cognoscere, ac punire talia exercentes? brevibus respondetur, quod cum negotium fidei, quod summe privilegiatum existit, per occupationes alias non debeat impediri, Inquisitores ipsi de iis, nisi manifeste saperent hæresim, ratione hujusmodi officii sibi commissi, se nullatenus intromittant, sed eos relinquant suis judicibus pœna debita castigandos.

An Inquisitoribus inquirendum sit de sortilegiis.

§.5. Quidam insuper (ut adiicitis) pro iis, quæ commiserunt in hæresi, astringunt se Inquisitoribus sub obligatione bonorum suorum, ad recipiendum ab eis pœnitentiam, & complendam: sed ea licet injuncta, non tamen peracta, quin potius in toto, vel in parte neglecta decedunt. Quæritur ergo, utrum Inquisitores ipsi, vel qui in eorum locum succedunt, possint ad satisfaciendum pro ipsis defunctis, hæredes, vel detentores bonorum sic decedentium coarctare? Ad quod dicimus, quod si per hujusmodi pœnitentiam, aliquod onus ad salutem proficiens impositum fuerit in bonis temporalibus exequendum, ad complementum ipsius per Inquisitores cogi debent hæredes, vel alii, ad quos bona talium cum suo onere devenerunt.

Hæredes coguntur ad complendam satisfactionem defuncti.

§.6. Injungitur etiam aliquibus ad pœnam, in pœnitentia pro hæresi, ab ipsius pestis Inquisitoribus, ut usuras restituant, ad quod obligaverant in judicio Ecclesiæ se, & sua. In quo quæritur, utrum Inquisitores ipsi, vel qui succedunt in locum eorum, ad respondendum coram se conquerentibus de usuris hujusmodi, & ad restitutionem earum, si de ipsis constiterit, possint compellere taliter pœnitentes, prout ab eis in aliis injunctis sibi pœnitentiis fieri consuevit? Ad quod respondemus, quæstionem super usuris motam, contra tales judicialiter, non debere audiri ab Inquisitoribus hæresis, nec decidi. Nolentes, quod per causas hujusmodi, offendiculum negotio fidei præparetur; eos tamen ad restitutionem usurarum, de quibus constiterit, compellere poterunt, quibus in satisfactionem pro prædicto crimine, hujusmodi restitutionem in pœnitentia injunxerunt.

De usurarum quæstionibus non cognoscendum ab Inquisitoribus.

§.7. Sunt, & alii, qui confessi sunt in judicio de hæresi coram Inquisitoribus hujusmodi pravitatis, sed antequam eis injungeretur pœnitentia, decesserunt. Super quo quæritur si hæredes talium compelli possint ab Inquisitoribus, ut ad ipsorum arbitrium satisfaciant pro defunctis? præcipue cum iidem dum viverent, ad faciendam pœnitentiam quam Inquisitores eis vellent injungere, bona sua Inquisitoribus obligarint. Cui quæstioni sic duximus respondendum, quod postquam tales non decesserunt hæretici, sed reincorporati potius Ecclesiæ unitati, non videmus quod eis post mortem, vel eorum hæredibus, qui ad successionem talium admittuntur, sit satisfactio pro extincto jam crimine injungenda. In eo vero casu, in quo hæredes hujusmodi ad successionem non deberent ob culpam sui auctoris admitti; non obstante quod auctoribus ipsis viventibus hoc non fuerit intercedente ipsorum morte per sententiam declaratum, ad confiscationem bonorum post mortem nihilominus procedatur.

Hæredes non cogendi ad pœnitentias defuncto non injunctas.

§.8. Adjecistis præterea, negotium, seu officium Inquisitionis contra hereticos dilecto filio Priori Fratrum Prædicatorum Parisien. a Sede Apostolica fuisse sub ea forma commissum, ut idem super hoc posset inquirere, tam per se, quam per alios, quos ad hoc idoneos reputaret: in quo quæritur, utrum tales delegati existant, & quid possint etiam sic electi. Super quo taliter duximus ordinandum, quod idem Prior possit tres, vel quatuor idoneos ad hoc opus assumere, qui parem cum ipso habeant potestatem, & amovere illos, ac ipsorum loco alios substituere, quotiescumque viderit expedire. Ipsi tamen Priori, & aliis sic assumptis committendi dumtaxat citationes, & examinationes testium, cum de hujusmodi crimine, ac circumstantiis ejus inquiritur, ac denunciationes sententiarum, quas super iis contra quoslibet contigerit ferri, & iis similia faciendi conceditur ab eadem Sede facultas.

Facultas inquirendi per se, vel per alium quomodo intelligenda.

§.9. Quæstioni vero qua quæritur, utrum constitutus in sacris, deprehensus in hæresi, & propter hoc immurandus perpetuo, prius sit ab ordinibus a suo Episcopo degradandus, antequam tradatur hujusmodi pœnitentiæ? Respondemus, quod talis, qui est perperuo immurandus, prius debet a suis ordinibus degradari.

Clericus perpetuo immurandus degradatur.

§.10. Nonnulli quoque Clerici, & quod est deterius, Sacerdotes, prætextu pecuniæ, vel alicujus servitii temporalis, inveniuntur aliquando Inquisitionis impedire negotium, instruendo citatos hæreticorum credentes de celanda veritate, falsitate dicenda, vel eos indebite liberando. De quibus quæritur utrum Inquisitores possint tales capere, ac etiam retinere? aut quod sic accepta restituant, coarctare? Dubium itaque non videtur, quod ii, quos constat exercere præmissa, ea faciunt in favorem hæreticæ pravitatis. Quare possunt a talibus per Inquisitores compesci, & pœna debita castigari, tam per captionem personarum, quam etiam alias, prout culpa exegerit delinquentis.

Instruentes citatos ab Inquisitoribus ad celandam veritatem puniendi.

§.11. Quod autem postmodum quærebatur, quomodo essent puniendi Religiosi, qui inveniuntur in hæresim deliquisse? cum sæculares peccantes in simili casu immurationis, vel alia pœna plectantur. Ejus solutio satis patet, cum certum sit, tales in hoc, & in consimilibus delinquentes, gravius etiam sæcularibus puniendos.

Religiosi gravius sæcularibus puniendi.

§.12. Frequenter etiam vobis ab Apostolica Sede committitur, ut tam hæreticos, credentes, rece-

receptatores, fautores, & defensores eorum, quam ipsorum filios & nepotes, ac illos etiam, qui prædictorum interventu, vel gratia tale essent adepti, vel assequerentur in posterum, privandi personatibus, dignitatibus, & honoribus quibuscumque, ac beneficiis Ecclesiasticis, & officiis publicis, de Diœcesanorum, vel eis absentibus Vicariorum suorum consilio, habeatis liberam facultatem, quod qualiter intelligi debeat, petivistis ejusdem Sedis oraculo declarari. Hoc sane de filiis, & nepotibus illorum, credentium, & aliorum hujusmodi, qui modo tales esse probantur, intelligendum esse videtur, non autem illorum, quos emendatos constiterit, & pro culpa hujusmodi ad mandatum Ecclesiæ pœnitentiam recepisse, quam ipsi, vel jam perfecerunt, vel humiliter prosecutioni ejus insistunt, vel parati fuerunt, dum viverent, ad recipiendam eamdem. Diœcesani quoque in privandis talibus sunt generaliter requirendi, nisi forsan constaret legitime, quod iidem scienter eis beneficia contulissent, tunc enim eos in iis requirendos esse non credimus, sed potius a suo Judice puniendos.

Declaratio circa pœnas fautorum hæreticorum, & eorumdem filiorum.

§.13. Vos igitur hæc, & alia contingentia in hac parte, commissum vobis officium, sic prudenter, & fideliter exequi procuretis, sic ad ea pure propter Deum, cujus causam geritis, vestra feratur intentio, quod labor vester vobis ad vitæ prœmium, & aliis ad salutem, quæ solum in talibus quæritur, proficiat animarum.

Hæc omnia prudenter adimplenda.

Datum Viterbii quinto Kalendas Octobris Pontificatus Nostri Anno quarto.

Dat. die 27. Septem. 1258 Pont. An. IV.

XLVII.

Infirmi, qui sanæ mentis hæreticorum consolamentum petunt, non excusantur eo quod tempore receptæ consolationis, sanæ mentis non essent, eorumque familiares super hoc in testes non admittendi.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Fratribus Ordinis Fratrum Minorum Inquisitoribus hæreticæ pravitatis in administratione S. Francisci, præsentibus, & futuris, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

EX parte vestra fuit propositum coram nobis, quod nonnulli de partibus, ubi vobis contra hæreticos Inquisitionis officium est commissum, in mortis articulo constituti, salutis remedium abhorrentes, Consolatos hæreticos ad se introduci faciunt, & ab eis per impositionem manus, desolationis suæ consolationem accipiunt, secundum pessimam consuetudinem eorumdem. Sed filii, & hæredes sic decedentium propter hoc exhæredari timentes, ac volentes ob id eorum malitiam excusari, proponunt se velle probare per testes, quod iidem, quando recipiebant consolationem hujusmodi, loquelam amiserant, & erant alienati a mente: cum moris sit apud eos (ut dicitur) quod nullum taliter consolentur, qui non sit sanæ mentis, & memoriam habeat ordinatam. Quare nos consulere voluistis, utrum debeant tales probationes admitti.

§.1. Nos igitur consultationi vestræ taliter respondemus, ut si legitime constiterit, quod prædicti dum sanæ mentis essent, petierint hæreticos Consolatos, sicque viam fuerint universæ carnis ingressi, licet consolationem hujusmodi, imo verius desolationem, non sanæ mentis effecti, vel post perditam jam loquelam suscepisse dicantur, nulla super hoc probatio admittatur, cum in nullo sic decedentes debeant propterea relevari. In dubio vero admitti poterit, non tamen Uxores, filii, seu familiares, aut de suis aliqui, ad hoc probandum recipiantur in testimonium, sed alii testes idonei, & specialiter fidei zelatores, cum contra tales sit non modicum præsumendum: sitque in talibus propter fidei privilegium, cum multa cauthela, summaque diligentia præ cæteris negotiis, procedendum.

Datum Anagniæ Idibus Novembris, Pontificatus Nostri Anno quarto.

Dat. die 13. Novem. 1258 Pont. An. IV.

XLVIII.

De cautione recipienda ab Hæreticis conversis, & eorum fautoribus. Statuitur insuper, ut ex pecunia ex mulctis provenienti expensæ Inquisitoribus ministrentur per Episcopos.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Fratribus Ordinis Minorum Inquisitoribus hæreticæ pravitatis in administratione Sancti Francisci, tam præsentibus, quam futuris, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

§.1. SUper extirpatione hæreticæ pravitatis, hoc a vobis in locis in quibus contra hæreticos, vobis Inquisitionis officium est commissum, statuimus observandum, ut hæreticis, credentibus, fautoribus, receptatoribus, & defensoribus hæreticorum ipsorum, ad mandatum Ecclesiæ redeuntibus, sub certa pœna pecuniaria inter cætera, quæ injungenda fuerint, injungatis districte, quod Fidem Catholicam firmiter teneant, & ulterius hæreticis ipsis auxilium, consilium, & favorem aliquem non impendant, necnon Ecclesiæ mandatis obediant, & observent, quæ eis feceritis, vel unus vestrum occasione ipsius hæreticæ pravitatis, & ab eisdem cautio exigatur. Nos autem vobis, & singulis vestrum, cogendi per censuram Eccclesiasticam appellatione remota, tam redeuntes ipsos, quam & defensores, si oportuerit, eorumdem, ad præstationem, vel solutionem hujusmodi pœnæ, ad quam se obligaverint, si quod absit, in dictam pœnam inciderint, plenam concedimus auctoritate præsentium facultatem.

Primum caput.

§.2. Pecunia vero, quæ de hujusmodi pœnis, vel ex tertia parte mulctarum, vel condemnationum exigendarum a quibuslibet personis, & locis, seu bonorum apprehendendorum occasione hæresis, vel hæreticorum, secundum tenorem Constitutionum nostrarum (quas in eosdem hæreticos, fautores eorum, & alios promulgatas, in Capitularibus Civitatum, & locorum aliorum conscribi mandavimus) forte pervenerit, penes tres viros fide probatos a vobis, & a Diœcesano, vel ejusdem Vicario, si idem præsens non fuerit, eligendos, deponatur fideliter

Caput alterum.

liter conservanda, & de illa vobis, & singulis vestrum necessariæ ad prosecutionem negotii contra hæreticos expensæ sine difficultate aliqua de ipsius Diœcesani consilio ministrentur, & eidem Diœcesano de iis, quæ expendi contigerit, rationis plenariæ fidelis computatio exponatur.

Dat. die 13. Nov. 1258. Pont. An. IV. Datum Anagniæ idibus Novembris Pontificatus Nostri Anno quarto.

Sequitur alia Constitutio super pœnarum exactione.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Fratribus de Ordine Minorum, Inquisitoribus hæreticæ pravitatis in administratione B. Francisci, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Nonnullis pro pœnis sibi injunctis fidejussorias cautiones præstantibus. §. 1. Ad audientiam nostram pervenit, quod nonnulli de administratione B. Francisci, notati & suspecti de hæretica pravitate, ac fautores & receptatores hæreticorum, ad mandatum Ecclesiæ redeuntes, interdum se obligant sub certis pœnis ad parendum mandatis Ecclesiæ, & super hoc præstant vobis fidejussorias cautiones, quorum nonnulli mandatis, quæ ipsis facitis, parere recusant.

Exigi statuit hujusmodi cautiones. §. 2. Quia vero nostri decet appositione consilii super hoc salubriter providere, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus tales, & fidejussores eorum, quod mandatis factis eis per vos, & faciendis pareant, monitione præmissa per impositionem, & exactionem pœnarum, ad quæ se obligant, & etiam per censuram Ecclesiasticam appellatione remota cogatis: invocato ad hoc si opus fuerit auxilio brachii sæcularis.

Dat. die 23. Jan. 1260. Pont. An. VI. Datum Anagniæ decimo Kalendas Februarii, Pontificatus Nostri Anno sexto.

XLIX.

Quod Prælati Ecclesiastici, Rectores sæculares, & alii, faveant Inquisitoribus hæreticæ pravitatis, in negotio Fidei exequendo.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus fratribus Archiepiscopis, & dilectis filiis Electis, Abbatibus, Prioribus, Ministris, Guardianis, & aliis Ecclesiarum Prælatis, & Rectoribus, necnon & universo Clero, tam Religiosis cujuscumque Professionis, & Ordinis, quam Sæcularibus, in Ducatu Spoletano constitutis, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Cum erescerет hæretica pravitas, missos a se ait Minoritas, qui de ea inquirant. §. 1. Exortis in agro Fidei Christianæ per partes Italiæ abundantius solito hæreticæ pravitatis zizaniis, seminante illa, per temporis impacati malitiam, homine inimico, Sedes Apostolica ejus caput Fidei, & magistra, volens circa zizaniorum extirpationem hujusmodi, per aliquos de Fratribus Ordinis Minorum, partes suæ sollicitudinis adimpleri, dilecto filio . . . . . Ministro Provinciali ejusdem Ordinis, in administratione Sancti Francisci mandavit, ut ipse duos ex Fratribus suis viros, zelum habentes Christianæ Fidei, & opere, ac sermone potentes, assumeret, eisque in partibus vestris, Inquisitionis officium contra hæreticos, eorumque fautores, & complices injungere procuraret.

§. 2. Nos itaque Christi Nomen in populo exaltari gaudentes, ac fidei ejus massam ab omni, per quod infici valeat, emundari, totis affectibus cupientes, Universitatem vestram rogamus, monemus, & hortamur attente, per Apostolica vobis scripta mandantes, quatenus attendentes prudenter, quod Inquisitores hujusmodi a prædicto deputati Ministro pro defensione ipsius Fidei, & cum salute fidelium laborantes, & periculis personas proprias salubriter exponentes, nequeunt ad omnia, quæ tanto expediunt negotio, sufficere per seipsos, eisdem, & aliis, si quos ad hoc ex ipsius Fratribus contigerit deputari, in prædicto exequendo negotio efficaciter assistatis, opportunum sibi consilium, favorem, & auxilium impendendo, ita quod exinde vestræ fidei sinceritas merito valeat commendari, nec contingat Dei opus periculose per vestram negligentiam, vel incuriam intermitti, quas proculdubio, præter id quod horrendis notaret maculis infamia negligentes, ultrix omnis inobedientiæ, ac negligentiæ Apostolica severitas acri percelleret disciplina. Omnes itaque hortatur, ut eisdem præsto sint.

Datum Anagniæ decimoseptimo Kalendas Decembris, Pontificatus nostri anno quarto.

L.

Indulgentiæ pro Inquisitoribus hæreticæ pravitatis, eorumque Notariis, sociis, & fautoribus, ac pro omnibus in prosecutione negotii Fidei decedentibus.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Fratribus Ordinis Fratrum Minorum Inquisitoribus hæreticæ pravitatis in administratione S. Francisci præsentibus, & futuris, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium. Firmissime teneat vestra prudentia, & nullatenus dubitet, quod Deus indulgentiarum, & Pater misericordiæ, considerans merita singulorum, contentus nostris indulgentiis non existit, quin benefacientibus gratiam potiorem indulgeat, & gloriam superaddat, ad quas per fructum boni operis promerendas, fideles Christi frequenter, & libenter nostris remissionibus invitamus. Cum itaque vos propter Deum in negotio Fidei laborantes, hujusmodi salutaribus præmiis deceat recreari;

Indulgentiarum concessio. §. 1. Nos vobis vere pœnitentibus, & confessis, de Omnipotentis Dei misericordia, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, plenam concedimus veniam peccatorum. Sociis autem Ordinis vestri Fratribus, & Notariis vestris, qui una vobiscum in prosecutione hujusmodi negotii laborabunt, & aliis, qui ad impugnandum hæreticos, credentes, receptatores, fautores, & defensores eorum, vobis ex animo auxilium præstiterint, vel favorem, tres annos de injuncta sibi pœnitentia relaxamus. Et si qui ex eis in prosequutione hujus-

hujusmodi negotii forte decesserint, eis peccatorum omnium, de quibus corde contriti, ac ore confessi fuerint, plenam veniam indulgemus.

Dat. die 15. Septem. 1259 Pont. An. V. Datum Anagniæ decimoseptimo Kalendas Octobris, Pontificatus nostri anno quinto.

L I.

Inquisitorum hæreticæ pravitatis facultas, cogendi quoscumque Magistratus, & Officiales, ad exequendum eorum sententias.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Fratribus de Ordine Minorum, Inquisitoribus hæreticæ pravitatis in Provincia Beati Francisci, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

AD audientiam nostram pervenit, quod Potestates, Rectores, Judices, Antiani, Officiales, Consilia, & Communitates, quorumdam Castrorum, Locorum, & Civitatum Provinciæ Beati Francisci, in qua inquisitio contra hereticos vobis a Sede Apostolica est commissa circa executiones sententiarum, quas contra notatos suspectos de hæretica pravitate, credentes, fautores, & receptatores eorum profertis a vobis super hoc requisiti, se interdum reddunt difficiles, & etiam negligentes. Nos itaque volentes, quod negotium Inquisitionis hujusmodi salutarem consequatur effectum, circa ea intendimus animo vigilanti, per quæ submotis quibuslibet obstaculis, prædictum negotium, Deo propitio, de bono in melius dirigatur. (Causæ ferendæ legis.)

§. 1. Quocirca Universitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus Potestates, Rectores, Judices, Antianos, Officiales quocumque nomine censeantur, Consilia, & Communitates prædictas, quod hujusmodi sententias a vobis latas, & ferendas, etiam sublato cujuslibet dilationis, & difficultatis obstaculo, executioni demandent, monitione præmissa per excommunicationis in personas Potestatum, Rectorum, Judicum, Antianorum, Officialium, & Consiliariorum, ac privationis ab officiis: & in Civitates, Castra, & Loca hujusmodi, interdicti sententias, appellatione remota cogatis. (Statutum, de quo in Rubrica.)

§. 2. Non obstante aliqua indulgentia Sedis Apostolicæ, de qua, cujusque tenore, oporteat in nostris litteris plenam, & expressam mentionem fieri, & per quam effectus præsentium impediri valeat, vel differri. (Obstantium derogatio.)

Dat. de 20. Janu. 1260. Pont. An. VI. Datum Anagniæ decimotertio Kalendas Februarii, Pontificatus nostri anno sexto.

L II.

Inquisitorum hæreticæ pravitatis auctoritas, compellendi quoscumque ad sibi exhibendum scripturas, & instrumenta spectantia ad Officium sanctæ Inquisitionis, & convocandi Clerum, & Populum adversus hæreticos, & eorum fautores.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis . . . . . Fratribus de Ordine Minorum, Inquisitoribus hæreticæ pravitatis in administratione Sancti Francisci, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

CUpientes, ut Inquisitionis negotium contra hæreticam pravitatem sollicitudini vestræ commissum, ad Dei gloriam & augmentum Fidei Catholicæ, in nostris manibus feliciter prosperetur; compellendi appellatione remota per Censuram Ecclesiasticam, per vos, vel per alios, quos ad hoc idoneos vos, vel alter vestrum duxeritis eligendos, omnes illos, qui scripta, vel instrumenta Inquisitionis, vel ad ejus officium pertinentia, per quoscumque hactenus facta, ac etiam facienda contra hæreticos, credentes, receptatores, fautores, seu defensores eorum habent, vel habuerint, ut ea sine cujuslibet difficultatis, seu dilationis dispendio, vobis, vel alteri vestrum exhibeant. (Facultas compellendi omnes habentes scripturas spectantes ad Inquisitionem.)

§ 1. Necnon absolvendi a sententia excommunicationis omnes illos, qui dimissa hæreticorum perfidia, ad unitatem Catholicæ Fidei, libere, ac humiliter redire voluerint, & credentes, receptatores, fautores, ac defensores eorum, ac etiam reconciliandi eos Ecclesiæ, a qua noscuntur diabolica suggestione præcisi. (Absolvendique redeuntes ad Fidem;)

§. 2. Convocandique Clerum, & Populum Civitatum, Castrorum, aliorumque locorum contra tales: ita ut in ferendis sententiis contra ipsos possitis peritos, & discretos, prout expedierit, advocare. (Convocandi Clerum, & Populum;)

§. 3. Dandi quoque omnibus accedentibus ad vocationem hujusmodi, auctoritate nostra, quadraginta dierum indulgentiam. (Indulgentias elargiendi.)

§. 4. Procedendi etiam contra illos, quos in dicta Provincia commisisse constiterit, licet ad alias partes se duxerint transferendos: necnon, & ut in eodem negotio summarie, absque judiciorum, & advocatorum strepitu procedere valeatis, auctoritate præsentium vobis, & cuilibet vestrum concedimus facultatem. Contradictores per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita compescendo. (Et summarie contra omnes procedendi:)

§. 5. Non obstantibus si aliquibus sit indultum ab eadem Sede, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas, nisi plenam, & expressam, vel de verbo ad verbum fecerint mentionem: & Constitutione de duabus dietis edita in Concilio Generali. (Quibuscumque non obstantibus.)

Datum Anagniæ quarto nonas Martii, Pontificatus nostri anno sexto. (Dat. die 4. Martii 1260. Pont. An. VI.)

LIII.

Prælati, Ecclesiastici, & alii omnes Clerici quomodolibet exempti, statim requisiti, provideant inquisitoribus, eorumque sociis, de salvo conductu.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis, Episcopis, & dilectis filiis Abbatibus, Prioribus, Archidiaconis, Archipresbyteris, Præpositis, Plebanis, & aliis Ecclesiarum Prælatis, & Clericis Religiosis, & Sæcularibus, tam exemptis, quam non exemptis per Provinciam Romanam, quæ continet Urbem cum suo districtu, Patrimonium Beati Petri in Thuscia, Sabinam, Reate cum sua Diœces. Campaniam, & Maritimam, constitutis, ad quos litteræ istæ pervenerint, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

AD extirpandam de partibus vestris hæreticam pravitatem totis affectibus intendentes, inquisitionem faciendam in illis partibus contra respersos hujusmodi pravitate, dilecto filio Fratri Andreæ de Ordine Minorum, duximus committendam.

§.1. Ut igitur idem Frater vestro fultus præsidio, in commisso sibi negotio Inquisitionis, Deo propitio valeat prosperari, Universitatem vestram rogamus, & hortamur attente, in virtute obedientiæ, ac sub pœna excommunicationis per Apostolica vobis scripta præcipiendo mandantes, quatenus vos universi, & singuli, dicto Fratri Andreæ, & sociis ejus, de securo conductu, quotiescumque vos super hoc duxerint requirendos, liberaliter, ac sine dilatione, de loco ad locum providere curetis: preces nostras, & præceptum taliter impleturi, ut pateat per effectum operis, quod sitis Orthodoxæ Fidei zelatores, nosque devotionem vestram possimus exinde merito commendare.

Dat. die 15. Martii 1260. Pont. An. VI. Datum Anagniæ Idibus Martii, Pontificatus nostri anno sexto.

LIV.

Ex Regest. Vatic. Declaratio illorum, quæ a Clero Urbis servari debent in Processione, quæ fit ad Basilicam Sancti Petri die festo Sancti Marci.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Rectoribus Romanæ Fraternitatis, & Clero Urbis, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium. JUrgia litium, quibus turbatur in Clero nonnunquam unanimitas Ecclesiasticæ unitatis, libenter Apostolicæ Sedis cura studiosa dissolvit, eaque veluti pestiferos charitatis fraternæ languores, sanæ pacis consilio medicatur, ut in obsequiis munerum divinorum, quæ oportet ordinabiliter, suaviterque disponi, contentionis zelus sinceritatem non inficiat, Ministrorum, & Ministerii ordinem dissensionis tumultuatio non corrumpat. Ubique sane super hoc vigilantiæ nostræ desudare debet attentio, & quantum posse sinit humana fragilitas procurare, ut in tranquillitate concordiæ Patri luminum devota Sacerdotalis Militiæ agmina famulentur. Super vos autem tanto instantius hæc sollicitudo nos urget, quanto propinquius vos affectioni nostræ, curæque subnectit injunctum nobis officium Apostolicæ servitutis, quantoque singularius Ecclesiasticorum oculi ex omnibus partibus suis deberent mores vestros, velut quædam salutaris conditionis exemplaria intueri. Sane dudum inter vos ex parte una, & dilectos filios Capitulum Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, ex altera super Crucibus, Insigniis, & Uexillis portandis ad eamdem Basilicam in Processione, quæ in festo Sancti Marci fieri consuevit, & denariis, qui Ecclesiis, Monasteriis, & Cappellis vestris pro salario, quod Presbyterium dicitur vulgariter, exhibentur, quæstione suborta, & super hoc nonnullis testibus, hinc inde coram deputato a nobis Auditore productis per depositiones eorumdem testium, non potuit plene de partium intentione liquere. Verum quia hujusmodi controversia, quæ aliis ponere scandalum, & disceptantium lædere poterat charitatem, est potius, prout nobis videtur, providentiæ consilio, quam judicio dirimenda. Dignum fuit, & congruum, ut de Sede Apostolica pro causa, quæ quodammodo respicit prædicti Apostolorum Principis Regni Cœlestis clavigeri interesse, potestativus reconciliationis sermo in medias partes vestri dissidii prosiliret, & per eum contentionis vestræ murmura perpetuæ pacis silentio promerentur. Provida igitur deliberatione decernimus, & irrefragabili Constitutione sancimus, ut Canonici, tam Sæculares, quam Regulares, & Monachi omnium Parochialium Ecclesiarum, cum Crucibus, & aliis Insigniis consuetis, Ecclesiarum vero Presbyterorum, & Diaconorum Cardinalium, & Monasteriorum cum Crucibus propriis, & Vexillis, Archipresbyteralium autem Ecclesiarum, Prioratuum, & Cappellarum exemptarum, & omnium aliarum, quæ duodecim denarios, vel plures pro hujusmodi salario recipiunt, cum propriis omnino Crucibus argenteis, aureis, vel aliis quas habent, & cum Vexillis si habent, & portare consueverunt. Clerici quoque aliarum Cappellarum, quarum singulæ tantum octo denarios pro eodem salario recipiunt, vel cum propriis Crucibus, & Vexillis, vel cum alienis etiam, sicut fuit hactenus consuetum, induti vestimentis sericis, aut superpelliciis, sive coctis in eodem festo vadant processionaliter annuatim ad Basilicam supradictam recepturi salarium, vel Presbyterium consuetum, quod eis per Canonicos ejusdem Basilicæ, & unum de familiaribus nostris volumus exhiberi. Alii autem Monachi, Fratres Minores, Prædicatores, & Heremitæ, ac Religiosi alii cujuscumque Ordinis, cum Crucibus in eodem festo processionaliter vadant ad Basilicam memoratam. Quicumque vero fraude, seu malitia contra hujusmodi nostram Constitutionem venire, aut facere, seu ipsam violare præsumpserit, eo ipso sententiam excommunicationis incurrat a qua, nonnisi per Romanum Pontificem, vel eum cui hoc specialiter commiserit, absolvatur.

Inter Capitulum S. Petri, & Rom. Fraternitatem super nonnullis suborta quæstio.

De Vexillis, Crucibus, aliisque insigniis.

De denariis recipiendis.

De Crucibus per Ordines Regulares ferendis.

Nulli ergo omnino hominum &c.

Datum Anagniæ duodecimo Kalend. Maji Pontificatus nostri Anno sexto. Dat. die 20. Aprilis 1260. Pont. An. VI.

Quod

LV.

Quod Inquisitores hæreticæ pravitatis, bona Hæreticorum confiscata distrahant, & pretium ad opus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ conservent.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Fratribus Andreæ, Gentili, & Bartholomæo Ordinis Minorum, & aliis Inquisitoribus hæreticæ pravitatis in Romana Provincia, & administratione B. Francisci, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Discretioni vestræ, de qua plenam in Domino fiduciam obtinemus, vendendi, ac distrahendi libere bona Hæreticorum, eorumque fautorum, credentium receptatorum, & defensorum, publicata jam, seu confiscata, & in posterum publicanda, & confiscanda, prout commisso vobis Fidei negotio expedire videritis, ita quod eorum pretium ad opus Romanæ Ecclesiæ conservetur, necnon, & contradictores super hoc, per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita compescendi, plenam, & liberam concedimus auctoritate præsentium facultatem.

Dat. die 24. Septem. 1260 Pontific. Anno VI.

Datum Genuæ octavo Kalendas Octobris Pontificatus nostri anno sexto.

LVI.

Inquisitores hæreticæ pravitatis, procedere possint in causis Fidei, contra quoscumque etiam exemptos, eligereque Notarios etiam regulares, qui in sæculo Notarii fuerunt.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Fratribus Ordinis Prædicatorum, Inquisitoribus hæreticæ pravitatis in Lombardia, Marchia Januensi, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Facultas procedendi contra quoscumque etiam exemptos.

Ne commissæ vobis contra hæreticos Inquisitionis officium, quocumque contingat obice præpediri, vobis, & singulis vestrum, præsentium auctoritate concedimus, ut non obstantibus aliquibus privilegiis, vel indulgentiis, quibuscumque personis, cujusvis conditionis, dignitatis, vel gradus Religionis, aut Ordinis, & præsertim Cistercien. Prædicatorum, Minorum, seu Eremitarum, sive Communitatibus, vel Universitatibus Civitatum locorum, specialiter, vel generaliter, sub quacumque verborum expressione, vel forma ab Apostolica Sede concessis, vel amodo concedendis, etiam si dicatur in illis, quod eis per aliquas litteras, totum de verbo ad verbum tenorem non continentes, privilegiorum, vel indulgentiarum ipsarum nequeat derogari, maxime quod illi excommunicari, vel ipsorum Terræ supponi non possint Ecclesiastico interdicto: aut quod prædictorum, vel aliorum quorumlibet Ordinum Fratres, ad executiones negotiorum, aut ad citationes quorumlibet, sive denunciationes sententiarum, excommunicationis, suspensionis, vel interdicti, auctoritate litterarum Apostolicarum minime cogi possint, nisi de ipsorum Ordinibus, & privilegiis, vel indulgentiis, eis super hoc a Sede Apostolica concessis habeatur in eisdem litteris mentio specialis: in eodem officio, & contra impedientes illud, vel in eo vobis juxta officium, & posse suum, a vobis requisitos assistere non curantes, libere juxta formam vobis per litteras nostras traditam, procedatis: cum ex hujusmodi, vel aliis privilegiis, & indulgentiis, nullum vobis in tantæ pietatis negotio, velimus obstaculum generari.

Notariosque eligendi.

Adhæc, si super his quæ circa idem officium, illudque contingentia in scriptis fuerint redigenda, tabellionum sæcularium copia forte defuerit opportuna, personis regularibus cujuscumque Ordinis, qui tabellionatus officium in sæculo habuisse noscuntur, exercendi illud in his, cum a vobis necessitate hujusmodi suadente fuerint requisiti, auctoritate nostra licentiam concedatis. Quos ad hoc constitutione canonica, vel regulari contraria nequaquam obstante, ex districto volumus jussionis nostræ præcepto teneri. Quod si nec tales habere poteritis, alios duos viros idoneos, Clericos, vel Laicos; quoties talis imminebit necessitas, assumatis: qui simul fideliter ea, quæ fuerint a vobis, vel coram vobis ex prædicto officio generali gerenda, conscribant, quorum scripta quantum ad hunc necessitatis articulum pertinet, ac si unius personæ publicæ manu confecta fuissent, inconcussam habere decernimus firmitatem. Contradictores per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita compescendo, non obstante constitutione de duabus dietis edita in Concilio generali.

Dat. die 15. Octob. 1260. Pont. An. VI.

Datum Anagniæ Idibus Octobris Pontificatus nostri anno sexto.

LVII.

Inquisitores hæreticæ pravitatis Ordinis Fratrum Prædicatorum, vel Minorum non tenentur obedire Prælatis suorum Ordinum, in concernentibus Officium Sanctæ Inquisitionis.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis universis Fratribus Prædicatorum, & Minorum Ordinum Inquisitoribus hæreticæ pravitatis, per diversas Italiæ partes a Sede Apostolica deputatis, & in posterum deputandis, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Causa dandi Privilegii.

Catholicæ Fidei negotium, quod plurimum insidet cordi nostro, in vestris prosperari manibus, ac de bono in melius procedere cupientes, ac volentes omne ab eo impedimentum omneque obstaculum removeri: præsentium vobis auctoritate mandamus, quatenus in eodem negotio, de divino, & Apostolico favore confisi, omni humano timore deposito, constanter, ac intrepide procedentes, circa extirpandam hæreticam pravitatem, tam de Lombardia, & Thuscia, quam de omnibus aliis Italiæ partibus, cum omni vigilantia omnique

nique studio laboretis. Et si forsan Magister, & Minister Generalis, aliique Priores, & Ministri Provinciales, ac Custodes, seu Guardiani aliquorum locorum vestrorum Ordinum, prætextu quorumcumque privilegiorum, seu indulgentiarum ejusdem Sedis dictis Ordinibus concessorum, aut concedendorum in posterum, vobis vel vestrum alicui, seu aliquibus injunxerint, seu quoquomodo præceperint, ad tempus vel quo ad certos articulos, certasve personas negotio supersedeatis eidem.

Privilegium. Nos vobis universis, & singulis auctoritate Apostolica districtius inhibemus, ne ipsis obedire in hac parte, vel intendere quomodolibet præsumatis, nos enim privilegia, seu indulgentias hujusmodi, quantum ad hunc articulum, tenore præsentium revocantes, omnes excommunicationis, interdicti, & suspensionis sententias, si quas in vos, vel vestrum aliquos hac occasione ferri contigerit, irritas prorsus decernimus, & inanes. Nam etsi prædicta sedes interdum Prælatis aliquibus vestrorum ordinum per suas sub certa forma committat litteras, ut ad exercendum Inquisitionis officium contra hæreticam pravitatem, aliquos suorum ordinum Fratres assumere valeant, ipsosque cum expedire viderint, amovere, ac alios subrogare; non tamen per hoc, quod ipsis ea dumtaxat de causa in hac parte committitur, quia de Fratrum suorum Ordinum idoneitate pleniorem habere notitiam præsumantur, aliqua eis super hujusmodi Inquisitionis negotio, vobis immediate a prædicta Sede commisso, & committendo, facultas, vel jurisdictio attribuitur, seu potestas.

Dat. die 11. Decem. 1260. Pon. An. VI. Datum Lateran. tertio idus Decembris Pontificatus nostri anno sexto.

URBANUS IV.

PAPA CLXXXII.

AN. DOM. MCCLXI.

JAcobus, natione Gallus, patria Trecensis antea Virdunensis Episcopus, mox Patriarcha Hierosolymitanus, & in partibus Septentrionalibus, & Orientalibus Legatus Apostolicus electus est Romanus Pontifex die 29. Augusti 1261., & die 4. sequentis Septembris coronatus est Urbani IV. nomine sumpto. Sedit in Pontificatu annos III. mensem I. dies IV. imperante in Oriente Michaele Paleologo Imperatore. Obiit Perusii die 2. Octobris 1264, & sepultus est ibidem in Ecclesia Cathedrali Sancti Laurentii. Vacavit Sedes menses fere V. *(a)*

Ency-

(a) Ut cum Martino Polono conveniam.

I.

Encyclicæ Urbani IV. de sua electione litteræ.

Ex Raynaldo ad an. 1261.

Urbanus Episcopus Servus Servorum Dei. Archiepiscopo Remensi, & Suffraganeis ejus, ac Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Decanis, Archidiaconis &c. per Remensem Provinciam constitutis.

Exordium.

O Altitudo divitiarum Sapientiæ, & scientiæ Dei, quam incomprehensibilia sunt judicia ejus, & investigabiles viæ ejus? Præcelsum quidem thronum Cœlorum continens, intuensque profundas abyssos, montium ponderans gravitatem, & amplitudinem terræ palmo concludens, summa sua sapientia recte universa disponit, ineffabili providentia rationabiliter moderatur, immensa virtute firmiter stabilit, & mira prudentia salubriter dirigit, & gubernat. In quibus omnibus est profecto plus admirandum, quam pensandum, plus laudandum, quam scrutandum, plus stupendum, quam loquendum, & plus verendum, quam diffiniendum. In horum quippe investigatione, ac discussione sensus caligat hominis, mens hebescit, succumbit ingenium, & deficit intellectus, & quo plus cura hæc intenditur, eo minus de his apprehenditur, & in majorem horum incertitudinem incidit, qui ad eorum notitiam satagit pleniorem: quia in perquirenda divinorum operum ratione temere cogitatur, vigilatur improvide, studetur inaniter, & inutiliter laboratur. Hæc divinarum actionum incomprehensibilis altitudo, humanæ revera considerationis obtundit aciem, & perspicuum intelligentiæ confundit aspectum erga cœlestia pariter, & terrena, cum viæ conditoris omnium sint adeo absconditæ, ac inexplorabiles in utrisque, quod omnino ignorantiæ nubilo celantur mortalibus, & nunquam eis claræ cognitionis lumine innotescunt.

A profunditate divini judicii petitum.

§.1. Altum igitur, & arcanum providentiæ supernæ consilium, opportuna jugiter erga fidelium Ecclesiam opportune prospiciens, mira in ipsa miro modo pro mutabilitate temporum operatur: & quia sibi Prælatorum regimen est potissime necessarium, sine quo vix subsisteret inter sæculi tempestates, circa præfectionem ipsius præsulum, & pastorum ostendit præcipue suæ sapientiæ magnitudinem, & inscrutabilis beneplacitum voluntatis, ut quæ in his sua profunda dispositione cum ratione, licet occulta, ordinat, & consumat, sint nimirum hominibus in stuporem. Hinc evenit, quod in Cathedra Pastorali, quæ diversorum substitutione Pontificum varietatem per tempora suscipit personarum, interdum senes junioribus, & juvenes aliquando senioribus præferuntur. Hinc evenit, quod ipsa nonnumquam illos, quos virtutes, & scientia magis insigniunt, nonnumquam vero minus talibus insignitos assumit. Hinc etiam evenit, quod aliquando eam hi, de quibus minus creditur, & speratur, ascendunt. Simile quocque in præeminenti Apostolorum Principis Sede contingit, quod sedentibus in ea pro tempore cursum finientibus vitæ suæ, alii juxta provisionem divinam, nutumque cœlestem ad culmen Apostolicum subrogantur, & suscitantur in Sede ipsa Sacerdotes, & Ministri fideles, qui vigilent super gregem, & juxta voluntatem Domini operentur. Digne igitur exclamatur: O supereminentia sapientiæ Dei, quam profundæ sunt cogitationes ipsius, quam sublime, & occultum ejus consilium, quam inexquisibilis sua dispensatio, & quam impenetrabilis suarum operationum abyssus?

Qualis sit divina in Pontificum electione dispositio.

§.2. Sane felicis recordationis Alexandro Papa Prædecessore nostro octavo Kalendas Junii, videlicet in festo Beati Urbani Papæ, & Martyris, de carnis nexibus liberato, & ad gloriam supernæ patriæ, sicut speramus, assumpto; ac ejus corpore post celebratas solemnes exequias in Viterbiensi Ecclesia honorifice, prout decuit, tumulato, fratres nostri Episcopi, Presbyteri, & Diaconi Cardinales mox pro eligendo successore insimul convenerunt, affectus suos erigentes ad Deum, ut generali Ecclesiæ viduatæ pastorem idoneum consueta misericordia largiretur. Invocata ergo Sancti Spiritus gratia, ut est moris, incæperunt protinus super electione Summi Pontificis diligentem habere tractatum. Et licet studiose institerint, & studuerint instanter, ut cito consequeretur tantum negotium finem bonum, ac divinam clementiam devota, & sedula supplicatione pulsaverint, ut illum, qui sibi esset acceptus, & quem apud se ad onus Apostolicæ servitutis elegerat, ac super cujus meritum considerationis suæ radius quiescebat, populo suo in rectorem celeriter concedere dignaretur, fuit tamen eorum in hoc desiderium aliquandiu moræ interventione suspensum, & ipsius consumatio negotii per alicujus temporis spatium retardata. Nam cum de summo, & universali Præsule, de Patre Patrum, de Pastore Pastorum, & Christi Vicario, ac successore præfati Apostolorum Principis ageretur, majorem utique providentiam, & ampliorem deliberationem res tam ardua requirebat.

Dies obitus Alexand. PP.

Actum a Cardinalibus de successore eligendo.

Electio retardata.

§.3. Demum autem post multam discussionem, longumque tractatum ad personam nostram, cum tunc Ecclesiæ Hierosolymitanæ gerentes regimen, pro suis negotiis apud Sedem Apostolicam moraremur, sua unanimiter corda, & animos concorditer converterunt, direxerunt vota, & firmavere consensus. Et quamvis inter eos essent, qui veluti digniores scivissent, & potuissent plenius, & laudabilius tantum officium exercere; quamquam etiam multos extra suum collegium eorum anxiæ cogitationi, & explorationi solerti mundus offerret, quibus utpote potioribus magis decuisset imponi tantæ sarcinam dignitatis; ipsi tamen nostram insufficientiam aliorum sufficientiæ prætulerunt, nos ad Summi Pontificatus apicem communiter eligentes.

Factum narrat sui electionem.

§.4. Considerantibus itaque nobis difficultatem hujusmodi officii, & laborem, ac Apostolicæ Cathedræ præcellentiam, quæ in se præsidentem sicut altiori præfert honore, sic premit onere graviori, & attendentibus imperfectionem nostram multiplicem, ac tanti ponderis molem imbecillitati nostræ penitus importabilem, concussum est intra nos nimio stupore cor nostrum, & expavimus, ac hæsitavimus vehemen-

menter, quoniam vix particulares ferre valentes vigilias ad universalem speculam vocabamur, & intolerabile Apostolici Ministerii jugum inferebatur instanter debilitatis nostræ cervici, ac meritorum suffragium non habentes angebamur, ad suscipiendas Apostoli Petri Claves, & gerendum ligandi, atque solvendi Pontificium super omnes. Verumtamen ne videremur opus divinæ providentiæ impedire, aut nolle voluntatem nostram suo beneplacito conformare, ac ne corda electorum concordia per dissensum nostrum ad discordiam verteremus, voluntatibus tandem acquievimus eorumdem, submittentes nostros impotentes humeros ad portandum: non quod de aliqua nostra virtute fiduciam habeamus, sed quia speramus in illo, qui confidentes in se non deserit, imo propitius adest eis auxiliis opportunis, qui Ecclesiam Sponsam suam de sublimi Cœli Solio intuetur misericorditer, & tuetur; ac pietatis suæ beneficiis non desinit exaltare.

Ac se nonnisi invito tantum onus suscepisse.

§.5. Vestris igitur, & aliorum suffragiis propter imperfectionem nostram plurimum indigentes, Universitatem vestram fiducialiter requirimus, & attentius exhortamur, quatenus assidua nos apud Deum intercessione juvetis, solventes pro nostro auxilio linguas in preces, & in orationes labia exercentes, humilitatem nostram sibi affectuosis supplicationibus commendando, & deprecationibus penes ipsum instando devotis, ut super nos imbrem gratiæ suæ pluat, & rorem solitæ benignitatis infundat, quod actus nostros dirigentes ad ipsum Ecclesiam suam, quam nobis committere voluit, salubriter regere, ac de universo ipsius grege, vigilantiæ nostræ credito, curam gerere debitam, sicut expedit, valeamus. Nos vero firmiter in animo gerimus vobis, & vestris Ecclesiis benignis adesse præsidiis, vestrumque profectum condignis favoribus procurare.

Omnes ut pro ipso ad Deum orent, precatur.

Datum Viterbii mense Septembris Pontificatus nostri anno primo.

Dat. mense Septem. 1261 Pont. An. I.

II.

Ex Regestro Vatic.

Approbatio Ordinis Militiæ Beatæ Mariæ Virginis Gloriosæ sub Regulari Observantia Beati Augustini.

Urbanus Episcopus Servus Servorum Dei.
Ad futuram rei memoriam.

Proemium.

§.1. SOL ille verus perpetuo fulgore coruscans, lux quidem clarissima summæ lucis, & fons luminis defectum, vel immutationem penitus nescientis, fidelium corda in hac ima, & caliginosa valle sub carnis mole degentium infusione invisibili suæ admirabilis claritatis illustrat, & sæpe nobiles, & potentes micantioribus contingens radiis, in eorum mentes lucem ingerit potiorem: per quam iidem intuitu perspicaciori sublimius contemplantes altiora liberius comprehendunt, & celsiora etiam de his subtilius eligunt, & ardentius amplectuntur: adeo quod, & ad suavem gustum, & amorem cœlestium alios suo salutari exemplo vehementer animant, & inducunt.

§.2. Hac siquidem luce profusi nobiles Viri Lodderengus de Andalo, Gruamons de Cazanimicis Cives Bononienses, Sclanca Civis Reginus, Raynerius de Adelardis Civis Mutinen. & alii plures de Civitatibus eorumdem, qui hujus sæculi spretis vanitatibus in otio dulcis contemplationis divinis perseveranter vacare laudibus ferventi spiritu appetunt; Nobis devote, ac humiliter supplicarunt, ut eis, & omnibus inclytum Christo cum ipsis cupientibus impendere famulatum aliquam certam Regulam, seu vivendi regulariter formulam specialem, sub cujus observantia salubri virtutum Domino magis placere valeant, statuere, ac condere curaremus.

A quibus hæc fuerit instituta Militia, pro qua Regulæ a Papa petitæ.

§.3. Nos itaque piis eorum supplicationibus, & salubribus desideriis favorabiliter annuentes, infrascriptam Regulam studiose compositam præfatis nobilibus, omnibusque illam profiteri, & sub ipsa divinis omnino se beneplacitis dedicare volentibus, de fratrum nostrorum consilio perpetuis temporibus observandam: quam utique Regulam appellari volumus Ordinem Militiæ Beatæ Mariæ Virginis Gloriosæ, ut qui professi fuerint hanc regulam, tamquam speciali, & perpetuo designato ordine taliter nuncupentur, videlicet Fratres Ordinis Militiæ Beatæ Mariæ Virginis Gloriosæ.

Nomen Militiæ quale Regula.

§.4. Regula vero talis est=Fratres, Milites, Clerici, & Laici, qui in Conventibus, seu Conventualibus Ecclesiis dicti Ordinis fuerint, Professionem Regularem faciant secundum Regulam Beati Augustini, prout in forma inferius adnotata expressum esse dignoscitur: vivant sub obedientia Prælati sui in omnimoda castitate, & in habitu honesto, & in aliis etiam honestatibus eis competentibus; infrascriptum modum jejunandi, & cibariorum usum observent, & proprium a se studeant abdicare. Non vadat aliquis sine socio Fratre, vel Religiosa Persona, videlicet ipsius Ordinis de loco ad locum, neque septa Monasterii sui absque licentia sui Prioris egredi quoquo modo præsumat. Omnes simul in communi Dormitorio jaceant, & in communi Refectorio comedant: Infirmis, & Hospitibus, ac etiam laborantibus dumtaxat exceptis, qui remaneant in provisione Prioris, sive eorum Prælati.

§.5. Possint etiam Clerici Fratres præter Mantellum, & Guascapum habere Cappam clausam de camelino, vel de alio panno grisci coloris, illaque uti, quando voluerint: Clerici autem Camisia de panno lineo, aut Guarnello albo, vel superpelliciis, & Cappa clausa utantur: quibus etiam liceat pro loco, & tempore uti superpelliciis sine Cappa.

Regularium Vestitus.

§.6. Si quis ergo voluerit hanc vitam eligere, & fuerit idoneus, recipiatur in Ordine de Prælati licentia Generalis, vel ejus, cui Generalis ipse super hoc commiserit vices suas, Fratrum loci illius, in quo recipi debet, vel majoris partis eorum requisito, & habito consilio, & assensu. Nullus recipiatur in Ordine, qui sit, vel habeatur quomodolibet de hæretica pravitate suspectus, aut qui sit ære alieno gravatus, vel qui aliqua de bonis alienis habeat acquisita per usurariam pravitatem, aut per alium illicitum, vel injustum modum, per se, vel per illum, cui ex testamento, vel ab intestato successit, nisi prius restituerit, quod sic illicite, ac injuste accepit

De recipiendis in Ordine.

cepit, & habet aut plenam, & sufficientem securitatem satisfaciendi de his Generali Priori, vel Prælato duxerit exhibendam.

Tempus Probationis. §.7. Hujusmodi autem modus, & forma circa receptionem Conventualium Fratrum, Clericorum, & Laicorum firmiter observetur. Recipiendus vero probationis habeat unum annum, quo finito, secundum subscriptam formam professionem faciat, & ad obedientiam ad mittatur. Forma autem talis est = Ego Frater N. promitto Deo, & Beatæ Mariæ semper Virgini in manibus N. Prioris, vel Prælati, & tibi N. modo Priori, sive Prælato, tuisque Successoribus canonice intrantibus obedientiam secundum Regulam Beati Augustini, servata tamen forma institutionis vitæ Fratrum Ordinis Militiæ Beatæ Mariæ Virginis Gloriosæ eisdem Ordini, ac Fratribus a Sanctissimo Patre Domino Urbano Papa Quarto tradita, & concessa.

Professionis faciendæ formula.

Nemini nisi ad arctiorem Ordinem pateat transitus. §.8. Nulli autem liceat ab hujusmodi Ordine, seu Religione exire, nisi forsitan ad arctiorem Ordinem, seu Religionem, petita tamen a Generali Prælato licentia voluerit se transferre.

Fratrum Conventualium Vestibus. 9.§. Fratres Milites, qui in Conventibus commorantur habeant tunicam interiorem de panno laneo albo, vel pignolato, super qua uti possint Guarnatia similis coloris, aut de camelino, seu alio panno coloris grisci. Habeant etiam de panno hujusmodi grisci coloris, vel de camelino, vel albo colore Mantellum, & hi qui voluerint uti caputiis, habeant illa, dummodo sint de panno albo, aut de panno grisci coloris, seu de camelino. Quando verò æquitant Guascapis grisci coloris uti valeant. Manicas autem Tunicarum, & Supertunicalium clausas portent, calceamentis utantur honestis, non curiosis, nec sculptis cum ferreto, seu alias Chirotecas simplices de corio, aut de lana possint habere, ac illis uti ubique, præterquam in Monasterio, & Ecclesiis; Habeant quoque corrigias de corio non manubriatas, & pellibus tantum agninis utantur. Habeant insuper scuta & galeas, sellas & alia insignia militaria albi coloris cum Cruce rubea, & duabus stellis similiter rubeis; Utraque vero stella sit super utrumque brachium Crucis, una videlicet a dextero latere, & alia a sinistro. Frena Equorum suorum non sint deaurata, vel deargentata, sed simplicia tantum, & habeant de ferro calcaria nullatenus deaurata, vel deargentata.

Arma militaria, & insignia.

Quando liceat armorum delatio. §.10 Liceat autem eis arma portare pro defensione Catholicę Fidei, & Ecclesiasticæ libertatis, cum eis per Romanam Ecclesiam fuerit specialiter demandatum, pro sedandis etiam tumultibus Civitatum arma protegentia tantum de sui Diœcesani licentia portare valeant, & in manu virgam ligneam sine ferro. Caveant tamen, quod ad favorem, vel injuriam aliquorum hujusmodi licentiam non extendant. In locis vero dubiis, & propter viarum pericula possint ob rationabilem causam de sui Majoris, sive Prælati voluntate defensionis arma occulte deferre.

De Jejuniis. §.11. Jejunent Fratres in omnibus jejuniis ab Ecclesia institutis, videlicet in majori quadragesima, in quatuor temporibus, in vigiliis Assumptionis Beatæ Mariæ Virginis, & Apostolorum, exceptis vigiliis Beatorum Jacobi, & Philippi. In vigiliis quoque festivitatum omnium Sanctorum, Sancti Laurentii, & Beati Joannis Baptistæ. In quadragesima Sancti Martini jejunent quarta, & sexta feria cujuslibet septimanæ, usque ad primam Dominicam de Adventu, ac deinde jejunent singulis diebus, usque ad festum Natalis Domini; in quibus utique diebus cibis quadragesimalibus semper utantur. Occasione vero infirmitatis, aut alicujus alterius necessitatis non teneantur Fratres ad jejunium corporalem; in illis autem jejuniis, quæ ab Ecclesia instituta non sunt occasione laboris, seu debilitatis, vel minutionis, aut alicujus solemnitatis, seu ex alia justa causa possit Prælatus cum Fratribus dispensare.

Quando cum eis, & a quibus dispensandum.

De Cibo. §.12. Nullo vero tempore die Lunæ, aut die Mercurii carnes comedantur a Fratribus in Conventu, nisi forte Nativitatis Domini, aut alia solemnis festivitas occurreret tali die, in die Sabbatho a carnibus, & lardo, & sagimine abstineant omnino, nec utantur Fratres sexta feria ovis, vel lacticiniis, nisi Prior, sive Prælatus ex aliqua justa causa super hoc viderit fore cum aliquibus dispensandum.

De celebratione divinorum Officiorum per Clericos, & Oratione Fratrum. §.13. Clerici divina officia studeant celebrare; alii vero Fratres, qui non sunt Clerici, & sciunt legere, dicant si voluerint Officium Beatæ Mariæ Virginis, alioquin tam ii, quam illi, qui legere nesciunt, dicant pro matutinis duodecim Pater Noster cum totidem Ave Maria, & pro vesperis similiter dicant totidem. Pro quolibet vero aliarum horarum, scilicet Prima, Tertia, Sexta, Nona, & Completorio dicant septem Pater Noster, & septies Ave Maria, & omnes Fratres Missam audiant, si commode poterunt omni die.

De Confessione, & Communione. §.14. Et cum peccata in Confessione laventur, omnes Fratres studeant confiteri frequenter, & pure, ac ter ad minus in anno, videlicet in festivitatibus Natalis, & Resurrectionis Domini, ac Pentecostes Eucharistiam, scilicet Corpus Domini Nostri Jesu Christi, facta prius generali confessione cum omni devotione recipiant, nisi forte aliquis de sui Prælati licentia ex aliqua justa causa hoc duxerit differendum.

Quæ ab iis sint fugienda. §.15. Caveant omnes Fratres ne vadant ad convivia Militum, seu aliarum sæcularium Personarum, aut ad nuptias, seu ad aliqua spectacula inhonesta, Histrionibus non donent aliquid, nec a suis familiaribus donari faciant: in Triviis, aut Porticibus more sæcularium in colloquiis non morentur, quoniam ex hoc religiosæ vitæ honestas, & fama posset non modicum denigrari.

§.16. Non recipiant Officia publica, scilicet Potestarias Civitatum, vel Castrorum, aliorumve Locorum, aut aliud officium, quod pertineat ad Commune, nec associent aliquos aliquorum locorum regimina exercentes, non sint de consilio Civitatum, seu aliquorum aliorum locorum, aut partium aliquarum in eisdem Civitatibus, vel Locis sibi invicem adversantium, nec eant ad hujusmodi consilia, nisi pro negotio Fidei, vel ecclesiasticæ libertatis, aut pro bono pacis, seu pro aliis operibus pietatis, vel mandato Sedis Apostolicæ speciali, nullum Potestatibus, seu Rectoribus Civitatum, seu Locorum quorumcumque aliorum exhibeant juramentum, & a quocumque alio juramen-

mento quantum cum Deo poterunt, studeant abstinere.

De Electione Prioris Conventualis.

§.17. Electio Conventualis Prælati spectet ad Fratres Conventuales tantum, qui facta professione in Conventibus commorentur, nec possint ipse Conventualis, vel Generalis Prælatus, aut Fratres aliqui Conventuales, aut alii vendere, distrahere, donare, permutare, aut alias quomodolibet alienare, vel pignori obligare quidquam de possessionibus Ecclesiarum suarum, seu etiam de mobilibus in dispendium Conventus, vel Ordinis, neque contrahere debita onerosa sine licentia Capituli generalis, in quo utique Capitulo singulis annis fiat super his per Generalem, & Diffinitores ipsius inquisitio specialis, nec possit Generalis in Ordine, nisi cum Fratribus in ipso Capitulo generali convenientibus, & Conventualis in Conventu suo, nisi de Fratrum ejusdem Conventus, aut majoris partis ipsorum consilio, & assensu facere, vel edere aliquod Statutum generale, seu præceptum.

Capitulum generale singulis annis celebrandum; & quæ in eo agenda.

§.18. Singulis autem annis fiat generale Capitulum, & in ipso Capitulo diffiniatur de alio Capitulo celebrando anno sequenti, nisi hoc ex aliqua justa causa fuerit differendum, & in ipso Capitulo possit Generalis Prælatus cum consilio, & assensu Fratrum ibidem convenientium, vel majoris partis ipsorum Constitutiones condere, & mutare conditas, & addere, minuere, corrigere in ipsis, & interpretari easdem, dummodo in his nihil fiat, quod sit contra Sedem Apostolicam, vel regularibus obviet institutis, & quidquid ab eodem Generali Prælato taliter factum fuerit, ab omnibus Fratribus Ordinis inviolabiliter observetur.

De Fratribus conjugatis.

§.19. Fratres prædicti Ordinis conjugati, & alii, qui in domibus propriis voluerint commorari, promissionem faciant secundum formam inferius adnotatam, vivant sub obedientia Prælatorum suorum salvo jure Matrimonii contracti, aut etiam contrahendi, & in conjugali, vel perpetua castitate, si non habentes Uxores sine Uxoribus voluerint permanere. In jejunandi modo, & in habitu honesto, & in aliis etiam honestatibus eis competentibus, prout inferius in his, quæ ad eos pertinent, continetur.

Eorum habitus.

§.20. Possint hujusmodi Fratres præter Mantellum, & Guascapum Ordinis habere Cappam clausam de panno grisci coloris, aut etiam de camelino.

Modus eos recipiendi.

§.21. Si quis ergo Conjugatus, seu alius voluerit hanc eligere vitam, & fuerit idoneus recipiatur in Ordine, de Prælati licentia Generalis aut ejus, cui idem Generalis super hoc commiserit vices suas requisito, & habito consilio, & assensu Fratrum loci illius, in quo fuerit moraturus, si Fratres inibi fuerint, & observetur, alias circa receptionem ipsius totaliter modus, qui circa receptionem Fratrum Conventualium superius est expressus.

Forma Professionis.

§.22. Recipiendus vero probationis habeat annum, quo finito, promissionem faciat secundum subscriptam formam, & ad obedientiam admittatur. Forma autem promissionis hujusmodi Fratrum, qui in propriis domibus commorantur, talis est = Ego Frater .... promitto Deo, & Beatæ Mariæ semper Virgini obedientiam in manibus N. Prioris, sive Prælati, & tibi N. Priori, sive Prælato, tuisque Successoribus canonice intrantibus secundum formam Institutionis Vitæ Fratrum Ordinis Militiæ Beatæ Mariæ Virginis Gloriosæ eisdem Ordini, ac Fratribus a Sanctissimo Patre Domino Urbano Papa Quarto traditam, & concessam salvo jure matrimonii, in quo sum, vel in quo ero.

§.23. Nulli autem ab hujusmodi Ordine, seu Religione exire liceat, nisi forsitan voluerit ad arctiorem Ordinem, petita tamen a Generali licentia se transferre.

Eorum habitus.

§.24. Induantur hujusmodi Fratres conjugati, & alii, qui in Domibus propriis commorantur, & utantur cæteris, prout superius in Capitulo de habitu Conventualium continetur: quod Capitulum sic incipit: Fratres Milites, qui in Conventibus commorantur, habeant Tunicam &c. hoc tantum adjecto, quod possint habere, & ubique, si voluerint portare Guascapum de camelino, seu de alio panno grisci coloris.

Jejunia, & Orationes.

§.25. Jejunent hujusmodi Fratres secundum formam jejunii superius traditam Fratribus Conventualibus in præmisso Capitulo, quod sic incipit: Jejunent Fratres in omnibus jejuniis &c. & observetur ab eis totaliter quidquid in ipso Capitulo, tam circa jejunium, & abstinentiam, quam circa horas nocturnas, & diurnas dicendas ab eis, & etiam circa audiendam Missam, & Confessiones faciendas, & receptionem Corporis Christi. Observetur quoque ab eis firmiter, & totaliter quidquid in præscripto Capitulo, quod sic incipit: Caveant omnes Fratres ne vadant ad Convivia Militum continetur. Liceat tamen eis in die Lunæ comedere carnes, sed sani Fratres die Mercurii carnibus non utantur, nisi forte Nativitatis Domini, aut alia solemnis festivitas occurreret tali die, nec aliquis hujusmodi Fratrum per Civitatem, aut per alium locum solus incedat, sed habeat secum alium Fratrem ejusdem Ordinis, aut alium honestum Socium, scilicet hominem bonæ famæ de Domo sua ad Ecclesiam, & ad Agros suos sine socio possit ire, petita, & obtenta licentia sui Prælati.

Cibi.

Bis in mense in Conventibus conveniant, ad audiendum verbum Dei.

§.26. Semel, vel bis in mense secundum beneplacitum sui Prælati conveniant hujusmodi Fratres cum Conventualibus in Domo Conventuali, si sit in Civitate, vel Castro, aut alio loco ubi ipsi degunt, sive in eadem Diœcesi ad audiendum verbum Dei, & ad tractandum de his, quæ ad honestatem status sui viderint expedire, nisi Prælatus hoc ex aliqua justa causa duxerit differendum, verumtamen ad morandum in Conventibus, vel ubi extra Domos suas compelli non possint, sed ad conveniendum pro audiendo verbo Dei, & pro habendo tractatu de his, quæ ad honestatem status sui pertinent, & etiam ad eundum ad Capitula Generalia valeant coarctari, possint etiam si voluerint in majori, & Sancti Martini quadragesimis in quatuor temporibus, & in vigiliis festivitatum principalium, & in eisdem festivitatibus esse cum Fratribus in Conventu, Choro, & in Refectorio, & in Capitulo loci suæ Civitatis, aut Diœcesis ejusdem.

Ex his, qui Regulares fieri volunt, recipiendi.

§.27. Si qui hujusmodi Fratrum, qui in domibus suis vivunt voluerint Conventuales effici, & professionem facere regularem juxta formam Beati Augustini superius adnotatam sine contradictione aliqua recipiantur in alio Conventu

ventu secundum beneplacitum Generalis Prælati. Hoc autem in uxoratis locum habeat, postquam Uxores eorum mortuæ fuerint, aut Religionem intraverint, seu fuerint in tali ætate constitutæ, quod de ipsis, si in sæculo remanserint, aliqua non possit haberi suspicio, vel postquam eædem uxores liberam super hoc concesserint licentiam viris suis, in quibus uxoratis, seu conjugatis cum in Conventibus recipi voluerint, quoad Uxores forma juris totaliter observetur.

Vestes Uxorum Fratrum. §.28. Uxores hujusmodi Fratrum induantur vestibus de camelino, vel de alio panno grisci, vel albi coloris. In optione tamen ipsarum sit habere unum, vel plures ex prædictis coloribus in vestibus suis, dummodo vel Tunicæ, vel Supertunicalia, vel Mantelli unius tantum ex coloribus præmissis existant, pellibus utantur agninis, & habeant bindas, aut ligaturas simplices, nec indecenter coloratas, ad quod teneantur omnino, postquam Maritis suis professionem facientibus, ut supra dictum est, præstabunt assensum.

Fratres uxorati subsint Episcopis. §.29. Hujusmodi autem Fratres uxorati, & alii, qui in suis domibus morabuntur in omnibus, & per omnia subsint propriis Episcopis, & aliis Prælatis Ecclesiasticis, sicut prius.

De Generalis Prælati electione. §.30. Generalis Prælatus hujus Ordinis eligatur in Capitulo generali a Fratribus tam Conventualibus, quam aliis, qui morantur extra Conventum, & ex Fratribus Militibus tantum, qui facta professione morantur in Monasterio assumatur, cujus electio præsentetur Romano Pontifici confirmanda, ille qui electus fuerit ab omnibus Fratribus dicti Capituli, vel a majori parte ipsorum post confirmationem electionis suæ ab Apostolica Sede obtentam pro Generali Prælato ipsius Ordinis habeatur, ac cæteri Fratres ejusdem Ordinis teneantur ex tunc ei firmiter obedire in his, quæ promiserunt se altissimo servaturos.

De vocabulis Capituli. §.31. Ad hujus autem Generale Capitulum cum fuerit celebrandum mittantur duo Fratres de quolibet loco dicti Ordinis, aut de qualibet Civitate electi a Conventualibus, & ab aliis Fratribus, qui in Civitatibus, aut locis aliis illius Diœcesis, in qua situs est locus Conventualis, in propriis domibus commorantur.

Visitatio quolibet anno peragenda. §.32. Singulis annis visitentur Fratres omnes tam Conventuales, quam alii in singulis locis eorum per Generalem Prælatum, vel per aliquem alium dicti Ordinis, secundum quod eidem Generali melius videbitur expedire; Generalis vero, & illi qui præerunt Fratribus ipsius Ordinis in singulis locis sollicite vigilent, & attendant qualiter iidem Fratres ea, quæ altissimo promiserunt, & qualiter hujusmodi Regulam observare procurant: vigilent etiam, & attendant qualiter Fratres ipsi de bono in melius semper proficiant, & qualiter negligentes, & delinquentes corripiantur, & provideant taliter circa eos, quod ex hujusmodi Religione odor bonæ vitæ proveniat, & sanctitatis exemplum. Provideant insuper ne per scandala, & insolentias aliquorum cæteri ejusdem Ordinis Fratres possint quomodolibet infamari. Ne vero Prælati, vel Majores dicti Ordinis voluntate pro lege utantur in corripiendis excessibus subditorum, siquidem excessus aliquorum graves, & notorii fuerint, circa correctionem eorum requirant, & habeant Fratrum suorum seniorum, & graviorum consilium, & assensum, ut juxta modum culparum possit convenienter correctionis remedium adhiberi. In aliquibus Statutis, & Ordinationibus dicti Ordinis, exceptis his, quæ continentur in præscripta forma professionis, & obedientiæ, aliisque quorum transgressio obligatoria est ad culpam, non obligentur Fratres ad pœnam mortalis peccati, sed solum ad pœnam correctionis, & disciplinæ, dummodo parati sint pro negligentia, & transgressione eorum, quæ in hujusmodi Regula continentur, satisfactionem eis injunctam humiliter suscipere, ac obedienter, & efficaciter adimplere, cooperante ipsius gratia Domini, & Redemptoris Nostri Jesu Christi, qui cum Patre, & Spiritu Sancto vivit, & regnat Deus per omnia sæcula sæculorum.

In Statutis Ordinis Fratres ad correctionem tantum obligantur.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere &c.

Datum Viterbii decimo Kalendas Januarii, Pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 23. Dec. 1261. Pont. An. I.

III.

Canonizatio Sancti Richardi Episcopi Cicestren. in Anglia, ejusque relatio in numerum Sanctorum Confessorum, cum institutione Festivitatis, pro die tertia mensis Aprilis.

Urbanus Episcopus Servus Servorum Dei. Ven. fratribus Archiepiscopis, Episcopis, & dilectis filiis Abbatibus, Prioribus, Decanis, Archidiaconis, Præpositis, Archipresbyteris, & aliis Ecclesiarum Prælatis, ad quos litteræ istæ pervenerint, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Proemium. Exultet Angelica turba Cœlorum, exultent divina mysteria, summi namque Regis victoria, & salutaris suæ passionis effectus in humani relucent generis creatura. Exultent in Gloria Sancti, & in suis lætentur cubilibus, de novo Cœli concive, qui habitator dudum domus luteæ terrenum fundamentum habentis, post carnem cum vitiis, Mundum cum delitiis superatos, post habitum de hoste antiquo triumphum, corporis ergastulo resoluto, factus compatriota cœlestium, cœlesti quiescit in patria, sydereas incolit mansiones. Exultet Mater Ecclesia novæ prolis fœcunditate jucunda, cujus meritis fidem Catholicam supra firmam petram stabili firmitate firmatam, claris inspicit clarere prodigiis, & signis insignibus insigniri, quibus fallaces hæreticorum confutantur fallaciæ, Judæorum confunditur obstinata protervia, inexcusabilis ignorantia paganorum, omni prorsus excusationis velamento frangatur. Anglia, prorumpat in jubilum, & celebri memoria se virum produxisse meditetur angelicum, consortem gloriæ Angelorum. Exultet, & gaudeat Cicestren. Ecclesia, quæ tantum meruit habere Pastorem, qui eam vivus salutaribus instituit monitis, laudabilibus instruxit exemplis, moriens favore munit apud homines, intercessionibus protegit apud Deum. Gaudens igitur, & exultans cum jucunditate, commemoret se il-

 lum

lum in terris habuisse patronum, cujus in cœlo patrocinio communitur. Plaudant, & jubilent profusis cuncti Christicolæ gaudiis, dum passiones hujus sæculi, ad æternam considerant gloriam profecisse, ut temporalibus pœnis affecti, æternis gaudiis potiantur, dum mundi, mundanorumque contemptum, ad æternæ hæreditatis participium convalescere intuentur, ut terrena spernentes, superna participent, & fiant Christi Domini cohæredes. Plaudant itaque manibus, exultationis voce jubilent, plausus exultet operum, jubilet vox psalmorum, piis plaudant manus operibus, orationum devota tripudia voces sonent, resonent cymbala bene sonantia, labia cordi concinna. Concors concrepet harmonia, cor amet, lingua clamet, manus operetur instanter. Læti diem agant lætitiæ, plebs, & Clerus ex immensitate gratiæ, mensuram laudis, & lætitiæ metiantur. Laudent igitur Dominum secundum multitudinem infinitæ suæ magnitudinis sine fine.

B. Richardi encomium.

§.1. Laudent eum in venerandæ memoriæ B. Richardo quondam Episcopo Cicestren. mirabilem, quem ipse sua immensa bonitate, virtutum operatione mirificans, & gratia sanitatum, sic immensis illustravit miraculis, quod in diversitate graduum sui status, in gratia, & gloria gradatim ascendit. In subjectionis namque statu quasi stella matutina promicuit in medio nebulæ, dum in ipsa juvenilis ætatis ignorantia, innocentiæ firmato vestigio, imitando vixit exemplo. In Prælationis gradu quasi luna in diebus suis plena resplenduit, potius de virtutum crescentium meritis incrementa suscipiens, quam de auctæ gloria dignitatis. Post felicem vero transitum de hac vita, quasi Sol refulgens, sic ipse in Templo Dei refulsit, dum signis evidentibus, quasi radiantibus Solis radiis coruscavit. Felix principium, feliciori continuatum medio, felicissimo meruit fine concludi, cujus vitæ talis exitus debebatur. Sic debuit ei largitor bonorum omnium, præsentis curricula vitæ decurrere, ut mundo moriens, ipsi Deo felicius vivere mereretur. Cujus vitam, per quam veræ vitis palmes effectus, vivit æterna plantatus in vita. Cujus processum, per quem sibi ad cœleste palatium misericordiarum Pater paravit accessum, cujus miranda miracula, quibus miraculose per ipsius merita dominantium Dominus suam mirificavit Ecclesiam, ad suæ laudis præconium, ad instruendum novis propugnaculis Christianæ Religionis ædificium, ad præsentium, & futurorum instructionem, & gaudium, grato compendio gratia divina favente sermoni, compendiosus sermo perstringet.

Ejus virtutes in juventute.

§.2. Hic nempe a primævæ juventutis suæ primitiis, Ducis illius Ducatu deductus, illius Regis rectus, & directus regimine, in cujus cellaria ipsum sequens, ipsi obsequens, semper optavit anxius, & tandem obtinuit, ut credimus firmiter, gloriosius introduci. Vacans studiose virtutibus, virtutum Domino votive reddidit vota sua omnia; quæ juvenilis ætas perniciose solet amplecti, velut in annosa jam constitutus ætate, discreta maturitate devitans. Continentiæ studuit, adolescentiæ, ac juventutis vias incertas, adeo impolluto nixus calle transire, quod famam suam ab omni contagii carnalis infamia servavit illæsam.

Celibatum servat.

§.3. Quin etiam a fratre primogenito per grati obsequii ejus inducto gratiam, non seducto per alicujus calliditatis astutiam, cum oblatione cedendi patrimonii, quod secundum morem patriæ idem frater totaliter obtinebat, invitatus ad conjugale cujusdam nobilis puellæ consortium, Mundi hujus corde mundo immundis declinatis illecebris, ut in sortem Domini cederet, cessit hujusmodi cessioni, & animam suam firmo proposito cœlesti Sponso desponsas, sponsæ terrenæ sponsalia sponte sprevit, ad castitatis aspirans privilegium, non execrans carnalis matrimonii Sacramentum. O negotiatio provida, o utilis & ingeniosa mercatio, terrena pro cœlestibus commutavit, transitoria pro mansuris, temporalia pro æternis. Contempsit temporale patrimonium, ut particeps fieret hæreditatis æternæ, Carnalis conjugii voluptates appetentibus anxias, satietatis pænitudine plenas, abhorruit, ut immaculati thori delicias, desiderantibus suaves, & placidas, fruentibus gratas, & avidas obtineret.

In partem sollicitudinis a B. Edmundo Cantuarien. vocatus quam bene se gesserit.

§.4. Et ut eo plenius in incœpta negotiatione proficeret, quo uberius scientia, & virtutibus impleretur, impendit studio sollicitas operas, virtutibus se virtuose devovit. Et quia vas novum, animum scilicet peccatorum maculis non infectum, vero attulit Elyseo, ipse sapientiæ sal misit in illud, ipsumque virtutibus, ac famæ nitentis oleo adeo fœcundavit, quod proficiens præ coætaneis suis, in litterarum scientia, in tantum virtutibus profecit & fama, quod inter cæteros, imo cum cæteris, B. Edmundus tunc Cantuarien. Archiepiscopus, currens in scientiæ suæ præconio, & laudabilis conversationis odore, ipsum in participem singularis familiaritatis, & ad officium Cancellariæ Cantuarien. assumpsit. Cumque datam illi a Domino gratiam, pleniorem exolveret familiaris experientia, quam vulgaris fama promiserat, circa totius Archiepiscopatus administrationem ipsius ministerio utebatur. Ipsum suam dexteram reputabat, fidum sui pectus consilii, fidelem ministrum Justitiæ, ac eruditam linguam fructuosæ doctrinæ. In his autem, & aliis inferioribus administrationibus suæ curæ commissis, Vir Dei divina ipsum prosequente gratia, taliter ministravit, quod in veracitate sermonis, censura justitiæ, mansuetudinis lenitate, humilitatis cultu, omnibus se amabilem exhibuit, omnibus utilem, pauperes auxilio, divites consilio refovendo, in iis, quasi stella matutina resplendens, suis crescentibus meritis in plenæ lunæ claritatem excrevit. Licet enim soleant interdum virtutes tepescere, & otio cedere, desideratæ dignitatis culmine accedente, dum student aliqui vivere quietius, & persistant in optata, & obtenta dignitate diutius, in isto tamen, cum altioris gradus incremento, creverunt.

In Episcopatu Cicestren. qualis.

§.6. Ipse namque vocatus ad regimen Ecclesiæ Cicestren., factus est solito longe magis vigil ad curam, non segnis ad opus, suavis ad mores. Ex tunc ei fuit pauperum cura major, habitus abjectior, gestus, & affatus humilior. Ex tunc ipse in persecutionem perpessione fortior, in libertatis Ecclesiasticæ defensione constantior, in Justitiæ censura inflexibilior, in oratione ferventior, in eleemosynarum largitione profusior, in proprii corporis castigatione rigidior, di-

districtior in observantia disciplinæ, in carnis, & spiritus lucta prudentior. Horum colluctatione frequenter in ipsa luctatus, prudenter attendit, studuit lucrari prudenter, carnem coegit servire spiritui, abjecit ancillam & filium ejus, carnem & carnis incentiva prosternens vigiliis, quas spreto cubili pervigil observabat, refocillavit spiritum, pavit jejuniis, multa orationum assiduitate nutrivit. O virum industrium, o circumspecti athletæ prudentiam. Carni arma debilitationis imposuit, ut armis fortitudinis spiritus armaretur. Illi dedit arma terrestria, ut spiritus arma cœlestia commodius toleraret. Ut enim carnis carie caute careret effectu, vere Mardochæus effectus, ipsius & nomen, & omen assumpsit, dum nominis interpretationem implevit, impudentis carnis factus amara contritio, & ipsam amare conterens impudentem. Posuit enim vestimentum ejus cilicium, & ipsius timulos corigia ligneis, & ferreis pungente stimulis se nudum comprimendo repressit, loricamque superinduens, arma macerationis adjecit. O pugnantis cauta sagacitas, sagaxque cauthela, o dolus bonus in hostem. Sic amavit adversarium, ut armis debilitaret armatum, cum debilitato secure confligeret, in conflictu quietius vinceret, de armato virtuosius victoriam obtineret. Hæc miranda, hæc laudanda belli victoria, non in exercitus multitudine, sed de cœlo veniens fortitudo. Hoc opus illius, in cujus conspectu non est differentia in multis liberare, vel paucis. Hoc opus illius, qui docuit lucernam accensam non poni sub modio, sed candelabro superponi. Hoc illius opus, qui quod verbo docuit, opere in B. Richardo complevit. Ipse enim pater luminum, qui edidit per tenebras mundi hujus in suo lumine ambulare, in ipso meritorum lucernam accendit, ipse illam candelabro mirabilium operum superimposuit, ut per clara merita, quasi Luna resplendens, tandem per miraculorum evidentiam, in Solis fulgorem proficeret, & quasi Sol in Templo Christianæ Fidei refulgeret, nec laterent in abditis tantæ opera claritatis, quæ idem summus opifex per eum non solum cum ipso regnantem, sed etiam adhuc, licet præter carnem, tamen in carne viventem, dignatus est mirabiliter operari, patientibus ad beneficium; videntibus & audientibus, admirandum imitationis exemplum, & proficiendi doctrinam. Quorum de multis aliqua, onerosæ multitudinis vitandæ gratia, brevis series referabit.

Ejus vigiliæ,

Et carnis maceratio.

Miracula nonnulla patrat adhuc vivens.

§.7. Quodam siquidem edulitatis tempore ad ejusdem Beati Viri eleemosynam inopinata concurrente inopum copia, panem qui ad nonaginta refectionem pauperum, distributione solita extimatus, occurrentis multitudinis vix parti minimæ concurrebat in numero, vivus panis, qui de cœlo descendit, ad ipsius benedictionem abundare fecit in tantum, quod præter extimationem astantium, refectis abunde fere tribus millibus pauperum, consuetas recipientium portiones de supernæ abundantia pietatis superabundaverunt partes, quæ secundum eamdem distributionem, centum adhuc pauperes refecissent.

Panis multiplicatus ad refectionem pauperum.

§.8. Hic resolutionis sui corporis tempore propinquante, per plures dies ante horam mortis certam, licet ipsa nihil incertius, facti subsecuta veritate dictum certificante, prædixit.

Horam mortis prædicit.

§.9. Post cujus transitum, corpus ipsius antea gravatum vigiliis, terræ duritia, in qua frequenter solebat decubare confractum, jejuniis maceratum, macerationibus multis afflictum, præter humanum morem, nitidissimum apparuit, ut probaretur pressuris talibus non oppressum, sed potius expolitum.

Ejus mortui corporis pulchritudo.

§.10. Ad ipsius invocationem, contractus cujus membra naturaliter gessui ministrantia, ita totaliter plurium annorum paralysis inveterata contraxerat, ut eisdem membris hujus ministerio ineptis redditis, nulla omnino daretur gradiendi facultas, ille cujus mira sunt opera, subito membris ipsis in solitam virtutem erectis, in liberi gressus libertatem erexit,

Paralyticum gressui reddit.

§.11. Antiquatas fistulas plurium ossium extractione concavas, & sine spe sanitatis stillantes saniem, ejusdem Sancti meritis, ulceribus etiam repente sanatis, divinæ pietatis affluentia desiccavit.

Fistulas desiccat.

§.12. Tres mortuos, quorum unum currentis currus per medium rota compresserat, reliquos vero febris extinxerat, ille, qui mortem moriendo destruxit, precibus sub ejusdem porrectis nomine inclinatus, suscitavit ad vitam.

Tres mortuos suscitat.

§.13. Et quod non est prætereundum silentio, sed solemni vulgandum gaudio, in humanum corpusculum è vestigio inhumandum, utpote de corpore matris natum exanime, de utero transferendum ad tumulum, ejus invocato nomine, animam viventem, animarum creator infundit.

Exanimem natum vivificat.

§.14. Sane iis, & aliis miris operibus Sancti hujus astruentibus sanctitatem, & Christianæ Fidei veritatem miraculorum lingua loquente, concurrit undique populus, crevit devotio, laudatur Dominus de salutiferis gratiis, salutis auctori gratiæ referuntur. Invaluit super his fama communis, & celebris in auribus felic. record. Alexandri Papæ Prædecessoris nostri, de Anglorum tabernaculis vox exultationis & salutis intonuit. Ad ipsum charissimi in Christo filii nostri N. Regis illustris, Prælatorum, & aliorum Magnatum Angliæ, supplicationis humilis instans clamor ascendit, prædecessoris ipsius auctoritate, inquisitionem fieri super prædictis obtinuit. Nos, & fratres nostros, per Prælatos, Religiosos, Comites, Barones, & alios fide dignos in inquisitione ipsa probata veritas, & auctoritate nostra, primo per Ven. fratrem nostrum N. Episcopum Tusculan., ac demum per nos, & eosdem fratres diligenti examinatione discussa, de Sancti ejusdem vita mirabili, miraculis, & meritis gloriosis instruxit.

Alexander PP. super his inquiri mandat.

§.15. Exultet itaque Cœlum laudibus, resultet terra gaudiis, & hujus Sancti solemnia læto concentu concinat populus Christianus. Molliatur duritia Judæorum, paganorum ignorantia instruatur, sileant hæreses, hæreticorum dolosa labia conticescant, nec moliantur amplius dolosæ vulpeculæ religionis Christianæ segetem caudis ignitis, & dolosis fraudibus demoliri. Virtutem vereantur Ecclesiæ tanti, ac talis, & similium patronorum defensione munitæ, nec ipsorum præsumptuosa temeritas de cætero in ipsam præsumat insidias, evidentium operum, & signorum propugnaculis tantis instructam; signis saltem evidentibus acquiescant, qui

qui in veri dogmatis testimoniis non quiescunt. Operibus saltem credant, qui pertinaciter Evangelicæ doctrinæ non credunt. Avertantur ab errorum inviis, veritatis convertantur ad viam, ut in Domini veritate directi, rectius hujus B. Viri vias Fidei, & operis vestigiis investigent, ipsumque sequi studeant, qui ambulans in via immaculata, Domino fideliter ministravit.

§.16. Cæterum quia sicut de ipso pro certo tenet concepta ex his certa, & indubitata credulitas, Rex cœlestis sic eum honorari decrevit in Cœlis, ut æternæ claritatis lumine quasi regiis vestimentis amictus, & sempiternæ gloriæ diademate decoratus, sedi supernæ quietis insideat; decet ut nostro ministerio per omnem Christiani cultus ambitum vehiculo debitæ venerationis incedens, profusis per orbem gaudiis, & effusis undique laudibus honoretur in terris. Propter quod de fratrum eorumdem, ac Prælatorum omnium, apud Sedem Apostolicam existentium, unanimi consilio, & concordi consensu, in Festo B. Vincentii undecimo Kalendas Februarii eum hostis humani generis, carnis, & mundi victorem, Sanctorum Cathalogo cum celebri gaudio duximus adscribendum.

Cathalogo Sanctorum adscribitur.

§.17. Ideoque Universitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus tertia nonas Aprilis (quo utique die ipsius Beatus spiritus de vitæ præsentis exilio transivit ad patriam, & mundi hujus egressus tenebras, ac luminis abyssum ingressus, ad inaccessibilem lucem accessit, ipsam felix habitans, & habetur feliciter ab eadem) celebriter ejus festa celebria, modulatis vocibus & cordibus, annis singulis celebretis, & a vestris faciatis subditis celebrari, ut eumdem gloriosum Confessorem, & inclytum venerantes in terris, sentiatis intercessorem assiduum, & defensorem perpetuum in excelsis.

Anniversaria ejus celebranda festivitas.

§.18. Ut autem ad venerabile sepulchrum ipsius, eo affluentius quo utilius, confluat populi multitudo, & colatur solemnius ejusdem Confessoris veneranda solemnitas, omnibus vere pœnitentibus & confessis, qui cum devotione ad illud in die solemnitatis ipsius accesserint, ejus implorando suffragia, singulis annis quibus illuc venerint de Omnipotentis Dei misericordia, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus, auctoritate confisi, unum annum, & quadraginta dies, accedentibus autem ad prædictum sepulchrum infra ejusdem Festi quindenam, quadraginta dies de injuncta eis pœnitentia misericorditer relaxamus.

Ejus visitantibus sepulchrum indulgentia conceditur.

Datum Viterbii decimo Kalendas Martii, Pontificatus nostri Anno primo.

Dat. die 20. Febr. 1261. Pont. An. I.

IV.

Inquisitorum hæreticæ pravitatis auctoritas, circa Processum & Examen Testium, observantiamque legum editarum contra Hæreticos, & punitionem Prædicatorum, & aliorum ipsis Inquisitoribus inobedientium.

Leges ab Imperatore Friderico latas contra Hæreticos confirmavit Innoc. PP. IV. Constitut. II. hoc Tomo pag. 295. Leges autem alias contra eosdem sanxit idem Innoc. Constitut. XXVII. pag. 324. Constit. XL. pag. 345. easque declaravit Alexander IV. Constit. XIV. pag. 359. Constit. XLVI. pag. 389. & seqq.

Urbanus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Fratribus Ordinis Prædicatorum, Inquisitoribus hæreticæ pravitatis in Lombardia, & Marchia Januensi deputatis auctoritate Apostolica, & in posterum deputandis, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Licet ex omnibus Mundi partibus, quæ Christiana religione censentur, teneamur ex officii nostri debito extirpare lethiferam pestem hæreticæ pravitatis: in Italia tamen imminet nobis hæc sollicitudo propensius, ubi eamdem pestem propter malitiam temporis, qui in detrimentum Fidei Catholicæ perversa genimina germinavit, ex vicinitate persensimus abundantius succrevisse.

Cura servandæ Italiæ ab Hæresis labe.

§.1. Ut igitur Inquisitionis officium contra hæreticos in Provincia Lombardiæ, videlicet a Bononia & Ferraria inclusive, usque ad ultimos fines superiorum partium ejusdem Provinciæ, ac Marchia Januensi, auctoritate Apostolica possit efficacius adimpleri: discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, in remissionem vobis peccaminum injungentes, quatenus in charitate Dei, hominum timore postposito, virtutem spiritus induentes, ex alto prædictum officium ubique infra præfatos limites, simul, vel separatim, aut singulariter prout negotii utilitas suadebit, sub mercedis æternæ, sic efficaciter prosequi, & exequi studeatis, ut per sollicitudinis vestræ prudentiam, de prædictis Lombardia, & Marchia, radix iniquitatis hæreticæ succidatur: & vinea Domini exterminatis vulpeculis, quæ perversis morsibus demoliuntur eamdem, fructus afferat Catholicæ puritatis.

Loca Inquisitoribus assignata.

§.2. Si quos autem de pravitate prædicta, culpabiles inveneritis, vel infectos, seu etiam infamatos, contra ipsos (nisi examinati absolute velint mandatis Ecclesiæ obedire) necnon & contra receptatores, defensores, & fautores eorum, juxta sanctiones canonicas, auctorit. Apostolica hominum metu, divino timori postposito procedatis.

Contra culpabiles procedendum omnino.

§.3. Non obstantibus aliquibus litteris, ad quoscumque alios de Lombardia, & Marchia prædictis (exceptis locorum Diœcesanis) super hujusmodi negotio ab Apostolica Sede directis, quarum deinceps ad inquisitiones hujusmodi faciendas nolumus auctoritate procedi, quinimo ne procedatur per illas districtius inhibemus. Nec prætextu commissionis specialiter eisdem Diœcesanis super hoc factæ, vestros processus in eorumdem Diœcesanorum Civitatibus, & Diœcesibus, volumus impediri. Nec per hoc quod fidei negotium generaliter, in ipsis Lombardia, & Marchia vobis committimus, commissiones a præ-

Non obstantibus specialibus commissionibus, Diœcesanorum Processib. &c.

præfata Sede Diœcesanis eisdem facías, si forsan illarum, seu etiam ordinaria velint auctoritate procedere, intendimus revocare. Verumtamen sive auctoritate ordinaria, sive ex delegatione prædictæ Sedis, iidem Diœcesani in hujusmodi negotio processerint, nequaquam volumus, vel per concursum processuum, vel alias quomodolibet, vestros impediri processus, quin Diœcesanorum ipsorum processibus non obstantibus, in eodem negotio procedere libere valeatis.

Redeuntes recipiendi.

§.4. Si vero aliqui ex prædictis, hæretica labe penitus abjurata, redire voluerint ad Ecclesiasticam unitatem, eis juxta formam Ecclesiæ, absolutionis beneficium impendatis, & injungatis eisdem, quod injungi talibus consuevit, proviso solerter, ne simulata conversione redeant fraudulenter, & vos imo potius se ipsos fallentes, sub agni specie gerant lupum.

Non puniendi vero hæretici Diœcesanis inconsultis.

§.5. Quod si aliqui fuerint judicandi hæretici, vel incarcerationis pena perpetuæ alicui pro hujusmodi crimine fuerit infligenda, ad id per vos de Diœcesanorum, vel Vicariorum suorum, si ipsis Diœcesanis absentibus præsentes fuerint, consilio procedatur; ut in tantæ animadversionis judicio non postponenda Pontificum auctoritas intercedat:

Testes coram duabus personis examinandi.

§.6. Verum quia in tam gravi crimine, cum multa oportet cautela procedi, ut in reos, sine ullo proferatur errore duræ, ac dignæ severitas ultionis, volumus & mandamus, ut vos vel illi, quos ad hoc duxeritis deputandos, in examinatione testium, quos recipi super crimine prædicto ipsumque contingentibus, oportuerit adhibeatis duas religiosas, & discretas personas, in quarum præsentia, per publicam, si commode potest haberi, personam, aut per duos viros idoneos, fideliter eorumdem depositiones testium conscribantur.

Depositiones per Notarios conscribendæ.

§.7. Ad conscribendas quoque hujusmodi depositiones testium, & ad faciendum omnia, quæ in commisso vobis officio, ad scriniarii, seu tabellionis officium pertinent, teneri districte præcipimus, cum per vos, seu deputatos ad hoc a vobis requisiti fuerint, omnes, & singulos vestri Ordinis Fratres, qui dum essent in sæculo hujusmodi tabellionatus officium habuisse, & exercuisse noscuntur,& illos etiam, quibus idem tabellionatus officium, ratione præfati negotii fidei, fuit a dicta Sede commissum, & in posterum committetur.

Qui etiam Regulares, & Clerici esse possint.

§.8. Concedentes hujusmodi Fratribus,necnon & aliis Religiosis quibuslibet, qui similiter dum essent in sæculo, dictum tabellionatus officium habuerunt, & exercuerunt: quibuscumque etiam Clericis sæcularibus, officium ipsum habentibus, etiamsi iidem Fratres Religiosi, & Clerici, sint in Sacris Ordinibus constituti, exercendi libere officium ipsum,quo ad præmissa, non obstante aliquo contrario Statuto, Canonis, vel Ordinis: quocumque vallato munimine, plenariam facultatem.

Testium nomina non publicanda.

§.9. Quod si testibus, quos a vobis recipi, vel ab alio vice vestra super eodem crimine examinari contigerit, ex publicatione nominum eorumdem, videritis periculum imminere, ipsorum nomina non publice, sed secrete, coram aliquibus personis providis, & honestis, religiosis, & aliis ad hoc vocatis, de quorum consilio ad sententiam, vel condemnationem procedi volumus, exprimantur, & sic non obstante quod illis, contra quos hujusmodi testes deposuerint, eorum nomina non fuerint publicata, ad cognitionem Judicis instruendam, adhibeatur plena fides testium depositionibus eorumdem.

Ad consulendum quemlibet cogere possint Inquisitores.

§.10. Ut ergo commissi vobis officii debitum,utilius,& liberius exequamini,committendi citationes testium examinationes, cum hujusmodi crimine, ac ipsius circumstantiis duxeritis inquirendum, & denunciationes sententiarum, quas in quoslibet hac de causa tuleritis accersendi quoque, prout expedierit peritos quoslibet, ut vobis in ferendis hujusmodi sententiis præbeant consilium opportunum, ac vobis assistant. Convocandi etiam Clerum & Populum Civitatum, Castrorum, aliorumque locorum, prout dicto negotio fidei videritis expedire.

In negocio Inquisitionis summarie procedendū.

§.11. Insuper, in dicto negotio, de plano, & absque Judiciorum, & Advocatorum strepitu, ac contra illos, quos in prædictis Lombardia, & Marchia Januensi in hæreseos crimine commisisse constiterit, licet ad alias partes se transferendos duxerint procedendi.

Leges contra hæreticos latæ servandæ.

§.12. Necnon, faciendi observari inviolabiliter omnes Constitutiones Apostolicas, & Leges Imperiales per quondam Federicum olim Romanorum Imperatorem, tunc in devotione Romanæ Ecclesiæ persistentem Paduæ promulgatas adversus hujusmodi pestem hæreticæ pravitatis. Necnon elargiendi viginti, vel quadraginta dierum Indulgentiarum, quotiens opportunum videritis, omnibus vere pœnitentibus, & confessis, qui ad vestram convocationem propter hoc faciendam, accesserint, plena sit vobis, & singulis vestrum præsentium tenore facultas.

Indulgentiæ negocio Inquisitionis incumbentibus propositæ.

§.13. Vobis autem pro hujusmodi negotio laborantibus, illam peccatorum veniam indulgemus, quæ succurrentibus Terræ Sanctæ, in generali Concilio est concessa; sociis vero vestri Ordinis, & notariis vestris, qui una vobiscum in prosecutione hujusmodi negotii laborabunt, & omnibus, qui personaliter vobis astiterint in eodem negotio, & qui ad impugnandum hæreticos, fautores, receptatores, & defensores eorum, vobis ex animo præstiterint consilium,auxilium, vel favorem,de Omnipotentis Dei misericordia, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus, auctoritate confisi, tres annos de injunctis sibi pœnitentiis relaxamus. Et si qui ex his in prosecutione hujusmodi negotii forte decesserint, eis peccatorum omnium,de quibus corde contriti,& ore confessi fuerint,plenam veniam indulgemus.

Quæstuarios Prædicatores censuris percellendi; data facultas.

§.14. Compescendi præterea munitione præmissa, per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, Prædicatores quæstuarios a prædicationis officio, quod ad ipsos nullatenus pertinet (quorum interest tantum charitativa subsidia, simpliciter petere, ac indulgentiam, si quam forte habent, exponere) liberam vobis, & singulis vestrum concedimus auctoritate præsentium facultatem.

Et procedendi contra negocium hujusmodi impedientes.

§.15. Cæterum si forte, quod non credimus, aliqui cujuscumque conditionis, huic negotio vobis commisso se opponere, seu illud præsumpserint aliquatenus impedire, ut non possit procedi in eodem: imo nisi requisiti, illud foverint, & juxta officium, & posse suum, singuli juverint studiose, contra eos tamquam contra hæreticorum fautores, & defensores, secundum sanctiones

nes

nes canonicas, freti eadem auctoritate intrepide procedatis. Nos enim nihilominus ad reprimendam tam superbam, & perniciosam audaciam, & omnimode confundendam, in illos gladium Ecclesiasticæ potestatis acriter exercemus, & Reges, & Principes, aliosque Christifideles, sive pro Terræ Sanctæ succursu, sive alias pro Christi servitio Crucis charactere insignitos, necnon & cæteros Catholicos, prout expedire viderimus, invocabimus contra eos, ut cœlum & terra adversus detestabilem temeritatem ipsorum pariter moveantur. Denique ut circa præmissa plene vobis, & singulis vestrum coercitionis expedita, & inviolabilis adsit auctoritas, volumus, ut ea omnia viriliter exequamini, invocato si opus fuerit auxilio brachii sæcularis, contradictores per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo.

Obstantium derogatio.

§.16. Non obstantibus aliquibus privilegiis, vel indulgentiis, quibuscumque personis, cujusvis conditionis, dignitatis, vel gradus, Religionis, vel Ordinis, & præsertim Cistercienfium, Prædicatorum Minorum, seu Eremitarum: sive Communitatibus, vel Universitatibus Civitatum, & locorum, specialiter, vel generaliter, sub quacumque verborum expressione, vel forma, a memorata Sede concessis, vel in posterum concedendis: etiamsi dicatur in illis, quod eis per aliquas litteras, totum de verbo ad verbum tenorem non continentes, privilegiorum, vel indulgentiarum ipsorum nequeat derogari, & illis maxime privilegiis, & indulgentiis quibus ab ipsa Sede concessum est aliquibus, seu concedetur deinceps, quod excommunicari, vel ipsorum terræ supponi non possint Ecclesiastico interdicto: aut quod Prædicatorum, vel aliorum quorumlibet Ordinum Fratres, ad executiones negotiorum, aut ad citationes quorumlibet, sive denunciationes sententiarum excommunicationis, suspensionis, vel interdicti, auctoritate litterarum Apostolicarum minime cogi possint, nisi de ipsorum Ordinibus, & privilegiis, vel indulgentiis, eis super hoc a dicta Sede concessis, eadem habeatur in eisdem litteris mentio specialis (cum ex hujusmodi, vel aliis privilegiis, nullum vobis in tantæ pietatis negotio velimus obstaculum interponi) & constitutione de duabus dietis edita in Concilio generali.

Dat. die 20. Martii 1262. Pont. An. I.

Datum Viterbii decimo tertio Kalendas Aprilis, Pontificatus nostri Anno primo.

V.

Ex Regest. Vatic.

Mandatur Archiepiscopo Maguntino, ut Sententiam Excommunicationis publicari faciat contra Electores, si Conradum Conradi Friderici olim Imperatoris filii natum in Imperatorem eligant.

Non absimilem legem Electoribus imposuit Alexander IV. Constit. XXXIII. hoc Tom. pag. 375.

Urbanus Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Archiepiscopo Maguntino, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exponit suam de inducenda in Ecclesia Dei pace sollicitudinem.

POstquam supernus ille luminum Pater, a quo data optima, & dona perfecta proveniunt, & qui Cœlum implet, & Terram disponens suaviter omnia nos licet immeritos super hæreditatem suam unxit in Principem, & in eminenti summi Apostolatus Cathedra collocavit mens nostra quantumcumque in ipso nostræ novæ promotionis initio se circumquaque conspiceret, diversarum cogitationum, multiplicumque curarum obsidione vallatam, intermissis cæteris particulariter incumbentibus ei negotiis, de generali statu Reipublicæ Christianitatis cæpit principaliter esse sollicita, vias, & modos perquirendo varios, quibus tranquillitatem, & pacem Nobis, & Ecclesiæ, ac Mundo diris guerrarum commotionibus, & periculosis discordiarum divisionibus lacerato parare, ac quietem Christiano Populo, quem alterni bellorum incursus continue hactenus vexaverunt, illo nobis favente, ac cooperante, qui mari, & ventis imperat, & statuit procellas in auras exhibere possemus.

Cumque Romanæ Archivis Ecclesiæ reseratis Prædecessorum nostrorum Romanorum, videlicet gesta, & regesta Pontificum nostra ob hoc specialiter sollicitudo revolveret cum omni diligentia, & attentione disquirens, si forsitan ex eorumdem Prædecessorum processibus aliquid nobis occurreret, per quod possemus sufficienter instrui, qualiter valeret, ac deberet per nos hujusmodi tam pium, tam utile, tamque salubre negotium promoveri, demum tenor quarumdam litterarum felicis recordationis Alexandri Papæ Prædecessoris nostri nostris se obtutibus obtulit, per quem utique tenorem nobis constitit evidenter, quod idem Prædecessor intellecto, quod instabat tunc tempus electionis celebrandæ de Rege Romanorum in Imperatorem postmodum promovendo considerans, quod super hoc tanto propensior adhibenda erat diligentia, & cauthela, quanto altius, & difficilius erat negotium, quod in hac parte tunc temporis gerebatur, quantoque res si aliqua in ea interveniret negligentia, seu improvidentia, vel dessidia, deteriorem habere posset effectum, & exitum graviorem, pensans etiam, quod hic erat vehementer vigilandum, hic perspicaciter intuendum, hic considerandum prudenter, hic mature deliberandum, hic provide præcavendum, hic erant aperiendi oculi, hic habendæ aures intentæ, hic mens esse debebat non rudis, & torpida, sed diligens, pervigil, & consulta, ubi de Advocato agebatur Ecclesiæ, & de defensore tractabatur ipsius, ne pro Advocato impugnator, & pro defensore assumeretur, vel eligeretur offensor, propter quod undique summæ cogitationis erat acies perferenda, & circumquaque districta explorandum indagine, ut talis cooperante Domino reperiretur, & eligeretur, qui fidelis, & devotus existeret, & de prosapia procederet devotorum, ac idoneus, & sufficiens reputaretur merito ad obtinendum tanti honoris culmen, & Imperii regimen exercendum bonæ memoriæ Archiepiscopo Maguntino Prædecessori tuo per hujusmodi exposuit litteras, quod patens erat, & cognitum toti Orbi, qualiter quondam Fridericus olim Romanorum Imperator, ejusque Progenitores, & posteri erga Matrem Ecclesiam se gesserint, & qualem ei retributionem de beneficiis ab ipsa perceptis impenderint, cum hi aliorum persequutorum excedentes tyrannidem, gravioribus eam

Alexandri Pp. de negocio Imperii cura.

Ejus ad Moguntinum Archiep. super hac re litteræ.

eam affecerunt injuriis, & oppressionibus durioribus afflixerunt, & velut in cedem, & exterminium ejus tendentes furoris arcum, & feritatis gladium acuentes, diris illam ubilibet tribulavere flagellis, & usque ad interiora profundis illatis vulneribus sauciarunt, nam in hoc pravo genere Patrum in filios cum sanguine derivata malitia, sicut carnis propagatione, sic imitatione operum nati Genitoribus successerunt, ex quo liquido perpendi, & conjici poterat, si ex ipso aliquæ posteritatis reliquiæ remansérant, quid sperandum esset in futurum de illis, quid in posterum expectandum. Vita namque, ac gesta Prædecessorum perversa iniquitatem prænunciant successoris, nec horribilis eorum memoria quidquam boni de eorum posteritate credere, vel sperare permittit. De colubro quidem egreditur regulus, & arbor mala noxios fructus profert, pravumque principium numquam bonum pollicetur effectum, & ideo videns idem Prædecessor noster, quod de Conrado puero nato quondam Conradi prædicti Friderici filii erat præcavendum omnino, ne ullo modo intenderetur ad eum, nec nominaretur ad hoc, neque aliquatenus eligeretur, maxime cum propter infantiam, nimiumque defectum ætatis esset ad ista prorsus inhabilis, ac ineligibilis puer ipse, nec jus, quod ex electione provenire, vel consurgere consuevit, sibi competere poterat, nec in suave cadere, vel retineri persona, cum propter puerilem ætatem, quæ discretione carebat, consensum non haberet legitimum, vel dissensum, & electioni, si de illo fieret, consentire non posset, nec ipsius consensus aliquam haberet efficaciam, vel vigorem. Attendens quoque dictus Prædecessor noster, quod ex eo etiam idem puer in Regem nominari, vel eligi non debebat, quia cum per electionem hujusmodi de Advocato, vel Defensore idoneo deberet Ecclesiæ provideri, & ipse puer esset omnimode ineptus, & inutilis ad talis defensionis officium, seu ministerium exequendum, oporteret eamdem Ecclesiam, si contingeret eligi dictum puerum, manere diutius non absque gravibus forte dispendiis defensionis commodo destitutam, nec per hoc etiam consuleretur amplo, & spatioso Regno Theutoniæ de Rege, vel Rectore condigno, cum male posset alios regere, qui non noverat gubernare seipsum, nec bene, vel digne aliorum gubernaculo præesse valeret, qui alieno regimine ducebatur; propter quod Regnum ipsum longo tempore non sine multo discrimine, sub opportuni regiminis expectatione langueret, prædicto Archiepiscopo suis sub certa forma in virtute obedientiæ sub debito fidelitatis, quo sibi, & Romanæ Ecclesiæ tenebatur, ac sub pœna excommunicationis, quam ex tunc in ipsum protulit, districte dedit litteris in perceptis, ut præfatum Conradum puerum nullatenus in Regem eligeret, vel nominaret, neque consentiret in ipsum, ita quod excommunicatus existeret, si contra mandatum suum facere, vel venire præsumeret, & eumdem Conradum nominaret, vel eligeret, aut consentiret in eum, seu opem, vel operam, consilium, auxilium, vel favorem ut eligeretur, impenderet, & etiamsi ejus electionem, & nominationem toto posse non impediret, ut si forte ad ipsius electionem, vel nominationem procederet, sciret se prius excommunicatione ligatum. Aliis vero Coelectoribus suis tam Ecclesiasticis, quam Sæcularibus auctoritate Apostolica firmiter inhiberet, ne ipsum Conradum ad hoc nominarent, vel eligerent, nec in eum consentirent, promulgando eadem auctoritate in eos excommunicationis sententiam, si contra hanc inhibitionem venire tentarent, ita quod si eum nominare, vel eligere, aut in ipsum consentire præsumerent, noscerent se prius excommunicationis vinculo innodatos, ut ex hoc ipso si de dicto Puero quidquam in hac parte attentatum foret, esset prorsus vacuum, irritum, & inane. Præcepit etiam idem Prædecessor noster, ut idem Maguntinus Archiepiscopus mandatum, & præceptum super hoc Apostolicum sic fideliter, sic sapienter, & efficaciter adimplere studeret, quod ex his idem Archiepiscopus dictum Prædecessorem nostrum, & Romanam Ecclesiam sibi, & Ecclesiæ suæ arctius obligaret, ac præfatus Prædecessor noster lætari posset id, quod in hoc intendebat, ejus solerti studio salubriter provenisse. Ad hæc nihilominus idem Prædecessor noster in omnes Electores, qui memoratum Puerum ad hoc nominare, vel eligere, seu in ipsum consentire, aut opere, vel opera consilium, auxilium, vel favorem, ut eligeretur, dare præsumerent, excommunicationis sententiam promulgavit, quam præcepit per eumdem Prædecessorem tuum, antequam ad nominationem, vel electionem aliquam procederetur suis Coelectoribus nunciari, quod si dictus Prædecessor tuus non faceret, eo ipso se nosceret excommunicationis vinculo adstrictum.

Nos igitur attendentes, quod idem Alexander Prædecessor noster ad præmissa cum omni providentia, circumspectione, attentione, maturitate, ac deliberatione processit, ac prævidentes pericula, quæ memoratæ Romanæ immineret Ecclesiæ, si dictus Conradus Puer ullo unquam tempore assumeretur ad hujusmodi regiam, vel imperatoriam dignitatem, & cupientes talibus periculis Apostolica sollicitudine præcavere, hujusmodi ejusdem Alexandri Prædecessoris nostri processum de fratrum nostrorum consilio ex certa scientia ratificamus, & approbamus, ac auctoritate Apostolica confirmamus.

Verum quia dictus Prædecessor tuus de carnis ergastulo migravit, ut speramus ad Dominum; Nos dubitantes, ne tu, qui eidem tam in honore, quam in onere successisti, hujusmodi processus inscius, & ignarus existas, processum ipsum in personam tuam duximus innovandum; Ideoque Fraternitatem tuam monemus, rogamus, & hortamur attente per Apostolica tibi scripta in virtute obedientiæ, & sub debito fidelitatis, quo nobis, & Ecclesiæ Romanæ teneris, ac sub pœna excommunicationis, quam ex tunc in te proferimus, districte præcipiendo mandamus, quatenus memoratum Conradum Puerum nullo unquam tempore in Regem eligas, nec nomines, neque consentias in eumdem, ita quod excommunicatus existas, si contra mandatum nostrum facere, vel venire præsumpseris, & eumdem Conradum nominaveris, vel elegeris, aut in ipsum consenseris, seu opem, vel operam, consilium, auxilium, vel fa-

Injuncta ei lex curandi, ne Conradus in Imperatorem eligeretur.

Et Electores censuris ab hujusmodi electione coerceret.

Alexandri Processum ratificat Urbanus.

Eadem præmandat Moguntino.

favorem ut eligatur impenderis, & etiamsi ejus nominationem, & electionem non impediveris toto posse, aut si ad ipsius electionem, vel nominationem aliquo tempore forte processeris, scias te prius excommunicatione ligatum. Aliis vero Principibus Coelectoribus tuis tam Ecclesiasticis, quam Saecularibus auctoritate nostra firmiter inhibeas, ne ipsum ad hoc nominent, vel eligant, nec in eum consentiant, promulgando eadem auctoritate in eos excommunicationis sententiam, si contra hanc tuam inhibitionem venire tentaverint, imo nostram, ita quod si eum ullo unquam tempore nominare, vel eligere, aut in ipsum consentire praesumpserint, noscant se prius excommunicationis vinculo alligatos, ut ex hoc ipso, si de praedicto Conrado quidquam in hac parte attentatum fuerit, sit prorsus vacuum, irritum, & inane. Mandatum itaque, ac Praeceptum super hoc Apostolicum sic fideliter, sapienter, & efficaciter adimpleas, quod ex his nos, & praefatam Romanam Ecclesiam tibi, & Ecclesiae tuae arctius obliges, nosque gaudere possimus, id quod in hoc intendimus, tuo solerti studio salubriter provenisse.

Caeterum nihilominus in omnes Electores, qui nominatum puerum ad hoc nominare, vel eligere, seu in ipsum consentire, aut opem, vel operam, consilium, auxilium, vel favorem, ut eligatur dare praesumpserint, excommunicationis sententiam promulgamus, quam statim per te antequam ad nominationem, vel electionem aliquam aliquo tempore procedatur, reliquis tuis Coelectoribus praecipimus nuntiari, quod si non feceris, eo ipso te noveris excommunicationis laqueo innodatum.

Dat. die 3. Junii 1262. Pont. An. I. Datum Viterbii tertio nonas Junii, Pontificatus nostri Anno primo.

VI.

Inquisitores haereticae pravitatis, & eorum Notarii, a quocumque Officiali Sedis Apostolicae delegato, non possunt excommunicari, suspendi, vel interdici, absque ejusdem Sedis licentia speciali.

Urbanus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Fratribus Ordinis Praedicatorum Inquisitoribus haereticae pravitatis, in Regno & dominio charissimi in Christo filii nostri Illustris Regis Aragonum, deputatis a Sede Apostolica, & in posterum deputandis, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

§. 1. NE Inquisitionis negotium, contra damnatam haeresim prudentiae vestrae commissum impediri (quod absit) propter aliquorum astutiam, vel etiam retardari contingat, vobis auctoritate praesentium indulgemus, ut nullus Sedis Apostolicae delegatus, vel subdelegatus ab eo conservator, aut etiam executor a Sede Apostolica deputatus eadem, seu etiam deputandus, in vos, vel quatuor Notarios, sive Scriptores vestros, super his vobis fideliter obsequentes, quamdiu in prosecutione hujusmodi negotii vos, & ipsi fueritis: possit excommunicationis, vel suspensionis, aut interdicti sententiam promulgare, absque speciali mandato praedictae Sedis, faciente plenam, & expressam de hac indulgentia mentionem.

§. 2. Decernentes irritum, & inane, si secus fuerit attentatum.

§. 3. Nulli ergo omnino hominum &c.

Datum apud Montem Flasconem secundo nonas Augusti Pontificatus Nostri Anno primo. Dat. die 4. Aug. 1262. Pont. An. I.

VII.

Quod Inquisitores haereticae pravitatis, & eorum Socii Ordinis Fratrum Praedicatorum mutuo se possint ab excommunicatione absolvere, irregularitatibus dispensare, a quibus per Priores ejusdem Ordinis absolvi possent.

Urbanus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Fratribus Ordinis Praedicatorum Inquisitoribus haereticae pravitatis in Regno, & dominio charissimi in Christo filii nostri Illustris Regis Aragonum deputatis a Sancta Sede Apostolica, & in posterum deputandis, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

§. 1. UT negotium Fidei valeatis liberius promovere, vobis auctoritate praesentium indulgemus, ut si vos, & fratres vestri Ordinis Socios vestros excommunicationis sententiam, & irregularitatem incurrere aliquibus casibus ex humana fragilitate contingat, vel recolatis etiam incurrisse, quia propter injunctum vobis officium ad Priores vestros de levi super hoc recurrere non potestis, mutuo vos super his absolvere, juxta formam Ecclesiae, & vobis cum auctoritate nostra dispensare possitis, in casibus in quibus dictis Prioribus, ut dicitur, est ab Apostolica Sede concessum.

Nulli ergo &c. Si quis autem &c.

Datum apud Montem Flasconem undecimo Nonas Augusti, Pontificatus Nostri Anno Primo.

VIII.

Exemptiones, & Immunitates Congregationis Monachorum Montis Virginis, Ordinis Sancti Benedicti.

Congregationem hanc approbavit Caelestinus III. Constit. XXIV. pag. 61.

Urbanus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Abbati, & Conventui Monasterii Montis Virginis ad Romanam Ecclesiam nullo medio pertinentis Ordinis S. Benedicti Avellanae Dioecesis, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

CUm a nobis petitur quod justum est & honestum, tam vigor aequitatis, quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum. Exordium.

§. 1. Eapropter dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, Privilegium Alexandri Papae fel: mem: Antecessoris nostri in quo liquido cognoscentes quod dictum coenobium cum omnibus Ecclesiis, & locis suis subditis, nullo mediante ad Romanam

nam Ecclesiam pertineret, & quod non licet alicui Archiepiscopo, sive Episcopo, vel alii Ecclesiasticæ personæ eidem Monasterio, & ejus Ecclesiis excommunicationes, & suspensiones indicere, ut Fratres illic Domino servientes ab omni potestate, & jurisdictione, ac dominio Archiepiscoporum, & Episcoporum, sive aliarum personarum liberi, Ecclesiæ Romanæ libertatis gratia potirentur. Et licet non habeatur in eo mentio Diœcesani Episcopi, in cujus Diœcesi dictum Monasterium est fundatum, & de solutione Canonis debiti ipsi Diœcesano Episcopo, sive alii cuicumque Ecclesiasticæ personæ ab ipso cœnobio, vel Ecclesiis, & locis ipsi cœnobio subditis, eo non obstante, auctoritate Apostolica, & speciali privilegio, vos & Ecclesias & loca ipsi cœnobio subdita ab onere præstationis, & exolutionis cujuslibet canonis, liberamus, & eximimus: volentes vos multa libertatis prærogativa gaudere, & soli Romanæ Ecclesiæ censuales existere, pro indicio perceptæ libertatis ab Apostolica Sede, prout contineri cognovimus tenore dicti privilegii quod sine reprehensione Bullæ, chartæ, vel litteræ apparebat.

Exemptio a quacumque canonis solutione.

§.2. Et omnes immunitates, & libertates a Romanis Pontificibus Prædecessoribus nostris, vobis, vel Monasterio vestro concessas. Nec non libertates, & exemptiones sæcularium exactionum a Regibus, & Principibus, vel aliis Christi fidelibus, rationabiliter vobis, aut Monasterio vestro indultas, sicut ea juste, & pacifice obtinetis, vobis, & per vos eidem Monasterio auctoritate Apostolica concedimus, & confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus.

Confirmatio libertatum omnium.

§.3. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis, concessionis, & indulgentiæ infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus, se noverit incursurum.

Clausulæ.

Datum apud Urbem Veterem quinto idus Januarii, Pontificatus Nostri Anno secundo.

Dat. de 9. Januar. 1263. Pont. An. II.

IX.

Ex Regest. Vatican.

Magistris, & Scholaribus Studii Palentin. conceduntur Privilegia, & Exemptiones ad instar Universitatis Parisien.

Urbanus Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Episcopo, & dilectis filiis Capitulo Palentin. salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Colebat hactenus deliciarum hortum Civitas Palentin. de sub cujus portis fons irriguus emanabatur; Hortus ille profecto fructus uberes producebat, quorum suavitatem, & dulcedinem ad diversas Mundi partes fontis affluentia derivabat. Erat enim in eadem Civitate, sicut ex parte vestra fuit propositum coram Nobis scientiarum studium generale rudes erudiens, reddens debiles virtuosos, & viros efficiens virtutum varietate fœcundos, horumque gratiosa fœcunditas litterarum dogmate pluri-mos instruebat, & quia per hoc non solum Palentia, sed tota solebat Hispania spiritualis, & temporalis percipere commoditatis augumentum; Supplicastis humiliter, ut ad reformationem prædicti studii, quod est non sine multo ejusdem Provinciæ dispendio dissolutum Apostolici favoris partes interponere curaremus.

Celebris quondam Paventina Universitas.

Supplicatum Papæ pro reformanda.

Cum igitur sicut accepimus ipsius studii reformatio possit eidem Provinciæ multipliciter existere fructuosa, nos nolentes, quod lucerna tantæ claritatis in commune multorum dispendium sic extincta remaneat; sed cupientes potius partes nostras adjicere, ut solito fortius attendatur, tuis Frater Episcope supplicationibus inclinati, omnibus, & singulis Doctoribus, & Scholaribus, quos in eadem Civitate in quacumque facultate studere contigerit, quod illis privilegiis, indulgentiis, libertatibus, & immunitatibus gaudeant, quibus Magistri, & Scholares gaudent Parisiis, vel in aliis locis, in quibus habetur studium generale, auctoritate præsentium indulgemus.

Privilegiorum communicatio.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere &c.

Datum apud Urbem Veterem secundo Idus Maji, Pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 14. Maji 1263. Pont. An. II.

X.

Ibid.

Quod Ecclesiastici per se ad Sæcularia judicia delegata, vel ordinaria Jurisdictione relicta trahi minime possint.

Urbanus Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis, Episcopis, & dilectis filiis Abbatibus, Prioribus, & aliis Ecclesiarum Prælatis, Capitulis, & Clericis universis exemptis, & non exemptis per Tarraconensem Provinciam constitutis, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

§.1. Quamvis sit grave nimis, & divini plenum adversione judicii, quod aliqui laici falcem in messem Domini sacrilegis ausibus ingerentes Personas Ecclesiasticas suis subjiciendo judiciis in periculum Fidei Ecclesiasticæ moliuntur subvertere libertatem; Hoc tamen ardentius zelum commovet ultionis, quod iidem laici sui fomentum erroris dicuntur in Clero aliquoties invenire, dum Clerici a Clericis, & quod est gravius Religiosis non solum inviti, sed interdum voluntarii spretis Ecclesiasticis Tribunalibus ad publica judicia pertrahuntur.

Quem sit grave Ecclesiasticos ad sæcularia judicia trahi.

§.2. Ad aures namque Apostolatus nostri pervenit, quod nonnulli vestrum spreto foro Ecclesiastico super iis, quæ ad illud pertinent se mutuo pertrahunt ad judicium sæculare. Aliqui vero judicium Ecclesiasticum retardare, vel totaliter impedire volentes Regias prohibitiones contra alios impetrare præsumunt, aliquoties rem litigiosam per Regem ipsum, & alias sæculares Personas occupari temere procurando.

Et laicos in iis immiscere.

§.3. Quia igitur illud indignum est, & divini judicii animadversione dignissimum, & ideo minime tolerandum universitati vestræ districtius inhibemus, ne aliquis vestrum in contemptum publici beneficii, quod Clericorum Collegio, ita inviolabiliter est indultum, ut

ut ei privatis aliquorum pactis, vel consensibus nequeat derogari, alios suo relicto Judice ad publica tradere judicia prætextu consuetudinis, qua quidam se super hoc, ut dicitur munire contendunt, quamvis in talibus aliqua consuetudo convalescere nequeat, vel impetrare prohibitiones, aut occupationes procurare hujusmodi non præsumat. Nos enim timentes, ne vos nisi hæc corrigatis, & nos si ea neglexerimus incorrecta, indignationem æterni judicis incurramus, Venerabili Fratri nostro Archiepiscopo Tarraconen. per nostras damus litteras in mandatis, ut contra omnes, quos circa prædicta culpabiles invenerit, auctoritate nostra procedat juxta Canonicas sanctiones, contradictores auctoritate nostra per Censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo.

Prohibitio de qua in Rubrica.

Datum apud Urbemveterem secundo Idus Junii Pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 12. Junii 1263. Pont. An. II.

XI.

Ibidem.

Quod ad Ecclesiarum regimina promoti illa dumtaxat Beneficia retinere possint, quæ suæ promotionis tempore canonice retinebant.

Urbanus Episcopus Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

§ 1. Contingit interdum, quod a Sede Apostolica nonnullis in Episcopos electis conceditur, ut ipsi usque ad certum tempus, vel ad Romani Pontificis beneplacitum voluntatis possint retinere omnia Beneficia Ecclesiastica, quæ promotionis suæ tempore obtinebant. Hujusmodi autem concessionis prætextu plerumque quæstionis materia suscitatur, quibusdam minus rationabiliter asserentibus, quod etiam ad illa beneficia, quæ talis electus concessionis ipsius tempore minus canonice retinebat, eadem concessio se extendit.

Causæ Decreti.

§. 2. Nos itaque ad omnem ambiguitatem tollendam tenore præsentium declaramus, quod hujusmodi concessio extendatur ad illa dumtaxat Beneficia, quæ ab electis ipsis canonice obtinentur.

Decretum.

Nulli ergo omnino hominum &c.

Datum apud Urbemveterem quinto Idus Julii Pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 11. Julii 1263. Pont. An. II.

XII.

Ibidem.

Civitas Recanaten. Romanæ Ecclesiæ rebellis Episcopali Dignitate privatur.

Urbanus Episcopus Servus Servorum Dei. Ad certitudinem præsentium, & memoriam futurorum.

§. 1. Cives Recanatenses antiquæ devotionis, & fidei quam ad Romanam gerere consueverunt Ecclesiam, prorsus obliti, & favorabilium gratiarum, quibus Sedes Apostolica eos eorumque terram erigendo inibi Ecclesiam Cathedralem, ac decorando terram ipsam Episcopalis titulo Dignitatis multipliciter honoravit, immemores, & ingrati contra nos, & eamdem Ecclesiam calcaneo rebellionis erecto, sic ejusdem Ecclesiæ persequtoribus pertinaciter in ipsius Ecclesiæ dispendium adhæserunt, sicque patenter, & ferventer cum eisdem persequtoribus, in nocumentum fidelium ipsius Ecclesiæ de Anconitana Marchia conspirarunt, quod ad offendendum in illis nos, & prædictam Ecclesiam sua principaliter, & totaliter studia convertentes quantumcumque ad eos clamaverimus, ut conversi ab erroris invio, quo damnabiliter, cum persequtoribus ipsis incedunt, ad dulces, & suaves ipsius Ecclesiæ reverterentur amplexus, noluerunt hactenus vocem nostræ piæ revocationis audire, sed ad gravioris exagerationem offensæ, adversariis ipsius Ecclesiæ majora semper continuaverunt, & continuant incrementa favoris, qui eorum telis armati fortius, & crudelius ad totius depressionem insiliunt Regionis. Et licet eorum culpis exigentibus digne, ac dure potuissemus ab olim procedere contra ipsos; volentes tamen misericorditer experiri, utrum in eisdem Civibus scintilla devotionis aliqua remansisset, quæ salubribus excitata monitis, in debite resurgeret charitatis ardorem, illorumque corda ex rebellionis jam tepefacta rigore in vigorem pristinum, & amorem Ecclesiæ prædictæ reduceret, Cives ipsos per dilectum filium Manfredum Veronensem electum Capitaneum, & Rectorem prædictæ Marchiæ, ac Ducatus Spoletan. sub certa forma moneri, ut infra quindecim dies post monitionem hujusmodi relictis eisdem persequtoribus præcise ad nostra, & ipsius Ecclesiæ mandata redirent, eisque prædici fecimus, & etiam comminari, quod si infra hujusmodi terminum talibus monitis non parerent, Nos ex tunc Civitatem Recanatensem Episcopali Dignitate, qua iidem propter ipsorum infidelitatem, & alias etiam Venerabilem fratrem nostrum Recanatensem Episcopum habendo contemptui reddebant penitus se indignos, Apostolica auctoritate privare, & alias contra ipsos, & eamdem Civitatem dure, ac aspere spiritualiter, & temporaliter prout videremus expediens procedere curaremus.

Recanatenses cum Ecclesiæ hostibus juncti.

Contra Marchiam Anconitanam conspirant.

Moniti sæpius ut resipiscerent;

§. 2. Sed dicti Cives Recanatenses, quia eorum mentes adeo sunt ad rebellionis pertinaciam induratæ, quod nullius possunt superinfusione olei quomodolibet emolliri, hujusmodi monitis, & comminationibus vilipensis infra prædictum terminum, & etiam post terminum ipsum per quatuor mensium spatium expectati redire ad mandatum nostrum, & ipsius Ecclesiæ non curarunt, imo Ecclesiam ipsam in suis fidelibus durius vexare postmodum præsumpserunt. Propter quod nos non valentes ulterius absque gravi Christi offensa eorum iniquitates, & infidelitates amplius tolerare, ac considerantes, quod ferro scindenda sunt vulnera, quæ fomentorum non recipiunt medicinam, prædictam Civitatem Recanatensem de Fratrum nostrorum consilio Episcopali Dignitate perpetuo sine aliqua spe restitutionis Apostolica auctoritate privamus: statuentes, ut nullis unquam futuris temporibus Civitas eadem ad hujusmodi Episcopalem Dignitatem valeat reassumi.

Monita spernunt.

Dignitate Episcopali privantur.

Nulli

Nulli ergo omnino hominum &c.

Dat. die 27. Julii 1263. Pontific. Anno II.

Datum apud Urbemveterem sexto Kalendas Augusti Pontificatus nostri anno secundo.

XIII.

Ibidem.

Diffinitio controversiæ inter Riccardum Comitem Corrubiæ, & Castellæ, a Legionis Regem, ut uterque denominetur in Romanorum Regem electus.

Urbanus Episcopus Servus Servorum Dei. Diffinitio inter Fratres super nominatione electorum in Imperatorem.

Causæ ferendæ Definitionis.

§.1. ORdinato nuper Imperii negotio, prout consideratis diligenter petitionibus partium, vestrisque consiliis credidimus expedire, dubitatio incidit, quo titulo uterque ad idem Imperium electorum in nostris litteris sit censendus. Pro parte siquidem dilecti filii Magnifici Viri Riccardi Comitis Corrubiæ dicebatur ipsum in eisdem litteris in Romanorum Regem electum, & coronatum nominari debere, cum per felicis recordationis Alexandrum Papam Prædecessorem, & a Nobis etiam in quibusdam nostris litteris ad ipsum licet super alio directis negotio sic extiterit nominatus, sicque cum jam sit in possessione, vel quasi hujusmodi tituli non potest de cetero ei talis titulus sine injuria detrahi, nec est aliquatenus detrahendus præsertim, cum nonnulli ex vobis tempore Prædecessoris ejusdem super hoc deliberatione præhabita ipsum taliter nominaverint.

Argumenta pro Riccardo Anglo, ut electus Romanorum Rex nuncupetur.

Quid Alphonso Regi objectum.

§.2. Charissimo autem in Christo filio nostro Regi Castellæ illustri pro eo non deberi talis titulus videbatur, quia idem Rex, nec quoad hunc titulum, cum nunquam per Papales litteras taliter intitulatus extiterit, nec quoad alia fuit in aliquo possessionem, vel quasi Regni Alamaniæ assequtus, nec debet status pendentis negotii, cum alterutrius partis præjudicio immutari.

Contraria pro Alphonso argumenta.

§.3. Pro memorato vero Rege Castellæ suggerebatur e contra, nullo modo Comiti memorato, sed ipsi Regi Regni Alamaniæ titulum adscribendum, cum plures de Principibus Electoribus vota sua direxerint in Regem eumdem, & ipsum ad prædicta Regnum, & Imperium legitime duxerint eligendum. Præfato vero Comiti, nec per electionem, quæ de ipso facta dicitur, cum nulla fuerit in Regno, & Imperio supradictis, nec per superius allegata pro ipso in Regio titulo sit jus aliquod acquisitum. Litteræ namque dicti Prædecessoris, nullum sibi quoad Regium titulum jus dederunt, cum sint litteræ placentia quædam, ne dicamus adulatoria non diffinitionem aliquam continentes, quod etiam ex eo apparet, quia licet super hoc per ipsum Prædecessorem, & Fratres suos fuerit interdum deliberatio habita, numquam tamen fuit aliquid diffinitum, & ideo non est verisimile, quod per dictas litteras voluerit super eodem aliquid diffinire; unde per easdem litteras, nulla necessitas nobis indicitur observandi, quod continetur in eis, vel ipsius Prædecessoris in hoc vestigiis inherendi. Nec litteræ nostræ si etiam, ut dicitur, processerunt, ad id aliquid operantur, tum quia non super Imperii negotio, sed super quadam pecuniæ quantitate, quæ ab ipso Comite Venerabili Fratri nostro Portuen. Episcopo debita dicebatur, confectæ dicuntur, propter quod super alio fidem non faciunt, nec jus tribuunt, sicut per instrumentum super alio confectum, in quo Vir, & Mulier se Conjuges nominant, Matrimonium non probatur, tum quia si data earumdem litterarum, si forsan appareant, attendatur, aperte liquebit, quod eo tempore transierunt, quando nos, qui non fueramus de Collegio Cardinalium, super hujusmodi negotio non eramus, nec esse poteramus instructi: Cardinalium etiam quorumdam litteræ, per quas ipsi Comiti sub Regio nomine scriptum fuisse dicitur, nequaquam in hoc suffragari videntur eidem, cum non fuerint habita communi deliberatione, nec de omnium consensu concessæ. Quod etiam ex eo apparet, quod non omnium Cardinalium, sed aliquorum tantummodo sigilla eisdem litteris fuisse dicuntur appensa.

Comiti objecta.

§.4. Cum igitur ex prædictis Prædecessoris nostris, vel Cardinalium litteris nullum sit dicto Comiti circa titulum, de quo agitur, jus, vel possessio acquisita, nulla dici posset injuria, vel detractio fieri, si de cetero in litteris dirigendis ad eum idem titulus minime poneretur, nec status instantis negotii censeri posset in ipsius Comitis præjudicium immutari, si prædicto Regi, qui sicut prædicitur propter Electorum pluralitatem potior allegatur in jure, adderetur electi titulus, cum rei veritate concurrens, sed allegatio immutationis hujusmodi eidem Comiti potius efficaciter videtur obstare, pro eo, quod adscriptio tituli quam per litteras dicti Prædecessoris nostri, & Cardinalium sibi factam allegat pendente negotio non cognitionaliter, nec partibus constitutis cominus facta fuit.

Definit Pontifex utrumque electi Romanorum Regis titulo decorandum.

§.5. Nos itaque iis, & aliis, quæ circa hæc movere poterant, plene discussis, auditis quoque vestris consiliis, ut lignum in medio Paradisi positum veraciter præsentemus, medium decrevimus eligendum, nec subinclinari ad dexteram, vel sinistram. Et ideo cum tam memoratus Comes, quam præfatus Rex electi fuerint, nos veritatem sequentes sine alterutrius partis præjudicio utrumque ipsorum decrevimus in nostris litteris nominandum in Romanorum Regem electum.

Dat. die 7. Augusti 1263 Pontific. Anno II.

Datum apud Urbemveterem septimo Idus Augusti Pontificatus nostri anno secundo.

XIV.

Ex eodem Regest.

Approbatio loci Sepulturæ in Insula Gadicen. a Castellæ, & Legionis Rege pro sui corporis condendis reliquiis electi, quæ Insula Episcopali ornatur dignitate.

Urbanus Episcopus Servus Servorum Dei. Charissimo in Christo filio Regi Castellæ, & Legionis illustri, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium.

§.1. EXcelsum fecit in terris, qui habitat in altissimis Deus pro eo potissime Regnum tuum ipsius terminos dilatando magnifi-

gnifice, quod Regia Celsitudo suam ab ipso, qui tam sibi tribuit potentiam, gratitudine debita recognoscens non ad oppressionem fidelium, sed propagationem fidei, & divini cultum nominis per Populorum multiplicationem fidelium augumentandum adversus nationes exteras jugiter experitur. Ex hoc namque ipse Deus, tam Progenitores tuos, quam & tuam magnificentiam exultationis, & letitiæ oleo præparticipibus tuis ungens tibi nomen fecit grande supra nomen Magnorum, qui sunt in terra tibi, & dicto Regno in rore Cœli, & terræ pinguedine uberrime benedictione impensa: propter quod Romana Ecclesia Mater tua super te filio benedicto, & Christianissimo Principe jocundatur, & gaudet, ac preces ad Deum fundit assiduas, ut ab omni te adversitate custodiens concedat, quod per Regnum temporale, quod obtines, felici commercio tibi pateat expeditius transitus ad æternum.

Alfonsus Castellæ Rex de Religione optime meritus.

§.2. Et quidem plura sunt, & maxima, quæ de Regalis Excellentiæ virtuosis, & strenuis actibus recenseri possunt, sed admirandum nostris nuper venit insinuatione Regia sensibus, & stupendum propositum, quod de Regalis corporis sepultura non a suggestione humana, sed a spiritu Domini concepisti, per quod liquido datur intelligi, quod pro fide dilatanda Catholica, & fidelium robore decertare cupias etiam rebus humanis exemptus, ut quod vivens Regium corpus, nondum efficere potuit efficaciter, exanime in tuæ salutis compendium prosequatur. Nam cum Insula Gadicen. in qua, ut asseritur est maris portus accommodus, & tranquillus propter Mediterranei structuram, Maris Africæ sit infesta plurimum, & ad ejus conquisitionem janua possit esse fidelibus, si super excrescentibus Christianis incolis repleatur; Tu id tamquam fidelissimus Princeps attendens prudenter, ut tua clara memoria postquam in Domino requieveris, Reges, qui tibi successerint, ad ipsius loci custodiam, & augumentum animet, & inducat, ac propter hoc fideles Populi libentius inibi eligant incolatum, apud Ecclesiam Sanctæ Crucis, quam in ipsa insula loco dicto Calrz, ut taceamus de fulciendis nunc per te Herculeis ædificiis, & mænibus restaurandis antiquis miro facis opere fabricari, quam nos ad tuam instantiam per nostras litteras Pontificalis Cathedræ titulo decorari mandamus, elegisti deliberatione pia, & provida sepulturam, a Nobis suppliciter postulans, ut quod a te de sepultura hujusmodi pro fidei, fideliumque favore factum est, Apostolicæ acceptationis robore munientes id adimpleri districtius mandaremus.

Sepulchrum eligit in Insula Gadicensi;

Urbanus Episcopali eam ornat dignitate.

§.3. Nos itaque, cum nullus ibi de tuis majoribus, cujus ad id affectione traharis, fuerit tumulatus, verisimili conjectura tenentes, quod hæc laudabilis, & accepta Deo, ut credimus dispositio Regiæ sepulturæ de fidei, & charitatis fervore tantum processit, tuis postulationibus annuendo eam gratam, & acceptam habemus auctoritate præsentium universis Clericis, & Laicis, quorum intererit, sub pœna excommunicationis districtius injungentes, ut te circa sepulturam ipsam in dispositione hujusmodi finaliter perdurante, cum de hac luce Deo vocante migraveris, corpus tuum honorifice in dicta Ecclesia Sanctæ Crucis, quantum in ipsis fuerit faciant sepelliri, nec aliquatenus super hoc venire præsumant contra Regiam voluntatem.

Confirmat quoque Regiam de Sepultura dispositionem.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ acceptationis, & mandati infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis &c.

Clausulæ.

Datum apud Urbemveterem duodecimo Kalendas Septembris Pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 21. August. 1263. Pont. An. II.

XV.

Ibidem;

Quod Ecclesiastici in Causis, quæ ad Forum Ecclesiasticum pertinent, ad seculare judicium ab aliis non trahantur.

Ecclesiasticis, ne se ad sæcularia judicia trahant, interdictum ab eodem Urbano vidimus Constit. X.

Urbanus Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis, & Episcopis, ac dilectis filiis Abbatibus, Prioribus, Decanis, Archidiaconis, & aliis Ecclesiarum Prælatis, seu Rectoribus, ac universis Clericis per Hiberniam constitutis, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Provisionis nostræ provenire debet auxilio, ut libertas Ecclesiastica semper in melius Deo favente proficiat, & si quid obstare dignoscitur, per nos sollicite corrigatur.

Exordium.

§.1. Sane mirantes sæpe audivimus, & referimus conturbati, quod nonnulli vestrum libertatem ipsam, quam deberent assidue, cum omni diligentia promovere, novis adinventionibus conculcare gestiunt, & alias deprimere nequiter non verentur, dum alter alium super decimis, testamentis, ac rebus aliis, & actionibus personalibus, quæ ad Forum Ecclesiasticum dumtaxat pertinent, relicto Ecclesiastico Judice in Foro Seculari convenire præsumit, & si quando inter aliquos vestrum causa spectans ad eumdem Forum Ecclesiasticum coram Delegatis Apostolicæ Sedis, vel locorum Ordinariis agitatur, reus malitiose procurat eisdem Delegatis, aut Ordinariis inhibitionem Regiam dirigi ne in causa, quæ coram eis pendere dignoscitur ulterius procedatur Actore, quandoque coacto propter hoc suo juri cedere, vel ad forum non debitum declinare.

Causæ sanciendi Decreti.

§.2. Quia vero tantæ temeritatis excessui per Apostolicæ Sedis providentiam decet modis omnibus obviare, Universitati vestræ auctoritate Apostolica districtius inhibemus, quatenus a præmissis, & aliis, quæ prædictæ repugnant privilegio libertatis, vel impediunt effectum justitiæ, penitus desistatis, quinimo circa defensionem, & promotionem libertatis ejusdem, ita mente vigili, & constanti animo desudetis, quod exinde vobis præmium divinæ gratiæ, ac nostri favoris augumentum digne valeat provenire, alias autem ommittere, nullo modo poterimus, quin per disciplinam rigidam, & personis metuendam improvidis ostendamus, quod illos cor nostrum pupugisse duris arbitramur aculeis, qui justitiæ vigorem impediunt, vel sæpedictæ robur nituntur elidere libertatis.

Decretum.

Datum apud Urbemveterem Kalendis Decembris Pontificatus nostri anno tertio.

Dat. die 1. Decem. 1263. Pontific. Anno III.

Quod

XVI.

Ex eodem Regest.

Quod Castra, Feuda, Terras, & alia in Campania, & Maritima consistentia nonnisi Personis de eisdem Provinciis oriundis vendi, donari, seu infeudari possint.

Urbanus Episcopus Servus Servorum Dei. Ad futuram rei memoriam.

§.1. Romanæ Ecclesiæ, cujus regimini licet immeriti auctore Domino præsidemus indemnitatibus precavere, ac prospero, & tranquillo Provinciæ, Campaniæ, Maritimæque statui Apostolica sollicitudine providere volentes, universis Baronibus, Militibus, Civibus, & generaliter omnibus utriusque sexus Campaniæ, & Maritimæ prædictarum unicuique videlicet Baroni, & Baronissæ sub mille, Militi vero, & Mulieri de militari genere prodeunti sub quingentarum, singulis autem Civibus, & aliis quibuscumque utriusque sexus sub trecentarum librarum provenien. pęnis auctoritatę Apostolica districtius inhibemus, ne Castra, Feuda, Homines, Vassallos, Terras, Domos, Vineas, aut possessiones alias, seu alia quæcumque bona immobilia, seu jura ipsorum in partibus earumdem Campaniæ, vel Maritimæ consistentia alicui, vel aliquibus Ecclesiasticis, sæcularibusve personis cujuscumque status, dignitatis, ordinis, vel conditionis existant, quæ non sint de eisdem Campania, vel Maritima, & exinde oriundæ, & quæ etiam non sint de foro Rectoris ejusdem Provinciæ vendere, distrahere, donare, permutare, locare, aut ad Censum, vel Emphyteusim dare, aut alio quocumque modo, vel titulo alienare præsumant.

Pœnæ contra huic Statuto inobedientes.

§.2. Nos enim ex tunc omnem contractum, si quem contra hujusmodi nostram inhibitionem fieri, vel celebrari contigerit, irritum penitus, vacuum decernimus, & inanem, ac nullius prorsus existere firmitatis.

Irritatio contractuum contra hanc legem factorum.

Nulli ergo omnino hominum &c.

Datum apud Urbemveterem quarto Idus Decembris Pontificatus nostri anno tertio.

Dat. die 12. Decem. 1263 Pont. An.III.

XVII.

Ex Bolland. Martii To.3. pag.393.

Privata Recanatensi Civitate Episcopali dignitate Auximanæ restituitur cum omnibus juribus &c.

Auximanam Civitatem Episcopali privatam dignitate Humanatensi Episcopo addixit Innoc.IV. Constitut. XV. pag. 314. Recanatensibus vero ademptam dignitatem eamdem ab Urbano legimus superius Constit. num.XIII. pag.410.

Urbanus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Clero Civitatis, & Diœcesis Auximanæ, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium.

Recti statera judicii æquo tunc examine temperatur, cum digna virtutibus præmia, & congrua vitiis stipendia recompensat: Sic enim quibusque quod suum est ex ordine reddente justitia obsequiis videlicet gratiam, & injuriis talionem, ad benemerendum lentos movent exempla mercedum, & in delicta pronos interdum ab incentivo pravæ emulationis metus cohibet ultionis.

Olim siquidem erga Cives Auximanos, & Incolas Castri Recanatensis, Humanatensis Diœcesis, Apostolica Sedes eorum Mater, hujusmodi utens judicii æquitate, quia iidem Cives in devotionis, & rebellionis assumpserant spiritum contra illam, Civitatem eorum Episcopali dignitate privavit, ac eam cum tota Diœcesi sua ad Castrum prædictum, cujus tunc incolæ dictæ Sedis erant devoti, transtulit Civitatem ipsam, & Ecclesiam Auximanam Venerabili Fratri nostro Episcopo, & Ecclesiæ Humanatensi in recompensationem dicti Castri, quod Humanatensis Diœcesis tunc erat, in spiritualibus submittendo.

Auximanis Episcopatu privatis propter rebellionem, & dignitas Recanatensibus data.

Porro prædicti Cives Auximani in devotionis, & rebellionis hujusmodi notam, per humilem, promptam, & devotam obedientiam, ac multa, grataque obsequia modernis temporibus expiarunt. Nam pro tuendis ejusdem Sedis juribus, & honore, & Patriæ libertate pugnantes, gravia rerum damna, & personarum sustinuere pericula, & quasi quotidie sustinent, illata eis ab ipsius Sedis persecutoribus, & filiis indevotis; Dicti vero Recanatensis Castri Incolæ in sensum dati reprobum, Dei, & ejusdem Sedis reverentia, & timore postpositis, & ad rebellionis superbiam spiritu affirmato, persecutori Sedis ejusdem reverentia, & timore postpositis, & ad rebellionis super spiritu affirmato, persecutori Sedis ejusdem contra eam, ipsiusque fideles damnabiliter adhærere præsumunt: propterea tamquam accepti a præfata Sede beneficii immemores, & ingrati reddiderunt, facta sibi hujusmodi gratia se indignos, meritoque privandos. Id itaque nos, & Fratres nostri provide attendentes, & considerantes prudenter, quod favorem devotio promeretur, quodque urgendi sunt impugnatores Ecclesiæ condignæ punitionis aculeo, ut si existat possibile a sua resiliant pravitate, atque ad studium devotionis debitæ, vitæque laudabilis se convertant, prædictum Castrum, & ipsius homines, propter indevotionem, & ingratitudinem eorumdem perpetuo de ipsorum Fratrum consilio, & Apostolicæ plenitudine potestatis supra dicta Episcopali dignitate privavimus, eamque dignitatem non obstantibus privatione, ac submissione præmissis, Civitati eidem plenarie, dictæque Auximanæ Ecclesiæ integre, prædictorum Civium exigentibus meritis, restituimus, prout eas habuerunt ab antiquo, Civitatem ipsam, & habitatores ejus, & prædictam Auximanam Ecclesiam ab omni jurisdictione Episcopi, & Ecclesiæ Humanatensis penitus eximendo.

Auximanorum pœnitentia, & emendatio.

Recanatensium ingratitudo.

Dempta itaque iis ea dignitas Auximanis restituitur.

Cæterum volentes regimen Ecclesiæ Auximanæ tali per Apostolicam providentiam committi personæ, quæ tanto congrueret oneri, & honori, dilectum filium Benvenutum, Auximanum electum tunc Cappellanum nostrum, & Archidiaconum Anconitanum moribus, & vita conspicuum, litterali scientia præditum, in spiritualibus providum, & in temporalibus circumspectum, Virum utique secundum cor nostrum, ipsi Auximanæ Ecclesiæ de prædictorum

Datusque eisdem Benvenutus Episcopus.

rum Fratrum nostrorum consensu in Episcopum præficimus, & Pastorem, firmam spem, fiduciamque tenentes, quod per suam industriam, divina præcedente gratia, & favore Apostolico subsequente, commissa sibi sæpedicta Auximana Ecclesia spiritualibus, & temporalibus proficere incrementis, & memorata Civitas in statu reformari prospero, & in devotione, ac fidelitate dictæ Sedis valeat roborari.

Obedientia ei præstanda. Quocirca Universitatem vestram monemus, & hortamur attente, per Apostolica vobis scripta mandantes, quatenus eumdem electum, tamquam Patrem, & Pastorem animarum vestrarum devote suscipientes, obedientiam sibi, & reverentiam debitam impendatis, ipsius salutaribus monitis, & mandatis humiliter intendendo, alioquin sententiam, quam idem rite tulerit in rebelles, ratam habebimus, & faciemus auctore Domino ad satisfactionem condignam observari.

Dat. die 13. Martii 1264. Pont. An. III. Datum apud Urbem Veterem tertio idus Martii, Pontificatus nostri anno tertio.

XVIII.

Edidit Vvilkins. Concil Britan. To. 1. pag. 760.

Condemnantur omnia Statuta, & Conspirationes a Magnatibus Regni Angliæ Oxoniæ factæ.

Urbanus Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri (Bonifacio) Archiepiscopo Cantuarien. & dilecto filio . . . . . Abbati S. Dionysii in Francia Parisien. Diœcesis, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Urbani de Regni Angliæ tranquillitate sollicitudo. CHarissimum in Christo filium nostrum (*Henricum*) Regem Anglorum illustrem, & Regnum ejus, quod Deo, & Apostolicæ Sedi multa fore dignoscitur subjectione devotum, necnon Incolas ipsius Regni tamquam dictæ Sedis filios speciales paternæ dilectionis brachiis amplectentes, desideramus eis statum procurare pacificum, ipsorumque dispendiis Deo propitio salubriter obviare.

Statuta nonnulla Oxonii contra eam facta a Magnatibus. Cum igitur, sicut ad nostrum pervenit auditum, nonnulli Magnates, & alii ejusdem Regni diversas provisiones, ordinationes, obligationes, conjurationes, colligationes, & conspirationes, & nonnulla Statuta ad invicem apud Oxoniam fecerint, vallantes ea propriis juramentis, & diversarum adjectione pœnarum, nos intelligentes, quod ex his in eodem Regno gravis extitit turbationis materia suscitata, quodque illa possunt prædictæ Sedi multipliciter generare præjudicium, & libertati ecclesiasticæ non modicum detrimentum; cupientes quoque ut Regnum ipsum extincto dissensionis, & scandali fomite in tranquillitate persistat, & pacis affluat ubertate; provisiones, ordinationes, statuta, obligationes, conjurationes, colligationes, & conspirationes hujusmodi quocumque nomine censeantur, de potestatis Apostolicæ

Irritatà ab Urbano. plenitudine cassavimus, & irritavimus, cassa, & irrita, & nullius firmitatis existere nunciavimus, penas quascumque super hoc adjectas, & juramenta præstita relaxantes, ac decernentes quoscumque ad observationem juramentorum hujusmodi, & ad penas easdem aliquatenus non teneri.

Hæc irritatio per Delegat. Apostol. publicanda. Quocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus vos, vel alter vestrum per vos, vel alium, seu alios provisiones, ordinationes, obligationes, conjurationes, colligationes, conspirationes, & statuta hujusmodi in locis, in quibus expedire videritis, publice, & solemniter cassa, & irrita nunciantes Venerabilibus Fratribus nostris universis Archiepiscopis, & Episcopis, & dilectis filiis, Abbatibus, Prioribus, ac aliis Ecclesiarum Prælatis, necnon Comitibus, Baronibus, Magnatibus, & aliis prædicti Regni Personis Ecclesiasticis, & Sæcularibus, cujuscumque dignitatis, status, ordinis, & conditionis fuerint, firmiter præcipiatis ex parte nostra, ut provisiones, ordinationes, obligationes, conjurationes, colligationes, conspirationes, & statuta præmissa pro cassis, & irritis penitus habeant, eis nihilominus districtius inhibendo, ne contra cassationis, & irritationis nostræ tenorem aliquid attentare præsumant.

Obstantium denegatio. Illos autem, qui contra cassationem, irritationem, seu præceptum, aut inhibitionem hujusmodi quomodolibet venire præsumpserint, a tali præsumptione auctoritate nostra appellatione postposita, compescatis non obstante si aliquibus a Sede Apostolica sit indultum, quod excommunicari, interdici nequeant, aut suspendi, & indulgentia dictæ Sedis, qua illis de Regno Angliæ dicitur esse concessum, ut extra Regnum ipsum, vel citra Mare Anglicanum in causam trahi, vel ad judicium evocari non possint per Litteras Apostolicas non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem, & qualibet alia indulgentia dictæ Sedis cujuscumque tenoris existat, per quam mandati nostri executio possit quomodolibet impediri, & de qua in nostris litteris mentio fieri debeat specialis, & Constitutione de duabus dietis edita in Concilio generali, & illa, quam felicis recordationis Innocentius Papa Prædecessor noster edidisse dignoscitur de aliquibus per generalem clausulam, quidam alii ultra quatuor ad judicium non trahendis.

Datum apud Urbem Veterem nono Kalendas Aprilis, Pontificatus nostri anno tertio. Dat. die 21. Martii 1264. Pontific. Anno III.

XIX.

Institutio Festivitatis Sanctissimi Corporis Christi, pro Feria quinta post Octavam Pentecostes quotannis solemniter celebrandæ.

Urbanus Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus, Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, & aliis Ecclesiarum Prælatis, ad quos litteræ istæ pervenerint, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

TRansiturus de hoc Mundo ad Patrem Salvator noster Dominus Jesus Christus, cum tempus suæ Passionis instaret, sumpta Cœna in memoriam mortis suæ, instituit summum, & magnificum sui Corporis, & Sanguinis Sacramentum, Corpus in cibum, & Sanguinem in poculum tribuendo. Nam quotiens hunc Pa-

Eucharistiæ Sacramenti. Panem manducamus, & Calicem bibimus, mortem Domini annunciamus. In institutione quidem hujus Sacramenti dixit ipse Apostolis, Hoc facite in meam commemorationem, ut præcipuum, & insigne memoriale sui amoris eximii, quo nos dilexit, esset nobis hoc præcelsum, & Venerabile Sacramentum, memoriale inquam mirabile, ac stupendum, delectabile, suave, tutissimum, ac super omnia preciosum, in quo innovata sunt signa, & mirabilia immutata, in quo habetur omne delectamentum, & omnis saporis suavitas, ipsaque dulcedo Domini degustatur, in quo utique vitæ suffragium consequimur, & salutis. Hoc est memoriale dulcissimum, memoriale salvificum, in quo grata nostræ Redemptionis nostræ recensemus memoriam, in quo a malo retrahimur, & in bono confortamur, & ad virtutum, & gratiarum proficimus incrementa, in quo profecto proficimus ipsius corporali præsentia Salvatoris. Alia namque quorum memoriam agimus, spiritu, menteque complectimur: sed non propter hoc realem eorum præsentiam obtinemus. In hac vero Sacramentali Christi commemoratione, Jesus Christus præsens sub alia quidem forma, in propria vero substantia est nobiscum. Ascensurus enim in Cœlum, dixit Apostolis, & eorum sequacibus, Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi, benigna ipsos promissione confortans, quod remaneret, & esset cum eis etiam præsentia corporali. O digna, & numquam intermittenda memoria, in qua mortem nostram recolimus mortuam, nostrumque interitum interiisse, ac lignum vivificum ligno Crucis affixum, fructum nobis attulisse salutis. Hæc est commemoratio gloriosa, quæ fidelium animos replet gaudio salutari, & cum infusione lætitiæ devotionis lacrymas subministrat. Exultamus nimirum nostram memorando liberationem, & recolendo Passionem dominicam per quam liberati sumus, vix lacrymas continemus. In hac itaque sacratissima commemoratione, adsunt nobis, suavitatis gaudium simul, & lacrimæ; quia & in ea congaudemus lacrymantes, & lacrymamur devote gaudentes, lætas habendo lacrymas, & lætitiam lacrymantem, nam & cor ingenti perfusum gaudio, dulces per oculos stillat guttas. O divini amoris immensitas, divinæ pietatis superabundantia, divinæ affluentia largitatis. Dedit enim nobis Dominus omnia, quæ subjecit sub pedibus nostris, & super universas terræ creaturas, contulit nobis dominii principatum. Ex ministris etiam spirituum superiorum, nobilitat & sublimat hominis dignitatem. Administratorii namque sunt omnes in ministerium, propter eos, qui hæreditatem salutis capiunt destinati. Et cum tam copiosa fuerit erga nos ejus munificentia, volens adhuc ipse in nobis suam exuberantem charitatem præcipua liberalitate monstrare, semetipsum nobis exhibuit, & transcendens omnem plenitudinem largitatis, omnem modum dilectionis excedens, attribuit se in cibum. O singularis, & admiranda liberalitas, ubi donator venit in donum, & datum est idem penitus cum datore. Quam larga, & prodiga largitas, cum tribuit quis se ipsum. Dedit igitur nobis se in pabulum, ut quia per mortem homo corruerat, & per cibum ipse relevaretur ad vitam. Cecidit homo per cibum ligni mortiferum, relevatus est homo per cibum ligni vitalis. In illo pependit esca mortis, in isto pependit vitæ alimentum. Illius esus meruit læsionem, istius gustus intulit sanitatem. Gustus sauciavit, & gustus sanavit. Vide, quia unde vulnus est ortum, prodiit & medela; & unde mors subiit, exinde vita evenit. De illo siquidem gustu dicitur, Quacumque die comederis, morte morieris; de isto vero loquitur, Si quis comederit ex hoc pane, vivet in æternum. Hic est cibus, qui plene reficit, vere nutrit, summeque impinguat, non corpus, sed cor, non carnem, sed escam, non ventrem, sed mentem. Homini ergo, qui spirituali alimonia indigebat, Salvator ipse misericors, de nobiliori, & potentiori hujus mundi alimento pro animæ refectione pia dispositione providit, decens quoque liberalitas extitit, & conveniens operatio pietatis, & verbum Dei æternum, quod rationabilis creaturæ cibus est, & refectio, factum caro, se rationabili creaturæ carni & corpori, homo videlicet, in edulium largiretur: panem enim Angelorum manducavit homo, & ideo Salvator ait, Caro mea vere est cibus. Hic panis sumitur, sed vere non consumitur; manducatur, sed non transmutatur, quia in edentem minime transformatur, sed si digne recipitur, sibi recipiens conformatur. O excellentissimum Sacramentum, o adorandum, venerandum, colendum, glorificandum, præcipuis magnificandum laudibus, dignis præconiis exaltandum, cunctis honorandum studiis, devotis prosequendum obsequiis, & sinceris mentibus retinendum. O memoriale nobilissimum intimis commendandum præcordiis, firmiter animo alligandum, diligenter reservandum in cordis utero, & meditatione, ac celebritate sedula recensendum. Hujus memorialis continuam debemus celebrare memoriam, ut illius cujus ipsum fore memoriale cognoscimus, semper memores existamus, quia cujus donum, vel munus frequentius aspicitur, hujus memoria strictius retinetur.

§.1. Licet igitur hoc memoriale Sacramentum in quotidianis Missarum solemniis frequentetur, conveniens tamen arbitramur, & dignum, ut de ipso semel saltem in anno, ad confundendam specialiter hæreticorum perfidiam, & insaniam, memoria solemnior, & celebrior habeatur. In die namque Cœnæ Domini, quo die ipse Christus hoc instituit Sacramentum, Universalis Ecclesia pro pœnitentium reconciliatione, sacri confectione chrismatis, adimpletione mandati circa lotionem pedum, & aliis quamplurimum occupata, plene vacare non potest celebrationi hujus maximi Sacramenti. Hoc enim circa Sanctos, quos per anni circulum veneramur, ipsa observat Ecclesia, ut quamvis in Letaniis, & Missis, ac aliis etiam ipsorum memoriam sæpius renovemus; nihilominus tamen ipsorum natalitia certis diebus per annum solemnius recolat, festa propter hoc eisdem diebus specialia celebrando. Et quia in his festis circa solemnitatis debitum, aliquid per negligentiam, aut rei familiaris occupationem, aut alias ex humana fragilitate omittitur, statuit ipsa Mater Ecclesia certum diem, in qua generaliter omnium Sanctorum commemoratio fieret,

Causæ instituendæ solemnis Festivitatis.

ret, ut in hac ipsorum celebratione communi, quicquid in propriis ipsorum festivitatibus omissum existeret, solveretur. Potissime igitur exequendum est erga hoc vivificum Sacramentum Corporis, & Sanguinis Jesu Christi, qui est Sanctorum omnium gloria, & corona, ut Festivitate, ac celebritate præfulgeat speciali, quatenus in eo quod in aliis Missarum officiis circa solemnitatem est forsitan prætermissum, devota diligentia suppleatur, & fideles festivitate ipsa instante, intra se præterita memorantes, id quod in ipsis Missarum solemniis sæcularibus forsan agendis impliciti, aut alias ex negligentia, vel fragilitate humana minus plene gesserunt, tunc attente in humilitate spiritus, & animi puritate restaurent. Intelleximus autem olim dum in minori essemus officio constituti, quod fuerat quibusdam Catholicis divinitus revelatum, festum hujusmodi generaliter in Ecclesia celebrandum.

Institutio Festivitatis singulis annis feria V. post OctavamPentecostes.

§.2. Nos itaque ad corroborationem, & exaltationem Catholicæ fidei, digne, ac rationabiliter duximus statuendum, ut de tanto Sacramento præter quotidianam memoriam, quam de ipso facit Ecclesia, solemnior, & specialior annuatim memoria celebretur, certum ad hoc designantes, & describentes diem, videlicet feriam quintam proximam post Octavam Pentecostes, ut in ipsa quinta feria devotæ turbæ fidelium propter hoc ad Ecclesias affectuose concurrant, & tam Clerici, quam Populi gaudentes, in cantica laudum surgant. Tunc enim, omnium corda, & vota, ora, & labia, hymnos persolvant lætitiæ salutaris; tunc psallat fides; spes tripudiet; exultet charitas; devotio plaudat; jubilet chorus; puritas jucundetur. Tunc singuli, alacri animo, pronaque voluntate conveniant sua studia laudabiliter exequendo, tanti festi solemnitatem celebrantes. Et utinam ad Christi servitium sic ejus fideles ardor inflammet, ut per hæc, & alia proficientibus ipsis meritorum cumulis apud eum, qui sese dedit pro eis in pretium, tribuitque se ipsis in pabulum, tandem post hujus vitæ decursum eis se in præmium largiatur.

Adhortatio ad eam devote celebrandam.

§.3. Ideoque Universitatem vestram monemus, & hortamur in Domino, & per Apostolica scripta in virtute sanctæ obedientiæ districte præcipiendo mandamus, in remissionem peccatorum injungentes, quatenus tam excelsum, & tam gloriosum festum, prædicta quinta feria singulis annis devote, & solemniter celebretis, & faciatis studiose per universas Ecclesias Civitatum vestrarum, & Diœcesum celebrari, subditos vestros in dominica dictam quintam feriam proxime præcedente, salutaribus monitis soilcite, per vos, & per alios exhortantes, ut per veram, & puram confessionem, eleemosynarum largitionem, attentas, & sedulas orationes, & alia devotionis, & pietatis opera, taliter se studeant præparare, quod hujus pretiosissimi Sacramenti mereantur fieri participes illa die, possintque ipsum suscipere reverenter, ac ejus virtute augmentum consequi gratiarum.

§.3. Nos enim Christifideles ad colendum tantum festum, & celebrandum, donis volentes spiritualibus animare, omnibus vere pœnitentibus, & confessis, qui matutinali officio festi ejusdem, in Ecclesia in qua idem celebrabitur interfuerint, centum; qui vero Missæ totidem; qui autem in primis ipsius festi Vesperis interfuerint, similiter centum; qui vero in secundis totidem; Illis vero, qui Primæ, Tertiæ, Sextæ, Nonæ, ac Completorii officiis interfuerint, pro qualibet horarum ipsarum, quadraginta; Illis autem, qui per Octavas illius festi, Matutinalibus, Vespertinis, Missæ, ac prædictarum horarum officiis interfuerint, centum dies, singulis octavarum ipsarum diebus, in Omnipotentis Dei misericordia, ac Beatorum Apostolorum ejus Petri, & Pauli auctoritate confisi, de injunctis sibi pœnitentiis relaxamus.

Indulgentiæ eam celebrantibus.

Datum &c. (a)

Datum Anno 1264.

XX.

Privilegium Abbatis Congregationis Monachorum Montis Virginis, Ordinis Sancti Benedicti, utendi Mitra, Baculo, Benedictione solemni, & aliis Pontificalibus.

Vide quæ præposuimus Constitut. hujus Pontificis VIII. pag.408.

Urbanus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Abbati, & Conventui Monasterii Montis Virginis ad Rom. Eccl. nullo medio pertinen. Ordinis S. Benedicti Avellanæ Diœcesis, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium.

Ecclesia Romana velut circumspecta mater & provida, nonnullas Ecclesias tamquam filias prædilectas majoribus effert honoribus, munere prævenit gratiæ potioris, & gratioribus insignit titulis dignitatum, ut sicut venustatis, & sapientiæ filiæ, in matris obedientiam, & reverentiam semper promptæ habeantur ferventes, & studiosæ ad ipsius servitia, beneplacita, & mandata.

Causæ dandi Privilegii.

§.1. Cum igitur Monasterium vestrum, utpote, sicut a fide dignis accepimus pia religione conspicuum, & a fidelibus populis illarum partium venerabiliter frequentatum, ac perspectum ipsius, ex prærogativa specialis dilectionis, & gratiæ, sinceritatis brachiis amplexamur. Vestris propter hoc honoribus, & utilitatibus libenter intendimus, sperantes vos haberi deinceps in Apostolicæ Sedis obsequiis, ex impensis vobis acceptioribus ab ea beneficiis, honoris, & gratiæ promptiores.

Privilegium.

§.2. Nos itaque ob devotionem B. Mariæ Virginis gloriosæ, in cujus honore dictum Monasterium est fundatum, vestris supplicationibus inclinati, usum Mitræ, baculi, anuli, sandalium, chirothecarum, tunicæ, dalmaticæ, benedictione solemni ad populum, ordinatione minorum ordinum, indulgentia quadraginta dierum, benedicere etiam Calices, & omnia alia ornamenta Ecclesiastica, & cognoscere de matrimonio inter vassallos, in quibus habetis spiritualia, tibi fili Abbas, & successoribus tuis in perpetuum, (quos potius signitis intendere cupimus, dummodo tibi, & eisdem successoribus sit, more ac modo debito, munus benedictionis impensum, & te, ac eos constet existere Sacerdotes)

(a) Vide Raynaldum ad hunc annum, & Pagium in Vita Urbani.

tes) auctoritate præsentium concedimus de gratia speciali.

Clausulæ. §.3. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. die 12. Septem. 1263 Pontific. Anno III. Datum apud Urbem Veterem secundo Idus Septembris Pontificatus nostri Anno tertio.

XXI.

Institutio secundæ Regulæ Ordinis Sororum Sanctæ Claræ nuncupatarum; sive mitigatio primæ Regulæ à B. Francisco pro ejusmodi Sororibus traditæ.

S. Damiani Monialibus Regulam tradidit Innocentius IV. Constit. XLII. pag. 309. Traditam vero Sanctæ Claræ, & Sororibus a Sancto Francisco confirmavit idem Pontifex Constitut. XXXIII. pag. 334.

Urbanus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis in Christo filiabus universis Abbatissis, & Sororibus inclusis, Ordinis S. Claræ, salutem, & Apostolicam Benedictionem,

Beata Clara, virtute clarens, & nomine, gratiæ divinæ inspiratione præventa, & almi Christi Confessoris B. Francisci exemplis laudabilibus informata, ac salutaribus instituta doctrinis, ut se mundam Domino conservaret, Mundi hujus contemptis opibus, operibusque vitatis, religiose vivere sapienter elegit, & habitu Sacræ Religionis assumpto, arctam viam mandatorum Domini, quæ gradientes in ipsa ducit ad vitam, dilatato corde cucurrit. Hanc petram, Christus lapidem esse voluit, in vestri Ordinis structura primarium. In ipsa evidenter ostendit, quod in hujus structura sibi complacuit. Eam siquidem sanctitatis erexit in titulum, ut quæ munditia vitæ claruit, celebritate clareret, ac eumdem vestrum Ordinem, qui sanctum, & laudabile sumpsit in ejus persona principium, ipsius quasi constituentis sic sapienter approbatæ patronæ merita, in venerabilem, venerandumque probarent.

Ordo hic à S. Clara institutus.

Sororibus vero sub diversis nominibus diversæ datæ regulæ. §.1. In hoc autem Ordine, vos & alias ipsum profitentes, sub nominationum varietate interdum Sorores, quandoque Dominas, plerumque Moniales, nonnumquam pauperes inclusas Ordinis S. Damiani contigit hactenus nominari. Vobisque, sub horum, & aliorum diversitate nominum, diversa privilegia, indulgentiæ, ac litteræ a Sede Apostolica sunt concessa, & tam a fel. recordat. Gregorio Papa prædecessore nostro, tunc Ostiensi Episcopo, & vestri Ordinis curam gerente, quam aliis, variæ datæ sunt regulæ, & formæ vivendi, quarum observantiis se vestrum aliquæ solemniter obligavere.

Causæ harum dandarum Regularum. §.2. Propter quod dilectæ in Domino filiæ, fuit nobis humiliter supplicatum, ut eumdem vestrum Ordinem curaremus, certi nominis titulo insignire, vosque ab hujus observantiarum diversitatibus, & votis super eis emissis, misericorditer absolventes, certam vobis vivendi formam, ad tollendum omnem de vestris conscientiis scrupulum, largiremur.

Ordinem S. Claræ nuncupari mandat Urbanus. §.3. Nos itaque decens arbitrantes, & congruum, ut idem Ordo vester, qui, ut præmittitur, in B. Clara felicia suæ institutionis sumpsit auspicia, cujusque (ut firmiter credimus) apud Deum meritis, & intercessione protegitur, & apud homines laudibus attollitur, & favoribus ampliatur, ejus insigniatur & nomine, ipsum de fratrum nostrorum consilio de cætero decrevimus Ordinem S. Claræ uniformiter nominandum.

Eique Privilegia omnia confirmat. §.4. Statuentes quod immunitates, libertates, privilegia, indulgentiæ, ac litteræ quæcumque vobis, seu eidem Ordini a præfata Sede sub quacumque nominatione concessa, id robur obtineant firmitatis, & ita per omnia ipsis uti possitis, ac si a principio hujus nominis titulo, & sub hac nominatione fuissent.

Unamque omnibus Regulam tradit. §.5. Ut autem bene & jucunde habitetis in unum, nec sub prædictarum observantiarum differentia a modo vivendi videamini differentes, sed ambuletis in domo Domini cum consensu; Nos inspectis omnibus regulis prædictis, & formis, ac specialiter illam, quam præfatus prædecessor tunc Ostiensis Episcopus vobis dedisse cognoscitur, diligentius attendentes, regulam, sive formam vivendi præsentibus annotatam, vobis & iis, quæ vobis successerint, de eorumdem fratrum consilio, præsentium tenore concedimus, & etiam confirmamus, in singulis Monasteriis vestri Ordinis perpetuis temporibus observandam, illas ex vobis, quæ ipsam regulam, sive formam per nos vobis concessam, & confirmatam, professæ fuerint, ab omnibus aliis regulis, formis, & votis præmissis, de Apostolicæ potestatis plenitudine absolventes.

Quæ Regula talis est.

Cap. 1.

De obedientia, paupertate, & castitate. Omnes, quæ sæculi vanitate relicta, Religionem vestram assumere voluerint & tenere, hanc eas legem vitæ, & disciplinæ oportet, & convenit observare, vivendo in obedientia, sine proprio, & in castitate sub clausura.

Cap. 2.

De Clausura. Omni namque tempore vitæ suæ hanc vitam profitentes, clausæ manere firmiter teneantur infra murorum ambitum, & intrinsecam clausuram Monasterii deputatum, nisi forsan (quod absit) superveniret inevitabilis, & periculosa necessitas, sicut exustionis ignis, vel incursus hostilis, seu alicujus hujusmodi, quæ dilationem nullo caperet modo, ad egrediendi licentiam postulandi. In quibus casibus transferant se Sorores ad locum alium competentem, in quo, quantum commode fieri poterit, clausæ morentur, quousque eis de Monasterio sit provisum. Et propter hujusmodi necessitatis evidentiam, nulla eis conceditur licentia, vel facultas, extra prædictam clausuram ulterius exeundi, nisi forte de mandato, aut auctoritate Cardinalis Romanæ Ecclesiæ, cui a Sede Apostolica generaliter fuerit iste Ordo commissus, ad aliquem locum aliquæ mitterentur, causa plantandi, vel ædificandi eamdem Religionem, vel reformandi aliquod Monasterium ejusdem Ordinis, seu causa regiminis, aut correctionis, aut alicujus valde evidentis, & gravis dispendii evitandi, vel nisi de ejusdem Cardinalis mandato, aut aucto-

ritate, Monasterii primo rationabili causa relicto, totus Conventus ad Monasterium aliud se transferret. Possint autem in singulis Monasteriis recipi aliquæ, licet paucæ, sub servitialium nomine, vel sororum, ad hujusmodi observantiam professionis astringendæ, præterquam ad articulum de clausura, quæ de mandato, vel licentia Abbatissæ interdum poterunt egredi ad negotia Monasterii procuranda. Morientes vero tam Sorores, quam Servitiales hujusmodi infra Claustrum, prout convenit, tumulentur.

De recipiendis Servientibus.

Cap.3.

Admissione Sororum in Ordine.

Omnibus hanc religionem assumere cupientibus, quæ fuerint admittendæ, priusquam habitum mutent, & religionem assumant, dura eis, & aspera proponantur, per quæ itur ad Deum, & quæ secundum hanc religionem necesse habuerint firmiter observare, ne de ignorantia postea se excusent. Non recipiatur aliqua, quæ vel longiori ætate, vel infirmitate aliqua, vel fatua simplicitate ad hujusmodi vitæ observantiam insufficiens, & non idonea censeatur, nisi forte cum aliqua interdum causa rationabili exigente, de mandato, vel auctoritate dicti Cardinalis alicui fuerit dispensandum. Per tales enim status, & vigor religionis sæpius dissolvitur, & turbatur: unde in personis recipiendis diligenti studio, & cauthela debet hujusmodi occasio devitari. Abbatissa nullam, propria auctoritate recipiat, sine consensu omnium Sororum suarum, vel ad minus duarum partium earumdem. Omnes vero ex more intra claustrum receptæ, tonsis crinibus, citius deponant habitum sæcularem; quibus deputetur magistra, quæ eas informet regularibus disciplinis. Ad tractatus quoque Capituli infra annum nullatenus admittantur. Completo vero unius anni spatio, si ætatis legitimæ fuerint, professionem in manibus Abbatissæ coram Conventu faciant in hunc modum. Ego Soror N. promitto Deo, & Beatissimæ Mariæ semper Virgini, & Beato Francisco, & Beatæ Claræ, & omnibus Sanctis, & tibi Dominæ Abbatissæ, vivere sub Regula a Domino Urbano Papa Quarto Ordini nostro concessa, toto tempore vitæ meæ, in obedientia, sine proprio, & in castitate, & etiam, secundum quod per eamdem Regulam ordinatur sub clausura. Idem similiter profitendi modus in Servitialibus, vel Sororibus, quæ de licentia Abbatissæ egredi possunt exterius, præter articulum de clausura, per omnia observetur.

Et Professione.

Cap.4.

De Vestibus:

Omnes Sorores communiter capillos suos usque ad aures certis temporibus tondeant in rotundum. Et unaquæque Soror præter cilitium si voluerit, vel staminetum, duas tunicas, vel etiam plures, secundum quod visum fuerit Abbatissæ, habere valeat, ac mantellum post collum hinc inde connexum: & hæc indumenta sint de panno religioso, & vili tam pretio, quam colore, juxta diversarum consuetudinem regionum, nimia brevitate, vel longitudine non notanda, ut & in operiendis pedibus debita servetur honestas, & curiosæ longitudinis superfluitas penitus evitetur. Tunica quoque superior, sit tam in manicis, quam in bustо, latitudinis, & amplitudinis congruentis, ut habitus exterioris honestas intrinsece attestetur. Habeant & scapularia sine caputio, de vili, & religioso panno, vel staminea, amplitudinis, & longitudinis condecentis, sicut uniuscujusque qualitas exigit, vel mensura: quibus induantur quando laborant, vel tale aliquid agunt, cum mantellos congrue gestare non possunt. Possint etiam sine ipsis esse aliquando, si visum fuerit Abbatissæ, cum forte per calorem nimium, vel aliquid aliud, eis gravia multum fuerint ad portandum. Coram extraneis tamen hujusmodi utantur scapularibus cum mantellis. Tunicæ quoque superiores, scapularia, & mantelli, coloris omnino albi, vel nigri aliquatenus non ferantur. Pro cingulo autem cordam postquam professæ fuerint, habeant minime curiosam. Vittis, aut velis de panno communi omnino albis, non tamen preciosis, aut curiosis, capita sua cooperiant uniformiter, & honeste, ita quod frons, genæ & collum & gula sint (ut earum honestati & religioni convenit) cooperta, nec aliter coram extraneis personis audeant apparere. Habeant & velum nigrum, nec preciosum nec curiosum, extensum super capita, ita amplum & longum, quod ex utraque parte descendat usque ad scapulas, & retro parum ultra tunicæ caputium protendatur. Sorores vero novitiæ album velum ejusdem mensuræ, & qualitatis debeant deportare. Servitiales autem Sorores pannum album non preciosum, aut curiosum, ad modum veli super capita sua deferant, tantæ longitudinis, & amplitudinis, quod scapulas, & pectus præcipue cum exeunt, valeant operire.

Cap.5.

Lectulis, & dormitorio.

Omnes Sorores sanæ, tam Abbatissa, quam aliæ, vestitæ & cinctæ jaceant in communi dormitorio, & quælibet per se lectum habeat ab invicem separatum; Lectus tamen Abbatissæ in tali loco dormitorii disponatur, quod inde cæteros dormitorii lectos sine obstaculo, si commode fieri poterit, valeat intueri. A Festo Resurrectionis Dominicæ usque ad Festum Nativitatis B. Virginis, Sorores dormiant post prandium usque ad Nonam, quæ voluerint. Quæ vero noluerint, oratione, seu meditatione divina, seu aliis piis quietis laboribus occupentur. Liceat autem unicuique habere sacconem de fœno, vel de palea, & cervical de palea, aut lana, si culcitras religiosas cum lana habere nequiverint congruenter. Lampas insuper de nocte accensa semper in medio dormitorii habeatur.

Cap.6.

Recitatione Officii.

De divino Officio tam in die, quam in nocte Domino persolvendo, taliter observetur, quod hæ, quæ legere & canere noverint, secundum consuetudinem Ordinis Fratrum Minorum, cum gravitate tamen & modestia, divinum Officium debeant celebrare. Illitteratæ vero dicant vigintiquatuor Pater noster pro Matutino, pro Laudibus quinque, pro Prima, Tertia, Sexta, & Nona, pro qualibet istarum Horarum septem, pro Vesperis autem duodecim, pro Completorio septem. Qui modus in Officio B. Virginis per omnia observetur. Pro Defunctis dicant in Vesperis septem Pater noster cum Requiem æternam, pro Matutino duodecim, tempore quo Sorores litteratæ faciunt Officium Mortuorum. Quæ vero occasione rationabili non possent aliquando legendo dicere Horas suas

suas, liceat eis sicut illitteratis dicere Pater noster.

Cap.7.

Sacramentis recipiendis, Ministro, & tempore.

Ubi proprius fuerit Cappellanus pro Missarum solemniis, & divinis Officiis celebrandis, habitu & vita religiosus sit, ac bonæ famæ, nec juvenilis, sed maturæ, & idoneæ sit ætatis. Ubi autem non fuerit proprius Cappellanus, a quolibet bonæ famæ, & honestæ vitæ Presbytero, Sorores Missam audire possunt. Pœnitentiam vero, & alia Sacramenta Ecclesiastica a Fratribus Ordinis Minorum dumtaxat recipiant, vel ab eis recipiant, qui de mandato, seu auctoritate Cardinalis, cui generaliter fuerit iste Ordo commissus, ea exhibendi potestatem habuerint, nisi forte in necessitatis articulo fuerit aliqua constituta, & copiam habere Fratrum nequiverit prædictorum. Cum aliqua Sacerdoti de confessione loqui voluerit, per locutorium sola soli confessionem faciat Sacerdoti, & per illud eidem de his, quæ ad confessionem pertinent, tunc loquatur. Confessionem autem regulæ omnes faciant ad minus singulis mensibus, & sic confessione præmissa in sequentibus solemnitatibus, videlicet in Nativitate Domini, Purificatione B. Mariæ, in initio Quadragesimæ, Resurrectionis Domini, Pentecostes, in Festis Sanctorum Petri, & Pauli, S. Claræ, S. Francisci, & omnium Sanctorum, recipiant Dominici Corporis Sacramentum. Si tamen aliqua Soror tanta fuerit corporis infirmitate detenta, quod ad locutorium commode venire non possit, & necessitatem habuerit confiteri, vel Dominici Corporis, seu alia recipere Sacramenta, exhibiturus hujusmodi, alba, & stola, & manipulo, cum duobus idoneis, & religiosis sociis, vel uno ad minus alba, vel saltem superpelliceo vestitus, ingrediantur, & morentur induti, & audita confessione, vel alio tradito Sacramento, sicut ingressi fuerint, sic egrediantur induti, nec moram ibi faciant longiorem. Caveant etiam, ut quamdiu intra Monasterium fuerint, nullatenus ab invicem separentur, quin semper mutuo possint libere se videre. Sic quoque se habeant in animæ commendatione. Porro ad exequias circa sepulturam agendas, Sacerdos non ingrediatur Claustrum, sed exterius in Cappella quod ad officium pertinet, exequatur. Tametsi Abbatissæ, & Conventui visum fuerit quod ad exequias debeat introire, modo supradicto cum sociis intret indutus, & sepulta mortua, cum eis exeat sine mora. Si autem necesse fuerit, ut ingrediantur aliqui ad fodiendam, vel ad aperiendam sepulturam, seu postmodum coaptandam, & Abbatissæ, & Conventui visum fuerit hoc expediens, propter imbecillitatem Sororum, sit Sacerdoti, vel alicui alii ad hoc idoneo, & honesto cum uno socio, vel duobus, licitum introire.

Cap.8.

Exercitiis corporalibus, laboribus &c. in quibus omnia debent esse communia.

Si aliquæ juveniles, vel grandiores, capaces ingenii fuerint, eas instrui faciat, si sibi videbitur Abbatissa, magistram eis deputans idoneam, & discretam, per quam tam in cantu, quam in divinis Officiis instruantur. Sorores vero & Servitiales, horis & locis institutis prout ordinatum fuerit, utilibus & honestis laboribus occupentur, sub illa providentia, quod excluso ocio animæ inimico, sanctæ orationis, & devotionis spiritum non extinguant, cui debent cætera temporalia deservire. Verum quia multitudini sub hujus Religionis observantia congrue omnia debent esse communia, nec cuiquam licet aliquid esse suum, caveant sollicite, ne occasione laborum hujusmodi, seu mercedis receptæ pro ipsis, cupiditatis, vel proprietatis cujuspiam, seu notabilis specialitatis subrepat morbus.

Cap.9.

Silentio: & quando ab eo sit dispensandum.

Silentium continuum sic continue ab omnibus teneatur, ut nec sibi invicem, nec alicui alii sine licentia eis loqui liceat, exceptis iis, quibus magisterium aliquod, vel opus injunctum fuerit, quod non possit cum silentio exerceri, iis quidem simul loqui liceat de iis, quæ ad officium, vel opus suum pertinent, ubi & quando, & qualiter visum fuerit Abbatissæ. Sorores tamen debiles, & infirmæ, ac Servientes eisdem, pro recreatione, ac ipsarum servitio, in infirmitoria loqui possint. In duplicibus quoque Festis, ac Apostolorum solemnitatibus, & aliis quibusdam diebus, quibus visum fuerit Abbatissæ, in certo loco ad hoc signato, ab hora Nona usque ad Vesperam, vel aliqua alia hora competenti, loqui possint de Domino Jesu Christo, ac solemnitate, ac piis Sanctorum exemplis, & de aliis licitis, & honestis. Ab hora quoque Completorii usque ad Tertiam, exceptis Servitialibus, extra Monasterium Abbatissa, absque causa rationabili loquendi licentiam non concedat. In aliis vero temporibus, atque locis, sic attendat sollicite Abbatissa de causa, ubi, & quando, & qualiter Sorores licentiet ad loquendum, quod regularis observantia, quæ non mediocriter a silentio, quod est cultus justitiæ, dignoscitur, nullatenus relaxetur.

Cap.10.

Modo colloquendi, & alloquendi.

Omnes autem studeant uti signis religiosis pariter, & honestis. Sane quando aliqua persona religiosa, seu sæcularis, vel cujuslibet dignitatis, alicui de Sororibus loqui petierit, nuncietur primitus Abbatissæ, & si ipsa concesserit, accedens ad locutorium, duas alias ad minus habeat secum semper, quibus jusserit Abbatissa, quæ loquentem videant, & audire valeant, quæ dicuntur. Ad cratem vero loqui aliquatenus non præsumant, nisi præsentibus duabus ad minus per Abbatissam ad hoc specialiter deputatis. Caveant tamen sibi Sorores, quæ cum aliquo loqui habent, ne per verba inutilia inaniter se diffundant, nec etiam trahant in locutionibus moram longam. Hoc namque ab omnibus firmiter observetur, ut quando de confessione Sacerdoti interius infirma fuerit aliqua locutura, ad minus non loquatur, nisi cum duabus non longe sedentibus, quæ confitentem, & confessorem videre possint, & ab eisdem pariter videri. Hanc autem loquendi legem, & ipsa Abbatissa diligenter custodiat, ut omnino materia detractionis omnibus auferatur, excepto quod cum Sororibus suis, horis, & locis competentibus loqui potest, sicut ei secundum Deum visum fuerit expedire.

Cap.11.

Jejuniis, abstinentia a carne, & facultate Abbatissæ in ho dispensandi.

Sorores autem omnes, & Servitiales, infirmis exceptis a festo Nativitatis Gloriosæ Virginis Mariæ, usque ad festum Resurrectionis Dominicæ, nisi diebus Dominicis, & die Nati- vi-

vitatis Domini, continuum servent jejunium: a Resurrectione vero Dominica, usque ad festum Nativitatis Beatæ Virginis, teneantur sexta feria jejunare. Omni quoque tempore, præter infirmas infirmitatis suæ tempore, ab esu carnium abstineant. Cum debilibus autem dispensare valeat Abbatissa, prout eorum debilitati viderit expedire. Ovis vero, & caseo, & lacticiniis licite possint uti, præterquam ab Adventu usque ad Nativitatem Domini, & a Dominica Quinquagesimæ, usque ad Pascha, necnon & sexta feria, & jejuniis ab Ecclesia generaliter institutis. Cum Servitialibus tamen Sororibus, circa prædictum jejunium, præterquam in Adventu, & sexta feria, possit Abbatissa misericorditer dispensare etiam possit circa prædictum jejunium cum adolescentibus, ac debilibus, & senili ætate confectis, prout earum debilitati, ac imbecillitati viderit expedire. Sanæ quoque Sorores jejunare non teneantur minutionis suæ tempore, quod in triduo terminetur, extra majorem quadragesimam, & sextam feriam, adventum Domini, & jejunia ab Ecclesia generaliter instituta. Caveat autem Abbatissa, ne ultra quam ter in anno minutionem permittat communiter celebrari, nisi certa necessitas plus requirat, nec a persona extranea maxime minutionem recipiat, ubi commode poterit evitare.

Cap. 12.

Infirmarum cura.

De infirmis vero, cura & diligentia maxima habeatur, & secundum, quod possibile fuerit, & decuerit, tam in cibariis, quæ earum requirit infirmitas, quam in aliis necessariis, in fervore charitatis, benigne ac sollicite eis per omnia serviatur. Quæ infirmæ proprium habeant lectum, si umquam fieri potest, ubi a sanis maneant separatæ, ne illarum ordinem confundere valeant, vel turbare.

Cap. 13.

Ostio interiori, ejusque custodia, & Custodis qualitatibus.

In quolibet Monasterio unum tantum ostium habeant ad intrandum Claustrum, & exeundum, cum opportunum fuerit, juxta legem de ingressu, & egressu positam in hac forma. In quo ostio nullum sit ostiolum, vel fenestra, & istud ostium in sublimi quanto magis fieri poterit congruenter, ita quod ad ipsum per scalam levatoriam exterius ascendatur, quæ scala per catenam ferream ex parte Sororum studiose ligata, a Completorio dicto usque ad Primam sequentis diei, continue sit suspensa, & tempore diurnæ dormitionis, & visitationis, nisi aliud interdum euidens requirat necessitas, vel utilitas manifesta. Ad prædictum autem ostium custodiendum, aliqua talis ex Sororibus deputetur, quæ Deum timeat, sit matura moribus, sit diligens, ac discreta, sitque convenientis ætatis, quæ unam ipsius ostii clavem sic diligenter custodiat, ut numquam ea, vel ejus socia ignorante, ostium aliquando valeat aperiri. Reliquam vero clavem diversam ab illa, custodiat Abbatissa. Sit & alia æque idonea ei socia deputata, quæ ejus vicem in omnibus exequatur, cum ipsa aliqua rationabili causa, vel occupatione necessaria, occupata fuerit, vel detenta. Caveant autem studiosissime, & procurent, ne umquam ostium stet apertum, nisi quantum minus fieri poterit congruenter. Sit autem ostium seris ferreis, & vectibus optime communitum, & sine custodia, apertum vel clausum, minime dimittatur, neque etiam ad momentum nisi una clave in die, & in nocte duabus, sit firmiter obseratum. Nec omni pulsanti aperiatur statim, nisi indubitanter cognoverit, quod talis sit, quod sine dubitatione aliqua, secundum mandatum, quod de ingressuris in hac regula continetur, debeat aperiri. Et nulli liceat ibi loqui, nisi soli ostiariæ de his, quæ ad officium pertinebunt. Quod si aliquando intra Monasterium opus aliquod fuerit faciendum, ad quod agendum sæculares aliquos, vel quascumque personas alias, oporteat introire, provideat Abbatissa sollicite, ut tunc dum opus scilicet exercetur, alia persona conveniens ad custodiendum ostium statuatur, quæ sic personis ad opus deputatis aperiat, quod alias intrare penitus non permittat. Nam Sorores ipsæ, & tunc, & semper, quantumcumque rationabiliter prævalent, studiosissime caveant, ne a sæcularibus, vel extraneis personis videantur.

Cap. 14.

Rotaque, ejusque custodia.

Cæterum, cum præfatum ostium aliis aperiri nolimus, nisi pro illis tantum, quæ per rotam, vel aliunde decenter nequeant expediri; mandamus, quod in singulis Monasteriis in exteriori muro clausuræ intrinsecæ, in loco siquidem competenti, manifesto a parte exteriori, & omnino patenti, rota una fortis fieri debeat, latitudinis, & altitudinis congruentis, ita quod per eam nulla persona ingredi valeat, vel exire, per quam necessaria, tam interius, quam exterius ministrentur, & taliter disponatur, quod per eam, nec intus, nec extra valeat aliquis intueri. Ex utraque etiam parte ostiolum fiat validum, quod de nocte, & in æstate tempore dormitionis, seris ferreis, & clavibus clausum, & firmatum debeat permanere. Ad cujus custodiam pro expediendis necessariis per eamdem, unam Sororem discretam, tam moribus, quam ætate, quæ Monasterii diligat honestatem, constituat Abbatissa, cui soli tantum, vel deputatæ sibi sociæ, cum congrue non poterit interesse, loqui ibidem, & respondere liceat, super iis quæ ad suum officium pertinebunt. Ibi autem nulli loqui liceat, nisi esset locutorium occupatum, vel ex alia rationabili causa, & necessaria aliquando: semper tamen de licentia Abbatissæ, quod tamen rarissime fiat, secundum loquendi modum superius prætaxatum.

Cap. 15.

Ostio exteriori.

Propter necessitates quoque aliquando imminentes, quæ non possunt per supradictum ostium, vel rotam commode expediri, permittimus, quod aliud ostium in loco decenti in Monasterio fieri possit, per quod certis temporibus intromittantur, & emittantur, quæ fuerint opportuna, quod quidem ostium continue sit clavi, seris ferreis, & repagulis communitum. Sitque muro a parte exteriori muratum, ita quod non possit aliquatenus aperiri, vel persona aliqua inde loqui. Possit tamen necessitatum dictarum tempore, ipsius ostii murus dirui, ostium aperiri, nec tunc apertum nisi quantum minus fieri poterit, sub tamen fida custodia, dimittatur. Expeditis itaque necessitatibus ipsis, secundum prædictum modum remunitum, clavi, seris & repagulis extrinsecus remuretur.

Cap. 16.

Cap. 16.

Locutorio, Crate, horumque custodia.

Locutorium autem commune in Cappella, vel potius in claustro, ubi commodius, & honestius fieri poterit, disponatur, ne si forte fieret in Cappella, pacem orantium inquietet. Ipsum locutorium sit congruæ quantitatis, de lamina ferrea subtiliter perforata, & taliter clavis ferreis coaptata, quod numquam valeat aperiri. Sit quoque ipsa lamina clavis ferreis in longum protensis, exterius fortiter communita. Cui pannus niger laneus interius taliter apponatur, quod nec Sorores videre extra valeant, nec videri. Ad istud autem locutorium a Completorio, quod dici debet tempore competenti, usque ad primam diei sequentis, seu tempore comestionis, vel dormitionis in æstate, aut quando officium celebratur, (nisi pro causa adeo rationabili, & necessaria, quæ commode differri non possit) nulli licitum erit loqui. Quandocumque vero in concessis temporibus aliqua, vel aliquæ habuerint ibi loqui, cum modestia, & maturitate loquentes, breviter se expediant, prout decet. Ubi vero propter Sororum multitudinem videbitur opportunum, aliud simile locutorium esse possit.

Cap. 17.

Crate ad Communionem suscipiendam.

Volumus etiam, ut in muro, qui Sorores dividit a Cappella, congruentis formæ cratis ferrea collocetur, quæ fit ex crebris, & spissis contortis lineis ferreis, diligenti & forti opere fabricata, & clavis ferreis in longum protensis exterius fortiter communita, vel ex lamina ferrea parvis, & minutis foraminibus perforata, cum protensis clavis ferreis, ut dictum est, in cujus medium fiat unum ostiolum de lamina ferrea, per quod communionis tempore possit intromitti calix, & Sacerdos mittens manum, possit Dominici Corporis tradere Sacramentum, quod quidem clavi ferrea sit semper firmatum, nec aperiatur, nisi quando proponi Sororibus contigerit verbum Dei, vel Sacramentum Dominici Corporis exhibetur, aut cum quis, aliquam ex Sororibus suam propinquam consanguineam videre petierit, vel alia causa necessaria id exposcat, quod rarissime fiat, & semper de licentia Abbatissæ. Quæ tamen in nullo casu (primis duobus dumtaxat exceptis) licentiam largiatur, nisi prius singulis vicibus de hoc consilium petierit a Conventu. Cui crati pannus lineus niger interius taliter apponatur, ut nulla valeat inde aliquid intueri. Habeantur etiam ostia lignea ex parte Sororum, cum seris ferreis, atque clave, ut maneant semper clausa pariter, & firmata, & non aperiantur, nisi cum divinum celebratur officium, & nisi quando ex dictis causis præfato modo dictum ostiolum contigerit aperiri, & nemo alius per dictam cratem loquatur, nisi aliquando, rationabili causa, vel necessaria exigente, alicui de Abbatissæ licentia raro fuerit concedendum. Et tunc prædicta ostia lignea poterunt aperiri, & quandocumque aliquam personam extraneam ad eas ingredi, vel alias per crates eis loqui contigerit, tegant faciem cum modestia, & inclinent, prout religionis convenit honestati.

Cap. 18.

Ingressu extranearum personarum.

De ingressu personarum in Monasterium, firmiter, ac directe præcipimus, ut nulla umquam Abbatissa, vel ejus Sorores, aliquam personam religiosam, seu sæcularem, aut cujuslibet dignitatis, in Monasterii clausuram intrinsecam intrare permittant, nec omnino liceat alicui, nisi quibus concessum a Sede Apostolica fuerit, vel a Cardinale, cui fuerit Sororum Ordo commissus: Excipiuntur autem a dicta ingrediendi lege, Medicus causa multum gravis infirmitatis, & Minutor cum necessitas exegerit, qui non absque duobus sociis de familia Monasterii introducantur, nec ab invicem infra Monasterium separentur, necnon & illi quos occasione incendii, vel ruinæ, seu alterius periculi, vel dispendii, seu pro tuendis a violentia quorumlibet Monasterio, vel personis, aut pro aliquo opere exercendo, quod commode extra Monasterium fieri non potest, necessitas exegerit introire. Qui omnes expedito suo ministerio, vel imminenti necessitati satisfacto per ipsos, exeant sine mora. Nulli autem personæ extraneæ intra Monasterii clausuram liceat comedere, vel dormire. Sed & si quis de Sanctæ Claræ Cardinalibus, ad aliquod Monasterium hujusmodi religionis aliquando venerit, & intra claustrum voluerit ingredi, cum reverentia quidem, & devotione suscipiatur, sed rogetur; ut cum paucis sociis, & honestis debeat introire. Liceat quoque Generali Ministro Ordinis Fratrum Minorum, quando ibidem celebrare voluerit, vel proponere Sororibus verbum Dei, cum quatuor, vel quinque Fratribus ipsius Ordinis, intra clausuram ingredi Monasterii, si quando ei videbitur expedire. Alius autem Prælatus, cui aliquando forte de licentia Sedis Apostolicæ, vel dicti Cardinalis, intrare licuerit, duobus, vel tribus tantum religiosis, & honestis sociis sit contentus. Quod si forte, pro benedictione, vel consecratione Sororum, vel in alio modo, concessum fuerit Episcopo alicui Missam interius celebrare aliquando, quam paucioribus, & honestioribus potuerit sociis sit contentus, & ministris. Et hoc quoque ipsum alicui rarius concedatur. Nulla tamen omnino loquatur cum aliqua persona de ingressis, nisi modo prædicto, sive infirma fuerit, sive sana. Illud sane præcipue caveatur, ut ii quibus aliquando concessum fuerit solummodo, vel data licentia in Monasterium ingredi, non aliter admittatur, nisi Abbatissæ, & Sororibus visum fuerit expedire, cum ex hujusmodi concessionibus, vel licentiis, Abbatissa, vel Sorores, eos admittere non cogantur, & ut sint tales, de quorum verbis, & moribus, necnon vita, & habitu ædificari valeant intuentes, & materia justi scandali exinde nequeat generari. Super concessione vero, vel licentia ingressus hujusmodi, ad omne ambiguum removendum, Apostolici apices, vel Cardinalis patentes litteræ ostendantur.

Cap. 19.

Sororum Servientiū egressu pro Monasterii necessitatibus.

De Servitialibus & Sororibus, quæ semper manere clausæ, sicut aliæ non tenentur, districtius volumus observari, ut sine licentia, nulla Claustrum egrediatur. Et quæ emittuntur, honestæ sint, & convenientis ætatis, ac religiosi, & maturi aspectus, & calceamentis honestis, tam ipsæ, quam Sorores illæ, quas aliquando emittere contigerit pro casibus supradictis, calceatæ incedant. Cæteris vero intus manentibus liceat istud idem. Egredientibus vero assignetur cer-

gra-

tus terminus redeundi, nec alicui ipsarum concedatur extra Monasterium, sine licentia speciali, comedere, bibere, vel dormire, nec ab invicem separari, vel alicui in secreto, seu Cappellani Monasterii, vel Conversorum domicilium introire, & si aliqua contrarium fecerit, graviter puniatur, & sollicite caveant, ne ad loca suspecta divertant, vel cum personis malæ famæ familiaritatem habeant, nec in suo reditu sæcularia, vel inutilia Sororibus referant, per quæ dissolvi valeant, vel turbari. Et quamdiu extra fuerint, taliter studeant se habere, quod de conversatione honesta ipsarum ædificari valeant intuentes, & quicquid eis datum, vel promissum fuerit, resignent, vel renuncient Abbatissæ, vel alii, cui in hoc commiserint vices suas.

Cap.20.

Cappellani, & Conversorum vita, moribus, & vestibus.

Cappellanus si voluerit se Monasterio obligare, & aliqui qui Monasterii conversi esse voluerint, & Abbatissæ, & Conventui visum fuerit eos recipere, anno probationis elapso, promittant obedientiam Abbatissæ, voventes loci stabilitatem, & perpetuo vivere, sine proprio, & in castitate. Tunicas de religioso, & vili panno, tam pretio, quam colore, juxta eorum indigentiam habere valeant sine caputio. Quarum manicæ breves sint, & strictæ tantummodo circa manus. Longitudo autem tunicarum sit talis, quod a cavilla pedum, distet spatio quatuor digitorum. Cappellanus tamen habere poterit longiorem. Pro cingulo vero corrigiam honestam habeat cum cultello. Caparonem etiam cum caputio super tunicas portent, cujus longitudo genu aliquantulum transeat, & latitudo usque ad caputium protendatur. Minoris tamen latitudinis caparonem si habere voluerit, poterit Cappellanus. Qui etiam cappa honesta, vel mantello post collum, vel ante pectus hinc inde connexo, uti poterit. Superiores autem tunicæ, & longum caputium, necnon & Cappellani cappa & mantellus, non sint de albo, vel penitus nigro panno. Vestiti etiam jaceant, & camisiis lineis non utantur. Calceamenta alta, & ampla, & antefixa cum caligis habeant, & fœmoralia portent. Capillos suos usque ad aures certis temporibus tondeant in rotundum. Officium divinum faciant, ut Sorores, excepto quod Conversi, ad officium Beatæ Virginis, & mortuorum, minime teneantur: jejunium servare debeant ut Sorores. Liceat tamen Abbatissæ super jejunio regulæ, cum eis æstus, vel itineris, aut laboris alterius, seu alia quavis rationabili, & honesta causa misericorditer dispensare. Informationi vero, & correctioni Visitatoris, Cappellanus, & Conversi per omnia sint subiecti. Cui in iis, quæ ad visitationis officium pertinent, teneantur firmiter obedire.

Cap.21.

Procuratore, ejusque officio.

Ad hæc, liceat vobis in communi, reditus, & possessiones recipere, & habere, ac ea libere retinere. Pro quibus possessionibus, & redditibus Monasterii modo debito pertractandis, Procurator unus, prudens pariter, & fidelis in singulis Monasteriis vestri Ordinis habeatur, qui per Abbatissam, & Conventum constitui, & amoveri debeat, sicut videbitur expedire. Hic vero taliter institutus de omnibus sibi commissis, receptis pariter, & expensis, Abbatissæ, & tribus Sororibus ad hoc per Conventum specialiter assignatis, & Visitatori cum voluerit, rationem reddere teneatur, & nihil omnino de rebus Monasterii vendere, commutare, obligare, vel alienare quoquo modo valeat, nisi de licentia Abbatissæ pariter, & Conventus. Et quicquid contra hoc attentatum fuerit, irritum decernimus, & inane. Possit tamen de mobilibus parum valentibus, aliqua parva, ex causa licita de Abbatissæ licentia, interdum aliis elargiri. Possit etiam per Visitatorem, cum expedire videbitur, amoveri;

Cap.22.

Electione Abbatissæ, munere, auctoritate, & qualitatibus.

Electio Abbatissæ libere pertineat ad Conventum. Confirmatio vero fiat per Cardinalem, cui fuerit iste Ordo commissus, vel auctoritate ipsius. Studeant autem Sorores talem eligere, quæ virtutibus polleat, & sanctis moribus aliis præsit potius, quam officio, & quæ communitatem servet in omnibus, vel in moribus; ut ejus exemplo provocatæ Sorores, ex amore magis ei obediant, quam timore. Quæque singularibus amoribus careat, ne dum in parte plus diligit, in toto scandalum generet. Consoletur afflictas, sit refugium tribulatis, ne si apud eam remedia defuerint sanitatum, desperationis morbus prævaleat in infirmis. Quæ humiliter, & charitative visitet, & corrigat Sorores suas, non præcipiendo eis aliquid, quod sit contra animam suam, & vestræ professionis formam, non sit præceps in præcipiendo, ne ex indiscretione præcepti, ponat peccati laqueum animabus. Cui, postquam confirmationem receperit, quamdiu in officio permanserit, Sorores universæ, necnon & familia exterior Monasterii, pareant, & obediant diligenter. Semel in hebdomada ad minus, Abbatissa Sorores suas pro ipsarum monitione, ordinatione, & reformatione, teneatur ad Capitulum convocare. Ubi secundum expressionem publicarum, & communium negligentiarum, atque culparum, pœnæ misericorditer imponantur. Conferat etiam cum omnibus Sororibus suis, de iis quæ occurrunt pro sui Monasterii utilitate, ac honestate tractanda: sæpe enim Dominus, quod melius est juniori revelat. Nullum onerosum, vel grave debitum contrahat, nisi per Procuratorem de communi consensu Sororum, cum manifesta necessitas hoc requirat. Reddat etiam de receptis, & expensis, semel ad minus, singulis tribus mensibus, coram Conventu, vel saltem quatuor Sororibus ab eodem ad hoc specialiter deputatis, debitam rationem. Officiales Monasterii instituat de consilio, & assensu Conventus, vel majoris partis ipsius. Sigillum vero Conventus custodiri faciat, & servari, secundum ordinationem Conventus, & omnem litteram dirigendam ex parte ejusdem Conventus, prius coram Conventu in Capitulo lectam, & approbatam a majori parte Sororum, ibidem coram omnibus faciat sigillari. Nulla etiam Soror aliquas litteras dirigat, seu recipiat, nisi primo eas Abbatissa legat, vel ab alia ad hæc constituta legantur. Studeat insuper Abbatissa Sorores reconciliare, si aliquas ad invicem ex aliqua causa, vel occasione contigerit conturbari. Soror vero illa, quæ verbo, vel signo occasionem turbationis, vel scandali alteri dederit,

rit, statim antequam offerat munus orationis suæ Deo, veniam petens a Sorore, quam offendit, coram ea humiliter se prosternat, rogans ut intercedat pro se ad Dominum, quatenus sibi culpam indulgeat, quam commisit; illa vero memor verbi Domini: Nisi dimiseritis ex cordibus vestris, nec Pater vester cœlestis dimittet vobis, liberaliter injuriam remittat Sorori veniam postulanti. Monemus Sorores omnes, & hortamur in Domino Jesu Christo, ut caveant ab omni superbia, vanagloria, invidia, avaritia, cura, & sollicitudine hujus sæculi, detractione, & murmuratione, dissensione, & divisione, ac omni vitio, pro quo possit displicere in oculis veri sponsi. Sed magis sollicitæ coram Deo servare exteriorem, & interiorem in omnibus puritatem, ac semper invicem habere mutuæ dilectionis unitatem, quæ est vinculum perfectionis, ut in ea radicatæ, & fundatæ, possint agni Domini Nostri Jesu Christi nuptias cum prudentibus virginibus introire.

Quæ a Monialibus sint fugienda.

Cap. 23.

Ad hæc, ut discursibus dispendiosis materia subtrahatur, in virtute obedientiæ, sub pœna excommunicationis, quam ipso facto transgredientes, vel non parentes incurrant, districte præcipimus, ut (exceptis dumtaxat Servitialibus Monasteriorum illorum locorum, in quibus Romana fuerit Ecclesia constituta, quamdiu ibi residentiam fecerit) nulla Abbatissa, Soror, vel Servitialis pro ulla necessitatis causa, ad Sedem Apostolicam personaliter veniat, vel accedat, nisi super hoc per Apostolicos apices, vel dicti Cardinalis patentes litteras, alicui specialis licentia concedatur.

Accessus personalis ad Sedem Apostolicam eis omnino prohibetur.

Cap. 24.

Monasteria hujus Religionis, per Visitatores (qui auctoritatem, formam, & modum, a Cardinali, cui fuerit a Sede Apostolica vester Ordo commissus, recipiant) semel ad minus annis singulis visitentur. Sane circa visitationes hujusmodi, illud est sollicite providendum, ut quicumque vel generalis, vel etiam alicubi aliquando specialis constituendus fuerit Visitator, tali debeat constitui, de cujus religiosa vita, & moribus notitia plena, & securitas habeatur. Qui cum ad Monasterium aliquod veniens, fuerit ingressus, sic se per omnia exhibeat, & ostendat, ut omnes de bono ad melius provocet, & ad Dei amorem, & intra se mutuam charitatem semper inflammet pariter, & accendat. Et quando Monasterii clausuram ad visitandum intraverit, duos religiosos, & idoneos socios secum ducat, qui videlicet socii simul maneant, & dum fuerit intra claustrum, ab invicem nullatenus separentur. Visitator autem, regula prius lecta, & exposita, ab Abbatissa sigillum recipiat, quod ipsa sibi assignare, & absolutionem, & concessionem ab Abbatissæ ministerio competere absolute, ac libere teneatur. Quæ si communem vitam non poterit ducere, vel noluerit, per eumdem Visitatorem a suo regimine absolvatur, nisi sua mora in officio Monasterio dispendiosa non esset, sed necessaria, vel evidenter utilis appareret. Absolvatur etiam per eumdem, si alias non idonea, vel insufficiens ad Monasterii regimen videatur; & hoc fiat secundum formam, & modum, quos a Cardinali supradicto receperit Visitator, qui tam de ipsius Abbatissæ, quam Sororum statu, & observantia suæ religionis, ab omnibus generaliter, & specialiter a singulis inquirat studiosius veritatem, & ubi aliquid reformandum, vel corrigendum invenerit, zelo charitatis, & amore justitiæ, cum discretione corrigat, & reformet, tam in capite, quam in membris, sicut melius viderit expedire. Excessus autem, qui fuerit sufficienter correctus a Visitatore, nullatenus iterum corrigatur. Quod si aliquid tale sibi occurrerit, quod per se nequeat emendare, ad Superiorem referat, ut corrigatur sicut expedit, ejus consilio, ac præcepto. Caveat autem Abbatissa, ne a se, vel ab aliis Sororibus, status sui Monasterii Visitatori aliquatenus abscondatur, quia malum esset indicium, & offensa graviter punienda. Imo volumus, & mandamus, ut ea quæ secundum vitæ suæ formam, & regularem observantiam, instituenda, vel emendanda fuerint, publice, ac privatim, sicut melius viderit faciendum, Visitatori suggerant, & proponant, cui teneantur in omnibus, quæ ad officium suæ visitationis pertinent, firmiter obedire. Quæ autem aliter fecerint, a Visitatore, tam Abbatissa, quam aliæ, debite, prout convenit, puniantur. Omnes autem tam Abbatissa, quam Sorores, considerent, & caveant diligenter, ut nihil aliud, quam amor divinus, & suarum Sororum correctio, ac Monasterii reformatio eas moveat ad loquendum. Modum autem loquendi Visitator custodiat supradictum, ut videlicet, aut cum omnibus, aut cum pluribus simul loquatur, vel secrete cum una, aliis tamen ad minus duabus in aspectu ejus non longe sedentibus, ut per omnia bonæ famæ integritas conservetur, nisi ad locutorium, cum una, vel pluribus, loqui voluerit de iis, quæ ad officium suum pertinere noscantur. Idem etiam Visitator, tam Cappellanum, quam Conversos, & cæteros de familia extrinseca Monasterii visitet, & in eis corrigat, & reformet, quæ correctionis, & reformationis officio noverit indigere. Pœnas tam amotionis perpetuæ a Monasterio, licentiando professos ad alia Monasteria, vel Ordines sicut viderit expedire, quam alias, prout culpæ gravitas, & qualitas exegerit, imponendo. Ut autem non graventur Monasteria in expensis, & Visitator omnem notam cujuspiam suspicionis evitet, volumus omnino, quod Visitator, de visitationis officio, quam citius commode poterit, se studeat expedire, quanto rarius absque sui officii dispendio poterit, Monasterii clausuram intrinsecus ingressurus.

De Visitatione, & Visitatoris officio, & potestate.

Cap. 25.

Verum ne observantia præsentis regulæ, sive formulæ suprascriptæ (quam uniformiter ubique ab omnibus volumus, & mandamus diligentius observari) pro defectu certi regiminis in posterum recedere vos contingat, aut sub diversorum magisterio, vivendi modus incurrere differentes, dilecto fratri nostro I. Sancti Nicolai in Carcere Tulliano Diacono Cardinali: Gubernatori, Protectori, & Correctori Ordinis Fratrum Minorum, curam, & regimen vestri Ordinis, necnon & personarum in eis degentium, scilicet Cappellanorum, & Conversorum, & familiarium, plene duximus committenda, statuentes, ut sub ejus, & aliorum Cardinalium, qui fuerint pro tempore gubernationi, protectioni, in

De Cardinalis Protectoris auctoritate.

atque correctioni eorumdem Fratrum Ordinis a Sede Apostolica deputati, obedientia, & cura, & regimine, debeatis de cætero permanere, quibus teneamini firmiter obedire. Et ipsi animarum vestrarum sollicitudinem gerentes, & curam, eisdem Monasteriis, & personis degentibus in eis, Cappellanis, Conversis, & familiæ tam per se, quam per viros idoneos, quoties expedire viderint, visitationis officium impendere studeant, corrigendo, & reformando ibidem, tam in capite, quam in membris, quæ correctionis & reformationis officio noverint indigere. Instituant nihilominus, & destituant, ordinent, statuant, & disponant, prout secundum Deum viderint expedire.

Cap.26.

Regulæ observantia.

Ut autem vos in hac regula, sive formula tamquam in speculo possitis inspicere, nec per oblivionem aliquid negligatis, semel vobis in qualibet quindena legatur, & ubi vos inveneritis ea, quæ scripta sunt, facere, agite gratias Deo bonorum omnium largitori. Ubi autem sibi quæcumque viderit aliquid deesse, doleat de præterito, & caveat de futuro; orans ut ei debitum dimittatur, & in tentationem deinceps non inducatur.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostræ Institutionis, Declarationis, & Constitutionis paginam infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. die 18. Octob. 1263. Pont. An. III.

Datum apud Urbem Veterem decimo quinto Kalendas Novembris Pontificatus nostri Anno tertio.

CLEMENS IV.

PAPA CLXXXIII.

AN. DOM. MCCLXV.

Guido, natione Gallus, ex Oppido S. Ægidii ad Rhodani ripam in Provincia Narbonensi, nobili familia Grossa, patre Fulcodio, antea Aniciensis Episcopus, deinde Archiepiscopus Narbonensis, mox S. R. E. Cardinalis Sabinensis, electus est Viterbii Romanus Pontifex mense Februario Anno 1265., & die 22. *(a)* ejusdem coronatus, Clementis IV. sumpto nomine. Sedit in Pontificatu annos III. menses IX. dies VII. *(b)* imperante in Oriente Michaele Palæologo. Obiit Viterbii die 29. Novembris anno 1268., & sepultus est ibidem in Ecclesia Fratrum Prædicatorum. Vacavit Sedes annos fere III.

Ency-

(a) Electioni Clementis assignari certus dies non potest, nisi assentiendum videatur Baronio, qui teste Raynaldo in Schedis asserit eumdem electum die 9. Februarii.

(b) A Coronationis die computandos.

I.

Ex Raynald. ad an. 1265. §.4.

Encyclicis Litteris omnes Ecclesiarum Prælatos ad implorandam divinam opem pro Ecclesia bene gubernanda incitat.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei.

His diebus felicis recordationis Urbano Papa Prædecessore nostro sexto Nonas Octobris viam universæ carnis ingresso, & sicut de largissima Dei pietate confidimus, post labores ad præmium evocato, tantique Patris defuncti corpore, prout est juris, & moris, cum honore, & reverentia Ecclesiasticæ tradito Sepulturæ; Episcopi, Presbyteri, & Diaconi Cardinales habito super futuri Pontificis electione tractatu, in nos tandem, licet immeritos, de legatione, quam susceperamus, in Angliam redeuntes, & per aliqua terrarum spatia ab Apostolica Sede remotos suos oculos injecerunt, nos in Ecclesiæ Romanæ Pontificem eligentes. Cumque demum Perusium venissemus, (*a*) & insufficientiæ nostræ multiplicis non ignari, tam importabilis oneris ferre sarcinam, tamque eminentis honoris fastigium conscendere merito formidantes, demum ad concordium Fratrum instantiam tanto supposuimus oneri humeros imbecilles; sollicitudinem nostram projicientes in illum, & in eo figentes anchoram spei nostræ, qui dat lasso virtutem, & iis qui non sunt, fortitudinem, & robur multiplicat, infirma mundi nonnunquam eligens, ut ad sui nominis gloriam fortia quæque confundat.

Dies obitus Urbani PP.

Clementis electio.

Rogamus itaque Universitatem vestram, & per Dei misericordiam obsecramus, quatenus pensato prudenter, quod vobis præmium supernæ charitatis acquiritis, si circa nos divina patientia generalis Ecclesiæ regimini præsidentes, plenæ devotionis studium exponatis, ab illo, cujus admiranda potentia per gratiam dat esse fortissima, quæ sunt fragilia per naturam, impetretis orationum auxilio, ut sollicitudinem nobis ab ipso creditam sic exequamur exemplis, & meritis, quod inde accrescat nomini suo gloria, Christianus Populus salute, & tranquillitate proficiat, & tandem nobis, ac vobis æterni luminis claritas illucescat &c.

Datum Perusii octavo Kalendas Martii, Pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 22. Febr. 1265. Pont. An. I.

II.

Ex Dacherii Spicileg. n.e. Tom. III. pag. 646.

Constitutio, per quam declaratur Angliæ Regem, ejusque filium Edmundum nunquam fuisse veros Regni Siciliæ possessores.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

§.1. Olim Regno Siciliæ ad dispositionem, & ordinationem Apostolicæ Sedis, ad quam specialiter pertinet, cum juribus, districtibus, & pertinentiis suis plene, ac libere devoluto, ac Sede ipsa circa statum ipsius Regni sollicite cogitante, illiusque regimen alicui Catholico, & devoto Principi cupiente committere, qui ad laudem Dei, honorem, & pacem Ecclesiæ, ac tranquillitatem, & profectum Fidelium ipsius Regni ejus Solio præsideret, tandem inter Sedem ipsam, & charissimum in Christo filium nostrum Henricum illustrem Regem Angliæ de Regno ipso in feudum dilecto filio Nobili Viro Edmundo ejusdem Regis nato sub certis conditionibus concedendo habitus est tractatus. Et quia Rex ipse multa erga Romanam Ecclesiam devotione refulget, suumque genus fidei semper claruit puritate, providit tunc Sedes ipsa, cum eodem Rege tractatum hujusmodi consummare: unde relato, & exposito ex parte ipsius Edmundi fel. recordat. Alexandro Papæ Quarto Prædecessori nostro, quod dilectus filius Magister Albertus Notarius noster tunc Apostolicæ Sedis Legatus eidem Edmundo, & hæredibus suis prædictum Regnum Siciliæ, ac totam terram, quæ est citra Farum, usque ad confinia Terrarum ipsius Ecclesiæ Romanæ cum omnibus juribus, honoribus, districtibus, & pertinentiis suis (exceptis Civitate Beneventana, cum ipsius juribus, & pertinentiis universis) in feudum de speciali auctoritate, & mandato fel. recordat. Innocentii Papæ Quarti Prædecessoris nostri concesserat salvis libertatibus, & immunitatibus Ecclesiarum prædictorum Regni, & Terræ, tam in electionibus, quam in aliis spectantibus ad easdem.

Habitus tractatus inter S. A., & Angliæ Regem de Regno Siciliæ ejus filio concedendo.

Relato itaq; per Legatum Apost. Regnũ Edmundo fuisse concessum;

§.2. Quodque idem Innocentius Prædecessor concessionem hujusmodi supplendo defectum, si quis in ea fuerit de plenitudine potestatis auctoritate Apostolica confirmarat eidem Edmundo Regnum, & Terram prædicta in feudum de novo concedens, prout in suis litteris dicebatur plenius contineri. Præfatus Alexander Prædecessor concessionem, & confirmationem hujusmodi sub conditionibus in privilegio Apostolico inde confecto expressis, ratas, & gratas habens, ipsas de fratrum suorum approbavit consilio, & assensu, & sub eisdem conditionibus, illas auctoritate Apostolica innovans, Regnum, & Terram prædicta, cum omnibus juribus, & pertinentiis suis de fratrum ipsorum consensu dicto Edmundo, ac ejus hæredibus utriusque sexus, in feudum sub eisdem conditionibus perpetuo concessit, & etiam confirmavit. Reservavit autem expresse in eodem privilegio sibi, & in sua voluntate, & potestate remansit, dicere, pronunciare, vel proferre in scriptis, vel sine scriptis de consilio, vel sine consilio fratrum suorum prædictis Rege, & Edmundo, ac alio etiam quocumque, cujus forsitan interesset, nequaquam vocatis, & absque omni juris solemnitate, approbationem, innovationem, concessionem, confirmationem hujusmodi, quas præfatis Edmundo, & hæredibus sub certis conditionibus faciebat, vacuas omnino esse, nullumque robur, vel valorem habere, aut revocare, cassare, & irritare ipsas, & cassas, & irritas nuntiare, si memoratus Rex, quasdam ex dictis conditionibus, statutis terminis non impleret, ita quod post hujusmodi pronuntiationem, seu irritationem, vel dictum præfatæ approbationis innovatio, concessio, & confirmatio nullius essent, vel haberentur efficaciæ, vel momenti.

Concessionemque hujus modi per Innocent. IV. fuisse confirmatam:

Alexand. IV. eam roboravit: nonnullas adjiciens conditiones sub caducitate.

(*a*) Ex his argui potest, Clementem consecratum esse Pontificem Perusii.

§.3. Et licet prædicta Sedes plurimum affectaverit, adhibendo quam potuit diligentiam, quod ipsius Regni negotium pietatis, Rege, ac Edmundo prosequentibus illud, laudabiliter proficeret, & per illorum studia, & auxilia successibus convalesceret prosperis, & processibus promoveretur optatis, idque diutius exuberante circa ipsos Apostolica gratia, non sine innumeris, & magnis dispendiis, gravibusque periculis, & dolenda jactura ejusdem negotii expectarit; eis tamen omnino deficientibus, nec opem, aut operam promotioni dicti negotii præbentibus opportuna, neque conditiones adimplentibus supradictas ipsum negotium speratis suffragiis non adjutum, & continuis impugnatum adversis, profectum non habuit, sed multis debilitatum defectibus periculose languit, & Ecclesia incurrente, ac sustinente pro hoc maxima detrimenta.

Sed hisce non adimpletis conditionibus.

§.4. Quia igitur manifestum est, & notorium prædictas non fuisse conditiones impletas, & liberum est nobis, & in nostra voluntate, ac potestate consistit eisdem conditionibus non impletis, dicere, pronuntiare in scriptis, vel sine scriptis, de consilio, vel sine consilio Fratrum nostrorum, prædicto Rege, ac Edmundo, & quocumque alio non vocatis, & absque omni juris solemnitate, præfatas approbationem, innovationem, concessionem, & confirmationem vacuas prorsus esse, aut revocare ipsas, & irritas nuntiare sicut in ipso privilegio est expressum: Nos habito nihilominus fratrum nostrorum consilio, & assensu auctoritate Apostolica sententialiter dicimus pronuntiamus, & proferimus prædictas approbationem, & innovationem, concessionem, & confirmationem vacuas esse omnino, nullumque robur, vel valorem habere, ac revocamus, cassamus, & irritamus easdem, & cassas, & irritas nuntiamus, ita quod deinceps nullius sint, vel habeantur efficaciæ, seu momenti.

Vacua declaratur supradicta concessio.

§.5. Memorata vero concessio, quæ de Regno, & Terra præfatis a prædicto Notario, & ejusdem concessionis confirmatio, ac nova de illis concessio, quæ a dicto Innocentio Papa de fratrum suorum consilio, nominato Edmundo, & ejus hæredibus, factæ fuisse dicuntur, in nullo sibi prodesse, ac nullum conferre jus, nullamque utilitatem eidem præstare possunt, nec ullum commodum, aut adminiculum, vel favorem, cum ab eodem Notario talis concessio nunquam processerit, & constet ipsum concessionem hujusmodi non fecisse. Nec prodest, nec juvat, si forsan hujus concessionis tenor ejusdem Innocentii Papæ litteris ostendatur insertus, qui facti non continet veritatem insertione hujusmodi, quæ non ad publicationem, sed ad confirmationem facta existit, ad probationem minime suffragante, nec confirmatio, & suppletio ipsius Innocentii Papæ, si sequutæ fuerunt potuerunt præbere concessioni, quæ revera nequaquam præcesserat, nec facta fuerat vim aliquam, seu efficaciam, vel vigorem, nec suo interventu efficere, quod falsum foret verum, vel id, quod vere non erat, haberet essentiæ veritatem: ipsaque confirmatio, & suppletio, ac prædicta ejusdem Innocentii Papæ nova concessio invalidæ sunt penitus, & inanes, utpote nullam omnino habentes radicem, nec aliquod fundamentum.

Vana omnino & nulla Innocentii PP. concessio.

§.6. In iis enim hoc intendebat, & agebat idem Innocentius, ut hujusmodi processum memorati Notarii firmiter roboraret, cui (cum nullatenus intervenisset) nullus profecto poterat dari robur, & quod fabricatur, cum struitur, vel componitur super eo, quod existentiam nullam habet, solidum quidem, & stabile non est, sed instabile totaliter, & infirmum. At etsi hujusmodi prædicti Notarii concessio, ad quam de speciali auctoritate, ac mandato ejusdem Innocentii præcessisse asseritur, facta fuisset; nihilominus tamen vacua, & inefficax prorsus esset cum conditiones apponendæ, quarum expressionem, & declarationem idem Notarius in ipsa concessione reservasse arbitrio certarum dicitur personarum, expressæ, vel declaratæ per ipsas personas non fuerint, nec possint amodo declarari, aliquibus personarum ipsarum de medio jam sublatis, quibus, & reliquis superstitibus, quod simul id facerent, fuerat reservatum, & hoc ipsum de præfata nova concessione ipsius Innocentii merito dici potest, cum idem innovando præmissam ejusdem Notarii concessionem, seu quæ prius ille concessisse dicebatur, noviter concedendo, ab ipsius intentione Notarii, quoad conditiones inferendas minime recesserit, sed fuerit eam potius prosecutus, quamvis, & alias rationabiliter impugnetur, cum Sedes Apostolica in agendis tam arduis multam servare consueverit gravitatem, & ad concessiones rerum sic grandium, & sublimium sine maturo consilio, & deliberatione solemni, ac expresso consensu Cardinalium non procedat.

Et quare.

§.7. Illa denique collatio, sive concessio, quam dictus Notarius quibusdam a præfato Rege constitutis procuratoribus fecisse dicitur, de jam dicto Regno tenendo in feudum a memorato Edmundo sub conditionibus per ipsum Notarium, & quosdam alios ordinandis de quibus condictum extiterat quorumque jam aliqui sunt defuncti: adjecto in ipsa, quod si prædictus Innocentius Papa eam gratam, & ratam haberet, & ex certa scientia litterarum ipsius Notarii super illa confectarum tenorem de verbo ad verbum suis litteris insereret, valida esset, & firma, alioquin cassa, & irrita haberetur, & nullius esset omnino momenti, valorem non haberet aliquem, vel vigorem; præsertim quia conditiones ipsæ, nec ordinatæ postea fuerunt, nec possunt ulterius ordinari, sicut ad irritationem alterius concessionis superius est expositum; nec apparet, neque ostenditur hujusmodi collatio, seu concessio per eumdem Innocentium confirmata: quare præmissa etiam si forte ipsa, vel aliqua ex eis apparere, vel ostendi contingeret, nullum prorsus valorem, nullamque firmitatem haberent, nec possent Ecclesiæ Romanæ circa liberam ipsius Regni dispositionem inferre alicujus obstaculi nocumentum.

§.8. Et quamquam fel. record. Urbanus Papa Quartus Prædecessor noster reservata sibi tractandi, disponendi, & ordinandi de ipso Regno cum quovis alio Principe, vel cum quacumque alia persona mallet, sua, ejusdemque Ecclesiæ libertate, præfatos Regem, & Edmundum de fratrum suorum consilio, auctoritate Apostolica per suas citaverit litteras, ut si forsan in prædicto Regno, per quamcumque concessio-

Ab Urbano PP. dies eis indicta ad rationes, si quas haberent, proferendas.

cessionem, sive collationem eis, vel ipsorum alteri de prædicto Regno ab Apostolica Sede, vel ejus Nuntiis, seu Legatis factam, vel ex quacumque alia causa crederent, se aliquod jus habere, infra quatuor menses a die receptionis litterarum ipsarum, quos eis pro peremptorio assignavit termino, per se, vel personas idoneas de toto negotio sufficienter instructas, cum omnibus juribus, & monimentis suis Apostolico se conspectui presentarent propositurí jus suum, si quod se in prædicto Regno Siciliæ habere confiderent, ac facturi de illo fidem plenariam, & justam sententiam recepturi. Hujusmodi tamen citatio, & talis causæ, vel quæstionis suspicio nequaquam impedire possunt super ejusmodi Regni ordinatione ipsius Ecclesiæ libertatem, cum nec litigiosum fictum sit ipsum Regnum, de cujus profecto Dominio inter petitorem, & possessorem quæstio non movetur, nec etiam rebus sic se habentibus, ut nunc sunt inter eamdem Ecclesiam, & præfatum Regem Angliæ, vel dictum Edmundum super ipsius Regni Dominio lis posset institui, ejusdem Regni possessione, nec apud nos, nec apud ipsos, vel eorum alterum existente, quæ sunt jure cavetur, reali parit, & parat adversarium actioni; præsertim cum idem Urbanus, qui securus, & certus erat, quod de prædicto Regno libere disponere poterat, in hujusmodi citatione, quæ de ipsius affluente gratia, & benignitate processit, libertatem tractandi, disponendi, & ordinandi de ipso Regno sibi expresse curaverit reservare. Consideratis itaque præmissis omnibus diligenter, & attenta examinatione discussis, ac vigilanti studio comprehensis, necnon solerter Ecclesiæ Romanæ perquisitis, & inspectis regestis, & ipsius Innocentii Papæ, ac prædicti Notarii processibus, super eodem Regno circa prædictum Edmundum habitis perfecte visis, & examinatis, & intente auditis dictis, & assertionibus antiquorum ipsius Ecclesiæ Cardinalium, necnon, & ipsius Notarii, ac aliorum fide dignorum de ipsa Ecclesia, qui de toto negotio, & processibus hujusmodi plenam notitiam habuerunt, ac plenarie intellectis ipsius Ecclesiæ super hoc validis munimentis, & pensatis vigilanter omnibus, quæ in iis attendenda forent, & cognita plenius veritate; auctoritate Apostolica de fratrum nostrorum consilio, & assensu declaramus, manifestamus, notificamus, & denuntiamus, quod licitum, & liberum omnino est nobis, & Ecclesiæ Romanæ de præfatis Regno Siciliæ, & Terra, omnibusque suis juribus districtibus, & pertinentiis, quæ quidem ad nos, & eamdem Ecclesiam specialiter, & plenarie spectant, disponere, providere, statuere, & ordinare, quodque libere, ac plene, absque omni ambiguitate, secura conscentia possumus ipsa in feudum concedere, ac eorum regimen, & gubernationem committere prout nobis, & ipsi Ecclesiæ placuerit, & viderimus expedire.

Hæc citatio non impedit, quominus S. A. de eodem Regno disponere pro libito possit.

Declaràt Clemens liberum sibi de eo disponere.

§.9. Et quod supradictus Edmundus, & præfatus Rex Angliæ, cui nulla tamquam a Sede Apostolica, vel de ipsius mandato, aut authoritate de ipsius Regno collatio, vel concessio facta fuit, seu quævis alia persona præter ipsam Ecclesiam in eisdem Regno, & Terra nihil pænitus juris habet; Nec ipse Edmundus, nec memoratus Rex Pater ejus, nec aliquis alius possunt nos, & eamdem Ecclesiam quomodolibet impedire, nec aliquod unquam interponere obstaculum quin de ipsis Regno, & Terra pro nostro beneplacito libere ordinemus. Ut autem hæc nostra pronuntiatio, prolatio, revocatio, cassatio, irritatio, & nuntiatio, ac declaratio, manifestatio, notificatio, denuntiatio illibatæ perpetuo maneant, & inconcussam semper obtineant firmitatem, eas in præsenti conscribi, & annotari pagina fecimus, nostra, & fratrum nostrorum subscriptionibus ad perpetuam memoriam roborata.

Nullumque jus super illo Angliæ Regi esse, vel ejus filio.

Robur huic declarationi adjicit.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ pronuntiationis, prolationis, revocationis, cassationis, irritationis, & nuntiationis, ac declarationis, manifestationis, notificationis, ac denuntiationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Clausulæ.

EGO CLEMENS Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.

Clement. PP. Et S. R. E. Card. subscriptiones.

Ego Odo Tusculanus Episcopus.
Ego Stephanus Prænestinus Episcopus.
Ego Frater Joannes Portuensis Episcopus.
Ego Rodulphus Albanensis Episcopus.
Ego Anderus Tituli Sanctæ Praxedis Presbyter Cardinalis.
Ego Frater Guido Tituli Sancti Laurentii in Lucina Presbyter Card.
Ego Guillelmus Tituli Sancti Marci Presbyter Card.
Ego Frater Anibaldus Basilicæ Duodecim Apostolorum Presbyter Card.
Ego Riccardus Sancti Angeli Diaconus Cardinalis.
Ego Octavianus Sanctæ Mariæ in Vialata Diaconus Card.
Ego Joannes Sancti Nicolai in Carcere Tulliano Diaconus Card.
Ego Ottobonus Sancti Adriani Diaconus Cardinalis.
Ego Jacobus Sanctæ Mariæ in Cosmedin Diaconus Card.
Ego Gottifridus Sancti Georgii ad Velum Aureum Diaconus Card.
Ego Jordanus Sanctorum Cosmæ, & Damiani Diaconus Card.
Ego Mattheus Sanctæ Mariæ in Porticu Diaconus Card.

Datum Perusii quarto Kalendas Martii Pontificatus nostri Anno primo.

Dat. die 26. Febr. 1265. Pont. An. I.

III.

Restitutio Dignitatis Episcopalis Civitati, & Ecclesiæ Fulginaten., qua privata fuerat ob adhesionem Friderico olim Imperatori.

Ex Regestro Vatic.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei.
Ad futuram rei memoriam.

Sicut magni Beneficii indicium est excessibus persequutorum Ecclesiæ medicinalis ultionis antitodum obiter adhibere, ut quos a fidelitatis debito culpa propriæ temeritatis avertit, ad ipsius constantiam congruen-

Exordium.

gruentis saltem severitatis disciplina convertat, sic maternæ pietatis est debitum, iis, qui post indevotionis lapsum, & persequtionis excessum fortiores in obsequendi proposito, & continuandæ in posterum devotionis exhibitione resurgunt, nec ejusdem piæ Matris Ecclesiæ sinum præcludere, nec miserationis ipsius ubera denegare.

Fulginatenses antea Episcopatu privati; §.1. Sane dudum Apostolica Sedes Ecclesiam, & Civitatem Fulginat. propter Rebellionem, & pertinaciam Incolarum ipsius, qui spiritu ad superbiam obfirmato, & indurato animo quondam Friderico olim Romanorum Imperatori, & ejus fautoribus contra Romanam Ecclesiam adhærere damnabiliter præsumebant, ipsam una cum illis multipliciter persequentes Episcopali Dignitate privavit.

Ad fidelitatem reverentes, §.2. Cum autem Incolæ prædicti suæ fidei puritatem, ad quam eidem tenentur Ecclesiæ, quamquam taliter nota infidelitatis infecerant, imo notabiliter deformarant, ad devotionem, & fidelitatem ipsius Ecclesiæ redeuntes per grata, & continuatæ postmodum multæ devotionis obsequia studuerint reformare, illamque successivis augumentis se continuaturos asserant, & indeficientis continuationis studio augumentare promittant.

Eadem donantur. §.3. Nos more pii Patris offensarum immemores, ubi ad hoc pœnitentiæ signis congruentibus invitamur; Cupientes ipsos in pollicitis magis sollicitos, & in proposito hujusmodi beneficiorum liberalitate prompta, & promptitudine liberali efficere firmiores, de fratrum nostrorum consilio Civitati, & Ecclesiæ memoratis prædictam Episcopalem Dignitatem restituimus de gratia speciali.

Nulli ergo omnino &c.

Dat. die 31. Martii 1265. Pont. An. I. Datum Perusii secundo Kalendas Aprilis Pontificatus nostri anno primo.

IV.

Privilegia Fratrum Militum Hospitalis S. Lazari Hierosolymitani.

Hunc Ordinem confirmavit Alexand. IV. Constit. X. pag. 353.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis, Episcopis, & dilectis filiis Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Decanis, Archipresbyteris, & aliarum Ecclesiarum Prælatis, ad quos istæ litteræ pervenerint, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Hisce Militibus concessum, ut semel in anno eleemosynas colligant in Ecclesiis. §.1. Cum dilectis filiis, Magistro, & Fratribus Militiæ Hospitalis Sancti Lazari Hierosolymitani, fuerit a fel. record. Innocentio Papa Prædecessore nostro indultum, & a nobis postmodum confirmatum, ut semel in anno recipiantur in Ecclesiis ad eleemosynas colligendas: quidam autem vestrum avaritiæ ardore succensi, Confratrias suas Confraternitati illorum eadem die ipsorum adventu præponunt: & sic Fratres ipsi confusi, aut nihil exinde, aut modicum consequuntur.

§.2. Quia igitur hoc est indecens, & in contemptum Dei, Ecclesiæque Romanæ redundat; Prædecessoris ipsius vestigiis inhærentes, Universitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, atque præcipimus, quatenus cum Fratres ipsi loca vestra pro eleemosynis colligendis accesserint, benigne recipiatis, & honeste tractetis, eosdem ipsis Ecclesiis vestris admonere populum, & eleemosynas quærere permittatis, Confratrias quas facere potestis quotidie, ipsorum Confratriis, quæ semel in anno fiunt, nullatenus præponentes, ne occasione illarum, eleemosynæ pauperum Christi depereant, & impediantur opera pietatis. Mandatum, ut iis hoc exequi liceat.

§.3. De parochianis autem viris, qui domos illorum invadunt per violentiam, vel infringunt, aut indebitis molestiis opprimunt Fratres ipsos, & tam deposita, quam res decipiunt eorumdem, cum exinde querimoniam posuerint coram vobis, tam districtam eis justitiam faciatis, & ita jura eorum defendere, & manutenere curetis, quod ipsi ad vos pro defectu justitiæ sæpe recurrere non cogantur, & nos sollicitudinem, & obedientiam vestram debeamus merito commendare, vosque beneficiorum quæ in Sancta domo illa fiunt, participes existatis. Ab oppressionibus defendantur.

§.4. Præterea, liberas, & absolutas personas, quæ domum eorum in sanitate, vel infirmitate petent, libere, & sine molestia recipi permittatis ab eis, nec ipsos super hoc reciprocetis aliquatenus impedire. Ad Hospitale alios recipere possint.

§.5. Illud etiam non mediocriter movet nos, nec modicum Ecclesiæ derogat honestati, quod quidam vestrum contra institutiones Sanctorum Patrum in Bodonensi Concilio editas, Fratrum Militum, ac Donatorum ipsorum corpora, quum decedunt, nolunt sine pretio sepeliri. Unde quia tam prava exactio, & iniqua non est aliquatenus toleranda, in obedientiæ vobis virtute præcipimus, ut nullo modo a Fratribus, & personis prædictis, vel aliis, pro sepultura quidquam exigere, vel accipere, nisi ipsa spontanea decedentium liberalitas, vel parentum devotio vobis contulerit, attentetis: sed absque ullo pretio sepeliatis corpora mortuorum, ut si quis ulterius hoc attentaverit, taliter advertatis in eum, quod similia non præsumat. Sepeliantur gratis.

§.6. Ad hæc, præsentium vobis auctoritate præcipimus, ne ab eis contra tenorem privilegiorum Apostolicæ Sedis, de omnibus fructibus terræ, quibus propria industria, aut expensis colunt, & laborant, ac etiam de nutrimentis animalium suorum, nec de ipsis animalibus decimas exigere præsumatis. Decimæ ab eis non exigendæ.

§.7. Cum autem Oratoria, vel Cœmeteria, secundum quod eis est beneficium privilegiorum Ecclesiæ Romanæ concessum, duxerint construenda, vos Fratres Archiepiscopi, & Episcopi eis, pro se, & familia sua tantum Oratoria orantium dedicare, ac Cœmeterium benedicere procuretis, nec aliquis vestrum contra tenorem Privilegiorum ipsorum, id impedire audeat aliquatenus, vel turbare. Cœmeteria possint ædificare.

§.8. De cætero quoque, Fratres seu milites, ac Donatos militiæ præfati Hospitalis in vestris Episcopatibus constitutos, qui Crucem, & divinum habitum deponunt, & quod ac per illecebras simul, & vitiorum abrupta vagantur, & illos etiam, qui prioribus suis contumaces, & rebelles existunt, & bolinas detinent contra voluntatem ipsorum, moneatis instanter, & pro officii vestri debito compellatis, ut habitum depositum reassumentes, in obedientia Prælatorum Deponentes habitum coerceantur.

rum

rum suorum devote, & humiliter perseverent, & bolinas, sive alia officia per violentiam nullo modo detinere præsumant. Quicumque autem mandatorum vestrorum extiterint contemptores, excommunicationis sententia eos compellatis; quam faciatis usque ad satisfactionem condignam inviolabiliter observari. Præterea quicumque beneficia persolverint, annuatim eis de Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum auctoritate confisi, septimam partem injunctæ sibi pœnitentiæ relaxamus.

Mortuos sepelire, & collectiones recipere possint.

§.9. Apostolica quoque auctoritate ob reverentiam ipsius Ven. Hospitalis sancimus, ut his qui eorum Fraternitatem asseruerint, si forsan Ecclesiæ, ad quas pertinent, a divinis officiis fuerint interdictæ, ipsosque mori contigerit, sepulturam Ecclesiasticam non negetis, nisi excommunicatus, vel nominatim interdictus, aut etiam publicus usurarius fuerit tumulandus, deferre ad Ecclesias hujusmodi Hospitalis, & oblationes tam pro eis, quam pro aliis, qui in eorum Cœmeteriis requiescunt exhibitas, sine alicujus judicis præjudicio retinere. Hoc etiam addito, ut receptiones Fraternitatis ejusdem, seu etiam collectarum, salvo jure dominorum suorum, sub B. Petri, & nostra protectione consistant.

Et sacris operari in locis interdicto subjectis.

§.10. Adjicimus insuper, ut si eorumdem fratrum aliqui, qui ad easdem fraternitates missi fuerint, vel collectas, in quamlibet Civitatem, aut Castellum, vel vicum, aut alium locum devenerint, si forte locus ille fuerit divinis officiis interdictus, in eorum jucundo adventu semel aperta Ecclesia annuatim excommunicatis, & nominatim interdictis exclusis, divina ibi officia celebrentur, salva in omnibus supradictis declaratione Concilii Generalis.

Hæc Constitutio publicanda.

§.11. Ad majorem quoque mercedis vestræ augumentum nihilominus, ut supra, mandando præcipimus, quatenus hanc nostram Constitutionem per Parochias vestras nunciari propriis litteris faciatis.

Cleri Hospitali servire possint.

§.12. Mandamus etiam, ut si qui de Clericis Ecclesiarum vestrarum, prædicti Hospitalis Fratribus cum licentia Prælati, & Capituli sui, sponte, ac gratis per annum, vel biennium si decreverint deservire, nequaquam impediantur.

Dat. die 27. Aprilis 1265. Pont. An. I.

Datum Perusii quinto Kalendas Maji Pontificatus nostri anno primo.

V.

Declarationes Statutorum (quæ Charta Charitatis appellantur) Ordinis Cistercienfis Monachorum Sancti Benedicti, aliæque ordinationes pro ejus bono regimine.

Antiquas Ordinis hujus consuetudines confirmavit Lucius Papa III. Constit. XII. pag. 15. Ad fugitivos sui Ordinis recipiendos compelli non posse declaravit Innoc. III. Constit. XXXVI. pag. 105. Omniaque eorum Privilegia rata habuit Honorius III. Constit. XXX. pag. 201. & a Decimarum solutione exemit Constit. LXXIII. pag. 238.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei.
Ad perpetuam rei memoriam,

Ordinis Cisterciensis encomium.

PArvus fons qui crevit in fluvium, & in lucem, Solemque conversus, in aquas plurimas redundavit, Cistercien. est Ordo prælucidus, qui a sui ortus exordio parvus, & humilis abjectione habitus, tenuitate substantiæ humilitatis professione, ac numero professorum, suo fontis metaphora non indigne describitur, cui diversarum ille proprietatum conformitate conformis non immerito comparatur. Hic est enim fons hortorum irriguus, cæteras rigans Religiones, & Ordines, ac in ipsos exemplis salutaribus scaturizans. Hic est fons amœnus, varietate virtutum præclarus, munditie, puritate, pietate patens, indeficiens sanctitate. Horum .... sic excrescere meruit, ut fontis nomen excedens, fluvius censeatur. Cujus processus laudabilis de virtute in virtutem, ut Deum Deorum in Sion videat gradiendo, universalis Ecclesiæ lætificat unitatem, in qua per meritorum evidentiam, claræ lucis splendorem adeptus quasi stella matutina resplendens in medio nebulæ Mundi hujus, & in ea splendidos emittens radios instar Solis, velut aquæductus de Paradiso progrediens, in aquas redundat plurimas, hortum plantationum suarum, cœtus quidem claustralium, quos produxit, aquis irrigans gratiarum, & vino spiritualis lætitiæ fructus inebrians partus sui. Hujus siquidem Ordinis Sacra Religio, a suæ institutionis auspiciis quasi deserta, & invia, utpote paucis adhuc initiata cultoribus, tandem honoris, & honestatis fructus parturiens, ramos suos, ramos quidem honoris, & gratiæ, quasi terebinthus extendit, germinans generationes, & progenies germinavit. Ea propter lætatur, & jubilat lætabunda, & laudans exultat jam in multitudine numerosa spectabilis, quæ olim quasi despicabilis in solitudine delitebat. Digne itaque hic Ordo dignissimus, dilectus, & praeelectus a Domino eidem psallit, & asserit cum Propheta, in terra deserta, & invia, sic in sancto tibi desiderio, & solido proposito religionis apparui, non ut me in habitu, vel ambitu ostentationis, tibi qui omnia vides, ostenderem; sed ut in humilitatis abjectione tuam viderem, & te misericorditer donante, perciperem gloriam, & virtutem. Vidit enim, & gavisus est, percepit, ut præmittitur multæ fæcunditatis gloriam; nihilominus in charitate fundatur. Primi namque ipsius Ordinis architecti, prima quasi ejusdem Ordinis fundamenti in charitate jecerunt, eumdem Ordinem ad instar Sponsi cœlestis, qui in speciosissima Sponsa sua charitatem, ut ipsa fatetur, quod in ea perseverantior fieret ordinavit, charitativis præceptis, & institutionibus ordinantes. Quibus Charitatis Charta nomen, nec immerito imponentes, per ipsam ad charitatis conversationem straverunt, iuxta Prophetæ promissum. Ipsius Ordinis lapides ordinantes in illa, quid majoribus, quidve minoribus debeatur aptius, statuentes, ut secundum ejusdem Prophetæ vaticinium, ipsius Ordinis agni juxta suum ordinem pascerentur.

Primum ejus fundamentum charitas.

§.1. Licet autem Ordo prædictus ex charitatis ordinatione firmissimus, & ut castrorum acies ordinata terribilis, continue in spiritualis pugnæ procinctu desudans, contra hostes spiritus pugnare didicerit, & ipsos etiam expugnare; adhuc tamen Sathan cribrum suum movere non desinit, sed ipsum movet, & excutit expectans, & expetens, ut excutiat filios excussorum. Adhuc Sisara Israelitas, falcatis eos curribus oppressus insequitur. Adhuc hostis antiquus peculiarem Domini populum (religiosos vide-

Discordia inter eos oritur circa nonnulla regulæ capita.

videlicet) Dominum contemplationis speculatione videntes, & specialiter in ejus partem assumptos non cessat impetere, sed totis satagit viribus, variis conatur insidiis, diversis in illos conatibus insilit, ut ipse a participio gaudii coelestis exclusus, in eis jucunde habitantibus, unius moris in domo charitatem vulneret; unitatem separet, ipsosque separatos in ejusdem pugnæ conflictu debiliores efficiat, & ab eis jucunditatem unanimitatis excludat; hoc ipsum insidiose molitus in personas præfati Ordinis his diebus, inter ipsas super diversis articulis discordiarum excitata materia, litium satis seminibus, & jactis Seminariis jurgiorum.

Ad eam componendam incumbit Clemens.

§.2. Nos autem ipsius Ordinis sanctitatem, & claram famam, cujus odor sicut agri pleni suavitas, cui Dominus benedixit, totam replet Ecclesiam, singulari zelantes affectu, ne vel ipsius sanctitas talibus nutaret insultibus, vel famæ claritas detractorum linguis exposita turbaretur, sed singula in eodem ordine locum, ut præmittitur, decenter sortita retineant, sicque contra prædicti Sisaræ impetus dimicetur, & ipsum facilius juxta Deboræ canticum, stellæ in suo cursu, & ordine manentes expugnent, principiis putavimus obsistendum, exortam in eodem Ordine super articulis prædictis dissensionis materiam, vitatis litigiorum anfractibus, & exclusis Advocatorum tumultibus, salubris, & celeris subscriptæ provisionis nostræ compendio decidentes, nunc antiqua ipsius Ordinis statuta interpretationis juvando remedio, nunc eadem Apostolica auctoritate firmando, nunc etiam quædam nova de unanimi consensu Cistercien., & quatuor infrascriptorum primorum, ac aliorum Abbatum, & quamplurimum personarum ipsius Ordinis in nostra constitutarum præsentia statuendo.

De gubernio Monasteriorum defuncto Abbate, donec alius eligatur Abbas.

§.3. Licet igitur contineatur in Charta prædicta, quod si qua domus ejusdem Ordinis Abbate proposito fuerit destituta, major Abbas, de cujus domo, domus illa exivit, ordinationis ejus habeat omnem curam, donec in ea Abbas alius eligatur: domui autem Cistercien., quia mater est omnium, dum proprio Abbate caruerit, quatuor primi Abbates scilicet de Firmitate, de Pontigniaco, de Claravalle, & de Morimundo, provideant, & super eos sit cura domus illius, donec electus Abbas in ea fuerit, & statutus: hoc tamen ex usu, & consuetudine dicti Ordinis generali sic interpretandum duximus, ut videlicet administratione vacantis Monasterii remanere penes Conventum ejusdem, si qua forsan emerserint difficilia, propter quæ vel Cistercien. ad dictos primos quatuor, vel aliorum Monasteriorum Conventus ad suos Abbates duxerint recurrendum, Abbates ipsi curam, & diligentiam habeant in consilio, & auxilio postulantibus, prout eorum requireret necessitas impendendis. Et licet administrationem penes singulorum Monasteriorum vacantium Conventus dixerimus secundum morem servatum hactenus remanere, sigillum tamen prædicto Monasterio Cistercien. eo vacante, Prior ipsius custodiat consignatum, & clausum, sicut hactenus fieri consuevit. In aliis vero Monasteriis vacantibus sigilla eorum Abbates sigillis aliorum Abbatum signata teneant, & inclusa.

§.4. In Charta etiam hujusmodi continetur, quod domo qualibet ejusdem Ordinis Abbate proprio, ut prædicitur destituta, electionis die præfixa etiam ex Abbatibus, si quos domus illa genuerit, advocetur, & consilio, ac voluntate Abbatis, Abbatem eligant Abbates, & Monachi domus illius. Ad electionem autem Cistercien. Abbatis præfixa, & prænotata die ad minus per quindecim dies, ex Abbatibus quorum domus de Cistercio exierunt, & ex aliis quos noverint prædicti Abbates, & Fratres Cistercien. idoneos, convocentur. Et congregati in nomine Domini Abbates, & Monachi Cistercien. Abbatem eligant. Super quo contentione orta, quod id non servabatur juxta ipsius Chartæ tenorem; Nos attendentes quod quamvis ab antiquo per Abbates dicti Ordinis ita fuerit ordinatum, id tamen in desuetudinem abiit, & jam de communi consuetudine soli Monachi vacantis Monasterii vocem in electione Abbatis habere noscuntur, hujusmodi consuetudinem volumus, & præcipimus observari, eam laudabilem, & rationabilem judicantes, cum ad jus commune reduxerit, quod fuerat contra juris communis regulas constitutum, Ita quod ea, quæ de vocandis aliquibus Abbatibus, quorum domus de Cistercio exierunt, quod quidem de Abbatibus hactenus est servatum, & cætera, quæ de vocatione hujusmodi quoad Cistercien., necnon quoad alia ejusdem Ordinis Monasteria in Charta, ut præmittitur continentur, eadem tam in ipso Cistercien., quam in aliis Monasteriis inviolabiliter observentur. Licet enim prædicti sic vocandi vocem in electione non habeant; eorum tamen præsentia posset esse multipliciter fructuosa.

De hujusmodi Abbatum peragendæ electionis modo.

Abbas Cistercii etiam non confirmatus administrationem Monast. suscipere potest.

§.5. Cæterum, quia circa electionem Abbatis prædicti Monasterii Cistercien. fuit ab aliquibus dubitatum, an possit ex usu aliquo tolerari, quod circa Cistercien. electionem retroactis temporibus est obtentum, videlicet, ut Cistercien. electus, si ejus electio fuerit in concordia celebrata, administrare valeat, etiam a nemine confirmatus, & sine confirmatione aliqua curam habeat animarum. Nos ad hujusmodi dubitationem in perpetuum amovendam, statuimus, ut in Monasterio Cistercien. celebrata electione concordi secundum morem hactenus observatum, electus prædicto modo concorditer eo ipso verus sit Abbas Cistercii, & administrandi licentiam, curamque animarum habeat, ac in omnibus pro vero Abbate perinde habeatur, ac si a Sede Apostolica confirmationis beneficium habuisset, a qua ipsum intelligi volumus, & statuimus confirmatum. Licet autem idem Abbas Cistercii prædicto modo auctoritate Apostolica confirmetur; nihil tamen depereat per hoc ejusdem Ordinis libertatis, quam circa cessionem, & amotionem Abbatis ipsius idem Ordo dignoscitur habuisse, quamque ipsi Ordini manere volumus illibatam.

Forma electionum hactenus servata confirmatur.

§.6. Et quia præfatus Ordo in multa simplicitate fundatus, profecit laudabiliter in eadem, nos circa electiones in Monasteriis ejusdem Ordinis faciendas, sic personas ipsius Ordinis præcedere toleramus, sicut hactenus processerunt, necessitatem servando, solemnitates, seu formas contentas in generali Concilio eis de gratia remittentes.

§.7. Ordinamus autem quod in majoribus Ab-

Abbatiis generationem habentibus, cum vacaverint, quindecim dierum ad minus ad eligendum terminus assignetur. Et Prior Superior, ac Cellerarius vacantis Monasterii conveniant de electoribus, quos idem Prior, postquam de ipsis convenerint, in Capitulo nominabit. Abbates vero, vel Visitatores nullum nominent electorem, nec electoribus prædicto modo creatis, simul, vel sigillatim aliquod dent præceptum, nisi quod in publico eis injungant arctius, ut secundum suas conscientias provideant vacanti Monasterio bona fide. Nec alicujus vacantis Monasterii Abbas sibi nominari postulet electores, antequam in Capitulo nominentur. Nec aliquem ex congregatis ad eligendum electoribus, ad se vocet, nec verbo, vel scripto, aut signo eis, vel eorum alicui, suam insinuet voluntatem, nec electioni clam, vel palam impedimentum aliquod inferat, per quod electorum impediat libertatem. Electam quoque personam, si sufficiens, & idonea vacanti Monasterio fuerit, non refutet. Et qui contra fecerit graviter puniatur. Nec aliquam personam amoveat ab officio, vel de Monasterio eijciat ipsius vacatione durante.

Præmittendi electionibus.

§.8. Insuper statuimus, & ordinamus, quod in Ordine prædicto juxta morem laudabilem hactenus observatum, annis singulis generale Capitulum celebretur, in quo viginti quinque Definitores statuantur, hoc modo. Abbas Cistercien. tanquam Pater primus nominet quatuor Definitores de generatione sua speciali, quos idoneos esse crediderit ad definitionis officium exercendum. Et exinde prædicti primi quatuor Abbates, scilicet quilibet eorum de generatione sua, quinque dicto Abbati Cistercii, seorsum, vel coram aliis nominabit. Ex quibus quinque Abbas Cistercii uno prætermisso quatuor eligat, quos sufficientes esse crediderit. Et sic viginti Definitores erunt suis quatuor cum cæteris numeratis. Quos & prædictos quatuor primos Abbates idem Abbas Cistercii in Capitulo die secunda Capituli nominabit, & Definitores instituet, & ipse cum eis vigesimus quintus erit. Si quis vero ex prædictis quatuor primis Abbatibus, tunc non fuerit in hujusmodi Capitulo, idem Abbas Cistercien. de generatione absentis assumet quatuor Definitores, quos idoneos extimabit. Ut autem prædicti Cistercien., & quatuor primi Abbates Deum habentes præ oculis, odio & amore, ac personarum acceptione postpositis, bona fide procedant, eosque qui nunc sunt, & futuros in postremum ad hæc fideliter observanda, sub attestatione divini judicii, & in virtute obedientiæ Apostolicæ Sedi debitæ obligamus.

De Capitulo Gen. quotannis celebrando, & Definitorum numero.

§.9. Ordinantes, & statuentes quod litteræ missæ Capitulo Generali, personæ infamiam continentes, legantur coram Definitoribus Ordinis supradicti.

Statuta nonnulla.

§.10. Et quod Judices dati ab eodem Capitulo non subdelegent aliis vices suas.

§.11. Definitores quoque Capituli non revocentur præter voluntatem Definitorum in loco residentium consueto.

§.12. Statuta de cætero facienda non obligent nisi in sequentis anni Capitulo confirmentur.

§.13. Et per Definitores nihil definiatur prius in Capitulo non notatum. Stetur sententiæ majoris partis eorum. Cumque ipsorum sententia in discordia venerit, Abbas Cistercii reputabitur pro duobus.

§.14. Definitores vero nominati protestabuntur in Capitulo stando per juramentum in verbo Sacerdotis, quod injunctum sibi ministerium ad honorem Dei, & utilitatem dicti Ordinis fideliter exequentur.

§.15. Hoc etiam ipse Abbas Cisterc. sedendo facere teneatur.

§.16. De notandis autem his, quæ contra memoratum Abbatem Cistercii dicta fuerint in Capitulo, ita fiat sicut in casu consimili de alio notaretur.

§.17. Eleemosynæ vero, quæ mittuntur Capitulo Generali, recipiantur per duos Abbates, quorum unus per eumdem Abbatem Cistercii, & alius per prædictos primos quatuor Abbates ponantur de cætero alternatim, ita quod quilibet de ipsis illum ponat secundum suum ordinem vice sua.

§.18. Denique ne in Ordine prædicto aliquæ possint spinæ subcrescere vitiorum, præcipimus prædictum Cistercien. Monasterium ab eisdem primis quatuor Abbatibus annis singulis visitari. Et, nisi de alio die Abbas Cistercij cum eis convenerit, in Festo B. Mariæ Magdalenæ fiat hujusmodi visitatio annuatim. Nec dicto Abbati Cistercii diem mutare condictam sine causa rationabili, & urgente, quam si ei supervenerit, intimet eisdem primis quatuor Abbatibus in tempore opportuno, per se, vel per nuncium, cum quo iidem Abbates de die subroganda tractare valeant, & etiam convenire. Qui si cum nuncio concordare nequiverint, ipsimet idem statuant, sive terminum competentem, & eidem Abbati Cistercii per eumdem nuncium, vel alium intiment, prout viderint expedire. Quæ omnia dicti primi quatuor Abbates bona fide, & absque aliqua captione facere teneantur. Sane cum prædicti quatuor Abbates Cistercium visitabunt, Abbates, & Monachi socii Visitatorum ipsorum in proclamationibus faciendis, tam in Capitulo Monachorum, quam etiam Conversorum, vocem liberam habeant licet aliquando prout feretur eis fuerit denegata.

De Visitatione Monasterii Cistercien.

§.19. Si quid autem in persona Abbatis, vel in aliis, in eodem Monasterio crediderint reformandum, id eidem Abbati suggerant, hoc est cum reverentia, & honestate dicant, ac eum benigne moneant, & hortentur, ut id emendet in se, vel in aliis faciat emendari. Quod si facere forte noluerit insolenter, vel distulerit negligenter, servetur quod in eadem Charitatis Charta continetur expresse. Videlicet, ut iidem quatuor primi Abbates, sub cæterorum Abbatum nomine usque quater, ut corrigatur ipse, & alios corrigere curet, admoneant; & cætera, quæ de aliis Abbatibus in eadem Charta dicuntur, si incorrigibiles apparuerint, circa eum studiose adimpleant. Excepto quod si sponte cedere noluerit, nec deponere, nec contumaci dicere anathema poterunt, donec aut in generali Capitulo, aut si illud jam visum fuerit expectari non posse, in Conventu alio, convocatis Abbatibus, qui de Cistercio exierunt, & aliquibus aliorum, virum inutilem ab officio suo deponant.

Correctione Abbatis, & Monachorum

Con-

Conventum autem alium intelligimus eorumdem Abbatum concordem reditum ad processum hujusmodi faciendum in aliqua ejusdem Ordinis Abbatia. Eo, circa punitionem Cistercien. Abbatis moderamine adhibendo, quod circa Abbates alios inferius est statutum.

Visitatoribus Monasteriorum quid sit præstandum.

§.20. Ne vero Visitatores Monasteriis, ad quæ causa visitationis accesserint, nimium onerosi existant, statuimus, & ordinamus, quod majores Abbates cum visitaverint, decem evectionibus sint contenti. Monaci vero qui ad visitandum mittuntur, cum Abbate sibi associato senarium evectionum numerum non excedant. Qui autem aliter ex aliqua causa fecerit, prædictum numerum excedendo, veniam inde petat in sequenti Capitulo generali. Abbatibus vero, vel Visitatoribus cum ad aliquod Monasterium visitandum accesserint, in locis, dumtaxat tutis, & temporibus pacatis, nullus de Monasterio ipso occurrere, vel post visitationem eos deducere teneatur. Nullus insuper Abbas, vel etiam Visitator, in Cellariis, & Domibus, in Castris, & Villis, non habentibus rura, & vineas, ex quibus possit hospitalitas exhiberi, sibi provideri postulet, vel occurri. Nec aliquis teneatur ibidem transeuntibus occurrere, vel in aliquo providere. Visitatoribus quoque, seu aliis personis prædicti Ordinis, numquam plus quam duæ pitantiæ piscium ministrentur, nec de pluribus præsumat comedere, cui forte fuerit ministratum. Carnibus, nisi forsan in casu secundum regulam concesso, exclusis omnino, & ipsarum esu penitus interdicto, & tunc, ille solummodo comedat, quem hujusmodi casus attinget.

Quando Officiales removere possint.

§.21. Abbates, & Visitatores in visitationibus Officiales amovere poterunt, quos ex certis causis noverint amovendos. Ita tamen quod causas depositionum, vel amotionum Abbati proprio, vel Priori, aut Locumtenenti, si Abbas forte defuerit, prius ostendant. Quod si proprius Abbas, vel Prior accusatum apud Abbates, vel Visitatores sufficienter excusare poterit, de plano sine strepitu, & in ipsa visitatione Abbates, & Visitatores benigne hujusmodi excusationes admittant.

De removendis à Monasterio aliquo.

§.22. Nullus vero Monachus, vel Conversus emittatur ad aliam domum, cujus culpa sine gravi damno, vel scandalo in domo propria poterit emendari, & qui emittendi fuerint, de quatuor, aut quinque seniorum domus consilio emittantur. Quicumque vero aliquem aliter emiserint, omni sexta feria jejunent in pane, & aqua, donec emissus fuerit revocatus, vel emittens fuerit in certo, & firmo proposito revocandi eumdem.

De privatim suggestis non procedendum ad punitionem.

§.23. Et licet Abbates, seu Visitatores deputati ab eis, secundum formam prædicti Ordinis, audire possint statum domorum, & personarum in visitationibus publice, vel privatim: tamen super his, quæ sibi privatim suggesta fuerint, non procedant ad punitionem personarum, nisi prius coram accusato in præsentia quatuor, aut quinque seniorum domus publicata fuerint in secreto. Et tunc de plano, & sine strepitu videant si sint vera, & si super eis ad punitionem fuerit procedendum.

§.24. Porro ut Visitatio in charitate procedat, nulla de cætero in Ordine præfato exactio, subventio, vel collecta (salvo statuto in eadem charta charitatis contento) petatur, vel fiat, a quocumque Abbate, vel Visitatore, sive sit Abbas, sive sit Monachus, nec aliquis recipere donum suspectum attentet. Illi tamen qui mittentur, vel ibunt ad Regiones remotas gratia visitandi, poterunt moderate necessaria recipere ab illis, qui eis ex charitate, ac mera liberalitate, & sine sui gravamine voluerint subvenire. Qui vero contra hæc aliquid recipere præsumpserint, graviter puniantur.

Visitatores nihil recipiant nisi in regionibus remotis.

Visitatio intra triduum complenda.

§.25. Sane Visitatores visitationes suas ultra triduum continuum non protelent. Quod si ex justa, & manifesta causa aliter facere compellantur, causam hujusmodi teneantur intimare sequenti Capitulo generali.

Abbatum depositiones Capitulo sequenti referendæ.

§.26. Cæterum ut circa depositiones Abbatum, via maliciis præcludatur, statuimus, ut quicumque Abbatem aliquem deposuerit, causam depositionis, & processum habitum circa ipsam, per litteras suo, & Abbatum, qui depositioni eidem interfuerunt, sigillis signatas, in sequenti Capitulo generali, nullo etiam requirente, vel proclamante, insinuare, ac exponere teneatur. Dicti etiam Abbates si præsentes fuerint, processum depositionis ejusdem, & an de consilio eorum sic fuerit processum exponant, & tunc generale Capitulum, utrum depositio justa, vel injusta fuerit, judicabit. Quod si prædicti Abbates præsentes non fuerint, hoc ipsum per suas patentes litteras generali Capitulo explicite attestentur. Et omnes prædicti supra suas conscientias hoc facere teneantur.

Causæ quibus aliquis Abbas deponi debeat.

§.27. Et ut in Abbatibus prædicti Ordinis subtrahatur materia delinquendi, nec ipsi conqueri valeant, per eorum Abbates se indebite fore gravatos, statuimus, & ordinamus, quod Abbas subjectum sibi Abbatem deponere debeat pro causis dumtaxat inferius annotatis; videlicet pro hæresi; pro simonia manifesta; pro immunditia carnali; pro dilatione sui Monasterii, enormiter alienando, vel dissipando bona; pro furto, homicidio, gravi sortilegio, solemni perjurio, pro conspiratione, & si falsarius fuerit litterarum Summi Pontificis, vel Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, Principum, Episcoporum, vel Abbatum Ordinis supradicti; & si contra communia instituta ipsius Ordinis privilegia impetraverit, vel retinuerit, aut uti præsumpserit impetratis. In aliis autem casibus superius non expressis, injungat ei Abbas, vel Visitator, ut veniam petat in sequenti Capitulo generali ad arbitrium ipsius Capituli per depositionem, vel aliter puniendus.

Deponens injustæ pœnæ talionis subjaceat &c.

§.28. Depositus autem a regimine Abbatiæ si sententia depositionis suæ apparuerit injusta, ex ordine, & ex causa restituatur per generale Capitulum, & deponens ibidem recipiat talionem. Si vero circa hujusmodi depositionis sententias in modo tantum, vel in ordine sit erratum, causa depositionis legitima existente, tunc non restituatur depositus, & deponens circa depositionem ad arbitrium dicti generalis Capituli puniatur; In casibus quoque, in quibus peracta pœnitentia infamia remanet, depositus ineligibilis sit omnino, in illis, in quibus post peractam pœnitentiam nulla infamia remanet, postquam impositam pœnitentiam peregerit, eligibilis habeatur.

§.29. Et

Nullus Ordinem potest obligare.

§.29. Et quia per obligationes ipsius Ordinis multa posset idem Ordo incurrere detrimenta, statuimus, & ordinamus, & providemus, quod nullus prædictum Ordinem valeat obligare.

Hæc Statuta annis singulis recitanda.

§.30. Præmissa igitur, quæ pro utilitate, honore, ac statu prospero dicti Ordinis duximus statuenda, universa, & singula in perpetuum ab universis personis ipsius Ordinis inviolabiliter observari præcipimus, & ne tradantur oblivioni, vel neglectui, habeantur in generali Capitulo annis singulis recitari.

Nulli ergo &c. Si quis autem &c.

Dat. die 9. Junii 1265. Pont. An. I.

Datum Perusii quinto Idus Junii, Pontificatus nostri, anno primo.

VI.

De auctoritate, & facultatibus Ministri Generalis, & aliorum Prælatorum Fratrum Minorum Conventualium Ordinis Sancti Francisci, nonnullisque gratiis, & privilegiis ejusdem Ordinis.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Generali, & Provincialibus Ministris, ac universis Fratribus Ordinis Minorum, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Proœmium.

Virtute conspicuos sacri vestri Ordinis professores, qui contemplationi cœlestium ferventer invigilant, & piæ vitæ studio sine intermissione desudant, decet per Apostolicæ circumspectionis auxilium sic provide dirigi, & sollicite confoveri, ut alicujus prætextu calumniæ nullum internæ pacis excidium, nullumque religiosi status perferant detrimentum, sed in his robur, & vigorem habeant, per quæ cultum divini nominis devotis, & quietis mentibus invalescant.

Minister Generalis electus continuo curam suscipit Ordinis. *Vide Concil. Trid. sess. 25. cap. 6.*

§.1. Hinc est, quod, quum sicut nobis exponere curastis, tu fili Generalis Minister, & Prædecessores tui, juxta ejusdem Ordinis consuetudinem observatam hactenus, & a Sede Apostolica toleratam, statim postquam electi secundum prædicti Regulam, & Constitutiones Ordinis extitistis, fratrum ipsius curam gesseritis, ministerii officium plene, ac libere in omnibus exercentes, iidemque Fratres vobis devote, & humiliter obedierint, ac intenderint reverenter, & in eadem Regula sit expressum, ut Generalis Minister, qui pro tempore fuerit, a ministerii officio amoveri valeat, Provincialibus Ministris, & Custodibus in generali Capitulo congregatis; Nos volentes ambiguitatis scrupulum in hac parte de vestris cordibus amputare, ac Ordinem ipsum a Sede approbatum eadem, honestate floridum, præclarum scientia, & virtute fœcundum, privilegio Apostolicæ gratiæ attollere singulari, vestris supplicationibus inclinati, devotioni vestræ, ut successores tui fili Generalis Magister, qui erunt pro tempore, statim postquam electi secundum Regulam, & Constitutiones fuerint supradictas, eo ipso veri ejusdem Ordinis Generales Ministri effecti curam animarum Fratrum ipsius Ordinis plene habeant, & libere gerant, ipsosque Fratres auctoritate propria ligare, ac solvere, necnon in eodem Odine agere valeant, quæ ipsi Ministri, & Definitores ad hæc electi juxta prædictas Constitutiones eidem Ordini, & Fratribus secundum Deum viderint expedire, aliasque possint officium ministerii licite in omnibus exercere. Iidemque Fratres tibi Generali Ministro, & successoribus ipsis, devote, ac humiliter obediant, & intendant.

Removeri potest a Definitoribus, & Custodibus.

§.2. Et præfati successores, & tu Generalis Minister a Provincialibus Ministris, & Custodibus secundum Regulam, & Constitutiones ipsius Ordinis absolvi, & amoveri possitis, auctoritate Apostolica indulgemus, ratum habentes, & firmum quicquid super præmissis parte Generalis Minister, dictosque prædecessores Fratres, & Definitores factum, & observatum est hactenus, concessa tibi exequendi officium ministerii, quoad præmissa omnia, & alia, libera facultate.

Vocalibus longe distantibus tempus non currit.

§.3. In electionibus quoque Generalis, & Provincialium Ministrorum ipsius Ordinis, Fratribus, qui debent electionem hujusmodi celebrare, quum eos frequenter de remotis partibus oporteat convenire, tempus super hoc a jure statutum non currat, nec ipsi in hac parte juris hujusmodi regulis coarctentur.

Custodes, & Guardiani instituti statim capiunt administrationem.

§.4. Custodes vero, & Guardiani, qui secundum statuta ejusdem Ordinis aliter quam per electionem instituuntur, post ipsam institutionem, seu provisionem de ipsis factam, curam animarum Fratrum sibi subditorum ipsis Ordinis habeant, ipsosque ligare, ac solvere possint, juxta ipsius Ordinis instituta.

Lectores ubique legunt exceptis studiis gener.

§.5. Fratres autem de Ordine vestro, quos secundum institutiones ipsius Ordinis Conventibus vestris deputandos duxeritis in lectores, sine cujusquam alterius licentia libere in domibus prædicti Ordinis legere, ac docere valeant in theologica facultate (illis locis exceptis, in quibus viget studium generale) ac etiam quilibet in facultate ipsa docturus solemniter incipere consuevit.

Prædicatores a quibus examinandi.

§.6. Et quia prohibente Regula vestra nulli Fratrum Minorum est licitum populo prædicare, nisi a generali Ministro vestri Ordinis examinatus, & approbatus fuerit, & sibi prædicationis officium ab ipso concessum; Nos prædictorum Fratrum laboribus, & periculosis discursibus evitandis, necnon ut animarum salus possit inde facilius provenire, super prohibitione hujusmodi opportunæ provisionis remedium apponentes, ut singuli Provinciales Ministri in suis Provinciis cum Definitoribus, & Provincialibus Capitulis congregatis, Fratres in sacra pagina eruditos examinare, & approbare, & eis officium prædicationis Deum habendo præ oculis committere valeant (sicut ex forma Regulæ Minister poterat Generalis) plenam auctoritate præsentium concedimus facultatem.

Fratres a quolibet Episcopo sacris initiandi.

§.7. Et quia ejusdem Ordinis Fratres de locis ad loca ipsius Ordinis sæpius transmittuntur, propter quod stabilem, & perpetuam in certis, & determinatis ejusdem Ordinis domibus non faciunt mansionem; quia etiam bonos, & idoneos, ac approbatos a vobis Fratres facitis ad ordines promoveri, liceat vobis ordinandos Fratres ejusdem Ordinis quibuscumque malueritis Catholicis Pontificibus communionem, & gra-

& gratiam Apostolicæ Sedis habentibus præsentare. Ipsisque Pontificibus præsentatos a vobis, Fratres sine qualibet examinatione per eosdem Pontifices facienda, & absque omni provisione, vel obligatione ipsorum ordinandorum Fratrum ad Ordines promovere.

Vide Concil. Trid. sess. 7. cap. 11. & sess. 23. c. 12.

Facultas habendi Oratoria: *d. Concil. sess. 22. c. 1.*

§. 8. In locis quoque in quibus degitis, liceat vobis habere Oratoria in quibus cum Altari portatili possitis Missarum solemnia, & alia divina officia celebrare, ac etiam Ecclesiastica recipere sacramenta.

Et sacris operandi in locis interdicto suppositis. *Vide d. Concil. sess. 25. cap. 12.*

§. 9. Cum autem generale interdictum Terræ fuerit, in Ecclesiis, & Oratoriis vestris, ac aliis quibuscumque, quum ad loca perveneritis ecclesiastico supposita interdicto, clausis janueis, interdictis, & excommunicatis exclusis, non pulsatis campanis, submissa voce liceat vobis celebrare divina Officia, & Ecclesiastica recipere Sacramenta; dummodo causam non dederitis interdicto, nec contingat id vobis specialiter interdici, neque Ecclesiæ, & Oratoria eadem fuerint specialiter interdicta. His vero, qui vestris immorantur obsequiis, cuncta libere ministrare possitis Ecclesiastica Sacramenta, & ipsos quum decesserint in vestris cœmeteriis sepelire. Si quando autem in Terras, in quibus residetis, vel earum personas excommunicationis, seu interdicti sententias contigerit promulgari, pueri vestris servitiis deputati, negotiorum quoque vestrorum procuratores, & operarii, qui in vestris locis eorum operibus personaliter continue institerint, hujusmodi sententiæ obnoxii minime habeantur, ibique possint audire divina, juxta formam, quæ locis ipsis in eo casu a Sede Apostolica est concessa; nisi iidem causam dederint, vel excommunicari specialiter, seu interdici eosdem contigerit.

Ibique commorandi, & quæstuandi.

§. 10. Et quia vos extremam patientes pro Christi nomine paupertatem, exhortationis pio studio, bonos ad potiora dirigitis, & errantes in rectitudinis semitam laudabiliter revocatis, concedimus, ut in excommunicatorum Terris libere commorari, & ab eis tunc & etiam quando per ipsas vos transire contigerit, necessaria vitæ deposcere, ac recipere valeatis.

Generalis, & Provinciales possint suos absolvere, & dispensare ab irregularitatibus.

§. 11. Generalis quoque, & singuli Provinciales Ministri, & eorum Vicarii, ac etiam Custodes, in Provinciis, & custodiis sibi commissis, prædictis Fratribus constitutis ibidem, necnon & Fratribus aliis ejusdem Ordinis interdum ad eos declinantibus, undecumque absolutione, & dispensatione indigentibus, sive priusquam intraverint Ordinem, sive post, in casibus in quibus excesserint, pro quibus excommunicationis, vel interdicti, aut suspensionis incurrerint sententias a jure, vel a Judice generaliter promulgatas, & hujusmodi sententiis innodati, aut in locis sic suppositis Ecclesiastico interdicto divina Officia celebrantes, vel suscipientes ordines, sic ligati, notam irregularitatis incurrunt; absolutionis, & dispensationis beneficium valeant impartiri, nisi adeo gravis fuerit, & enormis excessus, quod sint ad eamdem Sedem merito destinandi.

Ipsi vero absolvi possunt a suis Fratribus.

§. 12. Fratres etiam vestri, quos pro tempore vos Generalis, & Provinciales Ministri, necnon, & vices vestras gerentes, ac etiam Custodes in proprios habueritis confessores, absolutionis, & dispensationis beneficium vobis quum expedierit valeant impertiri, juxta formam concessionis super absolutione, & dispensatione Fratrum ejusdem Ordinis superius vobis factæ.

Idem ac in §. 11.

§. 13. Adhæc, volentibus vestro aggregari Collegio, qui suspensionis, aut interdicti, vel excommunicationis sententiis a jure, vel a Judice promulgatis generaliter sunt ligati, absolutionis beneficium observata forma canonica impertiri, ipsosque in Fratres recipere, ac eos, qui post assumptum habitum, vel professionem emissam recoluerint se talibus in sæculo fuisse sententiis innodatos, secundum formam ipsam vos Generalis, & Provinciales Ministri, & præfati Custodes, ac vices vestras agentes, valeatis absolvere, & cum irregularibus dispensare, si forsan talibus innodati sententiis, vel in locis interdicto suppositis, divina præsumpserint officia celebrare, vel Ordines receperint. Ita tamen, quod si aliqui ex hujusmodi eisdem sententiis propter debitum sunt astricti, satisfaciant, ut tenentur. Volumus autem nihilominus quod postquam fuerint absoluti, hujusmodi volentes aggregari supradicto Collegio, nisi mox Ordinem vestrum intraverint (etiamsi super hoc eis induciæ a Prælatis ejusdem Ordinis concedantur) eo ipso in pristinas sententias, a quibus eos taliter absolvi contigerit, relabantur. Cæterum vestra discretio caute provideat, ut Apostolicæ Sedis, Legatorum ipsius, & Ordinariorum locorum, in absolutionibus hujusmodi scandalum evitetur.

Multa enumerantur a quibus eximuntur Fratres.

§. 14. Porro quieti vestræ providere volentes, quod per litteras Apostolicas dictæ Sedis, aut Legatorum, seu Delegatorum ipsius, conveniri a quoquam minime valeatis; & quod ad pecuniam colligendam cogi non possitis inviti per litteras ipsius Sedis de cætero impetrandas; quodque nullus vestrum correctionis, seu visitationis, vel inquisitionis officium, Monasteriis, vel Ecclesiis, seu quibuscumque personis impendere, vel ad cognitiones causarum, citationes partium, & denunciationes sententiarum interdicti, & excommunicationum procedere, aut recipere curam Monialium, seu religiosarum quarumlibet personarum teneantur per Apostolicas litteras impetratas, & impetrandas in posterum, nisi hujusmodi Apostolicæ Litteræ de hoc indulto, & ordine vestro expressam fecerint mentionem, auctoritate vobis Apostolica indulgemus. Concedimus etiam, ut ad visitandum aliqua Monasteria Monialium cujuscumque Ordinis, vel ad audiendum confessiones earum compelli aliquatenus non possitis. Ad recipiendum commissiones causarum, seu sententiarum executiones, vel alia contingentia causas ipsas per litteras præfatæ Sedis, in quibus non facta fuerit de indulgentia hujusmodi mentio specialis, sive per Legatos, vel Delegatos ipsius, vel etiam per quoscumque. Nullus insuper Archiepiscopus, vel Episcopus, nullusque alius Prælatus Ecclesiasticus, nec eorum Vicarii, vel Officiales, ad portandum, seu deferendum litteras, vel exequendum, aut denunciandum sententias, contra Principes sæculares, Communitates, Populos, seu quoscumque benefactores vestros, nullusque delegatus, vel ordinarius Judex ad faciendum citationes, vel commissiones recipiendas, sive quod sitis in causis aliquibus assessores, seu ad alias lites, seu con-

De publicando interdicto vide Concil. Trid. sess. 25. cap. 12.

controversias contingentia in causis, quæ coram ipsis tractantur, quempiam vestrum compellere valeant, sine prædictæ Sedis mandato, vel licentia speciali, expressam faciente de hac indulgentia mentionem. Nec quisquam vestrum parere, vel intendere teneatur super his monitionibus mandatis, aut jussionibus eorumdem, aut facere, vel implere quod in hac parte duxerint injungendum.

Prælati Ordinis revocare possint Fratres apud Episcopos commorantes &c. *Dicto Concil. sess.25. c.4.*

§.15. Cæterum Generalis, & Provinciales Ministri, ac ipsorum Vicarii, illos ex Fratribus, de quibus auctoritate litterarum Sedis Apostolicæ, vel Legatorum ipsius, Archiepiscopis, & Episcopis, ac aliis quibuscumque provisum extitit, vel in posterum contingerit provideri, corrigere, ac etiam non obstante contradictione aliqua, possint ad suum Ordinem revocare: nec per litteras ejusdem Sedis, seu Legatorum ipsius jam obtentas, vel de cætero obtinendas, aliquos de Fratribus ipsius Ordinis præfatis Archiepiscopis, & Episcopis, aut aliis teneantur in socios deputare, nisi dictæ Litteræ Apostolicæ obtinendæ de indulto hujusmodi, & ordine ipso expressam fecerint mentionem, & alias id honestati Ordinis, & illorum saluti viderint expedire. Nullus autem Legatus nisi de latere nostro missus, auctoritate Litterarum Sedis Apostolicæ specialem de hoc indulto, & Ordine vestro non facientium mentionem, nullusque Prælatus, nec aliqua persona religiosa, vel sæcularis de Fratribus ejusdem Ordinis, ad sua, seu Ecclesiæ negotia procuranda, vel secum manendum, aliquos assumere valeat, nisi quos Generalis, & Provincialis Minister ipsorum tamquam idoneos, & discretos sibi duxerit assignandos: quos etiam subjacere volumus Ordinis disciplinæ.

Omnimodamque jurisdictionem habent supra Crucem Prædicantes, & Inquisitores.

§.16. Illos vero ipsius Ordinis Fratres, qui ad prædicandum crucem, vel inquirendum contra pravitatem hæreticam, seu ad alia hujusmodi negotia, sunt, vel fuerint ubicumque a Sede Apostolica deputati, tu fili Generalis Minister, tuique successores, removere, seu revocare penitus, transferre, ipsisque quod supersedeant injungere, aliosque substituere quum expedire videritis, libere, & licite valeatis, & in eos si contravenerint, Censuram Ecclesiasticam exercere, ac quilibet Minister Provincialis, vel ejus Vicarius ejusdem Ordinis, id ipsum in sua Provincia circa Fratres ipsius Ordinis, quibus ab eadem Sede similia contigerit in illa committi, facere possit. Non obstantibus aliquibus litteris, vel indulgentiis Apostolicis impetratis, vel etiam in posterum impetrandis, quæ de hoc non fecerint mentionem.

Et ab Ordine discedentes Censuris impetere.

§.17. Inhibemus quoque ne quis post professionem in Ordine vestro factam, sine Generalis, vel sui Provincialis licentia discedat ab ipso, discedentem vero absque cautione litterarum alterius ipsorum, prætextu alicujus Privilegii Apostolicæ Sedis, nullus audeat retinere. Quod si forte retinere præsumpserit, vobis Generalis, & Provinciales Ministri dumtaxat licitum sit in ipsos discedentes Fratres sententiam excommunicationis promulgare.

§.18. Si vero aliqui de Fratribus vestri Ordinis, post obtentam licentiam a Sede prædicta, aut a vobis, ad Religionem aliam transeundi, infra duos, vel tres menses se ad illam Religionem suæ saluti congruam non contulerint, & ipsius non susceperint habitum regularem, licitum sit vobis Generalis, & Provinciales Ministri, ac vices vestras gerentibus, contra ipsos, tamquam contra alios Ordinis vestri apostatas procedere, secundum quod honestati ipsius Ordinis videritis expedire. Illud idem intelligi volumus de illis, qui post susceptionem habitus alterius Religionis, infra tempus probationis nulla professione facta, inde præsumpserint resilire.

Apostatasque persequi, & eos qui licentiati cum sint, alium Ordinem ingredi, vel profiteri noluerint.

§.19. Apostatas quoque vestri Ordinis excommunicare, capere, ligare, incarcerare, & alias subdere disciplinæ rigori possitis per vos, ac etiam alios in quocumque habitu contigerit inveniri, invocato ad hoc si opus fuerit, auxilio brachii sæcularis. Inhibemus etiam ne Fratres, quos ab Ordine vestro pro suis culpis per Generalem, seu Provinciales Ministros, aut Custodes expelli contigerit, vel qui egressi fuerint, proprio suo motu prædicare, confessiones audire, seu docere præsumant, nisi ad alium Ordinem, in quo licite hujusmodi exercentur officia, transierint, de vestra, vel dictorum Ministrorum licentia speciali. Quod si forte ipsi contra hujusmodi inhibitionem nostram aliquid super præmissis temere attentare præsumpserint, Ministri, ac Custodes, & eorum Vicarii in illos, quos infra fines suarum provinciarum, & custodiarum, juxta consuetudinem Ordinis vestri districtos invenerint, talia præsumentes, monitione præmissa auctoritate nostra excommunicationis sententiam valeant promulgare. Electos autem de Ordine vestro, vel egressos, qui receptione in eodem Ordine suis culpis exigentibus reddiderint se indignos, & alios Fratres ejusdem Ordinis ex rationabili causa ad quoscumque Ordines approbatos, præterquam ad Beati Augustini, Templariorum, Hospitalariorum, & aliorum Religiosorum arma portantium ad vitandam occasionem evagandi, Generalis, & Provinciales Ministri cum suis testimonialibus litteris auctoritate nostra licentiandi liberam habeant facultatem. Nos enim districtius inhibemus, ne tales ad alium Ordinem aliter transire, vel aliqui eos recipere, seu retinere præsumant, absque licentia speciali Sedis Apostolicæ, faciente de hoc plenariam mentionem.

Nemini licitum sit eumdem, vel similem habitum portare.

§.20. Inhibemus etiam, ut nulli sive sit in Religionis Ordine, sive extra Ordinem constitutus, habitum vestrum, aut ita consimilem, quod propter eum Frater Minor credi possit, deferre liceat absque mandato Sedis Apostolicæ speciali. Et ut dicta inhibitio majorem consequatur effectum, statuimus, ut hi qui habitum vestrum, vel sibi prædicto modo consimilem deferre præsumpserint, ad deponendum ipsum per Diœcesanos locorum, quum a vobis requisiti fuerint, monitione præmissa per Censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compellantur.

Exemptio a decimis.

§.21. Cæterum quum humilitas vestra sibi de latitudine Orbis terræ nihil, præter domos, & hortos cum virgultis, præmiorum obtentu cœlestium, duxerit reservandum, Nos pie volentes, quod illorum fructus integre vestræ paupertatis usibus applicentur, ut de dictis hortis, & virgultis nullam decimam teneamini exhibere,

re, vobis auctoritate præsentium indulgemus, districtius inhibentes ne quis a vobis de præmissis aliquid exigere, vel extorquere præsumat.

Applicare sibi possunt bona intrantium, cum hi nesciunt, quibus restitui debent.

§ 22. Quia vero nonnulli vestræ habitum religionis assumentes, diversis personis, quæ sciri, & inveniri non possunt, interdum aliqua bona restituere tenentur; vobis Ministri, & Custodes, ac Vicariis prædictis concedimus, ut singuli vestrum in locis sibi commissis, bona ipsa in pios usus convertere valeant, prout secundum Deum viderint expedire.

§.23. Sepulturam quoque in Ecclesiis vestris concedimus, & eam liberam esse censemus, ut eorum devotioni, & extremæ voluntati, qui se illic sepeliri desideraverint, nisi excommunicati, & interdicti, aut etiam publici usurarii fuerint, nullus obsistat. Salva tamen justitia illarum Ecclesiarum, a quibus corpora mortuorum assumuntur: districtius inhibentes ut nulli Religiosi sæculares vobis invitis, aliquorum corpora defunctorum in vestris Cœmeteriis sepelire, aut in Ecclesiis vestris Missarum solemnia, vel pro animabus eorum, qui ad loca vestra tumulandi feruntur, ibidem Exequias celebrare, sine vestro assensu, & voluntate præsumant.

Ac mortuorum corpora suis in Ecclesiis sepelire.

§.24. Inhibemus insuper universis Fratribus vestri Ordinis, ne aliquis eorum, nisi necessitatis urgente articulo, alii quam Prælatis suis peccata sua confiteri præsumat, vel aliis ejusdem Ordinis Sacerdotibus secundum Regulam, & ipsius Ordinis Instituta.

Confratribus vero peccata confiteri tenentur.

§.25. Universis autem Ecclesiarum Prælatis, & aliis inhibemus, ne confessiones vestras vobis invitis audire, vel compellere vos ad Synodos, seu convocationes suas accedere, vel cum eis extra Civitates, vel intra processionaliter exire, aut suis Constitutionibus subjacere, vel capitula, scrutinia, & inquisitiones, in locis vestris, vel alibi de vobis facere, aut fidelitatem juramento firmatam, & manualem obedientiam a Ministris, Custodibus, vel Guardianis vestris exigere, aut de ipsorum institutione, vel destitutione, sive de statutis vestri Ordinis se aliquatenus intromittere, seu prohibere ne ad Civitates, vel Villas, ubi religiose, ac honeste morari possitis, a populis evocati audeatis accedere, ibique pro vestris usibus construere Ædificia, Ecclesias, seu Oratoria, aut in accedentes Fratres, seu construentes hujusmodi, vel receptatores ipsorum excommunicationis sententias ferre præsumant.

Conceduntur eis Privilegia nonnulla.

§.26. Concedimus quoque vobis, ut de his, quæ in ornamentis, vel pro eis, aut libris, fabrica, luminaribus, Anniversario Septimo, Vigesimo, Trigesimo, ac aliis ad perpetuum cultum divinum, seu pro pitantiis, aut victu, ad sustentationem vestram, vel indumentis, nec non pro annuis censibus redimendis, ad quorum solutionem aliquæ domus vestri Ordinis obligatæ noscuntur, vel de domibus, prædiis, & hortis, aliisque locis, vobis secundum instituta vestri Ordinis opportunis, aut de his, quæ pro hujusmodi domibus, prædiis, hortis, & locis emendis, vobis legantur (dummodo præmissa non convertantur in usus alios, sed in illos dumtaxat, pro quibus relinquuntur, aut alios etiam, qui in hac concessione, vel indulgentia continentur) nulli canonicam justitiam, aut portionem aliquam teneamini exhibere. Et ne quis a vobis, vel ultimarum executoribus voluntatum, seu decedentium hæredibus, de præmissis aliquid exigere, vel extorquere præsumat districtius inhibemus.

Pro legatis defunctorum nihil solvendum.

§.27. Ad hoc ut liceat Fratribus vestri Ordinis quum de prioribus locis suis ad alia loca se transferunt, tam Ædificia, seu omnem ædificiorum materiam locorum, quæ dimittunt (dedicatis Ecclesiis dumtaxat exceptis) quam libros, calices, & paramenta secum ad alia loca transferre, & ædificia ipsa cum solo, & aliis ad eadem loca pertinentibus, præter Ecclesias per personas ad hoc a Sede Apostolica deputatas, vendere, ipsorumque pretium in aliorum locorum, ad quæ dicti Fratres se transferunt, ædificationem, seu alias in eorum utilitatem convertere, secundum quod eis melius videbitur expedire; quum ipsa pauciora, & alia loca Fratrum ad nos, & Apostolicam Sedem specialiter, & immediate pertinere noscuntur. Et ne aliqui Archiepiscopi, vel Episcopi, aut alii Ecclesiarum Prælati, seu quævis alia Persona Ecclesiastica, vel sæcularis, prædicta loca, seu bona, occupare, accipere, vel usurpare, aut quoquo modo sibi vendicare præsumant, absque dictæ Sedis licentia speciali districtius inhibemus.

Aliqua dimittentes loca de eorum bonis possunt disponere.

§.28. Indulgentes vobis, ut ad præstationem procurationum Legatorum prædictæ Sedis, vel Nunciorum ipsius, seu Diœcesanorum locorum, aut exactionum, vel collectarum, seu subsidiorum, vel provisionum quorumcumque minime teneamini, nec ad ea solvenda per litteras dictæ Sedis, aut Legatorum, vel Nunciorum ejusdem, seu Rectorum Terrarum Ecclesiæ, Romanæ impetratas, seu in posterum impetrandas, cujuscumque tenoris fuerint, in perpetuum compelli possitis, nisi dictæ Sedis litteræ impetrandæ plenam, & expressam de indulto hujusmodi, & dicto Ordine fecerint mentionem.

Nihil vero pro procurationibus, collectis, subsidiis &c. tenentur solvere.

§.29. Cæterum quum fel. record. Innocentius Papa olim duxerit statuendum, ut exempti quantacumque gaudeant libertate, nihilominus tamen ratione delicti, seu contractus, aut rei, de qua contra ipsos agitur, rite possint coram locorum Ordinariis conveniri; & illi quo ad hoc suam in ipsos jurisdictionem, prout jus exigit, exercere, Nos vobis ut occasione Constitutionis hujusmodi, nullum libertatibus, & immunitatibus, vobis, & Ordini vestro, per privilegia, & indulgentias ab Apostolica Sede concessas, præjudicium generetur, auctoritate præsentium indulgemus.

Exemptio ab Ordinar. jurisdictione. *Vide d. Concil. sessione 7. cap. 14.*

§.30. Decernimus ergo irritum, & inane quicquid contra tenorem concessionum, constitutionum, & inhibitionum hujusmodi per quoscumque fuerit attentatum, & interdicti, suspensionis, & excommunicationis sententias, si quas contra concessiones, constitutiones, & inhibitiones easdem in vos, vel vestrum aliquos, aut loca vestra, seu benefactores vestros, vel executores, aut hæredes prædictos, in posterum promulgari contigerit penitus non tenere.

Roboratio hujusce Constitutionis.

Nulli ergo omnino hominum &c.

Datum Perusii duodecimo Kalendas Augusti, Pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 21. August. 1265. Pont. An. I.

Pri-

VII.

Privilegium Fratrum Militum Hoſpitalis Sancti Lazari Hieroſolymitani, Leproſos undique ſuſcipiendi, & ad domum aliorum leproſorum, cum eorum bonis transferendi.

Clemens Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Miniſtro, & Fratribus Hoſpitalis S. Lazari Hieroſolymitani, ſalutem, & Apoſtolicam Benedictionem.

Ab Epiſcopis permittenda Leproſorum collectio.

VEnerabilibus Fratribus noſtris Archiepiſcopis, Epiſcopis, & dilectis filiis univerſis Eccleſiarum Prælatis, exemptis, & non exemptis, in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub excommunicationis pœna, quam ipſo facto vos incurriſſe volumus, niſi inſtanter hoc præſens mandatum curaveritis obſervari diligenter: & nihilominus ſub pœna officii, & beneficii veſtri, tenore præſentium præcipiendo mandamus: quatenus cum aliqui de dilectis filiis Fratribus, & Procuratoribus Domorum Ordinis Leproſorum Sancti Lazari Hieroſolymitani, ad vos, & loca veſtra pervenerint, pro capiendis infirmis Leproſis, ſicut Dominus præcipit in Lege Moyſi, quod omnes Leproſi ejiciantur extra Caſtra.

Leproſi capiendi etiam inviti.

§.1. Volumus itaque ſicut Deo complaceat, tam mares, quam mulieres, Clerici, & Laici, Religioſi, & ſæculares, morbo Lepræ laborantes, inventi per eoſdem Fratres, & Procuratores eorum, capiantur, & ejiciantur extra, cum eorum omnibus bonis tam mobilibus, quam immobilibus, ad habitationem cum infirmis aliis domorum ejuſdem Ordinis.

Contradictores citandi.

§.2. Si vero Clerici, vel Laici mandatum noſtrum in aliquo neglexerint adimplere, volumus, quod peremptorie citetis eoſdem, ut coram nobis compareant, prædictis Fratribus facturi juſtitiæ complementum.

Dat. die 5. Auguſti 1265 Pont. An. I.

Datum Viterbij Nonis Auguſti, Pontificatus noſtri anno primo.

VIII.

Ex Regeſt. Vatic.

Reſervatio Eccleſiarum, aliorumque Beneficiorum Eccleſiaſticorum quorumcumque apud Sedem Apoſtolicam vacantium.

Clemens Epiſcopus Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

Romanus Pontifex quælibet Beneficia poteſt de jure conferre.

LIcet Eccleſiarum, Perſonatuum, Dignitatum, aliorumque Beneficiorum Eccleſiaſticorum plenaria diſpoſitio ad Romanum noſcatur Pontificem pertinere, ita quod non ſolum ipſa, cum vacant, poteſt de jure conferre, verum etiam jus in ipſis tribuere vacaturis, collationem tamen Eccleſiarum, Perſonatuum, Dignitatum, & Beneficiorum apud Apoſtolicam Sedem vacantium ſpecialius cæteris antiqua conſuetudo Romanis Pontificibus reſervavit.

Reſervatio, de qua in Rubrica.

Nos itaque laudabilem reputantes hujuſmodi conſuetudinem, & eam auctoritate Apoſtolica approbantes, ac nihilominus volentes ipſam inviolabiliter obſervari, eadem auctoritate ſtatuimus, ut Eccleſias, Perſonatus, Dignitates, & Beneficia, quæ apud Sedem ipſam deinceps vacare contigerit, aliquis præter Romanum, Pontificem quacumque ſuper hoc ſit auctoritate munitus, ſive jure ordinariæ poteſtatis ipſorum electio, proviſio, ſeu collatio ad eum pertineat, ſive litteras ſuper aliquorum proviſione generales, vel etiam ſpeciales ſub quacumque forma receperit, niſi ei ſit ſuper conferendis eiſdem in Curia Romana vacantibus ſpecialis, & expreſſa ab ipſo Pontifice auctoritas attributa conferre alicui, ſeu aliquibus non præſumat.

Secus actum ſi fuerit, irritatur.

Nos enim ſi ſecus actum, ſeu attentatum fuerit decernimus irritum, & inane. Nulli ergo omnino hominum &c.

Dat. die 28. Septem. 1265 Pont. An. I.

Datum Perufii ſexto Kalendas Septembris Pontificatus Noſtri Anno Primo.

IX.

Confirmatio Conſtitutionum, & Legum ab Innocentio IV., & Alexandro IV. editarum, contra hæreticos, eorumque complices, & fautores.

Leges ab Innocentio latas legere eſt ibidem Conſtitut. XXVII. pag. 324. & in Alexandro IV. Conſtit. XIV. pag. 359.

Clemens Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Poteſtatibus, ſive Rectoribus, Conſulibus, Capitaneis, Antianis, Conſiliis, & Communitatibus Civitatum: aliorumque locorum per Italiam conſtitutis, ſalutem, & Apoſtolicam Benedictionem.

AD extirpanda de medio Populi Chriſtiani hæreticæ pravitatis zizania &c. *Reliquum omittitur, invenies enim in Conſtitutione Innocentii IV.* Ad extirpandam *pariter incipien. pag. citata.*

Dat. die 3. Nov. 1265. Pont. An. I.

Dat. Perufii tertio Nonas Novembris Pontificatus Noſtri Anno Primo.

X.

Quod Magiſtratus ſæculares deſcribi faciant in libris Statutorum Civitatis leges editas contra Hæreticos.

Hoc quoque Statutum legitur in laudatis Conſtitutionibus.

Clemens Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Poteſtatibus, ſive Rectoribus, Conſulibus, Capitaneis, Antianis, Conſiliis, & Communitatibus Civitatum, aliorumque locorum per Italiam conſtitutis, ſalutem, & Apoſtolicam Benedictionem.

Exordium.

AD extirpanda de medio Populi Chriſtiani hæreticæ pravitatis zizania, quæ abundantius ſolito ſuccreverunt, ſuperſeminante illa libentius his diebus homine inimico, tanto ſtudioſius juxta commiſſam nobis ſollicitudinem inſudare proponimus, quanto perniocioſius negligeremus eadem in necem Catholici ſeminis pervagari. Ut autem adverſus hujuſmodi nequitiæ operarios conſurgant, ſtentque fir-

firmiter Ecclesiæ filii, ac Orthodoxæ Fidei zelatores, Constitutiones, quas felicis recordationis Innocentius Papa IV. Prædecessor noster ad extirpationem hæreticæ pestis edidit, & in capitularibus vestris, tam ipse, quam felicis memoriæ Alexander Papa Prædecessor noster conscribi, ac a vobis exacta diligentia observari mandarunt: quæ seriatim inferius continentur.

§.1. Ideoque Universitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus singuli Constitutiones easdem, cum quibusdam adjectionibus, modificationibus, & declarationibus, per dictum Alexandrum Prædecessorem, & etiam per nos factis, conscribi in vestris capitularibus facientes, nullis inde temporibus abolendas, secundum eas contra omnem hæresim, se adversus hanc Sanctam Ecclesiam extollentem sine omissione aliqua procedatis. Alioquin dilectis filiis Prædicatorum, & Minorum Ordinum Fratribus Inquisitoribus hæreticæ pravitatis, & eorum singulis per Italiam deputatis auctoritate Sedis Apostolicæ, & in posterum deputandis, damus nostris litteris in mandatis, ut infra designatos eis limites, singulos vestrum ad id, per excommunicationem in personas, & interdictum in Terram, appellatione remota compellant.

Statutum, de quo in Rubrica.

§.2. Porro hæc omnia Statuta, seu Constitutiones, & Leges præfatæ, & si quæ aliæ contra hæreticos, & eorum complices tempore aliquo auctoritate Sedis Apostolicæ conderentur, in quatuor voluminibus unius tenoris debeant contineri, quorum unum in communis cujuslibet Civitatis, vel Loci: secundum apud Diœcesanum: tertium apud Fratres Prædicatores: quartum apud Fratres Minores cum omni sinceritate serventur, ne possint per falsarios in aliquo violari.

In quatuor libris describendæ leges contra Hæreticos latæ.

Datum Perusii tertio Nonas Novembris, Pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 3. Nov. 1265. Pont. An. I.

XI.

Edidit Martene Thesaur. Anecdot. Tomo II. col. 220. (a)

Infeudatio Regni Siciliæ Carolo Ludovici Regis Franciæ Fratri.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto filio Carolo Regi Siciliæ illustri salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium.

Constituti ab eo, per quem Reges regnant, & Principes imperant, & qui solum habet in Regno hominum potestatem super gentes, & regna necesse habemus interdum Regnis ipsis, & specialiter, quæ Romanæ Ecclesiæ juris, & potestatis existunt cum fratribus nostris ad pacem, & justitiam populorum perpetua stabilitate disponere, ac in eorum Soliis ad regimen gentium subjectarum, quos dignos credimus sublimare, & quia instructi ab eo, qui Spiritus Angelos suos facit, super hujusmodi dispositione Regnorum nonnumquam aliquibus ex fratribus ipsis aliqua committimus peragenda, ut ea, quæ ab ipsis fratribus super illis cum maturitate debita rite, ac provide ordinantur, eo ipso quod constat ipsa de nostra fieri jussione, robur obtineant firmitatis: ne tamen vacillent in posterum, vel cavillatione subjaceant, eo sunt fortius apostolico munimine roboranda. Quo circa majora, in quibus majus periculum formidatur, major est cauthelę discretio adhibenda.

§.1. Sane porrecta nobis tuæ filialis devotionis petitio continebat, quod cum Regno Siciliæ, & tota Terra citra Pharum, usque ad confinia terrarum Romanæ Ecclesiæ, quæ de prædicto Regno Siciliæ esse dignoscitur, ad dispositionem, & ordinationem Sedis Apostolicæ, ad quam specialiter pertinet, plene, ac libere devolutis, Sedes ipsa obtentu devotionis, qua persona tua erga prædictam Romanam fulget Ecclesiam, & pro fidei puritate, qua Christianissimum genus tuum semper noscitur claruisse, perpenso consilio disposuerit ad laudem Dei, & honorem, & pacem ipsius Ecclesiæ, & tranquillitatem, & profectum fidelium Regni ejusdem, de Regno ipso personam, ac Domum tuam Regiam honorare, habitis diligentibus, & diutinis inter te, & Sedem eamdem tractatibus de prædicto Regno, & terra in feudum tibi, & tuis hæredibus concedendis, nos ad finalem consummationem eorumdem tractatuum negotii Regni prædicti nostrum animum firmiter dirigentes, dilectis filiis nostris Ambaldo Basilicę Duodecim Apostolorum Presbytero Riccardo Sancti Angeli, Joanni Sancti Nicolai in Carcere Tulliano, & Jacobo Sanctæ Mariæ in Cosmedin Diaconis Cardinalibus dedimus litteris in mandatis, ut juxta conditiones, & formam tibi per venerabilem fratrem nostrum B. Archiepiscopum Cusentinum, & dilectum filium Magistrum Petrum Notarium nostrum præsentatas, (quas conditiones, & formam, & nostram super dicto negotio diffinitionem aliaque ipsi opportuna negotio diffinitionem sub Bulla nostra eisdem Cardinalibus miseramus) ad plenariam executionem ejus negotii, & ad collationem, & investituram tibi de prædicto Regno auctoritate nostra faciendam efficaciter procedere procurarent, concessa eisdem per dictas litteras a nobis de ipsorum fratrum consilio, & assensu procedendi ad consummationem, collationem, investituram hujusmodi plena, & libera potestate.

Siciliæ Regnum juris Sedis Apostolicæ.

Actum inter Sedem eamdem, & Carolum Andegaven. de eodem Regno ipsi concedendo.

Mandatum itaque Delegatis Apostolicis a Clemente ut ipsum investirent.

§.2. Qui considerantes ad diffinitionem prædictam a nobis super dicti Regni negotio editam, nostra, & fratrum nostrorum subscriptionibus, & Bulla, necnon eorumdem Fratrum Sigillis ad perpetuam memoriam roboratam, & etiam prædictas conditiones, & formam per prædictos Archiepiscopum, & Notarium tibi ex parte nostra novissime præsentatas, ac diligentius attendentes, quod ea, quæ ante consummationem prædicti negotii tibi facienda, & implenda incumbebant, & forma prædicta per te facta fuerant, & etiam adimpleta ad plenariam ejusdem negotii collationem, & investituram faciendam tibi de Regno, & terris prædictis juxta præstitas conditiones, & mandato nostro, & potestate sibi super hoc tradita processerunt, tibique totum Regnum Siciliæ, & totam terram, quæ est citra Pharum usque ad confinia terræ prædictæ Romanæ Ecclesiæ, excepta Civitate Be-

Additis itaque, impletisque conditionibus eum investierunt.

(a) Hasce litteras, quarum fragmenta refert, extare testatur Raynaldus ad ann. 1265. §.3. in libro Privilegiorum Rom. Eccl. Tom. III. pag. 19.

Beneventana cum toto Territorio, & omnibus districtionibus, & pertinentiis suis per Romanum Pontificem distractis, vel in posterum distrahendis, quam sibi Ecclesia Romana usque ad tempus istud retinuisse, & reservasse dignoscitur, & tunc etiam expresse retinuit,& ad suum dominium reservavit,tibi in feudum perpetuo,tuisque hæredibus ex te legitime descendentibus prædictum consummando negotium sub prædictis conditionibus tibi plenius expressis, & expositis conferentes etiam, & concedentes investierunt, & per vexillum Ecclesiæ præsentialiter de eisdem a te vice nostra, & prædictæ Romanæ Ecclesiæ fidelitatis juramento recepto juxta formam in eisdem conditionibus comprehensam receptione homagii,quod teneris nobis, & dictæ Ecclesiæ reddere, nobis specialiter reservata, prout patentibus litteris dictorum Cardinalium inde confectis, & ipsorum Sigillis pendentibus communitis plenius continetur.

Hæc confirmari petit Carolus.

§.3. Ut autem collatio, seu concessio, & investitura prædictæ, sub prædictis forma, & conditionibus expressis,& appositis robur obtineant, firmitatis perpetuæ humiliter supplicasti, eas sub ipsius forma, & conditionibus Apostolicæ confirmationis munimine roborari.

Concedit Clemens.

§.4. Nos igitur volentes tibi, & hæredibus tuis in posterum super his salubriter providere, tuis supplicationibus inclinati, collationem, concessionem, investituram prædictorum Regni, & Terræ sub conditionibus, & forma prædictis a prænominatis Cardinalibus tibi,& hæredibus tuis ex certa scientia, & fratrum nostrorum consilio, & assensu auctoritate Apostolica confirmamus, ac præsentis scripti patrocinio communimus. Cæterum quia in quibusdam articulis, seu Capitulis conditionum ipsarum expressius continetur, quod in certis casibus, tu, & tui hæredes excommunicationum sententias incurratis, & dictum Regnum, & tuæ, ac ipsorum hæredum terræ sint Ecclesiastico suppositæ interdicto; nos, & nunc hujusmodi sententias videlicet excommunicationis in te, ac eosdem hæredes, & interdicti in prædictum Regnum, ac terras prædictas, si tui, vel ipsorum culpa hujusmodi casus emerserint de dictorum fratrum nostrorum consilio auctoritate Apostolica promulgamus tenorem prædictarum litterarum Cardinalium eorumdem de verbo ad verbum inseri facientes, qui talis est.

Litteræ Investituræ factæ per Cardinales delegatos.

Illustri, & Magnifico Principi Domino Carolo illustri Regi Siciliæ, nato claræ memoriæ Ludovici Regis Franciæ miseratione divina Fratres Ambaldus Basilicæ Duodecim Apostolorum Presbyter, Riccardus Sancti Angeli, Joannes Sancti Nicolai in Carcere Tulliano, & Jacobus Sanctæ Mariæ in Cosmedin Diaconi Cardinales ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

Quoniam ad subsistentiam multorum, & regimen oportuit præesse unum singulare principium, pro eo quod pluralitas in præsidentia induceret, & solidam gubernaculi discissuram induceret, & solidam gubernaculi dirumperet firmitatem, præeminent singulis Regnis, & mundi provinciis singula regnantium Solia, & singulæ principantium potestates: quia dum Reges regnant prospere imperant, & populi Regibus reverenter intendunt, hi humiliter subsunt, & illi benigne præsunt, dum congruis præerunt jussibus, & devotis isti animis obsequuntur, viget ex hoc in eisdem populis concordia animorum, unitas, misericordia, & veritas sibi obviant, ac justitia, & pax se invicem amplectuntur. Ideo namque ex summo illo cœlesti Rege, per quem singuli Reges regnant, & Principes principantur, temporalis gladii ad malorum vindictam, laudemque bonorum Regibus terrenis attributa est potestas, ut ipsi assumpto dominandi officio judicent in æquitate populos, & dirigant in terris subjectas sibi gentium nationes, quatenus sit voluntas eorum in executione justitiæ, ac meditatio in lege rectitudinis, & ob reverentiam sanctæ pacis. Sane Regno Siciliæ, & tota terra Pharum, usque ad confinia terrarum Romanæ Ecclesiæ, quæ de prædicto Regno Siciliæ esse dignoscitur ad dispositionem, ordinationem Sedis Apostolicæ, ad quam specialiter pertinent, plene, & libere devolutis, Sede ipsa circa statum ejusdem Regni sollicite cogitante, illiusque regimen alicui Catholico, & devoto Principi cupiente committere, qui ad laudem Dei,honorem,& pacem Ecclesię,& tranquillitatem fidelium ipsius Regni ejus Solio præsideret, tandem quia persona vestra multa erga Romanam Ecclesiam devotione refulget, vestrumque christianissimum genus præcipuæ semper fidei claruit puritate, Sedes ipsa consilio perpetuo disposuerit vos de Regno ipso,domumque vestram honorare; habitis igitur diligentibus, diutinisque tractatibus inter eamdem Sedem de prædictis Regno, & terra in feudum vobis, vestrisque hæredibus concedendis, demum Sanctissimus Pater, & Dominus noster, Dominus Clemens Sacrosanctæ Romanæ, & universalis Ecclesiæ Pontifex ad salutarem consummationem eorumdem tractatuum, & negotii Regni Siciliæ suum animum firmiter dirigens suas transmisit nobis litteras in hac forma.

Mandatam sibi ajunt a Pontifice negotii consumationem.

Commissoriales Clementis litteræ.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Ambaldo Basilicæ Duodecim Apostolorum Presbytero, Riccardo Sancti Angeli, Joanni Sancti Nicolai in Carcere Tulliano, & Jacobo Sanctæ Mariæ in Cosmedin Diaconis Cardinalibus salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Plene vos scire credimus conditiones, & formam dilecto filio nostro Carolo Andegavensi, & Provinciæ Comiti per Venerabilem Fratrem nostrum B. Archiepiscopum, & dilectum filium Magistrum Petrum Notarium nostrum super negotio Regni Siciliæ ex parte nostra vobis novissime præsentatas, cum & nos illas, necnon, & nostram super negotio ipso definitionem, & alia eidem opportuna negotio nuper vobis sub Bulla nostra duxerimus destinanda. Volumus igitur, & de Fratrum nostrorum consilio,& assensu vobis per Apostolica scripta mandamus, quatenus ad plenariam consumationem ipsius negotii, & ad collationem, & investituram de prædicto Regno ipsi Comiti faciendam auctoritate nostra juxta easdem conditiones, & formam efficaciter procedatis. Nos enim procedendi ad consumationem, collationem, & investituram hujusmodi plenam, & liberam de ipsorum Fratrum consilio, & assensu vobis concedimus auctoritatem, Nobis tamen re-

receptione homagii, quod per ipsum Comitem sine interpretatione ministri volumus vobis opportuno tempore præsentialiter exhiberi, specialiter reservata non obstante quod dictus Comes ex forma diffinitionis hujusmodi tenebatur infra Festum Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli ad nostram venire præsentiam collationem, & investituram easdem, & etiam ipsius consummationem negotii de nostris manibus recepturus. Datum Perusii undecimo Kalendas Julii Pontificatus Nostri Anno primo.

Nos itaque considerantes diffinitionem ab ipso Summo Pontifice editam super dicti Regni negotio, & ejusdem Domini Papæ, & Fratrum suorum subscriptionibus, ejusque Bulla, & eorumdem Fratrum Sigillis ad perpetuam memoriam roboratam, ac formam, & conditiones, & per Venerabilem Patrem B. Archiepiscopum Cusentinum, & discretum Virum Magistrum Petrum Notarium ipsius Summi Pontificis super ipso negotio nobis ex parte ipsius Summi Pontificis novissime præsentatas, ac diligentius attendentes ea, quæ ante consummationem prædicti negotii vobis facienda, & implenda incumbebant ex forma prædicta per vos facta sunt, & etiam adimpleta, ad plenariam consummationem ejusdem negotii, & ad collationem, & investituram faciendam vobis de Regno, & terra prædictis juxta prædictas conditiones, & formam, & mandato ipsius Summi Pontificis, & potestate tradita nobis, per supradictas litteras duximus procedendum.

Delegati ad consummationem procedunt.

Ad honorem igitur Dei Omnipotentis Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, & Beatæ, & Gloriosæ semperque Virginis Mariæ, Beatorum quoque Apostolorum Petri, & Pauli, necnon prædicti Domini Clementis Papæ Quarti, & Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ, totum Regnum Siciliæ, & totam terram, quæ est citra Pharum usque ad confinia terrarum Romanæ Ecclesiæ excepta Civitate Beneventana, cum toto Territorio, & omnibus Districtibus, & pertinentiis suis, quam Romana Ecclesia hactenus sibi reservat, in feudum vobis, vestrisque hæredibus ex vobis legitime sicut infra dicitur descendentibus sub infrascriptis conditionibus auctoritate, & potestate nobis in hac parte concessa, dictum ejusdem Regni negotium consummando concedimus, atque conferimus, vosque de ipsis Regno, & terra per vexillum Ecclesiæ præsentialiter investimus, non obstante quod ex forma dictæ diffinitionis tenebamini infra instans Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli ad ipsius Summi Pontificis personaliter præsentiam, collationem, & investituram easdem, & totam ipsius negotii consummationem de suis manibus recepturi. Recepimus etiam vice ipsius Summi Pontificis, & Ecclesiæ Romanæ juramentum fidelitatis a vobis secundum formam in eisdem contentam conditionibus, & inferius annotatam, necnon, & aliorum super quibus secundum tenorem conditionum ipsarum Romano Pontifici, & prædictæ Ecclesiæ præstare tenemini juramenta, receptione homagii prædicto Summo Pontifici generaliter reservata. Omnes quoque concessiones Communitatum, Baroniarum, Feudorum, & aliorum quorumcumque bonorum, & jurium factas in prædicto Regno Siciliæ per quemdam Fridericum olim Romanorum Imperatorem, & Conradum, & Manfredum natos ejus, ipsorum Officiales, familiares fautores post depositionis sententiam in ipsum Fridericum per felicis recordationis Dominum Innocentium Papam Quartum promulgatam in Lugdunensi Concilio revocamus: Conditiones autem sunt hæ.

Carolum de tota Terra citra Pharum investiunt, excepta Civitate Beneventana.

Juramentum super conditionibus recipientes.

Conditiones.

1. Si in vestro, & hæredum vestrorum obitu legitimum prout sequitur, hæredem, vos autem ipsos, (quod absit) non habere contigerit; Regnum ipsum ad Romanam Ecclesiam, ejusque dispositionem libere revertatur. Descendentes autem ex vobis, & vestris hæredibus Siciliæ Regibus Mares, & Fœminæ in eodem Regno succedent. Sic tamen quod de liberis duobus Maribus eodem gradu per eamdem lineam concurrentibus primogenitus, & de duabus Fœminis primogenita, & de mari, & fœmina in eodem gradu similiter concurrentibus masculus omnibus aliis præferatur. Si vero (quod absit) sine liberis ex vobis legitime descendentibus mori contigerit, possit vobis in Regno, & terra prædictis succedere dumtaxat Nobilis Vir Alphonsus Comes Pictavensis germanus vester. Et si dictus Alphonsus vobis non supervixerit possit vobis succedere unus ex filiis Domini Ludovici illustris Regis Francorum videlicet major natu post illum, qui succedit in Regno Francorum. Et hæc gratia, vel successio tam ex parte vestra, quam ex parte illorum erit tantummodo personalis: ita scilicet quod ad nullum filiorum, vel hæredum ipsius Alphonsi, si Alphonsum vobis præmori contigerit hujusmodi successio se extendet, sed hujus major natu succedat in Regno Siciliæ, & terra prædictis; similiter & nullus filiorum, vel hæredum ipsius majoris natu, si idem major natu vobis non supervixerit hujusmodi successionem habebit, sed Regnum Siciliæ, & terra prædicta, ad Romanam Ecclesiam ejusque dispositionem libere devolventur. Si vero Alphonsum, & majorem natu prædictos præmori vobis contigerit, nullus alius vobis sine liberis ex vobis legitime descendentibus in eisdem Regno, & terra succedit, sed liberum erit eidem Romanæ Ecclesiæ de ipsis Regno, & terra disponere juxta suæ beneplacitum voluntatis. Si autem prædictos Alphonsum, & majorem natu post successionem hujusmodi, aut eorum hæredes sine liberis ex ipsis legitime descendentibus mori contigerit, Regnum Siciliæ, & terra prædicta similiter ad eamdem Romanam Ecclesiam, ejusque dispositionem libere revertentur. Sed si aliquem de aliis Successoribus vestris Regem, vel Reginam Siciliæ sine legitima prole sui corporis mori contigerit in futurum succedent eidem, servatis gradibus si superstites fuerint, hæ personæ scilicet Regis, vel Reginæ sine prole legitima sui corporis descendentes Frater, vel Soror, ac Collaterales Superiores, mares, & fœminæ, utpote Patrui, & Avunculi, Amitæ, & Materteræ, & sursum usque ad quartum gradum dumtaxat, illis Collateralibus, quos vos habebitis ad præsens dum vixeritis, & qui post obitum forsitan ex eisdem orientur, exceptis, Collaterales etiam inferiores succedunt similiter mares, & fœminæ, utpote nepos, & neptis ex fratre, vel sorore, & inferius usque ad eumdem tantummodo gradum. Quod autem de fœminabus rectæ lineæ, & Collateralium superius est expressum, intelligendum est tam de

Legitimi filii Patribus succedent.

Carolo sine filiis obeunti, qui debeant succedere.

Casus devolutionis ad S. Sedem.

Gradus successionis.

de nuptis, quam de innuptis, dummodo nuptæ sint fidelibus, & Romanæ Ecclesiæ devotis, & sic inter eas personas gradus servari volumus, ut scilicet prior gradus posteriori gradu præferatur; sic in eodem gradu pluribus concurrentibus priorem natu posteriori, & marem fœminæ in hujusmodi successionibus volumus anteferri. Personarum autem hujusmodi nulla superstite Regnum ipsum, ut præfertur ad Romanam Ecclesiam, & ejus dispositionem libere revertatur. Quod si forte deficientibus masculis contigerit fœminam innuptam in Regno succedere, illa maritabitur personæ, quæ ad ipsius Regni regimen, & defensionem existat idonea, Romani tamen Pontificis super hoc consilio requisito. Nec nubat nisi viro Catholico, & Ecclesiæ Romanæ devoto. Et si contra hoc fecerit, licebit eidem Romano Pontifici contra ipsam ad privationem Regni, & Terræ prædictorum sine figura iudicii, & absque omni juris solemnitate, in quacumque ætate fœmina ipsa constet, procedere, si hoc videbitur expedire. In Regnum vero, & terram prædictam nullus succedet, qui non fuerit de legitimo matrimonio procreatus.

Illegitimi nullum habent succedendi jus.

Regnum nullo modo dividendum.

2. Adhuc tam vos, quam viri in Regno hæredes Regnum, & terram prædictam nullatenus dividatis, sed semper illa unus tantum sub ipsis conditionibus in membris, ac in capite ab Ecclesia Romana tenebit.

Reges fidelitatis juramentum, & homagium PP. præstare debent.

3. Vos autem nobis recipientibus vice prædicti Romani Summi Pontificis, & Ecclesiæ Romanæ præstabitis ad præsens juramentum fidelitatis reservata receptione homagii eidem Summo Pontifici juxta ipsius mandatum, & tam vos sibi, quam ejus Successoribus canonice intrantibus expressis eorum nominibus ligium homagium facietis, & dictum juramentum fidelitatis faciendo mentionem de præsentibus instrumento, seu litteris præstabitis in hunc modum.

Forma juramenti.

Ego Carolus Rex Siciliæ plenum, & legium homagium faciens Ecclesiæ Romanæ pro Regno Siciliæ, & tota terra, quæ est citra Pharum usque ad confinia terrarum ipsius Ecclesiæ, excepta Civitate Beneventana, cum toto Territorio, & omnibus districtibus, & pertinentiis suis secundum antiquos fines Territorii pertinentiarum, & districtus Civitatis ejusdem per Romanum Pontificem distinctos, vel in posterum distinguendos, ab hac hora in antea fidelis ero, & obediens Beato Petro, & Domino meo Domino Clementi Papæ Quarto suisque Successoribus canonice intrantibus, & Sanctæ Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ: non ero in consilio, aut consensu, vel facto, ut vitam perdant, aut membrum, aut capiantur mala captione. Consilium quod mihi credituri sunt per se, aut nuncios suos, sive per litteras ad eorum damnum illud pro posse impediam, & si impedire non possum illud, eis significare curabo. Papatum Romanum, & regalia Sancti Petri, tam in Regno Siciliæ, & terra prædictis, quam alibi existentia, adjutor eis ero ad retinendum, & defendendum, ac recuperandum, & recuperata manutenendum contra omnem hominem, universas, & singulas conditiones contentas in præsenti instrumento, seu litteris plenarie super ipsorum Regni, & terræ concessionem confectis, & omnia & singula, quæ continentur in eodem instrumento, seu litteris adimplebo, & inviolabiliter observabo, nec unquam tempore ullo veniam contra illa. Sic me Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia.

Tempus præstandi juramenti.

Hujusmodi autem homagia vos, & dicti hæredes facere, & juramentum fidelitatis præstare secundum formam præscriptam, si Romanus Pontifex in Italia fuerit, infra sex menses, si vero extra Italiam esse contingerit infra annum postquam Regni Dominium adepti fueritis, teneamini, & singulis ipsis successionibus, & eidem Ecclesiæ Romanæ renovabitis, tam ipsum homagium, quam hujusmodi juramentum. In optione autem, & beneplacito erit Romanæ Ecclesiæ vos, vel hæredes vestros vocare ad præstandum personaliter juramentum fidelitatis, & ligium homagium Romano Pontifici, & eidem Ecclesiæ, dummodo ad hæc vobis locum tutum statuant, & assignent, vel aliquem Cardinalem ipsius Ecclesiæ alium, qui vice Romani Pontificis juramentum juxta eamdem formam, & homagium recipiat destinare, vosque prædicto Summo Pontifici, & Ecclesiæ in vestris nominibus manibus junctis ad præsens vos ad hæc specialiter obligantes, & tam vos singulis ejus successoribus, quam vestri in dicto Regno hæredes præfato Summo Pontifici, & singulis ejus successoribus, ac prædictæ Ecclesiæ quando præstabitis hujusmodi juramentum fidelitatis, jurabitis vos ad hæc specialiter obligantes, quod nunquam per vos, vel alios, seu quocumque modo perjurabitis, ut eligamini, vel nominemini in Regem, vel imperium Romanum, vel Regem Theutoniæ, seu Dominium Lombardiæ, seu Tusciæ, vel majoris partis earumdem Lombardiæ, vel Tusciæ. Et si electionem, vel nominationem ad imperium, vel Regnum Romanum, seu Regnum Theutoniæ, aut ad Dominium Lombardiæ, vel Tusciæ, seu majoris partis earumdem de vobis celebrari contigerit; nullum hujusmodi electioni, vel nominationi assensum præstabitis, nec intromittetis vos ullo modo de regimine ipsius imperii, vel Regni Romanorum, seu Regni Theutoniæ, aut Lombardiæ, seu Tusciæ, vel majoris partis ipsarum, ad quodcumque horum nominati fueritis, vel electi. Quod si vos, vel aliqui vestrorum in Regno sedentium hæredum eodem procurantibus vobis, aut eis ad imperium ipsum, sive ad dictum Regnum Romanorum, sive Regnum Theutoniæ, aut Dominium Lombardiæ, seu Tusciæ, vel majoris partis earum electi, vel nominati fueritis, vel fuerint, si hoc verum, & manifestum fuerit, aut si post talem electionem, vel nominationem de Imperii Regni Romanorum, seu Regni Theutoniæ, aut Lombardiæ, sive Tusciæ, seu majoris ipsarum partis regimine vos manifeste intromiseritis, vel intromiserint; eo ipso a jure Regni Siciliæ, & Terræ prædictæ cadatis, vel cadant ex toto, ipsaque prorsus amittatis, & amittant, & eadem Regnum, & Terra ad Romanam Ecclesiam libere devolvatur. Si autem vos, aut aliquis ex prædictis hæredibus electioni, vel nominationi factæ, seu juri omnino renuncietis, & renuncient, & quod de imperio, seu aliquo alio præmissorum, ad quod electi, seu nominati fueritis, vel fuerint, vos nullatenus intromittatis, & in-

Juramentum de non consentiendo electioni sui in Imperatorem vel Regem Romanor. &c

Secus agentes a jure Regni cadent.

& intromittant, moniti infra quatuor mensium spatium post nominationem hujusmodi, tali electioni, vel nominationi, seu juri non renuntiaveritis, vel renuntiaverint, vel de ipso Imperio, vel de aliquo præmissorum, ad quod electi, seu nominati fueritis, vel fuerint vos intromiseritis, vel intromiserint quoquomodo, ex hoc sitis, & sint eisdem Regno Siciliæ, & Terra, & omni prorsus jure eorumdem privati, & ut dictum est, eadem Regnum, & Terra ad Romanam Ecclesiam libere devolvantur. Si vero ad vos, vel in dicto Regno hæredes vestros non poterit commode talis monitio provenire, super quo utique impedimento, videlicet quod moneri commode nequeatis, vel nequeant, credetur, & stabitur assertioni Romani Pontificis, fiet monitio publica, & solemnis: ita quod si infra sex menses post illam non renuntiaveritis, seu renuntiaverint, aut de imperio, seu de aliquo alio prædictorum, ad quæ vos, vel dicti hæredes electi, seu nominati fueritis, vel fuerint, vos quolibet modo intromiseritis, vel intromiserint, ex hoc cadatis, vel cadant omni jure ipsorum Regni, & Terræ, & Regnum, & Terra ipsa ad Romanam Ecclesiam libere devolvatur. Cæterum si contigerit aliquem ex vestris hæredibus, qui deberent in prædictis Regno Siciliæ, & Terra succedere, in Regem, vel Imperium Romanorum, seu in Regem Theutoniæ, vel Dominium Lombardiæ, seu Tusciæ, seu majoris partis earum nominari, seu eligi, vel assumi, nullatenus possessionem eorum Regni Siciliæ, & Terræ nanciscatur, & habeat, nec se de illorum cura, seu dominio, & regimine per se, vel per alios aliquatenus intromittat, nisi prius Imperio, vel Regno Theutonico, aut Dominio Lombardiæ, vel Tusciæ, seu majoris earum partis, ad quodcumque eorum electus, seu nominatus fuerit, vel assumptus, & omni juri sibi in illo competenti omnino renunciet, & illorum regimen, nec de jure, nec de facto illud gerens, vel retinens, omnino dimittat, ipsum nullo unquam tempore resumpturus: alioquin ab omni successione, & jure, quæ in Regno Siciliæ, & Terra prædictis sibi competerent, cadat ipso facto, ita quod eadem Regnum Siciliæ, & Terra ad Romanam Ecclesiam, ejusque dispositionem libere devolvatur. Quod si non extantibus masculis, fœmina in eisdem Regno, & Terra successerit, illa Regi, vel Imperatori Romanorum, seu in Regnum, & Imperium electo, aut Regi, vel electo Theutoniæ, aut Dominio Lombardiæ, seu Tusciæ, aut majoris partis earum, seu electo ad earum dominium, nunquam matrimonialiter copuletur, & si contrarium fecerit, eo ipso cadat a Siciliæ Regno, & Terra prædictis, maneatque prorsus ipsarum jure privata, ipsis Regno, & Terra Siciliæ ad eamdem Ecclesiam devolutis, si autem vos, vel aliqui vestrum in Regno hæredes contra hoc veneritis, vel venerint, eo ipso excommunicati, & insuper labe, & reatu perjurii respersi, & noti existatis, vel existant. In hujusmodi quoque juramento vos addetis, & tam per vos, quam vestros in dicto Regno hæredes, addetur expresse quod, nullo unquam tempore Regnum, seu Imperium Romanorum, aut Regnum Theutoniæ, vel Dominium Lombardiæ, vel Tusciam, vel majorem partem ipsarum per vos, vel per alium, aut alias occupabitis, capietis, vel acquiretis, aut vobis alias quolibet modo vindicaveritis, & si secus feceritis secundum præscriptam formam pœnas similes incurratis. Quod autem dicitur de majori parte Lombardiæ, sive Tusciæ, intelligitur scienter, si vero ignoranter, eam ad mandatum Ecclesiæ dimittere teneamini, & si eam ad mandatum dimittatis, non incidatis in pœnam in isto articulo, & in consimilibus constitutam. Si vero moniti non dimittatis, remaneat pœna prout est in hoc articulo, & in consimilibus constituta. Quod si forte in posterum Regem Siciliæ contingat in Imperatorem eligi, postquam fuerit Regni Siciliæ possessionem adeptus, non transeat ad imperium, alioquin in pœnas incidat in hoc articulo, vel in aliis similibus comprehensas. Quod si Regni possessione prædicti nondum habita, seu obtenta, in Imperatorem electus, transire voluerit ad Imperium, in manu prius Romani Pontificis, vel illius quem ad hoc idem Pontifex duxerit destinandum, filium suum successurum in Regno, cujuscumque fuerit ætatis, emancipet, & Regno renunciet, nihil juris in eo retinens clam, nec palam, nec cujuslibet etiam potestatis, nec ipsum filium ad servitium, seu subsidium aliquod faciendum juramento, vel voto, stipulatione, vel pacto, sibi, vel successoribus suis astringat, sicque factus filius sui juris, ab eodem Romano Pontifice, vel alio destinato ab ipso protinus investiatur in Regno, ad cujus Regni successionem si forte decederet sine liberis, nullo umquam tempore pater veniat Imperator existens, sed si Imperio, & omnibus, quæ pertinent ad Imperium idem Pater renunciare voluerit, & Regno tantum esse contentus, post renunciationem hujusmodi ad illius successionem libere admittatur, & tunc ab ipso Romano Pontifice, vel alio destinato ab eodem investituram recipiat Regni ejusdem.

Item Fœmina in Regno succedens, Imperatori, aut Regi Theuton. si nubat.

Addendum juramento de non occupando Imperio, vel aliqua parte Lombardiæ, vel Thusciæ.

Quid agendū si Siciliæ Rex in Imperatorem eligatur.

4. Si dictus filius ad Regnum assumptus major annis xviii. fuerit libere administret: Sed quamdiu minor extiterit, tam ipse, quam Regnum ipsius in custodia Romanæ Ecclesiæ remaneat, donec ipse impleverit supradictam ætatem, fructibus, & obventionibus Regni ex quibus sumptus necessarii faciendi pro ejusmodi Regni custodia deducantur Regni conservandis ei, & lucro alterius ratione ipsius custodiæ non cessuris. Quæ vero de filio dicuntur, ut ei videlicet Regnum possit sub observatione præmissa a patre ad Imperium transeunte dimitti, de filia etiam duximus concedendum, & si Rex non habens filium in Imperatorem electus ad Imperium transire voluerit, & de personis quas supra diximus, liberis non extantibus in Regno posse succedere, aliqui superstites fuerint, quæ de filio, & filia præordinavimus, observentur in illis excepto emancipationis articulo, quæ in solis ipsis procedere poterit, qui capaces emancipationis existant ratione patriæ.

In Minoritate Regis Regni administratio penes Rom. Pontificem.

5. Declaramus etiam si illi Regi Siciliæ sine filio decedenti superstes sit filia, vel mulier alia, quæ juxta prædictam formam debeat ad hujusmodi successionem admitti, quæ Imperatori dum ipse Rex viveret, fuerat desponsata, vel nupta succedat in Regno, & si Regno sibi delato Imperatori nupserit, cadat protinus ab eo, nisi vir ejus Imperio prorsus renuntians Regno

Aliæ leges pro impedienda unione Regni hujus cum Imperio, vel Lombardia, Thuscia &c.

gno solummodo sit contentus. In primo autem casu repulsis filia, & alia prædicta, ad personas ipsas servatis gradibus Regnum perveniat, quas prænotavimus in Regno posse succedere, si Rege præmortuo filii non supersint. In secundo autem casu Regnum ad Romanam Ecclesiam devolvatur, Regnum quoque Siciliæ, & Terra prædicta Imperio nullo modo subdentur, seu sibi nullo unquam tempore in eadem persona quolibet modo venient, & præcise super articulo, tam per pœnas spirituales, quam alias cautiones, cavebitur juxta Ecclesiæ voluntatem, quandocumque Romanus Pontifex duxerit requirendum; cum intentionis sit Romanæ Ecclesiæ, ut Regnum, & Terra prædicta nullo unquam tempore imperio uniatur, ut scilicet Romanus Imperator, & Siciliæ Rex existat. Quod autem circa unionem ipsorum Regni, & Terræ cum imperio dicimus hoc ipsum circa unionem Regni, & Terræ cum Regno Romano, aut Regno Theutoniæ, seu cum Lombardia, seu Tuscia, seu cum majori parte ipsarum Lombardiæ, vel Tusciæ intelligimus,& volumus esse dictum.

Census annuus Rom. Ecclesiæ persolvendus sub pena caducitatis.

6. Pro toto vero generali censu octo millium unciarum auri ad pondus ipsius Regni in festo Sancti Petri ubicumque Romanus Pontifex fuerit ipsi Romano Pontifici, & Romanæ Ecclesiæ annis singulis persolventur. Si vero vos, vel vestri in dicto Regno hæredes quocumque termino non solveritis integre ipsum censum, & expectato per duos menses terminum ipsum immediate sequentes, de illo ad plenum non satisfeceritis, eo ipso eritis excommunicationis vinculo innodati. Quod si in secundo termino infra sequentes duos menses eumdem censum sine diminutione qualibet non persolveritis, totum Regnum Siciliæ cum tota Terra prædicta erunt supposita interdicto. Si vero nec in tertio termino, nec infra duos menses proximos per plenam satisfactionem illius ejusdem census vobis duxeritis consulendum, ita ut transactis eodem termino tertio, & duobus mensibus proxime sequentibus, non sit de octo millibus hujusmodi prædicti termini ipsi Ecclesiæ integre satisfactum, ab ipsis Regno, & Terra, ipsorumque jure cadatis ex toto, & Regnum ipsum, & Terra ad Romanam Ecclesiam integre, & libere revertatur. Si autem de censu octo millium unciarum hujusmodi prædicti termini inter dictos tertium terminum, & sequentes duos menses plenarie satisfeceritis, nihilominus semper pro singulis octo millibus unciarum singulorum terminorum, si solummodo in eorum solutione cessaveritis, vel ipsas non solveritis, penas similes incurretis salvis aliis penis, & processibus, quæ vel qui de jure inferri, vel haberi poterunt per Romanum Pontificem in hoc casu.

De Palefrido.

7. In quolibet etiam triennio dabitis vos, & vestri in dicto Regno hæredes Romano Pontifici unum Palefridum album Pulchrum, & bonum in recognitionem veri Domini eorumdem Regni, & Terræ.

In ingressu Regni solvenda 50. millia marc. sterling.

8. Adhuc priusquam prædictum Regnum, vel tantum de ipso acquisiveritis, vel adhibueritis, quod etiamsi aliquæ ipsius Regni Civitates, vel munitiones, aut alia aliqua loca adhuc vobis rebellia fuerint, reputemini, & possitis ipsius Regni Rex, vel Dominus reputari, solvetis Romanæ Ecclesiæ quinquaginta millia marcarum sterlingorum per infra scriptos terminos, scilicet quod infra sex menses, postquam dictum Regnum acquisiveritis, prout dictum est, solvetis eidem Ecclesiæ decem millia marcarum sterlingorum, & infra singulos sex menses successive sequentes solvetis singula decem millia, donec tota prædicta quinquaginta millium summa fuerit integre persoluta. Quod si vos in hujusmodi terminis illa non solveritis, liberum erit Romano Pontifici contra vos pro singulis terminis ad penas spirituales procedere, prout sibi videbitur expedire. Quia vero sicut in tractatu negotii actum extitit, tempore quo esset tractatus, sive negotium consummandum, Dominus super petitionem remittendis vobis eisdem decem millibus marcarum factam crederet ex parte saltem aliqua, de qua vos teneri sibi ad gratiam deberetis, nolumus, quod per præfixionem hujusmodi aliquod in hoc faciet vobis per gratiam de prædicta summa decem millium marcarum deducatur.

Auxilium Rom. Ecclesiæ ad nutum præstandum.

9. Quandocumque autem Romanus Pontifex, qui pro tempore fuerit asserverit, vel dixerit Romanam Ecclesiam indigere, ita quod super indigentia hujusmodi ipsius Romani Pontificis simplici verbo stetur, vos, vel vestri in dicto Regno hæredes requisiti ab eo, in Urbem, in Campaniam, in Maritimam, in Patrimonium Beati Petri, Tusciam, Ducatum Spoletanum, Marchiam Anconitanam, & in præmissam Civitatem Beneventanam, ac ejus Territorium, & pertinentias, quæ remanebunt Ecclesiæ, & omnes terras alias ipsius Ecclesiæ per Italiam trecentos milites equis, & armis bene, & decenter munitos, & paratos, ita quod unusquisque ipsorum habeat quatuor æquitaturas, vel tres ad minus, in Ecclesiæ prædictæ obsequium, & subsidium transmittetis per tres menses integros in vestris, vel dictorum in Regno hæredum sumptibus, & stipendiis, semel tantum in anno in servitio ejusdem Ecclesiæ maturaturos, mensibus ipsis a die, quo iidem milites terram vestri Dominii, vel fines vestri Districtus egressuri fuerint, per vulgatas dietas, & solitas computandis, quod si maluerit Ecclesia eadem ingruenti necessitate, qua stetur verbo Romani Pontificis, ut dictum est, navali in mari exercitu prædicti milites, debita taxatione, & recompensatione præhabita in navale stolium commutetur.

Civitas Beneventana Rom. Ecclesiæ reservatur.

10. Verum prædicta Civitas Beneventana, quam hactenus Romana Ecclesia sibi retinuit, & in suum Domanium, & Dominium cum omnibus juribus, & pertinentiis reservavit, & totum Tenementum Civitatis ejusdem cum finibus ejus antiquis, quos Romanus Pontifex quandocumque semel cum sibi placuerit bona fide distinguet, eidem Ecclesiæ, & in ejus proprietate libere remanebit, nullo jure nobis, vel cujuscumque cuicumque alii de Regno prædicto, seu quolibet reservato: Distinctioni quoque per Romanum Pontificem semel faciendæ, ut dictum est stabitis absque contradictione, seu refragatione quacumque prout ipsa distinctio per Apostolicas litteras apparebit.

Ligna danda pro eadem reficienda Civitate.

11. Pro prædicta quoque Civitate Beneventana hac vice reficienda per Beneventanos exponetis per septennium pro lignaminibus omnia nemora ipsorum Regni, & omnem materiam

riam ad ædificia opportuna, puta lapides, arenam, quæ puteolana vocatur, cæmentum, & similia sine præjudicio singularum personarum ad unam dietam prope Beneventum.

Tutum iter Beneventanis præstandum.

12. Præstabitis etiam ipsis securitatem per totum Regnum, & Terram prædictam, nisi in Terra vestra de novo delinquant, propter quod ad vos de jure justitia pertinebit.

13. Privilegia insuper dictæ Civitatis a Regibus, & Principibus concessa illibata servabitis. Omnia statuta per Fridericum olim Romanum Imperatorem, seu quoscumque alios Reges Siciliæ facta contra libertatem Civitatis ejusdem revocabitis in omnibus, & per omnia, quæ libertatis fuerint ceteris Regnicolis purificabitis illa, nec aliqua statuta, nec aliquas leges condetis in posterum, per quæ dictæ Civitati directe, vel indirecte possit præjudicium generari, ac pro Apostolicæ Sedis, & Beati Bartholomæi patroni Civitatis ejusdem reverentia, fidantias ab omnibus remitti facietis, & remittetis eisdem. Fidantiarum remissio est concessio libertatis, ut Cives Beneventani possint libere proprias Vineas, & Terras excolere, ipsarumque Fruges, & Fructum colligere, & easdem Vineas, ac Terram vendere, & de ipsis pro sua voluntate disponere sine aliqua exactione, vel munere, vel etiam datione. Vos autem, & vestri in Regno Siciliæ hæredes in dicta Civitate, ac ejus Territorio, & pertinentiis, quæ remanebunt in Ecclesia, vel Urbe, seu Campania, vel Maritima, seu in Ducatu Spoletano, aut Marchia Anconitana, aut in Patrimonio Beati Petri in Tuscia, sive aliquibuscumque Terris, aut Dominiis, sive Feudis ipsius Ecclesiæ ubilibet constitutis, ex successione, vel legato, aut conditione, sive donatione, aut alio quocumque jure, vel titulo, seu contractu, nihil umquam vobis acquiretis, vel vindicabitis, seu poteritis acquirere, vel quolibet modo vindicare; & nihil umquam recipietis, habebitis, & retinebitis, seu poteritis recipere habere, vel retinere, ac nullam Potestariam, Capitaneam, vel Rectoriam, nullum alium honorem, dignitatem, seu potestatem Senatoriam, aliam administrationem, vel commendam, nec quodcumque officium recipietis, seu recipere poteritis, habebitis, vel retinebitis, seu habere, vel retinere poteritis in eisdem. Hoc autem intelligimus de illis hæredibus vestris, qui vobis in eodem Siciliæ Regno succedent. Nolumus enim, quod delictum vobis in Comitatibus, & aliis Terris vestris in pœnam hæredis, qui est vobis successurus in Regno aliquatenus extendatur. Ne vero hujusmodi alii hæredes vestri contra ea, quæ continentur in isto articulo forsan aliquo tempore venire præsumant, acquirendo, vel vindicando, aut recipiendo, vel habendo, seu retinendo aliquid in terris in articulo ipso expressis, vel recipiendo, habendo seu retinendo in eisdem terris Potestariam, seu Capitaneam, seu aliquid aliud de his, quæ articulo continentur eodem sic semper hoc duximus concedendum, ut videlicet nulli etiam hujusmodi aliorum hæredum vestrorum, nullo unquam tempore liceat sibi quicquam in eisdem Terris, acquirere, vel vindicare, recipere habere, vel retinere Potestariam, sive Capitaneam, vel Rectoriam, aut aliquid aliud ex his, quæ prout dictum est, in eodem articulo plenius exprimuntur. Quicumque autem ipsorum secus præsumpserit, eo ipso excommunicatus existat, nec ipse, nec ejus posteri in perpetuum possint in eodem Regno succedere, si eis in casu aliquo hujusmodi successio devolveretur, sed ab illo repellatur omnino, & nihilominus ille, qui hujusmodi Regni gubernacula possidet, Romano Pontifici contra eum patenter assistere teneatur. Si vero vos, vel vestri in Regno hæredes prædictam Beneventanam Civitatem, Territorium, vel pertinentias ejus, quæ remanebunt Ecclesiæ, vel aliquam partem earum, aut Campaniam, aut Maritimam, seu Urbem, aut Ducatum Spoletanum, vel Marchiam Anconitanam, sive Patrimonium Beati Petri in Tuscia, aut alias quascumque Terras Romanæ Ecclesiæ ubilibet constitutas occupaveritis, vel occupari feceritis, aut molestari, & postquam super hoc a Romano Pontifice moniti, vel requisiti fueritis, vel commode moneri, aut requiri nequiveritis juxta ipsius Romani Pontificis assertionem, vel dictum, postquam de hoc tempore publice, aut solemniter vos monuerit, infra tres menses non restitueritis integre omnia occupata, eo ipso ab ejusdem Regni Siciliæ, & Terræ jure cadatis totaliter. Ipsaque Regnum, & Terram prorsus amittatis, & hæc ad Romanam Ecclesiam libere devoluantur.

Libertatesq; eorum, ac Privilegia servare.

Siciliæ Rex nihil juris, vel dignitatis habebit in ceteris locis de Dominio Roman. Ecclesiæ.

Hujus capitis inobservantia inducit caducitatem.

Quod si etiam restitueritis, nihilominus ad plenum de universis injuriis, & damnis illatis, ad mandatum ejusdem Romani Pontificis satisfacere teneamini: alii quoque hæredes vestri, videlicet, qui vobis non succedent in Regno, occupare, vel facere occupari, easdem Terras Romanæ Ecclesiæ, vel molestare, vel molestari facere super illis eamdem Ecclesiam non attentent, illi vero, qui secus attentaverint præmissas pœnas, ut videlicet eo ipso sint excommunicati, & tam ipsi, quam eorum posteritas in perpetuum ad successionem prædicti Regni, si aliquando forte casu ejusdem successio devolveretur ad illos, nullatenus admittantur, incurrant, & Rex Siciliæ, qui tunc erit teneatur assistere Romano Pontifici contra ipsos prout superius est expressum.

Hoc caput comprehendit etiam Regum consanguineos.

14. Sane omnibus Ecclesiis, tam Cathedralibus, quam aliis regularibus, & quibuslibet Religiosis sæcularibus, necnon omnibus Prælatis, & Clericis, ac universis personis Ecclesiasticis, sæcularibus, & regularibus, & quibuslibet Religiosis locis plenarie dimittentur, & restituentur integre omnia bona eorum immobilia a quibuscumque ablata, vel occupata sint, & per quoscumque detineantur. Mobilia vero, quæ extant, & poterunt inveniri simili modo restituentur eisdem. Hæc autem restitutio fiet absque contradictione, vel difficultate qualibet, sicut nanciscemini prædictorum Regni Siciliæ, & Terræ possessionem hoc modo, scilicet quod statim in illa parte ipsorum Regni, & Terræ, quæ vobis obediet, restitutio ipsa fiet, ipsaque successive consummabitur, sicut eadem Regnum, & Terra habebuntur. Ne autem super his rebus restituendis ingeri possit aliqua difficultas, deputabuntur a Romano Pontifice aliqui juris discreti, ad quorum mandatum, & arbitrium jurium rerum immobilium, & mobilium, quæ extant, restitutio plene fiat, ita quod de his, de quorum dominio, vel proprietate, seu pos-

Bona omnia Ecclesiasticis restituenda.

possessione notorium fuerit, ad eorum mandatum, & arbitrium mox reddentur. In dubiis vero per ipsos de plano, & absque strepitu judicii veritas diligentius inquiretur. Sufficit enim vocari Camerarium, seu Bailivum in cujus jurisdictione, vel Ballivia, seu Territorio bona de quibus agetur consistant ad videndum jurare testes, qui in hujusmodi inquisitione deponent.

Libertas iis in electionibus omnimoda servanda.

15. Omnes insuper Ecclesiæ, tam Cathedrales, quam aliæ regulares, & sæculares, necnon & omnes Prælati, & Clerici, omnesque personæ Ecclesiasticæ sæculares, & religiosæ, & quæcumque religionis loca cum omnibus bonis suis in electionibus, postulationibus, nominationibus, provisionibus, & omnibus aliis plena libertate gaudebunt, nec ante electionem, sive in electione, vel post assensus, vel consilium aliquatenus requiretur. Quam utique libertatem vos, & vestri in prædicto Regno hæredes semper manutenebitis, & conservabitis, & manu teneri facietis, quod in omnibus aliis plena libertate gaudebunt, nec ante electionem, sive in electione, vel post Regius assensus, vel consilium aliquatenus requiretur. Quam utique libertatem vos, & vestri in prædicto Regno hæredes semper manutenebitis, & manuteneri facietis ab omnibus subditis vestris, dictequæ Ecclesiæ, ac personæ utentur libere omnibus bonis, & juribus suis, salvo vobis, & vestris in Regno hæredibus jure patronatus in Ecclesiis in tantum quantum, vel antiqui Reges Siciliæ hujusmodi jus patronatus in ipsis Ecclesijs habuerint.

Causæ Ecclesiasticæ suo foro remittendæ.

16. Omnes etiam causæ ad forum Ecclesiasticum pertinentes libere, & absque ullo impedimento agitabuntur, tractabuntur, & ventilabuntur coram ordinariis, & aliis Ecclesiasticis judicibus, & terminabuntur per eos, & si ad Sedem Apostolicam super hujusmodi causis appellari contigerit tam appellantes, quam appellati ad eamdem venire Sedem pro appellationum exequutionibus libere, & absque aliqua inhibitione permittantur.

Juramenta fidelitatis ex quibus, & quo modo recipienda.

17. Sacramenta vero Fidelitatis præstabuntur secundum antiquam, & rationabilem consuetudinem, prout canonica Statuta permittunt ab aliis Ecclesiarum Prælatis, quorum prædecessores antiquis illa Siciliæ Regibus præstiterunt. Ab illis autem Prælatis Ecclesiasticis, qui temporalia, sive regalia bona tenent, si qui tamen sint, qui hujusmodi bona tenent a Domino Rege, vel aliis Dominis temporalibus servitia exhibere, hujusmodi honesta, & antiqua servitia eis secundum rationabilem, & antiquam consuetudinem, & sicut antiqua patiuntur canonica statuta impendantur, salva semper circa Ecclesias Cathedrales, & alias regulares, & sæculares, ac personas, & loca Ecclesiastica, tam in faciendis provisionibus, & electionibus confirmandis, quam in omnibus quibuscumque aliis Romani Pontificis, & Ecclesiæ Romanæ jurisdictionibus, ac auctoritate plenaria, & libera potestate. Revocabitis quæque omnes constitutiones, seu leges per dictum Fridericum, vel per Reges Siciliæ, seu per Conradum ipsius Friderici filium, aut Manfredum Principem Tarentinum, qui de facto retinet ipsum Regnum occupatum, editas contra Ecclesiasticam libertatem, nec statuta, vel conditiones aliquas edetis, aut etiam promulgabitis, per quæ juri, aut Ecclesiasticæ libertati derogetis.

Clerici non conveniendi coram Judice Sæculari.

18. Promittetis etiam quod nullus Clericus, vel persona Ecclesiastica eorumdem Regni, & Terræ in civili, vel criminali causa convenietur coram Judice sæculari, nisi super fœudis Judicio petitorio conveniatur civiliter, sed omnes personæ Ecclesiasticæ omnimode erunt libere, & in nullo Regi, vel Principi subjacebunt.

Ex Ecclesiis vacantibus nihil exigendū.

19. Nullas insuper tallias, vel collectas imponetis Ecclesiis, Monasteriis, Clericis, & nostris Ecclesiis, vel rebus eorum, & in Ecclesiis vacantibus vos, vel vestri in Regno hæredes nulla habebitis regalia, nullosque fructus, redditus, & proventus, nullas obventiones, ac nulla prorsus alia percipietis ex eisdem, custodia earumdem Ecclesiarum interim libere remanente penes personas Ecclesiasticas juxta canonicas sanctiones.

Antiqua Privilegia Regnicolis conservanda.

20. Comites vero, Barones, Milites, & universi homines totius Regni, & Terræ prædictæ vivent in ea libertate, & habebunt illas immunitates, illaque privilegia, ipsisque gaudebunt, quas, & quæ tempore claræ memoriæ Guillelmi II. Siciliæ Regis, & aliis antiquis temporibus habuerunt.

Exules revocandi, bonaque eis restituenda.

21. Omnes exules Regni Siciliæ, & Terræ prædictæ cujuscumque conditionis existant, ad mandatum Ecclesiæ reducantur in Regnum, & prædictam Terram. Ipsisque de bonis, & juribus eis debitis restitutio plena fiet: in hujusmodi autem restitutione secundum prædictam formam in capite de Ecclesiasticis tuendis contentam tam in notoriis, quam in dubiis procedetur, omnesque captivos, & obsides qui tenentur in Regno, & Terra prædictis, Romanos, Regnicolas, & alios de terra Ecclesiæ, Tuscos, & Lombardos, & illos de Marchia Tarvisina bona fide restituetis libertati pro posse.

Sorani Comitis juribus consulitur.

22. Hæredibus vero quondam Riccardi Comitis Sorani Germani fel. record. Innocentii Papæ Quarti jus, quod in Comitatu Sorano, & aliis Ecclesiæ Romanæ fidelibus, illud in aliis Comitatibus, & bonis si qua eis in Regno, & Terra prædictis a Regibus, & Principibus concessa obtinent, erit salvum, nec per præsentem ipsorum Regni, & Terræ cessionem Comitatuum sic concessorum eorumdem cuique ad proprietatem, seu possessionem præjudicium generetur, Regio in his omnibus jure salvo.

Confœderatio nulla in præjudicium R. E. ineunda.

23. Nullam etiam confœderationem, seu societatem cum aliquo Imperatore, vel Rege, vel Principe, seu Barone, Saraceno, Christiano, vel Græco, aut cum aliqua Provincia, seu Civitate, aut Communitate, vel loco aliquo scienter contra Romanam Ecclesiam, vel in damnum Ecclesiæ facietis, & si feceritis ignoranter, teneamini ad mandatum Ecclesiæ revocare.

Exercitus a Carolo comparandus.

24. Habeatis autem mille ad minus Ultramontanorum militum Comitativam, quorum quilibet æquitaturas quatuor secum habebit, habebitis etiam trecentos Balistarios, & tot alios bellatores, quod ad prosecutionem negotii fidei sufficere videtur, & usque ad annum a præsenti die computandum, sic muniti cum tota vestra hujusmodi Comitativa esse teneamini, & sitis extra fines Comitatus Provinciæ versus Italiam, vel in Italia, & ex tunc infra tres men-

ses immediate sequentes esse teneamini, & sitis in Terris contiguis Regno Siciliæ, nisi forsitan in Italia hostium obstaculo impediamini, vel occursu, quorum impugnationem, & debellationem quamdiu taliter muniti perseverantes institeritis, intelligamini negotium prosequi, nec vobis tempus præditum trium mensium currat. Quod si vos sic muniti usque ad hujusmodi annum non fueritis extra fines prædicti Comitatus, vel si infra eosdem tres menses tali non præpediti obstaculo non fueritis in Terris ejusdem Siciliæ Regno conterminis cum comitativa hujusmodi constituti, vel in quocumque casu ad prosecutionem negotii opportunam non impendentibus operam in eisdem Terris conterminis dicto Regno infra ipsos tres menses non fueritis sic muniti, liberum erit Romano Pontifici, ac in potestate remanebit ipsius dicere, pronuntiare, vel proferre, in scriptis, vel sine scriptis, de consilio, vel sine consilio fratrum, vobis, aut alio etiam quocumque, cujus forsan interesset non vocatis, & absque omni juris solemnitate, collationem, concessionem, investituram vobis, & hæredibus vestris de Regno. & Terra prædictis factas, vacuas omnino esse, nullumque robur, vel valorem habere, ac eas revocare, cassare, irritare, ac ipsas cassas, & irritas nunciare.

Terminus Italiam intrandi assignatur.

25. Liberum quoque erit eidem Romano Pontifici hoc idem facere, si (quod absit) vel longa præpediti valetudine, vel morte præventi dignum negotium juxta eamdem formam non assumpseritis, vel assumptum non fueritis prosecuti, nisi forte talis persona, & tam idonea juxta formam eamdem vices vestras, vel vestrum hæredum in hac parte suppleverit, quæ merito ad hoc sufficere, & possit, & debeat a Romana Ecclesia reputari. Quod si forte vos aliquo impedimento fueritis irretiti, & hoc significaveritis Romano Pontifici in potestate ipsius remanebit dicere, pronunciare, & approbare, & proferre juxta formam in Capitulo ipso contentam collationem, concessionem, & investituram hujusmodi vobis, & hæredibus vestris factas de Regno, & Terra prædictis vacuas omnino esse, nullumque valorem, & robur habere, ac eas revocare, & cassare, & irritare, & ipsas cassas, & irritas nunciare, vel talem personam, & totam idoneam assumere, vel admittere ad dictum negotium, quæ merito ab ipso sufficiens reputetur. Deinde omnes præmissas conditiones, quæ in persona vestra apponuntur circa vestros etiam in dicto Regno hæredes, & successores intelligimus, & volumus esse dictas salvis omnibus, quæ circa alios hæredes ordinata consistunt, prout superius est expressum.

Hæ conditiones Caroli hæredes obligant.

26. Vos etiam dabitis privilegium vestrum Domino Papæ, ac Romanæ Ecclesiæ, ac Bulla aurea bullatum, in quo proprio juramento fatebimini, & cognoscetis expresse Regnum Siciliæ, & totam Terram, quæ est citra Pharum usque ad confinia Terrarum Romanæ Ecclesiæ excepta Civitate Beneventana cum Territorio, & pertinentiis ejus, quæ Ecclesiæ remanebit eidem, ex sola gratia, & mera liberalitate Sedis Apostolicæ vobis, vestrisque hæredibus de novo fore concessa, vos, quæ recepisse, ac tenere Regnum, & Terram hujusmodi a dicta Romana Ecclesia sub pactis, & conditionibus supradictis.

Protestatio à Carolo facienda; se Siciliæ Regnum ex mera Sedis Apostolicæ gratia obtinere.

Ut autem prædicti negotii consummatio, & hæc nostra collatio, concessio, & investitura, ac revocatio, ac alia præmissa illibata perpetuo maneant, & inconcussam semper obtineant firmitatem præsens instrumentum, seu præsentes litteras sigillorum nostrorum munimine roboratas vobis duximus concedendas. Actum Romæ apud Lateranum in Basilica Sancti Salvatoris, quæ appellatur Constantiniana, ante Sacratissimum Altare ipsius Basilicæ decimoquinto Kalendas Julii Anno Domini 1265. Pontificatus vero prædicti Clementis Papæ Quarti Anno primo.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam &c. *Clausulæ.*

Datum Perusii per manum Magistri Michaelis de Tholosa S. R. E. Vice-Cancellarii secundo nonas Novembris indictione nona Incarnationis Dominicæ Anno millesimo, ducentesimo, sexagesimo quinto Pontificatus vero Domini Clementis Papæ Quarti anno primo.

Dat. die 4. Nov. 1265. Pont. An. I.

XII.

Quod prope Ecclesias Fratrum Minorum Conventualium Ordinis Sancti Francisci, non possit novum Monasterium construi, vel acquiri, ab Ordinibus in paupertate fundatis, vel cujuscumque Ordinis Monialibus, infra spatium trecentum cannarum.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Generali, & Provincialibus Ministris, ac universis Fratribus Ordinis Fratrum Minorum, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

AD consequendam gloriam cœlestis patriæ, sic divina pietas humilitatem vestram per suam gratiam cernitur allexisse, quod semper ad hoc intenti estis, & vigiles, ut illam vobis; & proximis per innocentis vitæ studium acquiratis. Hæc enim, & alia sancta pauperrimæ Religionis vestræ merita nos inducunt, quod sumus ex intimo cordis affectu solliciti, ut in omnibus, quæ ad Dei laudem, & tranquillum statum devotionis vestræ cupitis, habeamus providentiæ studium efficacius. *Exordium.*

§.1. Sane, non sine quadam turbatione animi frequenter audivimus, quod inter vos, & Religiosos aliquos, illa de causa, æmulationis, & dissensionis materia oriretur, quia ipsi domos, & Ecclesias Regulares juxta loca vestra non sine vestro gravi præjudicio, & dispendio manifesto, quandoque construere præsumebant. Cum itaque ad Apostolici spectet officii dignitatem, de regno militantis Ecclesiæ cujuslibet scandali materiam abolere, nos digne volentes, quod hujusmodi æmulationis, & dissensionis occasio per diligentiæ nostræ studium amputetur, auctoritate præsentium ordinamus, & districte inhibemus, quod nulli liceat amodo de Prædicatorum Pœnitentiæ Jesu Christi, B. Mariæ de Monte Carmelo, Eremitarum S. Augustini, Sanctæ Claræ, aliisque Ordinibus in paupertate fundatis, nullique mulierum de prædictis, seu quibuscumque aliis Ordinibus, aliquod Monasterium, Ecclesiam,

Causæ faciendi Decreti.

Decretum.

siam, vel Oratorium ædificare, seu construere, nulli quoque sæculari, vel religioso cujuscumque professionis, Ecclesiam, vel Monasterium, seu Oratorium jam ædificatum in aliquem transferre de Ordinibus memoratis infra spatium trecentum Cannarum a vestris Ecclesiis mensurandarum per aerem, etiam ubi alias recte mensurari loci dispositio non permittit. Preterea statuimus, ut quicquid contra hujusmodi ordinationis, & inhibitionis nostræ tenorem ex tunc in antea ædificatum fuerit, diruatur.

Qui Ordines in paupertate fundati intelligantur.

§.2. Et ne de notitia Ordinum, & quantitate Cannarum hujusmodi aliqua possit dubitatio exoriri, illos Ordines intelligi volumus in paupertate fundatos, qui ex Regula, vel Constitutionibus suis, extra septa Ecclesiarum Monasteriorum suorum, vel officinarum eorum, & clausuram ipsarum, nullas debent possessiones habere: quod si aliquis de Ordinibns ipsis possessiones in aliquibus membris suis habere, in aliis vero non habere noscatur, eum quoad ordinationem, inhibitionem, & statutum hujusmodi, prædictis Ordinibus in paupertate fundatis annumerari volumus.

§.3. Et quamlibet Cannarum ipsarum octo, palmorum longitudinem continere.

Obstantium derogatio.

§.4. Non obstantibus varia locorum consuetudine, sive privilegiis, indulgentiis, seu litteris quibuscumque tam supradictis, quam mulieribus, vel eorum alicui, ab Apostolica Sede sub quacumque forma concessis, seu etiam concedendis, quæ de præsentibus specialem, & expressam non fecerint mentionem.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam &c.

Dat. die 20. Nov. 1265. Pont. An. I.

Datum Perusii duodecimo Kalendas Decembris, Pontificatus Nostri Anno Primo.

XIII.

Ex Regest. Vatic.

Destinatio Legatorum, qui Carolum Andegavensem, ejusque Uxorem in Urbe Siciliæ Reges coronent, & inungant homagium nomine Romanæ Ecclesiæ ab eisdem recepturi.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Rodulpho Episcopo Albanen. & dilectis filiis Adriano tituli Sanctæ Praxedis Presbytero, Riccardo Sancti Angeli, Gottifredo Sancti Georgii ad Velum Aureum, & Matthæo Sanctæ Mariæ in Porticu Diaconis Cardinalibus, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium.

REX Regum, & Dominus Dominantium Dei clementissimus filius Jesus Christus honore multiplici Reginam præfulgidam, Sanctam videlicet Ecclesiam Sponsam suam, quam sibi clementer inseparabili fœdere conjungi voluit, de sua ineffabili clementia insignivit, sed in eo potissime ipsam honorabilem, & felici reddidit statu fulgentem, quod eidem tantam tribuit plenitudinem potestatis, ut personis quantacumque sublimitate conspicuis in his possit adesse magnifice, per quæ ipse clari nominis titulum, & famosæ consequantur potentiæ incrementum.

§.1. Sane contemplari clarissima merita puræ devotionis, & fidei, quibus inclytæ recordationis Reges Franciæ inter Catholicos noscuntur Mundi Principes claruisse, nobis, & eidem Ecclesiæ spiritualium producit affluentiam gaudiorum, propter quod fervens in mente nostra consurgit affectio, ut erga charissimum in Christo filium nostrum Carolum Illustrem Regem Siciliæ, qui de illorum benedicta progenie dignoscitur processisse, sic nostra, & ipsius Ecclesiæ abundet gratia penes devotos affluere multipliciter consueta, ut qui sibi Regnum Siciliæ ad nos, & eamdem Ecclesiam pertinens dextera liberali contulimus, personam suam illius favoris affluentia prosequamur, per quem honoris magnitudo sibi Domino annuente proveniat, & votivæ materia prosperitatis accrescat. Quid enim secundum Deum in Rege devotissimo quæritur, nisi Fidei firmamentum, justitiæ zelus, & affluentia pietatis. Quid circa sæcularia laus commendat humana, utique affabilitatem benivolam, beneficentiæ gratiam, & perspicacis providentiæ majestatem. Hæc profecto in eodem Rege comperimus, & ex his illa dilectio provenit, quam ipse apud largitorem omnium gratiarum sibi velut hæres dilectissimus vendicavit.

Caroli Regis, Regumque Francorum Encomium.

Regalis dignitas ei concessa.

§.2. Pensantes igitur, quod extollitur honor Matris Ecclesiæ tali a suis uberibus filio dependente, quodque sui status præeminentia in maternæ cedit exaltationis augumentum, eum intra præcordia nostra suscepimus ad hoc præcipuis studiis intendentes, ut regalis magnificentia culminis felicibus auspiciis exaltetur.

§.3. Quia vero dictus Rex Siciliæ a nobis filiali confidentia postulavit, ut cum ipse dictum Regnum jam annuente Deo, prævioque salutis Angelo ad hoc intrare in manu potenti, & brachio intendat extento, quod velut Athleta Christi strenuus hostes suos, & persequutores Fidei exinde potenter ejiciat, ac ibidem Agrum Dominicum spurcitiis Sarracenorum expurget, Ecclesias quoque, ac Personas earum libertati restituat, & eos, qui sunt exules Ecclesiæ memoratæ prætextu reducat ad propria, necnon Dei Populum in Regno constitutum eodem a compede servitutis, quo illum alter Pharao diu detinuit alligatum, prorsus absolvat, sibi, & charissimæ in Christo filiæ nostræ Illustri Reginæ Uxori suæ Diademata imponi regia, & eosdem more inungi debito faceremus, nos de vestra circumspectione, ac industria probata confisi, vos velut Viros sensatos, & providos virtutum multitudine redimitos, in arduis, & magnis expertos, ac honorabilia, imo præcipua membra Ecclesiæ ad peragenda hujusmodi coronationis, & inunctionis solemnia duximus fiducialiter eligendos, committentes vobis super his plenarie vices nostras, ita quod tu Frater Venerabilis Episcope Albanen. Regem, & Reginam inungas eosdem, vosque universi, vel illi vestrum, qui præsentes fuerint eisdem Coronas prædicti Regni Siciliæ tribuatis, eorumque vertices inclytos reddatis illarum insigniis cum solitis solemnitatibus decoratos.

Mandatum, de quo in Rubrica.

§.4. Quocirca mandamus, quatenus in Urbem convenientes in unum eadem solemnia juxta hujusmodi formam vobis traditam in nomine,

mine, ac virtute Altiſſimi prudenter, honorifice, ac etiam diligenter, prout decet, tam arduum, & ſolemne negotium exequi ſtudeatis. Speramus enim in Domino, quod iidem Rex, & Regina tantæ gratiæ magnitudinem memoriæ ſignaculis taliter alligabunt, quod in delectationem eis veniet omnium Conditori per virtuoſæ vitæ ſtudium, & Sanctæ ipſius Eccleſiæ placere jugiter per ſinceræ devotionis augumentum.

§.5. De clementia quoque Regis Superni confidimus, quod ipſe diutinam afflictionem, & lacrymas afflictorum præfati Regni ex alto proſpiciens, ac intentionem puram, & bonam ipſius Regis Siciliæ clementer advertens ei, qui juſtam ſcientiam, & piam cauſam proſequitur, de parte oppoſita triumphum deſiderabilem largietur. Cæterum quia ex certis pactis inter Eccleſiam, & Regem eoſdem haberi dignoſcitur, quod dictus Rex nobis, & eidem Eccleſiæ homagium ligium pro Regno ipſo, & Terris aliis ſibi ab Eccleſia præfata conceſſis exhibere tenetur. Volumus, quod hujuſmodi homagium pro nobis, ac dicta Eccleſia recipere nullatenus ommittatis. Per præmiſſa ſiquidem Coronationis, & Inunctionis ſolemnia Panormitan. ſeu aliquibus aliis Eccleſiis, vel quibuſcumque perſonis, aut locis, ex eo quod eiſdem ſolemniis non interſunt, vel quod illa in Sede ipſa non fiunt, aut alias nullum volumus in poſterum præjudicium generari.

Dat. die 29. Dec. 1265. Pont. An. I. Datum Peruſii quarto Kalendas Januarii, Pontificatus noſtri anno primo.

XIV.

Ibidem. Sequitur Carolo Siciliæ Regi in idem Argumentum.

Clemens Epiſcopus Servus Servorum Dei. Chariſſimo in Chriſto filio Carolo Regi Siciliæ Illuſtri, ſalutem, & Apoſtolicam Benedictionem.

Exordium. ODorem agri pleni, cui benedixit Dominus, in te benedictionis filio ſentire gaudemus, Aromata conſiderando virtutum, & ſtrenuitatem attendendo geſtorum laudabilium, quibus tua Excellentia per divinam redditur gratiam inſignita. Nam quod ſecundum Deum in Rege Catholico quæritur Fidei firmamentum, juſtitiæ zelus, & affluentia pietatis, quid in ipſo circa ſæcularia laus humana commendat, affabilitatem nempe benivolam, beneficentiæ gratiam, & circumſpectæ induſtriæ majeſtatem; hæc in te profecto comperimus, & ex his circa Perſonam tuam in nobis exuberat illa dilectio, quam apud Regem Cœlorum tibi velut hæres dominicus vendicaſti. Penſantes igitur, quod extollitur honor Matris Eccleſiæ tali a ſuis uberibus filio dependente, quodque tui ſtatus præminentia in maternæ cedit exaltationis augumentum, te intra præcordia noſtra ſuſcepimus ad hoc præcipuis ſtudiis intendentes, ut regalis magnificentia culminis felicibus auſpiciis exaltetur. Et ut tibi clarius pateat affectus Apoſtolici plenitudo, petitionem tuam, quam nobis feciſti porrigi fiducia filiali, videlicet, quod te, & chariſſimam in Chriſto filiam noſtram Reginam Illuſtrem Uxorem tuam coronari, & more inungi regio faceremus,

Legatos ait deſtinatos ad eum coronandum, & inungendum. Nos paternis affectibus admittentes, Venerabilem Fratrem noſtrum Rodulphum Albanenſem Epiſcopum, & dilectos filios noſtros Adrianum tituli Sanctæ Praxedis Presbyterum Riccardum Sancti Angeli, Gottifredum Sancti Georgii ad Velum Aureum, & Matthæum Sanctæ Mariæ in Porticu Diaconos Cardinales, Viros utique probatæ circumſpectionis, & vitæ, ac induſtriæ præcellentes, Viros virtutum multitudine inſignitos, expertos in arduis, tuique honoris, & nominis amatores, honorabilia quoque membra ipſius Eccleſiæ, ad hujuſmodi coronationis, & inuntionis ſolemnia peragenda in Urbem, in qua moraris, duximus deſtinandos, eis ſuper his committentes per Apoſtolicas litteras plenarie vices noſtras.

Speramus enim in Domino, quod tu, & prædicta Regina de manu tam præcellentium, tam Venerabilium Perſonarum, quas hilariter recipi, & tractari, immo in quibus Perſonam noſtram honorari depoſcimus, receptis Domino annuente feliciter faſtigii regalis inſigniis, magnitudinem hujuſmodi gratiæ tabulis veſtræ memoriæ taliter imprimetis, quod ſemper in delectationem vobis veniet ſuperno Regi per virtuoſæ vitæ ſtudium, & Eccleſiæ Matri veſtræ placere jugiter per ſinceræ devotionis augumentum.

Quibus mandat ab eo homagium ligium præſtari. Ad hæc quia ex certis pactis inter Eccleſiam ipſam, & te chariſſime fili haberi dignoſcitur, quod tu pro Regno Siciliæ, ac Terris aliis tibi ab Eccleſia ipſa conceſſis homagium facere ligium nobis, & Eccleſiæ præfatæ teneris, Nos attendentes, quod his diebus tibi ad noſtram præſentiam, & nobis ad dictam Urbem accedere grave foret, Serenitatem tuam requirimus, & rogamus tibi per Apoſtolica ſcripta mandantes, quatenus Cardinalibus ipſis, quibus hoca te recipiendum commiſimus, affectu prompto, & libero pro nobis, & dicta Eccleſia homagium facias memoratum, te in his, & aliis, quæ honorem Eccleſiæ præfatæ reſpiciunt, prout de tua ſinceritate confidimus, taliter habiturus, quod exinde tibi laudis humanæ præconium, & benedictionis divinæ proveniat incrementum.

Datum Peruſii tertio Kalendas Januarii, Pontificatus noſtri anno primo. Dat. die 30. Dec. 1265. Pont. An. I.

Quod

XV.

Quod Inquisitores hæreticæ pravitatis, describi faciant in Statutis Civitatum, leges editas ab Innocentio IV. contra hæreticos, Magistratus sæculares ad id cogendo.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Fratribus Prædicatorum, & Minorum Ordinum, Inquisitoribus hæreticæ pravitatis, per Italiam auctoritate Sedis Apostolicæ deputatis, & in posterum deputandis, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium. AD extirpanda de medio Populi Christiani hæreticæ pravitatis zizania, quæ abundantius solito succreverunt, superseminante illa licentius his diebus homine inimico, tanto studiosius juxta commissam nobis sollicitudinem insudare proponimus, quanto perniciosius negligeremus eadem in necem catholici seminis pervagari.

§.1. Ut autem adversus hujusmodi nequitiæ operarios, consurgant, stentque firmiter Ecclesiæ filii, ac Orthodoxæ Fidei zelatores, Constitutiones quasdam felicis recordationis Innocentius Papa Prædecessor noster ad extirpationem hæreticæ pestis edidit, & tam ipse, quam felicis memoriæ Alexander Papa Prædecessor noster, dilectis filiis Potestatibus, sive Rectoribus, Consulibus, Capitaneis, Antianis, Consiliis, & Communitatibus Civitatum, Castrorum, aliorumque locorum per Italiam constitutis, mandarunt, ut Constitutiones ipsas, in suis conscribi Capitularibus facerent, & exacta diligentia observarent. Decretum, de quo in Rubrica. Unde prædictis Potestatibus, sive Rectoribus, Consulibus, Capitaneis, Antianis, Consiliis, & Communitatibus, damus nostris litteris in mandatis, ut ipsi, & singuli eorum, Constitutiones easdem, cum quibusdam adjectionibus, modificationibus, & declarationibus per dictum Alexandrum Prædecessorem nostrum, & etiam per nos factas, conscribi in suis Capitularibus facientes, nullis inde temporibus abolendas, secundum eas contra omnem hæresim se adversus hanc Sanctam Ecclesiam extollentem, sine aliqua omissione procedant.

§.2. Magistratus ad id censuris cogendi. Quocirca si dicti Potestates, sive Rectores, Consules, Capitanei, Antiani, Consilia, & Communitates, mandatum nostrum super hoc neglexerint adimplere, vos, & singuli vestrum illos, & singulos eorum, infra designatos vobis limites, per excommunicationem in personas, & interdictum in terras eorum, monitione præmissa, appellatione remota cogatis.

§.3. Obstantium derogatio. Non obstante si aliquibus a Sede Apostolica sit indultum, vel in posterum indulgeri contingat, quod personæ excommunicari, ac Civitates, Castra, Terræ, & loca ipsorum interdici non possint, sive qualibet alia indulgentia Sedis ejusdem, per quam effectus præsentium impediri valeat, vel differri: & de qua, cujusque toto tenore, de verbo ad verbum specialem, & expressam in nostris litteris oporteat fieri mentionem: & Constitutione de duabus dietis edita in Concilio generali.

Dat. die Jan. 1266. Pont. An. I. Datum Perusii decimoquinto Kal. Februarii, Pontificatus nostri anno primo.

XVI.

Ex Regest. Vatican. Revocatio omnium Indulgentiarum, & Privilegiorum, quibuscumque singularibus Personis Ecclesiasticis, vel Sæcularibus, quibus eis concedebatur quod interdici, vel excommunicari non possent, nec Terræ eorum Ecclesiastico Interdicto supponi.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei.
Ad perpetuam rei memoriam.

SEdes Apostolica interdum, quæ benigne concesserat utilitate suadente, consultius revocat: per hoc non tam in suis actibus varia, quam providentiæ suæ remedia Subditorum varietati, & necessitati coaptans. Probat hoc præsentis necessitas Sanctionis, quæ illorum compescit audaciam, qui ad sui juris defensionem contra injuriosos immunitate per ipsius Sedis indulta muniti, quod ad tuitionem eis concessum fuerat in aliorum molestias, & injurias convertentes, suis indulgentiis, ac privilegiis multipliciter abutuntur. Causæ revocandorum Privilegiorũ, de quibus in Rubrica. Sicut enim ad nos frequenti querela pervenit pro eo, quod Sedes eadem personis diversis tam Ecclesiasticis Religiosis, & aliis, quam etiam Laicis quibusdam sine præfinitione temporis, aliis vero ad tempus sub formis variis indulsisse dicitur, quod interdici a quoquam, vel excommunicari non possint, nec Terræ ipsorum Ecclesiastico interdicto supponi; Personæ ipsæ de Indultis hujusmodi confidentes alios fidentius in suo jure molestant, & asserentes, quod nec locorum Ordinarii possunt in ipsos excommunicationis, vel interdicti ferre sententiam, etiam ipsorum Ordinariorum Jurisdictionem contemnunt pariter, & eludunt, sicque Personarum ipsarum excessus remanent incorrecti, & nervus disrumpitur Ecclesiasticæ disciplinæ.

§.1. Nos itaque intendentes in hoc salubre remedium adhibere, omnes indulgentias, & privilegia hujusmodi quibuscumque singularibus Personis Ecclesiasticis, vel Sæcularibus cujuscumque sint præminentiæ, dignitatis, conditionis, aut status sub quacumque verborum forma concessa illis, per quæ Regibus, & Reginis, eorumve filiis, nec non & Religiosis quibusdam non Personarum tantum, sed Ordinum, vel Locorum privilegiatorum in hoc ratione hujusmodi Immunitas conceditur dumtaxat exceptis, de fratrum nostrorum consilio ad Ordinariorum sententias, & processus, Edicto perpetuo prohibemus extendi, & si forsan quoad Sententias, & processus hujusmodi aliqua concessa inveniantur expresse ad instar felicis recordationis Alexandri Papæ Prædecessoris Nostri ea in quantum per ipsa Ordinariorum Judicum jurisdictio tangitur, penitus revocamus, nihilominus locorum Diœcesanis, & quibuscumque aliis Ordinariis Judicibus, ut in suos Subditos, prout ad eos pertinet, indulgentiis, & privilegiis ipsis nequaquam obstantibus, Jurisdictionem suam, & Censuram Ecclesiasticam exercere libere valeant, concedentes. Decretum.

§.2. Clausulæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ prohibitionis, revocationis, & concessionis infringere &c. Si quis &c.

Dat. die 13. Aug. 1266. Pont. An. II. Datum Viterbii Idibus Augusti, Pontificatus Nostri Anno Secundo.

XVII.

Ibid.

Quod Abbates, & alii, quibus Mitræ usus est ab Apostolica Sede concessus, exempti quidem in Conciliis, & Synodis, Mitris tantummodo Aurifrigiatis, non exempti vero Simplicibus albis, & planis utantur.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

Proemium.

EXigit nostri officii debitum, ut inter subditos scandali submovere materiam sollicite studeamus, præsertim ne a Sede Apostolica Regis ministra pacifici turbationis, & discordiarum occasio tribui videatur.

§.1. Sane sicut tam facti experientia, quam frequens nos clamor instruxit, ex eo quod ejusdem Sedis benignitas attendens provide, quod Ecclesiarum est decor, & gloria Prælatorum decorus ornatus, & illarum majoritas eminet ex eorum honore majori, nonnullis Abbatibus, & Prælatis aliis, quibus id ex propria Dignitate non competit, concessit, in Ecclesiarum suarum gloriam, & honorem, ut Mitra, & aliis Pontificalibus uterentur. Ipsis in Provincialibus Conciliis, & Episcopalibus Synodis Mitra utentibus, dum eos Archiepiscopis, & Episcopis habitus parilitas sic omnino parificat, ut ab illis non possint ejus diversitate discerni, Archiepiscopos, & Episcopos ipsos frequenter scandalizari contingit, ac inter eos Abbates, & alios hujusmodi prærogativa gaudentes, scandala suboriri.

Ex Mitræ indeterminata concessione Abbates inter, & Episcopos ortæ sæpe discordiæ.

§.2. Nos itaque volentes in hoc sic salubriter providere, quod Abbates, & alii hujusmodi concessione muniti, ab Archiepiscopis, & Episcopis discerni valeant, nec tamen privilegiorum suorum frustentur effectu, de fratrum nostrorum consilio præsenti decreto statuimus, ut Abbates, & alii, quibus Mitræ usus est ab eadem Sede concessus, exempti quidem in Conciliis, & Synodis memoratis, quibus nonnulli ex eis interesse tenentur, Mitris tantummodo aurifrigiatis, non tamen aureas, vel argenteas laminas, aut gemmas habentibus uti possint, non exempti vero simplicibus albis, & planis utantur. In aliis vero locis exemptis, & non exemptis Mitris uti liceat, prout concessa eis ab eadem Sede Indulta permittunt.

Statutum, de quo in Rubrica.

§.3. Nulli ergo omnino hominum &c.

Datum Viterbii decimonono Kal. Septembris, Pontificatus Nostri Anno secundo.

Dat. die 14. Augusti 1266 Pont. An. II.

XVIII.

Ex Cod. M.S. Moguntin. edidit Schannat Vindem. Literar. Collect. I. pagin. 207.

Wernhero Moguntino Archiepiscopo committitur, ut electionem Conradini Siciliæ Regnum affectantis in Imperatorem impediat, Electores, fautores &c. si secus egerint, anathemate percellendo.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Archiepiscopo Moguntino, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium ab Archiep. Moguntini dignitate in Ecclesia Catholica petitum.

FUndata Domus Domini super immobile fundamentum cujus secundum Apostolum aliud ponere nemo potest, a columnis stabilibus sub decenti locatis ordine pulchritudinem recepit & splendorem, quarum implens officium, qui prælationis Ecclesiasticæ ministerium assecuti spirituale sustinent ædificium, & venustatem. Inter hos sane quantum in credita tibi Provincia locum obtines celsiorem, quanto pondus structuræ sustines amplioris, tanto te decet gravitate majori in omnibus, & per omnia stabiliri, ut nec nutes, nec devies a rectitudine tui status, ne dilapsus in partem alteram eo ruas periculosius, quo tecum plures traheres ad ruinam: Verum ad justi pariter, & honesti soliditatem propositi propter commune debitum, quo te Deo vehementer astrictum intelligis, cujus ministerii tui vocatus sorte in partem sollicitudinis, vicem geris, accumulata te nova obligant beneficia, quæ cum aliis Prælatis Alemanniæ a Sede nosceris Apostolica recepisse, cujus larga benevolentia, largitas quoque benivola vobis hactenus semper affluit, & quasi fons indeficiens vobis, & vestris Ecclesiis gratiarum fluenta communicans, vos instruxit consiliis, roboravit auxiliis, vallavit præsidiis, & privilegiis honoravit, justum est igitur, & pietati conveniens, ut ad Matrem levetis oculos universi, & cura pervigili studeatis ejus obviare periculis, quæ si sua, vel vestra dixerimus, sua tamen rectius dicemus, & vestra cum dolente capite non sit in membris sanitas.

§.1. Cæterum quantum Ecclesiam flagellaverit, quantum concusserit, quot pro bonis ei mala reddiderit Domus Imperatoris Friderici, nedum Ecclesiis, & Principibus Alemanniæ notum existit, sed & mundo notorium universo, unde justo damnatus judicio, & tam Imperii, quam Regni Siciliæ jure pariter, & honore privatus diem miserabiliter claudens extremum sui tenuem reliquit memoriam, cui sublatis e medio filiis in Domo tanti nominis unica tantum scintilla remansit ætatis adhuc teneræ, prænaturæ tamen malitiæ, prout fida relatione didicimus, Conradinum, cujus congauderemus profectui, si suis contentus reprobatum Avum pro meritis, nollet in suis imitari, nec ausu temerario moliretur infringere, quæ contra Avum eumdem exigente justitia felicis recordationis Prædecessor noster Innocentius multis spectata oculis, multis probata sensibus, approbante Sacro Concilio definivit, sed ecce jam prodiit in publicum non transumpta cum semine Patris iniquitas, sed avitæ potius ambitu magnitudinis, cujus ei sæpe memoria revocatur, ad Nepotem improvidum temere propagata, sicque multum præpropere timidus adolescens cum aliquibus inimicis Ecclesiæ Lombardis, Marchianis, & Tuscis Apulis, atque Siculis fraudulentis se . . . . applicat. Potestatem Ecclesiæ non considerans, quæ sicut Avum ejus nudavit Imperio suis meritis exigentibus, atque Regno Siciliæ, sic, & eum jure, ac honore Regni Jerosolymitani, aliisque dignitatibus, & juribus, si quæ habet poterit privare, nisi sibi consilio meliori provideat, & Sedis Apostolicæ beneplacitis se coaptet.

Conradini facinora deplorat.

§.2. Porro non sine magna cordis amaritudine nuper recepimus, quod nonnulli ex his Principibus, & Prælatis, ad quos jus pertinet eligendi Romanorum Regem ad Imperatorem postmodum promovendum, in eam venerint auda-

Nonnullos ait tractatus inijsse ut eum in Imperatorem eligant.

audaciam, ut super electione Conradini ejusdem ad Imperium occultos audeant, & apertos inire tractatus suæ salutis immemores, hostes justitiæ, & quietis publicæ turbatores, cum deberent non solum attendere, quod assumere ineligibilem nulli liceat, verum etiam diligenter attendere, quomodo nunc eis paratum quemlibet, & omni exceptione majorem liceret eligere, maxime pendente duarum electionum negotio coram nobis, quæ fuerunt de Charissimis in Christo filiis nostris Rege Castellæ, & Richardo Rege Cornubiæ, viris illustribus, & magnificis per eos, ad quos jus eligendi pertinet, in discordia celebratæ, hunc autem probat esse ineligibilem ætatis infirmitas, quæ inhabilem eum efficit ad honores, cujus etiamsi legitimum terminum attigisset, eum tamen eligi non deceret, qui de persecutoribus Ecclesiæ manifestis tam veteribus, quam modernis trahens originem, justa posset hac sola ratione repelli.

Quare eligendus non sit.

Prohibet Clemens quominus eligatur sub nonnullis pœnis.

§.3. Quo circa cum officio nostræ servitutis incumbat, fraudibus, & malitiis perversorum occurrere, ne quod absit, neglecta valeant incendia vires sumere, quæ in ipsis initiis levius extinguuntur, Nos in omnes, & singulos cujuscumque dignitatis, vel excellentiæ Archiepiscopalis etiam, vel Episcopalis, aut alterius Ecclesiasticæ, vel Sæcularis existat, cujuscumque sint gradus, vel ordinis, sive sexus, qui prætactis publicis, vel occultis, seu quibuscumque aliis modis procurabunt dicti Conradini promotionem in Romanorum Regem, vel Imperatorem, aut hujusmodi tractatibus consenserint, vel his procurantibus dabunt consilium, auxilium, & favorem, & in omnes, qui ad id procurandum, vel agendum convenerint, excommunicationis sententiam promulgamus, & anathematis eos vinculo innodantes terras Ecclesiastico subjicimus interdicto: Si qui vero ad electionem ipsius processerint, si Principes fuerint, eos, & hæredes ipsorum omnibus feudis, & honoribus, quos ab Ecclesiis, vel Ecclesiasticis personis obtinent, & tam eos, quam posteritatem eorum usque ad quartam generationem jure eligendi Romanorum Regem auctoritate Apostolica privamus, & insuper eorum filios Clericos usque ad quartam generationem reddimus prorsus inhabiles, ad dignitates, vel beneficia Ecclesiastica obtinenda: Si vero Electores hujusmodi Prælati fuerint, ipso facto depositi, ac nudati remaneant omni dignitate Archiepiscopali, & Episcopali, & omni Ecclesiastico beneficio sine spe restitutionis, aut gratiæ aliquo tempore obtinendæ.

Excommunicat omnes ei præbentes auxilium, consilium &c. contra Carolum Siciliæ Regem.

§.4. Omnes etiam qui prædicto Conradino assisterint, aut impenderint consilium, vel auxilium, aut favorem contra charissimum in Christo filium nostrum Carolum, necnon Regem Siciliæ a Sede Apostolica constitutum, in quo novam, ac nobilem opem Ecclesiæ favor divinæ dextræ signis evidentissimis comprobavit, excommunicationis sententia innodamus, in quos omnes quoque, qui cum eodem Conradino, vel pro ipso, aut in ejus auxilium contra Ecclesiam, vel præfatum Carolum Siciliæ Regem in Regnum Siciliæ, seu quæcumque ejus loca, vel in Italiam, seu quascumque Italiæ Regiones, vel partes accedere, aut ibi dictum Conradinum adjuvare præsumpserint, excommunicationis sententiam proferentes terras eorum Ecclesiastico supponimus interdicto, contra eos gravius processuri, prout excessus meruerit eorumdem.

Mandat Maguntino Archiep. has leges publicet.

§.5. Licet autem de tuæ devotionis, & fidei puritate firmam geramus fiduciam, quod in his, & in aliis tuæ providebis saluti, & de nostris beneplacitis coaptabis, quia tamen calcar equum admissum excitat magis, quam molestat, fraternitati vestræ per Apostolica scripta in virtute obedientiæ firmiter præcipiendo mandamus, quatenus a prædictis laqueis, vel periculis non solum tibi caveas, sed & alios qui in eis possent incidere, reddas sollicite cautiores, hanc nostram sententiam, totumque præsentium tenorem in tuis Civitate, Diœcesi, & Provincia convocatis Clero, & Populo facias singulis mensibus, vel si expedire videris pluries publicari.

Datum Viterbii decimoquarto Kalendas Octobris Pontificatus Nostri Anno secundo.

Dat. die 18. Septem. 1266. Pont. An. II.

XVIII.

Contra Quæstuantes, Litterisque Apostolicis abutentes, earumdemque prætextu Eleemosynas quomodolibet extorquentes.

Ex Regest. Vatic.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei.
Ad futuram rei memoriam.

Exordium.

SEdis Apostolicæ circumspecta benignitas circa concessionum gratias, in quibus multorum votis frequenter annuit, illam sibi providentiam reservare semper intendit, ut de illis ita eas obtinentibus proveniat commodum, quod aliis materia scandali, seu gravaminis non immineat detrimentum.

Abusus litterarum pro quæstuatione concessorum.

§.1. Ad audientiam siquidem nostram jam sæpe pervenit, quod cum Sedes ipsa de sua solita pietate nonnullis Religiosis Domibus, Hospitalibus, & aliis piis locis pro eorum subventionibus litteras, seu indulgentias ab olim concesserit inter cætera continentes, ut Nuncii, seu Portitores earum in Locis Ecclesiasticis, ad quæ devenerint, honeste recipi debeant, & charitative tractari; Quodque Fideles certis diebus convocari debeant ad audiendas exhortationes, seu prædicationes ipsorum, ac eis eleemosynas porrigendas, hujusmodi Portitores, seu Nuncii eisdem litteris, & indulgentiis multipliciter abutentes multa sæpe confingunt, quæ neque continentur in eis, neque de intentione Sedis ejusdem aliquatenus processerunt. Nam illarum prætextu se in Hospitiis Prælatorum, & Rectorum, aliorumque Clericorum Ecclesiarum, ad quas perveniunt, eis invitis recipi, sibique laute faciunt ministrari, procurantes in illos, si secus fecerint, & in Prælatos eosdem Rectores, Cappellanos, & alios Clericos sibi subjectos, si eorum quilibet Parochianos suos certo die, ac loco non vocent per Conservatores sibi a Sede prædicta, ut asserunt deputatos, seu per Locorum Ordinarios, quibus per aliquas de dictis litteris super hoc jurisdictio videtur attribui, suspensionis, interdicti, & excommunicationis sententias promulgari. Ex quo illud inconveniens frequenter accidit, ut dictæ Sedi, quæ in hac parte culpabilis non existit, sæpe detrahi-

trahitur, & plurimorum quies fidelium præter ſcandali materiam, quam inde oriri contingit, pluries nimium perturbatur.

§.2. Quia vero de intentione Prædeceſſorum noſtrorum non extitit, & de noſtra etiam non exiſtit, ut litteræ, ac indulgentiæ memoratæ, conceſſæ ad pietatis officium, gravaminis, & ſcandali deberent producere nocumentum; Nos clamoribus, quos ſuper hoc ſæpe recepimus, finem imponi volentes, præſentium auctoritate ſtatuimus, ut Prælati, Rectores, & Clerici memorati litterarum, & indulgentiarum ipſarum Bajulos cujuſcumque Religionis, ſeu conditionis fuerint in hoſpitiis ſuis inviti recipere, illoſque procurare, ac hujuſmodi convocationes facere minime teneantur prætextu litterarum, & indulgentiarum ipſarum, quas quantum ad convocationes eaſdem penitus revocamus.

Declarat per haſce litteras Eccleſiarum Rectores invitos non obligari.

§.3. Suſpenſionis autem, interdicti, & excommunicationis ſententias, quas in quoſcumque ſecus promulgari contigerit, ex nunc irritas, & inanes decernimus, ac nullius exiſtere firmitatis.

Datum Viterbii ſecundo Idus Januarii, Pontificatus noſtri anno ſecundo.

Dat. die 12. Januar. 1267. Pont. An. II.

XIX.

Ibidem.

Quod in Civitate Beneventana Statuta condi abſque Sedis Apoſtolicæ licentia nequeant, abrogenturque condita.

Clemens Epiſcopus Servus Servorum Dei. Ad futuram rei memoriam.

§.1. PRidem intellecto, quod Populus Beneventanæ Civitatis in derogationem Jurium Eccleſiæ Romanæ Statuta quædam ediderat, Nos Robertum de Malleo, & Joannem Benencaſe Milites, Petrum de Riſo, Mercurium Girardi, Bartholomæum Alexandri, & Petrum Gregorii Cives Beneventanos, qui præcipue cauſam dediſſe Statutis editis dicebantur, ac eumdem Populum citari peremptorie fecimus, ut iidem Statutarii perſonaliter, Populus vero per idoneum Syndicum comparerent infra certum terminum coram nobis ſuper his mandatis noſtris, & beneplacitis pariturі.

Quid cauſam dederit edicto.

§.2. Cumque Syndicus, & alii prædicti ad noſtram præſentiam acceſſiſſent, tranſcriptum cujuſdam privilegii produxerunt, per quod edendi Statuta facultatem ſibi attributam eſſe dicebant. Et tandem comperimus, quod iidem Populus inter alia ſtatuerant, ut ſingulis ſex menſibus eligerentur octo boni, & legales homines Civitatis ejuſdem, qui haberent plenam, & liberam poteſtatem utendi officio Octonariorum, ut eorum verbis utamur, ſicut antiquitus utebantur, ad quod officium prædictum Robertum, & alios ſuperius nominatos, necnon Andræam Conſilii, & Aitorem Concives eorum nuper duxerant eligendos.

§.3. Nos autem ejuſdem tranſcripti ſerie diligenter inſpecta, cum non obtuliſſent Originale, quod ut creditur, non habebant, de fratrum noſtrorum conſilio diffinimus, quod idem Populus etiamſi Privilegium authenticum ſecundum tranſcripti prædicti tenorem appareat, condendi Statuta nullam habeat abſque licentia Sedis Apoſtolicæ facultatem. Eadem quoque Statuta, & ſpecialiter quidquid factum eſt de dictis Octonariis caſſamus, & irritamus, ac decernimus ea nullius exiſtere firmitatis ſub pœna duorum millium unciarum auri, eiſdem Populo diſtrictius inhibentes ne procedant futuris temporibus ad ſimilia facienda.

Statutum, de quo in Synopſi.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ deffinitionis, caſſationis, irritationis, conſtitutionis, & inhibitionis infringere &c.

Clauſulæ.

Datum Viterbii octavo Kalendas Aprilis, Pontificatus noſtri Anno tertio.

Dat. die 25. Martii 1267. Pont. An. III.

XX.

Canonizatio S. Heduvigis Duciſſæ Poloniæ, & præfinitio feſtivitatis pro die 15. Octobris, cum Indulgentiarum elargitione ejus ſepulchrum viſitantibus.

Clemens Epiſcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus Archiepiſcopo Gneznen. & ejus Suffraganeis, ſalutem, & Apoſtolicam Benedictionem.

Exordium.

§.1. EXultat cunctorum fidelium pia Mater Eccleſia, novæ laudis ex intimis jubilum productura, ex eo quod declinante mundo ad veſperam, tamquam inextimabilem margaritam inveniſſe fortem dignoſcitur mulierem, cujus conſtantis animi munimenta, nec aries ex adverſis impulſus euntibus quatere potuit, nec ab illo ipſam avertere, quod in mentis utero digne conceperat propoſito ſanctitatis. Sed cum inventionem difficilem Sapiens aſſerat hujuſmodi mulieris, quæ nam ſit illa, deducatur in lucem, & habeatur ejus notitia, ne ab hominum ignorantiæ nebulis notione ſubducta, laudum defraudetur præconiis, quibus per mundi climata eſt ſuis ubilibet meritis attollenda: Non enim quam tantæ virtutis titulus illuſtravit, decet amplius occultari ſub modio, quodque teneatur in abditis, quam divina meritorum cumulo benignitas ſic provexit. Nec enim fortium mulierum voluit antiquitas oblivіſci, ſed ſupra candelabrum virtutis, & gratiæ ſic poſuit, & erexit eaſdem, quod ipſarum memoriam edax non poteſt abolere vetuſtas, & quæ aliorum bona graviter inficit, faſcinatio denigrare. Hinc Judith, & Jabel, quæ Olofernem, & Siſaram virili dextera peremerunt, ſuorum claritate geſtorum, ipſa deputavit perpetuis antiquitas monumentis, ut quæ antiquis utilitati fuerunt, eſſet deinceps ipſarum prorogata memoria poſteris in exemplum. Propter quod ne ipſi antiquitati, quæ ſollicitudinis manum, ut poſteris ipſis proficeret, a laboribus non ſubduxit, quæque ut nobis diſciplinæ, ac morum relinqueret inſtituta, noctis obſervavit excubias, diſſimiles judicemur, dignum duximus quæ ſit mulier ipſa, & quid egerit expreſſius aperire, ut id eos minime lateat, quos in ſinceritatis propoſito, pia reddit devotio ſtudioſos.

§.2. Et quidem ipſa eſt piæ memoriæ Sancta

S. Heduvigis illuſtre genus.

cta Heduvigis, cujus per sanguinis derivationem natalium claritas sic refulsit, quod ab iis, qui sceptra gestarunt Regnorum, quosque insignes efficit Imperii celsitudo, tamquam propago generosa processit, ... diis nobilitatis plus splendoris adjiciens ex seipsa, quam sibi unde originem traxerat, provenerit ex radice, pro quo si secundum carnem, & mundum gloriandum fuerat, merito potuit nullo blandiente mendacio gloriari. Sed cum hujuscemodi gloria plerumque virtutis prospectum evacuans, in elationis præcipitet vitium, quos exaltat, ut in ejus pectore virtus Christi per gratiam redundaret uberius, non in ea, quæ est carnis nobilitas, sed in suis dumtaxat infirmitatibus gloriam assumebat; advertens, fructibus divinæ dilectionis nequaquam destitui, nec munere supernæ benedictionis illos fraudari, quos salutiferæ infirmitatis acredine a patre contingit benevolo visitari.

Illa tamen non in nobilitate sanguinis, sed in suis infirmitatibus gloriabatur.

§.3. Porro dum puerula fuit, vix quicquam puerile gessit in opere, & productioris ætatis tempore succedente, ne adversario ulla occasio maledicti suppeteret, cum claræ memoriæ Henrico Duce Poloniæ matrimonium duxit legitime contrahendum, in quo tripartitum bonum conjugii salubriter conservando, sic prudenter se gessit, quod thori fidem inviolatam custodiens, & prolem in Dei timore susceptam erudiens, ab ipso Duce, cui non præcipiti voluptatis affectu, sed discreto semper inhæsisse judicio creditur rationis, quousque est assumptus de medio, per separationis injuriam non divertit. Licet ut orationi, & contemplationi vacarent devotius, thorum ex pari voto, & consensu unanimi per multa annorum curricula habuerint sequestratum, cum Creatori suo minus obsequi valeat ad plura distractus animus, & viro placere cupiens mulier, in his quæ Dei sunt, interdum segnior habeatur.

Duci Poloniæ nupta curam habuit filiorum.

§.4. Ipso denique Duce christianissime, prout asseritur, spiritum exhalante, protinus ad illius, cujus pulchritudinem Sol, & Luna mirantur, tamquam libera, & a lege Viri terrestris soluta, familiare consortium amplius aspiravit. Sed cum non inveniatur in terra suaviter viventium, cœtumque malignantium detestetur, ubi potuit (cum totus mundus in maligno sit positus) reperire? ubi eum quæsivit? ubi illum invenit, cujus desiderio languebat? Et quidem dum difficultatem inveniendi attenderet, & non posset non quærere quem amabat, fluctuabat nimium ipsius animus, & inter perplexitatis scopulos vehementius jactabatur. Vigebat namque amor quærere, sed difficultas inveniendi quærendum, interjectis obicibus sui finem propositi retardabat. Sicque dum in ancipiti teneretur, sacræ demum scripturæ relationibus est ejus auribus cælitus instillatum, quod invenitur in campis sylvæ, & est cum simplicibus sermo ejus. Tunc sollicita discurrere cœpit indagine, & perquirere tota mente, ubi sunt isti campi, quos sua Deus præsentia sic illustrat, & in quibus illa viget simplicitas, quæ digna divinis affectibus perhibetur. Sed qui dat intelligentiam spiritus, ei nutanti confestim occurrit, & nodum cujuslibet dubietatis dissolvens, campos sylvæ, loca religionis explicuit. In quibus tamquam in mundo non sint, quæ mundi sunt non aguntur; sed tanto quod optabat in eis reperitur facilius, quanto a tumultibus sæculi amplius secernuntur. Hinc Sancti Spiritus unctione (cujus est docere de omnibus) taliter erudita, casti amoris suffragante vehiculo, ad Monasterium Trebnicien. Cisterciensis Ordinis eo celerius trahitur, quo minus terrenis affectibus aggravatur; in cujus quidem Monialibus intentionis simplicitas, & mentis puritas sic placebant, quod cum eis esse, divina clementia credi poterat suas delicias deputasse. Et licet quæ regularis disciplinæ fuerant, quantum suo licebat statui, præ cunctis Monialibus observaret, votum tamen professionis emittere, & renunciare proprio renuit, non ob aliud (prout fertur) nisi ut haberet unde palmam porrigeret inopi, & aperiret munificentiæ dexteram indigenti.

Vidua Monialis Cisterciensis efficitur.

§.5. Invento itaque ibi, quem quæsierat anima sua, floridum in conscientia sibi protinus lectum parat, & ex suavi contemplatione, tamquam ad ejus amplexus admissa, haustu novæ capta dulcedinis, ex tunc amarum censuit, quicquid calix propinat aureus babylonis. Dedignabatur enim tamquam ejus inebriata amore, loqui, seu audire de alio, quam de ipso, munera venerabatur ipsius, & diligens ejus amicos, & ad ipsius se nutum componens, non creditur quam adimplere prorsus studuerat, ejus scienter transgressa postmodum voluntatem. Sed qui Evam omnium matrem seduxerat, similem matri filiam extimans invenire, postquam mundum ab ea contemni, & conculcari præsensit, fraudis ordiebatur commenta, virus iniquitatis fundebat, & acuens vitiorum sagittas, ipsam conabatur pervertere, cui cœlestibus inhærenti, unde ipse corruerat, invidebat. Quia tamen frustra rete ante oculos jacitur venatorum, cum ipsa ejus novisset astutias, parum illius insidias proculdubio formidabat. In sublimiori enim, quam vallo virtutum munierat, arce feliciter se tenebat, ubi velut divino fulta præsidio, ipsum inimicum prostravit, Castra subvertens ipsius, & ejus machinamenta despiciens, telum minime timuit, quod inimicus ipse ad perdendum hominem de pharetra sæpius impietatis educit. In hoc apparens prædictis mulieribus eo fortior, atque præstantior, quo magnificentius est, spiritualem, quam temporalem hostem prosternere, & triumphi gloriam de ipso finaliter reportasse, cum plures velut per eum seductorum legamus pectora deputasse delictis, qui terga visibilibus hostibus non dederunt. Sed ubi peccati fomes? ubi carnis fragilitas, & domesticus inimicus? Numquid cessit certamini? pugnare renuit? & cum ipsius sanctæ mulieris congredi spiritu dubitavit? Non enim in hoc mortali corpore prorsus potest extingui, sed latens in medullis, serpit in carne, furit in venis, & in vitiorum insaniam, nisi cohibeatur, erumpit. Quod utique ipsa prudenter attendens, vigiliis, & jejuniis quasi assiduis, & vestium asperitate .... velut temperantiæ vomere sic corporis terram excoluit, quod vitiorum spinas, & tribulos tamquam ipsi subacta spiritui non produxit. Cumque corporis sui ager tanta sollicitudine cultus, & fructuum honestatis fuisset ubertate refertus, ipsum Deo hostiam obtulit in suavitatis odorem, concupi-

Dæmonem ut superaret jejuniis, vigiliisque vacabat.

cupiscentias ejus mortificans, & non carnem, quia profecto non esset cum ratione obsequium, si quis ad interemptionem corporis niteretur, & de ipso fieret hostia, quæ non viveret per naturam.

Prudentia in omnibus emicuit.

§.6. Postremo in omnibus iis ei non defuit, quæ est lima, & auriga virtutum prudentia, sed cuncta per eam sic promovit, & direxit gerenda, quod nec excessus in modo, nec in ordine fuit error. Quid enim fuit prudentius, quam gratis obsequiis Cœlestis Regis thalamum promereri? Quid seriosius, quam momentaneis æterna, & temporalibus sibi mercari divina? Si enim Abigail prudentissimam scriptura commemorat, quia David, quem sermone diserto prius placaverat irritatum, est per interventum connubii conjux effecta; quanto ista ea debet censeri solertior, quæ & sponsa Christi meruit fieri, & orationum fragrantia, quibus se dederat incessanter, ipsum pronum fecit ad gratiam, provocatum interdum delinquentium excessibus ad vindictam?

§.7. O virtutum forma, pudicitiæ titulus, naufragis portus, & invia morum errantibus semita veritatis. O vas admirabile, opus quidem excelsi, quod in terris Deus constituit, ut iis, qui recto sunt corde, foret sinceritatis speculum vita ejus. Nam illius fuit humilitatis dum viveret, quod per illum modum pauperum se deputavit obsequiis, quod eis flexis interdum genibus, vitæ necessaria ministravit, & manum leprosis ex voto compassionis exhibens liberalem, erumpentia saniem ipsorum ulcera nequaquam abhorruit; non morbi contagiosi formidavit periculum, sed quo sedulitatis studio quoad Deum, & proximum ipsum amplius vis urgebat amoris, eo dictorum Leprosorum subsidiis accuratius se inflexit, ita quod ubi producebantur hujusmodi ulcera, continuo viscera pietatis, tamquam ipsorum infirmitatem indueret, solvebantur in ea.

Humilitate in se, beneficentia erga pauperes.

§.8. Illius quoque in omni sinceritate devotionis permansit, quod ex aqua, cum qua ejusdem Monasterii Moniales laverant pedes suos, tamquam per ipsarum contactum aliquid eis sanctitatis inesset, faciem sibi, & oculos sæpissime aspergebat.

Divinis officiis semper intererat.

§ 9. Divinis officiis, & missarum præsertim sic attente vacans solemniis, quod a Solis ortu, usque ad meridiem, ab Ecclesia dum hujusmodi dicerentur officia non discessit, non torpore languida, nec accidiæ, quantum perpendi poterat malo interim fatigata, nec tamen sessionis cum hujusmodi solemnia cantarentur, quis eam extimet se dedisse quieti, cum tunc vel staret erecta, vel curvato poplite oraret reflexa.

§.10. Cujus vero in obitu quondam Henrici Ducis Slesiæ unici nati sui patientiæ fuerit, non est prætereundum silentio, cum id Deum timentibus delectabile sit audire. Ingressus enim est ad ipsam doloris bajulus, veste lacera, vultuque demisso, & ejus singultu sæpius interrumpente sermonem, vix quomodo idem Dux Vir utique gloriosus tartareæ gladiis feritatis occubuit, exprimere potuit, hujusmodi singultibus impeditus. Quo tandem audito, ipsa non contraxisse faciem, non emisisse suspiria dicitur, sed exultante spiritu protinus respondisse. Gratias tibi ago Domine Deus, quod talem mihi dare dignatus es filium, qui nullas umquam mihi molestias ingerens, me semper honore coluit, & filiali affectione dilexit, & licet ipsum dum vivo, lætarer habere præsentem, ei tamen in hoc congaudeo, quod per viam martyrii suo meruit Redemptori conjungi, ipsius itaque animam tibi suppliciter recommendo. O verbum acceptione dignissimum, & monumentis perpetuis solemniter annectendum.

Quam fortis se in filii morte exhibuerit.

§.11. Sed pro Deo quid fuit in casu tam flebili, ubi tota patria sua orbitatem deflebat, non eam mœrore affici, & fletibus non perfundi, nisi quod ipsum præmissum noverat non amissum, & ut matribus in morte filiorum immoderate mærentibus esset efficax medicina doloris, & consolationis exemplum.

Obiit tandem.

§.12. Denique cum in spirituali certamine vincenti, in præmium debeatur corona, volens ipsam eidem reddere justus Judex, quam Mundum, Carnem, & Diabolum superans sibi debitam fecerat, tot triumphis ipsam suis stigmatibus insignitam, corporis mole deposita, vocavit ad patriam, illa sibi Regni corona concessa, quæ non marcescit, non tollitur, nec arescit, sed felicem perenniter efficit quem fulgoribus gloriosis insignit. Non enim tempori, quod corruptionis est causa subjacet hæc corona, cui semel conceditur, postmodum non aufertur, cum ea concessa non possit ingratitudo committi, quæ est causa sufficiens muneris revocandi, cumque semper inhæreat fonti vitæ, numquam deponit vigorem, nec dispendiis ariditatis afficitur, cum sine intermissione irriguum participet talis fontis? Quis non ad hanc venire festinabit coronam? Quis labor, quod onus, quæ tanti non leviget præmii magnitudo? aut quæ ad præsens amaritudo tam vehemens, tam molesta, quæ tantæ remunerationis non dulcescat stipendio? O felicem fœminam, quæ hanc coronam obtinuit, quam bonorum omnium exhibet retributor. Regali itaque Diademate sic insignis, cœlesti regnabat in patria, non immemor exulum suspirantium ad ipsam cum lacrymis, quod suis adeo beneficiis consolatur, quod suorum interdum reatuum veniam, & languorum percipiunt ejus patrocinio medicinam legitime in hoc mundo certantibus. Quod quidem subjecta declarant evidenter miracula, pauca ex multis ad præsens electa, tamquam validissimis, & indubitatis testimoniis proculdubio comprobata.

Multaque per eam Deus operatur miracula.

§.13. Nam Puer quidam fuerat casu fortuito delapsus in amnem, quo per alveum ligneum sub rota molendini, dum volveretur deducto, stetit ipsa rota, revolutionis officio propter hoc impedito, & dum ab iis, qui ipsius custodiæ præerant molendini, cur istud accideret exquiritur diligenter, ipsorum de puero offertur aspectibus, quia super aquæ verticem pedum extremitas ferebatur, & licet compassionis spiritu suggerente, ipsum de aqua, ubi per horam, & amplius sic stetit immersus, deducere moliuntur, eis tamen rotæ magnitudine obsistente, perficere nequeunt, quod ex officio pietatis intentant. Sed ut ars virium suppleat ingeniosa defectum, rotam ipsam quibusdam artificiose instrumentis adhibitis, cum puero sursum trahunt, cujus corpus sic erat ob ipsius ma-

Puerum flumine immersum restituit vitæ.

magnitudinem rotæ compressum, quod in ea parte, qua venter dorso dignoscitur adhærere, redactum id judicent ad spissitudinem palmæ manus, cumque attritum, gelidum, & nimio esset rigore protensum, ita quod ipsum exanimem testes assererent proculdubio extitisse, ipsius Sanctæ nomine suppliciter invocato, vita sic redditur puero, quod suis mane diei sequentis nullo in eo perdurante læsionis vestigio, pedibus ambulavit.

Mulierem ab oculorum caligine liberat.

§.14. Fuit etiam quædam nobilis Mulier, quæ propter vehementem, & diutinam cephalicam passionem, illam caliginem incurrerat oculorum, quod eorum intuitu defectivo, manus ejus non poterat comprehendi, & cum ope Medicorum sibi succurri non posset, ad ipsius Sanctæ sepulchrum adducitur, ubi munere protinus sanitatis adepto, recidivæ passionis mole stiam postmodum non incurrit.

Aliam pedibus contractam femore putridam saluti restituit.

§.15. Alia quoque Mulier fuit, quæ nervis contractis, pedes per annum habuerat inhabiles ad progressum, cujus ita utrumque femur computruit, quod vermibus inde nascentibus erat expositum corrodendum. Cumque ad ipsum tumulum suffragio fuisset amicorum portata, inde sana sustentationis alicujus subsidio, in domum revertitur non adjuta.

Puero soliditatem dat tibiarum.

§.16. Insuper quidam fuit, qui tantam a puero gracilitatem habuerat tibiarum, quod vix cannæ grossitiem excedebant, & idcirco nec ire poterat, nec standi etiam super eas habebat aliquam facultatem, & tamen se ad ejus sepulchrum appodians, ejusdem implorato subsidio reverenter, prius quidem non absque timore, sed procedente tempore tibiis solidatis, & ad debitam quantitatem perductis, omni trepidatione semota, libere, atque secure perrexit.

Paralyticos sanat.

§.17. Alia quoque Mulier fuit, quæ manuum, pedum, & linguæ erat prorsus imminente paralysi officio destituta, sed quamcito ad locum, in quo ipsa Sancta fuerat tumulata defertur, in integrum suscepit sanitatem, & ad illa restituitur evidenti miraculo, quibus eam prædicta privaverat ægritudo.

§.18. Fuit etiam quidam nobilis, qui biennio, & amplius a lecto ægritudinis non surrexit, ex eo quod paralysi in dextera corporis erat parte percussus, quæ tegmine pellis amoto, plena remanserat foraminibus cancerosis, & cum effectum cujuslibet medicinæ morbi excederet magnitudo, ad tumulum ipsum manibus amicorum portatur, ubi in lacrymas resolutus, sanitatem ad plenum fletibus impetrat, quam ei medicina conferre, etiam periti Medici studio non valebat.

Hæc itaque pro Polonis, aliisque apud Deum patrocinatur.

§.19. Tam variis itaque morbis non dissimile, sed unum paratur antidotum, & remedium singulare, quod ex devotionis, & fidei puritate conficitur ad salutem, quod Evangelica Mulier, & Rex ille, cujus orationem audivit, & lacrymam vidit Dominus in suis infirmitatibus sunt experti, cum fides illam salvaverit, & ad augmentum dierum sibi sanitate indulta cum lacrymis oratio alterius sit admissa. Hinc regnat virtus, vitium exulat, & accrescente merito eliminatur impietas. Sed ubi Provincia Poloniæ tantis decoratur muneribus, ejus pretiosi corporis ditata thesauro, quid apud Deum favoris, & gratiæ sibi poscenti poterit denegari, ex quo apud ipsum talis Advocatæ meruit præsidio confoveri? Quod enim Polonos ipsos suo susceperit patrocinio promovendos, hoc sit eis in signum, quod ipsis reliquit in pignus corpus ipsum, sui videlicet spiritus indumentum, nec tamen per hoc credatur sic eam Polonorum esse Patronam, quod aliorum vota fidelium non promoveat coram Deo, cum in patria nunc perfectius habeat, quam habuisset, dum viveret, & tunc tamen diffusam ad omnes obtinuit charitatem.

Poloni Urbano PP. supplicant, ut eam Sanctor. cathalogo adscriberet.

§.20. Sed dum tot panduntur miracula, crebrescunt signa, & beneficia conferuntur; non potuit non fervere populi fidelis devotio, non clamor arceri, quin in Mundi notitiam expeditis adduceret labiis supradicta. Sicque vos, & nobiles Viri Duces ejusdem Provinciæ ipsius Populi clamoribus vehementius excitati, ne Dei magnalia supprimendo, videremini digne de ingratitudine posse notari, una cum dilectis in Christo filiabus, Abbatissa, & Conventu ejusdem Monasterii, in quo cum illa, qua decuit honorificentia, est reconditum corpus ejus, felicis recordationis Urbano Papæ Prædecessori nostro rem in præmissis gestam, prout veritas postmodum est comperta, curavistis exponere seriatim, devotione supplici, & instantia non remissa petentes, ut Sanctam ipsam, quam vita & miracula Beatorum Collegio pronunciaverant aggregatam, inter Sanctos cæteros celebritate faceret congrua venerari.

Qui de his inquiri mandavit.

§ 21. Et quidem licet vestræ devotionis sinceritas in porrectione petitionis hujusmodi in eo, quod sic porrigebatur, commendabilem se præberet, oportuit tamen non præcipiti festinatione, sed decenti adhibita procedere gravitate. Quod idem prædecessor diligenter advertens, per Venerabilem Fratrem nostrum Uratislavien. Episcopum, & dilectum filium Fratrem Simonem Priorem Provincialem Fratrum Prædicatorum Poloniæ, Boemiæ primo, & hujusmodi ad eos negotio remisso secundo de præmissis inquiri mandavit diligentius veritatem.

Clemens itaque rem perficit.

§.22. Cum itaque per inquisitionem taliter factam, & ad Apostolicam per ipsos Episcopum, & Priorem postmodum Sedem remissam, & ex fideli relatione Venerabilis Fratris nostri N. Tusculanensis Episcopi, cui per ipsum Prædecessorem fuerat examinatio inquisitionis ejusdem commissa, de ipsius sanctæ vitæ sinceritate, & veritate signorum constiterit evidenter, nos post multam deliberationem, cum fratribus nostris præhabitam, prout tanti negotii exegerat magnitudo, ipsam quæ contempto obsequii sui fastu, despecta magnificæ domus reverentia, & calcato fastigio potestatis, ad inopis claustri pro Christo se inclinavit angustias, ut cunctis esset humilitatis exemplum, tam de ipsorum Fratrum, quam Prælatorum, qui tunc apud sedem morabantur eamdem consilio, Sanctorum Cathalogo decrevimus adscribendam; imo verius denunciavimus jam adscriptam.

Ejus celebranda festivitas.

§.23. Cæterum etsi ad omnia sufficiat Dei filius Jesus Christus, tamen voluit in opere pietatis plures homines habere consortes, quia licet solus obtineat, quod alii non merentur; non tamen apud Patrem pro nobis solus est advo-

vocatus, imo cum Christo, & per ipsum, justorum omnium, qui nos in Regno præcessere cohortes, juxta quod legitur multa ei data incensa, quæ sunt orationes Sanctorum, ut super Altare aureum ea in conspectu Altissimi adoleret; sed cum ex assiduo lapsu mortalis infirmitas hujusmodi orationum suffragiis jugiter indigeat adjuvari, ut subsidium ei magis acceleret, debet per imitationis exemplum, & obsequii servitutem ipsos Sanctos devotius revereri. Unde ne agat istud, quod ejus saluti expedit negligenter, Fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus festum ipsius Sanctæ Idibus Octobris, die videlicet quo de via migravit ad patriam, & de mundanis transcendit finibus ad coronam, attenta devotione celebrare curetis, ac faciatis per vestras Civitates, & Diœceses a Christifidelibus solemniter celebrari.

Proposita ejusdem Sepulchrum visitantibus indulgentia.

§.24. Cupientes itaque sepulturam ipsius, quæ tam evidentibus signis rutilare dignoscitur, congruis honoribus frequentari, & ad id fideles ipsos muneribus illectivis induci, omnibus vere pœnitentibus, & confessis, qui cum reverentia illuc in eodem festo annuatim accesserint, ipsius suffragia petituri, de Omnipotentis Dei misericordia, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, unum annum, & quadraginta dies; accedentibus vero ad prædictam sepulturam infra ejusdem festi octavas, centum dies de injuncta sibi pœnitentia misericorditer relaxamus.

Dat. die 26. Martii 1267. Pont. An. III.

Datum Viterbii septimo Kalendas Aprilis, Pontificatus nostri anno tertio.

XXI.

Ex Marten. Thes. Anecdot. Tom. II. col. 476.

Regulæ, ac Statuta observanda a Canonicis, & Clero Ecclesiæ Aniciensis.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

Proemium.

Inter cæteras sollicitudines, quibus animus noster jugiter ad diversa trahitur, frequenter ad statum Aniciensis Ecclesiæ vertimus Apostolicæ considerationis intuitum, & multiplex ratio nos invitat, ut ad ipsam specialis affectionis animum habeamus. Non enim sumus, nec esse debemus immemores, quod in illa dudum honoris incrementa suscepimus, in ea promoti fuimus ad Episcopalis apicem dignitatis, apud illam aliqua tempora ætatis nostræ percurrimus, ut inde faciente Domino cum gradatim habuerimus ad altiora progressum, respiciamus eamdem Ecclesiam more patris, ut filiam, & in mente nostra ferventi desiderio geritur, ut Ecclesia ipsa spiritualiter, & temporaliter augmentetur, ac in omnibus prospere dirigatur. Porro quia consuetudines, & conditiones ejus agnovimus, & ibidem aliqua vidimus, quæ decentiorem modum in observantiis exigebant, cordi nobis ad modum extitit, ut utile, & ... consilium apponere curaremus. Verum cum dilecti filii Capitulum ejusdem Ecclesiæ venerabili fratri nostro Aniciensi Episcopo commisissent, ut vice ipsorum statueret, ordinaret, & faceret, quæ ad conservandum, & reformandum prosperum, & honestum ipsius Ecclesiæ statum competerent, & cognosceret pertinere, ac idem Episcopus, & tres Ecclesiæ præfati Canonici, quos ipse sibi super hoc adjunxit de ipsius Capituli voluntate, prout eis visum extitit super aliquibus providissent, nos illa, quæ sub certis videbantur ordinasse Capitulis, præsentata nobis diligenti examinatione discussimus, & eis juxta studium Apostolicæ providentiæ limæ correctionis expositis quamplura solerter adjecimus, & quædam exinde jussimus resecanda. Consideratis autem omnibus, quæ circa præmissa fore prævidimus attendenda, Statuta quædam, & ordinationes edidimus in forma adnotatas, quæ in prædicta Ecclesia jubemus, & volumus perpetuis temporibus observari.

Clemens antea Anicien. Episcopus.

Capitulum Statuta ab Episcopo petit:

Capitula edita corrigit, confirmatque Clemens.

Canonici cui saltem per horam Choro intersint.

1. Quare de Apostolicæ plenitudine potestatis statuimus, & ordinamus quod quilibet Aniciensis Ecclesiæ, & in dignitate, seu personatu quolibet constitutus, chorum ipsius Ecclesiæ semel ad minus in die ingredi teneatur, & ibidem alicui horæ canonicæ interesse diei, & quod de cætero de illis quatuor solidis Podiensis monetæ, qui pro liberatione claustri consueverant singulis Canonicis exhiberi, cuilibet eorum dentur duo; reliqui vero solidi ratione illius horæ cui interfuerit liberentur unicuique. Quod si non interfuerit, nequaquam percipiat, & loco quotidianarum distributionum, quæ dari solent in horis, in posterum habeantur. Hoc autem salvo, quod in Theologia nunc, & in posterum studentibus quantum ad hos duos solidos nullum præjudicium generetur, quos etiam percipiat, qui præsens in Civitate Aniciensi per absentiam, vel per aliam justam causam forsitan impeditus ipsum Chorum ingredi non valebit.

SimiliterClerici, qui bis in hebdomada matutinis debent interesse.

2. Item quod quilibet Clericus ejusdem Ecclesiæ semel ad minus in die Chorum ipsum teneatur intrare, & alicui Horæ Canonicæ, in qua etiam distributiones infrascriptæ non fient, & bis in hebdomada matutinis officiis interesse; alias ipsa die qua defecerit, vel proxima qua post defectum hujusmodi Clericus primum liberabitur, Superpellicii ipso facto sit liberatione privatus. Eo salvo, quod de Vicariis Canonicis pauperibus, & Clericulis inferius est statutum.

Vicarii, & Canonici singulis diebus.

3. Item, quod omnes Vicarii, & Cappellani Cappellarum, & Canonici pauperes ejusdem Ecclesiæ singulis horis diurnis intersint, cum ad hoc sint specialiter deputati, præsertim toti Missæ, horæ primæ, & ipsi primæ horæ nonæ, & Vesperis, & Completorio, & ter ad minus in hebdomada intersint matutinis, & si defuerint in una horarum prædictarum, in media liberatione Superpellicii ipso facto in duabus, vel pluribus tota liberatione diei ejusdem, vel proximæ, in qua post defectum hujusmodi primum liberabitur, priventur nisi infirmitate impediti fuerint, vel alia justa causa. Omnes etiam prædicti teneantur ibidem ad residentiam personalem.

Clericuli horis omnibus.

4. Item, Clericuli omnibus horis intersint, & si duabus horis diurnis, vel nocturnis defecerint, priventur liberatione Superpellicii ipsa die. Et si Succentor negligens fuerit circa correctionem eorum die illa, qua ipsos non correxerit negligentes, claustri liberatione puniatur. Et si legitime monitus in negligentia hujusmodi perseveraverit; amoveatur ab officio Succentoris per Capitulum memoratum.

Canonici pauperes.

5. Item, quod Canonici pauperes circa officiandam Ecclesiam, & sepulturam Canonico-

rum

rum majorum ipsius Ecclesiæ se habeant ex antiqua observantia sicut debent: si defecerint per se, vel per Vicarium minime serviendo, amittant duodecim Vicarios Viennenses quos recipiat departiendos eis, qui hujusmodi officium pro eis fecerint die illa, nisi justa, & necessaria causa extiterint impediti.

Officiatores quando chorum debeant intrare.

6. Item, quod Officiatores quibus officium Chori injungitur Matutinarum, & Vesperarum ante finem classi (a), & in principio introitus Missæ, Chorum ipsum teneantur intrare; itaut ille, cui officium committeretur nisi tunc intraverit, vel in officio hujusmodi defecerit, si præsens est Canonicus in medio Claustri, liberatione Superpellicii puniatur diei ejusdem, vel illius, in qua liberari contigerit, quæ liberationes supplenti officium hujusmodi deputentur.

In Missa majori quando sedendum.

7. Item, quod in Missa majori Clerici, vel Canonici existentes in Choro sedere minime incipiant ante Epistolam, nisi ultima ipsius Missæ oratione completa.

Omnes bis in hebdomada matutinis intersint.

8. Item, quod quilibet sive Canonicus, sive Clericus, vel in dignitate bis in septimana ad minus teneatur interesse scilicet matutinis, processioni, & Missæ Defunctorum: alias in liberatione Superpellicii diei Sabbathi Septimanæ ejusdem, vel sequentis diei, in qua proximum liberabitur, si forte ipsa die Sabbathi liberari non contigerit, puniatur nisi absentia, infirmitate, vel alia justa causa valeat excusari.

Clericorum numerus.

9. Item, quod sit certus numerus Clericorum in ipsa Ecclesia scilicet decem, ultra quem numerum Præcentor sine consensu Capituli amodo nullum ponat, sive introducat in Ecclesia memorata.

Clericuli ante 20. annum non admittendi.

10. Item, quod idem Præcentor aliquem Clericulum non possit facere, seu clargastrum donec vigesimum annum attingat, nisi alias talis arbitrio Capituli appareret, quod merito deberet fieri ante tempus prædictum, nec etiam aliquem Clericum faciat, seu introducat de novo postquam tempus attigerit memoratum, & nisi sufficiens idoneus examinatus prius in officio Ecclesiæ sit inventus.

Distributiones.

11. Item, quod ad distributiones illis omnibus portantibus in dicta Ecclesia Superpellicium, qui horis canonicis in præfato Choro intererint, faciendas assignet Episcopus ipsius Ecclesiæ centum libras Viennenses censuales, vel semel centum libras Viennenses pro se, & Successoribus solvere teneatur.

Potationes, & Arca Clericorum.

12. Item, quod potationes, & archa Clericorum Chori servitio deputentur, prout alias cum fiebant distributiones hujusmodi factum fuit: ita quod Capitulum ipsius Ecclesiæ faciat valere dictas potationes, seu bevendas quinquaginta libras Viennenses: Clerici vero alias quinquaginta libras Viennenses archam prædictam supplendo si quid defuerit de summis præfatis.

Clerici non beneficiati portantes Superpellicium.

13. Item, quod quilibet Clericus portans nunc, & etiam in futurum Superpellicium in Ecclesia memorata non habens aliud officium, vel beneficium ibidem præter Superpellicium teneatur assignare infra sex annos decem solidos Podiales debitales, vel solvere decem libras Podienses pro emendis redditibus ad servitium dicti Chori, & interim donec assignaverit; solvat quindecim solidos Podienses annuatim.

Dignitates, & Personatus.

14. Item, quod tam in dignitatibus, seu personatibus constituti, quam Canonici, & alii Clerici, qui ultra Superpellicium aliquod officium, seu beneficium in ipsa habent Ecclesia, viginti solidos Podienses pro redditibus emendis exinde, & interim donec assignaverint, vel solverint dictos viginti solidos annuatim persolvant. Quæ omnia tam de his, qui nunc sunt quam de his, qui in posterum fuerint Canonici, vel Clerici in ipsa Ecclesia, vel etiam dignitates inibi, seu personatus habentes volumus observari.

Magis. Hospitalis, quid pro emendis redditibus solvere debeant;

15. Item quod Magister Hospitalis ejusdem loci, qui nunc est, & quilibet qui in posterum pro tempore fuerit ultra id quod, ut simplex Clericus dare tenetur, ratione Magisterii decem solidos Podienses det ad idem servitium annuatim.

Iique, qui Beneficium aliquod consequentur.

16. Item quod quilibet Clericus, seu Clericulus, qui ex nunc, seu in futurum Superpellicium de novo portabit, & quilibet, qui in Canonicum ejusdem Ecclesiæ fuerit receptus, vel dignitatem, vel personatum adeptus nihil percipiat de liberationibus Superpellicii, vel Præbendæ, prima liberatione dumtaxat excepta, donec ad idem servitium centum solidos Viennenses Clericus, Canonicus vero, sive fuerit dignitatem, seu personatum adeptus, solverit decem libras: quas summas prædictorum quilibet solvere sit adstrictus.

Distributiones inter præsentes.

17. Item, quod de præfata pecunia ad ipsius Chori servitium deputata singulis Canonicis, Clericis, Clericulis, ac in dignitate, seu personatu quolibet constitutis, qui in ipso Choro singulis intererint officiis matutinis dentur Duodenarii Podienses, & tantundem his, qui intererint Missæ majori: illis etiam, qui Vesperis distribuatur tantundem.

Distributionum cura quibus assignanda.

18. Item, quod annuatim tempore quo creantur Bajuli Clericorum recipiendi, & distribuendi dictos denarios, & rationem reddendi cura duobus viris idoneis a Capitulo, & ipsis Clericis committatur, præstito ab eis personaliter juramento, prout ab aliis Clericorum bajulis fieri consuevit de prædictis fideliter adimplendis.

Aliæ assignationes ad d. emendos redditus faciendæ.

19. Quod ad distributiones solis Canonicis, & constitutis in dignitate, seu personatu etiam faciendas, ipsorum quilibet, qui nunc sunt, vel pro tempore fuerint, ratione Præbendæ, necnon & Succentori ejusdem Ecclesiæ infra quinque annos assignent viginti solidos Podienses pro redditibus emendis persolvant, interim nihilominus donec assignaverint, vel solverint, ipsos viginti solidos annis singulis soluturi.

20. Item, quod tertia pars eorum omnium, absentes, & residentiam minime facientes de Ecclesia, seu bonis ipsius Ecclesiæ qualiacumque annuatim percipiunt servitio Chori pro emendis redditibus ad dictas distributiones faciendas Canonicis deputetur: absens vero quantum ad hoc intelligatur, qui per sex menses continuos in dicta Ecclesia minime residebit nisi studii peregrinationis, infirmitatis, vel alia justa causa fuerit impeditus: Et hæc etiam omnia intelligantur tam de Canonicis, quam de aliis, dignitates, personatus, officia, pensiones, terras, vel Ecclesias in ipsa Ecclesia, vel ejus ratione habentibus ubicumque, & tam de præsentibus, quam de futuris.

(a) Classus est signum ad officium, quod cum omnibus Campanis pulsatur.

21. Item,

21. Item, quod dignitates, seu personatus officia, terras, seu pensiones habentes in ipsa Ecclesia, vel ratione ejusdem, qui nunc sunt, vel pro tempore fuerint, in sui ratione ultra ea, quæ ut Canonici, & Clerici tenentur facere prout superius continetur, Decanus scilicet Præpositus, & Abbas, seu ipsorum quilibet ad faciendas distributiones easdem, solvant viginti libras Viennenses, & in posterum solvere teneantur. Abbas vero Sancti Petri de Turre quindecim. Abbas Sancti Evodii decem, Præcentor decem, Thesaurarius decem libras, foris Decanus major centum solidos, minor vero foris Decanus quinquaginta solidos, Cellerarius quinquaginta, Sescalcus quinquaginta solidos, punctuarius quindecim solidos, Magister Scholarum quinquaginta solidos, Marglarius decem solidos, Thuribularius decem solidos, Sacrista Altaris Crucis decem solidos, Sacrista Altaris Dei, & Sancti Jacobi viginti solidos. Terrarii autem ipsius Ecclesiæ, seu pensiones habentes, quicumque sint, vel fuerint in futurum sive Canonici simplices, sive personatus, & officia obtinentes, dent annuatim centesimam partem omnium redditnum, quos ratione ipsius Ecclesiæ percipiunt, hoc salvo nihilominus quod de absentibus superius est Statutum.

Fructus vacantium Præbendar. per annum servitio Chori assignandi.

22. Item, quod fructus Præbendarum, Dignitatum, & personatuum, Abbatiis dumtaxat exceptis, beneficiorum, & officiorum quorumlibet ejusdem Ecclesiæ, necnon Ecclesiarum, & terrarum, ad cujuscumque collationem pertineant, ex quo vacaverint, scilicet primi anni a vacationis tempore computandi, & quamdiu vacaverint, si ultra annum vacare contingerit Chori servitio pro emendis redditibus deputentur ad distributiones faciendas eisdem: ita quod ipsorum Canonicorum bajulus, vel quem ipsum Capitulum ad hoc elegerit, recipiendi, & distribuendi Canonicis dictos denarios curam geret, & rationem reddendi, ut superius est expressum, hoc salvo quod.... in eo de ipsarum Præbendarum vacantium fructibus consuevit ab antiquo recipere, ex hoc nullum præjudicium generetur.

Distributiones aliæ.

23. Item quod de dicta pecunia distributionibus faciendis Canonicis, & in Dignitatibus constitutis, ut dictum est superius deputata singulis Canonicis, & in dignitatibus, & personatibus constitutis, qui interim matutinis Officiis singulis diebus Dominicis, Mercurii, & Veneris dentur ultra prædicta sex denarii Podienses, his vero qui Majori Missæ intererint quatuor, illis etiam, qui Vesperis intererint tantummodo, illi insuper tantumdem habeant, qui quandocumque toti Missæ B. Virginis intererint horæ primæ.

Distributio quando facienda.

24. Item, quod eædem distributiones dandæ in Missa, prout superius continetur, nec Canonicis, nec Clericis dentur, nec aliis quibuslibet, donec ipsius Missæ Agnus Dei fuerit decantatum. Et si antea inde exierit aliquis ex eisdem absque causa rationabili, nec postea ad eamdem Missam redierit de distributionibus ejusdem Missæ aliquam non recipiat portionem.

25. Item, quod si pecunias dictarum distributionum faciendarum, vel solis Canonicis, & in dignitate, seu personatu constitutis, vel etiam Clericis in ipsa Ecclesia Superpellicium portantibus universis, ut supradictum est, aut etiam redditus contingeret in posterum augentari distributiones etiam prout commodius fieri poterit augmententur.

Distributio officium facientibus.

26. Item, quod Canonicus officians in Choro prædicto qualibet vice percipiat sex denarios Podienses, Clericus vero Canonici supplens defectum, vel etiam alias officians quatuor habeat de communibus distributionibus supradictis.

Præbendæ Sacerdotales, Diaconales, & Subdiaconales.

27. Item, quod in ipsa Ecclesia duæ Præbendæ proximæ inibi vacaturæ postquam illi, qui jam in Canonicos recepti ibidem Præbendas fuerint assecuti, sint Sacerdotales, & hebdomadales, ultra illas quatuor, quæ sunt, & esse debent Sacerdotales in ea, & Præbendam etiam, quam tenebat etiam jam dudum Guillelmus de Monte Revello Senior, quæ Sacerdotalis extitit ab antiquo, seu etiam sex Diaconales Præbendæ illa, quam tenet ibidem Petrus Aspasii, quæ Diaconalis extitit inclusa, & sex Subdiaconales, quas habent officium per se, vel per Canonicum diebus solemnibus, & novem lectionum Festis serviendo majori Altari adimpleant, prout a successore ordinabitur juxta ordinem vicis suæ, & ibidem residentiam faciant personalem.

28. Item, quod Subdiaconis, & Diaconis Canonicis prædictis ipsi Altari majori Servientibus, Clericuli Subdiaconi, & Clerici Diaconi, qui assistere in ipso officio tenentur eisdem, recipiant quod consueverunt recipere ab antiquo.

29. Item, quod ipsi Diaconi, & Subdiaconi Canonici supradicti de dictis distributionibus duodecim denarios Podienses percipiant diebus singulis quibus, ut dictum est exercebunt officium, præter alias distributiones præfatas.

In suo non servientes officio puniendi.

30. Item, quod ipsi Diaconi, & Subdiaconi Canonici, qui in officio suo prædicto per se, vel Concanonicum non deservierint illa die in media liberatione Claustri, vel quam primum liberabitur puniantur: quæ liberatio supplenti defectum ejus in officio hujusmodi deputetur.

Capitulum ad Campanæ sonum.

31. Item, quod quandocumque Canonicos dictæ Ecclesiæ, & dignitates, seu personatus habentes super Capituli tractatibus contigerit in ipso Capitulo convenire in unum, pulsetur tribus vicibus Campana ad hæc specialiter ab ipso Capitulo deputanda, prout in aliis Galliæ Ecclesiis observatur, post cujus pulsationem tertiam, in his, quæ præsentes expediri consueverunt, procedatur aliorum absentia non obstante, & valeant, quæ facta fuerint ab eisdem.

Illud vero ter in hebdomada cogendum:

32. Item, quod ter ad minus in hebdomada, diebus scilicet Lunæ, Mercurii, & Veneris, ipsi Canonici, & Dignitates, seu Personatus habentes in Capitulo conveniant de negotiis, ac de utilitate Ecclesiæ tractaturi: ita quod post horæ primæ exitum ter, vel quater tantummodo pulsetur ad Januam, post cujus tertiam pulsationem, vel quartam, Succentore sine dilatione ad eam sicut moris est, cum processione eunte, ipsa Campana tunc incontinenti pulsetur, & ab illis sicut dictum est, qui venient procedatur.

In quo prævaleat major, & sanior pars

33. Quod in ipsis tractatibus, & negotiis sicut juris communis esse dignoscitur, stetur majori, & saniori parti ipsius Capituli partis non obstante minus rationabili contradictione minoris, seu quod contrarium ibidem servatum est hactenus per abusum, ita tamen quod voluntas Canonicorum ipsorum non singulariter extra

Ca-

Capitulum; sed in Capitulo ipso communiter saltem, & officiorum quorumlibet collatio a modo palam, & non occulte in ipso fiat ab his ad quos spectat ordinatio eorumdem.

De residentiis, & hospitiis.

34. Item, quod Dignitates, seu personatus officia, terras, & pensiones habentes nunc, vel etiam in posterum habituri, teneantur ibidem residentiam facere personalem, & tenere hospitia, scilicet Decanus, Præpositus, & Abbas, seu ipsorum quilibet ad minus cum sex Clericis, Superpellicium portantibus, vel Canonicis Ecclesiæ memoratæ, quorum liberationes percipiant sicut hactenus fieri consuevit. Abbas autem Sancti Petri de Turre cum quatuor, Abbas Sancti Evodii cum tribus; Thesaurarius vero, & Præcentor, unusquisque eorum cum tribus; quilibet vero Canonicus habens quadraginta libras Viennenses in redditibus qualitercumque ab ipsa Ecclesia, vel de duobus ejusdem ultra suam Præbendam cum duobus nisi absens fuerit idem Canonicus causa studiorum, quod si quis in dignitate, vel personatu constitutus de terris ipsius Ecclesiæ dictas quadraginta libras haberet, ratione earum Clericorum etiam numerum teneatur augere, ultra illum quem tenebantur habere ratione dignitatis ipsius.

Beneficiorum pluralitas damnata.

35. Item, quod si quis Canonicus habens nunc, vel habiturus in posterum terras ejusdem Ecclesiæ dignitatem ibidem adeptus fuerit, vel personatum, ipso jure vacent, terræ ipsæ prædictæ.

36. Item, quod nullus Clericus in Civitate Aniciensi præfata duas possit Canonicas, seu Præbendas habere, scilicet in majori Ecclesia, & in Collegiatarum aliqua aliarum; sed vacet ipso jure prima postquam secundam fuerit assecutus; his tamen exceptis, qui jam sunt in utraque recepti.

Cappellani nonnisi ex Clericis Ecclesiæ assumendi.

37. Item, quod nullus a modo constituatur ad serviendum Cappellæ, vel Altaribus ejusdem Ecclesiæ, nisi sit ipsius Ecclesiæ Clericus, qui teneatur Chori servitio interesse.

Superpellicium quibus non concedendum.

38. Item, quod nulli in ipsa Ecclesia Superpellicium concedatur, nisi de legitimo matrimonio, bonæ famæ, sanus corpore, videlicet membrorum non patiens maculam, vel læsionem enormem, vel alias morbo incurabili non laborans, & conversationis existat honestæ, nec aliquam Religionem ingressus, habens etiam unde possit commode sustentari, alias dum residens fuerit, providere, qui ipsum introduxerit egenum teneatur eidem:

Quibus datur fidei juramentum præstent.

39. Item, quod quilibet Clericus cui modo Superpellicium concedetur, juret Capitulo ipsius Ecclesiæ fidelitatem servare, & tam jura ipsius Ecclesiæ bona fide defendere, quam universitatem etiam Clericorum ipsorum.

40. Item, quod quilibet Clericus ipsius Ecclesiæ bona ejusdem Ecclesiæ, & Clericorum ipsius pro posse defendere teneatur, nec contra eam consilium, vel auxilium audeat impertiri, quod si legitime monitus contra fecerit Superpellicio spolietur.

41. Item, quod nullus Canonicus, vel Clericus quicumque ipsius Ecclesiæ contra Concanonicum, vel Conclericum pro extraneis præstet publice consilium, vel juvamen.

MagisterScholarum sit Canonicus eique assignetur præbenda.

42. Item, quod Magister Scholarum ejusdem Ecclesiæ quicumque pro tempore fuerit, amodo sit ejusdem Ecclesiæ Canonicus, & quod Præbendam percipiat, juxta suæ receptionis ordinem sibi debitum, sine tamen eorum præjudicio, qui jam recepti expectant Præbendas vacaturas ibidem, qui legere in facultate Theologica, & facere personalem continuam residentiam, necnon tenere hospitium ad minus cum tribus Clericis ipsius Ecclesiæ ibidem teneatur, ita quod interim etiam antequam Præbendam fuerit assecutus, distributiones Chori sicut unus ex aliis Canonicis habeat, quindecim tamen denariis Podiensibus, quos de liberatione Claustri ab antiquo consuevit accipere computatis, ad quas distributiones sicut, & alii Canonici teneantur conferre, ut superius est expressum. Si vero idem Magister absque præfati licentia Capituli se voluntarie absentavit, fructus Scholastriæ amittat, quamdiu absens fuerit, qui tunc, & etiam cum ipsam Scholastriam vacare contigerit, & cum cæteris bonis ipsius Successori debeant fideliter, & absque diminutione qualibet conservari. Quod si per Capitulum legitime monitus, absens non redierit, per ipsum Capitulum amoveatur omnino, & alii idoneo conferatur, eidem autem Scholastriæ de terris ipsius Ecclesiæ ad collationem Decani spectantibus usque ad annum valorem quinquaginta librarum Viennensium consuetis Canonicis ejusdem conferri, si vacaret ad præsens, vel quam primum ad id se offerret facultas non obstante si pro aliis super assignandis, seu conferendis terras hujusmodi direximus scripta nostra, quibus nolumus auctoritate præsentium præjudicium generari per Episcopum ejusdem Ecclesiæ, volumus, & præcipimus auctoritate Apostolica assignari, contradictores per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo: ita quod collatio Scholastriæ ejusdem, quæ nunc ad Decanum Aniciensis Ecclesiæ cum certo Canonicorum numero pertinet concedi cum consensu ipsius Capituli, vel majoris partis, vel sanioris partis in ipso facienda Capitulo, prout in ipsorum Canonicorum creationibus consuevit fieri, pertineat ad eamdem.

Clerici antequam recipiantur examinandi.

43. Item, quod Clerici, qui amodo portabunt Superpellicium in Ecclesia memorata examinentur prius, an sint idonei in legendo, & cantando officio Ecclesiæ per aliquem virum discretum ad hoc per ipsum Capitulum deputandum. Aliter non introducantur, illis tamen exceptis, de quibus ipsi Capitulo alias videbitur expedire.

Canonici cum celebratur officium extra chorum non sint.

44. Item, quod nullus Canonicus Clericus, vel etiam, vel in dignitate, seu personatu quolibet constitutus, cum divina officia in Choro ipsius Ecclesiæ cantabuntur, in plano, seu platea ejusdem Ecclesiæ extra Chorum ipsius, a Choro scilicet, seu Altari Crucis versus majus altare, nisi forte transeundi necessitate, vel peregrinorum occasione, stare, ire audeat, vel sedere nisi in Capellis, vel subtus altare Dei Ecclesiæ memoratæ.

Diffamati ab Altaris servitio removendi.

45. Item, quod si qui publici concubinarii, vel lucra exercentes inventi fuerint inhonesta, vel si qui servitio altaris, seu custodiæ deputati, prædicti de incontinentiæ vitio fuerint diffamati, ab altaris servitio, & Ecclesiæ expellantur.

46. Item, quod omnes tam Canonici, quam Cle-

Modeftia in choro:

Clerici quicumque prædictæ Ecclefiæ in Choro cum divina officia celebrabuntur, in ftando, & fedendo honefte fe habeant, non ridendo, non loquendo, non confabulando, fed debitum filentium continendo geftum congruum, faciem, & corpus honeftum oftendant.

Et extra chorum.

47. Item, quod extra Chorum infra ipfam Ecclefiam nullus clamare, rixari, feu inverecunde ad invicem, vel cum mulieribus, feu cum aliis inhoneftis perfonis confabulari audeat, nec per viam currere, feu currendo tranfire.

Stabularii, & Albergarii.

48. Item, quod ftabularii, feu albergarii ejufdem loci nihil amodo percipiant in his, quæ altaribus Ecclefiæ offerunt peregrini, nec ad ipfa altaria eos ducant, nec aliqui alii ipfos peregrinos clamando maxime inducant, feu atrahant ad ipfius Ecclefiæ Altaria, vel Capellas.

Per plateas honefte, ac femper cum focio incedendum.

49. Item, quod nec Canonici, nec Clerici quilibet cum habitu Ecclefiæ clauftrali limites tranfgredi præfumant, nec per Clauftrum, feu Villam, fine cappa, vel mantello extra hofpitium incedant, nec publice per Villam Canonicus fine Clerico, vel alia honefta perfona, nec Clericus fine focio, nec ibi in carreria, feu platea publica, fine competenti habitu ftare, feu federe præfumat.

Habitus.

50. Item, quod nullus Canonicus, vel Clericus quilibet fine cappa, vel mantello argando, feu tabardo per Civitatem Anicienfem audeat equitare, nec manticam, feu torferiam poft fe deferre.

51. Item, quod portantes de novo amodo Superpellicium in ipfa Ecclefia habeans Kaubam novam ad minus, fcilicet Superpellicium, & Cappam Ecclefiæ fi ibidem voluerit refidere.

52. Item, quod ipfi Clerici, vel Canonici cum habitu Ecclefiæ palam non deferant chirotechas, nec caligis albis utantur, nec fupertunicalia fciffa, feu partita a latere deferant, nec cappas quarum capucia alterius coloris exiftant, nec cum capellis, feu coffiis lineis apparentibus incedant ibidem.

Tabernas non frequentent;

53. Item, quod amodo Canonicus, vel Clericus aliquis ipfius Ecclefiæ Anicienfis tabernas non intret, nec domos eis contiguas, caufa in eis potandi, feu comedendi maxime menfe Augufti juxta abufum antiquum.

Nec choreas.

54. Item, Caligis rubeis maxime tempore Pafchali pannis de ferico transfgulatis, feu reatis amodo non utantur, nec anulos publice deferant, nec Choreas cum Laicis, aut mulieribus intrare præfumant.

De Campanario.

55. Item, quod ille qui inftitutus eft ad pulfandas campanas campanilis majoris Ecclefiæ memoratæ, novas etiam teneatur pulfare campanas horis debitis, & diebus, juxta ipfius Ecclefiæ obfervantiam, & arbitrium duorum honeftorum Virorum, quos ad hoc dictum Capitulum duxerit deputandos, ipforum nihilominus arbitrio fi circa hoc negligens, aut rebellis extiterit puniendus.

De applicatione innovationum.

56. Item, quod liberationes Superpellicii ipfius Ecclefiæ, quas amittent Canonici, vel Clerici, quilibet ejufdem, vel alii in dignitatibus conftituti incidentes in pœnam juxta ordinationem præmiffam Chori fervitio deputentur recipiendæ per illos, quibus cura recipiendi denarios dictis deputatis diftributionibus committetur. Liberationes vero Clauftri quas amittent Canonici, vel in perfonatibus conftituti, ipforum fpecialibus diftributionibus applicentur.

57. Item, quod quicumque, five Canonicus, five Clericus, vel in dignitate, feu perfonatu quolibet conftitutus in pœnam amiffionis liberationis Clauftri, vel Superpellicii in toto, vel in parte incidens juxta ordinationem præfentem, eam ex certa fcientia receperit, feu recipi fecerit, vel recepto pro ipfo ab alio liberatoribus non reftituerit, quam primum habebit certificatus fuper hoc facultatem, ex tunc per menfem ab ingreffu Ecclefiæ, & perceptione liberationis Superpellicii fit ipfo facto fufpenfus, & nifi legitime monitus reftituerit, omni beneficio ipfius Ecclefiæ fpolietur.

Decanus eligendus fit in Sacris.

58. Præterea ftatuimus, & auctoritate Apoftolica ordinamus, quod nullus nifi conftitutus in Sacris in Decanum dictæ Ecclefiæ poffit amodo eligi, feu affumi, nec aliter alicui de ipfo Decanatu Apoftolica, feu quavis auctoritate alia valeat provideri, decernentes, quod fecus actum fuerit non valere.

Dignitates obtinentes ad Sacros Ord. promoveantur.

59. Item, quod tam idem, quam Præpofitus ejufdem Ecclefiæ in Sacerdotes, Abbates vero fæculares in Diaconos; habentes officia fcilicet Præcentor, & Thefaurarius, foris Decani in Subdiaconos, qui nunc funt, & pro tempore fuerint, fine dilationis medio ftatutis temporibus faciant promoveri, alioquin quoufque adimpleverint, dignitatibus, officiis, & beneficiis hujufmodi, eo ipfo fint penitus fufpenfi. Quod fi fufpenfionem hujufmodi per fex menfes fuftinuerint, ipfis eos effe privatos volumus, ea ex tunc vacare decernentes omnino per eos, ad quos fpectat illorum ordinatio, feu collatio, libere ordinanda, aut etiam conferenda.

In Sacris non conftituti ad electionem Epifcopi non vocandi.

60. Item, quod nullus Canonicus major viginti quinque annis poftquam per quinquennium Canonicus extiterit Ecclefiæ fupradictæ, Sede Anicienfi vacante, ab ipfo Capitulo ubicumque fuerit, ad electionem vocetur Epifcopi, nifi ad Sacros Ordines promotus, nec ex hoc poffit dicere fe contemptum, Ad eam tamen veniens admittatur.

Cura Canonicorum quibus commiffa.

61. Item, fane cum fuper cura Canonicorum ipforum, ac conftitutorum in perfonatibus, feu dignitatibus quibufcumque, necnon Clericorum quorumlibet, & familiarum ipforum orta fuerat dubitatio longis temporibus retroactis, adeo ut ex hoc error quidam non abfque animarum ipforum periculo procedere videretur, ftatuimus, ut Decanus ipfius Ecclefiæ, qui nunc eft, & pro tempore fuerit, curam ipforum omnium, necnon aliorum, quæ ad Hofpitale Beatæ Mariæ ejufdem loci prædiorum pertinent, habeat, quam per fe, & alios, quos ad hæc idoneos noverit, & illa tantummodo, quæ ad forum pœnitentiale pertinent, exerceat; videlicet confeffiones audiendo, & pœnitentias injungendo: ad ea, quæ judicialem indaginem, jurifdictionem, feu correctionem alias exigunt, poteftatem fuam minime extenfurus. Epifcopus vero Anicienfis ipfius Decani curam juxta hunc modum, qui eidem Decano circa prædictos traditur, gerere debet, & habere. Magifter vero

Hof-

Hospitalis pauperum prædictorum, qui nunc est, & pro tempore fuerit, curam ipsorum pauperum, ac donatorum Hospitalis ejusdem, & aliorum habeat, quam a Decano recipiendam prædicto, per se, & alios idoneos, de quibus secundum Deum viderit expedire, valeat exercere.

Magister Scholarum, & Abbas Casæ Dei statuta faciant observare.

62. Ceterum quia parum prodesset statuisse præmissa, nisi conatibus contrariis præsumentium obvietur, ordinamus, & volumus, quod Magister Scholarum præfatus, & dilectus filius Abbas Monasterii Casæ Dei Ordinis Sancti Benedicti Claromontensis Diœcesis, qui pro tempore fuerint, vel alter eorum, per se, vel alios, seu alium requisiti super hoc, possint, & debeant ad prædicta omnia, & singula inviolabiliter observanda per censuram Ecclesiasticam, & pœnas etiam alias moderatas auctoritate nostra contradictores cogere quoslibet, ac rebelles, quod fideliter exequendum eisdem in virtute obedientiæ injungimus, & districte præcipimus; & mandamus.

Cura temporalium vacantis Episcopatus duobus committenda.

63. Ordinamus insuper, quod quandocumque in posterum Sedem contigerit Aniciensem vacare dictum Aniciense Capitulum duos, vel tres de ipso Collegio viros idoneos, & omni suspicione carentes sine moræ dispendio assumere teneatur, quibus ab ipso cura administrandi bona universa Episcopatus ipsius, quamdiu vacaverit committatur: ita tamen quod illi, qui ad onus hujusmodi assumentur, sine dilatione qualibet de bonis ipsis mobilibus inventarium facere teneantur, ac interdicto eis cujuslibet alienationis genere de conservando, & defendendo fideliter bona, & jura Episcopatus, & etiam de tenendo, seu exercendo justitiam, per se, vel per alios, necnon de reddenda administrationis suæ futuro Episcopo ratione, cum restitutione bonorum, quæ deductis necessariis expensis ad eos pervenerint, sub obligatione bonorum suorum promittant eidem Capitulo recipienti pro eodem Episcopo, præstito super hoc ab eis ad Sancta Dei Evangelia corporaliter juramento: Super quibus omnibus confici volumus publicum instrumentum. Quam etiam rationem, si ipsam Sedem diutius vacare forsitan, quod absit contigerit, teneantur ipsi Capitulo reddere, de sex mensibus, in sex menses. Ad suscipiendum autem officium hujusmodi per substractionem beneficiorum, quæ ab ipsa obtinebunt Ecclesia, possit, & debeat idem Capitulum compellere quoslibet refractores.

Perpetua horum Statutorum observantia, nullis obstantibus &c.

Prædicta autem omnia statuimus observanda non obstantibus aliquibus aliis consuetudinibus, vel statutis ejusdem Ecclesiæ hactenus observatis, seu quibuscumque privilegiis, vel indulgentiis ab Apostolica Sede quibuscumque personis, locis, dignitatibus, vel ordinibus generaliter, vel specialiter sub quacumque verborum forma concessis, aut etiam concedendis, per quæ nullum contra præmissa volumus obstaculum interponi, seu si aliquibus communiter, & divisim ab eadem Sede indultum existat, vel contingat in posterum indulgeri, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem, & qualibet alia indulgentia dictæ Sedis generali, vel speciali cujuscumque tenoris existat, per quam effectus præsentium possit quomodolibet impediri, & de qua in eis fieri debeat mentio specialis.

Nulli ergo omnino hominum &c.

Datum Viterbii quarto nonas Junii Pontificatus nostri anno tertio.

Datum die 4. Junii 1267. Pont. An. III.

XXII.

Quod in toto Ordine Fratrum Prædicatorum Divinum Officium ubique uniformiter prout ordinatum fuerat recitetur.

Ex Regestro Vaticano.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei, Dilectis filiis Magistro, & Fratribus Ordinis Prædicatorum, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium.

Consurgit in Nobis spiritualis multitudo letitiæ, quando personas debita divino cultui qualitate virtutum cernimus federari, & hoc in votis habere potissimum, ut ad divini honorem nominis, in eis ita vigeat sanctæ studium unitatis, quod status earum sit firma pace, ac devotione tranquilla præditus, & super iis, quæ regularis requirit honestas, semper appareat salubriter ordinatus: occurrente hinc inde gratulandi materia, dum in personis hujusmodi, sic una splendet fides mentium, & pietas actionum, ut hoc de ipsorum Religione famosa possit assumi preconium, quod in se decus habeat perfectæ pulchritudinis, & prorsus ab omni macula decentissime sit immunis. Jocundo siquidem spiritu petitionis vestræ seriem audivimus continentem, quod cum præclarus Ordo vester a mari, usque ad mare, jam per Christi gratiam suos palmites extendisset, propter varias diversarum Provinciarum consuetudines contingebat Divinum Officium in ordine ipso uniformiter non servari. Quapropter vos tamquam Ministri Dei mites, & humiles, ac saluberrimæ unitatis sincerissimi amatores laudabiliter meditando, quod hujus prætextu differentiæ, aliquid affectibus sanctis oppositum, vel forte scandali gravis occasio in ordine ipso poterat evenire, dilecto filio Fratri Umberto quondam Magistro ejusdem Ordinis concorditer commisistis, ut ipse prædictum officium ad illam uniformitatem reduceret, quam Universitas Fratrum ipsius Ordinis per Orbis Terræ latitudinem reverenter, & humiliter observaret. Verum cum tandem prædictus Frater officium ipsum juxta commissionem hujusmodi prudenter ordinaverit, & decenter vos in tribus Capitulis Generalibus prædicti Ordinis ex tunc immediate sequentibus diligenti deliberatione præhabita statuistis, ut ordinatio hujusmodi per universas partes ipsius Ordinis debeat observari. Quare humiliter petebatis a Nobis, ut super hoc Apostolici muniminis firmitatem adjicere dignaremur. Nos itaque vestris supplicationibus inclinati ordinationem eamdem, sicut provide facta est, ratam, & firmam habentes, eam, quam in domibus vestris propriis dumtaxat observari statuimus, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus

Uniformitas officii antea in Ordine non servabatur.

A Fr. Umberto ad eam redactum.

Firmatur a Papa.

nimus districtius inhibentes, ne aliquis sine speciali licentia Sedis Apostolicæ circa prædictum officium contra confirmationis, & Constitutionis nostræ, ac ordinationis prædictæ tenorem aliquid immutare præsumat.

Nulli ergo omnino hominum &c.

Dat. die 7. Julii 1267. Pontific. Anno III. Datum Viterbii nonis Julii Pontificatus nostri anno tertio.

XXIII.

Contra Christianos ad Judæorum ritum transeuntes, ac Judæos Christianos eosdem ad id trahentes.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Fratribus Prædicatorum, & Minorum Ordinum Inquisitoribus hæreticæ pravitatis, auctoritate Sedis Apostolicæ deputatis, aut in posterum deputandis, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Contra Christianos Judaizantes. §.1. Turbato corde audivimus, & narramus, quod quamplurimi reprobi Christiani, veritatem Catholicæ Fidei abnegantes, se ad ritum Judæorum damnabiliter transtulerunt. Quod tanto magis reprobum fore dignoscitur, quanto ex hoc Christi Nomen Sanctissimum, quadam familiari hostilitate, securius blasphematur.

Procedi mandat. §.2. Cum autem huic pesti damnabili, quæ ut accepimus, non sine subversione prædictæ fidei, nimis excrescit, congruis, & festinis deceat remediis obviari, Universitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus terminos vobis ad inquirendum contra hæreticos auctoritate Sedis Apostolicæ designatos, super præmissis, tam per Christianos, quam etiam per Judæos, inquisita diligenter, & fideliter veritate, contra Christianos, quos talia inveneritis commisisse, tamquam contra hæreticos procedatis.

Et contra Judæos, qui illos ad hoc induxerint. §.3. Judæos autem, qui Christianos utriusque sexus ad eorum ritum execrabilem hactenus induxere, aut inveneritis de cetero inducentes, pœna debita puniatis. Contradictores per Censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Invocato ad hoc si opus fuerit auxilio brachii sæcularis.

Dat. die 25. Julii 1267. Pontific. Anno III. Datum Viterbii septimo Kalendas Augusti Pontificatus nostri anno tertio.

XXIV.

Confirmatio Litterarum Innocentii PP. IV. per quas ille revocatis iis, quæ Fridericus Rex in Sicilia egerat, nonnulla statuerat ad libertatem, & disciplinam Ecclesiasticam in idem Regnum reparandam.

Ex Originali edidit Garula Access. ad Histor. Cassinen. Tom. II. pag. 717.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Universis Christi fidelibus præsentes litteras inspecturis, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Tenorem quarumdam litterarum felicis recordationis Innocentii Papæ Quarti prædecessoris nostri in ejus regesto repertum præsentibus de verbo ad verbum fecimus annotari, qui talis est;

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Ad observantiam, & memoriam perpetuam.

A diebus Friderici Alumni nequitiæ &c.

Super. in Innoc. Constit. XVI pag. 315.

Dat. die 15. Octob. 1267. Pontific. Anno III. Datum Viterbii Idibus Octobris Pontificatus nostri Anno Tertio.

G. de Assisio.

Ph. de Sancto Attlāto.

Locus ✠ sigilli plumbei.

XXV.

Mitigatio, & declaratio Regulæ Fratrum Ordinis Sanctissimæ Trinitatis Redemptionis Captivorum.

Vide Innoc. III. Constitut. XVII. pag. 76. Constitut. LXIX. pag. 134. Honorii Constitut. VI. pag. 182. Gregorii IX. Constit. XLII. pag. 284.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Ministro majori, & Fratribus universis Ordinis Sanctæ Trinitatis, & Captivorum, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

In Ordine vestro, ejusque professoribus, quos sincere diligimus, id semper haberi quærimus, ut assiduis spiritualibus potissime, ac temporalibus etiam incrementis proficiant, & honestatis fructus delectabiles proferant, & honoris; unde recte agimus, si iis, quæ ad hæc promovenda, & ex consultæ deliberationis fiunt providenda, ut inconcussa in posterum permaneant, auctoritatis robur Apostolicæ adhibemus. Exordium.

Urbanus Regulæ examen tribus Prælatis commisit. §.1. Dudum sane, ut accepimus, vobis fel. rec. Urbano Papæ prædecessori nostro exponentibus, quod prætextu observantiæ Statutorum: & Regulæ ipsius Ordinis, plerumque dubitationes oriebantur Fratribus, ex quo ipsis habentibus conscientias scrupulosas, circa divinorum executionem, & utilitatum procurationem temporalium, Ordini præfato difficultatem damnosam frequenter ingeri contingebat, ac super hoc vobis per Apostolicam postulantibus providentiam subveniri, dictus prædecessor Venerabili Fratri nostro Episcopo, & dilectis filiis Sancti Victoris, & Sanctæ Genovefæ Abbatibus Parisiensibus, suis dedit litteris in mandatis, ut ipsi facientes sibi prædicta Statuta, & Regulam exhiberi,

beri, ac diligenter examinantes eadem, corrigerent & statuerent circa ipsa, prout secundum Deum ipsorum saluti, & utilitati memorati Ordinis cognoscerent expedire.

Qui eam correxerunt. §.2. Verum Episcopus & Abbates prædicti, facientes sibi Statuta, & Regulam hujusmodi exhiberi, ac ea examinantes, juxta formam sibi traditam diligenter illa correxerunt, & circa ipsa nonnulla etiam statuerunt, prout secundum Deum, prædictorum Ministri, & Fratrum saluti, & utilitati ejusdem Ordinis, ipsis visum extitit expedire, sicut in litteris inde confectis, sigillatis sigillis Episcopi, & Abbatum prædictorum plenius continetur.

Et hoc a Pontifice confirmatur. §.3. Nos itaque vestris supplicationibus inclinati, quod per eosdem Episcopum & Abbates, proinde factum est in hac parte, ratum habentes & firmum, illud auctoritate Apostolica confirmamus; tenores litterarum ipsarum de verbo ad verbum facientes præsentibus annotari, qui talis est.

Cap.1.

Mitigatio Regulæ. De Votis Fratrum, Prælati nomine, In Nomine Sanctæ, & individuæ Trinitatis. Fratres domus Ordinis Sanctæ Trinitatis, & Captivorum, sub obedientia Prælati domus suæ, qui Minister vocabitur, in castitate, & sine proprio vivant. Qui Fratres, extra domos suæ professionis mitti non valeant, nisi pro scandalis manifesta pœnitentia indigentibus, & pro allevatione domorum suarum, & pro nova domo ædificanda, & in hoc solo casu, provideatur eis tamquam illius domus professis. Omnes res

Divisione bonorum, undecumque licite veniant, in tres partes dividantur æquales, & in quantum duæ partes sufficiunt, exequantur ex illis opera misericordiæ, cum sui ipsorum, & eis necessario famulantium moderata sustentatione. Tertia vero pars reservetur ad Redemptionem Captivorum, qui

Et Redemptione Captivorum. sunt incarcerati pro fide Christi, a Paganis, vel dato pretio rationabili pro redemptione ipsorum, & pro redemptione Paganorum captivorum, ut postea rationabili commutatione, & bona fide redimatur Christianus pro Pagano, secundum merita, & statum personarum. Cum vero pecunia data fuerit, vel aliquid aliud (licet specialiter, & proprie ad certum usum) semper de consensu illius, qui dederit, si præsens fuerit, tertia pars separetur, nisi donator per se ipsum, vel procuratorem idoneum, Fratrem, vel alium, id in usus domus expendat. Si vero donator absens fuerit, ita quod commode non possit ejus assensus haberi, vel alias de ejus voluntate constare, ut in hoc casu via melior, & tutior teneatur, rei datæ tertia pars separetur, exceptis terris, pratis, vineis, nemoribus, ædificiis, nutrituris, & hujusmodi. Fructus enim inde exeuntes, deductis expensis, secundum rationabiles extimationes Ministri, & Fratrum, in tres partes dividantur æquales; sed quæ paucas, vel nullas recipiunt expensas, omnes dividantur. Cum vero panni, calceamenta, vel minuta hujusmodi, quibus sit necesse uti, quæ vendi, vel conservari non expedit, data fuerint, vel a se ipsis habuerint, non dividantur, nisi Ministro domus, & Fratribus visum fuerit expedire. De quibus singulis Dominicis diebus, si fieri potest, in Capitulo deliberetur. Si tamen prædicta, ut panni, terræ, nutrituræ, seu minuta, venderentur: pretium inde proveniens, in tres partes, ut supra, dividatur. De nemoribus autem, fœnis pratorum, straminibus agriculturarum, & fructibus arborum, pecorum, & hortorum, ad usus necessarios liceat Fratribus accipere. Si quid vero de prædictis vendi contigerit, vel de fructibus arborum potus fieri; tertia pars reddatur captivis, secundum formam superius annotatam. Si domus, vel quæcumque alia, a quovis licite sub quocumque nomine Fratribus conferantur, donatoribus exponatur, qualiter de bonis suis tres debeant facere portiones: & si donator voluerit in tres dividi, dividantur: & si non, non dividantur. Quæ autem usque modo Fratribus collata sunt, secundum quod de voluntate donatorum ea receperunt, liceat eis de ipsis disponere, & voluntatem donatorum pro posse suo adimplere. Fructus vero collectos de bonis postea acquisitis, deductis expensis, secundum quod de aliis supradictum est, dividere tenebuntur. De illis, quæ in Ecclesia offeruntur, vel alio modo apportantur, ut vestimenta, panni serici, oblationes, & hujusmodi; ipsi Ecclesiæ in suis necessariis, ut libris, cera, oleo, & aliis ejusdem ornamentis, provideatur: quod autem supererit, dividatur. Si domus, terræ, possessiones, vel alia, unde redditus proveniunt, vel conservandis fructibus sunt necessaria, calamitate aliqua, vel casu destruantur, liceat Fratribus de communibus bonis, prædicta in statum debitum reformare; & hoc de consensu majoris Ministri, vel ejus Vicarii, seu Visitatorum illius Provinciæ. Si tamen pro Fratrum congrua sustentatione, necessitas exegerit; hujusmodi divisio ex bonis indifferenter relictis, arbitrio Ministri Provincialis pro tempore existentis, relinquatur; dummodo illa non ad alios usus, quam ad redemptionem, & pauperum subventionem, ac hospitalium reparationem, seu constructionem, ac Fratrum Ordinis sustentationem convertantur, & sic ultra tertiam partem hujusmodi, absque alicujus conscientiæ scrupulo, percipere ipsi Fratres, & levare valeant.

Cap.2.

Omnes Ecclesiæ istius Ordinis (quas Fratres sibi ædificaverint) intitulentur Nomini Sanctæ Trinitatis, & sint plani operis. Tot Fratres possint esse in una cohabitatione, tam Clerici, quam Laici, quot Ministris, & Fratribus uniuscujusque domus visum fuerit expedire; quorum unus Procurator sit, qui non Procurator, sed Minister, ut dictum est nominetur, cui Fratres repromittere, ac impendere obedientiam teneantur. Omnibus Fratribus suis, sicuti sibimet, juxta posse domus, prout unicuique opus fuerit, Minister fideliter administret. Vestimenta sint lanea, & alba, excepta cappa, quæ honestatis causa, bruni coloris erit, quam etiam, dum ad partes infidelium pro redimendis captivis se contulerint, de suorum Superiorum licentia mutare possint. Et liceat eis habere pelliceas, prout uniuscujusque exposcit necessitas, & bracchas, quas jacentes non deponant. Jaceant in laneis, ita quod plumea fulcra, vel culcitras, in domibus propriis, id est, in quibus ad manendum fuerint deputati, nisi in ægritudine laborantes, & de foris venientes, & hoc extra Dormitorium, minime habeant. In aliis vero domibus sui Ordinis, & alibi ubicumque, sive in itinere, sive in peregratione fuerint, poterunt jace-

Titulo Monasteriorum. Fratrum numero, Vestibus, Lectulis,

re Fratres in talibus lectis, quales eis fuerint præparati, ita tamen quod tunicas non deponant. Cervical vero, cum cossino ad sustentationem capitis, permittantur habere. In cappis, & caputiis Fratrum imponantur signa, videlicet crux in pectore, cujus brachium, quod vadit in longum, sit de panno rubeo, illud autem quod vadit in transversum, sit cærulei coloris. Calceamenta habeant clausa, & ordinata, ita tamen quod genua non excedant, nisi sint equitantes. Liceat Fratribus equos ascendere, & equitaturas tales habere, quales poterint, & sibi viderint expedire, dum nimis notabiles non existant.

Cruce in Vestibus.

Equitaturis.

Cap.3.

Abstinentia, Jejuniis.

Vinum sumendum a fratribus taliter temperetur, ut sobrie sumi valeat. Jejunent a propinquiori Dominica Festo Beati Martini hyemalis, usque ad Nativitatem Domini, & a Quinquagesima usque ad Pascha. Insuper, & aliis temporibus anni, omni sexta feria, nisi festivitas novem lectionum intervenerit, vel octavæ, ita tamen, quod a Quinquagesima usque ad Pascha in cibo Quadragesimali jejunent, & alia jejunia, quæ consuevit Ecclesia celebrare. Potest tamen quandoque Minister jejunium cum discretione relaxare, propter ætatem, vel viam, vel aliam justam causam; vel etiam facultate inspecta augmentare. Carnibus datis ab his, qui foris sunt, vel sumptis de propriis nutrituris, vel etiam emptis, vesci liceat tantum Dominicis diebus, a Pascha usque ad Dominicam propropinquiorem Festo B. Martini hyemalis, & a Natali usque ad Septuagesimam: & in Nativitate, & Epiphania Domini, & in Ascensione Domini, & in Assumptione, & Purificatione B. Mariæ, & in Festo Omnium Sanctorum, & in minutionibus, & infirmitatibus. Possunt tamen Ministri, cum Fratribus suis, de carnibus edendis, extra Refectorium, & in via, ex justa, & rationabili causa dispensare; Liceatque Fratribus sagimine vesci. Ac insuper, si qualitas temporis, & Monasteriorum necessitas id exegerint, etiam in ipso Refectorio (Adventus tamen, & aliis a jure prohibitis temporibus exceptis) carnibus hujusmodi vesci possint. Liceat etiam nutrituras emere, & nutrire. Cum vero in itinere, sive peregrinatione fuerint, si quid eis datum fuerit, inde vivant, & residuum in tres partes dividant. Tamen si fuerint in via, profecti ad redimendum captivos, quicquid eis datum fuerit, totum debent ponere in redemptione captivorum, præter expensas. In Civitatibus, in Villis, sive Castellis, in quibus proprias domos habuerint, nihil omnino extra domos illas, nisi forte in domibus Religiosis, etiamsi a quovis rogentur, & cum Archiepiscopis, Episcopis, & Regibus, si invitati fuerint, comedant, vel bibant, nisi forte aquam in domibus honestis, nec pernoctare præsumant extra hujusmodi domos, nisi forte aliquorum fuerint Magnatorum, vel Prælatorum officiis deputati. Numquam in tabernis, vel in hujusmodi inhonestis locis habitent, comedant, vel bibant. Qui autem hoc præsumpserit, juxta arbitrium Ministri, majori, vel minori vindictæ subjaceat.

Itineribus.

Cap.4.

Mutua inter Fratres charitate.

Talis sit charitas inter Fratres, Clericos, & Laicos, ut eodem victu, vestitu, dormitorio, refectorio, & eadem mensa utantur. Infirmi seorsum dormiant, & comedant. Ad quorum curam habendam, conversus aliquis Laicus, sive Clericus deputetur, qui ea, quæ necessaria fuerint, inquirat & ministret, sicut fuerit ministrandum. Moneantur tamen infirmi, ut lauta, sive nimium sumptuosa cibaria non requirant, commoda potius & salubri moderatione contenti. Cura hospitum, & pauperum, & omnium euntium, & redeuntium, uni de discretioribus, & benignoribus Fratribus injungatur, qui audiat eos, & ut expedire viderit, charitatis solatium administret. Requirat tamen ab illis quos crediderit admittendos, si iis, quæ Fratribus apponuntur, velint esse contenti. Ad lauta quidem, sive nimium sumptuosa cibaria non oportet quemquam admitti, quæcumque tamen præstanda sunt cum hilaritate præstentur, & nulli maledictum pro maledicto reddatur. Si quis tamen, & maxime Religiosus, ad hospitandum advenerit: benigne suscipiatur, & charitative juxta posse domus illi subministretur. Avenam tamen, vel aliud loco avenæ hospitibus dare non teneantur, si fuerint in Civitate, vel Oppido, ubi venalis inveniatur, nisi forte Religiosi sint hospites, vel tales, qui ad manus non habeant, & emere non possint. Si autem hospites venalem non invenerint, & in domo, qua susceptі fuerint, inveniatur, congruenter eis præbeatur. Nullus Frater Clericus, aut Laicus sit (si fieri potest) sine proprio officio. Si quis vero laborare noluerit, & potuerit, juxta arbitrium Ministri, canonice puniatur, cum Apostolus dicat: Qui non laborat, non manducet.

Infirmorum cura.

Hospitum, & Pauperum.

Et manuum labore.

Cap.5.

Silentium semper observent in Choro, nisi Frater alicujus Fratris, vel alterius forte confessionem in dicto loco audiat. Pauca etiam verba in Choro sub silentio, & sine strepitu, propter aliquam justam causam, loqui poterunt. In Refectorio, & in Dormitorio silentium observabunt: nisi necessitas aliqua, vel justa causa eos ad loquendum compellat: in quo casu paucis verbis, & submissa voce loquentur. Extra vero prædicta loca liceat eis loqui temporibus aptis submissa voce, humiliter, & honeste. Ubique sermo eorum sit honestus, & sine scandalo. Similiter, & eorum omnis status, gestus, vita, actio, & omnia alia honesta in eis reperiantur.

Silentio in Choro,

Et Refectorio,

Et modestia ubique servandis.

Cap.6.

Capitulum, si fieri potest singulis diebus Dominicis in singulis domibus, Minister cum Fratribus suis teneat, & de negotiis domus, & domui suæ, sive Fratribus datis, & Familiæ, nomine Ordinis, datis, ut ad redemptionem captivorum tertia pars deputetur, Fratres Ministro, & Minister Fratribus rationem fideliter reddant. Similiter singulis Dominicis diebus, si fieri potest, exhortatio fiat, & quid credere, aut agere debeant, simpliciter moneantur. De omnibus rebus, & clamoribus, Fratres in Capitulo judicentur. Nullus Fratrum Fratrem suum in in publico accuset, nisi bene possit probare, qui autem hoc fecerit, pœnam subeat quam reus subiret, si convinci potuisset, nisi Minister ex causa cum eo dispensare voluerit. Si quis scandalum, vel aliquod hujusmodi fecerit, vel (quod absit) se invicem percusserint, juxta arbitrium Ministri, majori vel minori vindictæ subjaceat.

Capitulo cujusque Domus,

Et correctione.

Si

Si quis Frater in Fratrem peccaverit, scilicet contra Fratrem: idem eo solo sciente, qui injuriam passus est, sustineat patienter, licet sit innocens: & cum quieverit commotio animorum, benigne & fraterne commoneat, & corripiat eum usque ter inter se, & ipsum solum, & pœnitentiam agere de commisso, & a similibus in posterum abstinere. Qui si non audierit, dicat Ministro, & ille corripiat eum secrete, secundum quod viderit saluti eius expedire. Qui vero scandalum movit, si per se emendare voluerit, totum ante pedes scandalizati, petens veniam, se extendat: & si semel nec sufficit, usque ter illud idem faciat. Si vero hoc in publicum venerit: quæcumque secuta fuerit pœnitentia, hæc sit prior, scilicet, ante pedes Ministri, petendo veniam, totius corporis extensione, & postea secundum arbitrium Ministri emendetur. Generale Capitulum semel in anno celebretur, quod fieri debet Dominica quinta post Pascha. In quo Capitulo quolibet anno Correctores majoris Ministri eligantur, qui una cum majori Ministro, vel ejus Vicario, corrigendi, & definiendi omnia, quæ corrigenda, & definienda sunt in generali Capitulo, tempore ipsius Capituli, & etiam Visitatores constituendi in diversis Provinciis, & locum futuri generalis Capituli assignandi, habeant potestatem. Nullus vero simplex Frater ad generale Capitulum accedat, nisi vocatus a majore Ministro, vel missus a suo proprio Ministro, vel aliquam iustam causam in Ministrum suum prætenderit, quam si in Capitulo generali non fuerit prosecutus, ad arbitrium majoris Ministri, & Correctorum, canonice puniatur. Si pro necessitate domus debitum aliquod fuerit contrahendum, prius in Capitulo Fratribus proponatur, & cum eorum consilio fiat, & assensu, ut sic suspiciones, & murmura evitentur. Si quis de substantia domus violentiam fecerit, & ad Judicem oportuerit referri: non ante hoc fiat, quam charitative ille a Fratribus moneatur.

Cap.7.

De electione Ministri, ejusque munere, qualitatibus, & depositione.

Electio Ministri per commune consilium Fratrum Clericorum fiat. Nec eligatur secundum dignitatem generis, sed secundum vitæ meritum, & sapientiæ doctrinam. Ipse vero, qui eligitur, sive major, sive minor Minister, Sacerdos sit, & professus; Major vero Minister postquam electus fuerit, secundum formam in Regula hac annotatam, ipsius Ordinis curam plene habeat, & libere gerat: prout hactenus extitit observatum, & consuetum, Fratrumque omnium Congregationum confessiones audire, & absolvere ab omni transgressione Regulæ sua possit auctoritate. Minor vero Minister omnium Fratrum domus suæ audiat confessiones, dummodo verecundia repetiti excessus occasionem minime præbeat tardius Prælatis suis, vel minus pure quam deceat, confitendi. Sollicite vero Minister provideat, ut præcepta Regulæ, sicut cæteri Fratres, per omnia teneat. Postquam vero electus fuerit, si ex culpa deponi meruerit; per majorem Ministrum, convocatis tribus, vel quatuor Ministris minoribus, si commode infra tres dietas a loco valeant inveniri, & si commode habere non possint, assumptis secum tribus, vel quatuor Fratribus ejusdem Ordinis, Viris Religiosis, & honestis, de eorum consilio, & assensu deponatur: & alius, qui dignus sit, loco ejus subrogetur. Si vero pro remotione terrarum, vel alia causa rationabili, maior Minister hoc facere non potuerit, vices suas Ministris minoribus magis Religiosis committat. Si vero duo, vel tres, pro locorum distantia, haberi commode non possint; per aliquem Ministrum Virum religiosum, & honestum, cum tribus, vel quatuor Fratribus religiosis hoc fiat, & quod illi fecerint, auctoritate maioris ratum habeatur. Major vero Minister, si pro excessibus suis corrigendus, vel deponendus fuerit: per quatuor, vel quinque Ministros ejusdem Ordinis magis religiosos hoc fiat, qui tamen auctoritate generalis Capituli ad hoc eligi debent.

Cap.8.

Novitiis, eorumque receptione.

Si quis hujus Ordinis Frater esse voluerit: primo per annum in habitu Fratrum cum expensis suis, præter victum, omnibus suis retentis, in Ordine pro Deo deserviat. Et post annum, si bonum, & conveniens Ministro domus, & Fratribus videatur, & illi, recipiatur; nil tamen pro receptione sua exigatur. Si quid tamen gratis dederit, recipiatur, dum tamen tale sit, de quo non videatur Ecclesiæ periculum imminere. Si vero de cujusquam moribus visum fuerit dubitandum, prolixior de eo habeatur probatio. Si ante professionem aliquis se intemperanter habuerit, & impatiens disciplinæ, ad arbitrium Ministri non emendaverit mores suos; tribuatur ei modeste licentia, cum omnibus quæ attulit, recedendi. In Ordine vero aliquis non recipiatur, antequam annum vigesimum videatur complevisse. Professio vero post annum in arbitrio Ministri relinquatur.

Cap.9.

Oratione communi Infirmis &c.

Pignora non accipiant, nisi decimas, cum licentia sui Episcopi, de manu laici. Juramenta non faciant, nisi magna necessitate, cum licentia sui Ministri, vel jussi ab Episcopo suo, vel ab aliquo vices Apostolicas gerente, & hoc pro honesta, & justa causa. Si quod vitium in re, quæ venditur, notum fuerit, indicetur emptori. Ipsa die, qua infirmus apportatus fuerit, de peccatis suis confiteatur Ministro, vel ei cum Minister injunxerit, & communicet, & omnia alia Sacramenta Ecclesiastica percipere valeat ab eodem. Omni secunda feria, præterquam in Octava Paschæ, & Pentecostes, & Natalis Domini, & Circumcisionis Domini, & Epiphaniæ, & præterquam in Festivitatibus novem lectionum, & in octava Sanctorum, & aliarum Festivitatum, finita Missa pro fidelibus, fiat absolutio fidelium defunctorum in Cœmeterio. Singulis quoque noctibus ad minus in hospitali coram pauperibus pro statu, & pace Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & totius Christianitatis, & pro benefactoribus, & pro his pro quibus generalis Ecclesia consuevit orare, communis fiat oratio.

Cap.10.

Horis canonicis, & rasura.

In regularibus horis morem B. Victoris observent, exceptis Fratribus servitiis Principum, & Prælatorum deputatis, & Fratribus itinerantibus; exceptis etiam pausationibus, & prolixitatibus, & vigiliis, quæ occasione laboris, vel paucitatis servientium, poterunt eis remitti de consilio piorum, & religiosorum Virorum, ad hoc in suo generali Capitulo a suis Ministris, vel

vel Fratribus specialiter electorum. Propter paucitatem etenim suam tantas pausationes psallendo facere non tenebuntur, nec ita tempestive surgere. In rasura similiter Ordinem S. Victoris sequantur Clerici: Laici vero barbas non radant, sed eas ad modum Templariorum, vel Conversorum Cisterciensium crescere permittant.

Clausulæ. §.4. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis, constitutionis, & confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem &c.

Dat. die 7. Dec. 1267. Pont. An. III. Datum Viterbii septimo idus Decembris Pontificatus Nostri Anno Tertio.

XXVI.

Ex Regest. Vatic.

Translatio festi Sancti Januarii, quæ Neapolis celebrari consueverat decimotertio Kalendas Octobris ad septimum Idus Maji.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Archiepiscopo, & dilectis filiis Capitulo Neapolitan. salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Procemium. Ante thronum divinæ Clementiæ Fideles Christi Sanctorum piis adjuti suffragiis ad eorum colenda festiva solemnia eo debent ferventius excitari, quo talium Patronorum fulti præsidiis potiora gloriosæ retributionis præmia promerentur. Nos quoque vigilis more Pastoris oves Gregis Dominici curę nostrę commissas, quas cupimus in loco Pascuæ collocari ad eorumdem Sanctorum trahimus libenter obsequia, ut nullis familiaribus curis impliciti illos in conspectu Domini devota veneratione collaudent.

Festi translatio. Volentes igitur, ut Beatus Januarius apud Ecclesiam Neapolitanam, quæ in ipsius honore dicitur dedicata, in ejus maxime festivitate fidelium laudibus solemniter extollatur; Attendentesque, quod decimotertio Kalendas Octobris, quo solet hujus festi solemnitas celebrari, singuli vindemiarum occupati laboribus ab Ecclesiarum visitationibus necessario retrahuntur, festivitatem eamdem, ut omnes liberius in ejusdem Sancti gloria, jubilo devotæ jucunditatis exultent, Octavo Idus Maii, statuimus de Apostolicæ plenitudine potestatis in Ecclesia prædicta deinceps annis singulis celebrandam.

Clausulæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ Constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se noverit incursurum.

Dat. die 5. Januar. 1268. Pont. An. III. Datum Viterbii Nonis Januarii Pontificatus nostri anno tertio.

XXVII.

Ex Raynald. ann. 1268. §.4.

Sententia in Conradinum, qui ob spreta Apostolica monita Regni Hierosolymitani juribus privatur.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Ad certitudinem præsentium, & memoriam futurorum.

Ut Romanum affectarit imperium. §.1. Dudum ad Apostolicæ Sedis perlato notitiam, quod Conradinus, nepos quondam Friderici olim Romanorum Imperatoris inconsultæ nimis, & temerariæ ambitionis spiritu concitatus, non solum ad obtinendum Romanum conabatur Imperium; Sed sibi Regnum Siciliæ intitulare non veritus, sub ejusdem Regni titulo sibi nomen Regium adscribebat: quodque cum aliquibus inimicis Ecclesię diversarum Italię partium scelestas iniens factiones suas, per Civitates, & loca varia sub præmissa intitulatione typario Regiæ Majestatis impressas litteras destinando turbare pacem Ecclesiasticam, ac populum commovere in nostrum, & ipsius Ecclesiæ, ac charissimi in Christo filii nostri Caroli Regis Siciliæ illustris discrimen, & præjudicium nitebatur; Nos in festo dedicationis Basilicæ Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli Pontificatus nostri anno secundo in hac majori Ecclesia Viterbiensi, pręsente tunc multitudine copiosa fidelium de Fratrum nostrorum consilio eidem Conradino districte præcepimus, ut a præmissis penitus abstineret, districtius inhibentes, ne similia ulterius præsumeret, aut quomodolibet usurparet. Prohibuimus etiam universis, & singulis, ne prędicto Conradino sicut Regi Siciliæ scriberent, nec ab ipso litteras velut a Rege, aut sub præmissis intitulatione, denominatione, seu impressione reciperent, neve in eum, ut in Siciliæ Regem intenderent, nec eum armis, vel sine armis, facto, vel verbo, aut quomodolibet ad turbandum Ecclesiæ Romanæ pacem, vel contra prędictum Regem Sicilię pręstarent ei auxilium, consilium, vel favorem.

Regium nomen Siculum occuparit: Turbarit Ecclesiæ pacem &c. Imperia Apostolica solemni ritu ipsi data.

Vetitum Italiæ Proceribus, ne ullum cum eo fędus inirent, sub certis pęnis. §.2. Specialiter Marchionibus, Comitibus, Baronibus, Comitatibus, & Universitatibus Castrorum, Villarum, & quorumcumque locorum Italiæ prohibuimus expresse, ne ipsius Conradini dominio, vel regimini sese supponerent, aut eum, vel pro ipso, sive in favorem ipsius alium in potestatem admitterent, vel Rectorem quocumque nomine censeretur, vel ei, sive alii pro ipso, aut in favorem ipsius in se, terras, seu districtus suos dominium, vel aliquod posse concederent, nec societatem, conjurationem, aut fædus inirent cum illo, seu alio in suum auxilium, vel favorem; illos vero, qui secus quacumque machinatione facerent cujuscumque forent præeminentiæ, dignitatis, aut status, excommunicationis sententiam, quam ex tunc in eos tulimus, incurrere voluimus ipso facto.

Aliæ indictæ singulis Ordinibus pœnæ. §.3. Prælatis quoque omnibus prædiximus, quod si contra præmissa venirent, Ecclesiasticis eos dignitatibus, prout suaderet justitia, & reliquos Clericos non Prælatos beneficiis, si qua forsan haberent, privaremus, & redderemus inhabiles ad habenda. Laicis etiam omnibus, ac præ-

ac præcipue temporali Jurisdictioni Ecclesiæ præfatæ subjectis aperte denunciavimus, quod si hujusmodi nostram inhibitionem negligerent observare, privaremus eos feudis quibuslibet, quæ ab Ecclesiis, aut Personis Ecclesiasticis obtinerent: ac Vassallos si quos haberent, a fidelitatis absolveremus juramento, si quo tenerentur eisdem, & personas eorum citra mortis, & mutilationis periculum, ac bona ipsorum, itaut ea posset quilibet occupare, licenter exponere curaremus. Civitates vero, Communitates, & Universitates quaslibet, quæ præfatam prohibitionem nostram violare quocumque dolo, ingenio, arte, vel machinatione tentarent, voluimus interdicti sententiæ subjacere.

Ac sententia denunciata postmodum contra inobedientes.

§.4. Cumque præfatus Conradinus, præcepta, inhibitiones, & comminationes hujusmodi præsumptuose contemnens, nequaquam abstinens a præmissis, suos in Tuscia diceretur Vicarios ordinasse, ac Siciliæ se Regem intitulans litteris uteretur sub intitulatione, ac impressione prædictis, ut terram in dicti Regis præjudicium commoveret, scandala suscitaret, Ecclesiæ turbaret pacem; pro Siciliæ Rege se gerens, velut Rex Siciliæ dicti Regni partiretur officia, Officiales instituere[t], Milites sollicitaret, aliquos promissionibus alliceret, nonnullis privilegia indulgeret, quampluribus etiam dona in eodem Regno concederet, sicut litterarum, & privilegiorum hujusmodi, quæ ad manus nostras devenerant, nos certos reddidit de prædictis inspectio, nos universas, & singulas inhibitiones, denunciationes, comminationes, & sententias memoratas, de prædictorum Fratrum consilio in die Cœnæ Domini, Pontificatus nostri anno tertio, in hac eadem Viterbiensi Ecclesia, præsente tunc multitudine copiosa fidelium, innovationes omnes, & illos, qui contra easdem inhibitiones, denunciationes, & comminationes temere veniendo, in præfatam sententiam inciderunt, ac specialiter Incolas Castri Sancti Miniati Lucanæ Diœcesis, qui spretis prædictis nostris inhibitionibus, & denunciationibus ejusdem Conradini fautores, & Nuncios receperunt; denunciavimus prælibatas sententias incurrisse: ipsos nihilominus, tunc de novo excommunicationis, & Castrum prædictum interdicti sententiis supponentes, & prædicentes aperte nos adversus eos (nisi memoratos fautores, & Nuncios infra quindecim dies post instans tunc festum Resurrectionis Dominicæ de prædicto Castro ejicerent, ipsos nunquam receptaturi, sive recepturi postmodum, & a nominati Conradini favore omnino desisterent) gravius, spiritualiter, & temporaliter, prout fore putaremus expediens, processuros.

Dies Conradino a Pontifice indicta, ut se Sedi Ap. præsentaret.

§.5. Memorato quoque Conradino iterato de ipsorum Fratrum consilio districte præcepimus, ut a præmissis omnino abstinens similia nullo modo unquam tempore attentaret: alioquin ipsum ex tunc excommunicationis sententia innodantes citavimus eum peremptorie, quod infra festum Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli tunc primo venturum, quod pro peremptorio sibi termino assignavimus, per se, vel per Procuratorem idoneum cum pleno, & sufficienti mandato, Apostolico se conspectui præsentaret, responsurus super prædictis excessibus, & nostris, ac ejusdem Ecclesiæ beneplacitis pariturus, alioquin ex tunc, ipsius non obstante absentia procederemus gravius contra eum, prout videremus expediens, ac justitia postularet.

Vetitus in Italiam ingressus, nisi forte vellet se eidem Sedi præsentare.

§.6. Et quia ejusdem Conradini præsumptuosa temeritas, fautorumque suorum manifestis indiciis revelata malitia ipsos nobis, tam ex causis præmissis, quam ex aliis de turbatione status Italiæ reddebant manifesta, ratione suspectos; nos de ipsorum Fratrum consilio in festo Ascensionis Dominicæ transacto novissime, in hac eadem Viterbiensi Ecclesia, multitudine præsente fidelium, eidem Conradino ingressum Italiæ curavimus inhibere districtius, eo tamen salvo, quod si ad nostram præsentiam infra terminum, quem ad hoc sibi duxeramus, ut præmittitur, præfigendum, personaliter, & pacifice venire vellet, mandatis Apostolicis pariturus, & super hoc nos præcertificare curaret tempore opportuno, ita studeremus providere negotio, quod sibi securus, ac nostris, & Ecclesiæ fidelibus non suspectus ad Sedem eamdem pateret accessus. Quod si aliter contra mandatum nostrum, & Sedis ipsius Lombardiam, vel alias partes Italiæ intrare, aut Capitaneum, aut militiam, seu aliam quamcumque gentem illuc destinare præsumeret; Nos tam ipsum Conradinum, quam omnes illos, qui cum eo venerint taliter, vel pro ipso, necnon & omnes illos, qui eum, vel venientes pro eo reciperent, seu ad ipsorum adventum, vel transitum eis per se, vel per alium darent auxilium, consilium, vel favorem publicum, vel occultum, ex tunc excommunicationis sententia duximus innodandos.

Sed cum Pontificis imperia violarit, præsertim armatus Veronam ingrediens,

§.7. Demum vero in festo Dedicationis Basilicæ Principis Apostolorum, pro eo quod idem Conradinus præfatas nostras inhibitiones, comminationes, sententias, contemnendo non solum a prædictis sibi tam solemniter, tam manifeste, ac seriose prohibitis abstinere contempsit, se falso, ac temere gerendo pro Rege Siciliæ, utendo sigillo, intitulatione, ac denominatione præmissis, & cum persecutoribus Ecclesiæ, ac Regis Siciliæ prædictorum se in diversis mundi partibus in eorumdem Ecclesiæ, ac Regis præjudicium, & pacifici status Italiæ turbationem, variis factionibus implicando; verum etiam Veronensem Civitatem cum militia elapso dudum dictæ citationis termino intrare præsumpsit, se ultra velle progredi comminans, & ad Regni ejusdem invasionem intendere nimis præsumptuose proclamans, alias contra inhibitiones, comminationes, & sententias prædictas temere veniendo, nos de Fratrum eorumdem consilio Conradinum eumdem in hac eadem Ecclesia denunciavimus latam in eum per nos, ut præmittitur excommunicationis sententiam incurrisse, de novo nihilominus ex eisdem causis excommunicantes eumdem, ac omnes, & singulos, si qui ad præstandum ei super præmissis Imperio, sive Regno auxilium, consilium, vel favorem vinculo juramenti adstrinxerunt, denuntiantes juramento hujusmodi non teneri, & ab observatione ipsius eos nihilominus absolventes. Et si forsan in hujusmodi propositi, seu obligationis prosecutione persisterent, eos ex tunc excommunicationis sententia duximus innodandos.

Excommunicatus denunciatus cum suis a Clemente.

§.8. Me-

§.8. Memorato insuper Conradino expresse, ac districte mandavimus, ut infra mensem, ex tunc computandum, de Verona, & tota Italia cum omni sua gente omnino discederet, nec de Imperio, vel Italia, & specialiter de Regno Siciliæ, aut aliqua parte ipsius (in quo eum, sicut per sententiam felicis recordationis Innocentii Prædecessoris nostri eumdem Avum ipsius latam in Concilio Lugdunensi evidenter constat; & nos etiam tunc declaravimus aperte, jus aliquod non habere) se de cætero per se, vel per alium intromitteret aliquatenus, aut aliquid in his, quæ ad prædicta Imperium, sive Regnum pertinent, contra easdem inhibitiones nostras præsumeret quomodolibet attentare. Alioquin ipsum Regno Hierosolymitano, & omni jure, si quod habebat in eo, Apostolica ex tunc auctoritate privavimus, & Vassallos ejus ubilibet constitutos, ab omni juramento fidelitatis absolvimus, si quo tenebantur eidem.

Jussus Verona, atque Italia discedere, Regnumque Siciliæ non affectare sub pœna amittendi Regni Hierosolymitani.

§.9. Omnes vero, & singulos, qui eidem Conradino in prædictis præstarent auxilium, consilium, vel favorem, & specialiter Ludovicum Ducem Bavariæ, Comitem Tiroli, Bosum, & Dovaria, Manfredum Malet, qui se Comitem Camerarium nominabat, & Conradum Frinza, quos notorium erat ipsi Conradino in prædictis assistere, ipsumque fovere; cæterosque Marchiones, Comites, Barones, & alios cujuscumque forent dignitatis, aut status, qui ejus Nuncios, seu litteras contra prædictas inhibitiones nostras veniendo contempserant, interdicti declaravimus sententiis subjacere: ac nihilominus de novo ex eisdem causis exigente proculdubio aucta eorum ex tanti temporis continuatione perfidia, similibus sententiis duximus innodandos. Specialiter autem terram memorati Ludovici Ducis Bavariæ, nisi Dux ipse infra duos menses, exinde computandos, prorsus a Conradini ejusdem, in præmissis favore desisteret, Ecclesiastico ex tunc supposuimus interdicto; Omnes vero Marchiones, Comites, Barones, & alios quoslibet, cujuscumque forent dignitatis, aut status, qui eumdem Conradinum, aut ejus Capitaneum, vel militiam, seu quamcumque aliam gentem pro ipso de cætero in aliqua parte Italiæ contra easdem nostras sententias, inhibitiones, seu comminationes reciperent, omnibus privilegiis, indulgentiis, & gratiis quibuscumque ab Apostolica Sede obtentis ex tunc Apostolica auctoritate privantes, ipsos manere decrevimus omni officio, & honore privatos: ita quod nullus eorum in Potestatem, Capitaneum, seu Rectorem, aut ad alia quæcumque officia, vel honores posset assumi: Et si aliqui eorum forent assumpti, sententiæ latæ per ipsos, si Judices, instrumenta confecta, si Tabelliones essent, vel si alia quæcumque officia gererent, & omnia, quæ per ipsos Judices, vel eorum auctoritate, seu ministerio in judicio, vel extra judicium fieri, seu geri contingeret, carere omnino robore firmitatis, ac nullius penitus decrevimus esse momenti, & nihilominus personas eorum, citra mortis, & mutilationis periculum, necnon bona mobilia exposuimus impune ab omnibus, ac libere capienda: aliis etiam Civitatibus, & Locis Italiæ, quæ dictos Conradinum, vel Capitaneum, seu gentem suam contra præfatas nostras inhibitiones, comminationes, & sententias deinceps reciperent, comminantes aperte, nos ad similes privationum pænas, prout foret expediens, processuros.

Pœnæ ejus fautoribus intentatæ.

§.10. Verum præfatus Conradinus, ut ad nihilum deveniat, velut aqua decurrens, ad sententias, monitiones, comminationes nostras, sicut aspis surda suas prorsus aures obturans, nec præmissis inhibitionibus acquievit, nec expavit sententias, nec monitionibus paruit, nec perversitatis suæ propositum comminationibus immutavit, sed in præcipitium præceps ruens, & præmissis excessibus illos pro viribus continuando institit, & quos potuit nihilominus adjecit. Siquidem contra prædictas inhibitiones, monitiones, comminationes, & sententias ingressus Italiam cum armatis Papiam venire præsumpsit, & in tantam furoris prorupit audaciam, quod aliquas partes Imperii, nec non & devotorum Ecclesiæ in Lombardia terras aggredi temerariæ præsumptionis conamine attentavit: licet in ipsis sui conatus initiis, & temeritatis suæ jam pro parte stipendia, & arrhas confusionis extremæ, quam proculdubio furibundus insequitur, exinde reportarit.

Conradinus jussa omnia Apost. transgreditur.

Papiam cum armatis accedit.

§.11. Nos itaque memoratum Conradinum denunciantes ex causis præmissis in excommunicationis, & alias latas in eum sententias incidisse; de novo nihilominus ex eisdem causis de Fratrum ipsorum consilio excommunicamus eumdem. Denunciamus insuper eum Regno Hierosolymitano, & omni jure, si quod habebat in illo Apostolica auctoritate privatum; & Vassallos ejus constitutos ubilibet ab omni juramento fidelitatis, si quo tenebantur ei, penitus absolutos, & terram ejus Ecclesiastico supponimus interdicto.

Desigitur anathemate.

Regni Hierosolymitani juribus exuitur.

§.12. Insuper præsente hac fidelium multitudine, dictum Conradinum aperte monemus, sibique districte præcipimus, ut infra mensem ex nunc computandum, quem pro peremptorio sibi termino assignamus, humiliter ad nostra, & Ecclesiæ mandata redire procuret, alioquin ex tunc ipsum de prædictorum Fratrum consilio reddimus omni tempore ineligibilem, & prorsus inhabilem ad Regnum quodlibet, vel Imperium obtinendum: & nihilominus omnibus feudis, & juribus quibuscumque, si qua forsan a quibuslibet tenet Ecclesiis, privamus eumdem. Porro supradictas inhibitiones, comminationes, & sententias innovantes, omnes, & singulos, qui contra eas quocumque modo venerint; & specialiter prædictos Ludovicum Ducem Bavariæ, Comitem Tiroli, Bosum de Dovana, Manfredum Malet, Conradum Trinza, qui ab ipsius non desistere favore; Fridericum præterea charissimi in Christo filii nostri Regis Castellæ germanum, qui præfato Conradino favendo, insulam Siciliæ, & Terram memorati Caroli Siciliæ Regis invasit, cum omnibus complicibus suis, necnon Willelmum de Parisiis, cæterosque, qui se contra eumdem Siciliæ Regem, cum Saracenis Luceriæ erexerunt, ac omnes alios, qui citra Pharum quamcumque Terram ejusdem Regis Siciliæ invaserunt, omnesque complices, & in hoc fautores eorum, item Guidonem Novelli, Galvannum, & Fridericum Lanceam, Conradum de Antiochia, & Joannem de Marrio, pro eo quod eidem Conradino

Postulatur judicio.

Ni pareat, declaratur ad omne Regnū inabilis.

Eisdem pœnis subjiciuntur ejus fautores.

radino

radino favent aperte, & dictum Regem pro viribus impugnare conantur, cæterosque cujuscumque sint præeminentiæ, dignitatis, aut status, qui contra præmissas inhibitiones, monitiones, comminationes, vel sententias venire temere præsumpserunt, denunciamus in præmissas excommunicationis, & alias contra fautores ejusdem Conradini latas sententias incidisse, ac de novo ex eisdem causis excommunicamus eosdem.

Loca, quæ favent Conradino, censuris percussa.

§.13. Civitates insuper, Castra, & loca omnia, quæ Conradinum, aut ejus Capitaneum, vel militiam, seu quamcumque aliam gentem pro ipso receperunt hactenus, vel alias prædictas nostras inhibitiones, monitiones, comminationes, & sententias contempserunt, veniendo temere contra eas, & specialiter prædictum Sancti Miniati Castrum, aut Civitatem Grosseti, quæ non est dubium dicto Conradino favere; declaramus interdicti sententiæ subjacere, ipsorumque Castri, & Civitatis Incolas ejusdem Conradini fautores excommunicationis vinculo innodamus, Civitates etiam, Castra, & Loca, quæ de cætero ipsum Conradinum, Capitaneum, militiam, & quamlibet gentem suam recipere præsumpserint, ex nunc simili supponimus interdicto, contra ea spiritualiter, & temporaliter gravius processuri, prout facti suadebit qualitas, & viderimus expedire. Prædictas vero excommunicationis sententias prohibemus absque speciali mandato nostro, nisi forsan in mortis articulo relaxari, quo casu nisi absolutionis beneficium obtinentes infra duos menses, postquam restituti fuerint sanitati, de loco interdicto si forsan inibi fuerint recedentes, nostro se conspectui curaverint præsentare satisfacturi de suis excessibus, pro quibus hujusmodi sententias incurrerunt, & nostris beneplacitis parituri, eo ipso in easdem sententias relabantur &c.

Hæ vero sententiæ a solo Pontifice dissolvendæ.

Dat. mense Martio 1268. Pon. An. IV.

Actum in Palatio nostro Viterbiensi in die Cœnæ Domini, Pontificatus nostri anno quarto.

XXVIII.

Ex Regestro Vatic.

Reductio Privilegii Sancti Dominici, & Sancti Francisci Fratribus olim per Sedem Apostolicam concessi, ne alii Religiosi prope eorum domum infra spatium trecentarum cannarum Monasteria ædificare possint, ad centum quadraginta cannas.

Privilegium hic adnotatum legere est superius Constit. XII. pag. 446.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Generali, & aliis Ministris, ac Fratribus Ordinis Minorum, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium.

§.1. Quia plerumque in futurorum eventibus, sic humani fallitur incertitudo judicii, ut quod utile conjectura verisimilis, imo etiam attenta interdum consideratio pollicetur, non solum inutile, sed damnosum reperiri contingat nonnunquam, quod consulte statuitur, postmodum consultius immutatur. Hoc quippe necessitas præsentis provisionis evidenter ostendit.

§.2. Dudum siquidem, ut inter Religiosos potissime per nostræ diligentiæ studium emulationis, & dissensionis tolleretur occasio, & charitatis integritas servaretur per nostras sub certa forma litteras ordinandum duximus, & districtius inhibendum, quod nulli liceret ex tunc de Fratrum Prædicatorum, Pœnitentiæ Jesu Christi, Beatæ Mariæ de Monte Carmelo, Heremitarum Sancti Augustini, Sanctæ Claræ aliisque Ordinibus in paupertate fundatis, nullique Mulierum de prædictis, seu quibuslibet aliis Ordinibus, aliquod Monasterium, Ecclesiam, vel Oratorium ędificare, seu construere, nullique Sęculari, seu Religioso cujuscumque professionis Ecclesiam, vel Monasterium, seu Oratorium, jam ędificatum in locum aliquem transferre de Ordinibus memoratis infra spatium trecentarum cannarum a vestris Ecclesiis mensurandarum per aera, etiam ubi alias recte non permitteret loci dispositio mensurari, statuentes, ut quidquid contra hujusmodi ordinationis, & inhibitionis nostræ tenorem ex tunc ædificatum existeret, dirueretur omnino.

Statutum antea ut non ædificarentur Conventus infra cann. 300.

§.3. Verum quia, quod ad pacem vestram, & prædictorum Fratrum, & Ordinum provisum fuerat, non solum vobis, sed etiam multis aliis, qui propter prædictum diffusum cannarum spatium in hujusmodi ordinatione, ac inhibitione contentum, quasi ab omnibus etiam solemnibus Civitatibus inveniebantur excludi, ad scandalum cessisse comperimus, diversis propterea litigiorum materiis suscitatis; Nos super iis cum Fratribus nostris deliberatione præhabita hujusmodi spatium de ipsorum Fratrum consilio restringentes ipsum ad centum, & quadraginta cannas duximus reducendum omnibus aliisque, in præmissis nostris litteris continentur, in suo nihilominus robore duraturis.

Ad 140. cannas reducitur

Nulli ergo omnino hominum &c.

Datum Viterbii nonis Junii Pontificatus nostri anno quarto.

Datum die 5. Junii 1268.

XXIX.

Quod Fratres Ordinis Prædicatorum Sancti Dominici, ad Prælaturas extra Ordinem assumpti, antequam consecrationis munus recipiant, omnia quæ ab Ordine habent, Conventui resignent.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Magistro, & universis Prioribus, & Fratribus Ordinis Prædicatorum, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium.

Providentia laudabilis, & salubris in cunctis vestris haberi debet operibus, ut exinde claritatem nominis in conspectu Dei, & hominum habeatis.

§.1. Cum itaque (sicut asseritis) contingat interdum, quod illi ex vobis, qui de Ordine vestro ad Archiepiscopatus, & Episcopatus, & alias Prælaturas Ecclesiasticas assumuntur, non considerantes, quod ex professione in ipso emissa Ordine, nihil habent proprium, quod sibi spe-

Causæ Constitutionis.

cialiter valeant retinere, libros, & alia quæ apud eos hujusmodi tempore promotionis habent, usibus propriis applicare, secumque portare præsumant, in propriæ salutis dispendium, & dicti Ordinis non modicum detrimentum.

Constitutio. §.2. Nos præsumptioni hujusmodi volentes salubriter refragari, universis Fratribus dicti Ordinis, ad hujusmodi Archiepiscopatus, Episcopatus, & Prælaturas de cetero assumendis, auctoritate præsentium districtius inhibemus, ne consecrationis munus quoquomodo recipiant, antequam libros, & bona contingentia Ordinem memoratum, quæ apud eos tempore suæ promotionis habere contigerit, Prioribus, & Conventibus, de quibus assumpti fuerunt, cum integritate resignent, nisi forsan iidem Priores de consensu ipsorum Conventuum, usum illorum ad certum tempus eis duxerint concedendum. Alioquin eo ipso ab executione Pontificalis ministerii noverint se suspensos. Inter hujusmodi autem libros non intelligimus comprehendi quaternulos, & illas chartulas, vel membranas, in quibus dicti Fratres sibi certa notabilia cum aliquibus privatis sermonibus collegerunt.

Nulli ergo omnino hominum &c.

Datum die 9. Junii 1268. Pon. An. IV. Datum Viterbii quinto idus Junii Pontificatus nostri anno quarto.

XXX.

Archiepiscopi, & alii Prælati, gratias, & privilegia Ordini Fratrum Prædicatorum Sancti Dominici, vel Fratribus Minoribus Sancti Francisci interpretari prohibentur.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Magistro, & Fratribus Ordinis Prædicatorum, & Generali Ministro, & Fratribus Ordinis Minorum, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Proemium. ORdinis vestri Sacra Religio, sub qua virtutum Domino in humilitate spiritus laudabiliter deservitis, promeretur, ut nos ipsum Ordinem sincera diligentes in Domino charitate, illa vobis libenti animo concedamus, per quæ materia submota gravaminis, status vestri tranquillitas procuretur.

Causæ faciendæ prohibitionis. §.1. Sane transmissa nobis conquestione monstrastis, quod nonnulli Archiepiscopi, & Episcopi, & alii Ecclesiarum Prælati, vestris libertatibus derogantes, Indulgentias, seu Privilegia vobis ab Apostolica Sede concessa interpretari, & ad suum intellectum trahere moliuntur (quamquam intellectum ipsum verba Indulgentiarum, & Privilegiorum hujusmodi exprimere videantur) ac vos juxta ipsorum interpretationem Privilegia ipsa servare compellunt, in vestrum non modicum præjudicium, & gravamen.

Prohibitio de qua in Rubrica. §.2. Quia vero super hoc Apostolicæ provisionis remedium imploratis: nos vestris supplicationibus annuentes, ne præfati Archiepiscopi, Episcopi, & Prælati alii prædicta Privilegia, & Indulgentias, sive clara, quæ interpretatione non indigent, sive dubia contineant, de cetero interpretari præsumant auctoritate præsentium districtius inhibemus, volentes, ut cum ejus sit interpretari, cujus est condere, interpretatio super hujusmodi dubiis, & obscuris, dictæ Sedis judicio requiratur.

Nulli ergo hominum liceat &c.

Datum Viterbii nonis Julii Pontificatus nostri anno quarto. Datum die 5. Julii 1268. Pon. An. IV.

XXXI.

Abrogatio Statutorum quorumdam in Capitulo Generali Cartusien. Ordinis editorum, quodque de cetero in dicto Capitulo contra Constitutiones Ordinis edi nequeant. *Ex Regestr. Vatic.*

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Priori, & Conventui Domus Majoris, & universis Prioribus, Fratribus, & Conversis Carthusien. Ordinis, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

CHristi Sponsam Sanctam Ecclesiam nullam rugam habentem, aut maculam sub unitate fidei Religionum diversitas non mediocriter venustate decorat, quæ licet una dici possit, & debeat propter suorum Civium unitatem; suis tamen per Orbem domibus distributa supernæ retinet Civitatis exemplar, quæ cum sit unica multas habet testante Domimino mansiones. Hæc est veteris quidem Archa Noe miro studio fabricata mansiunculas habens, & Cameras, ac tristega, hæc Joseph mistici tunica Polimica, hæc demum ipsius Domini vestis est inconsutilis, sed desuper contexta per totum, ut ex iis pateat, & Ecclesiæ ipsius unitas, quæ regularium distinctionem Professionum non abicit, & earumdem diversitas materni corporis, nec tollit, nec lacerat unitatem. Ad hanc sane pulchritudinem mirabilem, qua splendet, & splenduit quasi quadam varietate circumdata pia Mater, retroactis temporibus adjecit plurimum Ordo vester a suis Fundatoribus Viris spiritualibus, & tamquam adeps penitus a carne separatus magno pariter, & exacto consilio circumcisus, qui ab hominum separati consortiis, & ad vitæ subsidia necessaria, satis paucis contenti Aquilarum more nidum suum in arduis posuerunt, & præruptis silicibus, & inaccessis rupibus habitantes deliciarum hortum scalentis Heremi solitudinem arbitrati, ubi lectionibus, orationibus, & contemplationi vacantes solicitudine Marthæ seposita subsederunt ad pedes Domini cum Maria. Proemium.

§.1. Tandem ut eo liberius, tam studiosum otium, tam otiosum studium prosequerentur ad votum, quo curis temporalium paucioribus tenerentur, certos sibi possessionum terminos circa genus, sexum, & numerum animalium processu temporis statuerunt, ut sicut rerum possessio limitem, sic & cupiditas finem acciperet, cum secundum signorum multitudinem ignis ardeat, & deducto stipite, vel subducto consueverit flamma minui, vel perire. Carthusien. certum animalium numerum sibi assignant:

Cete-

§.2. Cęterum, ut audivimus pro tantis Patribus nati sunt filii, si tamen filii dici debeant, qui paterna vestigia non sequuntur, in Capitulis Generalibus ad officium Diffinitorum assumpti ficto quodam compassionis affectu domorum quarumdam vestrarum deplorantes penuriam; causantes insuper, quod generaliter totus Ordo per Religiones pauperes, & modestos eęlemosynis pluribus defraudatur, quibus olim consueverat substentari. De antiquis Constitutionibus, & observantiis vestri Ordinis immutare plurima præsumpserunt, & nuper inter cętera statuerunt, quod domus singulæ omnis generis animalia libere possiderent, quodque Procurator Major cui ter in anno valeat ęquitare, quodque Præbendarii vestri in vestris valeant Cœmeteriis sepeliri, & quod Prioribus, & Conventibus singularum domorum liceat terras suas, & Grangias ad censum dare perpetuum, & contractum quemcumque facere, conversis, & redditis minime requisitis, & plura alia, quæ a vetusto ejusdem Ordinis usu laudabili noscuntur penitus aliena, nonnulla insuper adjungentes, quæ prærogativis præjudicant, quas domus vestra Major habuisse dignoscitur ab antiquo, sicque, ut dicitur per diversa Capitula, tam severæ, quam utiles, & sinceræ Constitutiones, & observantiæ Ordinis relaxantur, obscuratur aurum ipsius, & color optimus immutatur, & qui procurant talia ejusdem Ordinis excellentiæ detrahunt, dum infirmitati condescendere se confingunt.

In Capitula Gen. factæ leges Ordinis Constitutionibus obviantes.

§.3. Nos vero, qui vos, & vestrum Ordinem, & diligimus, & dileximus ex affectu, in quo bonæ memoriæ, qui secundum carnem nos genuit, Pater noster & religiose vixisse noscitur, & agonem suum feliciter creditur consummasse, dictis stipendiis, & similibus salubri consilio duximus obviandum, ad id nostrum flectentes intuitum; ut nec Ordinis libertas pereat circa ea, quæ Capitulum Generale pro tempore statuenda decreverit, nec in eam evagetur licentiam, ut ejusdem rigores, tam celebres, tam famosos levis impętu voluntatis evacuet, a Sanctis Patribus, non sine consilio prout credimus Sancti Spiritus introductos, & ad vitam communem redigat tam præclaræ Religionis statum, & eminentiam singularem, ut per hanc viam mediam & eorum vitemus calumniam, qui cito Nobis objicerent, quod facile de jejuniis disputat venter plenus, & illorum obviemus astutiæ, qui sub celitio plusquam expedit forsitan delicati, ut voluntati propriæ satisfaciant, ne, quod absit, dici conveniat voluptati necessitatibus aliorum sese compati simulant, defectum hujus temporis allegantes, qui ut dicunt non patitur tantæ districtionis censuram; Statuimus ergo, & observari inviolabiliter præcipimus, quod de antiquis ipsius Ordinis Constitutionibus Generali Capitulo, vel Diffinitoribus, nunquam liceat absque Prioris, & Monachorum domus Majoris Cartusien. consilio, & assensu aliquid immutare, sed nec eis consentientibus immutatio hujusmodi robur habeat, donec eorum perdurante consensu, in tribus Capitulis Generalibus successive fuerit confirmata. Quod si secus fuerit attentatum, id decernimus irritum, & inane.

Infirmantur addita prohibitione quidquam de antiquis Ordinis Constitutionibus immutandi.

§.4. Et licet Constitutiones tam Canonicæ, quam Legales non præterita regulariter, sed futura dumtaxat respiciant: ea tamen, quæ in vestro Capitulo Generali nuper fecere statuta, quorum, vel in specie, vel in genere supra fecimus mentionem penitus reprobamus, & omni carere volumus robore firmitatis.

Nulli ergo omnino &c.

Datum Viterbii undecimo Kalendas Septembris Pontificatus nostri anno quarto.

Dat. die 22. Aug. 1268. Pon. An. IV.

Finis Tomi Tertii.

INDEX

INDEX
NOMINUM ET RERUM PRÆCIPUARUM.

Numerus Paginam indicat. A. primam columnam. B. secundam designant.

A

B

Ebo-

I

K

L

M

N

O

P

R

Roma-

Via-

F I N I S.

calibrite
colorchecker CLASSIC
mm